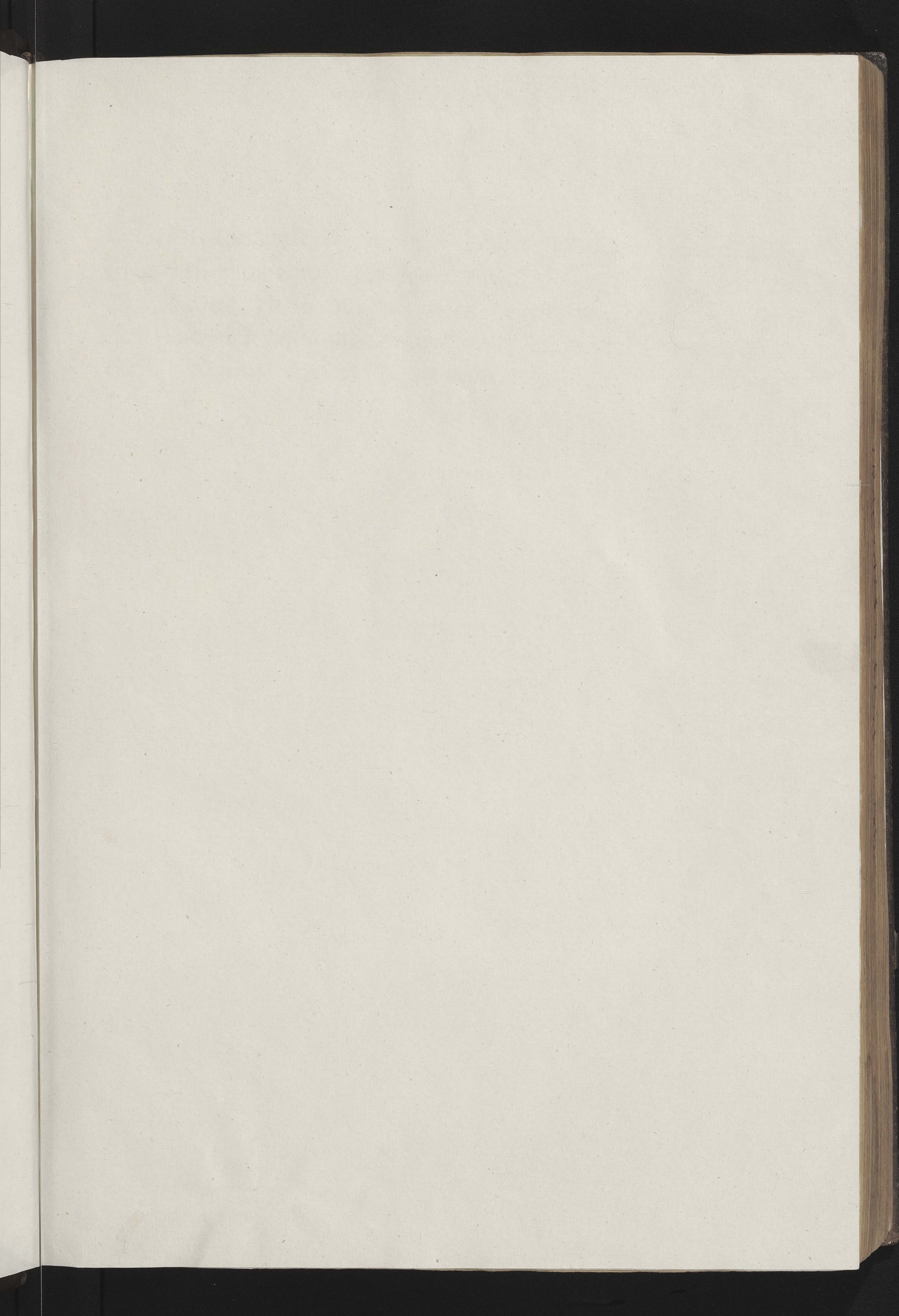
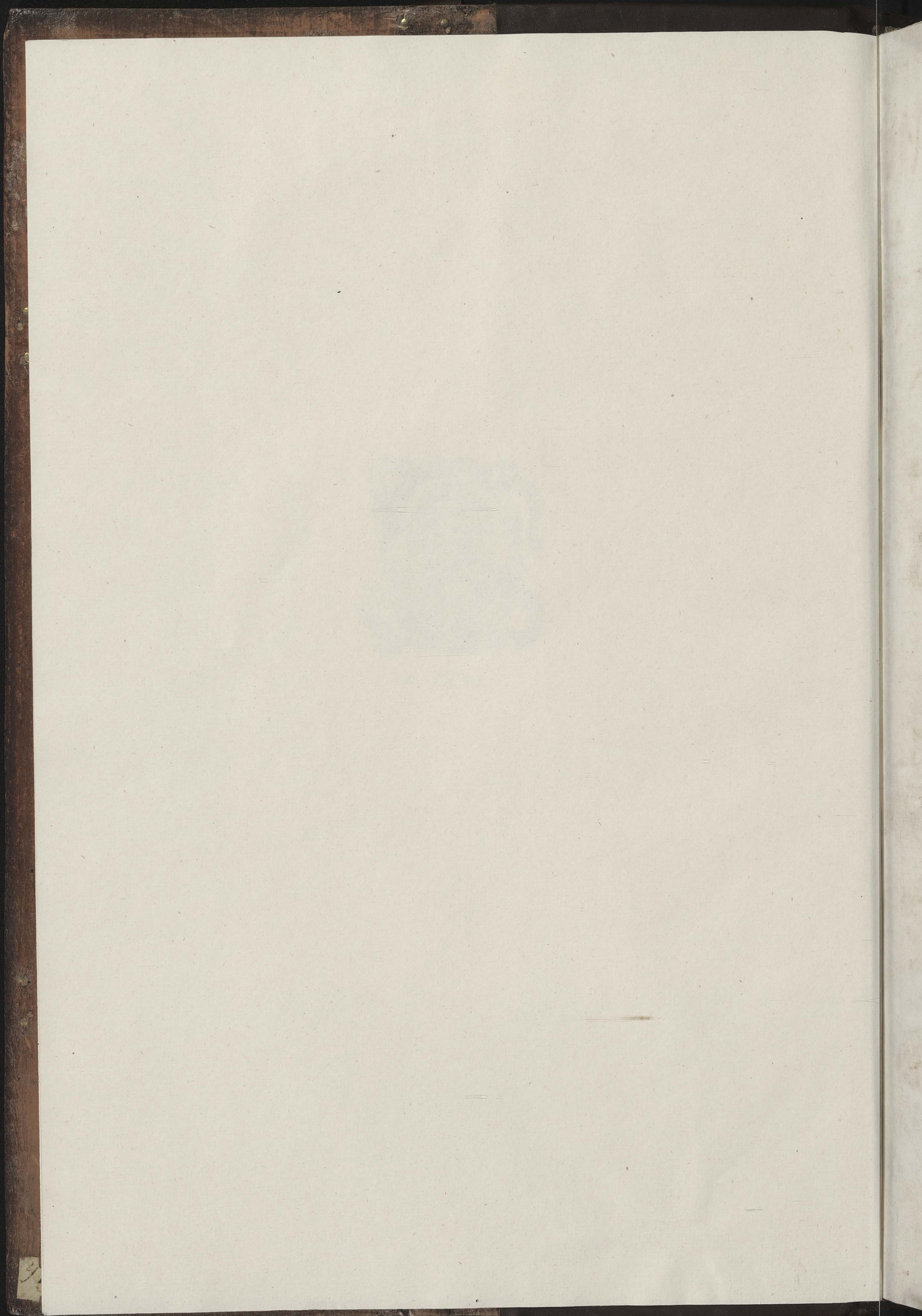

LIBRARIÆ UNIVERS
IAGELL CRACOVI

N° 67 ad 14

Liber testamentarie legatus pro libraria theologorum studii Cracovien. olim venerabilis ac egregii viri domini Nicolai Gepel de Posnania decretorum doctoris prepositi Wratislavien. et canonici ecclesiarum Guesz. nen. Cracovien. Posnanien. Wladislavien. et Plocen. Qui ex humanis cessit ultima aprilis Anno cristi 1 7 1 8 cuius animam deus deus habeat

Tractatus Clausularum Paulus Parthenopeo

Incipit utilis tractatus clausularum
que solent apponi in contractib⁹
in rescriptis. in priuilegijs. in ulti
mis uoluntatibus. in sentẽcijs. in
inuentarijs. et in alijs dispositionibus.
qui cõtinent copiosos ⁊ utiles articulos
in earum materia. ⁊ in diuersis alijs iuri
bus plurimas conclusiones diffuse exa
minatas. compositas per celeberrimum
utriusqꝫ iuris doctorem. dominuz Uita
lem de cambanis. tũc regni Sicilie uice
prothonotarium. Sine quibus clausulis
tu lector esse noli. quia satis utiles ⁊ ne
cessarie sunt. in aduocando. consulendo
⁊ pronunciando. Et est quoddaz quod
libetum in multis ⁊ uarijs materijs utri
usqꝫ iuris.

Clausula
illa genera
lis. et gene
ralit̃ de oi
eo qȯ peti
posset usqꝫ
in presentẽ
diem. ⁊ ap
poita istru
mẽtis quie
tationũ re
fertur ad il
lud tantum de quo fuit litigatum et co
gitatum. ⁊ erat lis seu questio. ⁊ de qui
bus inter partes fuit transactuz. ut in. l.
si de certa. cum ibi nõ. in glo. ⁊ doct. C.
de transac. et. l. qui cum tutoribus. et. l.
tres fratres. ff. de transac. ⁊. l. si ex pluri
bus. ff. de solutionibus. nam generalitas
non refertur ad ea de quibus nõ est co
gitatum nec est dictũ. quia generalitas
non debet intelligi ut alicui partiuz sit
damnosa seu captiosa. l. cũ aquiliana. ff.
de transac. Item p̃dicta uerba nõ por
riguntur ad ea que debentur ex testamẽ
tis. nisi expresse hoc fuerit actum. sed cõ
prehendũt ea que debentur inter uiuos
dumtaxat. ut. l. paulo calimaco. § . pom
ponius. de leg. iij. facit. l. de hijs. ⁊. l. iij.
§ . i. ff. de transac. sicut nec generalis qui
etatio ad ius fideicõmissi porrigitur. ni
si hoc agatur expresse. ut. l. fi. § . idez q̃si
it. ff. de condic. indebi. ubi bonus tex. p
quo. l. cum pater. § . heredem. ff. de leg.
ij. de quo plene p Bar. ⁊ Angel. ⁊ alios
in. l. qui rome. § . duo fratres. ff. ȯ ṽbo.
obli. nam uerba generalia restringũtur
tam in transactionibus q̃ꝫ in remissioni
bus. ut. l. iubemus. C. ad uell. q̃ꝫ in sentẽ
tijs. ut. C. de iudi. l. licet. q̃ꝫ in cõpromis
sis. ut. ff. de arbi. l. si cum dies. § . plenũ.
q̃ꝫ in pactionibus seu quiettaionib⁹. ut
ff. de condic. indebi. l. fi. § . idem respon
dit. q̃ꝫ in cõputationibus. ut. l. emptor.
§ . lucius. ff. de pact. alias p̃sumeremus
donatõnẽ. qȯ non est uerisimile qꝫ quis
qꝫ uelit perdere suum. ut. ff. de probac.
l. cum de indebito. et ideo nõ est presu
menda. iuxta nõ. in. l. cum quid. ff. si cer
tum petat. Item ⁊ illa uerba ⁊ genera
liter de omni eo ⁊c̃. sunt obscura. ut. l. p̃
tor. ff. de iniurijs. ⁊. ff. cõmunia prediorum
l. in tradendis. ⁊ de iure fisci. l. ita fidei.
⁊ uerba ambigua siue obscura sũt intel
ligenda secundũ mentem loquentis. ff.
de rebus dubi. l. ambigua. ⁊. ff. de ṽbo.
signifi. l. nepos pculo. que mens ab eo
est exquirẽda. siue ab eius herede. de le.
i. l. si quis a filio. § . si quis plures. ⁊. ff.
de preto. stipu. l. in pretorijs. eius enim
ẽ examinare q̇d uelit esse sui beneficij. ut
l. neracius. ff. de re. iuris. immo si nõ ex
primat accipienda est remissio in mino
ri. ⁊ pro minori summa scilꝫ pro accessi
onibus fructibus ⁊ expensis ⁊ usur. aut
interesse. cum secunduz ius hoc fieri de
bet. ut. l. ij. ff. si quis cau. in prin. et. ff. si
certum pe. l. lecta. ⁊. l. certum. et. l. fi. ff. ȯ
eo quod certo loco. cum pactum obscu
rum sit interpretandũ contra eum in cu
ius fauorem fit q̃si sibi imputet. quia ex
pressius non fuit pactus. ff. de re. iuris. l.
semper in stipulatõib⁹. et. l. in obscuris.
⁊. ff. de cõtrahen. empti. l. si in emptiõe.
in prin. ⁊ de ṽbo. obli. l. quotiẽs. ⁊. ff. ȯ
re. dubi. ⁊. l. quotiens. sic intelligit̃. ff.
de pact. l. ueteribus. Nec obstat. l. ali
menta. § . basilice. ff. de aliment. ⁊ ciba.
lega. quia ibi fit interpretatio p iudicez
ex mente testatoris. ut. l. uoluntas. C. de
fidecõmis. nec obstat glo. l. emptor. § .
lucius. ff. de pact. que uult qꝫ in dubio
stetur uerbis generalibus. q̇a dicta glo.
loquitur quando non est supra certa re
nec ratiõe certe rei fiebat dicta remissio
generalis. secundum Jac. de are. in quo
daz suo consilio quod incipit. habeo de
bitorem in. x. Sed Bar. in quodam consi
lio qȯ incipit. petrus mathei. dicit qꝫ il
la glo. debet intelligi quando non sunt
aliqui casus spetiales expressi ad quos
dicta clausula posset referri. secus alias.
¶ Et circa predicta uide unum consi
liuz francisci trigrini quod incipit. Sem
pronius suum condidit testamentum. ⁊
in alle. consilio quod incipit. habeo de
bitorez in. x. ⁊ uide Bar. in. l. aurelius. in
§ . gapo. de libera. lega. ⁊. d. l. emptor. § .
lucius. et. d. l. si de certa. et uide pmolã.
in. l. de pupillo. § . si in pluribus. ff. de
noui. oper. nũc. nec obstat. l. doli clausu
la. ff. de ṽbo. obli. quia ibi ideo est. quia
natura contractus hoc exigit. que exigit
bonam fidez in quolibet contractu pre
stari. ut. C. de act. ⁊ ob. l. bonam fidem.
et per consequens exigit dolum abesse

cui contradicit bona fides. ff.pro socio l.iij.§.fi. secundum Jo.c.de are. in alle͂to cōsilio. siue dicat̃ ꝙ cedit omne ius qꝺ sibi competit ⁊ cōpetere potest in futurum.hoc importat ꝙ tantūmodo cedit ius quod sibi cōpetit in uita ⁊ nō post mortez.de quo plene per Bal.in quodā consilio qꝺ incipit.In xp̄i nomine amē. sup quo dicenduz est ꝙ illa uerba competere potest in futuruz.intelligunt̃ ex causa de p̄seti. ut nō.Bar.in.d.§.duo fratres.in.vj.et.vij.q. secundum Bal.in allegato consilio.

Clausula. Que in prefationibus dicuntur . in contractib⁹ repetita uidentur . Ista clausula potest dupliciter intelligi . primo ꝙ intelligatur de hijs que ponuntur in prefationibus. idest de hijs que partes cōueniunt ⁊ practicant anteꝙ fiat cōtractus uel stipulatio. ut.l.item quia.ff.de pact].⁊ de ista clausula hic loquit̃ . Itez potest intelligi de hijs que dicuntur in anteriori parte cōtractus.an intelligant̃ repetita in posterioribus. et ista ē materia.l.si quis in prin° testamēti.ff.de leg. iij.⁊ de ista alibi dicam.Circa qꝺ dic ꝙ eoipso ꝙ est factum aliud ꝙ̃ fuerit dictum seu actum in prefatione uidet̃ presumi errorem.ut.l.si binaꝝ edium. et.l. sed ⁊ si me putem. ff.de condic.indebi. Et idem in ultimis uoluntatibus. ut.l. quotiēs.in prin. §.i.⁊.ij.ff.de heredib⁹ institu.⁊ secundū hoc uidetur ꝙ si quis uult concludere ꝙ aliquid uideatur actuz. debet duo probare.uidelicet in prefationibus id esse actum.⁊ cōtractum esse factum in modicum tempus.ut patet ex tex.l.ticia.§.idem respondit.ff.de v. ob.iūcta.l.si binaꝝ . Si autē uult solum probare errorem.sufficit probare solum in prefatōnibus esse dictuz.⁊ postea obmissuz.⁊ hoc est uerum nisi repetitio uiciaret actum ubi sequeretur correctio. ut est glo.nō.in.c.cupientes.⁊.§.ꝙ si ꝑ ex.de election.in.vj. ubi dicit ꝙ per receptionem uel subauditionem uel tacitos intellectus non debet induci correctio.facit etiā quod nō.glo.in.l.talis scriptura.de leg.i.⁊ qꝺ nō.glo.⁊ Bar.in.l.ꝑtor.in.§. differētia.ff.vi bo.rap . ⁊ hoc est ueruz nisi inter alias ꝑsonas. ut.l.in repetēdis . cum ibi nō.ff.de leg.iij. secūdum Bar.in.d.§. idem respondit.secundum Jo. de ꝑmol̃.ibidem dicit ꝙ cōtra Bar.fortit̃ facit.l.cuz in plures. §.locator orrei.secundum unam lect.ff.locati. quia si ex interuallo sequit̃ actus.poti⁹ uidetur recessum ab eo ꝙ̃ esset error. et hoc etiam uidet̃ nōre Bar.in.l.pacta nouissima.C.de pactis . et potest dici ꝙ

quandoꝗ in contractu ponitur cōuentio ex qua quesitū est ius contrahentis aliquid facienti . ⁊ tunc non uidetur in dubio ab illo recedi per actuz qui postea fit ex interuallo ex eo q̇a alias insurgeret ⁊ p̄sumeretur donatio quedaz. argu.l.si mulier .ff.de condic.ob causam. ⁊ qꝺ nō.in.l.si quis delegauerit.ff.ꝺ donat.ꝙ nō est in dubio presumendum.l. cum de indebito.ff.de probac.⁊ ita itelligit̃ allegata.l.si binaꝝ. ⁊.l.si tibi liberum. quandoꝗ uero in cōtractu apponitur conuentio sed in prefatione ante ipsum cōtractum.⁊ ista ē presens materia quo casu aut talis conuentio tendit ad tollēdam obligationem aut ad limitandam.si tendit ad tollendam tunc si simplex conuētio impediret effectum actus seu contractus subsequētis si sequit̃ in continenti.secus si ex interuallo.ut.d.§ locator orrei.secundū unum intellectuz. licet dictus.§.habet plures intellectus. ut ibi nō. ⁊.l.pacta nouissima.C.de pactis.⁊.l. non solum.§.mort].ff.de noui. oper.nūcia. circa articuluz declaratorie ꝓtestationis per Bar. ⁊ est ratio predictorum.quia tūc uidetur fuisse ꝓtestatio cōtraria facto. ideo non tollitur ꝑ actū contrarium ex interuallo.secus si in continenti exquo utraꝗ pars consensit. argu.l.ad ea. de condic.⁊ demō . Si uero talis conuentio seu protestatio cōueniat in futuris.tunc impediretur effectus actus postea subsequentis . etiam si ex interuallo fiat. eo quia tunc uidetur talis actus errore emanasse cum uerisimiliter nō debuisset emanasse si pars fuisset memor preambule conuētionis. nam uidetur in effectu fuisse mens partis conuētionē facientis ꝙ nullo modo intēdebat facere actum. etiaz in casu quo faceret quia non intēdebat id facere animo se obligandi. et sic si ex interuallo fecit uidetur fecisse errore. ar.l.si tibi libeꝝ. ⁊.l.si binaꝝ. ⁊.l.si me putem. Secundo casu principali quādo preambula tēdit ad limitādum.dic ꝙ aut tendit ad limitādum tale quid ꝙ inducit diuersitatē in qualitate obligationis.exemplū in.l. i.§.si quis simpliciter .ff.de v̄bo.obli. ⁊.l.si ita stipulatus. ⁊ tunc idem dicendum qꝺ in proximo precedenti casu.ut d.l.ita stipulatus. cuz ibi nō.ff.de v̄bo. obli. aut tendit ad limitādum tale q̇d ꝙ inducit diuersitatē in qualitate ⁊ substantia obligatōis . ut potest colligi exēplū ex.d.l.si binaꝝ.si ꝯuētio de qua ibi fuisset apposita in p̄fationibus. ⁊ tūc si in continēti sequitur actus seu contractus uidet̃ repetita . ut.d.§. idem respōdit.secus si ex interuallo. ar.l.naz ad ea. ff.ꝺ cōdi.⁊ demō. ⁊ hoc quādo simplex

fuit conuentio. Si uero cōtineret futurū
etiaz ut patet exemplū ex nō. Bar. in. d.
l. pacta nouissima. tūc uidetur etiam re
petita. si actus ex interuallo fiat. ⁊ nō im
pedit. ar. l. modestinus. ff. de sol. ar. ei⁹
ꝙ nō. Bar. in. d. §. mortꝫ. circa protestati
onem declaratoriam in. ij. mēbro. et est
ratio. quia hoc casu actus sequens non
adeo cōtradicere uidetur conuētioni p
ambule sicut in casibus precedentibus.
immo magis se cōpatitur cum illa. ideo
aliud statuitur hic ꝙ in supradictis casi
bus. Sed an prefationi credatur ⁊ fidez
faciat. ⁊ uidetur ꝙ nō. ut. l. si forte. ff. ó
castrensi pe. et. l. fi. de exercito. eō uidet
ꝙ sic. ut. l. i. §. nō aūt. ù. ꝙ si nupcijs. ff.
de exercito. ⁊. l. fi. ff. de heredi. insti. et
hec est ueritas. nam creditur quantum
ad eos qui prefationes faciūt. ut allata
l. fi. et quantum ad alios dic. ut. l. ambi
ciosa. secundū unam lect. ut. ff. ó decre.
ab ordi. facien. secundum Bar. ibi maxi
me in grauibus psonis. ut. l. i. ff. de offi.
prefe. preto. ⁊ in. c. post cessionē. de pro
bac. ⁊ in cle. i. et ꝙ ibi nō. de probac. ad
mittitur autē probatio in cōtrariū. secū
dum. glo. in dicta cle. Item ex prefatiōi
bus ⁊ tractatis habitis ante contractuz
multotiens iudicatur ⁊ presumitur con
tractus sequens qualiter debeat iudica
ri. secunduz Bal. in. l. emptione. C. plus
ua. ꝙ agit. ubi post odofre. dicit ꝙ si añ
contractū emptionis fuerit habitus tra
ctatus de mutuo. ⁊ postea fit instrumen
tū emptionis cum pacto de reuendēdo
contractus iudicatur usurarius. de quo
uide ludo. in suis dictis in lr̃a. u. dicto
quod incipit. solet queri. an autez enun
ciationibus seu prefationibus credatur
uide Bar. ⁊ ymol. in. l. ex hac scriptura.
ff. ó donatō. ubi plene.

Clausula. Rato manente pa
cto. de ista clausula habetur
plene in. l. qui fidem. ff. de trās
ac. ⁊ in. l. cum proponas. C. de transac.
⁊. l. ita stipulatus. in fi. ff. de ùbo. obli.
Et operatur ista clausula ut possit peti
tam sors ꝙ pena. nec p unum renūciat
seu derogatur alteri. ut. d. l. qui fidem.
Et est ratio ṡm Ja. bu. in. d. l. qui fidez.
quia per istam clausulaz uidetur esse ac
tuz ut pena non succedat loco rei que
al'as succederet. ⁊ sic nō posset peti utrū
ꝙ. iuxta nō. per Bar. ⁊ Jac. bu. in. d. l. q
fidem. licz ista sit materia pulchra ⁊ ma
gna habēs capita. de qua latius p Bal.
in. d. l. cum proponas. ⁊ ideo tabelliōes
cōmiter consueuerunt ponere in instru
mētis hanc clausulam. Rato manēte pa
cto. seu equipollētia uidelz ꝙ exactio pe
ne non impediat sortem. seu ecōtra. Itē
operatur dicta clausula. rato manēte pa
cto. ut licet quis simpliciter recipiendo
sortem sine protestatione uideatur renū
ciare pene. ut. l. fi. ff. de eo qð certo loco
⁊. l. ij. ff. si quis cauc. ⁊. l. iiij. C. depo. tñ
si in istrumento est posita clausula. rato
manente pacto. quis recipiendo sortem
non uidetur renunciare pene cōuentiōa
li. glo. est in all'ata. l. fi. ó eo quod certo
loco. ⁊ ibi Bar. Item iuramentum appo
situm in contractu habet uim clausule.
rato manente pacto. ita ꝙ utrūꝙ scilicz
tam principalis ꝙ pena peti poterunt.
ut. l. si quis maior. C. de transac. de quo
p Bal. ubi s̃. ⁊ per eundem in all'ata. l. cū
proponas. ⁊ ibi p Bar. qui idem tenet. ⁊
de hac clausula uide Jo. de ymol. in. c.
potuit. de locato. in glo. que incipit. biē
nium. circa fi. ubi dicit nō bene glo. que
uult ꝙ clausula. rato manente pacto. in
telligitur ⁊ operatur in fauorem eius q̇
seruat contractum. non autē in fauorem
illius qui cōtrauenit. immo potius uide
tur apponi in ipsius odium. ⁊ idez uolu
it glo. l. qui fidez. ff. de transac. ⁊. l. ij. C.
de iure emphit. et ideo quando dñs ap
ponit penam si emphiteota non soluit
canonē cum clausula. rato manente pac
to. tunc si non soluitur pensio potest exi
gi pena. ⁊ cum hoc etiaz dñs potest sta
re contractui si uult. ⁊ potest etiam non
stare si uult expellere emphiteotam. nec
poterit emphiteota se iuuare dicta clau
sula. rato manente pacto. ex quo non ser
uauit cōtractum. p. c. ex eo. de re. iuris.
in. uj. facit qð nō. dy. ⁊ Bar. in. l. cum pr̃
§. liberti. de leg. ij. et facit ad predicta
quod nō Spec. in ti. de locato. §. int̃ ali
qua. ù. xxxvi. cum duobus. ù. sequētib⁹
⁊ facit. c. si ecclesie. xxv. q. ij. ⁊ de arbi. c.
dilecti. cum sy. ⁊ tenet Bar. in all'ata. l. q̇
fidem. subdit tamē ymol. in alle. glo. q̇d
si dñs stipulatus sit penam si emphite
ota non soluit canonez. ⁊ non apposuit
clausulā. rato manente pacto. an tunc si
emphiteota non soluit p biennium. si ē
emphiteota ecclesie. uel per triennium si
est emphiteota priuati poterit dñs ex
pellere emphiteotam. et uidetur ꝙ non
quia pena ⁊ prouisio homis uidetur fa
cere cessare penaz ⁊ prouisionē. l. ar. l. fi.
C. de pactꝫ conuētio. cōtrariū tenet glo.
in. l. ij. C. de iure emphi. quam sequūtur
cōmiter doctores. nec obstat. d. l. fi. q̇a
ibi loquitur de quodam iure spetiali in
ducto per. l. in fauorē mulieris. quod fa
cilius tollitur ꝙ ius cōmune. ut. l. ei⁹. §.
militia. ff. ó testa. mili. ⁊ in. §. qui ùo. in
auten. de non alienā. coll. ij. ⁊ ideo talis
prouisio penalis non tollit ius cōmune
circa penam expulsionis statutā in. c. po
tuit. de locato. ⁊ etiam alle. l. ij. C. ó iure

emphi. et p hoc etiam habes q stipulatio penalis non nouat primitiuam obligationẽ etiam descendentem ex contractu iuris cõis. de quo per Bar. in.l.ita stipulatus.ff.de ṽbo.ob. ⁊ tãgitur in.l. obligationum fere.§.fi.ff.de act.⁊ ob. utrũq autem uidez petere penam ⁊ emphiteotaz expellere non potest. unde alterum eligere debebit. p.l.rescriptũ.§. si pacto.ff.de pactis.⁊ hoc quando nõ est apposita predicta clausula. rato manente pacto seu contractu.secus si fuissz apposita ut.s̃.dixi in glo.⁊ per hoc facit etiaz quod ponit Anto.de bu.in alle. c.potuit.⁊ Spec.ubi.s̃.⁊ satis dicit manere pactuz quando seruatur id quod uult natura contractus. ⁊ ideo cuz natura cõtractus habeat ut possit fieri expulsio propter solutionẽ non factam. debebit talis expulsio fieri stante tali clausula.rato manente pacto.⁊ dicit Bar.in.l. cõmissorie.C.de pact. inter.emp.⁊ uen. q qui post terminũ petit rem uidetur renũciare petitioni pretij. nisi fuerit apposita clausula.rato manẽte pacto. ⁊ uide Cy.in alle.l.cũ antea. ubi post Jac.d̃ raue.qui dicit.q clausula rato manente pacto non habet locum in cõpromissis ut pena ⁊ res peti possit .uel q pena petatur ⁊ exceptõ detur. sed opatur q pena sepius cõmittatur. habet ergo locuz secundũ eum.l.qui fidem.⁊.l.cum ppo nas.in alijs contractibus preterq in fideicõmiss.de quo p Spec.in ti.d̃ arbi. §.fi.ṽ.item dixi.et.ṽ.item quid si in cõpromisso penali.

Clausula. Saluo iure impertinentium ⁊ non admittendorum.hec operatur q si fuit admissus qui non debebat admitti. uel testis qui non debebat admitti.si deposuerunt cum nõ deberent examinari. si alias omimodo impertinens nec conferẽs ad causam. non est dubiũ q nil releuat ut quia ponunt q rex est in francia. sed si aliquid confert ad causam.licet nõ deberet admitti. ut patet exempluz in causa possessionis recuperãde.si fuit admissa probatio.⁊ tunc si quidem parti non fuit data copia articulorũ.⁊ sic ei nõ potest imputari q consenserit. poterit opponere postea q dicta testiuz non ualebunt. sed si ei potest aliquid imputari. secus est.ut patet exemplum ex̃ de ordi. cogni.c.i.⁊ per Inno.in.c.per tuas.d̃ testibus. et ex hoc apparet q quando iudex precepit responderi positõibus. saluo iure imptinentium ⁊ non admittendorũ.tunc etiam post responsionem potest disputari. an pars debuerit respondere uel non. quia apparet partem non consensisse. ⁊ predicta sunt uera in hijs interrogationibus que fieri non debẽt i fauorem partis.Sunt ⁊ alie interrogatõnes que fieri non debent a teste propter fauorẽ ipsius testis.puta an testis sit criminosus. licet interrogari non debuerit uiciatur tamen dictum eius. ut nõ.in.c. i.ex̃.de excep. de quo per Spec.in ti.de positõibus.§.vij.ṽ.ix.Et de ista clausula uide p Spec.i.ti.de positõ.in.§.vij. ṽ.⁊ nõ. cui⁹ dicti effectuz uide in fine sequẽtis clausule.quia debet esse hec. ⁊ p Bar.in.l.si duo.§.idem iuris .ff.de iure iurando.

Clausula.Si ⁊ inquantum d̃ iure debet fieri ⁊ non alit̃.reddit actum conditionalem. ita q si de iure actus non debebat admitti ipso iure habetur p non admisso q̃si deficiat conditio.⁊ sic non nocebit parti. etiam si non appelletur. licet alias noceret si non appellaretur.l.i.⁊.ij. cũ ibi nõtis.ff.de appel.recipiẽdis.ubi per Bar.⁊ hoc etiam fuit de mente Bar.in.l.ambiciosa.ad finẽ.ff.d̃ decretis ab ordi .faci. ⁊ sic non erat necessarium q appelletur a tali ãmissione.ubi alias esset necessariũ uel q petatur reuocari.secundũ pmolã. in.l.iudex.ff.de re iudi.⁊.l.si quando.ff de leg.i. idem ponit Ludo.in.l.i.ff.de ar.ubi etiã uid̃ aliquos effect⁹ quos opat̃ dicta clausula.et uide Bal. in.l.fi.C. qui legittimam psonam.et Spec.in ti.d̃ positõ.§.vij.ṽ.⁊ nõ.ubi dicit q cũ cautius sit superfluum admittere q necessarium obmittere.ut.xiij.q.ij.non extimemus. cum suis concordantijs. ⁊ que habundant non solent uiciare scripturas. ut.ff.de.re.iuris.l.non solent. debet iudex quando dubitatur an positio sit admittenda uel non. q faciat respondere saluo iure impertinentium.

Clausula.Si ⁊ inquantuz de iure potest ⁊ non aliter.quam interponere solent iudices in decretis.s.alienatione rerum minorum operatur q si alienatio habeat omẽs solemnitates ⁊ omnia requisita preter decretum.tunc operatur q decretum ualz licet alias sine eo nõ ualeret. ⁊ ad predicta faciunt nõta per Jo.an.in.c.cum cõtingat.ad finẽ.de offi.delegati.⁊ qd̃ nõ. glo.in.l.iudex.ff.de re.iudi.ubi dicit q iudex non debet dicere admitto inquãtum de iure debeo. si tamẽ facit habes quid importet.⁊ ad p̃dicta faciũt nõta. p Bar.in.l.ait ptor.§.ij.ff.d̃ re.iudi.⁊ p pmol.in.d.l.iudex.et Bar.in.l. cum propter.ff.de leg.prestan. ⁊ uide Bar.in repetione.l.edita.quã fecit padue.

Clausula. Saluo iure partiũ/ qua uti solent iudices quãdo ad ulteriora ꝓcedũt. hec opatur ꝙ ubi est presumptio malicie contra partem excipientem. uel sit dubium an exceptio sit de iure admittenda. ⁊ requirit longum tractatum. uel altiorem indaginez. uigore istius clausule potest iudex ad ulteriora procedere facta reseruatiõe predicta. ⁊ habet locum in exceptiõibus dilatorijs. positionibus ⁊ articulis. uel quando dubitatur utrum admittatᷣ testis uel non. ⁊ in hijs multuz potest iudicis officium. ut. l. ubicũqꝫ. ff. de interro. actio. ⁊. l. iij. §. i. ff. de testibus. ⁊ facit ꝙ nõ. Io. an. in. c. ex pte. ex̃. de testibus. et idem in alijs exceptionibus que non impediunt ꝓcessum. secundũ eundem Io. an. in dicto. c. ex pte. sed in exceptionibꝰ ꝑiudicialibus in quibus ordo iuris peruerteretur non posset fieri. secunduz hostꝫ. in. c. cum contingit. de off. deleg. per id quod habetᷣ in. c. exhibita. de iudic. de qua materia uide glo. ⁊ Io. an. in. d. c. cum contingit. ⁊ uide ꝑ ꝑmolã. in. l. ille a quo. in. §. si ꝺ testamẽto. ad trebelꝉ. ⁊ facit ꝙ notat Bar. in. l. ij. ff. de appella. recipiendis.

Clausula. Si de iure processerit iudex decernendo hoc mõ dicit. interpono decretum si ꝺ iure processerit an ualeat ista iterpositõ decreti. uidetur ꝙ non. quia ante decreti interpositionẽ nondum ꝓcessit de iure. ⁊ sic conclusio est falsa. sed Bal. tenet cõtrariũ in. l. i. C. qui admitti. in. xxj. columna. quia quantum ad partem de iure processerit petendo decretalem quando eidem est delata editalis. ⁊ idez etiaz tenet Bar. in. l. cum propter. ff. de lega. ꝑstan. si autem petitio de iure non processerit. tunc cuz cõditio defecerit. quia esset falsa non ualeret interpositio. ꝓut sentit Bal. ibidẽ. ⁊ sic ista clausula. apposita interpositione decreti reddit actum conditionalem.

Clausula. Alioquin admitto si probata fuerit. hac aũt clausula seu cautela utuntᷣ iudices cauti. quando coram eis proponitur aliqua exceptio. quia si non admittitᷣ posset pars appellare. quia si iudex admittit exceptionẽ cuz clausula predicta. illa etiam nõ probata pars non poterit appellare. uel si appellaret. appellatio non admittitur. que cautela seu clausula elicitᷣ ex. c. olim. de excepti. ubi ꝑ hostꝫ. ⁊ tenet spec. in ti. de excep. §. uiso. ꝟ. itez caute.

Clausula. Alioquin te noueris excõmunicatum. De ista clausula uide per Spec. in ti. de citatõne. §. iam. ꝟ. ꝙ si iudex. ubi dicit ꝙ si iudex dicat. mãdo tibi ꝙ uenies die. uel ꝙ talem cites. alioquin te noueris excõmunicatum. ꝙ non ueniens uel nõn citans non est excõmuicatus. quia necessaria est sentẽcia excõmunicatõis. ut. C. de sen. ex peri. reci. l. arbiter. ⁊ oĩe ꝓprio proferri. ij. q. i. de maifesta. in fi. ibi. iam diiudicaui. ⁊ ar. nõ. de simo. c. sicut tuis. in fi. in glo. ar. ꝙ abbas. ⁊. c. i. de eo qui fur. ordi. susce. nec talis clausula ꝓbat sñiam. C. ꝺ edẽ. auten. si quis in aliquo. ⁊. ex̃. de fide instrumẽ. c. i. quia non creditur iudicis assertioni. ex̃. de proba. c. qm̃ contra falsã ar. ꝺ. lxiij. di. c. salonitanie. ⁊. xxiiij. q. iij c. comperimus. ex̃. de simo. c. accusatuz. sed illa ut dicitᷣ ibi. papa loquitur. qui aliquẽ solo uerbo absoluere potest. ex̃. de senten. excõmu. c. si aliquando. unde dic ꝙ iudex sic procedere debet. nam ꝑ sentibus aliquibus absentem uel citare nolentem excõmunicabit hoc modo. qa talis a me legitime citatus cõparere cõtempsit. uel ad mandatum nostruz citare neglexit. eum excõico in hijs scriptis. deinde illum citabit hoc modo. mando tibi ut compareas tali die. uel talem cites. alioquin te noueris excõmunicatuz. cuius excõmunicatõis forma talis est. ut ŝ. alij dicunt. ꝙ bene est excõicatus per talia uerba. ar. eorum que nõ. in Spec. ꝺ senten. §. ut inter. ꝟ. porro. quid autem si non ueniens habet iustam causam. uide eundem in. di. §. iam. ꝟ. quid si non ueniens. usqꝫ in fi. §.

Clausula. Codicillaris. si nõ ualet iure testamẽti ualeat iure codicillorũ. ⁊c. reuocat ⁊ annullat omĩa legata apposita in primo testamento. quis sit nullum. C. de fideicõmiss. l. fi. ⁊ de leg. i. l. plane. in prin. ⁊. l. si transfreta. ff. de adimen. leg. constat eni legata quantumcũqꝫ ualida relicta in testamento solẽni posse codicillis reuocari. quando nuda uoluntas reuocatoria minus solemnis legata ⁊ fideicõmissa in prima uoluntate solemni relicta reuocat ut. ff. de adimẽ. lega. l. iij. §. fi. ⁊ in codicillis fiat ademptõ legatorum relictorũ in testamẽto solemni. textus est instꝫ. de adimẽ lega. et ita consuluit Angel. in quodã consilio quod incipit. In dei nomine amen. quidam condidit suum testamentum. si uero fiat secundũ testamẽtum non solemne. legata relicta in testamento solemni non reuocantur. ꝑ. l. si iure. de leg. iij. et hoc ꝓcedit quando adẽptio surgit tacite ex eo ꝙ secundum testamentum habet tollere primũ. iuxta. l.

postumus.§. si paganus .ff.de iniusto rupto ⁊ irrito testamento. nam tunc ita demum uidetur adimere. si secunduz ua let.ut.d.l.si iure.secus si ademptio esset facta expresse in secundo testamẽto mi nus solemni legati relicti in testamento primo solemni. nam tunc saltez ꝑ excep tionẽ tollitur. per nõ.in.l.milites .§.ue terani. de testa.mili.⁊.l. plane.la.i. secũ dum Bal. ⁊ ymolã.in.l.si ita scriptum. de leg.primo.

Clausula .Ista/uolo testamẽ tum meum haberi pro legitti mo . idem operatur ꝙ clausu la.uolo testamentum meum ualere omi meliori mõ quo potest.secundũ ymolã. in.l.codicillis.§.fi.ff.de leg.ij.ubi etiaz dicit ꝙ propter clausulam codicillarez uel equipollentez trahitur institutio ad causam fideicõmissi. facit ꝙ habetur in l.querebat.ff.ð testa.milit|. ⁊ qð plene nõ.in aut|.ex causa. ⁊ ex hoc tenet etiaz ꝙ uerba directa ex ui clausule codicilla ris obliquãt .ut.l.steuola.ff.ad trebell. ⁊ dicit Bal .in.l.cum pater.§.filijs ma trem.ff.de lega.ij.ꝙ iste due clausule sci licet uolo testamentum meum ualere oĩ meliori modo quo potest. ⁊ clausula co dicillaris.si non ualet iure testamẽti.⁊c. equipollent.⁊ idẽm dicit.ꝙ habet effec tum etiaz ab intestato. facit.l.codicillis §.fi.s̃.allegata.

Clausula. Codicillaris./si nõ ualet iure testamenti.⁊c. habz effectuz istum. quia si testamẽ tum deficiat.eo quia non aditur heredi tas. ut.l.eam quam.C.de fideicõmiss.⁊ l.qui autem.ff.si quis obmi. causa testa menti.dum tamen ponãtur uerba.si nõ ualet uel non ualebit.ita cõsulerunt mul ti doctores consilio quod incipit. q̊daz nomine andreas . Item etiam operatur dicta clausula codicillaris. ubi testamẽ tum non ualeret/propter defectuz here dis incapacis.ut.d.l.eam.secundũ unaz lect. si uero testamẽtum deficit propter defectum persone testantis. puta quia testari non potuit. tũc dicta clausula ni hil operatur. quia qui non potest testa ri.neq̧ codicillari.ut.l.diui.§.codicillis ff.de iure codi.⁊.l.ij.de leg.i. de quo ui de plene in quodam consilio quod inci pit.quia iuris allegatio.

Clausula. Si nõ ualet.⁊c. ha bet locum. si testamentum de ficiat ex causa preteritiõis. ita tenet Bar.in consilio quod incipit. dñs iacobus.et est tex.secundum lect.hugo. in.l.si patroni.i pri.ff.ad trebell.⁊ hoc tenet marti.spri.dy.⁊ moderni. quia pa paria sunt relinquere a uenientibus ab intestato.⁊ dicere.si non ualet iure testa menti.secundum glo .l.ex testõ. C.de fi deicõmiss. Sed si quis dixisset legata ð beri a uenientibus ab intestato deberẽ tur sine dubio.ut.l.si quis cum nullum ff.de codicill.et hoc est uerum.quando filius seu postumus preteritur scienter. secus si ignoranter. quia tũc clausula co dicillaris nihil operatur.⁊ ita tenet Bar. in consilio quod incipit. lapus fecit tes tamentum. Si uero testamentum defici at ex causa exheredatõnis. etiam habet locum dicta clausula codicillaris. sicut dictum est in preteritione. et idem si tes tamentum rumpitur per ꝯ tabulas. ꝯm Bar.in.l.i. C.de iure codicillorum.

Clausula. Codicillaris appo sita in codicillis sub hijs uer bis/si non ualet iure codicillo rum.ualeat iure cuiuslibet ultime uolun tatis . prout melius ualere potest. ꝯm Bar.in.l.i.ff.de iure codicill. operat ut ualeat iure alterius ultime uolũtatis.pu ta uoluntatis imperfecte inter liberos. ut.l.fi.C.fa.herc.⁊.l.hac consultissima §.ex imperfecto.C.de testa.non autem ut ualeat iure testamenti. Sed si erat uo luntas sufficiens ad testamentum et he redis institutionem.quia illa heredis in stitutio non potest ualere directo. ut.l. hereditas.C.de hijs quibus. ut indig. ualebit iure fideicõmissi.

Clausula . Codicillaris . su pra posita. uidelz. si nõ ualet. ⁊c.debet intelligi aliter q̃ per reuocationem testatoris/ quoniaz si per testatorem reuocatur primum testamen tum simpliciter factuz. in quo erat clau sula codicillaris non directe in testamẽ to secundo.hijs uerbis cassans irritans ⁊c.non est dubium ꝙ illa clausula nihil operatur.ut sentit ⁊ nõ.Bar.in.l.de iure codicillorum.

Clausula .Codicillaris.si nõ ualet.⁊c.habet locum quãdo testamentũ deficit ratione ob misse uoluntatis.ut.l.codicill.§.fi.ff.de leg.ij.⁊.l.hijs uerbis.ff. ð testa.⁊ i aut|. ex causa. secus si deficit ex causa uolũta tis imperfecte. quia mortuus anteq̃ tes tamentuz compleatur. ut est tex. in.l.fi deiꝯ.§.i.ff.de lega.iij. ⁊.l.ex ea scriptu ra.ff.de testa.de quo etiam in allato cõ silio quod incipit.Juris allegatõ. si autẽ hec clausula concipiatur copulatiue.pu ta.uolo ꝙ ualeat iure testamenti ⁊ codi cillorum.dic ꝙ operatur ⁊ resoluitur in

disiunctiuam ne sit repugnātia. ut.ff.de
usu.lega.l.si ticio fundus.

Clausula. Codicillaris uidet̄
grauare omnes uenientes ab
intestato qui defuncto succe
dunt.l.ex testamēto.C. de fideicō. ⁊ ibi
glo.⁊.l.quia autem. ⁊ ibi glo.ff. si quis
obmissa causa. et etiam si aliqui suc
cedunt ex testamento. puta quia pri
mum testamentum per secundum non ē
reuocatiuū. tunc per clausulaꝫ codicilla
rem appositaꝫ in secundo testamēto.suc
cedentes enim illi ex primo testamento
uidentur rogati.ut.l.si quis cum nulluꝫ
C.de iure codicill̄.secundum Bar.in.l.i.
ff.de iure codicillorum.

Clausula. Quatenus rite et
recte processerit.seu quatenus
rite et recte processerit confir
mamus. Scias pro intelligentia de istis
dictionibus habet̄.ꝑ Bar.⁊ glo.i.l.hoc
colore.ff.ꝺ inofficioso testō.⁊ in.l.iuste.
ff.de acqui .poss̄. ⁊ in.l.sed ⁊ si lege.§.
scire.ff.de petitō.heredi. ⁊ per eundem
Bar.in.l.lecta.ff.si certum pe. Et conclu
sio est.ꝙ dictio recte cause iustitiā signi
ficat.dictio rite solēnitatem ordinis seu
iuris.de quo per glo. in.l.non putauit.
§.non queuis.ff.de ꝫ.ta. ⁊ per xmolā.i
alleata.l.iuste.Et est sciendum ꝙ hee dic
tiones aliquando ponuntur in sentētijs
aliquando in priuilegijs. si in sententijs
aliquando secunduꝫ aliquos faciunt cō
clusionē. sed in priuilegijs nō. sed ponū
tur causatiue.sed host̄.dicit.ꝙ quando
ista uerba ponūtur in priuilegijs seu cō
firmationibus. in forma cōi impetrate
intelliguntur condicionaliter. ubi nō ex
certa sciētia principis conceditur seu im
petratur confirmatio seu priuilegium.
maxime quando totus tenor inseritur ī
rescripto. tunc uerba predicta ponūtur
causatiue ⁊ non condicionaliter. ⁊ bene
ꝓbatur in.c.examiata. ⁊ in.c.uenerabi
lem.de confirmatione uti.uel inutil̄.§.
fi.in fine. et confirmatio facta cuꝫ dicta
clausula.q̄tenus rite ⁊ recte.⁊c̄. sine cau
se cognitione ⁊ in forma cōmuni. nulluꝫ
aut modicum ius tribuit. sed uetus tan
tum conseruat. xij.di.c.precept̄. ⁊.c.q̇a
intētionis.de priuilegijs.de quo ꝑ Bar.
in.l.⁊ q̇a.ff.de iurisdi.o.iu.ubi plene an
qui cōfirmat uideatur dare. ⁊ ibi latius
per Bal.de quo per Bar. in consilio suo
quod incipit. Ciuitatis camereni. ⁊ per
talem confirmationem non impeditur
petitio alterius.uel non clauditur manꝰ
iudicis ordinarij. quo minus iudex de
dicta re seu causa possit cognoscere.de
cōcess̄.preben.c.quia diuersitatē.ne sede

uacante.c.ij.de consti.c. ex parte. quia
nunq̄ꝫ princeps per tales confirmatiōes
seu priuilegia intendit iuri ordinario ꝑ
iudicare.ut.l.nec auus. C.de emancipa.
liberorꝫ.l.ij.§.si quid a principe.⁊.§.
merito.ff.ne quid in loco publico. ⁊ de
offi.deleg.c.sup eo.⁊.c.fi. de confirma.
util̄.uel inutil̄. Operatur ergo dicta con
firmatio ut maioris sit autoritatis.⁊ ma
gis timeat̄.xj.di.c.si quis nesciat.⁊ xxiij
di.c.quāq̄ꝫ. sic ubi princeps recipit ali
quem sub sua protectione. talis receptō
non eximit illum a potestate iudicis or
dinarij. sed talis magis est timendus et
honorādus.ut in.c.ex parte.lo.ij.de pri
uil.⁊.c.recepimus.facit in ar.c.per tuas
de maioritate ⁊ obediē. Unum tamē sci
as perpetuo. ꝙ talis confirmatio facta
in forma cōmuni prebet titulum presri
bendi.ut in.c.dudum.§.ceterum.de de
cimis.ibi nec confirmatio prefata tm̄ ef
fluxerit tēporis.de religi.domi.c.consti
tutus.§.i.⁊.§.fi. de iure patronatus.c.
circa.⁊ hoc etiam uoluit Lud.in.l.iuste.
de acqui.poss̄.Effectus uero confirmati
onis que fit cum cause cognitōne ex cer
ta scientia pricipis est quia ius tribuit
⁊ ꝙ de iure fit confirmata nullus potest
cognoscere nisi princeps uel cui ipse pri
ceps spetialiter mandauit.ut in.c.i.⁊.ij.
ꝺ confirma.util̄.uel inutil̄.⁊ in.c. quoni
am abbas.de offi.deleg. ⁊ in.c.ueniens
de testibus.⁊ in.c.uenerabilis.de cōfir.
util̄.uel inutil̄.⁊ in.c.ex frequen. ꝺ inst̄.
⁊ in.c.raynuntius.⁊ raynaldus.de testa.
Item est ⁊ alius effectus. quia aufert īfe
riori cause cognitionem.⁊ parti aduerse
petitionem.ex quo fit per principeꝫ. nisi
in modum supplicationis audiatur. ut ī
c.cuꝫ ex lr̄is.de rest̄.in iteg .Item opera
tur ut quid confirmatur uires habeat.⁊
si quid obmissum est suppleatur. c.i.de
tran.et ut quod est personale fiat reale.
de tran.c.ueniens.nisi in confirmatione
aliud dicatur.de preben .c.nisi esset .§.
ultimo.⁊.pe.et ut non solemne reddat̄
solēne.C.de testa.l.omniū. ⁊.l.adoptio
non iure facta.ff.de adop. et ut inutile
uel non firmum. reddatur utile uel fir
mum.ut.xvj.q.i.c.i.⁊ de concess̄. p̄ben.
c.ex parte.assen.⁊.d.c.constitutus.⁊.d.
l.adoptio.Est ⁊ alius casus quia ꝙ ꝯfir
mat̄ suuꝫ facit.C.de ueteri iure enucle.
l.i.circa medium.ibi enim omīa merito
nostra facimus.⁊c̄. quia a nobis eis im
partitur autoritas.⁊c̄. et ideo sicut nul
lus sententiam latam per principem po
test reuocare. ita nec ab eo confirmataꝫ
ab eius certa scientia.uel cum cause cog
nitione.de inst̄. c.cum ex frequentibus
de iudi.c.cum uenissent. nisi liquido cō
staret ipsam per surreptionem fore ob

tentam.ut in.c.ij.de confirma.util.uel i
util.quod presumit quia aperte ē cōtra
ius.⁊ cōtra solitum cursuz curie. ut si mi
nori.xxv.annis beneficium cum cura cō
firmetur.ut in.c.eam te de etate ⁊ quali
tate.uel quia in cōfirmatione apparet ui
cium notoriuz.uel ex patre scripture.uel
ex parte dictaminis. uel ex parte sigilli.
ut in.c.licet.⁊ in.c.sequēti. de crimie fal
si.et ad hoc quid operent̄ cōfirmatiōes
uide glo.in.c.quia diuersitatē. ꝺ cōcess.
preben. et Cy .in.l.cū oportet. in prin.
C.de bonis que libe. de quo etiaz in.c.
si gratiose.de rescript.in.vj. et uide per
Spec.in ti.de instrōruz edic.§.nūc testa
tus.circa principiū. ⁊ p Inno.in.c.dilec
tus.de fide instrumētoꝝ.Item supradic
ta clausula.quatenus rite ⁊ recte.⁊c. ad
res que non possidētur pacifice. sed sūt
litigiose se non extendit. ut in.c.i.de cō
firmatione util.uel inutil. nisi de hoc ex
pressam faciat mentionem. ut in.c.fi.ut
lite pēdente .secundū host. in summa.i
ti.ut lite pendēte. §.⁊ qualit .v.priuile
gium. nam licet ſm leges lit.cont.nul
lo modo possit priuilegiū impetrari. ni
si in certis casibus.ꝺ quo in Rubro.⁊ ni
gro.ut lite.pen.c.uidelz. sup hijs que in
iudicio sunt deducta.licet super alijs sic
dūmodo fiat sine magno incomodo ali
orum.ut in.C.de precibus.impa.offi.l.
quotiens. tamen secundū canones indi
stincte licet rescriptū uel priuilegiū impe
trare etiā lite pendēte. dūmodo de cer
ta scientia principis impetretur. de quo
per host.in summa. ut lite pendēte.§.
⁊ qualiter.v.ita. in casibus tamē admit
titur.⁊ in ti.de rescriptis.§.cui preiudicz.
Item dicta clausula quatenus rite ⁊ rec
te pcesserit non extēdit se ad ui seu fur
tiue.aut uiciose possessa.ut.l. autoritate
C.unde ui.de quo p glo.⁊ Angel.in.l.si
qua loca.C.de fun.⁊ sal.rei.do.li.xj.et
per Bal.plene in.c.i.per quos fiat inues
titura.in usibus feudoꝝ.ubi dicit ꝙ ge
neralis confirmatio priuilegiorū non cō
firmat nisi iusta priuilegia. ⁊ hoc nō.eti
am in.l.i.de hijs qui sunt sui uel alie.iu
ris.⁊ ibi Bar. et sic cōfirmatio in forma
cōmuni nihil noui iuris tribuit. sed fo
uet qꝺ inuenit. de concess.preben. c.qa
diuersitatē.de re.iudi.c.cum inter. de fi
de instrōꝝ.c.cum inter dilectos.⁊ nō.C.
de donat.inter ui ⁊ uxo.l.ex hijs uerbis
Iuri autē contraria non intelligūtur con
firmari.ut aliqꝺ ius nouum detur. nisi
constet de intentione. ⁊ ad hoc.ff.de li
be.lega.l.aurelius.§.testō. nisi forte pri
ceps confirmaret factum propriū.ff.de
leg.i.l.legata inutiliter.uel nisi quedam
confirmaret ⁊ quedā infirmaret.ut.ff.ꝺ
testō milit.l.tribunus.§.fi. ꝺ quo uide
Io.an. qui refert ualeriū dicere testamē
tum cuiusdam furiosi per senatum ap
pbatuz.eo quia bene disposuerat.ut re
fert Io.an.in.c.fi. in nouella. ex.de suc
cess.ab intesta.⁊ refert.⁊ sequitur Lud.
in.l.lecta.ff.si certum pe. ⁊ in.l.furiosuz
C.qui testā. priuilegia uero surrepticia
non ualent.ut nō.in nouella. in.c.dudū
de priuilegijs.Item secundum Bal.in.l.
priuilegia.C.de sacrosan.eccle.in genera
li confirmatione priuilegioꝝ facta cum
dicta clausula. quatenus rite ⁊ recte p
cesserit.non includunt̄ nisi priuilegia ui
gentia.⁊ que tempore confirmatōnis ua
lent.ut.l.meuios.§.auie.ff.de lega.ij. ⁊
de iureiur .l.eum qui.§.si multi.secūdū
Iac.bru.in allata .l.mela. §.i. de alimē.
⁊ ciba.lega.quam allat Cy. in aditioni
bus.que bene probat ꝙ est uerum quā
do concessit cassando reuocationē priui
legiorum.tunc in generali cōfirmatione
includuntur oia priuilegia reuocata.et
que tūc non uigebant.ut in.l.priuilegia
C.de sacrosanc.eccle. cum si. sed Lud.
in.l.ꝙ seruus.ff.de acqui.poss.dicit. ꝙ
in quacūqꝫ generali locutione iniusta in
telliguntur excepta.secundū glo.ibi. cui
est glo.similis in.l. non uidet̄ .in.§.qui
iussu.ff.de re iudi.ex.de iureiur .c. peti
tio.⁊ eo.ti.c.i.in.vj.Et hoc est notandū
dicit ipse ad generalem cōfirmationem
priuilegiorum ⁊ statutorum per superio
rem factam. ꝙ non intelligitur cōfirma
ta nisi iusta.⁊ ita etiam tenet Bar.in.l.i.
ff.de hijs qui sunt sui uel alie.iu.et Bal.
in.l.i.C. ꝺ monopol.p quib⁹ facit tex.
optimus.per quos fiat inuestitura.i usi
bus feu.ubi per generalem inuestituraz
feudoꝝ factam per dominū in uasallum
intelligitur facta īuestitura de iustis feu
dis tantum.⁊ non de iniustis. ⁊ uide ad
hoc Albericū de rosato.in qōnibus sta
tu.in prima parte.in qōne que incipit.
Item quero si statuta confirmentur .⁊c
et sic in generali confirmatione ut ē dic
tum non ueniunt nisi iusta ⁊ licita.ut in
c.i.de iureiuran.ut in generali iuramen
to.de obseruando statuta non ueniunt
nisi licita ⁊ iusta. de quo latissime per
eundem albe.ubi.s.in qōne que incipit
sed pone ꝙ statutum est illicitum ⁊ iniu
stum.ubi late per eum . Item si uigore
dicte confirmationis facte cuz clausula.
quatenus rite ⁊ recte processerit quis i
grediatur possessionem rei quam alius
possidet non citata parte non excusatur
talis a pena inducta per statutum ꝯtra
turbantes aliquos in eorum possessione
secundū Bar.in.l.iuste.ff.de acqui.poss.
per ea que dicit ipse idem Bar.in.l.i.§.
i.ff.si quis testō liber esse iussu.fuerit.
pro quo facit.l.fi.C.si per uim uel alio

modo.ꝛ.l.autoritate. ꝛ.l.meminerit.C.
unde ui.et hoc etiam tenet Bar. in quo
dã consilio quod incipit. Missus in pos
sessionem rei quam alius possidet uigo
re.l.edicto. Item aduerte quia qd non ē
dum per principem confirmari non po
test. de pben.c.inter cetera. de consue.
c.cum olim.de sepul.c.in nostra.§.talez
de testa.c.officij. in quibus patet ꝙ pri
uilegium principis seu pape extenditur
ad futura.unde tota die apponitur i pri
uilegijs.confirmamus tibi bona q̃ nunc
habes. uel inposterum dante domino
poteris adipisci.secundũ host. in sũma
in ti.de confirmatõne util.uel inutil.§.
de qua re.in fine. sicut qui iurauit serua
re statuta ciuitatis.tenetur seruare futu
ra.secundũ Albe.in allato loco.in qõne
que icipit.quid si potestas ¶ Circa con
firmationes uero utrum possit peti offi
cio iudicis. dic ꝙ quidam sunt actus q̇
sui natura ordinantur ꝛ tendunt ad con
firmationem.ut electiones.ꝛ tunc i istis
cõfirmatio potest peti.ut in.§.interi.in
aut.ď defen. ciuitatis.quidã sunt actus
qui non expectant confirmationẽ de sui
natura.ut sũt cõtractus ꝛ sentẽtie. ꝛ tũc
dicit Inno. ꝙ aut isti actus procedũt ꝑ
uiam iudicij.ꝛ potest peti confirmatio.
ut in sũma.de quo dic.ut nõt ipsemet i
c.dilecto. de appell. ubi dicit. ꝙ potest
peti confirmatio diffinitiue sentẽtie non
interlocutorie.qd est notanduz. Quidã
sunt actus qui procedunt per uiam con
sensus/ et tunc aut isti actus desiderant
decretum ꝛ potest peti confirmatio. ut
de ďcurionibus.l.si quos spõtaneos.li.
x. aut non desiderant decretum. ꝛ tunc
non potest peti confirmatio. secundum
Inno.in.c.i.ď confirma.util.uel iutil. ni
si forte de consensu amborum cõtrahen
tium.argu.de mino.l.ait pretor.§.ꝑmit
titur.que uerba sunt singularia secundũ
Bal.in.l.ꝛ quia.ff.de iurisdic.o.iud. Et
est sciendum ꝙ quando actus est nullus
quare qui confirmat dat ꝛ solus dicitur
dare.quia confirmans non se fundat su
pra confirmato. sed ecõtra confirmans
fundatur sup confirmante. faciũt nõ.in
l.ex hijs uerbis. C.de dona.inter ui.et
uxo.ꝛ dicit Bal.in.d.l.nam ita diuus.ff.
de adop. ꝙ quando confirmatio petit
in hijs que sui natura exigunt confirma
tionẽ superioris.tũc confirmatio magis
accedit iusticie q̃ꝫ gratie. et potest peti
etiam iudicialiter.ut in aut. de defen.ci
uitat.§.utriusqꝫ. pro quo uide qd nõ.
lxxij.di.in.c.si modo.ꝑ archi.in.c.quan
to.ꝛ.lxxvij.di.c.presbiter.ꝛ.lxxxvij.di.c
quisquis.per archi. Si uero contractus
est nullus.tunc potest peti confirmatio
secundũ Inno. in.c.i.de confirma.util.

uel inutil.quia ex cõtractu nullo non cõ
petit ius agendi.sed si contractus est ali
quis.tũc superflua esset cõfirmatio. sed
impetrãdo bene potest peti cõfirmatio
contractus.ꝛ tunc magis innitit confir
matio gratie q̃ꝫ iusticie.ex.de trãsac.c.i.
Aduerte tamen quia confirmatio actus
ualidi ad hoc poterit esse utilis.ut quia
contractus ualidus per iudicem confir
matus erit irresistibilis. secundũ Bar.in
d.l.si quis spontaneos.C.ď decurio.li.
x.ubi dicit notabiliter.ꝙ contractus ua
lidus confirmatus ꝑ iudicem nõ potest
rescindi per beneficiuz.l.ij.C.de rescin.
uen. Item erit utilis. quia ubi sententia
esset bis confirmata mandabitur execu
tioni.nec eius executio retardabitur pre
textu nullitatis. ut in cle.i.de re iudi.
Et nota ꝙ cõfirmationes magis dicunt
decreta q̃ꝫ sentẽtie diffinitiue. de quo ꝑ
Inno.in.c.cum dilectus.de elec. ꝛ quan
do princeps confirmat illegittimũ uide
tur cuz eo dispensare.de quo per Inno.
in.c.innotuit.de elec. et an confirmatio
exigat examinationem. uide ꝑ Inno.in
c.uenerabilem.de elec. et dicit Bal.in.l.
i.§.permittitur.ff.de aqua coti. ꝛ esti.
ꝙ si princeps non confirmat feudum fi
lijs defuncti militis ꝙ eos grauat. ꝛ ab
eo potest appellari.de quo per Bal.in.l.
ne cui.C.locati.Itez si princeps uel dñs
confirmat carta capitula uidetur alia re
probare. quod est uerum secunduz Bal.
quando omnia capitula ostensa fuerunt
ꝛ examiata ꝙ in dubio presumitur si fu
erunt ostensa.ut.l.tribunus.§.i.ff.de te
stõ militis.secus si non fuerũt examiata
ꝛ forte non producta.de quo per ꝑmol.
in.l.legata inutiliter.ff.de lega.i.

Clausula. Non obstantibus
quibuscũqꝫ statutis priuilegi
is uel cõsuetudinibus ecclesie/
cõtrarijs/ confirmatione aplica/ uel qua
cũqꝫ alia firmitate roboratis/ cum decre
to ꝛ alijs/ non tollit constitutionez iura
tam/ glo.est in.c.non doceat/ de priuile
gijs.in.vj/ unde per generales nõ obstã
tias appositas in collatione beneficij/ qd
est de iurepatronatus laicorum facta ali
cui/ nunqꝫ intelligitur derogatũ ordina
tionibus factis per laicos fundatores/ i
fundatione beneficij/ que ordinationes
sunt per sedem aplicam aut episcopum
confirmate/ ne laici fundationem ecclesi
arum retrahant/ facit in ar/ quod nõ.in
c.cum dilectus.de iurepatronatus/ facit
quod nõ.Inno.in.c.significauit. de pre
ben/ ad hoc etiam/ ut pacta ꝛ conuentio
nes apposite/ in fundatione tollãtur/ ne
cessarium est/ ꝙ ipsorũ pactorum ꝛ con
uentionun fiat mentio spetialis/ ut in.c.

De clausula nõ obstante

ex multiplici.de decimis/facit qͦ nō.in c.lr̄as. de rescriptis/ nam per generales non obstantias/solum tollunt̄ consuetudines ꝛ statuta ecclesie/cōtrarie/non pacta ꝛ conuētiones.secundū pe.de ancha. cōsilio.xx.quod incipit/qͦ talis est dominus noster papa bonifacius/Et si qͣs canonicus iurauit seruare consuetudīes ꝛ statuta ecclesie/ꝛ postea cōtra consuetudīes uel statuta eccl̄ie aliq̄d īpetrauit ꝛ in lr̄is est clausula non obstātibus statutis aut cōsuetudinibus ecclesie cōtrarijs iuramento/aut confirmatione apl̄ica roboratis an ualeat impetratio/uide late in decisio .rote. in nouis decisi .cc. xcviij/Item per talem nō obstantiaꝫ generalem scilꝫ non obstātibus pactis uel capitulis quibuscūꝗ/nō tollunt̄ pacta uel capitula iuramēto firmata/ut ē glo. in cle.dudū.in.v̄.pacta.de sepul/ꝛ ibi ꝑ Jo.mo/ꝛ super hoc oīno uide deci. rote in nouis tercia/ꝛ uide qͦ nō.lapus i.c. i.de constitu.in.vj/ubi dicit/ꝙ quando papa uel princeps facit gratiam uel aliquid cōcedit respiciens ius priuatū/aut aliud impediens/de quo debet fieri mēcio/procedit ex facto proprio impetrantis aut ex facto alieno/si ex facto propͦ/tunc aut quia beneficiatus impetrans ē defectuosus/ꝛ tunc non sufficit clausula generalis/sed debet esse mēcio spetialis ꝛ specifica specificando illius defectum/pro quo scribitur/et est causa illius statuti consuetudinis uel priuilegij ꝑ quos talis defectuosus redditur/scilicꝫ etatis ordinis uel alterius/et ideꝫ si ex facto alterius publicē sibi noto/quo casu uera est opi.Jo.an.in allēato.c.ei cui/scilꝫ ut sufficiat generalis clausula non obstāte et uide oīno Albe.de rosa. in qōnibus statututorū/in qōne que incipit/Statuto alicuius ciuitatis sic cauetur.

Clausula.Generalis non obstantibus quibuscūꝗ priuilegijs. non extenditur ad priuilegia in corpore iuris inclusa/secundum glo.in.l.ij.§.legatis.ff.de iudi. ꝛ i aut̄. qua in prouincia. C. ubi de crimīe agi. oportꝫ.ꝛ.l.heres absens.ff.de iudi.ī pri. /et probatur ex eo/ꝙ singl̄a nō.dicit Cy. in.l.i. C.quando iu.inter pupi.ꝛ uidu. ubi dicit/ꝙ ꝑ generalē cōstitutōeꝫ ꝓuilegiorū derogatoriaꝫ/cum clausula etiam si de eis mentio fieri deberet/non intelligitur fore sublatum priuilegiuꝫ concessum ꝑsone/alias priuilegiate/nisi de priuilegio fiat mencio/in ipsa cōstitutōe sigillatim/ꝛ hoc per tex.d.l./ꝙ dictū. ꝙ dicit non esse alibi.ꝛ probatur ex eo qͦ nō.Bal.in.l.humanū.C.de legibus/ubi dicit ꝑ generalem clausulam non obstātium.nunꝗ intelligitur derogatum constitutionibus sacri consilij/quando pro facienda derogatione illorū/oportet ꝙ de illis fiat mencio spetialis/secundum archi.in.c.i.de constitu.in.vj/et est tex. in.c.pe.de capell̄.mona/ꝛ de testi.c. nō nulli/ꝛ de etate ꝛ qualitate/c. eam te. ratio est/ꝙ illud qͦ plurium consensu fit maiori autoritate dicitur roborari/ꝛ iō ut tollatur maiori reuocatione opus est/ C.de repu.l.dubium.ꝛ in.c. prudenciaꝫ de offi.delega/et suꝑ materia non obstātiarū uide Frede.de senis in cōsilio.cc. xxvj.ꝛ consilio.xlvij.et uide plene ꝑ Jo. an.in nouella.in.c.i.de concessio.ꝓben. in.vj.

Clausula.Generalis/non obstantibus quibuscūꝗ priuilegijs/non tollit priuilegia que transiuerunt in contractū remuneratorium/uel alias sunt concessa priuilegia/ad pias causas/ut in.l.si pater.§.si qͣs. iuncta glo.s̄.v̄. irreuocabilis.ff. de donat/ ubi donatio ob causā non reuocat̄/Itē quia licet priuilegium concessum a principe/regulariter possit reuocari/ut in.c. ueniens/ꝛ in.c.i.cum ibi plene nō. de rescrip/tamē priuilegium concessuꝫ a principe/non subdito/est irreuocabile/quod transit in contractū/uel si subdito cōcessuꝫ est/princeps illud sine iusta causa/reuocare non potest/ꝙ autem priuilegiuꝫ concessum non subdito/sit irreuocabile nō.Inno.in.c.innotuit.ꝺ iudic.ꝛ Jo.an. in adicio.Spec. in ti.de cen. §.nunc in adicione.que incipit.per hanc.l. ꝛ facit qͦ nō.ipse in ti.ꝺ instrōꝝ edi.in.§. nūc v̄o aliqua.in fi.adic.incipiētes/hic oīno uide qͦ scripsi.ꝛ Bar.ponit in.l.omnes populi.ꝺ iusti.ꝛ iure/ꝛ.l. hij qui de iure immu.ꝛ de decretis. ab ordi.fa.l. quid semel.ꝛ.C.de sacrosan.eccle.l. priuilegia et Bal.in.l.qui se patris.C. unde liberi. ꝛ.de leg.l.si cum mihi.ꝛ de senat. l.non nuptis/Quod autē priuilegium cōcessū subdito sine iusta causa sit irreuocabile ponit Inno.in.c.in nostra.de iureiur/et refert Anto.de butrio.in repetitione.c. cuꝫ in.de cōstitu/ꝛ est tex.in.l.ticius.ff. de obse/quoniā princeps ita ligatur ex cōtractu/sicut quilibet alius/ꝺ natu.feudi.c.i/de probac.c.i/xxv.q.ij.c.pij. ꝛ facit quod nō.Cy.C. de legibus .l. digna uox.ꝛ Bal.ff.de legi.l. princeps/ꝛ ff.de constitu.principū.l.princeps.ꝛ ideo ius quesitum ex contractu/sine iusta causa tolli non potest/secundū ꝓmol̄.in.c.que in ecclesiarū. de constitu/Q autē generalis clausula non obstantia ex non extēdit se ad causas pias ꝓbatur ex cau̇ nō. secundū unam lect.in.c.si propter tua

debita.de rescrip .in.vj/ubi p rescriptū
non intelligitur derogatum ei/quod ad
pias causas est concessuz/puta ad repa
rationez eccl'ie/et pbatur ex.l.liberti.la
ulti.§.postumos.ff. de alimētis ⁊ ciba.
lega/ubi generalis derogatio beneficio
rum ab aliquo collatoruz non intelligi
tur derogare hijs beneficijs/que ob cau
sam alimentorum sunt relicta/ratio ē q̇a
causam piam continēt/⁊ de hoc ibi Bar.
summe nōt illum tex/accedat ad hoc.c.
cum olim.de re iudi. ⁊ quod nō.archi.
⁊ Jo.an/in.c.ei cui.de preben.in.vj. ubi
dicunt illam generalem non obstantiaꝝ
non derogare illis priuilegijs/quib⁹ cō
cedentes non reuocassent in spē/de deci
mi.c.ij.in.vj/de offi.uica/c.fi/de pigno.
l.obligatione/uide Ludo.de hijs in.l.si
ꝟo.§.ꝺ uiro.in.xxiij.pricipali falle.ff.so
lu.matri.

Clausula. Ista supplētes oēm
defectum si quis in eo interue
nerit de nostre plenitudie po
testatis apposita i l'ris uel rescriptis/sup
plet omnes defectus preter defectū par
tis supplicātis uel contrahētis/quia illū
non uidetur supplere/dictum est Spe.in
ti.de lega.⁊ refert archi.in.vij. distin.re
nomanēsem.Et de ista clausula habetur
in.c.pastoralis.de re.iu.⁊ in.c.inter dile
ctos.de fide instrōꝝ/et ideo si supplicās
esset spurius excōicatus uel bigamus.ta
lis clausula non tollit istum defectuz.sꝫ
si defectus procedit ex solemnitate iuris
positiui.tal' defectus uigore dicte clausu
le bene tollitur.ut nō.in Spec.in ti.de le
ga.§.nūc ostendēduz.ꝟ.xviij. ⁊ facit qꝺ
habetur in.c.illa cotidiana.de elect. De
qua clausula uide ꝑmolā in.l.quidaz cō
sulebant.de re iudica.

Clausula. Motu proprio in
rescripto apposita nō tollit de
fectū itentōis seu persone licet
tollat defectum surreptiōis. ut.nō.Jo.
an.in.c. si motu proprio. in nouella de
preben.⁊ in.c.si romanus.de preben. in
cle. Item predicta clausula nō tollit q̄li
tates intrinsecas.ut nō.dn̄i.de rota i de
cisionibus nouis.deci.iij. Item non tol
lit supradicta clausula ius tercij. ut.nō.
dn̄i.de rota in decisionibus nouis.deci.
iiij. An autem dicta clausula possit p
bari per testes. dic ꝙ non. ut nō.glo.in
d.c.si motu ꝓprio.de preben.in.vj.Itez
nunq̄ꝫ subintelligitur i rescripto. nisi ex
presse dicatur.ut in.d.c.si motu ꝓprio.
⁊ est glo.in.c. si pluribus. eo.ti. Et ista
clausula ⁊ sequens scilꝫ ex certa scientia
ponuntur tanq̄ꝫ excedentia ⁊ excessa. ut
nō.Spec.in ti. de dispen.§.qualiter au
tem.ꝟ.debet autē.⁊ sequenti.

Clausula. Ex certa sciētia ap
posita in l'ris pape uel pricipis
nil operatur.nisi princeps sup
facto cause cognitionem premiserit. ut i
c.nihil.ꝺ elec.⁊ in.l.i.C.si fuus.aut lib.
ad decu.ꝺ quo p glo.⁊ Jo.an.in.c.ij.de
scisma.⁊ ibi per Inno.et p eundē Inno.
in.c.ueniens. de filijs presbi. quia prin
ceps ignorans non uidetur cuz inhabili
dispensare.p nō.in.c.ex ratōne.de etate
⁊ qualitate.facit quod nō.in.c.statutuz
in glo.in uerbo l'rarum.de rescript.et fa
cit qꝺ nō.in.c.fi.de confirma. util. uel i
util.⁊ hoc etiam uoluit Bar. in consilio
quod incipit.statuto ciuitatis camereni
in.ij.dubio.et nunq̄ꝫ subintelligitur nisi
in l'ris expresse dicatur.ut nō.glo.in.c.si
motu proprio.⁊ in.c.si pluribus. de pre
ben.in.vj.unde dixit Bal.in.l.eos. i pri.
C.de appell'.ꝙ si princeps sciuit negociū
uel defectum ⁊ de eo noticiam habuit si
in rescripto non sit apposita clausula ex
certa scientia non ualet.Item hec clausu
la ex certa scientia apposita in rescripto
premissa cause cognitione hoc operatur
ꝙ licet alias princeps non presumat' uti
potestate absoluta nisi de hoc faciat ex
pressam mencionem.ut nō.Inno.in.c.in
notuit.de elect. tamē uirtute supradicte
clausule in rescripto apposite uidet' prin
ceps uti potestate absoluta.etiam si alit'
mencionem non faciat. ut est glo.fin.in
c. ad hec.in.ꝟ.elegerit.de rescrip .Item
hec clausula non requiritur ubi agit' de
comodo tempali concedendo.iuxta.nō.
in.l.quotiens.C.de precibus impa.offe
rendis.secundū unum intellectum. et in
l.barbarius. de offi.presi . An autem su
pradicta clausula possit probari per tes
tes.Bal.in.c.i. per quos fiat inuestitura
quod nō.per tex. in.l.pbatorias .C.de
diuersis officijs.li.xij. de quo uide per
Cy.in.l.nec quicq̄ꝫ. in.§.ubi decretum
ff.de offi.pconsul'. sed dn̄i.de rota deci
dunt contrarium.scilicet ꝙ ista clausula
possit probari per testes. de quo uide i
decisionibus nouis.deci.cccxxxvj. et se.
et uide etiam q̄ nō.ꝑmol'.in.d.l. quidaz
consulebant.ff.de re.iudi.

Clausula. Si cōtra factum fu
erit nullum sit irritum ⁊ inane
operat' quicq̇d est in contra
rium atteptatum/est ipso iure nulluz.ut
nō.glo.bernardi in.c.inter cetera. ꝺ pre
ben.⁊ de peniten.⁊ remi.c. cuz ex eo.§.
fi.⁊.C.de legi.l.non dubium. ⁊ de reb⁹
alie.non aliena.l.sanximus. secūdū Bar.
in quodam consilio quod incipit.statu
to cauet'.ꝙ potestas possit cognoscere
facit.l.iubemus.§.sane. C.de sacrosan.
eccle.facit.c.ad dissoluendum. in.fi.ex.

de sponsa. ⁊ facit ex̄. de preben. c. si apo
stolice. in. vj. et ad hoc uide glo. nō. in
cle. i. de iurepatro. de quo etiam in. c. i.
de concessio. preben. in. vj. ⁊ ibi glo. nō.
in uerbo ualeat. que uult ꝙ ita demum
dicta clausula reddat actum nullum quñ
ad certum actum uel ad certam rem se
refert uel super certa re seu certo actu in
terponitur. si uero actus non declaratur
nullus si cōtra factum esset sed pena adi
citur tunc si pena nullitati adicitur non
est dubium per supradicta. si uero non
adicitur pena nullitatis sed talis pena i
terponit̄ que merito infert nullitatē. ex
emplū in. l. i. ff. de noui oper. nū. nam ius
impedit uel inhibet edificari post nun
ciationem noui operis. ⁊ si cōtrafiat ꝑ
cipit destrui opus. ⁊ sic merito infert ꝙ
edificatio de iure fuit inualida. aut non
infertur actus nullitatis expresse nec ne
cessarie ⁊ tunc actus tenet. ut. l. qui duo
bus. ff. de fal. ⁊ in di. cle. i. de iurepatro.
⁊. l. filius. §. fi. ff. de fal. Et aduerte quia
pena est inducere nullitatē actus. ut. l.
senatus. ff. de contrahen. emp. de quo
Bal. in. l. turpia. ff. de leg. i. ⁊ per Bar. in
l. pretor. ff. de noui oper. nū. ⁊ ꝑ Bal. in
l. nemo martires. C. de sacrosan. eccle.
⁊ per Cy. ⁊ Bal. in. l. nō dubium. C. de le
gibus. ⁊ ꝑ cano. in. c. licet. ⁊. c. fi. de elec.
in. vj. et hoc est certum ꝙ quādo actus
ānullatur ratione certe solemnitatis ob
misse. tunc nullitas non dicitur proprie
pena. sed quando ratōne alicuius cause
extrinsece ānullatur. tūc dicitur pena. ut
l. i. ff. de noui oper. nū. secundū Bal. in
d. l. nemo martires. de quo ꝑ Io. an. in
nouella. in. c. fi. de elec. in. vj. Si uero lex
inhibet aliqd fieri simpliciter nec proce
dit ulterius quia non est clausula ānullā
do. si quidē contra factum fuerit. ⁊ tūc
si ille qui aliquid facit recipit potestatē
faciendi a lege inhibente. ⁊ tūc est nullū
quicquid fit cōtra ꝓhibitionem. l. non
dubium. C. de legibus. ⁊ ita notat̄ i di.
cle. i. aut non recipit potestatem a lege
inhibente sed illud quod inhibet̄ habz
perpetuam causam inhibitionis. tunc si
per inhibitionem erat ius quesitū tercio
tunc actus est nullus. exemplū in. c. si so
li. ex̄. de concessi. preben. in. vj. et. d. l. nō
dubium. ⁊ glo. in. d. cle. i. Si uero nō est
quesitum ius tercio per inhibitionē uel
non est fauor illius tercij. tunc ualet ac
tus. Iste est casus nō. iuncta glo. q̄ non
est alibi secundū ꝑmon. in. l. cum lex. ff. de
fideiuss. ⁊ in dicta cle. i. de iurepatro. nā
ibi ex inhibitione nō est ius tercio que
situm. uel si est alicui quesitū est quesitū
ꝑsentato cui non est fauor. ꝙ actus insti
tutionis ibi ꝓhibitus sit nullus. sed in
terest potius ꝙ ualeat. et ista sunt de

mēte glo. ibi. Et si cōtra hec ultimo dic
ta opponit̄ de. c. fi. ex̄. de elec. in. vj. dic
ꝙ illud loquit̄ in inhibitōne legis ⁊ nō
hominis. ⁊ mitius agitur cum lege q̄ cū
homine. ut. l. celsus. ff. de arbitris. Item
cum statutū disponit ab initio cōtractū
non ualere. secundū Bar. in. l. cum lex. al
lata. non erit naturalis obligatio. ⁊ per
cōsequēs fideiussor non obligat̄. nā hoc
est uerum secundū Angel. etiam inter ui
uos quando lex uel statutum ānullat ac
tum propter defectum persone. secus si
propter defectū materie. ut. l. i. §. si qs
ita. de. v. ob. coniuncta glo. in. l. si unus.
§. si acceptilatio. cum ibi nō. ff. de pact.
uel si dispositio sit cū iuramēto uallata
ut. l. cum pater. §. filijs matrē. de le. ij.
⁊ aut. sacramenta. C. si aduersus uen. et
in. c. licet mulieres. de iureiur. in. vj. in ul
timis uoluntatibus uidetur hoc esse pre
cipuum. ꝙ licet dispositio non teneat ꝓ
pter defectum solēnitatis a solo iure ci
uili inductum. nihilominus oritur obli
gatio naturalis. unde dicimus ꝙ ex tes
tamēto minus solemni oritur naturalis
obligatio. ut plene nō. in. l. cum quis. C.
de iur. ⁊ facti igno. ⁊. l. i. ff. de condi. in
debi. etiam lex ibi dicit dispositionem
non ualere. ut. l. hac consultissima. C. de
testis. licet aliqui dicant in. d. l. hac con
sultissima. solum deesse solēnitatem pro
batoriam non formalem. de quo ꝑ Bar.
in. d. l. cum quis. Cetera de ista clausula
uide in. d. l. non dubium. de legi. et. d. l.
cum lex.

Clausula. Quod non obstante consuetudine aliqua uel statu
to quis possit conficere instru
mēta apposita in rescripto. extēditur nō
solum ad cōsuetudinem preteritam. sed
etiam ad futuram. per tex. l. seruitus. ff.
de seruitu. ur. predi. secundū Bar. ⁊ Bal.
nec obstat. c. i. de cōstitu. in. vj. quia ibi
non tollitur statutum. hic secus. sed Cy.
in. l. ij. C. que sit lōga consue. dicit ꝙ su
pradicta clausula extenditur tam quo
ad consuetudinem preteritam q̄ etiam
futurā. etiā ad statutum preteritum ⁊ fu
turū. ⁊ idem tenet Inno. in. l. si mihi ⁊ ti
bi. in. §. in legatis. de lega. i. licet glo. te
neat contrariū. in. c. statutū. de elec. ubi
uult ꝙ solum ad preterita trahatur. cuius
contrarium tenet paulus. de liciarijs. ibi.

Clausula. Appellatōne remo
ta. Scias ꝙ hanc clausulā a sē
tentia diffinitiua ⁊ interlocu
toria solus princeps in rescripto potest
deponere. ut. l. i. §. fi. ff. a qui. app. non li
cet. de qua clausula per cano. in. c. pasto
ralis. ⁊ in. c. super qōnum. §. porro. ⁊. §.

si uero duo. de offi. delegati. et per Jo: an. et host. in. c. ut debitus. de appel. et p host. in summa. in ti. de appel. in. §. fi. Causam autem appellationis ab interlocutoria cum supradicta clausula etiam inferior a principe potest cōmittere. p. l. fi. cum ibi nō. per. glo. C. de sen. et inter loc. o. iu. que. l. habet diuersos et uarios intellectus. de quibus ibi per Sal. per Bar. Angel. et pmol. in. l. i. §. fi. ff. a qb9 appel. non licet. et dicit pmol. in. d. l. i. §. fi. q si princeps delegat causam appellatione remota. ualet delegatio. et uidetur omnem appellationē siue legitimam siue friuolam inhibere. quia tex. in. d. l. i. §. fi. generaliter loquitur. ergo generaliter est intelligendus de omni appellatione siue legitima siue friuola. ff. de publi. l. d pretio. et hoc fortificat quia ille. §. positus est sub titulo. ff. a qui. appel. nō licet et per cōsequens debet intelligi q a tali iudice dato nullo modo possit appellari Sed erit remedium secūdum eum. quia ad principem poterit supplicari. sicut dicimus in sententia prefecti ptoris a cui9 sentētia non appellatur sed supplicat. ut in. l. i. C. de sen. pfe. ptoris. et in. l. si quis aduersus. et autē. que supplicatio. d preci. imp. offe. sed Angel. ibidem dicit. q per dictam clausulam remouetur omnis appellatio interponenda ad delegantem non autem interponenda ad principem quia delegans cum predicta clausula iuri principis non potuit derogare. l. nam et magistratus. ff. de arbitris. et. l. ille a quo. §. intempestiui. ad trebel. et in. c. cū inferior. de maio. et ob. et idē uoluit Bal. in. d. l. fi. sed Bar. in. d. l. i. §. fi. uoluit dicere. q dicta clausula tollat appellationē friuolam. sed secundū ius canonicū dicta clausula appellatione remota uidetur tollere friuolas appellationes. secundum Jo. an. Jnno. host. in. c. ut debitus. d appel. et secundum glo. in. c. pastoralis. de offi. deleg. Et hec clausula habet mltos effectus. Primo quia ubi causa ē delegata cum supradicta clausula. nō potest appellari nisi ex causa in iure expressa et in casibus in iure expressis. ut in. c. pastoralis. supra allato. Secūdo quia si talis delegatus suo college subdelegat causam sz non in totū. non appellabitur ad papam obmisso delegāte. licz alias d iure canōico possit appellari obmisso medio. ut in c. super qōnum. §. porro. Tertio quia rescriptum ubi est talis clausula nō tollitur per aliud nisi de dicta clausula faciat mencionem. per id quod habetur in c. ex conquestione. de resti. spo. et i. c. cum dilecta. de rescript. et in. c. inter. de re iudi. et in. c. ex lris. de dolo et cōtu. quia potest fieri executio nō obstante appellōne si nō est interposita in casu a iure expresso. nisi princeps ex certa sciētia causā cōmittat. ut in. d. c. pastoralis. §. pe. et in. c. nouit. de appel. Quarto quia non tenetur iudex deferre appellationem si non ē in casu a iure expresso et non deferendo non incurrit penam quam alias incurreret. secundū q habetur in. l. a pcōsulib9 C. d appel. Quinto operatur dicta clausula quia si alicui est concessum q in certa causa pcedat appellatione remota. si postea fuerit alteri concessum q libere possit appellare in omnibus causis. per istam secundam concessionem non intelligitur derogatum concessioni speciali preambule. ut in. c. i. de rescrip. Sexto quia si aliquis impetrauit delegatum cum clausula appellatione remota super aliqua re. si postea reconueniatur super alia re q eo casu procedetur in causa reconuentionis appellatione remota. ut in. c. ij. de mutuis peti. Septio quia ubi sunt plures subdelegati per principē cū dicta clausula si alter illorum subdeleget alteri uices suas. quia nō potest sub delegare appellatione remota non tenet collega acceptare subdelegatum sui college ne uulneretur sua iurisdictio. quia si procederet simul cum subdelegato possz ab eo appellari quod nō posset si pcederet cum collega. ut in alle. c. super qōnum in. §. si uero duo. de quo etiam per host. in summa. in ti. de offi. deleg. §. quid sit effectus. v. et hoc locum habet. Aduerte tamen quia licet delegatus a principe possit ex delegatione appellatione remota cognoscere tamen in tribus casibus potest causam appellatōne remota committere. quos ponit host. in ti. de offi. deleg. in. §. que legari. circa fi. illius. §. ubi uide. Octauo qr ubi papa mādat aliquid fieri per ordinarium uidetur excitare eius iurisdictionem. si illud quod mandat pertinebat ad eius iurisdictionem. non autem uidetur ipsum facere iudicem delegatum. nisi mandaret illud fieri cum clausula appellatione remota. qr tunc uidetur alterari iurisdictio ordinaria. et ideo tunc censebitur delegatus nō ordinarius. per id quod nō. in. l. sepe. ff. de offi. presi. et in. l. ius autem ciuile. ff. de iust. et iure. sed Bal. in adic. Spec. i ti. de appel. in. v. clausula appellatiōe remota. et in. v. quid operetur clausula appellatione remota. dicit q operatur ut iudex non teneatur appellationi deferre. sed non tollit substantiam appellationis. ut ibi per eum. Item si de consensu partium in rescripto ponat talis clausula appellatione remota. tunc a delegato non poterit appellari. secundū Bal. in. l. ij. C. de appel. et allat. l. fi. §. fi.

C.ꝺ tpibus appel.⁊.c.causã q̃.ꝺ re iudi. quasi uideatur appellationi denunciasse secus si de consensu unius partis tantuȝ propter equalitateȝ seruandã.ar.l.fi.C. de fructibus ⁊ lit. expẽ.qꝺ tamen nõ se quitur ꝑmol.in allata.l.i. § .ff.per.c.pastoralis.quod simpliciter loquit.ut ibi per eum. Aduerte tamen q₂ licet dictuȝ sit ꝗ dicta clausula tollat dumtaxat appellationem friuolam, tamen si causa sit cõmissa cardinali appellatione remota. tunc ab eius sentẽtia siue iusta siue iniusta non poterit appellari. secundũ Bal.in l.i.ff.de offi. prefecti.ꝑto. ꝓ quo dicto uidet glo.in.ŝ.alle.§ .fi.secundũ Lud. in suis dictis. in lr̃a.a.dicto.ij . Item si concessum sit potestati uel alteri alicui ꝗ ab eorum sententia non possit appellari.si constituũt uicarios uel locũ tenẽtes ab eoruȝ sentẽtia poterit appellari.l.a ꝓ consulibus. iuncta.l.ꝑcipimus.C. ꝺ appel.et est tex.in.c.sup ꝗonum.§ .si uero duo . ¶ Item est sciendũ ꝗ legatus de latere non potest cõmittere causam appellatione remota.secunduȝ Bal.in.l.ij. C.ꝺ appel.nisi expresse sibi esset hoc concessuȝ.all. quod habet in.l.obs̃uare. in § .fi.⁊.l.nec quicꝙ.§ .fi.de offi.ꝓcõsul. et facit qꝺ nõ.glo.in.c.fi. ꝺ hereticis.in vj.ubi legatus nõ potest cõmittere causam ꝗ ꝓcedatur sũmarie ⁊ de plano obmisso iuris ordine. quia non potest contra ius aliquid rescribere seu ꝑ rescriptũ concedere.facit etiam qꝺ nõ.in.c.fi. de offi.archi.qꝺ est ueruȝ etiam si papa cõcessisset seu cõmisisset legato ꝺ latere cũ clausula appellatione remota. quia licet dicta clausula operet quo ad sententias per eum ferendas.non tamẽ poterit illã extendere ad sentẽtias ferẽdas ꝑ suũ de legatum. quia cum dicta clausula sit cõtra ius seu ledat ius cõmune.uidet tunc electa industria ꝑsonalis.ideo nõ potest tunc extendi ad aliuȝ. all.nõ.per glo. in c.pastoralis.§ .1.de offi.deleg.melius facit quod nõ.in.d.§ .si uero duo . Dicit etiam Bal.in.d.loco. ꝗ licet pꝛiceps cõmittat alicui uniuersitatẽ causarũ cũ plena ⁊ oĩmoda potestate.non tamẽ intelligitur esse tali data potestas delegandi cum dicta clausula appellatione remota nisi hoc exprimatur.⁊ ratõ esse potest.licet non dicat ꝗ illa clausula ledit ius alterius. ideo in dubio per principem nõ intelligit ꝯcessa.ar.l.ne casu.C.ꝺ eman. libe.⁊.c.ex tuaꝝ. de auto.⁊ usu palij.de priuil.c.pastoralis.⁊.l.ij.§ .merito.⁊.§ . si quid a principe.ne q̇d in loco publi. Et de ista clausula appellatione remota uide ꝑ Spec.in ti.de appell.§ . in quib⁹ v.ꝗ autẽ.⁊ in.§ . nũc dicamus.v. circa. Et ex ꝑdictis patȝ ꝗ pꝛicipalis effectus huius clausule est.ꝗ iudex delegatus cũ dicta clausula non tenetur deferre appellationi si non est facta in casu expresso in iure.⁊ sic potest ꝓcedere ad executionem sentẽtie non obstãte appellatõe.nisi facta fuerit inhibitio.uel nisi ex certa sciẽtia papa cõmisit appellationẽ. ut patȝ ex supra allat . Aduerte tamẽ secunduȝ ꝑmol.ubi.ŝ. ꝗ licet iudex non teneatur deferre appellationẽ.tamẽ si pars appellauit ex tali causa que si esset uera deberet legitima reputari quãuis nõ sit scripta in iure. licet iudex non detulerit tali appellationi. tamen pars poterit adire principem sup tali appellatione.qui poterit illam admittere si sibi uisum fuerit ut habetur in.d.c.pastoralis.

Clausula. Nulla exceptione obstante seu quacũꝙ exceptione non obstãte apposita per principem seu statutum in aliquo facto seu rescripto. de quo aliqualiter tangit Bar.in.l.i.§ .fi.ff.a quib⁹ appel.nõ licȝ. ⁊ in.l.i.§ .i.ff.ꝗ ui aut clam.⁊ per Sali. ⁊ Cy.in.l.ita pudor.C.de adulterijs .et tangũt canoniste in.c.ex ꝑte. lo.ij.ex̃.de offi.iudi.deleg. ubi ꝑ glo.⁊ Jo.an . Pro cuius declaratione dic. ꝗ aliquando in rescripto nulla tollitur exceptio. ⁊ tunc clare est ꝗ debent admitti omẽs exceptiones ratõnabiles.ut in allato.c.ex ꝑte ⁊ in.c.si quãdo.de rescript.⁊ alibi dicit glo.in aut. de mandat principũ.§ .de inde ꝯsequens.coll.iij. ꝗ miseri prelati non audent exceptiõeȝ etiã rationabileȝ admittere cõtra rescriptũ pape. qꝺ non debent facere ꝑ iura.ŝ.allata. Interduȝ in rescripto tollunt omẽs exceptõnes. ⁊ tunc aut tollunt in genere aut in spetie. si in genere puta dicẽdo. nulla exceptõe obstante.⁊ tunc aut factũ est adeo notũ ꝗ nulla cedat exceptio seu excusatio. ut quia papa mandat remoueri episcopuȝ quem cõstat adulterium cõmisisse.nam nulla ratio potest eum excusare si cõstat de adulterio.facit qꝺ habet in.c.nõ ab homine.de iudi. ⁊ tunc ꝓcedetur nulla exceptione obstãte neꝙ admissa. per id quod habetur in.c.lator.ij.q.vij.et i.c. placuit.xxj.q.ij. ⁊ nõ.glo.in.d.c. ex ꝑte Si uero est factum in quo poterat cadere exceptio rationabilis. ⁊ tũc in dubio ꝑ tale rescriptuȝ in quo est posita dicta clausula nulla exceptõne obstante.friuole exceptiones uidentur repulse.nõ autẽ rationabiles. ut est glo. in.d.c.ex parte de quo ꝑ Jo.an.ibi.pro quo facit illud quod dictũ fuit i.ŝ.ꝓxima clausula. appellatione remota. quia solũ friuola appellatio uidetur repulsa. Et potest etiaȝ dici secundũ host. ꝗ soluȝ exceptiones

dilatorie uidētur esse repulse quia uidē
tur esse modici preiudicij. non autem p
emptorie. quia ille sūt magis p̄iudicij. fa
cit quod nō. in. l. quotiēs. C. de p̄cibus
impa. offe. ⁊ p Inno. in. c. que in ecclesia
rum. de cōstitu. ⁊ dicit host. in sūma. in
ti. de offi. deleg. §. qd̄ sit eius officiū. v.
item. ad eius officiū ptinet ꝙ quantum
cūqꝫ p̄cise scribatur debet legitias excep
tiones admittere. nisi mera executio de
mandetur. sed ymol. dixit ꝙ rescriptum
in quo est dicta clausula. nulla exceptōe
obstāte est nullum. ex quo uniuersaliter
tollit omnem exceptionez. ⁊ sic. etiā pem
ptoriam. ⁊ ideo non uidetur ualere. per
id quod habet̄ in. l. rescripta. C. si ꝯ ius
uel uti. pub. ⁊. l. quotiēs. ꝯ. allata. nisi in
dicto rescripto essꝫ apposita clausula. nō
obstante aliquo iure in cōtrariuꝫ facien
te. uel esset concessum tale rescriptum ex
certa scientia principis. alias presumi de
bet falsum ⁊ suspectum de falsitate. et ꝙ
non exiuerit de cancellaria principis. ut
d. c. ex parte. de quo p Anto. de bu. i. c.
i. de rescrip. ⁊ in alle. c. ex parte. Interdū
uero in rescripto excludūtur certe excep
tiones. ⁊ tunc ille non admittētur etiam
si sunt exceptiones pemptorie. secundū
glo. quaꝫ seqūtur doct. canōiste in. d. c.
ex parte. licet enim papa uel pꝛiceps nō
debeat tollere pemptoriam exceptionez
sine causa. tamen cum causa potest. per
nō. p Inno. in. c. que in ecclesiarū. de cō
stitu. ⁊ quo ad forum contentiosum pre
sumitur p principem illud esse factū cuꝫ
causa. ut nō. Cy. in. l. rescripta. C. ꝯ preci
bꝰ imp. offe. ⁊. l. fi. C. si cōtra ius. uel uti
li. publi. licet pꝛiceps male faciat ⁊ pec
cet. secundum eum ibi. si iusta causa non
subest. facit quod nō. Inno. in. c. cū inter
de renūc. idem est secunduꝫ host. ⁊ Io.
an. si spetialiter alique exceptōnes exclu
dant̄ ⁊ subiciat̄ clausula generalis quo
ad alia. quia tunc omnes uidentur exclu
se. per id quod habetur in. c. qui ad agē
dum. de pcur. in. vj. ⁊ in. l. sed ⁊ si quis. i
§. quesitum. ff. si quis caut. Sed si in p̄
dicto rescripto non est illa clausula non
obstante aliquo iure in cōtrariū faciēte
uel clausula ex certa sciētia. iuxta nō. per
glo. in cle. ij. de rescrip. ⁊ p Bal. in. l. fi. C.
sen. rescin. non posse. tunc cuꝫ dictū re
scriptum sit suspectū uidet̄ scda iussio
expectanda. secus sentiūt doct. cano. qn̄
solum dicte exceptiones pemptorie i re
scripto excluduntur. quia tunc uidetur
tenere ꝙ ualeat rescriptum etiam si aliq̄
de supradictis clausulis in rescripto non
sit inserta. Tu tamen aduerte quia uide
tur posse dici ꝙ quando princeps man
dat pcedi per rescriptuꝫ nulla exceptōe
obstante. uel non admissa aliq̄ exceptōe

nisi tali ⁊ tali. ꝙ si per tale rescriptū tol
latur exceptio pemptoria. ꝙ tale rescrip
tum non ualet uelut emanās contra ius
per id quod habetur in. d. l. rescripta. et
in. l. quotiens. C. de p̄cibus imp. offe. ni
si in rescripto esset apposita clausula. ex
certa scientia. uel clausula non obstante
quocūqꝫ iure in cōtrarium faciēte. Et p̄
dicta faciunt ad statuta que dicunt. ꝙ i
strumentum publicum guarantigie seu
confessionatū mandetur executiōi sicut
sententia. ⁊ non admittatur aliqua exce
ptio. nisi exceptio solutiōis. qd̄ secundū
glo. ⁊ doct. in. d. c. ex parte all̄. alie exce
ptiōes uident̄ excluse. sed Bar. in all̄. §.
deniqꝫ ꝙ ui. aut dicit ꝙ regulariter alia
exceptio q̄ꝫ pmissa a statuto non poterit
opponi. quia in dubio standum est uer
bis statuti. ar. l. i. §. si is qui nauē. v. i re
igit̄ dubia. de exerci. ⁊. l. pspexit. ff. qui
⁊ a quibus. Et ibi etiam dicit ꝙ hoc tri
pliciter uenit limitandum. Primo ꝙ dic
tum est ꝙ procedit nisi opponatur exce
ptio contra psonam producentē instru
mentum ⁊ sic agentem ex instrumento
puta quia inhabilis ⁊ non potest stare i
iudicio. forte quia minor. ut. l. minor. ff.
de pcur. uel forte non habet mandatuꝫ
et idem si opponatur ꝙ agens est excōi
catus qui non potest agere. ut in. c. intel
leximus. de iudic. nam tales exceptiones
admittentur. quia p statutuꝫ non exclu
duntur. quia statutum loquitur de illis
que opponuntur contra instrumentum
⁊ non contra psonam pducenteꝫ instru
mentum. remanemus ergo in dispositōe
iuris cōmunis. et ideo de illis ante omia
debet queri. l. nō ignorat. C. qui accusa.
nō po. ⁊. l. si queramus. ff. ꝯ testa. ⁊ hoc
tenet Sali. in alle. l. ita pudor. ⁊ Bal. i ad
dici. Spec. in ti. de pcur. v. aliud est op
ponere. Secundo limitat idem Bar. nisi
opponitur exceptio que reddat istrumē
tum nullum ratione solēnitatis obmisse
quia non est indicio aut annus domini
de quibus in. l. generali. C. de tabula. li.
x. quia tunc non est instrumentuꝫ. l. iiij.
§. condemnatum. ff. de re iudic. ⁊ quod
habetur in. l. paulus. de. v. signi. ⁊ quod
habet̄ in. l. diuus. ff. ꝯ testa. mili. p Bar.
et sic non obstante statuto potest obici
exceptio que reddat instrumentum nul
lum. maxime quando est nullitas proue
niens ex defectu potestatis. ut ē glo. sin
gularis i cle. i. de sequestrac. posse ⁊ fru.
licet alias expresse nulla exceptio essꝫ ad
mittenda. Tertio limitat idem Bar. nisi
per aliud statutum in eodem uolumine
contentum dicta exceptio esset admittē
da. p id quod habetur in. l. obes. iuncta
glo. C. de predijs minor. Ray. uero et
Bal. in. d. l. ita pudor. dicūt ꝙ in p̄dicto

casu non admittitur aliqua exceptio. ni
si solū in statuto expressa. ⁊ sic dicuntur
seruari de cōsuetudine ⁊ mouentur. quia
dictum statutum est contra ius. ideo nō
est extendendū. nec ab eius uerbis rece
dendū. ut. d. l. prospexit. ⁊. l. si uero. §.
de uiro. ff. soluto ma. Unde licet statutū
recipiat extensionem secundū ius cōmu
ne. ut. l. ij. C. si ex noxali causa agatur. ⁊ i
c. cum dilectus. de clexi. nō resi. illud ue
ro habet locum secundū eos. quando ē
ↄtra ius uł ꝑter ius. quia tūc uerbis sta
tuti ꝑcise est standum. ut. d. §. si is qui
nauem. s. allato. etiā quia ubi est dictio
taxatiua solum uel dumtaxat nō uidet̄
ꝙ possit fieri extensio. ꝑ glo. in. l. ij. C. ꝺ
patri. qui filios distra. ⁊ per Dy. in regu
la. in ar. de re. iuris. in. vj. potes secundū
ymoł. concedere. quia ubi statutuȝ dum
taxat aliquas exceptiones admittit. nul
le alie admittuntu etiam rationabiles
que per ius cōmune deberēt admitti. et
sic intelligitur dictuȝ Rap. ⁊ Bal. sed be
ne admittunt̄ alie que ꝑ aliquam partē
statutorum admittūtur. et ita intelligit̄
opi. Dy. Et aduerte quia sicut Bar. de
dit tres limitationes ad dictum statutū
ita ⁊ Bal. dedit alias. Unam posuit in. l.
ij. C. de execu. rei iudi. Et prima ē ꝙ po
terit opponi exceptio ꝙ instrumentū nō
est liquidum. ⁊ tunc posset liquidari ⁊ i
liquidatione poterūt opponi. ut ibi per
eum. Item secundū eum poterit opponi
exceptio que ipso iure perimat actū. ut
est exceptio nouationis uel delegatōnis
ut. l. i. ff. de nouatio. ⁊. l. i. ⁊. ij. C. de no
uac. unde quia pars sine actiōe expiret
etiam iudex ex suo offitio repellere pos
set. iuxta nō. per glo. l. ubi pactum. C. de
transac. ⁊ ita tenet Bal. in. l. si non sortē
§. i. ff. de condic. indebi. ⁊ ita etiā tenet
Sali. in. d. l. ita pudor. licet ymoł. non se
quatur. Item poterit opponi exceptio q̄
oritur ex ipso instrumento. puta si oppo
nitur ꝙ in promissione facta instrumen
to non cōtinetur causa obligationis. sed
solum promissio. ⁊ hoc ponit etiaȝ Bal.
in. d. l. si non sortem. §. i. sed ipse Bal. in
hoc tenuit ↄtrariū. in. l. ij. C. de executi.
re. iudi. ubi dicit ꝙ talis exceptio ꝙ in
strumētum sit sine causa non potest op
poni ↄtra instrumentum. ex quo non ꝑ
mittitur a statuto. de quo ꝑ ymoł. in. l.
quesitum. ff. a qui. ap. nō licȝ. quas opi.
Bal. reducit ad concordiā. Et ꝑdicta for
te uera quando uiuit ille cum quo fuit
factum instrumentū. sed si est mortuus
⁊ succedit sibi clericus. quid iuris uide
in decisi. rote. decisi. ccccxxix. Si uero sta
tutum disponeret ꝙ instrumentū publi
cum uel guarantigie mandetur executōi
⁊ precipit nullam exceptionem admitti

nisi solutionis. an tunc poterit obici ex
ceptio simulatōis. dic ꝙ aut talis excep
tio non respicit instrumentum sed con
tractum contentum i instrumēto. ⁊ tunc
ista talis exceptio tanq̄ non admissa a
statuto non admittitur. secundum Bal.
in. d. l. i. C. plus uale. ꝙ agitur. Si auteȝ
simulatio sit presumptio q̄ surgit ex pre
sūptione iuris ⁊ de iure. ut ē illa de qua
in autẖ. sed iaȝ necesse. C. de donat. ante
nup. et illa non obstante statuto potest
obici. quia continet ius tertij uideliȝ cre
ditoris. qꝺ non uidetur tolli ꝑ statutuȝ
ar. eorum que habentur in. c. sup eo. de
offi. iudic. deleg. ⁊. C. res inter alios acta
ꝑ totum. ⁊ etiā Bar. in alle. §. deniq̄. di
cit ꝙ exceptio simulationis non admit
titur. quia talis exceptio non respicit in
strumētum. quia potest esse instrumētū
simulatuȝ ⁊ uerus cōtractus. secus si op
poneretur exceptio ꝙ instrumentū esset
nullum. de quo ut ibi ꝑ eum. Et quādo
statutum solum admittit exceptioneȝ so
lutionis. sufficit tunc probare solutionē
que fit ꝑ confessionem. secunduȝ Bal. in
alle. l. si non sortem. §. i. eo quia licet cō
fessio non iudicat actum naturalē. tamē
ipsum actum probat. ⁊ sic uidetur satis
ꝓbari uera solutio naturalis. ꝑ id quod
habetur in. l. publia. §. fi. ff. depositi. cū
ibi nō. ⁊ in. l. acceptilatū. §. apocha. ff. ꝺ
accep. ⁊ in. l. si ex pluribus. ff. de solu. ⁊ i
l. si ita stipulatꝰ. §. grisoganus. ff. de. v.
ob. ubi ꝑ Angeł. ꝙ proprie alias posset
intelligi quando transactum ē tempus
opponendi non facte solutionis. de quo
in. l. in cōtractibus. C. de nō numer. pe.
licet uideret̄ ꝙ de naturali tantū excep
tione solutionis esset intelligēda. per id
quod habetur in. l. solutam. ff. de solu.
⁊ quod nō. Cy. l. assiduus. C. qui potior
in pig. ha. in glo. in uerbo dotis. ⁊ Spe.
in ti. ꝺ teste. §. i. v. sed pone. ⁊ Bar. ⁊ An
gel. in. d. §. grisoganus. cum statutū nō
uidetur extendi ad casum fictum. sed de
bet intelligi in casu uero. ut. l. iij. §. hec
uerba. ff. de nego. ge. Sed licet ut supra
dictum est per istam clausulam. nulla ex
ceptione obstante ꝓhibeatur quis exce
ptionē opponere. non tamē prohibetur
officiuȝ iudicis implorare. secundū Bar.
in. d. §. deniq̄. ꝑ. l. plane. ⁊. l. fi. ff. de pe
ti. heredi. quod sequit̄. Bal. ⁊ Angel. in
d. l. plane. ⁊. d. l. fi. etiaȝ in. l. iij. ff. nauta
capo. sta. nisi statutum prohiberet oēm
exceptionem ⁊ defensioneȝ opponi. quo
niam tunc officiuȝ iudicis implorare nō
posset. facit quod legit̄ ⁊ nō. in. l. nam
⁊ postea. §. si minor. ff. de iureiuran.
Et ꝓpterea dicit Bal. in. d. l. plane. ꝙ si
statutum dicit ꝙ accusatus nō audiatur
excipiendo nisi personaliter compareat

ꝙ tunc per ꝓcuratorem poterit compa
rere ⁊ officiū iudicis iplorare si euidēs
sit calumnia. facit quod nō. Inno. in. c. i.
de offi. uica. ⁊ hoc etiam tenet Angel. in
d. l. fi. et dicit ꝙ dicta practica sepius fu
it usus. ꝓ quo alle. quod nō. glo. i. l. ubi
pactum. C. de transac. unde dicit ꝙ po
terit implorari officium iudicis ꝑ quod
poterit ꝓcessum declarari nullum. quia
forte accusatus uel inquisitus erat cleri
cus. ⁊ iudex procedēs erat laicus. uel for
te maleficium erat impunibile. eo quia
passus iniuriaz ex forma statuti impune
poterat offendi. ut quia erat bānitus. et
hoc dicit tenuisse Richar. malum. in. l. fi
liusfam. §. ueterani. ff. ꝺ procura. sed ip
se Bal. tenuit cōtra predicta in. l. i. de cō
dic. indebi. C. scilꝫ ꝙ non possit iudicis
officium implorari. ⁊ idem tenuit Salyc.
in. d. l. ita pudor. quia officium iudicis
ita demum habet deseruire si hoc suadꝫ
equitas. insti. de offi. iudic. §. i. ⁊. l. ꝙ si
ephesi. §. fi. ff. de eo qꝺ certo loco. In ca
su autez premisso uidet̄ subesse equitas
ꝙ iudex qui tenetur seruare statuta nō
debet eius officium impꝑtiri cōtra statu
tum ⁊ eius mentem. ne prohibitum una
uia intelligatur per indirectum esse per
missum alia uia. quod esse non debet. ꝑ
id qꝺ nō. in. l. scire oportet. ff. ꝺ tu. ⁊ cu.
da. ab hijs. ⁊ in regula. cū quid una uia
de re. iuris. in. vj. ꝓmol. autem concordā
do dicit. ꝙ aut agens non locupletatur
cum alterius iactura si per officium iudi
cis non admittitur dicta exceptio. ⁊ tūc
iudicis officium non possit implorari. et
ꝑ euz dicta exceptio admitti. ⁊ ita loqt̄
opi. Bar. Et scias ꝙ in casu quo nō pōt
quis exceptionez de iure cōmuni sibi cō
petente ꝑ statutum opponere. remediuz
erit ꝙ soluat ⁊ postea repetatur. sicut cō
tingit in illo qui iurauit soluere usuras
ut in. c. debitores. de iureiur. naꝫ isti sol
uenti dabitur conditio indebiti uel sine
causa. per. l. si fideiussor. §. in omnibus
ff. mandati. ⁊. l. si fullo. ff. de condic. sine
causa. nec obstat. l. i. C. de condic. idebi.
ubi soluūtur autoritate iudicis ꝑ cōdic.
indebi. nō repetitur. quia uerū ē quādo
potuit examinari in priori iudicio an es
set debitum uel indebitum. sed hic hoc
fieri non potuit per statutuꝫ quod pro
hibet exceptionem opponi. ⁊ ita examia
ri facit. quod legit̄ ⁊ nō. in. l. i. C. de iur.
⁊ fa. igno. secundum Bar. in. d. §. deniqꝫ
faciunt nō per Bal. in adicio. Spec. in ti.
de appel. ꝺ. sed quid si iudex. ubi dicit ꝙ
si iudex facit executionem instrumen
ti guarantigie reiecta exceptione nō tan
q̄ falsa sed tanq̄ exigente altiorem inda
ginem ⁊ longiorem. poterit postea retra
ctari executio si exceptio uera doceatur
per id quod habetur in. l. i. §. hec uerba
ff. ne uis fiat ei. ⁊ in. c. ij. de purga. uul.
et quia cognitio sūmaria non habet de
rogare ueritati. ut. l. pe. ff. de hijs q̄ sunt
sui ⁊ alie. iu. ⁊ in. l. a diuo pio. §. si sup re
bus. ff. de re iudi. Unum tamen ē memo
rie cōmendandum secundum Bal. in. l. i.
C. de iur. ⁊ fa. igno. ꝙ si dicetur in statu
to uel in rescripto ꝙ ꝓcedatur in causa
nulla exceptione obstante. ꝙ dictum sta
tutum non cōprehēderet seu excluderet
exceptionem nullitatis. quia secundum
Ja. bru. in. d. l. i. exceptio nullitatis non ē
ꝓprie exceptio sed defensio. Et de mate
ria huius clausule uide Alberi. in libro
q̄onum statutorum. in. i. pte. in questiōe
que incipit. Item quō si statutuꝫ cauet̄
ꝙ nulle exceptiones. et in q̄one que inci
pit. In mōte pesulano est statutum.

Clausula. Nulla prescriptiōe
obstāte apposita in statuto uel
l. non tollit prescriptionez. c.
annoꝝ. ut firmat Angel. in. l. i. C. ne rei
dominice uel tēpli. et Ludo. in. l. i. ff. de
usucap. ⁊ hoc per tex. in. l. i. allata. iūcta
glo. quod ꝓbat per si. quia licet dicat̄
seruitus discontinua non posset ꝑscribi
tempore. ut. l. seruitutes. ff. ꝺ seruitutibꝰ
attamen intelligitur nisi tempore i cuiꝰ
cōtrarium memoria hominuꝫ nō existat
puta centum annorum. ut. l. hoc iure. §.
ductus aque. ff. de aqua coti. ⁊ estiua. et
dicit Angel. in aut. ut decetero rerum ec
clesiarum ꝯmuta. non fiant. §. decetero
coll. v. predictam cōclusionem probari
ex tex. dicte aut. in uerbo nullo tꝑe rei
qui tex. secundum eum una cum glo. ibi
posita. facit ad statutum disponens ꝙ i
strumentis dotalibus nulla currat ꝑscri
ptio. nam non obstantibus hijs uerbis
secundum Angel. currit prescriptio cen
tum annorum. ⁊ subdit nōbilit ad lr̄am
Nota hic casum. ꝙ per statutum potest
disponi ꝙ nulla currat prescriptio. sed ꝑ
pactum fieri non potest ꝙ nulla possit
obici ꝑscriptio. sed bene potest fieri ꝙ
non currat prescriptio nisi. xl. annorū. ut
tenet glo. in aut. quas actiones. ꝺ sacro
sanc. eccle. qꝺ dicit ipse nondum ad sta
tutum ciuitatis perusij disponens. ꝙ si
creditor infra. x. annos nō petierit debi
tum a tꝑe quo peti potuit decetero pe
tere non possit. nam si uis ꝙ dicta ꝑscri
ptio tibi non currat. paciscaris tempore
cōtractus ꝙ non currat prescriptio. x. an
norum inducta a statuto. sed solum. xl.
annorum. Item idem Angel. in. l. si quis
decurio. ꝺ decurio. li. x. dixit hoc modo
uidelꝫ in tex. nulla prescriptōne. subaudi
nisi sit prescriptō. xl. annorum. ut. C. ubi
decur. uel cohar. l. si quis cohartalis. ⁊. l.

omnes.C.de p̄scrip.xxx.an. et hoc est nō.secundū eundem ibidem ꝓ statutis dictantibus. ꝙ instrumentis dotiū nulla currat p̄scriptio.intelligat̄.n.nisi sit p̄scriptio.xl.annorum.ut in d.glo.sed idem Angel.in.l.cum satis.C.de agri.et censi.li.x.in tex.ibi.quicūq; emerit.dicit p̄scriptio tamē.xl.annorū liberat̄ scdm glo.ibi. qd̄ est notandū secundū eundē Angel.ad.q.dicit statutum.ꝙ instrumēta dotalia executioni demandētur nulla p̄scriptione obstāte.quantumcūq; anni effluxerint.ꝙ nō obstātibus hijs uerbis obstabit p̄scriptio.xl.annorū. pro quo facit.l.i.C.d̄ cohartali.⁊ quod nō. in.l.si quis decurio.la fi. C.de decurio. li.x.Ideo si quis quereret an per pactū fieri possit ne currat p̄scriptio. ⁊ ita p̄scriptioni secure possit renunciari.Bar.ī l.nemo potest.delega.i.⁊ Bal.ibi latius in aut.quas actiones.C. de sacrosan.eccle. ⁊ cōclusiue in alle.l.i. ꝙ p̄scriptio triennalis aut.x.seu.xx.annorum nō potest tolli per pactū directe.sed ꝑ indirectum sic cum inducat malam fidem. et ꝑ cōsequens cessant necessaria ī p̄scriptōne ut.l.i.C. de usucap. transfor. ⁊.l.super. §.i.C.de p̄scrip.longi tp̄is.⁊ hoc tenz Io.an.i addici.Spec.in rubrica. d̄ p̄scri. in.ij.columna.subdens ulterius.ꝙ uigore talis pacti non poterit p̄scribere habens causam a paciscente.per aut.male fidei.C.d̄ p̄scrip.longi temporis. et.l. uenditio.ff.cōmu.predioꝝ.secus si cām a paciscente non habeat. quia tunc tale pactum ꝑsonale illi successori nō nocet l.fi.in fine.ff.de cōtrahen.emp. ⁊.l.neracius.ff.de religiosis. facit.l. an uiciū.§. ex facto.ff.de diuersi.⁊ tempo.p̄scrip. p̄scriptio uero mere odiosa ut.xxx.uł xl.annoꝝ similit̄ pacto tolli non potest quia est inducta in odium negligentis ⁊ non in fauorem p̄scribētis.ar.l. tam et si.ff.ad macedo. Et hoc etiaz tenet Bal. in usibus feudoꝝ.de capitul̄.cōradi.c.i. §.pura.sed idē Bal.in.l.nemo potest.d̄ lega.i.dicit ꝙ cōmunit̄ docto.ꝓtrāseūt cum opi.Dy. ꝙ saltem quo ad effectū p̄scriptio posset impediri. ut sic.licet cursus non impediret̄ ipso iure saltem tamen tunc detur replicatio propter pactum.per alle.l.nemo potest.cū sua glo. et sic dicit consuluisse.et istam partez tenet etiam ymol̄.in.d.l.nemo potest. q̇a licet p̄scriptio sit inducta ex mero odio tamen exceptioni talis p̄scriptōis quesite potest renunciari.⁊ hoc etiaz uoluit sentire Bal.in.d.l. nemo. in responsione quam fecit ad.l.cum notissimi.§. sed si quis.C.de p̄scrip.xxx.annoꝝ.⁊ ꝓ hoc bene facit.l.emptor.C. de p̄scrip. long. temp.ubi tatite renunciatur p̄scriptōi

Si uero obicitur ante sententiam. facit l.ꝑemptorias.C.senten.rescin.nō posse. sed Ludo.in.l.i.ff.d̄ usucap.tenet ꝙ ualet pactum. quia p̄scriptio respicit fauorem priuatorum principaliter ⁊ reipublice secūdario.ideo potest renūtiari et pacisci. de quo ꝑ glo.in.§. ⁊ quia uero ī aut.ut matres debita ⁊ credi.coll̄.vij. ⁊ nō.glo.in.l. ꝓperandum. in prin.C.d̄ iudi.⁊ per Host.in sūma.in ti.d̄ renūci. ī.§.que possūt renūtiari. v̄.ius uero humanum.⁊ per Spec.in ti.de renūc. Itez licet p̄scriptio .xxx. uel.xl.annorū sit odiosa.uidetur tamen tolli per pactum quoniam si p̄scriptio nata uigore pacti interrūpitur.ut.l.cum notissimi.in.§.sz ⁊ si q̇s.s̄.alle.multofortius nasci ipedit̄ ad hoc facit.c.quēadmodū. de iureiur. Item p̄scriptio ista longissimi tempis causatur ratione negligētie non petētis ut.d.l.cū notissimi.⁊.l.omnes. ⁊.l.sicut Sed ex isto pacto resultat iusta causa ob quam cessat negligentia. ⁊ ita sentit dominus Anto.de butrio. in.c.cum nō liceat.de p̄scrip.Item aut. quas actiones.C.de sacrosan.eccle.dicit ꝙ ꝑ principem non posset concedi ꝙ nulla p̄scriptio obiciatur. quod ē intelligendū scdz Bal.nō ꝙ hoc nō possit princeps. quia immo bene potest.ut.C. de oper.principis.l.p̄scriptione.sed ideo nō ualet q2 forma a iure tradita seruata non est. q̇a non est in priuilegio clausula non obstate.aut.quas actiones. uel alia.l.nam rescripta omnia habent clausulaz derogatoriam subintellectam. ut.l.rescripta cōtra ius.C.de precib⁹ imꝑ.offer. ideo ad hoc ut ualeāt necesse ꝙ habeant clausulam non obstante tali.l.⁊c.alias non ualēt per.d.l.rescripta. pacta uero secūdū pe.⁊ Cy.in.d.aut.quas actiones.nō habent clausulam derogatoriā de iure subintellectaz.ideo pacta ualent. ⁊ ideo pacto p̄scriptio tolli potest, saltem ope exceptiōis.secundum Dy. in.d.l. nemo potest.all̄ata.Statuta uero municipalia ualent licet non habent clausulam non obstāte tali.l.ꝑ.l.p̄scriptōez. C.d̄ op. publi.secundum Bal.in dicta aut.quas actiones.

Clausula. Si preces ueritate nitantur. Et clausula.si tibi cōstiterit. Et clausula.uocatis uocandis.equipollent secundum Host.in c.ex parte.lo.i.de rescriptis.Et iste clausule apposite in rescripto conferunt iurisdictionem habenti cause cognitionē.de iudic.c.exhibita. siue is qui tulit sententiam demandet siue alius. Si ille qui tulit sententiam mandet exequi cum illis clausulis.tunc dicte clausule intelligunt̄

Si p̄ces v̄itate nitat̄
Si tibi constiterit
Vocatis vocandis

causaliter. ⁊ si ponitur pro quia. ut si p̄
ces. ⁊c. idest quia preces. Si uero alius q̄
qui tulit sententiam mandet. faciūt con
ditionem. ⁊ oportet ꝙ super contentis
habeatur cause cognitio. secundum Ho
st. in sūma. in ti. de offi. iudic. deleg. §.
que delegari possunt. in. v. ⁊ finis litis. ⁊
dicte clausule etiam de iure canonico in
rescriptis intelliguntur. etiam si in rescri
pto non exprimatur. ut in. c. ex parte. s̄.
allato. nam nisi dicte clausule subintelli
gerentur. rescriptum maximam cōtinerꝫ
iniquitatem. nam rescriptum absorbēs
ius alterius ab omibus iudicibus debꝫ
refutari. l. rescripta. ⁊ l. quotiens. C. de
p̄cibus imp. offer. quia parte inaudita
nihil facere possumus. ut in. c. i. de cau
sa poss. ⁊ ꝓprieta. ⁊ iudex cui nil constat
nil mandare potest. secundum Inno. in
c. solet. de sentētia excōmuni. et q̇ rescri
pta suscipiunt sine illa clausula. quia ta
lia rescripta possunt ledere ius alterius
uel sigillare possunt famam principis.
quid agere tunc debeant instruit bene
tex. in. c. si quando. de rescript. ut enim
ibi dicitur debet diligenter primo consi
derare qualitatem negotij. ut tūc uel ex
equi uel principi referre. ⁊ presertim si il
le cōtra quem lr̄a dirigitur habet legit
timas exceptiones. non debent admitti
quantumcūq̄ scriptum fuisset. omni ex
ceptione remota. ut in. c. ex parte. lo. ij.
de offi. iudic. deleg. ⁊ l. i. §. i. ff. ꝙ ui aut
clam. per Bar. facit. c. pastoralis. de exce
ptio. Preterea quando alicui mandatur
executio alicuius negotij qđ p̄ceps nō
examinauit. uidetur etiam cōmissa cog
nitio ut preambulū. ut. l. ad legatum. et
l. ad rem mobilē. ff. de ꝓcur. l. ⁊ si nō co
gnitio. C. si cōtra ius uel uti. publi. faci
unt nō. per Bar. in. l. a diuo pio. in prin.
ff. de re iud. ubi dicit ꝙ littere habēt ta
citam conditionem. etiam si nō exprima
tur, scilꝫ si preces ueritate nitantur. et sic
ante omnēꝫ executionem quando nulla
sententia precessit. de negotio est cogno
scendum. alias is in cuius fauorem facta
est executio non p̄cedente cause cogniti
one punitur. ut. l. meminerit. C. unde ui
pro quo. l. fi. C. si per uim uł alio modo
de quo per Bar. ⁊ alios in. l. iuste. ff. de
acqui. poss. et hoc uult Bar. in cōsilio qđ
incipit. Missus in possessione. de quo p
Inno. in. c. cum nostris. đ concess. p̄ben.
in glo. credimꝰ tamē ideo quia in rescri
pto subintelligitur illa conditio. si p̄ces
ueritate nitantur. quia illa conditio taci
te subintellecta. secundum nō. per. glo.
in. l. item quia. ff. de pactis. suspēdit effe
ctum omnis executionis. sicut si esset ex
pressa. faciunt nō. in. c. preterea. đ appel.
⁊ in allata. l. item quia. Item si lex mor

tua penā ipso iure inferat. necesse est añ
omnia declaratio iudicis anteq̄ fiat exe
cutio. ut in. c. cum secundū leges. de he
reticis. in. vj. ⁊ glo. in. §. per cōtrarium
instit. de heredi. que ab intesta. Etiaꝫ
⁊ quando princeps uiuus aliquid man
dat. similiter ante omnia sit necessaria li
quidatio. et hoc tenet Pe. de ancho. in
consilio suo quod incipit. per predicta
subtilit deducta. De iure uero ciuili ista
clausula. si preces ueritate nitantur. non
intelligit in rescripto. nisi exprimatur.
immo rescriptum de iure inualidatur. ni
si in eo apponat. l. uniuersa. C. de diuer
sis rescriptis. canonizata. xxv. q. ij. ⁊ s̄m
opi. pe. ut refert Bal. in. l. prescriptione
C. si contra ius uel util. pub. dicta clau
sula habet locum in factis incertis. quia
super certis non debet interponi. ⁊ q̄re
aliud de iure canonico ⁊ aliud de iure
ciuili ē ratio secundum Host. in. d. c. ex
parte. quia ius canonicum ꝓcedit secun
dum equitatem. ius uero ciuile secundū
rigorem. et est nō. secundum Bal. in. d. l.
prescriptione. ꝙ dicta clausula si preces
ueritate nitātur apposita in rescripto nō
ad lites facit conditionem sed monitio
nem. nec intelligitur esse de forma man
dati. sicut ⁊ quando in eo diceretur. si ti
cius probauerit iuxta ea que nō. Inno.
in. c. prudentiam. de offi. deleg. sed poti
us dicta clausula apponitur ad iustitiaꝫ
⁊ iustificatōeꝫ rescribentis. ⁊ non ad for
mam sed potius ad expressionem iuris
cōmunis. ⁊ secundum Ia. bru. dicta clau
sula non respicit substātiaꝫ rescripti. sed
eius effectum. ut dicit ibi Bal. At in lr̄is
gratie dicta clausula. si preces ueritate
nitantur. uel si tibi constiterit talem esse
de nobili genere. uel esse doctorem. pro
uideas sibi de tali benefitio. iste clausu
le inducunt conditionem. ⁊ inducūt for
mam. ⁊ apponuntur ꝓ forma. quia non
insūt tacite. unde obmissio istius forme
habet uiciare actuꝫ quantumcūq̄ fauo
rabilem. secundum Inno. in. c. dudum.
de presump. de quo per glo. in cle. i. đ
offi iudic. deleg. de quo. ff. de v̄bo. obli.
l. q̇ rome. §. flauius hermes. et Bal. ubi
s̄. dicta clausula i rescriptis appoīta sub
stantiam priuilegij respicit non modum
uel formaꝫ procedendi. qđ est nō. Et ad
uerte quia si uerba sequentia in rescrip
to ponantur. cause cognitionē conferut
ut cum dicit si est ita. uel si premissis ue
ritas suffragat. cognita ueritate iusticia
mediāte sicut de iure fuerit. quod cano
nicum qđ iustum fuerit. ut ꝓmisit. ut te
netur. sicut dicit. prout i instrumēto ide
confecto. uel in lr̄is continetur. partibꝰ
uocatis. uel si. de iudic. c. exhibita. uel si
tibi constiterit. de foro competenti. c.

cõquestus. secundum Host. in sũma.in
ti.de rescrip.§. ꝙ iurisdictionez cõferat
v.in pricipio.ubi ad lrãm dicit nõ.ar.ꝙ
licet rescriptum cause cognitõnem habe
re presumat in quo apte quomodocũqꝫ
factum narratur quia semper subintelli
gitur hec clausula. si preces ueritate nitã
tur.ut in.c.ij.de rescriptis et quelibet ex
ceptõ rationabilis admittitur.d offi.de
lega.c.ex parte.lo.ij.

Clausula. Si ita tibi cõstite
rit. uel si ita esse repies. aliqñ
ponitur in litteris executoꝝ
aliquando ponitur in rescriptis ad lites
aliquãdo ponitur in litteris gratie. pri
mo casu quãdo ponitur in rescriptis ex
ecutorum. Attende quia executorũ aliq
sunt gratiarum. ⁊ istorum non est offiti
um citare.secundum Jo.an.sed puidere
nisi partes iudicis uellent assumere. et
hoc ponit in.c.statutum. de rescrip. in
vj.et de materia executoꝝ uide Inno.
⁊ Jo.an.in.c.dudum.de presump. ⁊ per
glo.in cle.i.de offi.iudic.deleg.Et d ma
teria executorum sententiarum uide Jo.
an.in.c.ex ratione.de appel. ⁊ in.c.ꝙ ad
consultationez. ⁊ in.c.decetero.de re iu
di.⁊ in.c.cum in iure. de offi.deleg. per
Spec.in ti. d execu. sẽtẽtie.§.ij.v.ut au
tem. Et aduerte quia de numero execu
torum aliqui sunt cõseruatorij.de quibus
in.c.i.de offi.deleg.in.vj. aliqui referen
darij.qui ad unum actum tantum depu
tati sunt absqꝫ alicuius cause cognitõne
⁊ isti nil audire possunt.de quibus in.l.
ea quidem.C.de accusa.⁊ in.l.si ut ppo
nis.C.de execu.rei iudi. et isti sũt tanqꝫ
pica ⁊ organum. qui nudum facti mini
sterium eis iniũctum prestant.aliqui sũt
executores gratiarm aplicarum. quoꝝ
aliqui dantur cum clausula si eum ydo
neum esse reperies. aliqui cum clausula
si eum de tali loco esse cõstiterit .aliqui
simpliciter.et de hijs tribus modis loq
tur Inno.in allato.c.dudum. et ibi Jo.
an.⁊ glo.in cle.i.de offi.iudic.deleg. Et
est sciendum illud quod dicit Jo.an.in
c.ex ratione.de appel.ꝙ executoribus nul
lus ordo iuris est prefixus. nec aliquem
iuris ordinem seruare tenent.ideo dicit
Inno.in.d.c.dudum. ꝙ in hijs que faci
unt sũmarie ⁊ de plano pceditur. ideo
executor datus cum hac clausula.si eum
ydoneum esse reperies. quia ista clausu
la concernit personam quo ad eius mo
res ⁊ uirtutes ⁊ uitam.dicta clausula nõ
facit conditionem sed admonitiõnẽ.et i
hijs executor non tenetur citare aliquez
⁊ ita intelligitur dictum Inno.in allato
c.dudum.de quo per Jo. de ligna.i cle.
i.de offi.iudic.deleg. ⁊ per Jo. an. in.c.
dudum.alle. ⁊ per Inno.in.c.proponũt
de conces.preben. nisi ipse executor par
tes iudicis assumere uellet.ut ibi . Item
executor in conferendo non tenetur cita
re partem. ut dicit archi. in.c.ordinarij
de offi.ordi.sed in ammouẽdo a possessi
one sic.ut i.c.licet.de preben.in.vj.sicut
pretor nõ citato possessore cõfert bono
rum possessionem decretalem. ut nõ.in
l.iij.§.pe.ff. de bono.poss. tamẽ bono
rum possessionem corporalem non dat
nisi citato bonorum possessore.ut plene
nõ.in.l.i.C. quoꝝ bono.facit.l.edicto
§.i.C. de edicto diui adri. toll. Execu
tor autem datus cum clausula. si eum
de tali loco esse reperies ⁊ cõstiterit.dic
ꝙ ista clausula facit conditionem. quia
non concernit personam nec inest intri
sece. ideo oportet ꝙ executor seruet for
maz mandati. ⁊ inquirat primo si uacat
beneficium.⁊ si est de loco de quo in lit
teris.alias totum est nullum.ut.l.diligẽ
ter.ff.mandati.⁊ in.c.cum dilecta.de re
script. Si uero est datus simpliciter exe
cutor. tunc si uult inquirere de persona
ad sui informationem potest. ut ista oĩa
⁊ quãplura ponuntur per Inno.in.d.c.
dudum.⁊ ibi per Jo.an . Aliqui sunt ex
ecutores sententiarũ.et in hoc est sciẽdũ
ꝙ aliqui sunt meri executores. aliq mix
ti.Meri sunt illi quibus nulla cause cog
nitio cõmissa est.ut quando soluz nudũ
ministerium facti est cõmissum. ut ꝙ in
possessionem talis rei per sententiaz ad
iudicate inducat.uel ꝙ testes audiat.ut
l.si ut proponis.C.de execu.rei iudi.⁊ i
d.cle.i.Mixti uero sunt illi quibus com
missum est cum clausula.si tibi cõstiterit
uel cui cõmissum est.ut talis quid faciat
in casu ubi nulla precessit sententia. seu
cognitio inter partes.et de hijs executo
ribus habetur per glo.in.c. pastoralis.i
§.quia uero.de offi.deleg. Sed an quã
do talis executio mixta cõmissa est.talis
executor possit exceptõnes aliquas legit
timas admittere ⁊ eas audire.⁊ de predi
ctis cognoscere.uel an debeat ad iudicẽ
cõmittentẽ referre. uarij uaria dixerunt
et primo an pars sit citanda in executõ
ne.uide Bar.in.l.a diuo pio. de re iudi.
circa prin.Inno.Host. ⁊ Jo.an. in.c.ex
ratione.de appel. ⁊ Angel.latissime in.l.
i.C.de iudic. Et ipsa parte citata an ex
ceptionem nullitatis aut alias legittias
exceptiões opponendo debeat ipse exe
cutor audire ⁊ admittere. ⁊ de ipsis cog
noscere. Et uidetur ꝙ sic. quia iurisdic
tionem habet exquo est mixtus. ⁊ debꝫ
desistere ab exequendo. si legittime ex
ceptiones sunt opposite. ut.d. c.pastora
lis.§.quia uero.de offi.deleg.⁊ cuz pro
cessus est nullus.semper sumus in initio

cause.secundum Bal.post Ja.bu.in.l.i.
C.de iur] ꝛ fa.igno. Pro ueritate ꝛ inda
gine premissorum est dicenduz secunduz
Bar.in allata.l.a diuo pio.in prin. Cum
queritur an quando alicui est commissa
executio.an ei uideatur cōmissa cause co
gnitio. dic ꝙ quandoqꝫ mandatur exe
cutio nulla precedente cause cognitione
seu sentētia.puta scribit princeps. Con
questus est nobis talis ꝙ tali possessiōe
est indebite spoliatus.si ita est tibi com
mittimus.ut euz in dicta possessione re
stituas. ꝛ tunc uidetur cōmissum ut cog
noscat de ueritate precum.p.l. ꝛ si nō co
gnitio.C.si contra ius uel util.publi. Et
hec est euidēs ratio.quia habent littere
tacitam conditionem etiaz si non expri
matur scilicz.si preces ueritate nitantur
ideo cuz cōmittitur executio uidetur cō
missum preambulum ipsius. scilicz cog
nitio.ut.l.ii.ff.de iurisdi.o.iu. ꝛ.l.ad rez
mobilem.et.l. ad legatum.ff. de ꝓcura.
Quandoqꝫ est cognitum de causa ꝛ de
inde rex cōmittit executionez alicui i de
fectum iurisdictionis. ꝛ hoc est ubi com
mittit executionem sententie iudicis de
legati uel arbitri. ꝛ tūc sine dubio habz
omnem cognitionem. ut.l.a diuo pio. i
prin. ꝛ p totam.l.s̄.allatam. Quandoqꝫ
cōmittitur executio in auxilium iurisdic
tionis post lataz sententiā. ut puta unꝰ
iudex cōmittit alteri ut suam sententiaz
exequatur.ut.l.a diuo pio.in prin. ꝛ.§.
i.uel pone quod pmittit.l.municipalis
ut in multis ciuitatibus sunt quidaz iu
dices quibus sola sententiarum executō
est cōmissa per statutum. Et hoc aduer
tendum.nam quedaz cognitio circa res
in quibus debet fieri executio. ꝛ de hoc
potest cognoscere.l.a diuo pio.§.super
rebus.de re iudi. Quedam est cognitio
sup exceptione que opponitur post sen
tentiam.et hic est aduertendum quia q̄
dam sunt exceptiones que respiciūt me
rita cause principalis. ut in hijs in qui
bus loquitur tex. in.l.i.C.de iur. ꝛ fac.
igno. ꝛ de hijs nō poterit cognoscere ta
lis executor. ꝛ debet remittere ad priorē
iudicem. ut.l. cum fideicōmissum. ff.de
confess. Quedam sunt exceptiones que
solum respiciunt executionem. nec sentē
tiam infringunt.ut est exceptio ne quis
exigatur ultraqꝫ facere potest exceptio
inuentarij. ꝛ similes. ꝛ de istis cognoscit
executor.ut.d.l.cū fideicōmissum. ꝛ etiā
sup illis pronūciat.ut ibi. Quedaz sunt
exceptiones que ꝯ directo ueniūt cōtra
sententiam ꝛ eam impugnant. ut est ex
ceptio nullitatis. uel ꝙ sententia ꝑtextu
falsorum instrumentorum est lata. ꝛ si. ꝛ
tunc glo. in.c.pastoralis. de offi. iudic.
deleg.§.quia uero.uidet̄ dicere ꝙ talis
executor potest de hijs cognoscere. ueri
tas est secundum Bal. ꝙ talis executor
potest de hijs cognoscere.non ut ꝓnun
ciet sententiam nō esse exequendam rati
one nullitatis. sed ꝙ si uiderit dictas ex
ceptiones fore ueras.supersedeat ab exe
cutione ꝛ cognitōne. ꝛ non ut ꝓnunciet
sup hijs.sed remittit ad primum iudicē
ordinarium qui sententiam tulit. ut est
tex.in.l.cum pretor.§. marcellus .ff. de
iudi.qui hoc expresse probat. si recte in
telligatur. nam in fine redit ad pretorez
qui debet hoc facere. ꝛ hoc ꝓbatur rati
one.quia alias sequeret̄ ꝙ iudex minor
uel par posset infligere sententiam maio
ris uel paris cōtra.l.nam ꝛ magistratus
ff.de arbitris. ꝛ de hoc uidet̄ tex. in.c.
decetero. de re iudi. ꝛ hoc uidet̄ dicere
Inno.ibi. Quandoqꝫ post sententiaz la
tam ꝛ post omnem cause cognitionem
super executione cōmittit iudex nudam
executionem facti. ut in cōmissione que
fit nūcio. ꝛ iste uocatur merus executor
et nullam habet cause cognitionem.ut
l.executorem.C. de execu.rei iudi. ꝛ.l.si
ut ꝓponis.C.eo.ti.ratio quia omnis co
gnitio ꝑcessit.ideo mera executio uidet̄
cōmissa.Jo.de ymol. in.l.a diuo pio. in
prin.dicit.ꝙ inquantum Bar.dicit. ꝙ si
opponitur exceptio que respicit merita
cause coram executore dato in auxilium
iurisdictionis ꝛ non in defectum. ꝙ ꝯ il
la iudex ille executor non se intromittat
non uidetur sibi ꝙ Bar. bene dicat. im
mo de illa potest bene cognoscere. ut se
informet an calumniose obiciatur uel nō
ut si uideat calumniose obici.illa nō ad
missa procedat ad executionem .l.ij.C.
de falsis. alias remittat negotium ad su
periorem. sicut ꝛ quando opponitur ex
ceptō impugnans directo sentētiā.sicut
ē exceptio nullitatis. nam inter hec non
uidetur differētia. ut uidetur satis ꝓba
ri ex mente.l.cum fideicōmiss. allata. et
uidetur ibi hoc sentire Bar. si bene pon
derētur eius uerba. Item inquātū Bar.
dicit ꝙ etiam si sit ordinarius in auxiliū
executionis sentētie.si obicitur exceptio
impugnans sentētiam. non poterit sup
illa pronunciare.sed debebit ad iudicez
remittere.p.l.si pretor.§. marcellus.iūc
to fi.ff.de iudic. ꝛ sic intelligit Bar.illuz
tex.adde quod glo.uidetur tenere ꝯtra
rium.in.d.§. quia uero.quia ex quo est
ordinarius admittet omnem exceptionē
licet sit secus in delegato. ꝛ ita intelligit
§.marcellus. Et pro hac parte facit. q̇a
iurisdictio ordinaria est fauorabilior q̄ꝫ
delegata.ut nō.in.c.i.de rescripti.in.vj.
ꝛ pro hoc uidetur casus in.l.a diuo pio
§.i.iunctis hijs que seqūtur. nam dictꝰ
§.i.loquit̄ in ordinario qui ad litteras

alterius iudicis exequitur. ⁊ ut intelligit
bar. ⁊ tamen in sequentibus datur oīs
cognitō que requiritur in executione sē
tentie. ⁊ pro hac parte facit. quia si ad
litteras iudicis bononiensis iudex florē
tinus habet exequi sententiam in bonis
ibi sitis. absonum uidetur ꝙ habeat re
mittere exceptiones ad illum iudicē. p̄t
ea hoc esset dispendiosuꝫ partibus pro
pter locorum distantiam. non obstat q2
par uel inferior non debet rescindere sē
tentiam sup̄ioris. l. nam ⁊ magistratus
ff. de arbitris. quia iste habēs exequi. cū
hoc faciat autoritate legis ꝑmittentis
sibi hanc cognitionē. ⁊ potest dici ī hoc
superior. facit quod nō. Cy. in si. in aut.
qua in prouincia. C. ubi de crimine agi
oportet. et p̄suppōsita opi. Jo. pro uera
coram isto iudice exequente qui ad litte
ras alterius iudicis exequitur sentētiam
que exceptiones poterūt opponi. dic se
cundū Bal. in. d. l. i. C. de iur. ⁊ fac. igno.
ꝙ si est exceptio que concernit nullitatē
ꝓcessus seu sentētie. omni tempore po
test opponi etiam post sententiam. ut. l.
licet. C. de ꝓcura. quoniam tunc ut dic
tum est secundum Ja. bu. semꝑ sumus
in initio cause. quoniam processus ē nul
lus. ⁊ etiam quia exceptio nullitatis nō
est propria exceptio sed defensio. ⁊ sen
tentia nulla non potest excludere ius cō
petens. de interroga. actio. l. filius. la. ij.
de iurepatronatus. l. carmelia pia. ff. fa.
herc. l. quedam mulier. quomodo et
quando. in. l. preses. ⁊. l. iiij. §. condēna
tum. ff. de re iudi. Aut concernit equita
tem actionis de qua agit. ⁊ ista debꝫ op
poni ante sentētiam. de exceptione doli
l. qui equitatis. Aut concernit reuerētiā
ꝑsonarum. ut in parentibus ⁊ patronis
⁊ similibus. uel fauorem publicum ut in
militibus ⁊ mulieribus. uel odium. ut ī
macedo. ⁊ tunc post sententiam potest
opponi. ut. l. ex diuerso. §. fi. ff. solu. ma.
⁊. l. i. C. de iur. ⁊ fa. igno. ff. ad macedo.
l. tam ⁊ si. secundū Cy. in. l. probatōe. C.
de probac. in suis additōib9. Si uero ex
ceptio non respicit ꝓcessus nullitatem
tunc aut talis exceptio de natura sui ten
dit ad excludendum ⁊ ad infligendum
cōdemnationeꝫ. ⁊ non potest opponi ta
lis exceptio nisi in causa appellatiōis. C.
de tempo. appel. l. ꝑ hanc. ⁊ de appella. l.
ampliorē. Ratio est propt̄ terminuꝫ le
galem. quia sentētia est pro termio ꝑem
ptorio ad opponendum exceptiones. be
ne faciunt nōta ꝑ Inno. in. c. cum in tua
qui matri. accus. poss. Aut exceptio nō
ordinatur ad excludendum condēnatio
nem. quinimmo p̄suppōsita condēnatōe
tendit ad ipsius sentētie moderandā ex
ecutionem. ⁊ tunc quia talis exceptio se
compatitur cum sentētia potest opponi
post sententiaꝫ in executione. l. ex diuer
so. §. fi. ff. all'ato. cuꝫ si. et sic habes ꝙ ex
ceptio que cōpatitur se cuꝫ sentētia ⁊ q̄
examinatur seorsum ab ipso principali
⁊ que non elidit ipsuꝫ principale. potest
post sententiam opponi. de quo habes
tria exēpla secundū Bal. in. d. l. i. Primuꝫ
est in actione cedendaꝝ actionuꝫ. ut. ff.
de fideiuss. l. fideiussores. §. idem respō
dit. Secundum est in actione pretij non
soluti. quia tanꝗ̈ impletio modi potest
excipiendo peti in executiōe sentētie. ff.
de rescin. uendi. l. fundus lucij ticij. ⁊ se
cunduꝫ ipsum Bal. ibi. Bar. in uoce dixit
in. l. si duo. §. si quis iurauerit. ff. de iure
iuran. ꝙ si ex ipsa sentētia liquet ius ipsi
us excipientis. potest opponi. alias non
potest opponi post sentētiam. ⁊ ꝑ conse
quēs nec post iuramentum. l. cum eoruꝫ
C. de sentē. interlo. o. iu. et ꝙ ista excep
tio posset opponi post sentetiam ⁊ ꝑ cō
sequēs post iuramētum. tenet Spec. ī ti.
de executore. in. §. dicto. v. sed pone. sed
cōtrarium ipse determiat. in ti. de execu.
sentētie. §. fi. v. item illud querit. ⁊ hāc
partem tenꝫ Bal. in. d. l. i. et iō debebat
petere pretium iure actionis non ui exce
ptionis. Cōclude ergo ꝙ quedam oppo
nūtur secundum sentētiaꝫ. puta in sentē
tia cōtinetur modus uel ꝯditio ⁊ eoruꝫ
defectus potest opponi post sententiam
ut in. l. in lege acquilia. si deletū. ff. ad. l.
acquil. ⁊. d. l. cum eoruꝫ. Quedam oppo
nuntur p̄ter sentētiaꝫ. ⁊ ista similit̄ post
sentētiam possunt opponi. puta ꝙ sentē
tia non sit liquida suꝑ expensis nonduꝫ
taxatis. ⁊ ideo in expēsis non est exequē
da ut in materia. l. t̄minato. C. de fruc.
⁊ lit. expē. ⁊. l. hoc autem. §. i. v. liq̄re. ff.
exqui. ca. in poss. eat. et in alijs exēplis
ff. positis. et ubicūꝗ exceptio non redar
guit sentētiam de iniquitate. ut nō. Cy. ī
l. i. C. de cōdic. inde. ⁊. l. argētarius. §. cū
aūt. ff. de edendo. Ubi uero exceptō op
ponitur contra sentētiam. tunc non po
test opponi propt̄ autoritatem rei iudi.
nisi exceptio suꝑueniret post sentētiam
ut. l. si fullo. ff. de condic. sine causa. ex q̄
potest dari talis regula. ꝙ omnis excep
tio suꝑueniens post sententiam. potest
opponi post sentētiam ⁊ cōtra sentētiam
ratio est. quia in primo iudicio non po
tuit excludi nec includi. ex quo non com
petebat sibi ius. ⁊ ea post superuenit. ut
ff. de transac. l. post rem. §. i. Iteꝫ potest
opponi exceptio post sententiam quādo
talis exceptio est a iure reseruata post sē
tentiam. quod non contingit nisi in casi
bus a iure expressis. in quibus occurrit
ratio fauoris uel odij. ut. d. l. tam ⁊ si. et
ideo tenuit Mar. siri. in disputatione ꝙ

exceptio que est mero odio introducta potest post sententiam opponi. p.d.l.taz et si. Item in casibus ubi conceditur in integrum restitutio iudicis ministerio quod est quando est obiectum iudici in probationibus.ut.ff.ad trebell.l. seruo inuito §.cum pretor.nam obreptio solius libelli seu petitionis non inducit integram restitutionem.ut.l.cum putarem.ff.fa. hercis. nisi forte in causa criminali secundum quosdam.ut.ff.de falsis.l.si quis obrepserit.sed glo.intelligit illam.l.in obreptione probationis.et ista est ueritas.interdum obreptio non opponitur sententie sed opponitur actioni postea de nouo intentate.et tunc ista exceptio opponi potest quia non fuit per sententiam ipso iure sublata et de nouo agens non inititur sententie unde imputet sibi.ut no.glo. ff.de exceptione rei iudi.l.duobus. et probatur.ff. de mino.l.minor.xxv. annis. secundum Bal.ubi.s.forte non est uerum. nam cum ex sententia oriatur actio. multofortius oritur replicatio.opi. glo.tamen est ut dictum est.quam sequitur pe.Ly. et Bar. sed Jo.an.in.c.consultationem. de re iud.dicit sic punctualiter datur pro regula secundum Host. quod ubicunque dicitur sententia nulla et proponitur iusta causa quia est nulla debet summati examinare executor sententie negotium.et si reperiat quod malitiose proponatur.nihilominus exequatur.sic intelligitur.l.ij.C.de falsis.Si uero inueniat illam bona fide proponi.nunquam debet illam executioni mandare.sed referre negotium sic potest intelligi.c.decetero.de re iud. ut si dicatur sententia uenalis.uel iudicem pecunia corruptum.sic intelligitur.l. seruo inuito.§.cum pretor.ff.ad trebell. et idem ubicunque proponatur aliquid per quod sententia esset anullanda. hoc enim et si posset referre negotium si uelit.non tamen tenetur.ratio sumitur.de offitio delega. c.si quando.et.c.pastoralis.§.quia uero et in illis casibus si uellet exceptionem admittere uictor potest appellare.quia partes iudicis assumit. ut in glo .c. quo ad consultationem.sed secundum alios illa exceptio dicitur legittima que iurisdictionem afficit.ut si dicatur facta commissio per falsas litteras. de crimine falsi.c. ij. Azo tamen dixit.quod si sit executor datus ab alio quam a principe. exceptionem tenetur admittere . Si uero princeps in presentia partium causam examinauit et diffiniuit non tenetur executor suus admittere exceptionem. et idem est de executore sui delegati.de offi.deleg.c.si quando. Quid si sententia ab alio lata sit et papa mandat quod executioni mandetur si iuste lata est.hic cum sit mixtus executor. exceptionem legittimam tenetur admittere.et

hanc opi.recitauit Inno.in allato.c.de cetero.Alij dicunt et forte melius.quod siue sententia sit nulla siue anullanda hoc nihil ad executorem coram quo non est exceptio proponenda sed coram iudice. de offi.deleg.c.super questionum.§.i.potest tamen si uult diferre et superiori referre per no.in allato.c.decetero. et de crimine falsi.c.ij.sed nullomodo iure cogitur.et sic habet locum.ff. de iudic.l. non quicquid nec obstat si dicatur ergo est in potestate executoris sententiam iniustam uel nullam exequi.Respondeo.imputet sibi enim ille qui non obicit hec coram superiore committente.quod potest et non uult. sed coram executore quod uult sed non potest.de offi.deleg.c.sup abbatia.procedat ergo executor secure quandocunque appelletur. nisi forte liquide constet. idest per confessionem partium de iusta exceptione proposita.tunc enim modum excederet si exequeretur unde posset appellari.et sic potest intelligi.ff.de iud.l.si pretor.§.marcellus.alias incipit si per dolum.uel ibi loquitur quando non proponitur coram executore sed coram iudice qui tanquam iudex exceptionem potest examinare et probationes recipere. et hoc uidetur ipsa littera sonare. sed non intelligenti hoc sonat.ibi enim loquitur de iudice.idest mero executore qui non babet se intromittere de sententia.ut dicit.l.si pretor.i fi. cui continuantur sequentia. Et ideo prior intellectus uerior est. nec placet quod ibi no. per docto.quod fuit liquido probatum per testes qui sententie interfuerunt. quia et si tales habeant iurisdictionem contra rebelles.de offi.deleg.c.ex litteris.nullum tamen habent quo ad indaginem contentiosam iudicialem.de executione rei iudi.l.si ut proponis. dicit idem Jo.an.in.c.ex ratione de appel.quod executor exceptiones aliquas habet admittere. non ut iudicet sed ut super bijs instruatur. et ideo hoc facere potest ad sui informationem.sed in.c.de cetero.de re iudi.circa medium sic dicit adhuc tamen secundum prout in bijs que hic dicuntur in littera et in glo.uidetur contra.ff.de iudi.l.si pretor.ubi dicitur quod coram executore potest probari dolus illius qui in sententia obtinuit et falsitas instrumentorum per que sententia lata fuit. Solutio.ueritas est quod nunquam executor debet aliquas exceptiones recipere ad hoc ut iudicet super principali uel ut determinet sententiam mandandam fore executioni uel non. nam si talis feretur sententia.preiudicaret in principali et sententie iam late que non posset mandari executioni. obstante exceptione rei iudi.et sic sententia lata inutilis remaneret.tamen ad instructionem suam potest aliquas probationes

recipere.ut si inueniet aliquid quod euꝫ
mouet ꝙ ab executōne desistat ⁊ negoti
um totum ad superiorem remittat.uerū
tamen in hoc nunqꝫ debet iudicare. et
hoc expresse uidetur sonare littera in al
lata.l.si pretor. et sic ex omibus p̄missis
secundum Jo.an.concluditᷣ.ꝙ siue sentē
tia sit nulla.executio de hoc non debet
cognoscere ⁊ ꝓnuntiare. sed potest sup
sedere ⁊ negotium ad superiorem remit
tere.opini.tamen legistarum latior est ⁊
plenior ⁊ melius negotium declarat.cui
standum cum opi.Jo.an.locum habeat
⁊ intelligi debet quando opponitᷣ exce
ptio que sententiam infringat ⁊ in dele
gato nō in ordinario qui ad litteras al
terius iudicis exequitur. secundum Jo.
de ymol. ⁊ ita debet intelligi ⁊ concor
dari . Si uero dicta clausula.si tibi cōsti
terit ponatur in rescripto ad lites. tunc
secundum Bal.in.l.prescriptione.C.si ꝯ
ius.uel util.pu.dicta clausula non facit
conditionem sed admonitionem. ⁊ non
est de forma mandati. de quo.s̄.in clau
sula.si preces ueritate nitantur. Si uero
dicta clausula ponatur in litteris gratie
⁊ dicta clausula non respicit ꝑsonaꝫ nec
continet tale quid quod de se presumatᷣ
⁊ sic continet quid extrinsecum.ut puta
si tibi constiterit taleꝫ esse de genere tali
uel de francia.sibi ꝓuideas de tali bene
ficio.certe semper talis clausula facit cō
ditionem.⁊ est de forma mandati.ita ꝙ
si obmittatᷣ.omē ⁊ quicquid fit ē nullū
secundū Inno.⁊ Jo.an.in allato.c.dudū
Et potest esse ratio diuersitatis iter ista
quia littere de iusticia compantur cōtra
ctibus scripti iuris. littere ꝺ gratia com
pantur cōtractibus bone fidei. secundū
Jo.an.in.c.ex parte. de rescriptis. ⁊ faci
lius cōtractus bone fidei dicitur nullus
qꝫ cōtractus scripti iuris.de quo ꝑ Bar.
⁊ alios in.l.si quis cū aliter.de ꝟbo.ob.
⁊.l.elegantᷣ. de dolo .

Clausula . Qꝫ non sit melior
conditio occupātis.sed quod
per unū inceptum fuerit alius
possit exequi et finire. et infra . De ista
clausula habetᷣ in.c. si duo. de ꝓcurato
rib⁹.li.vj.⁊ ibi ꝑ docto. et de ista mate
ria in.l.pluribus.ff.ꝺ ꝓcur. ⁊ nō.Inno.
in.c.in nostra.⁊ in.c.non iuste.de ꝓcur.
⁊ per Host.in summa.in ti.de ꝓcurato
rib⁹.§.si quis dari. ꝟ.non solū. aut.pr
failias.⁊ in Spec.in ti.de ꝓcur.§.ratiōe
aūt.⁊ ut dicit dictū.c.si duo.qn̄ duo uelᷣ
plures procuratores deputantur nō ad
iecto uerbo in soliduꝫ.unus sine alio nō
debꝫ admitti.ut.d.c.si duo.i prin. fallit
in casibus spetialib⁹. ut in eo. ti.§.sane
⁊ in executoribus ⁊ tutoribus secus.⁊ ꝗ

sit ratio diuersitatis. dic ut ibi per glo.
Si uero sint in solidum dati. quilibꝫ ad
mittitᷣ. sed illius erit conditio melior ꝗ
primo uenit seu occupauit. ut.l.plurib⁹
ff.de ꝓcura.⁊.d.c.si duo.in.ij.dicto. Si
uero adiecta est presens clausula.ꝙ non
sit melior.⁊c. ⁊ tunc post occupationeꝫ
etiam alius potest in casu absentie seu ī
firmitatis illius qui occupauit in causa
interuenire. nec offitiuꝫ eius ꝑ occupati
oneꝫ alterius erit extinctum. ut in allᷣ.c.
si duo. Sed qualiter dicatᷣ ꝓcurator oc
cupare seu p̄uenire. Bar.in.l.si pluribus
ff.de leg.i.dicit.ꝙ aut tractatur de occu
patione exercicij iurisdictionis.⁊ tūc oc
cupasse dicitur per citationeꝫ. quia cita
tio de exercicio iurisdictionis est. ut.l.si
quis postqꝫ.⁊ in.l.ubi ceptū.ff.de iudi.
Quandoqꝫ tractatur de occupatione in
ordine procedēdi. ⁊ ille dicitur occupa
re qui primo dedit libellum.quia de or
dine procedendi est.ut in.l.prior.⁊ in.l.
in tribus.ff.de.iudi. Quandoqꝫ tractatᷣ
de occupatione respectu eius effectus ꝺ
quo agitur. ⁊ tunc aut plures agunt ad
idem.aut ad diuersum.si ad ideꝫ.aut ex
eadem causa.aut ex diuersa. si ex eadem
aut nō est possibile illas causas duas es
se simul ueras. ⁊ tunc ille dicitur p̄occu
passe qui prius ad sentētiam uenit.quia
pro illo prius salteꝫ incipit presumptiue
constare ꝙ habebat bonaꝫ causam.l.is
a quo.ff.de rei uen. ⁊.l.pe.ff.de peti.he
redi. Si uero possunt esse simul uere ille
cause ⁊ sunt. ⁊ tūc aut habuerunt origi
nem eodeꝫ tempore.⁊ ille dicitur p̄occu
pare qui peruenit ad lit contes.casus est
si.l.si pluribus.de leg.i. ⁊ in.l. si ex duo
bus.de duobus rei. ⁊ in.l.fideicōmissa.
§.interdum.de leg.iij.Si uero nō habu
erunt originem eodeꝫ tempore.⁊ tunc il
le dicitᷣ preoccupasse qui habet ius pri⁹
petendi.ut.l.in operis.ff.locati.Si uero
non petitur idem sed diuersum et ex di
uersis causis. tunc per litis contes. nemo
potest dici p̄occupare . Quādoqꝫ cuius
libet petitio tendit ad diuersa.sed opor
tet ꝙ deueniatᷣ ad sentētiaꝫ que ē causa
mediata executionis.⁊ ille in executione
dicitᷣ preoccupasse.ut.l.si quis a multis
ff.de noxa.sed Bal.in allᷣ.l.si plurib⁹.ff.
ꝺ ꝓcura.dic ꝙ iterdū agitᷣ de iure noui
ter querēdo.ut tūc dic ut in.l.si purib⁹
de leg.i. nam tunc quo ad ius de nouo
querendū quo ad exclusionē noui iuris
querēdi sufficit p̄occupatō ꝑ litis contes
ut ibi .Interdū querim⁹ de iure q̄sito p̄
ferēdo.⁊ tūc aut loq̄mur respectu offitij
iudicis.⁊ fit occupatio ꝑ citationem.ut
ff.de iudic.l.si quis postqꝫ.Iteꝫ ꝑ primā
iudicis adicionē.ut.l.i.ff. ꝺ offi.ꝓcōsulᷣ.
unde in mādato iurisdictōis desinit res

esse integra p citationē.ut nō.in.l. et q̇a ff.de iurisdic.o.iu.⁊ de hoc clarius ꝺ iu re canonico in.c.gratū.⁊ in.c.relatuꝫ.de offi.deleg. Et ꝙ mā iurisdictiōis desinit esse itegra p citationem.intelligo siue sit pticłare siue generale ad aliquas causas et sic ē uniuersale ad uniuersitatē causaꝝ loci.tūc si citatō ē facta uirtute talis mā dati generalis. uidetᷣ ꝙ sit ppetuata iu risdictio in oībus.ut nō.Bar.in allata.l. minoꝛ.circa finē.sed si nō esset mādatuꝫ uniuersale p citationē factā in una causa nō ppetuatur in alia.puta si due uł tres cause nō essent delegate.p nō.in.d.c.licꝫ secus si fuisset citatō simplex nulla causa expꝛessa.plus etiā dicit glo.ꝙ etiaꝫ p ali um actū iurisdictiōis. alias iurisdictōna lem exercitatū p delegatū ppetuatᷣ iuris dictio.⁊sic desinit res esse integra.puta si eligit locū in quo uult ius dicere.uł si eligit notariū ad scribēdū acta.uel cōmi sit citari.licet citatio non sit secuta.ut in c.ne aliqui.⁊ ibi glo.singularitᷣ de here. li.vj.de quo p Inno.in.c.pastoꝛalis.ꝺ re rescrip.in pe.colū. et hoc uidetᷣ Host.i sūma.ꝺ offi.deleg.§.q̇buſ modis.ꝺ.q̇d si moꝛtuus ē.in fi.⁊ hoc tenꝫ Io.an. i ad dic.Spec.in ti.de recusa.§.ij.Cōmunitᷣ tamē tenēt docto.ꝙ requiratᷣ citatio.ut patꝫ ex nō.in.d.l.⁊ quia. ⁊ hāc tenꝫ Io. cal.in suis addic.in.d.c. licet. ⁊ foꝛte in foꝛo ciuili.ꝭm Io.de ymoł.in.l. si cū fili us.in.§.sed ⁊ si quis.ff.de donat.,serua retᷣ opi. calde. quia cōis que de rigoꝛe iuris ē ueriorꝛ.secundū Ludo.ibidē. cuꝫ oēs tex.de hac materia loquētes exigāt citationē.ergo nō ꝯmissionē ꝺ citādo.ut ff.de iud.l.cū pꝛetoꝛ. Pꝛeterea ut res de finat esse itegra opoꝛtꝫ ꝙ sit factū aliqꝺ substātiale eius ad quē faciendū datur potestas.de elec.c.in causis. sed p solaꝫ cōmissionē nō est factū aliqꝺ de substā tialibus cause siue rei. sꝫ potius de p̄pa ratoꝛijs.patꝫ quia citatio ponitᷣ ꝓ p̄mo actu iudicij.ut in.c.q̇ cōtra.de ꝓbac. et de pena teme.liti. p glo.⁊.ff.⁊.C. de in ius uo.in rubꝛi.⁊ per.d.An.de bu. in.c. licꝫ undiqꝫ.de offi.deleg. Sed in foꝛo ca nōico ꝓpt autoꝛitatē glo.⁊ Io.an.foꝛte ꝭuaretur dicta glo. quia dn̄i de rota in decisiōibus antiq̇s.decisi.cxciiij.uidentᷣ tenere hāc partē.dicūt tamē.ꝙ licꝫ uide atur ppetuata iurisdictio p ꝯmissionem de citādo ut nō finiatᷣ moꝛte. tn̄ non fit pꝛeuētio iurisdictōis nisi p actum citati onis.iuxta.c.ꝓposuisti.de foꝛ.cōpe.⁊.l. si quis postq̇ꝫ.ff.de iud.et licet p citatio neꝫ ut dictū est inducatᷣ pꝛeuētio. scōm Bal.in.d.l.si pluribꝰ.⁊ p Io.an.de obli. ad ratio.i nouella. per libelli tamē ꝓdu ctionē nō inducit.p.l.i.in glo.⁊.l.libertꝰ aduersus.ff. de in ius.uo. ¶ Unuꝫ tamē

est notāduꝫ.ꝙ opoꝛtꝫ ipsaꝫ citationē fo re legittimā.q̇a citatio illegitima nō idu cit pꝛeuētionē iurisdictōis. ut in.c.ꝓpo suisti.in.ꝺ.legittime. de foꝛo cōpen. ubi hoc expꝛesse determinat Io.an.⁊ firmat archi.ij.q.vj.c.nō ita. Et hic iduco tria Pꝛimo glo.oꝛdi.i.l.si pater.ne ꝺ statu ꝺ fun. ⁊ in aut.offeratᷣ.C.ꝺ litis cont.uo lentē cōtestationē illegittime factā p̄scri ptionē nō interrūpere quā alias interru pit. Scꝺo tex.nō. in.l.accusaturus.ff.de adulterijs. ubi dicitᷣ p poꝛrectionē libel li inepte concepti nō interrūpere p̄scrip tionē.qui alias apte cōceptus interrūpe ret.Tertō.glo.oꝛdi.in.c.cū plures.ꝺ off. deleg.in.vj.dicentē.ꝙ actus q̇ iurisdicti onē ppetuat teneat. alias si est nulluſ iu risdictōeꝫ nō ppetuat. hoc uult Host.i sūma.de offi.iudic.deleg.§. ⁊ q̄liter. ꝺ. quid aūt dixi moꝛte. ⁊c. ⁊ per Io.an.i alle.c.cū plures.in glo.fi. que tn̄ decisio fallit i uno casu singulari. in.c.uenerabi li.ꝺ offi.deleg. ¶ In mādato iudicij seu ꝓcuratoꝛis ad iudicia dic. ꝙ res desinit esse integra p litis cōt. uł si dn̄s satisdet ꝓcuratoꝛe pꝛesēte.l.post lit.⁊.l.si defun ctus.cū si.ff.de ꝓcura. Et si sunt cause i q̇bus nō requiritur lit cont.desinit res esse integra. qn̄ aliquid est factū qꝺ de iure cōmuni ante litis cont.fieri nō pos set.ut ē repetitō testiū uel dare articulos positionis.⁊ si.ut quia actuſ talis qui fit habetᷣ pꝛo litis cont.tacita. ut est glo.i c.i.de offi.iudic.deleg.in.vj. ⁊ p Bar.in l.post litē.⁊.l.si defūctꝰ. cum si. ff.de ꝓ cura.⁊ per Cy. ⁊ Bal.in.l.nihil. C.de ꝓ cura.⁊ per archi.vj.q.iij.c. quia uniuer sa. In mandato uero ad negotia eoipso qꝺ est factū aliq̇d substātiale ipsiꝰ nego tij.ut in.c.in causis.de offi.iudic.deleg. ⁊ per glo.in.§.recte.⁊.§. itē si adhuc inst.mādati.⁊.l.si pecunia.§.si quis.ff. de condic.ob cām.⁊ ibi p Bar.scōm Lu do.sed ꝭm ymoł.ubi.s̄.in extraiuditiali bus res non desinit esse integra p p̄para mēta extrīseca.ut.l.si pecuniā.§.i.alł. sꝫ p intrinseca sic.ꝭm aliquos p.l.pecuniā §.cepisse.ff.de pollici.⁊ facit.l.ꝙ ꝭuus ff.de condic.ob cām.sed uidetᷣ ꝙ etiā p intrīseca nō desinat res esse integra.ut.l. si pecuniam. §.itē si quis.s̄.alł.⁊ hoc ui detur tenere Bar. fallit fauoꝛe matrimo nij.ut.d.l.ꝙ seruus. ⁊ fauoꝛe reipublice ut.d.l.i.§.cepisse.fatenduꝫ est ꝙ dictus mādatarius debꝫ indemnis ꝭuari. p ea que habētur in.d.l.si pecuniā. ꝙ nō ha bet locū ille tex.quādo iuramentū inter uenit.q̇a p iuramentū res desinit esse in tegra.⁊ de iure canonico hoc posset ꝓce dere cū possit ꝭuari sine interitu salutis eterne.ut in.c.si uero.⁊ in.c.cū cōtingat de iureiur.faciūt nō.per Bar.in.l.si quis

pro eo.ff.de fideiuss.licet aliqui dicāt ꝙ
iuramentū regularit̃ secundū naturā illi
us ꝑ̄ncipalis dispositiōis sup̄ qua iponi
tur.ut.l.fi.C. de nō nume.pec. ideo ſm
leges in cōtractib⁹ inoīatis sit locus
penitētie re integra.ut.d.l.si pecuniā.et
iuramentū nō impediat.q̇a dicti cōtrac
tus recipiūt tacitam cōditiōnez si nō pe
niteat.⁊ etiā aliam. scilꝫ si nil soluatur
detur iteresse.ut.l.stipulationes nō diui
dunt̃.§.celsus.de v̓bo.ob. ergo cū iura
mentū sit sequela ad ꝯtractū p̄reābuluz
ſm Jo.de ymol̃.ubi.s̄. et hoc tenuit In
no.⁊ Anto.de bu.in.c.p̄ tuas.de arbit.
⁊ hoc uidet̃ uerū de rigore iuris ciuilis
licꝫ de iure canōico cū iuramētū debeat
in forma specifica ſuari ⁊ hoc adipleri
ut in.c.ad nr̄am⁊ ⁊ ꝙ ibi nō. de iureiur.
p̄ Bar.in.l.iul̃.de cōdic.inde.⁊ tunc si te
neas opi.istā debes itelligere illā glo.ni
si iuramentū fuerit p̄stituꝫ in fauorē uni
us ex ꝑtibus ꝯtrahētibus.⁊ tūc partem
illā in cui⁹ fauorē est p̄restitū potest libe
re remitti ⁊ relaxari adeo ꝙ nō ē necessa
ria alia relaxatō ab iuramēto.ad hoc ex̃.
de usuris.c.cōsuluit.⁊ de spon. c.pure.ī
nouella.⁊ plene p̄ Spec.in ti.de legato.
§.ostēdendū.v̓.hoc quoq̄.⁊ in ti.de iu
reiur.§ i.v̓.q̇d si aliquis.⁊ ponūt Bar.⁊
alij in.d.c.in.§.⁊ post operis.de noui.
op.nū.⁊ p̄ docto.in.l. cū stipulatus suꝫ
mihi a ꝓculo.ff.de v̓bo.ob. ⁊ licꝫ certū
sit ꝙ mandatū ꝑ̄ncipalis ꝓcuratoris re
integra morte dn̄i finiatur in substituto
tn̄ per ꝓcuratorē habētez potestatez ad
substituendꝫ cū clausula. ꝙ nō sit meli
or cōditio occupātis.⁊c̃. an finiat̃ pote
stas dicti substituti re integra p̄ mortez
ipsius ꝯstituētis.¶ Circa hoc uarij ua
ria dixerūt.ꝙ si cōstitut⁹ substituat tāq̄
dn̄s litis ⁊ instātie.⁊ tūc finiat̃ potestas
substituti p̄ mortē substituētis re itegra
Si uero ip̄m substituat uigore potestat̄
sibi p̄ dn̄m cōstituentē attribute in ꝓcu
ratorio.⁊ tūc ꝑ̄ncipalis uenit ⁊ substitu
tus ipse a dn̄o uidet̃ substitut⁹.ff. ꝙ cu
iusq̄ uniuersi .noīe.l.itē eoꝝ.§. decurio
nes.⁊ i.c.i.de ꝓcuratoribus.li.vj.Et nō.
dn̄i de rota in decisionib⁹ nouis. decisi.
cl.⁊ tūc nō uidet̃ ꝙ potestas substituti
p̄ mortē substituētis re itegra sit reuoca
ta.Alij uero alit̃ dixerūt.de quo i decis̄
antiq̄s.decisi.cxlj. Item ꝙ hec clausula
nō sit melior ꝯditio occupātis. nō habꝫ
effectū neq̄ locū aduersario absente uel
ꝯ̄dicente.⁊ hoc ē dictū singulare Jo.an.
post Marti.siri.in nouella.i.c. In nomie
dn̄i.de testi.⁊ ponit Bal.in.l.si qn̄.C.de
testis.ſm Ludo.in suis dictis. Itez non
habet locū siue effectum ut uigore dicte
clausule ꝓcurator cū dicta clausula ꝯsti
tut⁹ possit reuocare substitutū p̄ alium

ꝓcuratorē substitutū. ⁊ q̇ in p̄ma istātia
ꝓcessit.licꝫ i ꝓcuratorio esset data pote
stas substituēdi ⁊ substitutū reuocandi
ſm dn̄os de rota i decisio nouis. decisi.
cxliiij.¶ Circa p̄occupationē uero rerū
corporaliū attende. ꝙ i plurib⁹ casibus
nō habꝫ locū occupatio.ut nō.glo.instj.
de reꝝ diui.§.locoꝝ.cū ergo duo i loco
edificāt ⁊ p̄ usuꝫ unius ipeditur usus al
terius.quis istoꝝ alteri p̄referat̃.⁊ ꝯstat
ꝙ ille q̇ p̄mo incepit uicet illuꝫ q̇ scd̄o i
cepit.si potuit ꝓuidere ꝙ p̄ usum eius i
pediret̃ usus ei⁹ q̇ primo icepit. ꝓ quo
tex.⁊ glo.ff. ne q̇d in loco publico. l.ij.
§.i.ſm tertiā lect.ibi in duob⁹ claustris
obuiātib⁹.⁊ ideꝫ iure ē in usu flumis pu
blici ⁊ aque ipsius q̄ est i usu uie ⁊ itine
ris.⁊ ſm hoc uincet ille q̇ p̄mo iceperit
et p̄mo icepisse intelligo. ut.ff.de polli.
l.i.§.cepisse.uel si uelis dicere ꝙ flumi
na sūt publica.usus tn̄ eoꝝ ē ꝯmunis ut
uidet̃ dicere tex.in.d.§.flumia.de re.di
uisi.licꝫ glo.ibi alit̃ exponat̃. ⁊ sic alias
fit de iure scripto requirat̃ ꝑfecta occu
patio.p̄ iura.s̄.alle.tn̄ istud ius scriptuꝫ
ē cōsuetudie correctuꝫ. ut dicat̃ occupas
se q̇ p̄mo icepit ⁊ ꝓsequit̃.⁊ ita nō.glo.
in.l.naturalē.§.i.de acqui.re.do.ita i ꝓ
posito ille dicit̃ occupasse q̇ p̄mo ince
pit ut aqua ducat̃ ⁊ suū opus ꝓseq̄tur
secus si desistat.ſm opi. Trebacij. ut in
d.§.i.Iteꝫ si uelis dicere illa iura nō esse
p̄ ꝯsuetudinē correcta. quia hoc ē ueruꝫ
qȯ dixi.nā iura p̄dicta loq̄ūtur i anima
lib⁹ q̄ in nullius bonis sūt.sꝫ in rebus in
aiatis sufficit sola iceptio.unde si q̇s uel
let in mari seu litore edificare. statiꝫ suū
fit cū pila iactauit.nec requirit̃ ibi rei ꝑ
fectio.ut.ff.ȯ acqui.reꝝ do.l.ergo.§.fi.
preterea dicit.l.i.ff.ne quid i loco pub.
ꝙ ille ē tunc dn̄s qui in litore edificauit
molē in mari iactauit.ut.l.ij.§. adv̓sus
ff.ne q̇d in loco pu.utit̃ ergo uerbo p̄re
sentis tp̄is.ut edificat.sufficit ergo si p̄re
sētialit̃ edificet ⁊ opus ꝓsequit̃. non in
telligas iudaice ꝙ neq̄ dormire neq̄ co
medere possit. nā actus nature intrisec⁹
nō obest.ut.C.de testis.l.cū antiquitas
idē dicerē si aliq̇bus dieb⁹ differret que
rēs magistros ⁊ alia p̄paramēta. ar.eius
qȯ nō.ff.de ui. ⁊ ui. ar.l.iij.§.cū igitur
sed si post opus icboatū ipse negligeret
ꝓsequi.crederē eum ius suū amittere.ut
ff.de damno infe.l. si finita.§.pe. ⁊.l.si
de eo.§.i.et p̄dicta uera si aqua q̄ duci
tur ad eū usum nō sufficit utriq̄. nam si
utriq̄ sufficeret quilibꝫ posset ducere.ut
ff.de aqua coti.⁊ esti.l.lucio. ⁊ nō. in.l.
aqua.C.de seruitu.⁊.ff.de aqua plu. ar
l.in ꝯcedēdo.Et ita fuit determiatuꝫ bo
nonie cū cōmune ꝯcessit p̄mo fratribus
p̄dicatoribus aquā ad coquēduꝫ fabam

et postea cōcessit fratribus minorib⁹. nā
cū aqua esset suffitiēs diuiserūt eaꝫ mēsu
ris. ⁊ quilibꝫ ordo ꝯduxit aquā ad locuꝫ
suū. Si uero duo īceperūt ꝑmo. uel unus
ꝑmo alter post. q̇s tñ ꝑmo ignorat᷑ uide
tur ꝙ sit locus gratificatōi. uel sorte diri
mat᷑. ut nō. in. l. i. ⁊. ij. ff. de serui. rusti. ꝑ.
⁊. l. impatores. in prin. Iteꝫ ē cautela ꝙ il
le q̇ ꝑmo īcepit edificare ꝓtestet᷑ ⁊ denū
tiet uicino ꝙ ipse occupat ⁊ occupare in
tēdit usuꝫ dicte aque ad tale edifitium.
Itē bonū esſꝫ si quis cū iudicis autorita
te opus īciperet. ⁊ tñ nō semꝑ ē de neces
sitate. ff. de acqui. re. do. l. quāuis. dic ut
ibi. et ista sūt ꝟba Bar. ī repetitōe. l. quo
minus. de flu. in creditorib⁹ uero ⁊ alijs
ꝑcedētib⁹ ius pignoris ꝑtorij iudicialis
aut ꝯuētionalis an habeat locū preoccu
patio seu ꝑuētio. uide Bar. in. l. cū unus
ff. de bo. aut. iu. po. ⁊. l. si finita. §. si plu
res. ff. de dāno infec. ⁊ ibi ꝑ Angel. ⁊ ẏ
mol᷑. sꝫ Ludo. ī. l. ꝑtor. §. celsus recte. ff.
de damno. infec. post Bar. ⁊ ẏmolā. pri
mo dicit. ꝙ licꝫ ꝓm opi. Azo. uno ex reis
debēdi ꝯuento alṫ nō possit cōueniri. ut
l. quotiēs. §. creditor. ff. ꝺ pecul. ⁊ hoc ꝓ
cedit nisi ꝑmo ꝯuētus fuerit ī ꝯtumatia
q₂ tūc potest ꝑueniri ad scōm. ꝑ. l. ꝑtor
§. ait celsus. ff. de dāno īfecto. cui⁹ ꝯ̄riuꝫ
tenꝫ Angel. in. d. §. celsus. ⁊ ꝯ̄. Bar. quia
siue ꝑm⁹ sit ī ꝯtumatia siue nō. alṫ reus
debēdi cōueniri potest. casus ē qui nō ē
alibi. ꝓm eū in. l. creditor. in prin. ff. man
dati. nec obstat dict⁹. §. creditor. q₂ ibi
loquit᷑ in obligatis obligatiōe pretoria
quo casu de rigore uno ꝯuento alter cō
ueniri nō potest. secus ī obligatiſ obliga
tiōe ꝯuentiōali aut iure legali. ut. d. l. cre
ditor. et ita ē tenēdū. q₂ illū passuꝫ plene
exāinādo Bar. idē tenuit qꝺ Angel. ī. l. ex
duob⁹. ff. de duobus reis. ubi fuit sibi ꝯ
trarius ī eo ꝙ tenuit in. d. §. celsus. ideꝫ
dixit Bar. ꝙ. l. ubi ceptū. ff. de iudic. nō
habet locū ubi cōuētus corā uno iudice
fuit cōtumax. q₂ tūc ⁊ scꝺo poterit corā
alio iudice cōueniri nō obstāte exceptōe
ꝙ lis fuit corā alio iudice inchoata. Ad
uerte q₂ ꝯ̄. tenꝫ Angel. in. d. §. celsus. pri
mo autoritate sui guiliermi. ī. l. nemo. C.
de iu. o. iu. ⁊ Cy. in. l. nulli. C. de iudi. Se
cūdo q₂ cū ꝑmus iudex ꝑuenit citando
nō potest ali⁹ se ī illa causa īpedire. ut. l.
si q̇s postq̄. ff. de iudi. ⁊ in. c. ꝓposuisti
de foro cōpe. Tertō nō uidet Angel. ꝙ si
offert cōtumax satisdationē de iudicio si
sti ⁊ de expēsis corā ꝑmo iudice nō pos
se cōtumatiā purgare. C. de iudic. l. sanxi
mus. ⁊ sic corā ꝑmo iudice cōueniri. Itē
quia exquo fuit ius q̄situꝫ cōtumaci uel
iudici ex ꝑma citatōne. ideo non potuit
agens corā alio iudice cōueniri. ⁊ hoc te
net Inno. in. c. suꝑ lr̄is. de rescrip. ⁊. c. pa

storalis. ⁊. c. ceterū. ⁊ Io. an. in ti. ꝺ appel.
§. in q̇bus. ꝟ. quid si uictus. in additio.
Spec. Et subdit ꝙ exquo actor reuꝫ tra
hit corā diuersis iudicibus litē ꝑdit. l. i. ī
prin. C. de assertione toll᷑. Inno tñ in. c.
ex tenore. de rescrip. dicit illud esse speti
ale. in. d. l. fauore libertatꝭ. ⁊ ẏmol᷑. sequi
tur opi. Bar. ⁊ dicit ꝙ nō ob. primū ꝙ di
cit Angel. s. dictū guilier. ⁊ Cy. q₂ non lo
qūtur in casu nr̄o. ad hoc. l. ⁊ si post tres
ff. si quis cautꝭ. ¶ Tu autē aduerte quia
idē Bar. in. l. sepulcri uiolati. ff. de sepul
cro uio. tenꝫ idē qꝺ Angel. in. d. §. celsus
dūmodo reus corā ꝑmo iudice cōparen
do uelit cōtumatiā purgare. ꝓm formam
d. l. sanximus. ꝙ tūc poterit legitie exci
pere de ꝑma litis pendētia. ⁊ monet se ꝑ
iura Angeli. ⁊ sic fuit sibi cōtrarius. Un
de potes dicere ꝙ aut cū exceptōne per
reuꝫ opponēda cōcurrit uolūtas iudicis
ꝑmi ⁊ cōsensus. ⁊ tūc nō potest ꝓcedere
scꝺus. ⁊ habeat locū. l. ubi ceptū. Et hoc
ꝓbat᷑ duab⁹ ratōibus. Prima q₂ ꝑmus
iudex ꝑuenit citādo. ut. d. l. si q̇s postq̄
⁊. d. c. ꝓposuisti. ergo potest scōm ꝓhi
bere ⁊ ut eū nō turbet in sua iurisdictōe
q̇nimmo ⁊ interdicto uti possidetis con
tra eū agere. ut nō. Bar. ī. l. fi. ff. uti possi.
facit de appel. c. nō soluꝫ. li. vj. Scꝺa quia
nō potest ꝑmus iudex cuilibꝫ turbāti iu
risdictionē suā de facto ꝯ̄dicere ⁊ etiā ꝺ
facto eū mulctare. Ad primuꝫ qꝺ nō. In
no. in. c. dilectus. ꝺ offi. deleg. ⁊. c. i. facit
ff. de iureiur. l. sane. Ad scōm. ff. si q̇s ius
dicēti nō obtē. l. i. Aut cū exceptiōe op
posita ꝑ reuꝫ nō cōcurrit iudicis cōsens⁹
ac inhibitio. ⁊ tūc puto uerū esse quod
dicit Bar. in. l. pretor ait. §. marcellus. ꝺ
dāno infec. ea ratione quā ipse sentit. sci
licꝫ q₂ reus nō potest se fūdare ex ꝑma ci
tatione. cū quo ad eū ꝓpṫ suaꝫ cōtuma
tiā habeat᷑ ꝓ circūducta. ut. ff. de iudic.
l. ⁊ post edictū. ar. etiā q₂ nō cōparendo
uideat᷑ eū uoluisse īpugnare. ergo ex tali
iure niti nō potest. ff. de acqui. heredi. l.
q̄situꝫ. cū si. ꝓ quo facit q₂ expositōe ne
gata quis nō potest se iuuare licꝫ faciat
ꝓ se. ut nō. archi. in. c. i. de cōsecra. eccle.
uel alta. li. vj. et ista ē ueritas. ubi uero
reus nō opponeret de litꝭ pendētia ꝑma
indubitāter ꝓcederet. l. nulli. C. ꝺ iudi.
Item dixi in. d. §. celsus. ꝙ ubi ꝓpter ne
gligētiaꝫ iudicis adhibiti aditur suꝑior
uel alteri causa cōmittit᷑. tunc nō potest
ꝑmus iudex negligēs etiā si eū peniteat
aduersariū q̇ ad superiorē q̄rulauit ad su
am iurisdictionē reducere. sed cōtrariuꝫ
tenet Angel. in. d. §. celsus. ꝑ tex. in. c. si
a iudice. de appel. in. vj. ubi cōtra Bar. di
cit esse casuꝫ. tu autē seq̄ris Bar. quia tex.
ille loquit᷑ ī reuocatione grauamis illati
a iudice iniustitiā faciēdo. quo casu licet

fuerit appellatū ad sup̱iorez. attamē iudi
ce reuocante grauamen potest ad suam
iurisdictionē reducere. sȝ Bar. loquit̄ qñ
grauamē fuit illatū in nō faciendo. idest
negligēdo iustitiā facere. quo casu nō ap
pellat̄ sed aditur sup̱ior p̱ uiaȝ q̄rele. ut
in. c. ij. de excep. in. vj. ⁊ in aut̄. ut differ.
iudi. circa prin. ⁊ Bar. in. l. de pupillo. §.
si q̇s ipsi. ff. de noui. op̱. nū. et iō casus i
d. c. si a iudice. ē longe diuersus a dicto
Bar. pro quo facit ꝙ postq̄ȝ sup̱ior ma
nuȝ apposuit. null⁹ inferior se itromittit
ulterius. de appel. c. ut nostrū. ⁊ ibi p̱ In
no. ⁊ p̄dicta tanq̄ȝ cotidiana. nō bene ⁊
tene mēti. Itē addo in p̄dictis ꝙ i ɔtrac
tibus q̄ cōsensu cōtrahunt̄ res nō est ite
gra. qñ est facta traditio uel solutio p̄tij
in totū uel in partē. ideȝ qñ est facta tra
ditio ficta. ut p̱ ɔstitutionē precarij. ut
dicit glo. in. l. ab emptōe. ff. de pact̄. Itē
si aliq̇d iteruenit quo alter ɔtrahētiuȝ
liberet̄. ut mors ul̄ q̇d simile. ut. l. cū em
ptor. in fine. ff. de rescin. uen. Itē p̱ tradi
tionē instrumēti nō dicit̄ res nō esse ite
gra. q2 nō dicit̄ res tradita sȝ soluȝ uide
tur traditū ius cōtentuȝ i instrumēto. et
ita debet itelligi. l. p̄ma. C. de donat. et
ita dicit Bar. in. d. l. ab emptiōe. ꝺ pact̄.

Clausula. Constituit se preca
rio noīe creditoris seu empto
ris possidere. ⁊c̄. Ista clausula
uidet̄ nimis exorbitās a iure cōi. quoni
aȝ regularit̄ ē de iure cōmuni ꝙ in acqui
sitiōe possessionis requirit̄ actus corpo
ralis apprehēsiuus possessionis. ut. l. i. in
prin. ⁊. l. ij. in prin. ⁊. l. quēadmodū. ff. de
acqui. poss. Quid ergo si p̱ statutū q̄ra
tur maxie ubi quis ē in ɔspectu rei. ideo
ista clausula exorbitat a iure cōi. quia ibi
nō interfuit apprehēsio corporalis ipsius
rei. nec aliq̇s de quinq̄ȝ sēsibus corporis
sȝ tm̄modo cōstitutū p̱ qȯ quis cōstitu
it se alieno nomie possidere ⁊ sic cōtinet
ius spāle. uel pōt dici ꝙ lato sūpto uoca
bulo talis act⁹ pōt dici corporeus. sic et
q̇libet actus quē hō agit. ideo p̱ eū trās
fertur possessio. qm̄ fuit uisuȝ legislatori
equū ꝙ si aliq̇s possidet reȝ ⁊ uēdit ipaȝ
alteri ⁊ cōstituit se illius noīe possidere
ꝙ potuit sibi mutare cām possessiōis. l.
cū nemo. C. de acqui. poss. ex quo extrin
seca causa sup̱uenit. ut. d. l. cū nemo. ⁊. l.
iij. §. illȯ. ff. ꝺ acqui. poss. ⁊ successiue ⁊ i
ɔsequētiā fuit uisuȝ iustū ꝙ acquireret̄
possessio alteri. q2 is possidet cui⁹ nomie
possidet̄. ut. ff. de acqui. poss. l. ꝙ meo. ⁊
in. c. cū uenissēt. de resti. spo. Et p̱ hanc
clausulā precario rogās uidet̄ desinere
possidere ex p̄ma causa q̄ possidebat. l.
q̇ bona fide. in prin. ff. de acqui. poss. et
fingit̄ trāsferre possessionē quā habebat
in illuȝ a quo p̄cario rogat. ⁊ illū eque si
bi p̄cario cōcedere. facit qȯ habet̄ in si
mili in. l. singularia. ff. si certū peta. Et li
cet sic p̄cario cōcedēs āte actū cōcessiōis
nō haberet possessionē. tñ in ipso actu iu
ris itellectu q̄ritur sibi. ideo pōt in aliuȝ
trāsferre. ut uoluit glo. l. iterduȝ. ff. de ac
qui. poss. §. fi. secus aūt qñ non haberet
possessiōȝ añ actū traditōis nec i ipo actu
acq̇reret̄. q2 tūc p̱cedit r̄gl̄a. l. nemo pl⁹
iuris. ff. de re. iu. ⁊. l. traditōibus. ff. de ac
qui. re. do. ⁊ in. c. nemo plus. in. vj. ⁊ i. c.
ꝙ autē. de iurepatro. Illud qȯ dicitur ꝙ
cōstitutiōe trāsfert̄ possessio. ut. l. q̄dam
mulier. ff. ꝺ rei uen. ⁊ in. l. q̇ bona. i prin.
⁊. l. interdū. §. fi. ⁊. l. ꝙ meo. ff. de acqui.
poss. est itelligendū esse uerū qñ cōstitu
ens tēp̱e cōstituti tenebat ⁊ possidebat
alias nō posset trāsferri. ƀm glo. in. l. quā
uis. §. si cōductor. ff. de acqui. poss. de
quo p̱ Angel. in. l. minus istructus. de ac
qui. poss. et dicit Angel. ibi. quē sequit̄
ibi ymol̄. in. d. §. si cōductor. ꝙ caut⁹ de
bet esse aduocatus q̇ all̄at p̱ cōstitutōeȝ
p̄carij trāslatā fore possessionē. ꝙ articu
let ⁊ p̱bet de possessiōe cōstituētis. alias
succūbet. ⁊ ideo si colonus siplex q̇ nullo
modo possidet cōstitueret se noīe alteri
us possidere. p̱ talē cōstitutionē nō p̄uat
dn̄m possessione. ut ē tex. nōbilis i. l. i. §.
i. iūcta glo. ꝺ acqui. poss. etiā si alteri sol
ueret p̄sioneȝ. ut ibi nō. q2 p̱ cōstitutōeȝ
talē nō pōt trāsferre possessioneȝ quā nō
habȝ. p̱. s̄. dicta. secus aūt si uere traderȝ
l. iij. §. ꝙ si seruus. ff. de acqui. pos. secus
si aliq̇s p̱sonalit̄ possiderȝ. ut ē precario
possidēs. ut. ff de p̄cario. l. in rebus. §. i.
⁊ habet̄ in. §. is qui. ⁊ in. l. si q̇s autē. ff.
de p̄cario. q2 tūc dn̄m facta traditōe pos
sessione p̄uaret. iuxta nō. in all̄. l. interdū
§. fi. s̄. all̄ato. Iteȝ hec clausula op̱at̄ ut
p̱ ipsaȝ trāsferat̄ possessio quā p̱ colonū
p̱curatorē uel aliū habebā ⁊ retinebam
q2 ex hoc possideo ⁊ cōstitui noīe alteri
us possidere. debȝ p̱ ɔsequēs p̱ cōstituti
onē trāsferri possessio in illū. p̱. d. l. ꝙ ne
mo. licȝ Ludo. teneat ɔ̄riuȝ. p̱. l. si q̇s reȝ
ff. de acqui. poss. ⁊. l. cū fundū. in prin. ff.
de ui ⁊ ui ar. et p̱curator sine spāli man
dato nō pōt cōstituere se precario noīe
possidere. ut. d. l. quāuis. §. si ɔductor.
q2 p̱ cōstitutionē ut dictū est trāsfertur
possessio quā nō trāsferat si mādatū nō
haberet. Si uero ipsi p̱curatori aliq̇s cō
stituit se noīe ipsius p̱curatoris. p̱cura
torio noīe possidere. an trāsferat̄ i dn̄m
possessio. Guil. de cu. in. l. licet. C. de ac
qui. poss. ⁊ in. l. ab emptiōe. de pact̄. te
net ꝙ nō querat̄ p̱ actū fictū dn̄o posses
sio. q2 non pōt q̄ri ƀm euȝ recta uia sine
cessione. iuxta. l. ea q̄ ciuilit̄. de acqui. re.
do. ⁊. l. i. C. p̱ quas p̱sonas. sȝ Bar. in. d. l.

ab emptióe. ꝛ in. l. si q̊s ꝓ ēptore. de usu
cap. ꝓ emptore. tenȝ ꝯ̄riū ꝑ. l. ceterū. ff. ꝺ
preca. qꝛ nō querit̄ ficta possessio sȝ uera
ut. l. ꝙ meo. all̄. et hoc sequit̄ Bal. in. l. i.
C. qn̄ licet ab emp. disce. ꝛ hoc etiā Bal. ī
quodā cōsilio qꝺ incipit. Casus talis est
quidā noīe matheus. sed Angel. in. d. l.
si is qui ꝓ emptore. tenet opi. Gui. ꝺ cu.
qꝛ ista acquisitō ꝑ cōstitutionē ꝑcarij ē
actus ciuilis ꝛ ea q̄ ciuilit̄ acquirūt̄ non
acquirūt̄ dn̄o imediate sine cessione. ut
d. l. ea q̄ ciuilit̄. ꝛ hoc etiā sequit̄ ꝑmol̄. i
d. l. si is qui. ꝛ all̄. qꝺ nō. Bar. in. l. i. C. ꝑ
quas ꝑsonas. ubi dicit ꝙ ideo ꝑ pactuȝ
l. cōmissorie nō querit̄ possessio ul domi
niū ꝑ ꝓcuratorē. quia illa esset quedā ac
quisitio ciuilis que fieret ꝑ actum ciuilē
cōtra all̄. l. ea que ciu lit̄. ergo eodē mo
do dicendū est secundū euȝ in acquisiti
one ꝑ cōstitutionē precarij. non obstat
ſm euȝ. l. ceterū. §. si ꝓcurator. ꝙ pōt re
spōderi ꝙ ibi iteruenit actus naturalis
ex eo ꝙ ꝓcurator rogauit ut sibi res pro
curatorio nomīe dn̄i sui precario cōcede
retur. ꝛ ita fuit facta cōcessio actualit̄. et
ideo nimirū si tunc querit̄ possessio dn̄o
quia tūc interuenit actus competēs. secꝰ
autē esset secundū ꝑmol̄. in casu cōnexo
quādo uenditor cōstituit se a ꝓcuratore
precario nomīe possidere. qui nullomō
antea possidebat. sed Ludo in. l. i. in. §.
hec que. de acqui. pos. dicit ꝙ ꝑ ꝓcura
torem filium ꝛ seruū nobis queritur pos
sessio etiā ignorātibꝰ. ꝓ quo. l. ij. C. ꝑ q̄s
ꝑsonas. ꝛ. l. postq̄. §. fi. ꝛ. l. pe. de acqui.
pos. quare actio ꝑsonalis nō querit̄ per
ꝓcuratorē. iura aūt realia ꝛ possessio sic.
et est ratio per. l. nec adiecit. ff. pro socio
qꝺ limitat ꝛ intelligit Angel. in alle. l. i.
de acqui. pos. esse uerū. quādo per actuȝ
uerum ꝛ naturalē ꝓcurator. possessioneȝ
apprehēdit. secus si per actuȝ fictū ꝛ ciui
leȝ. puta per cōstitutionē precarij. quia
ea que ciuiliter acquirunt̄ ꝑ liberaȝ ꝑso
nā nobis queri nō possunt. ut. d. l. ea q̄.
Item ꝛ per aliam rationē. quia cōcurre
rent tali casu due fictiones. prima fictio
quia ꝑsona dn̄i reputatur in ꝓcuratore.
secuuda quia per actū fictū ꝓcuratoris
dn̄o querit̄. ꝛ hoc regularit̄ non admit
titur. C. de dot. ꝓmi. l. i. ꝛ inde dicit ꝙ
ex pacto. l. cōmissorie ꝑ ꝓcuratorē apposi
to nō trāsfertur possessio in dominū. iux
ta. l. ꝙ meo. §. si uēditor. ff. ꝺ acqui. pos.
Item ꝛ per traditionē clauium ꝓcurato
ri factā. iuxta. l. clauibꝰ. C. de cōtrahen.
emp. possessio nō queritur dn̄o. ſm Lu
do. ipse tamē nō credit hoc ꝓcedere. pri
mo quia uidemus ꝙ ex cōstitutione pre
carij facta ꝑ ꝓcuratorē ex actu ficto q̄ri
tur possessio domīo. ut. l. certe. §. si ꝓcu
ratorē. ff. de precario. Secūdo inquantū

dicit de aspectu. potest etiaȝ dici ꝙ iste
sit naturalis actus querēde possessionis
tanq̄ instrumentum corporeū. nō autē
fictus. ut. l. i. in prin. ff de acqui. pos. dū
dicit naturalit̄ insisti. Tertio ꝯ̄ Angel. fa
cit tex. in. c. accedēs. de preben. Sed si uo
lumꝰ tenere ꝙ per iuestiturā trāsferatur
possessio. ut tenet ibi glo. ꝛ per Inno. in
c. ij. de cōsue. ꝛ in. c. ex ore. de hijs q̄ fi. a
prelato. et uide ꝑ cano. ꝛ ꝑ Dy. in. c. i. de
re. iuris. in. vj. ꝛ ꝑ Bal. in. l. i. C. de dona.
certe ibi ē casus ubi ex inuestitura. licȝ sit
actus fictus facta ꝓcuratori transfertur
possessio in dominū. Si uero uolumꝰ te
nere ꝙ ꝑ inuestiturā uideat̄ cōcessa licē
tia de intrādo ꝓpria autoritate possessi
onē. ut refert Inno. tenere Azo. i. d. c. ij. ꝛ
tūc similit̄ uidet̄ tex. cū ꝑ inuestiturā q̄
ē actus fictꝰ ꝛ iuris ciuilis q̄ratur licētia
apprehendēdi possessioneȝ ꝓpria autori
tate. qꝺ uidet̄ esse ac si esset q̄sita posses
sio. nec obstat. d. l. ea q̄. qꝛ dū dicit natu
ralit̄. ꝛc̄. nō debet itelligi ꝙ ut ꝓcurator
querat dn̄o req̄ratur semꝑ actus natura
lis. ſm Dy. debet intelligi naturaliter
idest q̄ ut plurimū cōsueuerūt naturalit̄
acquiri. cū etiā uideatur sufficere fictꝰ ac
tus. ut. d. c. accedēs. Inquantū uero An
gel̄. dixit ꝙ ex pacto adiectionis i diem
uel. l. cōmissorie facto ꝑ ꝓcuratoreȝ non
trāsferatur dominiū in dn̄m. per casuȝ. l.
i. C. ꝑ quas ꝑsonas. qꝺ etiā sequit̄ Bar.
in. l. q̄ mihi donatū. ff. de donat. Et hoc
nō uidetur uerū. primo qꝛ hoc reproba
uit Bal. in. d. l. i. C. ꝑ quas ꝑsonas. cū illa
lex nihil faciat. qꝛ loq̄tur de obligatiōis
acquisitione. nō aūt dominij. et idē etiaȝ
firmat glo. in. d. l. q̄ mihi donatū. preter
ea ueniēte illius pacti die seu cōditione
recisus ē illius pacti oīs titulus ꝛ finalis
causa cōtractus. ut. l. i. in glo. magna. ff.
de donat. ergo in dominū debȝ domini
um trāsferri. cū amplius penes cōtrahen
tem nō sit. l. nunq̄ nuda. ff. de acqui. re.
do. nec obstat aliud fundamentū Bar. s.
ꝙ ideo nō retrāsfert̄. quia ista retrāslatō
fit ꝑ actū ciuilem q̄ nō pōt domīo queri
per ꝓcuratoreȝ sine cessione. ut d. l. ea
q. qꝛ respōdit quia si hoc esset uerū. essȝ
falsum quoddā aliud dictuȝ Bar. in. l. ab
emptiōe. de pact. ꝛ in. d. l. si is q̄ pro em
ptore. in fi. ꝛ. l. certe. ff. ꝺ preca. ubi dicit
ꝙ si quis cōstituat se ꝑcario nomīe pos
sidere ꝓcuratorio noīe emētis. ꝙ tali ca
su ex ciuili actu cōstitutionis ꝑcarij trās
fertur possessio ꝛ dominiū in ipm̄ domi
nū. licȝ nō interuenerit naturalis traditō
et hoc dictū est uerissimū. ꝛ dicit Bar. ꝓ
eo esse casum in. l. certe. §. i. ff. de preca.
qꝺ approbat Bal. in. l. i. ad finē. C. quan
do licȝ ab emp. disce. nō obstat. §. qui li
berā. quē ipse Bar. allat. qꝛ ibi nō q̄ritur

ideo ypothecaria domio p ꝓcuratorem qꝛ caret obligatōe ꝑsonali q̄ non pōt p ꝓcuratorez q̄ri sine cessiōe.ut.C.p quas ꝑsonas.l i.ꝛ.l.ea que.Itē ꝭm ymol᷑.in.l. predia.ff.de acqui.poss᷑. nō probat᷑ pos sessio p īstrumentū cōfectū in absētia rei etiā si sit apposita clausula.uēdidit tradi dit ꝛ dedit.qꝛ illud ē uerū nisi interueni at clausula.cōstituēs se p̄cario noīe emp toris possidere. nā si apparet uenditorez possedisse tp̄e cōstitutionis.trāslata fuit possessio īemptorez etiā rei absētis.per d.l.ꝙ meo.de acqui.poss᷑.cū si. Et uolu it Spec.in ti.de emp.ꝛ uen.§.sciendum ꝟ.si res.ꝛ.ꝟ.q̇d si īstrumēto. Si tñ quis esset in ꝯspectu rei dū instrumentū cōfi citur.p illa uerba sine cōstitutiōe p̄carij uidet᷑ tradita possessio ꝭm Bar. in.l.mi nus īstructus.de acqui.poss᷑. idē Angel. ibi.ꝛ idē Salp.¶ Et nota diligēter ꝛ te ne mēti.ꝙ ista clausula cōstituens se.ꝛc̄. hoc operat᷑.ꝙ creditori emptori aut alij cōtrahēti datur licētia ꝙ ꝓpria autorita te possit rem occupare.ꝭm glo.in.l.cum creditor.ff.de fur. de quo p Ludo.in.l. si ex stipu.de acq̇ poss᷑. Itez ꝙ nō habe bit locū.l. extat.ꝙ metus causa. nec.l.si q̇s i tantā.C.unde ui.nec.l.creditores.ꝺ ui publica. Itē operat᷑ dicta clausula.cō stituēs.ꝛc̄.ꝙ si uēditor cōstituit se preca rio noīe emptoris possidere ꝙ nō potest āplius cōueniri uēditor ex eo ꝯtractu ut rem tradat.licz possit cōueniri rei uen.ul᷑ uti possidetis.ut nō.glo.in aut̄.sacramē ta.C.si aduersus uen. de quo p Bar.i.d. l.si.ab emptione.Potest induci ꝙ absq̧ aliquo actu corporali q̄rit᷑ nobis posses sio sicut ꝛ i multis q̄rit᷑ nobis dominiū sine possessione.p ea q̄ habent᷑ in.c.ij.ꝺ cōsuetu.cū ibi nō. p glo. ꝛ Inno. ꝛ facit qꝺ habet᷑ in.l.nulli.ꝛ in.l.illud. C.de sa crosan.eccle.ꝛ in.l raptores.C.de epi. et cle.ꝛ qꝺ nō.Bar. in.l.i.§. si uir.ff.de ac qui.poss᷑.facit qꝺ nō. in.l.q̄daz. ꝛ in.l.si ager.de rei uen. fateor tñ ꝙ i multis casi bus q̄rit᷑ dominiū ipso iure in q̇bus nō q̄ritur possessio.ut uoluit glo.singularit᷑ in.l cū duobꝰ.§.de uendi. ff.p socio.et Bar.i.l.interdū.i prin. all᷑. Querēdo dif ferētiā int᷑ ista ꝟba ꝯstituēs se p̄cario no mie talis possidere.ꝛ cōstituēs se tuo no mine possidere nō adiecto p̄cario. dicit ꝙ i p̄mo casu iste q̇ ꝯstituit naturaliter tm̄ possidet. In scꝺo uero casu talis nul lo mō possidet. ut.l.q̄ bona.in prin. de acqui.poss᷑.ꝛ.l.ꝙ meo. Sup quo q̄lis sit īter ista dr̄entia.uide glo.singularit᷑ i.d. l.ab ēptiōe.in ꝟbo ꝯstituat᷑.ꝛ dicit Bar. in.d.l.interdū. ꝙ dicta ꝟba cōstituit se dicti ēptoris noīe possidere possūt habe re duplicē intellectū.p̄mo ꝙ ego ꝯstituo me noīe emptoris possidere p̄cario.q̄si

emptor p̄cario hāc a me ꝛ illaz precario retineat p me.ar.d.l.certe.§.i.ꝛ ꝭm hoc uēditor habz ciuilē.emptor naturalē. Se cūdo possūt ītelligi dicta ꝟba ꝯstituit se dicti ēptoris noīe possidere p̄cario. hoc ē ad utilitatē dicti ēptoris. similis expo sitio ē.C.ꝺ hijs q̇.ut indig.l.polla.ꝛ eo. ti.l.tutores. ꝛ ꝭm hoc creditor uel ēptor possidet ciuilit᷑.uēditor nāliter ꝛ p̄cario Et iste ītellectus plus placz Bar. ꝛ scꝺm Bar.in.d.l.iterdū.p hāc clausulā cōstitu ens se.ꝛc̄.si cōstituēs possidet tm̄ nālem eā trāsfert.si ciuilē tm̄ transfert ciuilem. Itē hec clausula cōstituēs se.ꝛc̄.nō cōpre hēdit nisi tm̄ bona q̄ habet tenet ꝛ pos sidet tp̄e cōstitutōis.ita ꝙ ad bona futu ra se nō extēdit.qꝛ locus īcertus posside ri nō pōt.ut.l.locus īcertꝰ.de acqui.pos. ꝛ.l.possideri.§.incertā.eo.ti.que aūt fu tura sūt incerta sūt.ꝛ p ꝯsequēs uidētur nō posse possideri p iura p̄dicta. ꝛ hanc partē tenet Angel in all᷑.§.incertā.ꝛ idē Bal.in.l.stipulatō hoc mō.de ꝟbo.obli. ꝛ Dy.in.l.heredes palā.§.fi.ꝺ testō. Et hic resultat magnus effectꝰ ꝙ nouit᷑ ac quisita p tenētez p̄cario. uirtute precarij nō trāseūt in eū cuiꝰ noīe possidētur abs q̧ nois apprehēsiōe. īmo in illis ē potens retinēs.qꝛ tp̄e p̄carij erāt adhuc q̄renda ꝛ p̄iudicare dn̄o. l.fi. de acqui. poss᷑. et tenet bal.in rubri.C.de cōtrahē.emp.di cēs ita determiasse suū preceptorē Fran. tigri. de pisis.p.l.actiōe.§.si quis post ff.p socio.ꝛ hāc partē sequit᷑ idē bal. in l.i.in fi.cū.l.seq̄.eo.ti.p glo.ꝭm eū q̄ est ibi.in fi.q̄ equipat quo ad acquirendaz possessionē cōstitutionē p̄carij ꝯtractui societatis. sed ex cōtractu societatis oīm bonoꝝ.licz iter socios possessio q̄sitoruz q̄rat᷑ absq̧ noua apprehēsione. ut ibi. at tamē nō possessio q̄rendoꝝ.ut.l.si q̇s so cietatis.eo.ti.ergo ita erit p cōstitutiōez precarij. sz in ꝯ.satis uidet᷑ tex.in.l.quā uis.ff.de preca. ubi si cōstituo me preca rio noīe possidere ancillā ex tali cōstitu tione trāsfert᷑ in dn̄m possessio partus post nati absq̧ noua apprehēsione. sz po tes respōdere ꝭm Ludo.in all᷑.§.incertā ubi ē hoc rōne ꝯnexitatis quā habz par tus cū uentre cū dicat᷑ eius pars.de uen tre inspi.l.i.§.ex hoc respondeo. unde ibi iō est qꝛ de cōnexis idē debz esse iudi ciū.l.q̄ religiose.ff.ꝺ rei uen. ꝛ.l.si finita §.sin autez.ff.de dam.infec.sed Ja.bu.i l.fi.C.q̄ res pigno. obli.poss᷑.tenet ꝙ p̄ cariū se extendit ad futura. ꝛ ibi bar.ad qꝺ facit.l.quāuis.ff. de preca. ꝛ qꝺ nō. Angel.in.l.eū qui.§.nō solū.ff.de fur. ꝛ tenet ymol᷑.in.l.stipulatō hoc mō ꝯcep ta.s̄.all᷑.nec obstat.d.l.locus.qꝛ ibi erat oīmodo īcertitudo in re presēte de qua agebat᷑ trāsferēda.sed i ꝓposito intētio

est cõstituentis precario rem certã quaƷ
in futurũ acq̃ret precario noīe possidere
qñ acq̃retur.iõ uidet̃ ꝙ ualƷ.ar.d.l.quã
uis.Sed ꝑmissis uidet̃ obstare qđ.s̃.dic
tum ẽ.qꝛ nõ ualƷ cõstitutio ꝑcariȷ nisi cõ
stituẽs possideat tꝑe cõstituti.iuxta glo.
l.quãuis.§.si cõductoꝛ.⁊ sic uidet̃ ꝙ cõ
stitutũ nõ se extẽdat ad futura. potes di
cere ꝙ nõ ꝯprehẽdat futura ut exnũc ua
leat.sed ut extũc dũ sua erũt. iuxta nõ.l.
pe.C.de donat.int̃ ui.⁊ Bar.in.d.l.si q̊s
ꝓ emptoꝛe.dũ tractat ibi de fictiõe trãs
latiua.ꝺ tꝑe ad tẽpus.⁊ hoc tenet Saly.
in.d.l.fi.C.q̃ res pigno obli.po.⁊ Lud.
in.d.l.stipulatio hoc mõ. Item clausula
ista ꝯstituẽs se.⁊c̃.hoc opatur.ꝙ si uẽdi
toꝛ q̃ ꝯstituerat se creditorꝭ noīe posside
re.trãsfert naturalẽ in istũ aliũ emptoꝛeƷ
⁊ ꝯsequẽter ꝑuat istũ creditoꝛẽ sua ciuili
q̃ erat pedisseq̃ quodãmõ illius natura
lis siue accessoꝛia.l.peregre. §.quib⁹.ff.
de acqui.poss.⁊ ꝑ nõ.per glo.⁊ ꝓmoꝛ̃.in
allꝫata.l.interdũ.in fi. ꝭm Bar.⁊ Angel.
Ludo.⁊ ꝓmoꝛ̃.in.l.celsus. ff.de usucap.
⁊ Bal.in.l.mulier.C.de rei uen.⁊ ꝓmoꝛ̃.i
alle.l.interdũ.§.fi.licƷ Bar.tenuerit con
trariũ.⁊ nõ bene.ꝭm doct.ꝑdictos. IteƷ
precariȷ cõstitutõ hoc opat̃.ut bonis ali
enatis ꝑ debitoꝛẽ q̃ se cõstituit precario
noīe creditoꝛis possidere. possit agi con
tra tertiũ possessoꝛẽ nulla facta discussio
ne ꝑncipalis debitoꝛis ⁊ ꝯditiõe.l.fi.C.
de acqui.poss.ꝭm Jac.bꝛu.in.d.l.fi.C.q̃
res pigno.ob.poss.⁊ in autꝭ.hoc si debi
toꝛ.C.de pigno.⁊ idẽ tenet ꝓmoꝛ̃. ⁊ An
gel.in.l.exitus.ff.de acqui.poss.idẽ tenu
it Bal.in.l.i.C.de reuocãdis hiȷs que in
fraudẽ credi.⁊ Bar.in.d.l.creditoꝛes.in
sua repetitiõe. IteƷ opatur hec clausula
cõstituẽs se precario.⁊c̃.ꝙ si quis uẽdit
rem uni ⁊ cõstituit emptoꝛis noīe possi
dere precario ⁊ realit̃ nõ tradidit posses
sionẽ.⁊ deinde uni alteri uẽdidit ⁊ tradi
dit rem.ꝙ ꝑmus ꝓpt̃ dictã clausulã erit
potioꝛ.⁊ ita.l.quotiẽs.C.de rei uen.non
solũ habƷ locũ in traditione nãli. sƷ eti
am in ficta.ꝭm Jo.an.q̃ ita tenet in ti.de
emp.⁊ uen.in.§. hic dubitat̃ si iste uen
dat.q̃ alias est ꝺsi. IteƷ dicit Bar. in.l.si
cui⁹.§.supuacuã.ff.q̃bus mo.pi.uꝉ ẏpo.
sol.ꝙ ꝑ hãc clausulã cõstituens se.⁊c̃.nõ
est quin cõtractus uẽditiõis ꝑsumat̃ fic
tus.qñ uẽditoꝛ reptus ẽ semꝑ possidere
requirit̃ ergo uera ⁊ realis traditio.ut.l.
i.C.de suff.nisi uẽditoꝛ emptoꝛi de fruc
tibus respõderet. hoc eñi faceret cessare
ꝑsumptionẽ fraudis. ar.l.litib⁹.C.de a
gric.⁊ censi.li.xȷ.uel nisi uẽditoꝛ reserua
uerit usufructũ.ut.l.q̃squis.C.ꝺ donat.

C Lausula. Et spetialit̃ obliga
uit ipsã rem emptã ex pecunia
mutuata. Ista est longa mã prioꝛitatis ⁊
posterioꝛitatis.de qua mã in.l.potioꝛ. ⁊
l.creditor. C. qui po.in pi.ha. ⁊ in.l. si
fundũ.eo.ti. ⁊ in reg̃la.q̃ prioꝛ. ubi per
Dy.de re.iuris.⁊ ubi late ꝑ eundẽ. li.xȷ.
Et scias ꝙ ꝑoꝛitas aliqñ est circa iurisdi
ctioneƷ.aliquãdo circa iuditia.aliquãdo
circa negotia.⁊ de istis ẽ dictũ.s̃.in clau
sula.ꝙ nõ sit melioꝛ cõditio possidentis
uel occupãtis.⁊c̃. Aliquãdo est ꝑoꝛitas
⁊ posterioꝛitas int̃ creditoꝛes ꝑtendẽtes
sibi res obligatas. ⁊ ex tꝑe ⁊ causa foꝛe
potioꝛes.et de ista hic tractabit̃.pꝛo cu
ius declaratõe est sciendũ.ꝙ aliq̃ sũt cre
ditoꝛes ꝑuilegiati aliqui nõ. aliqui sunt
habẽtes ẏpothecã tacitã.aliqui expꝛessã
aliqui expꝛessaƷ ⁊ tacitã.aliq̃ nullaƷ. Cre
ditoꝛes habẽtes ꝑsonalit̃ actioneƷ pꝛiui
legiatã sunt ꝯtra amicũ gerentẽ negotia
sua.l.si negotiũ.ff.de pꝛiuil.credi. itẽ cre
ditoꝛ ex causa depositi.ut.l. si hominem
§.quotiẽs.ff.depositi.⁊ itellige si nullas
usuras a debitoꝛe cepit.ut.l.si uentri.§.
in bonis.de pꝛiui.cre.⁊.d.§.quotiẽs.sic
ĩtelligit̃.l.dies spõsalioꝝ.§.i.deposi.Itẽ
qui pecuniã mutuauit ut ex ea nauis aut
alia res emet̃.ut.C. de pigno.l.quãuis.
iũcta glo.⁊ qui po.in pi.ha.l.licƷ.⁊ autꝭ.
quo iure. ꝭm Angel. in.l.ꝑuilegia.ff. de
pꝛiuil.credi. IteƷ creditoꝛ cuius pecunia
creditoꝛis dimissi sunt.ff. de pꝛiuilegi.
credi.l.in bonis.§.rerũ. qđ intellige ue
ruƷ qñ dimissi illa pecunia mutuata ad
illũ usum ⁊ effectũ est.et si dubitetur pꝛe
sumit̃ ex tꝑis bꝛeuitate.ut ibi. Itẽ mutu
ans pecuniã ut domus uel nauis cõstitu
atur de nouo. ut nõ.glo.in.l.interdũ.ff.
qui po.in pi.ha.licƷ quidã ꝺ.ut ibi dicit
glo.⁊ male.⁊ nullus istoꝝ ꝭm Angel. in
d.l.pꝛiuilegia.habet tacitã ẏpothecã. de
quib⁹ glo.ponit in.l.eos.C.qui po.i pi.
ha.habẽt tñ ꝑsonaleƷ actiõnẽ ⁊ ẏpothe
cam tacitam pꝛiuilegiatã mulier ⁊ fiscus
qui paribus passib⁹ ambulãt.l.iȷȷ.C. de
pꝛiuil.fisci. IteƷ qui mutuauit pecuniaƷ
ad cõstructionẽ rei.ut.d.l.interdũ.habƷ
tacitã ẏpothecã nõ pꝛiuilegiatã.pupillus
in bonis tutoꝛis ⁊ oẽs aliȷ qui curatoꝛuƷ
ope iuuãtur in bonis legitimoꝛũ ãmini
stratoꝛũ.ut.l.dabimus.cũ.l.se.de pꝛiuil.
credi.⁊.l.ꝓ offitio.de administra.tu.Itẽ
pupillus i bouis ꝓcuratoꝛis.ꝭm Angel.
ubi.s̃.licet quidã ꝺ.⁊ male. in.d.l.eos.
uel dic ꝙ illa glo. nõ loquit̃ in ꝓcurato
re uero sed de ꝓcuratoꝛe q̃ gessit ꝓcura
tionẽ minoꝛis cũ non esset.que glo.dicit
apte nõ habere tacitã ẏpothecã. IteƷ q̃
mutuauit ob nauem uel aliã rem cõstru
endã sine usuris. nã habƷ tacitã ẏpothe
cam sed nõ pꝛiuilegiatã.ut nõ.glo. in.d.
l.interdũ. IteƷ mulier ꝓ dote futura uel
quam dedit ꝓ matrimonio ĩmaturo.ut

nō.glo. in.l.assiduus.C. q̇ po.in pi.ha. licet glo.d.l.eos.dicat nō ɔtrahi tacitaʒ ypothecā.Itē mlier miles ⁊ eccl'ia i re ēp ta ex eorū pecūia habēt tacitā ypothecā sed non priuilegiatā.ut.l.idē&.ff.q̇ po.i pi.ha.Iteʒ pro pēsione ⁊uecta ⁊illata sūt tacita obligata.⁊ illa tacita ypotheca nō est ꝑuilegiata.l.itē q̄r.de pact.⁊.l.si non inducta.C.qui ca.pi.ta.cōtra.Iteʒ bona usurarij ꝓ usuris.ut in.c.quā&. de usur] in nouella. p Io.an. Item bona uiri qn̄ uxor assumpta tutela sibi sciente ē nupta ante redditā rationeʒ tutele ⁊ reliquorū ut in aut]. de nup.§.sin autem tutelam idem dicā in fisco cui ꝓ pena delinquentis bona sunt tacite ypothecata. ut.l.rescriptū.de pact.⁊.l.i.C. ꝺ pecunia fisca. cre.presi.li.x.hij habēt tacitā ypothecaʒ sed non priuilegiatā.Item habet priuilegiū prelationis q̇ mutuauit ꝓpter funeralia.⁊ nō solū in bonis mortui sed etiaʒ in bonis eius heredis.ut.l.quesitū.ff.de priuil.credi.⁊ prefert' cuicū& creditori i quantumcū& ꝑuilegiato. ⁊ hoc ē introductū.dicit Angel.in.d.l.quesitū.ad animandū homies ut sepeliant cadauera ne iaceāt insepulta.ut.l.pe. ff.de religio. et habet tacitā ypothecam ⁊ ꝑuilegiatam cōtra habētes tacitā sed nō cōtra habentem expressam.sicut dicim⁹ in uxore. Itē licʒ quis ex modis.s̄.dictis sit in pignore potior ⁊ ꝑuilegiatus ratione cause et creditor qui in causis.s̄.dictis credidit licet sit potior ⁊ preferat' priori.ueluti si mutuaui ad naueʒ armandā uel reficiendaʒ idē est. ꝭm Azo. in ti.qui po.in pi. ha.si credidi in cibarijs nautarū sine quibus nauis nō poterat salua ꝑuenire.idē erit si merces erāt alij pignorate prius et ego credidi posterius ut merces salue fiant uel ut naulū exoluatur merces horreorum uel horrea in quibus reposite erāt res alijs obligate prius. qꝺ ueruʒ intelligo de pensione domus necessarie ad cōseruationē rerū ipsarū.secus de pensione domus que erat cōducta ad habitatōnē tantū.hic eni causa cōseruādarū rerū nō est qn̄ ad habitandū ē cōducta. ⁊ sic cessat ratō littere. ita dicit Bar.in.d.l.interdum.ff.qui po.in pi.ha . Iteʒ si credidi ut soluat' uectura iumētorū que portauerūt res alijs prius obligatas.quoniaʒ talis ē potior.idē est ubi ex pecunia pupilli res emūtur.qm̄ pupillus prefert' quia gaudet duplici ꝑuilegio.ꝭm Azo.ubi.s̄.. q̄r res ē ei tacita obligata hoc ipso ꝙ ē empta de sua pecunia. ⁊ ꝑfertur alij creditori priori cui erat res prius obligata et ad ꝑdicta facit dicta.l.interdū.⁊.d.l. hijs.⁊.l.idem&.ff.q̇ po.in pi.ha.⁊ dicit Bar.in.d.l.idē&. ꝙ pupillus ꝑfert' oib⁹ alijs creditoribus anterioribus tempore

in re empta ex eius pecunia.etiā si nō sit dictū ꝙ nō sit obligata. ⁊ hoc i pupillo eccl'ia et fisco ē spetiale. ⁊ pōt eligere ꝭm Bar.ibi.ꝙ aut utili rei uēdicatōne petat rem.ut.l.uxor ꝓ marito.ff.de donat. inter ui.⁊ uxo.aut ꝙ ypothecā aduocet.⁊ qꝺ.s̄.dixi posteriorē cām preferre priori est itelligendū.nisi prior habeat ypothecam ⁊ ꝑuilegiū. Quid eni si mulieri res erat obligata ꝓ dote.nō prefert' eideʒ q̇ credidit ob rem illā refitiendā.ut i aut]. de equali.dotiū.§.hijs ɔsequēs.coll'.v. imo mulier ꝑfert' ꝓpter pignus ⁊ ꝑuilegiū.alias potētior ē muliere iste q̇ credidit pecuniā ad rem refitiendā. cū ipse ꝑferat' ꝑori creditori habēti expressam ut dictū est.nō autē mulier.Iteʒ rōne cause ꝑfertur ꝑmus scꝺo.ꝑmo ut si expēdidit i funerādo testatorē. funeralia eni supāt omē es alienū cū bona soluēda nō sunt adeo ut ꝑferatur ꝑori habēti tacitā ypothecā.ff.ꝺ religi.⁊ sūpti. fu.l.pe.⁊.l.at si quis.§.i.forte nō idē est in eo qui habʒ expressaʒ ypothecā.⁊ ubi scꝺus creditor nō pōt pretēdere cām aliquā de.s̄.dictis uel ꝑuilegiū uel alquid si. qm̄ tūc habet locū regl'a.q̇ ꝑor.⁊c̄.q̄ nō solū habʒ locū int' priuatos sed etiā int' fiscū ⁊ priuatū ut etiā ꝑuatus preferat' fisco si prior ē in pignore.siue pignus sit spetiale siue generale in oībus bonis.licʒ quidā alit' dicāt ut.ff.qui po.in pi.ha.l.si pignus.⁊.C. ꝺ remiss. pigno.l.si ignorāte. ⁊ qui po.in pi.ha.l.si generalit'.ꝭm Azo.ubi.s̄. ⁊ habet locū siue res obliget' a dn̄o siue a nō dn̄o.si eni obliget' a diuersis nō dn̄is potior ē cōditio possidētis.ut.ff.qui po.in pi.ha.l.si a nō dn̄o. Si uero idē dn̄s obligat duobus.distigue an utri& i solidū an ꝓ parte.si in solidū.utri& sunt in solidū obligati.si ex parte.p ꝑtes dimidias res ɔsequent' ⁊ possessionē apprehendēt ꝭm Azo.in sūma.in ti.de saluiano iterdicto. Sed ubi res obligaret' ab uno dn̄o ⁊ ab alio nō dn̄o, potior ē causa illius q̇ habet cām a dn̄o.ꝭm Azo. et fallit dicta regula qui prior. ⁊c̄. nō solū rōne cause sed etiā rōne pacti. ut si mutuo pecuniaʒ ul res aliqua emat' cū pacto.ꝙ mihi obligetur ratione pacti preferor priori creditori.l.licet.C.qui po.in pi.ha. Iteʒ fallit rōne mendatij. ut si prior creditor et possessor eras in pignore ⁊ ego scꝺus. intento cōtra te ypothecariā ⁊ tu negas rē illius esse qui tibi ⁊ mihi obligauit.nā si te de mēdatio cōuincam.possessio in me trāsfertur. licʒ ꝓbares ꝙ res esset prius obligata.ut in aut].itē possessor.C.q̇ po. in pi.ha.sʒ trāslata possessione audieris in iure tuo.fallit etiā ratione ꝑuilegij dotis.nā mulier ⁊ omēs filij eius ꝑferūtur omibus alijs creditoribus anterioribus

priuilegiũ autẽ ypothecaꝫ tacitã habẽti bus.nõ aũt habẽtibus expressaꝫ.Jtem fal lit hec regula ꝓpt̃ priuilegiũ militis qđ est potẽtius ꝑuilegio dotis.si crediderit quis pecuniã ut emat̃ militia. ꝛ ex ea pe cunia militia ematur.postea prefert̃ iste creditor alijs ꝑoribus creditoribus.imo ꝛ pfertur mulieri.ẜm Azo.in sũma.in ti. de bonis auc.iudi.poss. qui dicit ꝙ int̃ creditores potõres sũt illi qui acceperũt pignora eis qui habẽt ꝑsonales tm̃. C.q̃ po.in pig.ha.l.cos. inter ypothecarios aũt obtinet regula.qui prior ẽ in tẽpore nisi in casib⁹ in quibus.s̃.dictũ ẽ. Jnter eos aũt ꝑsonales actões habẽtes tantũ extimãtur ꝑuilegia ex causa nõ ex tẽpore ut.ff.de priuil.credi.l.ꝑuilegia.sic erit sa tisfaciendũ.prius eni ei qui habet priui legiũ q̃ ei qui nõ habꝫ.ut.ff. ꝙ cuꝫ eo.l. iij.C.de peculio.l.ex facto.§.fi.uel si ut̃ q̃ sit ꝑuilegiatus ꝛ paria sũt ꝑuilegia et pares sunt tituli.ut q: ambo depositarij sunt.debẽt cõcurrere.ut.ff.de bo.auc.iu dic.poss.l.si uentri.§.in bonis.ꝛ.§.ratõ Jtem forte dici põt si unus tutele ꝛ alter depositi.ꝛ idem in talibus titulis que ui dent̃ paria licet nõ sint eiusdẽ cause.nisi lege nomiatim ꝓbetur alterũ in priuile gio ꝑsonalis actiõis pferendũ.ut dicitur in fisco.ut.ff.de priuil.credi.l.ꝙ quis.ul̃ forte dicet̃ potẽtius ꝑuilegium tutele q̃ depositi.q: inest tacita ypotheca. et qđ dixi i fisco ẽ seruandũ etiã in muliere do tem suaꝫ repetẽte.cũ eni ipsa priori tacite pferat̃.ꝛ ita habet priuilegiũ potentius alio ꝑuilegio quesituꝫ ad ypothecariam actionẽ. idem uidet̃ etiaꝫ in ꝑuilegio ali arũ actionũ ꝑsonaliũ. Et idẽ in eo q̇ cre didit ad rem reficiendã. ut.ff.qui po.in pig.ha.l.interdũ. Jdem etiã forte ẽ in fu neralibus.ut.ff.de religi.l.pe. Sed si cõ tẽtio ẽ inter eos adeo ꝑuilegiatos.nũq̇d unus eorũ alteri preferat̃.ꝛ forte cõcurre rẽt nisi lege de aliquo eorũ ꝓbetur ꝙ sit pferẽdus.Jnter creditores aũt nõ priuile giatos occupãtis erit melior ꝯditio.hoc si uigilauerit ut sibi satisfiat a debitore. qui soluẽdo nõ erit anteq̃ bona debito ris possideant̃.naꝫ postq̃ bona ceperũt possideri oium creditorũ iura paria sũt facta.ius eñ ciuile uigilãtibus scriptũ est Jtem si utroq̃ creditore instãte debitor uni uoluerit gratificari debꝫ illud oibus cõicari.uel eadẽ portio queri singulis.ut ff.đ bonis auc.iu.poss.l.si nõ expedierit §.i.ꝛ đ hijs que in fra.cre.l. si aũt.§.sci enduꝫ.sed Angel.in.l.pupillus.eo.ti. di cit post Jac. et Bar. ꝙ qñ uni creditori soluatur an reliqui agere possint contra eum ut solutũ cõmunicet̃ cũ eis. ꝙ post q̃ bona sunt possessa ꝑ omẽs aut ꝑ unũ ꝑ quẽ omibus erat cõsultuꝫ ut olim qñ

in oibus bonis fiebat missio.ꝛ uno imis so ceteri uidebãtur imissi. ꝛ tũc q̇a ꝯtra ctũ est pignus ꝑtoriũ respectu oim credi torũ.ꝛ omniũ effecta ẽ equa cõditio.sine dubio est reuocandũ solutũ ꝛ cõicandũ inter creditores ꝑ solidũ ꝛ libram. ut.l. qui aũt.§.sciendũ.de bo.auc.iudi. pos. Similit̃ si creditores reuocare uolẽtes ꝑ tẽdũt ypothecã legaleꝫ tacitã uel expres sam.ꝛ sic cõuentionalẽ.ꝛ ille prefert̃ qui habet anteriorẽ uel potẽtioreꝫ. ut.C.de ꝑuilegi.fisci.l.ex pecunia.ideo dicit glo. in.d.l. si expedierit.§.i. ꝙ in iure sue y pothece nõ fuit ꝑiudicatũ ꝑ diuisioneꝫ hereditatis quã inter se fecerũt cruciferi ꝛ hoc ꝓbatur.l.fi.§.licentia. ṽ.sin uero heredes.C.de iure delib.idẽ dicas si nul la pretẽditur ypotheca.sed creditores q̃ nil receperũt habẽt actionẽ ꝑsonalẽ ꝑui legiatã.creditor qui recepit nõ habet ac tionẽ priuilegiatã.iuxta.l.ꝑuilegia. đ pri uil.credi.Et hoc intellige uerũ si nõ suꝑ est apud debitorẽ tantũ ꝙ creditoribus possit satisfieri.sin autẽ suꝑest tm̃ uel to tum usq̃ ad cõcurrentẽ quãtitateꝫ. eius qđ suꝑest nõ tenet̃ creditor cõicare q̇cq̃ ut.d.l.si nõ expedierit.§.i.ṽ.si utroq̃ in stãte.Ubi uero nullus ex creditorib⁹ pre tẽdit ꝑuilegiũ ꝑsonale uel ypothecã taci tam uel expressaꝫ. cõclude ꝙ si debitor soluit uni gratificãdo cũ omẽs instarent tũc fit reuocatio ad eandẽ portionẽ quã alij habituri sunt.ut in all̃.l.pupillus.ṽ. distiguimus. ꝛ.d.§.i.l.si nõ expedierit. nam gratificãdo dolũ uidet̃ cõmittere ꝛ ꝑticipare cũ illo qui soluit.nõ aũt intelli git̃ uti iure suo.ut.l.sũma cũ ratione.ff. de pecul.ꝑ glo.ff.de re iudi.l.in dolo. q̃ all̃atur ꝓ ꝯ̃ria in.d.l.in sũma.ꝛ nõ soluit fallit si solutũ uni ex creditoribus erat ĩ diuiduũ.q: tunc nõ reuocat̃ ꝑ alios.q̇n tumcũq̃ debitor gratificatus fuerit tũc ut dictis iurib⁹.facit.ff. locati.l. in ope ris. Sin ṽo debitor fuerit absq̃ ulla gra tificatione. dic ꝙ si soluit coactus ui cõ pulsa.ꝛ sic fuit exactus idebite tenet̃ cõi care illud solutũ. ut in all̃.l.pupillus.ṽ. si extorserit.fallit si illa extorsio fuerit fa cta in subsidiũ. puta quia debitor fugie bat cũ pecunia.ut faciũt numularij.ꝛ co pia iudicis haberi nõ poterat.nam tunc q: illa cõpulsio ẽ a iure ꝑmissa nihil cõi candũ uenit.ut.l.ait ꝑtor.§.si debitoreꝫ ff.de hijs q̃ in fraudẽ.cre. qm̃ nõ possũt cõqueri debitores asserẽdo se lesos ex ta li solutione. ex quo debitor cũ pecunia fugiebat. Si autẽ creditori esset solutum autoritate pretoris.ꝛ sic iuste uel ꝑ debi torẽ sponte soluentẽ cũ nullus alius cre ditor istaret ut sibi solueret̃. ꝛ tũc nihil cõicanduꝫ uenit.ut.l.pupillus.§.si uero iuste.ꝛ.ṽ. si quid ergo.s̃.all̃ato. Et hoc

intelligo uerũ quãdo creditor cui est fac
ta solutio uigilauit. reliqui uero fuerunt
negligẽtes in petẽdo. ⁊ hoc uult tex. i. d.
l. pupillus. ꝟ. ceteris etiã. sed si nulla ne
gligẽtia creditorib⁹ põt ascribi. q: latẽs
erat diminutio patrimonij debitoris. nec
credebat̃ in mora fore periculũ ex cessa
tione. tũc solutũ deb; cõicari. na; pmatu
ra ⁊ festina diligẽtia creditoris cui tunc
solutũ ẽ nullũ debet afferre piuditiũ. ut
l. edicto. §. cũ aũt. ff. de iure fisci. ubi bo
nus tex. facit. ff. de pigno. acti. l. si seruos
ubi nõ deb; audiri creditor onerosus. ut
ff. de sol. l. ꝙ diximus. ubi nõ deb; ueni
re cũ sacculo paratus. ⁊ l. pmissor. de cõ
sti. pecunia. in socijs autẽ illud pcipuũ ẽ
spãle ⁊ idisticte socius q̃ socio exegit cõ
municare debet exactũ cũ socio q̃ partẽ
sua; nõ habuit. ut. l. uerũ. §. si cũ tres. ff.
ꝓ socio. Jac. bru. in. l. scire. C. de priuil.
dotꝭ. dicit ꝙ si querat̃ inter plures credi
tores ꝑuilegiatos quis sit potior. dic ꝙ
quedã sunt priuilegia q̃ nõ sũt in corpo
re iuris redacta sed a pncipe cõceduntur
⁊ tũc aut in eis ẽ dare ordinẽ ⁊ prior pfer
tur q: uidet̃ cõcessu; scdo ꝑuilegiũ sine
preiuditio prioris. nisi expresse fuerit dic
tum in scdo nõ obstãte pmo. ut. l. regula
§. si qd a principe. ff. ne quid in loco pu
blico. Sed si nõ est dare ordinẽ sed dubi
tat̃ cui pmo cõcessu; fuerat. tunc dic ꝙ
aut ꝑuilegiũ cõtinet quid idiuisibile. et
ratione dubitationis nullus gaudet ꝑui
legio. l. duo sunt ticij. de testa. tute. ⁊ l. si
quis suos. §. inter duos. de lega. ij. Si
aũt ꝑuilegia sunt clausa in corpe iuris. ⁊
tũc dic ꝙ aut omẽs cõcurrũt ⁊ partiunt̃
bona debitoris ⁊ parit̃. ⁊ nõ ↄsidero q̇s
prius cõtraxit. ut. l. psenti. §. ij. C. ꝺ hijs
qui ad eccle. cõfu. ⁊ l. ꝓ debito. C. ꝺ bo.
auto. iudi. poss. idem si oẽs habẽt ꝑuile
gia paria. Si aũt habent ꝑuilegia psona
lia. tũc si nõ habẽt paria prefert̃ habẽs
maius priuilegiũ. ut in funeralibus. ⁊ si.
Ite; prefert̃ multo magis habẽs ꝑuilegi
um nõ habẽti priuilegiũ. Si aũt habent
ꝑuilegia realia. tunc regularit̃ prior tpe
potior est iure. fallit in muliere q̃ pfert̃
priorib⁹ in tpe habẽtibus tacitã ypothe
ca;. ut. d. l. assiduis. fallit in fisco qui pre
fertur priori habẽti etiã expressa; ypothe
ca; post fisci obligationẽ q̃sita;. ut. l. si
is. ff. de iure fisci. ⁊ ibi nõ. Sed ubi ↄcur
rũt habẽs ius reale cũ habẽte ius psona
le. tũc prefert̃ habẽs ius reale. ut. l. si pro
debito. ⁊ l. si cũ. de priuil. fisci. Et dicit
Jac. bru. in. l. quãuis. C. de priuile. fisci.
Unũ nõ dignũ uerbũ. ꝙ si mulier ⁊ fisc⁹
cõcurrũt sũt pares tam in tacita ypothe
ca q̃ȝ in expressa. ⁊ ille prefert̃ inter eos
qui ẽ prior tpe. ut. d. l. quãuis. Si fiscus
uel mulier cõcurrũt cũ priuato in tacita
ypotheca. preferunt̃ fiscus ⁊ mulier ha
bẽti etiã tacita etiã priorẽ tpe. sed habẽ
ti expressa; nõ prefert̃ mulier priori in tẽ
pore habẽti expressã. ⁊ fiscus etiã nõ pre
fert̃ habẽti expressam ꝑori in tpe. nisi in
bonis postea q̃sitis ꝑ debitorẽ postq̃ȝ cõ
traxit cũ fisco. ut nõ. in. l. si is. de iure fi
sci. Et hãc opi. ꝙ mulier pferatur oibus
creditoribus ꝑoribus tpe etiã priuilegia
tis habẽtib⁹ tacitã. s; nõ habẽtib⁹ expres
sa;. idẽ tenet Jac. bru. in. d. l. assiduis. Et
si dicat̃ mutuãs in refectione domus ha
bet ꝑuilegiũ legale sicut mulier ⁊ bene p
fertur alijs ꝑoribus creditoribus tẽpore
habẽtibus expressa;. ergo ⁊ mulieri pfe
rat̃. Sed dic ſm eũ ꝙ hoc nõ ꝓcedit a
lege s; a cõtractu exquo rem facit salua;
sibi ⁊ alijs creditoribus. unde nõ habet
prior creditor de quo cõquerat̃. q: lex ei
aufert qꝺ sibi dedit ⁊ a se nõ habebat. ⁊
si lex pferat eũ qui mutuauit ob refectio
nem. nõ hab; unde coquerat̃ pmus. q̇a
nisi iste scꝺus mutuasset res defecisset si
bi ⁊ oibus alijs. ut. d. l. interdũ. sed Bal.
in. d. l. assiduis. tenet istã opi. ꝙ in tacita
mulier pferatur. lic; alij creditores habẽ
tes tacitã sunt anteriores tpe. nõ tamen
prefertur alijs creditoribus habẽtib⁹ ex
pressa; priorẽ. q: lex suũ auxiliũ denegat
prioribus creditoribus fauore mulierũ
nõ tamẽ tollit nec denegat qꝺ partes ꝑ
pactũ sibi q̃siuerãt. et ista ẽ uera sentẽtia
⁊ hãc tenet glo. in actiõe funeraria. ut. l.
pe. de relig. ⁊ sũpti. fu. ubi dicit. idẽ est i
illa actione qꝺ in actione de dote. Sed
Cy. in autꝭ. quo iure. C. qui po. dicit ꝙ
mulier preferat̃ mutuãti ad refectione;
si mutuãs posterior sit in tpe ut i corpo
re. unde sumit̃. illa autꝭ. ibi in tex. ueniat
autẽ alter creditor. ⁊c. secus si talis mutu
ans pcederet mulierẽ in tẽpore. ut nõ. in
corpore. ⁊ in. d. l. assiduis. in glo. magna.
ibi. item adhuc ꝺ. ⁊c. uidet̃ tñ ꝙ pe. itel
ligat in mutuãte ad refectionẽ pacto ap
posito ꝙ sibi obligetur. tũc eni dicit eu;
habere ypothecã. ⁊ all. ff. quib⁹ mo. pi.
ta. ↄtraha. l. i. Item aduerte ſm Cy. in. l.
si fundũ. C. q̇. po. in pig. ha. ꝙ regula p
dicta. qui prior ẽ. ⁊c. habet locũ etiã int̃
habẽtes tacitas ypothecas nõ ꝑuilegia
tas. ut. l. si. in q̇. ca. pi. ta. ↄbi. C. Unde di
cit Dy. aut pcedit ypotheca expressa ⁊ se
q̇tur tacita. ⁊ tũc nullũ est dubiũ. ut. l. si
fundũ. ⁊ l. ticius. C. ⁊. ff. qui po. aut prece
dit tacita ⁊ seq̃tur expressa. ⁊ tũc prefert̃
tacita lic; seq̃tur expressa. ut. C. rem alie.
gerere. l. i. ij. Rñso. licet glo. circa fiscum
dubitet. ¶ Unũ tamẽ scias ſm Angel. in
all. l. ꝑuilegia. ꝙ semp habẽs actionẽ pso
nalẽ ꝑuilegiatã uidetur habere potẽtius
ꝑuilegiũ qñ illa psonalis habet tacitam
ypothecã admixtã similit̃ priuilegiatam

ut preferat̃ ceteris alijs ypothecis. ſ; ꝙ
in mutuãte ad refectionẽ rei uel ꝓ cõſer
uatione rei uel ad emptionẽ habeãt taci
ta; ypothecã ⁊ ꝑuilegiatã. Jac.bu.in.l.
licet.C.qui po.in pi.ha.dicit ꝙ aut ego
mutuo ad refectione; qui habeo rẽ obli
gatã ⁊ potior ero.ut.l.interdũ.⁊.l.idẽꝗ;
ff.q̇ po.in pi.ha.aut mutuo ad emptõe;
rei.⁊ tũc nõ habeo rem obligatã niſi ex
preſſe paciſcar.tñ habeo actionẽ ꝑſonalẽ
Sed an illa ꝑſonalis ſit ꝑuilegiata. uide
tur ꝙ nõ.ut.l.ꝓcuratoris.§.plane.ff.de
tributo.Ecõtra uidet̃ ꝙ habeã priuilegi
atã.ut.l.qui nauẽ.de priuil.credi. ⁊ hoc
uerũ.nec ob.l.ꝓcuratoris.§.plane.quia
ibi loquit̃ in tributaria q̄ ſapit natura;
realis.q; magis dicit̃ credere merci q̄ ꝑ
ſone.ut.l.ꝓcuratori.§.ſi plures. ⁊ iõ nõ
hab; in ea ꝑuilegia ex cauſa. q; i realib⁹
nõ cõſiderat̃ priuilegiũ ex cauſa ſ; ex tpe
uel ſolue ut glo.in all̃.l. ꝙ quis. q̇a aut
mutuat in cõpatione ⁊ hab; ꝑuilegiũ ex
cauſa.ut.d.l.lic;.aut mutuat ſimplicit̃ ⁊
nõ hab; ꝑuilegiũ.lic; inde ematur.ut in
all̃.l.pe.uel potes dicere aut pecuniã mu
tuat quis in cauſa ⁊ cauſam expreſſit ut
prediũ inde emat̃.ut in all̃.l. plane. uel
potes dicere aut ⁊ in ypothecaria. ut.d.
l.licet.aut mutuauit in eam rem ⁊ nõ eſt
ꝯuentũ de pignore.⁊ putat Ja.bu. ꝯ̃bi
ꝑſonale; ꝑuilegiatã. ſ; nullo mõ ypothe
caria cõtrahit̃.ut.l.quãuis.C. ꝺ pigno.
⁊.l.quãuis.C.in qui.ca.pi.ta.ꝯ̃bit̃. aut
mutuat ſimpliciter.ſed nõ in eã rem ut
inde prediũ emat̃.⁊ tũc lic; ex ea petere
ſ; nõ cõtrahit̃ ꝑſonalis ꝑuilegiata nec y
pothecaria.alias alit̃.ut.l. ſi cũ dotẽ.§.
fi.ff.ſolu.ma. ſed Cy.in.d.l.lic;. dicit ꝙ
tũc preferẽ inter reales actiones ꝑuilegi
atus ille cui⁹ pecunia res ẽ empta.cũ ſpe
tialit̃ fuit ꝯuentũ ꝙ res eſſet ei obligata
alias nõ.ut.ff. de tribu.l.ꝓcuratoris .§.
plane. Jtẽ tũc ꝑfertur int̃ ꝑſonales acti
ones cu; expreſſe agit ꝙ ad hoc mutuat
ut.d.§.plane. Bal.uero in.d.l.lic;.dicit
ꝙ res empta ex pecunia mea nõ eſt mihi
obligata.niſi hoc fit ex pacto. ut.l. quã
uis.C.in q̇bus ca.pi.ta.cõtra.⁊.d.l.licet
Sed an ſalti habeat actionẽ ꝑuilegiata;
quidã dixerũt ꝙ nõ. ꝑ.d.§.plane. iõ fu
it in ꝯ̃ria opi.dicẽs ꝙ deb; hẽre ꝑuilegi
um int̃ ꝑſonales actiões.⁊ hãc opi.tenet
Ja.bu.ꝑ.l.ꝙ quis.C.de priuil.cre.ſed i
l.quãuis.ꝺ ꝑuile.cre.dic̃ ꝙ ꝓ pecũia mu
tuata ad nauẽ fabricandã armandã iſtru
endã uel emendã.hab; creditor ꝑuilegiũ
int̃ ꝑſonales actiões potẽtius ꝑ̄ ceteris
excepto fiſco.nõ hab; aũt tacitã ypothe
ca; licet habeat tacitã ⁊ ꝑuilegiatã q̇ mu
tuauit in refectiõe nauis.ut.l.interdũ.ff.
qui po.ſic itelligit̃.qꝺ nõ. in.l.q̇ nauem
ff.de ꝑuil.cre.ſ; Bar.in.d.l.interdũ.dicit

quandoꝗ; q̇s mutuat pecuniã ſimplicit̃
nõ exꝑmẽdo ad rẽ emendã ex ea.⁊ tũc li
cet res ex ea emat̃ nõ tñ hab; ꝑuilegium
mutuãs.neꝗ; in ꝑſonali. neꝗ; i ypotheca
ria.ut.d.§.plane. qñꝗ; quis mutuat pe
cuniã ad rẽ emendã pacto expreſſe appo
ſito ꝙ ſibi ſit obligata. ⁊ tũc hab; ꝑuile
giũ in ꝑſonali nõ aũt in ypothecaria.ut
d.l.qꝺ q̇s. de ꝑuil.credi.qñdoꝗ; q̇s mu
tuat pecuniã ad rẽ emendã pacto expreſ
ſe appoſito ꝙ ſit ſibi obligata.⁊ tunc ha
bet ꝑuilegiũ in ꝑſonali ⁊ hab; tacitam y
pothecã ⁊ ꝑ̄fert̃ priorib⁹.ut in all̃.l.licet
niſi ſit mulier q̄ pretẽdat ius i pignore ex
cauſa dotis.ut in.§.hijs ꝯſequẽs.i aut].
de eq̃li.do.coll̃.vij. ⁊ ita tenet ibi glo.li
cet alit̃ dicat in aut].quo iure.C. q̇ po.ĩ
pig.ha.⁊ ita uidet̃ itelligere glo.in all̃.l.
idẽꝗ;.circa fi. ⁊ dicit glo.in all̃.l.interdũ
ꝙ ille q̇ credidit pecuniã ad rẽ cõſeruan
da; hab; tria ꝑuilegia.primo ꝙ in ꝑſona
li alijs ꝑ̄fert̃.itẽ q; hab; tacitã ypothecã
itẽ q; iſta tacita prefert̃ ꝑorib⁹.haben
tib⁹ etiã expreſſa;. ⁊ iſta ẽ uera ſm Bar.
ibi.Si tñ eſſet mulier q̄ hẽret rẽ obliga
ta;.tũc ipſa preferet̃ in dote. q; in ea cõ
currũt duo ꝑuilegia. uidelic; primũ ꝑ̄la
tionis in actu ꝑſonali.⁊ ꝑuilegiũ in ypo
theca.ut in aut].de eq̃li.do.§.hijs conſe
quẽs.Et dicit Bar. in all̃.l.interdũ. ꝙ ſi
q̇s recipit equũ in pignus ꝙ ꝓ expenſis
equi ⁊ famuli ⁊ pẽſione ſtabuli habet ta
citã ypothecã. ⁊ prefert̃ anteriorib⁹ cre
ditoribus. Et ſcias ꝙ dixit Angel.in.d.
l.qꝺ q̇s.ꝙ uẽditor rei ꝓ pretio ꝯſequen
do hab; in bonis ẽptoris ꝑuilegiũ ꝑ̄lati
onis.⁊ ſm hoc mercator q̇ ceſſauit ⁊ fu
git ⁊ dimiſit i fundo ſuo multos pãnos
quos emerat. deb; uẽditor ꝓ pretio pã
noꝝ ꝑ̄dictoꝝ eſſe potõr alijſ creditorib⁹
nõ priuilegiatis.ſ; ꝯ̃.eſt uerũ ex quo uen
ditor hab; fidẽ de pretio.ut ẽ tex.ĩ.d.§.
plane.⁊ ẽ caſus in.l.quidã fundũ.ff. ꝺ in
rẽ uerſo. Sin aũt uẽditor nõ habuiſſet fi
de; de pretio tũc q; dñiu; eſſet uẽditoriſ
ideo in pãnis preferet̃ q̃ntumcũꝗ; priui
legiatis.uel etiã expreſſa; ypothecã ꝑ̄ten
dẽtibus.ut.d.§.plane. ⁊ idẽ qꝺ Angel.
tenet Bal.in all̃.l.licet.⁊ dicit Bal.in.l.ſi
nõ donatõis.C.de ꝯ̃hen.emp.ꝙ qñ alit̃
cõiectura põt apparere. uel etia; qñ uen
dunt̃ res de q̇bus ſtati ſm cõſuetudine;
ſolita ẽ fieri ſolutio. ut q; in nũdinis nũ
q̃; ꝑ̄ſumit̃ habita fides de pretio. ut.ff.
de polli.l.ſi ſoluturus.⁊.l.ſi q̃ſi.ff. de pi
gno.acti.unde illi qui uendũt equos uel
alia aĩalia ſtatĩ receſſuris niſi ſtatim eis
ſoluat̃ pretiũ poſſũt recupare cũ non ſit
trãſlatũ dñiu;.q; fides de ꝑ̄tio hita non
ſit.idẽ.ſ.cõtract⁹ fieret cũ ꝑegrinis ul̃ ꝑ
ſona ignota.ul̃ cũ ſtati receſſuro. uel cu;
ſuſpecto ꝺ fuga.qm̃ nõ preſumit̃ habita

fides de ꝑtio.ut.d.l.si nō donatiōis.per d.l.si q̄si.ar.l.si quis delegatōis.ff.de iu dic. Item qn̄ quis plures spetificas mer cātias exercet.puta uini uel pānoꝝ.licet ille alius prior fuerit unde quilibꝫ ꝑfert in mercimonia i qua mutuauit dictū sin gulare pagha. ut.l.ꝓcuratoris.§. si plu res.ff.de tributo.ſm Ludo.in suis dict| in lr̄a.m.in dicto qḋ icipit.mercator.Itē etiā fallit qn̄ ille q̄ habꝫ plures credito res assumit ad aliqḋ pigue benefitiū.ꝙ si post assūptionē benefitij alios credito res adipiscat.isti postea adepti licet po steriores ꝑferunt añrioribus i fructibus bñfitij si oēs hēnt ꝑsonalē. ⁊ de residuo debꝫ solui ꝑoribus creditorib⁹.dictū est sin.Guil.ḋ cu.in.l.sed an.ff.ꝙ cū eo.qui alr̄.tex.sin.⁊ bene ꝓbantē.in.l.i.§.sꝫ si fi lij.alias icipit.si filius.ff.ḋ sepati.bono. ⁊ tenet Ludo.in lr̄a.p.dicto qḋ icipit.q̇ daꝫ laicus hēt plures creditores.Itē ciui tas mutuās pecuniā non hēt ius tacite y pothece.nisi sit res publica romanorum tex.ē sin.in.l.regl̄a.C.de debito.ciui.li. xj.i ꝑsonali aūt ciuitas habꝫ ꝑuilegiū.ut debitore nō existēte soluēdo posset hēre regressū ꝯ possessores bonoꝝ istius debi toris quocūq; titulo possideāt. ut ē tex. in.d.l.regl̄a.⁊ ibi Angel.Quid aūt in ec clesia cathedrali.dic ꝙ illa hēt ꝑuilegiuꝫ in ꝑsonali qn̄ mutuauit sacerdoti. ut in c.eam te.de etate ⁊ q̄li. fallit qn̄ ecclesia scient uel etiā ep̄o sciēte ⁊ nō ꝯdicēte ta lis clericus scḋo ꝯtraxit.qꝛ tūc eccl̄ia tal̄ ꝑuilegiū āmittit.⁊ sic scḋo ꝯtrahēs ꝑfer tur i ꝑsonali. dictuꝫ ē sin.Uincē. in.d.c. eam te.quē refert Io.an.i nouella. scḋm Ludo.in lr̄a.e.in dicto qḋ icipit.ecclesia cathedralis.¶ Unū tamē scias. ꝙ ꝑuile giata actiōe quo ad sortē nō intelligit ꝑ uilegiata quo ad penā.tex.est sin.in.l.si dāni.§.sꝫ est cōis.ff.de peculi.sꝫ Ludo.i l.si cū dotē.§.fi.ff.solu.ma. loquente de mutuāte ad emptionē rerū sic dicit.hoc inducūt ad duas qōnes.Prima ē aliquis uēdit mercatori postea fugā accipiēti et fallito ⁊ extat illud qḋ est ēptuꝫ. q̄ritur an i re empta debeat ꝑferri ipse uendēs oībus alijs creditorib⁹. Pro cuius decla ratōe quāuis ipse breuit loq̄tur.tn̄ ꝑmo ē uidendū an res uēdita nō soluto ꝑtio tradita uideat ipsi uendēti ꝓ ꝑtio tacite obligata.qꝛ si sit rōne tacite ypothece ꝑ fert uēditor alijs.⁊ q̇deꝫ uidet ꝙ sic.ar. l.iul̄.§.offerri.de acti.empti. ubi tex.di cit uēditorē donec pretiū soluat retinere posse rem uēditā loco pignoris. sꝫ ꝯriuꝫ ē qm̄ ⁊ ibi dicit glo.illud nō esse pignus ꝓprie.qḋ patꝫ qꝛ cū res uēdita existens penes uēditorē sit adhuc i eius dn̄o.me rito nō pōt ei pignori esse. ut.l.neq; pig nus.ḋ re.iur| . Qꝫ autem tradita adhuc

ꝑtio nō soluto nō maneat ꝓ ꝑtio tacite pignorata.ē expressuꝫ subtilit intuēti.in l.i.ad finē.ff.de rebus eo.⁊.l.i.in fi.ff.de peri.⁊ co.rei.uen.Et ꝓ hoc ita ḋtermiat Bal.in.l.ꝑtextu.C. como. Ego textū ad do clariorē in.d.l.ꝓcur̄is.§.plane. Nūc ꝓ declaratōe q̄siti sic dic. ꝙ aut uēditor nō habuit fidē de ꝑtio.⁊ tūc iste i rebus uēditis ꝑfert oībus alijs.hoc aūt esse ue rū ꝓbo qn̄ ex traditōe rei uendite nō ha bita fide de ꝑtio nō trāsfert dn̄iuꝫ i emp torē sꝫ manet penes uēditorē. ut.l.qḋ uē didi.ff.de ꝯben.emp.⁊.l.in ciuil̄.C.ḋ rei uen ⁊.inst|.de rerū diui.§.uendite.succe dit ergo doctrina uolēs ꝙ pretēdēs dn̄i um i aliq̄bus reb⁹ penes fallitū existenti bus in illis rebus prefert oībus alijs cre ditoribus.fallit ut ē expressuꝫ in.l.si uēdi tor.§.i bonis.ff.de ꝑuil.credi.⁊.l.si uēdi tor.§.quotiēs .depositi . Aut uēditor fi deꝫ de pretio habuit. ⁊ tūc cū dominiuꝫ sit trāslatū in ēptorē. merito ꝯsequēs est ut ipse i illis nō hēat ꝑuilegiū prelatiōis sꝫ cū alijs cōcurrat. ⁊ iste tex.quē Dy.re putat singl̄areꝫ i.l.cū quidā fundus.ff.ḋ in rē ꝟso.melior tex.hāc distinctionē pro bās ē in.d.l.ꝓcuratoris.§.sꝫ si dedi.hoc tn̄ ultimū mēbrū limitat Bal.in.d.l.si cū dotē.§.fi. nisi forte tꝑe uēditiōis merca tor ꝯcepisset fraudē fugiēdi. qꝛ tūc cum dolus dedisset cām habēdi fideꝫ de ꝑtio ꝑinde est ac si hita nō fuisset.⁊ ad hoc al le.tex.ualde nō.i.d.l.si q̄si.ḋ pigno.acti. dictā aūt fraudē ꝑsumit Angel. ex breui tate tꝑis.puta si die sequēti fugā arripu erit.ut.d.l.si uentri.§.i bonis. ⁊.ar.c.of fitiū.de elect.In dubio aūt ꝑsumit hita fides de pretio ⁊ qn̄ nō.uide Bal.i.d.l.si nō donatōis.C.de ꝯben.emp. Nunc ad qōneꝫ si ex pecūia ꝑ me mutuata merca tor emit res seu merces.ipse merces q̄ ex tāt ipo mercatore fugiēte seu fallito post modū ego ꝑferar i illis alijs creditorib⁹ Pro hac qōne bene tractāda duo sūt ui dēda. ꝑmo an res empta ex pecūia mea sit mihi tacite obligata. qꝛ si hoc ē ratōe tacite ypothece in illis alius preferor.⁊ q̇ deꝫ dicendū ē regularit ꝙ nō.casus est in l.quāuis. la.iij.C. de pigno . fallit in re empta ex pecūia pupilli qn̄ illa ē sibi ta cite obligata.tex.est sin.ſm unā lect.glo. in.l.idēq;.ff.q̇ po.in pig.ha.ubi Angel. arguēdo a simili tenet idē fore i re emp ta ex pecūia militis.bene tn̄ est uerū ꝙ si res empta ex pecūia mea mihi obligetur quāuis posteri⁹ tn̄ in eadē sū potior ali is creditoribus hēntibus ypothecā taci taꝫ prioreꝫ.ut.d.l.licet.⁊ in aut|.de eq̄li. doti.§.hijs ꝯsequens.⁊.§.qꝛ uero.⁊ in aut|.qḋ obtiet.C.de pigno.Scḋo exami nandū est. nūqd i re ēpta ex pecūia mea ego habeā int alios creditores ꝑuilegiū

exigendi. In quo fuit una opi.i.d.l.licet
ꝙ nõ.qꝛ cũ alijs i eandẽ ꝯcurrere debeo
ꝑ.d.§.plane.ubi hoc uidetˀ expressũ.Se
cũda fuit opi.Iac.bu.dicẽtis ꝯ.p tex.l.
q̇ nauẽ.⁊.l.qḋ quis.ff.ḋ ꝑuil.credi.ubi ẽ
expressũ ꝙ mutuãs pecuniã i emptionez
nauis est iter alios creditores i exigẽdo
ꝑuilegiatꝰ.ſꝫ illa ſm Ludo.ibidẽ nõ ob.
qꝛ loqũtur i casu spãli.ſ.in mutuãte i em
ptiõe nauis. quo casu ẽ spãle ut habeat
ꝑuilegiũ i exigẽdo is ex cuius pecũia illa
nauis emitˀ. etiã ratio spãlitatis ẽ ut de
ducãtur hoies ad facilius mutuandũ in
huiꝰmodi cãm.cũ ex eadẽ ꝯtigit facultas
faciliꝰ mercãdi ⁊ negotiãdi ꝙ reipublice
utilˀ ẽ.dicit tex.i.d.l.ij.ad fi.ff.ḋ nũdinis
ſꝫ ꝓ Ia.uidetˀ esse tex.i autꝫ.quo iure.C.
q̇ po.i.pig.ha.ubi ẽ expressuz creditorez
ex cuiꝰ pecũia res ẽpta ẽ intˀ alios fore i
eadẽ re ꝑuilegiatũ. ⁊ sic ibi uidetˀ casus
aptus. ſꝫ rñde ꝙ ibi fuit tex.male extrac
tus.p Imeriũ a corꝑe autẽti. qꝛ extractꝰ
ẽ a.§.hijs ꝯsequẽs. allˀ. q̇ solũ hoc dicit
ut appet ex ṽbis lr̃e.ibi.ypothecas quas
daz ꝓponere iuniores. ⁊c. ꝙ is ex cuius
pecũia res ẽpta ẽ. si eadẽ sit sibi ypothe
ca licꝫ posterius.ꝑfertˀ tñ i ea creditoribꝰ
priorẽ tacitã hñtibꝰ excepta dote.⁊ sic
ibi nõ dicit aliq̇d de ꝑuilegio ꝑlatõis in
actiõe ꝑsonali.Unde tertia fuit opi. glo.
or.i allˀ.l.ꝙ qui.dicẽtis ꝙ aut pecũia ad
hoc spãlitˀ mutuatˀ ut ide res ematˀ.⁊ tũc
i eadez ẽpta mutuãs habꝫ ꝑuilegiũ ꝑlati
onis.⁊ ita loquitˀ.l.q̇ nauẽ.aut mutuata
ẽ simplicitˀ.⁊ tũc mutuãs nõ gaudet ꝑui
legijs ſꝫ cõcurrit cũ alijs.ut.d.§.plane.
Sed certe nõ repitˀ primũ mẽbrũ distincti
onis iure ꝓbari.qm̃ ut dixit glo.i.d.l.cũ
q̇s.⁊.d.l.q̇ nauẽ. loqũtur i casu spãli.ſ. i
eo q̇ mutuauit i emptõnẽ nauis.sicut eti
am ẽ spãle i mutuãte i refectõe edifitij ut
hẽat tacitã ypothecã in bonis illius cui
mutuatˀ. ⁊ etiã ꝑuilegiũ ꝑlatõis intˀ acti
ones ꝑsonales. ut ꝑmũ mẽbrũ ꝓbatˀ i.l.
i.in q̇.ca.pi.ta.ꝯba.scđm i.d.l.si uentri.
§.i.⁊.l.creditor q̇ ob refectionẽ.ff. si cer
tũ.pe.⁊ rõ spãlitatꝫ ẽ. fauore publice uti
litatis cuiꝰ iterest ne ex destructis edifiti
is deformis maneat eadẽ refici cũ ad hoc
ꝯpelli possũt.ut.l.ꝑses.ff.de offi.presi.⁊
l.ad curatõis.de dam.infec.⁊.l.ad singu
lariũ.C.de edific.ꝑua.licꝫ Bar.i.l.in rebꝰ
C.de iure do.uideatˀ tenere hãc opi.allˀ.
ad hoc tex.nõ.i.l.fi.C.ḋ pig.q̇ tex.nil fa
cit ſm Ludo. cũ ſm eũ loq̇tur i ypothe
ca bonoꝝ.ñ aũt i ꝑuilegio ꝑlatõis intˀ ac
tiões ꝑsonales.supuenit post allˀ.§.hijs
ꝯsequẽs.⁊.§.qꝛ uero.i autꝫ. de eq̇li.do.
ubi sumitˀ dicta autꝫ. ꝙ obtiet.C.ḋ pig.
⁊ autꝫ.quo iure.C.q̇ po.i pig.ha.uolẽtes
ꝙ i hac militia ẽpta ex pecũia mea ⁊ mi
hi obligata.rõne ypothece generalis ꝑfe

ratˀ oĩbus alijs creditoribꝰ hñtibꝰ ypo
thecã ꝑorẽ.excepto credito dotꝫ cui mu
tuo i militia nõ ꝑfertˀ. nisi spãlitˀ in hoc
mutuauerit ut militia ex hoc emeretˀ. et
hoc i scriptꝫ ꝓbari possꝫ. Ultimũ ius po
nit i.§.optimũ.i sc̃a.glo.i ṽbo ex causis
in autꝫ.de exhibẽ. rei. uolẽs militiã que
morte militãtis expirat.ita demũ obliga
ri possit qñ obligat creditori mutuãti pe
cuniã ad hoc ut illa ematˀ. Cõcludo ſm
Ludo.ꝙ ueritas ẽ creditorẽ in re empta
ex pecũia sua nõ hẽre ꝑlatõis ꝑuilegium
qꝛ casus ẽ expressus i allˀ.§.plane.Et ista
ẽ uera opi.qñ siplicitˀ mutuauit nõ exp̃s
so ꝙ ide res ematˀ. durũ est recedere ab
opi.Azo.Cy.Ia.bu.⁊ Angel.q̇ tenẽt ꝙ
tũc creditor habꝫ ꝑuilegiũ ꝑlatõis. licet
pe.ḋ ancho.i cõstitu.M.xxx.teneat ꝯ.o
pi.Ludo.Itẽ dicta regl̃a q̇ prior.an locũ
hẽat i duobus ꝑuatis q̇ hñt ypothecaz
generalẽ i bonis post obligatõem q̃sitis
⁊ Bar.i.d.l.idẽqꝫ.i fi.in.l.fi.ff.q̇ po.i pi.
ha.tenet ꝙ i duobꝰ ꝑuatis qui hñt ypo
thecã generalẽ ꝑmus est potior i bonis
postmodũ acq̇sitis. ⁊ dicit ꝙ ẽ casus in
d.l.fi.ff.q̇ po.i pi.ha. ⁊.l.ac edictali.§.i
oĩbus.C.ḋ scđis nup.⁊.l.i rebus.C.ḋ iu
re do.⁊ recitat Cy.i allˀ.l.licꝫ.⁊ ḋ hoc pla
ne dixit Bar.i.l.si is.ff.de iure fisci. ⁊ ibi
etiã hoc tenꝫ.ſꝫ si creditor ꝑuilegiatꝰ aut
fiscꝰ ulˀ mulier ꝯcurrerẽt cũ creditore pri
uato nõ ꝑuilegiato. tũc ꝑuilegiatꝰ i bõis
etiã postea q̃sitis essꝫ potior. ut i allˀ.l.si
is q̇.⁊.l.fi.C.q̇ po.i pi.ha. ſꝫ Cy.i.l.licet
i hoc passu. an si scđus creditor i bonis
postea q̃sitis ꝯcurrat cũ ꝑore qñ sũt ypo
thecarij.arguit ꝓ ⁊ ꝯ.allˀ.glo.q̇ tenet.ꝙ
alias ꝯcurrũt.ut nõ.i.d.l.idẽqꝫ.ff. ḋ iure
fisci.⁊.l.si is q̇.ubi glo.tractat.ſꝫ Cy. dic̃
ꝙ Ia.ḋ are.tenꝫ ꝙ ꝑor prefertˀ. ⁊ hoc di
cit tenuisse i publica disputatõe. ⁊ dicit
ꝙ nõ ob.l.si is.s̃.allˀ. qꝛ illud ẽ ꝑuilegio
fisci.ut.l.si ignorãte.ḋ remiss.pig.idẽ Cy.
dicit.ꝙ aut scđus creditor ẽ fiscus aut ꝑ
uatꝰ. si fiscꝰ.tũc ẽ potior q̃ꝫ ꝑor creditor
rõ ẽ.qꝛ i q̃rẽdis tꝑe quo res potuerũt ob
ligari nõ ꝑcedit ꝑuatꝰ fiscũ. iõ tanq̃ꝫ ꝑor
nõ ꝑfertˀ.ff.ḋ iure fis.l.si is q̇.aut ẽ ꝑuatꝰ
tũc licꝫ q̇dã distiguãt uidetˀ dicere Pe.ꝙ
ꝯcurrũt.ut i allˀ.l.idẽ.§.fi.⁊ ita tenet ibi
glo.ſꝫ rõ Cy.ẽ illa quã.s̃.dixi.qꝛ cũ nõ ꝯ
currũt ꝑuatꝰ ⁊ fiscus.nõ põt negari ꝙ nõ
sit ꝑuilegiũ fisci.ſꝫ Ia.ḋ are.dixit ꝙ ꝑor
ꝑfertˀ.ut.s̃.dictũ ẽ.ſꝫ Bar.i allˀ.l.licꝫ.dicit
ꝙ ꝑmo uidetˀ ꝙ ꝑor sit potior i post q̃si
tis.ut.l.q̇ fundũ.ff.q̇.po.i pi.ha. ⁊.l.di
uersi. eo.ti. In ꝯ.uidetˀ ꝑ allˀ.l.si is q̇.⁊
d.l.idẽqꝫ.§.fi.⁊ dic̃ glo.ꝙ ibi creditores
debẽt ꝯcurrere.⁊ spãle ẽ i fisco ꝙ ꝑferatˀ
ut.d.l.si is q̇. ſꝫ ut ꝑdixi. Ia.de are.tenꝫ
ꝯ.⁊ dicit ꝙ ẽ casus i.d.l.licꝫ. ⁊ uerũ dic̃
ſm Bar.ibi.qꝛ i.d.l. licꝫ tractatˀ ḋ bonis

post q̄sitis. ⁊ dicit ꝙ scđus creditoꝛ ē po
tioꝛ si res fuit ēpta ex pecūia sua ⁊ eidez
sit spāliter obligata. q̄si uelit dicere ꝙ si
ista res postea acq̇sita nō fuisset spāliter
obligata. nō essz potioꝛ. ⁊ sic nō ꝯcurrūt
ut ibi dicit glo. imo q̇ p̄oꝛ ē i tpe poti
oꝛ est i iure. facit optie. l. fi. in pꝛin. q̇ po.
i pig. ha. ꝓ opi. Jac. ꝯ. glo. ītelligēdo tex.
ꝓut iacet. ꝓreterea ꝯuētio est illa q̄ q̄rit
ius nō acq̇sitio ipsius rei. ⁊ sic ꝯcluditur
ſm Bar. ꝙ p̄oꝛ etiā in post q̄sitis debeat
p̄ferri scđo. ⁊ credo ꝙ hoc sit ipsa v̇itas
p tex. d. l. licz. sed Bal. in. d. l. si fundū. C.
q̇ po. dicit ꝙ īter p̄uatos hēns generalē
ypothecā p̄fert habēti spālez ypothecā
etiaz si postea bona fuerūt q̄sita. ut. l. si
pignus. ff. q̇ po. i pig. ha. C. ꝺ remiss. pi.
l. si ignoꝛāter. ff. qui po. i pi. ha. l. fi. sed i
fisco ē spāle ꝙ q̄sita p debitoꝛē post con
tractā obligationē in illis bonis fiscus ē
potioꝛ. ut. d. l. si is. Si uero postq̄ fisco
cōpetat ypotheca tacita aliq̇s cōtrahat
cū illo i cuius bonis fiscus habz tacitam
ypothecā ⁊ iste ꝯtrahēs hēt expꝛessaz y
pothecā posterioꝛē tpe. illa tacita iste p̄
tus ē potioꝛ. ſm. glo. i. l. i. C. rē alie. gerē.
sed in. l. pignus. ff. q̇ po. dubitat. uide p
Spe. i regula q̇ pꝛioꝛ. ꝺ re. iuris. in. vj. ubi
plene. Si aūt fiscus ⁊ p̄uatus habēt taci
tā ypothecā an p̄ferat fiscus. dic ut nō. i
l. eos. C. qui po. i pi. ha. ubi glo. q̄ dicit
ꝙ p̄fert mulier habēti aliā tacitam ypo
thecā. Et ꝓ hoc uidet casus in. l. regula
C. de pꝛiuil. fisci. ⁊ idez Bal. in. l. diuersis
C. qui po. i pi. ha. dicit nō. hāc regulam
bene. ꝙ i pignoꝛib⁹ ille qui ē pꝛioꝛ tēpe
potioꝛ ē in iure. et si unus hēt ypothecaz
alter nō. p̄fert ypothecarius q̈ntumcūq̄
sit posterioꝛ. qm̄ q̄siuit ius in re. ut. l. iij.
C. q̇ po. i pi. ha. In duob⁹ āt creditoꝛib⁹
quoꝝ p̄mus ꝓmisit sed nō iurauit. alius
posterioꝛ scđus ꝯtraxit sz iurauit añq̄
p̄mus. quis istoꝝ ē potioꝛ. dic ut p Cy. i
l. cū tibi. C. qui po. i pi. ha. ꝙ i dote pꝛi
mus ē potioꝛ. in alijs secus. ꝺ quo p Cy.
post Ja. i. d. l. assiduis. ⁊ dicit etiā Cy. in
d. l. scripturas. C. qui po. in pi. ha. ꝙ si
creditoꝛ p̄mus habz tantūmō p̄uatā scri
pturā debitoꝛis cū obligatiōe bonoꝛum
oīuz scriptā ꝓpꝛia manu mihi subscriptā
testib⁹ cū ypotheca ꝙ scđus creditoꝛ p̄
fert i ypotheca creditoꝛi pꝛioꝛi. ⁊ ita di
cit tenere Spe. i regula qui p̄oꝛ. ⁊ ita Azo.
in sūma. i ti. q̇ po. i pi. ha. C. ⁊ glo. i all'.
l. diuersis. ¶ Et ꝓ ītelligētia p̄missoꝛum
nō. ꝙ ypotheca aliq̄ ē expꝛssa. ⁊ ista fit so
lū partiū ꝯuētiōe. ut. l. i. ff. ꝺ pigno. acti.
Alia ē tacita ⁊ ista fit p legē ⁊ dat a lege
sine ꝯtrahētiū expꝛessiōe. ⁊ p̄mo istā hēt
mulier i dote sibi ꝓmissa. ut. l. i C. de rei
uxo. acti. Itē etiā eaz habz ꝓ rebus pare
frenalibus. nisi p spetialem ⁊ expꝛessam
ypothecā sibi ꝓuiderit. q꞉ tūc alij ꝛenūti
are uidet. ut. l. fi. C. de pact. ꝯueniē. sed
Inno. tenet ꝯ. in. c. ex lr̄is. de pigno. de
quo uide p Ludo. in. lr̄a. d. dicto. xvj. in
v̇bo dos. ⁊ hoc p̄uilegiū ad heredes mu
lieris nō trāsit. ut. l. i. C. de dot. ꝓmiss.
nec hoc p̄uilegiū hēt mulier heretica. ut
in aut. de pꝛiuil. dot. coll'. vij. Itē oīa in
uecta ⁊ illata in rustico p̄dio dn̄o sciente
nisi ad tp̄us īferat dn̄o fundi tacite obli
gant. ff. quib⁹ mo. pig. ta. ꝯha. l. pꝛedijs
⁊. C. eodē ti. l. quāuis. Itē bona tutoꝛū ⁊
curatoꝝ tacite obligātur. ut. l. ꝓ offitio.
ff. de admistra. tu. Sed bona p̄ris tacite
obligātur filijs ꝓ rebus aduēticijs ⁊ re
bus eoꝛūdez. nō tn̄ iputatur p̄ri si male
sit ipsis usus. uel i eis male v̇satus sit. ut
C. ꝺ bonis q̄ liberis. l. añ pe. ⁊. l. fi. §. nō
autē. Ergo ⁊ bona p̄lati ad exēpluz p̄ris
⁊ tutoꝛis etiā tacite obligātur ꝓ mala ad
ministratōe. xj. q. ij. illud. ij. q. vij. latoꝛ
⁊ ē glo. in. c. ex lr̄is. de pigno. Item bona
matris trāseuntis ad scđas nuptias taci
te obligant filijs p̄mi matrimonij. l. hac
edictali. §. pe. C. de scđis nuptijs. Itē bo
na heredis ꝓ legatis ⁊ fideicōmissis. C.
cōmunia. dele. l. i. Itē bona ꝓ tributi ob
ligātur. C. i qui. ca. pig. ta. ꝯhi. l. i. Itē bo
na ꝯtrahētis cū fisco. ut. C. i qui. ca. pig.
ta. ꝯhi. l. i. Itez bona p̄mipili quo casu
etiā bona uxoꝛis obligāt. C. i qui. ca. pi.
ta. ꝯhi. l. satis. Idē i clerico cōiugato ob
ligato eccl'ie. l. fi. C. de sacrosa. eccle. Itē
bona matris si anteq̄ petat tutoꝛē dari
filio trāseat ad scđas nuptias. ut. C. ad
tertull'. l. omēz. C. i qui. ca. pi. ta. ꝯhi. l. si
mater. ⁊ uide Host. i sūma de pigno. in
§. incōuētionalia. In pignoꝛib⁹ uero p̄
toꝛijs quid iuris sit an hēat locū regula
q̇ pꝛioꝛ. uide Bar. in. l. cū unus. ff. ꝺ bōis
auc. iudi. poss. ⁊ i. l. fi. eō. ti. ⁊ i. l. si decre
to. Cū plures ueniūt aut oēs p̄tendūt pi
gn⁹ cōuētionale. ⁊ tūc ē nōꝛe regulā qui
pꝛioꝛ i tpe. ⁊c̄. fallit i. l. licz. ⁊. l. diuersis.
s. all'. ⁊. ff. q̇ po. in pig. ha. l. interdū. ⁊ in
aut. de eq̄li. dot. §. is cōsequēs. Si uero
oēs p̄tēdūt pignus p̄toꝛiū. tu dic ꝙ aut
oēs sūt eiusdē tituli q꞉ oēs ex ꝯctu ul' oēs
ex cā legati ul' oēs ex cā dān̄i īfecti. ⁊ tūc
cōcurrūt oēs oꝛdīe nō īspecto. ⁊ ita loq̇t
l. si decreto. ⁊. l. fi. C. de bo. auc. iud. pos.
⁊. ff. ut in poss. leg. l. si is cui. §. si plures
⁊. §. qui pꝛioꝛ est. Aut sunt diuersoꝛum
tituloꝛum. ⁊ tūc q̇ pꝛioꝛ ē in tpe. ut. d. l.
si decreto. Si uero quidā p̄tendūt pign⁹
cōuētionale ⁊ quidā non. tunc habet lo
cuz dicta regula qui pꝛio ut. ff. ut i poss.
leg. l. si postq̄. ff. qui po. in pig. ha. l. ⁊ se
cundum. Cetera autem ad intellectum
istius materie pꝛioꝛitatis. uide per Spe.
in regula iuris qui pꝛioꝛ. de regulis iuris
in. vj.

Nil nouari appellatione pendente
Nil nouari nullitate pendente
Nil nouari i integrū restitutōne pēde. n̄
Nil nouari pendente recursu ad arbitri
um boni uiri.
Nil nouari recusatione iudicis pendēte.
Nil nouari securitate pendente.
Nil nouari dilatione pendente
Nil nouari accusatione pendente
Nil nouari lite pendente.
Nil nouari supplicatione pendente
Nil nouari relatione pendente
Nil nouari inuentarij ꝯfirmatōe pēden.

Clausula Nil nouari
generalis est: sub se cōti
nens supradictas clausu
las de quarum qualibet
dicamus per ordinē. Et
primo de clausula Nil nouari appellatō
ne pendente que continet amplam mate
riam bonā ꝛ cottidianā. pro qua discu
tienda tolle primo regulam. Qꝫ appel
latione pendēte nil nouatur. ff. nil noua
ri appel. pen. per totū. ꝛ. C. de appell. l.
appellatōe. fallit qn̄ ista innouatō fit ꝑ
l. uel auctorꝭ. l. per hanc. C. de temporꝭ
appel. de quo per glo. fi. ibi. Item fallit
quando nouatio fit contra terciū contra
quem innouari non interest appellantis
l. creditor. in pn̄. ff. man. ubi casus singu
laris qui non est alibi. Item fallit quā
do attēptatur id quod poterat attēptari
pendente priori iudicio. ut. l. postq̄. §.
imperator. ff. ut lega. no. caue. ꝫm Bar. ꝛ
ille tex. non ē alibi scōm. Dy. Itē fallit
si innouat appellās. ut. l. minime. ꝛ. l. eos
§. super hijs. C. de appel. Item fallit si
appellatō est euidens ꝛ notoria ꝛ frustra
toria. vt in. c. cum appellatōnibꝰ. de ap
pel. li. vj. Item fallit scōm Specꝭ. in ti.
de appel. in. §. nouissime. cū reus suspe
ctus ē de dilapidatꝭ fructuū rei actorꝭ ad
iudicatꝭ. Nam tūc fructus quia appella
tione pendente sequestrantur. ii. q. vi. c.
quotiens. C. quoꝝ appel. non reci. l. ab
executor. §. fi. ꝛ. l. imperatores. §. fi. ff.
de appel. Itē fallit cum heres conuictus
sup legato appellat: nō eni defert appel
lationi ꝑmo cauet de eo restituendo. ut
l. postq̄. §. imperator. s. allegatꝭ. Item
fallit quando condemnatus de crimine
appellet. Nam non potest dare fideius
sorez quin sit in custodia usq; quo ueni
at ad eum ad quē appellauit. ii. q. vi. ar
gu. C. de appel. l. eos. §. sup hijs. Item
fallit in hijs casibus i quibus appellatio
non admittitur. ut no. ii. q. vi. c. appella
tōne. ꝛ. C. quoꝝ appel. nō reci. per totū
Item fallit in sententia excōmunicatōnis
uel interdicti. Nam quādo excōmunica
tus appellat a sententia excōmunicatōis
post appellationem potest pronuntiari
excōmunicatus. de appel. c. pastoralis. ꝛ
ita tenet Io. an. in. c. uenerabilibꝰ. de sē
ten. ex. §. attamē. sup uerbo appellādū
in. vj. ꝛ Angelus i. l. per hāc. de tempo.
appel. ꝛ in. l. i. ff. nil no. ap. pen. Itē fal
lit si agatur actiōe personali puta exemp
to. Nā si res petita alienatꝰ tenet aliena
tio. nec ob. ff. nil innouari ap. pen. l. i. ꝛ
ii. q. vi. c. appellatione. ubi status cause
non debet mutari. quia dic scōm Spec.
ꝙ non mutatur nec appellatōni preiudi
catur. quia perinde condemnabitꝰ reus
si res petita alienatꝰ ac si non esset aliena
ta. de quo in spec. de interrog. ac. §. fi.
v. uerum. Nec ob. ut nul. iudi. §. super
hoc. ubi probibetur iudex transferre pos
sessionem rei petite ab uno litigantiū in
alteruz. quia hic non probibetur ꝑs trās
ferre in extraneū. sed iudex sic. ut ibi. Un̄
ꝙ dicitꝰ nil innouari ap. pen. debet intel
ligi per iudicem. Nam parte nō obstan
te sua appellatione pōt uti suo iure. sed
si ageretur reali tunc fateor ꝙ non possꝫ
alienari non ea ratione quia ap. pen. nil
debet innouari. sed quia res ē litigiosa.
Item in casu i quo tenet snīa lata. nec re
uocatur. ut habes dē notorꝭ cri. §. i. v.
quid si auditis. Item etiā non ob. ap.
quandoq; iudex a quo interponit suā iu
risdictionem propter pericula animaruz
Etiā fauore matrimonij. extra de matri
mo. ꝯtracto ꝯtra interdic. ec. c. ii. Item
etiā quia licet detulerit appellationi. tn̄
intromittit se de iurisdictione absoluēdo
ab excōmunicatione ꝛ cautionem nomie
ecclesie recipiendo. de appel. c. q̄ fronte
Item ordinarius potest post appellatio
nem possessionem turbatā reformare. de
appell. c. cum teneamur. ꝛ. c. ex parte. de
resti. spo. per An. de bu. Item quia ubi
ordinarius ignorat fuisse appellatuz ad
superiorem tenet sententia lata cōtra ap
pellantē ꝑ eū lata. de appel. c. si duobus
Item quia potest delinquentem notorie
punire licet appellantē. de appel. c. pro
posuisti. in fine. Item potest tempus le
gis moderare. de appel. c. cuz sit. pº. Rº.
Item quia post appellatōnem pōt coge
re prosequi appellationem propriaz. de
appel. c. cōsuluit. in fi. ꝛ. c. reprehensibi
lis. Item quia si sit a iudice pfixus ter
minus ad prosequendū appellationez ꝛ
appellans infra illud tempus non ꝓseq
tur poterit iudex ipam sententiā exequi
uel in causa ipsa ꝓcedere. de appel. c. cū
sit romana. v. ꝙ si is. ꝛ. c. ad hec. Qui
dam tamen dicunt ꝙ nō manet sentētia
diffinitiua rata. licet huiusmodi terminꝰ
sit elapsus nisi lapsū fuerit tempus iuris
qd nō placet. ut no. e. ti. c. ꝑsonas. Itē
si est cōmissa causa appellatione remota

non ob. appel. poterit p iudicem a quo innouari ⁊ sententia executioni mandari scđm Innoc. ⁊ Hosti. in. c. pastoralis. de offi. iudi. delega. Item tolle hanc regulam q attẽptata appellatiõe pendẽte reuocant̃ p uiam attẽptati officio iudicis appellat . ut in. c. nõ solũ. de appel. i. vj. Est ergo practica scđm Ange. in allegata l. per hanc. q appellans uexatus ap. pẽdente forsan quia pignoratus. aut mulctatus aut possessione bonoꝝ priuatus. compareat corã iudice appellat . ⁊ dicat appellatione pen. talia attẽptata ⁊ innouata. ⁊ iõ petat pars ius offerri oĩa attẽptata reuocari ⁊ in pristinum statum reduci. Et tunc iudex appellatõis ipso facto cognito qđ attẽptatũ fuit debet reuocare de facto sicut de facto attemptatũ ẽ ⁊ hoc est uerũ quãdo fuit appellatũ a diffinitiua. quia non debet tunc expectari finis litis per litigantem uel per iudicem a quo. ⁊ si quiđ innouat̃ debet reuocari per viam attemptati ⁊ hoc ẽ uerũ quãdo attemptatũ ptinet ad iudiciũ ⁊ ad ꝓcessum. Et scias q illud dicit̃ pertinere ad iudicẽ ⁊ ad ꝓcessuz scđm Ange. in alleg. l. i. ff. nil nouari. qñ non põt expediri p iudicem a quo. nec ut per iudicem. nec per litigantẽ nisi ut litigantez ⁊ in forma iudicij. Et ideo si appellas ne eligas ⁊ eligis non eligis ut litigator sed ratione iuris tui. Isto casu electio non ẽ irrita per appellationis pendentiã scđm Innoc. in c. dudum ecclesia. in scđa colũna. ⁊ Spe. in ti. de appel. § . nouissime. v. uerum uidetur. Unde nimirũ si attemptari potest electio appel. pen. licet aũt multa possũt attẽptari appel. pẽ. ut. s. dictũ ẽ. tñ si appellãs appellatõe uincit oĩa ex post facto cassantur q̃ iuri appellantis ꝯdicunt sm Inno. ⁊ Io. an. in. c. pastoralis. de appel. Unum tamẽ tene fixum cordi. q si petũtur attẽptata seu innouata reuocari ⁊ ps opponit ⁊ dicat appellatõnem nullã seu non tenere ⁊ de hoc posset incontinenti docere. tunc nulla debet fieri reuocatio attemptatoꝝ seu innouatorum scđm Io. monaci in. c. cupientes. de elect. in vj. Et ita dicit Bal. in. l. appellatione. C. de appel. subiungens vnũ no. dictuz post eundem Io. mo. q si lite pen. super sponsalibus ꝯ inhibitionẽ iudicis mulier matrionium contrahat cum alio q non reuocatur mr̃imoniũ contractũ contra inhibitionem iudicis lite pen. Ange. no. in. l. i. ff. nil nouari. dicit q ubi appellatio notoria non tenet. attemptata per ipsuz appellãtez debent reuocari. licet non sit attemptata per ipm appellatũ uel p iudicẽ Ratio est quia non potest appellans suã appellatõnem impugnare ⁊ dicere eã frustratoriaz. ut. l. si seruus plurũ. § . fi. ff. de leg. i. ⁊ hoc tenet Inno. ꝯ Rptis. c. ex parte. lo. ij. Item appellatione iudiciali pendente etiã super uno articulo tota iurisdictio iudicis silet super toto q̃a tota causa ad superiorẽ deuoluit̃. ut in. c. cordi. de appel. li. vj. si tamen coram iudice appellatur ne vnus testis recipiatur tãq̃ inimicus uel excõmunicatus. si recipitur non ob. appel. ualet receptio. sed nõ habet uti iudex dicto suo in preiudiciũ appellantis. ⁊ ita dicit Inno. in. c. cũ uero de elect. Sed si appellat̃ a simplici testiũ receptione non impediretur eius officiũ super alijs testibus recipiendis. Oꝝ aũt dixit cum appellatur a iudice super uno articulo totã causam ad superiorẽ deuolui si ꝓnunciat̃ bene appellatũ. Intellige qñ p̃mns iudex erat iudex dicte cause. al's secus. Exemplum si iudex incompetens ꝓnunciauit se iudicem competentem ab illa interlocutoria appellatur. nam superior de principali causa non cognoscit. ⁊ hoc tenet Spec. in ti. de appell. § . restat in fi. Et scias q licet cum appellatur ab interlocutoria officiũ iudicis nõ conquiescat nisi post inhibitionẽ canonice factã ut dicto. c. non solum. tamen si iudex a quo loco et tempore congruis requisit⁹ apostolos dar̃ denegauerit aut nõ dedit ex tunc absq̃ inhibitõne omnis eius processus est inualidus. nisi appellationi renunciatum fuerit. ut in. c. ab eo. ⁊. c. cum sup. ꝯ appel. in. vj. Et intelligitur renunciare si appellans comparuit corã iudice primo. ut in. c. gratũ. ⁊ in. c. cũ uenisset. de appel. secus si comparuit corã eo docendo de grauamine ꝓpter qđ appellauit. licet de hoc fiũt opi. magne. ut refert Io. an. in. c. si a iudice. de appella. in vj. Item appellatiõe interiecta ab interlocutoria ante inhibitionem si iudex uult aliquid attemptare ĩ causa prima ꝓcedendo põt. nec debet ulterius citare appellãtem. ut in. c. i. de do. ⁊ contu. in. vj. Itez si iudex uult attemptare post appellationem ab interlocutoria indistincte potest si reuocat grauamen a quo est appellatũ ⁊ reuocat eo tempore quo non ẽ pfecte delata ad superiorem. tex. est in dicto. c. si a iudice. Quando uero appellat̃ ab interlocutoria nõ est facienda reuocatio attemptatorum anteq̃ constet appellationis causam esse ueram. ⁊ hoc si fuerũt attemptata ante inhibitionem. secus si post inhibitionem factam canonice. q̃a tunc similiter non est expectandus euentus litis. ⁊ ita tenet Io. an. post multa in dicto. c. non solum. in glo. magna. in fi. in. v. sed redeũdo. ⁊ ẽ necesse q iudex appellationis inhibuerit iudici a quo ne attemptet. nam si solum intimauit. hec intimatõ nõ habet vim inhibitõis. ut no.

Io.an.in.di.c.non solum.ꝑ tex.illius.c. Si autē attemptet̃ per terciū.illa non re uocantur ꝑ iudicem ad quem sed ꝑ iudi cem ordinarium. saluo nisi ꝑ talia attēp tata ꝑ tercium impediat̃ iuris ꝺ.iudicis appella.scōm.Io.an.in.di.c.non soluꝫ. in glo.fi.circa pri.Si uero aliquid attēp tatur ꝑ appellatū tunc si de sui nā ipsuꝫ attemptatū est licitum ⁊ irreuocabile ut matrimonium cū qꝺ esset de spōsalibus ut s̃.dictū ē per bal.post Io.mo.⁊ illud non reuocatur per uiam attemptati ⁊ si post ïhibitionem esset attemptatū sed ex pectatur litis euentus si aūt est reuocabi le non reuocatur ꝑ uiaꝫ attemptati.⁊ si post ïhibitōnem attemptatum fuisset cū attemptatū de sui nā est licitum.ut not Io.an.i dic.c.non solū. Ang.uero in.l. si cui⁹.ꝺ appellat .recip.dicit ꝙ facta ꝑ iudicē uel appellantem reuocari possunt per uiam attēptati ex mero officꝺ iudicā tis nam si aliquid attēptaret̃ ꝯ appellā tē per terciū non habētem causaꝫ ab ipo appellāte non pōt illud grauamen reuo cari nec ꝑ uiaꝫ ordinarij ut in.c.romana circa medium.de appell.in vj.⁊ not Io an.in di.c.non solum. si aūt attemptat̃ aliquid quod est reuocabile ⁊ illicitū ut ē spoliatio appell.tūc ex mero offꝺ iudi cis ad quē reuocat̃ attemptatū. si aūt n̄ est illicitum attēptatum non reuocat̃ qꝛ multi sunt casus in q̊bus appell.pendē. pōt innouari ut.s̃.dixit.ubi auteꝫ attem ptatur aliquid irreuocabile tunc puni tur attēptans ⁊ interdicit̃ attemptatum ut desistat oī mō quo fieri pōt scōm Io. an.in di.c.non solum.unū tamē not .ꝙ attemptata ⁊ ꝑ iudiceꝫ ad quē reuocata licet pronunciet̃ post per iudicē ad quē mal.appellatū n̄ ꝓpterea debēt reponi i illo statu i quo erant ante reuocationem Bar.uero in.l.i.ff.nil nouari dicit ꝙ illꝺ qꝺ dicit̃ ꝙ appell.pēdēte nil debet no uari habet locū in hijs q̄ pēdent priori iudicio fieri seu peti n̄ poterāt ut.l.post ꝗ.§.ipatoꝛ.ut lega.no.caue.Iteꝫ etiam dicit ꝙ habet locum i iudice a q° cui⁹ ef fectum appell.pendēte cōquiescit.Sed i iudice ad quē non habꝫ locū qm̄ per euꝫ multa fieri possūt et innouari.Item ⁊ ꝑ l.multa possūt ïnouari ⁊ sic restant scꝺꝫ eunꝺ ꝯria que sunt in.l.ij.C.de appell. ⁊ pendēt .appel.non pōt fieri executio facti sed iuris sic.ut.l.furti.in prin.ff.de his q̊ no.infa.Et hec innouata.aā uicto riaꝫ cause ⁊ post reuocari possūt scꝺꝫ In no.i.c.dilect⁹.ꝺ excep.⁊ caueat appellās si in eodeꝫ libello petat principale nego cium ⁊ attemptata reuocari ne lit .con. sed reuocāt attēptatoꝝ petat tn̄ scꝺꝫ In no.in ti°.ꝺ appell.§.nouissime.⁊ ꝑ Io. an.in dic.c.non solum.⁊ adde vnū no.

dictum Bar.in.l.i.ff.nil.no.ꝙ lapso tp̄e ad appellanduꝫ iudex a quo pōt mādar̃ sententiam executōni si appellans nō on̄ derit de ꝓsecutioñ.⁊ ipedimento. C. de tp̄ib⁹ appel.l.fi.§.illud.⁊ ē expressuꝫ in.l.si ꝯ maioreꝫ .C.de appel.⁊ ibi hoc tenꝫ Ang.⁊ dicit Bar.i alle.loco.qꝺ dico de tp̄is lapsu intelligit̃ biennij non ei suf ficeret primū annū lapsum esse.C.ꝺ tēp. appel.aūt. ei qui. licet de iur̃ canoīco in nuatur contrarium in.c.ex rōne. ꝺ app. ſm Bal.⁊.Sal.in.l.appelle.C.de appe. ⁊ suꝑ hac cl̃a nil innouari appe.pen.dic ꝙ quedam est inouatio legalis ⁊ ista ad mittit̃ appe.pen.patet in damnato qui interim efficit̃ ifamis pen.appe.interpo nēda.⁊ dato tp̄e ad appellandū ut.l.fur ti.in prin°.ff.de his q̊ no.infa. lꝫ si ꝓuo cauerit ifamis interi nō habeat̃ ut ibi in 2°.℞°.Alia est innouatio partis ⁊ tūc aut appellantis aut appellati.si appellantis ⁊ tūc aut actus innouatus ꝯriatur appel latōi exp̄ss̃ ul̃ tacit ⁊ admittat̃ qꝛ uidet̃ appe.renūtiare attēptās ut.l. ad solōneꝫ de re.iudi.⁊.C.de temp.appel.l.fi.§.il lud.aut actus ille nō ꝯriatur appellōi. ⁊ tunc ut est exiudicialis.⁊ interim admit titur lꝫ eo postea non appellāt uel subcū bente i cā appe.actus ille ꝑ iudic officiū reuocet̃.ff.de admi.tu.l.cirografis.§.i aut actus ille est substāciat̃ ꝓ institutōne seu iustificatōe sue appe. ⁊ ille admittit̃ C.de temp.appe.l.per hanc.⁊.l.amplio rem.sin aūt ꝑtis appellāt est ille actus ⁊ tunc distingue aut corā iudice a quo aut coram iudice ad quem.si a quo aut iudi ciuꝫ pendens iponit ei silentiuꝫ suꝑ tali i nouatōne ⁊ tunc debꝫ reuocari remedio attēptati.ut.ff.de app.l.cū ex cā.⁊ aūt ut nulli iudicū.§.suꝑ hoc.coll.ix.⁊.di. c.non soluꝫ.⁊ ita loquit̃.l.ij.C.de app. aut non impoit ei silentiū ⁊ tunc nō debꝫ reuocari per uiaꝫ attemptati.ex.de elec. c.cū nob olim.⁊ not .Inno.in.c.cū.aꝺ. de consti. Alia ⁊ tertia innouatio est iu dicis.⁊ tunc aut eius ad quē ē appellatū ⁊ talis admittit̃ ut pꝫ circa seq̄strationeꝫ fructuum facta.ut superius ē dictuꝫ quaꝫ etiā circa sentētiam.ut in alleg.l.āplioꝛē ⁊.ff.ꝙ cum eo.l.ticianus. Aut iudicis a quo ⁊ tunc eius innouatio regl̃r non per mittit̃.ut di.l.amplioreꝫ. qꝛ appellō su spēdit ꝓnūtiatū.ut.l.i.i fi.ff.ad turpil. qꝺ dictum intellige sane iux̄ no.ꝑ Bal.i l.si cā ꝯgnita.C.de transac. vbi dicit ꝙ quedā sunt que in cā appellōis possunt reformari ⁊ prorsus tolli.⁊ quantum ad ista appellō suspendit ꝓnuntiatuꝫ qꝛ nō rescindit precise cū remaneant interim re liq̊e.vt.ff.ut lega.no.ca.l.postꝗ.§.im peratoꝛ.⁊.l.i.in fi.ff.ad turpil.quedam sunt q̄ i cā appellōis nō ueniūt rescidēda

⁊ ista non rescindunť ꝑ appellationē.ut
litis cont̄ .⁊ testiū receptio. ut.C.ď pro
cu.l.ita demū.⁊ in cle.testib⁹.ď testib⁹.
quedaȝ sunt que nullo mō pertinent ad
iudicem appellōis sed finiunť statim ꝙ
ē appellatū.⁊ tūc q° ad ista appellō pror
sus rescindit pronunciatum.ff.iudi. sol.
l.cū apud semproniū. Quedaȝ ergo trāſ
ferunť ad iudiceȝ appellōis cū potestate
mutādi.⁊ ista dicunť suspendi quia pen
dent ex euētu. Quedā trāſferunť sine po
testate mutādi.⁊ ista nō suspendūt quia
non pendent ex euentu. quedā nullo mō
transferuntur ⁊ ista ꝑcise perimūť.ut d.
l.cum apud.sūt et quedam que non pos
sunt pendere.vt ea que cū sūt necesse tra
hunt secum e ecutōnē.ut infamia depor
tatō.⁊ ista ꝑ appellatōem rescindunť.l.
furti.§.i.ff.de hijs qui.no.īfa. ⁊.l.qui
vltio.cum si.ff.de penis.si aūt appellō ē
extiudicialis ⁊ actus ď sui nā ē licitus.dic
scōm Ange.ī.dic.l.per hanc.ꝙ nunꝙ re
uocať sed semꝑ expectať euentus nisi ꝓ
bato ꝙ electio non fuit canoīca.ut not̄ .
Jo.an.ī di.c.non solum.ī glo.magna.⁊
Innoc.ī.c.cum inter canonicos.de elec.ī
glo.q̄ incipit Nō uero sufficeret.⁊ sequē
ti que īcipit.sed lȝ.ubi expsse decidit attē
ptata extiudiciali appellōe pen.nunꝙ re
uocari nisi ꝓbata ṽitate cause.etiaȝ si ap
pellās obtulissȝ se īcontinenti probatuꝝ
ꝙ ē not.dignum quia limitat.c.interpo
sita.ď appel. hoc ꝙ dico nō reuocari fal
lit in duobus casib⁹.ꝑmo si appellať co
rā iudice habēte iurisď.exemplū si appel
lať a confirmatōe ne confirmeť elec.pre
lati uel si partes appellatōis iudic̄ elige
rent coīter naȝ tunc attemptata post ap
pellatōem a dicto actu extiudiciali reuocā
tur īcōtinēti ꝭm Inno.ibi.hec aūt appel
latō extiudicialiſ.ī.x.dies fieri dȝ ⁊ īscrip
tis ⁊ cum cāe insertione. ut in.c.cōtracta
tioni.ď appel.ī.vj.⁊ sic nō differt ab ap
pellōe interpoīta in iudicio nisi quantuȝ
ad reuocationem attemptatoꝝ ut ex pre
dictis pȝ a quo ad ipsa attemptā differt
ī alio ꝙ ē miꝝ quia si appello extiudiciū
ne ticius recipiatur ī testem coraȝ exami
natore meo ille examinator pōt recipere
alios sed si appellať in iudicio ne iudex
accipiat ticium in testem facta inhibitōe
nullus recipi poterit quia per appellōis
inhibitionem totū negociū deuoluiť ad
superiorem.ut in.c.cordi.de app.in.vj.
cum ergo appellatur extra iudiciuȝ ⁊ ab
actu extraiudiciali sola attēptā respiciē
cia ipsius appllōis articulū reuocantur
⁊ nō alia.sed cum appellať ī iudicō ⁊ ab
actu iudiciali nō solum attemptata respi
ciencia ipsum articulum reuocantur sed
etiam alia respiciencia ipsam cām.⁊ no.
Inno.ď elec.c.cū nobis.Circa attēptata

ṽo pen.app.dic ꝙ cum postea appellať
a diffinitiua oīa attēptata interim reuo
cātur sicut attemptata appel.pen.ut.d.
c.non solum.fallit ut.s̄.dictum ē in sn̄ia
excōmuicatōis ⁊ interdicti que lata.ī.tē
pora appe.non reuocatur ⁊ ē spāle in ea
ꝭm.Jo.an.ī.c.venerabilibus.ď sn̄ia ex.
ī vj.⁊ hoc tenent dn̄i de rota ī decis.no.
decis.c.lxxxv. attemptata uero .ī.tēꝑa
appe.cū appellať postea ab interlocuto
ria non reuocantur nisi secuta uictoria ꝓ
appellante.⁊ iō interim iudex pōt suā in
terlocutoriam mādare executioni ꝑ.di.
c.nō solum.vn̄ ꝭm Ang.ī.l.ij.C.de ap.
sicut appe.pen.nihil innouať.ita cū pen
det tēpus ad appel.sēꝑ ītellige a diffini
tiua ⁊ hoc tenȝ glo.ī.l.i.nil noua.appe.
⁊ ī.l.ex iudicioꝝ.ff.ď accusac.si tam̄ ali
quid īnouať nec post appellať nō debet
reuocari ꝑ iudiceȝ ⁊ scōm Bal.ī.l.ꝑ hāc
C.ď tꝑibus appel.pen.appe.nihil debȝ
innouari qď sit cōtrarium nature appel
lōnis secus si ē ꝓsecutum.ut.d.l.ꝑ hanc
Ludo.uero ī.l.possideri.§.si seruus.ff.
de acqui.poss.dicit sic ad paria iudican
tur pendencia appe.⁊ temporis dati ad
appel.ꝭm glo.ī.l.ex iudicioꝝ.ff.ď accu.
⁊ in.l.si quis post.ff.de testi.⁊ in.l.i.ff.
nil nouari.appe.pen.iudex in cā capita
li.pen.tempore ad appel.potest exequi
sn̄iam corporalem scōm.Inno.in.c.que
renti.de offi.dele.⁊ ꝭm bar.ī.l.non tan
tum.ff.de appe.⁊.l.additos.C.de epi.
audi.idem tenet Sal.in.l.additos.C.ď
appel.Alberic⁹ de rosa.in.q.statutoruȝ
in ultima ꝑte.q.xxiiij.⁊ hoc uult bal.in
di.l.additos.de epi.audi.vbi ꝙ non so
lum ille qui ad ultimum supplicium du
ciť sed etiā quicūꝙ ad ius pōt appellar̄
si tꝑra largiūtur.l.si sum⁹.ī.x.dies a die
late sn̄ie. g° appȝ.ex hoc fine ꝙ āte.x.di
es condemnati ad mortem non possunt
iudicium pati ⁊ sic appe.interpoīta dif
fert execucio corporalis tamen secus ē in
tempore appel.interponenď.ut.di.l.ad
ditos.⁊ hoc idem tenet Guiel.in.dic.l.
aditos.ď epi.audi.⁊ bar.in.d.l.non tm̄
ff.ď appe.nec obstat glo.in.l.i.ff.nil in
nouari appe.pen.que dicit ꝙ sic̄ nil pōt
innouari post appellōnem ita nec pōt in
nouari.ī.tꝑs appel.quia illa glo.loqui
tur in cā ciuili secus auteȝ ē in cā capitali
quia ibi ꝑcedit euidētissima ꝓbatō ꝭm
petrum.S.Guiel.dicit ꝙ ratio est quia
est uerisimile ꝙ multi intersint ad audi
endum condemnationem ꝙ si uideāt eū
duci ad suppliciuȝ ꝙ aliq̄s pietate mot⁹
appellat que ratio parū ualet nā dilatio
sibi concessa a iur̄ ad appellanď.non de
bet sibi auferi ut.C.de dilac.l.siue ꝑs.ī
alle.c.non solum.de appel.breuiter que
dā ē executio q̄ ꝓcedit ꝓpter īmanitatē

criminis que non pôt retractari sicut est
executô ad mortem uel ad membri muti
lationem ⁊ in hoc non habent locum.ll.
que loquũtur de reuocatione attempta
tor quia hoc est impossibil quia irretra
ctabilis est ista executio. Item ñ habent
locum.ll.que dicunt de temporis expec
tation̄.quia hoc ē ipossibile propter cri
minis imanitatē ad hoc.ff.ð iiusto.rup.
⁊ irrito te.l.si quis filio.§.si quis.sed si
esset appellatum tūc quia recisa esset sen
tentia executio fieri nō possz immo puni
retur iudex capitaliter quia paria sūt oc
cidere innocētem ⁊ occidere eum qui cô
fugit ad iustam iuris defenssionez.ut.ff.
ad.l.iul.maie.l.lege.§.fi. Fallit in noto
rijs ut quando delictum ē commissum i
côspectu p̄pl'i siue sit vehemens iudiciuz
quia p hoc efficit' notorium ipsum male
ficium.ut quia interfector cum gladio sā
guinolento uisus ē fugere per plateam i
conspectu populi. scôm Innoc.in.c.sta
tuimus.de offi.delega.Item fallit quan
do quis ē plene conuictus ⁊ sponte côfes
sus nam cum non possit probare ↄ̄rum
non audit'.ut.C.quoꝝ.ap.non.re.l.ob
seruare.secus si sit semiplene conuictus.
ut.ff.de qô.l.maritus. Item illud ē v̄m
quando confessio emanauit in figura iu
dicij ante sn̄iam nam si post sn̄iam confi
tet' ex iudicium talis confessio non impe
diret appellōnem.ut.ff.de appel.l.non
tantū.ubi glo.no.Et adô qô no.Inno.
de offi.dele.c.querenti.vbi dicit ꝙ quā
do consanguinei uel amici appellant in
casu promisso pro eo q̄ ducit' ad suppli
ciū ⁊ nihilominus iudex uult exeq̄ ꝙ isto
casu ipune possit resistere de facto hui⁹
modi inquisitioni ⁊ illam impedir' quia
per appellōnez sublata ē iurisdictio iudi
ci a quo.fm.Innoc.ubi.s̄. Item etiam
dicit Inno.in.c.pastoralis.de offi.dele.
ꝙ nūq̄ executor debet exequi sn̄iam cor
poralē si eam uidet esse iniustam nam de
bet referre superiori ⁊ omni ingenio q⁹
pôt executionem differre uel impedire.
ff.ð qô.l.i.§.si q̄s vltro.ubi ē tex.bar.
vô.i.l.qui ultimo.ff.de penis.dicit no.
ꝙ quidam sūt effectus iur' ipsius sn̄ie nō
requirentis factum hois ut infamia ⁊ ꝙ
quis dicat' seruus pene. ⁊ i istis stati sen
tentia lata producit suuz effectum.ut.l.
ꝙ ad statim.ff.de testis.⁊.l.qui ultimo
ff.de penis.⁊.l.furti.ff.de his qui.no.i
fa. Quidā sunt effectus sn̄ie requirentis
factum hois ut ē executô corporalis ⁊ in
istis sn̄ia nō ꝓducit effectum nisi post la
psum tp̄is ad appellandô côcessi.p glo.i
d.l.i.ff.nil ino.appe.pen.vn̄ ex hac the
orica resultat decisio q̄cquid dixit albe.
sed bal.i.l.i.si a nō compe.iudi.ꝙ regu
la nil nouari.ap.pen.habet locum inter

appellantem ⁊ appellatū nō aūt quo ad
tertium respectu cuius non dicit' pēdere
appellō pro quo allegat.glo.fin.in.l.cre
ditor.in p̄ri.ff.man.⁊ videt' tex.in.c.ro
mana.§.in aliū.de appe.i.vj.⁊ hoc pôt
esse uerum quādo esset tertius qui nullo
modo uellet adherere appellōi secus esſz
si tertius ex pendentia appellōnis uellet
se iuuare hoc est ex ipsa appl'.illam fuisse
temerariam.ut dicit bal.i.l.qui a latro
nibus.§.i.ff.de testa.sed idem bal.i.l.
eū qui duas.C.de adulte.⁊.l.si q̄s filio
exh̄dato.§.si quis post.⁊ i.d.l.a latro
nibus.§.i.⁊ in.l.appel.C.ð appel.ad fi.
sequēdo Dy.⁊ Bar.dicit ꝙ tertius app.
pen.nō pôt innouare.⁊ ita non impune
offendere bannitum.ut.d.l.i.ff.nil no.
⁊.l.cirografis.ad fi.ff.de admi.tu.ꝓ ue
ritate potes sic dicere an app.pen. aliq̄d
possit inouari aut appell'o pendens ē iu
ste interposita uel etiam calūpniose.dum
mō de tali calumnia manifestissime non
appareat.⁊ tunc aut uis dicere ꝙ talis ap
pell'o extinguat pronuntiatum ut.l.i.ad
fi.ff.ad turpil.⁊.l.tale pactuz.§.qui ꝓ
uocauit.ff.de pac.⁊ clarum ē ꝙ nihil de
bet innouari nec bānitus interim pôt i
pune offendere.aut uis dicere ꝙ suspen
dat respectu futuri euentus ⁊ tunc idem
ut sil'r condicionali dispositione pē.ↄdi
cione non purificata dispositô nō habet
effectū.ut.ff.si cer.pe.l pecūia.de v.ob.
l.quotiens in diē.tum etiaz quia siue iu
sta siue calumniosa appellō.dum tam̄ nō
sit notoria calumniosa appellōne suspen
dit.ut.d.l.i.ff.nil.inouari.ap.pen.⁊.l.
negotiorum.ff.de re iudi.⁊.l.tutor.ff.ð
usur.nam dicit.Inno.in.c.dilectus fili
us.lo.ij.de Rpt.ut dicit Ang.in.l.q̄m
iudices.de app.ꝙ cum appell'r a diffiniti
ua appell'o semper ē iusta quantū ad hoc
ut ei debeat' deferri quādo côtinet cām
grauaminis probabilis ⁊ iô interim ē su
persedendū quia an appllō procedat uel
non ⁊ an cā sit uera uel non ē cognitô iu
dic app.non iudic a quo.ut.l.quoniam
iudices.C.de app. In casibus uero in q̄
bus non ē licitum appellar' non debet iu
dex primus supersedere etiam cū appella
tur a diffinitiua nisi postq̄ fuerit nomia
tim per iudicem appel'.inhibitum.Sed
si ab iterlocutoria ē appellatū nō ē supse
dendum.ut i alle.c.non solum. Et ubi
cūq̄ dicit' ꝙ ubicūq̄ appell'r ab iterlocu
toria non ē supsedendū nisi canonice in
hibeatur.hoc semper intellige nisi iudex
a quo appell'oni detulerit.ut in.c.cū ap
ploib⁹ friuolis.de app.in vj.⁊ ita intelli
gitur.l.constitutiones.ff.de appel.scôm
Ang.ibi aut appellō fuit temeraria ⁊ no
toria apparet.⁊ tali casu ipsius pēdentia
suspendit pronuntiatum.ut.l.preses.ff.

de re iudi.l.quoniaȝ multa.C.ad.l.iul.
de vi.⁊ ꝙ habet̃ in.l.eos.§.ne temere.
C.de app.⁊ non operatur quo minus bã
nitus impune possit offendi nec impedit
innouari.ad qđ.ff.di.l.cõstitutiones.⁊
C.quorũ appel.non re.l.obseruare.Iteȝ
qđ dicit̃ ꝙ appe.pen.nil ẽ innouandum
ẽ uerum scđm Bal.in.l.i.C.de bo.pos.
ꝭm tabu.in hiꝭque concernũt ipsã appel
lationeȝ ⁊ ꝯpẽdẽtia ab ea secus si essent
oĩno separata.C.đ re.cre.l.generaliter.
§.sin aũt.⁊.§.sequenti.⁊.ff.man.l.cre
ditor.in prin.⁊.d.l.cirografis.§.f.ff.đ
admi.tu.si aũt appellõ esset deserta tũc
non dicit̃ innouari quia non pendet.C.
de appel.l.eos.in prin.ff.đ pac.l.tale pa
ctum.§.prouocauit.scđm dominos de
rota.i decis.nouis decis.i. Et dicit etiaȝ
Bal.in.d.l.i.ꝙ appellõ non solum suspẽ
dit ea que sunt contentiose iurisdictiõis
sed etiam ea que sunt uoluntarie ut ibi.

Superest nunc uidere quando
iudex ad quẽ possit ihibere uł
citare ad hoc ut inhibitio dica
tur canonica.dic scđm Ang.i.l.per hãc.
C.de temporibus appel.ꝙ nullum predi
ctorum facere põt nisi iudex inspiciat ap
pellatum ex cã que si uera esset ⁊ legiti
ma ⁊ probabilis ẽ censcenda. ut in.c.ro
mana.§.cũ aũt.de appe.in.vj.⁊ dic si ci
tatus uel non citatus comparet coram iu
dice ad quẽ ⁊ negat.j.x.dies esse appel
latum aut aliud simile dicit ut quia dic̃
non esse appellatuȝ inscript per qđ exclu
dit cãm non esse deuolutam ad eum ꝑ
appellatõem uel quia dicat renunciatum
applłoni expresse uel tacite uel non esse
appellatum ex ꝓbabili cã tunc iudex ap
pellõis non põt ihiber̃ nisi primo cogno
scat illam cãm esse deuolutam ad eum ꝑ
appełlonẽ siue appellet̃ a diffinitiua siue
ab interlocutoria constare eim debet pri
mo iudici de sua iurisdict.ut.d.c.roma
na.v.si uero vocat⁹. Sit ergo cautus ap
pellatus ut incontinenti cum appellet̃ cõ
pareat coram iudice appe.⁊ non expectet
se uocari ⁊ narret quõ ẽ lata quedã sñia
pro eo a quo ẽ appellatuȝ ad eum iudicẽ
⁊ dicat ꝙ dicta cã per appełlonem non ẽ
deuoluta ⁊ assignat causam legitimam đ
qua.s.⁊ ꝓtestetur ꝙ non inhibeat iudi
ci a quo nisi primo cognouerit ⁊ pronun
tiauerit iurisdictõnem suam esse.Si uero
non negatur ad eũ deuolutam esse iuris
dictõnem ꝑ appellõem.sed solum negat̃
appellatum fouere iusticiã hoc casu si ap
pellet̃ ab interlocutoria non debet inhi
bere nisi prius iceperit cognoscere de ap
pellatõis cã an sit va.ut.in.d.v.ꝙ si obi
ciat̃.saluo nisi appellans coram iudice a
quo obtulerit se probaturꝫ incontinenti
⁊ non fuit admissus seu auditus q̃ tunc
incontinenti ẽ inhibendũ.ut in.c.iterpo
sita.de app.⁊ in.d.c.romana.Hec tamẽ
fallentia non habet locum.scđm Angel.
i appel.ex iudiciali. Si aũt appellat̃ a dif
finitiua tunc si obicitur esse appellatum
in casibus i q̊bus non ẽ licitum appellar̃
đ quibus in.l.ij.C.quorꝫ ap.non re.nõ
debet iudex inhibere anteq̃ȝ cognoscere i
cepit an appellõ sit recipienda uel nõ.ut
i eo.c.v.sin aũt post sñiam.⁊ poterit iu
dex cognoscere de hoc etiam pte abñte.
ut.ff.đ appel.l.eius cuius.⁊.d.l.cirogra
fis.§.fi.đ admi.tu.l.i.ff.nil noua.ap.
pen.⁊ ita per illas.ll.determinat Inno.
in.c.pastoralis.in glo.ibi tucius videt̃ i
fi.de offi.deleg. Et aduerte bene q̃ hec
cognitio an appellõ sit recipienda prece
dit cognitionem illaȝ an appellõ sit iusta
uł iniusta ut per eunđ.Inno.⁊ inhibitio
facta preter formã predictam ẽ nulla q̇a
non canonica.ut in alleg.c.non solũ. Et
scias ꝙ licet Inno.dixerit ꝙ cognitio an
appellõ sit recipiẽda uel non possit fieri
parte abñte tamen contrarũ tenet glo.i
l.i.C.quorꝫ appe.nõ re.que uult ꝙ talis
cognitio debet fieri pte pñte ⁊ cã cogni
ta.sed Ang.in.l.i.ff.nil inouari.dicit ꝙ
opi.Inno.põt esse uera ante comparitio
nem appellati ⁊ ꝯdictõnẽ aliqualiter ipsi
us appellati sed post contradictõnẽ ipsi⁹
appellati uera ẽ opi.glo.i.d.l.i.C.quorꝫ
appe.nõ re. Scđm venerabiles dños đ ro
ta in decis.nouis.decis.c.xxj. ad hoc ut
inhibitõ sit canoĩca tria req̃runt̃.Primo
ꝙ appellõ sit ex cã probabili iteriecta ta
li uidelicet si probata foret deberet legi
tima reputari.ut i.c.ut debitus.⁊.c.iter
posita.de appe.⁊ in.c. pastoralis. eo.ti.
Secundo ꝙ per talem appellõnem nego
tium sit deuolutum ad iudicem ad queȝ
Tertio ꝙ iudex ad quẽ recepta huiusmo
di appellõe ex cã probabili interposita i
cipiat cognoscere an talis cã va sit.⁊ hec
habentur ⁊ probantur.in.c. romana.in
§.ꝙ si obiciatur.s.alł.⁊ tunc his perac
tis ⁊ non ante põt iudici a quo inhibere
ut ibi.⁊ tũc dicit̃ inhibitõ canonica post
quã inhibitionẽ nihil ualet qđ agitur.ut
in alł.c.non solum.in.§.illa.Et sic si nõ
ex probabili cã uel ex visimili sed ex ma
nifeste friuolla appellat̃ per talẽ appel.
ad superiorem negotium non deuoluit̃
de elec.c.q̃uis.in.vj.⁊.d.c.ut debitus.
ergo non recipienda per iudicem appel.
que licet recipiatur hoc fit de facto non
de iure ꝙ non curãdum nã nõ qđ fit sed
qđ fieri debet ponderanduȝ ẽ.de elec.c.
cum causam.scđm eosđ dominos đ rota
ubi.s. Et scđm eosdeȝ siue sit appellatũ
a diffinitiua siue ab iterlocutoria põt iu
dex ad quem ihibere iudici a quo dũmõ

conſtet de appe.⁊ per appellõnem ad ſupi
oꝛem cãm foꝛe deuolutam naꝫ iudex de
bet pꝛimo cognoſcere an ſit appellatum
⁊.ĩ.tempus ⁊ ex cã pꝛobabili quia hec ẽ
pꝛima cognitio ut dixi quã debet facere
iudex appel.unde conſueuerunt appellan
tes repoꝛtarẽ inſtrã ſnie a qua ẽ appellatũ
ut ſic appareat an.ĩ.dies fuerit appellatũ
⁊ inſtrumentum appe.per quod iudex co
gnitionem appellõnis recipiat.quo facto
iudex põt inhibere iudici a quo.ut no.ĩ
d.c.non ſolum.⁊ per eoꝝ dominos de
rota.ĩ deciſ.nouis.decis.xij.Dicunt qui
dam ꝙ quando ẽ appellatum a diffinitia
ſtatim ius inhibet.ut.in.c.non ſolum.⁊
ff.nil ĩnouari.ap.pen.ꝑ totum.⁊.l.qm̃
iudices.C.de appel.ergo iudex appellõis
in executione ſtatim põt inhibere qꝛ iurꝫ
executio non habet iniuriã.ut in.l.conti
net.ff.ꝙ metus cã.ſecũdum eoꝝ domi
nos ꝺ rota.ĩ.d.deciſ.xij.⁊ hoc tenet ſal.
i.l.appellõne.C.de appel.⁊ pluſ dicit ibi
ꝙ inhibere dicitur etiam ſi expꝛeſſe non
inhibuiſſet.Si uero ẽ appellatum extiudi
cialiter tunc anteq̃ȝ de grauaminibus cõ
tentis in ipſa appellõ.extiudiciali.conſtet
⁊ uerificetur non debꝫ iudex ad quem in
hibere. ut ꝺ appel.c.interpoita.⁊.allꝰ.c.
non ſolum.§.fi.⁊ ſi ꝯfiat ipſa inhibitio
non ẽ canonica.poterit eniꝫ ipſa appellõ
eſſe friuola cui iudex deferre non teneba
tur.ut in.c.cum appellõnibꝰ friuolis.de
appel.in.vj.nec pꝛo ueritate cãꝝ in app.
extiudiciali expꝛeſſaꝝ pꝛeſumitꝛ niſi ꝓbẽ
tur.ut in alle.c.non ſolum.⁊.in.c.roma
na.§.cũ uero.allꝰ.hoc uerũ niſi appellãſ
cauſas appellõnis pꝛopoſitas obtuliſſet ĩ
continenti pꝛobaturꝝ.ut in.c.ĩtepoſita.
ſ̃.alle.licet ſecundũ aliquos dicta decre
talis ⁊ conſiꝉes poſſent intelligi de appel
latõne iudiciali ⁊ non extiudiciali uerum
tamẽ ſi dicamus ⁊ intelligamuſ etiam ip
ſã loq̇ in appellõne extiudiciali neceſſariũ
eſt ꝙ ſe obtulerit incontinẽti pꝛobaturũ
⁊ in electionibus cathedraliũ uel regula
riuꝫ eccleſiaꝝ hoc ſpãle ẽ ꝙ quicquid fa
ctum fuerit poſt ⁊ contra appellõnem ex̃
iudicialem ex cã pꝛobabili emiſſã ſit nul
lũ ipſo iure.ut in.c.ſi poſtq̃ȝ.de elect.in
vj.Secus uero in electionibus inferioꝛuꝫ
eccleſiarum.ſcðm Jo.an.⁊ Jo.Mo.⁊ ar
chi.in.d.c.ſi poſtq̃ȝ.ſcðm doĩnos de ro
ta.in decis.nouis decis.c.l.ſed Bal.ĩ.di
l.appellõe.C.de ap.dicit ꝙ iudex appel
lõnis anteq̃ȝ iudici a quo inhibeat debet
pꝛemittere illam cognitionem an appel
latio ſit recipienda uel non quia ante hu
iuſmodi cognitionem ad inhibitionem
procedere non debet.ut in.c.romana.ĩ.
§.ſi uero.de appe.ſcðm Ang.in.d.l.ap
pellõe. dicit ꝙ põt iudex appellõis etiã
duꝫ cognoſcit utrum appellõ ſit recipiẽ
da uel non inhibere iudici a quo.ut ĩ.al
la.c.non ſolum.⁊ hoc ante comparitio
nem appellati.eo aũt comparente ⁊ ne
gante ex ſufficienti cã foꝛe appellatũ nõ
debet inhibere niſi ſuꝑ inſufficientia cau
ſe pꝛime pꝛonunciet.ut in alle.c.non ſo
lum.⁊ ſit cautus ſcðm eũ appellãs ut ſẽ
per petat renouatõnem attemptatoꝝ de
appe.c.conſuluit.⁊ ibi ꝑ Jnno.⁊ ſi ap
pellatur ab interlocutoꝛia ſuperemergẽ
ti ſuperſedendum ẽ in tota cã ſi toti cau
ſe inferatur pꝛeiudicium.ut in.c.ſuꝑ eo.
de appel.ubi per Jnno.⁊ Bar.

NIL nouari nullitate pendente.
ſi queratur an pendentia nulli
tatis impediat aliquid innoua
ri ſeu executionem fieri.dic ꝙ ſi nullitas
intentatur principaliter ⁊ per modum
actõnis tunc ſcðm.Jnno.in.c.cum in iu
re. ꝺ offi.dele.⁊ Ang.in.l.iiij.§.condẽ
natum.ꝺ re iud.⁊ per eundem in.l.i.ff.
nil innouari ape.pen.nullitas taliter itẽ
tata non impedit executionem nec ali
quid innouari immo ſnia non obſtante
pendentia nullitatiſ mãdabitur executõi
hoc tenent domini de rota.in decis.no.
decis.c.lxxxiiij.quia non uidetꝛ iure cau
tum ꝙ pendentia nullitatis executioneꝫ
impediat.ſcðm Jnno.ibi.immo potius
ꝯtriũ.ut.l.fi.C.de ordi.cogni.Bal.uero
in autꝫ.que ſupplicatio.C.de pꝛecibus
ĩperatoꝛ offe.dicit ſic.Jnno.dicit ꝙ nul
lo iure cauetꝛ ꝙ pendente nullitate non
poſſit fieri executio.ita no. ipſe in.c.cũ
in iure.de offi.dele.ego credo dicit ipſe
ꝙ Jnno.ſẽſerit ꝙ ſi fiat nõ reuocetꝛ ꝑ mo
dum attentati ſed expectabitur finis ne
gocij.ut in fi.autꝫ.que ſupplicatio.non
tamẽ credo dicit ipſe ꝙ Jnno.tradat re
gulam ſuper executionem interim fiẽdã
quia diceret falſum quia cum iterim ſit
dubiũ iudici non debet eſſe uelox ad exe
quendum ⁊.ſ̃.iſta mã dic lacius ꝙ aut
ſnia que alle.nulla puta ſnia banni aut
alia apparet nulla ⁊ ſic nullitas alle.⁊ iu
ſta cã ⁊ tunc nil debet inouari ⁊ ita bãni
tus uigoꝛe talis ſnie interim non põt offẽ
di interim penden.cã nullitatis quia nõ
meretur executõnem.ut in.d.§.condem
natum.⁊.l.ſi cum nulla.ff.de re iud.aut
alle.nullitas ex iniuſta cauſa ⁊ calumnio
ſe ⁊ tunc pendentia nullitatis non impe
dit executionem ⁊ iſto caſu bãnitus iteri
põt impune offendi quia non ſũt attẽdẽ
de friuole defenſiones.ut.l.fi.de pꝛocu.
aut dubitatur an cauſe nullitatis ſunt iu
ſte ⁊ tunc eſt diſtinguendum quia aut al
legans nullitatẽ offert ſtatim pꝛobaturꝝ
⁊ tunc talis allegatio cum ſuſpendat exe
cutionem tunc bannituſ uigoꝛ talis ſnie
que dicitꝛ nulla non poterit iteri offendi

per ca q̄ no. Bar. ⁊ Doc. i. d. §. condem
natum. ⁊. l. fi. C. de ordi. cog. ⁊. l. iij. §.
ibidem. ff. ad exhibenduz. aut probatio
talis nullitatis requit altiorem indaginē
⁊ tunc i ciuilibus non suspendit executō
nem sed posset innouari ⁊ sñia exequi. ut
statim dicetur. In capitalibus tamen ⁊ i
criminalibus ubi executio est irretracta
bilis pendentia nullitatis impedit aliq̄d
īnouari ⁊ executionem fieri. scd̃m bal. in
l. eum qui duas. C. de adult. quod ori
ginaliter fuit dictum pauli de liaciarijs.
limitātis hanc materiam. i cle. i. de re iu.
de quo etiam per bal. i. d. l. eū qui duas
Et predicta dicūt. Ang. ⁊ Imol. in. d. §.
condemnatum. ꝙ cum instrumenta gua
rentigie habeāt executionem paratam. se
cundum formam statutoꝝ tuscie ꝙ licet
petatur retractatio istrumēti ut quia pe
titur coram epo instrumētum declarari
vsurarium. illa petitio nō retardabit exe
cutionem instrumēti ⁊ hoc ē scd̃m eosd̄
de mente. Inno. in. d. c. cuz in iure. Et p
pterea inoleuit mos ſm eum ꝙ iudex ec
clesiasticus ibibeat iudici seculari sub pe
na excōmuicatiōis ut super executione
supersedeat. An aūt eps possit facere in
hibitionem ualidam. anteq̄ pars aduer
sa fuerit citata eo casu quo als non esset
suspensa iurisdictio iudic. seclaris. Frede
ricus de senis tenuit ꝙ non per no. in. c.
romana. de appe. in. vj. put ipse no. i cō
silijs suis. consilio. c. lxxxx. ⁊ ꝙ dixit non
impediri executionem sñie licet pendeat
cā principaliter. s̄. nullitat. itellige uerū
si obiciatur simpliciter de litis pendētia
super nullitate secus si obiceretur ex° nul
litatis ⁊ de illa uellet dicere icontinēti nā
nō est repugnans quia deductuz pricipa
liter per uiam nullitatis posset etiam de
duci per uiam executionis ⁊ sic uicerit in
forma excipiēdi. facit qd̄ no. in. c. ij. ⁊ f.
de ordi. cog. per hoc etiam uidetur scd̃m
Imol. ibi. ꝙ si in executione instrumenti
opponat executio vsuraria eo casu debz
remitti ad epz. qd̄ quādo sit collr ex no.
in. l. ticia. §. usuras. ff. soluto matrimo.
per Bar. in. l. omni innouatōne cessante.
C. de sacrosanc. ecc. per Bar. ⁊ bal. i cle.
ij. de iudic. ꝙ tunc forte debet superse
dere iudex secularis per. c. tuam. cum ibi
no. de or. cogni. Si aūt nullitas non iten
tatur pricipaliter ⁊ per moduz act. sed p
modū executionis obicitur ꝯ sñiam. tūc
scd̃m bar. in. d. §. cōdemnatū. quādoq̄
ex parte eius qui opponit nullitatē nihil
ē probandum ut quia dicit se non fuisse
citatum uel non fuit procur. q̄ egit. ⁊ ista
exceptio nullitatis impedit executionē ⁊
nil pōt inouari. sic intelligit ꝙ no. Inno.
in. c. cum in iure. de offi. deleg. ⁊ i. d. l. si
cūm nulla. ⁊. d. §. condemnatum. ⁊. l. li

cet. C. de procur. qd̄ ē ueruz. scd̃m Ang.
i. d. §. condemnatū. quando petitur exe
cutō coram iudice condemnante uel eius
successore. secus si peteretur corā subdi
to iudicātis qui pōt precise compelli ad
executionem sñie. ut cum delegatus apo
stolicus precepit ordinario ut suam sñiaz
executōni mādet. facit. c. sane. ⁊. c. pasto
ralis. de offi. deleg. ⁊ eo. ti. c. significasti.
nam tūc non admittitur talis querela se
cundum eum si tamē iudex sup executio
ne additus suspicabit sñiam nullam pro
pter aliqua uerisimilia debet cōsulere iu
dicātē ⁊ supersedere quousq̄ secundum
mandatū recipiat scd̃m Inno. i alle. c. cū
i iure peritus. d̄ q° p bar. i. l. a diuo pio.
in prin. de re iudi. Si uero peteretur a iu
dice nō subdito iudicanti eo forte addi
to ad preces ⁊ litteras iudicātis scd̃z no.
i. l. a diuo pio. i prin. ⁊. §. i. tūc scd̃m In
no. i. d. c. cuz in iure. si suspicatur sñiam
nullam aut iniustam admittet hanc que
relam ⁊ de ea cognoscet de quo etiam p
bar. i. d. l. a diuo pio. sz dic ang. ⁊ Imo.
ubi. s̄. ꝙ quatenus suspicat ꝙ quando
de iiusticia ꝙ pōt admittere ⁊ cognosce
re non uidetur bene dicere ymo quando
sñia transit in rem iudicatam ne sint elu
soria decreta pretoꝝ. ut. l. si pretor. ff. de
iudic. p glo. i. c. pastoralis. §. q̊a uero. d̄
offi. deleg. Quandoq̄ uero per illum q̄
adv̄sus executōez nullitatis excipiēdo op
poit ē aliq̄d pbādū i cā nullitatis ⁊ tūc
aut ista executio requiret altiorem inda
ginem ⁊ tunc non impedit execu. ut. l. f.
C. de ordi. cogni. ⁊. l. ij. C. de falsis. Si
uero incontinenti probare posset ⁊ tunc
impedit executionem ⁊ nil nouari. ut in
alle. l. fi. ⁊. l. iudicati. C. si ex falsis instru
mentis. ⁊ de iudic. l. si pretor. §. marcel
lus. ⁊ sic intelligitur dictum spec. i ti. de
sñia. §. que sunt. ⁊ probat scd̃m bar. rōe
quia i executiōe sñie debet haberi cogni
tio sūmaria ut. l. a diuo pio. §. sup reb⁹
de re iudi. ⁊. in cognitione sūmaria non
admittit executio que requirit altiorem
indaginem sed admittūt ille que possūt
expediri incontinenti. ut. l. iij. §. ibidez.
ff. ad exhibē. ⁊. l. ille a quo. §. si de test.
ff. ad trebel. ⁊ premissa uera nisi exceptō
nullitatis cā morande solōnis opponere
tur quia tunc non impedit nouari ⁊ exe
cutionem fieri pēdētia nullitatis. ut. l. ij.
C. de fal. ⁊ scd̃m Ja. bu. postq̄ post ne
gociuz liquidatum opponitur presumit
cā morande solōis fecisse. ut patet in. d.
l. ij. p eumdem. at tamē ꝙ. s̄. dictum ē ꝙ
ubi exceptio nullitatis requirit altiorem
indaginem ꝙ eius pendētia nō impedit
executōnem credit. Ang. ꝙ hoc ē uerum
regulariter. fallit tamen scd̃m eum quan
do alle. nullitas sētētie ex eo capite quia

ſnia dicitur lata ꝑ falſas alloes falſo mō factaſ ꝯ abſētem ex cā neceſſaria ⁊ ꝓbabili. ut infirmitatis uel legatōis. ſic debet itelligi. l. ſi pretor. §. marcellus. ꝟ. paul⁹. nam tunc de executione cognoſcens non debet ita exequi ſniam. ſed debet admittere dictam querelam. Bal. aūt uidetur illum tex. intelligere quando incontinenti poſſit docere qd̓ uidetur rationabilius. per. d. l. iij. §. ibidem. Bal. aūt ſuꝑ iſta mā paucis uerbis ſe expedit in alle. autꝗ que ſupplicatio. ubi dicit ꝙ nullitatis obiectus non inducit ꝓprie litis pendentiam. ſubdens aut ſnia ualuit ⁊ iudicium non pendet. aut non ualuit ⁊ tunc nō inducitur pendentia rōne nullitatis mote ſed rōne prime cauſe ⁊ tunc aut offertur ꝓbatio prompta nullitatis ⁊ non fit executio nec inouat̉. ut. d. §. condemnatū. aut requirit longum examen. ⁊ tunc interim fit executio. ut. l. fi. C. de ordi. cog. Item qui dicit teſtm̄ nullum ſi in cā ſuccumbat non repellit̉ a legato. ſcd̓m Bar. in. l. poſt legatum. ff. de his quibus ut indig. Sed an pēdente cā nullitatis poſſit petere legatū. dic ſcd̓m bar. in. d. l. poſt legatum. ꝙ non quia fieret preiudicium petitioni hereditatis. l. nō diſtiguemus. §. ſi his. ff. de arbitris.

NIL nouari integrū reſtitutōne pendēte. dicit Cy. in. l. unica. C. nil inouari ite. reſti. poſtul. ꝙ de iure ciuili i ite. reſtitutiōe poſtulata nihil inouat̉ de iure canōico hoc modificat̉ uidelicet ꝙ non fit executio ipſa i integrū reſtitu. pēdente niſi dicta reſtitutō maliciose petat̉. ut in. c. ſuſcitata. de integrum reſti. tamen adūte ad unum ꝙ domini de rota i deciſ. nouis. c. lviij. dicūt ꝙ in. d. c. ſuſcitā. potius fuit gratioſa prouiſio pape ꝙ̄ iurꝗ deciſio. ſ₃ Inno. ibidem dicit ꝙ pendētia integ. reſti. ipedit aliquid innouari ⁊ ſniam exequi niſi qn̄ ſunt preſumptiones ꝯ petentē ꝙ maliciose petat talem reſtitutionē quia tūc rōne talis preſūptionis pendētia litis ſuꝑ reſtitutōne non impedit aliquid innouari ⁊ executōnem fieri. ut in alle. c. ſuſcitata. Si ꝟo preſūptōnes non ſunt ꝯ petētem ⁊ ſnia ē lata per minorem iudicē. tūc reſtitutio i inte. impedit aliquid innouari. ut. d. l. unica. Si uero ſnia ē lata ꝑ pricipem ſpāle ē in eo ꝙ pendentia cauſe reſtitutionis non impedit aliquid innouari ⁊ ita ſniam exequi. ⁊ ē ratio ſcd̓m eum quia aduerſus ſniam principis non dat̉ reſtitutio niſi per ſupplicationem petat̉ ſed ſupplicatio nō impedit executionem ut in autꝗ. que ſupplicatio. C. de precib⁹ impa. off. Hoſti. uero in ſūma i ti. ꝺ ite. reſti. i. §. an executō ſnie. dicit ꝙ Uincē. dixit ꝙ executio ſnie deb₃ retardari ꝙ̄do aduerſus eam petitur integrum reſti. lic₃ quandoꝗ uideatur ꝙ papa ex aliqua lata cā mandaret executoni ſniam licet aduerſus eam integrum reſtitutio peteret̉ attamen de iure debet retardari. ut. d. l. vnica. Hoc aūt uerū ē ꝙ ſi preſūptio ſit ꝯ petentem cautione preſtita de reſtituendis omnibus ab ipſo uictore que occaſione ſnie ad uictorem peruenient mādabitur ſnia executioni ꝯ petentem. ut ē expreſſum in. di. c. ſuſcitata. Nam cum de iure ſit qd̓ ab omnibus ſuſpectis exigenda ē cautio quando in poſſeſſionem mittuntur. C. de leg. heredi. l. ſi fraudē. de peti. here. l. f. ꝺ reiuen. l. is a quo. ut le. no. caue. l. poſtꝙ̄. ꝺ dam. infe. l. pretor. ⁊. c. eccleſia. ut lite pen. ⁊ ſi non pōt preſtari cautio res mobilis debet ſequeſtrari penes iudicem. ff. qui ſatiſda. cog. l. ſi fideiuſſor. ⁊. c. fi. ⁊ pe. ex̄. ut lite pendē. alias ſi poſtulans integrum reſtitu. non ſit ſuſpectus nihil debet innouari pen. cā reſtitutioniſ in integrum nec pen. ap. ij. q. vj. c. appellōne. ff. nil no. l. i. ꝺ Rep. c. olim. ſicut nec lite pen. ut litꝗ pen. ꝑ totum. Sed ludo. in. l. poſſideri. in. §. ſeruus. ꝺ acqui. poſſ. poſt bar. in. l. pe. ff. ꝺ auct. tu. ⁊ poſt bal. in alle. autꝗ. que ſupplicatio. dicit ꝙ aut taliſ reſtitutio appa ret petita iuſte ⁊ tunc eius pendentia impedit aliquid inouari ⁊ executionem fieri. ut probatur in. d. l. vnica. ⁊. l. ſi cauſa cognita. C. de tranſac. ideo bannitus iterim impune non pōt offendi. aut appar₃ petita temerarie ⁊ tunc licet in ſuſpenſione executōnis quo ad ciuilia dicatur qd̓ aut apparet manifeſta temeritas ⁊ nō ſuſpendatur executio etiam ſi offerat incōtinenti ꝓbatur. ſcd̓m Hoſti. i. d. c. ſuſcitata. aut non appar₃ maifeſta ⁊ tunc ſimiliter non ſuſpenditur. licet ſit neceſſe tali caſu preſtari ſatiſdationem de reſtituendo in caſu in quo reſtitutio obtineat̉. ut in. c. ſuſcitata. de integrū. reſti. attamen hoc ꝟo caſu in criminalibus executio corporalis ſnie ſuſpendit̉ ratione irretractabilis executionis ſcd̓m paulum de liaciriјs. ſ̄. alle. ⁊ iō bannitus interim nō pōt impune offēdi. Et no. bene unum quod dic̄. bal. i. l. ij. circa fi. C. ſi pē. app. morſ inter. ꝙ ſi ſtatutum dicit ꝙ querele bannitoru₃ debeant admitti debet intelligi excepta illa quam bannitus per modu₃ reſtitutioniſ in integrum intentat ꝯ bannitum ad eius reſtitutionem. hoc probatur ex textu. in. c. i. ꝺ Rptꝗ. i. vj. ubi licet audientia iudicij aliqua denegetur excōmunicato agenti. ut de iudic. c. intelleximus. attamen intelligitur denegata illa que aduerſus reſciſionem excōmunicatōnis intentatur de remedio cōpetenti de

iure cõmuni ⁊ non de iure spãli unde licz
tollatur appellõ non tamen tollitur resti
tutio tex. ẽ iũcta glo. in. ĩ. sicut. C. de pre
script] .xxx. ã. ⁊ aut] .qua i prouincia. C.
ubi de cri. agi. opor. ⁊ hoc tenent domi
ni de rota. in decis. nouis. decis. c. liiij.
sed bal. i alle. l. si cã cognita. p tex. ibi.
dicit ꝙ integrum restitutio petita suspẽ
dit sniam diffinitiuaz gº iterim non põt
exequi facit. ff. de aut] .tu. l. defendente
⁊ istud ẽ uerum scõm eum ibidez nisi re
stitutio que petitur sapiat naturaz suppli
cationis uidelicet quando petit ꝯ sniaz
principis sic intelligitur alle. c. suscitata.
⁊ ita dicit tenere Inno. scõm unam opi.
Sed idẽ bal. in. d. l. vnica. C. inte. resti.
postu. dicit ꝙ quando executio esset irre
tractabilis puta quia corporalis penden
te integrũ restitutione interi non põt fie
ri executio unde scõm eundem donec cõ
dẽnatur petit restitutionem in integrum
nõ põt poni in carcerẽ quia istud graua
men non põt reparari in diffinitiua. l. ij.
ff. de app. recip. aut ẽ executio retractabi
lis ⁊ tunc refert aut ille qui petit restitu
tionem offert paratam probatõnẽ ⁊ tũc
dicunt quidam ꝙ aut ẽ presũptõ ꝯ ipsũ
ex qualitate cause uel ex psona pronũtiã
tis ut quia princeps pnunciauit ⁊ interi
fit executio prestita tamen satisdatione
scõm similem formam que tradit i alle.
aut] .que supplicatio. pro quo facit. c. su
scitata. ⁊ alle. l. ij. C. ꝺ falsis. ⁊ ꝺ or. cog.
l. fi. Sin aũt non ẽ presumptio ꝯ petentẽ
cessare debet interim executio. ut. l. si cã
cogni. C. de transac. de quo per Jo. an.
in addici. spec. in ti. de i integ. resti. sz idẽ
Bal. in aut] .que supplicatõ. dicit ꝙ resti
tutio integrum (misericordit iplorat iõ
quãdã similitudinem habet cuz supplica
tione sed quia tendit ad rescisionez ⁊ ad
reponendum rem i ueteri statu habet si
militudinem cum appellõne quia non es
set in ueteri statu si interim aliquid inno
uaretur iõ quidam sic distinguũt aut im
ploratur integrum restitutio bona fide
⁊ interim omnia stant i suspenso ut in al
le. l. si cã cognita. Si uero implorat teme
re aut ẽ temeritas euidens ut quia icolo
rate petit restitutio ⁊ tunc non suspen
dit executõ. ut. ff. ꝺ mino. l. minor. aut]
magistratᵘ aut ẽ temeritas uelata ⁊ tunc
l. presumit ꝯ petentem tunc interim fit
executio satisdatõne prestita ⁊ non aliter
ar. alle. aut] .que supplicatio. ⁊ hanc uiaz
eligit papa i. c. suscitata. unum tam̃ no.
ꝙ anteq̃ uolens intentare beneficium re
stitutõnis in integrum adṽsus sniam seu
aduersus snias audiat opᵘ ẽ ꝙ sũmarie
doceat de aliqua noua cã propter quam
uerisimiliter scit ipsuz fore lesũ. ff. de mi.
l. minor. cuz sua glo. ⁊ ita tenent domini
de rota in decis. nouis. decis. ij.

NIL nouari pendẽte recursu ad
arbitrium boni uiri. Reductõ
ad arbitrium boni uiri secũdũ
Bal. i addici. spec. in ti. de arbi. non ipe
dit executionem snie arbitralis si per for
mam alicuius statuti habet paratam exe
cutionez ⁊ hoc pbatur quatuor rõnibᵘ
primo quia presumũtur tales reductões
fieri cã morande solõnis. C. de fals. l. ij.
C. de ordi. cog. l. fi. Secundo quia cã exe
cutionis ẽ sũmaria unde non retardatur
per petitionem que requirit plenariam
cognitionem. ut. C. de compensac. l. fi.
⁊. C. de edic. diui adr. toll. l. ij. ff. ad tre
bel. l. ille a quo. §. i. ff. ut in poss. legat.
⁊. c. a quo. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §.
si super rebᵘ. Tertio q̃a iste sunt mutue
petitiones ⁊ i sũmarijs sũmaria cognitio
non suspenditur p reconuentionem cau
se non sũmarie. ut. no. i. c. i. ꝺ mutu. pet.
Quarto quia q̃do duo iudicia sic se ha
bent ꝙ unum ⁊ alterum sunt penitus op
posita unum non impedit processuz alte
rius. ff. de ex. rei iud. l. si iter me ⁊ te. Sz
uidet oppoitũ pluribus rõnibus. primo
ex preiudicialiũ nã nam qõ p̃iudicialis ẽ
preferenda. ff. de iudic. l. per minorem.
⁊ no. in. l. qui prior. ff. eo. ti. ⁊ de noxal.
l. si ad libertatem. in prin. secundo quia
non debet iudex exequi quando snia po
stea subiacet retractatõni arº. ff. de excu
sac. tu. l. dicitur. Tertio quia reductõ ha
bet instrumenta appellõnis ergo interim
nil ẽ innouanduz. C. de transac. l. si cã co
gnita. Quarto quia actõ p̃iudicialis ha
bet instar executionis. ff. ꝺ in offi. testõ.
l. papinianus. i. §. si filius. Quinto uide
tur casᵘ ex cõiũctiõe duaꝝ. ll. si eni filiᵘ.
erat debitor patris ⁊ pater moriens insti
tuit ex̃neum filio exheredato põt filius
conueniri petitione hereditatis ex iure
patrio ⁊ habet paratam executõnem. ff.
de peti. here. l. Item ueniunt. §. item rec
tus. quez tamẽ filius opponẽdo querelã
reicit. casus ẽ i. d. §. si filius. qõ uerũ cre
do quando cã reductionis. j. duos men
ses ⁊ ita incontinenti non requires lõgũ
tractatum debet finiri forte ex forma ali
cuius statuti arº. ff. de iure fis. l. aufert.
§. qui compensatõni. si aũt ex forma sta
tuti aut alias sui nã requirit longum tra
ctatum tunc iudex debet exequi recepta
cautione de restituẽdo integrum. c. susci
tata. sed Ang. in. l. i. C. q̃do prouocar ñ
ẽ necesse. dicit ꝙ exº nullitatis requirens
altiorem indaginem non impedit execu
tionem instrumenti guarentigie nec lau
di arbitralis quoniam cã executiua sum
maria ẽ in qua non admittũtur exceptio
nes requirentes altiorẽ indaginem. l. ij.

C. de edicto diui adri. toll. ⁊ ꝑ Inno. c. cum in iure. ꝺ offi. dele. in prima colum na. ubi dicit ꝙ pendentia litis preiudicia lis executionis non impedit executionez snie ⁊ qꝺ non iuenitur iure cautũ qꝺ im pediat ⁊ subdit bal. in. d. l. i. C. quando ꝓuoca. ⁊c. ꝙ si quis recurrit ad arbitriũ boni viri ⁊ recurrẽs habuerit iustã cãz li tigandi ꝙ excusatur a pena ꝑ glo. ordi. C. quoꝝ ap. nõ recip. l. ab executore. iun cto tex. cum glo. que incipit distinctõne habita. que ẽ no. ⁊ ꝑmissa faciunt ad qõ nem in qua consuluit Dy. cuius consiliũ incipit tholomeus manẽtis. ꝙ si aliquis ꝓmisit arbitramentum non reducere ad arbitrium boni uiri sub certa pena ⁊ po stea fecit reduci ⁊ sucubuit ꝙ incidit in penam quia ꝑ illam sniam fuit declaratũ ipsũ debitum reduxisse ꝙ placet Bar. in l. qui rome. §. duo fratres. ff. ꝺ uer. ob. ubi dicit esse casum scꝺm illam opi. qua di i. d. §. fuisse male iudicatum. ⁊ tamẽ penaz fuisse cõmissam. sed ibi dicit ꝙ cũ ipsa qõ defacto occurrisset perusij ⁊ ma gnum scandalum ibidẽ gnãsset. idẽ bar. consuluit contrarium ⁊ adhesit op. glo. l. tres fratres. ff. de pact. que dicit ꝙ licz cõmittatur pena tamen obstat ex° doli ⁊ idem sensit glo. i. d. §. duo fratres. post mediũ. i. ṽ. sin aũt. dicas ꝙ male. ⁊c. Et hanc ptẽ etiã ipse bar. tenuit allegãdo ꝑ hoc qꝺ no. Guil. ꝺ sucza. in summa i ti. de arbi. ṽ. sz nunqd. ubi dĩc ꝙ si talis pe tens reducere habet iustam causam liti gandi excusatur a pena sicut etiã ꝓpter iustam cãm litigandi excusat quis ab ex pensis. l. qui solidum. §. etiam. de leg. ij. cũ ꝯcordãcijs. ⁊ alle. l. si quis forte. ff. de pen. ⁊. l. si debitor. ff. de pet. her. que. ll. satisfaciunt ut põt patere recte itelligẽti licet Ang. dicat ꝙ non uidet qualiter fa ciãt ⁊ allegãt ultra predicta ꝙ debeãt ex cusari a pena quia iusta cã excusat a do lo. l. igitur. ff. de lib. cã. ⁊. l. si plagij. C. de plagiarijs. ⁊ hanc opi. uidetur tenere Jo. an. i. ti. de arbi. §. fi. ṽ. quid si ꝓmis suz. que scripta non uidetur Bar. uidisse cum non faciat mentõnem. Si ergo iusta cã litigandi excusat a pena fortius si appa reat sniam esse iniustam. sed hanc partez dixit tenere Ang. fore uerissimam maxie si ꝯ petitorem abñtem lata fuit snia ꝑ. l. papinianus. §. meminisse. ⁊. l. q repudiã tis. §. fi. ff. de inoffi. testõ. nam licet ibi loquatur in pena legali tamen uidetur i pena conuentionali ex idemptitate ratio nis adducendo per hoc. ff. de ṽbo. obli. l. quidam cum filium. ṽsi. si filius sit uic tus iniuste i querela nihilominus põt pe tere penam promissã si fuisset exherdat⁹ ⁊ sic i iudicõ pene põt ṽificari qstio ini quitatis prime snie ꝑ illum qui succubu it. nec põt illi tex. rñderi scꝺm eum nisi diuinando subaudiatur ꝙ ibi filius in q rela sucubuit ex eo quia illam post quin quẽnium intentauit. sed hec diuinatio ẽ refugium miserorum. ut dicit glo. i. l. fili um quẽ habentem. C. fa. her. ⁊ sic rema net ꝙ dicta R° non ẽ bona. ⁊ hanc partẽ tenet Bal. in. d. §. duo fratres. ⁊ clarus in. l. tres frates. ff. de pact. ⁊ scꝺm Ang. non obstat. d. §. duo fratres. quoniã ipe tenet lec. Rogerij ꝙ ibi fuit bene iudica tum. Item non ob. si dicat ꝙ post sniaz non põt obici exceptio que habeat ipsaz impugnare ut ibi per euz ⁊ plene ẽ dictũ s̃. in clausula si tibi cõstiterit.

NIL nouari recusatione iudicis pendente. Ang. i. l. i. ff. nil no. ap. pen. dicit si ṽtat in dubiuz an pẽdẽte cã recusationis iudicis suspecti reputati aliquid possit innouari ⁊ inoua tum reuocari dicit ꝙ Inno. in. c. cuz spã li. ꝺ appel. dicit ꝙ meminit se legisse pro cessum iudicis recusati non tenere nisi ap pelletur aut cã alio mõ sit reuocata ꝑ su periorem sed hodie factus ẽ nouus casus ꝙ si iudex recusetur ex cã legitima ꝙ nil innouatur. ut in. c. legitima. de appel. in vj. Si ergo recusatio facta ẽ sine cause in sertione stabo Inno. scꝺm Ang. Hostiẽ. uero in sũma in ti. de offi. iudicis delega. sub Ricella de recusatio. §. quid sit effec tus. dĩc ꝙ ẽ effect⁹ recusatõis ut iurisdic tio recusati suspendatur cã recusatõis pẽ dente sicut pendente appellõne cã suspen ditur ⁊ regulariter ẽ uerum nam sicut ꝑ appellõnez receditur ab audientia iudic. sic ⁊ ꝑ recusatõz nec habeo necesse appel lare sed sufficit recusatio sicut inuitur in c. Po requiris de appel. ⁊. iij. q. v. quia su specti. C. ꝺ iudicis. l. apertissimi. ⁊ sicut sẽ tentia post appellõnem iustam ẽ ipso iur nulla. ut in. c. cum olim. ꝺ offi. de leg. ad fi. ⁊ de appel. c. dilectis filijs. §. qr vero sic post recusac. lata ẽ nulla ẽ. sicut audi uit ad no. Inno. qui hoc tenet ut ipse di cit ibidem ⁊ hoc uerum ẽ in utroqꝫ si cã propoita uera ⁊ legitima ẽ alioquin ꝯ. ꝺ appe. c. cum spãli. ubi hec duo equiparã tur appellatio ⁊ recusatio iõ dicit Rca de appel. ⁊ recusa. quia diuersi sunt modi ꝑ quoꝝ quemlibz ab audientia iudic. rece ditur ⁊ ubi non ẽ locus appellõni non est locus recusatõni. ꝺ appel. c. sup eo. lo. ij. primo R°. Sed an sit uerum ꝙ recusatio ipso iure suspendat iurisdictionem iudi cis ut ẽ dictum Inno. i alle. c. cum spãli. tenuit ꝙ non ⁊ iõ dixit tenere processum iudicis recusati nisi fuerit appellatum. sed bar. tenuit ꝯrium in. l. quia poterat. ff. ad trebel. dicens esse casũ i. l. i. C. si qua ũqꝫ ꝓdio pote. sz posset defacili Rnderi

q̇a ibi spāle ē in casu illo ut dicit Inno.
in.c.insinuante.de offi.del.⁊ sic forte de
iure posset defensari sñia.Inn̄o.i.c.cum
spāli.Nec ob.glo.i.l.de iure.ff.ad mu.
quam alle.Bar.quia illa non uidetur ꝓ
cedere sed opi.Bar.tenuit Hosti.ut ē.s.
dictum quaꝫ refert Io.an.i.c.cum spāli.
alle.⁊ fuit orig naliter opi.glo.in.c.quo
tiens.ij.q.vj.⁊.iij.q.v.c.quia suspecti.
⁊ hanc opi.secutus ē pe.de ancha.i.c.iu
dex.de offi.deleg.i.vj.ꝑ.d.l.i.C.si qua
cunq̄ predi.potesta.per.d.c.iudex.ubi
dicitur ꝙ iudex recusatus post recusatio
nem propositam non pōt cām cōmittere
sine recusatoris cōsensu excipit̄ sic mlto
fortius non debet posse i principali cā ꝓ
cedere.arᵒ.aūt.multo magis.C.de sacro
sanc.ec.Sed certe si quis diligēter aduer
tat ille tex.pōt induci ad appellōnem q̇a
si pōt cōmittere cām de recusatoris con
sensu ergo non desinit oīo ipo iure esse
iudex alias priuatoꝝ consensus non pos
set facere eum esse iudicem.l.priuatoꝝ.
C.de iurisdic.o.iu.⁊.ex̄.de offi.dele.c.
significantibus.⁊ sic patꝫ ꝙ habebat ha
bitu iurisdictionē licet ꝯ exercitium pos
set obici exᵒ.⁊ hoc etiam uidet̄ posse col
ligi ex eo qḋ ibi dicit̄ i fi.uidelicet ꝙ la
ta sñia super recusatione ꝙ ipso recusan
te intelligo a qua non sit appellatum ut i
telligit lapus ar.l.i.i.fi.ff.ad turpil.oīo
desinit esse iudex ergo aperte innuit ꝙ an̄
latam sñiam non oīo desierat esse iudex
⁊ sic uidetur ꝙ ex quo habet habituꝫ iu
risdictionis ante sñiam super recusatōne
licet ꝯ exercitium possit obici exᵒ ꝙ si ꝓ
cedat non obstante exceptōe licet aggra
uet partem debeat tenere processus si nō
fuit appellatūm ⁊ sic uidetur ꝙ ille tex.n̄
habeat obstare naꝫ requirit̄ ubi pōt obi
ci exceptio que processum iudicꝫ uel exer
citium iurisdictionis eius ꝙ si obiciatur
⁊ illa non obstante procedat ad ulteriora
uidetur tacite pronunciasse.s̄.exceptiōe
⁊ tenet processus si non appellet̄.ut patꝫ
ex no.i.c.ex parte.de appel.⁊ i.l.a proce
dente.C.de dilac.ubi etiam per Bar.Et
facit ꝙ no.in.l.ait pretor.§.permittit̄.
ff.de mino.⁊ nō obstat qḋ habet̄ ḋ off.
delega.c.prudentiam.ubi non ualet pro
cessus unius ex duobus delegatꝫ sine clā
uel cuꝫ clausula ꝙ si ambo ⁊c̄.ante puri
ficationem clausule quia non habent iu
risdictōnem sed exercitiuꝫ non ualꝫ ꝓces
sus si procedat licet uterq̄ dicat̄ habere
iurisdictionem isolidum ut etiam tetigit
bar.i.l.pomponius.ff.de re iudi.nā ibi
iḋ quia nunq̄ ab ipso inicio alter tantuꝫ
habuit exercitiū insolidum ⁊ si non obi
ciebat̄ exceptio non ē dubium ꝙ tenuis
set processus facit ꝙ no.glo.in cle.ij.ut
lite pen.⁊ ex quo habuit exercitium licet
potuerit elidi exceptōne sumus sub regu
la de qua.s̄.i.d.c.ex parte.⁊ dicta.l.a ꝓ
cedente non obstat.d.l.i.C.si quacūq̄
pred.pōt.quia spāle ē propter enormita
tem delicti ut alij defacili corrigant̄ ar.
l.si quis seruo.C.de fur.ut superius ē ta
ctum.⁊ patet ex predictis ꝙ duplex fuit
opi.an teneat processꝰ iudicꝫ recusati naꝫ
una fuit Inno.ꝙ teneat nisi fuerit appel
latum alia fuit opi.Hosti.⁊.bar.⁊.pe.ḋ
ancha.ꝙ non ualeat ipo iure.Tertia fuit
opi.lapi.in.d.c.iudex.ꝙ processus inte
rim sit i pendenti ⁊ pēdeat ex futuro euē
tu nam si pronunciabit̄ pro recusante de
teget̄ processus non ualuisse sed si ꝯ euꝫ
q̇a detegetur ualuisse ⁊ pro hoc optime
facit ꝙ dr̄ i sili de appel.ab iterlocutoria
quia si iudex a quo ꝓcedat ante iurisdi
ctionem sibi factam pendet processus ex
futuro euentu quia si pronunciabit̄ pro
appellante deteget̄ ꝓcessus irritus fuisse
alias secus.ut in.c.non solum.de appell.
li.vi.et in.c.exhibita.cū si.⁊ sic nō debꝫ
plus ista recusatio q̄ ipsa appellatio ab
interlocutoria.Nam et ibi ille qui appel
lat pretendit iudicem suspectuꝫ ratione
grauaminis.facit quod habetur in.c.ad
hec.de appel.⁊ proprie loquendo uidet̄
interim tener̄ si sit factus ante inhibitōꝫ
an in ueritate ualeat uel nō hoc declara
bitur ex futuro euentu.facit qḋ no.glo.
pe.de excep.c.cum uenerabil.⁊ hec fuit
opi.Inno.in.l.quidam consulebant.ff.
de re iudi.de quo per eum in.l.quia po
terat.ff.ad trebell.de iure canonico.ꝯm
quod debet allegari causa sufficiens ⁊ ꝓ
bari.de offi.delega.c.suspitionis.sed de
iure ciuili ex sola uolūtate potest recusa
ri iudex delegatus ut suspectus.nec ē ne
cesse aliquā causam allegari ul̄ probari.
ut nō.in.l.apertissimus.C.de iudi.unḋ
tunc tantum uidet̄ operari recusatio de
iure ciuili facta delegato sine causa q̄tuꝫ
recusatio facta cū causa de iure canonico
lata sententia omnino desineret eē iudex
et sic processus tunc ipso iure nō ualeret
et ita uidetur de iure ciuili ꝙ ex hoc solo
ꝙ facta est recusatio ipso iure desinit eē
iudex.et per consequens non ualebit ꝓ
cessus.et hec est noua cōsideratio in hac
materia.et sic patꝫ cōcordari posse opi.
predictas.quia opi.Hostieñ.et bar.pos
sunt procedere de iure ciuili.opi.Inno.
posset saluari de iure canonico tamē q̇a
est appellatum ab interlocutoria illa ap
pellatio non reddit processum nulluꝫ ex
hoc solo ꝙ est appellatum si nō est factus
post inhibitionem iudicꝫ.ad quem per
nō.in.c.non solum.de appel.et sic multo
minus ex hoc solo ꝙ facta est recusatio
nō dꝫ processus prius factus esse nullus
nec hoc detegat̄ ex post facto probata

ueritate cause et lata sententia pro recu
sante. bal. ṽo in. l. appellóe. C. de appł. di
cit ꝙ sicut appellatione pendente nil est
innouandum. Ita nec recusatione iudicis
pendente. ut nõ. iii. q. vi. c. pateat. ⁊ per
hosti. de appellᷓ. c. i. et. c. super eo. et. c.
cum teneamur. et. c. constitutus. et. c. bo
ne. et de materia uide plene per lapuȝ in
suis allᷓ. allegatione prima.

NOn nouari. Securitate pendẽte.
Et scias ẜm Bar. in. l. i. ad. l.
iulᷓ. maiestatꝭ. ꝙ securitas est
multiplex. quedam est que datur de iu
regentium ut legatis ⁊ ambasiatoribus.
⁊ isti de iuregentium habent securitatem
⁊ nemo eos impune potest offendere. ut
l. fi. ff. de le. et. l. sancio. ff. de rerũ diui.
Quedam est securitas que datur per iu
ra ciuilia ⁊ non porrigitur ad hostes. ut
l. mercatores. C. de comer. ⁊ merca. Exẽ
plum quicunqȝ uenit ad nundinas nõ dȝ
inquietari. ut. l. i. C. de nundinis. ⁊ ideo
licet statutum ciuitatis det securitatẽ ue
niendi ad nundinas non tamen poterũt
uenire exbanniti seu relegati ciuitatis
nisi expresse sit actum ꝙ banniti seu re
legati uenire possint. ⁊ sic concessio ciui
tatꝭ facta est occasione certe cauẜ. utpu
ta concessa est securitas ueniendi ⁊ redeũ
di pro pace fienda debet intelligi ꝙ pos
sit ire ⁊ redire donec pendȝ tractatus pa
cis. ut. l. continuus. ⁊. l. insula. ff. ꝺ ṽbo.
obli. ⁊. l. ueteres. cũ. l. se. ff. de iti. actuqȝ
pri. Si uero cõcessio est facta generaliter
non occasione certꝭ cauẜ. sed generaliter
tunc si pars petijt securitatem eundi ⁊ re
deundi pro vna uia tantũ. ⁊ ita petitio ẽ
certa ⁊ princeps concessit indeterminate
tunc illa indeterminata concessio intelli
gitur facta ẜm determinatã petitionem.
insti. de inutili stip. §. par. ⁊. l. si sine. §.
interrogatis. ff. de interroga. acti. Quan
doqȝ petitio est indeterminata quia nõ
dicit pro vna uice uel duabus. sed gene
raliter est petita licencia eundi ⁊ redeun
di. sed concessio principis non fuit deter
minata puta pro vna uice tantũ uel dua
bus tantum ⁊ tunc stamus cõcessioni de
terminate sicut iudex indeterminatuȝ iu
ramentum taxat ⁊ limitat. ut. l. fi. §. pe.
ff. de iureiur̃. naȝ in eius potestate est cõ
cedere uel non concedere. Si uero fuit in
determinata petitio ⁊ indeterminata cõ
cessio tunc intelligitur pro prima uice tã
tum. ut. l. boue. §. hoc sermone. ff. de
uerbo. signi. cum si. Sed si dictum fuerit
totiens quotiens placuerit nõ potest ue
nire nisi bis. l. fideicõmissa. §. si quis. x.
ff. de le. iij. Ideo dixit Ang. in. l. si finita
in prin. ff. de dam. infec. ꝙ si quis ꝓmit
tit iudici aliquẽ p̃ntari totiens quotiens
opus fuerit ꝙ liberatᷓ bis tantũ presen
tauerit ⁊ non est ulterius obligatus ꝙ ꝓ
batur ratione ut infinitas euitetur. ut. l.
qui bona. §. fi. ⁊ ibi Bar. Scdõ probatᷓ
quia ex qualibet presentatione generatᷓ
nouum grauamen. utputa sumptuum ⁊
expensarum presentanti ergo ⁊c. ut dicto
§. si quis. x. et idem tenuit ipse Ang. in
l. oratione. ff. de ferijs. ⁊ in. l. ij. §. qui ex
hibendi. ff. de custo. reo. pro quo facit
quod uoluit specu. in ti. de arbi. §. sequi
tur. ṽ. quid si in cõpromisso penali. ut re
fert Bal. in. l. si duo. §. semel. ff. de arbi.
⁊ sentit Cy. in. l. cum antea. C. ꝺ arbitris
ꝙ si in contractu dictum fuerit ꝙ pena
totiens cõmittatur quotiens fuit contra
uentum ꝙ non cõmittitur nisi bis. ꝑ di
ctum. §. si quis. x. Item facit quod dixit
Bal. i simili se ꝯsuluisse. in. l. i. C. uti pos.
immo ut in pos. lega. l. i. ꝙ si arbitro da
ta est potestas sententiandi infra decem
dies cum potestate prorogandi ꝙ nõ po
test prorogare nisi usqȝ ad tres menses ⁊
hoc ratione infinitatis uitande. Sed est
aduertendum quia licet hec opi. sit no
tanda. tamen scdm Lo. in dicta. l. si fini
ta. in prin. est falsa quia illud quod dici
tur infinitatem uitandam procedit nisi
illa ex partiũ uoluntatꝭ oriatur quia tũc
est tolleranda. ut. ff. de fideius. l. si ita. ⁊
l. q̊ bona. §. fi. ⁊ dicta. l. si finita. in p̃n.
de dam. infe. Sed constatᷓ ꝙ per hec uer
ba totiens quotiens pars presentare pro
mittens se infinitum obligauit quia na
tura illorum uerboꝝ hoc importat. ut ẽ
glo. in dicta. l. si finita in prin. l. ueluti.
ff. de eden. ergo tenetur pars etiam deci
es presentare si opus erit. ⁊ hanc opi. seq̃
tur ꝓmolᷓ. d. l. si finita. ⁊ idem Lo. quia
ex quo fideiussor de iudicio sisti aut ꝺ p̃n
tando est obligatus usqȝ ad sententiam.
ut. l. grece. §. post litem. ff. de fideius. in
iquũ esset ꝙ si quis reuȝ añ sententiã p̃n
tauerit si opus esset tercio uel quarto eũ
dem representare non teneretur cũ esset
ad hoc obligatus. ex quo dictus. §. post
litem. indistincte ⁊ non determinate euȝ
obligat. Sed hoc probatur auteñ. Bar. in
simili. in. l. si quis eum. alias incipit si q̊s
ita. ff. de fideius. ubi si fideiussor ꝓmisit
quem presentare ad omnem iudicis uo
luntateȝ uidetur eum promittere presen
tare post sententiam si opus erit non di
stinguendo. an ter uel quater eum p̃nta
uerit. licet Bal. in. l. qui crimen. qui accu
sare non pos. tenuerit contrariũ allegan
do quandam glosellaȝ ex inuentione bñ
dicti de plum. in. l. duobꝰ. §. ex fideius
sore. in ṽsi. si uidetᷓ in uerbo exhibuerit.
ff. de iureiur̃. dicenteȝ fideiussorem de ꝑ
sentando liberari si semel p̃ntauit dum
tamen cum tex. cõiugatur quam nõ tenȝ

infinitas vitanda

Ludo. ex generalitate dicti. §. ⁊ post lit⁊ ⁊ quod nõ. glo. in. l. si seruus hereditat⁊. ff. de diuersi. ⁊ tpali. prescrip. Et ex his infert ad reprobationem eius ꝙ uoluit Ang. in dicto. §. qui exhibendi. dicens ꝙ promittens presentare ad iudic⁊ uolũ tatem liberat' presentando his. hoc eniʒ non est uerum. qm̃ reseruata iudicis uolũ tat⁊ in infinitum procedunt. ⁊ quia uolũ tas mortis aut officii expiratione finitur non auteʒ ex bina aut trina uice. ad hoc ff. locati. l. iiij. ff. de le. i. l. si ita legatuʒ. §. illi si uolet. ⁊ ex̃ de rescrip. c. gratiose ⁊ ꝙ nõ. C. de postu. l. i. ⁊ faciunt que di cuntur in. l. centesimis. §. fi. de uerbo. obli. ⁊ uide Bar. ⁊ ymol'. in all'. l. si finita ⁊ in all'. l. qui bona. §. fi. ⁊ Bal. in. l. sup uacuam. C. de his que pen. no. ubi dicit ꝙ dictio totiens quotiens intelligit' qua tuor ul' pluries secundũ glo. paruã. in. l. cum quis. C. de lega. ¶ Sed an penden te securitate sit aliquid innouandum. et dic secundũ Ludo. in. l. iij. §. seruus. ff. de acquir'. pos. ꝙ aut habet securitatem stant⁊ tempore securitatis nullũ delictũ cõmittit. aut cõmittit primo casu aut se curitas data est a principe ⁊ clarum est ꝙ debet seruari ⁊ nihil est innouanduʒ. ff. de qõ. l. i. §. fi. ⁊. ff. de penis. l. relega ti. Aut data est securitas ab inferiore et tunc aut ex iusta causa ⁊ cuʒ cause cogni tione. ⁊ illa etiam suanda est si securitas sit temporalis non autem perpetua. ut in all'. l. relegati. ⁊. ff. de re militari. l. q̊ cum uno. §. fi. si uero sit securitas perpe tua non ualet. ut in tex. in auten. de man datis principũ. in. §. sed neq̈. Et est ra tio quia qñ est perpetua uidetur senten tiã principis tollere ꝙ ñ potest. l. iudex postq̈. ff. de re iudi. extra ꝺ offi. delega. c. in litteris. Aut est data ipsa securitas sine cause cognitione. ⁊ tunc illa seruãda non est ⁊ impune potest innouari. ut. d. l. relegati. ⁊. l. fi. in fi. ff. de offi. procur'. cesa. ¶ Secundo casu principali quando pendent⁊ securitat⁊ deliquid uidetur di cendum non posse innouari nec assecura tus posse offendi cum securitas uidet' sic concessa pure ergo nõ dʒ subintelligi tacita conditio. s. nisi deliquerit. ut. ff. ꝺ uerbo. obli. l. quicquid astringendum. ff. como. l. in comodato. §. sicut. Cõtra rium tamen est dicenduʒ quia immo de bet in securitate concessa subintelligi cõ ditio nisi assecurat⁹ assecurantem offen derit. uel nisi ipse offensionis causaʒ pre buerit. ad primuʒ. ff. locati. l. quero. §. inter locatorem. ff. de uerbo. obli. l. is q̊ seruum. et de le. i. l. quid ergo. §. si he res. ad scõm. ff. de uerbo. obli. l. quidaʒ cum filium. cum ibi nõ. Iteʒ debet dicta securitas subintelligere rebus in eodem statu pmanentib⁹. ff. de solu. l. cũ quis in prin. et. l. si cum cornelius. de hereti. c. fi. de renunc. c. cum inter. p. sed clarũ est ꝙ deliquens pendente securitate reʒ publicam offendit. ut. ff. ꝺ capti. l. si q̊s in geminis. §. in ciuilib⁹. Item ⁊ ipse no uam offensionis causam sibi prebet rati one delicti nouiter cõmissi. ut. ff. de pub licanis. l licitatio. ⁊. l. item uulneratus. ff. ad. l. aqui. ⁊ sic res in eodem statu nõ permanet ergo securitas expirauit ⁊ im pune potest assecuratus offendi. ⁊ cõtra eum innouari. ⁊ ita debent intelligi que in hoc passu. Jo. an. in addic⁊. spec. in ti. de accusato. in tractatu bannitoruʒ in secunda questiõe suarum addiciorium. ⁊ abb. de rosa in tractatu questionuʒ sta tuaruʒ in ultima parte questioni. xlviij. ⁊ Bar. in dicta. l. is qui reus ad fi. ff. de publi. iudic. ⁊ in. l. relegati. ⁊ Bal. in. l. i. §. non fuit. ff. de dolo. ⁊. l. libertas. ff. ꝺ statu ho. ⁊ Cy. in. l. pñti. C. de his qui ad eccle. confugi. et si data est potestas aliquibus aliquem bannitum eximendi de banno si eis uideat'. an pendente tali deliberatione bannitus interim possit of fendi ⁊ contra eum possit aliquid inno uari uide bar. in. l. iul'. uerum debitorem in repetitione sua. ff. de condi. inde. ⁊ p Bal. in. l. si creditores. C. de fideius. ⁊ ui de glo. in phemio cle. circa. fi. ¶ Et ad uerte ad unũ quia securitas data genera liter nisi expresse caueatur non se exten dit ad causas criminales. ut. l. ij. cũ glo. C. de his qui ad eccle. confugi. ⁊ hoc te net Bar. in consilio suo qꝺ incipit ciuita tis tuderti. dicit statutũ. Item securitas data non se extendit ad debita fiscalia. ut nõ. in auten. de mandat⁊ principũ. §. pupillorum. Item talis securitas aut est p missio aut gratia aut utrunq̈ simul con tinet si promissio facta est tunc debet re stringi ex bono ⁊ equo ut non cõpreben dat personas quas comprehendere esset iniustum. iustificanda est enim omnis p missio q̃to magis potest iustificari. ff. ꝺ uerbo. obli. quidam cum filiũ. sʒ iniquũ esset si cõprehenderet fureʒ aut fugitiuũ aut aliter criminosum. nam gratia facta barbario philippo non fecit eum liberuʒ quia fugitiuus ⁊ fur erat. ff. de offi. pre toris. barbarius hic populus ⁊ princeps possent tamen non presumunt' uoluisse. Si uero gratia est concessa per Rptum tunc quia Rptum imitatur ius cõmune in similibus casibus. ut. ff. de uulgari et pupil. l. ex furto. ⁊ ius cõmune non uult gratiam temporis uel loci fugitiuis opi tulari. ut nõ. C. ꝺ furt⁊. l. fi. nisi in Rpto fieret specialis mentio fuge uel delicti ali as non ualet gratia. de Rptis. c. dilectus filius abbas. sancti Stephani. Si uo gr̃a

continet utrunq3. adhuc non includunt
ea que princeps nō esset uerisimiliter cō
cessurus. ff. de pigno. l. obligatōe genera
li. nec includitur casus insolitus. na3 que
raro fiunt non includuntur. ff. de contra
hen. empti. l. fistulas. §. frumenta. in du
bio non p̄sumitur concessisse contra aliū
quod cōtra se deberet dedignari tibi eē
concessum. de soluc. l. i. nec in generalib⁹
uerbis persone insignes ⁊ maxime p̄emi
nentie ⁊ dignitatis intelliguntur includi.
ut in. c. sedes. ò rescrip. ⁊ no. per Jo. an.
⁊ alios in. c. ij. de ℞p. li. vj. ⁊ ita ↄsuluit
Bal. consilio suo quod incipit Ja. olcari
us. Nam de iure cōmuni etiam in genera
libus capitulis pacis uel alijs non cōpre
hendunt̄ proditores ⁊ insignes crimino
si utputa deo ⁊ hominibus exosi. in. l. lu
tius. §. lutius titius dāma. ff. de leg. ij.
ubi sub generalitate n̄ ueniunt illi q̇ dn̄3
⁊ patriam offenderunt. ad hoc. c. licet. ò
priuilegijs. li. vj. ⁊ quod nō. Bar. in. l.
iij. §. si tibi iudiciū. ff. de condi. ob tur.
causam. ⁊ hoc tenet pe. de ancha. in suis
consi. quod incipit uisis ⁊ diligenter dis
cussis conuentionibus ⁊c. Et tales securi
tates siue saluus conductus. scōm Ang.
in. l. conuentionū. ff. de pac. duces belli
qui bellum ⁊ guerram faciunt nomine ꝓ
prio ut sunt reges ⁊ duces cōcedere pos
sunt non autē ducentes seu facientes bel
lum nomine alieno. ut sunt capitanei ar
morum saluos conductus concedere pos
sunt. ut in dicta. l. conuentionum. Nam
si mandatum dictorum capitaneorum se
extendat ad guerra3 non faciunt treuga3
seu inducias nec contrahent amicicia3 pre
ter mandatum domini quia habens mā
datum non transigit neq3 paciscitur neq3
ad tempus neq3 imperpetuū. ut. l. māda
to generali. ff. de procura. iuncta. l. q̇ ro
me. §. calimacus. ff. de uerbo. obli. qui
notabilis est ad hoc. nam ibi aperte dic̄
ꝙ diem solutionis non prorogat ꝓcur.
nisi hoc habeat in mandatis. Idem uero
Ang in disputatione quā disputauit bo
nonie sue ciuitatis bannitus dicit iudex
habens iurisdictionem ratione proprie
tatis. ut sunt reges ⁊ principes duces co
mites ⁊ barones aut alii qui saltim de fa
cto superiorem non recognoscunt unde
quando solum ad eorum preiudicium iu
risdictionis tractatur sine dubio saluum
conductum concedere possunt libere li
cite ⁊ impune. ff. de penis. l. relegatoꝝ.
sic intellige opi. Bar. in. l. is qui reus. ff.
de publi. iudic. ¶ Si uero iudex habet
iurisdictionem ordinariam uel delegatā
a suo superiore concessam. ut uidemus in
rectoribus ciuitatum qui loco presidum
habentur. l. fi. C. de lon. temp. prescrip.
coniuncta glo. cu3 superiorem habeat ad

uersus cognitionem criminum aut execu
tionem sententiaꝝ quoꝝ quarum execu
tio non spectat ad eos sed ad superiores
saluum conductum cōcedere non potest
nec enim directo uel per obliquū in alie
nam iurisdictionem possunt falcem imit
tere. de aqua plu. ar. l. penul. de iureiur.
c. ad aures. als ad nostram. Bar. in. l. i.
ff. a quibus appell. non licet. ⁊ ita intelli
gitur opi. Oldra. qui tenuit ꝙ iudex po
test dare saluum conductum. si causa est
talis in qua non interuenit procur. sub
dens idem Ang. in. l. utina3. ff. de sepul.
uiola. ꝙ saluus conductus cum alterius
damno seu iniuria concedi non debet in
l. ij. §. si quid a principe. ⁊. §. merito. ff.
ne quid in loco pu. lic3 hoc male seruet̄.
facit ad hoc de confirmatione utili ui in
utili. c. dilectus. Concludendo ibidem ꝙ
saluus conductus interdu3 subdito inter
du3 hosti interdū ꝓpter repsalias forte ti
menti uenire ad ciuitatem bononie. si da
tur hosti non est seruandus nisi detur
a duce belli. ff. de dolo. l. i. §. non fuit.
ff. de pac. l. conuentionu3. ⁊ ibi no. si p⁹
saluum conductum datum fieret pax ser
uandus est scōm Ja. de beluiso. in dicto
§. sed neq3 de mandatis principū. sed si
non datur a duce belli tunc seruari pōt
nisi priuatus non seruans iniuria3 publi
cam exequatur non seruando saluum cō
ductum. ff. de religi. l. minime. ⁊ in aut.
de mandatis principū. §. sed neq3. ⁊ in
§. non fuit. hunc autem saluum condu
ctum perpetuo nemo concedit nisi solus
princeps. ff. de penis. l. relegati. tempo
ralis ergo saluus conductus concipi pōt
per inferiore3 a principe iuxta causa3 sub
sistente puta si bannitus bononie uel de
alio crimine diffamatus uult securitate3
a iudice ut possit comparere ⁊ se excusa
re. ut. ff. de pub. iudi. l. is qui reus. faci
unt no. in. l. de etate. ff. ad trebell. ⁊ qò
no. in cle. pastoralis. de re iudi. Salu⁹ ue
ro conductus subdito non hosti cōcedi
potest per inferiores a principe ex iusta
causa cuiusmodi cause cognitio pertinet
ad iurisdictionem concedentis saluū con
ductum. Exemplum pone cum timet ali
quis per aliquem offendi. Nam petitio
cautionis de non offendendo iudicis ar
bitrio moderanda est. ff. de dam. infec.
l. qui bona. §. qui damnum. Sed si quis
habet saluum conductum pro quatuor
hominibus secū euntib⁹ ⁊ ducit quinq3
uel habet saluum conductum pro aliqui
bus rebus ⁊ portat ultra illas alias res
an saluus conductus sit in totum ruptus
uel habeat pro contentis in saluo con
ducto. Bar. in. l. principalibus. ff. si cer.
pe. in simili ponit ꝙ si statuto cauet̄ ꝙ
null⁹ possit deferre uinū extra sine licēcia

nisi ad usum suuꝫ ⁊ aliquis detulit ultra nunquid perdat totum. Ja. de are. tenet ꝙ totum quia uenit contra priuilegium ergo illo non debet uti. l. iudeos. C. de iudeis. ⁊. C. de nautico fenore. l. cum ꝓponas. ⁊ de aque ductu. l. eos. li. xi. sed Guil. de cu. quem sequitur Bal. in di. l. principalibus tenet contrarium quia sumus in actu diuiduo ⁊ separabili ubi utile pro inutile nō uiciatur. l. certi condi. §. i. ff. si cer. pe. ⁊. l. iij. §. si quis stipulanti. ff. de uerbo. obli. ⁊. l. i. §. trebati⁹ ff. de aqua coti. ⁊ esti. ⁊. l. i. §. publicanus. ff. de publicanis ⁊ iura. Ja. de are. loquitur de priuilegiis que sunt contra ius sed licencia reducitur ad ius cōmune ⁊ non est odiosa. ⁊ sic non admittitur ꝑ abusionem. ar. l. si unus. §. pactus. ff. ð pactis. ⁊ per Bal. in dicta. l. cum proponas. s. all. ⁊ per Bar in. l. eodem. §. dominus. ff. de publi. Et sic ex predictis apparet decisio ꝙ saluus conductus ī totum nō est ruptus sed tamen illi qui sūt ultra numerum debent capi ⁊ publicari ⁊ quando quis habet saluum conductū pro se ⁊ quatuor seu quinqꝫ sociis nō potest secum ducere personam reprobatā puta hostem uel hereticum nisi hoc expsse caueatur quia cum illis nullum habemus participiuꝫ secundū Bar. in. l. i. ff. ad. l. iul. maie. iudeum autem bene pōt ducere in sua comitiua. secundū Ang. in l. utinam. ff. de sepulcro uio. Item nō potest hominem maioris preeminentie ⁊ dignitatis seu conditionis ꝙ ipse sit cui dict⁹ saluus conductus est concessus. in clem. non potest. de procur. ⁊. l. fi. de uino tritico ⁊ ole. lega. ⁊ in. c. sedes. de Rp. ⁊ talis saluus conductus etiam rebellibus est seruandus per concedentem. ut. l. cōuentionum. ff. de pac. de quo per glo. in l. i. §. non fuit. ff. de dolo. ⁊ qui ipsum frangit in crimen lese maie. incidit. scōm Bar. in. l. nullam uim. ff. de suscep. ⁊ archa. li. x. Item omnis qui habet securitatem ab homine standi in ciuitate si eam habet legittime quia a publico ei data est dicitur ea habere a lege eo ꝙ nullo modo potest offendi. ff. ad. l. cor. de sica. l. iij. §. transfugas. ⁊ ibi Bar. illi uero qui timent offendi an securitas sit prestanda. Bar. ponit in. l illicitas. §. ne potentiores. ⁊. §. quies. ff. de offi. presidis ⁊ in. l. qui bona. §. si quis iussit. ⁊ Cy. ⁊ guil. de cuno in. l. presenti. C. de his qui ad eccle. confu. ⁊ Bar. in. l. i. C. in quib⁹ causis colosensi. li. xi. ⁊ dic post eos ⁊ Ang. ꝙ aut inimicicia ꝓuenit absqꝫ mea culpa. ⁊ tunc domin⁹ potest cogere quē de non offendendo mihi caueat per dictum. §. si quis iuxta. sumpto ar. a contrario sensu aut aliqua culpa mea subest quare mihi quis inimicari debeat ⁊ tūc aut petitur cautioneꝫ interponi ante aliquam offensam a nemine factā. ⁊ potest peti cautionem prestari iudicis officio. ⁊ ita intelligitur. d. l. illicitas. §. ne potentiores. ⁊ in. l. i. §. quies. ff. de off. pre fec. ur. ad hoc. s. de usufructu. l. equissimuꝫ. de re iudi. l. ꝙ iussit. in glo. parua facit quod nō. Inno. in. c. in presentia. extra de proba. ⁊ maxime si ex tali dissentione respublica ledatur ut plerumqꝫ solet. ut. ff. de captiuis. l. si quis ingemia. §. in ciuilibus. Aut petitur cautio post offensionem per petentem factam ⁊ tali casu. quicquid dicat bar. secundū Lud. in dicto. §. si qs iuxta. cui assentit Ang. offensus non potest cogi ad cauendū ad petitionem partis sed bene per iudicem potest artari ad cautionem interponendam. ad hoc facit. l. stipulatio. C. ð sen. l. furti. §. pactus. ⁊. §. si iussu. in glo. ff. de his qui no. infa. ⁊ est ratio quia cum precessit culpa offendendo ergo ei caueri non dꝫ. fac. ff. de mino. l. auxilium in prin. ⁊ dicto. §. si quis iuxta. de usuris. c. quia frustra. ¶ Duobus enim casibus puto bar. saluandum. primum est quo cienscunqꝫ lis aut inimicicia longissimo tempore durassꝫ aut duratura esset. adeo ꝙ sequeretur ambarum partium destructio. tali enim casu potest iudex cogere ad cautionem interponendaꝫ aut ad pacem faciendam ⁊ eum cogere potest ut super lite transigat que diu durauit. textus est qui non est alibi. xc. di. c. placuit. secundū. d. Anto. de butrio de mutuis petitio. c. i. ⁊. ij. qd nō. ⁊ tene mēti qa limitat nō. in. l. transigere. ꝑ glo. ⁊ doc. C. de transac. ¶ Secundo casu quando peteretur cautio ratione eius rei quam his a quo cautio petitur habere desiderat. ad hoc extra de resti. spo. c. litteras. Et ita debent intelligi que. s. hoc articulo notantur per Jo. an. in addic. spe. in ti. de pigno. §. sequitur. ð. sed quid si timeo. ⁊ per bal. in dicto. §. quies. ita intelligitur. l. presenti. ⁊ quod ibi nō. per Cy. ⁊ guil. C. de his qui ad eccle. confu. ⁊ cautio que prestabitur tūc prestabitur cum determinatione certi temporis non autem infinitum tenebitur. ad hoc. ff. ð damno infec. l. qui bona. §. fi. ⁊ uoluit Ang. in. l. iij. §. si iura. ff. de dam. infec. Et licet superius sit satis dictum an securitate pendente aliquid sit innouandum dic tamen latius ⁊ aliter secundū Jo. de ꝑmol. in. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. ubi sic dicit aut bannito pro maleficio sic inculpatur ð aliquo delicto sibi possit dari saluus conductus. bar. per. l. is qui reus. concludit ꝙ sic per glo. fi. d. l. is quī reus. cum tex. ⁊ ex hoc uidetur ꝙ

si bannito proueniendo potestas dat sal
uum conductum ꝙ non possit ipsum po
stea capere ⁊ decapitari durante saluo cō
ductu. ⁊ hoc uidetur tenere Cy. in dicta
l. presenti. ad finem. contrarium uidetur
uelle glo. in. §. neqꝫ autem homicidas.
in auten. de mandatis prin. all. que glo. ē
singularis ⁊ non est alibi. ⁊ idem tenuit
ibi Ia. de belui. dicens ꝙ talis impune n̄
obstante saluo conductu potest decapi
tari quasi de iure non teneat illa talis da
tio saluus conductus. guil. de cu. in. l. i.
§ non fuit. de dolo uidetur uelle ꝙ si de
tur existenti in loco ubi poterat capi de
iure per dantem saluum conductum tūc
non teneat datio salui conductus secus
si erat in loco i quo capi nō poterat nec
inuitus extrahi. ⁊ sic dicūt colligi posse
ex dicto. §. neqꝫ. iuncto. §. precedenti. ⁊
per hoc uidetur sentire ꝙ si potestas be
ne det saluum conductuꝫ bannito ꝓ ho
micidio existenti in territorio bononie
ubi poterat capi ꝙ non teneat datio sal
ui cōductus. secus si fuisset in territorio
ferrariensi. ⁊ si in alterius territorio in
quo non potest capi per potestatem bo
nonie. immo si esset captus ciuitas ferra
riensis possit eū repetere. ut est glo. que
reputatur singularis. in. l. quid sit fugiti
uus. in. §. apud labeonē. ff. de edil. edi.
potes concludere in questione. s̄. dicta
quia aut potestas bononie dat saluum
conductuꝫ ex causa ut propter inuestigā
dam ueritatem alicuius rei ⁊ tunc debe
at seruari. ar. l. is qui reus. cōiuncta glo.
aut saluum conductū dat absqꝫ aliq̄ cau
sa. ⁊ tunc si dat existenti in loco de quo
inuitus poterat extrahi ⁊ capi. ⁊ tunc ui
detur ꝙ non teneatur seruare nec debe
at per dictum. §. neqꝫ. s̄. all. cuꝫ glo. sua
⁊ quod no. Ia. de belui. ⁊ hoc etiam ui
detur sequi Bar. in. l. is qui reus. allega
ta in una solutione inq̄ꝫtum dicit ꝙ. §.
neqꝫ autem. loquitur quando datus est
saluus conductus. ⁊ fidantia ad fineꝫ ut
effugiatur punicio delicti ⁊ non est iusta
causa. ⁊ hoc etiam sentit Guil. in. d. §.
non fuit. licꝫ Cy. sentiat contrarium. in
dicto. §. presenti. sed non uidetur bene
responsuꝫ ad. §. neqꝫ. qui uidetur repro
bare eius opinionem. si autem ille cui da
tur saluus conductus fuisset in loco de
quo inuitus capi non poterat est maius
dubium propter id quod dixit guil. in
dicto. §. non fuit. tamen de rigore iuris
uidetur ꝙ non sit permissum iudici sine
causa dare saluum conductum homicide
per dictum. §. neqꝫ autem. ⁊ ideo nō ui
detur tutum se submittere tunc litteris
salui conductus. accedat ad hoc qđ ha
betur in. c. accedens. lo. ii. extra ut lit n̄ cō
tes. ubi est tex. ualde nō. ꝙ non tenetur
quis se submitture fidei capitalis inimi
ci etiam cum litteris uel saluo conductu
⁊ hec faciunt ad id ꝙ cotidie iudices ma
leficiorum qui dicunt capto pro malefi
cio at sibi promittunt ꝙ si fateatur ueri
tatem ꝙ non patietur aliquod malum.
nam talis promissio uidetur nulla. per ea
que. s̄. dicta sunt. ⁊ facit quod habetur
in. l. iurisgentium. §. si paciscar. l. ius pu
blicum. de pac. ⁊ hoc in foro contentio
so. ⁊ facit quod habetur per glo. que re
putatur singularis in. c. cupientes. de elec.
li. vj. que dicit ꝙ fouens iustam causam
potest se defendere etiam per caulatio
neꝫ. in foro autem conscientie fort non ē
licitum mentiri. nam mendaciū indistin
cte uidetur prohibituꝫ. licet vno casu sit
maius q̄ꝫ alio. xxij. q. i. c. i. ¶ Pro latiori
tam doctrina huius materie est aduertē
dum ꝙ considerari possunt tres casus ut
tetigit Ia. de bel. in dicto. §. neqꝫ. nam
aut fidantia seu saluus conductus datur
hosti aut datur subdito aut datur alij n̄
subdito pro casu. si datur a lege seruari
debet. exemplū in. l. fi. ff. de legationibus.
si autem non datur a lege. ⁊ tunc si datur
ab aliquo autoritate legis debet seruari
exemplum. qn̄ datur fidancia a duce bel
li hosti. l. conuentionū. ff. de pac. Si vero
datur ab alio sine legis autoritate non ē
seruandus. si talis prosequtur iniuriaꝫ pu
blicam. ut dicto. §. non fuit. si auteꝫ pri
uatam tunc potest seruari si uult sed non
tenetur nisi pax fuerit facta. ut dicto. §.
non fuit. iuncta. l. i. ⁊. l. conuentionū. ff.
de pac. Secundo casu quando datur a
superiori subdito tunc si datur a lege est
seruanda. ut dicta. l. p̄senti. ⁊. §. sed ne
qꝫ. in auten. de mandatis principū. Ideꝫ
si ab alio autoritate legis. ut probatur in
dicto. §. sed neqꝫ. secus si datur sine legis
autoritate. ut dicto. §. sed neqꝫ auteꝫ ho
micidas. Tercio casu si est solemnis ⁊ ob
ligatoria seruari debet quia graue est fi
dem fallere. l. i. ff. de constitu. pe. idem
est si est obligatoria sed non solemnis.
ut quia non potest probari. nam tūc de
ficit probatio sed non ius. l. duo sunt ti
tij. ff. de testa. tu. secus si sit solemnis. ut
quia apparet probatio sed non obligato
ria. ut quia pacto nudo. nam secundum
leges non obligat. l. iurisgentium. §. sed
cum nulla. ff. de pactis. sed secunduꝫ ca
nones secus. ut extra de pactis. c. i. ⁊ ad
predicta bene facit quod nō. Bar. in sua
questione que incipit statuto lucan̄. ciui
tatis. an autem securitas data extenditur
ad delicta deinde nouiter ɔtracta. Ang.
in. l. pen. §. illud. ff. ꝙ quisqꝫ iur. dixit
ꝙ rescriptum ex parte impetrantis per
quod quis sibi potuit prouidere non ex
tenditur ad futuras obligationes. ar. l. si

ita scriptum. ff. de uerbo. obli. ⁊. l. si ita
stipulat9 fuero illud aut illud. §. cuz sti
pulamur. e. ti. ⁊. l. a colono. ꝯ aur. ⁊ ar.
lega. ⁊. l. si ita. ⁊. l. rutilia. de contrahen.
emp. inde dixit ibi Asig. ꝙ si impetraui
ut non tenear meis creditoribus respon
dere usq3 ad quinquenniū non ut eodez
rescripto contra creditores futuros ar°
iurium predictoꝝ.

Nil nouari. Dilatione pendent9
nil est innouandum dilatione
pendente. ut. l. siue pars. C. de
dilati. quod est ueruz secundū Cy. in di
cta. l. siue pars. nisi uellet ex causa dilati
onem abreuiare. ut. l. qualē. in fi. ff. de
arbitris. Item nisi pendente pro dilatio
ne altera pars fugere uellet. ut. ff. de his
que in fraudem credi. l. ait pretor. §. si
debitorem. Item nisi sit alius articulus
super quo non est data dilatio. nam cuz
datur dilatio ad vnum articuluz potest
procedi super alio. C. de rebus cre. l. ge
neraliter. §. his autem. dummō sit sepa
ratum non connexum alias secus. extra
de appell. c. super eo. ⁊c. Bal. uero in. l.
in omnibus. ff. de iudicijs. dicit ꝙ pen
dente dilatione ad soluendum debz pre
stari cautio de soluendo adueniente ter
mino. ut. l. in omnibus. ff. de iudic. ⁊ iō
pendente dilatione aliquando aliq̄d po
test innouari quia debet prestari cautio
ex causa de quo dic. ut nō. Cy. in. l. uni
uersa. C. de preci. imp. of. ff. so. ma. l. ij.
⁊. l. si constante. §. quotiens. an hoc lo
cum habeat in contractibus stricti iuris
sunt glo. contrarie. in. l. in omnibus. ff.
de iudic. ⁊. l. in possessionez. ff. ex quib9
caus in pos. ea. et illa cōiter approbatur
per. l. ii creditores. ff. de priuilegijs cre
ditorum. adde quod nō. Cy. in. l. ij. C.
de hereditat9 uen. ⁊ dicit idez Bal. in. l.
si debitori. ff. de iudic. ꝙ condemnatus
ut soluat infra certum tempus. potest ca
pi pendente termino seu dilatione ut sa
tis det. certuz est enim ꝙ tenetur satisda
re. ut. l. si debitori all. ⁊ est rō quia istud
tempus datur miserationis causa. ff. de
penis. l. si cum militi. §. cum intra. ergo
interim debet satisdare. ff. so. ma. l. si cō
stante. §. quotiens. C. de preci. impera.
offe. l. uniuersa. ⁊ ꝙ dicitur ꝙ potest in
terim capi est uerum ꝙ potest capi inte
rim ratione satisdationis non ratione de
biti. ⁊ ideo debet prius constitui in mo
ra sup ipsa satisdatōe nisi esset debitor su
spectus de fuga. de pigno. l. quesitum.
¶ practica autem qualiter suspectus de
fuga capiatur: ⁊ que sunt necessaria an
teq3 quis possit capi. ponit Ang. in. l. si
creditores. ff. de priuilegijs credi. ⁊ dicit
inter cetera ꝙ iuramentum non sufficit.
Bal. uero in. l. apertissimi. C. de iudic.
dicit ꝙ non sufficit iuramentum sed de
bet allegari causa puta quia forensis ua
gabundus ⁊ non possidens immobilia.
ut. l. fideiussor. in fi. ff. qui satisda. cog.
⁊ in auten. de exhiben. reis. §. sancimus.
¶ Probatis autem his causis summatiz.
tunc sufficit iuramentum suspitionis als
non facit. ff. de priuilegijs creditoꝝ. l.
creditores. ⁊ ideo iudex debet esse caut9
ad interroganduz de qualitate cause seu
causarum suspitionis. ⁊ si fuerint cause
uerisimiles tunc poterit ꝓcedere ad cap
turam occasione debiti liquidi. non au
tem occasione debiti incerti quia nō de
bet incipi ab executione maxime ad cap
turam personalem. ut. l. i. C. qui bo. ce.
possunt. ⁊ no. in. l. iij. §. tutores. ff. de
suspec. tu. ff. ad trebell. l. imperator. C.
de sententiā passi. l. fi. et ꝯ iure do. l. ubi
adhuc. ⁊ secundū Bal. dicitur dilatio as
signari miserationis causa quia nō uenit
secundum naturam contractus uel actio
nis intemptat9. sed extra naturam ipsius
rei siue sit dilatio legalis siue iudicialis.
⁊ secundū Ange. in. l. si debitori. all. si
debitor confitetur debitum etiam dila
tione pendente que iudicatis debet da
ri. uel etiaz si non confitet ⁊ est condem
natus ⁊ non est appellatum capi poterit
ut satisdet infra tempus quod datur iu
dicatis ad soluendum per hanc litteraz.
ista eni dilatio datur miserationis causa
ut in. l. si cum militis. §. i. ff. de ꝯpensa.
⁊ ideo non debz esse nociua creditori q̄n
debeat esse cautus ⁊ secur9 ut adueniēt9
tempore sibi satisfiat ⁊ pro pena sit cau
tus iudex maleficioꝝ ut si tali dilatione
pendente concessa condemnato pro cri
mine ad soluendum potest capere ipsuz
condemnatum ꝙ non tardet eum caper
nec timeat propter pendentiam dilatio
nis. ⁊ ita uidi seruari dicit Ang. de facto
in quodam rectore qui cepit malefacto
rem dilatione pendente ⁊ eum relaxauit.
nam fuit condemnatus ipse tempore sin
dicatus. Bal. autem in. l. siue pars. C. de
dilatio. dicit ꝙ pendente dilatione iudi
cis officium conquiescit nisi iudex dila
tionem reuocauerit. ut in glo. l. siue ps.
C. de dilatio. uel nisi ille cuius est data
dilatio sit suspectus de fuga. ut dicta. l.
siue pars. quod est nō. secundū Cy. uel
nisi super alio articulo super quo nō pē
det dilatio. ar. C. de rebus credi. l. gene
raliter. §. sin autem. Sed an sit nullum
id qō fit pendente dilatione ⁊ contra di
lationem dic ꝙ sic. ut no. in. l. i. ff. de fe
riis. ⁊ ita tenet Cy. sed certum est ꝙ reus
nō potest aliquid facere infra dilationē.
ut quia unus se artauit. dicit Bal. post
Guil. de cu. ꝙ adhuc debet expectare

licet nil posset facere in isto termino q̊a
adhuc durat termin⁹. de hoc habes glo.
ordinariam. in. c. ubi maius periculū. de
elec. in. vj. ⁊ facit. c. ꝯmissa. ꝺ elec. in. vj.

NIl nouari. Accusatione penden
te. dicit Ang. in. l. defensionis
facultas. C. de iure fisci. li. x. ꝙ
pendente controuersia cum fisco super
aliquibus bonis nemo debet sua posses
sione priuari nec incorporari eius bona
in fiscuȝ. hinc descendit quod no. Inno.
in. c. querelam. de elec. ꝙ si iudex abstu
lit alicui possessionem illo non requisito
potest illam reuocare illo non citato in
quem transtulit. hinc descendit qꝺ dici
mus ꝙ nemo debet de facto sua possessi
one priuari. C. unde ui. l. si quis in tan
taȝ. ⁊. l. meminerint. ⁊ si per uim uel alio
modo. l. fi. immo quilibet est in sua pos
sessione tuendus ⁊ defendendus. ut no.
de preben. c. de multa. ⁊ facit quod no.
ff. ne uis fiat ei. per totum. ¶ Item accu
satione pendente descriptio bonoꝝ que
fit in signuȝ incorporationis. ut pingere
arma fisci. C. ut nemo priuatus. l. ij. ⁊. l.
si quando. C. de bonis uacan. ⁊ ista non
debent fieri lite pendente quia non debȝ
fieri executio ante sententiā. ut. l. defensi
onis facultas. all'. ⁊. l. i. C. de execu. rei
iudi. Quedaȝ est descriptio ordinata so
lum ad finem ut omnium rerum habeat'
notitia. ⁊ ista potest fieri accusatione pē
dente. ut. ff. de acquiren. reis. l. fi. ff. de
uen. in possessione mitte. l. i. §. pe. ff. de
bo. auc. iudi. pos. l. fi. ff. locati. l. domini
orreoꝝ. quia nemini affert preiudicium.
licet tamen incorporatio fieri non possit
lite pendente. tamen propter timorem
baraptationis pōt uenire ad sequestruȝ.
ut. l. imperatores. ff. de appell'. de qua se
questratione ultra omnes doc. mundi lo
quitur Archi. xi. q. i. c. quia res. si tamē
possessor uult satisdare de seruando rem
semper sequestrationē euitat. de reb⁹ ec
cle. non alie. c. si quis diaconi. unde Cy.
qui hoc dicit in. l. i. C. de prohibi. seque
stra. dn̄s Bar. in. l. litib⁹ de agri. ⁊ censi.
li. vi. dat remedium ad sequestrū. impe
diendum dicens ꝙ ille qui uult impedi
re sequestrū aut etiam facere reuocari de
bet donec satisdari de restituēdo taȝ abs
ꝙ alia ꝑ destinatōe unꝺ non sufficit sim
plex satisdatio nisi dicta reponant' ꝙ col
ligitur ex littera in all'. l. litibus. hoc re
medium secundū Bal. in. l. i. ꝺ prohibi.
sequestra. pe. est uerum quando inter ac
torem ⁊ reum cadit satisdatio alias non
cessat sequestratio. ut. l. impator. ad tre
bell'. ⁊ ꝙ descriptio fieri posset. ut est di
ctuȝ. ponit Bar. in. l. fi. ff. de requir'. reis.
⁊ in. l. post contractum. ff. de donati. et
Bal. in. l. defensionis. allegata. ⁊ dicit gl.
in dicta. l. defensionis. ꝙ hec questio an
titius delinquerit de cuius bonis querit'
debet precedere omnem incorporationē
bonoꝝ. ⁊ in alijs fiscum precedat uel nō
pro quo. l. i. C. ubi cause fiscalis. ut' etiā
si liquet de delicto debȝ liquer' an bona
sint illius. ut. l. fi. C. de bonis uacan. Itē
idem Ang. in. l. i. C. de reis postu. li. x.
dicit ꝙ postulatus de crimine nouos ho
nores non assumit nisi suam ignorantiaȝ
excusauerit. ideo dicitur postulatus de
crimine. quia si postulatur debitor quā
titatis non prohibetur honores assumer'
nisi essȝ debitor ex causa uectigalium. ut
l. Reptum. §. debitores. ff. ꝺ mune. ⁊ ho.
⁊. l. i. C. de debi. ciui. uel nisi inferreretur
sibi qꝺ omnium bonoꝝ uel maioris ꝑtis
ipsorum. ff. de excusa. tu. l. propter lite.
uel nisi sibi moueretur questio status.
Iteȝ iō dr' postulat⁹ quia si nondū postu
latus est uel est postulatus. sed accusator
desistit non prohibetur ad honores assu
mi. ff. ꝺ mun. ⁊ ho. l. rescripto. §. si q̊s.
Item ideo dixit nouos quia ueteres reti
net. ut. l. aufertur. §. si quis in reatu. ff.
de iure fi. Item ideo dixit honores quia
a muneribus non excusatur. sicut nec in
famis. ut. l. unica. C. de infamibus. li. x.
Illud autem no. ꝙ sicut postulatus de
crimine dignitatꝭ repellitur. ita ⁊ a testi
monio. ut. l. testimonium. ff. de testib⁹.
Item ab officio procuratiōis. ut. l. reuȝ.
C. de procur'. ⁊ dicit Bal. in dicta. l. reū.
ꝙ accusatus de crimine capitali non pōt
esse alterius procurꝭ. ut dicta. l. reum. ra
tio quia tantum operatur prudentia litꝭ
q̄tum sententia condemnatoria quantū
ad interdicendum officium. ff. de mun.
⁊ ho. l. reus delatus. ⁊. c. olim. de accus.
Si uero loquimur ꝺ crimine non capita
li. Ratio est quia lex uult ꝙ intēdat pur
gationi criminis ⁊ ꝙ non suscipiat offi
cium procurationis. ar. ff. ꝺ publi. iudi.
l. is qui reus. ⁊ per. d. l. reum criminis.
dicunt doc. ꝙ prelatus accusatus de di
lapidatione in curia romana non potest
interim tan̄q̄ sindicus monasterij agere
uel conueniri qꝺ no. ⁊ si administrator
legittimus puta prelatus tutor curator
postuletur de crimine rōe h⁹ postulatio
nis interdicitur sibi administratio. ut. l.
reo criminis. ff. de solu. uide. c. omnipo
tens deus. de accusa. ⁊ in. c. accusatum.
de simo. ubi Inno. sic dicit non accusa
tum suspendi ab officio. ⁊ hoc est ꝓpter
infamiam. ⁊ non obtinet solum in simo
nia sed etiam in aliis criminibus. C. de
reis postu. l. i. li. x. ⁊. q. v. c. presbiter. et
propter suspitionem quis remouetur ab
administratione. iij. q. ij. ⁊. c. ea. Item ꝓ
hibetur ab ordinibus q̊bus accusatus

⁊ etiā quo fit inquisitio. lxxxi. di. tant⁹.
ar. C. de procur. l. reum. sed non credūt
quidam ꝙ ab electione. prohibeatur. ⁊
est ar. quia procur. constitu⁹ non prohi
betur sed procurationem exercere. ut. l.
reum. C. de accusa. alij contra hoc. aut| .
non extendimus ad exceptionem uel de
nunciationem. quia q̄tumcunq̄ excipia
tur uel denunciatur. nihilominus tamen
eligitur ⁊ confirmabitur ⁊ consecrabit̄.
in alia eccle. uel electione quam in illa ō
qua excipitur. ⁊ de hoc no. de disponsa.
impube. c. ad dissoluendum. ⁊ eodeȝ mo
do uidetur dicendum quibusdam in ac
cusatione ⁊ forte non male. c. accusatuȝ.
de simo. tantum loquitur in inquisitiōe.
⁊ exponunt accusatum. i. infamatum. ⁊
ꝓpter infamiā. contra eū procedit inqui
sitio speciale enim dicunt inquisitionem
ut nullus contra quem proceditur inqui
rendo possit eligi. ⁊ est ratio q̇a cum in
quisitio non debuit fieri nisi contra dif
famatum. ergo iste qui diffamatus est eli
gi non potest. sed accusatio denunciatio
⁊ exceptio est in optione cuiusq̄. etiam
nulla infamia precedente. ⁊ ita per con
seques essent ī potestate cuiusq̄. ⁊ in op
tione cuiusq̄ quemlibet ab electione re
uocare uel remouere. ⁊ hoc plus cōsonat
rationi. ⁊ dicebat Inno. in. c. dudum. ō
elec. ꝙ pendētia litis sup crimine non im
pedit superiorem quominus cum accusa
to possit dispensare. de quo uide tex. de
iudi. c. at si clerici. ⁊ etiaȝ dicebat Inno.
in dicto. c. dudum. ꝙ pendentia litis iter
confirmatorem ex una parte ⁊ electum l̄
eligentes ex alia non impedit superioreȝ
quin possit de beneficio illo alteri proui
dere. ⁊ idem no. in. c. cum. M. de consti.
Io. uero dē ꝑmol. in. l. ꝙ si forte. §. sunt
quidaȝ. ff. de soluc. dicit inquantū Bar.
hic dicit ꝙ si prelatus. etiam si ꝓbatur
suspectus non remouetur ab administra
tione. nam hoc est falsum. ut probatur
in. c. licet eli. ⁊ ibi per Inno. ex̄ de simo.
⁊ per glo. ⁊ Io. an. in. c. uenerabili. ō of.
delega. ⁊. iij. q. ij. c. quia ea. Sed querit̄
quare prelatus statim cum accusat̄. de
suspecto non remouetur ab administra
tione sicut fit in tutore. ut. l. eum quem.
de suspec. tu. c. cum prelati equiperant̄
tutoribus. ut. l. orphanatrophos. cuȝ ibi
no. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. c. qualiter ⁊ quā
do. lo. ij. de accusa. R̄ndit Inno. in. c. li
cet eli. quia pleniorem ⁊ pinguiorem cu
ram ⁊ administrationem habet prelatus
quam tutor cum possit uti fructibus ad
suam utilitatem. ⁊ sic tanq̄ procur. in rē
suam ꝙ non est in tutore. ideo per solam
pendentiam accusationis de suspecto ip
so iure interdicatur tutori administratio
tamen secus est in p̄lato. si tn̄ ultra pen
dentiā accusationis sit aliqua uerisimilis
suspitio contra prelatum tunc non in to
tum interdicitur administratio prelato.
sed ei datur coadiutor. ⁊ ita loquitur. c.
uenerabili. p̄mo allegato. Si uero postea
probatur suspitio tunc ex toto remouebi
tur. ut patet ex dicto. c. uenerabili. ⁊. c.
licet eli. Ang. auteȝ in dicto. §. sunt qui
dam. hoc non declarabat sed solum dice
bat simpliciter ꝙ potest dari coadiutor
ubi prelatus est suspectus uel de dilapi
datione diffamatus de quo coadiutore
habet̄ tex. in. c. grandi. de excessibus pre
latoꝝ in. vj. ⁊ idem dicit quando admi
nistrator est negligens. nec potest remo
ueri propter negligentiaȝ quia potest ei
dari coadiutor. ut in. c. grandi. allegato.
⁊ de dicto coadiutor̄ habet̄ tex. cuȝ glo.
in. l. si preses. C. quomodo ⁊ quando iu
dex. ⁊ dicto. c. uenerabili. Item adde in
quantū Bar. simpliciter uoluit ꝙ si tutor
accusatus de suspecto est coniunctus pu
pillo ꝙ nunq̄ debet remoueri etiam si ꝓ
batur suspitio. nam glo. tenet contrariū
quando sibi ascribitur culpa ⁊ non dol⁹
sed tunc uerba debent reparari ne infame
tur. ar. l. non debet. ff. de dolo. ita tenet
glo. in. l. i. §. ostendimus. ff. de suspectis
tuto. licet glo. non bene se firmauerit. in
l. tutor. aliquo uinculo. eo. ti. Bar. tamē
ibi dixit hoc arbitrarium in hoc ultimo
casu. Et per predicta patet ꝙ non proce
dit equiparatio. glo. quam facit de pre
lato ad tutorem accusatum de suspecto
propter pendentiam accusationis. ut q̇a
perdat administrationem. licet glo. hoc
senserit. in. §. hoc autem. insti. de suspe
ctis tuto. Io uero de lingna. in. c. licet
eli. de simo. dicit ꝙ Hosti. ibi ultra glo.
dicit ꝙ si euidenter cōstat de suspitione
dilapidationis uel uideatur. pape suspē
dit̄ ab administratōe. nā ⁊ ad hoc suffic̄
s̄m Inno. leuis suspicō. ut. l. ꝙ si forte. ō
solu. ⁊. ff. de suspe. tuto. §. iij. preterea.
qn̄ ipso administrante accusatio intendi
tur tunc enim alius in administratōe sub
rogatur. ⁊ sic intelligas. iij. q. ij. quia ea
ar. C. de suspectis tuto. l. eum quem. de
accu. c. olim. ⁊ secunduȝ hoc intelligunt̄
no. in. c. uenerabili. de offi. dele. dicebat
Hosti. ꝙ quando de dilapidatione inq̇
ritur fiunt due inquisitiones. prima de
suspectione. secunda de ueritate. de pri
ma fit inquisitio sumaria. ideo quia ti
metur ne is ꝯtra quē de ueritate inq̇rē
dum est officiales corrumpat. ⁊ etiaȝ inq̇
sitōis ūitatē īpediat si in administratōe
ꝑseueret. ideoq̄ si ꝑ sumariam informa
tionem factam super suspitione suspect⁹
appareat ab administratione remouetur
ut allegato. c. licȝ eli. ⁊. iij. q. ij. quia ea.
secunduȝ Gof. sicut alias per suspitionē

fit sequestratio. ff. ꝺ appell. l. imperatores. ij. q. vj. quotiens. ⁊ sacerdos ab executione ordinum suspenditur. in. c. accusatum. de simo. c. quotiens. de purga. cano. et c. inter sollicitudines. ⁊ tutor ab administratione si ipsum suspectum liqueat aptissimis argumentis. ff. de suspec. tuto. l. ij. §. preterea. qui si ob fraudem remoueatur fit infamis. C. de suspec. tuto. l. fi. alias autem non remouetur nisi probata suspitione. ut in dicto. c. licet. ⁊ in aut. de non alienandis. §. quia uero leonis. ⁊. §. si quando. coll. ij. probatur suspicio per coniecturas. ut si ecclesia magnos habet redditus nec requiruntur magne expense. ⁊ nihilominus est prelatus magnis debitis implicatus. ut patet in dicto. c. licet. al's nec excuset se prelatus obtentu nobilitatis quia quantumcunque nobilis sit restringere ⁊ temperare debet expensas secundum ecclesie facultates. ut patet in eo quod legitur ⁊ no. in. c. quoniam. i. rñso. de uita ⁊ ho. cle. ⁊ de insti. c. i. ⁊. c. auctoritate. probata uero suspitione suspecto suspenso inquiritur de ueritate dicte delapidationis non sumatim ut prius sed plene. sed si ueritas reperitur nec possit se excusare omnino deponitur ab administratione imperpetuū ⁊ dabitur non coadiutor sed administrator. C. de sacrosan. eccle. l. iubemus. xij. q. ii. nobis. et per primam sententiam super suspitione remouetur ab administratione temporalium ne impediatur inquisitio ueritatis ⁊ ne interim bona ecclesie dissipet. ut innuitur in dicto. c. licet. ⁊. iij. q. ij. quia ea. quia interim ⁊c. nihilominus tamen prelatus remanet in administratione in spiritualibus. xij. q. ij. quia nobis. ⁊. c. uultrane. viij. q. iiij. c. nonne. xvj. q. fi. c. fi. ⁊ lit. pen. per totum. secundū Gof. quod intelligas nisi de ipsius malicia ueri similiter presumatur puta astringit sibi illos qui ueritatem sciunt uel alio modo corrumpit uel minatur ne ueritatem dicant. de testibus. tam litteris. §. i. ⁊. c. constitutus. i. rñso. tunc enim ⁊ a spiritualibus suspendi posset. de conces. prela. c. tanta. nempe timere possunt subditi cum ipsius iudicio nunc possunt opprimi nūc erigi pro libito uoluntatis. xv. q. ij. c. i. post medium. ad idem quod legitur et no. de accusa. c. olim. In secunda uero sententia ferenda super inquisitione ueritatis ⁊ quo ad administrationē. ⁊ quo ad ius omnino remouetur ab administratione temporalium ⁊ spiritualium. de accusa. c. qualiter. lo. ij. §. i. in fi. ⁊ licet remotus in ordine suo remaneat executionem tamen sui ordinis non habeat cum per sententiam remaneat infamatus. C. de suspec. tu. l. fi. quia eius delictum factum est notoriū iuris. de tempo. ordi. c. fi. de cohabi. cle. ⁊ mul. c. uestra. ⁊. c. fi. secundū gof. si uero conuinci non potuerit purgare se poterit. ut legitur ⁊ no. in. c. cum. p. maconella. §. fi. ⁊. c. ueniens. de accusa. ⁊ idem quod .s. dictum est per dñm Jo. de ligna. idem in effectu ⁊ quasi in uerbis. dicit in dicto. c. licet eli. Anto. de butrio. ⁊ adde predictis quod alibi dicit Inno. in. c. bone. de elec. quod ex inquisitione generali nemo uidetur damnandus. nec est sufficiens inquisitio generalis ad aliquem condemnandum cum illa uideatur fieri ad inueniendum ⁊ ad infestigandum non ad puniendum. ⁊ sic uidetur fieri ut preparet uiam inquisitioni speciali. ⁊ sic dicit ibi Inno. quod seruat totus mundus. idem uidetur sentire Bar. in. l. ij. §. si publico. ff. ꝺ adulterij. ⁊ idem tenet Bal. in ti. de elec. super Inno. ubi putaliter sic dicit ex recept. ergo sup generali inquisitione non sequitur condemnatio alicuius specialis persone quia nec citatur aliqua specialis persona nec seruatur ullus ordo iudiciorum in generali inquisitione. secundū Inno. in. c. bone. de electi. facit quod no. insti. de pub. iudi. in prin. ⁊ quod no. in si. ff. de bo. pos. l. iij. §. si causa cogni. ff. de re mili. l. iij. §. si ad diem. si tamen pars confiteretur super generali inquisitione hic nō esset alio iudicio opus. c. per inquisitionem. de elec. Nam ex quo constat de maleficio nō curamus de modo. idem Bal. idem tenet in ti. de elec. in suis addic. ubi dicit no. quod si maleficiū ē notoriū. sed malefactor est incertus puta apparet quod aliqua monialis est pregnans sed nescitur quis concubuerit cum ea. uel corpus mortuū publice apparet. sed nescitur quis eum interfecerit. ut. ff. ad sill. l. i. §. illud. tunc totus mundus pro contingente tali maleficio notorio statim inquirit iudex generaliter nō contra certam personam. ⁊ tūc nullo uocato iudex potest recipere testes quis fecerit illud maleficium. qui testes ualēt ad instructionem iudicis ad hoc ut iudex habeat necesse formare specialem inquisitionē ⁊ tunc. s. in ista secunda inquisitione speciali citabitur reus ⁊ audietur sua defensio ⁊ testimonia recepta primitus ad informationē non ualebunt ad probationem. sed de nuo oportet quod deponāt. ut in. c. ueniēs. de testi. aut. bone. secundū Inno. idem tenet Bal. in. l. edita. ⁊ de eden. in sua repeti. paduam. dicens quod Bar. in. l. ij. de adul. §. si publico. dicit quod ex proba. sup generali inquisitione nō potest sequi cōdemnatio. sed sequitur specialis inquisitio ex qua sequitur condemnatio. secundum Nico. de matte. quod mihi non placet. dicit Bal. nam si citatur super generali.

Rndit inquisitioni ꝛ confitebitur uel cō mittitur puta eum condemnanduz alias nō purgaretur prouincia malefactorib⁹ ex ui generalis inquisitionis cum ex ea n̄ sequeretur punicio. quod est contra. l. congruit. ꝛ dicit Inno. ꝙ practicat tot⁹ mundus. in. c. bone. de elec. ad quid in qui sitꝗ Rnderet. ꝛ litꝗ cōtestaretur si nō posset condemnari. uide pro materia p̄ dictorū dn̄m Ang. in repe. l. si uacātia. ꝺ de bo. uacā. Rx. ꝛ eūdē Ang. in allto. §. si publico. ꝛ iō dn̄ Bar. in. l. infamē. ff. ꝺ publicꝗ iudi. dixit ꝙ dānatus per inquisitionem est infamis dum tamen sit damnatus de tali crimine ex quo esset infamis si per accusationem esset damnatus. per dictam. l. infamem. licet contrarium notauit glo. in. l. iij. §. preterea. ff. de suspectis tuto. ꝛ in. l. ij. C. de modo multaruz quas sequitur Dy. quas bene no. quia reputant̄ singulares. Bal. autem in dicta l. infamez. dicit ꝙ putat hoc dictū bar. uerum quando quis damnatur ex inquisitione specialiter formata contra aliquē de certo ꝛ determinato delicto. secus in dānato ex inquisitiōe generali. Exemplū quando tempore sindicatus contra assessorem uel officialem formatur inquisitio generalis ꝛ eius uigore ꝺ aliquo delicto condemnatur quia tunc non est infamis ex eo ꝙ extra ordinem est condemnatus cum illa inquisitio non posset succedere in locum generalis accusationis cum generalis accusatio non admittatur. in. l. libellorum. ff. de accusa. allegat etiaz Bal. qꝺ no. in. c. qualiter ꝛ quando. de accusa. ꝛ in. c. cum oporteat. de accusa. secundum tamen Jo. de ꝑmo. in dicto. c. infamem. alr̄. potest dici ꝙ dictum Bal. potest procedere quando in loco ubi fiebat inquisitio generalis. erat consuetudo uel statutum ut uigore generalis inquisitōis fieret condemnatio. Ang. in. l. ea qui idem. de accusati. dicit ꝙ est inquisitio specialis circa personas ꝛ generalis circa delicta. ꝛ illa non requirit solemnitatem. l. libellorum. Exemplū inquiritur contra tutorem ad remotionem ex eo ꝙ dicatur in administratione male uersatus. uel contra prelatum. ꝛ iste non sunt tante potentie ut ex ea sequatur condemnatio sed debꝫ postea contra infamatum specialiter inquiri. ꝛ iteruz in hac inquisitione speciali debent testes examinari quando ex primis probationibus nulla condemnatio seq potest sed solum in illis que fiunt in inqsitione speciali qꝺ tenet spe. in ti. de inqsition. §. i. ꝛ ibi per Jo. an. in addicꝗ. Bar. in. l. ij. §. si publico. ff. ꝺ adulterijs. ego autē hec omnia limito quando iste inquisitiones generales formantur soluz ad inuestigandum crimen. ꝛ ad istum finem solum tendunt sed ubi tenderent et ordinarentur ad finem punitionis ꝛ probarentur in ea delicta. ꝛ circumstantie nō uideo quare sequi non possꝫ condemnatio in rectoribus ciuitatum qui sic dicātur. nam contra eos formatur inquisitio generalis de multis delictis ꝛ super ea examinantur. ꝛ si singulariter probant̄ uirtute illius inquisitionis generalis cōdemnantur. Idem dico dicit Ang. in prelato ꝛ tutore generaliter inquisito ad finez remotōis. ut. l. iij. §. preterea. ff. de suspe. tuto. ꝛ si tutor non gessit. l. i. ꝛ de hoc in spe. in titu. de inquisitꝗ. uel potest dici ꝙ ex inquisitione generali ꝺ facto potest sequi condemnatio. sꝫ non de iure tamē siue de iure siue de facto fiat uidetur per rationem bal. ꝙ cōdemnatus sit infamis fortiter. facit. l. i. in fi. c. si tutor non gesserit. nam ibi patet nō permittitur libto accusationem famosam contra patronū instituere tamen illi permittitur ꝙ ꝑmoueat inquisitionem cōtra patronū in casu in quo accusatio esset famosa. ꝛ sic ex inquisitione patronus deberet infamari uideretur ꝙ inquisitio deberet denegari liberto sicut ꝛ uia accusationis cū eadez esset ratio ex quo uia inquisitionis esset famosa. sic ꝛ ipsa accusatio vn̄ fort opi. glo. posset sustineri per illum tex. nec obstat. l. ordo. de accusa. quia ibi loquitur quādo fit mutatio de ordine solemni ad non solemnem. ut ibi patet. nam quādo fit mutatio de una uia ad aliam diuersaz uiam in qua dispensator procedit cōtra regulas iuris ut est uidere per uiam inqsitionis per quam in certis casib⁹ dispensatiue proceditur. de quo in. l. ij. §. publico. alr̄. per glo. ꝛ bar. qꝺ tamen est contra regulam iuris quia nemo sine accusatore punitur. ut. l. rescripto. §. si quis accusatorem. ff. de mune. ꝛ ho. ꝛ. c. i. de accusa. li. vj. ꝛ si iudex aliquem de crimine puniuit extraordinarie an possit postea puniri ordinarie de eodē delicto. Anto. de butrio in. c. i. de falsis. tenet qꝺ nō. Cy. ponit in. l. nullum. C. de testibus. ꝛ l. ubi. C. de fals. ꝛ dicit ꝙ aut iudex extraordinarie puniendo ipsum puniuit plenarie. ꝛ tunc de cetero non poterit accusari. ꝛ sic intelligunt quidaz qꝺ no. C. de testibus. l. nullum. aut non plenarie sed modice puniuit. ꝛ tunc poterit ꝺ nouo accusari ut plene puniat̄ quia reipublice interest ne crimina remaneāt impunita. l. ita uulneratus. ad. l. acquil. sꝫ hic remaneret impunitum quatenus non ad plenum pena delicto Rnderet. ꝛ ita tenꝫ petrus in. l. ubi. alr̄. Alij contra quia ex delicto vnius hominis nō est sepius querendum. ut. l. licet in fi. ff. nauta. ca. sta. ꝛ quia cum agitur vna uia ad uindictaz

non poteſt alia intentari. ut dicit idem
Cy. in. l. ſepulcra. C. ꝺ ſepulcro uio. ubi
ſic dicit nunquid ſi eligitur uia ſtatuti q̄
pena minor imponitur poſſet agi uia cō
muni que imponit maiorem. uel econtra
ſi maior eſſet pena ſtatuti. uidetur ꝙ ſic
ut. l. qui cum uno. §. qui poſt. ꝟ. nam ⁊
qui. ff. de re mili. ⁊. ff. ui bono. rap. l. ij.
⁊. l. cum uno. ff. de acti. ⁊ ob. ⁊. C. quan
do ciuilia acti. crimi. preiu. l. i. econtra
uidetur ꝙ non. ut. ff. de accuſa. l. ſenatꝰ.
ubi faciunt quidam caſum. ⁊. ff. de iniu
riis. l. ꝙ ſenatꝰ. non obſtant predict] . l.
in contrarium induct] quia ueruꝫ ē quo
tiens ſunt plures uie agendi ꝙ una uia ꝑ
acta agitur alia in quam plus eſt. ſ. ubi
utraqꝫ competit intereſſe. ſꝫ ſi utraqꝫ cō
petit ad uindictam tunc ſecus. ut no. in
dicta. l. ꝙ ſenatus. ⁊ hoc tenet Cy. ibi ⁊
in. l. iij. ff. de libero hoīe exhibē. pe. uide
tur ſentire ꝙ quatenus pene concurrunt
una actio tollat aliam quatenuſ excedūt
in eo ꝙ una excedit aliaꝫ poteſt agi ſicut
in ciuilibus. ut. ff. de acti. ⁊ obli. l. cum
ex uno. ⁊. l. ij. ui bono. rap. ſed Ja. de ra.
tenet ꝙ prius dixi ubicunqꝫ crimen puni
tur diuerſis legibus ſub eadem conſide
ratione. ut dicit idem Cy. in. l. qui ꝺ cri
mine. C. ꝺ accuſa. quādoqꝫ ex uno facto
procedit unū crimen tantum ꝙ una dū
taxat lege punitur. quandoqꝫ ex uno fa
cto procedit unū crimen qꝺ duabus le
gibus punitur ſub una cōſideratione tm̄
quandoqꝫ ex eodem facto ꝓcedunt plu
ra crimina ſub diuerſis ꝯſiderationibus
¶ Redeo ad primum ⁊ dico quandoqꝫ
ex uno facto procedit unū crimen tm̄ et
una tantum lege punitur. ꝟbi gratia ali
quis interfecit hominem hic eſt unuꝫ cri
men homicidij qꝺ una lege punitur. ſ. le
ge corne. de ſicca. ⁊ in hoc caſu non ē du
bium ꝙ non poteſt accuſari niſi ab uno
⁊ ita exemplificatur principium. l. qui ꝺ
crimine all'. quandoqꝫ ex eodem facto ꝓ
cedit unum crimen qꝺ diuerſis legibus
punitur ſub una tantum conſideratione
ꝟbi gratia quando iudex pecuniam reci
pit a ſubiecto ut negocium faciat uel nō
faciat ex iſto facto reſultat unum crimen
ſub una conſideratione ꝙ quideꝫ crimē
duabus legibus punitur. ut. l. iul'. repe
tun. ⁊. l. de calumniatoribuſ. ut. ff. ad. l.
iul'. repetun . l. iij. ⁊ iſto caſu . licet diuer
ſimode puniatnr iſtud delictum tamen
non poteſt niſi per unum accuſatoreꝫ pu
niri. ⁊ ſic intellige. l. ſenatus. ff. de accu
ſa. quandoqꝫ ex eodem facto procedunt
diuerſa crimina ⁊ circa iſtud membꝝ re
fert. aut unū ſe habet ad aliud tanqꝫ ſpe
cies ad genus. ꝟbi gratia aliquis interfe
cit parentem ſuum hic cōmittit crimē ho
micidij ⁊ crimen patricidii ſeu paricidij

⁊ unum ſe habet ad aliud tanqꝫ genꝰ ad
ſpeciem. nam paricidiuꝫ non eſt ſine ho
micidio. ſed homicidiū bene eſt ſine eo
iſto caſu ſi accuſatio facta ſit ſuper homi
cidio non poteſt iterum ſuper paricidio
fieri quia ex quo ſe habēt inuicem tanqꝫ
genus ad ſpeciem unum continetur ſub
alio. ⁊ ideo non poteſt ſuper hoc accuſa
ri. ar. d. l. ſenatꝰ. ⁊ hoc dicit ibi glo. quā
doqꝫ ex eodem facto diuerſa crimina ꝓ
cedunt quoꝝ unum ſe habet ad aliud ut
excedentia ⁊ exceſſa. ꝟbi gratia quando
aliquis cognouit conſanguineam ſuam
alij nuptam licet cōmittit adulterium et
inceſtum ⁊ unum poteſt eſſe ſine alio. un
de ſi accuſatus fuerit ſuper uno ⁊ poteſt
ſuper alio accuſari ab alio. ut. ff. de adul
terijs. l. ſi adulterium. ⁊ ſic etiam intelli
ge. l. qui de crimine all'. Bal. autem in. l.
ubi all'. dicit dum queritur an impoſita
pena extraordinaria poſſit quis poſtea
puniri pena ordinaria dicit ꝙ pe. dixit
ꝙ ſic quia extraordinaria pena crimē nō
eſt punitum ergo ⁊c. ad qꝺ facit. l. omni
bus. C. de ſportulis. alij dicūt contra q̊a
una pena ad uindictam aliam tollit. ſed
dic ꝙ iſtud eſt uerum quando quelibet
de perſe ſufficit . ut no. extra de iudi. c.
at ſi clerici. tu dic dicit Bal. ꝙ pe. dicit
uerum alia ratione quia iudex puniens
extraordinarie non proſequitur niſi iniu
riam ſuam. ut. l. nullum. C. de teſtibus.
ergo poterit ordinarie procedi quia due
perſone ſunt iniuriate ergo ⁊c. ar. l. i. §.
uſqꝫ. ff. de iniurijſ. Ja. bu. in dicta. l. nul
lum. all'. dicit ꝙ iudex puniendo teſteꝫ
qui eius aures offendit ex ſuo officio ui
detur propriam iniuriam uendicare. Et
ideo nihilominꝰ poterit poſtea. l. corne.
de falſ accuſari. Iteꝫ quia quando iudex
eum punit ex ſuo officio extraordinarie mi
nor pena ei imponitur qꝫ quando accuſa
tur. l. cornelia. ꝺ falſ. Ludo. autem in. l.
poſt contractum. ff. de dona. dicit ꝙ de
iure cōmuni accuſatōe pendente nihil ē
innouandum. nec adminiſtratio bonoꝝ
accuſato interdicitur. ut. l. aufertur. C. ſi
quis in reatu. ff. de iure fiſci. unde dicit
ſecundum Bar. in. l. poſt contractuꝫ. all'.
ꝙ in criminibus in quibus poteſt dam
nari memoria hominis poſt mortem. de
quibus per glo. in. l. ex iudicioꝝ. ff. ꝺ ac
cuſa. ⁊ in. § . per contrarium. inſti. de ſuc
ceſ. ab inteſtato. ⁊ in quibus fit reuoca
tio ipſo iure propter imanitatem crimis
ut in crimine leſe maieſta. ⁊ hereſ nil po
teſt innouari per parteꝫ ſed innouata re
uocantur ipſo iure. per. l. ultimam ⁊ pe
nultimaꝫ. C. ad. l. iul'. maie. neceſſaria tm̄
eſt declaratio. ut in. c. cum ſecumdum le
ges. de hereticis in. vj. ſed in caſibus in
quibus non fit reuocatio ipſo iure. dic

ꝙ quedam ſunt delicta in quibuſ memo
ria hominis non damnatur.neqȝ ipſo iu
re fit reuocatio tamen propter delictum
ſtatim dominium bonoꝝ perditur.⁊ in
fiſcum tranſit.ut.l.cōmiſſa.ff.de publi.
⁊ in auten.in ceſtas.C.ð inceſtis nup.et
in.l.imperatores.⁊ ibi per Dy.⁊ Bar.
plene.ff.de iure fiſci.⁊ tunc nihil eſt in
nouandum.⁊ ſi innouatur puta alienan
do bona uel alias non ualet alienatio cū
dominium nō habeat cuȝ ſtatim poſt de
lictum amiſerit.Quedam ſunt delicta in
quibus licet dominiū nō perdat ſtatim
ipſo iure interdicitur adminiſtratio. ut
l.queſitum.ff.qui ⁊ a quibus.⁊.l.ex iu
dicioꝝ.ff.de accuſa.⁊ tunc non poteſt a
lienare alienatione uoluntaria neceſſaria
ſic.ut.l.reo criminis.ff.de ſolu.⁊.l.alie
nationes.ff.fami.herc.⁊.l.peto.§.pre
dium.ff.de le.ij.⁊ intellige profuiſſe ali
mentis aduocatis ⁊ ſcripturis ad cauſaȝ
facientibus.ut.l.fi.C.de ordi.cog.⁊ in
c.ex parte.de accuſa.Quedam ſunt deli
cta in quibus non interdicit̃ adminiſtra
tio.ut eſt regl̃r de iure cōmuni.ut.l.au
fertur.§.ſi quis in reatu.⁊ tunc ſi eſt ali
enatio irretractabilis ut manumiſſio.et
tunc interdicitur.ut.l.pene.ff.de manu
miſ.ſed ſi eſt reuocabilis tunc non inter
dicitur alienatio.ut.l.poſt contractum.
ff.de dona.ſed ſi in fraudem fiſci uel ali
orum facta fuerit tunc reuocatur.ut.l.
ſi aliquis.ff.de dona.ca.mo.⁊.l.in frau
dem in prin.ff.de iure fiſci.ſiue facta fu
erit alienatio ex cauſa lucratiua ſiue ex
cauſa honoroſa.ut ibi innuit.⁊ preſumi
tur alienatio facta in fraudem delicti.ut
ſub ſpe delicti cōmittendi.Primo ſi do
nauit omnia bona ſua.ut.l.omnes.§.lu
tius.ff.de his que in frau.cre.⁊ ibi Dy.
⁊ ibi loquitur in donatione.idem in uen
ditione.ſecundū Ang.in.l.qui teſtamen
tum.ff.de proba.⁊ ita conſuluit Accur.
in ſuo conſilio quod incipit queſtio ſup
qua conſilium petitur.talis eſt pater uē
didit filio ſpurio ⁊c.⁊ ſecundū Bar.iſta
fraus poteſt cōmitti aduerſus preſentes
creditores ⁊ futuros.ut in auten.ſed iaȝ
neceſſe.C.de dona.ante nup.⁊ qualiter
hoc fiat.ponit Bar.in.l.poſt contractū.
⁊ Cy.⁊ Bal.in aut.ſed iam neceſſe.all̃.
Item quando donauit coniuncte perſo
ne.ut.l.data.C.de dona.⁊.l.pe.C.de
boniſqȝ lib.uel filio ſpurio.ut.l.i.C.de
naturalibus.lib.debet eſſe aliqua cauſa
ex qua preſumatur fraus.alias ſola cau
ſa proximitatis non ſufficeret.l.ſi quis
poſt hac.C.de bonis preſcrip.ū.ſi q̇d.
ſed ex coniunctione perſonaruȝ preſumi
tur quia debet ſcire.ut.l.de tutela.C.ð
in integꝝ reſti.⁊.l.octaui.C.unð cogna
ti.⁊ in remotione uenditionis requiritur

ꝙ emptor ſit particeps in fraude anteq̄
poſſet reuocari.ut.l.ait pretor.§.ſi q̇s
particeps.ff.de his qui in fraudem cre.
Item ſi poſt alienationem uł donationē
ipſe alienans uel donans reperiatur poſ
ſidere.l.ſicut.§.ſuperuacuum.ff.quibꝰ
mo.pi.uel ipo.ſoluitur.⁊ quod nō.per
Cy.in.l.ſi quis.C.de repudi.heredita.
licet tunc potiuſ uideatur ſimulatio ſecū
dum Bar.Item ſi alienatio fiat clam.ut
l.fi.C.de ritu nup.Item ſi poſt alienati
onem de proximo ſequatur delictum.ut
l.uentri.§.in bonis.ff.de priuilegijs cre
di.Item ſi fiat alienatio ſub conditione
illa ſi contingerit bona mea publicari.
ut.l.fi.⁊ ibi nō.ff.de ſtipu.ſeruo.Item
ſi in crimine erat deprehenſus.ut.l.fi.in
prin.ff.de his qui ſibi mortem conſti
tu.Et ſupradictis adde que dicit Bar.in
l.imperator.ff.de iure fiſci.ubi dicit ꝙ
heres propter delictuȝ ſtatim cadit a do
minio.ut dicta.l.imperator.⁊ ſic dicit
Dy.ſ.ar.contra hereticos.ut ipſo iure
perdant dominium rerum cum ceperint
eſſe heretici.Sed circa hoc dicas cum de
linquitur circa rem contra prohibitionē
l.dominium.ipſo iure applicatur fiſco.
ut dicta.l.imperator.⁊.l.cōmiſſa.ff.de
publica.⁊.l.i.§.an bona.ff.de iure fiſci
Quandoqȝ non delinquitur circa bona
ſed alias cōmittendo delictum puta ho
micidium.uel crimen leſe maie.uel here
ſis tunc eſt neceſſaria ſententia ſuper cri
men ut bona publicentur.ut.l.ex iudici
orum.ff.de accuſa.⁊.l.poſt contractuȝ.
ff.de dona.⁊.l.aufertur.§.in reatu.ff.
de iure fiſci.tamen in crimine leſe maie
ſtatis.hereſis perdit incontinenti domi
nium rerum.ut.C.ad.l.iul.maie.l.pe.
⁊ fi.⁊.l.donationiſ.in fi.ff.ð dona.⁊.l.
ex iudicioꝝ.all̃.Iſta ſunt ūba Dy.certe
primū membrum Dy.quando delictuȝ
cōmittitur circa rem eſt uerum.ſed quā
do cōmittitur extra rem bona non pub
licantur niſi ſecuta ſententia.hoc eſt ue
rum in dubio.ſecꝰ ſi in.l.aliter exprime
retur uel uteretur lex.ūbo mox uł incon
tinenti uel diceret ſtatim amittāt uel ſi.
quia tunc ipſo iure admitterentur bona
ut in auten.de inceſtis nup.§.i.licet ibi
Ja.de bel.aliter dicat.idem ſi lex utere
tur uerbo preteriti temporiſ ut ſit priua
tus quia tunc intelligeretur ipſo iure.ut
l.iubemus.§.ſane.C.de ſacroſan.eccle.
Et tercium dictum Dy.ꝙ in crimine he
reſis.⁊ leſe maie.bona publicentur de iu
re cano.hodie eſt expeditum in crimine
hereſis.ut ipſo iure perdatur dominiū.
extra de hereticis.c.cum ſecunduȝ leges.
⁊ an in crimine leſe maie.bona publicen
tur ipſo iure.⁊ quid in crimine hereſis.
dic ut per Bar.all̃.l.imperator.⁊ tangit̃

per eundem in. l. si creditor. de his que
in frau. cre. pro quo uide eundem cuz in
extrauaganti. quoniam nuper in uerbo
rebellando. ibi quid de dñio bonorum
ubi profundius loquitur ⁊ inde hodie
necessario hodie ĩ hoc regno. tex. in cõsti
tutione regni cõtingit in fi. ⁊ qđ ibi no.
in glo. super uerbo damnato. ⁊ in ti. de
accusato. corã magistro Justiniano que
glo. concordat cum his que no. dñs Az.
in summa unde ui. sed in hoc regno ho
die ad tollendum opi. uarietatez. per. c.
caroli scđi. quod incipit bona proditoꝝ
ubi inde facta est hodie declaratio quã
glo. ⁊ opi. Az. sequitur dominũ An. de
iseri. in. x. coll'. in ti. de prohibi. feu. alie.
§. callidis. ubi uide. ⁊ uide eundem An.
in ti. que sint rega. §. ⁊ que ut indignis.
v. sed an habeat locum. Ad unum tamẽ
aduertas secundũ Ludo. in. l. cõmissa.
ff. de publica. ꝙ licet ex forma iuris cõis
aut municipalis res ex aliqua causa intel
ligatur publicata ipso iure. attamen ĩtel
lige tantum publicatum dominium. nõ
autem possessio absq; apprehensione. et
ad hoc facit. ff. pro socio. l. cum duob⁹.
§. idem Rndit. ⁊. C. de sacrosan. eccle.
l. fi. ⁊. l. cum heredes. de acquiren. pos.
Et propterea dicit Bal. in. l. si quis post
hac. C. de bonis damna. ꝙ fiscus nõ po
test apprehendere bona nisi demum post
sententiam latam. ⁊ dic secunduz Ludo.
in dicta. l. post contractum. all'. inq̃tum
Bar. dicit ꝙ donatio causa mortis quo
cunq; tempore facta reuocatur secuta sen
tentia condemnatoria in crimine capita
li. per. l. si aliquis. ff. de dona. cau. mor.
⁊. l. cum hic status. §. si marit⁹. ff. de do
na. inter ui. ⁊ uxo. Adde ꝙ hic fallit ĩ do
natione causa mortis facta per uiruz uxo
ri quia hoc non reuocatur secuta etiam
sententia condemnatoria. sed stat in pen
denti quo usq; maritus naturaliter mori
atur. Jste est casus singularis in. l. sed et
si mors. ff. de dona. inter uir. ⁊ uxo. de
quo Bal. facit magnum festuz in. l. execu
torie. C. de executione rei iudi. ⁊ bene fa
cit tex. in. l. res uxoris. C. de dona. inter
uir. ⁊ uxo. cum generaliter loquatur in q̃
libet donatione facta per uirum uxori in
quantum Bar. concludit ꝙ donatio fa
cta per uirum uxori. non reuocatur secu
ta sententia contra maritum. ut dicta. l.
res. all'. nisi in casibus in quibus potest
propter delictum memoria damnari de
fũcti. ⁊ ita intellige notabiliter dcm̃. §.
si maritus. ꝙ ille. §. etiam habet alium
intellectum. s. quando fuit facta donatõ
uxori. s. post delictuz cõmissum. ut tunc
reuocatur donatio. secus si ante delictuz
⁊ ita loquitur glo. ibi. contrariã glo. ha
bes. in. l. si qui post hac. allẽta. super uer
bo largitione. cum duabus sequentibus
dicentẽ ꝙ non reuocatur donatio facta
uxori etiam post delictuz cõmissum. per
l. post contractum. all'. Jstas tamen con
corda secundũ sali. in dicta. l. si quis ꝑ⁹
hac. ꝙ glo. in dicta. l. res uxori. loquat'
in donatione inualida inter cõiuges. illa
autem in. l. sĩ quis post hac. loquatur ut
probatur relata ad tex. in donatione lici
ta inter coniuges ipsos. ut in donatione
ante nuptias ⁊ similibus. Inq̃tum uero
Bar. dicit ꝙ in casibus in quibus prop
ter delictum cõmissum est interdicta bo
norum administratio seu alienatio. ut ẽ
de iure ciuili in crimine lese maie. ⁊ alijs
in quibus per glo. in. l. ex iudicioꝝ. ff. de
accusa. ꝙ non intelligitur prohibita ad
ministratio seu alienatio necessaria. per
l. alienationis. ff. fami. herc| . adde ꝙ cõ
trarium uoluit glo. in. l. reo criminis. ff.
de solu. potes dicere secundum ꝑmolam
in. l. post contractum. all'. ꝙ aut querit'
an isti tali possit solui. ⁊ tunc loquatur
glo. in dicta. l. res. quia casus est ꝙ nõ.
in dicta. l. fi. C. ad. l. iul'. maie. aut an ipe
possit soluere uel alienare. ⁊ tunc loquit'
bar. Adde tamen inquantum circa hoc
dicit ꝙ delinquenti accusato cui interdi
cta est bonoꝝ administratio si fugitiuus
est aut absens non potest solui per casũ.
l. fi. ad finem. ff. de requirendis reis. ꝙ
hoc procedit ubi debitores esse eum fugi
tiuum ignorant quia tunc ipsi solui pot
⁊ soluens liberatur ad instar eius qui sol
uit seruo fugitiuo cui peculiũ est ademp
tum. ut. l. liberi. ff. de peculio. ⁊. l. roga
sti. §. fi. ff. si cer. peta. ignorat tamen de
bitor eum esse fugitiuuz quia tunc soluẽ
do liberatur. ut. l. si non sortem. §. qui
filio. ff. de condi. indebiti. ⁊. l. fugitiu⁹.
in glo. ff. đ solu. ⁊ ita firmat bal. in Rica
C. depositi. ad id no. quod dicit bar. ꝙ
eo casu quo regulariter post cõmissum
crimen alienatio nõ est interdicta. iuxta
l. aufertur. §. in reatu. ff. de iure fisci. in
tellige tamen esse ꝓhabita alienatio irre
uocabilis ut est donatio libertatis que
semel donata nõ reuocatur. ut insti. qui
manu. non possunt. §. semel. ⁊. l. i. ⁊. ij.
C. si aduersus libertatem. ⁊ hoc firmat
per. l. qui pene. ff. đ manumis. uindi. ad
de quia hoc non uidetur uerum primo
quia tex. ibi ponderat quãdo manumis
sio facta fuit suspitione pene. ut patz ibi
cum dicit ut furtum prospiceret ⁊ sic in
fraudem. Secundo quia non debet esse
deterioris conditionis datio libertatis
que est causa fauorabilis quam alienatõ
alterius rei unde uerior solutio ad illum
tex. ẽ ex his quas tradit ibi glo. ⁊ firmat
bar. de sali. in. l. si q̃s post hac. all'. ꝙ aut
libtas data fuit bona fide. aut in fraudẽ

que fraus presumitur ex dictis per bar. in dicta. l. post contractum. ¶ Inquantum autem Bar. dicit ꝙ ex uenditione omniū bonoꝝ presumitur fraus. dixit glo. in. l. qui testamentum. ff. de proba. adde quia hoc est uerum si bona uendita fuerūt mi nori precio ꝙ ualerent secus si iusto ⁊ p cium appareret publice. nec esset latens quia tali casu nō presumeretur uenditio in fraudez facta. ut. l. i. §. si quis in frau dem. ff. ne quid in fraudem patroni. Sz si fiscus reuocat alienata in eius fraudē an debeat restituere precium emptorib⁹ In hoc sunt tres opi. prima fuit Cy. i. l. pe. ⁊ fi. C. ad. l. iul. maie. dicentes ꝙ sic per dictum. §. si quis in fraudem. Secū da fuit Bar. in. l. si debitor. ff. de his que in fraudem credi. distinguentis per illū tex. ꝙ aut precium reperitur conuersum in utilitatem ipsius uenditoris aut non. primo casu debet restitui. secundo non. Tercia fuit opi. Bal. in. l. fi. §. emptor. C. cōmunia delega. dicentis per illum tex. indistincte fiscus non teneri ad resti tutionem. opi. tamen Cy. uidetur uerior primo quia non obstat. d. l. si debitor. qui est fundamentum Bar. quia illa loq tur in creditoribus reuocantibus q pre tendunt causam honerosam ut ex se pa tet. ⁊ ita intelligit glo. illum tex. in di cto. §. si quis in fraudem. Nos autez lo quimur in fisco pretendente causam lu cratiuam quo casu tantum inueniam de cisum in sisi patronū precedentē causam lucratiuam reuocando alienata per liber tum debere restituere precium. ita etiaz decidam in casu simili propter idempti tatem rationis. ut. l. illud. ff. ad. l. acqui. non obstat. §. semper. per quem se fun dat Bal. quia loquitur in casu speciali et contra iuris cōis regulas. s. in emente sciē ter res subiectas restitutioni. ⁊ ita nō est ad consequentiam trahendus. ff. de legi bus. l. ius singulare.

Nil nouari. lite pendēte. Ja. bu. in. l. licet. C. ut lite pendente. dicit ꝙ quatuor sunt tempora primum ante lit| contes. ⁊ non possum circa processum supplicare circa alia sic. sz necꝫ iudicem possuz impetrare nisi ordi narius delegat iusticiam seu iurisdictōz. in auten. ut in medio lit| iuris. non fini. Secundo post litē contes. ⁊ non pōt sup plicari nisi iudex denegat copiam actita toꝝ uel alicuius interlocutorie. uel si iu dex datus non prosequitur in causa illa uel si eum habeas suspectum possum pe tere ut ei alius associetur. ut dicta aut| . ut in medio litis. Aliud est temp⁹ appel lationis pendentis ⁊ tunc etiam nil debz innouari. ut. ff. nil innouari. appel. pen. Est aliud tempus post appellationē emis sam ⁊ sententiaz confirmatā. ⁊ tunc etiā non licet supplicare. immo qui supplica uerit punietur. Pe. de perusio in. c. dile ctus. ut lite penden. dicit ut sola lit| pen dentia impedit impetrationez priuilegij etiam si ignorat lit| pendentiā ⁊ etiam si cum impetrant| lis non pendeat. ⁊ erit tunc ipso nullum priuilegium. facit qd nō. Inno. in. c. cum dilecta. extra de Rp. Et dicitur quo ad hunc casum lis pende re per solam cause cōmissionem licz cita tio facta non sit. de testibus. c. causam. ⁊. e. ti. ut lite pendēte. c. ij. in clem. ⁊ idē in iure cōmuni ꝙ emanat lit| pendent| qd non preiudicat liti. nec iuri part| . ut in auten. ut in medio litis. §. i. non tam prohibetur pars lit| pendent| ius acqui rere ab alio ꝙ a superiori super re de qua agitur. ff. de iudi. l. postꝙ. Adde casum in. c. abbate sane. de re iudi. in. vj. pote rit tamen superior pro iure suo tuendo li tigāti ius dare. ut in. c. dilecta ⁊c. Bal. in l. supplicare. ut lite pendente dicit. Aut quis uult impetrare super aliqua re Rp tum aut priuilegium aliquod. primo ca su aut ante lit| contes. ⁊ non potest ad ex traordinariuz iudicem quia extraordina ria iurisdictio est odiosa nisi ordinarius iudex requisitus denegat facere iusticiā. ut in auten. de manda. princi. §. ⁊ nō p mittas. ⁊ in auten. ut differentes iudices §. si uero. ⁊ hoc uerū de iure ciuili secus de iure canonico quia ualet impetratio ad lites. etiam si ordinarius non sit i mo ra uel culpa. aut post lit| contes. ⁊ tunc licet supplicare de quatuor. primo ut sibi fiat copia actoꝝ. secundo ut sibi fiat co pia pronunciationis. tercio ꝙ precipiat iudici ut procedat si erat negligens. quar to ꝙ alius iudex ei detur si est suspect⁹. ut in. §. super hoc. in auten. ut in medio litis. aut uult supplicare post sententiam ⁊ tunc aut est interlocutoria que non di rimit lit| . ⁊ sumus in casu. ut lit| pendē. ut dicit glo. aut est diffinitiua aut nō est appellatōe suspensa. ⁊ nullo modo licet supplicare ad litigandum seu ad refrigen duz sopita. ut. l. qui ante. ⁊. l. publicani. C. ut lit| pen. si uero quis uult impetra re aliquod priuilegium supra causa que agitur ⁊ nō licet. ut in aut| . ut in medio litis ⁊c. in prin. ⁊ no. in. l. q ante. in pn. si quis cauc. In alijs autem non penden tibus per litez motam licitum est priuile gium impetrare. ff. de excusa. tu. l. idem uulpianus. ⁊. l. cum ex oratione. ⁊. l. ij. §. merito. ⁊. §. si quid a principe. ff. ne quid in loco publico. glo. uero in cle. fi. ut lite pen. dicit ꝙ lis dicitur pender ne dum in ea lite. ut in. c. ex parte. lo. ij. de uerbo. signi. sed etiam libello principi

oblato. C. quando libell⁹ prin. ob. l. i. ⁊
ij. ⁊ si adhuc non sit impetratum. C. ut
lite penden. l. i. fortius exquo impetratū
est de appel. c. suggestum. ⁊ fortius quia
exquo negocium est cōmissum. de testi.
c. causam. per que dicit ibi secure tenen
dum ꝙ non solum ea que post litis con
tes. sed etiam ante litis contes. que post
citationez acceptantur sine libello ex pu
ro ⁊ mero imperio iudicis officio reuocā
tur in statum pristinum. de constitu. c.
cum. M. in fi. de desponsa. impube. c. ad
dissoluendum. de accusa. c. olim. in qui
bus non potest dici ꝙ fuerit lis contes.
⁊ licet in hoc differat hec ℞ica a ℞ica de
resti. spo. scōm ipsum quia hic de plano
expeditur ibi libellus offertur ⁊ lis con
testatur. de resti. spo. c. olim. ⁊ tribus. c.
sequentibus. ⁊ ad hoc ꝙ per citationem
dicitur pendere. ⁊ necessarium est ꝙ cita
tio fiat a iudice competēti. ut in. c. fi. ut
lis penden. in cle. competens autem di
citur qui habet cause iurisdictionem cū
exercitio dato ⁊ ꝙ illa possit per excepti
onem elidi siue exceptio contingat perso
nam. ut quia suspect⁹ siue iurisdictōz. ut
quia ℞ptum surreptitium. planum est ꝙ
his casibus ualet processus in principali
si non obiciatur exceptio de re iudi. c. in
ter monasterium. de hoc de rescriptis ad
audientiam. lo. ij. sicut autem requiritur
competentia in iudice sic ⁊ in citatione.
facit quod habetur per Jo. an. de fo. cō
peten. c. proposuisti. de offi. dele. c. cum
plures. li. vj. in glo. fi. ⁊ licz quo ad per
petuationem iurisdictionis sufficiat cita
tionem emanasse. secunduz canones de
quo per Jo. an. de offi. dele. c. fi. in fi.
quo tamen ad inducendam litis penden
tiam nō sufficit emanasse nisi peruenerit
ad notitiam citati. in cle. fi. ut lite pen. ꝓ
uilegia tamen ul' ℞pta uidētur impediri
per solam cause cōmissionem sine citatio
ne. de testi. c. causam. lo. ij. Paulus de li
azariis in dicta cle. fi. dicit idem ꝙ glo.
ꝙ ille dicitur iudex competens qui habz
iurisdictionem cum exercicio. etiā si pos
set cum exceptione elidi competente cō
tra personam uel ℞ptum. ut si dicat' sur
reptitium uel persona suspecta ꝙ tales
exceptiones obmitti possunt. de re iudi.
c. inter monasterium. ⁊ iudex incōpetens
seu citatio incompetens secundū eundez
paulū. dicitur multis modis. Primo si iu
dex secularis citet clericum. xxiij. q. viij.
c. conuenientior. ubi de hoc. uel ubi ordi
narius citat exemptum non expressa cau
sa propter quam efficiatur subiectus. de
priuilegijs. c. i. in. vj. uel duo citant non
facta mentione de tercio. de offi. deleg.
c. prudentia. i. ℞nso. ⁊ si. ul' delegatus q̊
hoc nō habet in mandatis citet persona

liter. ut in. c. i. de iudiciis in. vj. uel si is
cui datur iurisdictio uel potestas citādi
sub certo mō ⁊ forma ea obmissa citet. ꝺ
foro compe. c. ꝗuis. ꝟ. uolumus ut ante
omnia. uel cum euidens est citantem nō
esse iudicem. de ℞ptis. c. nonnulli. uel si
errorem aliquem exprimat in citatione
puta ꝙ ueniat ℞nsurus seruo ul' excōmu
nicato uel alteri de quo constat agere nō
posse. ff. si quis cauti. l. quotiens. ⁊. ff. ꝺ
procuratoribus. l. femie. uel citat ad diē
feriatam. de ferijs. c. fi. uel citat de re de
qua non potest esse iudicium. ut de sole
⁊ luna. ff. de iudicijs. l. non quemadmo
dum. m. insti. de inutilibus sti. §. i. ⁊. ij. uel
si exprimat locum inhonestum. ff. de ar
bitris. l. si cum dies. §. si arbiter. uel ut
℞ndeat militi procuratori alteri⁹. C. de
procuratoribus. l. militem. ⁊ generaliter
ubicunqꝫ aliquod inhonestuz uel iniustū
petitur seu exprimitur in citatione mani
feste. ita ꝙ certum est ꝙ si citat⁹ ueniret
uel si presens esset in tali causa ℞ndere n̄
teneretur. ⁊ de hoc nō. iij. q. ij. c. si epis.
⁊ de accusa. c. ueniens. ⁊ in spec. per totū
in ti. de citatōe. ⁊ secundū Paulū ibidez
ad hoc ut per citationem lis dicatur pē
dere. citatio debet esse certa ⁊ debet con
tinere quis a quo quid ⁊ quare petatur.
⁊ non sufficeret citare generaliter ueniat
de iusticia ℞nsurus alias diceretur lis pē
dere super omnibus rebus quas q̊s pos
sidet cum super omni re posset cōueniri
donec actor declarasset ꝙ esset absurdū.
⁊ est similiter de dolo. c. ij. Idem est in
causa criminali. v. q. vij. c. si primates.
lxxxj. dis. c. maximianus. vij. q. i. c. ꝑsen
tium. ⁊ si non exprimantur in citatione
que in accusatione obiciuntur uenire nō
teneretur. ⁊ hoc casu quādo tanta fit ex
pressio ⁊ in citatōe in causa criminali nō
dantur deliberatorie. sic intelligitur qꝺ
nō. iij. q. ij. quod in summa. qꝺ etiam te
nuit Gof. in summa de dilati. in. §. sunt
⁊ inducie. alias dari debent. ut nō. ij. q.
viij. prescripta. ⁊ idem tenuit Boatius in
suo libello iuris canonici in ℞ica q̄liter
fiat citatio iuxta prin. ad idem facit. C.
ut infra certum temp⁹ crimi. causa. l. ij.
⁊ no. C. de litis contes. auten. offerat'. idez
Hostien. in summa. in ti. de dilati. §. i.
ꝟ. deliberatorie sunt ⁊c. Hostien. autem
in summa in ti. ut lite pendē. §. qualiter
dicatur lis pendere. dicit ꝙ lis pendere
dicitur propter appellationez. Itez prop
ter recusationē quia ea pendente officiū
iudicis recusari scilicz de appel. c. Ho req̊
ris. ⁊ in. c. cum speciali. Item propter cō
sultationem seu relationem ⁊ ea penden
te nil est innouandum. C. de relati. l. i.
iij. q. vij. c. multū. Immo ex illo tempo
re ex quo iudex se relaturū suspenditur.

C. de relati. l. ex illo. quia debet referens
expectare responsuz superioris. vj. q. iij.
deniqꝫ. ⁊ hoc nedum in causis sed etiam
in alijs negocijs. de officio delega. licet.
de postu. prela. c. bone. lo. ij. §. nec noce
bat. in predict] ⁊ alijs per modos supra
dictos iurisdictō suspenditur quia in eo
in quo ad superiorem recurritur recurrēs
a iurisdictione inferioris eximitur. de ap
pel. dilectus ⁊. c. pastoralis. Item per di
lationem etiam processus suspenditur ō
appel. c. significante. ⁊. l. siue pars. C. de
dilati. ⁊ exquo aliquis mouit litem con
tra aliquem pendere dicitur siue lis sit
contes. ante diffinitiuam sententiam. ut
lit] penden. c. ecclesia. ⁊. c. fi. siue etiā lis
contes. non sit sed solum uocatus sit ad
iudiciuz. ut. c. a memoria. ⁊. c. laudabile.
⁊. c. fi. ut lite pen. de iudi. c. i. de dispon
sa. impube. c. ad dissoluendum. §. ne ue
ro quisqꝫ in fi. nam exquo negocium in
ceptum est pendet. de accusa. c. olim. i.
u. ⁊. p. qnimmo exquo aliquis scit ℞ptū
contra se impetratuz non debet aliquid
innouare in preiudicium impetrantis. ō
accusa. c. suggestum. c. i. de alie. iudi. mu
ta. causa facti. Idez uidetur ꝙ exquo scit
ꝙ aduersarius ad sedem apostolicam mi
sit nuncium pro negocio de quo dicitur
de offi. dele. c. cum causa. §. fi. ⁊ licet se
cundum. l. amplius. ff. rem ra. haberi nō
uideatur petitum. quousqꝫ sit lis conte.
quo ad penam cōmittendaz. ut. ff. de in
ius uocan. l. ꝗuis. tamen potest dici pe
titum uideri quo ad hoc ut citatione fa
cta nil in partis preiudicium innouetur.
ut ar. de matrimonio contracto cōtra in
terdictum ecclesie. c. i. de clericis peregri
nā. c. i. de ℞pt. significauit. c. fi. ut lite
penden. de priuilegijs. dudum. ⁊ est ex
pressum. de accusa. c. olim. i. u. p. ibi pᵒ
inceptum negociuz. ⁊ ibi negocio pendē
te. nec enim potest ibi dici lis conte. fuis
se cum agatur per uiam inquisitionis. et
tamen dicit omnia innouata retractari.
ante tamen litis contes. proprie non dici
tur pendere quia nec lis est sine parte. ō
uerbo. sig. c. forus. §. lis. est tamen quasi
lis. uel saltim negocium motum est siue
causa. quia dum proponit cā est. de uer.
sig. c. forus. §. i. ergo neqꝫ lit] neqꝫ nego
cio neqꝫ cā pendente. i. coram iudice ꝓ
posita nedum diffinita debet quicquā
in partis preiudicium innouari. nec de
bet quis possessione sua uel quasi priua
ri. de resti. in inte. c. cum uenissent. in fi.
viij. q. iiij. nōne. ne quis inhiberi ne uta
tur suo priuilegio quo uti consueuit. in
c. i. ut lite pen. Itē lite pen. impetratuz ꝑ
uilegiū seu ℞ptū nō ualet nisi de litis pen
dētia faciat mentionē. c. fi. ut lite pendē.
⁊. c. causam. de testibus. nec monachus
lite penden. eiciendus est a monasterio
uel excōmunicandus uel suspendendus a
prelato suo iniuste contra quem inquisi
tionem impetrauit quia presumit ꝙ ma
lo zelo hoc faciat. nec ꝑlato debita obe
dientia ē subtrahenda. It] si contingat
matrimonium accusari ob causam cōsan
guinitatis non est priuandus alter coniu
gum iure suo lit] penden. quousqꝫ ɔsan
guinitas probata fuerit. ut in. c. laudabi
lem. ut lite penden. ⁊ hoc quando matri
monium contractum fuit in facie sancte
matr] ecclie l' salti ecclia nō ɔdicent] . ut in
dicto. c. laudabilem. nisi alter coniugum
renueret habere probationes incontinēti
paratas tunc eni interdicit copula maxi
me in gradibus diuina lege prohibitis.
de resti. spo. c. litteras. §. preterea. ⁊. §.
se. alias per iudicez non est interdicendū
cōmercium sed conscientia probabilis.
aliquando interdicit quando propulsat
alterum. debet enim potius sententiam
excōmunicationis hūiliter tollerar ꝗꝫ cō
tra sententiam uenire ne hedificet ad ge
hennam. scrupulosam autem conscientiā
ad conscientiaz prelati deponere potest.
ut dicto. c. litteras. §. i. ⁊. §. porro. de si
mo. c. per tuas. lo. ij. de senten. excom.
c. inquisitioni. de scruti. c. i. de etate et q̈
lita. c. ad aures. si uero per ecclesiam fuit
prohibitum ne contraheret ⁊ ipsi ex cer
ta scientia uenerunt contra ⁊ contraxerūt
ideo propter eorum contumaciam sepa
ratur quousqꝫ causa constiterit an sit ue
ra an falsa. ut in. c. i. de matrimonio con
tractu contra interdictuz ecclesie. ⁊ dicit
idem hostien. in eo. ti. ut lite pendē. §.
⁊ qualiter. ꝙ de iure canonico indistin
cte licet ℞ptum uel priuilegiuz impetra
re lite pendente dummodo ex certa sciē
tia principis impetretur. c. fi. ut lite pen
den. secundum uero leges lit] pen. nullo
modo licet priuilegium impetrare super
his que in litem deducta sunt sed super
alijs bene licet si tamen fiat sine magno
incomodo alioꝝ. ut. l. quotiens. C. de ꝑ
cibus impera. offe. in casibus tamen ad
mittitur supplicatio ante lit] contesta. i.
pro executione iuris cōmunis uel pro iu
stitia cōmuni utputa cum iudex loci pri
mo adhibitus fuit sed nec ligatur extitit
cum circa ius cōmune partes suas ad ple
nam accomodare potuisset. in auten. de
mandatis prin. §. sit tibi. ⁊ ut differē.
iudi. in prin. ⁊. §. si quis. coll. v. sed pᵒ
lit]. contes. nullo modo licet. ut. l. fi. C.
ut lite penden. nisi in casibᵒ ut est dictū
primo ut dentur acta ul' sententie editio
fiat. C. ut lite penden. l. ij. ⁊. c. G. perpe
tuus. de fide instrumē. uel ut alius iudex
associetur. de officio delega. c. causam. ⁊
c. corā. uel ut mutetur quia necessarium

est eius testimoniuȝ. de testi.c. dilectio.
uel ut terminetur causa uel ut citius finia
tur. ut in auten. ut in medio litis sacra.
iussu non fi.§.super.coll'.viij. Iteȝ simo
niaco in ordine uel publice diffamato in
terdicitur executio ordinis lit] penden.
de simo.c.accusatum.⁊.c.quotiens.cuȝ
similibus.Anto.de bu.in ti. lit] pendẽ.
no.regulam ꝙ lite pendente nihil est in
nouandum. ⁊ dicitur lis pendere a tem
pore citationis que transiuit in notitiaȝ
citati uel per citatuȝ stetit quominus ue
niret ⁊ exigit' ꝙ i citatõe talia sint expssa
ꝑ q̃ potuerit citat⁹ ꝯ lite instrui.sic ẽt al's
exigitur ꝙ citatio sic transmittat' instru
cta ad finem excludendi dilationes deli
beratorias super libello.de dilat].c. pre
terea.per quod cõcludo ꝙ quo ad alios
effectus tenet citatio per quam pars cita
ta non instruitur in liteȝ.⁊ dic ꝙ lite pen
dente nihil potest attemptari in preiudi
cium status primi ante lit] conte.sed be
ne potest innouari aliquid cõsecutiue ad
statum primum. ꝙ liti non preiudicet.
ideo lit] penden. potest uti sua possessio
ne ⁊ effectu.⁊ ideo existens in possessiõe
eligendi lite penden. poterit eligere. de
resti.in integꝝ.c.ii.⁊ in.c. consultationi
bus.de iurepatro. Nam propter negati
onem prohibitorum uel alicuius appella
tõis nõ dȝ quis priuari uti suo iure.C.
de rei uendi.l.si fundus. ⁊ secundũ eun
dem dominum Anto.de bu.ut est dictũ
attemptata post appellationem ex puro
⁊ mero iudic] officio sine libello reuocã
tur.de accusa.c.olim. ⁊ in.c. cum.ad.in
fi.de consti.ꝙ etiam facere debet iudex
a quo est appellatum secundum dominũ
Anto.in.c.i. ut lite penden. pro quo.c.
cum teneamur.de appel.In hoc tamen ẽ
differentia an agatur per uiaȝ attempta
ti an per interdictum unde ui. quia in in
terdicto unde ui offertur libellus ⁊ serua
tur ordo iudiciarius. ut patet de resti.
spo.c.olim.⁊ tribus.c.sequentibus.quã
do autem per uiam attemptati negociũ
de plano expeditur.secundũ Hostien.et
idem no.de maio.⁊ obe.c.dilecti.de ap
pell'.bone. Inquantum dixit litem pen
dere a tempore citationis hoc uerum est
quo ad principium iudicij quo ad fineȝ
durat pendentia usq; ad sententiaȝ. Do
mini de rota dicunt pendere litem usqȝ
ad conclusionẽ in causa.ut no. de appel.
non solum.in vj.in uerbo grã. ⁊ sic con
clusio precludit uiam attemptatoꝝ sicut
suspensionem petitorij.de causa possessi
onis ⁊ proprie.pastoralis. ⁊ in cle.ij. ut
lite pẽden. ⁊ hoc ponunt sua conclusiõe
lxxiiij. credo hoc uerum in attemptatis
ante conclusioneȝ. sed in attemptatis p⁹
conclusionem in cã fort] adhuc posset ex
officio supplere cum ius superuenit ꝯ no
uo.de offi.delega. insinuante.contrariũ
tamen sentit Io.an.in.c.ij.ꝯ ordine cog
nitionũ.⁊ dicit idem Anto. de bu.in.c.
dilectus.ut lite penden.ꝙ priuilegiũ im
petratum lite penden.non facta mentõe
de litis pendentia non ualet.ut in.c.dile
ctus.al'.⁊ priuilegium ad merita cause
pendente concessum q̃q; generale nõ ex
tenditur ad litem ⁊ causam iam inchoa
tam.ul' in litem deductã.immo secundũ
antiquum ius ante interpretationem lis
est decidenda.ut dicto.c.dilectus.sed ui
detur ꝙ ex superuenienti iure lit] pen.se
quatur sententia in eadem instantia.ff.
de rei uendi.l.si post acceptum.dicit In
no.in dicto.c.dilectus.quandoqȝ rei su
peruenit ius lit] penden. ab alio q̃ a cõ
muni domino siue principe.⁊ illud ius ꝓ
ficit reo ad absolutionem. ut dicta.l.si
post acceptum. immo si aliter reus acq̃
reret proficeret ad absolutioneȝ ut quia
prescriptõe acquireret dominiũ uel alijs
modis acquirendi dominiũ si non super
uenit ius cõmuni domino ut principi ul'
prelato.illud non proficit.⁊ est causa q̃a
non est presumptio ꝙ cõmunis domin⁹
uelit preiudicare lite penden. inter oĩs
cõmunes subditos.⁊ de alio q̃ de cõmu
ni domino uel prelato. nõ est uerisimile
ꝙ per litem pendentem obmitteret dare
alicui priuilegium.uel ius suum.ideo be
ne ualet priuilegium datũ a tali lite pen
den.si autem ius nouum superueniat a
cõmuni domino uel prelato. tunc dicit
ꝙ non preiudicat tale priuilegium liti.⁊
sic quo ad preiudicium priuilegium nõ
habet uires.ualet tñ quo ad futurã litẽ.
Item ualet quo ad causã iã inchoataȝ si
casu aliquo contingat illam litem finiri
uel instantiaȝ extingui propter que dicit
ꝙ impetratio priuilegij lite pendẽ.si po
stea pereat instantia iudicij ualet priuile
gium. secundũ eum. idem si sententia fe
rat' pro impetrante.unde oportet ꝙ lit]
etiam sola citatione penden. finiatur in
stantia sententia diffinitiua feratur uel
saltim absolutoria ab obseruatione iudi
cij ad hoc ut possit ualere priuilegiuȝ ul'
saltim ꝙ renunciet liti expresse ul' saltim
tacite ꝙ contingit si alios iudices impe
trat non subrogandos contra litis instã
tiam.secundum Inno.quandoqȝ lite pẽ
den. superuenit cõstitutio. ⁊ an hec det
formam liti pendenti ⁊ prosit partibus.
habet' per glo.⁊ doc.in.c. fi. de elec.in
vj.⁊ dicit Inno.in dicto.c.dilectus.al'.
ꝙ non preiudicat.in auten. ut cuȝ de ap
pel.cogno.in prin.ꝙ procedit absqȝ du
bio quando ius nouuȝ a iudice impetra
tur.secundum Io.an.ad hoc in auten.ut
in me.litis sa.ius.nõ fi.quãdo supuenit

litꝭ penden. priuilegium. ⁊ ſi a nõ cõmu
ni domino. dic ut dicam qñꝫ aliud ius
ſuperuenit. quandoꝫ ſuperuenit a com
muni domino. ⁊ priuilegium eſt conceſ
ſum ex certa ſcientia ⁊ ualet ⁊ preiudicat
liti quia cauſa preſumitur in priuilegio.
quod dic ut in. c. acceſſiſſent. de conſti.
⁊ hoc tenet Inno. in. d. c. dilectꝰ. Io. an.
in. c. dudum. de electi. tenet ꝙ legittima
tio ⁊ priuilegium impetratum litꝭ pen.
facta mentione de lite. ꝙ priuilegium te
net. de teſtibus. c. cauſam. ſi nõ eſt facta
mentio de lite tunc dicit ꝙ priuilegium
non preiudicat liti ualet tamẽ lite finita
hoc indubitanter eſt uerum quando pri
uilegium eſt generale. ut erat in dicto. c.
dilectus. quia tunc non peccat in ſurrep
tione ⁊ ab eo concluſe cauſe cenſentur ſu
per quibꝰ pendent ⁊ quouſꝫ pendebũt
ubi autẽ ſpecialiter impetratur in certa
lite. uel cauſa ſuper qua pendet lis nõ fa
cta mentione de priuilegio tunc magis ẽ
dubium cum tunc peccet in ſurreptione
⁊ puto ꝙ ſi doloſe eſt impetratuꝫ nõ ua
let etiam lite finita. c. ſuper litteris. de re
ſcriptꝭ. maxime tenendo ꝙ in priuilegijs
ſurreptio uiciet ipſo iure. ut tenet Inno.
in. c. dilecta. de ſcriptis. ⁊. c. ſuper litteris
ad finem ultime glo. magne. ſi ex ſimpli
citate uel ignorantia non ualebit non pro
ceditur ad preiudicium ſed bene ut lite
finita proſit cauſe ſup qua lis pendebat
niſi contra priuilegium ſit deciſa. ar. di
cti. c. ſuper litteris. quandoꝫ ius ſuper
ueniat lite penden. ⁊ tunc dicit ꝙ quan
doꝫ ſuperuenit ex parte actoris ⁊ dubi
tatur an proficiet ad condemnationem.
de hoc per Bar. in. l. an eadem. §. actões
de excep. rei iudi. ⁊ per Io. de ligna. in. c.
i. de libell. ob. ⁊ per Bar. in. l. nõ põt. ff.
de iudic. dic quandoꝫ ius in ſubſtantia
competebat tempore libelli. ⁊ ſic ſuper
uenit ſolum ius directuꝫ ex parte conuẽ
ti. ⁊ ex eadem inſtantia poteſt ſequi con
dẽnatio. l. iij. ff. de peti. here. ⁊. l. queſitũ
in prin. ff. de peculio. ⁊ no. in dicta. l. nõ
poteſt. ff. de iudi. ⁊. l. ſin autem. §. i. ff.
de rei uen. quandoꝫ. a pncipio. deficit
ius actoris. ⁊ ſic ſuperuenit ius in ſubſtã
tia agendi pendente iudicio. ⁊ ſi superue
nit ex cauſa de pterito poteſt ſequi ſentẽ
tia. l. ſi rem. §. fi. ff. de pigno. acti. ⁊. l. ſi
tibi mandato. §. ſi tibi mandauero. ff.
mandati. ſi enim ago contra te pigno.
acti. ut reſtituas pignus ſi ſolui debituꝫ
pendente iudicio ſequitur condemnatio
ſi ſuperuenit ſubſtãtia iuris agendi pen
dente iudicio ⁊ ex cauſa de nouo non ha
bente originem a facto de preterito. dic
de equitate canonica ſi iudiciuꝫ eſt gene
raliter propoſituꝫ non expreſſa cauſa re
mota. ut quia ago rei uendi. quia domi
nus uel perſonali quia obligatus. ⁊ tunc
ſequi poteſt condemnatoria ex tali iure
ſuperuenienti poſt actionem propoſitaꝫ
de re iudi. c. abbate ſan e. li. vj. ſi autem
ius ſuperuenit de nouo propoſita cauſa
ſpecifica ſiue remota ut quia ago. qa do
minus quia emi a tali uel ago contra te
ex mutuo tunc ſuperueniens ius litꝭ pen
den. de nouo non proficit ad condemna
tionem quia illud non eſt deductũ et eſt
cauſa remota. quia cauſa remota preſup
ponit locũ ⁊ tempus. quia ſi dico ex cau
ſa emptionis uel mutui oportet ꝙ ſit fa
cta certo loco uel tempore. ſic dicẽdo in
telligis de certa emptione dato ꝙ nõ de
terminaretur locus ⁊ tempus. ſi ergo de
ducitur certa ⁊ circumſtanciata cauſa nõ
ſufficit illam ſuperuenire pendente iudi
cio. ſed ſi pono cauſam proximaꝫ. ut qa
obligatus uel quia dominꝰ tunc obliga
tio uel dominium non clauditur tempo
re. ideo ius ſuperueniẽs clauditur ſeu in
cluditur in illo iudicio. ſed Bar. in dicta
l. an eadem. in. §. actioneſ. ad illud ꝙ ex
preſſa certa cauſa non proficiet ius ſup
ueniens. allt Dy. in. l. hactenus. cũ. l. ſe.
ff. de aqua plu. ar. ⁊. l. non poteſt. ff. de
iudi. ⁊ in. l. ſi mater. in. §. ſi ex eadem. ff.
de excep. rei iudi. per que dicit Bar. in
dicto. §. actiones. ꝙ expreſſa remota cã
⁊ probato iure ſed non determinato tpe
ita ꝙ appareret ſibi competiiſſe ante iu
dicium inſtitutum reus abſoluetur ⁊ ſic
non proderit probatio. ff. de nego. geſ.
l. eum actum. per glo. ff. de noui ope.
nunci. l. non ſolum. §. ſed ut probari. et
dicit ꝙ hoc tenet Io. an. in. c. albericus.
de re iudi. hec uera in tangentibꝰ utilita
tem priuatam non in tangentibus publi
cam utilitatẽ quia ex iure ſupuenienti pꝰ
iudicium ceptum iudex poteſt ferre ſen
tentiam. de ſcriptis. c. olim. de dolo ⁊ con
tu. c. ueritatis. quãdoꝫ dubitatur ꝙ ex
iure ſuperuenienti ex parte rei illa ſibi ꝓ
ſit ad abſolutoriam obtinendam. Bar.
hoc expedit in. l. i. ff. de excep. dicens ꝙ
ſi exceptio ſuperueniens ex facto de pte
rito illa proprie ad abſolutionem. ut in
iuribus que. ſ. allegaui ad actionem. et
eſt expreſſum in. l. cum mihi. x. in. §. fi.
ff. de ſoluc. ſi ſuperuenit ius excipiendi
pendente iudicio ſuperueniens proſit ad
abſolutoriam. uide inſti. de perpetu. ⁊
tempo. ac. §. fi. ⁊. l. iuſiurãdũ. ad pecuni
am. ff. de iureiur. ⁊. l. eleganter. §. ſi quiſ
poſt. de condi. inde. ſi ſuperuenit mihi
exceptio litꝭ penden. abſꝫ facto aduer
ſarij ⁊ non poſſum illa uti ad abſolutio
nem. ut in auten. ut cũ de appell. cogno.
§. i. ad hoc. l. excuſatus. ff. de excuſaci.
tu. ſecundum pe. Bar. ad hoc allt. l. ſi pꝰ
acceptum. ff. de rei uendi. ſed dicit Bar.

in dicta.l. ꝙꝙ. dicat pe. quandocunq̄
superuenit exceptio pendēte iudicio illa
prodest ad obtinendam absolutionem.
ff. solu. matri.l. rei iudicate. de pigno.l.
paulus. fallit. in.l. si post acceptum. ff. d̄
rei uen. ⁊ hoc quia odiosa est illa excep
tio. Nunquid autē notoria exceptio de
beat opponi dic ꝙ sic. ut in.c. accedens.
lo.i. ut lite non contes. ⁊ in clemen. appel
lanti. de appel. Ex his deciditur questio
quā format Jo.an. in addic. spe. in ti.
de causa possessi. ⁊ proprie. ad finem. in
§. nunquid dicendum. si aliquo agente
publiciana. ⁊ probante titulum ⁊ posses
sionem se antea habuisse si possessori lit.
penden. superueniat titul⁹ an ille profici
at ad absolutoriam. ⁊ ꝙ proficiat ad ab
solutoriam. facit.l. si duobus. ff. de pu
bli. ubi obtinet possidens habens titu
lum sicut actor quia in pari causa me
lior est conditio possidentis. disputauit
Odof. contrarium. per.l. cum nemo. C.
de acqui. pos. ⁊ reus tempore quo cepit
habere titulum erat malefidei possessor
cum cōtestata erat lis in publiciana. Itē
quia emptio est facta contra legem. ⁊ sic
cessat publiciana. ff. de publiciana.l. cū
sponsus. in. §. si res. ⁊ res litigiosa non
potest alienari. ut per totum titulum ut
lite penden. ⁊ per totum titulum de liti
giosis. ad hoc. ff. de acqui. pos.l. qui bo
nam fidem. si quod scriptum est. ⁊ dicit
Jo.an. ꝙ etiam hanc questionem dispu
tauit dominus Philippus de formaginis
qui fuit genere dominj Jo.an. ut ibi re
citat hec uerba. quādoq̄ superuenit ius
publiciana. secus si duobus litigantibus
superueniat possessori dominium super
re in qua pendet iudicium rei uendicati
onis ut quia emit a ṽo domino. q̄a secū
dū Inno. ꝓdest reo quo ad hoc ut absol
uatur.l. per diuersas. C. mandati. quare
si non acquisiuisset prodesset sibi ut ab
solueretur de causa pos. ⁊ proprie.c. cuz
ecclesia. ad fi. ⁊ satis puto ꝙ tunc ob
tinebit declaratoriam. ⁊ forte idem si pē
dente publiciana quia hic non est mala
fides quando emit a domino uero ⁊ do
minium obstat publiciane.l. si a titio.
ff. de rei uen. ⁊.l. si a titio. ff. de excepti.
rei iudi. ⁊ secundum dominuz Anto. de
butrio in dicto.c. dilectus. dicitur lis pē
dere quo ad nullitatem priuilegij impe
trati lit. penden. secundum Inno. in
dicto.c. dilectus. sola citatione facta uel
causa in iudicio proposita licet nondum
sit lis contes. nam dum proponitur cau
sa est. de uerbo. signi.c. forus. sed sic nō
solum lit. contes. sed in actione proposi
ta dicitur pendere. Item alius effectus
litis pendentie est ꝙ res efficiatur litigio
sa. dicunt tamen quidam ꝙ in iure incor
porali ut in iure decimali non cōtrahit᷑
uicium litigiosi per leges ueteres. ff. de
litigiosis.l. ij. ad hoc in auten. de litigio
sis. §. i. coll. viij. ⁊ hoc tenet Azo in sum
ma de litigiosis. Alij dicūt ꝙ dupliciter
contrahitur uicium litigiosi. primo secū
dum iura antiqua per lit. contes. Secun
do per iura noua per solā conuentionē.
in actōe reali. ⁊ isto modo non contrahi
tur si agitur pro iure incorporali uel ipo
thecaria sed bene contrahit᷑ per moduz
iur. antiqui. ut fiat actō litigiosa. si ergo
alienatio contingat circa actionem realē
⁊ fit actio litigiosa. uel ius ꝑ litis cōtes. si
alienat᷑ si ṽo agat᷑ d̄ alienatōe rei ad quā
competit actio tunc non efficitur litigio
sa nisi de dominio rei condemnatur uel
parte ipsa tamen actio non efficitur liti
giosa nisi per litis contes. ut est dictum.
licet ergo non possit uendi ipsa tamen
actio ante litis cōtes. poterit cedi. Aliud
est enim uicium qd̄ efficit actionē. aliud
quod efficit rem ipsā. si queritur de ac
tione personali res non afficitur sed affi
citur actio post lit. contes. de litigiosis.
l. fi. ⁊ sic intelligitur quod nō. in.c. eccle
sia. in. iij. glo. ut lite penden. secundum
Jo.an. Bar. in.l.i. ff. de litigiosis. dicit
ꝙ si agitur reali ubi contemnitur de do
minio uel parte dominij per solam cita
tionem res efficitur litigiosa ⁊ actio. C.
de litigiosis. auten. litigiosa. ⁊ ibi ꝑ glo.
⁊ per Inno. in.c. cum. M. de constitu. si
agitur reali. ⁊ non condemnitur de do
minio uel parte dominij sed alio iure ut
ipothecario confessoria uel negatoria. et
non efficitur res litigiosa. ut in auten. de
litigiosis. §. ad hec. ipsa tamen actio ef
ficitur litigiosa sed demum post lit. con
tes. ar.c. dilectus. all᷑. ⁊.l. ij. C. de litigio
sis. Et idem si litigetur de possessione si
agitur acti. personali si non condemnit᷑
de re sed de aliquo opere facto in re res
nunq̄ efficitur litigiosa. etiā si illa actio
sit in rem scripta. ff. de aqua plu. ar.l.
ꝙꝙ. §. ult. ⁊ ibi nō. Ipsa uero actio non
efficitur litigiosa. sed per lit. contes. ut
l. ij. C. de litigiosis. Si uero agitur actio
ne mixta si actio est uniuersalis ⁊ olim ⁊
hodie res efficitur litigiosa per solam ci
tationem. ff. de peti. here.l. diuus. ⁊. ff.
fami. herc.l. alienationis. Si uero est ac
tio particularis res ⁊ actio efficitur per
litis conte. litigiosa.l.i. in fi. C. cōi diui.
per solam autem denunciatōē non effici
tur res nec actio litigiosa. C. de litigios.
l.i. Si uero queras quis sit effect⁹ litigio
si dic ꝙ magnus quia secunduz tempora
antiqua si res uel actio erat effecta impe
diebatur alienatio. ut.l. alienationis. s̄.
all᷑. Scd̄o q̄a ille in quē fiebat alienatio n̄
poterat cōtinuare ad ꝑscriptōē ꝯplendā

tempora sui autoris.C. de lon. tempo.
prescrip.l.i. Tercio ꝗa si cadebat a pos
sessione non poterat illaꝫ recuperare ob
stante exceptione.ff.de litigiosis.l.i.Ho
die uero est additum ꝙ contractus sup
re litigiosa est ipso iure nullus.Iteꝫ quia
accedentibus ad contractus imponūtur
certe pene que ponuntur in.l.fi.C. de li
tigiosis. de quo in.l. creditores. C. de
pigno.Item ꝙ si sententia fertur contra
alienantem potest exequi contra ementē
ut.l.ementem.C.de litigiosis.qḋ dic ut
dicta.l.creditores.C.de pigno. Iteꝫ po
test agi contra illum qui emit ex uicio li
tigiosi contractus ut rem ad pristinum
statum restituat ubi ab olim tantum po
terat excipi.ut dicto.c.dilectus. ⁊ forte
potest ꝙ sentiunt doctores ꝙ remediuꝫ
illius tituli.ut lite pendē. si extendat ad
illum possessorem qui sciebat rem litigio
sam ⁊ emit.ar.de resti.spo.c.sepe. alias
ipsa decretalis non esset sub congruo ti
tulo quas penas intellige habere locuꝫ
si fit alienatio litꝭ penden.nam si pemp
ta est instantia licet tunc duret uicium li
tigiosi.ut no.in.l.properanduꝫ.in.§.et
si quidem.de iudic.⁊.l.ij.ff.iudi.solui.
tamen contractus ualet. ut dicta.l.i.C.
de lon.tempo.prescrip.An autem res li
tigiosa possit obligari.dic ꝙ non.ut.l.si
filius.§.fi.ff.que res pigno.obli.po.et
no.per glo.in.l.i.§.fi.cōi diui.secundū
Bar.in.l.i.in fi.de litigiosis.

Nil nouari supplicatione penden
te. de ista clausula habetur in
clausula nil nouari in integrū
restitutione pendēte.⁊ in clausula nil no
uari appellatione pendente.⁊ in clausula
nil nouari lite pendente. ubi sunt casus
in quibus licitū est supplicar̄ lite pendēte.

Nil nouari relatione seu consul
tatione pendente.Bal. in ℞ica
C.de relati.dicit quandoꝫ est
necessaria ut quando est cōmissa discus
sio sola.quandoꝫ probabilis ut quādo
dubium est super intellectu alicuius pū
cti subtilis quandoꝫ temeraria. ut quā
do iudex refert cā se exhonerandi. ut.ff.
de iudicijs.l.fi.de falsis.l.ubi.ff.de of.
proconsul.l.si quis erit. de ℞ptis.audi
tor.in cle.de offi.ordinarij.c.ordinarij.
li.vj.de re iudi.l.neratius.natura relati
onis nō. extra de appell.c. intimasti. de
offi.lega.c.licet.de fideius.c.constitutus.
per Inno.Bar.de sali.in.l.i.C. de relat.
Idem in effectu dicit ꝙ relatio quādoꝫ
est necessaria ut quando sola ueritatis in
quisitio ita ꝙ non diffinitio ē cōmissa.
ut.l.ubi.C.de falsis.⁊.l.solēt.⁊.l.si ꝗd.
ff.de offi.proconsul. Quandoꝫ relatio
est probabilis ut quando est dubium iu
ris super aliquo puncto difficili ⁊ tunc
est permissa relatio.ut.l.i.C.de relati.⁊
in auten.de iudicibus.§.fi. ⁊ est collau
danda.C. de bonisꝫ lib.l. non solum.
quandoꝫ est temeraria ⁊ detestanda ut
quando petit sibi referri super facto et
non super iure.ut.ff.de iudic.l. euꝫ quē
temere. §.i. uel si super iure facit cā se
exhonerandi. ut in auten. ut iudi. non
expec.sa.iussi. ⁊ in auten. nouo iure.C.
de relati.⁊ secunduꝫ Bal.in.l. si quādo.
C.de relationibus. ¶Pendente relatiōe
iudicꝭ nihil est innouandum quia officiū
iudicis conquiescit. ⁊ est argumentū ꝙ
iudex qui cōmisit causam consulendam
sententiā ferre non possit donec recepit
consilium consultoris. uel donec consul
tori labatur tempus seu terminus ad cō
sulendum datus.et est ratio quia ista cō
missio est preiudicialis.ar.ff. de excusa.
tu.l.diximus.⁊ in cle.ꝫdiu.de appell.et
quia appellatione pendente nil est inno
uandum.C.de dilati.l.siue pars. nisi de
uoluntate utriusꝫ partis.ut.l.i.in fi.ff.
de pretorijs stipu.nam appellatio recusa
tio ⁊ relatio conueniunt ⁊ paria sunt in
iurisdictione iudicꝭ suspendenda.ut no.
Io.an.extra de appel.c. legittima.in no
uella.in.vj.⁊ dicit Bar.ḋ sal.in.l.ex illo.
C.de appel.ꝙ causa dicitur suspensa.uel
per appellationem uel per relationem uel
per consultationem factam principi. ut
l.ex illo.C.de appel.Modo per cōmissio
nem factam de referendo ut sonat litte
ra.d.l.ex illo. qḋ intelligit Bal. pronun
ciatione facta de referendo. ⁊ probatur
in dicta.l. ex illo. ꝙ ubi ex dispositione
statuti causa est necessaria cōmittēda cō
silio sapientis quia iudex non potest iu
dicare ante consilium habitum. ⁊ maxie
quando tenetur sequi consilium. Idem
Bar.de sali.in.l.si quando.C. de relati.
dicit ꝙ necessitas imponit referenti pn
cipi expectanti ℞nsum ex quo potest col
ligi ꝙ pendente relatione iudicis officiū
debet conquiescere.unde si ferat senten
tiam uidetur nō ualere.ut dicta.l.si qn.
⁊.l.siue pars.C. de dilati.l.ij. ℞nso.ij.
C.de relati.⁊.l. ad imperatorem.C. de
appel.Si iudex consuluit principem ⁊ in
terim princeps moritur debet expectari
℞nsum successoris quia consultatio pri
cipalr fit dignitati. ideo solum illam cō
cernit. licet persona sit ipsius dignitatꝭ
organum sine quo dignitas nihil facit at
dignitas non moritur.ut.l. ꝙ principi.
ff.de le.ij. ⁊ idem econtra si moritur iu
dex successor debet expectare ℞nsum pn
cipis.ut.ff.de mino.l.uerū.§. ex facto.
ſm Bal.⁊ scōm Bal. in.l.i.C. de relati.
Qui cām uult referre plura dꝫ obseruare.

primo ut pronunciet quid referre uolue
rit. fallit in casu. ut in glo. l. ꝑme. C. de re
lati. Secũdo ut relatio plene fiat. Tercio
ut ipsa relatio partibꝰ edatur apud acta
Quarto ꝙ non fiet per ambages ⁊ para
bolose sed sola necessaria scribantur. ut
l. ampliorem. §. in refutatorijs. C. de tẽ
poribus appel. ⁊ de precibus impera. of.
l. fi. Quinto requiritur ut nõ fiat animo
exhonerandi se sed ad hoc ut sibi remit
tatur onus iudicandi. ut in auten. ut iu
dic. non expec. sa. ius. §. iubemus. Sexto
ꝙ qui refert aut consulit superiorem du
bitet in iure non in facto. ut. ff. de iudic.
l. eum quem temere. §. iudicibus. ⁊ idõ
si iuris articulus est certus non debet cõ
mitti causa consulenda consilio sapient]
quia qui hoc petit calumniose petit. Sep
timo ꝙ non fiat causa uitandi odij par
tium. Octauo ꝙ non fiat aliqua gratia
uel sorde. Nono ꝙ tota ueritas contine
atur. Et ita post conclusionem ⁊ renunci
ationem in causa. ut in. l. super de lictis.
C. de relati. ¶ Sed an relatõe pendente
aliquid posset innouari ita ꝙ si sentẽtia
interim feratur ualeat seu teneat nec ne
uidetur ꝙ sic. per. l. i. C. de relatio. que
sentit ꝙ appellari debeat. l. ij. C. ꝺ appel.
cum ibi notat]. ⁊ quando appellandum
sit. l. i. circa principiũ. ꝙ non esset neces
saria si sententia esset nulla. C. quando ꝓ
uocare non est ne. l. i. ⁊. ij. ⁊ pro hoc. ff.
de appel. l. ad principem. ⁊. l. ad impera
torem. secundum unam lecturam. in cõ
trariuz facit. l. i. C. de relati. in prin. ubi
prohibet ferri sententia. ⁊ sic lata non de
bet tenere. C. de legibus. non dubium. ⁊
ad hoc facit tex. in. l. fi. C. de relati. ubi
tex. imponit necessitatez iudicij expectã
dũ reuersionem. pro quo. l. ex illo. C. de
appel. ⁊ hoc est ueruz. sed prima expecta
tio glo. in. l. i. C. de relati. non est uera.
Quarto induco. l. ad imperatorem. con
trarium inductam secundũ aliam exposi
tionem secundum quam illa partibus cõ
sentientibus cõiunguntur cum sequenti
bus quasi dicat ꝙ potest si partes con
sentiant non alias. Quinto istam partez
suadet equitas puta gratia honoris ꝑn
cipis conseruandi quem consulit. l. fi. in
prin. C. quando prouo. nõ est ne. Sexto
quia sententia non ex toto caret aliqua
suspitione cum iudex rescripsit principi
ut dubitans quid de iure debeat pronũ
ciare ⁊ tunc Responso non expectato pronun
ciat ut certus non dubius. ⁊ ad. l. i. de re
lati. all. Unde ꝙ licet permittatur appel
latio non propterea sequitur necessario
ergo sententia est aliqua cum ⁊ in appel
latione insit nullitas sententie. ut. ff. fa.
herc]. l. quedam mulier. ⁊. ff. de iurepa.
l. carmelia pia. ad. l. principez. de appel.

potest responderi ꝙ ibi non ualet quia
ibi iurisdictio non spectabat ad iudicez
remitteretur. ut ibi in glo. Quid igitur
dicendum reperio ꝙ Bal. tenet ꝙ ualet
sententia. ⁊ est ratio quia remissionez fa
ctam principi potest reuocare parte in
uita quia sententia interlocutoria fuit. ut
l. ꝙ iussit. ff. de re iudi. ⁊. l. pꝰ sententiã.
C. de sententijs. ⁊ sic dicit Guil. ꝺ sucz.
tenuisse. ⁊ per eum nõ. in dicta. l. princi
pem. reperio etiam ꝙ bal. C. de relatio.
l. fi. tenet ꝙ non potest ferre sententiam
nisi fiat de uoluntate utriusqꝫ partis. ar.
l. pe. in fi. ff. de preto. stip. ⁊ quia appel
latio relatio ⁊ recusatio conueniũt. ⁊ pa
ria sunt in iurisdictione iudicis suspendẽ
da. ut nõ. Jo. an. in Rica de appel. in. c.
legittima. de appel. in. vj. in nouella. Itẽ
dicit ⁊ addit ꝙ hec sunt bene notanda.
Idem tenuit Hostien. ⁊ hec paritas ⁊ cõ
uenientia probatur quia etiam hec tria
conueniunt. ut patet in Rica dicente. de
appel. ⁊ relati. ut in dicta Rica patet. ego
hanc opi. sequor per iura ⁊ ratiões supe
rius allegatas ut tamen ueritas clariꝰ pa
teat. dicendum est ꝙ relatio facta princi
pi potest dici duplex. Una uerbalis qua
iudex interlocutus est referenduz esse ꝑn
cipem. ⁊ istam potest iudex reuocare et
diffinitiuam ferre. Alia est realis quia iã
negocium instructuz misit ⁊ litteras suas
princeps recepit. ⁊ tunc aut missionem
istam de partium utriusqꝫ uoluntate. ⁊
sententiã fert diffinitiuam ⁊ ualet. ut. ff.
de appel. l. ad imperatorem. ⁊. l. fi. ff. de
preto. stipu. aut facit partibus in uitis
aut altera in uita tantum. ⁊ hic stat du
bium nostrum in quo meo iudicio est ui
dendum an terminus instantie per hanc
remissionem suspendatur uel non. ut pri
mo casu non possit reuocare nec ualeat
sententia interim lata. Secundo casu di
stinguatur aut est lata ĩ termino quia ex
pectauit usqꝫ ad finem termini non tam̃
labi permisit ⁊ ualet sententia. sed si di
splicet appellari potest. aut supat adhuc
multum de termino ⁊ rescribit ⁊ tunc ua
leat ⁊ robur recipiat. aut princeps infra
terminuz instantie rescribit quid fiendũ
⁊ tunc sententia prius lata non ualet. et
sic ad hoc futuro euentu ualiditas sentẽ
tie pẽdet sicut ⁊ alias pẽdet. in. l. genera
liter. §. i. C. de iureiur. ⁊ no. in. l. cum iu
dex. C. de sententijs ⁊ interlo. o. iudi. et
ratione huius dubij ⁊ dependentie licet
appellare. ut. l. i. C. ꝺ relati. all. Et ex pre
dictis infertur ad questionem statuto ca
uetur ut si petatur ꝙ causa debeat cõmit
ti consilio sapientis non suspecti ⁊ ꝙ iu
dex teneatur pronunciare secundum con
silium sapientis assumpti. pone ꝙ iudex
non expectato cõsilio sapientis ꝓnũciat

an teneat sentētia. ⁊ tenet Bar. in.l.i.C.
de relati. ꝙ sic.per dictam.l.i. coniūcta
prima expositione glo. ⁊ idem tenet nil
nouari appellatione pendente.ego aliter
dico ut patet ex proxime dictis ꝙ aut tē
pus instantie non currebat usq; ad pre
sentationem consilij. ⁊ sententia interim
lata non ualet.aut currebat ⁊ interim la
ta sic est in suspenso.aut quia aut nulluz
consilium p̄sentabitur infra terminuz
⁊ tunc ualet.aut p̄ntabit ⁊ tunc aut con
trarium sententie ⁊ non ualet sententia
quia iudex non tulit illam secundum cō
silium sapientis ut debuit.nec illud dici
tur sequi ꝙ nondum erat sed antecedit
⁊ proprio motu fecit ⁊ sic statuto nō de
seruiuit. ⁊ pro hoc accedat.l.fi.ad fi.C.
ad.l.fal.⁊.ff.de admini.tu.l. titiū ⁊ me
uium.in prin.ideo consilium est ꝙ ō no
uo pronunciet secundum tenorem consi
lij.ar.C.quomodo ⁊ qn̄ iudex.l.preses.
Jo.uero de ymol.in.l.i.§. quesituz.ff.ō
appel.dicit ꝙ Ang.dixit in dicto.§.que
situm.ꝙ partibus consentientibus pōt
ferre sententiā non expectato cōsilio all.
quod habetur in.l.fi.C.de relati.coniū
cta glo.ubi dicit esse casum. sed meli⁹ fa
cit.l.i.eo.ti.de relati. ⁊ per hoc patet se
cundum eum ꝙ non cogitur iudex sequi
consilium exquo non cogitur expectare.
all.ꝙ habetur in dicta.l. titiuz ⁊ meuiū.
all.Sed aduerte quia contra ipsum facit
quod habet in.l.iubemus.C. de appel.
ubi dicitur nil inuouandum.soluit idem
Ang.ꝙ ibi dicitur nil innouare per que
storem quasi sibi adiungantur alij duo
qui simul iudicent qualis debuit esse re
sponsio ad consultationez.Item facit cō
tra predicta ꝙ habetur in.l. ex illo. all.
ubi dicitur ꝙ cōsultatione pendente nil
est innouandum.sed ibi R̄ndet ꝙ ibi re
ducta erat tota causa ad principem per
relationem sicut dicit ibi patere in litte
ra.Sed ista R̄nsio non uidetur bona q̊a
etiam in .d .l.i.cā erat ad principem re
lata. ⁊ tamen uidetur ꝙ pendente relati
one posset iudex qui fecit relationem ꝓ
nunciare.unde uidet aliter posse R̄nderi
ad.l.ex illo.quia ibi dicitur non debere
relatione pendente aliquid innouari nō
tamen dicitur quid iur si aliquid fuerit
innouatum ⁊ fuerit sententia lata per iu
dicem referentem.unde tunc standuz.d.
l.i. ⁊ sic licet iudex malefaciet interim pē
dente relatione ferendo sententiam.per
dictam.l.ex illo.tamen si illam ferat de
mero iur tenebit ⁊ poterit appellari.per
dictam.l.i. ⁊ hanc solutionem sentit ⁊ te
net Bar. in dicta.l. ex illo. ⁊ Bal. ibi.et
hoc etiam tenuit Bar.in dicta.l.ad prin
cipem.ff.ō appel.ubi dicit ꝙ si iudex cō
misit causam consilio sapientis uel supe
rioris potest suam emissionem reuocare
sicut aliam interlocutoriam per.l. ꝙ ius
sit.ff.de re iudi.ꝙ intelligit Bal.in dicta
l.ex illo. esse uerum nisi ex forma statu
ti iudex teneretur cōmittere causa cōsilio
sapientis quia tunc postq̄ cōmisisset de
beret expectare consilium sapientis alias
non ualeret sententia all. qō habetur in
c.in ueteri.de elec.Et aduerte quia et az
statuta cōmuniter disponunt ꝙ quando
cōmittitur causa consilio sapientis secun
dum formam statuti teneat iudex in sen
tentiando sequi consilium sapientis. ⁊ si
aliter sententiaret non ualeret tunc sentē
tia. ⁊ sic cotidie seruatur ⁊ practicatur.
Sed si iudex non ex forma statuti sed uo
luntarie causam cōmisit consulendaz an
possit indifferenter reuocare cōmissionē
dic ꝙ partibus consentientibus clarum
est ꝙ sic.per id quod habetur in.l.i.§.
⁊ post operis.ff.de noui ope.nun. ⁊ qō
habetur in.l.ad imperatorem. secunduz
vnum intellectuz all.sed si uellet reuocar
inuita alia partiū tunc est dubium. naz
uideretur ꝙ non possit per dictam.l.ad
imperatorem.a contrario sensu contrari
um tenuit notabiliter Bar. in dicta.l.ad
principem.per.l. ꝙ iussit.ff. de re iudi.
Et aduerte ꝙ licet probare faciat in
hoc ultimo quod habetur in.l.ad impe
ratorem.ff. de appel. si ibi fiat punctus
post uerbum consentientibus. tamen fa
cit contra si fiat punctus post uerbum re
missam.Nam tunc cum dicat partibus
consentientibus posse presidem audire
causam.a contrario uidetur innuere sec⁹
fore si partes ante non consentiant. Itez
contra ipsum facit ꝙ sententia interlocu
toria postq̄ missa est executioni non po
test reuocari nisi ꝑtibus consentientib⁹.
uel nisi ex iusta causa reuocaretur.ut legi
tur ⁊ nō. per eundem Bar. in dicta.l.i.
ad finem.ff.de preto. stipu. ⁊ ideo cum
interlocutoria de referendo ad superio
rem fit missa executioni per relationem
factam per iudicem uidetur ꝙ nō possit
reuocari absq; consensu partium prout
etiam innuitur in dicta.l. ad imperato
rem. ⁊ dicit Jo.de ymol.in.l.i.all.ō pre
to.stipu.circa finem.punctaliter sic no.
singulariter istam glo.quam ita bene ali
bi non reperies.secundum Ang.ꝙ sentē
tia interlocutoria postq̄ executiōi est mā
data non potest reuocari nisi in duobus
casibus.primo quando hoc fieret de ꝑ
tium uoluntate. Secundo quando ex cā
ut si diceretur erratum in ea ⁊ sic debet
limitari.l.ꝙ iussit. all. quando non est
interlocutoria executio in mandata. ad
huc alias regulariter reuocari posset nisi
in duobus casibus premissis. ⁊ ita debēt
limitari notata per canonistas in.c.cum

cessante. de appel. Sententia uero diffini
tiua in duobus casibus premissis etiã nõ
reuocatur per ea que habentur in. l. ⁊ si
errauit. ff. de arbitris. ⁊. l. si diuersa. C. ᷑
transac. ⁊ in. l. i. C. quando prouo. non
est ne. ⁊ hoc ex officio iudicis. nam per
uiam appellationis ⁊ similia remedia be
ne posset reuocari. ⁊ aduerte q̊a ꝙ dixit
de sententia missa executioni. Idez dicit
notabiliter Bar. si statim sententia secuz
trabit executionem. Item quatenus est
dictum ꝙ si iudex fert sententiaz post re
lationem factam interim pendente relati
one ꝙ ualet sententia. prout uidetur tene
re Ang. in dicto. §. quesitum. ⁊ Bar. in
dicta. l. ad principem. ⁊ Bal. in dicta. l.
ex illo. Contra illud uidetur facere quia
appellatio relatio ⁊ recusatio uidetur eq̊
parari quo ad suspendendaz iurisdictio
nem. ut est dictum ut no. per Io. an. in
dicto. c. legittima. de appell. li. vj. in no
uella. ⁊ sic uidetur ꝙ sicut actus qui fit
per iudicem post appellationez legittimã
non ualet. ut in. c. per tuas. de sententia
excom. ⁊ eo. ti. c. licet. in. vj. sed uidetur
ꝙ non ualeat actus fact⁹ post relationẽ
illa pendẽte. sed attende quia ab ista ra
tione posset defensari dictum bar. si te
neremus opi. Inno. in. c. cum speciali. ᷑
appel. ⁊ ibi tenet ꝙ licet malefaciat iudex
recusatus procedere. post recusationem
tamen processus erit aliquis. ⁊ sic uidet᷑
secundum hoc ꝙ predicta tria parifican
tur quo ad hoc ut interim non debeat ꝓ
cedi sed non parificantur quo ad omnia
si interim procedat. Hostien. tamẽ in di
cto. c. cum speciali. ⁊ glo. in. c. quotiens.
ij. q. vj. ⁊. iij. q. v. quia suspecti i v̄bo ca
nonice tenuerunt processuz factum post
recusationem non ualere. ⁊ hoc etiam te
net bar. in. l. quia poterat. ff. ad trebell.
⁊ si teneamus istam opi. tunc bene facit
ratio supradicta contra bar. ⁊ sic uidet᷑
scripsisse bal. in dicta. l. fina. ⁊ pro hoc
uideretur sibi fuisse contrarius in eo ꝙ
dixit in dicta. l. ex illo. que autem opi. ex
predictis sit uerior uide ex dictis. s̄. nil
nouare recusatione pendente. Item con
tra opi. bar. ⁊ bal. in dicta. l. ex illo. facit
tex. in. c. licet. de offi. lega. ubi aperte ui
detur esse casus contra predictos. nã ibi
dicitur ꝙ si legatus apostolice sedis qui
cepit cognoscere ᷑ causa referat negociũ
ad papam. si postea post relationem re
assumat cognitionem illud ꝙ faciet erit
nullum tanq̄ factum a iudice incompe
tenti. ⁊ illud etiam tenet spe. in ti. de re
lati. §. fi. cum quo ibi transit Io. an. ⁊ ẽt
idem uidetur uelle. in dicto. c. legittima.
⁊ tenendo istam opi. pro qua uidetur ca
sus in dicto. c. licet. posset r̄nderi ad iu
ra. per que mouetur bar. ⁊ primo ad. l.

i. C. de relati. potes dicere ꝙ ibi non di
citur ꝙ processus teneat seu ualeat. sed ꝙ
potest appellari. per hoc autem non seq̊
tur necessario ꝙ processus debeat ualere
quia etiam a sententia nulla potest appel
lari. ut legitur ⁊ no. in. l. si expressim. ff.
de appel. de quo per Io. an. post Inno. ⁊
Hostien. in. c. dilecto. de appel. Item ad
l. ad principem. potest r̄nderi ꝙ si tene
amus lecturam glo. illa nihil facit. pro
bare licet faciat secundum lecturam quã
ibi ponit extra glo. unde potest dici ꝙ
illa non est bona. per ea que habent᷑ in
dicto. c. licet. Item ad. l. imperatorem.
potest r̄nderi ꝙ illa facit contra eum si
presentetur post uerbũ remissaz. ut supe
rius est dictum. unde uidetur concluden
dum ꝙ si iudex inuita altera partium ꝓ
cedat ad sententiam pendente relatione
non ualet sententia. secus si de consensu
partium hoc facit quia tunc ualebat per
id quod habetur in dicta. l. ad impera
torem. all᷑. q̄uis glo. ibi uideatur intelli
gere ꝙ demum ex noua cõmissione tene
bit processus. sed ille intellectus diuinat
ad illam. l. plus ualuit Hostien. ⁊ spe. in
preallegato loco ꝙ ita demũ ualebit sen
tentia. etiam si de uoluntate partium fe
ratur anteq̄ relatio fuerit presentata su
periori. nam alias etiam de consensu par
tium non posset ab illa recedi. per id q᷑
habetur in. c. bone. in. v̄. nec nocebit. de
postu. prela. q᷑ est nõ. naz per hoc limi
tatur. dicta. l. ad imperatorem. sed secun
dum predicta uidetur limitandum etiaz
predictum. c. licet. preall᷑. ⁊ de iure ista
uidetur uerior opi. ex quo habemus ca
sum in dicto. c. licet. ⁊ satis potest r̄nde
ri ad contrariuz per ea que superi⁹ dixi.
sed legiste cõmuniter consueuerũt trãsire
cum opi. bar. sed uidetur ꝙ debeat intel
ligi quando partibus consentientib⁹ uel
let ferre sententiam. alias secus. immo se
cundum opi. Hostien. ita demum parti
bus consentientibus potest ferri. si rela
tio non fuisset p̄sentata superiori. si quis
uellet aliud dicere forte de iure ciuili. et
aliud de iure canonico non uidetur tutũ
quia in dubio non uidetur esse discordã
tia inter ius canonicum ⁊ ciuile si aliud
fieri potest. ar. l. i. C. ᷑ inofficios. dona.
⁊ in. c. cum expediat. de elec. in. vj. Ang.
tamen in. l. ad imperatorem. tenet ꝙ iu
dex qui causam misit principi consulen
dam de consensu partium non potest iu
dicare nisi ⁊ consensus principis interce
dat. ⁊ hoc uidetur etiaz tenere glo. in fi.
in. l. ad imperatorez. ⁊ sic uidetur sibi cõ
trarius in. l. i. §. quesitũ. de appell᷑. ubi
dicit ꝙ de consensu partium potest co
gnoscere. nec dixit ibi q᷑ requiratur cõ
sensus p̄ncipis. sed pro opi. Ang. in. d. l.

ad imperatorē.facit.c.licet.all'.pro opi.
Ang.in dicta.l.i.§.queſitum.facit.l.ad
imperatorem.⁊.l.ad principem.all'.⁊.l.
i.C.de relati. que nihil dicunt de cōſen
ſu principis requirēdo.poteſt dici inter
dum quiſ abdicat ſe a iuriſdictione ex to
to puta renunciando officio in manibuſ
ſuperioris ⁊ tunc procedit qd̓ dicit glo.
in dicta.l.ad imperatorem.quia ille effi
citur omnino priuatus ſeu priuata perſo
na.⁊ ideo nō poſſet prorogari eius iuriſ
dictio cum nullam haberet.l.priuatoꝝ.
C.de iuriſdi.o.iudi.⁊ ſic loquitur.§.et
cum placuiſſet.all'.in glo. dicte.l.ad im
peratorem.⁊.l.legatus.ff.de offi. procō
ſul'.Interdum quis non renunciet ex to
to officio ſʒ remittit uel refert unam cau
ſam ad iuriſdictionem ſuam ſpectantem
ad ſuperiorem.ut contingit in caſu.l.ad
principem. ⁊.l. ad imperatorem. ⁊.l.i.
C.de relati.tunc cum remaneat iudex in
alijs uidetur ꝙ de conſenſu partiū abſqꝫ
conſenſu ſuperioris poſſit prorogari ei⁹
iuriſdictio. uel ſic poſſit de cauſa quam
remiſit ad ſuperiorem cognoſcere. ⁊ iſte
uidetur uerus intellectus illius.l.ad im
peratorem.abſqꝫ diuinatione ⁊ uiolatio
ne littere . quicquid dicat ibi glo. fi. et
Ang.ibi.Sed nunc reſtat r̄ndere ad.c.
licet.all'. ad quod poteſt dupliciter r̄n
deri.primo ꝙ illud capitulū loquit' qn̄
preſentata fuit remiſſio ⁊ relatio ipſi pa
pe quo caſu non uidetur' abſqꝫ eius con
ſenſu.etiam de conſenſu partium poſſit
iudex ſe intromittere.per id quod habe
tur in.c. bone. el.ij.v̓. non nocebit. de
poſtu.plela.⁊ no.ſpec.in ti.de relati.§.
fi.ad finem.ſed.l.ad imperatorem.intel
ligitur quando relatio ſeu remiſſio non
fuit preſentata principi quo caſu de con
ſenſu partium poteſt iudex de cauſa co
gnoſcere ſine conſenſu principis. ⁊ ſic ui
detur uoluiſſe ſpe. in loco preallegato.
uerum quia iſta ſolutio ad.l. imperato
rem.uidetur diuinare cuʒ ſimpliciter lo
quatur.⁊ ſic etiā in caſu quo fuit preſen
tata remiſſio ſeu relatio principi.poteſt
dici ſecundo ꝙ aliud ſit de iure ciuili ſe
cundum ꝙ ſufficit ſolus conſenſus par
tium ſine principis conſenſu.etiam poſt
preſentatam remiſſioneʒ principi.per.l.
ad imperatorē.⁊ alia iura preall'.⁊ aliud
de iure canonico quo caſu procedit ꝙ
dixit in prima ſolutione.⁊ poteſt ratō di
uerſitatis aſſignari quia facili⁹ fit deuo
lutio cauſe ad papam obmiſſis medijs
de iure canonico q̄ꝫ fiat deuolutō ad p̄n
cipem de iure ciuili obmiſſo medio. ut
dicūt doc.in.l.imperatores.ff.de appel.
⁊ ideo non eſſet miruʒ ſi dicatur ꝙ impe
rator uoluerit ⁊ ius ciuile ꝙ lʒ relatio fu
erit p̄ntata principi ꝙ nihilomin⁹ poſſit
de conſenſu partium abſqꝫ conſenſu p̄n
cipis iudex qui remiſit cauſam termina
re.tutius tamen eſſet ad euitandas opi.
habere conſenſuʒ principis quando fuiſ
ſet ſibi preſentata remiſſio. uidetur tam̄
per predicta ꝙ poſſit ſatis de iure ſuſti
neri ꝙ etiam ſine conſenſu principiſ poſ
ſet iudex cauſam terminare. ⁊ iſtuʒ intel
lectum uidentur omnes legiſte ſequi. et
potiſſime Bar.Bal.⁊ Ang.⁊ pro tanto in
foro ſeculari puto ꝙ ſeruaretur opi.ꝙ n̄
requiratur conſenſus principis ⁊ predi
cta procedunt quando relatio fuit facta
ad principem.ut dicta.l.ad principem.
ad finem.ut conſulat quid iuris cuʒ tūc
iudex referens non uideatur ex toto ab
dicaſſe iuriſdictionē cum tunc iudex refe
rens habeat iudicare in cauſa ſecundum
conſilium quod fuerit dictuʒ a principe
ut.l.i.§.queſitum.ff. de appel.

NIl nouari inuentarij confectio
ne pendente.Cy.in.l. fi.§.do
nec.C. de iure deliberandi. di
cit ꝙ donec hereſ intendit inuentario nō
debet inquietari a quibuſcunqꝫ credito
ribus ſiue conueniat' ut heres ſiue tanqꝫ
alius.licet quidam dixerunt ꝙ haberet
priuilegium dum conuenitur ut heres.
dumtaxat p.l.de eo.§.fi.ff. ad exhibē.
quod non placet Cy.in cauſis uero pijs
in quibus agitur de periculo anime que
omnibus rebus eſt preferenda. ut.l.ſan
cimus.C.de ſacroſanc.eccle. non habet
locum dicta deciſio ſecundum Cy. poſt
Richardū male umbre.⁊ ideo ſi teſtator
iuſſit reſtitui uſuras incontinenti poteſt
conueniri.ad hoc facit.ff.de admini.tu.
l.qui repertoriū. in prin. v̓. ueruʒ nihil
⁊c.Bal.uero in dicto.§. donec. dicit ꝙ
heres infra tempus conficiendi inuen
tarij non poteſt a creditoribus nec lega
tarijs conueniri. hoc tamen fallit in reli
ctis pro anima.⁊ in reſtitutione uſurarū
quia non recipiunt moram temporis ſe
cundum Cy.poſt Richardū prout eſt di
ctuʒ.ſicut nec expenſe funeris.poterit ta
men conueniri ut poſſeſſor alicuius rei.
ideo rei uendi.poterit conueniri. licʒ nō
poterit conueniri tanqꝫ heres.ff.ad exhi
ben.l.de eo.§.penul. ⁊ fi. niſi pro reb⁹
legatis ageretur rei uendicatōe.nam ſup
rebus legatis eſt impoſitum ſilentiuʒ du
rante tempore confectionis inuentarij q̄
cunqꝫ actione.ut.l.fi.§.donec.all'.unde
dicit Bar.in dicto.§.donec.ꝙ iſta excep
tio ꝙ quis eſt infra tempus conficiendi
inuentarij impedit lit] conteſta. ut appa
ret ex tex.ibi ad iudicium uocare. Item
apparet ex dicto.§.donec.ꝙ dicta excep
tio ꝙ quis eſt infra tempus conficiendi
inuentarij impedit proceſſum ꝙ apparet

ex eo ꝙ dicit inquietari. ⁊ ꝑ hoc tota die
practicatur ꝙ executio instrumētoꝝ non
fit contra heredes infra tempus conficiē
di inuentariuƺ. ⁊ licet uidetur ꝙ heredes
non possint etiam alios conuenire per ti
tulum ꝙ quisqꝫ iuris. tamen incontrariū
est ueritas quoniam ille titulus habet lo
cum quando alicui cōceditur priuilegiū
ad sui postulationem. sed istud priuilegi
um non est huiusmodi. Ang. uero in tra
ctatu suo inuentarij dicit ꝙ donec pēdet
dilatio inuentarij beneficium sibi impar
titur ut a nullo possƺ uexari. ut dicto. §.
donec. fallit si conuenitur ut heres. sed
ut simplex possessor forte reali iudicio ꝙ
intentari potest contra quemlibet posses
sorem etiam non heredem. ut. ff. de re iu
di. l. nensenius. §. fundum. Secundo fal
lit si uexatur pro legatis ad pias causas
factis que non requirunt dilationem ut
legata alimentoꝝ pauperibus relicta qui
morirentur interim fame uel pro restitu
tione male ablatoꝝ uel usurarum quibꝰ
non restitutis anima testatotoris penis
affligitur. ⁊ idem dicas si quid fuerit re
lictum pro funere faciendo. ⁊ hoc tenue
runt Richardus maleumbre. Bal. ⁊ Cy.
in dicto. §. donec. Tercio fallit si ipse ali
os inquietat ut heres quia illa dilatione
pendente poterit conueniri ut heres pul
satus ab eo. argumentū optimū. ff. de iu
dicijs. l. ij. §. legatis. ⁊. C. de sententijs ⁊
interlo. o. iudi. auten. ⁊ cōsequenter. nisi
alios conueniret necessitate compulsus.
ex eo quia dilatio est periculum ablatu
ra. ut quia debitores hereditarij cum pe
cunia fugiunt. aut domꝰ uicina minatur
ruinam super domos hereditarias. Et se
cundum Cy. tempus inuentarij conficiē
di incipit currere a tempore mortis ⁊ a
dite hereditatis. ut glo. hoc dicit in. l. fi.
in prin. C. de iure deliberandi. ⁊ ibi Cy.
hoc tenet. licet glo. in auten. sed cum te
stator. C. ad. l. fal. tenuerit ꝙ a die quo
sciuit sibi fore delatam. ⁊ illam sequitur
Richardus. sed nō. Cy. quia machinatio
ni quam all'. Richardus possunt credito
res obuiare uidelicet instando ꝙ heres
adeat. per glo. ibi que incipit sed non
ne. ⁊ per. l. si quis instituatur. ff. de he
redi. institu. Bal. autem in. l. fi. in prin.
all'. dicit ꝙ tempus inchoandi inuenta
rium infra. xxx. dies incipit currere a tē
pore mortis ⁊ adite hereditatis quia ip
se conueniri non potest nisi probetur he
reditatē agnouisse. ut no. ff. solu. ma. l.
si cum dotem. §. transgrediamur. ⁊ per
l. proinde. ff. si certum pe. ⁊. l. fi. all'. §. si
uero postqꝫ. ⁊ sufficit inuentarium fuisse
completum infra tres menses. licet non
fuerit infra. xxx. dies inchoatum quia
neglectum in primo termino potest repe
riri in secundo. ar. ff. de successo. edic. l.
i. §. sed uidendū. ⁊ scias ꝙ Ni. de matt.
in dicta. l. i. quesiuit nunquid tempus
conficiendi inuentarium possit per iudi
cem abbreuiari causa cognita. ⁊ dic ꝙ n̄
quia dilatōes a lege datas super his que
in iudicio aguntur sunt arbitrarie. ut. l.
siue pars. C. de dilati. tamen secus est in
his que extra iudiciuƺ aguntur secunduƺ
Odo. ⁊ Nico. de matte. ego credo dicit
Bal. ꝙ sit uerum ꝙ non possit abbreuia
ri. quia est tex. in dicto. §. donec. ubi im
ponitur silentiū iudici. nec potest iudex
reuocare factum legis ex sui capit]. ut. ff.
que senten. sine appel. rescin. l. i. §. item
cum contra sacras. iudex tamen necessa
rius non ꝙ sit necessarium decretuƺ. sed
pro citatione absentium. Ang. autem in
tractatu suo inuentarij dicit ꝙ si inuēta
rium non est inchoatum infra. xxx. dies
prout debuit inchoari. ut. l. fi. all'. est ta
men finitum ⁊ completum infra tres mē
ses. secundum Uber. de bobio non ualet
quia non est seruata forma. d. l. fi. ꝑ hoc
inducebat. d. l. fi. §. si uero postqꝫ. ⁊ per
§. ⁊ si prefatam. ⁊. §. si uero non fecerit.
ibi secundum hanc figuram. pro quibus
facit. l. cum his. §. pretor. ff. de transac.
⁊ de rebus eorum. l. magis puto. §. si cū
alieno. C. de agri. ⁊ censi. l. quemadmo
dum. li. x. Idem tenuit Io. an. in ti. de in
strumentoꝝ edi. §. fi. ṽ. item postqꝫ. et
idem tenuit Marti. silli. per dictum. §. si
uero postqꝫ. ⁊ per. §. ⁊ si prefatam. Mul
ti autem tenuerunt contrarium quia in
spicitur effectus. ⁊ hoc secutus fuit Cy. ⁊
Bar. in dicta. l. fi. ⁊ etiaƺ Bal. ut. s̄. est di
ctum mouentur quia est leuis obmissio.
ut. l. i. §. fi. ff. de uentre inspi. ⁊ de elec.
c. cupientes. li. vj. primaƺ opi. Ang. sem
per tenuit per tex. dicti. §. si uero non fe
cerit. sequendo Io. an. etiam ꝙ signum
crucis qꝫtumcunqꝫ sit leuis solemnitas si
non fuerit scriptum manu propria ipsiꝰ
heredis scientis uel non scientis litteras
cum quibus dictum signum facere sciat
inuentarium non tenebit quoniaƺ lex de
siderat formā traditā obseruari. et hoc te
nuit Old. ⁊ Hosti. cōsuluit ꝙ fieret in. c.
rainaldus. de testamētis. ad finem. per
tex. dicti. §. ⁊ si prefataƺ. ibi solidauerit
⁊ Odof. ⁊ Hugo. de la fonte tenuerūt cō
trarium. per. l. i. §. fi. ff. ꝺ uentre inspi.
ar. l. prescriptione. C. si cōtra ius uel uti
li. p. prima tutior. secundum Ang. ⁊ ita
dicit ꝙ seruatur de cōsuetudine que est
optima legū interpres. Adde supradict]
ꝙ dicit Io. an. in ti. de instrumētoꝝ edi.
§. fi. ṽ. quid si heres. non fecit illud in
addic. prima ubi dicit ꝙ tempꝰ quo de
bet confici inuentarium heredi instituto
incipit currere immediate pꝰ hereditatē

delatam ⁊ cum sciuit sibi delatam. ⁊ eo
dem modo fideicõmissario currit imme
diate post diem cõmissi cedentem nisi ꝑ
institutum ingeratur difficultas confecti
onis inuentarij. Tu autem dicas secundũ
Ang. in suo tractatu inuentarij ꝙ heredi
non currit tempus nisi post aditam here
ditatem. nam inuentarium debet confici
per heredem non per illum qui heres nõ
est. ergo non antecurrit tempus ꝙ̃ sit he
res. ut. ff. quorum legatorum. l. i. §. ꝙ aũt.
⁊. ff. de statu liber. l. statu liberos. §. si
quis heredi. ꝙ etiam tenet Bar. saluo nisi
dolo adire distulerit in pernitiem legata
riorum ⁊ creditorum. ⁊ hoc tenet glo. in. l.
fi. §. sin autẽ dubius. C. de iure delibe.
⁊ fuit sentẽtia Cy. ⁊ Bar. ⁊ bñ. Sed nunquid
de iure canonico sit necessarium inuenta
rium. ut heres ultra uires hereditarias ñ
teneatur. Bal. in. l. fi. allˀ. circa principiũ.
dicit aut loquimur in foro penitenciali
aut in foro iudiciali. Primo casu non at
tenditur inuentarium nec confictio inuẽ
tarij que fingit heredem subtraxisse. ut
in auten. de heredi. ⁊ fal. §. scimus. ⁊ ideo
licet heres non fecit inuentarium non te
netur ultra uires hereditarias seu bono
rum. ut no. in. c. q̃q̃. de usuris. li. vj. ⁊ d̃
sepultur]. c. parrochiano. Secundo casu
in foro iudiciali aut loquimur in obliga
tionibus que de iure ciuili nõ descẽdunt
in heredes nisi quatenus ad eos occasio
ne maleficij peruenisse probatur. ⁊ idem
ut in obligationibus ex delicto ⁊ de re
familiari. nam ad uindictam etiam de iu
re canonico nõ transeunt ad heredes q̊a
uindicta mortis finitur de collatione bo
norum. l. cum emancipati. §. i. facit qd̊
no. xij. q. iij. c. fraternitat]. nam hoc esset
contra naturalem rationem ⁊ etiam con
tra ius canonicum. aut loquimur in obli
gationibus descendentibus in heredes
ut ex contractibus ⁊ tunc in foro ecclesia
stico seruabo hec iura que de inuentario
loquũtur cum ius canonicum ñ contradi
cat apud theologos tamen quia forum
penitencialẽ considerant non attenditur
ius ciuile sed iudicãt prout deus esset iu
dicaturus sola ueritate inspecta. Hosti.
uero in summa in ti. de testa. §. ad quid
heredes teneantur. v. quid si non suffici
at. dicit ꝙ si hereditas non sufficit ad de
bita persoluenda secundum leges si heres
non fecerit inuentarium tenetur ultra ui
res hereditarias iuxta. l. fi. C. de iure de
libe. ⁊ idem uidetur secundum ius cano
nicum. in. c. rainaldus. §. pe. ⁊ fi. In iudi
cio autem anime non tenetur heres ultra
quam ad ipsum peruenerit de ipsa here
ditate ꝙ̃uis sibi imputari possit quo ad
detractionem falcidie faciendam. Sed an
de generali consuetudine oporteat serua

ri tot solemnitates. Bal in dicta. l. fi. dicˀ
post Orlan. in sua summa artis notarie
sub Rica inuentarium ab herede confe
ctum. ꝙ ut plurimum dicte solemnitates
de quibus in prin. l. fi. allˀ. de consuetu
dine non seruantur ⁊ tamen inuentarium
suis uiribus non frustraturˀ. ⁊ dicit Ang.
in suo tractatu inuentarij ꝙ solemnitas
inuentarij quatenus est iure ciuili intro
ducta potest statuto seu ꝯsuetudine tolli
non autem solemnitas que a iuregentium
est introducta. s. ut in ore duorum uel trium
stet omne uerbũ. ⁊ hoc tenet spec. in ti.
de instrumẽ. edi. §. fi. v. quid ergo si he
res fecit scribi. in fiñ. Sed pone ꝙ tres no
tarij subscripserunt inuentarium nullo
alio teste adhibito nunquid sufficiat. Bal.
in auten. sed cum testator. C. ad. l. fal.
dicit ꝙ glo. in corpore. in auten. de here
di. ⁊ fal. unde sumitur. dicta auten. dicit
ꝙ sic quia unus uideturˀ alteri attestari nec
minus crediturˀ eis eo quia sunt tabelliões.
imo plus. istud est ualdẽ notabile. ex quo
secundum eum sume argumentũ ꝙ plu
ribus tabellionibus deponentibus magis
creditur ꝙ̃ totidem testibus non tabelli
onibus. quod tene menti. ¶ Ad vnum ta
men aduerte secundũ Bal. in. l. defensio
nis facultas. de iure fisci. li. x. ꝙ penden
te questione petitionis hereditatis si he
res non facit inuentarium nõ currit tem
pus ei. Sed finita questione incipit cur
rere in tempus. ar. ad hoc. ff. ad sillˀ. l. si
quis in graui. ⁊. l. fi. ⁊. l. qui postumus.
qd̊ est no. ⁊ dicit Bar. in. l. tutor qui rep
torium. de admi. tu. ꝙ qualiter inuenta
rium debeat fieri. tex. in. l. tutores. d̃ ad
mini. tu. dicit ꝙ in presentia publicarum
personarum. glo. tamen ibi intelligit ꝙ
sufficiat unus notarius. ⁊ ita etiam dicit
glo. in. l. tutor qui repertorium. allˀ. ⁊ ita
etiam dicit Bar. ibi ꝙ cõmuniter seruaturˀ
Bal. in auten. Sed cum testator. dicit ꝙ li
cet uideretur ꝙ duo tabelliones requirẽ
tur. ut in auten. de heredi. ⁊ fal. §. si ue
ro adsunt. Bal. tamen ibi concludit ꝙ ta
bellio unus sufficit cum legittimo nume
ro testium. ⁊ glo. tam in. l. tutores. allˀ. ꝙ̃
in. l. tutor qui repertorium allˀ. uidentur
tenere ꝙ inuentarium debet fieri coram
iudice. ar. l. cirographis. ff. de admi. tu.
Dicit Bar. in dicta. l. qui repertorium. ꝙ
doc. dicunt ⁊ bene ꝙ ꝙ̃tum ad tutorem
sufficit fieri extra iudicium. sed ꝙ̃tum ad
hoc ut inuentarium faciat fidem contra
creditores quorum nomina describuntur
in inuentario requiriturˀ ut coram iudice fi
at. ut dicta. l. cirographis. ⁊ debet poni
instrumenta nominũ per extensum in in
uentario. ut. l. cirographis. allˀ. ⁊ hoc ui
detur tenere spec. in ti. de instrorum edi.
§. dicto. ubi dicit ꝙ contra inuentarium

opponitur ꝙ instrumenta non sunt scrip ta per extensum puta dicit Bar. ꝙ si quis uellet ꝙ inuentarium faciat fidem ⁊ pro baret ꝙ esset necesse ꝙ esset confectum coram iudice presentib9 uel citatis quos tangit legittime ad hoc alias inuentariū non faceret fidem. ut in auten. si quis in aliquo documento. C. de eden. ⁊ ꝙ dico citatis ad hoc intellige clare. s. ꝙ appare at coram iudice ad uidendum confectōz inuentarij in quo exemplatur tale instru mentuz debiti. debet enim esse clara cita tio. ut. l. aut qui aliter. ff. ꝙ ui aut clam. ff. de adulterijs. l. denunciasse. in prin. Sed q̃tum ad tutorem uolentem gerere sufficit ꝙ effectus seu sententia instrumē ti ponatur in inuentario licet non totus tenor extensus. Bal. uero in. l. defensiōis facultas. de iure fisci. li. x. dicit ꝙ tutoris inuentarium debet fieri in iudicio. ut. l. tutor qui repertorium. all'. quia inuenta rium ipsius tutoris ordinatur ad senten tiam. i. ad decretum. recipiende admini strationis. C. de magistratibus conueni endis. l. fi. in prin. ꝙ non est in inuenta rio heredis. ut probatur in. l. defensiōis facultas. all'. ꝙ ostenditur quia inuenta rium heredis potest scribi per alium no tariuz q̃ per illum qui preest actis. ergo non est necesse inuentariū fieri seu scribi in iudicio. tunc enim non posset in scrip turā redigi nisi per notariū qui est apud acta. ut. l. in fraudem. §. quotiens. ff. de iure fisci. ⁊ no. ff. de testi. l. curent. puto tamen ꝙ si tutor recipit administratiōz cum decreto. cōfecto inuentario a pupil lo postea adueniat quedam magna here ditas puto ꝙ de bonis postea obuenien tibus possit facere inuentarium etiam ex tra iudicium quia non ordinatur tale in uentarium ad decretuz cum iam interpo situm in primo inuentario recipiat exten sionem etiam ad bona postea quesita. ut no. in. l. q̃uis. de bonis auc. iudi. possi. Ang. autem in tractatu sui inuentarij di cit ꝙ cōfectio inuentarij requirit presen tiam iudicis ⁊ in eius presentia debet fie ri. allegat. l. nulli. §. cum aūt. C. de epis. ⁊ cle. ⁊. l. de creationibus. C. de episco pali audi. Bal. uero in auten. sed cum te stator querit. an in fine inuentarij requi ratur decretuz iudicis. uidetur ꝙ sic. ar. l. fi. C. arbitrium tute. Incontrariū facit illa glo. singularis in. l. pe. §. cum autez. C. ad trebell'. ubi acta sufficiunt etiā sine adiectione decreti. simile in codice ratio num. ¶ Item inuentariuz potest fieri co ram iudice delegato ꝙ non esset si requi reretur interpositio decreti. ff. de ꝓbat. l. ab ea parte. ¶ Item inuentariuz nō est actus fori cum extra iudiciuz presentib9 partibus fieri possit. non obstat. l. fi. ar

bitrium tutele. quia ibi est inuentarium tutoris ubi administrator debet cōmitti de hoc. de epis. ⁊ cle. l. nulli. de bo. pre scrip. l. si quis post hac. C. de iure fisci. l. facultas. all'ta. ⁊ debent poni oīs res etiam instrumenta. ut. l. fi. C. de alimen tis pupil. prestā. ⁊. l. tutores. all'. debita tamen que debet pupillus non debz po nere nisi uelit. quia debitum non est res pupilli sed creditoris. ⁊ si sunt credita q̇ bus non apparent instrumenta. secundū Bar. in. l. tutor qui repertorium. all'. non tenetur ponere in inuentario illa tradita sed postq̃ exegerit debet illa in inuenta rio ponere sicut res de nouo obueniētes. ut. l. fi. §. tali. C. de cura. furio. Ang. ta men in tractatu suo de inuentario all'. di cit ꝙ si hereditas mortuo testatore prop ter fructus. ⁊ accessiōes recipit incremen tum quo ad legatarios non debent poni in inuentario si dicte accessiones non de bent heredi in falcidiā imputari. est tex. in dicta. l. fi. C. de iure delibe. loquitur solum de his que reperiuntur tempore mort[is]. quo uero ad creditores uł ubi de bent heredi in falcidiam imputari secun dum Ang. est secus nam hereditatem au gent. ut. l. ꝙ de bonis. §. fructus. ad. l. falci. Caueant autez omnes heredes qui uolunt gaudere beneficio inuentarij. ut cum adeunt uł se immiscent semper affe rant se uelle inuentarium conficere ⁊ eius beneficio uti alias tanq̃ certi de heredi tarijs uiribus uidentur hereditate agno uisse. nec conficiendo postea inuentariuz quicq̃ eis prodesset. ut dicta. l. fi. §. cuz igitur. ibi nullo indiget inuentario. ꝙ ex ponit Richar. maleumbre. ꝙ sibi prosit qui dicit de dubitante utrum adeunda sit hereditas uel repudiāda. sit ergo cau tus aduocatus agentis contra heredem qui obijcit de inuentario iam ꝯfecto aut de conficiendo dum asserit pendere ad huc ⁊ supesse ō tempore ad inuentarium facienduz ut replicet ꝙ nec confitere po test ut sibi prosit nec confectum eum iu uat. eo ꝙ ante ipsum inchoatū uelut cer tus de uiribus hereditatis hereditatem agnouit uel eidem se immiscuit ⁊ pro he rede se gessit pure ⁊ simpliciter nulla pro testatione premissa ꝙ uellet facere inuen tariuz ⁊ eius beneficio gaudere ac demū postea articulet. probet actus quos fecit heres qui in dubio presumptōz inducūt ꝙ ipse se gesserit pro herede. de quibus habetur in. l. pro herede. ⁊. l. gerit. ff. de acquiren. heredi. ⁊ per hanc enim uiam infinitos excludes heredes qui se putant posse confiteri inuentarium uł iam facti beneficio gaudere. Ang. in suo consilio ꝙ incipit punctus questionis super quo potitur consulendum talis est Blasius

minor.xxv.annis ⁊c. dicit ꝙ forma inuē
tarij est ut primo citent̄ creditores ⁊ le
gatarij ꝙ certo loco ⁊ in tali die compa
reant ad uidendum confectionem inuen
tarij ⁊ dicendum contra. in corpore de
heredi. ⁊ fal. §. si uero scripti. ⁊ debent
sigillatim citari si certi sunt alias sufficit
generale proclama. Primū probatur. ff.
de uentre inspi. l. i. §. denunciari. ⁊. §. d
inspiciendo. ff. de seruitu. rusti. predi. l.
qui fundum. de consti. c. cum omnes.
Secundum probatur. C. de remissione
pigno. l. si eo tempore. qd tenuit Richa.
maleum. Ja. bru. Cy. ⁊ Bar. in dicta. l. si
eo tempore. hoc autē facto adhiberi de
bet unus notarius qui dictum inuentari
um conficiat ⁊ debent adhiberi testes q
heredem cognoscant. ut. l. fi. §. cum igi
tur. all'. ⁊ isti sunt duo testes qui ad cō
fectionem ⁊ perfectionem inuentarij ad
hibentur. Item debent adhiberi tres alij
testes eiusdem ciuitatis optime opinio
nis ⁊ fame locupletes qui cognoscant he
redem ⁊ cognouerunt defunctū ⁊ isti ad
hibendi sunt loco creditorum ⁊ legatario
rum absentium. in corpore de heredi. et
fal. §. scimus. ⁊. §. si uero absunt. ⁊ nō.
glo. in dicto. §. cum igitur. ⁊. v. ceterū.
Unde si esset dare casum ꝙ nulli essent
legatarii aut creditores dicti tres testes
non essent necessarij immo sufficerent so
lum duo. ⁊ in omnium quinqꝫ testium
presentia instrumentum debet confici ⁊
perfici ut ad hoc heres nullā malignita
tem possit circa testatoris defuncti sub
stantiam cōmittere. ⁊ premisso uenerabi
li signo crucis manu heredis. quo facto
heres se subscribere debet propria manu
sua si scribere scit in qua subscriptiōe ma
nifestare debet quantitatem rerum defū
cti ⁊ ꝙ nullā malignitate circa ea usus ē
aut utetur in posterum. si autem subscri
bere nescit adhibendus est unus notarius
qui pro eo dictam faciat subscriptionē.
ut dicta. l. fi. §. sin autem dubius. all'. et
omnibus ita peractis notarius de confe
ctione inuentarij rogatus illud in publi
cam formam redigat ⁊ reducat. sin autē
dicta solemnitas obseruata nō fuerit di
ctum inuentarium non ualet ⁊ est nullū.
ut dicto. §. ⁊ si prefatā. saluo nisi fuerit
obmissa solemnitas signum crucis quo
niam illa est modica unde non curatur.
ut. l. i. in fi. ff. de uen. inspic. ⁊ ita tenent
omnes. ⁊ sic licet idem Ang. teneat in tra
ctatu suo d inuentario ꝙ modica solem
nitas. ⁊ ita obmissio signi crucis uiciet
inuentarium. in consulendo tamen secu
tus est opi. Cy. Bar. ⁊ Bal. ⁊ bene qa ita
cōmuniter tenetur ⁊ practicatur ubiqꝫ.
ut. l. minime. ff. de legi. uide sali. contra
rium in all'ta. l. fi. §. si uero postqꝫ. C. d

iure delibe. ⁊ Jo. an. in addic. spec. de in
strumen. edic. §. porro. ⁊ secundū Ang.
in dicto tractatu signum crucis debꝫ fie
ri per ipsum principalem si potest prin
cipaliter interesse alias per procuratorē
ad hoc specialiter constitutum. ut. l. fi.
§. sin autem a locis. C. de iure delibe. et
secundum angelum in dicto tractatu in
uentarij debet fieri inuentarium de rebus
in hereditate inuentis tempore mortis de
functi. ut. l. fi. §. sin autē. all'. ⁊ dicit ibi
glo. mobilibus uel immobilibus. tu ad
de secundum Ang. ⁊ nominibus debito
rum. ⁊ etiam si sibi heredi aliquid debe
tur uel debeat ne confundatur actio in
eius preiudicium uel fauorē. nam istud
nomen rei generale est omnia cōprehen
dens. ut. l. i. in fi. ff. si cer. pe. coniuncto
§. in cōputatione. l. fi. C. de iure delibe.
ubi loquitur de eo ꝙ ipse debet uel sibi
debetur. ⁊ si dictus heres aliqua posuit
in inuentario non ponenda uel absqꝫ do
lo non posuit subueniendum est saltim
ex clausula generali. l. fi. ff. ex quibus cau.
maio. ⁊. C. de iuris ⁊ fac. igno. l. cum fal
sa. ⁊ hoc tenuit spe. in dicto. §. fi. v. qd
si heres. ar. tamen est contra. arbi. tute.
l. fi. equiparando tutorem heredi. nam
tutori qui posuit bona propria non po
nenda ei nullo modo succurritur. ut ibi
per glo. ⁊ hoc credo uerum si posuit bo
na propria secus si aliena que heredita
ria putabat. nam tunc est quilibet excu
sandus. sed ut omnium saluetur opi. ho
die inoleuit mos ꝙ heres ⁊ tutor in pn
cipio ⁊ fine inuentarij protestet̄ ꝙ si ali
qua posuerit non ponenda ul' obmiserit
apponere ꝙ apposita pro non appositis
habeantur ⁊ ꝙ nō apposita licet appone
re. ⁊ hec protestatio multum releuat ad
suorum iurium conseruationem nisi pro
betur dolus aut machinatio ipsorum. ut. l.
si debitor. C. qui po. in pig. ha. ⁊. l. si de
bitor. ff. quibus modis uel ypothe. sol
uitur. per glo. l. cōmuni diui. ff. cōmuni
diui. possunt adici etiam in illa protesta
tione ad cautelam etiam illa uerba ꝙ si
quid in hereditate postea inuenit ꝙ illd
ponet in inuentario cum primum ad sui
notitiam peruenerit. Bal. in. l. fi. in pn.
all'. quesiuit nunquid est d necessitate ꝙ
citentur creditores absentes sicut legata
rij. glo. dicit ꝙ sic. C. ad. l. fal. aut. sed
cum testator. ar. l. fi. §. ⁊ si prefatā. ueri
simile cum satis all'. Idem tenet Oldra.
cum eorum intersit confectioni inuenta
rij interesse ne aliquid in eorum preiudi
cium occultetur cum si occultetur in eorum
preiudicium fiat inuentariū. ut. l. fi. C.
de auc. tu. ⁊ in auten. ut sponsalia largi.
§. ad hoc quoqꝫ sancimus. ff. de adop.
l. nam ita diuus. ⁊ si heres noia creditorum

ignorat fiat citatio generalis sicut alias
fit.ff.ex quibus cau.in pos.ea.l. hoc au
tem.§.sin autez.Item dicit Bar. ꝙ si nõ
citentur creditores ꝙ non ualet inuenta
rium.sed Nico. de matte. dicit ꝙ de ci
tatione creditorum non est iure cautum.
⁊ ideo esto ꝙ creditores non sunt citati
uel loco creditoꝝ absentium cum forte
presentes sint legatarij nõ sint tres testes
adhibiti non ꝓpterea uiciatur inuentari
um.ego credo dicit Bal. ꝙ q̃tum ad ci
tatos ualeat.sed quantũ ad non citatos
uicietur.ut.ff.de re iudi.l.de unoquoqꝫ.
nam sicut actus iurisdictionis contentio
se nocet citatis ⁊ non obest non citatis.
C. de fide instru.l.ij. Ita in actu uolũta
rie iurisdictionis quam distinctionẽ. in
l.fi.in prin.allẽ.tenet Nico. de matte.in
legatarijs.sed dicit Bal.in dicta.l.fi.allẽ.
Ego idem dico in utrisqꝫ.ar.ff.ꝺ appell.
l.si quis separatim.§.quotiens. in inuẽ
tario tutoris.dicit Bal. ibi ꝙ non est ne
cessaria citatio absentiũ nisi quãdo ex in
uentario quis uellet eos conuincere.⁊ est
ratio quia eis non preiudicat in aliquo.
ut.l.cirographis.in prin.ff. de admini.
tuto.¶Ex predictis patet ꝙ in inuenta
rio heredis est necessaria solemnitas.s.
absentium creditoꝝ ⁊ legatarioꝝ citatio
ar.contra.ff.de bo.pos.l.iij.§.pe.⁊.C.
quorum leg.l.i.⁊ quia in confectione in
uentarij non possunt creditores facere
aliquid nec contradicere quin heres di
cat uerba que uult ⁊ faciat ea scribi q̇a
inuentarium est actus solius heredis.un
de si potest fieri eis inuitis ergo ⁊ igno
rantibus ⁊ inrequisitis.ut nõ. in simili.
ff.de acquiren.heredi.l.si quis mihi bo
na.ff.iussum.sed ibi loquitur in actu pe
nitus extra iudiciali.ut in.c.licet.de pre
ben.li.vj. ⁊ uide ꝙ nõ.ff. cõmuni diui.
l.sabinus. in ultima glo. ⁊ an sufficiat ci
tare procuratores absentium.dic ut no.
in.§.si uero absunt.in auten.de heredi.
⁊ fal.in glo.sed qualiter Bal. in auten.si
omnes.in fi.C.sicut se ab heredi. absti.
dicit ꝙ si heres fecit inuentarium q̇bus
dam solemniter citatꝭ ⁊ quibusdam non
citatis ꝙ inuentarium ualet in preiudici
um citatorum nec est nouum secundum
ipsuz ꝙ res iudicata ualeat respectu uniꝰ
persone ⁊ non respectu alterius.ut.C.q̇.
res iudi.non no.per totũ.⁊.ff.de infami
bus.l.lutius.⁊.l.ij.de fide instru.⁊ suffi
cit in inuentario una citatio cum nõ fiat
proprie ad litem sed ad interessenduz cer
to actui quasi extraiudiciali. ar. eius ꝙ
no.in.c.de hereticis.in cle. Effectus aũt
quos producit inuentarium dum confi
citur ⁊ qui effectus sequuntur si non con
ficitur. primus quando conficitur quia
falcidiam heres detrahit.Item nõ timet

creditores.tercio non tenetur ultra uires
hereditarias.quarto aliud pro alio solue
re potest. quinto non conuenitur infra
tempus ꝯficiendi inuentarij nisi in certꝭ
Si uero non conficitur inuentarium per
dit falcidiam.ut in auten. sed cum testa
tor.C.ad.l.falcidiã. ꝺ trebellianica sunt
opi.de quo per Cy.in auten.sed cum te
stator allẽ. ⁊ per Bar. in. l. marcellus ad
trebellẽ. ff. ⁊ tenetur quando est malefa
ctum.ac si nullo modo esset factuz.ut.l.
fi.§.⁊ si prefatam.allẽ.⁊ exceptionem in
uentarij confecti seu beneficium inuenta
rij potest opponi post sententiaz in execu
tione.secundũ Ja.bu.in.l.fi.§.licentia.
qui dicit ꝙ quidam dixerũt ꝙ est excep
tio peremptoria. ⁊ sic usqꝫ ad sententiaz
potest opponi.alij dixerũt ꝙ est declina
toria.⁊ sic usqꝫ ad litis contes. sed tu dic
dicit ipse ꝙ sicut illa exceptio ne quis cõ
demnetur nisi quatenꝰ facere potest op
ponitur.etiaz in executione. Ita ⁊ ista.l.
ex diuerso.ff.solu.ma.⁊.l. nensenius.ff.
de re iudi. ⁊ ibi per Bar. Nam exceptio
que non respicit inquietatem sententie sꝫ
moderationem condemnationis potest
quandocunqꝫ opponi ita ⁊ ista. Nam he
res ñ dicit se iniuste damnatũ imo iuste
sed petit nõ in plus fieri executionem q̃ꝫ
sit in bonis. Et attende quia secundum
Bal.in.l.defensiõis facultas.allẽ. ꝙ tutor
primo conficit inuentarium heredis po
stea aliud conficiet nomine suo eo quia
tutor.⁊ de isto loquitur Bal. in dicta.l.
defensionis facultas.allẽ. ⁊ ad hanc sentẽ
tiam accedit bene coniunctio duarum le
gum.dicit lex ꝙ si tutor obmittit aliq̇d
inuentario scribere ꝙ sibi non decernitꝰ
administratio ⁊ punitur.ut.l.i.§. solẽt.
ff.de offi.prefe. ur. aliᵃ lex dicit officia
lem publicum fisci qui cepit iam admini
strarẽ si hereditas fisco delata sit ⁊ ꝑ frau
dem non plene conscribit inuentariũ pu
niri non tamen dicit remoueri.C. de bo
nis prescrip.l.si quis post.intra colligitꝰ
expresse ex dictis legibus differentiã quã
fecimus ꝙ aut inuentariuz ordinatur ad
suscipiendum administrationem per de
cretum .aut ad eam exequendam restat
uidere an possint req̇ri sacerdotes ⁊ pre
lati uel existentes in magistratu sicut req̇
runtur creditores ⁊ legatarij confectiõe
inuentarij per iudicem laicum.⁊ dominꝰ
Ang.in dicto tractatu dicit ꝙ sic q̇a ca
sus est in dicto.§.sancimus.⁊ credo dicͭ
ipse ꝙ etiaz poterunt requiri per iudicez
laicum quia illa requisitio non fit ad fi
nem ut litigetur nec ut requisiti uenire
compellantur sed tantummodo ueniant
si uolunt ⁊ si eorum putauerint interesse
⁊ sic dicta uocatio fit ad eoꝝ comodum
non incomodum.ut dicto.§.sancimus.

⁊ sic non obstat de foro compe. si diligē ti. si tamen superior prelati requirēdi faciliter potest adiri. tutior uia est ꝙ iudex laicus coram quo inuentarium debet cōfici scribat illi superiori ꝙ moneat ⁊ req̄rat illum prelatum ut si sua putauerit interesse compareat coram dicto iudice ad uidendum confectionez inuentarij supradicti. hec eni generalis forma atq; doctrina ubicunq; uult requirere non subiectū ut scribit iudici iurisdictionem habenti sub illo non subiecto in forma predicta ut no. in. l. omnes. §. si uero apparito. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ de re iudi. l. a diuo pio. §. sententiam rome dictam. ⁊. ff. de bo. auc. iudi. pos. l. cum unus. §. fi. si autem de facili copia dicti superioris haberi n̄ potest sufficiet uocatio supradicta quoniam uim habet et obtinet cuiusdam simplicis denunciationis que extra iudicium fieri potest ⁊ credo ꝙ sufficiet una requisitio. etiam si non ponatur uerbuz ⁊ peremptorie cōsiderato ꝙ iudex nullā habet ferre sententiaz sed tantummodo coram eo debet explicari act⁹ inuentarij adde quia in istis publicationibus de iure cōmuni est iudex competens iudex secularis. non autem alius iudex ecclesiasticus. per. l. consulta diualia. ⁊. l. testamenta omnia. C. de testa. ⁊ de iure constitutionum regni pertinet ad baiulos. ergo si baiulans est iudex cause igitur omniū que dicte cause debent adesse ⁊ quilibet uolens opponere siue sit cleric⁹ siue laic⁹ oportet ꝙ opponatur coraz eo qui est iudex cause. ut. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. si sup. Item q̇a citatio que fit de herede non est simplex nec absoluta citatio sed potius cōditionalis in effectu. scilicz si uult se opponere. si autem se non opponit non est aduersarius. ut no. in. l. ea quidem. C. si manci. ita fuerit alie. unde dcā citatio poti⁹ dici pōt edictū q̄ citatio et edictum omnes astringit. extra qui ma. accusa. poss. c. cum in tua. ⁊ in. ca. fi. de electionib⁹. li. vj. ⁊ potius uidet̄ citatus ad exquirendā uoluntatez q̄ ad causam. Idem dico si heres esset forensis q̇a iudex bene potest citare forensem infra suum territorium. ⁊ ita fuit consultum perusij per antiquos sapiētes ⁊ bn̄ quia licet requiratur citatio tamen actus iste est quasi uoluntarie iurisdictiōis. ut no. in. l. i. §. qui admitti. Itē p̄tor hic nihil statuit sed aliquid ex ordine facit. ff. de bo. auc. iudi. pos. l. cum unus. quem ordinem debet seruare quatenus potest saltim de facto. ar. ff. de uerbo. obli. l. quidam cum filium. necessitas ergo ⁊ qualitas cause facit ut dicta insinuatio ualeat quia iudex ⁊ pars faciendo qd̄ possunt non tenentur ad ampliorē obseruantiā.

de condi. insti. l. mulier. §. i. Bal. in. l. testamenta omnia. de testamē. et secundū Bal. in. l. defensionis. all'. tabellio in fine inuentarij se subscribat hoc modo acta sunt in tali ciuitate in tali loco in presentia talium legatarioꝝ ⁊ talium testiū triū bone opinionis ⁊ fame ⁊ fidedignoꝝ et res immobiles ⁊ facultates in dicta ciuitate possidentium qui dictum heredem se agnoscere asserebant in quoꝝ presentia dictus heres scribere non ualens premisso prius uenerabili signo crucis me subscripsi. in subscriptione autem heredis uel eius qui pro eo subscribit cōprehendere que. s̄. dixit. dicendo ego talis notarius ab ipso herede ad hoc uocatus ut pro ipso herede subscriberem huic inuentario me subscribo uolūtate dicti heredis asserentis se scribere nescire uel nō posse. ⁊ predictas res omnes in hoc inuentario scriptas se in ipsa hereditate inuenisse ⁊ eas remansisse apud se ⁊ ꝙ nullam malignitatem in hoc fecit nec faciet protestans etiam ꝙ siqua alia ad euz peruenirent de hereditate predicta quomō cito poterit addere addere intēdit. ⁊ addet in ipso inuentario. ⁊ licet tex. dicat ꝙ heres debz se subscribere per se aut tabellionem. ut dicta. l. fi. all'. tamen p̲ procuratorem ad hoc specialiter constitutū poterit se subscribere quia ex quo p̲mis sum est heredi per procuratorez inuentarium facere. ut in. l. fi. all'. in. §. ⁊ si prefatam. ergo ⁊ omnia sine quibus inuentarium fieri non potest. ut. l. ij. ff. de iuris di. o. iudi. Ja. uero bru. in. l. fi. in prin. dicit ꝙ tabellio de mandato heredis se subscribit quādo heres nescit scribere ⁊ sic se subscribet. ego talis de mādato heredis specialiter adhibit⁹ me subscribo in hac forma dixit heres ꝙ nulla malignitate fuit cōscius ⁊ iste tabellio nil aliud facit q̄ istam subscriptionem ⁊ facit eaz anteq̄ generalis notarius qui omia scripsit se subscribat dicens. acta fuerunt hec omnia in tali loco ⁊c̄. ut sic probet mandatum fuisse illi qui se subscripserit pro herede ⁊ subscriptionē ita fecisse. Itez requirunt tres testes ut est dictum ad solēnitatē inuentarij. ⁊ ut ē dictuz dn̄t citari legatarij ⁊ creditores. ⁊ si n̄ uenerint loco ipsoꝝ tres testes bone opinionis in eadē ciuitate patrimoniū possidentes se subscribēt uel tabellio se subscribet hoc mō. Tales in defectum legatarioꝝ ⁊ creditorum sunt adhibiti qui sunt bone opinionis ⁊ fame. ⁊ in eadem ciuitate patrimonium possidentes. si autem heres omnia solemnia seruauerit. sed in uno solo peccauerit quia unam rem subtraxit ⁊ dolo eam occultauit secunduz Ang. in suo tractatu inuentarij iure antiquo in totum

non priuabat nisi falcidia rei subtracte. ff. de his quib' ut indignis. l. rescriptū. hodie autem beneficio inuentarij priua ri uidetur quia non conficit inueutariū secundum formam a lege traditā nec for mam traditā seruauit. ut hic tenet glo. in. §. si uero nō fecerit. in uerbo lucrari. in auten. de heredi. & falci. Cy. in auten. sed cū testator. C. ad. l. fal. dicit quod si he res subtrahat unam rem & non ponat eā in inuentario. quod glo. in. §. si uero non fe cerit. in auten. de heredi. & fal. uoluerit dicere quod heres priuetur in totū falcidia quod non placet Ja. de ra. quia impera tor. uidetur innuere in corpore unde sumi tur. auten. sed cum testator. quod unū solū addit ad confectionem inuentarij. ad. l. sancimus. C. de iure deliberandi. si de p̄ sentia legatariorum. & secundū hoc etiā ad deret aliud de priuatione totius falcidie per subtractionē unius rei. ut in. §. hinc nobis. de heredi. & fal. licet ibidem glo. uoluerit dicere quod de iure antiquo priua bat heres falcidia detrahendo per legis beneficiū subtrahendo quod non est uerū. ut patet expresse. ff. de his quibus ut in dignis. l. rescriptum. Bal. autem in. l. fi. allegat. in prin. querendo. an si heres obmiserit po nere aliqua in inuentario pro hoc careat toto beneficio inuentarij. & dicit uidetur quod sic. ar. l. fi. §. si uero postquam. allegat. Et ita no. in corpore. de heredi. & fal. §. si uero non fecerit. & hoc tenet Bar. ff. ad. l. fal. l. paulus. sed Nico. de matta. dicit cōtra rium quia aliam penam patitur si mali ciose celauerit. si autē nō celauit maliciose non patitur penam sed tenetur de illa re ac si in inuentario esset apposita. ut. d. l. fi. §. licencia. secundū Nico. de matta. tu dic quod aut obmisit bona fide & tunc in uentarium non uiciatur quia uidetur le gittime factum quod bona fide fit. ut. ff. de condi. & demō. l. cum quis. aut dolose occul tauit & tunc nihil ualet inuentarium quia propter maleficium perditur beneficiū. sicut diximus in filio qui habet beneficiū abstinendi & tamen propter nimiam rem subtractam implicatur omnibus oneribus hereditarijs perdito beneficio abstinen di. ut. ff. de acqui. heredi. l. si seruum. §. pretor ait ibi aliquid autem &c. Idem si ponit in inuentario aliquam rem menti ens esse suā cū sit hereditaria quia nihil in terest subtraxit an hereditariā esse nega uit. ut. ff. ad. l. fal. l. hereditatū. §. fi. Si uero heres bona fide fecit inuentariū & post subscriptionem & perfectionem in uentarij aliqua de nouo inuenit heres in prima subscriptione debet protestari quod si adhuc ad eū aliquid peruenerit de bo nis hereditarijs in inuentario addere in tendit. & ideo si postea aliquas res inue nerit eas addere debet. C. de cura. furi. l. fi. §. tali. & esto quod protestatio talis fa cta non esset addenda tamen essent. ut per hoc ostendat heres se malum animum non habere. s. celandi res ipsas. & sic non patiatur penā dupli. de qua in. l. fi. §. de illo. allegat. nec puto quod in tali additione sit necessaria tota solemnitas inuentarij cum hoc sit pars primi. ar. ff. de testamē tis. l. heredes palam. §. sed si notā. secū dum Nico. de matta. & debēt poni in in uentario res quas defunctus tenebat que tamen non erant sue. ff. de peti. heredi. l. & non tantum. & dicit Bal. in. l. item ui dendum. §. nunc uideamus. in fi. de pe. heredi. quod per illum tex. fuit consultū quod in inuentario debet poni non solum res proprie sed etiam res detente. & secundū Bal. in auten. sed cum testator. C. ad. l. falci. allegat. illud quod glo. dicit in. §. si uero non fuerit. in auten. de heredi. & fal. quod si heres subtrahit unā rem quod per hoc totum inuentarium ruit est uerū quando interueuit dolus secus si culpa. nam culpa non nocet nisi quatenus est res. nec etiā putat Bal. ibi quod noceat culpa leuissima & multo minus iustus error. ut. ff. ad tre bell. l. mulier. §. si heres. & l. cum quis. ff. de condi. & demon. & no. secundū eum ibi quod est utile facientibus inuentarium pro testari. ut. s. est dictum quod si quid in po sterū inuenerit quod ponet in inuentario. nā protestatio repellit doli presumptionē. ut no. C. uti pos. l. i. & ff. uti possidetis. l. si duo. & C. unde ui. l. si quis in tantā. & si non seruat protestationem quia post quam uenit in notitiam non ponit res in inuentario non propterea perdit benefi cium inuentarij. nec circa illā rem quia quod legittime factum est ex superuenienti casu non uiciatur. arg. l. quid ergo. in prin. ff. de his qui no. infa. & quia secundum Bar. in. l. tutor qui repertorium. in prin. ff. de admini. tuto. uidelicet. si quis igitur. con iuncto. in prin. l. ille qui non facit ad id ad quod scit uel scire debet se teneri ratione officij est in dolo presumpto. simile de custo. reorum. l. carceri. ff. mādati. l. si pro curator. §. dolo. ff. ad. l. fal. l. dolo. ideo si tutor non posuit omnes res in inuenta rio dolo facere uidetur. ut. l. tutores con tra. allegat. non tamen per hoc repellitur ab agendo cōtra debitores nisi prius remo ueretur ut suspectus. ¶ Predicta uera nisi aliqua iusta causa esset propter quam nō posuerit puta quia illa res erat sibi occul ta. & quando nō ponit omnes res in inuē tario tutor iuratur contra eum in litem. ut. l. tutor qui repertorium. allegat. et iuratur propter dolum & non latam culpam. ut l. in actionibus. ff. de in litē iur. & sufficit si sit dolus uerus uel presumptus. ut. d. l.

tutor. all'. ⁊ est speciale hoc in tutore ut
iuratur contra eum in litem propter do
lum presumptum. ut no. glo. in dicta. l.
in actionibus. ⁊ iuratur in litem siue in
uentarium non fecit siue fecit sed omnes
res non posuit. uel si posuit ita obscure
posuit ꝙ de earum bonitate nō apparet.
ut. l. in lege. ff. de contrahen. empti. ⁊. l.
cum res. §. item si res. ff. de le. i. debent
enim res demonstrari per signa ⁊ latera
sicut in libello. ut. l. si quis rem. ff. de rei
uendi. Bar. autem in consilio suo qḋ in
cipit cum predicta examinarem queren
do cum pupillus agit contra tutorem di
cens ipsum non posuisse omnes res in in
uentario que probatio ad hoc requirit'
⁊ dicit ꝙ debet esse talis ꝙ cōcludat tu
torem in dolo uel culpa. l. ꝙ tutor sciue
rit illas res pupilli uel ꝙ cōmuniter scie
bat' uel ꝙ diligens paterfamilias hoc in
uestigasse. Sed qualiter sit probandum
ꝙ concludat ⁊ uidetur ꝙ sufficiant indi
cia nec requiratur probatio. ut. C. arbi.
tute. l. si defunctus. ibi alijs indicijs ⁊c.
Sed certe illa uident' intelligi de indicijs
id est probationibus liquidis ⁊ claris.
ar. optimū. immo tex. C. de iure delibe.
l. fi. §. licentia. ibi legittimis modis ⁊c.
¶ Sed circa hoc aduerte quia tria sunt
s. res ipsa. Item quantitas earum. Itē ua
lor rerum. Pone ergo contra tutorem ꝓ
bari uestes fratrum ⁊ libros fuisse in bo
nis. sed non probatur quot uestes uel li
bri uel quanta fuerit quantitas fratrum
uel quanti ualoris posito ꝙ probetur ta
liter ꝙ includatur dolus uel culpa tuto
ris. Rndeo sicut contra tutorem qui nul
lum fecit inuentarium iuratur in litem.
ut. l. tutor qui repertorium. all'. in prin.
Ita eadem ratione si fecit ⁊ aliqua obmi
sit ponere in inuentario pro illis que nō
posuit in inuentario iurabitur in litem
quia q̄tum ad illas res in inuentariū nō
fecit. ⁊ uerba illius. l. sic debent intelligi
tutor qui repertorium non fecit. i. quate
nus non fecit. ut. l. stichus qui me⁹ erit.
de uer. ob. Super isto igitur iureiurando
uenit quantitas rerum ⁊ estimatio sicut
si nullum inuentarium factū esset. ut ibi
ꝙ iuramentum taxabitur taxatione pre
missa. l. uideamus. §. iurare. ff. de in litē
iuran. ⁊ hoc contra principalem. sed cō
tra heredem tutoris debet plene proba
ri. ut. C. de in litem iurā. l. ij. in fi. ⁊ qua
si per totum titulum. Jo. autē de ꝑmo.
in. l. paulus. ff. ad. l. falci. dicit ꝙ se
cundum iura. ff. si heres subtrahebat
unam rem et non ponebat in inuenta
rio solum perdebat falcidiam in illa re
subtracta sed hodie perdit in totum. ⁊
ita glo. in. §. sancimus. in auten. de here
di. ⁊ fal. in ṽbo forte. ⁊ in. §. si uero non

fecerit. in uerbo lucrari. et hoc sequitur
Bar. in dicta. l. paulus. sed Cy. in auten.
sed cum testator. C. ad. l. fal. tenet ꝙ. d.
l. paulus. ff. ad. l. fal. non est correcta.
Ang. uero in dicta. l. paulus. concordat
opiniones quia dicit quia quo ad bene
ficium detractionis falcidie ꝓcedit glo.
in dicto. §. sancimus. quia nō debet illo
uti ex quo illo est abusus. sē quo ad hoc
ut non teneatur ultra uires hereditarias
tenet aliam opi. quia per hoc nō tribuit
beneficium sed redditur ad ius antiquū
l. is qui quadraginta. ff. ad. l. fal. ⁊ quia
tex. in dicto. §. sancim⁹. dicit se nil uelle
addere ad. l. fi. C. de iure delibe. ḋ pena
sed solum de forma conficiendi inuenta
rium. pro hoc concludit ꝙ si heres scien
ter obmittit unam rem ponere in inuen
tario ob hoc solum non teneatur ultra
uires hereditarias sed bene priuabit' be
neficio falcidie quod est notandū. ⁊ plu
res dicit de facto habuisse. ⁊ tene menti.
Et uidet' intelligere Ang. ꝙ non tenebit'
heres qui subtraxit rem hereditariā seu
obmisit ponere in inuentario ultra uires
hereditarias ad legata nā sic erat ḋ iur'
antiquo. l. i. §. is qui quadraginta. ff.
ad. l. fal. sed in creditoribus erat secus ut
ibi patet. unde Ang. forte uoluit sentire
contrarium in creditoribus tamen forte
de iure potest defendi ut creditorib⁹ nō
teneatur ultra uires hereditarias sed te
nebitur ad duplū rei subtracte compu
tandum sibi quia sic erat de iure. C. l. fi.
§. de illo. de iure delibe. que. l. in hoc n̄
reperit' correcta per ius autenticoꝝ. q̄a
tex. in dicto. §. sancimus. ⁊. §. hinc no
bis. solum uidetur priuare heredem po
testate detrahendi falcidiā. ⁊ ideo quo
ad alia remanebit. d. l. fi. incorrecta. Nō
obstat ꝙ hētur in eadem auten. in. §. si
uero non fecerit. quia loquitur quando
heres non fecit inuentarium. ⁊ sic secus
quando fecit sed obmisit ponere unam
rem si alias seruet formam. l. fi. all'. pro
quo bene facit. d. l. fi. §. ⁊ si prefatam.
iuncto. §. illo. ubi patet ꝙ licet dicatur
in. §. ⁊ si prefatam. ꝙ si heres non serua
uit dispositionem factā de inuentario cō
ficiendo tunc tenebitur insolidum credi
toribus. ⁊ tamen in. §. illo. dicit ꝙ si fac̄
inuentarium sed obmittit aliquam rem
ponere ꝙ solum punitur in duplum illi⁹
rei. sic eodē modo uidetur intelligendū
in dicto. §. si uero nō fecerit. nec obstat
ꝙ dixit heredem ex toto priuari falcidia
propter rem obmissā in inuentario. qḋ
habetur in dicto. §. sancimus. in. ṽ. illo
solo adiecto. ubi uidet' dici ꝙ impator
solum adicit ad. d. l. fi. all'. id quod dici
tur de presentia legatarioꝝ in confectiōe
inuentarij. ⁊ sic uidet' ꝙ ex quo p. d. l. fi.

non priuabatur falcidia per obmissionē
unius rei. ita nec hodie. ⁊ hoc tenuit Cy.
in. d. auten. sed cuz testator. quare respō
de ꝙ circa formaz confectionis inuenta
rij illud solum addit sed quo ad effectū
inuentarij. etiam additur ⁊ aliud. s. ꝙ si
uult posse detrahere falcidiam debet pu
re seruare legem. ⁊ sic nil obmittere uel
subtrahere. ⁊ pro hoc ꝙ no. glo. in dicto
§. si uero non fecerit. ubi glo. etiaz enu
merat aliqua que adduntur in. l. fi. circa
materiam inuentarij. ¶ Ex predictis ap
parent tria declarata. Primo. s. an per ob
missionem unius rei in inuentario priue
tur falcidia in omnibus rebus. Secundo
an ex tali obmissione heres teneatur inso
lidum legatarijs. Tercio an ex tali obmis
sione teneatur heres creditoribus insoli
dū. Pe. ꝟo de ancha. in cōsilio suo quod
incipit in causa consulenda obmissa ⁊c.
dicit sic licz tunc tempor] . s. tempore cō
fecti inuentatij omnia in inuentario non
posuit. poterit tamen postea ponere. naz
ꝙ ponatur omnes res a principio nulla
l. cauetur. Sed descendendo ad secundū
dubium ꝙ fuit si mater scienter obmisit
ponere quasdam res in inuentario dica
tur ex hoc min⁹ legittime tutelā assump
sisse. ⁊ per consequens tanꝙ nullo modo
assumpserit punitur successione filij pu
pilli in pupillari etate defuncti. Super
quo dubio reperio contraria consilia ex
cellentium doctoꝝ tenentium ꝙ priuet᷑
⁊ fundāt se principaliter sup. l. quotiēs
uiciose. ff. qui satisda. cog. ⁊ in. c. inter
corporalia. de translati. nam nullum ⁊ in
utile equipollent. ut dicta. l. itez si obmi
sisset omnia ponere. licet administrasset
priuatur. ut no. in. l. ij. in. §. si mater. ff.
ad tertul. in glo. ergo idem si partem re
rum. ut. l. que de tota. ff. de rei uen. Itez
ad paria iudicātur tutorem minus idone
um pupillo petere. ⁊ dolose res quas de
buisset ponere in inuentario occultare.
ut est tex. iuncta glo. in. l. i. §. solent. ff.
de offi. prefe. ur. ⁊ sic mater tenetur pete
re tutorem secundum. l. ut dicit tex. in. l.
sciant. C. de legi. heredi. ⁊ ita etiam uide
tur ꝙ ⁊ ipsa debeat suscipere secundum
legem. sed. l. cautuz est. ꝙ ipsa conficiat
inuentarium. ut. l. fi. C. arbitrium tute.
ergo debet perficere perfecte non ꝑfun
ctorie ⁊ dolose ꝙ presumitur cum scien
ter nō posuit que inuenit. ff. de admini.
tu. l. tutor qui repertoriū. ego dicit Pe.
predictus in hoc nouo dubio contrariū
sentio. s. ꝙ ista pena priuationis heredi
tatis non sit imponenda matri etiam sci
enter obmittenti ponere plures res in in
uentario si alia solemnia sunt ꝟuata. mo
ueor primo quia hec pena priuationis ñ
reperitur iure expressa. ergo per ratiōes

non debemus ad ipsam leges extendere
c. in penis. de re. iur. in. vj. Secundo q̊a
inuentarij substantialia uidentur funda
ri super presentia iudicis ⁊ alijs de qui
bus in. l. fi. arbi. tute. ponere autem oēs
res non uidetur de substantia inuenta
rij quod patet quia non minus dicitur
solemne. ut no. Bar. in. l. tutor qui reper
torium. ad finem. patet etiam ꝙ post cō
fectum inuentarium possunt poni. ⁊ sic
non potest dici talis positio de substan
tia sine solemnitate inuentarij. ut no.
Jo. an. subtiliter in. c. ꝙꝙ. de usuris. in
vj. in nouel. ad finem. non enim omnia
que ponuntur in cōstitutione que aliq̇d
statuit dicunt᷑ esse de forma substantiali
adeo ꝙ eoꝝ obmissio reddat actum nul
lum maxie illa que non debent fieri uno
contextu ut est rerum descriptō. ad hoc
c. quia propter. ⁊ qȯ ibi no. de elec. ⁊ qȯ
no. Bal. in. l. non dubium. C. de legi.
¶ Preterea subtilius considerandu; est
ꝙ de iure. ffoꝝ. est adinuenta solemnitas
inuentarij in susceptione tutele. ut patet
in dicta. l. tutor qui repertorium. ff. all'.
Item eodem iure infringuntur pene non
conficienti uel dolose obmittenti aliqua
ponere in inuentario. ut dicta. l. i. §. so
lent. ff. de offi. prefe. ur. licet noua. l. C.
mandet strictius inuentarium confici et
saluis penis antiquis penaz imponat. ta
men si aliter confectuz fuerit inuentariuz
ꝙ illa. l. fi. arbi. tute. statuat. non uidet᷑
per hoc posse dici nullum. postꝙ ista pe
na nullitatis non est inducta. per. l. noui
ter editam. ut no. glo. singularis in simili
in cle. i. de iurepatro. est enim pena indu
cere nullitatem actus. ut. l. senatus. ff. de
contraben. emp. ⁊ no. Bar. in. l. non du
biuz. C. de legibus. Sed propter obmis
sionem certarum reruz in inuentario qȯ
reddatur nulluz ⁊ perinde fit ac si nullū
factum fuisset non cauetur lege. immo ē
contra mentem legum dum alias penas
adinueniunt ⁊ ipsum ut suspectum tuto
rem remoueri precipiunt. nam ex hoc ꝙ
remouet᷑ apparet uerus tutor. ar. l. decē.
de uerbo. obli. ⁊. c. ad dissoluendum. de
despon. impube. ¶ Ex quibus infero ꝙ
si ex prima figura appareat inuentarium
legittime confectum respectu decernent]
tutelam ⁊ persone cui decernit᷑ ⁊ ꝑsone
decret] ⁊ modi decernendi satis apparet
per ista solemniter esse confectum. ar. l.
i. ff. de confirma. tute. ⁊ uicia inuisibilia
que etiam ex dolo causarentur ut est nō
facta descriptio omnium rerum non ha
bet reddere inuentarium nulluz. ad hoc
optime. l. i. §. hec autem. coniuncta. l.
quotiens. §. fi. ff. si familie fur. fecisse di
catur. facit quod no. Bar. in. l. post lega
tum. ff. de his q̊bus ut indignis. ⁊. l. fi.

C.de edi.diui.adri.toll'.et confirmatur
hoc per simile de inuentario heredis in
quo si per doluz obmisit ponere quedaz
heres propter hoc non perdit beneficiuz
inuentarij sed tenetur pro uiribus here
ditarijs.si apparet alias legittime factuz
licet aliter puniatur.ut patet in.l.fi. §.
illo uidelicz all'.Et p predicta satis appa
ret Rnsum ad contraria.nam ex eo ꝙ nõ
sunt omnia in inuentario descripta non
potest dici inutile.Item si leges alias pe
nas imponunt dolose obmittenti scribe
re omnia non tamen istam penam priua
tionis ⁊ satis dicitur inuentarium confe
ctuz scdm leges cum uiciosum non appa
reat in prima sua essentia ⁊ figura.⁊ sat
uidetur ista opi.concordare cum mente
glo.in dicto.§.si mater.ubi tunc dicit
matrem priuari successione cum ipsa
uel alij gesserunt nõ petita tutela a iudi
ce uel inuentario confecto. A contrario
ergo sensu cum fuerit per iudicem decre
ta sibi ⁊ cõfectum fuerit inuentariuz licz
quedam in eo obmisit ponere non uide
tur priuanda. dicta ergo glo. que all'.in
contrarium facit pro ista.Sed quid si te
stator facit inuentarium de omnibus bo
nis suis ⁊ tradit heredi an heres teneat'
de nouo facere inuentarium aliud ⁊ uide
tur ꝙ non quia sicut dicimus ꝙ insinua
tio facta a testatore prodest heredi.ut.l.
omnium.C. de testamentis.ita uidetur
in inuentario. Item quia heres non põt
addere uel detrahere. ut in auten. de iu
reiurã.amouen.pristi. ergo frustra repe
tit idem per idez quia sufficit semel. dic
secundum Bal.in.l.fi.all'.in prin.quia
heres tenetur facere inuentarium quia in
uentarium incipit ab herede nec potest
seruari forma istius.l. maxime in tempo
re. nisi.inuentarium fiat post mortem te
statoris.Itez non potest testator heredi
inuentarij confectionẽ remittere q̃a non
potest ordinare aliquid in preiudicium
creditorum licet confectio inuentarij tu
toris possit remittere tutori. ut.l.fi.C.
arbi.tu.ex quo patet ꝙ inuentarium he
redis multuz discrepat ab inuentario tu
toris qd̕ fit pro seipso pro consequenda
administratione tutel'. Sed an prosit pu
pillo ut sic cedat pro duplici inuentario
tutoris ⁊ heredis.⁊ dicendum est ꝙ non
quia talia inuentaria multum distant et
in causa ⁊ in forma ⁊ in finali effectu nisi
forte essent seruate solemnitates ad utrũ
q; inuentarium requisite.nam tunc bene
prodesset pupillo cum etiam ante adhi
bitam hereditatem possit fieri inuentari
um heredis de uoluntate non dico de ne
cessitate.Itez ⁊ tutor anteq̃ satisdet hoc
potest.l.fi.de tuto.⁊ cu.qui nõ satisdãt
in quibusdam autem locis est consuetu
do ꝙ inuentariuz tutoris sufficiat pupil
lo ⁊ heredi.⁊ in hoc seruanda est consue
tudo locoꝝ.ar.l.ij.C. quemadmodũ te
sta.aperi.tamen cuz consuetudo sit facti
debet probari alias est iudicandum secũ
dum ius cõmune.Item secumdũ eundez
Bal.in dicta.l.fi.in prin.inuentariuz pu
pilli ꝓdest suo substituto pupillari qua
tenus conuenitur ex facto ⁊ respectu pa
tris ⁊ paterne hereditatis quia beneficiũ
inuentarij transmittitur per heredem ad
suos successores cum sit in rem scriptum
nec posset assignari aliqua ratio cum nõ
transmittatur ergo ⁊c.ut.l.heredem.ff.
de re.iur. sed quatenus cõuenitur tanq̃
nouus heres pupilli forte ad legata uł fi
deicõmissa relicta in scdis tabulis uel a
creditoribus pupillis non paternis tũc
inuentarium pupilli non prodest substi
tuto pupilli.sed requiritur nouum inuẽ
tarium.at si pupillus maior factus sibi
fecisset testamentũ de noua enim heredi
tate tractatur ⁊ de nouis bonis.ut.ff.de
uulg.⁊ pupil.l.sed ⁊ si plures.§.ad sub
stitutos.⁊ ar.ff.ad.l.fal.l.pater filium.
Item inuentarium factum per minorem
habens substitutum uulgarem si benefi
cio etatis se abstinet ab hereditate pro
dest substituto uulgari. quinimmo si ue
lit nouum inuentarium aliter facere non
uidetur ꝙ possit cum transeant in ipsuz
acta iudicij.ff.de re iudi.l. ex contractu
dummodo sint facta bonafide.ff. de ac
qui.heredi.l.si minor. ⁊ dicit idem Bal.
in auten.sed cum testator.C.ad.l.fal.ꝙ
inuentarium heredis prodest fideicõmis
sario uniuersali facta cessiõe beneficij se
cundum Richar.maleumbre ⁊ Cy.ff.ad
trebell'.l. si heres pecuniam. ipse tamen
Bal.dicit ꝙ nõ requiritur cessio quia ius
excipiendi transit etiam non cessuz.ff.de
iureiur.l.etiaz.⁊ dolus heredis non faciẽ
tis inuentarium non nocet fideicõmissa
rio uniuersali quia delictum non nocet
alij q̃ delinquenti.de quo per Bar.in.l.
in ratione.§.ꝙ uulgo.ff.ad.l.fal. ⁊ ſm
Bal.in.l.fi.s.all'.in prin.Mulier rusticus
⁊ minor qui non fecerunt inuentariuz ex
ignorantia iuris.uel fecerunt sz minus so
lemniter uident' excusari quia in eis non
presumitur dolus.ut.l.ubi.in prin.ff.d
eden.presertim si non potuerunt consu
lere peritiores uel errauerunt secuti erro
rem consultoris ⁊ non ex propria culpa.
ut.ff.de bo.pos.l.in bonoꝝ.⁊ istud essz
satis equum tamen cum non sit lege cau
tum standum est rigori ut subueniatur ei
sicut nec militibus.ad hoc.C.de iuris ⁊
fac. igno.l.fi.⁊ ꝙ no.eo.ti.l.i.pro quo
in auten.de heredi.⁊ fal.§.fi.minor tam̃
restituitur in integrũ.iuxta glo.in.l.auxi
lium.ff.de mino.fiscus aũt qui occupat

bona uacantia non tenetur facere inuentarium. nec tenetur ultra uires hereditarias uel bonoꝝ. ut. l. i. §. an bona. ff. de iure fisci. Idem quando succedit ex delicto quia non est proprie heres sed uindicte causa succedit. ut. ff. de in integrũ resti. l. non solum. §. fi. ⁊. ff. de nouati. l. quotiens. in fi. ⁊. l. nouatio. Et idem est in ecclesia hospitalibus ⁊ pauperibus ꝙ in fisco. unde si hereditas est damnosa pñt eam dimittere absq; alia restitutiõe in integrum. C. de sacrosan. eccle. l. sicut alienatio qḋ est nota. dignum. dñs Ang. in. l. fi. §. fi. C. de iure delibe. dicit hodie uero milites non excusantur secundũ uerum intellectum per. §. ultimũ. in auten. de heredi. ⁊ fal. qui tex. loquitur in milite utriusq; milicie tam celestis q̃ terrestris. ⁊ etiam loquitur in impatore ad hereditatez uocato. ⁊ propterea dici potest ꝙ si ecclesia est instituta ⁊ hereditatem agnouit ⁊ inuentarium non confecit ꝙ legatarijs ⁊ creditoribus tenetur insolidum per illũ tex. licet Bar. in discussuz reliquit. potest tamen restitui aduersus inuentarium non confectum. nam ecclesia equipatur pupillo ⁊ pupillus potest restitui. ut dicta auten. §. pupillus. ⁊ ita poterit restitui miles armate milicie. nõ autem posset restitui imperator. ipse enĩ legem condidit ⁊ omnia iura in scrineo sui pectoris habet. ut. l. omnium. s. de testamentis. ⁊ eodem modo forsan doctor minor. xxv. annis non posset restitui q̇a non potest iuris ignorantiaz allegare. ut l. i. C. qui ⁊ aduer. quos. In mulieribus autem ⁊ rusticis contradico si habuerũt potestatem consulendi peritiores. ff. de bonoꝝ pos. l. in bonorum. facit. ff. ḋ iur. ⁊ fac. igno. l. regula. §. fi. Hec Ang. dñs Raphael fulgosius in auten. sicut alienatio. C. de sacrosan. eccle. dicit ꝙ. d. Bal. in dicta auten. determinauit ꝙ si ecclesia adierit aliquam hereditatem damnosaz sine beneficio inuentarij ꝙ non tenetur ultra uires hereditatis alias oportet nos dicere ꝙ aditio esset nulla. Istaz questõz formauit Bar. in. l. fi. ad finem. C. de iur̃ delibe. ⁊ reliquit insolutam dicens se determinaturũ. in auten. sed cum testator. C. ad. l. fal. ubi nihil dicit hec determinatio Baldi. uidetur contra tex. in aut. de heredi. ⁊ fal. §. quia uero duplex. ubi illam constitutionem disponentem ⁊c. dicit habere locum in omni persona siue militari siue clericali. nec casus allegate autentice. sicut alienatio habet eandem rationem quia loquitur ibi de predio infructuoso. hic autem de hereditatibus q̄ sunt ualde desperate. immo poti⁹ debemus dicere aditionem nullaz esse. ita determinatur in corpore unde sumitur. all̃. auten. sicut. melius est ergo dicere aditionem tenere ⁊ ecclesiaz teneri ultra uires hereditatis sed adiuuabitur beneficio restitutionis in integrum ad instar minoris. l. ij. C. si ut se ab here. absti. ꝙ autez dicitur in all̃. auten. non auderem extendere ad minorem. sed minori hoc casu cõsuleret̃ beneficio restitutionis in integrũ quia non per omnia parificãtur. scias ꝙ obmissio inuentarij non obligat executorem testamenti ultra uires hereditarias sicut heredem. Ita dicit Jo. an. in addic. spe. in ti. de instrumen. edi. §. nunc uero aliqua. Item non obligat in foro consciẽtie heredem institutum. no. Jo. an. in. c. q̃q̃. de usur. li. vj. ⁊ Bar. ⁊ Bal. in Rica de acqui. heredi. Item non obligat successorem in bonis uacantibus. naz ille nõ tenetur ultra uires dicit Bar. in all̃. Rica ff. Item scias ꝙ in inuentario est cautela ꝙ estimentur res inuente ⁊ scribatur estimatio. dicit Bar. in. l. fi. C. de magistra. conueniẽ. quod tenet dominus Bar. de salicet. in. l. uetens. C. arbi. tutele. ubi dicit ꝙ dicta lex loquitur etiaz in immobilibus quia non simpliciter dicit sed cum adiuncto dicens quantitatem substantie sue ⁊c. et sic de omni substantia loquitur et forte etiaz ideo dicit quantitate ad denotanduz ꝙ non solum res ⁊ substantia pupilli debẽt in inuentario describi sed etiam rerum estimatio ne uilis precij ꝑ alia maioris precij postea restituatur et sic pupilli fraudent̃ quod frequenter euenit. ⁊ uidetur mihi probari. C. de mgr̃a. conuen. l. fi. et si hoc iure non cauet̃ eq̊tas suadet. et adde ꝙ heres non tenetur ultra uires hereditarias. etiam si non cõfecerit inuentarium in casibus. ĩ. script. primus est in monasterio qui successit ingresso religionez. secundũ Bal. in auten. causa que fit cum monacho. C. de epis. ⁊ cle. Secundus est si creditores seu legatarij hereditarij confitentur se scire non sufficere bona hereditaria pro soluendis debitis. ita dixit Ang. in. l. filium. C. fami. herc. Tercius casus est quãdo testator anteq̃ decedat cedit bonis. ita notãter dicit Bal. in. l. fi. C. qui bonis cedere pos. Quartus casus est quãdo heres dolo inductus adiuit hereditatez. ita dixit Bal. in. l. fi. ff. de dolo. Quintus casus ẽ si legauit alimenta. ita Bal. in. l. uolũtas. C. de fideicõmissis. Sextus casus est in ecclesia. ita Bal. in. l. fi. C. de iure delib. ⁊ bar. in. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. licet Ang. tenuerit contrarium in. l. i. §. pe. ff. si cui plusq̃. per. l. fal. Septim⁹ casus est quando testator dixit ꝙ uolebat oĩa solui de bonis suis. ita bar. in. l. vna. C. de his que pene nomine. Octau⁹ est qñ aliquid delinquitur ecclesie qḋ relictum

non potest ecclesia petere ultra uires he
reditarias. Ita bar. in. l. i. C. ꝺ sacrosan.
eccle. Ratio quia ecclesia debet uiuere se
cundum foꝝ conscientie. c. nouit. de iu
dicijs. Nonus casus est in executore qui
loco heredis habet. ita bar. in. l. centu
rio. ff. de uulg. ⁊ pupil. ⁊ est tex. in. c. cũ
tibi. de testamentis. Decimus casus est
in instituto grauato ut oĩa bona distri
buat inter pauperes. Ita Jo. an. in addi.
spe. in ti. de instrumen. edic. §. nunc ali
qua. in additi. que incipit Ja. de are.
Undecimus est in marito ⁊ alijs qui nõ
possunt exigi nisi quatenꝰ facer possunt
⁊ in usurario, per nõ. in regula peccatuꝫ.
de regu. iur. in. vj. ⁊. c. cum tu. de usuris.
Ultra istos ⁊ siles q̇lbꝫ tenet nisi inuẽta
rium ꝯfecerit. ⁊ dicit bal. in all. l. fi. ꝙ si
res sunt in pluribus prouintijs uiderent
plura inuentaria necessaria ꝑpter diuer
sitatem locoꝝ ⁊ testium ⁊ tabellionum.
tamen secundum Odof. contrariũ est ue
rum. naꝫ heres inuenit omẽs res ubicũq̄
sunt per se ⁊ per alios ⁊ postea conuoca
tis testibus ⁊ legatarijs ⁊ his qui conuo
candi sunt ad hoc in certo loco dicet has
res inueni in tali loco ⁊ in tali pte ⁊ has
alias in tali ⁊ de omnibus adimplebit so
lemnitatem. ⁊ ideo datuꝫ est ei a lege cer
tum tempus ad predicta peragenda ut
primo perquirat res ⁊ postea cum solem
nitate predicta in scriptis reducat. ⁊ si ñ
possent omnes res stare in una carta po
net in pluribus dum tamen sic sint cõiun
cte ꝙ in hoc non posset esse dubium q̇a
hoc non est prohibitum. ut. ff. ex quibus
cau. maio. l. necnon. §. ꝙ eris. ⁊ in hoc ẽ
argu. ff. de testamentis. l. ad testium. in
fi. ⁊ sic seruat consuetudo. Consilium ta
men est ut tali casu ad remouendum du
bium seu dubitationem. in prima carta
fieret mentio. de secunda per hũc modũ
Et quia in hac carta res omnes compre
hendi non poterãt ideo ad eã alia est cõ
iuncta per talem modum. in qua dictuꝫ
inuentarium cõpletur sicut ⁊ cum testis
non habet annulũ ad sigillanduꝫ sigillet
cum aliquo uel cum alieno. insti. de testa
mentis. §. possunt. ⁊ cum heres non põt
subscribere adhibeat aliuꝫ subscribenteꝫ
⁊ facit de hoc mentionem ut eius occasi
one dubietas non orietur. scđm Nico. ꝺ
matta. ⁊ si heres ⁊ fideicõmissarius fece
rint diuersa inuentaria tanq̄ excedentia
⁊ excessa. nunquid tanq̄ contrarie scrip
ture sibi derogent. secundũ Bal. in autẽ.
sed cum testator. all. dic ꝙ non quia res
inter alios acta ⁊c. ff. de infamibus. l. lu
cius. ⁊ secundũ Bal. ibidem post decretũ
interpositum per iudicem in inuentario
potest probari subtractio reruꝫ. ⁊ proba
tur etiam per uxorem, ⁊ domesticos. ut

no. in. l. ij. C. q̄ando ⁊ quibꝰ. quarta ꝑs
debetur. li. x. ⁊ per torturam seruoꝝ per
seuerantium ⁊ non uacillantiũ. ut no. ff.
de questionibus. l. edictum. ⁊ an benefi
cium inuentarij habeat locum in heredi
tate locupleta. ita ꝙ si agitur contra he
redem qui adiuit hereditatem locupletis
simam an possit allegare contra credito
res agentes contra eum ꝙ non potest cõ
ueniri durante tempore inuentarij confi
ciendi uidetur ꝙ non quia omnis excep
tio initítur equitate. ut. l. qui equitate.
ff. de doli excep. sed huic non est equum
exceptionem dari cum alterius iactura.
ergo per doli replicationem exceptio eli
datur quia nõ indiget inuentario ut sibi
prosit. ⁊ hoc tenet Richar. ut refert Cy.
quod non credit Bal. uerum quia etiam
locuplete existente hereditate expedit ha
bere beneficium inuentarij q̃ multa sunt
l. fi. all. §. ⁊ si prefatam. ⁊. §. in compu
tatione. ⁊ ideo etiam si locupletissima sit
hereditas. potest heres beneficium inuẽ
tarij pretender. ar. ad hoc. ff. ad trebel.
l. quia poterat. ꝟ. nec interest. Adde hic
ꝙ tutor datus ad vnum articulum nõ te
netur facere inuentarium. tutius tamen
est ꝙ faciat secundũ Ja. de are. uide Bar.
in. l. tutor qui repertorium. ff. de admi.
tuto. ⁊ nota omnia predicta quia cotidi
ana. ¶ Ultimo pro cõdimento huius ma
terie. scias ꝙ multiplex est species inuen
tarioꝝ. est enim quoddam inuentarium
qꝺ fit de bonis cõfiscatis. de quo. C. de
bo. prescrip. l. si quis pꝰ hac. ⁊. l. si quis
intra. he bonis uacan. l. fi. li. x. Item est
aliud inuentarium qꝺ fit ab episcopo in
casu. C. de epis. ⁊ cle. l. nulli. Item aliud
quod fit ab herede. de quo. s̃. late est di
ctum. ⁊ uide in. l. fi. §. sin autem dubiꝰ.
C. de iure delibe. ⁊ ibi per doc. ⁊ in autẽ.
de heredi. ⁊ fal. §. si uero absunt. ⁊ uide
tractatum domini Ang. in. l. ij. ff. si cui
plusq̄. per. l. fal. Item aliud quod fit ꝑ
curatorem datum uentri. de quo habet
de uen. in pos. mitten. l. i. §. pe. ⁊ no. de
cura. bo. dan. l. i. Item aliud quod fit ꝑ
curatorem datum bonis. de quo in all.
§. pe. ⁊. l. i. de cura. bo. dando. Item ali
ud quod fit a creditoribus de bonis de
bitoris. de quo de bonis auc. iudi. pos.
l. fi. circa medium. Item aliud ꝙ per cu
ratorem adulti uel tutorem pupilli. de
quo in. l. tutor qui reperto. ff. de admi.
tut. ⁊. C. eo. l. tutores. ⁊ istud differt ab
inuentario heredis in hoc q̇a contra illꝺ
admittitur probatio in contrarium. ut
C. de iure delibe. l. fi. §. licentia. sed con
tra istud inuentarium no. ut. C. arbi. tu
te. l. fi. Item differunt quia in illo non in
seruntur tenores instrumentoꝝ. sed solũ
designantur. sed in isto tutoris sic. ut. l.

cirografis. ff. de admi. tuto. cum glo. et de isto inuentario licet supra aliqua sint dicta. hec alia pono que dixit Bal. in all'. l. tutor. ¶ Secundo quero quid sit inuẽtarium. Rn̄deo inuentarium est quedaȝ scriptura in qua describūtur omnia que in hereditate uel bonis alicuius sunt inuenta. ut no. in all'. l. tutor. in glo. sic dictum ⁊c. ⁊. C. de admi. tuto. l. tutores. ⁊ arbi. tute. l. fi. in glo. super uerbo facto. ⁊ in auten. de heredi. ⁊ fal. §. si uero absunt. super uerbo inuentarium. ¶ Tercio quero nunquid inuentarium istud sit faciendum uno contextu ⁊ uidetur ꝙ sic. ar. C. de testamen. l. cum antiquitas. et ff. de testamen. l. heredes palam. §. fi. Contrarium puto ⁊ dico ꝙ fiet secundū ꝙ res inueniuntur. ut no. in all'. l. tutor. ⁊. l. tutores. ⁊ in auten. de heredi. ⁊ fal. §. si uero absunt. ⁊. l. fi. §. tali. C. de cura. furio. hanc etiaȝ opi. tenet sali. in all'. l. tutores. Sed dicet qs anteꝗ̄ tutor possit administrare inuentarium debet esse factum. ut in all'. l. tutor qui repertoriū. ergo diu stabit ꝙ administrare non poterit. non enim sufficit inuentarium ceptum esse. ut notat spe. in ti. de curatore. §. generaliter. ṽ. fiat autem ⁊ bene. quia illud uerbuȝ factum est preteriti temporis ⁊ sic notat rem perfectam. ut. l. i. §. hec ṽba. ff. ꝙ quisꝗ̄ iuris. Et ego Rn̄ ꝺo dicit sali. ibidem sequendo Bar. ꝙ habetur pro perfecto quando ab ipso tutore est habitum pro facto. ar. C. de fide instrumen. l. contractus. nec aliquoruȝ obmissio uiciat dationem tutoris. ⁊ probatur. j. de magistra. cōuen. l. fi. ¶ Quarto quero nunquid inuentariuȝ sit faciendū ab uno ⁊ eodem tabellione ⁊ corā eisdeȝ tabellionibus ⁊ eisdem testibus. ⁊ uidet' ꝙ sic quia segnius expediuntur ⁊c. l. iij. §. apparet. ff. de admi. tuto. Item ne rerum turbentur officia. C. de testamen. l. consulta. ⁊ pro hoc. C. de offi. consul'. l. i. ⁊. C. de sportul'. l. i. ⁊. ff. de tute. cā. semel ꝙ puto ueruȝ dum tamen possit haberi copia eiusdem notarij ⁊ testium alias poterunt alij adhiberi. ff. de iudicijs. l. si longius. C. dicta. l. unica. de offi. cōsul'. C. de testamen. cum antiquitas. §. si tamen. ⁊ de uacatio. mu. l. pe. §. si pꝰ ⁊c. ꝺ uentre inspi. l. i. in prin. ¶ Quinto quero secundum eundem Bal. infra quātum tempus debet fieri inuentariuȝ per tutorem uel curatorē glo. C. e. l. tutores. post multas opi. uidetur sentire ꝙ mox statim cum primum potest nisi ex iustissima causa differat. ut in prin. dicte. l. tutor. secunduȝ Cy. ⁊ potest esse iustissima causa secundū sali. in all'. l. tutores. quia forte testator remisit. l. fi. C. arbi. tute. uel quia sic est consuetudo uel statutum in loco uel quia iudex remisit quia non expediebat patrimoniuȝ pupilli manifestari propter creditores. ut. ff. ad tertullianum. l. ij. §. tractari. ⁊. C. de alimentis pupillo prestandis. l. fi. ⁊. C. quando et quibus quar. ps debet'. l. ij. li. x. Et ideȝ tenet Bal. in all'. l. tutor. dicens ꝙ testatoris prohibitio est iusta causa. naȝ dicit ꝙ sicut tutor habet necesse inuentarium conficere. ita cauere rem pupilli saluam fore. sed testator potest releuare tutoreȝ a prestatione satisdationis. ut insti. ꝺ satisda. tu. §. i. ergo ⁊ ab inuentarij confectione ꝓ quo est tex. expressus. C. arbi. tute. l. fi. circa fi. Item dicit ꝙ est alia iustissima causa quando creditores credūt pupillum habere magnas facultates ꝓpter quod differunt eum conuenire. ⁊ tamen in ueritate pupillus est pauper certe hoc casu est causa legittia ⁊ iustissima non faciendi inuentarium. si enim fieret in presentia tabellionis creditoꝝ ac testium diuulgaret' pupilli paupertas qḋ satis esset inhumanum. C. quando ⁊ q̀bus qua. pars debe. l. ij. §. mobiles. li. x. ꝭm pe. ⁊ per hoc facit de alimē. pupillo prestan. l. fi. ¶ Sexto quero nunquid illud tempus cedat statim a die scientie ꝑ ⁊ adite hereditatis. uel debet prius adiri hereditas. glo. in dicta. l. tutores. innuit ꝙ primo debet adiri hereditas. sed hoc nō potest procedere quia hereditas debet adiri de auctoritate tutoris. unde tutor non potest auctorari nisi prius facto inuentario. ut in all'. l. tutor. Uidetur ergo melius dicendum ꝙ prius debeat confici inuentarium. sed tunc insto quid ergo ponetur in inuentario cum pupillꝰ ante aditam hereditatem nihil in bonis habeat potest dici ꝙ tutor ponat in inuentario quomō inuenit in bonis haber' pupillum ius adeunde hereditat[is] uel repudiāde. ⁊ nihil aliud dicat tunc inuenisse. postea uero cum ipse debeat bona quesita ponere in inuentario ponet ibi hereditatem quā eius auctoritate adiuit. uel pōt dici ꝙ detur aliꝰ tutor specialiter ad adeundam hereditateȝ. ut no. ff. de acqui. heredi. l. nemo. ⁊ hec uera in pupillo extraneo. secundū Ja. de rauen. secus si eēt suus cum existentia sui heredis habeat' pro adhibitione potest statim conficere inuentarium. secundū Cy. ar. insti. de heredi. que ab intestato. §. ij. dominꝰ Bar. de sali. in all'. l. tutores. latius. s̄. dictā q̄stionem examinat dicens. quero cum gl. an ante confectioneȝ huius inuentarij debeat esse adita hereditas. ⁊ dicit Ja. de are. ⁊ Cy. ꝙ glo. ij. ibi dicit ꝙ sic. ⁊ infra tempus positum. in. l. fi. §. i. C. de iure delibe. Or. attende ibi loquitur de inuẽtario qḋ facit heres ut gaudeat beneficō

falcidie ⁊ ut teneat' ultra uires heredita rias nos de eo ꝙ facere tenetur tutor ut administrare possit. unde lex illa non ha bet aliquid cõmune cum ista. Sed redeũ do ad questionem dicere uidetur glo. in all'. l. tutores. ꝙ hereditas debet esse adi ta ⁊ ante tempus non currat. Contra qꝺ facit quia hereditas nõ potest adiri sine autoritate tutoris. l. potuit. C. de iur' de libe. sed ipse non potest autorari priusꝙ confecerit inuentarium. ut dicta. l. tutor qui repertorium. ergo ⁊c. pro glo. facit quia inuentarium debet facere de rebus omnibus ⁊ iuribus que sunt in substan tia pupilli. ut in all'. l. tutores. ⁊. C. arbi. tute. l. fi. §. illo. sed ante aditam heredi tatem nihil est in substantia pupilli ergo ⁊c. hui⁹ timore dixit Ja. de are. ꝙ aditio hereditatis non requiritur. sed tutor ipe legittimus uel datiuus cũ ei decreta erit administratio dicet ꝙ uolens facere inuẽ tarium non reperit ad presens in bonis pupilli nisi ius adeundi hereditatem pa tris quod in principio sui inuentarij de scribi facit. ⁊ hoc facto poterit auctorari pupillo ut adeat uel eius nomine adire si infans fuerit. ⁊ postea adita heredita te describet bona hereditatis quesite in inuentario. sin autem esset tutor testamẽ tarius tunc inquit ipse ꝙ recurritur ad attilianũ tutorem cuius auctoritate ade at. ut insti. de attili. tuto. ⁊ postea testa mentario decernetur administratio qui inuentarium rerum quesitarũ conficiet. ⁊ ita intelligunt glo. all'. l. tutores. ⁊ hoc nisi existentia sui heredis confirmet tute lam. quia tunc dicit attiliano locum nõ esse ⁊ statim hereditans adite inuentariũ post decretum administrationez confici posse ⁊ ita pertranseũt quasi omnes. sed ut non sileam animi mei motuz. attende quia an existentia sui heredis confirmet tutelam. dubito ut dixi in. l. i. C. de testa mentaria tute. ubi dixit quia si existentia sui heredis confirmat tutelas testamẽta rias. Remediũ attiliani tutoris erit quo dammodo superuacuum ⁊ frustratoriũ cum pater non possit tutorem filio dare nisi eum habeat in potestate. ut insti. de tutelis. §. permissum. ⁊ no. in. l. mater. in prin. C. de testamen. tutela. ⁊ restrin gere illud remedium ad casum quando pater ei dedit substitutum quod non ui detur de mente predictarum legum. Itez meo iudicio non fuit de intentione leguz ꝙ legittimus ul' datiuus faceret inuenta rium de iure adeundi sed de rebus ipsis ⁊ instrumentis ⁊ substantiã eius. ut patz per tex. dicte. l. tutores. ⁊. l. fi. C. arbi. tu te. Item ab illusione uocabuli quia inuẽ tarium quod idem est ꝙ repertorium est de pluribus non de uno tantum. ⁊ ꝙ nõ

potest esse nisi unum. preterea isti suppo nunt unum in se falsum ꝙ hec potentia adeundi sit ius ꝙ non est uerum sed solũ est facultas quedam adeundi. ⁊ inter hec est longa differentia. ut nõ. dominus me us in. l. cum antiquioribus. C. de iure de libe. ⁊ ibi dicaz. ¶ Ex predictis infero ꝙ tutor legittimus uel datiuus statim cum est ordinatus id est ei decreta est admini stratio potest adire pro infante ul' aucto ritatem prebere pupillo ut adeat heredi tatem. ⁊ post aditam inuentarium de re bus omnibus ⁊ instrumentis conficere. ut hic nec aliud inuentarium de iure ad eundi est necessarium. Non ob. ꝙ nõ po test prius gerere uel auctorari quia uerũ nisi illud in quo auctoretur. uel quod ge rit non possit expectare dilationem con fectionis inuentarij. ut ibi dicit littera q̈ lis est aditio hereditatis que necessario precedit. ⁊ ita soluo obiectum. glo. in. l. tutores. all'. que aditionem precedere re quirit remanet simpliciter uera hec pon dera licet alias sint tibi inaudita. ¶ Sep timo quero secundũ Bal. infra quantum tempus debet compleri dico cuz primũ potest de rebus nunc acquisitis ⁊ de iuri bus. sed si postea alia reperiantur uel ob ueniant tunc ⁊ illa ponuntur. ⁊ sic inter plures uices poterit fieri ⁊ compleri ꝺm cõtigentias rerum ⁊ casuuz. ut. C. de cu rato. furio. l. fi. §. tali. ⁊ no. glo. in prin. all'. l. tutor. ⁊. C. eo. tutores. in fi. nec ne. ¶ Octauo quero nunquid istud inuenta rium debeat fieri coraz iudice ordinario glo. in dicta. l. tutores. super uerbo per sonarum uidetur sonare ꝙ sic. ⁊ idem ui detur sentire in prima glo. dicte. l. tutor qui. Et hanc opini. tenet Azo in summa de admi. tuto. sed quidã moderni dicũt ꝙ etiam si coram iudice factum non fue rit dum tamen sit factum per tabelliões ꝙ satis est q̃tum ad tutores si nolũt age re ex eo sed per alias probationes. si ue ro uoluerit ex eo agere ⁊ ꝓbare tũc opor tet fieri coram iudice. ⁊ ita intelligitur. l. cirografis. ff. de admi. tuto. Cõmuniter tamen obseruatur ꝙ fit per solum tabel lionem. sed uidetur ꝙ debeat fieri coraz iudice quia inuentarium facit fidem con tra debitores pupilli. ut dicta. l. cirogra fis. quod non faceret nisi coram iudice factum esset quia instrumento facienti ꝺ alio mentionez non adhibetur fides. nisi sit auctoritate iudicis publicatuz. ut. C. de eden. auten. si quis in aliquo. ⁊ in au ten. ut frum. filij. §. illud. C. de testamẽ. l. publicati. ergo coram iudice debz fieri q̃a tabelliones nõ possunt publicare. ar. C. de testamen. l. consulta. certe ego uidi sepe multa inuentaria fieri que non fie bant coraz iudice sed in p̃ntia tabelliõis

solum. Ratio enim cõficiendi inuentarij
fuit ut per illud possit apparere ⁊ proba
ri quot sunt res ⁊ quales quas tutor ac
cepit ꝺ bonis pupilli. ergo sufficit si in
uentariũ faciat fidem. ut. C. eo. tutores.
Nec ob. ꝙ dicitur instrumentum faciẽs
mentionem de alio non facit fidem ni
si sit publicatum. uerum est nisi cõtra eũ
qui facit copiã illius instrumenti. ut. ff.
de eden. l. si quis ex argentarijs. §. ꝓhi
bet. ⁊. ff. de iure fisci. l. in fraudẽ. §. neqꝫ
unde dico ꝙ quãdo fit inuentariuꝫ de ui
ribus debent uocari debitores ⁊ credito
res pupilli. ⁊ tunc tutores debent scribi
facere in eoꝝ presentia ⁊ de eorum uolũ
tate qualiter talis debitor debet tantuꝫ
pupillo ⁊ talis tantum. Item qualiter ta
li creditori pupillus debet tantuꝫ ⁊ q̃tũ
seu qualiter est solutum ⁊ sic de singul.
hoc etiam casu inuentarium faciet fidem
contra illos tales debitores ⁊ creditores
in quoꝝ presentia ⁊ de quoꝝ uoluntate
sic fuit scriptum. sic intelligo dictam. l.
cirografis. ubi de hoc per pe. dominus
Bar. de sali. in all. l. tutores. dicit ꝙ si q̄
ratur q̃tum ad hoc ut tutor possit admi
nistrare sufficiet inuentarium per tabel
lionem factum esse. si uero q̃tum ut ex
inuentario possit probari contra debito
res oportet instrumentum in inuentario
esse descriptum. ⁊ ita descriptum iudicis
auctoritate insinuatum esse alias uelut
exemplum instrumenti non probaret et
etiam alie subscriptiones tabellionuꝫ re
quirentur. de quibus dixi in auten. si q̊s
in aliquo documento. C. de eden. ⁊ ita
debet intelligi. l. cirografis. ff. de admi.
tu. all. ut ibi per Dy. ⁊ per Cy. in all. l.
tutores. ⁊ Bar. in all. l. tutor qui. ⁊ secun
dum eundem sali. sufficit unus notarius
ad faciendum inuentarium. licet tex. in
all. l. tutores. uideat loqui in plurali nu
mero. quia non ob. ut ibi no. in glo.
¶ Nono quero secunduꝫ sali. in all. l. tu
tores. ad declarationem proxime dicto
rum an instrumenta describi debeant de
uerbo aduerbum in inuentario. Rndeo
ꝙ huiusmodi solutio patet ex predictis.
nam ut tutor gerere seu administrar pos
sit sufficit ꝙ tutor effectum ⁊ summaꝫ in
strumenti ponat. sed q̃tum ad hoc ut si
casu periret instrumentuꝫ uel cirografuꝫ
possit probari per inuentarium est neces
se totum instrumentum in inuentario de
scribi ⁊ facere insinuari inuentarium ⁊ ꝑ
consequens instrumenta. ⁊ citari debent
debitores pupilli ⁊ clare non cõfuse sub
inuolutio uerboꝝ. nam citationes debẽt
esse clare. ut. l. aut qui aliter. in prin. ff.
ꝙ ui aut claꝫ. ⁊. l. denunciasse. ff. de adul
te. Citabuntur igitur ad uidendum con
fectionem inuentarij in quo exemplatur

tale instrumentum in quo reperitur uel
asseritur illum esse debitorem pupilli ex
tali causa in tanta quantitate scriptũ ma
nu talis notarij. ⁊ hec de instrumentis ꝑ
que probatur alios debere pupillo. sed
instrumenta per que probatur pupilluꝫ
debitorem esse. dixit Bar. in inuentario
non esse necesse apponi licet posset si uel
let. quod ꝓbat ipse quia res ⁊ instrumẽ
ta pupilli debẽt scribi. ut alle. l. tutores.
sed tale ius non est res pupilli sed credi
toris sui. ut probatur. C. de alimen. pu.
prestan. l. fi. ergo ⁊c. Pro hoc etiaꝫ indu
co quia tutor tenet utilia facere ⁊ inuti
lia pretermittere. sed talis obmissio est
utilis pupillo ⁊ eius positio est inutilis
⁊ damnosa. ut dicta. l. fi. ergo ⁊c. ¶ Sed
ad oppositum uidi induci glo. signatam
in alle. l. tutores. super uerbo instrumen
toꝝ que incipit non est necesse citari cre
ditores. ex quo inferebat quidam magn⁹
aduocatus ꝙ instrumenta creditoꝝ erãt
ponenda sed creditores non erant citan
di quia de eorum comodo tractatur. sed
glo. ad alium effectuꝫ dixit uidelicet ꝓp
ter inuentarium quod fit ab herede. ad
cuius confectioneꝫ creditores sunt citan
di. ut in eadem glo. statim sequitur. Iteꝫ
dixit Bar. ꝙ siqua debẽrẽtur pupillo. de
quoꝝ probatione non reperietur instru
mentum in bonis pupilli tutor non tene
tur ponere in inuentario anteq̃ exigat ꝙ
ipse sic probat inuentarium fit de rebus
repertis ⁊ inuentis in bonis pupilli. ⁊ in
de dicitur inuentarium. ut notat prima
glo. in alle. l. tutor qui reperto. sed istud
proprie inuenitur quod manibus appre
henditur. ut insti. de rerum diui. §. lapil
li. ⁊. C. de fideius. l. si barsadoram. ⁊ no.
doc. in. l. licet. C. de acqui. pos. sed talia
debita non inueniunt quia nec manibus
tangi possunt nec aliquod eorum instru
mentũ. igitur in inuentario non possunt
poni uel scribi. postq̃ autem erunt exacta
tunc exactũ in inuentario describetur si
cut cetere res postea obuenientes. ut. l.
fi. C. de cura. furio. in. §. tali. ¶ Decimo
quero secundũ eundem sali. in alle. loco
circa res. quomodo ille describentur in
inuentario. dicit Bar. ꝙ taliter describi
debent ꝙ tutor ad illas restituendas ex
inuentario conueniri possit. ut. l. fi. C.
arbi. tute. Ex quo infert ꝙ res in eadem
forma debent scribi ⁊ designari in inuen
tario quia describi ⁊ designari debẽt in
libello. ⁊ sic ut dicitur in. l. si rem. ff. de
rei uendi. ⁊ depositi. l. i. §. si quis argen
tum. ⁊ de furtis. l. in actione. §. i. ego suꝫ
in opinione ꝙ hoc solum non sufficit sꝫ
quelibet res mobil saltim debet extima
ri ⁊ eius extimatio iuxta ipsaꝫ rem descri
bi ne fraudetur pupillus aliã consimileꝫ

ei reſtituendo ſed non eiuſdem extimati
onis uel bonitatis ⁊ hoc uidetur mihi ꝓ
bari in.l.fi.C.de magiſtra.conuen.⁊ ita
uidi quoddaꝫ inuentariū factum in una
ex ciuitatibus marchie. licet in bononia
non habeat̃ in obſeruantia ſed ue pupil
lis.¶ Undecimo quero ſecundū Bal.ubi
ō.nunquid in tali inuentario ſint de ne
ceſſitate uocandi illi quoꝝ intereſt. ⁊ ui
detur ꝙ ſic.ar. in auten. de teſtibus.§.
pe.Item pro hoc de adoptio.l. nam ita
diuus.cum concoꝛ.Iteꝫ in inuentario he
redeſ uocantur.C.de iure delibe.l.fi.§.
ſin autem.glo.in alle.l.tutoꝛes. tenet cō
trarium ſuper uerbo inſtrumentoꝝ ſcili
cet ꝙ non ſint uocandi qꝺ ſatis puto ue
rum quia nulla lege hoc cauetur.Iteꝫ q̇a
inuentarium iſtud non fit per tutoꝛeꝫ ad
hoc ut pꝛoſit creditoꝛibꝰ uel debitoꝛibꝰ
ſed illa ratione tantum ne minoꝛ decipia
tur in computatione rerum ſuarum ſicut
ergo qꝺ omnes tangit debꝫ ab omnibuſ
appꝛobari. ita a contrario ꝙ nullos tan
git ⁊c̃.C.de auto.preſtan.l.fi. dico tam̄
ꝙ de bene eſſe ſunt uocandi ut habeant
copiam inſtrumentoꝝ ⁊ debitoꝝ in dieꝫ
uel pure.ſic intelligit̃ dicta.l.cirografis.
ſecundū pe. de bel.pꝛactica . ¶ Duode
cimo quero ⁊ attende quia iſtā queſtiōꝫ
dixit de facto habuiſſe.d. Bartholomeꝰ
archamanꝰ tutoꝛ dū uolebat adire here
ditatē ⁊ facere inuentariuꝫ dicebant pꝛo
pinquioꝛes pupilli nos uolumꝰ intereſſe
quia noſtra intereſt quia ſumꝰ ſubſtituti
uel pꝛopinquioꝛes ipſi pupillo utruꝫ be
ne dicant.⁊ uidetur ꝙ ſic quia ipſos tan
git ergo debent uocari.l. in diem.ff.de
aqua plu.ar.⁊ ſpes eſt ꝙ tangātur ſicut
dicimus in teſtibus qui alias recipiunt̃
ante litem conteſtataꝫ in quoꝝ receptōe
pars debet uocari ratōe futuri intereſſe.
ff.ad.l.acquil.l. ſi deletum. ⁊ de uſuris
pupilla.l.ult. In contrarium uidetur.ſ.
ꝙ non debeant intereſſe. Nam dicit lex
ꝙ ubi aliquis adipiſcitur aliquid quod
eſt ſpes uel dubiuꝫ alteri reſtituere debe
re debet hoc facere coꝛaꝫ perſonis publi
cis uidelicet tabellione ⁊ iudice ut poſſit
eſſe certum.quid debeat reſtitui in futu
rum ſi caſus contingat.C. de edic. diui
adri.tol.l.fi.ff.ōpoſiti.l.i.§.ſi pecuniā.
⁊ ar.C.ſi minoꝛ ſe ab here. abſti. auten.
ſi omnes.⁊ in coꝛpo.unde ſumit̃ de ſpō.
lar.§.ad hoc quoqꝫ. ibi quantitate eaꝝ
in actis manifeſtanda ⁊c̃.non auteꝫ dixit
ꝙ debeant eſſe pꝛopinqui. ⁊ illi qui ſpe
rant reſtitutionem quaſi preſumptio ſit
ꝙ iudex ⁊ tabellio cuncta bene ſcribant.
ſic dicamus hic in iudice ⁊ notario inter
uenientibus in confectione inuentarij.ꝓ
hoc facit quod no. in aut. ſi quis in ali
quo documento.C.de eden. uidelicꝫ an
in publicatione inſtrumenti pars ſit uo
canda.ſatis tamē poteſt dici ꝙ intereſſe
debeant cum tutoꝛ adit hereditatem et
conficit inuentarium. exquo ſpes eſt ꝙ
dicti ſubſtituti uel pꝛopinqui tangantur
ar.C.de ſuſpec.tuto.l.pietatis.¶ Terio
decimo quero an qui fecit inuentarium
⁊ aliquid obmiſit poſſit pꝛo illo obmiſ
ſo agere.⁊ dicit idem Bal. ꝙ non quia n̄
eſt adminiſtratio ſibi in illo conceſſa.nā
licet uniuerſalis ſit conceſſio ⁊ officium.
tamen adminiſtratio eſt diuidua ⁊ hoc
in obmittendo ſecus indifferente q̇ poſt
tempus poſuit ante tamen q̄ꝫ ageret pꝛo
illa re quia habet officium ⁊ exerciciuꝫ ꝑ
iudicem conceſſum ⁊ donec remoueatur
agere poteſt ſecundū Friō. de ſcalis qui
hoc diſputauit. dicit ſali. in alle.l. tuto
res. ꝙ ſi tutoꝛ non poſuit omnes res in
inuentario. inuentarium pꝛopterea non
uiciatur uerum quia omnes res ponere
debuit. ut in alle .l. tutoꝛes . ſi ſcienter
obmiſit ipſe eſt i dolo preſumpto. ut in
dicta.l.tutoꝛ qui repertoꝛium. ideo pōt
remoueri ut ſuſpectꝰ ſm diſtinctōꝫ quaꝫ
poſuit idem ſali.in.l.ij.C.de ſuſpec.tu.
anteq̄ꝫ ſit remotus agere non pꝛohibet̃.
¶ Quartodecimo quero ſecunduꝫ Bal.
nunquid hereditas que ō nouo obuenit
pupillo ſit deſcribenda in eodem inuen
tario.⁊ uidetur ꝙ non immo poterit po
ni in alio quia in.l.dicitur inuentaria in
pupillari etate in caſu qn̄ erat unus ſoluſ
pupillus.l.ſiue.in prin.C. de admi. tu.
de tute.⁊ ratio.diſtra.l.i.§. de ſeruis.⁊
hoc ſatis dici poteſt ſi res illiuſ heredita
tis non poſſūt decipi in alio inuentario.
alias ſecus de cura. furio.l.fi.§.tali.
¶ Quintodecimo querit idem Bal. an
moꝛa cōmiſſa in confectione inuentarij
poſſit purgari ⁊ dicit credo ꝙ ſic ſi pu
pilli non intereſt ſicut uideo moꝛam pur
gari in alijs caſibus re integra de optiōe
legata.l.mancipioꝝ. de le.ij.l. tum qui
dam. ¶ Decimoſexto quero ſecundum
Bal.an tutoꝛ ſit alendus de bonis pupil
li interim cum facit inuentariuꝫ puto ꝙ
ſic ſi eſt pauper. ar.ff. ō tute .⁊ ratio.di
ſtrahen.l.i.§.ſi pupillus.ſi autem ſit di
ues.nō.ar.l.tutoꝛibꝰ.§.pe.ff.de admi.
tuto.niſi ipſe tutoꝛ occaſione inuentarij
plus expendat.ar.ff.fami.herc.l.ex par
te.in prin.ad exhibē.l. ſed ſi hereditas.
§.i.de peti.here.l.ſed etſi.§.ꝙ autem.
puto etiam ꝙ inuentariuꝫ erit ſoluendū
de bonis pupilli.ar.l.fi.§.in cōputatio
ne.C.de iure delibe.ſecundum doc. dic
ꝙ tutoꝛ non debet recipere mercedem ꝓ
officio quod gratuitum eſſe debet ſicut
mandatum.ff.de neg.geſ.l.qui ſine uſu
ris.circa medium.ſed pꝛo ſumptu cum
pꝛoficiſcitur. ſic.ff.mandati. l.idemqꝫ.

§.idem labeo. ¶ Decimooctauo quero
secundum Bal. si tutor agit an debeat fa
cere copiam totius inuentarij reo. ⁊ dic
ut Ja. de are. in. l. maritus. ad. l. fal. dñs
Bar. de sali. in. l. tutores. alle. dicit ꝙ si
dicta copia petitur ut cõstet an habeat
legittimam personaȝ quia ante illius cõ
fectionem non potest agere. tunc copia
danda est sed non totius sed solum illiꝰ
partis per quam aduersarius instruatur
an persona tutoris sit legittima uel non.
dabitur ergo eiꝰ copia absq; descriptiõe
rerum. ponendo solum principium usq;
ad res ponendo tamen principium rerũ
puta in primis ⁊c̃. ⁊ postea ponat finem
dum dicit actum ⁊ publicatum. res eniȝ
ideo non datur quia illa ꝑticula spectat
ad aliũ ideo edi nõ debȝ. ut. ff. de eden.
l. argentariꝰ. §. edi. ⁊ etiam ne facultates
pupilli manifestentur alijs. ut. C. de ali
men. pu. prestan. l. fi. ⁊. C. quando ⁊ qui
bus quar. pars debe. l. ij. li. x. Sinauteȝ
petitur copia etiam rerum quia dicat ꝙ
eum uult accusare õ suspecto ⁊ facere eũ
remoueri quia non omnes res describi
fecit tunc licet forsan quibusdam uiden
tur ꝙ tunc rerum copia descriptaruȝ de
beret dari. ar. l. i. §. editiones. ff. de edẽ.
tamen ueritas est ꝙ non tenetur dare. ⁊
ratio est quia iste petens habetur suspe
ctus ꝙ non faciat animo differendi liteȝ
ei motam. ar. l. iij. C. de fal. ⁊ ideo non
audiendus. Item quia hoc petit ut alie
nam non propriam iniuriam prosequat̃
⁊ sic non audiendus. secundum Bar. ut
l. neganda. C. qui accu. non pos. ¶ Deci
monono quero secundum Bal. an in adi
tione que fit cum additur inuentario sit
necesse ꝙ iudex sit presens. ⁊ uidetur ꝙ
sic. ar. C. de nupt. l. in copulandis. In cõ
trarium facit quia inuentarium est quid
uniuersale. ⁊ in uniuersalibus dispositio
porrigitur ad futura. ergo ⁊ decretũ por
rigitur uel extenditur ad augmentum. l.
inter. §. cuȝ inter. de pactis dota. l. etiã.
de fundo instructo. pro prima parte fa
cit. ff. de testamen. l. heredes palã. §. i.
¶ Uigesimo q̃ro secunduȝ Bal. predictũ
an in confectione inuentarij sit necesse in
terponi decretuȝ an sufficiat iudicis pre
sentia ⁊ fuit consultum Florentie ꝙ suffi
ciebat presentia iudicis. per. l. tutores.
alle. naȝ nihil ultra lex requirit ergo nec
nos debemus requirere. ut qui admit.
ad bonoꝝ pos. possunt. l. fi. dicunt doc.
ꝙ licet notarius possit cum tutore ⁊ testi
bus ire ad domuȝ pupilli ad scribendũ
res tamen poterit postea illa scriptura ꝑ
tutorem ⁊ notarium coram illis testibus
legi ⁊ publicari quia in iuditio debet in
uentarium fieri. dicta. l. tutores. dicitur
enim tunc instrumentum forense. ut no.
Inno. de proba. c. i. ⁊ illud est ꝓprie in
uentarium non illud quod domi fit. sed
illud est preambuluȝ huius ⁊ est descrip
tio facti ⁊ non iuris nisi notarius de cõ
missione iudicis hoc fecisset. argumento
notatoꝝ. C. de iure fisci. l. istar. ⁊. C. de
libe. causa. l. iubemus. ꝙ metus cau. l.
fi. in fi. cum si. Et an si unus notarius ce
pit facere alter possit perficere. est glo.
ordinaria. in prin. in. §. si uero absunt.
de heredi. ⁊ fal. ar. ꝙ inuentariuȝ imper
fectum non ualet. ut no. de le. iij. l. fidei
cõmissa. §. i. ¶ Uigesimoprimo quero
secundum sali. ubi. s̃. an ꝙ dictum est de
ↄfectione inuentarij procedat in oĩ tuto
re. glo. in alle. l. tutore. Rndit ⁊ bene ꝙ
sic siue sit testamentarius siue legittimus
siue datiuꝰ. In datiuo addit Dy. nisi sit
datus ad unum articulum tantum puta
ad adeundam hereditatem quia ille nõ
facit inuentarium. ar. C. de tuto. qui nõ
satisdedit. l. fi. ⁊. ff. de tuto. ⁊ cura. da.
ab his. l. impuberi. cõfirmo quia ridicu
lum est dicere ꝙ faciat inuentariuȝ de eo
tantum. ad quod datur quia ⁊ in actis
iudicis constat. solum enim ius seu facul
tatem adeundi potest ponere in inuenta
rio. at iudex qui eum dedit ut adeat hoc
iam supponit igitur ⁊c̃. ¶ Uigesimoscd̃o
quero quid de tutore honorario uel qui
datur causa notitie non tamen habet ad
ministrare. dic ꝙ nihilominus cum alijs
debet conficere inuentarium quia ⁊ ipse
particeps est tutele. ut. ff. de testa. tute.
l. iij. §. nec putet. ⁊ quia ei solui potest.
ff. de solu. ꝙ si forte. §. i. ⁊ ita tenet glo.
in dicta. l. tutor qui reperto. secundum
sali. ubi. s̃. ¶ Uigesimotercio quero ſm
sali. dixi ꝙ tutor ut possit administrare
debet inuentarium fecisse. sed an alia te
neatur facere. glo. iij. ultra mediũ. in all̃.
l. tutores. dicit ꝙ sic quia debet decreto
iudicis accipere administrationeȝ. ut. C.
arbi. tute. l. fi. ⁊ de hoc ibi latius. ⁊ satis
dare rem pupilli saluam fore. C. de tuto.
⁊ cura. qui non satisdederũt. l. i. ⁊ ibi di
citur. Item debȝ iurare utilia facere ⁊ in
utilia pretermittere. ut in auten. ut hij q̊
obliga. semper. §. fi. C. de cura. furio. l.
fi. §. sed cum antiquitas. ⁊ ita etiam no.
in dicta. l. tutor qui reperto. ⁊. l. legitti
mos. in prin. ff. de legittimis tuto. ⁊ sic
sunt necessaria quatuor in cõfectione in
uentarij. addunt doc. quintum. s. ꝙ ex
presse promittat defensionẽ pro pupillo
suscipere. ut. l. fi. §. defensionem. C. de
administra. tutoꝝ. ⁊ dicit Bar. propter
huius promissionis defectum se uidisse
multas tutelas cassari. unde inspicienda
sunt bene instrumenta tutelaria quia
multotiens in hoc deficiunt ⁊ cassantur.
glo. in. l. legittĩos. in ꝑn. ff. de legittimis

tuto. ubi tantuȝ illa glo. quatuoꝛ enume rat. ⁊ istud quintum obmisit. ⁊ etiã glo. in alle. l. tutoꝛ qui repertoꝛium. istud nõ ponit̃. potest addi sextũ in matre ⁊ auia ut per eas predicte pꝛomissiões fiant cũ expressa ypotheca bonoꝝ suoꝝ. per ea que no. C. quando mulier. tu. offi. fungi potest. auten. matri ⁊ auie. ultra mediũ. v. sed dubitari. ⁊ hoc nisi sit data ĩ testa mento. licet sit cõfirmata. per ea que no. C. de cura. furio. l. fi. §. sed ꝙ ãtiquitas ꝙ omnio uide. predicta igitur sunt neces sario fienda anteꝗ̃ administret preterꝗ̃ in his que dilationẽ ñ recipiunt uel que simpliciter ad comodum pupilli specta rent. nam tunc ualent per tutoꝛem gesta licet non interuenerint predicta. uel eoꝝ aliquod. ut dicta. l. tutoꝛ q̊ repert. circa prin. ⁊. C. de tuto. qui non satisdederũt l. ulti. ⁊ alia que reperiuntur in tutela. ui de in. l. legittimos. ff. de legittima tute. ⁊ ibi per glo. ⁊ Bar. ⁊ Bal. ⁊ per Cy. in. l. fi. §. omnem autem. C. de admini. tuto. ubi ponunt plene quid debeat facere tu toꝛ anteꝗ̃ manꝰ extendat ad administrã dum. ¶ Ultimo de tutoꝛe qui studio nõ imperitia male confecit inuentarium an debeat puniri ⁊ remoueri ⁊ an si non cõ fecit inuentarium tempoꝛe quo tutelam acceptauit an possit ei opponi si uult age re uel administrare ⁊ an contra pꝛopriũ inuentariuȝ possit pꝛobari erroꝛ. ⁊ ꝙ de bet facere tutoꝛ anteꝗ̃ accedat. uide nõ. per Bal. in. l. i. §. item solent. ff. de offi. prefec. urbis.

DEdit donauit. Titio ꝑpter eiꝰ merita ⁊ grata ac accepta serui tia. Ista clausula loquit̃ de uer bis enunciatiuis. de quibus per Bar. in l. ex hac scriptura. ff. de donatio. ⁊ per Bal. in. l. ex his uerbis. C. de testamento militis. ⁊ in. l. v. C. de testamẽtis. ⁊ in. l. i. C. de falsa causa adie. lega. ⁊ ibi Cy. et per doc. in. l. nõ epistolis. ⁊. l. rationes. C. de pꝛoba. ⁊. l. optimam. C. de contra hen. ⁊ cõmit. stip. ⁊ per cano. in cle. i. de pꝛobati. ⁊ in. c. ii papa. de priuile. li. vj. ⁊ aliqualiter per Inno. in. c. fi. de succes sio. ab intesta. Et pꝛo declaratione dicen doꝝ est sciendu ȝ ꝙ Bal. in. l. i. C. de fal. causa adiecti. lega. dicit ꝙ uerba enunci atiua sunt quoddã pꝛobemium seu p̃am bulum ⁊ nõ sunt ipsa dispositio. ⁊ ita di xerim uerba enunciatiua non stãt per se nec consistit uoluntas in eis sed in aliuȝ transeunt. ⁊ non est uerbum principale oꝛationis que uerba dispositiua stant ꝑ se quia emanant principaliter pꝛopter se ⁊ in eis sistit uolũtas. l. ex hac scriptura. ff. de dona. ⁊ tunc fit enunciatõ pꝛopter se quando terminatur ad sese ⁊ non ad aliud. s. uerba enũciatiua que finalẽ cau sam sapiunt tacitam causam sui effectus disponunt. ⁊ illa pꝛoprie est enunciatio que ueritatem continet alias est abusiua quedam locutio.

Uerba enunciatiua.

- Aliquando pꝛoferuntur in iudicijs.
- Aliquando in contractibus.
- Aliquando in ultimis uoluntatibus.
- Aliquando in ℞ptis seu priuilegijs.
- Aliquando in actibus liberatoꝛijs.
- Aliquendo in actibus in quibus agi tur de obligatione contrahenda.

Et secunduȝ Cy. in. l. i. C. de falsa causa adiecta lega. ad hoc ut sciat̃ quãdo uer ba enunciatiua inducant dispositionem ⁊ quando non refert quia aut sunt pꝛop ter se principaliter emissa aut sunt emis sa incidẽter pꝛopter aliud. si sunt emissa incidenter pꝛopter aliud tunc nunꝗ̃ ha bent uim dispositionis. uerbi gratia cre debam aliquem liberum cum esset suus ⁊ credebam tecum habere hereditatem cõmune. unde dico sic in libello contra talem fratrem meum ꝙ ipse tenet̃. unde peto hereditateȝ diuidi. uel dico tali fra tri meo uel tali liberto meo lego fundũ. Ista uerba nunꝗ̃ habent tacituȝ effectũ. ⁊ ideo non preiudicãt mihi. C. de ꝓba. l. non nudis. ⁊. l. non epistolis. ⁊. l. ex his uerbis. C. de testamento militis. ⁊. l. qui familie. ff. fami. herc]. Si autem illa uer ba enunciatiua emittũtur pꝛopter se tũc subdistingue quia aut pꝛoferuntur in ul tima uoluntate aut in ultimis uoluntati bus. ut inferius plene declarabitur.

SI uero uerba enunciatiua ꝓfe runtur in iuditijs. Bar. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. dicit ꝙ ante litis contes. non inducunt pꝛoba tionem quia potest penitere ante lit] cõ tes. postea uero post litẽ cõtestataȝ ꝓba tionem inducunt. licet possit contrariuȝ ꝓbari. ⁊ dic̃ ꝙ lex qui familie. s̃. allsta est lex utilis ꝗ̃ sit alia. ⁊ uerba enunciatiua in iuditijs. aliquando ponunt̃ in libellis aliquando in positionibꝰ aliquando in sententijs. primo casu qñ in libell̃. dicit bal. in. l. cũ precũ. C. de liberali causa. ꝙ aut queritur an uerba enũciatiua pꝛola ta in libello pꝛobent contra offerentem libellum. ⁊ dic ꝙ aut ante liteȝ contes. ꝓ feruntur ab errante aut a sciente. aut du bitat̃. primo casu pꝛobato erroꝛe uerba illa non preiudicant. neꝗ̃ pꝛobant cõtra pꝛoferentem. C. de iuris ⁊ fac. igno. l. er roꝛ. ⁊ quod ple. per Bar. ⁊ alios in. l. nõ fatetur. ff. de cõfessis. ⁊ in. l. de etate. §. celsus. ff. de interroga. acti. ⁊ ita potest intelligi uno mõ. l. q̊ familie. ff. fa. her.

Secundo casu quando a sciente ꝓferun tur aut libellus continet quid certuz aut intertuz. Primo casu aut aduersarius cõtra quem libellus porrigitur in totum libello contradicit. ⁊ tunc uerba libelli sibi non prosunt neqꝫ pro eo probẽt quia non potest iuuari ꝙ nisus est impugnare. l. quesitũ. cum si. ff. de acquirẽ. here. ⁊ quod no. per Bar. in. l. post legatum. ff. de his quibus ut indig. ⁊ expresse firmat idem Bal. in. l. si magnuz. C. qui accusa. non pos. Secundo casu. s. quando non contradicit ⁊ tunc dicendum est ꝙ statur uerbis enunciatiuis libelli contra ipsum libellantem. l. cum precuz. C. de liberali cã. ff. rem ra. ha. l. ne satisdatio. C. de omni agro deserto. l. cura. al's rura. li. xi. et hoc intelligendũ est de uerbis enunciatiuis in quibꝰ stat conclusio libelli. in alijs autem incidenter probat] propter aliud nõ statur. ꝭm Bal. ad hoc alle. ⁊ pe. in. l. titia. in fine principij. ff. de le. ij. Alio uero casu quando libellus continet quid incertum ⁊ tunc non probant contra libellantem quia omnimoda in certitudo uiciat confessiõz. ff. de cõfessis. l. certum. ⁊ iste secundum eum potest esse alius intellectꝰ. in dicta. l. qui familie. alle. Tercio casu principali. s. quã do dubitatur an fuerint prolata a sciẽte uel errante dicendum est ꝙ aut probat errorem ⁊ tunc presumunt̃ prolata ut ab errante. ut. d. §. celsus. cum si. aut non ꝓbat ⁊ tunc ut a sciente infra tamen cꝫtuz tempus possit error libelli probando reuocari. de hoc dic ut per Bar. in. l. nõ fatetur. alle. ⁊ per Bal. in dicta. l. error. et hec procedunt in preparatorijs iudicij ⁊ ante lit] contes. aduerte tamen ad unum quod dicit Pe. de ancha. in suo consilio quod incipit quondam. A. tenebat̃ ubi dicit post Bal. in Rica. C. de in ius uocã. ꝙ quantum ad iudicem libelli receptio dicitur de processu. sed quantum ad partem non est de processu nisi postꝙ pars est citata. ⁊ ideo ei qui obtulit suuz libellum semper est licitum eum recipere ⁊ recuperare donec pars sit citata. ut. l. sempronia libellos. ff. de furtis. Bar. uero in l. certum. §. si quis absente. ff. de cõfes. dicit ꝙ siquis aliquid in libello confiteatur licet libelluz det iudici parte absente tamen preiudicat sibi. ut. l. cuz precũ. alle. Ideo enim libellus datur iudici ut per eum detur parti. ut. C. de lit] conte. auten. offeratur. ⁊. C. quomodo ⁊ quando iudex. auten. qui semel. ⁊ sic quodã modo per quandam epistolam seu iudicez nuncium uidetur factum parte pñte. de quo per Bal. in. l. fi. C. de iura. calũ. Anto. uero de bu. in. c. ex parte. de confessis. dicit ꝙ quis in libello uidetur cõfiteri contenta in eo. in. l. cum precum. C. de libe. causa. intantum ꝙ preiudicat etiam absente parte quia ideo dat̃ libellus iudici ut per eum detur parti. unde mediante iudice uidetur parti confiteri que in libello comprehenduntur. ut. C. de lit] contes. auten. offe. ⁊ non solum in libello sed etiam excipiendo quis uidet̃ cõfiteri. secundũ Bar. ubi. s̃. immo omis ℞nsio in iudicio habetur pro confessiõe ff. de dona. l. quidam in iure. quinimo ⁊ interrogando q̇s confitet̃. no. Jo. xxij. q. ij. ꝙ ait. dicit tamen Jo. an. ꝙ licz ponendo quis confiteatur non articulãdo uel capitulando. uide eum in. c. cum in positionibus. de iureiur. li. vj. in nouel. hec uera quando in libello comprehenditur quis dependens uel ꝙ dependeat ab eius uoluntate alias nõ statur uerbis enunciatiuis libelli. ut. l. non epistolis. C. de proba. ubi Bar. hoc tenet. Bal. uero in. l. i. C. de confessis. sic dicit. Item dicit Inno. ꝙ cõfessio facta in libello ut in alia scriptura iudicij producta aduersario absente perinde ualet ac si eo pñte extra de excep. c. cum uenerabilis. facit C. de libe. causa. l. cum precum. ⁊. C. de pactis. l. postꝙ liti.

¶ Enunciatiua uerba in positionibus.

SI uero uerba enunciatiua proferuntur in positionibus ⁊ q̇s respõdeat tali positioni simpliciter per uerbuz credo uidetur confiteri solum deducta principaliter in positiõe non autẽ enunciatiue narrata puta si pono ꝙ Petrus filius et heres Jo. sui patris fecit talem procuratorem ad lites nam respondens credo uidetur eum confiteri procuratorem non autem ꝙ fuerit filius uel heres. ⁊ hec singulariter ponit Spe. in ti. depositi. §. vij. v. xi. Immo plꝰ si positio sic diceret ꝙ talis cognouit carnaliter Bertam uxorem titij ⁊ ille ℞ndet se carnaliter cognouisse dictam Bertam nõ uidetur confessus illam qualitatem uidelicet ꝙ fuit uxor titij. ⁊ ita cõsuluit Bar. forte tamen posset dici scd̃m Mathesillanum predicta procedere quo ad uim ꝓbationis sed quo ad uim semiplene probationis potest dici eum semiplene confessum enunciatiue narrata. ar. l. non nudis. ⁊. l. non epistolis. C. de probati. Sz cõtra predicta facit quod no. Bar. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. ubi dicit ꝙ enunciatiue prolata post litem contes. in iudicio iducunt plenã probationem. sed potest responderi ꝙ illud dictuz debet intelligi in eo qui explicite ponit uerba enunciatiua puta ponendo uel capitulãdo non autez in eo qui implicite exp̃mit

uerba enunciatiua ut quia ꝛ̄ndet poſiti
oni alterius in qua ſunt uerba enunciati
ua non ut v̾ba principaliter ꝓlata ꝓp
ter ſe. Jo. de ymo. no. in. l. ſi dubitetur.
ff. de fideiuſ. poſt Bar. dicit ꝙ ſimplici
ter negatio uel cōfeſſio in dubio reſpicit
ſubſtantiam facti de quo contrahit non
autem ſingulas facti qualitates. ꝛ ideo
ſi fideiuſſor conuentus ut ſoluat debituꝫ
porrecto libello contra eum negat narra
ta prout narrantur contra eum fore uera
ꝛ petita fieri debere. ſic intelligitur in ef
fectu negare ſe debitorem eſſe ſeu debere
ſoluere non autem ſe eſſe fideiuſſorem lꝫ
hoc in libello etiam fuerit narratum ꝛ iō
non perdit beneficium diuiſionis quia
nō negat id quod eſt cauſa beneficij qđ
eſt ſingulariter notandum. ꝛ adde quod
ipſe idem Bar. dicit in. l. ſi cui. la. ij. §. ſi
a filio. ff. de le. i. ubi dicit ꝙ ꝛ̄ndēs ſim
pliciter poſitioni per uerbum credit fit
preiudicium ac ſi expreſſe confiteretur.
ut no. glo. nō. in. c. ex litteris. de iureiur.
confeſſio tamen ſimpliciter ut dixi nō re
fertur ad ſingulas qualitates facti quod
procedit ſecundū Bal. in addic. ſpec. in
ſimplici confeſſione. ſed ſi confeſſio eſt
generalis quia inquiſitus confitetur oīa
contenta in inquiſitione tunc uidetur ꝙ
debet referri etiam quo ad qualitates.
ut dicto. v̾. xj. allſto. ꝛ ita conſuluit Dy.
ꝛ ita tenet Ja. de bu. in ſuo conſilio qđ
incipit cauet̃ ſtatuto ꝙ ſi quis offende
rit aliqueꝫ officialē. ꝛ ita tenuit. d. Ray.
de monte libra. doctor maxime auctori
tatis in ſuo conſilio quod incipit in dei
nomine amen ꝛ totius celeſtis. ꝛ unuꝫ te
nens ꝙ quis ponendo ſiue articulando
ꝛ producendo in iudicio uidetur confite
ri contenta in ipſis de quo per glo. in. c.
cum in poſitionibus. de re. iu. li. vj. ꝛ ꝑ
Jo. an. ibi in nouel. ꝛ per Ant. de bu. in
c. ex parte. de confeſ. ꝛ dicit Bar. in. l. cer
tum. §. ſi quis abſentē. alle. ꝙ uidetur
etiam confiteri que ponit in ſuis excep
tionibus ſicut que quiſ ponit in libello.
nam ſicut ex parte actoris conuentional̃
dr̃ libellꝰ ita ex ꝑte rei debet dici libellꝰ
contraditionis. C. de his que pene noīe.
l. i. ꝛ. ff. de excep. l. i.

¶ Enunciatiua uerba in ſententijs.

SI uero uerba enūciatiua profe
rant̃ in ſententijs. Jo. de ymo.
in. l. ſcienduꝫ. ff. de uerbo. ob.
dicit ſi iudex in ſententia dicat uiſa lite
conteſ. poſitionibus inter tal̃ ꝛc̃. an pro
bentur ob hoc predicta in proceſſu inter
ueniſſe uidetur ꝙ non quia illo tunc nō
potuerunt interuenire cuꝫ debeat eſſe ali
quod medium inter unum actum ꝛ aliū
ꝛ hoc tenet Inno. in. c. quoniam contra
falſam. de proba. ꝛ ibi per Jo. an. adde
hoc uerum ſecundum Ang. niſi ſententia
fuerit lata contra preſentem qui non cō
tradixit nec appellauit. nam tunc de om
nibus in iudicio agitatis de quibus in
ſententia fit mentio preſumitur pro ſen
tentia ſed non de agitatis extra iudiciuꝫ
que in iudicio aſſeruntur producta ut ꝓ
curatorium ꝛ ſi. ꝛ ſic dicit uelle Inno. re
cte intelligendo. in. c. cum in iure peritꝰ.
de offi. dele. in ult. glo. magna. ubi dicit
ꝙ productio inſtrumēti procuratorij uel
alterius ſi. eſt de actis ſed non ipſum in
ſtrumentuꝫ. ꝛ ſic licet appareat predictuꝫ
eſſe inſtrumentuꝫ procuratoris non pre
ſumitur illum eſſe procuratorem niſi de
inſtrumento originali appareat. ſed certe
ibi Inno. recitat opi. alioꝝ dicentiuꝫ op
poſitum. ſ. ex quo apparet productionem
eſſe factam preſumitur eſſe procuratoreꝫ
niſi aliud appareat. ꝛ ideꝫ ſi non apparet
productio ſi fuit lis conteſtata uel habi
ta pro conteſ. cum eo tanꝗ̄ cum procura
tore quia preſumetur procurator niſi do
ceatur de oppoſito. ut. l. pompo. §. rati.
ff. de procur. ꝛ hoc tenuit Inno. in. c qm̄
contra falſam. de proba. ꝛ in. c. nouit. ꝺ
eo qui fur. ordi. ſuſce. ꝛ in. c. i. in. v̾. ab
ſente. de elec. in. vj. ꝛ idem uoluit Bar.
in auten. ſi quis in aliquo documento.
C. de eden. ꝛ in. l. fi. C. quando appell̃.
ſit. Item adde ꝙ uidetur idem etiam ſi
ſententia fuerit lata contra parteꝫ abſen
tem dummodo contumacem per id qđ
no. Jo. an. in dicto. c. quoniam. ꝟ. ulti.
glo. ꝛ Jo. calde. ibi in ſuis additionibꝰ.
ꝛ Inno. in. c. bone. lo. i. de elec. ꝛ Jo. an.
in. c. in preſentia. de renuncia. ꝛ preſertiꝫ
quando de longinquo lata eſt ſententia
per id quod no. Bar. in. l. admonendi.
ff. de iureiurā. ꝛ Jo. an. poſt Hoſtien. in
dicto. c. in preſentia. ꝛ hoc etiam ſi non
fit mentio de lit̾ conte. in tenore ſnīe. ut
uolunt doc. predicti. ꝛ ſpe. in ti. de ſen.
§. fi. v̾. in ſententia. ad fi. ꝛ multofortiꝰ
quando facta eſt mentio. licet legiſte in
hoc cōiter ſequant̃ opi. Bar. Sꝫ nō bn̄ ꝑ
predicta ꝛ quia preſumitur ꝓ ſententia
quando non eſt appellatum ab ea. ut le
gitur ꝛ no. in. l. herenniuſ. in. §. gaya. ff.
de euic. ꝛ hec preſumptio transfert onuſ
probandi in partem aduerſam. facit qđ
no. Inno. in. c. cum in iure peritꝰ. de of.
dele. Qualiter autem probabitur iſta ne
gatiua ꝙ lis non eſt conteſtata. dic ꝙ ꝑ
inſpectionem actoris in quibus non re
peritur litis conteſtatio. ut. l. ij. C. de er
rore aduoca. cum ibi nō. per butrium. ꝛ
hoc tenet Bar. in ſuo ꝯſilio quod incipit
punctus talis eſt cum ſententia lata eſt
ꝛc̃. unde cautela eſt ꝙ producantur oīa

acta ⁊ fiat articulus ꝙ fuit ⁊ eſt abſq̃ eo
ꝙ alia acta fuerint in dicta cauſa. ⁊ ſic ēt
fateatur notarius. ſed aduerte quia con
tra predicta facit quia cum conteſtatio
litis ſit de ſolemnitate ſubſtantiali iudi
cij nec illi partes poſſint renunciare. ut
no. glo. in. c. de cauſis. de offi. dele. ⁊ in
c. i. de lit] conteſ. ⁊ no. etiam in. l. i. C. ð
lit] conteſ. ſed uidetur ꝙ non ſit ſtandū
inſtrumēto ſentētie ⁊ eius uerbis enunci
atiuis in quo continetur dictaꝫ ſolemni
tatem interueniſſe per ea que dicta ſunt
ſuperius. per. l. ſi forte. ff. de caſtren. pe.
⁊ in. l. ſi donatione. C. de coll. pōtes di
cere ꝙ non preſumitur ex eo quia facta
eſt mentio. ſed ex eo q̊a pars contra quā
lata fuit nō reclamauit. hinc eſt ꝙ etiam
ſi non fuiſſet facta mentio in ſententia ð
actis nihilominus preſumeretur pro ea
ut pro actis. ſ. ꝙ proceſſerunt legittime.
ut no. ſpe. in ti. de ſenten. §. fi. v. in ſen
tentia. ⁊ hec preſumptio transfert onus
probandi contrarium in partem aduer
ſam. ar. l. ſiue poſſidetis. cum ſua mate
ria. C. de proba. ⁊ no. Jo. an. in dicto. c.
quoniam contra falſam. alle. ſ̄. glo. ⁊ ibi
Calde. in ſuis addicio. Item ex predict]
deciditur ꝙ ſi arbiter tulit ſententiam ꝑ
tibus preſentibus ⁊ conſentientibus uir
tute cōpromiſſi ꝙ aſſerunt partes in euꝫ
feciſſe poterit peti executio laudi. licet ð
compromiſſo aliter non doceatur quoni
am partes tunc ipſum compromiſſuꝫ fa
cere potuiſſent ſed non potuiſſent eum
facere iudicem ordinarium nec delegatū
ut. l. priuatoꝝ. C. de iuriſdi. o. iudi. ⁊ in
c. ſignificantibus. de offi. dele. ⁊ ideo ſi
negaretur talis iuriſdictio non mandare
tur executioni niſi de illa appareret ſaluo
niſi ſententia tranſiuiſſet in contractum.
ut. l. ij. C. cōia utriuſq̃ iudic. adde etiā ⁊
ſic uult Ang. in. l. ſciendum. de uer. ob.
alle. ꝙ pro fundamēto iuriſdictionis or
dinarij non preſumitur. Sed glo. ſentit
contrarium in ordinario. in. c. cum in iu
re peritus. alle. ſatis enim uidetur ꝙ tan
q̃ ordinarius fuit cōmuniter reputatus.
ar. l. barbarius. ff. de offi. preto. In dele
gato autem ſentit quod dictuꝫ eſt. ſ̄. ſed
Inno. in. c. ij. de eo qui fur. ordi. ſuſce.
ſentit hoc nullū quando parſ anteq̃ fuit
in iudicio ⁊ ſic proceſſum fuit contra illū
abſentem licet forte contumacem. ſecus
ſi fuit in iudicio ⁊ litem conteſtatus ob
miſſa exceptiōe defectus ꝑtātis quia tūc
⁊ multofortius ſi in toto iudicio uſq̃ ad
ſententiam nil dixit preſumitur tunc ꝓ
poteſtate iudicis delegati. ar. l. pompo.
§. rati. alle. ⁊ quod ibi no. ⁊ idem ſentit
Inno. in. c. quoniam contra falſam. de ꝓ
bati. ⁊ in. c. ij. de eo qui fur. ordi. ſuſce.
idem no. Jo. de ymo. in. l. iiij. §. cōdem

natum. de re iudi. dicit ꝙ illud qð Bar.
in. §. condemnatum. ff. de re iudi. ꝙ di
cens ſe non citatuꝫ proprie tenetur dato
ꝙ etiam non appellauerit qð eſt uerum
quando in ſententia non fit mentio de
citatione propter auctoritatē rei iudi. ex
quo non eſt appellatum nec ſuppetit tem
pus appellandi. ar. no. in. c. in ꝑ̄ſentia. de
renunci. ⁊ hoc tenuit ſpe. in ti. de ſen. §.
ut autem. v̇. ⁊ nō. ⁊ ſic dicit ibi Jo. an.
poſt Guido. de ſuza. ſeruari de conſuetu
dine. dixit tamen idem Guido ꝙ de iuꝛ
uidetur dicta uerba prolata a iudice nō
probare. per no. in. c. quoniam cōtra fal
ſam. de proba. ſed illud. c. uideretur in
telligendum an eſſet appellatum uel non
per ea que ibi no. Jo. an. ſuper glo. fi. ⁊
per Jo. Calde. in ſuis diſtinctionibuſ. ut
ſ̄. eſt dictum. fatetur tamen Jo. an. ꝙ ꝓ
bat opinionem. ut. ſ̄. dixi producendo
acta ex quorum inſpectione appareat nō
eſſe deſcriptuꝫ citatione. per no. in. l. fi.
de errore aduo. ⁊ in. c. cum ad ſedem. de
reſti. ſpo. ⁊ que plene notanꝛ in materia
negatiue. in. c. bone. de elec. plus etiam
ſenſit ſpe. in loco preallegato ꝙ licet in
ſententia non fiat mentio ex quo tamen
non eſt appoſitum preſumitur pro ſentē
tia etiam reſpectu ꝓ̊ceſſus. ⁊ pro hoc
facit quia auctoritas ſententie uideꝛ eſſe
illa que preſumptionem inducit quādo
non eſt appellatum que ratio hoc caſu uē
dicat ſibi locuꝫ. Hoſti. tamen in ſumma
in ti. de probati. §. quid debet probari
v̇ſ. item licet pro ſententia. ſic dicit. Iteꝫ
licet pro ſententia prima facie preſumaꝛ
propter auctoritateꝫ iudiciariā. de elec.
bone memorie magnum. in. §. quoniaꝫ.
⁊ de renunci. in preſentia. de re iudi. c. in
ter nos. ⁊. c. ſicut. ⁊ ſic preſumantur oīa
ſolemniter acta. inſti. ð fideio. §. fi. hoc
uerum quando nihil obicitur contra ꝓ
ceſſum. nam ſi dicatur non fui citatus ne
ceſſe eſt ꝙ citatio probetur. idem ſi dica
tur non fuit lis conteſ. non uidi teſtes iu
rare non fui uocatus. ⁊ hoc eſt qð dicit
non preſumitur ꝓ proceſſu niſi quatenꝰ
legittimis conſtiterit argumentis. ideo
ſcribēde ſunt citatōes dilatōes recuſatio
nes exceptiones poſitiones ꝛ̄nſiones in
terrogationes ⁊ confeſſiones. ipſe tamen
ſpe. eo. ti. §. fi. v̇. in ſumma. uidetur uelle
ꝙ demum preſumiꝛ pro ſententia reſpe
ctu proceſſus quando eſt lata contra ꝑ̄
ſentem uel contra contumacem. ⁊. ſic etiā
uidetur ſentire Jo. calde. in. c. quoniam
contra falſam. Bar. autem in auten. ſi q̇s
in aliquo documento. C. de eden. ſentit
ſolum preſumi pro ea que lata eſt parte
preſente ⁊ facta eſt mentio de actis in te
nore ſententie. ſed ut appareat ex predict]
ſaltem quando lata eſt contra preſenteꝫ

uel contra contumacem licet non fiat mē
tio de actis in sententia uidetur presumi
pro sententia propter transitum in rem
iudicatam. idem uidetur si non sit lata
contra presentem nec appareat de contu
macia si tamē sententia iudicis faciat mē
tionem de citatione peremptoria ad sen
tentiam audiendam. nam saltem de con
suetudine sic uidetur seruari. ut est supe
rius dictū post Jo. an. ⁊ Guido. de suza.
de hoc dic ut no. in clausula. renunciat
omnibus bonis. in articulo dum tractat
an possit renunciari iuris solemnitatib⁹.
ubi autē iudex in sententia hoc non dixis
set nec esset lata in presentem nec appare
ret ꝙ fuisset cōtumax. ⁊ sic legittime cita
tus esset maius dubiuȝ tamen si apparuit
ꝙ pars habuerit notitiam sententie nec
appellauit in tempus debitum uideretur
ꝙ surgat ex hoc presumptio pro senten
tia. ut uoluit spec. in dicto. §. ⁊ nota. et
licet partes sint presentes licet non cita
te uideatur ualere sententia. per nō. per
Bar. in. l. i. ff. de in ius uo. ⁊ que habent
in. l. in cause. in. §. causa cognita. ff. de
mino. ⁊ que no. Jo. an. in. c. fi. de elec. in
nouella. tamen cautela est ad omne dubi
um tollenduȝ ꝙ iudex moneat partes ad
sententiam audiendam. Ja. bu. in auten.
si quis in aliquo documento. dicit ꝙ si
narratur aliquid per iudicem seu notari
um ꝙ illa die seu illo tunc non potuit fie
ri non facit fidem. ⁊ ita intelligitur dicta
auten. si quis in aliquo documento. ideo
si dicit iudex in sententia lit coraȝ nobis
cotes. ⁊c. non probat lit contes. nisi in
preiudiciuȝ presentis ⁊ pacientis hoc in
seri in sententia ⁊ nihil opponentis. ar. l.
optimam. C. de contrahen. stipu. nō in
ter extraneos. secundum eundem Ja. in
dicta. l. optimam. Si uero narrat aliqd
quod tunc ⁊ illa die fieri potuit ⁊ tūc p
bat. ⁊ ita intelligitur glo. in. l. i. C. ð fide
instru. ⁊ iure haste fisca. li. x. Bal. uero in
l. optimam. C. de contrahen. stipu. dicit
post Inno. in. c. cuȝ in iure. de offi. dele.
in glo. hoc uidetur ꝙ uerbis enūciatiuis
notarij generaliter creditur de his de q̄
bus tabellio testimoniuȝ fert de uisu. ut
cum dicit actum in tali loco. uel cum dic
presentibus talibus testibus. sed si in in
strumento sententie aliquid enunciatur
per notarium ꝙ tunc potest interuenire
cum enunciatur exemplum quia dicit fa
cta citatione ⁊ de re tali. statur enim tūc
in hoc instrumēto snie ꝙ citatio ⁊ admo
nitio precessit per Jo. an. in addic. spe.
in ti. de citatione. secus autem si talis ac
tus interuenire non potuit tunc ut quia
dixit uiso libello non propterea probat
libellus oblatus. uel quia dicit lit con
tes. nam non probatur lit contes. nec cre
ditur ei nisi de lit contes. appareat. ⁊ hoc
no. Inno. ibi in. c. cum in iure. ⁊. c. quoni
am contra falsam. ut superius est dictuȝ.
⁊ probatur in. l. i. C. de fide instru. ⁊ iur
haste fisca. li. x. Et propterea si unum in
strumentum de alio facit mentionē enun
ciatiue nisi originale ostendat non facit
fidem. in auten. si quis in aliquo. allta.
⁊ ibi Bar.

¶ Enunciatiua uerba in contractibus.

SI uero uerba enūtiatiua profe
rantur in contractibus. Bal. in
dicta. l. optimam. alle. dicit ꝙ
uerbis enunciatiuis inter contrahentes
statur quando contrahentes sunt tales
ꝙ sibi preiudicare possunt uel sunt tales
contrahentes in quibus lex fraudem nō
presumit inter se. Ita no. Bar. in. l. si for
te. ff. de castren. pecu. ⁊ per eundeȝ in au
ten. hoc ius porrectum. C. de sacrosanc.
eccle. unde Bar. in. d. l. si forte. alle. dicit
sic hec lex facit in argumentū ad infinita
nos dicimus in. l. optimam. C. de cōtra
hen. stipu. ꝙ uerba enunciatiua in cōtra
ctibus probant inter easdem partes ego
dico ꝙ illud est ueruȝ quando illa uer
ba enunciatiua emanant super eo super
quo partes possunt renunciare aut sibi
preiudicare alias uerba enunciatiua non
probant nisi probentur. ut. l. si forte. p
hoc dico in questione si aliquis donauit
alicui pro bonis meritis ⁊ seruitijs habi
tis ⁊ receptis siquidem ista donatio fit
ab eo qui possȝ donare libere nullis pre
cedentibus meritis tunc ista uerba enun
ciatiua inducunt dispositionem ⁊ proba
tionem inter easdem personas ⁊ partes.
sed si de necessitate requirātur bene me
rita ⁊ alias donare nō possit tunc illa uer
ba non probarent merita precessisse sed
etiam probatio facienda. ut no. in. l. si
donationem. C. de coll. Si uero enunciā
tur ea que nō sunt de substantia actus.
Exemplum si enunciatur fines prebana
tum non statur eis nisi partes de finib⁹
disponere possint. de censi. c. cum olim.
per Inno. ⁊ Jo. an. de priuil. si papa. li.
vj. ⁊ per Inno. in. c. cū inter. R. de elec.
Ang. in. l. cum aliquis. de iure delibe. di
cit ꝙ uerba enunciatiua inter ipsos con
trahentes qui possunt de re ð qua enun
ciatur disponere probant ⁊ dispositionē
inducunt inter alios non probant. ⁊ ið
si inter episcopum florentinum ⁊ pizula
num cōfinantes in instrumento inter eos
confecto dicantur ⁊ apponātur talia uer
ba enunciatiua actum in tali domo posi
ta in finibus episcopatus florentie. per
hec uerba enunciatiua probabit domuȝ
⁊ solū esse de diocesi florentie sic intellr

quod habetur in.l.optimam.C.de con
trahen.sti.Bal.uero in dicta.l.optimaꝫ.
dicit ꝙ si notarius dicit actum in tali lo
co in districtu perusij.⁊ hoc repit̃ scrip
tum in multis instrumentis ꝙ presumi
tur esse uerum ꝙ sit de districtu perusij
secundum glo.d.l.optimam.alle. sed ꝑ
unum instrumentuꝫ non probatur ꝙ sit
de districtu quoniã instrumentum nõ ꝓ
bat id supra quo non est confectum. et
licet ista demonstratio in districtu peru
sij eẽt falsa tñ ista demõstratio nõ uiciat
instrumentum secundum Inno. in dicto
c.cum in iure.⁊ in.c.quoniaꝫ contra fal
sam.alle.ubi dicit ꝙ nõ creditur instru
mento nisi in his que eodem die ⁊ loco
fieri potuerunt ⁊ inesse produci. alia ue
ro sunt enunciatiua ⁊ nõ possunt proba
ri per tale instrumentum nec de illis in
telligitur tabellio rogatus. ⁊ dicas glo.
positam in.l.optimam. alle. esse ueram
si forte inter duos plebanos de finibus
contendentes ⁊ ad quos plebanos ipso
rum finium dispositio spectabat si talia
uerba enunciatiua in eorum instrument̃
scripta reperiantur. alias secus ut exem
plum si inter duos priuatos notarius cõ
ficit instrumentum ⁊ dicit actum in tali
loco de finibus talis plebanatus.⁊ ita in
telligitur glo.in.l.cum aliquis.C. de iu
re delibe.Ja.bu.in dicta.l.optimam.di
cit aut instrumentum continet ea que se
cundum tempus instrumenti cõfecti fie
ri potuerunt. ⁊ tunc probat ita esse con
tra omnes.ita loquitur glo.in.l.i.C.de
iure haste fisca. li.x. que dicit ꝙ si in in
strumento interuenerũt solemnia ꝙ pre
sumitur omnia contenta in ea esse uera.
aut cõtinet seu enunciat ea que secundũ
tempus instrumenti non potuerũt inter
uenire neqꝫ fieri ⁊ tũc non probat in pre
iudicium aliorum seu tercij sed in preiu
dicium pacientis sic inseri i instrumento
unde si iudex presentib⁹ partibus ferat
sententiam ⁊ dicat in ea lit̃ contes.corã
nobis legittime ⁊c̃.sententia probat lit̃
contes.inter partes que passe sunt inseri
in sententia non inter alios ut superius
sepe est dictum.Cy.uero in.l.i.C.de fal
sa cau.adiecta lega.dicit ꝙ si uerba enũ
ciatiua proferuntur in cõtractibus inter
uiuos tunc regulariter nõ habent tacitã
dispositionem.⁊ ideo non habent locuꝫ
remedia que ex dispositione competũt.
ut.ff.depositi.l.publia.§. luti⁹. fals.in
casibus.unus est ubi tacitam dispositio
nem importãt. ṽbi gratia interrogatus
quis in iudicio se debere illo casu habẽt
effectum.ut.ff.de interroga. actio.l. de
etate.§.qui interrogatus.⁊.ff.de dona.
l.quidã in iure. Secundus casus est ubi
enunciatur inter uiuos ad liberandum ⁊
adicit salario presente nam tũc inducũt
dispositionem fauore liberationis ⁊ pos
sunt dici pactum.ut.ff.de pactis.l. tale
pactum.in prin.ar.ff.de actio.⁊ obli.l.
arianus.licet glo.uelit in dicta.l.tale pa
ctum.dicere ꝙ ideo ibi habent effectum
s.dispositionis quia referunt̃ ad uerbuꝫ
cõfiteor te nolle teneri.sed si simpliciter
⁊ mere intelligerentur tunc non haberẽt
dispositionem. ⁊ sic ibi glo. adderet ad
l.quod non est dicendum. Bal. uero in
l.ex his uerbis. C. de testamento mili.
dicit ꝙ confessio est quid enunciatiuum
sicut confessio.ut no.in.l.non nudis.C.
de proba.uerba enunciatiua emissa sim
pliciter propter se disponunt in eo gene
re dispositionis quod tunc geri potest
quia debent aliquid operari.ut.l.ex hac
scriptura.ff.de dona. secus uero si ema
nant propter aliud quod tunc non erat
infieri iure impedientis.unde uerba enũ
ciatiua circa ea que non consistunt in cõ
sensu non inducunt dispositionem per
actum uerborum enunciatiuorum sed ꝑ
realem actum qui probatur uerbis.ut.l.
publia.§.fi.alle.si auteꝫ esset talis actus
qui sic geri possit tunc talia uerba enun
ciatiua disponerent.ut.l. quidam.in fi.
ff.de consti.pecu.nisi errore.ut.l.fi. eo.
ti.⁊ in.l.optimam.C.de contrahen.sti.
⁊ non fuerunt ibi simpliciter uerba enũ
ciatiua quoniam ille qui cũ alio ibi ↄ̃xit
ↄtraxit tanqꝫ cuꝫ tali ⁊ ex illa q̃litate pen
det acquisitio talis actus ⁊ uidetur non
simpliciter enunciare.sed confiteri illum
talem esse talem.⁊ ideo non potest nega
re quia ueniret contra suum contractuꝫ.
⁊ in.l.una.C.de testa. uerba enũciatiua
ideo non disponunt quia ibi illa uerba
enunciatiua negabãt actum uerũ de pre
terito.⁊ ideo non disponunt propter ip
sius ueritatis naturam ipsis uerbis men
dacibus resistentem.secus auteꝫ ubi uer
ba enunciatiua non habent contrariam
ueritatem uel habent sed talem que per
penitentiam tollitur ⁊ tolli potest. ut in
dicta.l.una.nõ. Item iuramentum testa
toris interpositũ supra uerbis enunciati
uis non operatur dispositionem quãdo
agitur de preiudicio tercij. ⁊ ita loquit̃
l.una.alle.sed dumtaxat quando agitur
de preiudicio testatoris aut ei⁹ heredis.
⁊ ita loquitur auten.ꝙ obtinet.C. de ꝓ
bati.Item speciale est propter auctorita
tem decreti pro quo presumitur accedẽ
te ei testimonio publici instrumenti enũ
ciantis solemnitates intercessisse quãdo
partes erant p̃ñtes ⁊ neutra contradixit
sed tacite utraqꝫ consensit ⁊ sic qꝺ prius
erat contradictio facta est conuentio et
consensus.ut.l.i.C.de rela. ⁊ operat̃ ꝙ
dictis uerbis enunciatiuis referentibus

actum de preterito separatuz a presenti
credatur. iuxta nō. per glo. in.l.i.C. de
fide instru. iure ⁊ haste fisca.li.x. Ange.
uero in.l.imperatores.C.de priuil.cre.
in glo.fi.ibi scd̄z Io. sic dicit decidit ista
glo. ꝙ uenditio facta auctoritate iudicis
presumitur facta legittime ⁊ sic presumū
tur solemnitates extrinsece. ⁊ idem tenet
glo.in.l.i.C.ō fide instru. ⁊ haste fisca.
li.x.quod tenuit Dy. si in instrumento
uenditionis saltez fit mentio de omnibꝰ
solemnitatibus. ⁊ ita intellexit illaz glo.
sed huic opi.obstat.l.quecunq̧.§.fi.ff.
de public.eo quia enunciationi facte in
instrumento in preiudicium tercij nunq̄
statur quando enunciata non poterant
interuenire tempore confectionis instru
menti secunduz Inno. ⁊ Io.an.in.c.quo
niam contra falsam.de proba.licet stet̄
in preiudicium ipsorum contrahentiuz.
ut.l.optimam.alle. ⁊ ibi per Ia.bu. naz
potes defensare.glo.d.l.imperatores. ⁊
dicta.l.i.C.de fide instru. ⁊ haste fisca.
li.x.all.nisi dicas ꝙ speciale sit propter
auctoritatem decreti.secundum Ang.ui
de per Bal. ⁊ alios doc. de materia in.l.
sciendum.de uerbo.obli. ⁊ Inno. in.d.
c.quoniam contra falsam. alle. dat pro
theorica ꝙ si notarius asserit aliquid qd̄
dicit non sub illo die factuz ꝙ in illo nō
loquitur tanq̄ notariꝰ.utputa hodie cō
ficit instrumentuz mutui ⁊ asserit ꝙ heri
in sua p̄sentia fuit numerata pecunia nil
probat de numeratione quia tempe nu
merationis non fuit rogatus sed hodie.
immo ꝙ est plus licet falsum diceret nō
punitur pena falsi quia loquitur ut pri
uata persona ⁊ nō ut iurata persona seu
publica.secunduz Bal.in dicta.l.ex his.
C.de testō mili. ⁊ secundum eum ibi spe
ciale est in principe ut eius uerbis enun
ciatiuis in facto proprio credatur. ut in
cle.i.de proba. sic creditur aliquid refe
renti sine die ⁊ consule.ut in prima osti.
C.§.fi.Bal.in.l.cum aliquis.C.de iure
delibe.dicit nō.ar.ꝙ licz dicat instrumē
tum actum in ponte nouo perusij distri
ctus non tamen probatur per hoc ꝙ sit
perusini districtus quia res inter alios
acta uel dicta nō p̄iudicat sed inter ipos
contrahentes preiudicat. unde ratione
talium uerborum perusij sortitur foruz.
nec potest declinare forū licet neget esse
de districtu.C.de contrahen.stipu.l.op
timam.Item qd̄ dicit glo.in dicta.l.cuz
aliquis.ꝙ per uerba enunciatiua instru
mentorum non probantur fines pleba
natus.hoc uerum nisi instrumenta anti
qua hoc attestent̄. nam probant cōmu
nem opi.hominum que persumitur esse
uera de flumi.l.i.§.i.de fundo instru.l.
cum delanionis.§.asinam.de infamibꝰ.

l.athletas. in prin. de suppell. lega.l. la
beo.de condi. ⁊ demon.l. in testamēto.
la.i. ⁊ considera ꝙ aut tabellio aliquid
describit in instrumento circa circūstan
tias ⁊ dic ut modo dixi aut circa qualita
tem personarum ⁊ tunc aut in actu obli
gatiuo. ⁊ dic ut in.l. optimam. alle. aut
in non obligatiuo ipsius. ⁊ loquitur.l.
ex his.C.de testō mili.aut est qd̄ uolun
tatis aut est qd̄ alterius ueritatis.siquidē
est questio uoluntatis ⁊ statur instrumē
to.C.de proba.l.cum precibus.aut sunt
uerba enunciatiua ⁊ tunc dic ut per Cy.
⁊ Dy.in.l.ex his uerbis.C. de testamen
to mili.si uero est questio ueritatis ⁊ tūc
refert aut talis ueritas poterat tūc inesse
produci simul cum uoluntate quia uolū
tas erat causa ueritatis. ⁊ tunc supposita
uoluntate probata est ueritas.ff. de do
na.l.ex hac scriptura.aut talis ueritas n̄
poterat tunc inesse produci sola uolun
tate. ⁊ tunc aut sunt uerba prolata per
modum confessionis aut per moduz nu
de enunciationis.primo casu aut confes
sio habet annexam dispositionem eiꝰ ge
neris ⁊ non cuius est assertio seu cōfessio
aut diuersi generis ⁊ etiā nature aut neu
tram.primo casu loquit̄ lex generaliter.
C.de non nume.pecu.declaro hoc etiaz
si non confiteor me debere.x. ex quodaz
contractu que per cirografum uel stipu
lationem uel constitutam pecuniam pro
mitto certe cum tali contractu.s.stipula
tionis ⁊ constitute pecunie quelibet cau
sa congruat statur scripture. ut dicta.l.
generaliter. Secundo casu loquitur lex
in contractibus eo. ti. declaro. nam si
confessio mutui probaret ipsam natura
litatem ista confessio nō congrueret ciro
grafo.i.contractui litterarum in quo re
quiritur fictio ⁊ nō ueritas nunciationis
actus.unde post biennium non probat
ueram numerationem ergo biennium ne
scit contractum litterarum. non prima
ueste sed secunda.i. confirmatoria.nam
prima tunica istius contractus sunt litte
re.ut isti.de litteraꝝ obliga. ⁊ iste cōtra
ctus est equipollens naturali sed nō per
omnia.ut no.in.l.assiduis.qui po.in pi.
habe.in glo.de dote confessa ta q̇a glo.
est uera quia priuilegium tacite ypotece
datur actioni non reperitur hoc priuile
gium indultum. ¶ Ex predictis etiaz ap
paret ratio.l.aurelius.§.fideli lega. naz
ibi causa erat de genere contractuum et
dispositio erat a genere legati. unde illa
causa non potest supponi pro uera que
haberet suum causatum perimere. ut.l.
si creditori.ff.de le.i.tamen de equitate
cano.ille.§. non continet ueritatem.i.
q.vij.c.quotiens cordis oculus. ⁊ ar.ex̄
de succes.ab intesta.c.fi. Tercio casu qn̄

confessio nullam habet annexam disposi tionem expressam uel tacitam ꝛ tunc re fert an est vi rememoratiua ꝛ non dispo nit sed refert retro dispositum. ff. depo siti. l. publia. §. fi. cōtractus enim depo siti ibi non contrahitur quia non potest contrahi nisi uno modo. s. re. aut est falsi enunciatiua ꝛ tunc aut per errorem ꝛ ni hil operatur. ff. de consti. pecu. l. fi. aut ex certa scientia ꝛ tunc qui fatetur formi ter. i. cum causa expressa cōuenitur utili ex ea causa. ar. ff. de iureiuran. l. si duo. §. fi. ꝛ si informiter. i. sine causa tunc po test conueniri condic. ex. l. si quis argen tum. quia uidetur donare. ar. ff. de uer. ob. l. si diuorcio. aut dubitatur ꝛ in du bio presumitur confessio uera. ff. deposi ti. l. fi. fallit in mutuo ꝛ dote ubi nō pre sumitur ueritas precessisse sed spes ueri ni post sua tempora. ff. si cer. peta. l. q pecuniam. C. de non nume. pecu. l. si ex cautione. Item fallit. ff. de proba. l. qui testamentum. ff. de le. ij. l. cum quis de cedens. §. codicillis. de dona. ante nup. auten. sed iam necesse. ꝛ in. l. per diuer sas. C. mandati. ꝛ in singulis istis casibus propriam rationem inuenies. Si autem uerba enunciatiua sint aliter cōmemora tiua ꝙ per modum confessionis tūc aut negatur contraria ueritatem ꝛ non statur eis. C. de testamen. l. una. nisi talis ueri tas possit anihilari ex uoluntate loquen tis. ut ibi no. secundum Jo. aut sunt enū ciatiua alterius euentus. ꝛ dic ut. l. pcto. in prin. ff. de le. ij. ꝛ de usufru. lega. l. ge nerali. in prin. ꝛ adde no. ff. de rei uen. l. emptor. §. fi. ꝛ de le. ij. l. titia. §. lutius. cum si. Ang. in. l. i. C. de iure haste fisca. li. x. dicit uerbis enunciatiuis notarij as serentis aliquam solemnitatem interue nisse non creditur nisi quatenus probatur ut in corpore de tabul. circa prin. ꝛ ha betur plene per Inno. in. c. quoniam cō tra falsam. alle. de quo in auten. si quis in aliquo documēto. ꝛ in corpore unde sumitur. nisi notarius dispositiue ꝛ non enunciatiue testaretur ex eo quia de qua libet solemnitate conficit instrumentuȝ. sed uidetur ꝙ credatur uerbis enunciati uis notorij quantum pertinet ad preiu dicium contrahentium. ut in. l. optimā. C. de contraben. stipu. ꝛ in. l. cum aliqs. C. de iure delibe. ꝛ hoc vitas est. sed hoc inquantum agitur de preiudicio tercij. ut. l. i. alle. de iure haste fisca. li. x. ꝛ in q̄tum. d. l. optimam. alle. uidetur dicendum ꝙ uerba enunciatiua inferūt preiudiciuȝ est uerum in contractibus in quibus par tes possunt sibiipsis preiudicare non au tem extraneis. ꝛ ideo non probatur per eos fines plebenatuū quando super eis sibi preiudicare non potuerūt. Jo. uero de pmo. in. l. sciendum. ff. de uerbo. ob. sic dicit Ang. dixit in. l. sciendum. ꝙ ubi cunq; per partes in instrumento aliquid enunciatur super illo super quo partes habent potestatem disponendi statur eo rum assertioni. ꝛ sic intelligitur. l. optimā. alle. sic intelligitur glo. in. l. cum aliqs. C. de iure delibe. secus si super eo dispo nere non possint. sic intelligitur quod no. de finibus in dicta. l. optimā. sed tu dic quia ad preiudicium partiuȝ inter quas conficitur instrumentum statur uerbis enunciatiuis in instrumento. etiam si nō habeat potestatem disponendi. ut pba tur in dicta. l. optimam. sed in preiudici um tercij non. ut in auten. si quis in ali quo. C. de eden. ꝛ ideo per instrumentū confectum inter aliquos non fieret preiu dicium uille que debet resarcire damnuȝ illi cui est illatum intra fines plebanatus si dicant esse de finibus plebanatus. et hoc probatur per solum instrumentum confectum inter partes. partibus autem bene preiudicatur si deberēt forte. x. sol ui gabelle uille de tali contractu inito in tra fines plebanatus. ꝛ conclude si in in strumento fit mentio de solemnitatibus extrinsecis. tunc presumitur ꝛ probatur si possibile fuit tūc illas interuenire tem pore confecti instrumenti. ꝛ ita debet in telligi. l. i. cum sua glo. C. de iure ꝛ haste fisca. li. x. si uero interuenire n̄ potuerunt tempore confecti instrumenti ꝛ tūc inter easdem personas presumitur. l. optimā. alle. dummodo sit talis solemnitas cui p tes potuerunt renunciare seu dummodo persone sint abiles ad renunciandum illi solemnitati alias secus. ar. l. doli excep. §. diuersum. ff. de noua. ꝛ ar. eorum que habentur in. l. cum hij. §. sed cum lis. ff. de transac. ꝛ de castren. pecu. l. si forte. ꝛ C. de colla. l. si donatione. ꝛ adde casuȝ. l. predia. cum ibi no. ff. de acquiren. pos. q̄a licet in instrumento ꝯfecto in aliena tione rei dicatur. talis uendidit ꝛ tradi dit tali talem rem licet traditio tunc nō potuerit interuenire. operātur tamen di cta uerba ut uideatur data licencia app hendendi possessionem auctoritate pro pria ut ibi no. ꝛ dicit Ludo. in. l. aquilius ff. de donati. ꝙ si pater dicat se donasse filio propter eius merita precedentia an eius assertioni seu enunciationi credatur ꝛ stetur. dicit Bal. in. l. illud. C. de sacro san. eccle. ꝙ aut exprimitur certa qualitas meritorum ꝛ statur tunc eius assertioni. ut. l. acquilius. alle. aut exprimuntur me rita in genere ꝛ tunc nō statur eius asser tioni nec dicta uerba probant. ut. C. de colla. l. si donatione. in glo. ꝛ in auten. unde si parens. C. de inoffi. testa. Bar. ue ro in. l. si forte. C. de castren. pecu. dicit

ꝙ uerba enunciatiua a contrahentibus
prolata super his que non pendēt a me
ra eorum uoluntate uel potestate nihil
operantur neqꝫ probant. probatur hoc
per. l. si forte. alle. ⁊ per glo. in dicta. l. si
donatione. Item ꝙ licet uerba enuncia
tiua prolata ab eo qui posset non prece
dentibus meritis donare libere inducāt
probationem meritorum. ut. l. acquilius
regul⁹. ff. de dona. ac tamen prolata ab
eo qui nō potest libere donare nisi bene
meritis precedentibus ut a patre respe
ctu filij in potestate constituti non indu
cunt probationem meritoꝝ. ⁊ ideo opor
tet aliter probari. ut in glo. magna. d. l. si
donatione. ibi nec inspecto si dixerit pa
ter dono ut extraneo. ⁊ istam conclusiōꝫ
cōmuniter sequunt̄ doc. ⁊ Bal. in. l. si do
natione. alle. referendo Nico. de matta.
huius autem est ratio quia cōfessio ema
nans inter prohibitos. ut hoc casu non
est probatiōis inductiua. ut. l. qui testa
mentum. ff. de proba. ⁊ de le. iij. l. cum
quis decedens. § . codicillis. ⁊ de ista cō
fessione benemeritorum an probet ⁊ q̇d
operetur. ⁊ uide per Bar. ⁊ Bal. in. l. per
diuersas. C. mandati. ⁊ per Bal. C. ne li
ceat poten. l. ij. immo secundum Ludo.
dicta lex acquilius. uidetur ꝙ nullo mō
debeat stari dicte assertioni ad euitādas
fraudes. ut. l. conuenire. ff. de pac. dota.
tamen secundum hoc hodie nulla dona
tio egeret insinuatōe quia semper hodie
in omnibus instrumentis ponitur dedit
donauit propter eius grata ⁊ accepta ser
uitia. Cy. uero in. l. testm̄. C. de iuris ⁊ fa
cti igno. dicit ꝙ uerba enunciatiua emis
sa per modum confessionis per uerba di
spositiua inducunt dispositionem ⁊ obli
gationem. C. de postula. l. si sub specie.
ut si confiteor illos libertos esse meos ⁊
eis libertatēꝫ do. si uero sunt tantummō
enunciatiua non emissa dispositiue tunc
non preiudicant nisi q̃tum ad probatōꝫ
ut. l. publia. ff. depositi. § . fi. ⁊ tunc est
uerum ꝙ inducunt probationem quādo
animo confitendi proferūtur alias si nō
intenderet confiteri tunc non operantur
probationeꝫ. ubi gr̄a dominus obuians
seruo dicit beneuenias liberte mi nihil
operantur quia uerba quatenus carent
consensu seu effectu consensus nihil ope
rantur. ff. de acti. ⁊ obli. l. obligatio. ad
fi. ⁊ in auten. de exhiben. reis. § . illud. ⁊
§ . scimus. colla. vj. ⁊c̄. Bar. uero in. l. ex
hac scriptura. ff. de dona. dicit ꝙ uerba
enunciatiua apposita in contractibus si p
ferantur ad liberandum dispositioneꝫ fa
ciunt. ut. l. tale pactum. in prin. ff. de pa
ctis. ⁊ hoc uerum quando uerba enunci
atiua sunt emissa principaliter propter
se. sed si ob aliud incidenter tunc non in
ducerent dispositionem. ut. l. cum precū
C. de libe. causa. Si uero uerba enuncia
tiua proferuntur ad obligandum tūc di
stingue aut emittuntur principaliter pp
ter se ⁊ tunc inducunt probationem non
autem dispositionem. ut. l. publia. § . fi.
ff. depositi. si propter aliud ⁊ tunc aut in
contractu aliquo inter presentes celebra
to ⁊ tunc inducunt dispositionem seu p
bationem donec probetur contrarium.
ut. l. optimam. alle. ⁊. l. quidam. ff. de p
batio. si simpliciter sunt emissa absenti
tunc probationem non inducunt. ut. l.
epistola. in prin. ff. de pactis. ⁊. l. non nu
dis. ⁊. l. nō epistolis. C. de proba. ¶ Ad
unum tamen est aduertendum ꝙ si illa
uerba enunciatiua proferuntur super ali
quo iure in quo sit dare quasi possessiōꝫ
illius iuris constituit illum ad quem uer
ba diriguntur possessorem illius iuris. ut
l. non nudis. ⁊. l. non epistolis. alle. ⁊. l.
fi. ff. de proba. ubi autem dixi inducere
dispositionem intelligas semper inter p̄
sentes uel inter absentes per nuncium uł
epistolam. Idem Bartho. in consilio suo
quod incipit quidaꝫ petrus Mathei de
urbe ueteri dicit ꝙ aliquando in instru
mento continentur aliqua dispositiue. ⁊
illa probant ⁊ ad illa refertur iuramentū
in instrumento appositum ⁊ in illis ope
ratur. aliquando in instrumento continē
tur quedam enunciatiue de his que fue
runt gesta tunc tempore contractus seu
confecti instrumenti puta quia quis con
fitetur recepisse ⁊ habuisse tunc tale q̇d
⁊c̄. ⁊ tunc idem est quia pbant. ⁊ dispo
sitionem inducunt. ⁊ ad illud etiam iura
mentum refertur quia cum sit gestuꝫ tūc
ab ipso contrahente uidetur iuramen
tum interpositum pro obseruatione pre
dictorum. ⁊ ita loquitur auten. sacramē
ta puberū. ibi de contractibus reruꝫ sua
rum non retractandis. C. si aduersus uē
diti. aliquando in instrumento quedam
alia enunciatiua ponuntur de preterito
de his que sunt gesta p alios uel de alijs
que tempore celebrati contractus geri ñ
potuerunt ⁊ tunc per tale instrumentuꝫ
non probantur nec iuramentuꝫ in eo ap
positum. ad illa refertur ratio quia dcm̄
limitatur secundum causam uel rationē.
ut. l. hec actio. de calum. de his que in te
sta. dele. l. cancellauerat. de le. ij. l. cum
pater. § . dulcissimis. sed causa iuramēti
fuit pro obseruatione predictorum sed
in eo qȯ est iam factuꝫ ⁊ preteritū nulla
cadit obſuatio maxie cū ex facto pferen
tiū ñ dependꝫ. melius ergo debuissent cō
cipi uerba iuramenti si quis uellet ꝙ ad
predicta referentur uidelicꝫ ꝙ iuraret ea
que narrata sunt uera esse. ⁊ tūc haberet
locum auten. qȯ obtinet. ⁊. l. rationes.

C.de proba.⁊ de le.iij.l. cuȝ quis.§.co
dicillis.⁊ idem Bar. in cõsilio suo quod
incipit queritur ⁊ in dubio reuocat' an
Franciscus dicit ꝙ uerba narratiua seu
enunciatiua alterius instrumenti seu ne
gocij inter easdem personas inter quas
dictum instrumentum seu negocium de
quo fit mentio fuit celebratum faciunt
probationem.ut.l.optimam. alle.ff.de
edil'.edi.l.quero.in fi.ff.de inoffi.testa.
l.multum interest. ⁊ facit quod no.ff.ð
nego.gest.l.pomponius scribit. ubi rati
habitio facta parte absente sufficit. Iteȝ
fauore dotꝫ uerba enunciatiua inducunt
plenam probationem.ut.l.ij.C.de dotꝫ
promis. ⁊ ad minus semper in dote faci
unt semiplenam probationem. ⁊ dicit
Bar.in suo consilio quod incipit Titius
⁊ seius fratres uenerunt ad diuisionem.
⁊ dicit Bar.in auten.si quis in aliquo do
cumento.alle.⁊ Bal.in nodis feu.in.c.i.
ꝙ si instrumentum dicit ꝙ capitulũ uen
didit precedentibus legittimis tractati
bus habita licencia epi ⁊c.ꝙ ista non ꝓ
bantur per hoc instrumentum licet uide
retur ꝙ sit inter easdem personas.per.l.
optimam.alle.sed dicta lex debet intelli
gi i ꝑsonis q̃ pñt sibi preiudicare cõfiten
do alienando ⁊ obligando.secus in alijs
ratio quia eadem facilitate qua uendũt
eadem facilitate ista uerba asserent.ut.l.
doli excep.§.diuersum.ff.de noua.⁊ qñ
quis dat alicui pecuniaȝ ut mercatori uł
ut artifici uel tibi confitenti te artificem
uel mercatorem an probent istum esse ta
lem.dic per Bar.in.l.si donatione.C.de
colla.⁊ per.s̃.dicta per Bar.in.l.si forte.
de castren. pecu. potest decidi presens
dubium.

¶ Enũciatiua uerba i ultimis uolũtatib⁹

SI uero uerba enunciatiua ꝓfe
rantur in ultimis uoluntatib⁹.
⁊ tunc dic ꝙ uerba enũciatiua
emissa propter se principaliter . ut.l. ex
hac scriptura.ff. de dona. ad grauatum
directa.ut no.glo.in.l.peto. in ꝑn.ff.de
le.ij.scienter.⁊.l.ij.C.de fal. cau. adiec.
eorum que per defunctũ sunt disponibi
lia.ut.l.i.C.arbi.tute.⁊.l.cum pater.§.
pater filio.de le.ij.dispositionẽ inducũt
quatenus uerborum significatio seu na
tura paciatur.ut.l.titia.§. gayus.ff. de
le.ij.alias si propter aliud proferuntur
incidenter.ut.l.ex his.C.de testamento
mili.ad oneratum directa.ut.l.ṽba.secũ
dum unam lec.C.de testa. ⁊.l.generali.
ff.de usufru. lega. errore seu ignoranter
que per defunctũ non sunt disponibilia
quatenus uerborum significatio seu na
tura non patiatur dispositionem non in
ducunt.⁊ dic ꝙ uerba enunciatiua in ul
timis uoluntatibus que emittuntur ꝓp
ter aliud quandoq; emittuntur per mo
dum modi aliquando per modũ demon
strationis aliquando per modum condi
tionis aliquando per modũ cause. quã
do per modum modi tunc disponunt.ut
l.fi.C.de his.que sub modo uerba enun
ciatiua que emittuntur propter aliud.ꝑ
modum conditionis.distingue aut in eis
non est expressa certa quantitas uel spe
cies. aut fuit expressa.si non est expressa
tunc non disponunt etiam si in modum
dispositionis fuissent prolata.in.l.titia.
in prin.ff.de le.ij.⁊.l.cuȝ post.§.gener.
ff.de iure dotꝫ.si fuit expressa certa quã
titas aut species.aut queris an inducant
dispositionem in eo qđ deuenit in cõdi
tionem aut in alio antecedenti uel conse
quenti qđ poterat per testatoreȝ induci
⁊ inducunt dispositionem si erat antece
dens necessariuȝ.ut.l.proculo.ff. de usu
fructu.in prin.l.deniq;.ff.de pecu.lega.
⁊.l.pe.de coll'.dotꝫ.fallunt predicta qñ
uerba conditionalia proferuntur per ab
latiuos absolutos.ut.l.in ratiõe.§.tam
⁊ si.ff.ad.l.fal. Si uero uerba enunciati
ua emittuntur propter aliud per moduȝ
cause quando in causa ṽenit aliquid qđ
per testatorem poterat disponi si erassȝ
inducunt dispositionem etiam quo ad
actionem.secundum glo.in.l.socer.§.lu
cius.ff.solu.ma.⁊ Inno.in.c.fi. ð succes.
ab intesta. licet glo. dicat ⁊ teneat. in.l.
emptor.§.ancilla.ff. de rei uendi. ꝙ so
lum quo ad exceptõȝ.⁊ ita ut dictum est
tenet ⁊ dicit Bar. in.l. ex hac scriptura.
ff.de donati. Bal.uero in.l.ṽba.C.de te
sta.dicit ꝙ uerba enunciatiua aut negãt
preteritam ueritatem aut enunciant ueri
tatem de futuro.primo casu aut negant
ueritateȝ rei.⁊ dic ut in.l.titia.§.gayus.
de le.ij. aut negant ueritatem actus. et
tunc si est talis actus qui potest per pe
nitentiaȝ reuocari ⁊ reuocatur ope excep
tionis. sed si non potest per penitentiaȝ
reuocari tunc talia uerba nibil operant'.
ut.l.uerba.C. de testa. in tex.⁊ glo. Se
cundo casu aut enunciant ueritateȝ per
suasiue aut dispositiue uel ꝑceptiue aut
dubitatur.primo casu non disponũt q̇a
sapiunt causam impulsiuaȝ. Secundo ca
su disponunt quia sapiunt causaȝ finalẽ.
ff.de usufr.lega.l.generali.in prin.⁊.ff.
de le.ij.l. unum ex familia.§.fi. Tercio
casu aut uerba enunciatiua sunt preteriti
actus non existentis sed in posteruȝ effe
ctum tendentꝫ cõmemorationem princi
paliter ⁊ propter se prolata ⁊ tũc dispo
nunt.ff.de donatio.l. ex hac scriptura.
sed si sunt prolata incidẽter ꝓpter aliud
tunc non disponunt.ff. de testa. mili.l.

ex his uerbis.nisi forte sint prolata ad li
berādū ab obligatōe seu uinculo qd̓ pos
sit tolli nudo ꝯsensu.ut.ff.de pact.l.tale
pactū.in p̄n. sꝫ si dicūt ꝙ ibi fuerūt ṽba
dispositiua.Item ibi fuerunt prolata p̄n
cipaliter ad effectum liberationis. si aūt
uerba enunciatiua sunt futuri cōmemora
toria talis actus qui dependet ex animo
⁊ tunc aut diriguntur grauato ⁊ uidētur
directa per modum precepti aut dirigū
tur onerato. ⁊ tunc aut includunt dispo
sitionem saltem ope exceptionis. ut.ff.ď
rei uen.l.emptor.§.ancillā.aut sunt ṽba
ab omni grauamine absoluta ⁊ tunc nō
disponūt ullo modo.ut no.in.l. peto.in
prin.ff.de le.ij. ⁊ scias rationem.l. titia.
§.gaius.ubi uerbis enunciatiuis falsam
causam continentibus nihil operatur an
nexa dispositio. Et si rō quia est cā esset
uera dispositio esset superuacua. ut.l.pe
titor.ff.de li.lega.si autem nō esset uera
tunc legatum fundatur super falsa causa
finali.⁊ ideo non ualet nisi probetur ꝙ
testator non legare uoluit ita ꝙ non fue
rit causa finalis sꝫ impulsiua que legatuꝫ
non uiciat.ut.ff.de condi.⁊ demon.l.cuꝫ
tale.§.falsaꝫ.glo.tamen ut dixi in.l.emp
tor.§.ancillam.alle. dicit ꝙ in dicto.§.
gaius.ꝯpetit exceptio nō actō.sed falsuꝫ
dicit quo ad dictum.§. gaius. sed quo
ad dictū. §.ancillaꝫ.dicit ueruꝫ nam q̇a
ibi filia possidebat merito sufficit ei ex
ceptio iuxta nō.C.de coll.l.filie.⁊.l.si so
ror.Item etiam scias rationeꝫ quare uer
ba enunciatiua in oneratum relata nō di
sponūt.ut no.in.l.peto.in prin.ff. de le.
ij.nam ratio est quia uerba deprecatiua
ad oneratum directa sunt potius consilij
q̄ȝ precepti ⁊ aliud est persuadere aliud
iubere.It scias ꝙ ratio.l. ex his uerbis.
est quia non tenet principale dispostuꝫ
facti ꝓuo testatoris.C. de nece.ꝓuis here
di.insti.l.quidam.§. illo. ergo alia ṽba
que sunt propter illud non tenent.ff.de
serui.urba.predi.l.iij.§.qui habet.Iteꝫ
ratio.l.uerba.de testament. est quia no
struꝫ affirmare uel negare non facit ueri
tatem aliter se habere.Ly.uero in.l.ṽba.
C.de testa. dicit ꝙ aut uerba testatoris
sunt dispositiua aut demōstratiua aut cā
tiua aut enūciatiua.si dispositiua ꝓuāda
sūt.ut in.§.dispōat.in aut. ď nup. ⁊.l.i.
§.de falsa causa adiec.nisi sint iniusta et
impossibilia tam de iure q̄ȝ de facto.C.
de insti.⁊ substi.l. reprehendenda. de fi
deicōmis.liberta.l.fi.⁊.l.filius.ff.de con
di.insti.⁊.l.quidam.⁊ de le.i.l. apud iu
lianum.§.fi.aut uerba sunt demonstrati
ua siue uera siue iusta sit demonstratio n̄
impediuntur relicta.ff.de aur.⁊ ar.lega.
l.quintus.⁊ de condi.⁊ demon.l.demon
stratio.in p̄n.⁊.l.falsa. nisi testator erras
set in demonstratione nō legatarijs si fal
sum sciuisset.ff.de condi.⁊ demon.l.cuꝫ
tale.§.fi. ⁊ de le.i.l. legata inutiliter. Si
uero uerba sunt causatiua siquidem in
preteritum idem quod in demonstra
tione seruandum est per eadem iura si in
futurum tunc non inducunt legatum im
mo preiudicant.ff.de le.ij.l.titia. in p̄n.
Si uero sunt uerba enūciatiua refert aut
sunt emissa in preiudicium extranei ⁊ nō
ualent.ut.l.uerba.C. de testa. ⁊.C.de ꝓ
ba.l.exemplo.aut sunt ṽba assertiua aut
negatiua.siquideꝫ sunt assertiua ⁊ preiu
dicant.ut.ff.de dona.l.ex hac scriptura.
⁊ de le.ij.l.lutius.⁊ de auro ⁊ ar. lega.l.
qui uxorem.de le.iij.l.lutius.§.i. Si ṽo
sūt uerba negatiua aut sunt negatiua do
minij aut obligationis.si dominij non p̄
iudicant.ut.l.lutius.§.gaius.de le.ij.ni
si aliud probet᷑.si sunt negatiua obliga
tionis aut directe ut talis mihi nō debet
⁊ tunc obtinet quod dicitur in.l.i.C.de
fal.causa adiec.Si uero indirecte tūc ob
tinet quod dicitur.C. de proba.l. ratio
nes.⁊ auten.ꝙ obtinet. si autem nil tale
obtineat tūc nihil ualet.Io.uero ď ymo.
dicit in dicta.l.uerba.ꝙ aut testator lo
quitur dispositiue tunc ualet dispositio.
l.non idcirco.C.de codicillis.⁊.l.cuꝫ pa
ter.§.donationis.de le.ij. aut loquitur
causatiue ⁊ tunc dicunt quidam ꝙ aut ē
causa de preterito ⁊ tunc tenet legatum.
⁊ si causa sit falsa si est de futuro tunc se
cus.tu dic ꝙ aut erat legatarius ⁊ ualet
aut non ⁊ tunc secus.in dubio aūt dic ꝙ
aut scienter disponens sciens causam fal
sam esse ⁊ tunc presumitur causa impulsi
ua ⁊ ualet legatum. sed in dubio aut
causa respicit legatarij comodum ⁊ pre
sumitur impulsiua. ut.l.ij.ff. de donati.
aut disponunt demonstratiue ⁊ tūc aut
uerba respiciunt indetermatum ⁊ futuꝝ
tempus ⁊ tunc potius unam conditionē
q̄ȝ demonstrationem faciunt.ut.l.stichū
qui me⁹ erit.de le.i.⁊.l.nuper. de le.iij.
si autem uerba respiciunt determinatum
⁊ preteritum uel presens tempus tūc de
monstratio non uiciat legatum.ut.C.de
falsa causa adiec.per totum.aut ꝓferun
tur uerba enunciatiue ⁊ tūc aut testator
loquitur cuꝫ onerato ⁊ non tenet dispo
sitio.ut.l.uerba.C.de testamē.secunduꝫ
unam lec.fallit in milite.ut.l. ex uerbis.
C.de testamento mili. aut cum grauato
⁊ tenet.ut.l.peto. in prin.ff.de le.ij.sed
aliquando uerba enunciatiua licet non
operentur dispositionem operantur tn̄
aliquando presumptionem in preiudici
um patient ea inseri in instrumēto. ut.l.
optimam.alle.Item opantur q̇a iducūt
quandoqȝ declarationē in dispositione.
ut.l.si ꝓuus cōmunis.ff.de stipu. seruo.

⁊.l.cum aliquis.C. de iure delibe. quia
si dicitur in instrumento talis seruus sti
pulatus est dominis suis talibus ⁊c̄.licȝ
non probetur pro hoc seruus esse decla
rat tamē respectu domini stipulatuȝ fuis
se. ut dicta.l. si seruus.secunduȝ Ja. bu
trica.in.l.rationes.C.de proba.Itē ope
rantur in preiudicium heredis quando
testator iurauit. ut in auten. quod obti
net.C.de proba.idem Ja.butri. in.l.ra
tiones.C.de proba.alle. ⁊ dicit ꝙ uerba
enunciatiua prolata per testatorem ha
bent effectuȝ tribus uel quatuor modis.
primo quia habent effectum dispositi
onis in testamento militis . ut.l. ex bis.
C.de testamen.mili. aliquando nō ope
rantur dispositionem sed quandam pre
sumptionem in preiudiciuȝ pacientis in
seri ea in instrumento.ut.l.optimaȝ.all'.
⁊.§.item uerboꝝ.insti.de inutili stipu.
Item operant' hoc quia lȝ non probent
tamen inducunt declarationem in dispo
sitione.ut.s̄.est declaratum. ⁊ dicit Cy.
in .l.i.C. de falsa causa adiecta. ꝙ si uer
ba enunciatiua emittuntur propter se in
ultima uoluntate ⁊ referuntur ad perso
nam honorandam ut quia dico scias ꝙ
si bene te habeas erga heredeȝ tuum da
bit tibi centum tunc habent tacituȝ effe
ctum.ff.de le.ij.l. unuȝ ex familia.§.fi.
⁊.l.i.C.de falsa causa adiec.Ang.autem
in.l.ex bis uerbis.C. de testamen. mili.
dicit ꝙ fauor tantuȝ libertatis ⁊ ultime
uoluntatis non est causa sufficiens ꝙ uer
ba enunciatiua prolata pricipaliter ꝑp
ter aliud disponāt sed disponunt cōcur
rente fauore militie.facit.C.de probat.
l.non nudis.⁊.l.non epistolis.⁊.l.ij.C.
de nece.seruis heredi.insti.⁊.l.seruus.C.
de lega.Si auteȝ concurreret fauor iu pu
blico ⁊ libertate . etiam in testamento
pagani talia uerba disponerēt.ut.l. si he
reditas.§.fi.ff.de testa.tute. Exempluȝ
si testator enunciando seruum libertum
eum tutoreȝ constituit. ut ibi patet.⁊ cō
clude circa istum articulum ultime uolū
tatis . ꝙ si uerba enunciatiua proferun
tur propter se inducunt dispositionem
in enunciatione.ut.l.ex hac scriptura.ff.
de dona.fallit si in perniciem tercij pro
ferantur.ut.C.de testa.l.uerba. si auteȝ
proferuntur principaliter propter aliud
conclude ꝙ si in uiȝ modi disponunt ut
quia non differt enunciatio a dispositōe
ut.l.fi.C.de his que sub modo. si auteȝ
proferantur in uiȝ conditionis nō dispo
nunt in enunciato.ut.l.ex facto etiaȝ agi
tato.ff.de heredi.insti. si proferantur ꝑ
modum demonstrationis non disponūt
in testamento pagani.ut.l. ex bis uerbis
alle.fallit in.l.si hereditas.§.fi.ff. de te
sta.tute. ⁊ fallit fauore milicie ⁊ liberta
tis.ut dicta.l.ex bis uerbis . alle. ⁊.l.lu
tius.§.fi.ff.de testa.mili.tamen in casu
quo non disponunt uerba enuntiatiua
quo ad parandam actionē saltem dispo
nunt quo ad parandam exceptionem.ut
ff.de rei uendi.l.emptor.§. ancillā.ḃm
glo.ibi.⁊ secunduȝ Bar.in.l.cum propo
neretur.de le.ij.uerba enunciatiua in te
stamentis inducunt probationem coruȝ
que gesta dicuntur in testamento. ut est
tex.in dicta.l.cum proponeretur.sed nō
eorum que gesta dixit extra testamentū.
ut.l.aurelius.§.fi.ff.de li.lega.⁊.l.luti⁹
§.fi.de le.iij.⁊ secundum Bar.in.l.titia.
§.gaius.de le.ij.sed secunduȝ glo.in di
cto.§.gaius. uerba enunciatiua que nō
continent certam quantitatem uel spēm
non inducunt dispositionem quantum
ad obligandum.inducunt tamen q̄ꝫtum
ad liberandum.ut.l.emptor.§. lutius.
ff.de pactis.⁊.l.certum.§.i.ff.de accep
tilatō. ⁊ uerba enunciatiua q̄ꝫtum ad in
ducendum exceptioneȝ sunt ita bene suf
ficientia in actione reali sicut in persona
li.ut.l.vni.ff.de excep.⁊ secundum glo.
⁊ Bar.in.l.peto.in prin.de le.ij.quedaȝ
sunt uerba dispositiua seu preceptiua et
illa in quemcunqꝫ referantur dispositi
onem inducūt .ut dicta.l. peto. in p̄n.
quedam sunt uerba non dispositiua sed
magis enunciatiua futuri euentus uel de
precatiua ⁊ illa si referantur ad grauatū
inducunt dispositionem. ut.l. unum ex
familia.§.fi. de le.ij. Si uero referunt'
ad honoratum ⁊ tunc non inducunt dis
positionem. ut.l.generali. in prin.ff.de
usufru.lega.Jo.autem de imo.in.l.titia
§.gaius.de le.ij. dicit ꝙ uerba enuncia
tiua in ultima uoluntate prolata licet p̄
sumptionem faciant non tamen probāt.
ut.l.aurelius.§.fi.de libe. lega. no.glo.
in.l.i.C.de falsa causa adiec.⁊ dic secun
dum eum ibi ꝙ quedam sunt uerba enū
ciatiua propter aliud simpliciter emissa.
ut dixit Bal.in.l.titia.de le.ij. que nō di
sponunt.ut.l.qui familie.ff.fami.herc.
nisi essent talia ex quibus fundaretur in
tentio libelli.⁊ ita intelligit.l.cuȝ precū.
C.de libe.causa.Interdū sunt uerba enū
ciatiua propter se principaliter prolata
⁊ tunc aut sunt negatiue prolata ⁊ nō in
ducunt in effectu liberationem ubi non
procedit substantia debiti. si auteȝ sunt
assertiua ⁊ affirmatia.tūc si sunt assertia
seu affirmatia obligatōis ⁊ n̄ ꝑbant i ulti
ma uoluntate sed disponunt nisi doceat'
de errore.In contractibus autem est ecō
tra quia probant sed non disponant.l.
publia.in fi.ff.depositi.⁊.l.i.C. de falsa
causa adie.⁊ idem dicit Bal. si sunt enun
ciatiua dominij.facit quod no.in.l.falsa
C.de iuris ⁊ fac . igno . Si autem sunt

assertiua possessionis in cõtractu probãt licet non disponant in ultima uolunta te uidetur ꝙ non probent nec etiam di sponant quia non est in potestate testan tis possessionem facti in aliuз transferre licet dominium sic. facit quod no. glo. in l. si cum duobus. §. idem. ff. pro socio. Lambert⁹ uero de rampo. in suis distin ctionibus. in. l. si dotem. C. de falsa cau sa adiec. sic dicit si queris an uerba enun ciatiua habeant uim dispositionis distin gue aut proferunt̃ in iudicio aut extra. si in iudicio habent uim dispositionis ex empluз interrogatus in iure an sit heres uel an debeat. Rndit ꝙ sic tunc habent uim dispositionis. ff. de interro. actio. l. de etate. §. qui in iure. ⁊ est idem ac si expresse esset obligatus ⁊ hoc est uerum si est presens cui debet acquiri. ff. de in terro. actio. l. fi. quia sicut uera obligatõ non queritur absenti sic nec hic. Si uero proferuntur extra iudicium. de hoc dice tur. j. aut emittuntur uerba enunciatiua in ultimis uoluntatibus per moduз con fessionis. ⁊ tunc aut uerba enunciatiua emittuntur non propter se principaliter sed propter aliud tunc non operant̃ di spositionem. ut dicto. §. sticho liberto meo lego fundum̃. non enim sunt emissa ista uerba liberto meo ꝓpter se sed ꝓp ter persone designationeз. ideo non hñt uim dispositionis nec uerba in instrumẽ tis prolata que non propter se principa liter proferuntur proferentem obligant utputa si dicis talis coheres meus possi det hereditatem quam peto diuidi non uideris confiteri eum heredem. ff. de le. ij. l. titia. in prin. ff. fami. herc. l. qui fa milie. Sed secundũ. s̃. dicta hoc habet lo cum in preparatorijs. ⁊ ante lit contes. aut proferuntur uerba propter se princi paliter. ut dico fateor a te me recepisse decem non proferuntur ad aliud nisi ad notificandum solutionem tuam. ⁊ nõ di stinguo utrum referantur uerba ad ho noratuз uel oneratum quia hoc casu ideз est utrobiq; sed refert an ista ṽba de sua propria significatiõe possint trahi ad le gata uel fideicõmissa uel non. si sic utpu ta peto ꝙ sis contentus eo ꝙ legaui tibi tunc habent uim dispositionis. ff. de le. ij. l. peto. ij. ⁊. iij. Rnso. aut uerba ex sua propria significatione non possunt trahi ad legatum seu fideicõmissum nisi per ex ceptionem. ⁊ sic sunt uerba enunciatiua simpliciter ut dico heredes mei fateor talem mihi soluisse. tunc aut ista uerba ꝓ feruntur gratia legatarij ⁊ magis ad gra uamen heredis. utputa testator instituit uxorem suam heredem ⁊ dicit uxor mea scio ꝙ restitues hereditatem meam libe ris meis tunc fauore liberoꝝ habet̃ ac si

diceret rogo te ꝙ eis restituas. ff. ð le. ij. l. unum ex familia. §. pe. ⁊. §. fi. ⁊ sic intel ligitur. l. si dotem. C. de falsa causa adie. aut proferuntur uerba magis ad graua men heredis q̃з ad prouisioneз legatarij ⁊ non operantur dispositionem utputa dicit testator lego tibi usumfructuз talis fundi ⁊ scio te consecuturum proprieta tem si gratus sis erga meum heredem ui detur heredẽ grauare in eum casum ubi eris sibi gratus magis q̃з tibi prouidere ⁊ ideo uerba non faciunt dispositionem ff. de usufru. lega. l. generali. in prin. sed an est ueruз simpliciter ꝙ uerba enuncia tiua in testamento per modum confessio nis probent. dic ꝙ Cy. in. l. generaliter. C. de non nume. pecu. dicit ꝙ confessio facta in ultima uoluntate probationem inducit. utputa si testator dicit in suo te stamento heredes mei. Ego debeo titio centum. ⁊ dicit ꝙ sicut emissa inter uiuos proficiunt ad probandum. ut. l. publia. §. fi. ff. depositi. sic etiam emissa in ultĩa uoluntate. ut. l. i. C. de falsa causa adiec. ⁊. l. i. eo. ti. ⁊. ff. de li. lega. l. iij. ⁊. l. aureli us. §. i. ita ꝙ dicit idem Cy. post pe. ꝙ licet testator conualescat ⁊ de dicta con fessione peniteat ꝙ licз alias possit reuo care confessionem tamen aut reuocare ñ poterit cum sit contractus ⁊ in testõ po test contrahi. ut. no. glo. in. l. heredes pa lam. §. fi. de testa. ⁊ cõtractus non reuo catur nisi utroq; cõsentiente. ut. l. sicut. C. de acti. ⁊ obli. subdens ꝙ illud quod dicitur ꝙ ultima uolũtas potest reuoca ri usq; ad ultimum uite exitum est ueruз in dispositiuis non autem in enunciati uis. Ideo cum confessio sit quid enunci atiuuз non potest reuocari. ut dicit idem Cy. ꝙ cõfessio que emanat in ultima uo luntate requirit partis presentiam. ut. l. cum pater. §. surdo. ff. de le. ij. ⁊. l. fi. C. quando dies lega. ce. ⁊ quo ad obligan dum non requirit confessio cause adiecti onem. ut. ff. de le. ij. l. lutius. §. si quis. quo uero ad probandum bene requirit cause adiectionem. sicut ⁊ confessio inter uiuos emissa. ut. l. cuз de indebito. §. fi. ff. de proba. tu dic ꝙ licet ipse Cy. dicat ꝙ confessio facta de debito per testato rem in ultima uoluntate eo superuenien te probet contra eum licз facta fuerit in absentia partis. tamen cõmunis opi. est in contrarium. per. l. certuз. §. si quis ab sente. ff. de confessis. ⁊. l. fi. ff. de interro. actio. ubi requiritur partis presentia ad hoc ut confessio obligatoria probet. et hoc firmat ibi Bar. in. l. cũ quis decedẽs §. codicillis. ff. de le. iij. l. lutius. §. i. eo. ti. ⁊. l. lutius. §. quisquis. de le. ij. ⁊. l. au relius. §. fi. de li. lega. ⁊ ideз firmat Bar. in. l. generaliter. alle. allegans tex. in. C.

dilectus.de ſucceſ. ab inteſta. ⁊ idem te
net in.l.rationes.C. de probati. ⁊ in.l.ſi
creditores.C.de fideic.in lectu.antiqua
niſi teſtator in ꝯfeſſione iurauerit. iuxta
auten. quod obtinet. C. de proba. ⁊ in
d.§.codicillis.all. Ja. tamē butri. in.l.
i.C.de falſa cauſa adiec. dicit ſic eſt con
tra eos qui dicunt ꝙ ſi teſtator confitet
in ultima uoluntate ſe mihi debere corā
pluribus teſtibus ⁊ poſtea mutat uolun
tatem ꝙ nihilominus debet ꝙ cōfeſſus
eſt ꝙ falſum eſt quia talia uerba nō faci
unt debitū ut ibi ſed legatum qḋ eſt ſm
eū mirabile.ut.l.cū ꝓponas.C.de codi.
⁊.l.clari.de fideic.hec ille.Ang.uero in
l.i.⁊.l.ſi nō deſignata.C.de fal.cā adie.
dicit ꝙ nō ſtat cōfeſſioni teſtantis in ul
tima uolūtate. nec illa cōfeſſio probatio
nē inducit niſi emanauerit parte preſen
te.ut.l.lutius.§.quiſquis.de le.ij. ⁊.l.
aureli⁹.§.fi.de li.lega.⁊ dicit idē Ang.
in.l.ūba.C.de teſta.ꝙ uerba enūciatiua
prolata p teſtatorē in p̄iudiciū heredū
ſi ſunt iuramento firmata inducūt diſpo
ſitōz.ut.d.l.rōnes.⁊ auten. qḋ obtinet.
C.de proba.Bar.uero in.l.cū quis dece
dens.§.codicillis.alle. ſic dicit teſtator
cōfitetur in teſtō ſuo ſe habuiſſe de bōis
cōibus tm̄ uel de uſuris tm̄ poſtea recon
ualeſcit an poſſit ad illa cōueniri.pe.for
mat hanc queſtōz.⁊ Cy. refert in.l.gene
raliter.C.de non nu.pecu.⁊ ibi uidet te
nere ꝙ ex hoc ipſe poſſit cōueniri ⁊ con
tra eū inducūt probatōz.nam in ultimis
uoluntatibus pōt cōtrahi. ut.l. heredes
palā.in fi.⁊ ibi no.ff.de teſta.Itē in con
tractibus nō eſt locus penitentie.ut.l.ſi
cut.C.de actio.⁊ obli.⁊.ff.como.l.in co
modato.§.ſicut. Iſta.n. cōfeſſio habet
uim cuiuſdā cōfeſſionis facte inter uiuoſ
nec poterit reuocari. nec obſtat ꝙ ultia
uolūtas eſt obligatoria uſq; ad mortem
quia illud eſt ueꝝ in ultimis uolūtatib⁹
diſpoſitiuis.⁊ que ſtant in finibus mere
ultime uolūtatis.ſed iſta cōfeſſio hȝ uim
cōfeſſionis emiſſe inter uiuoſ.Ja.de bel.
in auten.de iureiu.a morien. preſtito de
terminauit cōtra.⁊ de hoc uidet eē caſus
in all.l.cū quis decedens.§. codicillis.
ubi cōfeſſio nō probat niſi fuerit iurata
preterea teſtator ſcḋm hoc poſſet p̄ua
re filios legittima ꝯfitendo alijs ſe debe
re ꝙ ſufficeret ⁊ apietur uia malicijs.pre
terea ſi hoc eſſet uerū oīs leges q̄ dicūt
ꝙ ex tali cōfeſſiōe inducat fideicōmiſſuȝ
male dicerēt q̇a tūc demū pōt induci fi
deicōmiſſuȝ qñ de debito nō cōſtat. ſed
ſcḋm hoc cōſtaret de debito ergo nō dȝ
induci fideicōmiſſuȝ qḋ eſt falſuȝ. ut.l.ſi
creditori.de le.i.⁊.l.lutius.§.i.de le.ij.
⁊.l.lutius.§.quiſquis.de le.ij. ⁊.l.aure
lius.in fi.de li.lega.pro hoc facit.c.fi.ꝺ

ſucce.ab inte.predicta uera niſi fuiſſȝ no
tarius ſtipulatus recipiēdo pro alio uel
cōfiteret pte preſente tūc tñ habet uim
cōfeſſionis inter uiuos ⁊ p̄iudicat. ⁊ ſm
hoc bene loquit pe.⁊ Cy.⁊ intellige ſm
Bar.in.l.lutius.§.quiſquiſ.de le.ij.ſiue
ps ſit preſens p ſe ſiue per nunciū uł epi
ſtolā ſicut alias inducūt probatōz.ut in
alle.l.publia.§.fi. ſecus ſi fieret pte ab
ſente.ut.l.certū.§.ſi q̇s abſente.ff. ꝺ cō
feſſis.⁊.l.fi.ff.de interro.acti.⁊ idem tȝ
Bar.in.d.§.quiſquis.⁊ predicta uera in
his cōfeſſionibus q̄ pendent ex mera uo
luntate cōfitentis ut aditio hereditatis
uel declaratio animi qñ p̄ceſſit actus am
biguus.ut.l.ſi auia.C. de iure delibe. et
l.uxorē.§.fi.q̇a in teſtō talis actus āmbi
gu⁹ qui preceſſit pōt declarari. ut ibi in
d.§.fi.⁊ ſi diceret liber rōnuȝ teſtatoriſ
probat ꝯ ſe.ut.l.rōes.C.de proba. qua
re nō confeſſio facta in ultima uolūtate.
quidā dicūt ꝙ bene probat ſi nō ſit nu
da a ptis preſentia.ut.l.nuda.ff. de do
na.uel dic aliud in rōnibus qm̄ ille act⁹
fit tm̄ ad probatōz. aliud in teſtō qḋ fit
ad diſpoſitōz principaliter.ideo teſtator
uidet magis dixiſſe ut diſponat ⁊ leget
q̄ȝ ut ꝓbatōz inducat. fallit ſi interuenit
iuramentū. ut in.d.§. codicillis. Et eſt
rō qñ iuramentū apponit quia eſt pinde
ac ſi diceret uolo iſta uerba hr̄e effectuȝ
eo mō quo melius fieri pōt.ut.l.cū pat.
§.filius matrē.ff. de le.ij. Et eſt etiā rō
propter religiōz q̄ eſt in iuramento. unū
tñ no. ſm Bar. in.d.l. cū quis.§. titia.
ꝙ cōfeſſio facta in ultima uolūtate in fa
uorem nō capacꝗ premittit facta in frau
dem.ut.d.§.titia . ubi eſt tex. ⁊ ideo ſi
teſtator confitet debere non capaci taliſ
confeſſio nihil opatur. ⁊ ideo ſi teſtator
confitet debere.dicit ibi glo.ꝙ in dubio
talis cōfeſſio preſumit eſſe facta in frau
dē.facit.l.qui teſtm̄.ff.de proba. ⁊ ſm
Bar.illa talis cōfeſſio q̄ preſumit eſſe fa
cta in fraudem nō ualidat iuramento.⁊
ideo ſi teſtator habens uxorem ſuā ſam
cui uult relinquere pluſq̄ȝ poſſit ſm for
mam.l.hac edictali.C.de ſcḋis nup.con
fiteatur ſe habuiſſe ab uxore mille ⁊ ſic
iurauit certe nihil ualet q̇a confeſſio fcā
cū iuramento ad utilitatē nō capacis nō
ualet.⁊ hoc etiā tenet Bar. pūctaliter.in
l.aurelius.§.fi.de libe.lega.idem Guil.
ꝺ cu.in.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſori.ff.ꝺ iureiur.
⁊ fuit origialiter opi.pe. quē refert Cy.
in.l.i.in fi.C.de ſacroſan. eccle. Itꝗ ſi te
ſtator in teſtō ſuo cōfiteatur ſe habuiſſe
ab uxore ſua mille.⁊ ſic iurauit ⁊ poſtea
uiuens uult illaȝ confeſſionē reuocare.ſ.
dictū eſt ꝙ iuramentū ualidat eam ⁊ nō
pōt reuocari.ut.d.§.codicill.q̇a tranſit
in ꝯctū donatiōis inter uiuos . In q̄ōne

presenti dico contra. ꝯm Bar. quia uxor
non est capax donationis inter uiuos cõ
stãte matrimonio. ꝛ ideo uir uiuẽs semp
posset reuocare quia cõfessio uidet facta
in fraudez. sed si maritus esset mortuus
tunc cũ donatio posset post mortẽ cõfir
mari heres nõ posset reuocare. ꝑ. d. § . co
dicillis. ꝛ ad corroboratõz ꝑdictoꝝ. Bal.
in suo cõsilio qd incipit in xpi noĩe amẽ
testm̃ in quo filiabus in ꝑtãte dicit an as
sertio facta in ultima uolũtate ꝓbet dic
ꝙ pe. tenet ꝙ sic. in. l. generalr. C. de nõ
nu. pecu. quia lz requirat dirigi ꝑ nunciũ
uel epistolã. ut. l. publia. in fi. ff. ꝺpositi.
tñ in ultima uolũtate nõ requirit hec cõ
munis opi. est o uz ꝑ. l. aureli⁹. § . fi. de li.
lega. ꝙ nõ probet obligatõz uel dñiuz as
sercio facta in ultima uolũtate. tex. in. c.
fi. de succes. ab intes. dicit ꝙ nõ ꝓbat suf
ficiẽter sed uehemẽter adminiculat. et iõ
apud iudicẽ multũ fidei ꝛ auctoritate. fa
cit forte ut possit deferri sacramentũ in
defectũ ꝓbatõis. de iureiur. l. si duo pa
troni. ꝛ qd ibi ꝑ Guil. ꝺ cu. ul ut cũ alijs
adminiculis faciat efficacem probatõz. ꝛ
maxime de illa summa equitate q̃ ponit
ꝛ no. i. q. vij. c. quotiens cordis oculus.
Ludo. in. l. admonendi. ff. de iureiur. dic
ꝙ Bar. dixit in. d. l. admonendi. ꝙ cõfes
sio facta absente ꝑte semiplenã ꝓbatõz
inducit ꝑ. l. capite q̇nto. ff. de adulte. cũ
sua glo. ꝛ. l. quero. § . fi. ff. de edil. edi. et
ꝑ. § . fi. de succes. ab inte. Sz ꝯ eũ tenuit
Bal. in. l. in bonefidei. C. ꝺ iureiur. R° ad
iura Bar. excepto ad all. c. fi. Itez ꝯ Bar.
tenuit sali. primo quia tex. in. l. certũ. § .
si q̇s absente. de cõfes. dicit cõfessiõz ab
sente ꝑte factã nõ ꝓbare. ergo ꝑinde ha
bet ac si dixissz nullã probatõz inducer.
non obstat glo. in. d. l. capite q̇nto. quia
ibi nõ dicit ꝙ inducat semiplenã. sed bñ
ꝙ facit indiciũ qd tñ est minus q̃ semi
plena probatio. ut. l. cũ probatio. in fi.
ff. de proba. ꝛ silr R̃ndit ad. d. l. quero.
in fi. ad. c. fi. tu dicas ꝙ Bar. in allegatõe
eius errauit qm̃ ibi dicit ꝙ testes ibi de
ponebant confessiõz corã abbate q̃ erat
ꝑs facta fore. ꝛ sic in eius ꝑñtia. ut. l. co
raz. ff. de uer. sig. ꝛ. l. diez proferre. § . co
ram. ff. de arbi. unũ nunq̃ ibi dicit ꝙ fa
cta fuerit ꝯfessio talis ꝑte absente. ꝛ si tu
dicas q̈re ergo cõfessio in casu illius. c. ñ
inducit plenã probatõz. ex quo probatũ
est eam esse factã in presentia ꝑtis. R° ut
ibi dicit glo. ꝙ ibi facta fuit in ꝑ̃sentia
ꝑtis enũciatiue ꝛ incidenter. nõ aũt prin
cipaliter. unde tex. ille nullo mõ probat
intentõz Bar. q̇a uidet uerior opi. Bal. ꝛ
sali. Itez Bal. in suo cõsilio qd incipit in
xpi noĩe amen. factũ tale est magnificus
ꝑnceps dñs Nicola⁹ ꝛc. dicit ꝙ cõfessio
facta in ultima uolũtate inter uirũ ꝛ uxo

rem nõ inducit probatõz debiti. tex. est
ff. de li. lega. l. aurelius. ꝛ idez inter quas
cunq̃ ꝑsonas q̇a ꝑ ultimã uoluntatẽ nõ
probat ꝯctus. ar. ff. de uer. sig. l. uerba
gesserũt. ꝛ lz in ultima uolũtate possit cõ
tractus annecti. ut. ff. de testa. l. heredes
palã. § . fi. tamẽ iste ꝯctus debet habere
formã debitã cõtract⁹ nõ formã ultime
uolũtatis. licet pe. aliter dicat. ut no. Cy.
in. l. generaliter. C. de nõ nu. pecu. Scdo
premitto ꝙ cõfessio inter probibitos ꝑ̃
sumit simulata. ff. de proba. l. q̇ testm̃.
ꝛ ibi no. presertim qñ uergit in ꝑ̃iudiciũ
tercij. l. i. § . sz si mutuã. ff. si q̇d in frau.
patro. Ideo q̇a uir ab uxore ꝯi matrimo
nij nõ põt cõsequi usq̃ ad certã q̃titatez
iuxta. l. hac edictali. C. de scdis nup. con
fessio excedens modũ illũ seu q̃titatẽ nõ
tz. ut. l. cũ q̇s decedens. § . titia. de le. iij.
ꝛ. d. l. qui testm̃. Sz si cõfessio probaret
uera esse bene ualet cõfessio quia qui cõ
pensat nõ donat sed magis soluit debitũ
licet soluat in alia re. ꝛ intellige ꝙ ualet
usq̃ ad cõcurrentez q̃titatez. nã dicit lex
ꝙ ille qui nõ põt titulo lucratiuo capere
nisi usq̃ ad certũ modũ nõ ꝓhibet cape
re ex cã ex q̃ tm̃ sibi hz abesse q̃tũ adesse
un⁹ mod⁹ legis nõ ponit nisi in residuo.
ut. ff. de condi. ꝛ demõ. l. sed si hoc. i. § .
cuidaz. qui tex. est ad hoc ualde nõ. pre
terea Bal. in. l. i. C. de fal. cã adie. dicit ꝙ
si testator sua mãu scripsit testm̃ ꝛ ibi cõ
fitet titio debere centũ ꝙ illa cõfessio in
cidit ultime uolũtati ꝛ eius nãz assumit.
ꝛ ideo reuocat sicut ꝛ testm̃ nisi illa con
fessio fiat in ep̃la missa ad legatariũ. ar.
l. publia. § . fi. ff. depositi. lz aliquibus ui
deret ꝙ probaret sicut liber rõnuz. pro
hoc facit. c. per tuas. ex̃. ꝺ proba. ꝛ Bal.
ibidez q̃rendo an cõfessiõz factã in testõ
possit quis reuocare dicit ꝙ Bar. dixit ꝙ
sic alij ꝙ nõ. ut. l. generaliter. C. ꝺ nõ nu.
pecu. ꝛ ibi dicit ꝙ nõ põt reuocare quin
faciat indiciũ. ut de succes. ab inte. c. fi. ꝛ
ꝑ talem cõfessionẽ orit exceptio doli ꝯ̈
ipsum testatorẽ. ut no. ff. de li. lega. l. nõ
solũ. § . si liberatõis. qd est uerũ quãdo
testator dixit dono irreuocabiliter ꝛ iter
uiuos. ut no. ff. de testa. l. heredes palam
§ . fi. ꝛ tenet ibi Bal. ꝙ cõfessio testatoris
ad obligandũ emissa cũ cã nõ probat ip
sam cãm fore uerã. ut. l. aureli⁹. § . fi. ubi
cã erat emissa ad legandũ nõ ad obligan
dũ testatorẽ quia testãdo nõ ꝯ̈hit. pe. ta
men ut refert Cy. in materia cõfessionis
facte in ultima uolũtate tenet ꝙ talis cõ
fessio ꝓbet nisi ꝯ̈ria probet. ut. l. i. C. de
falsa causa. in eius primo R°. eo aũt casu
quo ꝯ probet ꝙ nõ ualet iure cõfessiõis
ualet iur legati. si testator sciebat falsam
cãm qd presumit nisi probet error quo
errore ꝓbato nõ ualet etiã tanq̃ legatũ.

Ideo Dy.in.l.lutius.§. quisquis. de le.
ij. dicit qꝫ vba enunciatiua in testō prola
ta nō uident̄ probare. ⁊ sic uidet̄ tex. in
d.§.q̄squis.qꝫ cōfessio facta in testō nō
probet.cōtra tꝫ Cy. in.d.§.quisquis.p
pe.⁊ plenius p Cy.in.l.i.C.de fal.causa
adiec.⁊ ſm Cy.in.d.§. quisquis.nō dr̄
an probet.sed bn̄ probat ſm eū debituꝫ
subesse p id quod habet̄ in.d.l.i.ſꝫ pōt
probari cōtra.sicut ⁊ ꝯ alias cōfessiones
iux̄ nō.in.l.error.C.de iuris ⁊ fac.igno.
tn̄ si legatarius replicet de scia testatoris
poterit tūc tanqꝫ fideicōmissuꝫ petere.⁊
sic intelligit̄.d.§.q̄squis.cū si. Sꝫ ꝯriuꝫ
uidet̄ uerius p tex. in alle.l. cū quis.§.
codicill.ubi pꝫ qꝫ ꝑpt̄ iuramentū induci
tur probatio.⁊ sic a ꝯrio sensu secus si n̄
interuenisset iuramentū prout lr̄a ibi so
nare uidet̄.ar.l.i.§.huius rei.ff.de offi.
eius.⁊ pro hoc bn̄ fac̄.l.aureli⁹.§.fi.ff.
de li.lega.Et pro hac pte uidet̄ casus in
l.certū.§.si quis absente.ff.ꝺ cōfes.ubi
cōfessio facta absente pte nō ualet. ⁊ sic
nec hic debet ualere si facta est in absen
tia ptis secus si pars fuisset pn̄s quia tūc
bene probaret sicut si inter uiuos facta
fuisset.ar.eoꝝ q̄ habent̄ in.l. qui testō.
§.fi.C.de testa. quod sequit̄ etiā Bar.
nec uidet̄ bona ꝛn̄sio pe.ad.d.§.si q̄s
quia ꝛndit qꝫ in ꝯfessione iudiciali que
nō solū habet uim probatiuā sed indu
ctiuā.p id qō habet̄ in.l.lutius.§.fi.de
le.ij.⁊ in.l.i.ff.de inter.acti.⁊ in.l.si de
fensor.§.qui interrogat̄.eo.ti.que obli
gatio nō pōt induci pte absente n̄ iterue
niente nuncio uel ep̄la.nam ⁊ cōfessio ul
time uolūtatis habꝫ uim inductiuā.s.si
fideic.⁊ ideo cū diuersus sit effectus ꝓ
batiu⁹ ab inductiuo licet nō haberet in
ducere obligatōꝫ tn̄ saltē debet probare
ar.l.publia.in fi.ff.depositi. quia nō dꝫ
esse deterioris cōditionis cōfessio iudici
alis qꝫ extraiudicialis. imo melioris ꝑp
ter auctoritatē iudicioꝝ. facit qō nō.in
l.i.⁊.ij.C.si tutor uel cura.⁊ ideo uerior
uidet̄ opi. qꝫ cōfessio facta pte absente
⁊ etiā in ultima uolūtate n̄ probat qō ēt
ut est dcm̄ sequit̄ Bar.⁊ alij.qō aūt dcm̄
est.s.ſm Bar.⁊ alios qꝫ cōfessio facta in
ultima uolūtate absente pte nō ualꝫ nec
probat hoc uerū ſm Ang.in.d.l. cū q̄s
decedens.§. codicillis. nisi emanauerit
cōfessio ad exgrauatōꝫ conscie quia tunc
sufficit ⁊ ualet cōfessio absente pte facta
quia supplet̄ dei pn̄tia qui ubiqꝫ est. ut
alias dicit̄ de fisco.ut.l.i.C. de quadaꝫ
prescrip.⁊ hoc tꝫ Bal.in ꝯsilio suo qō in
cipit Philippus lello de castro ⁊c̄.p ea q̄
habent̄ p Io.an.in nouel. in.c.qꝫqꝫ. de
usur.in.vj.⁊ sequitur ex hoc qꝫ talis cō
fessio nō poterat reuocari.tu credis hoc
uerū qn̄ cōstat qꝫ ad exgrauatōꝫ conscie

cōfessus est.sed in dubio si forte in ultio
articulo cōstitutus cōfitet̄ an uideat̄ ad
exgrauatōꝫ conscie cōfiteri cogita. nām
ubi in testō nō cōstitutus in dicto ultio
articulo cōfitet̄ si semper intelligeretur
ad exgrauatōꝫ conscie cōfiteri tanqꝫ cogi
tans suū dispositū haberet locū p⁹ mor
tem qō uidet̄ prima fronte dicendū esse
destruere effectū.l.i.C. de falsa cā. uide
Bal.in.l.generaliter.C. de nō nu. pecu.
ubi dicit qꝫ heres nō pōt uenire cōtra cō
fessiōꝫ defuncti de equitate canonica ſm
Inno.in.c.cū dilectus.de succes.ab inte.
⁊ multofortius in usurario. ut nō. in.c.
qꝫqꝫ.de usur.li.vj.⁊ uide Bal.in.l.rōnes
C.de proba. qꝫ in foro penitētiali nedū
qꝫ teneat talis cōfessio sed nō pōt reuoca
ri.⁊ uide eundeꝫ in.l.i.C.de testa. qn̄ re
perit̄ scriptū manu testatoris cui adde
qō dixit Bar. de cedula. in.l.fi.C. de fi
deic.⁊ in.l.i.C.de falsa cā.cōfessio in ul
tima uoluntate emanās aut probat aut
disponit.⁊ si probat nō dispōit quia di
spositio esset inanis.probat aūt qꝫ cōfes
sio est facta pte pn̄te secus si pte absente
ut.l.certū.§.si quis absente.ff.de cōfes.
Item probat in actibus qui cōsistunt in
sola nuda uolūtate.ut.l.si auia.C.de iur
delibe.⁊ nō.in.l. pomponius scribit.ff.
de nego.ges.⁊ istis casibus nō pōt reuo
cari uirt⁹ cōfessionis.si uero cōfessio non
probat puta quia facta pte absente ⁊ nō
in actibus cōsistentibus in nuda uolūta
te ⁊ nō in actibus priuilegiatis. ut dictū
est de exgrauatōe conscie ⁊ tūc disponit
⁊ ualet in uirtute legati ⁊ pōt reuocari.
ut.l.i.C.de falsa cā adiec.lega.Ibi i tex.
aūt ex cā fideic. ad hoc.l. publia.ff. de
positi.in ea parte ipsius.l.⁊ ea alternati
ua eiusdem ꝓualet in casu pn̄ti in quo n̄
fuit pars pn̄s ⁊ in quo nō pōt probatōꝫ
inducere ſm.s.dicta.⁊ pro tāto dispōit
nisi per errorē ita dixerit ⁊ disposuerit ⁊
aduertendū qꝫ oportet qꝫ iste error pro
bet̄ liquide.unde nō sufficeret dicer̄ he
redi qꝫ probat eoipso qꝫ ꝯriuꝫ nō probe
tur pecuniā nō esse solutā.naꝫ est ꝓsump
tio qꝫ testator uoluerit legare. ⁊ ideo oꝫ
qꝫ probet heres qꝫ nō aio liberādi debi
tores sed ex errore.s.credens pecuniā so
lutā ita disposuerit.bal.in.l. nō idcirco.
C.de iuris ⁊ fac.igno.sic dicit cōsideran
dū est qꝫ interdū pn̄t vba operari de p̄te
rito ⁊ pn̄t induci ꝺ pn̄ti.interdū pn̄t ope
rari de p̄terito sed nō pn̄t inducere de ꝑ
senti.Primo casu aut uerba sunt apta ad
disponendū ⁊ disponūt.ff.de donati.l.
ex hac scriptura. aut nō sunt apta ad di
sponendū ⁊ nō disponūt.ff. de le.ij.l. ti
tia.§.lutius. Si āt q̄ris an possint indu
ci de pn̄ti uel nō recurre ad theoricā. In
no.aut est actus qui tūc geri potest uel

propter abſentiaꝫ alicuius perſone neceſ
ſarie uel propter aliā cauſaꝫ tunc certum
eſt ꝙ nō poteſt tunc fieri ideo eſt impoſ
ſibile ꝙ ūba ſint diſpoſitia. ut nō. Inno.
de offi. dele. c. cū in iure. de proba. qm̄ ꝯ
adde tn̄ ꝙ ad liberandū uerba enunciati
ua licꝫ nō poſſint diſponere inducūt doli
exceptōꝫ. ut nō. in. l. nō ſolū. §. liberatio
nis uerbo. de libe. lega. qđ falſuꝫ credo.
ꝑ nō. in. l. idem in duobus. ff. de pactis.
ergo incōtrariū eſt ius cōe. ergo ūba pro
lata abſente ꝑte que eſt de ſubſtantia ne
gocij nō pariūt nec diſponūt in iure que
ſito. ſi tamē ꝯ ius querendū poſſint ope
rari ubi illud cōſiſteret in ſola uoluntate
unius. ut nō. in. l. pōponiꝰ ſcribit. in glo.
ff. de nego. geſ. ⁊ ibi ꝑ Guil. de cu. Scđo
caſu principali qn̄ poſſunt aliquid de ꝑ
terito operari ſed nō de pn̄ti diſponere
refert aut declaratio cōcurrit cū ueritate
⁊ tunc eſt ſtandū declarationi aut eſt ꝯ
ueritatē ⁊ tunc nō eſt ſtandū. ut. l. cū fal
ſa. C. de iuris ⁊ fac. igno. aut eſt dubiū ⁊
tunc refert aut eſt talis actus ex quo ori
atur ius probatōis ⁊ tūc ſtat ūbis enun
ciatiuis de preterito. ut. l. publia. §. fi.
ff. depoſiti. aut eſt talis actus ex quo ſm̄
naturā ſui nō oritur ius probationis. et
tunc nō faciunt probationē. ut. ff. de lib.
lega. l. aureliꝰ. §. fi. ⁊ adde qđ nō. Cy. in
l. generaliter. C. de nō nu. pecu. Ex predi
ctis cōclude ꝙ interdū uerba tendūt ad
diſponendū ⁊ poſſunt diſponere. inter
duꝫ tendūt ad probandū ⁊ poſſunt pro
bare. interdū ad neutrū tendūt ⁊ neutrū
poſſunt. ut ex predictis patet.

¶ Enunciatiua uerba confeſſionis
ex ius ad liberandum.

SI uerba enunciatiua proferunt̄
per modū cōfeſſionis extra iuſ
ad liberandū an illa confeſſio
extraiudicialis probet Ang. in. l. tale pa
ctum. ff. de pactis. dicit ꝙ cōfeſſio ema
nans in abſentia ꝑtis nihil operat̄ q̄tū
cunqꝫ ad liberandū emanet. ⁊ hoc tenet
Cy. in. l. generaliter. in. iiij. q. de non nu.
pecu. deficit enim tunc conſenſus liberā
di ⁊ ſic ꝑ cōſequens n̄ eſt pactū. l. i. ff. de
pactis. ⁊ hoc tenet glo. in. l. cum de inde
bito. §. fi. ff. de proba. ⁊ oportet ꝙ talis
confeſſio repreſentet̄ per nunciū uel epi
ſtolam. ut. l. emptor. §. lutius. ff. de pa
ctis. ⁊. l. publia. §. fi. ff. depoſiti. ⁊ dicit
idem Ang. in. l. quoniā. in prin. ff. de hiſ
qui nō. infa. ꝙ confeſſio extraiudicialis
in criminibus non probat. ut tenet glo.
in dicta. l. quoniam. facit tamen indiciū
ad torturā. ut. l. capite quinto. ⁊ ibi glo.
ff. de adulte. cōfeſſio iudicialis bene pro
bat. ut dicit glo. in. l. lutius. ff. de his q̄

nō. infa. ⁊ oportꝫ ꝙ fiat in forma iudicij
alias ſi in camera iudicis nō in forma iu
dicij non probat. ut dicit glo. in. l. iube
mus. C. de libe. cauſa. ⁊ in. l. interrogatā.
eo. ti. ⁊ hoc tenet Ang. in dicta. l. lutius.
Cy. in. l. fi. C. de confeſ. uidet̄ diſtingue
re in tercia queſtiōe inter iuriſdictionem
uoluntariā ⁊ contentioſaꝫ. uide ibi ⁊ etiā
Bal. in dicta. l. unica. C. de confeſ. ⁊ alibi
dicit glo. in. l. ij. C. de iure fiſci. li. x. ꝙ cō
feſſio facta coram notario nihil operat̄
corā iudice. ſed licet ex confeſſione extra
iudiciali non poſſit ſequi cōdemnatio. ut
eſt dictū quia non probat plene debituꝫ
inducit tamen ut poſſit puniri delinq̄ns
tanq̄ ſe glorians de delicto extraordina
rie iudicis arbitrio, tex. eſt nō. in. c. cum
ſit graue. de exceſ. prela. ⁊ licꝫ in his que
dependent ex uoluntate duoꝝ confeſſio
facta in abſentia ꝑtis non probet. ut nō.
in. l. idem in duobus. ff. de pactis. ⁊ eſt
tex. ⁊ glo. in. l. ⁊ heredi. §. nos aūt. eo. ti.
in his tn̄ que dependent ex uolūtate uni
us ſecus eſt ut ratihabitione ⁊ aditione
hereditatis tunc enim non requirit̄ par
tis preſentia. ut. l. pomponiꝰ ſcribit. ff.
de nego. geſ. ⁊ per Bar. in. l. aurelius. §.
fi. de libe. lega. Hoſtien. uero in ſumma
in ti. de confeſ. §. quid ſi quis extra ius
confiteatur. dicit ꝙ Ja. doctor antiquus
dixit talem confeſſionem extra iuſ factaꝫ
preiudicare eatenus ut confeſſus neceſſe
habeat probare contrariū. ar. C. de pro
ba. l. non nudis. ⁊. l. non epiſtolis. ⁊. ff. ꝺ
proba. l. quidam. ⁊. ff. de his qui nō. in
fa. l. quoniā. ⁊ de exceſ. prela. c. q̄ ſit gra
ue. Jo. dicit contrariū quia nō nocet niſi
ſit in iure facta. ut. l. i. ⁊ fi. ff. de interro.
acti. ⁊ diſtingue ſecundū Hoſtien. ibidē
cum quis extra ius confitetur ſi ad aliuꝫ
liberandū ⁊ in ſcriptis elapſis. xxx. diebꝰ
rata eſt confeſſio. ſed infra. xxx. dies ha
bet exceptionem non ſolute pecunie exci
piuntur quandoqꝫ caſus in quibus ſtati
preiudiciuꝫ paratur. ut tractatur in. l. in
contractibus. C. de non nu. pecu. ⁊ de q̄
dam preſcrip. l. ij. in fi. ⁊. C. ad uell. l. an
tique. ſed ſi quis cōfiteatur extra iudici
um ad ſe alij obligandū ſi in ultima uo
luntate ⁊ hoc iurauerit ſtatur confeſſiōi
ff. de le. iij. l. cum quis decedens. in. §.
codicilliſ. C. de proba. auten. quod obti
net. ſi ſine ſacramento non obeſt heredi
bus niſi ex mente teſtatoris preſumatur
uim fideiꝯ. haber̄ ut quia erat cōiuncta
perſona. illi cui ſe debere confiteatur et
cui tantum erat de ſuo relicturus etiaꝫ ſi
nihil deberet. ut. ff. ꝺ dona. l. ex hac ſcrip
tura. ff. de le. ij. l. lutius. §. quiſquis. ff.
de aur. ⁊ ar. lega. l. uxor. ff. de libe. lega.
l. legaui. ſed ſi inter uiuos confiteatur q̇ſ
extra iudiciū ad ſe obligandū ſi i ſcriptꝭ

⁊ sine causa non ꝑiudicat de fide instru. c. si cautio. ff. de proba. l. cum de indebito. §. fi. sed si causam adiciat aut adicit causam mutui uel dotis quo casu exceptio cōpetit infra sua tpa. ut in. l. in cōtractibus. C. de non nu. pecu. in ḃo R°. C. de dote cau. l. fi. ⁊ auten. ibi posita quibus tpibus trāsactis rata manet cōfessio nisi querela interim exposita foret quo casu heredi ⁊ contra heredem perpetuo datur exceptio. C. de non nu. pecu. l. si intra. quod non est in potestate sua qñ cōueniatur. ff. de excep. doli. l. pure. §. fi. ff. de calum. l. annus. aut adicit aliā causam non mutui uel dotis puta emptiōis uel locationis ⁊ similiū ꝯtractuū in quo casu incontinenti parat preiudiciū sibi quia satis absurdum est ꝙ quis uoce dilucide protestatus est ⁊c̃. C. de non nu. pecu. l. generaliter. hec ubi in scriptis cōfessus est inter uiuos extra iudiciū sed sine scriptis non paratur preiudiciū scōm occasioneʒ q̇a non est confessio extra ius facta. sed dic ideʒ sine scriptis ḃm distinctionem premissam non enim scriptura est de substantia. C. de proba. l. cum res. ff. de pigno. l. cōtrahitur. ⁊ ubi in confessione causa adicitur uidet̃ habere uiʒ pacti. ff. de interro. acti. l. de etate. §. qui interrogatus. ⁊. l. i. ⁊ fi. ff. de interro. ac. que uidentur uelle ꝙ confessio extra ius non ualeat. debet intelligi ḃm Hostien. quando cōfessio fit sine causa ⁊ nulla cā est adiecta in confessione. Anto. de bu. in. c. ex parte. de confes. dicit ꝙ illud qḋ dicitur ꝙ confessio extraiudicialis non nocet neq̄ probat glo. in. d. c. ex parte. hoc intelligit ⁊ restringit nisi confessio fiat extra iudiciū cum causa quia cōfiteor me debere ex causa mutui uel alia. nam hoc probato per testes confessio mihi ꝑiudicat quia ex illa confessiōe potero cōdemnari ḃm glo. ibi ex qua colliguntur due subtiles differentie inter confessiōʒ iudicialem ⁊ extraiudicialem. prima q̇a confessio iudicialis ligat quem etiam nō expressa causa seu specificata secus in extraiudiciali. Secunda quia cōfessio iudicialis non indiget alia probatōe quia se ipsam probat eo ꝙ facta est in iudicio. sed extraiudicialis probatione indiget ⁊ non sufficit probationem fieri coram iudice sed est necessarium ꝙ fiat coraʒ tribunali iudicis quando fit per uiam contentiose iurisdictōis ⁊ ī iudicio ordiario ⁊ ordinabiliter agitato. ut. l. cum sententiam. C. de senten. ⁊. l. penu. ff. de iusti. ⁊ iure. si auteʒ fiat in summario iudicio ul̃ fiat ex arrupto uel per uiam uoluntarie iurisdictiōis. ⁊ pōt fieri quolibet loco. uel etiam si fiat in his que cōcernunt ordinationeʒ uel preparamenta iudicii. ff. de offi. proconsul̃. l. ij. ⁊. l. nec quicq̄. §. de plano. ⁊. l. ij. §. dies. ff. quis ordo in bo. pos. seruet̃. ⁊ ibi glo. ⁊. l. uoluit. §. ꝙ ait. ff. de interro. acti. secundū Bar. in. l. i. C. de confes. aliquando hoc fallit rōne persone quia alibi q̄ coraʒ tribunali potest fieri confessio. ut in. l. ad egregias. ff. de iureiuran. requiritur etiam ꝙ fiat cōfessio extraiudicialis siue iudicial̃ parte presente. ff. de interro. acti. l. fi. ⁊. l. certum. in prin. §. si quis absente. ff. de cōfes. de quo per Cy. in. l. i. C. de confes. et Bar. in. l. non solum. §. liberationis. ff. de libe. lega. in cōfessione iudiciali si illa fiat absente parte ⁊ iudice non ualet. ut glo. dicit in dicto. c. ex parte. nisi fiat ꝑsente aduocato uel alio recipiente ꝓ absente. ut nō. glo. ff. de interro. actio. l. ⁊ si sine. si presente iudice absente parte si sit confessio que emanet ꝑ uiaʒ uoluntarie iurisdictiōis hec preiudicat. ut in auten. generalem. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ idem ibi dicit Cy. ad hoc. ff. de ma. uindi. l. nō est. ⁊. c. q̄q̄. de usuris. li. vj. si per uiam contentiose iurisdictiōis ⁊ pte non citata nō ualet. ut dicto. §. si quis absente. si parte citata in casibus in quib⁹ potest procedi contra absentem iudex supplet absentis presentiam. ut. l. si ob causam. C. de euic. ⁊. l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudi. ⁊ nō. in. c. ueniens. de accusa. secundum Cy. ⁊ in. l. i. C. de confes. hoc sequitur Jo. an. in addic. spec. in ti. de confessis. §. sequitur. v̇. vij. dicit tam̄ pe. in. l. i. in fi. ff. de interro. acti. ꝙ si iudex confessionem ut publica persona recipiat absente parte etiam non citata ꝙ ualet confessio ubicunq̄ tamen dixi confessionem absente parte factam coraʒ iudice uel coram alio preiudicare. semper intellige si ad hoc est presens alias non preiudicat. ut nō. pe. ⁊ Cy. in aut̃. sacramenta. C. si aduersus uendi. in. x. q. nam ex arrupto uel casu fortuito non preiudicaret. ut glo. dicit in dicto. §. fi. ff. de interro. actio. de confessione que fit in libello. dic ut. s̈. dixi quando uerba enunciatiua proferuntur in iudicijs in extraiudiciali confessione si fiat absente parte in reali preiudicat. ut. l. si quis ui. §. differentia. de acquiren. pos. quia rem absente parte potest quis habere pro derelicto. in personali uero nec ad liberandū nec ad obligandum preiudicat nisi fiat parte uel iudice uel publica persona uel aliquo recipiēte pro absente illo postea ratum habente. ut nō. in dicto. v̇. vij. ⁊ in c. q̄q̄. de usuris. li. vj. ⁊. l. rescriptum. ff. de pactis. ⁊. l. non solum. in. §. si liberationis. ff. de libe. lega. hec uera nisi fiat per epistolam quia tunc preiudicat confitenti etiam ad obligandum. ut. l. publia.

§.fi.ff.depoſiti.⁊ hoc ideo quia ſcriptu
ra ſemper loquitur.ut nõ. in.l. nuda.ff.
de dona.quod uerum puto uiuente ipo
confitente. eo autem mortuo ſcriptura
eius non loquitur ideo non crederem ꝙ
illum obligaret ad hoc.de ſucceſ.ab inte
ſta.c.fi. ⁊ quod ibi nõ. Inno. ⁊ ut eſt di
ctum confeſſio apud acta ſcripta pro ſo
lemnitate ipſius actus requirit partium
preſentiam uel ad hunc actum citationẽ
de teſti.c.in nomine domini. ideo ſtatiꝫ
eſt nulla uel aliqua.ut dicit Bar. in alle.
l.nuda.dicit tamen Io.an.in ti.de ꝯfeſ.
§.⁊ nunc uidenduꝫ.v.quid ſi confiteor.
ꝙ in omnibus caſibus in quibus abſen
te parte alteri preiudicaret ſententia ꝙ
ei proderit confeſſio facta ut in caſibus.
c.quamuis.de re iudi.per que dicit ꝙ cõ
feſſio facta preſente uno ex conſortibus
eiuſdem litis preiudicat confitenti quo
ad alium.⁊ hec uera in hiſ que dependẽt
ex uoluntate duorum ſed in dependenti
bus ex uoluntate unius bene preiudicat
confeſſio facta abſente parte.ff. de neg.
geſ.l. pomponius. ⁊.l. nenſenius. ⁊ nõ.
Bar.in alle.l.nuda.⁊ nõ.in.l.certum.§.
ſi quis abſentem. de confeſ. ad hoc tex.
cum glo.in dicta.l.pomponius.oportet
ſecunduꝫ predicta ꝙ iudex ſedeat pro p
ter hoc alias non preiudicat ſibi confeſ
ſio.ut patet de ordine cogni.c. cum dile
ctus.ad fi. alias crimen de quo conſtat
in iudicio punietur ordinarie ſi de eo cõ
ſtaret per confeſſionem quod eſt contra
illa iura. Nõ ergo glo.in dicto.c. ex par
te.ꝙ confeſſio facta coram iudice ad ali
ud ſedente non preiudicat. ſed quando
confeſſio emanat ſuper iure reali an indu
cat obligationem ⁊ probat. ut ſi ego do
minus uel poſſeſſor cõfiteor te dominuꝫ
uel poſſeſſorem an confeſſio faciat te do
minum.dicit Bar.in.l.cum falſa.de iur]
⁊ fac.igno.⁊ in.l. ſi teſtamentum. eo.ti.
ꝙ ſi extra iudicium confiteor in iure rea
li.cuiꝰ trãſlatio pendet a poteſtate mea
ſine alia traditione ⁊ confeſſio inducitur
ut in ypothecaria.dicitur in all'.l.ſi teſta
mentum. ſed ſi confiteor circa ea cuius
tranſlatio non pendet a nuda mea uolũ
tate ſiquidem in iudicio preiudicat mihi
⁊ confeſſio inducit dominij tranſlationẽ
ut eſt caſus.ff. de confeſ.l. certum.§.i.
qui ad hoc eſt nõ.ſecundum Bar. quod
dicit eſſe uerum. etiam ſi in confeſſione
non adiciatur ſpecifica cauſa ut quia cõ
fiteor te dominuꝫ ſimpliciter. nam ſicut
libellus procedit ſine cauſa ſpecifica.ita
⁊ confeſſio ſecundum eum et per hoc
dicit ꝙ ſi confiteor eccleſiam dominam
quia nuda uoluntate tranſfertur in eam
dominium quia ꝯfeſſio preiudicat.ideꝫ
dicit in ultima uoluntate cum in illis nõ

exigatur traditio.prodest tamen confeſ
ſio quo ad probationem.ut in alle.l.pu
blia.licet nõ inducat. de hoc in ſpec. de
confeſſis.§.nunc dicenduꝫ.v.quid ſi cõ
fiteor.ad fi.§.⁊ uide etiam in eodeꝫ.§.
v.porro.ubi Specu. dicit ꝙ ſi confiteor
alium poſſidere quia ſolo animo perdit'
poſſeſſio illa confeſſione perditur. ut.l.
iij.§.in amittenda.⁊.l. ſi quis ui.§.dif
ferentia.de acquiren.poſ.in.v. ſed ſi con
fiteor.⁊ dicit hoc uerum quo ad perden
dam poſſeſſionem ſed non quo ad tranſ
ferendam quia ſolo animo non acquirit'
poſſeſſio.C.de acquiren.poſ.l.licet.ſecũ
dum Guil. de cu. hec uera quando con
fiteor ſimpliciter rem tuã eſſe ⁊ meipſuꝫ
tuo nomine poſſidere tanꝗ conductor
dicit ſpec.in ti.de confeſ.§. nunc uiden
duꝫ.v.quid ſi confiteor. ibi recitat dcm̃
Ia.bal.⁊ refert an confiteatur ſcienter ⁊
an dicat ſcienter confiteri rem tuam eſſe
⁊ eam tenere in feudum uel emphiteoſiꝫ
tunc non nocet.ut in all'.l. cum falſa.q̊a
ex hoc non conducit ſed narrat. idem ſi
dicat confiteri rem tuam eſſe ⁊ uolo ip
ſam conducere in emphiteoſim.ut dicta
l.cum falſa.fatetur tamen omni caſu cõ
feſſionem probare conductionẽ ⁊ domi
nium alterius donec contrarium probe
tur.pro hoc dicit Bar.in alle.l.cuꝫ falſa.
ſi quis confitetur talem eſſe dominũ ſue
rei ⁊ eum etiam conſtituiſſe precario no
mine poſſidere eiuſdeꝫ ꝙ ex hoc nõ trãſ
fertur.ut in.l.traditionis.C. de pactis.
ſecundum Bar. quod credo uerum pro
bando reꝫ aliter ſe hr̃e quia ſola cõfeſſio
non diſponit ex quo exigitur traditio et
ſola confeſſio conductionis ⁊ conſtituti
onis non habetur pro illa licet probetur
dicit tamen Io.an. poſt Dy. in conſilijs
in additionibꝰ ſpec.in loco preallegato
ꝙ ſi conſors litis receperat confeſſioneꝫ
qualiter ab eo ⁊ ab alio conduxit reꝫ in
feudũ ⁊ hec confeſſio preiudicat ad hoc
ꝙ conſorti ratum habenti queritur ius
agendi ſine ceſſione quia ſi per traditio
nem uel quaſi querit' ius agendi ſine ceſ
ſione per procuratorem.ff.de acquiren.
rerum domi.⁊ ſi procurator.⁊.l.ſi tradi
tio.§.fi.⁊.l. per ſeruum.§.fi. ſic ex hac
confeſſione queretur illi abſꝗ ceſſiõe uel
queſitum probabitur. nam talis confeſ
ſio probat fictã traditioneꝫ.l.q̊ſquiſ.C.
Io.de ymo.in.l. nuda.ff. de dona. dicit
ꝙ uulgatum eſt ꝙ confeſſio facta abſen
te parte non preiudicat.l.certũ.§.ſi q̊s.
ff.de confeſ. nec obſtat.l. publia.§. fi.
quia loquitur in confeſſione facta in epi
ſtola que dirigitur abſenti quo caſu ab
ſens abſenti loqui uidetur mediante or
gano epiſtole.l.qui auteꝫ.⁊.l. licet.ff.de
conſti.pecu.⁊ ideo nimirũ ſi preiudicat

⁊ secundum eundem Johannez ,ibi omis
scriptura que ex mente disponentis diri
gitur parti absenti aduerse si producat᷑
scriptura. ⁊ ad uidendum eius producti
onem pars fuit citata confessio facta in
illa scriptura seu que oritur ex illius ꝓ
ductione semper preiudicat parti. ⁊ ita
intelligitur dictus. §. si quis absente. et
hoc uoluit ibi Bartho. quando dixit
aliud forte in scriptura libelli que dirigi
tur parti. Ludo. vo i dicta. l. nuda. dicit
ꝙ confessio sine expressione cause scrip
ta probationem non inducit. l. cum de
indebito. §. fi. ff. de probatio. ⁊ de fide
instru. c. si cautio. ⁊ ꝙ ibi nõ. ꝙ hoc ue
nit tripliciter limitandum. primo nisi cõ
fessio facta fuerit in iudicio seu in instru
mento guarantigiato. secunduz Bal. per
illum tex. in. l. sicut. C. de repu. here. Se
cundo nisi cõfessio extraiudicialis fuerit
geminata quia tunc operatur tantum ꝙ̃
tum iudicialis. ut dicit glo. singularis. in
l. cũ scimus. C. de agri. ⁊ censi. ⁊ ibi Bar.
hoc dicit. li. xj. merito secunduz Ludo.
infertur ꝙ probat sine causa ut ⁊ iudicia
lis. unde secundum eum in suis dictis. in
d. l. in dicto quod incipit duplicatio di
ctionis dicit ꝙ duplicatio dictionis ope
ratur plusꝙ̃ si non esset duplicatio. pone
exemplum doctrina est cõmunis. in. l.
criminali. C. de iurisdi. o. iudi. ⁊ in. l. iu
bemus. §. sane. C. de sacrosan. eccle. duz
queritur an bona damnati per delictum
perdantur ipso iure l' per sententiã quia
aut statutum seu lex loquitur per uerbũ
futuri temporis ut perdantur ⁊ intelligi
tur per sententiaz. si loquitur per uerba
preteriti temporis intelligitur ipso iure
Modo pone ꝙ statutum dicit si quis fe
cerit instrumentum sine appositione ho
re uel diei uel nominis puniat᷑ in tot q̇n
imo ⁊ istrumentuz cassetur ⁊ irritetur an
ista uerba cassetur ⁊ irritetur intelligan
tur ipso iure uel per sententiam iudicis
iuris ordine seruato. ⁊ dic ꝙ ista uerba
duplicata casset᷑ ⁊ irridetur. intelligũtur
ipso iure. ita simpliciter dicit Bal. in ti.
de pace. cõstan. in glo. in v̇bo priuilegia
oia. ⁊ in v̇bo collo. ⁊ dicit Bar. in dicta
l. cum scimus. illud quod dicitur ꝙ v̇ba
enunciatiua non probant hoc est intelli
gendum nisi sint prolata bis quia tunc
probant sicut ⁊ confessio extraiudicialis
geminata. Item tercio est limitanduz q̇a
licet non probet plene inducit tamen se
miplenam probationem. secundum spe.
in ti. de confes. §. nunc uidendum. v̇. sed
nunquid semiplenum. ⁊ refert Anto. de
buti. in dicto. c. si cautio. Et de hoc est
casus recte intuenti secundum exempluz
quod ibi ponit glo. in. l. instrumenta.
C. de probatio. Item dicit Bar. in. l. cuz
falsa. C. de iuris ⁊ facti igno. ꝙ confessio
extraiudicialis transfert onus probandi
contrariuz in confitente. domini de rota
in decisionibus nouis. c. lxxxiij. dicũt ꝙ
confessio extraiudicialis facit indicium
non plenam probationem. per glo. in. l.
capite quinto. ff. de adult. ⁊. c. ꝙ̃ sit gra
ue. de exces. prela. Bal. in suo cõsilio qḋ
incipit an confessio facta absente parte
ad probandum liberationem ⁊ dic̃ ꝙ sic
quidam dicũt ꝙ ñ nisi pars sit presens.
nam confessio requirit presentiaz aduer
sarij sicut pactum. ff. de confes. l. certum.
§. si quis absente. ⁊ nõ. C. de confes. l. i.
ff. de pactis. l. idem in duobus. facit de
libe. lega. l. aurelius. §. fi. nisi talis confes
sio sit transmissa per nuncium uel episto
lam. ff. depositi. l. i. in fi. ff. de donati. l.
nuda. Incontrarium uidetur ꝙ talis cõ
fessio ualeat ad meram probationem li
cet ⁊ hodie exceptionem parit. ut. ff. de
libe. lega. l. non solum. §. si liberationis
v̇bo. licet pactũ non ualeat absente alte
ra parte nisi interueniat nuncius uel epi
stola quia pactum est contractus ⁊ con
fessio non est contractus. ff. de actio. et
obliga. l. consensu. ⁊ nõ. C. de sacrosanc.
eccle. l. illud. de accep. l. si acceptilatum.
§. fi. ad hoc facit. ff. de nego. ges. l. pom
ponius scribit. ff. de edil. edi. l. quero. §.
fi. ⁊ de succes. ab intesta. c. fi. So. dicen
dum est ꝙ quantum ad effectuz aliquid
inducendi uel disponendi nõ ualet inter
absentes nisi dispositio pendeat ex uolũ
tate unius tantum ut ratificatio uel im
probatio. ut dicta. l. pomponius. sed ꝙ̃
tum ad finem probandi fictam solutio
nem ⁊ repellendi petitionem contrariam
ualet. ut dicto. §. ⁊ licet quicquid. dicat
pe. C. de non nume. pecu. l. generaliter.
⁊ dicit ibi ꝙ cõfessio facta presente fide
iussore non dicitur esse facta in absentia
partis cum per fideiussorem possit que
ri reo principali exceptio doli. ut est tex.
in. l. idem in duob⁹. ff. de pactis. ⁊ dicit
idem Bal. in alio consilio suo quod inci
pit In dei nomine amen. punctus supra
quo consilium petitur ⁊ postulatur talis
est titius fecit instrumentuz in forma uẽ
ditiõis ⁊c̃. ꝙ ualet absente possessore cõ
fessio quia tendit ad liberandum posses
sorem. ⁊ omis confessio que tendit ad
exceptõz in absentia partis ualet. in autj.
de testibus. §. ⁊ licz. ⁊ nõ. in. l. i. de inter
roga. actio. ⁊. l. non solum. §. si liberatio
nis. de libe. lega. ⁊. l. generaliter. C. de nõ
nume. pecu. ⁊. C. de iuris ⁊ facti igno. l.
cum falsa. franciscus uero tigrini in suo
consilio quod incipit supra questione q̃
queritur nunquid confessio ⁊c̃. regulam
tradit ꝙ taliter confessio facta absente
parte in nullo ꝯfitenti ꝑiudicat. l. certũ.

§. si quis absente. ff. de confes. ⁊.l.fi. ⁊
ibi nõ.ff.de interro.actio.⁊.l.cum de in
debito.§.fi.ff.de probatio. Sed contra
quia si confiteatur creditor se non nume
rasse statur confessioni creditoris.ut nõ.
glo.in.l. in contractibus. de non nume.
pe.in glo.nec si uelit ⁊c. nõ igitur refert
in presentia ul' in absentia facta fuerit cõ
fessio dummodo de confessione constet
non obstat glo.posita in.l. idem in duo
bus.ff. de pactis. que cõmuniter repro
batur.⁊ huic opi.assentit Guil. de cuno
in.l.pomponius scribit. si negocium.ff.
de nego. ges. Immo econtra dicta glo.
per doctores nouos approbatur. ut.s.
plene est deductum in articulo de uerbis
enunciatiuis in ultima uoluntate prola
tis. ⁊ ista est cõmunior sali. in.l. unica.
C.de confes. tenet expresse ꝙ confessio
extraiudicialis non ualet nisi fiat parte
presente. ⁊ hoc quando est obligatoria
⁊ ita omnes cõmuniter fatentur. sed ubi
sit liberatoria. quidam dixerunt ut Bal.
⁊ franciscus tigrini in dictis consilijs ua
lere quo ad doli exceptionem.per nõ.in
l.non solum.§.si liberationis ṽbo.de li.
lega.quod reprobat Bar. in dicto.§.si
quis absente.per aliam glo.que ibi uide
tur contraria.⁊ in.l. idem duobus.ff. de
pactis.⁊ etiam per tex.⁊ glo.in.l. ⁊ here
di.§.non autem.eodem ti. sed secundũ
eundem Bar. de sali. ille loquitur in pa
cto quod est liberationis inductiuum et
ad non petendum in futurum nos loqui
mur in confessione liberationis declara
tiua in qua dicendum est in distinctiõe
ꝙ facta aduersario absente ⁊ nemine pro
eo recipiente non ualet ipso iure. ut nõ.
glo.ij. ad fi. in.l. pomponius scribit.ff.
de nego.ges.Item dic ꝙ aut confessio fa
cta est aduersario instante petente uel in
terrogante ⁊ ualet. ut dicta.l. fi.⁊.l. si si
ne.§.i.ff. de interroga. actio. aut est fa
cta aduersario presenti sed non petenti
nec interroganti uel instanti ⁊ ualet. ut
dicta.l.si sine.in prin.⁊ quod nõ. glo.in
l.i.C.de confes.in.ṽ.illud uero. que sic
debet intelligi.aut est facta presente ad
uersario non petente uel instante uel nec
recipiente uel statim acceptante ⁊ tunc
dico ꝙ non preiudicat. ut sentit Cy. in
dicta.l.unica.in.vj.q.⁊ est ratio differen
tie quia non seruatur significatum uerbi
ut fieri debꝫ.ut.l.ij.§.appellata.ff.si cer
tum peta. est enim confessio simul duo
rum pluriumue eiusdem rei fassio ex di
ctione con q̃ notat simulantem.ut.ff.de
pactis.l.i.§.i.si ergo simul utriqꝫ non fa
tur non est confessio igitur ualere nõ de
bet.ar.l.i. in prin.ff. de uerbo. obliga.
Item quia multi per iocum uel solatium
talia uerba proferũt uel ut euitent inter
dum petitores querentes ab eis mutua
⁊ ipsi uolentes eos curialiter repellere di
cunt non habere. immo a petro hic me
cum existente recepi pridie centum mu
tuo ⁊ cum petrus tacet qui si forsan uo
caret testes ille tunc negaret. aut confes
sio est facta ex toto absente aduersario.
⁊ tunc aut est facta in iudicio ⁊ tunc aut
per modum iurisdictionis contentiose
aut uoluntarie.si contentiose dic ꝙ olim
non ualebat. ut dicto.§. si quis absen
te.⁊.C.si per uim uel alio modo.l. fi.et
ff.de interroga.actio.l.fi.Et est ratio q̇a
olim hermodiciuꝫ contrahi non potest
hodie uero quia hermodicium contrahi
potest ualeret parte legittime citata.ut
C.de iudi.l. properandum.§.i. ⁊.ij. et
§.cum autem.⁊ ita nõ.glo.in.§.i. si q̇s
absenti. ⁊ idem ibi nõ. docto. si per mo
dum iurisdictionis uoluntarie.ideꝫ dico
si iudex agit expresse eam recipere ⁊ ab
senti querere.ar.ff.de magistra.conue.l.
i.§.exigere.⁊.ff.rempubli. sal.fore.l.ij.
cum similibus.

¶ Enunciatiua uerba in epistolis ꝓlata.

SI uero uerba enũciatiua profe
runtur in epistolis cõclude se
cundum Bal.in.l.i. C. de con
trahen.stipula.ꝙ ubi per epistolam nun
ciatur illud quod per epistolam potest
confici ⁊ induci.illa nũciatio inducit ob
ligationem ⁊ eam inductam probat secũ
dum Archidi.⁊ bene est tex. in.l. titius.
la.ij.ff.de constitu.pecu.si autem nõ po
test confici quod denũciatur per episto
lam inter contrahentes tunc nõ inducit
obligationem.sed eam inductaꝫ probat
ut.l.publia.§.fi.ff. depositi. ⁊ ibi Bal.
fatuus est qui epistolam mittit presenti
cuius copiam habet quantum uult ⁊ po
test ei uerbo omnia explanare. quando
ꝙ tamen et per modum epistole quis
presenti loquitur exempluꝫ.ff.de pact.
l.emptor.§.lutius. unde littere preiudi
cant scribenti quando quid certum con
tinent ⁊ specificum. ut.l. lutius.ff. de fi
deicõmissis.si autem littere sunt genera
les ⁊ incerte.ut sunt littere credenciales.
tunc dic secundum Bar.in dicta.l.luti⁹.
ꝙ aut dicte littere sunt nimium genera
les.ut tali latori presentium de his que
uobis dixerit dabitis plenam fidem tũc
earum figore non poterit agere talis la
tor in preiudicium scribentis quoniam
tales littere sunt magis cõmendatorie.
quasi dicat iste lator est persona fidei po
testis de eo confidere ⁊ sic non obligant
scribentem.ut.l.fi.C.ꝙ cum eo.ff.de do
lo.l.eleganter.§.fi.ff.mandati.l. si uero
non remunerandi.§.cum quidam.⁊ dic̃

Cy. in dicta. l. fi. ꝙ littere cōmendaticie
scribentem non obligant. magnates eniz
de facili tales lit teras concedunt. fallit si
ex qualitate persone scribentis aliud ap
pareat ex quo generaliter certificaretur.
ut si ille de quo scribebat erat factor seu
institor scribentis in aliqua mercancia
quia tunc uidetur dicere ꝙ ei adhibeat
fides in negocio illius mercancie. tex. est
notabilis in. l. cuiuscunq;. §. sed cum ful
lo. ⁊. §. plane. ff. de instito. ar. ff. de vbo.
obliga. l. triticum. ⁊ ibi nō. Item fallit si
dixit in epistola adhibe plenam fidem
super me uel meo periculo. ut. ff. manda
ti. l. si uero. §. si quis mandauerit. in fi.
quandoq; iste littere sunt magis specia
les puta tali latori presentium de inten
tione mea plenarie informato dabit[is] ple
nam fidem. Et hoc aduerte quia aliquā
do mandatur ut tali credatur tantum id
quod ei refert ⁊ tunc nō cōtrahet. aliud
est enim credere contrahentem referenti
et hoc nullam dispositionem continet.
aliud est contrahere. si enim cum tali ali
quis celebratur contractus non obliga
tur nec obligat mandantez quia excedrt
fines mandati. ff. mandati. l. diligentei.
⁊ nō. ff. de procur. l. procurator. in glo.
⁊. ff. de solu. l. hoc iure. fallit ratione per
sone. ut si esset institor ut dixi. fateor
tamen ꝙ si occasione illius credulitatis
passus sum damnum possum recupera
re per actionem mandati puta ille lator
dixit mihi ex parte scribentis ꝙ si ego
uellem talem librum pro certa quantita
te mitterem pecuniam. ego credens misi
⁊ in hoc expendi dominus non uult da
re librum istud damnum repetam. ut. l.
si tibi mandauero. §. fi. ff. mandati. sed
si ille lator litterarum dixit talis fecit me
procuratorem ad contrahendum tecum
negocium. ego credidi ⁊ tanq; cum pro
curatore contraxi non preiudicat mihi
scribenti nec debet credi ei quando nar
rat aliquid quod pertinet ad ipsum lato
rem seu referentem per quod acquiretur
comodum seu officium nisi quatenus lit
teris esset expressuz ne detur materia ma
lignandi. ut. l. fi. ꝙ cum eo. ⁊. ff. ꝙ iussu.
l. i. in princi. ⁊ creditur sibi sine iuramen
to cum ab utraq; parte eius fides sit ap
probata scilicet a mittente. ⁊ ab eo qui
recipit. ut nō. ff. de ferijs. l. i, licet uidere
tur contrarium. ut. l. theopompus. ff. de
dote prelega. Sed dic quando testator
dicit esse standum dicto alicuius de eo
quod testator sibi dixit. ⁊ quia tunc di
ctum illius est dictum defuncti magis q̄
deponentis. ideo tunc debet iuratus de
ponere ut testis. sic loquitur. l. theopom
pus. ⁊. l. iurisiurandi. C. de testibus.
quandoq; testator dixit standum esse
dicto alicuius de eo quod sibi deponen
ti esse uidebitur tunc in illo dicto nō est
testis sed magis quidaz arbitrator. ideo
non debet iurare. ut. C. de arbi. auten. de
cernimus. ⁊ hoc uerum quando aliquis
est assumptus a testatore uel a parte sim
pliciter. sed si assumeretur a iudice puta
quia iudex dicit referas mihi quod tibi
uidebitur de tali re. ut medici qñdo as
sumuntur ad uidendum tale uulnus tūc
talis debet iurare. ut. l. comparationes.
C. de fide instru. licet contrarium nō. in
dicta. l. iurisiurandi. ⁊ in. l. i. post princi.
ff. de uen. inspi. contra predicta facit. l.
hac edictali. in. §. his illud. C. de secun
dis nup. ubi uidetur dici ꝙ quando q̇s
assumitur a partibus debet iurare. sic in
tellige ꝙ ibi assumitur a partib[us] de man
dato iudicis uel assumitur a partib[us] hoc
est a gentibus ut iuret. alias secus. ut di
cta. l. theopompus. ⁊ ibi Bar. Bal. in. l.
captatorias. ff. de testamēto milit[um]. dicit
quid si testator cōmisit declarationem
incertorum. Seyo qui declarauit indiscus
se ꝙ deberent restitui Gayo tanq; ab eo
extorta. an ualeat dcā declaratio. consu
luit Bar. ꝙ nō. per. l. thays. §. sororem.
de fideicom. liber. cum aliquid ei con
stare debuerit requisito herede. ff. de
transactio. l. cum hij. §. si pretor. ⁊. ff. de
usufructu lega. l. legatum ciuitati. ⁊ de
testamentis. c. nos quidem. uidetur ta
men ꝙ de hoc credatur iuramento ipsi[us]
exetutoris si alias est honesta ꝑsona. ut
dicta. l. theopompus. ⁊. l. si quis pro re
demptione. C. de dona. Sed si executor
non est persona fidedigna uel aliquod
interesse pretenderet non crederetur sibi
C. de epis. ⁊ cleri. l. si quis in conscriben
do. in ultima. q. per Cy. sed si testator
mandauit stari dicto guardiani minoruz
uel priori predicatorum ei stabitur. ar.
ff. mandati. l. si mandauero. §. si tibi. Si
uero testator mandauit stari sue cedule
deposite apud sacristiam fratrum. dicit
Ja. de bel. ꝙ ista cedula tanq; priuata ñ
probat. tu dic quia immo probat quia
est approbata in testamento per ipsius te
statoris confessionem. de fide instrumē.
auten. ad hoc. C. de condi. ⁊ demon. l. i.
⁊. l. si ita scripserim. ff. de rebus dubijs.
nec potest negari scriptura apparens de
manu testatoris quam testator esse pro
priam fatetur. ar. C. de testamentis. l. cū
antiquitas. v. sin autem. Sed pone ꝙ sta
tututū est ꝙ si alicui fuerit datū damnū
furtiue igne uel ferro ꝙ homines uille in
cuius territorio fuerit factum teneatur
illud emendare. Euenit ꝙ inimicus dam
num passi mittit epistolam seu litteras
potestati ⁊ dicit se damnum dedisse an
credatur litteris. ⁊ an modo damnum

passus possit habere regressum cōtra uil
lam pro damno. Ja. de are. in suo consi
lio ꝙ incipit statuto parme cauet᷑. tenet
ꝙ non probant in preiudicium damnū
passi. ⁊ hoc quatuor rationibus. Primo
quia dicta confessio non fuit facta in iu
dicio. ut. l. i. de interroga. actio. Secun
do quia dicta confessio confitenti non
damnuꝫ passi debet nocere. ff. de inter
roga. actio. l. de etate. R°. i. de probatio.
l. exemplo. ⁊ in auten. de iureiuran. a mo
riente prestito. primo R°. Tercio quia
dicta confessio facta fuit absente eo cui
damnuꝫ data fuit merito nocere non de
buit. l. certum. §. si quis absente. ff. de cō
fes. ⁊. l. fi. ff. de inter. actio. Quarto quia
ille qui est confessus est inimic⁹ damnuꝫ
passi. ⁊ sic ei credi non debet. ff. de que
stionibus. l. i. §. questioni. in auten. de
testibus. §. quia uero odiosus. ff. de adi
men dis leg. l. iij. de testi. l. iij. in prin. de
suspectis tuto. l. tutor. ⁊ in summa ubi
cunqꝫ dicitur ꝙ epistola plenam proba
tionem inducit. iuxta. l. publia. ff. depo
siti. hoc esse uerum intellige nisi fuerit ꝑ
parteꝫ aduersam contradictum quia po
stea in fauorem sui uti non potest. non
enim debuit ei prodesse ꝙ nisus est im
pugnare. ut. l. quesitum. cum similibus.
ff. de acquiren. heredi. ita uoluit spec. in
ti. depositi. §. viij. v. i. in simili. et Bar.
in. l. post legatum. ff. de his quibus ut in
dignis. ⁊ Archidia. in. c. i. de constitu. et
in. c. presentium. de testibus. et ibi Jo.
an. in. vj. Si uero non fuerit contradictū
sed acceptata et tunc probat et accepta
ta intelligitur secundum Ludo. in. l. nu
da. ff. de donatio. eoipso ꝙ pars tacet
non contradicendo. ff. ad macedonium.
l. si filius. in clemen. i. de procuratorib⁹.
in cle. ⁊ quod habet᷑ per Bar. in. l. titius.
ff. de constitu. pecu. ⁊ in. l. quo enim. ff.
rem ratum haberi. ubi dicit ꝙ aut gerit᷑
aliquis actus pertinens ad acquisitionē
et ad mei comodum ⁊ tunc non impro
bare est approbare. ut. l. si absentis. C. si
certum petatur. ⁊ ibi per glo. ⁊ doctores
quandoqꝫ geritur actus qui respicit me
um preiudicium ⁊ tunc quandoqꝫ super
uenit simplex scientia. ⁊ eo casu non ap
probare est īprobari. ut. l. ꝓcurator. in
fi. ff. rem ratum haberi. quandoqꝫ super
uenit scientia cum aliquo actu ut cum ꝓ
sentatione litterarum uel instrumenti. et
dominus recipit ⁊ tunc non improbare
est approbare. ut. l. si filius. ff. ad mace
donianū. ⁊. l. i. §. fi. ff. nauta. caupo. sta.
¶ Preterea fallunt in. l. fi. ff. qui ⁊ a qui
bus. ⁊. l. in sponsalibus. in fi. ff. de spon
sa. et potest quis habere ratum absente
parte. ut nō. glo. in. l. pomponius scribit
de nego. ges. Anto. de butrio in clemē.
prima. de procura. dicit. licet Gui. de
monte laudino tenuerit ꝙ sola receptio
ne instrumenti in dubio nō uideatur cō
sentire nisi ab aduersario ꝓbetur ꝙ ani
mo recipiendi mandatum illud recepit.
⁊ ꝙ hoc constet per uerba eius uel aliuꝫ
actum exteriorem. tene quicquid Guil.
tenuerit scdm Genzellinum ꝙ sufficit ꝙ
scienter receperit epistolam absqꝫ prote
statione alias dicta clementina esset fru
stra. nam solo facto sepe quis consentit.
nō. de appella. dilecta. ad hoc quia recipi
ens instrumentum uidetur approbare o
mnia contenta in instrumento. ō renun
cia. c. sane. de officio delega. c. coram. ut
lite penten. c. ecclesia. lo. ij. ⁊ quod ibi
nō. ⁊ ꝙ approbans scripturam omnia in
ea contenta approbare uidetur. viiij. dis.
ut ueterum. ⁊. c. si ad scripturas. Bal. in
Rica. C. de constituta pecunia. de istis
litteris tali dabitis plenam fidem quid
operentur. dicit Bar. ponit in. l. lutius.
ff. de fideius. tu dic ꝙ sic debent intelligi
dabitis plenam supple ⁊ bonam fidem.
non ergo omne quod loquit᷑ credenduꝫ
est sed si ad bonam fidem spectet id cre
dere. si ergo dicit aliq̇d uerisimile uł uti
le mittenti credi potest. ar. ff. como. l. ar
gentum. si auteꝫ pertinet ad expoliandū
dominum tunc non debet credi. ut. ff.
mandati. l. creditor. in fi. ⁊ facit. l. fi. C.
ꝙ cum eo. Jste ergo littere intelligunt᷑ da
bitis plenam fidem discreto modo. do
minus Anto. de butrio ⁊ dominus Pe.
quos sequitur ꝑmo. in. c. fraternitati. de
cleri. non residen. tangunt de istis litte
ris cōmendatitijs uel credētie quas ami
ci sibiinuiceꝫ sepe mittunt quem effectū
habeant. de quibus per Bar. in. l. lutius.
de fideiusso. ⁊ in effectu concludit ꝙ si
sunt multum generales puta quia in eis
cōmendatur portans ipsas litteras tunc
lator taliuꝫ litterarum nihil poterit age
re in preiudicium scribentis. quia uerba
generalia non sunt obligatoria. l. si vo ñ
remunerandi §. cum quidam. ff. manda
ti. Jdem dicunt si in eis dicatur latori ꝑ
sentium in his que dixerit detis plenam
fidem quia censent᷑ esse cōmendatitie et
per eas in effectu uidetur dici ꝙ lator sit
fidepersona. facit. l. fi. C. ꝙ cum eo. ido
non poterunt obligari scribentem. fallit
si ex qualitate persone pro qua scribitur
aliud appareat. ut si ille pro quo scribe
bat erat factor ipsi⁹ scribentis in aliqua
mercancia quia tunc uidetur dicere ꝙ ei
adhibeat fidem in negocio ipsius me
cancie. per. l. cuicūqꝫ. §. si fullo. de insti.
Jtem fallit si in littera dixit ⁊ adhibe e
plenam fidem super me ⁊ meo periculo
l. si uero non remunerandi. §. si quis mā
dat. Quandoqꝫ uero sunt littere magis

ſpeciales puta latori preſentium de in
tentione mea plenarie informato da
bis plenam fidem. tunc dicũt ꝙ cum mã
datur ſolum ut credatur id quod refert
ꝙ non per hoc poterit aliquis contract⁹
cum ipſo celebrari niſi qualitas perſone
aliud ſuaderet ut ſi eẽt inſtitor ſeu factoꝛ
ipſius ſcribentis . ut. ſ. dixi. ſi tamen ra
tione credulitatis paſſus eſſ3 damnũ ille
cui ſcribitur poſſet recuperare per actio
nem mandati puta ſi dixit ex parte ſcri
bentis ꝙ ſi ille cui ſcribitur uellet talem
librum uel talem rem pro tanta quanti
tate mitteret ad eũ. nam ſi miſit ꝛ in hoc
fecit expenſam ſi poſtea ſcribens nõ uult
dare poterit illud damnum recuperari.
per. l. ſi uero non remunerandi. §. ſi qs.
alle. ꝛ ſic patet ꝙ ut poſſit contrahere
requiritur ſpecificatum mandatũ ne al's
detur materia malignandi. l. fi. c. ꝙ cum
eo. Et ex predictis patet ꝙ ſi ille cui mit
tuntur littere cõmendatitie mutuet pecu
niam ipſi portanti litteras regulariter ñ
tenetur ſcribens pro tali mutuo niſi in
litteris aliud fuerit expreſſum. uel niſi in
caſu de quo . ſ. dixi qð tene menti quia
poteſt ſepe de facto contingere. Bar. ue
ro in. l. nuda. ff. de donati. dicit circa epi
ſtolas que mittuntur abſentibus. dic ꝙ
aliquando querit' de effectu eius qui in
ipſis continetur. ꝛ tunc dic ut dicit Cy.
in. l. non nudis. ꝛ in. l. non epiſtolis. C.
de probatio. quandoq; queritur an pro
bet. ꝛ tunc aut epiſtola confeſſatur ꝛ ꝓ
bat. ut. l. publia. in fi. ff. depoſiti. cum ſi.
aut non confeſſatur ꝛ non probat. ut. l.
publia. ꝛ tunc ſi habet ſigillum autenti
cum ꝛ probet. ut. l. ſi qua per calumniaʒ
C. de epiſ. ꝛ cleri. ꝛ ibi per docto. C. de
publicanis. l. publicanus. §. i. ꝛ ibi aliq̃
liter etiam per Bar. aut non habet ſigillũ
autenticum ꝛ tunc debet approbari per
comparationem ſicut de libris rationuʒ
dicitur ꝛ hoc quando epiſtola mittitur
abſenti quia eſt illa ratio que eſt in libro
rationum quia non eſt quid imputetur
parti. ꝛ de ſigillo an probet. dic ſecundũ
Anto. de butri. in clemen. prima de pro
curatoribus. ubi dicit ſic Guil. de cuno
dicit in. l. ſi procurator. ff. de procurato
ribus. ꝙ ſi ſigillum eſt autentice perſone
adhibetur ei plena fides . ff. de officio
preſi. l. diuus. in auten. ut nulli iudicuʒ.
§. ſi quis uero comprehenſorum. Si au
tem ſigillum eſt priuate perſone tunc di
cit ꝙ exiguntur duo ut probet. primum
ꝙ ſit ſigillatum ꝓprio ſigillo ſigillantis
Secundo ꝙ conſtet dominum ſigillaſſe
nec ſufficit ꝙ appareat ſigillatum ſigillo
domini quia potuit eſſe ꝙ fuerit appoſi
tum falſo. C. de latina liber. tollen. l. i.
§. ſed ne. ad hoc de proba. c. tercio loco
hoc non placet Guil. de monte laudino
prout requirit ꝙ ſigillo proprio ſigille
tur quia ꝛ alieno ſigillo poteſt quis ſigil
lare. ff. de teſtamentis. l. teſtamentum.
§. fi. Si autem non conſtat an ſigillum
ſit ipſius nec de uoluntate eius appoſitũ
tunc dicit ꝙ ſigillum non releuat. Con
clude ſecundum eum aut ſigillat ſigillo
proprio ꝛ conſtat ꝙ ſigillauit ꝛ tunc pꝛo
bat. aut ſigillat dominus ſigillo alieno
ꝛ conſtat ꝙ ſigillauit idem aut apparet
ſuum ſigillum inſtrumento nõ tamen cõ
ſtat ꝙ ille ſigillauit tunc dicit ꝙ licet nõ
proficiat ut ſimpliciter admittatur. ſuffi
cit tamen ut cuʒ cautione de rato admit
tatur. C. de probatio. l. i. Ja. butri. in di
cta. l. ſi ꝓcurator. Idem ſequitur dicens
ꝙ ſi non conſtat de uoluntate ſigillantis
ꝙ ſcriptura non probat niſi fuerit appro
bata. probat tamen ſemiplene ſecunduʒ
Marti. ſilli. ꝛ Pe. ꝛ hoc in priuatis ſigill'.
In ſigillo autem publico ſigillans dicit
idem ꝙ non probat niſi conſtet de uolũ
tate ſigillantis uel ſigilluʒ tenentis ne de
tur materia fabricandi falſum. ut in. l.
unica. §. ne autem. C. de caducis tollen.
his autem interuenientib⁹ probat. ut in
l. ſiqua ꝑ calumniã. alle. Bar. in dicta. l.
ſi procurator. dicit cuius uerba aliquo
addito. concludo ſi queratur an credat'
litteris ad preiudiciuʒ domini ꝛ dico ꝙ
ſic. conſtito ꝙ littere ſint ſue uel ab eo ſi
gillate uel approbate per comparationeʒ
ſecundum illa que habentur in. l. ſcrip
turas. ꝛ auten. ibi poſita. C. qui po. in pi
gno. habe. Si queratur an ꝓbet quo ad
hoc ut procurator admittat'. dic ꝙ aut
ſunt littere ſigillate ſigillo publico aut
priuato. ſi ſunt ſigillate ſigillo publico ꝛ
conſtat ꝙ de uoluntate ſigillantis ꝛ pro
bant. ut dicit Ja. butri. ſi ſunt ſigillate ſi
gillo publico. de quo conſtat. ſed nõ ap
paret ꝙ de uoluntate ſigillantis. ꝛ tunc
credo ꝙ non credatur quia iſtud eſt ma
gis preiudicij. ut nõ. in. c. poſt ceſſioneʒ.
de probatio. niſi forte ad impetrandum
uel niſi admittatur cum cautione de rato
licet Bar. dicat indiſtincte eum admitti.
per. l. ſi qua per calumniam. alle. ꝙ non
placet per iam dicta. ꝛ dicit ibi Bar. ꝙ
ſigillum eſt publicum eo ꝙ eſt alicuius
domini uel comitis. allegat. l. primã. ff.
de ſeruis fugitiuis. ꝛ. l. diuus. ff. de offi.
p̃ſi. ꝛ in auten. ut nulli iudicuʒ. §. ſi quis
uero comprehenſorum. ꝛ an litteris epiſ
coporum cuʒ ſolo ſigillo ſine teſtibus ꝛ
ſine tabellione credatur. dic in deciſioni
bus nouis deciſione. xxiij. ꝛ tenent ꝙ in
his que ſpectant ad eius officium inter
ſuos ſubditos. ꝛ quando non procedit
ut iudex eis creditur ꝛ ſtatur. aut ſigilluʒ
eſt priuatũ. ꝛ tunc ſi littere ſunt ſigillate

ſigillo proprio.⁊ conſtet de uoluntate ſi
gillantis puto ꝙ probet abſqȝ alia ꝓba
tione.aut conſtat ꝙ ſunt ſigillate aliquo
ſigillo alieno ⁊ non conſtat ꝙ de uolun
tate domini ⁊ nihil probant.aut conſtet
ꝙ ſunt ſigillate aliquo ſigillo ⁊ non con
ſtat cuius ſit ſigillum.⁊ idem aut ſunt ſi
gillate ſigillo de quo conſtat non tamen
conſtat ꝙ de uolũtate domini ſigilla ſũt
⁊ tunc dicit Bar. ꝙ ſi littere ſunt appro
bate probant.ſi uero non ſunt approba
te non probant. Approbatio autem fit
tribus modis ſecundum eum ſi habet te
ſtimonium publicum.ut quia notariꝰ at
teſtatur ꝙ fecit dictas litteras proprio
ſigillo ſigillari uel alieno . C. de fide in
ſtrumentorum.auten. ad hec. Secundo
modo poteſt approbari per teſtes qui fu
erunt preſentes qui dixerunt ſe uidiſſe ſi
gillari.ut.l.ſi quis ex ſignatoribꝰ.ff. quẽ
admodum teſtamen.aperiant̃. ⁊ qȯ nõ.
in.l.ij.circa principium.eodem ti.aut cõ
ſtat ꝙ ſigillo alieno ſigillauit. ⁊ conſtat
ꝙ de uoluntate eius ⁊ probat.ut.l.ad te
ſtamentum.§.fi.alle. Quandoqȝ cõſtat
ꝙ procurator habet ſigillum tantuȝ nec
habet aliam ſcripturam ⁊ tunc non pro
batur ex hoc mandatum quoniaȝ ſigillũ
nihil aperte arguit. ut notat Archidi.in
c.q̃uis.ꝺ ꝓcur̃.li.vj.⁊ tȝ Guil.de monte
laudino.in clemen.prima de procurato.
Jaco.butri.in.l. ſi qua per calumniam.
C.de epiſ.⁊ cleri.dicit ſi queritur an litte
re probent.dicit ꝙ aut habetur ſigillum
autenticum ſeu publicum aut priuatum.
Primo caſu probant.ut dicta.l.ſi qua ꝑ
calumniam.⁊ eſt ſecundum ipſum ſigillũ
publicum ſigillum epiſcopi ciuitatis aut
uniuerſitatis. Si auteȝ littere priuate ha
bent ſigillum alicuius . tunc aut habent
teſtimonium publicum ut fit cotidie de
conſilijs.⁊ dic ꝙ qui dant ea ſigillata et
precipiunt notario ꝙ inde conficiat in
ſtrumentum.⁊ tunc probant.ut.l.i.circa
medium.C.de cõmuni ſeruo manu. aut
non habent teſtimonium publicum et
probant ad inſtar. ſcripture priuate cõ
tra ſcribentem.ut.l. ſi procuratorem.ff.
de procuratoribus. ⁊.l. inſtrumenta.C.
de probatio.unde ſecundum Cy. in.l.di
ſtrahente.C.de rebus alie. non alie. ubi
quis apponit ſigillum ſuuȝ ſcienter in ali
quo actu tunc tenetur ei ſtare quia uide
tur approbare ⁊ ſibi preiudicat.ut.ff.de
pigno.l.fideiuſſor.§.ſi pater.hinc eſt ꝙ
ubi priuatus dat mandatum per ſigilluȝ
ſuum fidem facit contra eum.ff. de pro
curatoribus.l.ſi procurator. de hoc per
Inno.in.c.ij. de fide inſtrumentorum.⁊
ſpecu.in ti. de procuratoribus.§. ratio
ne autem forme.v. item quia non ſunt.
⁊ uide Archidia.in.c.ut circa. de electi.
in.vj.Si uero ſigillum apponeretur igno
ranter tunc non preiudicaret.ut.l.gaiuſ.
de pigno.actio.et dicit idem Jaco. in.l.
ſi litteras.C.mandati. Quandoqȝ littere
diriguntur ad creditorem aut ſunt ſoluȝ
cõmendatorie ⁊ non obligant cõmendã
tem.ut.l.ſi uero.§.cum quidam.ff. mã
dati. aut in eis continebatur ꝙ debeat
pecuniam mutuare debitori ⁊ tunc man
dans tenetur mandati debitor certi con
ditione.ut.l.ſi litteras.C. mandati. aut
littere directe fuerunt ad procuratorem
ſiue ad debitorem.⁊ tunc dominus man
dans tenetur utili inſtitutoria.ut.l.ſi mu
tuam.C.de exercito.aut fuit miſſus acci
piens tanqȝ nuncius ⁊ tenetur dominus
certi conditione. ut.l. ſi ex contractu.C.
ꝙ cuȝ eo.Si uero preſens preſenti daret
ſcripturam in moduȝ epiſtole ut cotidie
fit tunc eſſet ideȝ qȯ in Apocha. ⁊ ſecun
dum Ang. in ſuo conſilio quod incipit
In chriſti nomine amen tres ſunt caſus
⁊c.ſic dicit tres ſunt caſus.aut in apodiſ
ſa quis confitetur eſſe debitorem preſen
tis uel abſentis.aut dubitatur aut fuerit
preſens alter alter ne.Primo caſu apodiſ
ſa probat ſi apparet ꝙ ſit manu illiꝰ ſcrip
ta ⁊ contineat cauſam.ſinautem indiſcre
ta non probat.ff. de proba.l. cum de in
debito.§.fi.Secundo caſu ſi eſt indiſcre
ta non probat nec pro ea preſumitur.ff.
de donatio.l. nuda ratio. ſin autem eſt
diſcreta .i. cum cauſa tunc aut eſt deſti
nata per nuncium ⁊ probat.ut.l.publia
§.fi.ff. depoſiti. Idem eſt ſi eſt tradita
procuratori abſentis.ff. de uerbo.obli.
l.ſi ita ſtipulatus.§.griſoganus. aut eſt
apodiſſa ⁊ non apparet tranſmiſſa . tunc
aut reperitur penes creditorem ⁊ preſu
mitur tranſmiſſa. ⁊ probat argu. C. de
pactis conuen.l.penul.cum glo.ff. de ꝓ
batio.l. ſi cirografum. aut reperitur pe
nes debitorem tuc ſunt opi . quidam di
cunt ꝙ non probant.ar.ff. de confeſſis.
l.certum.§.ſi quis abſente . niſi ſit ad li
berandum. de liber. lega.l. non ſolum.
§.liberationis uerba . pro iſta parte ꝙ
non ualeat.facit quod nõ.ff.de actio.et
obliga.l.ex conſenſu.de ſacroſanc.eccle.
l.illud.de contrahen.empti.l. fi.in fine.
C.de donatio.l.ſi ambigitur.Alij dicũt
ꝙ ualeat etiam abſente aduerſario facta
C.de conueniendis fiſci debi.l.fi. ⁊ Azo
in ſumma . C. de fide inſtrumentorum.
Sed contra iſtos facit quia teſtamentuȝ
factum in ſcriptis eſt in hac confeſſione
quedam apodiſſa teſtatoris ⁊ tamen nõ
probat.de liber.leg.l.aurelius.§. fi.niſi
dicatur in teſtamẽto aliquid. ut quia fit
animo teſtandi non probandi ⁊ ligandi
Item teſtatorem de quo per Cy. C. de
non nume.pecu.l.generaliter. In dubio

presumitur presens fuisse ille qui apodis
sam non dico epistolam producit. C. de
ↄtrahen. stipu. l. i. Bar. in auten. et si con
tractus. C. de fide instrumentorum. circa
Apodissam dicit. aut aperte contra quã
producit᷑ confessat᷑ ꝙ est sua manu facta
et facit fidem ut. l. cũ de indebito. §. fi.
ff. de proba. aut negatur. et tũc aut habꝫ
subscriptionem trium testiũ et contrahẽ
tium ⁊ tũc ex comparatione sola. et ex so
la approbatione facit fidem plenaꝫ. ut. l.
scripturas. C. qui po. in pigno. ha. nam
propter tot subscriptiones nõ potest er
rari de facili. Si non habet subscriptio
nes. tunc habet locũ dicta autẽ. quia ista
non facit plenam fidem. si approbet᷑ per
comparationẽ tantum. sed facit semiple
nam. Item non facit plenam fidem si ap
probetur testibus tantum. sed facit semi
plenam. Item si approbet᷑ utroqꝫ modo.
facit plenam fidem. ut in auten. ⁊ si con
tractus. C. de fide instrumentorũ. debẽt
tamẽ esse tot testes. ut habet᷑ ⁊ notatur
in. l. fi. ⁊ auten. ibi posita. C. si certũ pe.
Et Bar. loquendo de epistola. quã quis
confitetur a se emissa an probet dicit ꝙ
aut epistola cõtinet uerba dispositiua si
quidem super eo ꝙ poterat per epistolã
introduci. ut in contractibus. qui consẽ
su contrahunt᷑. tũc epistola probat et in
ducit ut. l. ↄsensu. ff. de act. et obli. et in
l. i. in. fi. C. de contrahen. stipu. ⁊ insti. de
obli. que ex consensu. Si uero id non po
terat induci per epistolam ⁊ tunc nõ pro
bat ut. l. i. C. de contrahen. stipu. Si uero
super eo ꝙ partes inducere non possũt.
ut fraternitatẽ. tunc dicta epistola nihil
probat ut. l. non epistolis. C. de proba.
adminiculat᷑ tamen aliqualiter ⁊ hoc ue
ruꝫ si erat in quasi possessioꝫ fraternitatꝭ
ut. l. non nudis. C. de proba. et. l. quidaꝫ
in. fi. ff. de proba. Cy. uero in. l. nõ episto
lis. alle. quid operetur epistola dicit aut
epistola continet dispositionẽ super tali
negotio quod solo ↄsensu potest fieri. ut
emptio et similes contractus. tunc medi
ante epistola per quam consensus expri
mitur et uelut quoddaꝫ organuꝫ emittit᷑
contrahit᷑ ut. l. labeo. ff. de pactꝭ. et. l. cõ
sensu. ff. de act. et. obli. cum sy. aut conti
net dispositionem super tali negotio. ꝙ
non potest fieri solo consensu. sed deside
rat aliam solennitatem ut uerborũ. ⁊ tũc
p epistolã nihil agit᷑. ut. ff. de. ver. obli.
l. i. in prin. et insti. de inutilibus stipu. §.
itẽ uerborũ. Secundo casu quando con
tinet enunciationem. aut continet enunci
ationem negotij dispositi inter easdam
personas et ab eisdem. ⁊ tunc credit᷑ epi
stole. ut per eam probet᷑. ut. l. i. C. de con
trahen. stipu. ⁊ l. publia. §. fi. ff. depositi
aut ↄtinet enũciationẽ negotij dispositi
ab aliquo. Tercio inter aliquos siue ĩter
eosdem tunc non operatur aliquid ut. l.
epistola. C. de contrahen. stipu. Aut con
tinet enunciationẽ parentele uel libertatꝭ
et tũc nihil tribuit ut. l. nõ epistolis. C. ↄ̃
pba. et. l. iubemus. C. de libe. cã. ſm Ja.
de are. Et si querit᷑ an epistola que con
tinet fraternitatis enunciationẽ salti pro
bationẽ inducat ⁊ p̃iudicat donec ↄtrari
um probet᷑. Ja. antiquus doctor dixit ꝙ
sic quia ſm eũ confessio extra iudiciũ pre
iudicat. p̃mo. p. l. nõ epistolis. alle. Scõo
probat᷑ per. l. quidã. ff. de proba. ⁊. ar. l.
quoniã. ff. de hijs qui nõ. infa. Ja. ⁊. Azo
dicunt ↄtrariuꝫ quia confessio extra ius
emissa nõ preiudicat sed ĩ iudicio emissa
sic. ff. de interroga. act. l. i. et ibi notatur
Sed certe si ipsi uolunt dicere ꝙ non pre
iudicat confessio extra ius emissa ad obli
gandũ bene dicunt et sic intelligit᷑. d. l. i.
ff. de interroga. actio. sed si uelint dicere
ꝙ non prosit quantum ad probandum
falsum dicunt. ut. l. publia. in fi. ff. depo
siti. Quid ergo dicendum Ja. predictus
intellexit ꝙ confessio extra ius emissa et
indisposita proficeret ad probandum
ꝙ nostri doctores negant quia oportet
ꝙ causam contineat. ut. l. cum de indebi
to. §. fi. ff. de proba. ⁊ sic loquitur dicta
l. publia. ⁊. l. non epistolis. all᷑. indiscrete
id est sine causa fuit emissa. ut quia uoca
uit eam sororem propter aliud dicendo
tali sorori sue salutem ⁊c̃. unde refert ꝙ
aut confessio emittitur in iudicio aut ex
tra iudicium. si extra iudicium aut queri
tur nunquid preiudicat ad probandum
⁊ tunc aut emissa est animo confitendi
aut non. si non animo confitendi uerbi
gratia credebaꝫ ꝙ talis ancilla esset mea
soror. scripsi sibi epistolam ĩn qua dixi
carissima soror mea saluteꝫ uenias ad di
uidendum mecum hereditatem ⁊c̃. talis
epistola siue confessio cõtinens huiusmo
di uerba non prodest etiam quo ad con
fessioneꝫ. sic intelligitur. l. non epistolis.
all᷑. ⁊. l. ex his uerbis. C. de testamẽto mi
litꝭ. si animo ↄfitendi tunc subdistingue
quia aut tendit ad liberationem ⁊ indi
stincte ualet. ut. l. tale pactum. in prin. ff.
de pactis. aut ad obligonduꝫ ⁊ tunc aut
cum causa ⁊ preiudicat. ut dicta. l. cum
de indebito. §. fi. alle. aut sine causa et
tunc aut est emissa super tali articulo q̊
non requirit causam ut super realibus.
ut si confiteor te dominum huius libri
uel confiteor quia frater meus es ⁊ tunc
est idem. ⁊ tunc operatur ad probandũ
sic potest intelligi. ff. de proba. l. quidã.
⁊ hoc casu potest ꝑcedere sententia Ja.
docto. antiqui. Ang. uero in. l. si procu
rator. ff. de procura. dicit ꝙ quando lr̃e
nõ sunt note tũc ẽ necessaria approbatõ.

ff.de procu.l. ſi procurator. ubi uero eſ
ſent note tunc eis creditur ⁊ uera ẽ glo.
in dicta.l.ſi procurator.in ſecunda opi.
glo.⁊ de talibus litteris loquitur Cy.in
l.ſi qua per calumniam. alle. Bar. etiam
tangit.ff.de fideiuſſo.l.lutius.Inno.ple
ne in.c.i.⁊ in.c.intra quatuor.de cle.per
egri.⁊ ibi ponit an credatur ſigillo domi
norum uel epiſcoporum peregrinorum.
ponit etiam in.c.poſt ceſſionem. de pro
ba .ꝺ hoc etiam nõ. in corpore ut nulli
iudi.§.ſi quis uero comprehenſorum.⁊
ubi non eſt notariorum uſus creditur lit
teris priuatorum ſi habent ſubſcriptio
nem teſtium. pone exemplum de benefi
tijs ubi recurritur ad fidem ſcripturarũ
priuatoruꝫ.xvj.q.iij.§.poſt.⁊ hoc extra
iudicium.In iudicijs enim non creditur
ſcripture priuate ſed oportet ꝙ ſit fcã ꝑ
notarios uel per duos legales ſcriptores
ad hoc deputatos.ſecunduꝫ Inno. in di
cto.c.poſt ceſſionem.nõ. etiam per eum
in.c. quoniam contra falſam . dominus
pe.de peruſio.in.c.poſt ceſſionem. all'.
dicit ꝙ per litteras ordinarij probatur
quis excõmunicatus ꝙ uidetur intelligẽ
dum in quocunq; ordinario. etiam infe
riori ab epiſcopo de iurepatronatus.c.
i.in clemen.Sed uidetur ꝙ talibus litte
ris non inducatur ꝓbatio quia ualidior
probatio eſt uiue uocis ꝙ̃ mortue.in au
ten.de fide inſtrumentoꝝ.§.ſi uero.ſed
uiue uoci ordinarij non creditur. vj.q.
ij.c.ſi tamen. ⁊ hinc eſt ꝙ papa non cre
dit illi qui dicit ſe alium excõmunicaſſe.
de teſti.c.cũ tu fili.eo ꝙ tales littere quã
doq; non ex bona fide fiunt.ff.de cuſto.
reorum.l.diuus.Preterea non eſt maior
auctoritas ordinarij ꝙ̃ tabellionis . ſed
ſcripture tabellionis non creditur niſi te
ſtibus ſit ſubſcripta.ut in auten. de fide
inſtrumentorum.§.ſi uero.ergo non cre
ditur litteris ordinarij.in contrarium ꝙ
credatur litteris ordinarij. de officio or
dina.c.ordinarij.de electi.ut circa.li.vj.
de ſententia excõmunica.c.cuꝫ medicina
lis.eo.li.dicas ꝙ litteris ordinarij. etiaꝫ
habentibus autenticum ſigillum non da
tur fides niſi ſint teſtib⁹ ſubſcriptꝭ.ꝺ hoc
eſt caſus in.c.ij.de fide inſtrumentoruꝫ.
fallit in caſibus.Primo in ſententia excõ
municationis.ut in.c.poſt ceſſionem.de
proba.ꝙ obtinet quando littere ſunt ſu
per excõmunicatione confecte.ſecus ſi eſ
ſent teſtimoniales quia tunc non faciunt
fidem abſq; teſtium ſubſcriptione eo ꝗ
ſunt nunciantes actuuꝫ de preterito. de
priuilegijs.c.ſi papa.in.vj. de proba.c.
i.in clemen.Secundo fallit quando ema
nant ſuper ordine.de cleri.peregrinan.c.
i.uel cum hoc diſponit conſuetudo.de fi
de inſtrumentoꝝ.c.cum dilectus. De lit
teris autem ⁊ ſigillis delegatoꝝ ⁊ maxie
ſuper relatione proceſſus an fides adhi
beatur dic ꝙ ſuper remiſſione facta cre
ditur.ſuper iudiciali uero proceſſus i re
latione inſerto non creditur niſi quaten⁹
per acta conſtet niſi litteris de legato di
rectis dicatur ꝙ quicquid fecerit per ſu
as litteras notum faciat.de teſtibus. cuꝫ
clamor . de fideiuſſo.peruenit . Si uero
ſint extraiudiciales puta executiui mini
ſterij credit' illi ſigillo ſigillantis.ita nõ.
ſpec.in ti.de proba.§.uidendum.v.x.⁊
in ti.ꝺ inſtr̃o edi.§.poſtremo.⁊.§.utile.
v.ſed nunq̇d remiſſio iudicũ.⁊ per Com
poſtellanum in.c.i.de electi.in.vj.facit ꝺ
officio dele.c.cum olim.de preſcripti.c.
cum in iuuentute.de confirmatione util'
uel inutil'.c.cum dilecta.de preben.cum
ſecundum.de accuſati.c. cum dilecti.de
purga.ca.c.pe.§.exegerit.De litteris au
tem arbitrorum dic illis non credi ſuper
proceſſu corã eis iniciato.C. de arbitrꝭ.
l.ne in arbitris.⁊c.

¶ Quando uerba enunciatiua proferun
tur in priuilegijs.reſcriptꝭ.aut lr̃is pape.

SI uero uerba enunciatiua pro
ferunt' in priuilegijs ꝛ̃ptis aut
litteris pape ſeu principis.dic
ſecundum glo. ⁊ Paulum de liazarijs. in
clemen.i.de proba . ꝙ preſumit' uerum
eſſe ꝙ papa aut princeps in ſuis litteris
narrat quando ſuper narratis ſua fũdat'
intentio principaliter donec contrarium
probetur. ⁊ hoc quando narrat factum
alienum. ſed ſi narratio eſt de facto pro
prio ipſius pape ſeu principis probatio
in contrarium perimens narrata aut ip
ſam narrationem falſam reddens nõ ad
mittitur.ſed probatio per quam ſtante
narratione releuaretur probans.⁊ narra
tio pape ſeu principis nõ perimitur aut
falſa redditur bene admittitur exemplũ
propter renunciationem benefitij factaꝫ
in manibus pape ⁊ per eum acceptatam
papa confert illud uel conferri mandat
bene potero probare ꝙ illud beneficiuꝫ
tempore renunciatiõis ſeu ceſſionis ſpe
ctabat ad me non ad renunciationeꝫ ſeu
cedentem. uel quia ipſe renuncians ſeu
cedens prius renunciauerat in manibus
ordinarij.uel ꝙ fuerat dicto beneficio ꝑ
uatus.⁊ ideo ſecunduꝫ glo. in dicta cle.
i.de proba.Uerba narratiua in litterꝭ re
ſcriptꝭ ſeu priuilegijs pape ſeu principiſ
ſuper his ſuper quibus non fundatur in
tentio pape aut principis non probant.
ut in.c.ſi papa.de priuilegijs.in.vj.facit
quod nõ.xciij.diſ.c. dominus.iij. q.vj.
hoc quippe. Si uero ſunt uerba narratiua
principis ſeu pape ſuper illis ſup quib⁹

sua fundatur intentio . tunc aut narrat
factum proprium ⁊ faciunt plenam fidē
ita ꝙ non admittitur probatio in contra
riū que perimat aut falsam reddat ipsaꝫ
narrationem. ut.s̄. dixi . Si uero narrat
factum alienum ⁊ tunc talia uerba pro
bant presumptiue donec probetur con
trarium ita ꝙ presumptioni stabitur do
nec contrarium probetur.nō.in.c. quia
nō nulli.de ℞ptis.in glo. penul. ⁊ dicit
Paulus in.d.cle.p̄ma.alle. ꝙ nedum cre
ditur pape seu principi in eo ꝙ dicit se
fecisse.sed etiam in eo ꝙ ab alio dicit fa
ctum esse. Inferiori autem a principe se
cundum Paulum non creditur licet sup
narratis sua intentio fundatur.vj.q.ij.si
tamen .⁊.c.sequē.⁊ de proba.c.quoniaꝫ
contra falsam.Subdens idem Paulus ꝙ
licet in criminalibus probationes debe
ant esse luce clariores.C. de proba.l.sci
ant.ij.q.viij.c.ij.tamen uerba narratiua
principis in criminalibus etiam faciunt
probationem. Si uero legatus de latere
narret in suis litteris aliqua beneficia re
seruasse sibi super narratis de iure credi
non debet.ut in.c.cum a nobis.de testi.
licet consuetudo curie romane aliud ha
beat pro qua.extra de fide instrumento
rum.c.ꝙ sup his. ubi de hoc per Hosti.
⁊ Compostell.Anto.de butri. in.d.cle.
p̄ma.dicit ꝙ enunciantis ⁊ narrantis in
litteris pape seu principis propter se ple
na fides adhibetur enunciatis ⁊ narra
tis propter aliud non. ⁊ dicuntur secun
dum eum enunciata propter se quando
super illis fundatur dispositio pape seu
principis.ut dicta cle.i.loquitur tota in
enunciatis de facto proprio pape.Et ad
uerte ꝙ sicut uiue uoci pape seu princi
pis creditur.ut nō.in dicto.c.cū a nobis
de testi.sic ⁊ litteris suis sigillatis. scōm
Guil.de monte laudino. in dicta cle.ꝙ
dicit uerum esse . Paulus de liazarijs in
causa criminali.ut est dictum in qua req
runtur probationes luce clariores. ⁊ sup
ista materia dic latius secundum eum an
quandoq; in litteris principis enuncian
tur aliqua propter aliud quia super illis
non fundat princeps intentionem suam
⁊ tunc non probatur ex illis litteris tam̄
talis qualis p̄sumptio inducit̄ ⁊ talis que
in facto antiquo probaret plene quia in
facto antiquo leuior sufficit probatio.
ut nō.in.c.ueniens.de uerbo.sig. per In
no.⁊ hoc dicūt due glo.simul iuncte una
in.c.si papa.alle.alia in.c. cum olim.de
censibus. Nam in factis antiquis fama
facit plenam probationeꝫ. secundū Bal.
in.l.proprietatis.C.de probati. ⁊ dicit
idem Bal. in.l. conuenticulam. ⁊ auten.
quas actiones.C. de sacrosanc. eccle. ꝙ
sola fama est sufficiens probatio ad pro

bandum ipsum fore dominum terraruꝫ
ecclesie. quedaꝫ sunt que in litteris pape
seu principis enunciantur propter se.ut
quia super illis papa fundat intentioneꝫ
suam.⁊ tunc quedam sunt que enuncian
tur ut a se gesta. quedam sunt que enun
ciantur ut ab alio gesta. Primo casu tali
bus enunciatis plena ⁊ plenissima fides
adhibetur ita ꝙ non admittetur proba
tio.In contrarium dico directe factuꝫ pi
mentem quando narratum consistit in
facto.sed si narratur aliquid ꝙ consistat
in iuris effectu probationem etiam iuris
effectum perimentem non admittit per
quam dicatur principem falsum dixisse.
Ideꝫ per omnia dicit Guil. de mō te lau
dino si papa narrat aliquod factum a p̄
decessore suo.quia illud informatus pro
ferre censetur. allegat extrauagantem ꝑ
uidi.si narrat factum ab alio gestuꝫ.glo.
in dicta cle.i. dicit cui concordat Paul⁹
ꝙ adhibetur fides sed nō tanta quin ad
mittat probationem in contrariuꝫ.unde
dicit ꝙ talia probant presumptiue. ad
hoc glo.penul.in.c.quia non nulli.de re
scriptis.per que dicit ꝙ si papa uł prin
ceps narrat renunciationem coram se fa
ctam per procuratorem ꝙ licet credatur
quo ad hoc ut credatur renunciationem
factam non tamen creditur quin possit ꝓ
bari contrarium procuratorem non ha
buisse mandatum unde poterit probare
eum ante reuocatū ⁊ certificatū.de renū
cia.c.i.⁊ de ℞pt.c. ex parte decani.Jo.
an.in regula non licet.de re.iur .in.vj.di
cit ꝙ in facto tercij nullo modo credit̄.
unde si in litteris dicatur talis cleric⁹ uł
mandamus ꝙ tali clerico prouideas. ꝑ
hoc non probatur ꝙ sit clericus ⁊ tamē
super ipsis papa fundat intentioneꝫ suā.
per nō.in.c.ex litteris.de transac.ō ℞pt.
c.cum ad hec.de presumpti.c.fi.Ideꝫ di
cit glo.in dicta cle.i.de probati. que di
cit ꝙ in facto alterius tantum non credi
tur pape quia de illo non est informat⁹
nisi aliter probetur.⁊ recitat Lauren. de
causa possessionis. super cōmento mihi
uidetur dicendum. dicit Anto. ꝙ quan
doq; papa narrat factum ut aperte nar
ratur.uel ut uerisimiliter aperte narratur
⁊ tunc non creditur nisi aliter liqueat.et
sic intellige glo.Jo.an.sup regula non lꝫ.
⁊ hoc tenet Guil.in dicta cle.i.ō proba.
alle.de fide instru.c.ex litteris.de priuil.
si papa.alle.in cle.si dignitatem. de pre
ben.ad hoc quod scribit Inno . de fide
instru.c.inter dilectos. de presumpti.c.
illud.tunc tamen credo ꝙ talia narrata
faciant presumptionem talem qualem
uni testi equiualentem licet in facto anti
quo facerent plenam ut est dictum ⁊ uo
lunt ille due glo.simul iuncte allegate.⁊

facit ꝙ scribit Io.an.in.d. regula non lꝫ.
all e.ubi dicit talem enunciationeꝫ equa
lem probationi per famã. ad hoc de suc
ces.ab intes.c.fi.qȯ credo uerum quãdo
papa simpliciter narrat licet ab alio sit
ei in supplicatione expositum. secus siue
aperte uelut ab alio narratum papa nar
rat quia tunc non adhibetur fides aliq̃
quo ad presumptionem.quia quo ad ta
lia subintelligitur clausula si ita est.de re
scriptis.c.ij.ꝙ uerum dicit Guil. de mõ
te laudino quãdo ṽba profert princeps
ad instantiã ⁊ supplicationem alterius.se
cus si scribit motu proprio quia tunc in
formatus uidetur illa uerba asserere.ad
hoc de preben.c.si motu proprio. li.vj.
ideo faciunt fidem plenam.ad hoc cle.si
summ⁹.de sen.excõi. ⁊ hec omnia credo
uera nisi ex precedentibus ⁊ sequentibus
princeps se super narratis assereret infor
matum.ad hoc cle.i.de proba.⁊ de Rp.
c.quia non nulli. ⁊ ꝙ ibi scribit Io. an.
super glo.Si autem nunciat aliqua a se ⁊
ab alio gesta mixtim.⁊ ꝓbant ut est tex.
in cle.i.de proba.⁊ hoc tenet Lauren.et
recitat calde.uiua uoce dixisse per omĩa
credo idem dicendum ꝙ dixit.s̃.quãdo
narratur factum ab alio ⁊ fortius.in litte
ris aũt prelatoꝝ aut aliorum inferioruꝫ.
dicit Calderinus in.d.c. p⁹ cessionem.si
cõsuetudo disponit enunciatiuis uerbis
credi creditur.Ideo Calde. dicit ꝙ tunc
talibus narratis adhibetur fides q̇a hoc
habet generalis consuetudo.⁊ hoc tenet
Hosti.de ṽbo.sig.c.abbate.ff.de pigno.
acti.l.uel uniuersoꝝ. ⁊ sic dicit curiaꝫ ser
uare si consuetudo non disponit in his q̃
sunt leuis preiudicij.enunciationi credit᷑
in preiudicialibus si querat᷑ an credatur
cõtra scribentem dic ꝙ sic.ut.l. optimã.
C.de contrahen.⁊ cõmit.stipu.ff. depo
siti.l.publia.§.fi.C.arbitriũ tutel.l. fi.
contra alium qui sup enunciatis nõ fun
dat intentionem suaꝫ.⁊ si sunt emissa ꝓp
ter aliud non credit᷑ quia nec principi.
ut in cle.i. de proba. si super enunciatis
fundat intentionem suam si enunciat fa
ctum tercij uel ab alio coram se non cre
ditur indistincte.⁊ in hoc differunt a lit
teris principis seu pape hoc uerum nisi
nunciata iuuentur alia presumptione.ut
quia iudex in sententia dicat seu recitat
citationeꝫ ⁊ alia acta. nam pro sententia
presumitur.⁊ tunc illud creditur potius
ex presumptione q̃ꝫ ex uirtute litteraruꝫ.
⁊ sic intelligit Calde.dictum Inno.de of
ficio de lega.c.cum in iure.all. Miles ali
quis tenet aliquod castrũ alicuius eccle
sie petit᷑ ab eo.ipse dicit ꝙ tenet ex cõces
sione sedis apostolice. ⁊ ad hoc proban
dum producit duo instr̃a confirmatiõis
summoꝝ pontificũ in quoꝝ primo cõti
netur ꝙ papa confirmauit tale priuilegi
um ꝯcessum ipsi militi super ipso castro
per alium papam.⁊ in s̃a confirmatione
similiter continetur ꝙ papa confirmauit
eidem priuilegia cõcessa ꝑ alios predeces
sores suos.uerũ tamẽ priuilegiũ original
concessionis nõ apparet.Modo queritur
an sufficiant iste confirmatões sine ꝓdu
ctione originalis. dicas s̃m Albericũ de
rosato.in aut .si quis in aliquo documẽ
to.C.de eden.qȯ nõ.ꝑ.d.auten. ⁊.c.pri
mũ.de fide instru. ⁊ quia ista confirma
tio nil noui iuris dat.sed ꝑ alios datum
narrat.ff.de testis.l.heredes palam.§.i.
deficiente ergo principali uel nõ apparen
te deficiunt ista duo.ar.ff. de heredi.in
sti.l.asse toto.de aqua plu. ar.l.i.§. pe.
pro hoc etiaꝫ facit quia qñ instrumentũ
aliquod autenticat᷑ ⁊ publicat᷑ tunc si re
uocatur in dubium utꝝ ita contineatur
in originali originale ẽ exhibendũ. si ad
est uel haberi põt.ut nõ.ix.dis.c.ut uete
rum.in glo.pro hoc etiam facit q̇a tales
cõfirmationes que fiunt in forma cõi nil
noui iuris tribuũt. ut de confirmatione
utili uel inutili.c.cum dilecta.⁊ nõ.eo.ti.
c.i.Iteꝫ quia uerba narratiua pape fideꝫ
non faciũt.ut in.c.si papa.de priuilegijs
in.vj.⁊ faciunt q̃ notãt Io.an.⁊ Archi.
⁊ Io. mona. Et p̃dicta uera sunt nisi pa
pa narraret in facto proprio puto quia
narraret se beneficium reseruasse uel pri
uilegium cõcessisse quia tunc eius uerba
narratiua fidem facerent. ut in cle.i. de
ꝓba.in cle. ¶ In contrariũ ꝙ dicte due
confirmatões fidem faciant. uidet᷑ senti
re glo.xix.dis.c.si romanoꝝ. in glo. que
incipit hec est. ⁊ Odof. hoc sentit in.d.
auten. si quis in aliquo documento.all.
ꝙ cõfirmatio una uel plures pape ul im
peratoris sufficiãt.⁊ allegat. de testis.l.
omniũ.⁊.ff.ȯ iurisdi.o.iudi.l.⁊ q̇a. ideꝫ
sentit spec. in ti.de instr̃oꝝ edic.§.nunc
autem uidendũ restat.ṽ.quid si cõcessuꝫ
est alicui.⁊.ṽ.precedenti qui incipit.It
pone.Ia.de are.fuit in eadem opi. quid
ergo dicendũ primã opi.credo ueram ꝑ
iura ad hoc alle.⁊ ad hoc ẽt facit qȯ nõ.
in.c.cõtra morẽ in glo.q̃ lectu.ad glo.c.
si romanoꝝ.Rnderi põt q̇a ibi arguendo
nõ determinando.dicit in prin°. Et p̃di
cta iura ego Albericus allegaui in ciuita
te pergami coram collegio ipsius ciuita
tis in quadã questõe in qua quidã dñj
dicebant se esse iudices delegatos impe
rij in causis appellationuꝫ excedentibus
summã.xxv.libraꝝ.⁊ ad hoc probandũ
inducebãt quandã confirmatõꝫ factã ꝑ
dñm impatoreꝫ Henricũ que mentionẽ
faciebat de ueteri priuilegio eis cõcesso
per impatorem Fredericũ ⁊ dicebã istaꝫ
confirmatõꝫ fidẽ non facere nisi origiale

oſtenderet᷑. ⁊ credo ꝙ bene dicebã ꝑ al
legata ulterius ſi dñs papa uel impator
dicat ꝙ predeceſſores noſtri tale priuile
gium conceſſerunt tali. ideo nos ipſum
priuilegiũ cõfirmamus eidez. nunq̇d iſta
talis confirmatio fidez faciat dato ꝙ nõ
oñdatur originał ꝑ predeceſſores cõceſ
ſum. primo uidet᷑ ꝙ ſic ut iſta uerba per
predeceſſores noſtros ⁊c̃. aliq̇d opent᷑.
ex̃ de priuił. c. ex ore. ⁊ ꝙ ibi nõ. in glo.
q̃ incipit ꝙ qñ hec dictio. ⁊ hoc etiã ſatꝭ
nõ. ꝺ ṽbo. ſig. c. abbate ſancti Silueſtri.
circa mediũ. in glo. que incipit ex hoc ui
detur arg. ꝙ ſi in priuilegio. Quid ergo
dicemus puto fidem nõ facere ꝑ prealle
gatũ. c. ſi papa. cui ſtandũ puto cum ſit
ius nouũ. ⁊ ad hoc facit auten. ſi quis in
aliquo documento. alle. idem puto ſi to
tus tenor originalis priuilegij ſeu ꝶpti
eſſꝫ in priuilegio confirmationis inſert᷒
quia in bulla ⁊ ſigillo ⁊ alijs poſſet deꝑ̃
hendi falſitas in originali primo. q̃ non
poſſet in ſecundo. ⁊ ita tenet Inno. in. d.
c. abbate. in dicta glo. niſi forte eſſꝫ tot᷒
tenor auctoritatꝭ iudiciaria per modum
autenticatõis ⁊ publicationis inſertus.
q̇a tunc facerent. ⁊ de hoc nõ. in. q. Bar.
brixieñ. cxxxiii. q. que incipit ſepe cõtin
git. ⁊ Archidi. cum eo concordat in lec.
vij. q. i. priuilegiũ. de hoc etiam uide de
cõfirmatione utili uł inutili. c. pe. in glo.
⁊ ita poſſet intelligi opi. Dy. Odoffre. et
Spec. poſita in queſtõe precedenti. Sed
quid ſi inſtr̃m uł priuilegiũ originale de
quo fit mẽtio in alio eſt perditũ nunq̇d
illud poterit probari ꝑ teſtes uidetur ꝙ
ſic. ut. l. ſolemnib᷒. ⁊. l. in exercendis. C.
de fide inſtru. ⁊ in ſpec. in ti. de inſtr̃oꝝ
edi. §. reſtat. ṽ. illud quoqꝫ nõ eſt. Circa
quod eſt aduertendũ ꝙ ſi teſtis q̇ depo
nit dicat ſe uidiſſe ⁊ fuiſſe pñs rogationi
inſtrum enti uł conceſſioni priuilegij tũc
tale teſtimoniũ ualet. ſin aũt deponerent
iſti teſtes ſolum ꝙ uiderũt ipſuꝫ priuile
gium uel inſtr̃m ⁊ legerunt. ⁊ ꝙ in eo ſic
continebat᷑ tunc uidet᷑ ꝙ tales teſtes fi
dem non faciãt ſicut nec exemplũ ipſius
inſtr̃i ſeu ꝓ̇uilegij ñ ꝓbaret niſi originale
produceret. ut. d. auten. ſi q̇s in aliquo
documento. alle. Ita ipſi teſtes nõ ꝓbãt
quia faciũt mentionem de originali po
tuiſſent etiam multa uicia in originali eẽ
ex quibus fidem nõ facerẽt. ⁊ ideo niſi ex
hibeat᷑ fidem non faciũt dicta talium te
ſtium. ⁊ ita tenet Azo in ſumma in ti. de
inſtr̃oꝝ edi. §. ꝺ amiſſis. ꝙ eſt nõ. dignũ.
Si tñ eſſent tales teſtes puta iuriſperiti
qui cognoſcerẽt uicia inſtr̃oꝝ ⁊ teſtifica
rent᷑ ſe uidiſſe ⁊ legiſſe priuilegia uel in
ſtrumentũ nõ uiciatũ non cancellatũ ſed
omni ſuſpectõe carens tunc talis proba
tio uidet᷑ ſufficere. ut nõ. de priuił. c. cũ

olim. in glo. Bar. ⁊ ibi etiã plene ꝑ Inno.
⁊ alios. Sed deponer᷑ tale teſtimoniũ nõ
eſt ſine periculo quia poſſent eſſe uicia
occulta ⁊ in ſigillo bulle ⁊ alijs. Itaqꝫ ta
le teſtimoniũ non libenter ferrem ſeu de
ponerem de aliquo priuilegio uel inſtr̃o
hec ille. ⁊ dicit Ludo. in. d. l. ex hac ſcrip
tura. ꝙ per tex. c. ſi papa. alle. ⁊ ꝑ cle. i.
de proba. ꝑ illos duos tex. ſimul iunctoſ
uidet᷑ deſtrui dictum Inno. in. c. cum ab
eccleſiaꝝ. de officio ordinarij. dicentis ꝙ
eoipſo ꝙ princeps reſcribit alicui caſtro
uel ciuitati uidet᷑ eaꝫ creare ciuitatẽ hoc
enim non uidet᷑ uerum quia uerba enun
ciatiua in ſuis litteris appoſita non indu
cunt diſpoſitionem ſeu probationeꝫ qñ
in eis non fundat᷑ principalis diſpoſitio
ipſius principis. poſſꝫ tamen forte ſalua
ri niſi princeps pluries ita reſcriberet
⁊ eam in actis ſuo curie ita appellaret
quia tũc uidetur ciuitas creari ⁊ hoc ad
inſtar domini qui ſuum ſeruum ut filiuꝫ
pluries nuncupauit. ⁊ in actis iudiciarijs
ita reſcripſit. Ex hoc enim uidet᷑ ei liber
tatem dediſſe. ut in. l. unica. §. ſic itaqꝫ.
⁊. §. ſimiliqꝫ modo. C. de latina liberta.
tollen. que omnia nota.

¶ Quando uerba enunciatiua proferun
tur i actib᷒ liberatorijs ſeu obligatorijs

SI uero uerba enunciatiua pro
feruntur in actib᷒ liberatorijs
ſeu obligationem inducentib᷒
quid iurꝭ ſit colligere potes ex dictis qñ
uerba enunciatiua emanant in ultima uo
luntate. ⁊ quando emanant per modum
confeſſionis extraiudicialis ad liberan
dum. ⁊ dic ut ibi. ⁊ ſecundũ Io. de ꝑmo.
in. l. ex hac ſcriptura. alł. Inquantũ Bar.
in dicta. l. tangit de uerbis enunciatiuis
in contractibus. dic ꝙ inquantum uult
ꝙ ſi emanãt principaliter propter ſe ad
liberationem inducant diſpoſitioneꝫ. ut
l. tale pactum. ff. de pactis. hoc poteſt
eſſe uerum quando tendunt ad liberatio
nem debiti. ſed ſi ad inducendam liber
tatem perſone non uidentur preiudicar̃
niſi forte quinqꝫ interuenerunt teſtes. ꝑ
nõ. inſti. de liber. §. i. ⁊. C. de latina lib̃.
tollen. l. i. §. ſed ne fraudandi. Item in
quantum dicit ꝙ ſi incidenter proferun
tur nec probant nec diſponunt in actu li
beratorio. nam hoc uidetur falſum ſalti
quando inter preſentes proferunt᷑ cum
tunc probent in actu obligatorio ad pre
iudicium partium. per. l. optimaꝫ. s̃. alł.
⁊ ipſe ideꝫ dicit ⁊ multofortius in actu li
beratorio. ideo ſi diceretur ꝙ talis ſuus
titij fecit conuentionem puta cuꝫ aliquo
Sexo ne peteret. x. ab ipſo titio ſtaretur
dictis uerbis enũciatiuis inq̃tuꝫ aſſerat᷑

ſeruus titij aliud non apparente.ꝑ dictaȝ
l.optimā.Nec obſtat ꝑdictis.l.iubemꝰ.
C.de libe.cauſa. q̇a ibi emanabat circa
id ſuꝑ quo nō poterat fieri ꝑiudiciū ſine
certa ſolemnitate q̄ nō adhereat q̇a ſuꝑ
libertate eius qui uere erat ꝟuus. Iteȝ in
ꝗ̄tum dicit ꝙ in ꝯ̄ctibus in q̇bus agitur
de obligatōe licet nō inducāt diſpoſitōȝ
inducant ꝓbatōȝ ſi ſint propter ſe prola
ta.intellige qn̄ cum certa ſcia expreſſa ꝓ
ferunt̄ in ꝑſonalibꝰ. ꝑ ea que hic tetigit
glo.uel etiam ſine cā in realibus uel ſi. ꝑ
nō̄.per Cy.in.d.l.nō nudis.⁊.l.nō epl̄is.
⁊ per Bar.in.l.cū falſa.C. de iuris ⁊ fac.
igno.⁊ inꝗ̄tum dicit ideȝ Bar. ꝙ ꝓbent
donec probet̄ contrariū.adde ꝙ eſt ꝟm
ſi ſcienter proferunt̄ ſuper eo ſuper quo
ꝑtes poſſunt preiudicare non admittet̄
probatio in contrariū.alias ſic ꝑ nō̄.per
Cy.in.d.l.non nudis.in ultima.q. ⁊ per
Bar.in.d.l.cum falſam. ⁊ ꝙ ſubdit ꝙ ſi
incidenter ꝓferunt̄ inter abſentes ꝙ tūc
nō probant.per.l.epiſtola.ff.de pactis.
nam hoc non uidet̄ ſimpliciter uerū.naȝ
cum incidenter eadem rō eſt q̄ eſt qn̄ fit
inter pn̄tes ſi fit actus q̇ poſſit fieri inter
abſentes.⁊ ideo uideret̄ ꝙ ſi aliquis ſcri
bit epiſtolā in qua dicit cū ſticho ſeruo
tuo tali die ꝑ ſtipulatōȝ in tali ciuitate ꝓ
miſi.x.ſcias ꝙ reddam tibi hinc ad men
ſem.uidet̄ ꝙ hec uerba habeāt probare
ſtipulatōȝ fuiſſe ꝯ̄ctam uel ſtichū ꝟuum
illius.ꝑ nō̄.in.l.i.C. de cōtrahen.ſtipu.
iuncto eo qd̄ nō̄.Bar.i.d.l.certū.§.ſi q̇s
abſente.ff.de confeſ. nō obſtat.l. epiſto
la.quia ibi nō continebat enunciationeȝ
diſpoſitoꝝ per ꝑtes. ſed diſpoſitoꝝ per
tercium. Item ſi q̇s ꝯfitetur aliquē filiū
an talis cōfeſſio ꝑiudicat ipſo iure ſeu ꝓ
bet.dic ꝟm Cy.in.l.nō nudis.C.de pro
ba.aut ꝯfeſſio fuit emiſſa nō aio ꝯfiten
di ſed ꝓpter aliud.ut q̇a dixit fili mi ue
ni huc uel uade illuc iſto caſu nil ꝓdeſt.
ut.l.nō epl̄is.C.de ꝓba.⁊.l.ex his ꝟbis.
ꝺ teſtō mili.C.aut ſunt emiſſa aio ꝯfiten
di.⁊ tūc ad ꝓbandū ꝑiudicat donec ꝯ̄ri
um probet̄.⁊ ideȝ in q̄libet alia ꝯfeſſiōe
ut.ff.de inter.acti.l.de etate.§.q̇ iuſto.
Sed ſi pater ꝯfiteret̄ te filiū ſuū ⁊ tu pꝰ
eius mortē uis uenire ad ſucceſſiōȝ una
mecū.ego dico tu nō es frater meꝰ dicis
tu imo ecce ꝯfeſſiōȝ pr̄naȝ. dico ego ami
ce pater meꝰ errauit ꝯfitendo uolo ꝓba
re ꝯ̄riuȝ.ſ.ꝙ cōfeſſio eſt erronea.nūquid
poſſuȝ.uidet̄ ꝙ n̄.l.i.in fi.C.de fal.cau.
adie.ff.de le.ij.l.titia.§.gaius.⁊.l.rōeſ.
ij.℞º.C.de proba.tn̄ ueritas eſt in ꝯ̄riuȝ
ſ.ꝙ bn̄ poſſuȝ.nō obſtent ꝑdicta iura q̇a
loquunt̄ in ultimis uolūtatibꝰ ubi uerba
enūciatiua ſcient̄ emiſſa hn̄t tacitā ꝯdici
onē.ſ.hanc uolo ꝑſtari ⁊c̄. ſed int̄ uiuos
nō hn̄t tacitā diſpoſitōȝ ideo nō pōt ua
lere.ut donatio u t ſi pater meꝰ ſic dixit
ꝯfiteor te filiū ⁊ uolo ꝙ uenias ad ſucceſ
ſionē meā cū fratibuſ.quo mortuo tu uiſ
uenire ad ſuccedendū mecū ego uolo ꝓ
bare ꝙ pater meꝰ errauit tu uis probare
ꝙ ſciēter ꝯfeſſus eſt faciendo diſpoſitōȝ
dicendo uolo ꝙ uenias ad ſucceſſioneȝ.
nunq̇d hoc probato ueniеſ ad ſucceſſiōȝ
mecū.uidet̄ ꝙ ſic q̇a ubi ꝯfiteris ex cau
ſa mutui me tibi debere cū diſpoſitione
iſta.⁊ idō uolo tibi reddi ſi ego ꝓbo er
roreȝ.⁊ tu probas ꝙ ſcienter uidet̄ tunc
donatio.nam cuius ꝑ errorem ⁊c̄.ff. de
donatio.l.ſi patronus.⁊.l.cuiꝰ ꝑ errorē.
ff.de re.iuris.So.ꝟm Pe. dicendū eſt cō
trariū in caſu ꝑdicto quia licet pater mil
leſies diſpoſuerit nō preiudicat mihi.ut
l.nō nudis.⁊.l.nō epl̄is.de proba.Ad ra
tiones ꝯ̄rias ℞ndendo q̄dam ſunt q̄ ſolo
ꝯſenſu ꝑtiuȝ fieri poſſunt ut me obligare
in centū. ⁊ iſto caſu procedāt predicta.
quedā ſunt q̄ ſolo cōſenſu ꝑtiuȝ fieri nō
pn̄t ſed habent fieri a natura uel ab arte
q̄ imitat̄ naturā ut filiū patreȝ habere.⁊
in iſtis nō operat̄ cōſenſus. per cōſenſuȝ
enim nō poſſum facere filiū. ſic intelligi
tur.l.nō nudis.⁊.l.nō epl̄is. ¶Sȝ ꝯ̄ pre
dicta uidet̄ facere ⁊ eſſe tex.in aut] .item
ſi quis.C.de naturalibꝰ liber] .ſed dic ſe
cundū Bar. in q̄ōne quā diſputauit que
incipit habens filiaȝ naturaleȝ. ubi cōclu
dit ꝙ non ex eo ꝙ uocauit eū in teſtō fi
lium.⁊ ex hoc ſolo probat̄ filiꝰ nāl̄is et
legittimꝰ.ſed plura alia req̇runt̄.primo
req̇rit̄ ꝙ illa ml̄r ex qua natus eſt ſit tal̄
mulier cū q̄ matrimoniū tūc eſſe poterat
⁊ hōeſte.ꝟm mores ciuitat].ut in aut].ut
nulli iudicū.coll̄.viij.in.§.ad hec. ⁊.l.fi
luſ.ꝺ cōdi.⁊ demō.⁊.l.cū ita legatū.eo.
ti.C.de ſponſa.l.fi.§.q̄ ita.in glo.ſuper
ꝟbo ꝓpt ꝑſonā.nō̄.in aut] .q̇bꝰ modis
nāles effi.ſui.§. illud tn̄. ibi aut legittio
iure nō digna ⁊c̄. It] req̇rit̄ ꝙ dicta ꝟba
proferant̄ ꝑncipalit̄ ꝓpt ſe.ſecus ſi pro
ferant̄ incident̄ ꝓpt aliud puta cā demō
ſtratōis exemplū.lego.x.tali filie mee.nā
illa orō ꝓfert̄ ꝑncipaliter ꝓpt legatū.illa
ꝟo ꝟba filie mee ponunt̄ ut ꝑſona lega
tarie clariꝰ exꝑmat̄ ⁊ demōſtret̄. It] req̇
rit̄ ꝙ q̇s natꝰ ſit ex illa ml̄iere quā q̇s te
nebat in dubitato affectu.§. ſi q̇s āt de
fūctꝰ.⁊.§.ſe.i aut].q̇bꝰ mo.nā.eff.ſui.ita
tȝ Hoſti.in ſūma in ti. q̇ filij ſint legitti.
§.fi.circa fi.It] hȝ locū nō exiſtētibꝰ filijſ
legitis ⁊ nālibꝰ.ſi eni filij legitti extarent
tūc ꝑ ꝟba talia i teſtō appoſita ꝗ̄tūcuncꝫ
ꝑncipal̄r ꝓpt ſe ꝓlata n̄ dicent̄ illi legitti
q̇ nāles tm̄ ſūt. hoc tȝ Hoſti.i.d.§.fi.cir
ca fi.⁊ Io.an.i.c.ꝑ tuaſ.q̇ filij ſint legitti
lȝ gl.dubitet.i.d.§.ſi q̇s al̄.uiꝺ Oldra.
i ſuis ꝯſilijs ꝯſilio.xvj.uide Pe.ꝺ ancha.
i ſuiſ ꝯſilijſ ꝯſilio ꝙ icipit ex tenor̄ ꝑuil̄ij

Clausula. Non errore ductus ⁊c. Pro itroductione dicēdorū scias ꝙ multipliciter error committitur. et dicas ꝙ.
Aliquando cōmittit̄ error in contractibus.
Aliquando in iudicijs.
Aliquādo in arbitrijs seu arbitratorib⁹.
Aliquando in matrimonijs.
Aliquando in ultimis uoluntatibus.
¶ In ɔtractibus aliquādo errāt partes.
Aliquando notarius.
In iudicijs aliquādo partes aliqñ testes
Aliquando ꝓcurator. aliqñ aduocatus.
Aliquando iudex.
In ultimis uoluntatibus .
Aliquando testator aliquādo notarius.

Bartolus in.l.celsus.ff.de usuca. dicit ꝙ est dare errorē iustum ⁊ errorē iustissimū et est dare errorem iniustum. Errorem Iniustum arbitratur in proprio facto. nulla assercione ductus. ut putaui me emisse putaui mihi donatū. intraui in possessionē tūc est error iniustus ut.l. quāꝙ ff.ad uell. Et error iuris ē iniustus ut.l. nūꝙ.ff.de usucapi. et.l.si fur.§.i. eo.ti°. et putat idem Barto. in facto ꝓprio esse errorē iustum. Inductus tñ ꝑsuasione aduersarij. ut uenisti ad me et dixisti. uolo dare tibi illū librū quia ꝓmisi tibi. ego nō recordor accipio licet in facto ꝓprio errem tamen est iustus error ut.l.iij.ff. ꝓ suo.⁊.l.si existimas.ff.ꝓ emptor.et facit ꝙ aduersario debeam credere.l.f.in fi. ff.quando actio de peculio ē annalis.⁊.l. doli excepcio.in fiñ.cum sua materia.ff. de noua. Errorem iustissimū idem Bart. appellat in facto alieno. ut si filius meus ꝓcur̄ meus.uel tutor.uel curator. uel gestor dixit se emisse ꝓ me sic tradidit mihi ut.ff.ꝓ emptor.l.ꝙ uulgo.et.l.i.ff.ꝓ suo dicit Angel. in.l.non fatet̄.ff.de confess.illud ꝙ dicit̄ ꝙ i facto alieno error est ꝓbabilis hoc limita nisi in facto alieno ille q̇ confessus ē fuisset ꝑsens aut etiam erat notorium in loco cōtrariū eius ꝙ cōfitebat̄ glo.est in.l.si tutor.C.de periculo tutoꝝ.⁊ ita intelligit̄.l.regl̄a.§.sꝫ si facto.ff.de iur̄ et fa.ign°. Idem putat si maiores mei mihi dixerūt ut puta pater ul̄ auus cui successi se emisse talē rem ⁊c. eadem rōne qua dixit. si filius aut ꝓcur̄. mihi dixerūt. Item apparet iustissimus error ex euidēcia rei quia erat pupillus ⁊ apparebat maior putaui eum īpuberē ut.l.ij.§.si a pupillo.ff. ꝓ emptor.et.§. si a furioso.⁊.l.pignori.§.i.ff.de usucap. Item ex publica fama seu opinione uicinorū inducit̄ iustissimus error ut.l.cum quidam.§.ꝙ dicitur.ff.d acq̇.heredita.

Et istud est utile. pone pater tuus emit fundum .et possedit .xx. ānis postea moritur ⁊ possedisti tu eius filius alijs.x.annis a possessiōe cecidisti nō potes repire instrumētū uel testes ꝑ quos ꝓbat̄ titulus et possessio.xx.annoꝝ nō sufficit sine titulo. Item titulū ꝓ herede nō potes allegare quia filius. ut.l.nihil .C.ꝓ hered̄ cōsului ꝙ allīare titulū ⁊ ꝓbare aliquam ex ꝑdictis causis ⁊ secutā possessionē .x. annorū ⁊ sufficit sed in ip̄o defuncto q̇a de facto suo agitur non esset iusta causa Io.de Imol̄.in.l.ꝙ uulgo.ff.de usuca.pro emptor dicit nō assercio ꝓcuratoris uel serui probet iustā causam erroris. Eodē modo uidet̄ in assercione p̄ris uel alteri⁹ cui q̇s successit ꝙ intellige ut notat bar. in.l.celsus.ff.d usucap. In cōtrariū tamē facit f̄m Iac.de Raue.q̇a quis non debet esse credul⁹ ut.l.i.§.i.ff.d eo ꝑ quē factū est.q̄re assercioni unius etiā in quacūꝙ dignitat̄ existētis regulariter nō uidetur credendum per.l.iuris iurandi.C.de testibus.Potes dicere ꝙ qñ ꝓcur̄ uel seruus ꝑsuasit alicui fort̄ faciēs dici sibi ꝑ personas fidedignas ⁊ tūc prebet iustā causam erroris ut.l.ꝙ uulgo.ff.de usucapi. ꝓ emptor.uel potes dicere ꝙ in.l.ꝙ uulgo uerisimiliter debuit credere ꝓcuri ꝑ mandatū qḋ ei dederat cū teneat̄ ūtute mādati id facere. et sic in dubio fit ꝑsumendū ꝙ ita sit quia nō debet in dubio presumi mendacium.argumen.l.merito ff.ꝓ socio. et quia uult se iuuare ex possessiōe sua cū longo tēpore ut.l. ꝙ uulgo all̄.secus quādo alias ex simplici assercione uellet agere cōtra aliū ꝑ id ꝙ habet̄ in.l.qui cum alio .ff. de re.iuris.et.l.iij. §.sed ⁊ si sic.ff.de in rem uerso.Et ꝑ predicta patet ꝙ licet Bar.in.d.l.ꝙ uulgo uideatur uelle ꝙ simplex assercio serui l̄ ꝓcuratoris dicat̄ prebere iustissimum errorem uidetur ꝙ nō ꝓprie dicatur iustissimus cum alius possit esse iustior ut qñ occurrit assercio fidedignaꝝ ꝑsonarum tamē forte dictum Bar. potest saluari ex eo ꝙ est sufficiēs ad usucapionē in titulo ꝓ emptore in quo glo.dicunt requiri iustissimum errorem ut.l.celsus.ff.de usucap.unde quo ad dictū effectum exquo parit usucapionē potest dici iustissimus et pro dicto bar.facit etiā glo. in d.l.ꝙ uulgo.alleg. ¶ His peractis ueniamus. Quando error committitur in contractibus. Videamus quādo error cōmittitur in cōtractibus.Et scd̄m hoc dic secundū bar.in.l.i.ff.de offō procuratoris cesa.ꝙ quādoꝙ erratur circa ꝑsonam.quādoꝙ circa rem.quandoꝙ circa dominiū.quandoꝙ circa causas dominij.quādoꝙ circa causam traditionis dominij. P̄mo casu quādo circa ꝑsonam erratur aut erratur

circa substantiã ipsius psone quia tunc talis error ipedit trãslationē dominij ut l. si quis uxori.§.cum ticio.ff.de furtis. aut erratur circa qualitatē psone ut puto te esse liberum cum sis seruus uel patremfamilias cum sis filiusfamilias tūc non ipeditur trãslatio dominij ut d.l.si quis uxori.§. cum ticio.et .§.si seruus. aut putabam te diuitem cam esses pauper.nam talis error non impedit dominij traslationē nisi circa hoc sit commissa falsitas uel dolus ut.l.si is qui.§.si cū ticiū.ff.de furt.et.l.quod si missioni.ff. de dolo. aut est erratū quia credebã te procuratorē ticij cum nō eras.et tunc aut nunquam habuisti mandatum .aut habuisti et fuit reuocatum . et primo casu fit furtū secundo nō . ut no.p glo . et docto. inl. falsus.C.de furtis.et ibi p.Cy.in.l.si procuratori.C. de condic. ob cām si do putabam te sane mētis cū sis furiosus tūc etiã impeditur dominij trãslatio ut.l.quod meo.§.si furioso.ff.de acqui. pos. In do mēbro principali quãdo erratur circa rē tūc aut erratur in corpore rei ut quando uolo dare equū dedi hominē. et tunc ipedit translationē dominij .ut.ff.de cōtra. empt.l.in uenditiōe.si do erratur in substãtia rei. ut quando uolo dare massam argēti et ipsa est de ere.tūc uiciat dominij trãslationē.nec cōtractus uēditionis ualet.ut.d.l.in uēditione.in fi.licet stipulatio ualeat.ff.de uer.ob.l.sup quo.et ibi ratio redditur de hoc per glo. Si autē erratur in nomie rei proprie. aut appellatio de quo dic ut in.l.si quis in fundi uocabulo.ff.de leg.ij°. Quandoque erratur in pondere uel mensura rei. tūc impeditur dominij translatio in eo in quo ē erratū ut dicta.l.si qs uxori.§.qui marmora. et not.in.l.arbitrio.§.de eo.ff.de dolo. Tercio casu pncipali quando erratur in dominio tūc secūdū glo.que est melior quam alibi in.l.i.ff.de offi.pcuratoris cesa. dic quod aut errans tradidit rem suam.aut alienam.si suam.aut ipse scit eam esse suam sed eam tradidit tanquam alienam tunc transfertur dominiū. ut.l.Julian⁹.ff.de cura.furios.aut ignorabat rem esse suam et tūc aut tradidit tanquam si esset eius cui tradidit et ipeditur dominij trãslatio.ut l.iij.§.subtilius.ff.de condi.ob cām.fallit secundū glo.quãdo traderetur. auct. rei iudicat.quo casu p sentēciã mediãt traditione trãsfertur dominiū. ut dixit idē Bar.in.l.ex hoc iur.ff.de iust.et iur. et notat.insti.de offi.iud.§.fi.et.l.pomponi⁹.§.si iussu.ff.de acqui.pos.aut tradidit rem nō eius cui tradidit.et tūc aut tradidit eam tanquam alterius a quo causã habet.et tūc non ipedit dominij translationē.ut.l.eius q in prouicia.in.§.quos do.ff.si cer.pe.et ibi no. aut tradidit eã tanquam alterius a quo cām non habet. et tunc traditio talis impedit translationē dominij.ut.l.si procurator.ff.de acqui. rerū dominij . si uero tradidit rē alienã et tunc aut tradidit ut suam et dominiū non trãsfertur.ut hac.l.nec potest habere rōnem a dño rei.et hec translatio nisi in subsidiū re pempta.ut.l.mat.C.de rei uen.et dic ut ibi. si uero tradidit rem alienã non ut suã sed tanquam domini.tūc aut non habet mãdatū ad hoc et dominium nō trãsfertur.ut.l.i.C.de reb⁹ alienis nō alienãdis .p totū . aut habet mandatū et tūc alienat in tribus casibus. si habet mãdatum spāle uel generale cum libera et in alio casu.ut notatur i fi.glo.magne l.i.ff.de offi.procuris cesa.et.l. procurator cui liba.ff.de procu.et d.glo.signata Quarto membro quãdo erratur i causa dominij.ut trado dominiū ex una causa et sum ex alia causa et tūc ipeditur dominij trãslatio.ut.l.seruus ticij.ff.mãdati. secundū doc. Quinto membro quando erratur in causa traditiōis dominij.tūc aut ambo cōtrahētes in eadē causa consenserūt licet errēt et tūc non impeditur domīj trãslatio sed habent locum iuris remedia.ut cōditio indebiti.et ob causã p totū titulū de cōdic.indebi. et sine cã. aut nō concordãt in eandē causã. et tunc aut uterque causa est habilis ad dominiū trãsferendū aut alterã tm̄.si altera tantū non trãsfertur dominiū.ff.si certū pe.l. si ego in fi. si do utraque causa erat habil' ad trãsferendū dominiū.et tūc aut apparet quod tradēs ex una cã tm̄ uolebat transferre dominiū et nō ex alia.et hoc casu impedit' domīj trãslatio.ut d.l.si ego.i pricipio. aut non appet quod uoluit tantū ex una cã tradere. et tūc talis error in causa traditiōis nō ipedit dominij trãslationē ut.l.cum in corpus.ff.de acqui.rer do. Cy.uero in.l.ex initio.C.de falsis.dicit. quod si tu falso instrumēto motus mibi tradidisti rem nunquam transfers dominiū.glo. in.l.initio.all.distiguit. aduerte ad trãslationē domīj causa habilis uera uel putatiua.ut.l.nunquam.ff.de acqui.rer.do.et p totū titulū.C.et.ff.de condic.indebi. Jdeo cum qritur nunqd motus ex falso instrumēto tradēdo domium trãsferat. potest sic distingui. aut uterque tradēs et accipiēs sciebat istrumētum falsum.aut uterque ignorabat.aut alter sciebat uel ignorabat tm̄.pmis duobus casib⁹ planū est.in tercio caū subdistigue.aut sciebat tradēs et accipiēs ignorabat. aut ecōtra. si tradens sciebat solus tunc trãsferatur qa uidetur donare.ut.l.cui⁹ p errorem. ff.de re.iuris. si sciebat tm̄ ille q accipiebat et tradēs ignorabat. aut tradebat

rem mobilem ⁊ tunc cōmittitur furtum
⁊ sic trāsfertur domium. ff. de cōdic. fur.
l. quoniā. ⁊. C. de furtis. l. falsus. Jac. aūt
bu. in d. l. ex initio. dicit. si ego tradens
eram domin⁹. aut tradidi rē ut debitam
tibi et transit dominiū in te nō ex falso
instrumento ꝙ michi monstrasti sed ex
uoluntate mea. ut. C. de condi. inde. l. i.
ꝑ totum. aut ut tuā et non transfero in
te dominium. ut. l. iij. §. subtilius. ff. de
condic. ob causam. aut nulla traditō in
teruenit. quia tu possidebas ⁊ tibi dimi
si. quia mihi ostendisti falsum instrumē
tum. et tunc nullomodo poteris prescri
bere. quia titl'o cares. ut. l. ex iicio all'. ꝯm
ꝑmum intellectum glo. aut tradidi tibi
possessionem quam habebā. quia osten
disti mihi falsum instrumentum. et tunc
aut non eram dñs. et si tractat' de ꝑscrip
tione. et dico quia non potes prescribe
re. quia cares titulo cum falsum habeas
ut. l. una. §. hoc tantūmodo. C. de usuc.
transformanda. aut eraꝫ dñs. ⁊ sic de do
minio q̄rendo tractabatur. et tunc aut
tradidi ut tibi debitam et efficieris dñs
ut de condi. inde. ꝑ totuꝫ. ff. et. C. aut. ut
tuam. et non efficieris. ut. l. iij. §. subtili
us. al'. brith. de sali. in. l. ex inicio alle. di
cit ꝙ aut uterqꝫ recipiens et tradens sci
ebant instrumentum falsum. et tunc tra
dens uidetur donare. ut. l. i. ff. de condi.
inde. et. l. campanus. de opis liber. et. l.
cuius ꝑ errorem. ff. de re. iuris. et ideo ꝓ
donato usucapiet. aut uterqꝫ ignorauit.
et tunc aut is qui tradidit ut propriam
tradidit eius cui tradidit. et tuuc domi
nium non transfertur. ut. l. iij. §. subtili⁹
ff. de condi. ob causā. ideo nec is cui tra
didit aliquo titulo spāli usucapit sed ti
tulo generali ꝓ suo hoc opante iusto er
rore. l. fi. ff. ꝓ suo. aut tradidit ut suā pu
tans se astrictum ad tradendum ex ali
qua cā habili ad translationē dominij.
quam causam ꝑ instrumentū ut uerum
uterqꝫ putabat probari et tunc domini
um transfert ex illa causa. licet putatiua
ut. d. §. subtilius. et de condi. inde. ꝑ to
tum. et ideo ex eadem cā non dñs trans
fert usucapiendi cām. ut. l. clauibus. ff. ꝺ
contrahen. emp. et. ff. de usucapi. l. celsus
aut alter eoꝝ sciuit tm̄ et tūc aut tradēs
tm̄ et iste passus uidet' dubi⁹. nā tradēs
donare uidetur. ut. ll. s̄. allegatis. sed reci
piens nō agit ex donatōne recipe sed ex
causa in instrumento ꝯtenta. puta ex te
stamento. et sic nō uidetur transferri do
miniū. ut. l. si ego. ff. si cer. pe. In cōtrari
um uidet' casus. in. l. cum in corpus. ff. ꝺ
acqui. reꝝ do. et hoc est ius. quia utraqꝫ
causa tendebat ad eundem effectum. Et
altera est necessaria in. l. si ego. utraqꝫ uo
luntaria. nec uterqꝫ tendit ad eundem ef
fectum. et nō dubito ex qua causa dicat'
dominiū transferri. quia ex illa posside
tur ex qua recipit. et credo ꝙ ex illa do
miniū transferatur. et ꝓ ista ꝑte bene fa
cit tex. et glo. in. l. si ego alle. et ꝓ hoc ac
cedat quod notat glo. in solutōne cōtra
rioꝝ. in. l. celsus. ff. de usuca. et omnes le
ges ibi contra celsum inducte adiuuant
istam ꝑtem. nec obstat ꝙ tradens uidet'
donare ꝙ isto casu uidetur donare quia
ius repetendi nō uidet' remittere. et isto
respectu donat aut dumtaxat is cui tra
dit' sciuit. et tunc si ut ꝓpriam eius cui
traditur et neutrum sciuit. facit quia do
miniū non transfert. cum hoc non agat.
ut. d. §. subtilius. nec usucapiendi condi
cio. quia iustus error deficit. Si uero ut
debitam tunc si res erat mobilis furtuꝫ
cōmittit. ut. ff. de condi. fur. l. quoniam.
et. C. de fur. l. falsus. et ideo non transfer
tur dominium. nec usucapiendi condi°.
in. l. ex inicio alle. et est rō. quia deficit ti
tulus et bona fides. ut. C. de usuca. trans
for. l. unica. Si uero erat immobilis. et
tunc licet tradens tradat ut debitā tam
qꝛ bona fi[illegible]es deficit. n̄ ꝑscribit. ut. d. l.
ex inicio sed dñiꝫ transfert ꝯm Cy. ꝙ n̄
credo. quia deficit titulus nedum uerus
sed putatiuus. sine quo dominiū nō trās
fertur. ut. C. de pact. l. traditōnibus. ⁊. ff
de acqui. reꝝ do. l. nunqꝫ nuda. oportet
enim ꝙ ad titulū putatiuum concurrat
uoluntas accipientis et eius. bona fides
ar. dicte. l. quoniam. ff. de condic. furt.
licet ibi furtum committatur. ꝓpter q̄li
tatem rei. quod fieri non potest in re im
mobili. ut. l. recte. ff. de furtis. et potissi
ma causa translatōnis est illa ex qua reci
pitur. ut. s̄. dixi. sed nullam subesse non
ignorat recipiens. sed falso illam simulet
et fingit simulanti non prodest simula
tam. Simulatā autem et fictum non de
bet attēdi. nec ꝓdest simulāti ut pl⁹ ua
lere ꝙ agr̄ ꝑ totū i rubro et nigro. et. d.
. l. falsus. alle. Lābertus aūt de rāponib⁹
in. l. error. C. de iur. et fac. ig. dicit cum q̄
ritur. an error impediat actum agendi.
aut est error in persōa. aut in re ipsa. aut
in causa. si in persona. tūc impedit' actus
gerendus. ut credebam tradere ticio et
tradidi seyo. ff. de fur. l. si quis uxori. §.
cuꝫ ticio. aut error est in condicione ꝑso
ne et tunc aut condicio putatiua perso
ne. circa qu errat' est contrariaā actui q̄
geritur aut nō. si sic. tunc impediat actū
gerendum. ut translationis. iurisdictio
nis et tutele. ut. ff. de testa. tute. l. si tutor
in prin. de testa. mili. al' de re milita. l. ne
qꝫ. §. in seruitute. ff. de re iudi. l. quidam
consulebant. aut error non est contra na
turam rei que agitur. et tunc error non
impedit actum gerendū. ut credis ticiū

liberum.et est seruus.uel credis eum lo
cupletem.et non est :uel credis eum pro
curatorem et non est . mutuas sibi trãs
fertur dominiũ. ff.de furtis.l.falsus.§.
pmo.et.l.si quis uxori.§.seruum. Aut ẽ
error in causa.tunc si tradens et recipiẽs
consentiunt et concurrunt in eadem cã
erroris et error non impedit translatio
nem dominij.ut trado tibi librum ex cã
uenditõnis. et tu idem credis cum non
debui tñ.tunc transfertur dominium tñ
repetam p condi.indebi. ut p totum ti
tulum de condi.indebi. aut tradens et
accipiens dissentiunt in causa. ut trado
tibi ex una causa et tu recipis ex alia.tũc
aut utraqꝫ causa tendit ad obligandum
aut non.si sic.tunc impeditur translatio
dominij.ut trado tibi librum ut uendi
tum. tu recipis ut pmutatum tibi. ff.si
cer.pe.l.si ego.aut altera causa tẽdit tm̃
ad liberandum.seu liberationem ut tra
do tibi pecuniam mutuo. tu recipis ut
tibi donatam.uel econtra tunc error im
pedit dominij translationem. sed cadet
in solutum fauore liberatõnis.ff.de acq̃
ren.rex do.l.cum in corpus. de solu.l.q̃
hominẽ.§.debitor. aut est error in sub
stantia rei.aut in nomine aut in ponder̃
numero uel mensura.aut in dominio rei
Si in substantia non transfert dominiuꝫ
ff.de contraben.emp.l.in uenditõnibus
Aut est error in nomine.et tunc proprio
aut appellatiuo.si i proprio nomie nõ ui
ciet si de corpore constat.ut.l.si in nomi
ne.C.de testa.et insti.delega.§. si in no
mine.Si in appellatiuo.sic ut.l.si quis in
fundi uocabulo.delega.pmo. aut est er
ror in pondere uel mensura et impedit
dominij translationem.ut credo tibi da
re librã unam cere et trado tibi duas.ut
ff.de fur.l.si quis uxori.§. si quis maio
ra. aut est error in dominio. tunc aut in
ipso dominio.aut in causa dominij.si in
causa dominij nõ impedit dominij trãs
lationem.ut tu dominus libri. qui cum
tradis credis te dominum ex causa here
ditatis et es domin⁹ ex alia causa. ut.ff.
man .l. seruum ticij.secundo R°.aut est
error in ipso dominio et credis unum es
se dominum et alius est dominus.et tũc
aut tradis rem tuam.aut alienam. si tuã
et sciens esse tuam transfers dñium tuũ
tuo noie tradẽs.ff l.si curator.
aut tradis errãs credens esse alienam et
tunc aut credens esse eius cui tradis et
non transfertur dominium. quia nec est
uoluntas tua transferendi .ff.de condi .
ob causaꝫ.l.iij.§.subtilius. et hoc est ue
rum nisi tradens condemnatus sit sentẽ
cia diffinitiua. ff.de publica.l.sũt et alij
et.l.pomponius.§.si iussu .ff.de acqui.
pos.si tradis et credis esse alterius.tunc

aut credis eam esse illius a quo causam
habes. et est res ticij cuius eam esse cre
dis et moriatur te herede instituto. et h̃
ignoras tradens eam mihi transfers in
me dñium .ff.si cer.pe.l. eius qui in pro
uincia.§. quas uero pecunias. q2 nec in
ueritate est error. aut credis eam esse ei⁹
a quo causam nõ habes.ut credis esse ti
cij cuius es procurator et habes eam a
parentibus tuis et non transfers domi
nium.ut.ff.de acqui.rex do.l.si procura
tor.caue tamẽ q2 in effectu preiudicat ti
bi. quia licet tibi competat rei uendica
cio.tamen emptor te repellet p doli pos
sessionem.quia teneris de euictione et a
ges contra dominum tuum ad precium
et hoc est uerum si est administrator uo
luntarius quia necessarius potest eaꝫ pe
tere ut sibi preiudicat .ff.man.l. seruum
ticij.in prin.et alle.l.si pcurator.aut tra
dis rem alienam non tuam .tunc aut tra
dis tanq̃ꝫ tuaꝫ p errorem. aut sciens.si p
errorem non transfers dominium.sic po
test intelligi.l.error.secundo respõso.C.
de iuris et fa.igno.sicut intelligit glo. et
.l.alle.si procurator. si sciens non trans
fertur dominium.et hoc est uerum regu
lariter.fallit in tribus casib⁹. pmo si ha
bet speciale mandatum uendendi.secun
do si est procurator in rem suam consti
tutus. tercio si est procurator habens li
beram administrationem. ff.de procu
ratoribus .l.procurator cui libera .ff.de
iureiu.l.iusiurandum ex conuentõne .§.
fi.cum.l.sequenti.Et an quicumqꝫ error
possit indistincte reuocari. siue sit in fa
cto proprio siue in alieno glo. ꝫm Bar .
in.l.non fatetur .ff.de cõfess. dicit ꝙ sic
et doctores ꝫm Bar. ibi illam glo . dam
nãt.quia qui errat in iure impbabiliter
errat.nec excusatur.ut dicta.l.non fatet̃
sed error in facto proprio equiparatur
errori iuris.ff.de interroga.ac.l.de etate
§.qui iusto. ubi si est error qui cadit in
latam culpam non excusatur.sed error iu
ris est lata culpa.ut.l.liberoꝝ.§. notan
tur.ff.de his qui no.infa.infra.et.l. late
culpe.ff.de uerbo.signi.fiet. Ista est rõ
in.l.non fatet̃ all̃ .quare nõ potest reuo
cari error iuris.sed errore ifacto ppo est
lata culpa.ut.l.q̃ꝫq̃ꝫ. ad uell̃.et ideo glo
sa dicte legis non fatetur debet limitari
quando quis errat in facto proprio tali
errore qui non cadat in latam culpam .
ut.l.i.et.ij.ff.quando ac.de pecu.est an
nalis.et ibi notat. et istud uidetur uelle
glo.ff.de uentre inspi.l.i.§. ceterum .in
glo. sup ṽ.iniunxerit. utputa si factum
uel negotium est implicatum et itricatũ
ut.l.pe.ff.de confess. idem etiã si est ne
gotium primum de facto longinquo q2
memoria hominũ nõ retinetur.l.pegre.

ff.de acquirēda pos. in prin. et p Dy.in
regula presumitur ꝺ re.iuris in vi.et hec
uera in confessione facta in iudicio.secus
si extra iudicium facta erat confessio. qꝛ
si de damno uitando erat presumitur ig
norantia et sibi sufficit.ut.l. sed et si me
putem.ff.de condi. indebi. aut fit circa
ea que pertinent ad litis decisionem. et
tunc aut pars confitetur scienter et pre
iudicat sine dubio.ut.l.quidam in iure.
ff.de dona.et.l.qui stichum .ff.de cōfes.
aut confitetur ignoranter. et tunc aut q̄
ris utrum preiudicet interim donec pro
betur contrarium.et sine dubio preiudi
cat.ut.l.iubemus .C. de liberali causa .
Sed an possit probari contrarium ⁊ hic
aduertendum. quia aut quis confitetur
in causa que crescit per inficiatōnem. et
non potest probari contrarium. ut.l.si
is.ff.de confess.aut confitet̄ in alia causa
et tunc aut talis error cadit in latam cul
pam.aut in leuem.aut in nullaꝫ. si cadit
in latā.non potest reuocari.ut.l.de etate
.§.q̇ iusto.alle. Si uero cadit in aliā cul
paꝫ et tunc ante sniam potest reuocari
de iure cōmuni ꝓbato errore.ut.l.error.
C.de iuris et fac.igno. et post sniam po
test reuocari p restitōnem in integruꝫ ex
clausula generali siqua mibi iusta cau
sa esse uidebitur. ut.l.de etate. §.ex cā.
ff.de interroga.ac.Cy.autem in.l.error .
C.de iu.et fac.ig.dicit.an sit differentia
circa reuocationem erroris siue sit iuris
siue facti.quidam uoluerunt dicere ꝙ er
ror facti reuocet̄.non iuris.quia.l. error
C.de iu.et fac.ig.loquitur in errore facti
et qui de uno dicit de alio negare uidet̄
ut.l.maritus.C.de procura.Joha.uidet̄
sensisse ꝙ siue erretur in facto siue in iur̄
n̄ sit diuersitas nisi i subtilitate qꝛ error
facti an̄ sn̄am reuocat̄ ipso iure. ſꝫ error
iur] p restitutōnē i integꝝ. ut.ff.de ꝯfes.
l.i.petrus dicit ꝙ ubi erratur in facto si
ue extra ius siue in iure ante sniam diffi
nitiuam reuocatur ipso iure. ut dicit lit
tera in dicta.l.error alle.post sniam uero
non reuocatur nisi error fuerit proba
bilis et tunc ex clausula generali. Error
autem iuris extra ius similiter ipso iure
non reuocatur nisi pro restitutōne in in
tegruꝫ.et in hoc est differentia. Sed iac.
de ra.et Jac.de are. dicunt ꝙ error facti
etiā an̄ sniaꝫ in iudicio non rerocatur ni
si p restitutionem in integꝝ . ut.ff.de cō
fes.l.certum.§.minorem. Sed dicit Cy.
tenendum est ꝓm eum ꝙ dicit Dy.in.c.
ignorantia.de reg.iu.in vi. Et tene ꝓm
Cy.ꝙ error facti post sentēciam nocet ni
si etas uel cause paritas uel doli connexi
tas.uel personaꝝ diuersitas. uel erroris
communitas.uel actionū uarietas aliud
inducat.p hoc ꝙ dicitur nisi etas soluit̄

ꝯtrariū ꝺ.l.i. C.si aduers⁹ rē iudi.p hoc
qꝺ dicit̄ cause paritas tollitur ꝯtrariuꝫ
l.ut inter diuinum.C.de sacrosanc. ec.⁊
l.respub.C.ex quib⁹ cau.maio. quia res
pub.minor et ecclesia equiparantur.per
hoc ꝙ dicitur doli connexitas tollitur ꝯ
trarium.l.fi.§.sin autē.C.de furtis.per
hoc ꝙ dicitur erroris cōmunitas tollit̄
contrarium.l.quesitum. quando acc.de
pec.est annalis.Sed ꝓm Jac.de ra.et pe.
illud non operatur ibi erroris communi
tas sed operat̄ illud probabilitas erro
ris.sufficit em̄ ꝙ ibi fuerit error ꝓbabil̄
licet non communis error ut restitutōnē
inducat ex clasula generali siqua mibi iu
sta causa esse uidebitur ⁊c. ut.l.i. ff.ex q̇
bus causis maio.Et per hoc ꝙ dicit̄ nisi
actionum uarietas respondetur ad.l. ha
bebat.ff.de iusti.que loquitur ubi alia a
ctio intentabatur in.l. error.ubi eadem
licet quidam dicant ꝙ in.d.l. habebat
intentabatur eadeꝫ actio specie.licet alia
numero. uel est dicendnm ꝙ ibi non sūt
nomina actionum sed sunt adiectiones .
et ideo non sunt heedem actiones specie
Un̄ credit pe. ꝙ hoc faciat erroris ꝓba
bilitas.Et breuiter petrus intelligit ꝙ er
ror facti post sentenciam diffinitiuam n̄
possit reuocari nisi allegetur error pro
babilis q̇ restitutionem inducat ex clau
sula generali. et sic intelliguntur omnia
p̄dicta iura.Error autem ꝓbabilis scꝺm
eum est ut in facto alieno. ut.l.fi.ff. pro
suo.et habet locum.d.l.error alle.siue er
ror cōmittatur in iudicio siue extra iudi
cium. quoniam potest reuocari usqꝫ ad
sentenciam.ut ibi dicit glo.et licet text⁹
ibi dicat finito negocio et sic uidetur lo
qui in errore commisso in iudicio. tamē
non solum negocium p sentenciam finit̄
quia etiam alijs modis .puta transactio
ne.uel iureiurando . ut.l.i.ff. de iureiu .
et ei qui dicit se errasse incumbit proba
tio.ut.l.ei qui.ff.de ꝓbat. et hoc ꝓban
do obtinebo nisi aduersarius meus ue
lit me ꝓbare scienter fuisse confessum.ff
de liber.legat.l.aurelius.§.fi. ⁊ delega.
ij.l.ticia.§.gai⁹.C.de falsa cā adie.le.l.i.
scꝺm petrum. Angel.autem in.l.allega.
non fatetur.de confess.dicit ꝙ in dubio
in confitente non presumitur error nisi
probatur.sed interim ei statur donec cō
trariū ꝓbat̄.de quo p Dy.in regula pre
sumitur.de reg.iu.in vi.et in.c.ꝙ semel.
e.ti.de quo in.l.error.s̄.alle.Error in iur̄
est lata culpa seu lata est annexa ignoran
tia iuris. et ideo errans in iure confiten
do sibi preiudicat.etiam si tractat de dā
no uitando et aduersarius de lucro cap
tandō.ut.l.si is .ff.de confess. scꝺm unū
intellectū glo.glo. etiā tenet in.l. non fa
tetur in positōne duorum exemplorum.

Sed odofre.tenuit contrariũ qñ tractat
de damno uitando. ut notat spe.in ti.ꝺ
confes.§.sequitur.circa principium.sed
eius opi.ipse secundo probat.et etiã io.
an.Ja.de ra.in.d.l.non fatetur. idem di
xit ꝙ odofredus sed uariauit ab eo. qꝛ
odofre.dixit ignoranti succurri ipso iur
errore cõpto.Ja.dixit demuꝫ ꝑ restitõeꝫ
in integrum et alle.pro cõ.l.pe. ff.de cõ
fes. sed tu intellige illam in errore facti.
Conclude ergo ẜm angel. ꝙ errãti in iu
dicio in iure non subcurritur. ipso iure
neqꝫ per remedium restitõnis in integꝝ
quia non est error probabilis per dictã
latam culpam. et si errans in iure erret
de damno uitando et aduersarius de lu
cro captando.casus est in.l.non fatetur
s̃ all. fallit in ꝑsonis in quibus nulla est
detestatio si ius ignorauit exemplum in
milite errante in iure.et in muliere et in
rustico.ut.l.edicto.§.fi.et.l.ij.ff. de iur
fisci.in q̊bus est casus.Et considera tres
casus. quia interdum confessio est uera
et hoc constat et illa nõ reuocatur.inter
dum est falsa et similiter constat hoc et
illa non reuocatur.ut.l.si is.ff.de insti.⁊
l.qui stichum.et.l.quidam in iure .ff.de
donat.interduꝫ alle.ꝙ est erronea et tũc
reuocari potest errore probato nõ habẽ
te secum admixtum dolum uel lataꝫ cul
pam et usqꝫ ad sñiam et in causa appel
latõnis. ut in.l. non fatetur. et in.l. er
ror alle.postea non nisi restitõne petita.
ut.d.§.ex causa.que restitutio concedi
tur etiam si cõfitens fuerit in culpa leui
fallit in causa que inficiatõne crescit in
qua non licet allegare errorem ut reuoce
tur confessio.ut.d.l.si is alle. in confessi
one emanate circa preparatoria iudicio
rum.⁊ ex ꝑte rei.conclude ꝙ si confessio
est uera non reuocatur.ut.s̃.dictum est.
si est falsa. conclude etiaꝫ ꝙ non reuoca
tur.fallit si aduersarius sciuit eam falsaꝫ
et tunc qñcũqꝫ ante sñiam.ut.l.is qui.et
l.si q̃.ff.de rei uen.secundo fallit qñ ad
uersario ignorãte nã potest tunc usqꝫ ad
litis contest.tñ hoc tñ cõcurrente ꝙ ius
actionis non sit factum deterius.Intelli
ge autem ẜm angel.deterius factum si a
ctio ꝓposuerat rem petere ab aduersari
o certo.ut.d.l.is qui cõiuncto ꝑ̃ncipio.
l.sinautem.e.ti.Cum autem confessio cir
ca preparatoria esset erronea et ex parte
rei.Conclude ꝙ ante litis contes. potest
sine dubio et post usqꝫ ad sñiam reuoca
re dummodo cessat omnis dolus et lata
culpa confitentis.et intellige errore non
compto.ut.l.de etate.§.qui iusto.ff.ꝺ i
terroga.ac. Ille enim.§.intelligendus ẽ
in confessione. etiam circa preparatoria
et in.d.l.error.post latam sñiam non re
uocatur. et hoc intellige qñ sñia est aliq̃
secus si nulla.ut.l.iiij.§. condemnatum
ff.de re iudi.et etiaꝫ ubi est aliqua inter
dum subcurrit̃ absqꝫ restitutõne in casu
l.si mulier i iure.ff.ad uell.ex parte acto
ris qui confessus fuit aliquid in libello i
preiudicium sui an possit illam confessi
onem reuocare seu corrigere. fuerũt opi
niones.una fuit ꝙ sic ante litis contest.
aliter de errore non docto. unde sufficit
hꝫ ꝙ actio dicat se errasse. ut.l. q̊ familie
ff.fam.hercis.in ultima solutõe. post ue
ro litis con.potest dummodo de errore
probet.ut eadem.l. ẜm penultimam so
lutõnem.Alii dicunt omnino standum
assercioni.l.cum ꝑ̃cum.C.de liberali cã.
dicas ꝙ usqꝫ ad sñiam potest actor reuo
care confessionẽ errore cõpto. sicut licet
reo.sed semper est necesse ꝙ ꝺ errore do
ceat sicut reus ne eius sit melior cõdicio
fallit in uno in quo etiam ꝑ̃textu erroris
etiam actori nullomodo licet .C.de om
ni agro deserto.l.iura.li.xi. et est ibi spe
ciale fauore publice utilitatis nõ obstat
ꝑ̃dicta.l.edita.C.de eden.q̃ mutacioneꝫ
ꝑmittit ante litis contest. qꝛ intelligitur
nisi mutacio existat i his que sint reo dã
nosa ꝓpter ius quesitum ex ꝑte confessi
onis actoris.Ja.autẽ de bu.in.d.l.error.
dicit si queris an errorem meum possim
reuocare sic distnigue ꝙ aut erraui circa
iurisdictionem et quilibet error reuocat̃
et ante sñiam et post quia non potest fi
eri iudex competens et ꝑ consequens iu
dicium fuit nullum et sentencia nulla.ut
l.i.et.ij.C.si non a competenti iudi.et.l.
ij.in princi.ff.de iudi. aut error est circa
preparatoria et tunc aut id ꝙ olim nega
ui uolo hodie confiteri et possum ẜm.l.
electio.ff.ꝺ noxa.aut ꝙ fui confessus uo
lo reuocare.et tunc aut ante litis cõtest.
et possum siue fui sciens siue ignorans si
nulla captio sit actionis.ut.l.de etate.§.
celsus.ff.de interroga.ac. aut uolo peni
tere post li.con.de eo ꝙ fui confessus añ
li.cõtest.ad preparatõnẽ iudicij.aut fui
sciens et non peniteo nisi fuerit aduersa
rius sciens.quia tunc peniteo.ut.l.is q̊.
ff.de rei uen.aut fui ignorãs. et tunc aut
ignoraui factum et tunc aut error meus
fuit probabilis uel minus probabilis ali
quantulum et possum penitere. aut fuit
supinus uel error iuris et non possuꝫ pe
nitere nec reuocare.ut dicta.l.de etate.§
qui iusto.alle.aut cõfitetur in decisoriis
et tunc aut confitetur extra iudiciũ aut
in iudicio. primo casu aut fui ignorans
aut sciens.si ignorãs non preiudico quo
cunqꝫ errore fuero confessus.C.de iuris
et fac.igno.l.cũ falsa. ẜm unam lecturaꝫ
si sciens et tunc in his que per consensũ
possunt induci mihi preiudico.ut.l.iij.
§.in admittenda.et.l.si quis.vj.§.dñs.

ff.de acqui.pos.et.l.tale pactũ .ff.ꝺ pac.
in his autem q̄ per consensum induci ñ
possunt mihi non preiudico.ut.d.l.cum
falsa ꝑm aliam lecturam.si autem sim cõ
fessus in iudicio et tunc. aut uolo reuo
care confessionem meam ante diffinitiuã
sentenciam.ut.l.error.alle.⁊ hoc est regu
lare ꝙ quandocũq; possuz ante diffiniti
uam sentenciam errorem meum reuocarẽ
speciale est in.l.acquil. et in causa q̄ cre
scit per inficiatõnem.l.si is.ff.de confes.
aut uolo penitere post sentenciam ⁊ tũc
aut mutatᷣ ꝑsona res uel causa et possuz
ut.l.habebat.ff.de insti.et.l.cum quere
batur.ff.de re iudi.aut nihil mutatur ⁊
regulariter non possum. ut.l.error alle.
fallit rõne minoris etatis. si aduersꝰ rem
iudi.ꝑ totũ fallit ubi dolus aduersarij i
teruenit. ut.C. si ex falsis instrumẽtis ꝑ
totum.Item fallit rõne cõmunis erroris
ut.l.ij.C.quando actio de peculio est an
nalis.et.s̄.fuit dictum ꝑm Cy.Item in ꝯ
fessione extra iudiciuz iuris et facti igno
rantia mihi nõ preiudicat ipso iure qm̃
certo de damno uitando et aduersarius
de lucro captando.sed si fui sciens tunc
in his que per consensum, possum indu
cere ut in possessione ꝑdenda uel libera
cione concedenda mihi preiudico. ut.l.
iij.§.in admittenda.et.l.si q̄s ui. §.dr̃a
.ff.de acqui.pos.et.l.tale pactum. ff.de
pact.sed in his que per solum consensũ
induci non possunt mihi non preiudico
ut.l.cum falsa.alle.et habet hec cõfessio
effectum inductiunm.sed confessio extra
iudicium habet effectum, declaratiuum
non solum inductiuuz. aut interuenit er
ror factoꝝ et possum reuocare ante sñiaz
non post.ut.l.error alle.sed si in iudicio
erratur in iure non nocet error.ut.l.ij.in
prin.ff.de iudi.aut erratur circa prepara
toria et non excusat error immo nocet .
ut.l.de etate.§.qui iusto.ff.de interrog.
act.aut erratur in iure circa decisoria .et
tunc preiudicat error.multomagis.ut.l.
non fatetur.ff.de confes. Sed ultramon
tani dicunt ꝙ error in iudicio non excu
sat.s.ipso iure sed ꝑ restitutõnez ex clau
sula generali.ut.l.cum fideicõmissũ.ff.ꝺ
confessis.sed errãs in facto iuuatur ipso
iure.sed certe illa loq̊tur in facti errore.
qui bene excusat errore probato.sed pro
eis bene facit quia uidetur consuli ope
exceptõnis . et per hoc uidetur loqui in
errore iuris.nam error facti ipso iure nõ
excusat.sed errore probato. sed tu tene
glo.ꝙ loquatur in errore facti non iuris
et ꝙ error iuris indistincte in iudicijs ꝑ
iudicet.et habet locum.l.error alle.quã
do potest error reuocari siue sit error in
iudicio decisiuo tocius siue in iudicio ꝺ
cisiuo partis ꝑm glo.in.l.error alle.ꝑ di

ctam.l.error.licet Ia.de ra.dixit ꝙ soluz
habet locũ in decisiuo partis.et probat
sic.Confessus in iure ꝓ iudicato habetᷣ.
l.i.C.de confes.⁊ si ita est ꝙ ante esset cõ
demnatus non posset reuocare errorem
ut.d.l.error.ergo nec quãdo est confessꝰ
totum cum sileat iudicis officiuz in cog
noscendo non poterit cognoscere utꝝ er
rauerit uel ne.sed Iac.rõ procedit in con
fitente qui pro confesso habetur. sed er
rans non uidetur confiteri.ut.l.non fate
tur.ut.ff.de ꝯfess.Anto.de bu.in.c.ex ꝑ
te.de confes.dicit ꝙ si reuocatõ petitᷣ añ
lit].cõt].et admittitur reuocatio nisi cap
tio sit aduersarij quia in hoc fecit expen
sas quo casu non reuocat nisi satisfaciet
ꝺ lesione.ff.de rei uen.l.sin autem. ff.de
dolo.l.pe.ff.de peti.here.l.qui soliti.Et
hec uera.etiam si confitetur scienter. sic
dicũt docto.Ja.de are.cuius fuit hec di
stinctio.hec uera ĩ preparatorijs iudicis
uel directorijs.ut si confitetur ꝙ posside
at et similia.sed si aliter confiteretur cir
ca decisoria ut si confitetur se debitorem
non admitteretur reuocatõ nisi docẽdo
ꝺ errore iusto. et infra dicetur.qñq; hec
confessio facta ante lit].cont]. petitur re
uocari post lit].cont].et non potest reuo
cari nisi actoris obiciatur scientia.ut.l.is
qui se obtulit.ff.de rei uen.ubi offerens
se liti non potest pꝰ lit]. cont]. reuocare
confessionem ꝙ possideat nisi aduersari
us sciuerit eum non possidere quia hoc
ipso captio est aduersarij si instantia pe
riret et sic non licet.l.de etate.§.celsus .
ff.de interroga.act.qꝺ est uerum nisi do
ceat ꝺ errore probabili ut.j.dicetur. Itẽ
hoc in preparatorijs et decisorijs credo
ꝙ scientia falsitatis confessionis partis
ad cuius ꝯmodum fit confessio nõ inua
lidaret confessioem nisi alias cõstaret ꝺ
errore.et errorem intellige probabilẽ qñ
non cadit in latam culpam.ut.l.de etate
§.qui iusto.ff.de interroga.act. alias si
cadat in leuem admittitᷣ.ut notat Bar.
in.l.nõ fatetur.alle. per hoc patet ꝙ si
cõfitetur ignoranter solo iuris errore ꝙ
non reuocat quia errare in iure est lata
culpa.ff.ꝺ ṽbo.signi.l.late culpe. qꝺ est
ṽm nisi confessio habeat intollerabilem
errorez expressum ut si confiteatur mino
rem.xiiij.an.posse testari quia tunc non
ualet sentẽcia.ut dicit glo.in.d.c.ex ꝑte.
quo casu frustra tractaretur de reuocatõ
ne. Item hoc intellige de errore iuris in
corpore iuris clauso. si em̃ esset error ex
trauagantis tunc esset tollerabilis. ut ex
tra de fide instru.c.pastoralᷣ.et no. Bar.
in.l.cum ꝓlatis.ff.de re iudi. Item hoc
uerum in iure communi. si enim esset ca
sus singularis uel ius super cꝰ intellectu
essent opi.ille error esset tollerabilᷣ.ut.l.

ij.ff.de iuris et fac.igno.⁊ no.bar.in.l.ꝙ
nerus.ff.depositi.ad hoc ꝙ no.Inno.de
appella.c.cum speciali.et ꝑ hoc dixit flo
rianꝰ in.l.regula.§.sꝫ iuris.de iur.et fac.
igno.ꝙ ubi circa intellectuꝫ legis sũt ua
rie opiniones nisi appareat decisum que
opinio sit tucior.excusatur etiaꝫ assessor
nec fatetur litem suam.argu.l. cum pro
latis.ff.de re iudi.ꝙ uidetur ibi sentire
Bar.et sine rõne opinionis que fatet̃ ꝑ
appellante si prosequatur causam appel
latõnis ⁊ succumbat non condemnabit̃
in expẽsis ẜm Jo. an. qui dicit hoc fu
isse dictum domini petri de saxonia.in.c
ut debitus.de appella.et idẽ dicit Guil.
in spe.in ti.de expens .§. nunc uidendũ
et de hoc uide glosam.ordinariam in.l
et ideo.ff.de legibus.Item hec uera nisi
esset miles femina rusticus uel monachꝰ
uel alij qui excusãtur ab errore iuris ubi
sunt in loco in quo non possunt consule
re peritiores.ff.de iuris et fac.igno.l. re
gula.§.sed ⁊ si.C.de bonoꝝ pos.l.in bo
norum. Presumitur autem habita copia
peritoꝝ si locus sit insignis si sit ibi foꝝ
iudicioꝝ et habeat merum et mixtuꝫ im
perium.l.si duas.§.decem. de excu.tu .
unum nota ꝙ si ibi esset copia canoni
starum tantuꝫ et hoc per canones decla
rari non posset.obstat exceptio scꝫ defe
ctus peritorum.xi.q.i.c.si quis cum cle.
in fi.secus si posset per canones declara
ri.ar.c.i.extra de no.op.nunc. ⁊ ibi ideꝫ
dicas econuerso si esset ibi copia legista
rum tantum.Sed usqꝫ ad qd̓ tempus er
ror potest reuocari. et primo concludo
usqꝫ ad conclusionem in causa. et si con
fessio est facta circa preparatoria. dic ut
ŝ est dictum.Si uero confessio superueĩt
post lit].cont].dic ut dicit glo. in.c.i.de
elec.in vi.suꝑ v̇.absẽtia.In decisorijs au
tem planuꝫ et ꝙ potest reuocari ex erro
re post lit].cont]. Sed dubium an post
conclusionem in cã.uide qd̓ no.de ꝓcu
rato.c.auditis.de causa pos.c.pastoral̃.
de fide instru.c.dilectus.in cle. ꝑma .de
causa pos.et ꝓprie.ꝙ firmat Jo mona.
in.c.aduersus.de in integꝝ restitu.in vi.
Credo dictum anto.ꝙ ad peticionem ꝑ
tis hec reuocatio nõ admittatur sed bñ
ex officio iudicis ut non reuocet sed ex
cuset ꝑ actum interrogatõnis nisi iuraue
rit plenam dicere ueritatem.et est casus
de accusa.c.cuꝫ dilecti.ar. de fide instru.
cum iohannes.hec omnia intellige cum
limitacionibus.de quibus.j. dicet̃ in re
uocatõne ante sentenciam et ante conclu
sionem in causa indistincte potest reuo
cari confessio intercedentibus illis que
exiguntur ad reuocatõnem confessionis
de quibus.j.dicetur. quando uero con
fessio est facta post lit].cont]. uel ante et
repetita reuocatõne post sentenciaꝫ. dic
si error reddit sentenciam nullã poterit
qñcunqꝫ reuocari . patet in cõfitente ali
quem iudicem qui non est.ff.de iurisdi.
o.iu.l.si per errorẽ. quia sicut potest ex
ceptio excommunicatõnis opponi.ita et
hic error potest post sentenciam reuoca
ri.idem in omnibus casibus in qiubus
exceptio potest opponi post sentenciam
si circa illa fiet confessio potest reuocari
quia sentencia exquo est nulla non obui
at reuocatõni et idem ubicunqꝫ aliquo
respectu sentencia remanet nulla. ideꝫ si
sentencia est aliqua sed talis que nõ trã
sit in rem iudicataꝫ illa confessio potest
etiam post sentenciaꝫ reuocari. ut notãt
docto.de re iudi.c.lator.de dispẽ.in pu.
c.attestatõnis. quod est notabile dictuꝫ
qñqꝫ sentencia est aliqua ⁊ talis que trã
sit in rem iudicatam et tunc quandoqꝫ
sñia fuit lata ꝯ ꝯfessionẽ.q᷑ reꝓbata est
ꝯfessio] ut q᷑ cõfessio est nuda ab instru
mento et potest confessio reuocari post
sentenciam.ut notat inno.in duobus lo
cis.de excep.c.cum uenerabilis. de iure
iu.c.mulieri.et est casus in auten . Item
possessor.et ibi glosa. C.qui po .in pig.
ha.et in corpore unde sumit̃.de hoc.xxx
q.v.§.his ita.et ꝙ ibi notat Johan. Si
confessio est uestita productione instru
menti. et reprobatur instrumentum
et reprobetur confessio ita ꝙ possit con
tra illaꝫ uenire si sentencia fertur contra
confessionem et instrumentũ adhuc põt
reuocari.ut dicto.c.mulieri si est lata cõ
tra instrumentum tantum tunc si con
fessio est ab instrumento ut quia pro se
confessus est contenta in instrumento.⁊
tunc reprobato instrumento non est re
probata confessio nisi aliter reuocetur .
ut dicit inno.in.d.c.cum uenerabilis. si
est facta cohesiue ad instrumentuꝫ ut q᷑
producendo instrumtuꝫ confitetur con
tenta in instrumento et confiteri censet̃
tacite sola productione et tũc reprobato
instrumento quia falsum .uidetur repro
bata confessio que ut accessoria nõ repe
ris aliquod fundamentum in quo subsi
stat.ut ibi notat inno.Si Instrumentuꝫ
est reprobatum altero uitio. utputa q᷑
caret solennitatibus extrinsecis.nõ quia
falsum et tũc ex hoc non cõfundetur cõ
fessio nisi altero iure reuocet̃. ut ibi no.
quia non est falsa confessio nec caret fũ
damento exquo instrumentuꝫ non est ex
toto ut falsum reprobatum quia non di
citur falsuꝫ ꝙ primordio non caret ueri
tate.ut.l.cum filius. ff.delegatis.ij. tan
git Inno.in.c.cum oliꝫ.de censibus. Si
autem sentencia est lata ẜm confessiõem
sentencia nõ reꝓbata non põt reuocari
confessio post sentenciam exquo nõ est

appellatuꝫ saluo nisi de errore constaret notorie. ut notat Inno. in. c. quia pleriqꝫ de immu. ec. et de frigidis et male. c. qꝛ fraternitatis. et de Rp. c. cum dilecta. nū quid autem possit reuocare confessio pꝰ preceptum et sentenciā precepti. Bar. tā git in. l. non fatetur. ff. de confess. et bene decidit sed nihil allegat. dic ꝙ si senten cia precepti est lata cum cē cognicione ꝙ illa habet vim diffinitiue et ideo con fessio non potest reuocari post taleꝫ sen tenciam si sine cause cognitōne dic ꝙ po test reuocari etiā post sentenciaꝫ precep ti quia in hoc non habet uim diffinitiue et de hoc habes glosam de v̄bo. signi. c. ex parte. cle. ꝑme. et dicit Bar. in dicta. l. non fatetur. cause cognitōnem subesse qn̄ datus est terminus ad ostendendum quare confessio non debet reuocari. all'. l. pe. ff. de cōfess. Quid de decreto tenet Jo. an. in aditōnibus spe. in ti. de cōfess. §. nunc uidendum. v̄. quid de confessio ne. et dicit ꝙ in libertate non habet locū C. si aduersus liberta. l. ij. in alienatōne ꝑdij minoris uel excusatōe tutoris n̄ ipe dit decretū illā reuocari. ff. ꝺ trāsac. l. cū hi. §. si pretor. ff. ꝺ iuꝺ. l. si pretor. §. mar cellus. C. de falsa cā adie. lega. l. i. et. ij. ff de rebus eoꝝ. l. magis. §. fi. quia decretū ex falsa causa est nullum. l. cum uero. §. subuentum. ff. de fideicon. liber. Et si ad confessioneꝫ est aliqua interlocutoria la ta an illa possit reuocari. credit dictꝰ an to. ꝙ iudex ex offitō possit illam partem admittere ad reuocandū. de appel. c. cū cessante. ff. de re iudi. l. ꝙ iussit. quia nō transit in rem iudicatam quo ad iudicē licet quo ad ꝑtem contra quam sit lata ex falsa causa sic. ꝙ autem est dictum de decreto credo uerū ꝙ quando continet iniusticiā et confessio est ex parte peten tis. secus tm̄ ex parte eius contra quem agitur ꝑ nota. in. l. iust]. ff. ꝺ acqui. poss. Ex hoc infertur quid in beneficialibus an admittatur reuocatio cōfessionis pꝰ sentenciam quia quo ad iudicem nō trā sit in rem iudicatam. Idem ꝙ dixit in in terlocutoria ⁊ maxie quia tales ꝯfessiōes non tribuūt ius ei pro quo fit confessio ut notat Jo. an. de confessis in. c. fi. ⁊. c. ij. in vj. Idem puto ubicunqꝫ sentēcia nu trit peccatum quia contra confessionem etiam post sentenciam admittitur ꝓbaᵒ erroris quia tales sentencie nō transeūt in rem iudicataꝫ. ut no. xxxv. q. ij. in sum ma. Et nota in rubrica de re iudicata. et no. docto. in. c. inter monasterium. de re iudicata. et in. c. cum bertoldus. eo. ti. in quantum dixit post sentenciam precepti uel decretum reuocari confessionē. Bar. in dicta. l. non fatetur. dicit ueruꝫ esse ni si actu sit facta executō quia illa executō habebitur ut terminus impeditiuus re uocatōnis cōfessionis quia est actus qui potest fieri demum post senteciam diffi nitiuam. unde habet hec uim diffinitiue ar. eius quod no. in glo. in. d. c. i. ꝺ electi one. liᵒ. vj. in v̄. absentia. nō obstat si di catur ꝙ etiam post solam confessionem non debet posse reuocari cum illa habe at uim sentencie diffinitiue quia hoc est uerum in confessione non erronea. Et ex his patet an opposita exceptōe ꝑempto ria ⁊ illa confessata. si pronunciatū est ex ceptōnem fore admittendam uel si con fessatuꝫ est aliquid ꝑ quod pronuncietᷣ exceptōneꝫ non fore admittendā an pos sit post hanc ꝓnunciatōneꝫ confessio re uocari quod non uidetur ueruꝫ quia pꝰ hanc. negociū quo ad exceptōnem et cō fessionem circa eum uidetur decisuꝫ. pu ta si ꝓnunciatum est exceptōnem admit tendam confessionem posse reuocari qꝛ non est hec diffinitiua cum aliam expe ctet post se si ꝓnunciatum est ipsam ob stare. quia hec habet uim diffinitiue et fertur cum cause cognitōne quia postea non poterit reuocari. ar. eius quod no. glo. in cle. cuꝫ a repulsione. de appell. Ex his patet quid dicendum in ꝓnūciatōe super exceptōne lit] finit]. ut no. in. c. i. ꝺ lit]. cont]. in vj. ꝙ post illaꝫ sentenciā nō admitteretur reuocatō confessionis. Si queritur an possit reuocari post senten ciā appellatōne suspensaꝫ. docto. dicunt in. c. ex parte. de confess. ꝙ sic. Spe. dicit se obtinuisse in speculo. in ti. de confess. §. fi. in fi. Et hoc credit anto. de bu. ueꝝ quia appellatō rescindit omneꝫ terminū usqꝫ ad lit]. cont]. C. de procura. l. ita de mum. Si queritur an possit reuocari sen tencia suspensa per uim restitutōnis in i tegrū dic ꝙ sic si restitutio detur aduer sus confessionem ubi competit non ē du biuꝫ si non petitur aduersus confessionē si petitur reuocare ꝓbato errore bene ad mittetur ad hoc cum clausula. si qua mi hi iusta causa esse uidebitur. uel aliter re cisa. snia pretextu restitōnis speciali iure ad primū facit quod no. in. l. mater. §. i. ff. ꝺ exceptōe rei iuꝺ. ⁊ no. glo. i. l. si fiꝺ iussor. §. in omnibus. ff. man. et no. in. c. de purg. vul. Quero que requiruntᷣ ad hoc ut cōfessio possit reuocari et ꝺm ea que habentur in. c. ex parte. de confes. ui detur requiri ꝙ negocium ne dum sit fi nitum. si ergo est finitum tunc non ad mittitur reuocatō. et dicitur finitum per sentenciam diffinitiuam appellatōne nō suspensa ue l alio remedio decisiuo ut fi nitum. ut iureiuran. uel transactione ad lit]. cont]. c. i. li. vj. nunquid ergo per sen tenciam arbitri seu arbitratoris dicatur finitum negocium ita ꝙ non admittatᷣ

reuocatio.Spe.tangit in ti.de confess.§
nunc uidendum in tercia columna. Jo.
an.ī additōnibꝰ ibi dicit ꝙ ī arbitro dr̄
finitum negotium si sit laudū emologa
tum in arbitramento postꝙ est latum.
quia post illud non admittitur reuoca
tio quia illud optime obtinet istar trās
actionis.ut in auten.ut differentes iudi
ces.§.si uero contigerit.hoc uer. ubi nō
est petita reductio ad arbitriū boni ui
ri.qꝛ etiam ꝑ deceptōne re ipsa petitur
reductio.ut.ff.d uбo.ob.l.si sic.al's si q̇s
cum aliquid.Secundo requiritur ut ad
mittatur cōfessio reuocatōnis que sit fa
cta in causa ciuili. Et an in causa crimia
li admittatur reuocatō confessionis est
dubium.et tangit Spe. in ti.de confes.
§.fi.v.sed nunquid.ad finē.§.ubi Spe.
dicit ꝙ non.reuocatur qn̄ in ea ꝑseuera
uit.Idem dixit glo.de diuor.c.ex litteris
ꝑ quā aliq̄ dicunt ꝙ si ꝯfessio est delibe
rata ut quia statuto termino et data di
latione ad respondendum quis confite
tur non admittitur ad reuocandum con
fessionem et sic limitāt iura ad id quod
notat Jo.an.in nouella.in.c.cum in posi
tionibus.de iureiurā.li.vj. putat Anto.
de bu.ꝙ in causa criminali admittatur
reuocatō nisi iurauit plenam dicere ueri
tatem circa inquisita quia non possꝫ tūc
ostendens se ꝑiurum admitti ad reuoca
tionem.ad excusatōnem bene admittere
tur.ut in.c.cuꝫ dilecti.de accusa.de quo
per Jo.an.in dicto.c.cum in positōnibꝰ
qui uidetur uelle ꝙ admittatur sed cuꝫ
maiori cause cognitōe.Immo s̄m anto.
de bu.in.d.c.ex parte.potest dici ꝙ licꝫ
iurauerit plenam dicere ueritatem de eo
ꝙ scit si ꝓbabili errore facti deceptꝰ sit
in eo ꝙ confitetur ex hoc non est ꝑiu
rus iurans falsum qꝛ credit uerum.de iu
reiuran.c.quanto. et ideo subest causa
ut illā posset reuocare.c.auteꝫ.dilecti.lo
quitur qn̄ non ꝓbat errorem ꝓbabilem
Tercio requiritur ꝙ ꝯfessio sit facta uer
baliter.un̄ dicit Inno.in.c.cū olim.ꝙ si
est confessio cohesiue ad instrumentū ꝓ
ducendo ipsum instrumentuꝫ ex quo q̇s
dicit̄ confiteri in eo contenta nō admit
titur reuocatō confessionis.assignat cām
quia confessio ūbalis lapsu lingue ꝓfer
tur et deliberata non est. quia facile q̇s
uerba profert sed ꝓductio instrumenti
fit cū magna deliberatōne et maturitate
⁊ exquirere potest quis ⁊ meditari īstru
mentum quod uidet ante productioneꝫ
de fide instr.c.imputari. puto ꝙ si uelit
quis excusare confessionem dando aliuꝫ
intellectum in instrumento ꝙ possit. ut
in.c.cuꝫ dilecti.de accusa. Si agit ⁊ uult
reprobare instrumentum et confessionē
tunc si uult eam reprobare ex reuocatōe
seu reprobatōne instrumenti ante facta
per aliuꝫ et potest.ut.l.de etate.§. ex cā
ff.de interrog.act.si uult improbare ꝓp
ter falsitatem et potest.ut.s̄.dixi.Si aūt
reprobare uult solam confessionem et n̄
īstrumentuꝫ ⁊ non potest quia non pōt
stante instrumento constare de errore.
Sed an positō et confessio facta per posi
tōnem possit reuocari.glo.tangit in.ca.
cum in posicōnibus.alle.Et in Spe.in.t.
de positōnibus.§.fi.v. Item si ponens
Et concludit glosa in.c.cum in positōni
bus ꝙ ex probabili errore poterit reuo
cari.aliter non.⁊ sic intellige spe.qui ad
hoc allegat.c.ex parte.de confess. Dicit
tamen Jo.an.in nouella.ibi.in.c.in posi
tionibus quod non sic de facili probant
quando confessio est facta deliberata ꝑ
ꝓductionem scripture quod est uerum.
Et hec uera. dicunt domini de rota de
cisione sua.lvij. quando positōnes sunt
date per principalem.si autem date ꝑ ꝓ
curatoreꝫ possuut mutari meliorari sine
expressa probatōne erroris.tū qꝛ iuratio
nō est de ueritate sed de credulitate. tū
quia procuratores non sunt ita plene in
formati sicut principales qui non habēt
causam notam qui non possunt mutare
positōnem iuratam ut in.d.c. cum in po
sitōnibus nota.qd̄ intellige ueruꝫ nisi ꝓ
bato errore ut dixi.et ex hoc habes dr̄aꝫ
inter confessionem procuratoris ⁊ domi
ni quia illa potest reuocari. etiaꝫ in iudi
cio porrecta non probato errore. sed nō
potest sic reuocari positō porrecta ꝑ do
minum.Item ex hoc habes ꝙ confessio
iurata per iuramentum ueritatis nō po
test reuocari quod intellige nisi cum dif
ficultate et cause cognitōne. Et forte qꝛ
nullomodo nisi subueniatur aduersꝰ iu
ramentum quia per hoc se ostendit ꝑiu
rum.sed si probaret aliquid propter qd̄
poterat ꝙ iurauit tunc uerum credere et
modo uult uerum dicere etiam admitte
retur quia per hoc non concluditur ꝑiu
rus.ut in iurante falsum quod creditur
uerum.xxij.q.ij.per totum.de iureiu.c.
quanto.Ipsi.tn̄ dn̄i de rota sua conclusi
one.cc.lx.dicunt ꝙ dixi in procuratore
plus procedere ex stilo palacij ꝙ ex stilo
iuris ut illa possit reuocari aliter non ꝓ
bato errore quam solum dicunt seruari
debere in beneficialibus et matrimonia
libus.in quibus uertitur periculum aīe.
iurauit tn̄ super errore.Et idem dicunt ī
positōnibus datis sine iuramēto. in alia
quacunqꝫ materia alias dicunt nō admit
ti ad reuocandum.Cy.tenet ꝙ confessio
ꝓcuratoris non possit reuocari nisi ut ꝓ
pria nisi reuocet incontinenti. Confessio
nem uero surgentem ex uerbis narratis
quis potest reuocare indistincte et ante

lit̄ .cont̄ .nõ post.ut.l.qui familie.ff. fa.
hercis.⁊ no.Bar.ff.ꝺ dona.l. ex hac scrip
tura..in ultima.q. et hoc credo ueruz in
preparatorijs.in decisorijs autem admit
titur ad reuocanduz usq₃ ad tempus ad
quod potest reuocari libell⁹. ut in aut.
qui semel.C.quomõ et qñ iudex. et usq₃
ad quod tempus potest mutare colligi
tur ex notatis in.l.i.C.de edẽ.et.in.l.edi
ta.⁊ de libel. oblat.c.i.post nõ nisi ꝓba
to errore. requiritur etiam ꝙ ad hoc ut
reuocetur ꝓbet̃ error in confessione quo
casu dic si cõfessio est aduocati an et qñ
potest reuocari.j.dicetur. de quo ꝑ Cy.
C.de confess.in pe.q.et in Spe.de ꝯfess.
§.postremo. ad principiũ.§. si cõfessio
est propria ⁊ est facta non deliberate sed
calore iracũdie admittit̃ reuocatõ.ut no
tat glo.in.c.ex lr̄is.de diuor. Si non est
facta calore iracundie sed mature et deli
berate tunc non admittitur reuocatõ.ut
dicit glo.et docto.in.d.c.ex litteris.alle.
Si est facta simpliciter et uelit illa porre
cta incontinenti reuocare. dicit glo.in.c.
apud misericordem.xxxij.q.i.ꝙ dicitur
incontinenti fieri anteq̃₃ sit apud acta ꝺ
scripta.ad hoc.xxxv.q.ix.c.si debitũ.⁊ si
porrigit̃ in scriptis tũc statim pondera
bit iudex.qñ dicatur statim fieri quo ca
su etiã poterit sine ꝓbatõne erroris reuo
care.hoc no.glo.in.c.cum in positõnib⁹
de iureiuran.li.vj.in.ꝟ.iusta causa. in fi.
quam non allegat similiter in teste. ꝺ te
sti.c.ꝑterea.In eisdez terminis tenet Io.
mona.et archidi.alle.glo.de appell.in.c.
cum causam.ad hoc de elect.c. scriptuz.
in ꝑma.glo.Adde no.Io.an.de diuor.c.
ex litteris.sup glo.ij.ubi Host.etiã dicit
confessionẽ incontinenti reuocari qñ nõ
est scripta. Si querit̃ an ubi est facta nõ
calore iracũdie an ex interuallo possit re
uocari.dic nisi probato errore nõ potest
reuocari.eo ꝓbato sic.ut.d.c.ex pte.all̃.
et.l.non fatet̃.ff.de confess. Sed quo er
rore facta confessio potest reuocari. dic
si error iuris est quia cadit in latã culpã
ut.l.late culpe.ff.de ꝟbo.signi. nec excu
sat nec admittitur reuocatõ.ut.l.ꝺ etate
§.iusto.ff.de interroga.act. Qñq₃ confi
tetur errore facti et proprij et tunc quia
error in facto proprio cadit in latam cul
pam.ut.l.q̃q̃₃. ad uell̃. nisi in certis casi
bus in quibus saltez excluditur lata cul
pa. primus qñ ad hanc confessionez est
errore ductus suasione aduersarij.ut.l.i.
⁊.ij.qñ act.de pecu.est ãna.et.l.i.§.eoꝝ
ff.de uẽtre inspi.ubi glo.sup ꝟ. illuserit
ad hoc.l.celsus.et qꝺ ibi no. ff.de usuc.
et.l.homine.ff.pro suo. Secundus casus
est qñ negotiũ ualde est intricatum.ut.l
pe.ff.de confess. Terci⁹ casus est quãdo
factum est de longinquo ꝙ memoria bo

minũ non retinet. ff.de acqui.poss.l. ꝑe
gre.ꝑ Dy.in regula ꝓ̃sumit̃ de reg.iu.in
vj.hec omnia ꝓcedunt in confessione iu
diciali.in extraiudiciali dic ꝙ si certat ꝺ
damno uitando excusat ignorantia.l.sed
et si me putẽ.ff.de condi.inde. ꝭm Bar.
inquantum dixit in facto de longinquo
ignorantiam excusare.hoc ueruz ꝭm An
to.de Bu. nisi sit factum adeo notabile
ꝙ de facili non exeat a memoria. et si cõ
fessio ẽ facta ex causa que inficiatõne cre
scat non admittitur reuocatio .ff.de con
fess.l.si is. si non inficiatõne crescens. et
si error cadat in latã culpam non potest
cõfessio reuocari etiam si sit de facto ali
eno.Si uero cadit in leuem culpam tunc
potest reuocari.et fortius si in leuissimã
et reuocatur usq₃ ad sentenciam post sen
tenciam petita restitutõne in integꝝ .l.ꝺ
etate.§.si ex causa.alle.ff.de confess.l.cũ
fideicõmissum. Ex his apparet ꝙ inquã
tum dixi errore iuris factam confessionẽ
non posse reuocari. quia si excluditur la
ta culpa potest reuocari.alias non.exem
pluz patet in priuilegiatis ꝑsonis in qui
bus ignorare ius nõ est lata culpa. ut in
muliere rustico et monacho ubi nõ pos
sunt consulere peritõres. Idem si ius est
singulare uel multipliciter intelligibile .
ut dicit Bar.i.l.ꝙ nerua.ff.de positi. Idẽ
ubi est ius extrauagans.de fide instru.c.
pastoralis.et notat Bar.ff.ꝺ re iudi.l. cũ
prolatis.Idem si est consuetudinariũ nõ
scriptũ.Idem de iure municipali ⁊ scrip
to alterius ciuitatis quod tollerabile ig
noratur.de constitu.c.i.in.vj.ꝭm Bar.in
d.l.nõ fatetur.⁊ ex his omnibus casibus
admittitur positõ iuris ꝭm Anto.ꝺ bu.
An ficta cõfessio possit reuocari. Io.an.
in aditõ.spe.in ti.de positõ.§.ix.ꝟ. uerũ
tamen. arguit ꝙ non quia in facto pro
prio nõ cadit error.dic contrarium ꝑ.l.
qm̃.ff.de his qui notan.infa. nam pact⁹
habetur pro confesso et si uult probare
ꝙ confessio fuit calumniosa ad repeten
dam pecuniam potest ꝭm hoc procedi ĩ
presumpto confesso. sed si esset fictio il
la non admitteret in contrarium ꝓbati
onem.ꝓ̃sumptõ aũt iuris ⁊ de iure sic.s₃
tunc demum ꝑ confessionem partis ad
uerse.ut in aut.sed iam necesse.C.de do
nat.ante nup. et in corpore unde sumit̃
et notat Inno.in.c.q₂ pleriq₃. de immu.
eccle.et sic uidetur ꝙ non debeat admit
ti probatio. Tu dic ꝙ immo poterit re
uocari ficta cõfessio quia si potest uera
fortius et ficta .quia cum actus fictus ñ
sit melioris conditõnis q̃₃ uerus.et quia
actus fictus recipit conditões ueri .de
dolo et contu.c.i.non obstat ꝙ fictio et
presumptõ non admittunt ꝓbatõnez in
contrarium. quia illud uez eo respectu

quo fingit uel presumit. sed ficta con
fessio non fingit contentum in confes
sione ficta. sed fingit confessionem. si
uellet ergo probare se non confessum nō
admitteretur probatio. sed si uult ꝓba
re contentum in confessione esse falsum
potest. quia hoc nō repugnat fictioni ad
hoc glosa. in cle. litteras. ꝺ probat. ideo
si iussus respondere positōnibus non re
spondet. si tamen uenit ante sentenciam
et uelit probare rem aliter se habere po
test et idez de bānito et de deficiente in
in purgatōne ad hoc glo. apta de purga.
ca. c. ex tuaꝝ. ad hoc de frigi. et male. c.
fraternitatis. nam illa probatō frigidita
tis habet uim tacite confessionis. post sē
tenciā autē non admittitur reuocatō er
roris qꝺ credo uerum nisi de errore con
staret notorie ꝑ no. in. c. frnitatis. alle. et
in. c. quia pleriqꝫ. de immu. ec. requiritur
etiā ꝙ confessio sit uera. requiritur etiaz
ut dicunt iura ꝙ sit cōfessio. Sed est du
biuz de negatōne Jo. an. in additō. Spe.
in ti. ꝺ confess. § postremo. dicit. ꝙ si ne
gatiua est ꝑ se ut cōmuniter fit ab ea po
test recedere quandocunqꝫ quia ab eo ꝙ
est per se quis pōt recedere ut in regl'a ꝙ
semel. de re. iuris. in vj. et in. l. si quis in
pricipio testi. dele. iij. de regularibꝰ. c. sta
tuimus. cum si. Si negatiua in aliquo fa
ceret pro aduersario exemplū. in. c. ut no
strum. ut ecclesia. benefi. in epo negante
se ꝯtulisse. ⁊ in. c. dilectus de temporibus
ordi. ubi negauit se hre mandatum. dicit
Idem per omnia. ꝙ in ꝯfessione ꝟm. Jo.
an. requirit' ꝟm alios ut detur restitutio
ad hoc ut possit reuocari cōfessio ut. l. cū
fidecōmissum. ff. de ꝯfessis. dic ubi dixi
ipsū posse reuocari. ante sententiā ut q̊a
est facta sciēter uel errore iurꝭ tūc bñ pos
set dari restitutio si esset ꝑsona que esset
priuilegiata i restitutōne ut in minore ul'
ecclesia. sꝫ tūc non restituit' eo q̊a ꝯfessus
in hoc ꝯfitendo ē usus iure cōi sꝫ oportet
ꝙ probet lesionē quā probat probando
contrariū sue confessionis. ut. ff. de admi
nistra. tuto. l. quotiens. § sicut. ⁊. l. naz ⁊
postea. § ꝙ si minor. ff. ꝺ iureiu. ꝟm Cy.
in. l. j. in ultima qōne. C. de confess. Si au
tem est maior non puto euz restitui inqꝫ
tuz scienter est confessus aut ignoranter
ignorantia iuris. qꝫqꝫ Cy. senserit contra
rium in. l. i. C. de confess. et Bar. in. l. cuz
fideicōmissum. ff. de confess. post senten
ciam aūt non suspensam appellatōne ubi
dixi eum audiri uolens reuocare audit'
demū petita restitutōne nisi confessio es
set facta circa illa que respiciunt executi
onem tm̄ quia ipso iure tunc in actu exe
cutōnis posset dictum actum reuocare.
ut. d. l. cuz fideicōmissum. Bar. in. d. l. nō
fatetur. ff. de cōfess. dicit. ꝙ in confessio
ne adhibita circa preparatoria qñ quis
confitetur falsum scienter ⁊ tunc aut ad
uersario sciēte et potest reuocari. ut. l. is
qui se obtulit. ff. de rei uen. aut aduersa
rio ignorante et tunc ante litꝭ. contꝭ. pōt
reuocare si nulla captō sit actoris seu ad
uersarij. ut. l. de etate. § fi. ff. de interro
ga. act. Et intelligo ꝙ sit captio aduersa
rij etiam in hoc si esset petiturus a certa
ꝑsona et ille se optulit. ut. l. sin autem in
prin. ff. de rei uen. post uero litꝭ. contꝭ. nō
est locus penitēcie. ut. l. is qui se obtulit
alle. qñqꝫ quis confitetur falsuz per erro
rem. et tunc in omnibus casibus in qui
bus potest reuocare si ex certa scientia es
set confessus. multomagis per errorem ꝑ
easdem leges. in alijs uero casibus disti
gue aut non habuit iustam causam aut
habuit. primo casu aut fuit propter latā
culpam et non potest reuocare. ut. l. de
etate. § qui iusto. alle. ⁊ no. ff. ꝺ his qui
no. infa. l. liberoꝝ. § notanter. Si autem
fuit culpa leuis tunc usqꝫ ad sentenciam
potest reuocare probando contrarium.
ut. l. non fatet'. ff. de confess. C. de iuris ⁊
fac. ignoran. l. error. aut habuit iustā cau
sam erroris ita ꝙ in nulla culpa cadat. ⁊
tunc usqꝫ ad sentenciam potest reuocare
probando cōtrariū. ut. d. l. error. et hoc
de iure communi. Item potest reuocare
post sentenciam ꝑ in integꝝ restitōnē. ut
l. cum fidecōmissum. ff. de cōfess. et. l. de
etate. § ex causa. ff. de interroga. act. Qꝫ
autem dixi ꝙ non potest reuocari post
sentenciam nisi per in integꝝ restitōnez.
fallit in. l. si mulier. ff. ad uell'. secūdo fal
lit si est talis error qui reddat iudicium
nullum. ut. l. si ꝑ errorez. ff. de iurisdi. o.
iudi. sic dicitur in exceptōne falsi procu
ratoris. ut. l. licet. C. de procura. et ar. C.
si a non competen. iu. ꝑ totum. Si uero
est erratum circa decisoria litis. utputa
quia erronee confessus est et tunc siue sit
confessio decisiua totius siue partis pos
sit reuocari talis confessio ante sentenci
am. uel si non speratur sentencia ante ex
ecutōnem. nō obstat. l. post rem. ff. de re
iudi. quia illud est ueruz ꝙ confessus ha
betur pro iudicato qñ confessio est erro
nea quia tunc reuocari potest ut ex conti
nuatōne. l. confessus. cum. l. non fatetur.
ff. de confess. et de hoc est textus in. l. cuz
fideicōmissum. ff. de confess. ¶ Sed an
isto casu poterit reuocari confessio post
preceptum factum a iudice de soluendo
scdm formam. l. si debitori. ff. de iudi. et
uidetur ꝙ non. quasi istud sit sentencia
sed dico ꝙ talis iussus non est sentencia
diffinitiua sed tendit ad executōnem cō
fessionis sue. simile. ff. ꝺ doli excep. l. apō
celsum. § labeo. unde potest probari er
ror nisi anteqꝫ fieret dictum ꝓceptū esset

datus terminus q̃re non debeat fieri et
quare confessio non debeat exequi tunc
esset idem ꝙ in sentencia.l.pe. ff.de con
fess.et scd̃m bal.in.l.error. C.de iuris et
fac.igno. An post sentenciaz error possz
reuocari.distingue aut refricat᷑ eadez lis
respectu ꝑsone rei et cause.et tũc error ñ
potest emendari.ut.l.error.C.de iuris ⁊
fact.igno.istud est uerum qñ error repre
henditur in ipso lite refricante. secus si
error deprehenditur in ipso aduersario.
ubi grã.errauit re⁹ in primo processu la
ta sentencia diffinitiua contra reũ actor
denuo intentat ueterem actõnem. certe
poterit errorem suum corrigere.ut no.in
l.duobus.ff.de excep.rei iudi. Itẽ predi
cta regula ẽ uera nisi minoris etatis suf
fragium uel aliud equitatis subsidium
afferat beneficium restõnis in integrum.
ff.de confess.l.cum fideicõmissum. ꝑmo
responso.et qñ act.de peculio est annal᷑.
l.quesitum.ꝺm hmõi intellectuz. uel nisi
lex ipso iure restituat.ut.l.i.C.de iuris ⁊
fact.igno.et.ff.ad macedo.l.tam et si. ut᷑
nisi illud omissuz in primo iudicio sit ta
le ꝙ ꝯpatiatur se cum ipsa sentencia. ut
ubi gratia.lata est sentencia contra here
dez sup restitutõne fideicõmissi in execu
tione sentẽcie apparet nihil esse in bonis
certis licet heres non allegauerit hoc añ
sentenciam poterit allegare postea.etiaz
coram delegato et per hoc poterit dele
gatus pronunciare non exequendum nõ
ex defectu testamenti obligatõnis seu sẽ
tencie sed ex defectu bonorum. Iste ẽ ca
sus.in.d.l.fideicõmissum.in secunda ꝑte
et ibi no. ¶ Item fallit in causa appellati
onis ubi potest error emendari cõmissus
in ꝑma instantia.ratõ est quia lis rõne ꝑ
sone est sub disceptatõe.C.de errore ad
uoca.l.ij.⁊ no.ff.de appella.l.creditor. §
iussus. aut non est eadem lis rõne perso
ne tunc sentencia non excludit correptõz
erroris. Et rõ est quia illi tercio non fuit
ius quesitum ex processu.ut.C.de iure ꝺ
libera.l.fi.§.sin autem dubius.Idem si
alia lis sit rõe rei diuerse.ut.l.ij.C.ꝺ iuꝺ.
Idem si rõne cause. ut.ff.de institu.l. ha
bebat.Si autem non est.diuersitas cause
sed qualitatis tunc propter hoc non po
test error post sentenciam emendari. rõ
est.quia qualitas per se sine principali ñ
potest refricari in iudicio.quia accidens
nõ potest esse sine subiecto. iste est casus
in.l.in delictis.§.si detracta.ff.de noxa.
¶ Sed an error facti ante sentenciaz pos
sit emendari.distingue aut est conclusuz
in causa.et idem per omnia ac si esset ꝓ
nunciatum.ut no.Io.mona. et Io.an.in
c.fi.ꝺ in integꝝ resti.li.vj.ex hoc apparet
ꝙ falsa est opinio Bar. qui dicit ꝙ si iu

dex fecit preceptum in confessum quod
potest postea reuocari confessio. ut ipse
dicit in.l.error.C.de iuris et fac.igno. ⁊
l.non fatetur.ff.de confess. quia uidetur
fieri ad executõnem non ad condemnati
onẽ ꝺm eum. nam illud non est uerũ ꝓp
ter tria.primo. quia illud preceptum est
terminus disceptatõnis sicut conclusio ĩ
causa.secundo quia illud preceptum trã
sit in rem iudicatam.ut.l.si debitori.ꝑ.l
si debitoribus.ff.de iudi.et de re iudi.et
de minoribus.l.ait pretor.§.ꝑmittitur.
tercio quia ex illo precepto nascitur obli
gatõ et actio.ut no.in.l. cum non solum
§.noctem.ff.de bonis q̃ li. et sic per oĩa
habet uim diffinitiue.illud est uerum in
precepto habente naturaz iurisdictionis
ꝯtentiose et ita in iudicijs sed in ꝑ̃cepto
quod fit in contractu a tabellione quod
appellamus preceptum guarantigie. sto
cum Bar.quia ex isto precepto nec auge
tur nec inducitur obligatõ sz datur q̊dã
modus exequendi.et si obligatõ est inef
ficax cessat executõ. est eniz istud precep
tum accessorium contractus et non stat
ꝑ se.secus quando iudicialiter precipit᷑
q2 tũc fit pn̄cipaliter ꝓpter se ⁊ stat ꝓ se
ut.d.§.permittitur. aut nõ est conclusũ
in causa ꝑ renunciatõnem uel preceptuz
et tunc refert aut erratur in impetratõne
aut in petitõne aut est erratum in ꝓsecu
tõne. Si autem esset erratum in impetra
tione.aut est erratum contra seipsum et
nocet error si utatur rescripto.C.de libe
ra.cã.l.cum precum.aut est erratum con
tra aduersarium.et tunc dic ut in.l. pre
scriptõne.C.si contra ius uel util᷑.publi
cam Secundo.casu qñ est erratum in pe
titõne dic ꝙ ante lit].cont]. potest error
corrigi.quia qui errat non intellgitur cõ
fiteri.etiam quod ponit in libello. ut.ff.
fam.hercis.l.qui familie aut post lit]. cõ
test. et non potest error emendari. quia
per lit].cont].transiuit in quasi cõtractũ
inter partes.ut.l.edita.C.de edendo.Sz
Azo dicit ꝙ donec iuratur de calumnia
etiaz post lit].cont].potest error emenda
ri ꝙ non est uerum.loquor in errore pe
titõnis aut loquor in errore prosecutõis
et tũc talis error potest emendari q̃zdiu
potest in causa probari.et ita loquit᷑ lex
error.C.de iuris et fac.igno.et hoc uerũ
in errore agentis.In errore uero conuen
ti distingue. aut reus errauit ad litis pre
paratõnem aut ad lit].cont]. aut circa cõ
tentõnem aut circa obmittendaz proba
tõnem.primo casu dic ut. ff.de rei uen.l
sinautem.et.l.is qui se obtulit.alle.et de
interroga.act.l.de etate.§.i.et pe. Secũ
do casu qñ errauit in litt]·cõt]. Istud po
test esse dupliciter uno modo confiten
do et tũc credo ꝙ error ñ possz reuocari

et idem qui in cont].lit].negat maleficiũ
nunq̃ postea ɔfitẽdo hẽbit statuti bñfi
ciuz.ut.ff.de fideius.l.si dubitetur. ff.ad
l.fal.l.si hereditatuz.§.fi.rõ est. quia cũ
illud beneficiuz detur sub conditõne cõ
dicio que prius extitit disponit negotiũ
ff.de vbo.obli.l.si quis ita stipuletur.si
autem tractatur de damno uitando .i.ð
obligatõne non augenda.nõn dico dimi
nuenda tũc potest penitere et re integra
cõfiteri.Ista est glo.notabilis.insti.ð ac.
§. Itez mixta est actio realis contra eos.
facit.ff.de iureiu .l.eum qui. aut reus p⁹
lit].cont].errauit cõfitendo tũc sunt due
opiniones.prima est opinio Jac.de are.
ꝙ aut confitetur aliquid decisiuuz toti⁹
cause et nõ potest reuocari nisi ope resti
tutõnis in integrum. quia habetur ꝓ cõ
demnato.ut.l.post rez.ff.de re iudi. aut
non est quid decisiuum sed quid admi
niculatiuum et tunc q: non habetur pro
condemnato potest reuocare. ut.l. cum
falsa.C.de iuris et fac.igno. Alij dicunt
et est uerius ꝙ potest reuocare allegãdo
errorem et probando contrarium et nõ
petita restitõne. Et in illa opinione est
glo.in.l.creditor.§.iussus.alle. et.l.fi. et
l.ij.de errore aduo.non obstat.l. post rẽ
q: illa loquit̃ i ɔfessiõe ex certa scia ñ in
confessione erronea ſm Bar.⁊ ista ẽ ueri
tas.aut reus errauit in omittendo et p⁹
sentenciam nõ admittitur regulariter ni
si in certis casibus.ð quibus ut in.l.i.C.
de iuris et fac.igno. Et an iuris ignoran
tia excuset.dic ſm eundez bal.in.l. error
ꝙ interdum allegat̃ iuris ignorantia ad
delicti exclusionem. interdum ad rei sui
intentõnem. interdum ad alicuius rei ac
quisitõnem.primo casu dic ꝙ ignorãtia
iuris ꝓdest nisi dolum egerit in delinq̃n
do.ut.ff.de iurisdi.o.iu.l.si id qð.§. do
li.ff. ad sill.l. si quis in graui.§. si quis
ignorans.de adulte.l.si quis adulterium
cum in cestu.§.i.nec miruz.quia ignorã
tia facit cessare dolum.l.sed et si lege.§.
scire.ff.ð peti.here. fallit ꝓpter clausulã
ðstinãtẽ ubi presumitur dolus.ut.l.i.C.
de interdi.ma.et.l.fi.C.de ritu nup. Itẽ
fallit ꝓpter suspectã falsitatez et in eo q̊
sibi ascribit in testõ errans in iure.ff. de
falsis.l.diuus.ibi uel his ne uenia detur
⁊c.quod fallit in milite ꝓpter legum im
peritiã.nam uidetur magis errare q̃ ma
litia id fecisse.C.de his qui sibi ascribũt
in testõ.l.ꝙ adhibitus. Item in delictis
non excusat ignorãtia supina uel simula
ta.ut.ff.de iuris et fac.igno.l.nec supina
et.ff.de ambigeis.l.i.in fi.et.l. constituti
ones.C.de iuris et fa.igno.Secũdo casu
principali qñ ignorãtia iuris ciuilis alle
gatur ad sue rei intentõnem tunc nocet
quia agitur de damno uitando .ff.de iu
ris et fa.igno.l.error.fallit in casibus no
tatis in.l.iuris ignorantia .ff.de iuris et
fac.igno.Item fallit in iudicio. ut.l.non
fatetur.ff.de confess.secundo responso.
Tercio casu principali qñ allegatur iuris
ciuilis ignorantia.ad alicuius rei acq̊sitõ
nem refert aut talis ignorantia est alteri
damnosa ut in usucapione et tunc igno
rantia non prodest.ut.ff.de usucapi.l.ñ
nunq̃ .sed ubi est sine alterius iniuria ⁊
damno.ut in hereditate ⁊ bonoꝝ posses
sione et tunc aut potuit consulere periti
ores et nocet. aut non potuit⁷ et non no
cet.ut.l.in bonorum .ff.de bonoꝝ poss.
et dic ut ibi per bar.Sed an facti ignorã
tia. distingue ſm Bal. ubi supra. nam in
terdum allegat̃ ad delicti exclusionem ⁊
tunc ignorantia excusat. ut.ff.de adulte.
l.pe.de furtis.l.inter eos.§.recte. et.l.si
is cui.fallit qñ est ꝓpositum delinquen
di.ff.de iureiu.l.eum qui nocentem.§.si
iniuria.et.l.illud.et de furtis .l.falsus in
fine.hoc uerum nisi impossibile sit delin
quere.ut.l.fi.de crimi.expila.here. inter
dum allegatur ignorantia facti ad euitã
dam contrahendam obligatõnem et tũc
ignorantia facti non prodest .ut.ff. man
dati.l.seruum ticij.fallit quando ignorã
tia est in causa finali quia tunc prodest.
ut.l.fi.de constitu.pecunia.Itez fallit qñ
cõtractus est nullus.ut.C.locati.qui rez
propriam. interdum allegat̃ ignorantia
facti ad euitandum dominij translatõez
et tunc si error sit in persona impeditur
dominij trãslatio.ut.ff.de furtis.l.si q̇s
uxori.§.cum ticio. idem si erratur in do
minio.ut.ff.de acqui.reꝝ do.l. si procu
rator.et de condici.ob causam.l.dedi.§
pe.fallit fauore liberatõis.ut.l. eius qui
in prouincia.ff.si cer.pe. Sed error in cã
non impepit dominij translationem q:
non impedit consensum.ut.l.damus.de
condi.indebi.interdum facti ignorantia
allegat̃ ad usucapionem. tunc aut ad fa
ciendam usucapionẽ aut ad euitandam.
p̊mo casu prodẽ.ut.l.celsus. de usucapi.
secundo casu non prodest.ut.l.fi.de lon.
tem.prescrip.et.l.si partem.§.i.ff.quem
admodum serui.amit.interdum facti ig
norantia allegatur ad euitandam confes
sionem et tunc aut negotium est finituz
et non ꝓdest.aut non dum est finitum ⁊
ꝓdest.ut.l.error.C.de iuris ⁊ fac. igno.
et aduerte quia licet error faciat mentõz
de sentencia.idem est si est conclusum in
causa nam conclusio in causa est termin⁹
disceptatõnis ut supra est dictuz.ut no.
io.mona.et io.an.in.c.fi.de in integrum
resti.li.vj.in nouella. interduz allegatur
ad bomissaz ꝓbatõnem et similiter non
prodest facti ignorãtia.ut.l. si sub specie
ff.de re iudi.fallit in milite.ut.l.i. C.de

iuris et fac. igno. ꝯm Ja. de are. Ité fallit si iudicium est retro nullum. ut no. in. l. f 𝔉. de excep. ꝯm hoc nõ prodest alicui si post terminum datum ad probanduz su peruenisset sibi noticia ueritatis. sec⁹ tñ uidetur in termino ad excipiendum. extra de excep. c. pastoralis. Sed Bal. utrobiq; credidit idem naz ignorantia est iustum impedimentum. ⁊ ideo debet dari noua dilatõ. ¶ Sed quid si quis post datas positõnes ꝑ aliquez aut p⁹ responsiones factas ipsis positõnib⁹ sui aduersarij quis reperiatur sibi contrarius. et uult probare se errasse et errorem reuocare in altero de contrarijs an posset. maxime ubi poneretur uel responderetur ꝺ facto alieno ubi est tollerabilis error. ut l. fi. ff. pro suo. et de confess. c. ex parte. et in. c. fi. de resti. spo. in vj. ⁊ uidetur ꝙ nõ nam euolat emissum semper in reuocabile uerbum. xliiij. d. c. fi. in fine. de ꝓbat. c. per tuas. 𝔉. de nõ nu. pec. l. generaliter econtra uidetur ꝙ reuocari possit. xxxij. di. c. apꝺ. de peni. di. i. c. diuorcio. de uerbo. signi. c. naz et ergo. ff. de diuor. l. si penituit. dicit Jo. de deo si data sit positõ in scriptis non potest reuocari. alias põt ad hoc de elec. scriptum. de confess. c. ex parte. quod Guil. abhorret in Spe. ĩ ti. ꝺ positõnibus. § . fi. v. itez si ponens. dicẽs exquo in iudicio ꝓposita est siue in scriptis siue non reuocari non possunt ꝓpter d. c. ex parte. de lit. cont. c. uno. de elec. c dudum. lo. ij. nisi diceret de errore ut supra dixi satis. uidetur ꝯm Jo. an. ĩ glo. in. c. cum in positõnibus. de iureiu. li. vj. ꝙ sicut testis a periurio excusatur si ĩ cõtinenti se corrigit. ut de testi. cogen. c. preterea. sic et ponens uel respondens eadẽ rõne. ¶ Ludouicus uero in. l. si uero. § . de uiro. ff. soluto matrimo. dicit ꝙ circa hunc articulum tres dantur uere conclusiões ¶ Prima ꝙ respõsio facta positõni seu interrogatõni aduersarij in continenti reuocari potest absq; alia erroris probatõne. ⁊ hoc si facta fuerit non precedẽte termino ad deliberate respondenduz. hec ẽ glosa singularis. ca. fi. ꝺ iureiu. ĩ vj. ita declarans dictuz Spe. in ti. de positõnibus. § . fi. v. sed quid si ponat. ut supra est dictum immediate. et ipsam sequitur dñs Bal. in repetitõne. l. edita. 𝔉. de edẽ. hec autẽ sentencia firmat' ex tribus. primo autoritate alterius glo. idem dicẽtis xxxij. q. i. c. apud misericordem iudicem dicentis tunc intelligi confessionem seu responsionez tũc incontinenti reuocari qñ reuocata est anteq; in actis publicis redigatur. et hoc sequitur dñs Anto. de bu. in. d. c. ultimo de confess. Secũdo autoritate glo. in. c. olim. extra de censi. ⁊ in c. scriptum. de elect. ꝗ declarando. c. cã. de appell. et. l. fi. de error aduo. dicentes reuocatõnem confessionis aduocati uel procuratoris si incontinenti fiat aliã erroris probatõnem requirentem. Tercio ꝓbatur ex. l. de ètate. § . celsus. ff de interroga. ac. dum dicit licere respondenti penitere si nulla captõ ex eius penitẽcia sit actoris. nemo autem dixerit captõnem fieri si incõtinẽti responsio reuocetur.

¶ Secunda cõclusio ꝙ responsio seu cõfessio facta post terminum deliberatiuũ erroris pretextu non potest reuocari ut firmat glo. in. c. ex litteris. de diuor. quã sequitur archidi. ꝺ iureiu. in. d. c. fi. in vj et. c. i. de accusa. in. vj. ea rõne quia ibi cẽsetur erratuz ubi deliberatõ ꝓcessit. ij. q. iij. c. si ꝗs iratus. ꝗ quidez rõne idem dicenduz uidetur ut in confessione iterata et illa erroris ꝓtextu reuocari non possit cum iteratõ ꝓcedentem deliberatõnẽ cõcludat. ut clare dicit in. d. ca. si quis iratus. ⁊ probatur in. l. si mulier. 𝔉. ad uell. repetita quasi confessio probat id quod in ea deuenit satis ualidum satis firmissimum ut dicit textus notabilis in simili. 𝔉. de emẽ. iusti codicis. l. cordi nobis. v. si nemini. hec tamen sentencia quamuis colorata reprehẽditur ꝑ dñm Bal. Et recte iudicio meo in. l. error. alle. et plene ⁊ notabilius in. l. iusiurãdum ⁊ ad pecunias. ff. de iureiu. lz ipe idẽ firmauerit in. l cum precum. 𝔉. de libera. causa. Surgit autem eius reprobatõ duabus reprobatõnibus. primo quia cum deliberando quis errare possit. ut. l. de etate. § . ex cã ff. de interroga. ac. iniquũ foret dicere cõfessionem ex erronea deliberatõne facta reuocari non posse. Secundo quia si foret uera sentẽcia glo. sequeretur confessionem factaz post lit. cont. non posset ꝓtextu erroris reuocari cum precesserunt ĩducie deliberatorie. iuxta aũt. offerat'. ꝺ lit. cont. sed hoc est falsuz ut patet in. d. l. error. cum si. ergo ⁊c. Concludit tamẽ Jo. an. circa hoc in. d. c. fi. ꝺ iureiu. li. vj admitti tali casu reuocatõnem cum maiori cause cognitõne q; alias interuenire deberet. ¶ Tercia conclusio ꝙ responsio seu cõfessio iurata ꝓ ueritate erroris pretextu erroris reuocari nõ potest licet bene ĩterpretari ita ut probari potest in. c cum dilectus. al's dilecti. de accusatõ. h⁹ est rõ quia cum magna deliberatõne censetur quis attendere ad responsionez iuratam ne incaute periurij peccatum seu penam incurrat quod euitandum est si mors debeat sustineri ut nos docet exẽplum clarissimi uiri iurisconsulti in. l. iiij in fine. ff. de capti. et ista tenent quidaz imperiti. illa tamẽ opinio non placet domino Anto. in. d. c. fi. et recte ea rõne q2 si cum iuramẽto confessus aliqꝺ ꝓbaret

per quod iuste poterat credere ueꝝ esse
ꝙ tunc iurauit nunc autem ultra clare ꝓ
bat. et manifeste id tale ꝙ credidit fore
falsum admittitur adiurate confessionis
reuocatõnem qm̃ non admittitur periu
rus. Item iurat falsum quod credidit es
se uerum. de iureiu. c. quanto. xxiiij. q. ij.
c. homines. falsum iurant cum seq̃n. nec
refragatur dictũ. c. cum dilectus. quoniã
ibi non probat errorem probabilez in iu
rata confessione interuenisse ⁊ ideo reuo
catõ non admittitur. Ad unum tamẽ ad
uerte quia id ꝙ dicitur ꝙ erronea cõfes
sio ad quam quis est ductus persuasiõe
aduersarij leuius reuocatur q̃z alia quaz
quis facit ex seipso. ut. l. i. in fi. qñ act. ꝺ
pecu. est an. ⁊ de uentre inspi. l. i. § . si om
nes. ꝟ. si certum. ibi duz dicit uel ipsa eũ
illuserit ⁊c. quod dñi ꝺ rota in decisioni
bus antiquis decisione. ccxxvj. dicunt ꝙ
ubi pars principalis semel i causa respõ
dit iterato si iudici uidetur potest com
pelli ut respondeat quia est possibile ꝙ
hodie credat unum et cras aliud. ut. l. q
bona. § . si quis stipulatus. ff. de dam. in
fec. iuncta. l. ubicunqꝫ. ff. ꝺ interroga. ac.
licet uideatur contra. propter uarietatez
et dubium piurij qꝺ posset induci prop
ter talem multitudinez responsionũ. iux
ta. ca. cum in positõnibus. de iureiu. in
vj. ubi per Io. an. licet archidi. teneat cõ
trarium. unde Iac. bu. in. l. ij. § . quod ob
seruari. C. de iura. calum. querẽdo an q̇s
pluries possit interrogari super eadẽ po
sitõne dicit. ꝙ aut est iuramentuz de cre
dulitate et tunc ꝭm idem tempus nõ dꝫ
sepius interrogari quia redderetur ꝑiu
rus. quia ꝭm idez tempus non potest di
uersa credere ⁊ sic procedat. l. qui iurasse
ff. de iureiu. aut est iuratuz de credulita
te et sic interrogatõ ex interuallo et tunc
interrogari secũdo loco ⁊ pluries ex hoc
non redditur periurus. quia potest esse
ꝙ heri unum credidit hodie aliud. aut ẽ
iuramentum ueritatis alias de ueritate
et debet interrogari semel tantum etiam
ꝭm diuersa tempora quia id quod est ue
rum semper est ueꝝ. et sic possit reddi ꝑ
iurus. ar. d. l. qui iurasse. alle. et ideo fuit
questio hic quia quidam fuit interroga
tus si interfuit tali negotio dixit ꝙ sic. in
terrogatus de quo millesimo dixit se ne
scire. postea dixit ꝙ fuit i tali millesimo
certe nõ est propterea periurus quia po
test esse ꝙ nescit annos dñi uel de mille
simo non recordatur tũc. modo sic quia
fecit rõnez domini ⁊ inuenit millesimum
potest enim interrogari scꝺm diuersa tẽ
pora in his que de credulitate dixit. Et
dicit Ludo. in. l. qui bona. § . si quis sti
pulatus. ꝙ in ꝑte ꝑ ueꝝ credo ita fit con
fessio sicut per ueruz confiteor. iuxta glo

sã. in. c. ex litteris. de diuor. unde non po
terit postea contrariuz asserere. C. de nõ
nu. pe. l. generaliter. hoc tñ intelligo ꝭm
Bal. eleganter. in. l. de tutela. C. ꝺ in inte
grum resti. nisi postea pars cui contrari
um crederet causam assignaret et illaz ꝓ
baret quare nunc contrarium crederet.
quia tunc secunde credulitati staret per
glo. que ibi est quaz no. de hoc tñ dicto
uide in Spe. in ti. de positõnibus. § . vj.
ꝟ. sequitur. Et quia ego alias cõsului qñ
error potest reuocari. iꝺo succicte in pau
cis uerbis multa comprehendi ipsuz cõ
silium. hic repilogo dubium principale
erat an error cõmissus siue allegat⁹ in re
spondendo positõnibus. et cum iuramẽ
to qui error cõmissus est ꝑ principalez ꝑ
sonam et in suo facto proprio post renũ
ciatõnem et conclusionem possit reuoca
ri iure cõmuni aut speciali. puta ꝑ bene
fitium restitõnis in integꝝ ex clausula ge
generali. si qua mihi iusta causa esse uide
bitur. Et docto. dicunt ꝙ error potest re
uocari ante sentenciam. et ita negotio nõ
finito. ut. l. error. C. de iuris et fac. igno.
et in. c. ex parte. de confess. glo. in. c. dile
cti. de accusat. et ista est cõmunis theori
ca docto. in. d. l. error. Cy. Iac. ꝺ bu. Bar.
Bal. et omnium. Sed uidendum qualis
error potest reuocari. et docto. dicunt ꝙ
error in facto proprio non potest reuoca
ri quia non est tollerabilis. ut. l. fi. ff. pro
suo. primo quia equiparatur late culpe.
Bar. ad hoc allegat. l. ꝙꝙ. ff. ad uell. et
eandẽ. l. ad hoc alle. Anto. de bu. in. c. fi.
de confess. Et fran. de pisis in. l. non fate
tur. ff. de confess. et error qui cadit in la
tam culpam nullatenus reuocatur. l. de
etate. § . qui iusto. ff. de interroga. acti. et
ibi casus. et hoc tenet Bar. et fran. de pi
sis. in. l. non fatetur. alle. Et idem Anto.
de bu. in. c. fi. alle. et idem ibi Io. de lig
na. ⁊ notabiliter. et ideo dicit Host. in sũ
ma. in ti. de confess. § . quid si confitetur
ꝙ si q̇s erret errore probabili et in facto
ꝓbabili. tunc subuenit ei qñcunqꝫ ante
sentenciaz. l. de etate. § . ex causa. ff. de in
terroga. act. Et notanter dico. dicit Ho
stiẽ. errore probabili quia i facto proprio
non admittitur error nec est tollerabilis
sed in alieno tm̃. de rescrip. c. ab excõmu
nicato. C. de rescin. uen. l. quisquis. ⁊ ꝓp
terea si quis termino dato ad respondẽ
dum positõnibus respondet. et ita deli
berate et in facto proprio non admittit
erroris reuocatõ. Ita dicit glosa in. c. ex
litteris. de diuor. et hoc tenet archi. in. c.
cum in positõnibus. de iureiur. li. vj. Et
idem Anto. de bu. in. d. c. fi. de confess.
qui dicit ꝙ idem tenet. Io. an. in nouella
in. d. c. cum in positõnibus. et est ratio.
quia ex quo deliberate respõdet et habꝫ

aduocatum.seu est in loco ubi est copia
peritorum duo possunt imputari.p̄muz
est quare non consuluit peritõres. et iđo
error non excusat. etiam si est mulier. ut
in.l.regula.ff. de iuris et fac.ig.⁊ in.l.i.
§.fi.ff.quis ordo in bo.pos.seruet.⁊ in
l.in bonorum.ff.de bo.poss.ſm ta.Secũ
duz quia ex quo deliberate respondet et
habere potest peritõres. sicuti ⁊ habz in
casu presenti.p̄sumitur pars respondens
sciens.hoc tenet expresse Iac.bu.in.l.er
ror.alle.circa finẽ. et ubi quis sciens ali
quid confitetur non potest errorez reuo
care.l.quidam in iure.ff.de donat.⁊ ibi
casus.hoc tenet Bar.in.l.non fatetur.al
le.Cy.Host.Anto.de bu.Iac.bru.Io.de
ligna.et omnes.Bar.tamen ⁊ Fran.de pi
sis in.d.l. non fatetur. dicunt et Io.de
ligna.et Anto.de bu.in.d.c.fi.de cõfess.
et Iac.de bru.in.d.l.error. ꝙ error in fa
cto proprio quia equiparatur errori iur
ut.l.i.ff.de iuris et fac.igno. non reuoca
tur nisi cadant et ꝓbent circumstantie.
utputa quia subductus ꝑsuasione aduer
sarij quia tunc non cadit in latam culpã
sed leuem.ut.l.i.et.ij.quando act.de pe.
est annalis. Idem quando factum est in
tricatum. sicut est calculatio patrimonij
ut.l.cum fideicommissum.ff.de confess.
Idem si factum est longinquũ.ut.l.pere
gre.in prin.ff.de.acqui.poss.de quo per
Dy.i regl'a.ij.p̄sumit' ꝺ reg.iu.Ia.ꝺ bru.
dicit ꝙ dr̄ ꝙ error non reuocatur. dicit
ipse uerum est nisi etas uel doli connexi
tas.uel erroris cõmunitas.uel personarũ
diuersitas. uel actionum pluralitas. alia
inducat ista sũt uerba magistralia dicti
Iac.in.d.l.error.et dicit sic añ sniam lici
ta ẽ erroris reuocatõ p⁹ non regulariter
ubi causa uel persona nõ mutatur. fallit
ubi dolus aduersarij interuenit.Item rõ
ne minoris etatis ut ibi et sic ſm doctri
nam doctoꝝ error in facto proprio non
est reuocabilis quando cadit in leuẽ cul
pam ita ꝙ non in latam sed hoc est ueꝝ
ſm doctrinam supradictaz quando non
deliberate respondet quia si deliberate
sec⁹ est quia est quid sibi imputari pos
sit et presumitur sciens ſm archi. ubi.s̄.
si dolum aduersarij alleget et illum pro
bet in.l.quotiens.§.qui dolo.ff.de pro
bat.Ceterum ista confessio fuit.et est iu
rata.ut patet ex actis scđm Anto.de bu.
in.c.fi.alle.confessio iurata nõ potest re
uocari nisi subueniat' cõfitenti aduersus
iuramentum quia per hoc ostendit se ꝑ
iurum.sed si probaret aliquid ꝑ qđ po
terat ꝙ iurauit tunc credere ueꝝ et ita ꝺ
ꝓbabili errore facti tunc docuit ex quo
dicit se deceptum in eo ꝙ fuit deceptus
et mõ uult dicere ueꝝ ñ esse admitteret'
quia per hoc non concluditur periurus

ut in iurante falsum quod credit ueruz
xxij.q.ij.per totum.de iureiu.c.quanto
Sed quia i casu nostro deliberate respõ
dit ut iaz dixi presumitur scienter fuisse
confessus et ita non posse reuocare.Itez
iurauit nõ contrauenire aliqua de causa
et sic non possit contrauenire rõne erro
ris.ut in.c.cum contingat. de iureiu. qr
omne iuramẽtum appositum in preiudi
cium rei familiaris est seruandum.ut ibi
scđm Inno. qr iuramẽtum etiaz dolo ex
tortum non licet sine dispensatõne con
trauenire scđm Inno.i.c.debitores.ꝺ iu
reiu.etiam si esset themerarium.ut in.c.
uenerabilẽ.de elec.sed in casu quo error
potest reuocare ante sentenciaz ueritas
iuris est quod de iure communi post cõ
clusionem et renunciatõnẽ non admitta
tur reuocatõ nec probatõ erroris.Et ista
est conclusio Ray.de forliuio.in.l.error.
C.de iuris et fac.igno.et Bal.ibidez.Ar
chidi.et Io.mona.in.c. aduersus. de in
integꝝ resti.in vj.pro quo textus in aut.
ut cum de appellat. cognoscatur.§. sed
hoc presenti.ibi modis omnibus senten
cia proferatur ⁊c.¶Sed an per benefiti
um restitõnis in itegꝝ admittat' ex clau
sula generali.si qua mihi iusta causa esse
uidebitur.Anto.de bu.in.d.c.fi.alle. di
cit.ꝑsona priuilegiata utputa minor ⁊ ec
clesia ante sentenciaz potest restitui. sed
tunc non restituitur eo quia confessus.
quia est usus iure communi.sed restitui
tur eo quia lesus.docto.de errore in.d.l
non uidetur.C.de in integꝝ resti.mino.
Si autem est maior non putat eum resti
tui inquantum scienter est confessus aut
ignoranter iuris ignorantia. post senten
ciam autem non suspensam appellatõne
reuocans errorem demuz auditur petita
restitõe.Io.de ligna.dicit in.d.c.fi ꝙ añ
sentenciam potest reuocari error.post sẽ
tenciam uero per restitõnem in integruz
Bar.in.l.non fatetur.alle.dicit ꝙ qñ er
ror cadit in leuem culpam potest reuoca
ri per benefitium restitutõnis in integrũ
ex clausula generali.si qua mihi iusta cã
esse uidebitur.ut i.d.§.si ex causa.et ita
isti docto.euidenter tenent ꝙ non conce
ditur restitutõ in integrũ ante sentenciã
sed post.Spe.uero in ti.de resti.in inte.
in.§.si quis autem et quando.v̇. sed nũ
quid etiam.dicit expresse ꝙ maior nõ au
ditur contra confessionem per benefitiũ
resti.in integꝝ ante sentenciaz.minor au
tem ante et post et post renũciatõnez et
conclusionem.ut supra dictum est¶Ne
gotium dicitur decisum ⁊ finitum scđm
docto.supradictos ergo ſm Spe.postq̄z
negotium est finitum per renunciatõnẽ
et conclusionez non auditur pars per be
nefitium restitutõnis in integ.aduersus

confessionem et in hanc sentenciam incli
nat Jo.an.in.c.aduersꝰ.alle. nec obstat
c.auditis.ꝺ resti.in integꝝ. quod loqui
tur in personis priuilegiatis. ut patet ex
littera quibus datur restitutō ante sen
tenciam et post.et ideo quia iuxta predi
cta ex processu apparet ꝙ deliberate fuit
responsum et habebit aduocatum queȝ
potuit cōsulere et sic scienter ꝓbatur cō
fessa per consequens ꝑ benefitiū resti.in
integꝝ non uidetur posse iuuari ſm An
to.de bu. Et si quis uellet sustinere opi
nionem Inno.in.c.pastoralis.de cā pos.
et ꝓprie posset dicere ꝙ habet locū ubi
erronee non scienter et circa factum alie
num est emanata confessio.et hoc patet
ex dicto Anto.de bu. qui dicit ꝙ maior
scienter confessus non iuuatur ꝑ benefi
tium restitōnis in integrum. et etiam añ
omnia in casu quo facienda esset reuoca
tio ꝑ benefitiū resti.in inte. aduersus cō
clusionem et renūciatōneȝ esset petenda
restitutō.primo quia illa est que ledit ñ
snia cum non sit lata.et quia renūciatō ē
impedimentum in reuocando errorē cuȝ
ante sentenciam in eo casu quo error po
test reuocari sit licitum qñcunqȝ.iuxta.l.
error.alle.nisi sit conclusum ut supra est
dictum.conclusio ergo impedit sic ergo
aduersus conclusionem et restitutōnem
petenda primo restitutō esset. Et hoc te
net Andreas de insernia in constitutōne
obscuritatem.de resti.mino. Item cum
quis uult reuocare errorem duo uult ꝓ
bare ſm Ray.de forliuio.in.l.error .alle.
et.l.de etate.§.fi.de interroga.act .s.fal
sitatem confessionis et errorem.nec suffi
cit unum ꝓbare sine alio qꝛ sunt separa
ta iuxta ea que habent̄ in.l.neqȝ natalis
C.de probat.et.l.maritus .C.de donat.
inter uiꝝ et uxo. nec probatō unius ſm
eum infert̄ probatōneȝ alterius.et ita di
cit bononie obtinuisse.⁊ ita tenet Inno.
in.d.c.ex litteris.de resti.in integꝝ.Bar.
uero.in.l.non fatetur.dicit ꝙ in facto ꝓ
prio dum allegat error non sufficit pro
bare rem aliter se habere.iuxta glo.in.l.
si quis delegauerit.ff.de noua.glo.in.l.si
res obligata.delega.i. Sed necessarium
est ꝙ probentur alie circumstantie.uide
licet dolus seu persuasio aduersarij nego
tij ītricatio seu implicitas aut facti longī
quitas.Et ideȝ dicunt An.de bu.et Jo.
de ligna.in.c.fi.alle.fran.de pisis dicit ī
d.l.non fatetur.ꝙ nō sufficit probare rē
aliter se habere in facto proprio sed de
beo probare circumstancias ꝑ quas ani
mus iudicantis moueatur ad credenduȝ
ꝙ fuerit erratum et errari uerisimiliter
potuit.Jac.bu.in.l.error.alle.dicit ꝙ ꝓ
bato ꝙ res aliter se habȝ p̄sumitur igno
rasse.sed si aduersarius dicit eum sciuisse
rem aliter se habere et scienter fuit ꝯfes
sus probet illud et probauit probando
quomodo cōsuluit peritōres et ideo cer
tioratus fuit et ideo fuit scienter confes
sus et non errauit ſm Jac. p̄dictum.

¶ Concludendo ex omnibus predictis
saluo saniori consilio ꝙ dicta mulier nō
tantum semel respondit sed pluries. et
ita presumitur ꝙ consulte ⁊ deliberat re
spondit exquo ꝑ interpellatōnem eo qꝛ
aduocatum habebat quod non potest
iuuari in casu nostre questionis ꝑ benefi
tium resti.in integꝝ. et hoc tenet forma
liter bal.in.l.ista.C.de confess. maxime
cōsiderato iuramento quod teneri ⁊ ob
seruari potest sine interitu salutis eterne
Ideo seruandum cum agitur de preiudi
cio rei familiaris.dumtaxat in.c.cum cō
tingat.de iureiu.et in.c.q̄uis.de iurepa.
in vj.et.c.licet.de iureiurā .e.li. maxime
dispensatōne non obtenta.iuxta.c.si v̄o.
de iureiu.cum notatis in glo.ibidem.et
si dicatur est mulier.dico ꝙ persona pri
uilegiata non iuuat̄ nisi solū ignorantia
iuris et non in errore facti.et ista est glo.
Jac.de bu.in.l.i.C.de iuris ⁊ fac.igno.
sed ſm Bal.in.l.error.C.de iuris et fac .
igno.qualiter ꝓbatur error. Jac.de are.
in quodam suo tractatu in.l.i.alle.sentit
ꝙ probetur ꝑ iuramentum alle.l.fi.C.ꝺ
de his qui ad eccle.confu.l.fi.§.licentia
C.de iure deliber.quod est uerum si cuȝ
iuramento concurrat ꝓbatō facti aliter
se habentis.ut.l.si post diuisionem.ff.ꝺ
iuris et fact.igno. quia probato contra
rio elisa est sicut ⁊ presumptō eliditur ꝑ
ꝓbatōnem contrarij.ff.de iure doti.l. si
nuptura.ff.de fideicommis.liber.l. gene
raliter.§.si petitus.Alij dicunt ꝙ ex q̈li
tate facti et coniecturis probatur error .
et ꝙ in facto proprio non admittitur er
ror.sed in alieno sic.ff.de noua.l. si quis
delegauerit .que loquitur in errore con
tractus. Ideȝ in errore iudicij .quia eadē
est rō scōm Bar. Tercij dicunt ꝙ aut q̊s
contrahit prehabita deliberatōne et tūc
non presumitur error.aut non habita ꝺ
liberatōne et tunc sic.ut ecclesia.bene.c.
ut nostrū.de diuor.c.ex litteris.et archi.
in.c.fi.de iureiur.in.vj.unde isti dicunt
ꝙ ille qui habuit terminuȝ ad delibera
te respōdendum ⁊ deliberate respondit
maxime sub iuramēto non potest allega
re errorem nec confessionem suam peri
mere posset.tamen probabiliter eam ex
ponit.de accusa.c.cū dilecti. quod ē no
tabile cū illud.c. loquatur in cōfessione
per quam fit lit .cont].et in ea fundatur
iudicium.credo mediam opinionem ue
riorem ꝙ in deliberando quis potest er
rare.ff.de interroga.act.l.de etate.§. ex
causa.bñ credo unū ꝙ iste qui delibate

respondit non debet allegare errorez in genere. sed debet specificare causam erroris ita ꝙ concludat iudici per. d. §. ex causa. Ja. bu. in. d. l. error. alle. dicit ꝙ uolens probare errorem habet probare rem aliter se habere et se errasse quia ex quo allego errorem debeo probare. ut. l. ei qui. ff. d ꝓbat. preterea iste verbo protulit. ergo mente agitasse presumitur. ut. l. labeo. ff. de suppel. lega. alias si non presumeret agitasse in mente quod uerbo ꝓtulit presumeretur themerarius qd esse non debet quia themeritas presumitur. ut. l. iulian⁹. ff. de act. emp. aut oportet me presumere eum scientem ⁊ habeo ꝓpositum aut themerariam et hoc esse non debet quia sic presumerē culpam et sic id de quo puniri deberet. Azo in summa dicit ꝙ cū error sit in animo et si sumus in casu dubij probato ꝙ res aliter se habet presumam eum ignorantez fuisse ⁊ si aduersarius uellet dicere ꝙ fuit sciens probet illud probando quod consuluit peritiores. et sic cercioratus fuit et ita fuit sciens non ignorās quia scienter confessus. Anto. de bu. in. c. fi. alle. dicit ꝙ si quis uult reuocare confessionem alterius ut procuratoris uel alterius administratoris sufficit ꝓbare rez aliter se habere ut. l. certum. §. sed an ipsos. ff. d cō fess. et ibi glo. hoc tenet Jac. de bu. in. l. non solum. ff. de procurat. nisi habuerit mādatū ad sic confitendū. quo casu idē dicendum de confessione procuratoris ꝙ de confessione principalis. q2 illa uidtur propria. et uide Johā. xxxv. q. ix. §. i. et ibi archi. Si uolo ꝓbare errorem proprium reuocare possum in facto alieno adhuc probando rem aliter se habere si confitēs reuocando certat de damno uitando et aduersarius de lucro captādo ut. l. sed et si me putem. ff. de condi. ind. et notat glo. in. l. cum de indebito. ff. de ꝓbat. secus si non certat de damno uitādo sed in pari causa est cum aduersario quia tunc nō presumitur error. ut. l. q̄cq̄. ff. ad uell. In iudicijs autem et circa preparatoria sufficit probare rez aliter se habere. ff. de interroga. act. l. de etate. §. q iusto. cū glo. alle. s. Sed circa decisoria fiunt aliqñ ꝑsuasiōe aduersarij. ut in. l. fi. in fine. quando act. de pecu. est annalis. et in. l. homine. ff. pro suo. uel nisi factuz sit longinquū uel intricatum. ut. l. ēptor. §. lucius. ff. de pact. et. l. pe. ff. de cōfes. ꝭm Bar. ¶ Error autez iuris probatur ꝑ textum. l. si adulterium cum incestu. ff. d adulte. quia ex qualitate personarum et ex qualitate facti. ut si desponsauit consanguineam publice et palam. et cum fuerat dictum ei penituit eum ꝭm Bar. Ange. autem in. l. non fatet. alle. dicit ꝙ glosa in. d. l. non fatetur. decidit ꝙ errore facti ꝓbatur eoipso ꝙ ꝓbatur rem aliter se habere. ⁊ ita tenet glo. in. l. de etate. § fi. ff. de interroga. act. et hoc est uerum ꝑ tex. in. l. si diuisione. C. d iuris et fac. igno. quod intellige cuz error fuit circa factuz alienum. Sed si circa propriū nō sufficit hoc soluz probare. sic intellige. l. res obligata. ff. d le. i. Et quod no. Dy. in d. c. presumitur de reg. iu. naz in facto ꝓprio etiam aliqñ est probabilis ignorantia. utputa quando factum implicitum et intricatum uel multum de longinquo uel quia quis fuit confessus deductus ꝑsuasionibus. ⁊ hoc fuit de mente Bar. in d. l. non fatetur. et quando quis dicat confiteri ad persuasionem aduersarij. uide Bar. in. l. error. C. de iuris ⁊ fac. igno. et. ꝭm glo. in. d. l. non fatetur. Error pōt reuocari usq̄ ad sentenciam ⁊c. et in causa appellatōnis. nam appellatō extinguit ꝓnunciatum. unde sicut ꝑma lite pendēte ante sentenciam reuocatur error. sic ⁊ in causa appellatōnis. ut. d. l. non fatetur Et ibi per Cy. Bar. uero in. d. l. non fatetur. dicit quomodo probabitur error facti sufficit me probare rez aliter se habere ut error presumatur. glo. in. d. l. nō fatetur. alle. dicit ꝙ sit melius. glo. in. l. de etate. §. qui iusto. uidetur dicere ꝙ sic. alia glosa est in. l. cum de indebito. circa principium. ff. de probat. textus est in. l. si post diuisionem. C. de iuris et fac. ig. ubi dicitur ꝙ sufficit probare rez aliter se habere ut presumatur error. ut. l. certū §. sed an ipsos. ff. de ꝯfess. ubi glo. et tūc aut uolo reuocare errorem proprium ⁊ tunc aut fuit circa factum alienum et ꝓbando rem aliter se habere. satis est q2 in facto alieno est tollerabilis ignorantia. ut. l. fi. ff. ꝓ suo. ⁊ tunc aduerte q2 aut qs dicit se errasse extra iudicium et tūc aut ille qui dicit se errasse certat de damno uitando alius de lucro captando ⁊ tunc probando rem aliter se habere presumitur error. ut. l. si post diuisionem. alle. et in. l. sed et si me putem. alle. et glo. in. d. l. cum de indebito. in prin. ubi glosa dicit ꝙ si soluo tibi aliquid tanq̄ debituz repeto ut indebitum et probo illam cāz cuius pretextu solui non esse uerā an sufficiat certe sic. Si uero ille qui dicit se errasse non certat de damno uitando sed est in pari causa cum aduersario tunc in facto proprio non presumitur error. ut l. q̄cq̄. ad uell. ⁊ quod no. in. l. fi. ff. ꝓ suo nisi aliqua circumstantia probatur ex q̄ presumatur error ut de ipsis circumstātijs statim dicetur. Si uero in iudicijs. ⁊ tunc aut circa preparatoria et idem qd est quando extra iudicium erratur quia probando rem aliter se habere ꝑsumit.

error.ut.l.de etate.§.qui iusto.cum sua
glo.ff.de interoga.ac.Si uero circa deci
soria.et tunc sto eis que dixi qñ error in
facto ꝓprio ẽ.quia error nõ presumitur
nisi circumstantie probentur. et sunt cir
cumstantie qñ persuasione aduersarij ẽ
ductus.ut.l.fi.in fi.quando actio de pe.
est annalis.et.l.homine.ff.pro suo.Item
longinquitas temporis. ut.l.peregre. in
prin.ff.de acqui.pos.Et ꝑ Dy.in regula
presumitur alle.uel quia negotium ẽ im
plicatum et intricatum.ut.l.pe.ff.de cõ
fess.et.l.emptor.§.lucius.ff.de pact.Iu
ris autem ignorantia ante lit.cont.excu
satur.et non nocet.ut.l.de etate.§.fi.al
lega.post lit.cont.sic.et ita intelligitur
l.nõ fatetur. alle.ſm Dy.in regula iuris
ignorantia.de re.iuris in vj.Item in iudi
cio nocet.ut.l.non fatetur. extra iudiciũ
non.ut.l.iuris ignorantia.ff.de iuris et
fac.igno.Sed qualiter probetur iuris ig
norantia certe error iuris nõ presumitur
regulariter.ut.l.si heres ab eo.in fi.ff.ad
trebell. nisi ꝓbet ꝙ qualiter fiat.nescio
dare meliorem doctrinam quã dat iuris
consultus in.l.si adulterium cuȝ in cestu
§.i.ff.de adult. quia ex qualitate perso
narum et ex qualitate factoꝝ.utputa de
spõsauit consanguineã publice uel palã
et cum statim fuit dictum ꝙ erat consan
guinea penituit ⁊ ꝓpter uerba que audi
uit cognouit se errasse postq̃ȝ fuit a peri
to doctus penituit presumitur error iur.
Et si quis respondendo positõni iuris.
respondeat et fatetur minorem.xiiij.an.
posse testari non nocet dicta confessio lȝ
esset in iure q2 ꝙ dicitur ꝙ confessio no
cet hoc uerũ nisi in confessione sit error
expressus.et quia etiam positõni iuris ñ
est respondendum et si respondeat non
ualet.ut.l.ornamentoꝝ.ff.de auro et ar
gen.le.⁊.l.ꝯfessionibus.ff.de interroga.
ac.et quod no.ff.de cõfess.l.i.ibi nisi ius
uel natura repugnet.fa.quod no.C.ꝺ iu
ra.calum.l.ij.§.ꝙ obseruari.ideo dico
si aliquis confitet allegando aliquam.l.
ſm aliquem falsum intellectum ꝙ licȝ fa
ciat contra se potest dicere contrariũ.et
hoc ueꝝ quãdo est positõ iuris cõmunis
sed si esset positõ iuris cõsuetudinarij ñ
prescripti tunc deberet responderi quia
est ꝓbandũ.ergo fieri debet positõ.Idẽ
de iure municipali scripto alteri⁹ q̃ȝ ubi
lis agitur.idẽ puto iu iure cõmuni extra
uaganti.de quo in.l.cum prolatis.ff.de
re iudi.ꝑ doctores

DE errore notarij. Quia supra
uisuȝ est quis error ꝑtibus no
ceat ⁊ qñ possit reuocari ⁊ qua
liter probetur.videamus nunc
de errore notarij.Et ꝑmo dicit
Bal.in.l.quotiens.§.sed si non in corpo
re.de here.insti.ꝙ error in quantitate cõ
tinua uel discreta non uiciat siue minus
sit scriptum q̃ȝ dictum.siue plus scriptũ
et minus dictum.Item dicit ꝙ qñ unum
fuit dictum et aliud repitur scriptum ꝑ̃
sumitur error in scripto et non in dicto
et hoc est ualde notabile ad excusanduȝ
tabelliones. Dicit Bar.ꝙ quando in in
strumento repit plus uel minus q̃ȝ ꝑtes
dictauerint ꝑ̃sumitur hoc ꝑ erroreȝ esse
scriptum et non per dolũ.ꝑ tex.d.l.quo
tiens.§.sed nõ in corpore.alle.nisi ex ali
quibus iudicijs appareret contrariuȝ de
bere presumi.ut.l.si quis ex argentarijs.
§.pe.ff.de eden.et ꝙ no.ff.de leg.ij.l.cũ
ita legatur.§.spẽs.et facit.l.fi.C.de ma
gistra.ꝯue. Breuiter tamen dicit Bal in
hoc puncto ponderandaȝ qualitateȝ per
sone. Nam si iste alias fuit bonus presu
mitur error. sin autem malus ꝑ̃sumitur
ꝙ falso scripserit.ut no.in.d.l.si quis ex
argentarijs.§.ij.C.de ꝓbat.l.iubemus
et.l.nõ omnes.§.a barbaris.ff.de re mi
litari.⁊ difficile est ꝓbare errorẽ notarij.
ut.l.quotiens.§.sed si non in corpore.
v.sed si maiorem.alle.Sed difficilius est
ꝓbare erroreȝ testatoris qñ ipsemet te
stator scripsit testamentum.rõ quia ipe
potuit mutare uoluntateȝ.dicendo unũ
⁊ scribendo aliud.et istud est notabile.
uoluntas tamen in dubio non presumit
mutata.ff.de probat.l.cum tacitum.⁊.l
quinquaginta.Et ſm Bal.in.d.l.quotiẽs
§.ideȝ tractat.alle.non inspicitur factuȝ
notarij sed factum ꝑtium.et ideo notari
us circa factum ꝑtium nil potest addere
detrahere uel mutare. et si mutat detra
hit uel addit.nõ uiciatur tota scriptura
sed solum id quod est udituȝ detractũ
uel mutatum.faciunt no.in.l.si ex falsis.
C.de transact.ꝑ Inno.in.c.fraternitatis
de hereti.fa.ff.de falsis.l.filius.§.seq̃ns
questio.et ſm eundem Bal.in.l.quotiẽs
alle.§.sed si cum.probatur error.quia
ꝑmo erat tractatum et deliberatum unũ
et postea aliud erat scriptum ſm Bar.q̊
dicit ꝙ error et simulatõ hoc modo pro
bari possunt.et facit hoc ad ꝯuiicendos
usurarios q̇ ꝑmo tractant ꝺ pignore ac
cipiendo et postea faciunt fieri cõtractũ
uenditõnis.presumitur enim iste contra
ctus pignoraticius et factus in fraudem
usuraꝝ. ut dixi.ff.de pac.l.Item quia.⁊
ſm Bal.in.l.error.C.de testa.Si reperit
error in testamẽto an presumat notarij
an ꝑtis.dic ꝙ aut est error in eo quod ꝑ
tinet ad offitiuȝ notarij quod est sibi cõ
missum in iure.puta in iudicatõne et tũc
ꝑ̃sumitur error tabellionis. aut in eo q̊
non ꝑtinet ad offitium notarij puta in
re uel in confinibus uel in aliquo noĩe.
⁊ tunc ꝑ̃sumit error partis seu testaoris

Nam p tabellionē presumitur ꝙ nil ali
ud scripserit ꝙ̄ ei fuerat iniunctum et ꝙ
quicquid est scriptum sit scriptuȝ ꝺ uo
luntate et mandato eius qui rogauit de
actu scribendo nec presumit᷑ ꝙ notarius
sciat aliter factū nisi sicut fuerit rogatus
de ipso. et non attendit᷑ scia priuata in
ipso sed scia quam habet ut tabellio. id
est ut publica ꝑsona. ad hoc facit quod
no.ff.de ꝟbo.obli.l.sciendum.in fi.glo.
et in aut.de tabell᷑.§.nos auteȝ. qꝛ nota
rius non presumit᷑ excessisse fines māda
ti sed fideliter scripsisse nam publicum
offitium bone fidei prescriptōnem indu
cit.ut.C.de ꝓbat.l.cum precibus.et.C.
de offi.ciui.iudi.l.ij.in ꝟbo qꝺ non arbi
tramur.qui textus ad hoc est notabilis
Et ꝫm Ange.in.l.errore.C.ꝺ testa.In du
bio autem error non presumit᷑. ⁊ ideo q̊
eum allegat euȝ probare debet et proba
tio est difficilis ut.s̄.est dictum. Et ꝫm
Cy.in.l.errore.alle.Error tabellionis nō
nocet.ut ibi in.l.errore.et in.l.si librari⁹
ff.de re.iuris.Sed si in testō sit scriptum
tm̄ nomen.utputa titius. nec sit dictum
heres uł esto an ualeat.placen.ꝙ sic.glo.
in.d.l.errore.dicit ꝙ aut obmisit ipse ta
bellio qꝛ testator obmisit dicere.et tunc
bene dicit glo. aut obmisit ipse tabellio
sed non testator.immo bene nomīauit.⁊
dixit heres esto.sed notarius obmisit ꝑ
errorem ⁊ tunc si hoc constat qꝛ probari
potest non preiudicat.ut.l.i.§.sin auteȝ.
ff.de here.insti. et potest hoc probari ꝑ
duos testes. licet in testamentis requirā
tur septeȝ. unde est notabile ad alios ca
sus. Quidaȝ enim sūt casus q̇ nō possūt
nisi per scripturam probari.ut acta iudi
cialia.ut.l.a proconsulibus. C.de appel.
et in.C.qm̄ contra falsam.alle. Et dicit
Bal.in.l.impator.ff.de sta.ho.ꝙ mala la
tinitas notarij non uiciat instrumentum
ut.d.l.impator. sed in dubio rōne recti
sermonis est seruandus.ut.l.plaucius.ff
de auro et argen.lega. Et non dicitur in
strumentum uitupatum.licet in latinita
te sit defectus.fallit in litteris apostolic]
ubi falsa latinitas uiciat eas. ut in.c. ad
audientiaȝ.de Rp.quod dic ut no.xxxv.
q.ix.c.apostolice.et ibi facit glo.diaȝ in
ter rescripta et priuilegia.Item si rustic⁹
notarius sit titius uolens decedere testa
tus fecit hunc codicilluȝ in quo.A. suuȝ
heredem uniuersalem fecit. numquid q̇
errauit in hoc uerbo codicilluȝ uiciatur
actus.et dic ꝙ nō qꝛ potius ualet quod
aperte sentit ꝙ̄ ꝙ uiciet quod profertur
inepte.ut no.ff.de reg.iu.l.si librarius.⁊
C.de testa.l.testamentum. Itē si notari⁹
rusticus dixit ꝙ.S.reliquid.A. centum
ꝑ sua faltinia nesciens proferre falcidiaȝ
Item alius notari⁹ ꝙ mulier renunciauit

benefitio uallayani nesciens proferre uel
leyam.naȝ sepe imperiti notarij multas
cōmittunt ineptitudines que tn̄ non no
cent.ut.l.imperator.ff.de sta.ho.et.l.si li
brarius.alle.et.l.errore.C.de test.Et ꝫm
Bal.in.l.impator.ff.de sta.ho. Si error
tabellionis est obmissa solennitas legiti
ma ut qꝛ non registrauit bannū senis in
tabula ut debuit uiciatur bannum. Iteȝ
ꝙ non censentur inter bānitos tabule.
ut no.C.de testam̄.l.ambiguitatis.scꝺm
Marti.sillima.et Cy. et adde qꝺ no.C.ꝺ
fal.l.nec exēplū.et si notarius errauit cā
cellando.dic ut.l.i.et.l.fi. ff.de his q̄ in
test.dele.et.l.in fraudem.de milita.test.
ꝑ bar.Et dicit idem Bar.de insti.C. con
tir.in.§.si uero.post Dy.in suo consilio
ꝙ licet obmissio inditōnis uiciet instru
mentum non tn̄ error in computatōe in
ditōnis quia non est obmissa forma liceȝ
sit erratuȝ in computatōne.quod est no
ta.dignum scꝺm eum.et dicit ibi Dy.ꝙ
potius ꝑ̄sumitur quis errare in indicioe
ꝙ̄ in annis domini.qꝛ errare in anno est
latissima culpa.nemo est tam demens q̊
quotū annū ignoret. sed ista lata culpa
non ꝑ̄sumitur. Secunda rō est. quia sꝑ
ꝑ̄sumitur quis errare in eo ꝙ est uel esse
debet min⁹ notū ꝓut est indicio quam
multi imperiti nesciunt ꝯputare. ad hoc
facit in rōne sui.ff.de re.du.l. qui habe
bat.Idem tenet Bar.in.l.si librarius.ff.
de reg.iu. Et utrum error uiciet actum.
dic ut in.l.ꝓponeretur.ff.delega.ij.Aut
rōne erroris aliquid obmittitur circa so
lennitatem.aut circa uoluntateȝ.aut cir
ca declaratōneȝ uoluntatis. Primo casu
aut obmittitur circa solennitatem actus
et uiciat actum.et etiam scripture nō cre
ditur.ut.C.de testa.l.si unus.aut obmit
titur circa solennitatem scripture et non
actus tunc uitiatur scriptura sed actus
ualet.ut.l.cum proponeretur. delega.ij.
Secundo casu quando aliquid obmit
titur circa uoluntatem aut non apparet
cōiectura et uiciat.aut apparet aliqua cō
iectura legittime ꝓbata et non uiciat.ut
d.l.cum ꝓponeretur.cum glo.alle. Ter
cio casu non uiciat obmissio.ff.de testa.
l.heredes palam.§.sed si notā ⁊c̄. Bar.
autem in.l.si librarius.de reg.iu.dicit ꝙ
an notarius errorem suum possit corrige
re.dic ꝑ Guil.de cu.in.l.imperator.ff.ꝺ
sta.ho.et in spe.in ti.de instrumentoruȝ
edi.§.postremo.ꝟ.sed nunquid cōfecto
Iac.de beluiso in aut.de equal᷑.do. §. il
lud.sed uos debetis scire ꝙ in instrumē
to publico continentur duo.Unū quod
spectat ad notarium.scȝ anni domini.in
dicio.dies et alie solennitates.Secundo
continetur substātia contractus. aut est
ergo erratū in eo ꝙ nō reddit instrumtū

nulluȝ ut mala latinitas. et tūc non uici
at instrumētum.ut.l.impatoꝛ.ff.de statu
hominū. et possunt ꝑ notarium coꝛrigi
ut.l.actoꝝ uerba.ff.de re iudi. Quando
qꝫ est erratum in eo ꝙ instrumētum uici
at.et tunc quādoqꝫ constat ꝙ est erratū
exemplū in instrumēto deficit indictio ⁊
defectus indictionis uiciat instrumentū
ut in autꝭ.ut pꝛeponat̃ nōmē impatoꝛis
in pꝛin.et in autꝭ.quibus modis natu.ef
fi.legi.§.quantum.no.de fi.instrumēto
rū.c. inter dilectos. et isto casu quia ap
paret de erroꝛe in quo est erratum.et po
test coꝛrigi iste erroꝛ ne scribentis erroꝛ
noceat partibus.ut.l.si quis in nomine.
et.l.erroꝛem.C.de testamētis. quādoqꝫ
constat ꝙ est erratum sed non cōstat in
quo.utputa quia fuit obmissa dies.⁊ sic
est erratum. et isto casu dico ꝙ notario
dicēti se recoꝛdari de die debet credi. qꝛ
officiali creditut in officio sibi cōmisso.
ut.C.de exactoꝛibus tribu.l.apparitoꝛes
et.l.si quis decurio.C.de fal. et.l.magis
puto.§.ne tantū.ff.de rebus eoꝛū.de of
fi.ꝓfec.ur.l.pe.§.cura carnis. ⁊.§.sequē
ti.et maxime cum hic erroꝛ de die sit mi
nimū qd̓ apparet.quia si testis de die nō
recoꝛdatur nihilominus ꝓbat. ut.l.testi
uȝ. cū glo.C.de testibus.⁊ hoc qñ est er
ratum obmittendo. sed quando esset er
ratum ponendo puta posuit unam dieȝ
uel mēsem cū deberet ponere alium. isto
casu nō poterit se coꝛrigere nisi de erroꝛe
cōstet ꝑ testes uel alijs modis ut.j.dice
tur.ut.l.quicq̇d astringende.iij.Rnso. ɗ
uerbo.obli.secūdum unum intellectum.
Iteȝ quia functus est officio suo sicut iu
dex.ut.l.iudex.ff.de re iudi.⁊ sicut testis
ut.j.dicetur.sed hoc non potest dici qñ
obmisit diem quia instrumentū non ua
let ⁊ sic nō potest dici funct⁹ officio suo
ut.l.qualem.ff.de arbitris. et qd̓ no. in
d.l.iudex. quādoqꝫ est erratum alio mō
ratione cuiusdā alteratiōis. ut dico āno
dñi ⁊c.indicione tali et nō concoꝛdat in
dicio cum annis domini.in hoc cōsuluit
dy.⁊ dixit ꝙ licet indicio uiciet ɔtractū
si obmittat̃ tamē si est posita ⁊ erratuȝ
nō uiciat̃ īstrumētū.ut.l.quotiēs.in ꝓn.
ff.de heredi.institu. Sed ī dubio in quo
potius uideat̃ erratū seu ꝓ̃sumitur uel in
annis domi uel in indictione. ⁊ dic ꝙ in
indictiōe. quia dolus non pꝛesumit̃ nisi
ꝓbet̃.ut.l.quotiēs.§.qui dolo.ff.de ꝓ
batꝭ.modo si ꝓ̃sumeres esse erratū in an
no domini pꝛesumeres dolum uel latam
culpam. quia comiter oēs sciunt annos
domini.ut.l.late culpe.et.l.cedere diem
§.latinus.ff.de ṽbo.signi. Indicio uero
non sic scitur ab omibus.ideo ꝓ̃sumitur
erroꝛ et credo dy.bene dicere. et induco
ꝓ eo glo. que est in.l.si quis in fundi uo
cabulo.ff.de leg.j.⁊.l.pe.ff.de rebus du
bijs.⁊ hoc puto uerū quicq̇d dicat̃ glo.
in.d.c.inter dilectos. ɗ fide īstrumētoꝝ
Sed ɔ̄ hoc facit qꝛ notarius qui facit in
strumētum cōtra foꝛmā iuris punitur ut
falsarius.ut.l.iubem⁹.in fi.C.de testamē
tis.et sic non potest amplius coꝛrigere ⁊
sic foꝛte hoc ē ſpāle in testamētis. uel me
lius ibi loquit̃ quādo solēnitas non fuit
seruata nec scripta in testamento. hic lo
q̊tur quādo fuit seruata sed non scripta
Quandoqꝫ est erratū in eo qd̓ ꝑtinet ad
partes.⁊ ī hoc dicit guil.in Spec.aut no
tarius uult coꝛrigere in cōtinēti et admit
titur. aut ex interuallo ⁊ non potest nisi
pꝛobato erroꝛe.per.§.illud ī coꝛpoꝛe. ɗ
eq̄l.do.hoc etiaȝ ꝓbat̃ testis ⁊ notarius
equipantur. ut.l.domicius ɗ testamētis
sed testis potest in ɔtinenti sed nō ex in
teruallo se coꝛrigere.ut in.c.ꝓ̃terea.de te
stibus.ut in.§.quia uero. in autꝭ.ɗ testi
bus in glo.magna . Nota ultimo qñ no
tarius obmisit scribere indictionē uel ali
quam solēnitatem uel aliquā ueritatem.
an teneat̃ ad īteresse parti.uide ꝑ Bal.
in.l.fi.C.de magist.ɔueni. et ꝑ Bar.in.l.
impatoꝛ.de statu.et dicit Bal.in alt̃.l.fi.
de magi.ɔueni.in tex. si ꝑ negligentiam
etiā ꝙ si notarius de cōtractu ꝑ eum ce
lebꝛato nō fecit abꝛeuiaturam in pꝛotho
collo ita ꝙ ex lapsu tēpoꝛis non bene re
coꝛdat̃ ɗ serie cōtractus ꝙ tenet̃ de sua
negligētia parti lese ad interesse.hoc ītel
lige uerum quando de serie cōtractus ue
ritas sciri non posset.nam si supessent te
stes qui de ueritate negocij recoꝛdarent̃
tunc tabellio posset ipsos testes qui cō
tractui interfuerunt ⁊ de negocij serie re
coꝛdant̃ facere examinari et de ipsoꝛū di
ctis conficere instrumētuȝ. ita dicit Bar.
in.l.fi.de tabu.exib.

Restat uidendum an notarius
erroꝛem suum possit coꝛrigere
seu emendare.Bal.in.l.cum ꝓ
poneretur.ff. deleg.ij.dicit.aut est erroꝛ
testatoꝛis uel contrahentis et pōt emen
dari per ipsosmet non ꝑ tabellionē. qd̓
ꝑ ipsos patet in.d.l. cum ꝓponeret̃.cuȝ
sua glo.ꝙ ꝑ tabellionē nō posset. patet
ꝑ nota.in.l.ambiguitatis.C.de testamē
tis.⁊ ē ratio quia officium tabellionis ē
scribere uerba testatoꝛis uel partis non
mutare. ad eum eniȝ non ꝑtinet nisi qd̓
sentit et uisum nō id quod in iudicio ra
tionis cōsistit. facit qd̓ nota.ff.de here.
insti.l.illa institutio.de ꝓba.c.quoniam
ɔtra falsaȝ.per Inno.aut ē erroꝛ illius ta
bellionis quē ipse tabellio uult coꝛrige
re uel emendare. ⁊ tunc refert. aut talis
erroꝛ non mutat facti substātiam et per
cōsequēs eius emendatō neminem ledit
ut in falsa latinitate. ⁊ hoc pōt emēdare

ut.ff.de re iudi.l.actoꝝ uerba .de appel.
l.ab executore .⁊ qđ no.ff.de arbi.l. qua
lem.in fi.cum.l.se. Aut ratione mutatio
nis mutatur effectus ⁊ tūc refert. Aut ta
bellio nondū scripturam redegit in mun
duꝫ nec publicauit eā ⁊ pōt addere ⁊ mu
tare.qꝛ creditur ei ratione officij.ut.C.đ
falsis.l.si quis decurio. dum tamen non
deuiet ab originali.quia ad originale de
bet recurri ubi tractatur de errore .ut in
autē.de tabel.§.fi. Aut tabellio comple
uit ⁊ publicauit scripturam ⁊ forte resti
tuit parti.⁊ tunc refert.Aut constat đ er
roꝛe puta.quia tabellio restituit instrum̄
tum sine inditione .⁊ tūc potest eā adde
re.quia nō dicitur instrumentum restitu
isse cum careat forma substantiali .ꝑmo
potius dicitur illa priuata scriptura.ut
ff.de eden.l.ueluti.ij.Rn̄so.Idem dico si
appareat diuersitas inter indictionem ⁊
annos domini .nā cum liqueat de erroꝛe
merito ad autorem scripture recurrēduꝫ
est.ut dicta.l.si quis decurio .Aut erroꝛ
non est patens sed latens quia notarius
scripsit die tercio cū deberet scribere die
ꝭo .uel uariauit factum aliter q̄ꝫ deberet
tūc refert Aut uult corrigere propria au
ctoꝛitate ⁊ non potest.quia ista uariatio
reddit rem suspectam ut in teste. ut in.l.
qui falsa.ff.de testi.Aut uult coꝛrigere đ
precepto iudicis ⁊ tunc refert . Aut tale
preceptum emanauit sine cause cognitio
ne ⁊ non potest quia non ualet preceptū
ar.l.filius .§.diui.ff.de leg.i.C. cōmina
ti.uel epl'as.l.interlocutio .Aut cum cāe
cognitione citatis citandis ⁊ probato er
roꝛe ⁊ tunc prodest .nec cōmittit falsum
quia iudicis auctoꝛitas ⁊ fides ueritatis
eum excusauit .hoc tenet Guil.de cuno
⁊ Cy.in.l.imperatoꝛ.ff.destatu ho. Idē
tenet Bar .in.l.si librarius.ff.de re.iuris
Idem tenet Bal.C.de iusticia. confirmā.
dum querit an notarius potest erroꝛem
coꝛrigere .dicit ꝙ glo.in.l.imperatoꝛ.ff.
de sta.ho.dicit ꝙ n̄ ualet postq̄ꝫ restituit
publicum instrumentum parti. Idē etiā
dicit Iac.de bel. Alii dicunt ꝙ erroꝛ q̊
est a lege presumptus coꝛrigitur ut erroꝛ
indictionis. secus si non sit erroꝛ iuris ꝓ
sumptione quia tunc non potest coꝛrige
re propria auctoritate .quia esset sibi cō
trarius .⁊ quia officio suo functus est.et
quia equipatur testi.sed debet coꝛrigere
cum auctoritate iudicis facta fide primo
ueritatis.Et ideo est tenendum ⁊ conclu
denduꝫ coniuncta utraq̄ꝫ opinione. Aut
notarius non restituit instrumentū ⁊ po
test aptare ut uult . ut.l.si quis decurio
C.de falsis .Aut restituit instrumentum
in publicam formaꝫ ⁊ tunc. aut uult coꝛ
rigere eo modo quo potest .quia habet
iuris presumptionem pro se.⁊ quia non
nocet alicui quia sine hoc.l. ita presume
ret etiā et potest . Aut uult coꝛrigere cir
ca aliud suꝑ quo lex non presumit ⁊ tūc
non pōt rationibus iam dictis ,que ūba
notāda sunt ad infinita q̄ occurrere pos
sunt ad dicta testium .si quid per erroꝛē
fuerit obmissuꝫ ꝙ possunt coꝛrigere .ar.
eorū que no.in auten.de testi.§.quia ūo
Et idē Bal.in.l.ambiguitat] .C.de testa.
dicit post Iac.đ bello uiso.ꝙ postq̄ꝫ tra
didit parti instrumentum ꝙ non potest
ipsum propria auctoꝛitate coꝛrigere.sed
debꝫ hoc facere auctoꝛitate superioꝛis ci
tatis citandis ut.s̄.ē dictū . Alij dicunt
ꝙ si ē bone fame ꝙ potest supplere ea q̄
desunt propria auctoꝛitate .xxvii. dis.c.
qui de mensa.tn̄ ex interuallo se coꝛriger̄
non potest ad instar testis. dic ut.s̄.ē di
ctuꝫ post Bal.in.l.imperatoꝛ.ff. de statu
ho.Angelus aūt in.l.erroꝛe.C. de testa.
dicit ꝙ notarius potest compelli iudicis
officio ad coꝛrigendum suū erroꝛem ꝑte
tamen citata in cuius pꝛeiudicium fieret
coꝛrectio ex regula .l.nam ita cuius.ff.de
adop. An autem ipse notarius ex se met
potest suum erroꝛem coꝛrigere post resti
tutum instrumentū in publicam formaꝫ
uel ante restitutionem illius.dic ut dicit
Bar.in.l.si librarius.ff.de reg. iuris. qui
dixit ꝙ si errauit in eo qđ mere pertinet
ad officiū puta in scribendo diem mēseꝫ
uel annū indictionem consulē ⁊ nomina
testium ꝙ potest.sed si uult coꝛrigere id
quod esset celebratuꝫ a partibus ꝙ ipse
debuit scribere in foꝛmā tunc nō potest
nisi ꝑte citata ex iudicis officio.ut dicta
l.si librarius ⁊c̄ . Io.autem de ymola.in
l.cū proponeretur . dicit ꝙ erroꝛ potest
coꝛrigi per ipsas partes sicut per testato
rem.ut.l.cum proponeretur.una cū glo.
alle. Erroꝛ uero notarii si ipse notarius
uult emendare non mutata substātia po
test.ut.l.actoꝝ.ff.đ re iudi. Si uero uult
mutare substantiam ⁊ tunc.aut nondum
redegit in publicam formaꝫ ⁊ potest.q̇a
ipse ē ad cuius recurritur fidem.l.si quis
decurio.C.de falsis. quaꝫ intellige dū tn̄
non mutet substantiā oꝛiginalis scriptu
re.per id quod habetur in.l.sempꝛonius
de le.ij.Sin aūt iam tradidit in publicaꝫ
formam .⁊ tunc si ē erroꝛ manifestus .ut
quia caret indictione uel quia discoꝛdat
indictio cuꝫ annis domini ⁊ tunc potest
emendare quia nō censetur in effectu tra
didisse exquo sic manifeste imperfectum
tradidit.⁊ de hoc per Bar.in.l.si librari
us.ff.de reg.iuris . Si uero erroꝛ nō ē sic
patens ut forte quia dixit die quinto cū
debuerit dicere die vj°.ul' errauit in alio
⁊ tunc si uult a seipso coꝛrigere non pōt
quia esset suspectus sicut testis q̊ uariat
ut.ff.de testi.l.qui falsa . Si autem uult

facere auctoritate iudicis. ⁊ tunc si facit causa cognita ⁊ ad mandatū iudicis excusatur. nec per hoc incurrit penam falsi quod tene menti. quia de facto fuit in ciuitate Bononie. secus si sine cause cognitione. per. l. interlocutio. C. omi. uel epi. Et per hoc apparet partes debuisse citari quorū interest. per. l. in cause. §. cā cognita. ff. de mino. de quo per Bar. in. d. l. si librarius. Adde ꝙ non stabit̄ solum assertioni notarij hoc casu si confiteatur se errasse nisi ꝓbetur aliud uel per cōfessionem partiū uel per testes s̄m Bal. i. d. l. cum proponeretur. allegata. ⁊ dicta. l. si librarius. Bal. aūt in dicta. l. cū proponeretur. allēata. dicit ꝙ notarius ex suo officio potest suā malam latinitatē corrigere sine iussu iudicis quia facit sui officij intellectum ⁊ neminem ledit. q2 idē facit ipse qd̄ ipsa lex. Naȝ licet ipse non corrigeret tamen lex iam correxit ⁊ reduxit ad littere gramatice intellectum. Item nec iudex potest dare contrariā sententiā frustra ergo adireretur p̄tor pro eo qd̄ est necessario esse. ar. ff. de condi. insti. l. q̄ sub conditione. §. i. C. de thesauris. l. i. li. x. s̄m s̄am lecturā. l. imperator. ff. de statu ho. Dicta lex imperator loquitur quādo erratur in substantia uł qualitate substāciali. ut q̄a scribit seruus ubi debuit scribere liber. Et s̄m hoc nota ꝙ error scripture non nocet ⁊ hoc uerum probato errore. sed in dubio statur instrumento. C. de proba. l. cuȝ precibus. Pone ꝙ tabellio dixit sic petrus corpore sanus licȝ mēte languens. considerans mortis periculum uolens decedere testatus fecit testamentum in quo ⁊c̄. nūquid istud instrumentum ualet⁹ ⁊ uidetur ꝙ non nisi ꝓbetur ꝙ testator erat sane mentis q̄a scriptura dicit mente languens. In contrariū uidetur quia manifeste apparet error i eo ꝙ dixit mente languens. cuȝ statim seq̄t̄ considerans ⁊c̄. ⁊ istud ē uerius quia ipe suum errorē precedentem p sequētia correxisset. uidetur ar. ff. de manumis. testa. l. stichus. ymo etiā ⁊ quando error ē notorius sine iussu magistratus pōt se corrigere. quia notoriū equipatur sententie ⁊ quia ipse est ordinarius in officio suo cū enim ipse sit ueritatis actor pōt emendare suaȝ scripturam. presertim si concordat sententie datio cū protocollo ⁊ cum rōe iuris ⁊ uerisimilitudine facti. quia cū totuȝ redigatur postea ad examen boni uiri idest iudicis. ut. l. continuus. §. cū ita ff. de v̄bo. ob. bonus uir concordādo se cum ratione debet habere ratum id cui lux ueritatis. ar. ff. de testi. l. ob carmen §. fi. Item posito ꝙ esset necessariū mandatum pretoris puto ꝙ posset hec mādare nemine citato quia est pūctus iuris ⁊ de iure non facti. Etenim ueritas apparens est probatio probata non probatio ꝓbanda. ⁊ ideo non indiget discussione seu disceptatōne fori. nihil enim pōt allegari contra ubi ueritas est notoria. ⁊ hoc tenet expresse Cy. in. l. nam ita diuus. ff. de adop. in additōne notatoꝝ p Inno. in. c. cum inter nos. de consuetudini. i fi. Si enim ē error latens. ut quia cū debuit scribere liber scripsit seruus ⁊ instrumentuȝ parti tradidit in forma publica ⁊ solemni tunc suum errorē non pōt corriger̄ nisi iudicis mandato ⁊ errore probato ⁊ hoc triplici ratione. primo quia causa facti pertinet ad iudicis examen sed ipe tabellio non ē iudex maxime in causa sui erroris. Item quia requiritur partis citatō ⁊ notarius non habȝ citandi auctoritatē facit. C. de testa. l. hac consultissima. C. d̄ lib. cā. l. iubemus. Secūdo quia tabellio functus est officio suo cum fecerit id qd̄ est extremū sui officij reddere instrumentum. Tercio quia instrumētum redditū p̄sumitur uerū. ergo qd̄ mutatur p̄sumit̄ falsum per locū a contrarijs. sicut i teste ut in auten. de testi. §. quia uero. Et nota ꝙ p̄sumitur potius diuersitas temporis uel loci q̄ȝ presumat̄ falsum. ff. d̄ pac. l. iurisgētiū. §. ꝙ fere. Itē si possȝ ifringer̄ suā scripturā sic uariando ergo tolleret ius partis ⁊ ius partis tolleret. quia nec prima nec s̄a scriptura teneret. ut. l. qui falsa. ff. de testi. Item aut scriptura prima est uera. ⁊ tunc debet stare in ꝓpria firmitate. aut non ergo notarius deliq̄d in officio ergo postea ei non creditur. ut no. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. i. Et de hoc no. i data sexti libri per Jo. an. Quando aūt pretor iubet iussus p̄toris habet̄ pro ueritate. ff. de re iud. l. res iudicata. Concludo ergo ꝙ error facti ābigui non possit corrigi nisi de mādato iudicis competentis. ⁊ oblato libello super correptione erroris probatoq̄ error̄ Et hoc tenet Spe. in ti. de instru. edi. §. instrumentum. v̄. sed nunquid. Et Jac. d̄ bello uiso. in auten. de equalita. do. §. i. ⁊ Guil. de cu. et Cy. in. l. imperator. ff. d̄ statu ho. Sed pone libellus ē oblatus super correptione erroris ⁊ comparuit notarius confitet̄ se errasse. nūquid sue cōfessioni stetur ⁊ uidetur ꝙ sic q2 partes eligerunt eum ut ei staretur. ff. de dote p̄ lega. l. theopomp⁹. ⁊ quia uerbo notarij est credendum. ut no. i. q. vij. cū uenientibus. sed illud uerum in eo qd̄ scriptura loquitur non in eo quod ipe nuda uoce loquitur. ut no. C. de fals. l. si quis decurio. uerba enim scripture non censent̄ v̄ba notarii sed partium ambaꝝ. de v̄bo. ob. l. sciendū. in glo. In cōtrariū facit q2 est ius quesitū parti. ar. l. si partem. §. i.

ff.queadmodũ ser. admit. ⁊ qꝛ commis
sio partium intelligit̃ de primo actu.ff.
de uer.sig.l.boues.§.hoc sermone.⁊ sic
non uidetur sibi cõmissum ꝙ corrigat ſʒ
semel dumtaxat faciat.ff.ꝺ arbi.l.si arbi
ter .Et si uult corrigere instrumentuʒ cir
ca solemnitateʒ puta circa diem ⁊ consu
lem .an auctoritate propria possit. ⁊ si q̇
dem si apparet error puta in indictiõe ua
let instrumentũ ⁊ indictio erronea nõ no
cet quia trahitur ad ueritatem certi tem
poris.idest anni mensis ⁊ diei.ergo ⁊ no
tarius potest.quia idem facit ipse ꝙ lex
Et hoc dico dicit Bal. sequẽdo Dy. qui
consuluit obmissionis indictio uiciet nõ
tñ uiciat si sit in eius computatione erra
tum .Alij dicunt non ualere si est erratũ
qꝛ indictio non ẽ posita ut debuit poni
Sed opi. Dy.uerior ẽ .naʒ maior est defe
ctus obmissionis ꝗ̃ erroris.de libe.⁊ po
stu.l.ticius .§.i.coniuncta.l.gallus.§.in
omnibus.Si uero error diei non apparet
tunc nõ potest corrigi nisi autore iudice
maxime in facto remoto.nã nedum indi
uiduũ temporis idest dies sed etiaʒ tẽp⁹
idest mensis ⁊ annus.ut no.de diuer⁊ ⁊
tempo.prescrip.l.in tpe. quia facile rece
dunt de memoria nr̃a.de accusa.c. quali
ter.per Inno.⁊.ff.de pba.l.census. ⁊.ff.
de fur.l.quidam tabularij.in fi. Et nota
ꝙ dies ⁊ hora debent poni in instrumen
to qm̃ ratiõe solius diei siue hore potest
nasci dubitatio circa id qꝺ fit . ut no.in
c.si eo tempore.de elect.li.vj.in nouella.
Et nota ꝙ ratione hore unũ instrumẽtũ
dicitur prius altero.de solut.l.si ex pluri
bus causis.§.fi.⁊ ibi glo. ordinaria quã
raro alibi reperies ſm Andreã de pisis.
¶ Ad unũ aduerte qꝛ si sũt duo notarij
simul adhibiti ⁊ unus ẽ officio priuatus
ualet tamen utrũqꝫ instrumentuʒ ꝓpter
illũ qui est autenticus.ff.de eden.l.si q̇s
ex argentariis.§.cogent̃.ꝟ.quid eni.qꝺ
est no.Et sic habes ꝙ utilis persona per
inutilem non uiciat̃ . Sed an in cõtractu
in scriptis possit error corrigi mandato
iudicis uidetur ꝙ non.qꝛ ista noua scrip
tura non esset eiusdeʒ speciei nec confite
tur contractum in scriptis sed nũcupati
uum.ad hoc facit qꝺ no.Bar.ff.de libe]
⁊ postu.l.gallus.ꝟ.item credendum. In
contrariuʒ facit.l.cum proponebatur.ff.
de lega.ij.sed certe ibi non ualet ui scrip
ture ſʒ ui alterius probationis . Sed q̇d
si notarius uult declarando addere puta
dixit tempe dñi gregorij pape ⁊ non dix
it undecimi an poterit addendo declara
re ⁊ addere undecimi ⁊ uidetur ꝙ sic.ff.
de testa.l.heredes palã.§. sed si notam.
sed ibi loquitur in domino hic in scriba
Tamẽ credo ꝙ possit eũ ex anno scripto
in instrumento posset comprehendi quo
tus esset papa.ar.C.de fideicõ.l. uerbuʒ
uolo.⁊ ſm Bar.in.l.i.C.de tabul̃ exhi. si
notarius dederit instrumentum defecti
uum poterit pars agere contra eũ ut cor
rigat uel ut perfectum det quia nõ uide
tur dedisse qui non perfectum dedit .ut
l.ueluti. circa pñ.ff.de edẽ .⁊.l.ubi.ꝟ.do
lo.eo.ti. Si uero notarius dicit ꝙ sibi ꝑ
mittat̃ addere uel det̃ habere in instru
mento ul̃ examinentur testes qualiter fa
ctum processit cũ notarius reddit se ĩcer
tum si notarius allegat iustam causaʒ er
roris uel incertitudinis sui põt hoc pete
re ⁊ dicere puta.si tempore cõtractus fu
erunt multe conuentiones ⁊ notarius ni
hil scripsit propter partiũ festinantiam.
uel si notari⁹ ꝓthocollum primuʒ casu ꝑ
didit .al̃s cum ipe debeat alios certifica
re ñ posset petere certificari ab aliis .ar.
l.pretor .§.pe.⁊ fi .ff. de eden. Si uero
quis ẽ damnificatus in aliquo ꝓpterea
qꝛ notarius obmisit scribere tunc notari
us ad interesse tenetur.ut.l.argentari⁹ .⁊
per totã ipsam.l.ff.de eden. habetis tex
tũ no.in.l.fi.C.de magistra.conue. facit
de subfro .⁊ archa.l.i.li.x. Quando ue
ro notarius reddit instrumentum ⁊ suꝑ
instrumento nulla est contentio .nec re
quiritur aliqua cause cognitõ quia nota
ri⁹ confitetur ⁊ pars ad quam spectat ẽ
certa.unde non est tunc aliquod dubiuʒ
sed si emanaret aliqua contentio .quia
notarius diceret se al̃s reddidisse ⁊ sic ñ
tenetur iterũ reddere uel diceret ad petẽ
tem non pertinere.uel diceret instrumen
tum inualidũ .⁊ sic non deberet publica
ri tunc deberet citari pars que lederetur
cum hoc faciat causa cognita. ut.l.ꝑ̃tor
§.plures.ff.de eden.⁊.l.i.§.qm̃ autẽ.ff.
de tabul.exhi.⁊.l.de tabulis .eo.ti. Et
qñ iste contentõnes emanant an debeat
plenaria cause cognitio adhiberi .an ue
ro sumaria.Et dic quandoqꝫ emanat ali
qua contentio cuius decisio parat plenũ
preiudiciũ .puta quia tractatur quia no
tarius negat se fuisse rogatum uel negat
aliquod capitulum fuisse expressuʒ.tunc
quia ista cognitio parat plenũ preiudici
um .quia tractat̃ an contractus fuit cele
bratus an non. tunc debet adhiberi ple
naria cause cognitio ut .l.iudices eni .ff.
de iudi.⁊ ita intellige.l.i.ff. de tabul. ex
hi.ibi sed si nega.hoc etiã probat̃. extra
de confir.uti.uel inuti.c.cum dilecti.ubi
petebatur reuocatio priuilegiorũ a sum
mo pontifice.⁊ debet pars citari. Quan
doqꝫ emanant contentiones que non pa
rant plenum preiudiciũ.ut si dicat̃ istru
mentũ redditũ esse. ⁊ sic de tenore istru
menti non contemnitur puto ꝙ ista exa
minentur sumarie ⁊ quãdoqꝫ sufficit iu
ris prestatio.ut no.in.l.i.ff.quea dmodũ

teſta.ape.facit.l.iii.§.ibidem.ff.ad exhi
ben. Et nota predicta quia cottidiana.
Reſtat uidenduꝫ qualiter error
notarij ꝓbetur. Dicit Bal.i.l.
cum ꝓponeret᷑.ff.de lega.ij.ꝙ
ſi notarius coram iudice interrogatꝰ cō
fitetur ſe erraſſe per hoc non probat᷑ er
ror in preiudiciuꝫ partis niſi error ꝓbat᷑
per teſtes uł indicia.tex.eſt in dicta.l.cū
proponeretur.allegata cum ſua glo. naꝫ
talis forma probandi ibi ſtatuit᷑. ſi duo
inſtrumenta originalia appareant diſcre
pantia.diſcrepant in litterarum figura ſꝫ
non in ſubſtantia .tunc talis diſcrepātia
nil operatur.caſus ē in.c.dudum.de con
uerſ.ↄiuga. Si uero diſcrepant in facti
ſubſtantia.tunc ſi unuꝫ pōt trahi ad ali
ud tūc ualent .⁊ qȯ continet plus trahi
tur ad minus quia impluri preſumit᷑ er
ratum .ut.l.ſempronius.de le.ij.Si uero
unum non pōt trahi ad aliud propter re
pugnantiā ⁊ contrarietatem .⁊ tunc neu
trum ualet .C.de fide inſtru.l. ſcripture
diuerſe. Et ſi ultra notariū eſt unꝰ teſtis
nunquid ſufficit ad probanduꝫ errorem
Dic ſm Bal.in dicta.l.cum proponeret᷑
ꝙ uidetur ꝙ ſic.quia notarius ē unus te
ſtis.ff.de teſta.l.domicius.C.q̊ teſta.fa.
po.l.hac conſultiſſima.§.fi.⁊ habet᷑ con
teſtem.ergo ſunt duo teſtes.Et hoc uerū
niſi plures teſtes q̄ꝫ duo requirantur ad
ſubſtantiam actus.quia tunc ſimiliter re
quirunt᷑ ad probationem erroris.ff. ȯ le
ga.ij.l.cum proponeretur. In contrariuꝫ
uidetur. nam in hoc libello ipſe notariꝰ
eſt reus.ergo non pōt eſſe teſtis .Item ↄ̄
propriam ſcripturā nō pōt teſtificari.C.
de non nu.pe.l.generaliter.in fi. ⁊ hoc ē
uerius quicquid dicat Bar.in dicta .l.ſi
librarius.¶ Sed an poterit deferri ſacra
mentum in defectum plene probationis
ſuper iſta cauſa erroris uidetur ꝙ ſic ex
regula generali.l.in bone fidei.C. de iur
iu.nam nos ſumus in bone fidei iudicio
q̊a mandatuꝫ eſt bone fidei.ſed notariꝰ
conuenitur ratione mandati.ut no.ff.de
eden.l.pretor.§.i.⁊ in auten.ȯ tabel.§.
nos aūt.ergo ⁊c.In contrariū uidetur ꝙ
non ſtat᷑ confeſſioni notarij.ergo ad q̊d
defertur ſacramētū niſi dicas inter ipſas
partes principales.ſed puto non deferri
cum in contrarium ſit ſcriptura nō debe
mus deferri iuramentuꝫ ex minus ualida
probatione.ar.no.C. qui ⁊ aduer.quos
l.i.require ergo claram ꝓbationem. Et
ſi notarius eſſet mortuus adhuc require
clariorem.iuxta no.inſti.de inuti .ſti.§.
item uerboꝝ.⁊.l.i.in fi.ff. quēadmoduꝫ
teſta.ape.per Bar.Et nota ꝙ inſtrumētū
directe et indirecte reprobatur per duos
teſtes.ut no.in regula pluralis locutio.ꝑ
Io.an.ideſt infringitur tabellio .ſꝫ pars

non pōt infringi niſi per aliam ſcripturā
ut.l.generaliter.allegata.ſed preſumptio
legis poteſt infringi per duos teſtes. ut
l.iuriſgentiū.§.ꝙ fere.ff.de pactis.Et ſi
notarius uellet ſupplere qȯ dicit obmiſ
ſum in facti cauſa non pōt niſi de māda
to iudicis.quia etiā obmittendo ē error
et an ſit certum nec ne. debet primo ui
deri apud iudicem competentē.ut dictū
eſt.ſ.⁊ ſm Bar.in.l.ſi librarius.de regu.
iur.poterit conſtare de errore ⁊ probabi
tur ſi notarius tranſcripſit ſcripturaꝫ al
terius .tunc ꝓduco originale ⁊ error faci
liter probatur .ut.l.ſi librarius.allegata.
⁊.l.ij.C. de errore aduo. Si uero ſcripſit
ſcripturam propriā .⁊ tunc ſi habet ꝓto
collum ꝓbabitur per extenſionem proto
colli.ut in auten.de tabel.§.penam. Ex
illo uerificatur inſtrumentum extenſiuuꝫ
⁊ ſic uidebitur an ſit erratū i tranſſcribē
do.ut dicta.l.ſi librarius. Sed poſſes di
cere .q̊a magis dicitur principale proto
collum q̄ꝫ inſtrumentum publicū.nonne
potuit eſſe ꝙ notarius ab ipſo inicio cō
ficit inſtrumentum publicum .Rn̄ſio nō
preſumitur.ut dicto.§.pe. naꝫ originale
retinet notarius apud ſe ut aliis edat᷑ cū
opus fuerit.ff.de eden.l.argentarius.§.
i. ⁊ ideo ipſi notario non debet dari co
pia inſtrumenti.ut.l.pretor.§.prohibet
ff.de edē. modo dicit lex ꝙ pars pōt pe
tere ut exhibeatur originale a notario ut
uideatur an inſtrumentum reſtitutum ꝑ
notarium parti plene contineat omnia.
ut.l.ueluti.circa ꝑn.ff.de eden. predicta
uera niſi perſona notarii eſſꝫ perſona ſu
ſpecta.ut dicta.l.argentarius.§.i. ⁊ ꝙ il
lud quod remanet apud notarium preſu
matur originale.probatur q̊a ſic ē ſolitū
fieri.⁊ probatur per argumentū a ſolitis
ut.l.i.§.i.⁊.§.marco.ff.ne quid in loco
pub.⁊.l.certi conditio.§.ſi nūmos .ff.ſi
cer.pe.Iteꝫ poteſt ꝓbari per teſtes ſcrip
tos in inſtrumento qui ad hoc apponun
tur .ut in corpore.de inſtrumen.cau.⁊ fi
de.§. ſed ſi inſtrumēta.⁊.l.i.in fi.ff. quē
admo.teſta.ape. ¶ Sꝫ q̊d ſi teſtes dicāt
aliter fuiſſe q̄ꝫ dictat inſtrumentum. ſed
non recordantur qualiter fuerit.reſpōſio
ſi hoc contingat circa ea que pertinēt ad
notarium.ut circa diem et menſē ⁊ ſimi
lia.⁊ tunc quia conſtat ꝙ eſt erratum.re
ſtat ꝙ credatur notario ut dictum ē. Si
uero hoc contingat circa ea que ꝑtinent
ad partes.tunc notarius nō poſſet corri
gere.quia licet conſtaret ꝙ ſit erratū.nō
tamen ſcit notarius quid habeat ponere
ut eſt dictum .Item pōt probari per pre
ſentes ⁊ alios qui fuerunt mediatores in
ter partes ſic contrahentes.ut in auten.
de inſtru.cau.⁊ fi.§.ſi uero moriatur .ỽ.
in hiis.in glo.que incipit ad numeratōꝫ

⁊ puto ꝙ sufficeret dictum unius testis cū notario quia remanent duo. ut dicto ꝟ. in his. Dicit frede. de senis. consilio cc. lxxviij. ꝙ non creditur notario nisi i his que pertinent ad suum officium ⁊ si in his que non pertinent ad officiū suū falsum scribat tūc nō dicitur instrumentum falsum. Si uero hoc contingat circa ea que pertinent ad partes tunc notari⁹ non posset corrigere. quia licȝ constaret ꝙ sit erratum non tamen sit notarius ꝙ habeat ponere ut est dictum. Item pōt probari quandoꝗ error per ipsos facientes. ut si quedam uniuersitas fecit sindicum uel alium cōtractum. homines dicte ciuitatis seu uniuersitatis poterunt ꝓbare sic fuisse uel non fuisse. tūc actū uł etiam si esset aliquid ꝙ nulli fieret preiudicium. ut si testator adhuc uiuēs dixit notarium in suo testamento errasse. Sed an per unū instrumentum probetur error alterius si sunt scripta manu eiusdeȝ notarij. ⁊ uidetur ꝙ sic. ut. l. sempronius. ff. ꝺ lega. ij. sed ibi loquitur in scriptura testatoris que caret omni suspitōne falsitatis secus ergo uidet̃ in scriptura notarij. C. de fide instru. l. scripture. Solutio si est repugnantia neutra ualet. sed si in una ē plus ꝗ̃ in alia. aut illud plus pōt reduci ad minus ut in sūmis ualet in minori sūma. ar. ff. de arbi. l. diem ꝓferre. §. si plures. Aut non potest reduci. ut quia una scriptura ē plenior ꝗ̃ altera quia cōtinet plura capitula. ⁊ tunc pleniori scripture stabo. ar. ff. de here. insti. l. si ita stipulatus fuerit ticius. Nam una scriptura suppletur per aliā. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. si iniciū tabulaȝ. ſm Bal. ita dicit in dicta. l. cum proponeret̃. allegata. qui dicit ibidem ꝙ si unum instrumentum est protocollum ⁊ aliud exēplū ⁊ uariant. debere stari protocollo originali. ut in auten. si quis in aliquo docu. C. de eden. ⁊ probatur error. ut habetur in. l. errores. C. de erro. aduoca. Et ꝗ̄ sūt seu dicantur capitula diuersa. dic ꝑ Bar. in. l. aurelius. §. idem quesijt. ff. de libe. lega. ⁊ per Inno. in. c. fraternitatis. de hereticis. Anglus aūt in. l. errore. C. ꝺ testa. dicit ꝙ error notarij probatur multū faciliter. s. per testes qui dicunt se interfuisse actui ⁊ qui dicunt ꝙ actus sit aliter celebratus ꝗ̃ scriptus

Sequitur qualiter probatur error in ultimis uoluntatibus. ⁊ dicit Iac. ꝺ bru. in. l. errore. C. ꝺ testa. ꝙ error tabellionis non uiciat testamentum. sed dic ꝙ aut sunt obmissa substantialia tunc uiciatur testamentum siue hoc obmittat testator siue tabellio. ut. l. i. §. sin aūt. ff. de here. insti. ⁊. l. ticia cum testamento. ff. ꝺ le. ij. Aut obmittātur accidentia. ⁊ tunc siue obmittantur a tabellione siue a testatore non uiciatur testamentum. uerū qñ obmittuntur substantialia errore tabellionis si ꝓbatur ꝙ testator expressit substantialia ⁊ tabellio obmisit non uiciatur testamentū. ut. l. errore. C. de testamentis. Aut obmittunt̃ solemnia ⁊ uiciat̃ testamentum. ut. l. fi. C. de iure codicil. ſm eundem Iac. in. l. ābiguitatis. C. de testa. Bal. uero in. l. cuȝ ꝓponeretur. ff. de le. ij. dicit ꝙ fideicommissū seu ultima uoluntas probat̃ ⁊ probari potest ex coniecturis. ⁊ que sūt iste coniecture. glo. in. l. cū proponeret̃. dicit ꝙ si testator ꝑmo dixit se uelle substituere ⁊ postea dixit se per erroreȝ obmisisse hoc sufficere. Item sufficit ad ꝓbanduȝ si hoc enunciatiue scripsit in testamento ut in tex. d. l. cum proponeretur. Et aduerte. qa si testator anteꝗ̃ ueniret ad testamentuȝ dixit se uelle substituere ⁊ postea non substituit ꝙ tunc presumitur ꝑ errorem obmisisse. Sed per quot testes hoc debeat probari. Glo. dicit in dicta l. cū proponeretur. ꝙ per septem testes i testamento. in codicillis per quinꝗ. Contra hoc uidetur. l. heredes palā. §. sed si notam. de testa. ubi dicit ꝙ sufficit ꝓbare per duos testes. Distingue quandoꝗ quis uult probare dispositionē directo uel per coniecturas. aut uoluntas est certa sed ē erratum in qualitate siue in quātitate. primo casu tunc oportet ꝙ ꝓbet per. vij. testes in testamento. ⁊ quinꝗ in codicillis. ut. l. fi. C. de codicil. ⁊ ita loquitur glo. fa. ⁊ fi. in. l. cū ꝓponeret̃. allega. Scđo cаū sufficit per minorem numeruȝ testium probari. ut. d. §. sed si notā. Idē no. Bal. in. l. quotiens. §. sed si non i corpore. idem dicit in effectu. ubi dicit per quot aūt testes ꝓbatur error. dic ꝙ aut loquimur in substantialibus ⁊ requiruntur tot testes ad probanduȝ errorē quot requiruntur ad essentiaȝ actus. ut. d. l. cū proponeret̃. ⁊ ibi glo. Aut loquimur de de errore probando in circumstantijs ⁊ coherentijs seu demonstrationibus. tūc sufficiūt duo testes. ff. de testa. l. heredes palam. §. sed si notam. Angelus autem in. l. errore. C. ꝺ testa. dicit si dicamus testatorem errasse probatio huius erroris est difficilis. ratio est quia eius uolūtas est mutabilis ⁊ uariabilis usꝗ ad mortē ꝗs ergo scire poterit ꝙ testator errauit cuȝ mens hominis nulli sit nota nisi deo ⁊ ei de cuius mente tractat̃. insti. de act. §. alii. in glo. magna. Tu habes articulare. ꝗ illo tunc cum testator ad testandum se parauit dixit ⁊ in cartulam suam forte redegit de manu ꝓpria quomodo uolebat instituere ticiū ⁊ ex tanta parte uel ei legare tātum uel talem rem uel euȝ

instituere solũ in certa parte. uel dixit se uelle legare centuz in scriptis seu ducẽta uel econtra. hoc enim probato ꝙ cuz se ad testandum parauit dixit unũ ⁊ incontinenti dixit aliud ⁊ ita reperitur scriptũ presumitur hoc errore fuisse. nã nõ p̄sumitur uoluntatem tã cito mutasse. ff. de condi. ⁊ demon. l. nam ad ea. ff. de le. ij. l. fideicõ. §. si rez. ⁊ ꝙ per hoc probatur qualis fuerit intentio hominũ. ponit glosa. in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. q̊bus ex cau. in pos. ea. ff. de do. except. l. apud celsũ. in p̊n. uoluntas eniz hominũ per uerba probatur. ut. l. labeo. ff. ꝺ suppel. le. ⁊ ꝺm Bal. in. l. cum proponeretur allegata. dic ꝙ debet credi soli testatori qui dicit se errasse in testamento suo. ⁊ similiter debet credi contrahentibus si ambo asserunt se errasse. nec est opꝰ alia probatione erroris. Et dicit ibi Bal. ꝙ in contractibus ⁊ maleficijs indiciuz debet probari ꝑ duos testes in testamentis inter liberos per duos testes. ut. l. fi. C. fa. her. ⁊ ibi glo. ⁊ in. c. sicut. ꝺ symonia. In testamentis inter extraneos per septẽ testes. In codicillis per quinqꝫ. Idez ergo numerus testiũ requiritur in probandis indicijs qui requiritur in probatiõe ueritatis. qꝺ ẽ no. Et si dicat᷑ unus testis facit indiciũ. ut. l. theopompus. de dote p̄lega. ff. de questi. l. maritus. Rnsio illud est uerum ubi certus numerus testiuz nõ requiratur de solemnitate. ut. C. de testibus. l. si unus. ⁊ ubi testis deponit super ueritate sed si deponit super indicio. unꝰ testis non facit indiciũ. ita dicũt docto. ⁊ est menti tenendum. ¶ Sed an ista indicia seu coniecture possint probari ꝑ testes non rogatos. hoc est an error testam̃ti possit probari per testes non rogatos Et dic. aut probatio erroris includit aliquid dispositiuũ ⁊ non põt probari nisi per testes rogatos. non enim põt probari error nisi probetur ueritatem aliter se habeꝛ̃. sꝫ ueritas testamẽti requirit septẽ testes rogatos. ut insti. de testa. §. testes facit. l. i. in fi. quẽadmo. te. ape. ⁊ insti. ꝺ inuti. sti. §. item uerboꝝ. Aut probatio erroris non consistit in actu dispositiuo sed actu enunciatiuo tunc forte põt ꝓbari per testes non rogatos. contrariuz credit ibi Bal. quia ṽba enunciatiua concludunt eundem effectum cũ uerbis dispositiuis. de hoc est plene dictum in clausula dedit donauit ticio ⁊c̃ Et dic ꝺm Bal. in. l. cũ proponererur. allegata. ꝙ ille dicitur errare qui obmittit ponere qꝺ debuit ponere ⁊ non debuit obmittere. Sed uidetur ꝙ talis obmissio facta ꝑ testantẽ uiciet eius dispositionem. ut. l. ambiguitatis. C. ꝺ testa. ⁊. l. sed ⁊ si alii. ff. de usufructu le. Sed dic ꝙ aut obmittit aliq̊d in scriptura sed non in prolatione ṽboꝝ ⁊ non uiciat. ut in. l. cum proponeret᷑. allegata. ꝺm intellectuz Azo. ibi in glo. aut obmittitur in utroqꝫ. s. in prolatione uerborum ⁊ in scriptura ⁊ tunc refert. Aut obmittitur in prolatione uerboꝝ dispositiua ⁊ enunciatiua. ⁊ tunc habetur pro obmisso. ut dicta. l. ambiguitatis. aut in dispositiua sed non in enunciatiua. ⁊ nõ habetur pro obmisso. ut. d. l. cum proponeretur. ꝺm intellectum Johan. ⁊ sic ꝺm istam distinctionem intellige multas opiniones. ¶ Sed circa hunc passum qualiter error scribentis seu testantis ꝓbatur Aliqui docto. moderni dixerunt ꝙ glo. hoc posuit. ut est dictum in dicta. l. cum proponeret᷑. ⁊ Bal. in. l. errore. C. de testamen. ubi dicit. ꝙ aut loq̊mur ꝺ extrinsecis a uoluntate testatoris. aut de ꝑtinentibus ad substantiam testamenti ⁊ tunc aut circa certitudinem aut circa aliaz uerisimilem suppletionem. Primo casu dicit Bal. puto quia institutus uel legatarius non sit capax uel ꝙ inimicicie interuenerunt inter testatorem uel legatariũ uel heredem ⁊ tunc sufficiũt duo testes hoc probantes. Super hoc aduerte qꝛ Bar. sequẽdo Dy. in. l. heredes palam. §. sed si notã. ff. de testa. dixit ꝙ requirunt᷑ septem uel quinqꝫ testes. quia per inimicicias reuocat᷑ legatum. Unde eadem solemnitas requiritur in tali probatõne inimiciciaꝝ sicut in reuocatione. Sed uidetur uerius dictuz Bal. in. l. errore. allegata. q̊a inimicicie non inducunt reuocationez ipso iure legati sed faciunt legatariũ indignum ⁊ ope exceptionis repellenduz. ut. l. cum quidam indignũ. ⁊ in. l. si inimicicie ff. de hiis qui. ut indig. Unde non requiritur illa solemnitas. quia nõ tractamus de reuocatiõe ipso iure sed de indignitate causanda. Secundo patet quia per alienatõnem rei legate si fit ex uoluntate reuocatur legatum. ut. l. fideicõ. §. si rẽ. ff. de le. iij. ⁊ tamẽ nemo diceret req̊ri ultra duos testes ad probandum illam alienationem. ⁊ maxime pro Bal. faciũt dicta per Bar. in. l. in questõnibus. ff. ad. l. iul᷑. maiesta. ⁊ per Bal. in auten. si dicatur in fi. C. de testi. ⁊ in. l. i. C. ꝺ rebus credito. Adde dicta per Bar. in. l. solent. ff. de alimen. ⁊ ciba. facit etiam quod habetur ꝑ glo. in. l. cum probatio. ff. de probat. iuncta glo. in. l. fi. ff. fa. her. ¶ Ex quibꝰ omnibus allegationibus ostendit᷑. ꝙ nõ eadem qualitas ⁊ forma probatõnis requiritur in circumstantijs uel in aliquo qꝺ non ipsum de quo principaliter querit᷑ sed est quoddam medium per quod forte peruenitur ad illud. ut patet in dictis loc. ⁊ uide i allegatõnibꝰ lapi. allegatiõe lviij. ⁊ hoc cuz tractamus de extrinsecis

ad testamentuȝ .subdebat Bal. in hiis q̄ concernunt substantiam uel certitudinē uel uerisimilem aliquā suppletionē. p̄mo casu dicit ipse loquitur.l.cuȝ ꝓponere tur .allegata. Scđo cau̅ de certitudine lo quit̄ qđ dicit̄ .in.l.heredes palā.§.i.ff. đ testa. Tercio cau̅ loquit̄ pe. ⁊ Cy.in.l. errore.C.đ testa. Hec sunt uerba Bal.du bia tamen.ideo uidetur sic posse dici .ꝙ ubi uolumus ꝙ in testamento uel alia ul tima uoluntate intelligatur id quod nō est scriptum uel dictum aliquo modo si errauit testator qđ intendebat dicere uł scribere.⁊ tunc ita intelligit̄ glo.no.in.l. cuȝ proponeretur.allegata. ꝙ ex p̄ceden tibus ⁊ sequentibus probatis.ꝑ septem testes probatur ille error.⁊ substitutō re ciproca ibi habet effectuȝ.nec sufficerent que ante dixit nisi ⁊ post dixisset in t̄mi nis illius glo.ut dicunt docto.quaȝ glo. intelligas cum tractamus de alio disposi to q̄ȝ de propria institutione heredis.nā de ip̄a institutione uideretur attendēdū an illa probatio per septem testes per se sufficeret ⁊ formam haberet ut testamen tum ex ea ualeret.aliter autem ut ualeret tanq̄ȝ ut illud medium testamentū nō ui detur in institutione heredis dici posse per.l.iubemus.C.de testa. sed in hijs q̄ expressionem talem non requirunt illud testamentuȝ mediū probatis ante ⁊ post que probantur ibi ipsū est ꝙ habet uali ditatem respectu illius substitutionis re ciproce inspecto quod uoluit testator ⁊ non inspecto errore suo quia obmisit.ita uidetur intelligendum qđ ibi dicitur .⁊ adde ad idem quod Bal.dicit.in.l.quo tiens.in p̄n.ff.đ here.insti. ꝙ ubi ē error in corpore debet probari per septem te stes. sed ubi in nomine proprio sufficit per duos .Et hoc nota ad ea que haben tur in.l.si in nomine.C.de testa. ⁊ intelli ge probato errore in corpor̄ ualere illud quod uoluit .nō illud quod faciendo er rauit .⁊ hoc quia dispositio non erat ua lida. ideo requiruntur septem testes ad ualidandum ⁊ intelligendum qđ non est expressum .uel ad mutandum quod ē ex pressum .Ista est conclusio uera de men te Bar.in.d.l.heredes palam.in.§.i.alle gato.⁊ melius .in.l.q̄ liberis.§.testamē ta.ff.de b̄m tab.⁊ idem in.l.i.C.de codi cil. Sed ubi tractatur de aliquo ualido disposito confirmando uel declarando uel interpretando uel corrigendo eo mō tamē cū defectus non erit tantus qui in ualidaret.ut in errore proprij nominis ⁊ tunc in omnibus hiis casibus sufficiunt duo testes .nam ⁊ generale est hoc ꝙ nō requiritur eadem solemnitas in declaran do uel interpretando actum qui requiri tur in faciendo .ideo iudex sententiaȝ su

aȝ ex interuallo declarauit.ut.l.ab execu tore.de appel.quā mutare non posset.ut l.paulus.ff.de re iudi. libellus posset de clarari post liteȝ contest .ar .l. pomponi us scribit si frumentum.§.fi.ff. de rei uē dica.ibi glo. ꝙ non posset corrigere b̄m ea que habentur in.l.edita.C.de edenđ. Testis etiam declarat dictum suū sin̄ no uo iuramento b̄m Inno.in.c.cuȝ clamor de testi.⁊ sic de si͛ibus .unde in proposi to ad talem declarationem uel interpre tationeȝ ualent coniecture.⁊ per duos te stes probate .Item etiam intellige ꝙ suf ficerent uerba precedentia uel sequentia tm̄ in istis terminis.ar.l. qui filiabus. ⁊ l.si seruus pluriū.§.i.ff.đ leg.i.nec habȝ locum qđ dicitur in.l.cū proponeret̄.in glo. que loquitur in superioribus termi nis etiā de tali interpretatione uel conie cturis uł accessorijs aliis.habetur in.l.re os.§.cum in tabulis.ff.de duo.reis.⁊ in l.iurisgentiū .§.ꝙ fere.ff.de pact.⁊ ideo illud quod dicit Bal.in.l.cum proponer̄ tur .allegata .ꝙ indicium in ultimis uo luntatibus debet probari per .v. testes nisi inter liberos. non est uerū dictū nisi intelligatur dūtaxat đ eo ꝓbādo qđ nō apparet dictum uł scriptū.⁊ sic nō tracta tur de interp̄tatione uel declaratione ua lide uoluntatis quia tunc sufficiunt duo testes.ut.s̄.ē dictum.¶ Et erit dubitatō una an requiratur ꝙ illi septē testes sint rogati de quo.s̄.est dictum post Bal. An gelus uero in.l.quotiens.ff.de here. isti. ꝑ illuȝ tex .dicit ꝙ licet actus in scriptis requirit̄ fieri tamē pōt probari error qn̄ aliter est scriptum q̄ȝ fuerit dictum uł cō ceptum.hoc est negatiue ubi debebit af firmatiue uel econtra.uel ubi debebat fi eri de centū est confecta confessio de du centis uel econuerso.tenet probatio isto errore.tenet etiam actus in scriptis ⁊ cor rigitur qđ est mirabilissimum.tamen ui detur probari per illum tex.qui non po test esse ꝙ non loquatur in testamento etiam in scriptis.non obstat dictum An geli illud quod dicit̄ in.l.contractus.C. de fide instru.ut.s̄.dictum fuit . naȝ ubi deficit forma que non est seruata in actu in scriptis non potest coadiuuari nisi q̄ tenus est scriptum .sed quando ē erratū ut nunc est dictum tunc secus .sic b̄m eū singulariter per illum tex.l.quotiens.cui aliter non uidet responsum . pro hoc di cto Ange.facit ꝙ maior est defectus for me obmisse uel maior est difficultas sub addere id quod penitus est obmissuȝ q̄ȝ sit defectus forme uiciose posite uł q̄ȝ sit difficultas mutare de eo quod ē erratuȝ ad id quod est in uero intellectu. ut al̄s dicebat Bal.in obmissione iurisdictōnis uel in mala positōne eius.q² primo cau̅

inualidum est instrumentum . ꝭo nõ. ⁊ ꝺ
mutatione ⁊ de aliquo ad aliquid qꝺ ñ
est de non ente ad ens. unde glo. in. l. iu
lianus. ff. qui satis. co. ⁊ ideo si dictũ essꝫ
per testatorem ticius ⁊ esset obmissuꝫ di
cere per errorem heres esto non poterit
suppleri heres esto ⁊ tamen poterit muta
ri. ꝭm. d. l. quotiens. in ꝑn. allegata. ⁊ di
cit ibi Ange. dicta per eum esse utilia ad
sententiaꝫ ⁊ non dicit plus. ibi uult dice
re no. ꝙ si in sententia que debet ferri in
scriptis. ut in. c. fi. de iudi. li. vj. ⁊. l. ii. C.
de senten. ex pericu. re. sit erratuꝫ eo mõ
ꝙ nunc est dictuꝫ per Angel. potest corri
gi ꝭm eum ⁊ ualeret quod est mirabile si
esset ueruꝫ ⁊ si sit obmissa solemnitas uł
forma. puta uerbũ cõdemno uel absoluo
uicietur penitus si nõ est equipollẽs uer
bum. hoc bene est uerũ. ut. l. preses. C. de
senten. ubi Bar. dicit ꝙ lata sententia ab
solutoria absoluimus reum ⁊ uictũ uicto
ri in expensis ⁊ non dicit plus. dicit Bar
to. ꝙ non uidetur condemnatus in expẽ
sis cum obmiserit uerbũ condemnamus
nec potest repeti ex precedentibus ĩ istis
terminis. sed si dixissꝫ cõdemnamus reuꝫ
⁊ uictuꝫ uictori in expensis intelligeretur
repetitum condemnamus ⁊ ualeret sꝫ nõ
ita in absolutione. non ob. l. i. §. sin autẽ
de here. insti. ⁊. l. errore. C. de testa. ⁊. l. ṽ
bum uolo. C. ꝺ fideicom. Nã in ultimis
uolũtatibus bene suppletur propter fra
gilitatem mentis testatoris. ut. l. hac con
sultissima. §. at cum humana. C. q̃ testa.
fa. pos. non sic in sententia in qua iudex
debet esse aduertens nihil obmittere ri
gorositate ⁊ de forma. ⁊ idẽ Bar. in dicto
§. sin aũt. allegato . In aliquibus lecturis
aliter uidetur loqui in hoc passu ⁊ uaria
re. ut refert Imola. in. l. iudex postꝗ̃. ff. ꝺ
re iudi. conando seruare equiorem ꝑtem
ꝙ ualeat dicta sententia condemnatoria
expensarum tanꝗ̃ interlocutoria que nõ
debet scripti recitatione proferri ⁊ ideo
potest suppleri ad eam plus ꝗ̃ ad diffini
uam. ut. s̃. dictum est. ¶ Quesiuit Bald⁹
an error in testamentis posset probari ꝑ
duos testes. ⁊ dic ꝭm eum. in. l. errore. C.
de testa. ꝙ uidet̃ ꝙ non. quia in testamẽ
tis requiruntur plures testes. ad proban
dum sic factum testamentũ. sed error nõ
potest probari quin probetur ueritas cõ
traria errori. hoc probatur. ff. de leg. ij. l.
cũ proponeret̃. Item eadem est discipli
na contrarioꝝ ⁊ eadem est regula ꝓbãdi
C. de non nu. pe. l. generaliter. ergo quẽ
admodum ẽ probanda ueritas ita ẽ pro
bandus error . In contrarium uidetur ꝙ
error in tempore uel in confinibus uł no
mine uidet̃ posse probari ꝑ duos testes
ut. ff. de testa. l. heredes palam. §. sꝫ si no
tam . Item amicicia ⁊ inimicicia possũt
probari per duos testes ⁊ tñ testamentũ
inde ꝺpendet. ut. l. si quis seruuꝫ. §. iter
duos. ff. de le. ij. ⁊. ff. de adimen. legat. l.
iij. in fine. cũ silibus . Solue dicit hic Cy.
ut dicit Bal. ꝙ error põt probari ꝑ duos
testes ꝭm petrũ. Tu dic ꝙ quedam sunt
probationes extrinsecus non ex testamẽ
to uenientes ut ꝙ aliquis sit inimic⁹ uel
spurius uel alio modo non capax. ⁊ ista
probata per duos testes infringũt testa
mentum. ut. C. de testa. l. neqꝫ. ⁊ ecõtra si
probaretur capacitas uel amicicia ꝑ du
os testes coadiuuaret testamentum. ꝺ le.
i. l. lucius. §. fi. ff. de probat. l. ab ea ꝑte
⁊. l. ubi numerus . Quedam sunt proba
tiones que debent fieri de ipso testamẽ
to ⁊ tunc refert. aut circa substantiam te
stamenti. aut circa certitudinem . aut cir
ca aliquã uerisimilem suppletionẽ. ꝑ̃mo
caũ loquitur. l. cuꝫ proponeretur. cuꝫ sua
glo. allegata . ꝭo caũ loquitur Cy. in. l. er
rore. allegata. ⁊ pe. ⁊ est ratio quia facili⁹
aliquid probatur supra scripturam uel ꝑ̃
ter scripturam ꝗ̃ contra ipsius tenorem
ut no. C. de cõtrahen. stip. l. optimam. ꝑ
Cy. ⁊. ff. de duo. reis. l. reos. §. cum in ta
bulis. in glo. nisi aliis. ⁊. ff. de pact. l. iuris
gentium. §. ꝙ fere. Item facilius ꝓbant̃
adminicula ꝗ̃ ipsum principale disposi
tum. cum in adminiculis ⁊ coherẽtijs ꝓ
bandis sufficiunt coniecture. ut. ff. de re
bus du. l. i. de leg. i. l. seruus pluriũ. §. fi.
Eodem modo si probatio non tẽdit ad
probandum testamentum nec concernit
factum testatoris sed factum tabellionis
ut quia uolo probare ꝙ tabellio errauit
a die conscripti instrumenti. q2 scripsit ꝑ̃
us uł posterius ꝗ̃ deberet ꝙ hoc potest
infringi ⁊ probari per duos testes . quia
hoc potest examinari seorsuꝫ a principa
li. unde non est eiusdem nature . ⁊ sic in
telligo quod no. in. l. error. allegata ꝑ cy.
⁊ pe. ⁊. ff. de reg. iur. l. si librarius. ⁊. l. i. i
fi. ff. quẽadmo. te. ape. Si autem probat̃
error per testes puta quia dixit testator
heres esto tamen nõ ẽ scriptum. dic ꝭm
Nico. de matta. ꝙ aut testamentum ẽ nũ
ciatiuum ⁊ tunc ualet. quia ibi scriptura
non est de substantia testamenti sꝫ ad so
lam probationem fit . ⁊ ideo talis error
scripture non nocet cum testatorem con
stet nuncupasse ⁊ sic compleuisse ꝑfecte
ea que ipse debuit ad substantiam testa
menti. ar. ff. de pigno. l. contrahitur. ⁊ de
pactis. l. pactum. ⁊. l. errore. allega. ⁊ ꝺ le.
ij. l. cum proponeretur. ⁊. ff. de here. isti.
l. i. §. ergo si ita. Aut est testamentuꝫ in
scriptis ⁊ tunc credo ꝙ non ualeat quia
cum scriptura sit de substantia oportet
heredem institutum esse scriptum. quia
institutio caput est testamenti adeo ꝙ si
ne ea nullum testamentum esse põt. ff. ꝺ

huius que in testa. delen. l. proxime. et debet per ipsam scripturam exprimi. ut. ff. de codicil. l. fi. et pro hoc. C. de arbi. l. ne in arbitris. §. sin aut in scriptura. Sed ubi testator tantam institutionis partem in scriptura exprimit quod ex ipsa scriptura colligi potest a parte tota. licet aliquod uerbum desit in scriptura tunc ualet. Ideo quod lex intelligit in nuncupando non fuisse defectum. et defectum scripture intelligit quasi non fuisse defectum cum per illud quod est scriptum appareat intentio dicentis. ut in exemplo supra posito. ut. l. i. §. sin aut. et. l. quotiens. ff. de here. insti. In legatis aut et fideicomis. que probantur dicta licet non sit in eis substantia testamenti. est tamen in eis substantia legati ipsius. Unde puto dicit Bal. eadem distinctionem habere locum per predictas rationes. Sed in errore commisso in sententia puta quia dixit iudex condemno et non est scriptum. Ro cum sententia sit ferenda in scriptis scriptura sit de substantia pronunciationis. C. de sen. ex. pericu. re. l. ii. in fine. puto ibi eandem distinctionem adhibendam quam dixi in testamento in scriptis. et idem puto in quolibet actu in quo ad eius substantiam requiritur scriptura. ubi aut scriptura fit ad solam probationem. tunc dico idem quod dixi in testamento sine scriptis secundum Nico. de matta. Et dicit Bal. in dicta. l. quotiens. in prin. de here di. insti. quod error consanguinitatis uiciat institutionem ut credebam te fratrem meum cum esses partus suppositus. ideo te substitui. et dicit glo. quod non ualet. ut. l. si pater. et. l. nec apud. C. de here. insti. et. l. eam quam. C. de fideicomis. et hoc quando constat de errore. In dubio dic quod si exprimatur causa que si uera esset haberet eum notorie instituere. ut filium meum ticium heredem instituo. et tunc presumitur causa finalis que si uera est tenet alias non. et hoc uidetur dicere glo. interlineans. in dicta l. si pater. et nil allegat. et pot allegare. ff. de pact. l. si cum te. secundum Ly. Ego dico quod non solum si causa importabit necessitatem sed etiam si importabit minimam affectionem presumitur causa finalis. ut in exemplo supra posito. quando erratur in fraternitate. casus est in. l. nec apud. et ad hoc facit. ff. de pact. l. tale pactum. §. fi. quod ibi no.

Nunc uideamus de errore nominis proprij uel appellatiui. Et secundum Jo. de ymola. in. l. si quis in fundi uocabulo. de leg. i. Error in nomine proprio non habet uiciare legatum. ut. l. si quis in nomine. C. de testa. et. §. si quis in nomine. instit. de legat. Idem si sit error in confinibus. l. patronus. §. i. et. ii. ff. de leg. iij. et no. in. l. forma. ff. de censi. idem si sit error in patria uel parrochia. ut. d. l. patronus. §. i. et. ii. nec ob. c. significantes de rescriptis. de quo Bal. in dicta. l. si quis in fundi uocabulo. opponit et non soluit. de quo dic per Jo. an. ibi in nouella super tex. quia non constabat ibi de mente. Error uero in nomine appellatiuo habet uiciare. ut. d. l. si quis in fundi uocabulo. nisi forte res esset presens. ut est glo. singularis. in. l. que extrinsecus. ff. de uer. obli. uel nisi consuetudo loquendi excusaret eum ut. l. labeo. §. tubero. ff. de suppel. leg. nisi esset aliqua conformitas. et non omnimoda dissimilitudo. ut. l. librorum. §. quid tamen cassius. de le. iii. uel nisi constaret de mente et de substantia corporis per presentationem preambulam corporis. ut tangit glo. in dicta. l. si quis in fundi uocabulo allegata. in glo. super uerbo uocabulo. et ex glo. ii. circa finem eiusdem. in dicta. l. si quis in fundi uocabulo. ¶ Nota quod ubi discordat nomen cum similibus uel cum rei qualitate potius attenduntur fines uel rei qualitas quam nomen proprium. de quo in l. demonstratio. ff. de condi. et de. ¶ Item ex eadem glo. nota quod qualitas rei inserta operatur id quod appositio finium. Et per hoc infertur quod si aliquis accusat aliquem de uulnere commisso in palacio dominorum non est necesse quod apponantur fines ipsius pallacii cum propter qualitatem expressam res satis reddatur certa. et ideo non eget alia demonstratione. l. i. in fi. ff. de dote preleg. et. l. cum sermo. cum ibi no. ff. de contraben. empt. et per hoc limitatur. l. libellorum. ff. de accusa. ¶ Item ex glo. tercia in dicta. l. si quis in fundi in fi. nota secundum Angelum ibi quod licet possit ad fundum uel pratum reduci uel ad terram aratoriam tamen censetur diuersa in substantia. et ideo error habet uiciare quod no. Et secundum Bar. in dicta. l. si quis in fundi uocabulo error proprij nominis non uiciat actus inter uiuos nec in ultima uoluntate. secundum glo. in. l. si quis in fundi uocabulo. secundum concordantias quas allegat. non enim uiciat stipulationem. ut. l. si quis in nomine ff. de uerbo. ob. nec heredis institutionem. ut l. si quis in nomine. C. de testa. nec iudicium. ut. l. pomponius scribit si frumentum ff. de rei uen. ¶ Et an si constet de uoluntate testatoris qui in nomine appellatio errauit an uiciet. glo. in. l. si quis in fundi uidetur contradicere sibi uide eam ut declares glo. dic aut constat testatorem errasse in nomine appellatiuo tacite uel aliqua indicia puta quia ante dixit se aliquid uel le legare et tunc nihilominus legatum uiciatur. ut in prin. dicte glo. ita loquitur glosa in dicta. l. si quis in fundi. allegata. ratio quia nomina appellatiua sunt ita communia quod lex non presumit aliquem errasse et hoc

ex aliquibus indicijs. sicuti enim stultũ
est errare in nomine suo proprio met. ut
l. fi. C. de here. insti. ita quodãmodo in
nomine appellatiuo. fallit propter cõfor
mitatem nominũ. ut. l. librorum. §. quid ta
mẽ cassius. ff. de leg. iij. fallit si ex cõmu
ni usu loquendi aliter appellaret. ut. l. la
beo. v. sicut hoc mirũ. de suppel. leg. Si
uero constat testatorem expresse uoluisse
nominare equũ pro mulo tunc ualeret le
gatum. ⁊ ita loquitur scđa pars. d. glose.
Idem si res esset presens ⁊ eaz testator di
gito demonstraret sub alio tamen nomi
ne appellatiuo si diceret hunc equuz tibi
lego cum esset bos. l. que extrinsecus. cuz
glo. ff. de uer. ob. Et si erret in nominibus
adiectiuis ut si dixit albũ cum esset nigrum
ſm glo. in dicta. l. si quis in fundi. ẽ idez
ꝙ in nominibus proprijs. ⁊ uidetur tex.
in. l. fi. ff. de rebus du. Et probatur ꝙ er
rauit in nomine proprio si posuit confi
nes uel aliquam demonstratõnem. ut qr
dixit oliuetum qđ est contiguũ alteri fũ
do testatoris qui non habebat illud no
men. uide glo. in dicta. l. si quis in fundi
de qua singulariter no. ꝙ si fines concor
dant uel qualitas fundi cũ re de qua agi
mus illud magis inspicit ꝙ̃ uocabulum
loci seu fundi. de quo per Bar. in. l. dmõ
stratio. ff. đ condi. ⁊ demon. ¶ Error au
tem in corpore si testator ante factum te
stamentum conferens cuz aliquibus dix
it ꝙ uolebat uel intendebat legare si po
stea aliud ponit probat ꝙ errauit in cor
pore ex precedentibus uerbis dictis. hoc
sentit glo. in. l. si quis in fũdi. allegata cũ
dicit intendebat ⁊c. probatur. ff. đ here.
insti. l. quotiens. §. i. ⁊. ij. Angelus aũt
in. l. si quis in nomine. C. de testam̃. dicit
ꝙ error in nomine non uiciat dispositio
nem. ut. l. si quis in nomine. allegata. In
tellige cum erratur in nomine proprio se
cus in appellatiuo. ut. l. si quis in fũdi uo
cabulo. alleg. de lega. i. saluo nisi inter se
nomina appellatiua habeant uicinitatez
quandam. exemplũ. in. l. librorum. §. quid
tamen cassius. de leg. iij. Et saluo nisi pre
sentia rei cum demonstratione digito fa
cta talem excludat errorem. Exemplum
si dico promitto tibi bouem hunc cũ sit
asinus in presentia constitutus. glo. est in
l. que extrinsecus. ff. de uer. ob. Error ue
ro sillabe non uiciat dispositionem. ut. l.
qui habebat. ff. de manumiss. testa. pmo
nec reddit ambiguam. ut in preallega. l.
fallit si per errorem sillabe resultat mala
latinitas in rescriptis emanantibus a cã
cellaria pape uel principis quia p multas
manus discurrunt non est uerisimile can
cellariũ dimisisse exire de cancellaria ⁊ iđ
presumitur falsũ. de rescriptis. c. ad audiẽti
am. per Bar. Error in confinibus uel no
mine regionis non uiciat dispositionem
dummodo constet đ corpore. de censi. l.
forma. de leg. iij. l. patronus. §. i. ⁊. ij.
¶ Quid ergo erit si quis legat funduz q̇
uocatur campus de piro situatum in pti
nentiis uille maleti qui laborabatur per
talem uillicum si in illis pertinentijs nõ
reperitur sed bene inuenitur campus eius
dem nominis ⁊ ab eodem uillico labora
tur utrum stabimus denominatõni regi
onis uel uille an uero preponderat idem
titas nominis eiusdem fundi. Et dic ꝙ
concurrentia istorũ duorum preualet. ⁊
ideo fundus debetur. Sin autem dicta
duo non concurrerent sed unuz tantũ pu
ta nomen fundi. sed nomen regionis nõ
tunc preualet regionis nominatio ⁊ non
debetur fũdus. nisi legatarius doceat te
statorem de ipso fundo scripsisse in con
iunctione dictorum duoruz. ut. l. patronus
§. i. ⁊. ij. allegato. Et attende quia ueruz
est non attendi nominationem regionis
in caũ quodam quando regiones sũt cõ
tigue naz si essent minus discontigue pu
ta quia regio esset uersus unam partez ci
uitatis ⁊ fundus est vsus aliam constitu
tus crederem tunc preualere nominatiõz
regionis tanꝙ̃ magis cognitam ⁊ mẽtis
memorie commẽdatã. saluo nisi per lega
tarium probetur testatorez hoc uoluisse
Et dicunt doctores moderni error in no
mine proprio non uiciat dispositũ. quia
in eo non consistit rei substantia. sed de
nominatio q̃ potest pluribus modis ha
beri ⁊ sufficit si non habetur uno modo
ꝙ habeatur alio modo. ut. l. q̇ habebat
flactũ fullonem ⁊ fillonuz pistorem. đ re
bus du. ⁊. l. demonstratio falsa. ff. de cõ
di. ⁊ demon. ⁊ ibi per Bar. Sed corruptõ
nominis appellatiui significat corruptõz
forme substantialis ⁊ non uiciat tale dis
positum error in nomine appellatiuo nisi
per multam similitudinez. ut. d. l. si quis
in fundi. ff. đ leg. i. ⁊. l. librorum. §. quid tñ
cassius. allega. uel nisi nomina appellatia
non essent omnino diuersa ⁊ se haberent
tanꝙ̃ excedentia ⁊ excessa quia tũc error
in nomine appellatiuo non uiciat. ut. l. q̇
quartã. de leg. i. ⁊ ibi per Imol. uel etiaz
nisi consuetudo loquendi testatoris hoc
supportaret. ut. l. labeo. §. idem tubero.
ff. de suppel. lega. si constaret ꝙ errauit ĩ
appellatiuo. tamẽ constaret de certo cor
pore si probatur per septez testes iste er
ror uidetur sufficere ⁊ ualere. ⁊ in nomĩe
proprio sufficit errorez probare p duos
testes. de quo per Bal. in. l. cum propone
retur. de leg. ij. Et ꝙ dictum ẽ ꝙ error in
nomine proprio nõ uiciat hoc limita ni
si esset error in nomine proprio ipsius lo
quentis aut filii aut coniuncte persone.
ut. l. fi. C. de her. insti. ſm Bal. ibi quia

si ꝑsumeremus errorez in nomine ꝓprio
ipsius loquētis aut filii aut coniuncte ꝑ
sone presumeremus eum fatuum esse .ut
dicta.l.fi. quia fatuitas reputatur nomē
sui aut filioꝝ aut coniunctoruꝫ ignorare
modo presumitur quis scire.ut.l.de tute
la.C.de in integ.resti.minoꝝ.⁊.l.optaui
unde cognati . Et quod dicitur ꝙ error
in nomine appellatiuo uiciat .hoc intelli
gitur nisi res presens ⁊ demonstrata sit
quia error nominis appellatiui tunc non
uiciat.ut est glo.in.l.que extrinsecus .ff.
de uer.ob. Error uero artificii non nocꝫ
nec uiciat.ut dicta.l.qui habebat .alleg.
nec etiam uiciat error in nomine regiōis
ut supra est dictum.uel etiam patrie. ut
l.patronus.§.i.⁊.ij.allegat.sed preualet
nomini proprio ut ibi.nec etiam error in
confinibus.ut no.glo.in.l.forma. de cen
si.nec etiam error in sillaba nocet seu ui
ciat.ff.de manumis.testamen.l.qui habe
bat.nisi resultaret mala latinitas loquen
di in rescriptis pape ut est dictum .quia
in aliis non uiciat.ut.l.plautius. de aur.
⁊ ar.legato

Superest ut nunc uideamus de
errore qui in iudicijs cōmittit
⁊ licet supra sit late dictum qn̄
partes errant siue in iudicio siue extra iu
dicium. adde adhuc quod dicit Bal. in
l.de tutela.de integrum resti. mino. ubi
dicit glo.ꝙ si hodie credo unū cras pos
sum cōtrariū credere.quia assertio fūda
ta in credulitate non officit ꝙ si postea
credat contrarium .nō potest dicere ⁊ ꝓ
bare ⁊ ex dicta glo.collige ꝙ per confessi
onem factam per uerbuꝫ credo semꝑ q̇s
pōt probare contrariū quia non dicitur
quis esse ꝯtrarius sibi licet hodie credat
unum cras aliud.⁊ hoc facit ad excusati
onem doctoꝝ qui dant consilia cōtraria
contrarijs temporibus per uerbū credo
certe erubescenda est ista uarietas.C. de
modo mulctaꝝ.l.eos. Item facit ꝙ cōfes
sio facta per uerbū credo possit corrigi
nec dicatur quis periurus diuersis tēpo
ribus ꝑ uerbum credo .q2 hominis opi
nio potest uariari. sed ego credo ꝙ dica
tur ꝑiurus .nisi allegat q̄liter alit:r nunc
credit q̄ꝫ prius.⁊ est ratio quia ex prima
confessione seu responsione est ius q̄situ
aduersario.ut.l.ij.§.ꝙ obseruari.C.ꝺ iu
ramen.calum.⁊ facit quod no.de restit.
spo.c.cum ad sedem. ⁊ uide que .s̄. dixi
post Iac.de bru.circa hoc .

Quid aūt sit de errore aduocati
uideamus. Circa qꝺ dicit Ia.
bru.in.l.errores.C.de erro.ad
uoca.ꝙ quādoqꝫ errat aduocatus.⁊ loq̇
tur.l.i.⁊ fi.C.de errore aduo. Aliquādo
errat tabellio scribēs.⁊ loquit͛.l.errores
C.de erro.aduo.⁊ dicit ibi Iac.bru.uidi
multociens de facto hoc euenire. naꝫ sin
dici debent denunciare maleficia ⁊ q̇ ne
sciunt litteras faciūt sibi scribi a quodā
daꝫ notario nomen delinquentis ⁊ locū
Quandoqꝫ notarius errat in nomine de
linquentis.unde iudex uult sindicum de
falso punire certe non debet .quia error
talis non debet nocere.ut.l.errores.alle.
Hostien.uero in summa de confes.§.an
error.dicit de errore aduocati an reuoca
ri pōt dicunt quidā ut placen.ꝙ usqꝫ ad
triduum tm̄ potest.C. ꝺ erro.aduo.l.fi.
Azo dixit ꝙ qn̄cunqꝫ ante sententiaꝫ.ꝓ
bato tamen errore.non ob.l.fi.allegata.
nam ibi sic accidit de facto quia sentētia
fuit lata infra triduum ꝓximū confessio
nē ab aduocato factaꝫ quicquid .scriptū
inuenias .distingui uidetur utrū aduoca
tus errauit in iure. ⁊ tunc ꝓm omnes po
test reuocari.quia cause mere qualitateꝫ
certiorem habeo q̄ꝫ iuris statuta et subti
litates que forte mihi minus plene uł pe
nitus sunt incognite . Si uero in facto er
rauit .ego interrogatus an ratum habeo
quod aduocatus meus in iudicio dicet
respondi ꝙ sic perinde est ac si ego cōfi
tendo errassē .ergo probato errore reuo
care potero quandocunqꝫ ante sententiā
C.de iuris ⁊ fa.igno.l.error.⁊.ff. de con
fes.l.nō fatetur.sic intelligas.C.de erro.
aduo.l.i. nam ⁊ post sententiam reuoca
tur quandoqꝫ error probabilis.ff. quan
do act.de pe.est annalis.l.ij. Si aūt nō
fuerit a me quesitum utrū habeam ratū
uel non uel fuit quesitum ⁊ ego caute re
spondi uidelicet in hunc modum habeo
ratuꝫ id quod pro me dixerit sed quod
contra me non habeo ratum tunc errorē
suuꝫ nudo uerbo sine probatione aliqua
infra triduum reuocare potest.sic intelli
gas.l.fi.C.de errore aduo.dicere enim ꝙ
ita accidit de facto diuinatꝺ est.⁊ ꝓ hoc
sententia facit optime quia confessio ad
uocati per procuratorem fuit eadem die
nudo uerbo reuocata. ⁊ per consequens
non fuit lis contestata.de appel. cuꝫ cau
sam.⁊ a contrario sensu. de censibus .c.
olim . Uidetur etiam ꝙ error siue prop̊
us siue ꝓcuratorius reuocari possit.ꝺ ele
ctio.c.scriptum.§.i.subaudi incontinen
ti.de testi.cogē.c.preterea. super quo ui
de quod no.de elect.c.in summa.§.qua
liter .super uerbo mox. Idem uide in ꝓ
curatore fines mandati excedente .ar.c.
olim abbas.de officio delega.uel illꝺ q2
adhoc non est datus. secus forte in hijs
ad que forte constitutus ē. Error igitur
aduocati eodem die potest reuocari. ut
dixi.j.⁊ dic idem infra triduū.ar.in hiis
que no.Hostiē.in summa in ti. de cōfes.
§.qualiter intelligat͛.ꝟ.domin⁹ cāe.⁊ se
quenti.Et uidetur hoc triduū ꝯputādū

a tempore scientie. Elapso aūt triduo ꝑ
inde habetur ac si principalis esset cōfes
sus. ⁊ sic etiā pōt intelligi. C. de error̄ ad
uo. l. i. sit ergo cautus diligens aduocat⁹
quando petet a clientulo suo an habeat
ratum id quod ipse aduocatus dicet in
iudicio nec pudeat ipm aduocatū osten
dere ut docui supra. s. ut dicat habꝫ ratū
si quid pro ipso dixero sꝫ contra non ha
bet ratuꝫ ut sic seruet clientulo dictū be
neficium. quia ꝙ clientulus cogat̄ habe
re ratum id quod aduocatus dicet in iu
dicio inuenisse me nō memini iure cautū
nisi q̄ꝫtum no. ipse Hostiens. in titulo. ꝺ
postulan. in summa. §. quid pertinet. si
probat̄ interesse positionibus ⁊ de licē
tia iudicis respondere posset ⁊ illud dici
ꝙ hoc quod dixi de triduo locum habꝫ
quādo cliētulus absens erat. sicut Hosti
ens. distinxit de procur̄. in ti. de confessis
§. qualiter intelligatur. v. dn̄s. ⁊ sequēti
sed uerius est quod hic notaui. s̄. ꝓximo
Confessio rite reuocata non nocet. de ap
pel. c. cum causam. de censi. c. cum olim.
Attende ꝙ Cy. in. l. i. de erro. aduo. q̄rit
pone ꝙ protestatio talis precedit si aliq̄
dicant̄ que sint utilia cause ualeāt alias
non ⁊ talis protestatio fit per clientuluꝫ
uel per ipsum aduocatum nūquid si po
stea dixerit aliquid sibi non utile p̄iudi
cabit ⁊ tenet ꝙ non ſm pe. ar. ff. de leg.
iij. l. si quis. in p̄n. uide in simili ꝓtestatō
ne Archy. in. c. si delegatus. extra. de offi
cio delega. li. vj. al's errares. uide Jo. an.
in. c. fi. de Rptis. in clemen. ubi uidet̄ ali
ter tenere. adde glo. xviiij. dis. c. si romāo
rum. ubi dicit ꝙ non ualet talis ꝓtesta
tio. Domini de rota cōclusione. c. lxxvj.
dicunt ꝙ si instrumentum est factum ad
petitionem solius aduersarij ut in appel
latione tunc iuuat protestatio. si aūt pro
ducatur instrumentum factum inter par
tes non iuuat illa protestatio. allegat. c.
uenerabilem. de excep. Bal. aūt in. l. fi. ꝺ
erro. aduo. dicit ꝙ error aduocati pōt r̄
uocari usqꝫ ad sententiam etiaꝫ in causa
appellationis. ⁊ ideo confessio pōt reuo
cari in cā appellationis ꝓbando erroreꝫ
probando contrariū. ut no. ff. de. appell̄.
l. creditor. §. iussus. no. etiā per Cy. in. l.
ij. C. quoꝝ ap. non reci. Item si aduoca
tus loquitur litteraliter ⁊ clientulus est
ydeota. ſm glo. i. l. i. C. de error̄. aduoca.
confessio tunc aduocati non nocet clien
tulo nec preiudicat. quia ſm glo. ibi con
fessio aduocati debet fieri ad hoc ut pre
iudicet clientulo presente ⁊ intelligente.
Et certe hoc dubium est bonū gratia du
bitationis tollende. Unde nota dictum
necessarium eo ipso ꝙ dicit presentibus
intelligitur ⁊ intelligentibus qui eniꝫ nō
intelligit non dicitur esse presens. ut. l. co
ram. ff. de uer. sig. ⁊. l. dieꝫ. §. coram. ff. de
arbi. ſm Bar. consulo tamen tabellioni
ꝙ non scribat hec uerba parte presente
nisi uulgarizat sibi dictum aduocati quā
do clientulus est talis qui non intelligit
litteratā loquelā. al's de facili posset con
ficere falsū instrumentum cum presentia
includat intellectum ſm opi. Bar. Et di
cit idē Bal. in Rica. C. qui admit. ad bo.
pos. ꝙ illud quod requirit presentiaꝫ iu
dicis ꝙ sic debet fieri ꝙ iudex intelligat
quod fit coram eo. Ignorans enim non
intelligitur prestare presentiā nec consen
sum. ff. ꝺ uer. sig. l. coram. ff. de arbi. l. di
em proferre. §. coram. ff. de testa. l. here
des palam. §. in testamentis. in. v. certio
rent̄. Et no. glo. in. l. i. C. de bo. poss. ſm
tab. Et ideo dicit Bal. ibi ꝺ facto dicebā
cum partes simulant cū tacitā donatiōꝫ
celebrant licet iudex interponat decretū
tamen dicitur donatio insinuata qꝛ non
erat notum iudici ꝙ non intenderēt do
nationem celebrare aperte itaqꝫ ⁊ intelli
gibiliter natura negocij exponenda est ⁊
declarāda iudici. de edicto diui adri. tol
len. l. fi. al's non intelligitur factuꝫ in pre
sentia eius. ad hoc. ff. de bo. pos. l. seruus
⁊ idem est si in aliquo actu requirit̄ pro
pinquoꝝ seu amicoꝝ presentia. nam de
bent factum clare intelligere. al's si actus
esset simulatus non dicuntur esse presen
tes. hoc dicit glosa. ff. de bo. pos. l. tutor
duꝫ dicit amico ⁊ iudice scientibus. quā
glo. ad hoc singulariter no. Archy. xxxv.
q. ix. §. i. dixit an liceat erroreꝫ aduocati
corrigere ⁊ uidetur ꝙ non per id qꝺ legi
tur ⁊ no. de appell. c. cum causā. ubi etiaꝫ
Inno. ⁊ Hosti. dicunt ꝙ eadem die debꝫ
reuocari quia si ultra unam diem tacent
dn̄s siue procurator. tunc ratum habere
uidetur. ibi tamen dixit Goffre. ꝙ aduo
catus erroneā cōfessionē pōt reuocar̄ nō
solum illa die ut ibi dixit sed usqꝫ ad tri
duuꝫ. C. de erro. aduo. l. iij. ymo usqꝫ ad
sententiam. C. de iuris ⁊ fa. igno. l. error
si enim ꝓprium errorē licet reuocare mul
to fortius alienū ſm Goffre. Alii dicūt
ꝙ tantum usqꝫ ad triduum per p̄dictam
l. C. de erro. aduo. dicentem ꝙ aliud est
in errore aduocati q̄ꝫ litigatoris. nam. j.
triduum plus nocet mihi pactio aliena
q̄ꝫ propria. C. ꝺ pact. l. pactum qꝺ. ⁊. l. fi.
sed tu dic ꝙ in dicta. l. iij. C. de erro. ad
uo. factū nōt̄. ⁊ nō statuit̄ ius. ꝺ hoc no
tat̄ extra de diuor. c. ex litteris qꝺ no. di
ligenter

DE errore testis subiciamus. Di
cit Hosti. in summa in ti. de te
ste. §. super quibus. circa fi. v.
item pōt reddere testis. ꝙ pōt reddere
testis ⁊ interpretari dictum suū si ita ob
scure erat ꝙ nō posset sententiari. quod

enim obscure dicitur pro non dicto habetur.ff.de interroga.act.l.de etate.§.nihil interest.et obscure scriptum pro non scripto habetur.ff.de his que pro non scrip.l.ij.et hoc ad instantiã iudicis intelligas ut in.c.cum clamor.de testi. non enim de nouo aliquid dicit sed quod dixerat declarat.ff.de testa.l.heredes palam.§.si quis post testamentum.de acqui.re.domi.l.adeo.§.cũ quis ex aliena materia.in fi.alias facienda est interpretatio contra illum qui produxit eum.ut no.Hosti.in sũma de probati.§.et qualiter.in fi.quod si testis proprio motu uenit dicens quod uult corrigere dictum suum et cũ primo dixisset albũ modo dicit nigrũ.uidetur quod stãdum sit tantum ultimo testimonio.ff.de here.insti.l.si ita scriptum.i.Respon.ff.de manumis.testa.l.stichus. Contra quia sibi et fidei sue derogat.de testi.c.sic nobis.et.c.cum in tua. dicas quod si habuit tractatum cũ aliqua partium non est admittendus.quia suspectus est alias seipsum corrigere poterit si tamẽ alias sit honeste et bone opinionis et sic intellige quod incontinenti potest seipsum corrigere.ut de testibus cogen.c.preterea. uel dicas illud incontinenti arbitrariũ.ar.iiij.q.iij.testiũ fides ff.de testi.l.iii. ¶ Quid enim si sit quidam episcopus quidam religiosus qui nõ immemor est sue salutis.i.q.vij.sanximus.de procura.c.i nostra.ad fi.certe hoc debet ualere quia pro persona presumitur. Et quid si postea contraxit affinitates cum aliqua partiũ uel nimiam familiaritatem certe in hoc casu si reuocatur suspectus est quamuis ualeret testimoniũ suũ si non reuerteretur ad hoc.ff.de postul.l.cui eorum §.affinitatis.de testi.cogen.c.preterea.sic potest intelligi.xxxv.q.vj.de parẽtela petrus de perusio.in.c.preterea.de testibus cogen.alleg. dicit quod glo.dicit in.d.c.preterea.quod testis non potest corrigere dictum suum in causa appellationis.est enim alia instãtia a causa principali et corrigere non potest nisi in eadem instantia et antequam loquatur partibus secundum glo.ibi.dicit Inno.ibi et antequam loquatur alicui persone et antequam exeat conspectum iudicis.et hoc casu iudex attendet modum et causã correctionis et incidit in suspectionem nisi iudex probabiliter cognoscat quare uariat uel uacillat.si autẽ testimonio suo addat tũc ei quod addidit minus fides adhibetur.et habes tres casus.quandoque testis uult corrigere dictum suum et tũc potest si incontinẽti illud faciat. et ita loquitur c.preterea.de testi.cogen. quãdoque uult addere dicto suo.et loquitur.c.per tuas de testi.quandoque uult declarare. et loquitur.c.cum clamor.de testi.et de proba.c.in presentia.Tunc autem testis põt corrigere addere uel declarare quãdo simpliciter iurat dicere ueritatem secus si iurat meram et plenam ueritatem.de accusa.c.cũ dilecta.ubi est singularis casus.et dicit idem pe.in.c.litteras.de presumpt. Nota ex hac glo.quod si testis dicit in secundo iudicio contrarium eius quod dixit in primo statur primo dicto etiam si uarietur modus agendi et etiam si illud dixerit extra iudiciũ.si enim aliquis tanquam arbiter unum iudicauerit poterit ut iudex cõtrarium iudicare. et cum iudex a quo succedat in locum iudicis ad quẽ poterit suam sententiã reuocare secundum docto.dicit ibi pe.dicebat tamen glo.in.c.cum inter.de elect.quod tanquam ordinarius potest reuocare electionem a se factam ut a compromissario. Bar.autem in.l.eos.ff.de falsis.dicit quod licet testi incontinenti se corrigere.ut notatur in auten.de testi.§.quia uero.in glo.magna.et est tex.de testi.cogen.c.preterea et hoc uerum quod potest se corrigere incontinenti si iustam causam erroris et correctionis alleget.et hoc iudici uidebitur. sed quando simpliciter dicit diuersa nec dicit hoc facere animo corrigendi tunc habetur ut testis uarians ideo punitur. ita intelligitur.l.eos.ff.de falsis. Sed uideretur quod non haberetur tanquam uarians neque dictum ultimum eneruaret primum.sed dicto primo esset standum.ut.l.generaliter.C.de non nu.pe.de testi.l.sicut. sed ibi secundum dictum testis fuit post publicationem et extra iudicium non in forma iudicij. si autem utrunque dictum fuisset in iudicio et in forma iudicij tunc loquitur l.eos.allegata. quia tunc habetur tanquam uarians.Ideo dic in hac materia secũdũ Bar.ibi quando testis uariat in eadẽ cã inter easdem personas.et tunc aut secundum dictum est cũ tormentis et tunc aut dicit hoc animo se corrigẽdi.aut non ut patet ex supradictis.quandoque testis uariat in iudicio ab eo quod dixit extra iudicium et tunc.aut primo testificatus est in iudicio.secundo dicit contrarium extra iudicium et statur primo dicto. ut.l.generaliter. allegata.et.c.sicut.de testi. Aut primo dixit extra iudiciũ et postea dixit cõtrarium in iudicio et tunc punitur ut falsarius.ut l.eos.ff.de falsis.ij.Respon.Si uero profert uaria testimonia et diuersa tunc punitur ut falsarius.ut.l.eos.allegata.iij.Respon. Et dicuntur falsa testimonia quãdo quis dolose contra ueritatem deponit.Uaria sunt quando unũ dicit in uno articulo et in alio articulo aliud dicit.et intellige quod sit uarietas ista circa factum seu negociũ principale seu circumstãtias ipsius negocii principalis.nam si uarietas esset circa demonstrationes aliquas ipsius negocii et circa pronomen uel agnomen unius ex

partibus non dicitur propterea uarietas testis.ar.l.hijs uerbis.in fi.ff.de here.in sti.⁊.l.pe.ff.de rebus du. Sed tūc dice retur testis uarius si uariaret circa tēpus uel locum cōtractus uel delicti.ad quod facit qđ no.C.de testi.l.testium. Aduer sa ⁊ contraria dicere dicunt̃ .qui dicunt incompatibilia puta in uno articulo dix it unuȝ in alio articulo dixit aliud quod est impossibile cōcurrere cū primo. facit quod no.Inno.in.c.preterea .de testi. ⁊ in spec.in ti.de teste.§.i.ṽ.item ꝙ ē uari us.⁊.ṽ.iteȝ ꝙ aliquid .Et dicit idē Bal. in.l.si postulauerit.§.ſȝ si negauerit.ff.đ adulterijs.ꝙ licet testis anteq̄ȝ torqueat̃ dicat unum ⁊ postea postq̄ȝ torquet̃ di cat aliud est credēdum ei qđ post tortu ram dixit quod tene menti .Itē ſm eum in.d.tex.sed ⁊ si negauerit.uidet̃ exp̄ssū ꝙ possit testis corrigere dictum suuȝ.⁊ si primo dixit mendacium postea pōt dice re ueritatem.Glo.tamē in auten.đ testi. §.quia uero.uidetur dicere ꝙ nō possit corrigere dictuȝ suū ita no.ibi ⁊ ita com muniter obseruat̃ ſm Bar. Sed illa glo. loquitur in correctione dicti quā facit te stis sponte.sed si metu tormentoꝝ uellet corrigere dictū suum puto ei standū sem per ante publicationem per illum textū sed si negauerit.Boni tñ assessores faciūt ꝙ non reperitur nisi unum dictū .s.illud quod dixit post tormenta. Angelus aūt in.l.de tormētis.C.de questi. dicit ꝙ cō fitenti cōtra se non statur .nisi perseuera uerit .ut.l.i.§.si quis ultro.ff.de questi. Confitenti de alio ut testis statur licȝ nō perseueret quia statur dicto primo .non aūt ultimo quando se corrigit absq̄ȝ tor mentis ⁊ absq̄ȝ causa rationabili.secus si cū causa rationabili. ut.§.si ṽo. in autē. de testi.⁊.c.p̄terea.de testi.cogen.đ quo per glo.in.c.litteras.de presumpt.Sed si corrigit in tormentis repetitur non stat̃ dicto primo neq̄ȝ ſo.sed iterū debȝ repe ti ⁊ stabitur illi dicto ī quo perseuerauε rit tanq̄ȝ uero .⁊ ita intellige glo. primā ṽ.alii dicunt. in dicta.l. de tormentis. ⁊ ita intellige Dy.dicentē neutri dicto stā dum quia concedo āteq̄ȝ tercio repetat̃ saluo nisi in animo iudicis sedat ⁊ saluo nisi fuerit locutus cum parte .quia tunc statur semp̱ dicto primo .⁊ non posterio ri ſm dictū.§.quia uero Et ideo tene p̱ constanti ꝙ quando quis non torquet̃ in se sed torquetur in alium tanq̄ȝ testis nō requiritur perseuerantia .p̱mo statur primo dicto.ar.in.d.§.quia uero .⁊ hoc credo uerū sine dubio quando ē locutus cum parte.si aūt locutus non fuit cū p̱te ⁊ repetitus in tormentis dixit cōtrarium eius quod dixit primo. dixerunt q̇dam standum esse posteriori dicto .per illud generale posteriora prioribus. Et in hac opi.fuerunt illi de quibus fit mentio.in glo.l.de tormentis.alle.in ultimo mēbro illius glo.ibi duȝ dicit̃.tercij cōtra. Dy. autem dixit ꝙ neutri dicto ē standū.per l.qui falsa.ff.de testi.⁊ per.l.eos.ff.đ fal sis.⁊ hoc ipse tenet in.l.repeti.ff.de q̄sti. Bar.in.l.eos.ff. de falsis. uidetur tenere ꝙ aut testis uariat sine tormētis.⁊ habet locum.l.qui falsa . Aut uariat in tormen tis.⁊ statur ultimo dicto.per.l. si postu lauerit.ff.de adulterijs.ṽ. sed si negaue rit. ⁊ hoc dicit Angelus sibi placet si nō fuit locutus cum parte. saluo nisi in ani mo iudicis sedat ut dixi ex aliqua ratio nabili causa ꝙ primum dictū uerisimili⁹ ⁊ negatio p̱tis uerius uel iustius fit.ipse aūt magis scir̃ potest q̄ȝ alius.ut.l.iij.§. idem diuus.ff.de testi.Et ideo contingē te hoc caū pōt testis iterato repeti.⁊ tūc uidebitur in qua confessione perseueret an in p̄ma an in ſa ⁊ ei debet stare iudex in qua inuenerit eum perseuerantē. ⁊ ita intellige opi.illorum qui dicunt ꝙ confi tens de alijs in tormentis debet perseue rare.nam ista perseuerantia attendenda est eo casu quo tortus testis dixit unum tortus ſo dixit oppositum .nā torquēd⁹ ē tercio.ut uideatur in quo dicto magis persistat ⁊ hoc ē ualde equuȝ.facit quod nō.de testi.co.c.p̄terea. ⁊ ibi per canoni stas. Unde non credo dicit Ange. dictū Bar.ita indistincte et simpliciter uerum quia scđo dicto credatur. ¶ Petrus autē de perusio in consilio suo quod incipit punctus talis est .extra iudicium una cū alijs docto.sic dicit. testis extra iudiciuȝ āteq̄ȝ examinaretur in iudicio dixit ⁊ cō fitetur corā ticio qđ ipse testis nunq̄ȝ ui derat ꝙ ipe ticius percusserat seu percu teret martinuȝ .⁊ si quo tempore diceret ꝯrium uł dixisset non diceret uerum po stea examinatus per iudicem maleficioꝝ super inquisitione formata contra ticiuȝ de percussione facta contra martinum q̇ testis dicit uera esse contenta in īquisitō ne ⁊ ꝙ uidit ꝙ dict⁹ ticius p̱cussit dictū martinum et uulnerauit. queritur nūq̇d dictus ticius possit cōdemnari de dicto maleficio uigore dictoꝝ testium q̇ p̄mo dixerunt extra iudicium ꝙ nihil uiderūt postea in iudicio dixerunt contrariū.Su per hoc puncto dicit pe. dico de iure ꝙ standum ē primo dicto prolato extra iu diciū ⁊ non ſo prolato in iudicio. casus ē in.c.per tuas.extra de probat.⁊ quod no.extra de presumpti.c.litteras. hinc ē ꝙ testis punitur quando dixit contrariū eius quod primo dixit extra iudiciuȝ. ut ff.de falsis.l.eos.pe.de perusio utriusq̄ȝ iuris doctor .⁊ ita etiam dico ⁊ consulo ego Honufrius de perusio leguȝ doctor

per ea que no. Bar. i dicta. l. eos. dum ta
men facit illud qd̓ no. glo. extra de testi
bus. c. cum causã. in glo. hec littera. in fi.
ubi dicit ꝙ si recepti sunt testes coraȝ iu
dice incõpetenti qui dixerunt contrariũ
coram iudice competenti standum sit ul
timo dicto ⁊ non primo. fortius igitur si
primo extra iudiciuȝ. Sed forte dici pos
set ut dicit Bar. in. d. l. eos. ꝙ tunc stãdũ
est scd̓o quando seipsum corrigit. secus
quando simpliciter testificatur. nã nega
ri non potest ꝙ ipse testis suspectus ẽ ⁊
potest de falso puniri. ergo sua fides nul
la in suo testimonio. ⁊ idem dico ut. s̄.
ego marcus angelilli de perusio naȝ licet
regulariter in absentia iudicis nõ ualeat
dictum testis. ut no. per glo. in. l. solam.
C. de testi. ⁊ in auten. ut ꝺfũct. seu fune.
⁊ nihil operetur ad ualorem probatõnis
tamen q̄ꝫtum ad propositum talis testis
postea attestando contrariũ presumitur
falsus ⁊ ut falsarius punitur ƀm no. i. d.
l. eos. Bal. aũt ut sequitur sic consuluit
Ego Bal. de perusio in cã michael' cõmis
sa mandatoꝶ magnificorũ meorũ domi
norum ciuitatis assisi sic consulo. naȝ de
hoc sũt opi. contrarie quia Bar. in. l. eos
ff. de falsis. dicit tales testes falsuȝ depo
suisse in iudicio cuȝ per prius affirmaue
runt contrariũ. tamen sequitur ꝙ dictis
testibus non sit credendum sed debeant
de falso puniri. sed glo. ordinaria dicit
contrarium. extra de testi. c. cum causam
⁊ ista est ueritas quia statur eoruȝ dictis
quando solemniter deposuerunt. nõ aũt
eorum dictis quãdo extra iudicium de
posuerunt quia nullam fidem faciunt. in
clemen. de testi. c. de testibus. a cõtrario
sensu. Et hoc etiam probatur quia testis
in iudicio cogitur inuitus dicere uerum
⁊ sub uinculo iuramenti ⁊ pro utraqꝫ ꝑ
te. ut. l. i. ff. de testi. ⁊ ideo non artant' te
stes nec pars stare suo dicto quod extra
iudicium asseruit. ꝑmo quia si in iudicio
lite non cõtestata non solemniter depo
suisset posset postea solemniter depone
re contrariũ licet hoc casu testis essȝ mul
tum suspectus ⁊ forte non crederetur ei
sine tormentis. ar. ff. de edil. edict. l. q̄ro
§. fi. Ex predictis concluditur ꝙ dictis
attestationibus debet dari fides. Bald᷒.
Idem Bal. dicit in alio suo consilio qd̓
incipit in xp̄i nomine amen. licet assesso
res euntes post Bar. ut ceci credant plus
sibi q̄ꝫ glosatoribus ⁊ ueritati tamẽ hoc
est ualde reprehensibile. dixit eniȝ Bar.
ꝙ si testis extra iudicium dixit unum ⁊
in iudicio aliud ꝙ debet puniri de falso
nullo alio ꝓbato. per. l. eos. de falsis. ni
si dixit esse casũ. sed ueritas est in cõtra
rium. ⁊ de hoc ẽ glo. ordi. in. c. cum causã
de testi. in glo. sup̱ uerbo hec littera. ubi

dicit glo. ꝙ testimonium tale in iudicio
depositum probat qd̓ minime probaret
si esset de falso condemnandus. hoc etiã
patet per rationem. nam aut uolum᷒ ꝙ
dixerit falsum extra iudiciũ. ⁊ per hoc ñ
punitur de falso. aut dixerit in iudicio ⁊
de hoc non cõstat quia illud dixit extra
iudiciũ fidem non facit. C. de testi. l. iur[
iurandi. Item ẽ expressum ꝙ testis qui
dixit extra iudicium se nescire põt i iudi
cio testificari ueritateȝ. x. coll'. quid sit in
uestitu. c. i. ubi ẽ tex. unic᷒ in iure. nõ ob.
l. eos. alle. quia illa loquitur in tribus ca
sibus. primo quando in una ⁊ eadem ꝓ
ductione solemni testis ẽ sibi contrarius
Scd̓o quãdo ẽ cõtrarius suo sigillo. Ter
cio quando in diuersis productionibus
solemniter factis ẽ sibi cõtrarius in iudi
cio. de extraiudiciali nil loquitur ibi. ⁊
miror ꝙ tam preclarus doctor meus ita
errauit in casus positione. arbitriũ ergo
iudicis nil operatur. quia iste casus non
subiacet pene falsi nisi aliter probaretur
ꝙ falsuȝ dixerit per testes reprobatorios
q̇ interfuerũt facto. aliter nullatenus po
test condemnari. Et ita cõsulo ego Bal.
de perusio. Dñs florianus. in. l. qui fal
sa. ff. ꝺ testi. in casu predicto uidet' sequi
Bal. dicens ꝙ melius facit tex. in. c. i. q̇d
sit inuesti. facit etiaȝ. C. de testi. l. solã. cõ
iũcta glo. ubi dicitur ꝙ attestatio testis
facta coraȝ uicinis nil releuat. quia extra
iudicium ⁊ extra formã iudicialem. non
ob. glo. in. c. litteras. de presumpt. qꝛ ibi
ẽ speciale in causa matrimonij. Archyꝺ.
autem. xxxv. q. ix. §. i. super glo. in ꝟbo
errorem. an testis possit dictum suuȝ cor
rigere dicit ꝙ glo. dicit ꝙ sic incontinen
ti. adde dicit ipse. idest anteq̄ꝫ loquatur
partibus ƀm Uincen. Goffre. philipp. ⁊
Ber. uel alicui persone scd̓m Inno. sȝ ho
stien. hic dicit hoc arbitrio᷒ iudicis relin
quendum qui qualitatem personarũ at
tendat ⁊ utrum testes tractatum habue
rint cũ partibus ul' non. ⁊ scd̓m hoc ⁊ ali
as circumstantias correctõnem ipsius te
stis reprobet uel admittet. ar. ad hoc ex
tra de testi. c. preterea. scd̓m hostiẽ. De
hoc uerbo incontinenti legit' ⁊ no. ꝺ ap
pel. c. an sit. de mutu. peti. c. i. ⁊ adde qd̓
no. extra. de locato. c. potuit. in glo. ⁊ ita
patet glo. no. in dicto. §. i. xxxv. q. ix. sic
dicit nota ꝙ partibus ⁊ aduocatis licet
corrigere dictum errorem suum quando
cunqꝫ ante sententiam. extra de censibus
c. olim. C. de iuris ⁊ fa. igno. l. error testi
bus incontinenti corrigere. extra ꝺ testi.
cogen. c. preterea. Item dominus põt in
continenti errorem ꝓcuratoris corriger'
de offi. delega. c. cum olim. in fi. nisi erra
uit in petendis iudicibus suspectis. ꝺ cã
pos. ⁊ propriet. c. cum olim. Item iudex

potest errorem suum corrigere in interlo
cutoria sententia. ff. de re iudi. l. ꝙ iussit
sed diffinitiuam sententiā nullus potest
corriger. Itez dicit glo. in. c. graue. xxxv.
q. ix. ꝙ iudex potest sepius interrogar te
stes cuz dubie aliquid dixerūt. ut in. c. iu
dicantꝭ. xxx. q. ult. de empt. ⁊ uen. c. cum
causam. ff. de interrogat. acti. l. ubicunq
nec aliter ad ueritatez peruenitur nisi cir
cumstantie omnes diligenter querantur
ut. xxiij. q. ult. c. occidit. ⁊ ꝭm Archy. ibi
Adde ad hoc extra de testi. c. cuz clamor
ubi de hoc. Sed ibi Ber. in casu illius. c.
ponit hoc esse uerum cū iudex ex officio
inquirit. secus credit in ordinario iudi
cio. ⁊ idem uidetur ibi innuere Inno. Sz
tu dic ꝭm Archy. ꝙ testes i hoc caū pos
sunt iterato produci. s. cum dubie uel cō
fuse dicunt uel obscure. extra de testi. co
gen. c. preterea. s. eadē. q. vj. de parentela
ff. de questi. l. repeti. quod enim obscure
dicitur pro non dicto habetur. ff. de iter
roga. act. l. de etate. §. nihil interest. Itez
quod obscure scriptū ē pro non scripto
habetur. l. ii. ff. de hijs q̄ pro nō scrip. ha
ben. ꝭm Goffre. ⁊ etiam post cōclusionē
iudex interrogare poterit testes. si opus
fuerit. de fide instru. c. cū Johannes. ꝭm
Uincen. ibi. Hosti. dicit ꝙ sibi magꝭ pla
cet ꝙ testes sua dicta ualeant declarar. ꝺ
hoc etiam satis no. in summa. de testib⁹
§. super quibus. ꝟ. sed nunq̊d tenet. cuz
ꝟ. sequenti. Et no. Ber. extra. de probat.
c. in presentia. in glo. sed ratione. ⁊ de te
sti. c. ꝑ tuas. ibi uideas. ⁊ qꝺ nō. Accurc.
in autent. de testi. §. si uero. in glo. ꝑmo
uidetur. Ludouicus uero in. l. qui bona
§. si quis stipulatus. ff. de dam. infec. q̄si
uit. an stetur dicto deponentis super eo
super quo cum alias interrogatus esset
dixit se nescire aut recordari dicas scōm
eum ꝙ de hoc ē tex. quez Bal. reputat sin
gularem. in. c. i. quid sit inuestitu. in feu.
sed similis ē illi tex. alter textus in eo. li.
c. i. §. notandū. de nodis feu. ubi ipse idē
illud no. qui tex. dicit ꝙ sic. ⁊ ita uoluit
Ange. licet nil allegauerit. in. l. quidaz ta
bularū. ff. de furt. motus per illum tex. ⁊
potest esse ratio. quia licet hodie non fu
isset recordatus cras potuisset recordari
ut in. c. cum causam. extra. de testi. i glo
sa. memoria enim labilis ē. ff. de acquirē.
here. l. peregre. de carbo. edict. l. iij. Nec
huic conclusioni ob. c. preterea. de testi.
cogen. ubi testis nō potest ex interuallo
dictum suum corrigere. quia illud ueruz
ubi scōm non cōpateret cū primo. secus
ē hic ubi compati pōt. ⁊ hoc uult nota.
glo. in. c. causam q̄ inter iconomū. ꝺ testi
bus. i. ij. glo. ⁊ in. c. causam q̄ inter archi
episcopū. in ult. glo. eo. ti. ubi hoc sentit
glo. Ber. ⁊ quando testis pōt seipsū cor
rigere ex interuallo ⁊ quando incontinē
ti. uide Bar. in. l. eos. de falsis. ⁊ in. l. q̊c
quid astringende. de uer. oblig. ⁊ Bal. in
auten. at qui semel. de proba. ꝑ Innoc. ⁊
cano. in. c. cum clamor. de testi. ⁊. c. prete
rea. de testi. cogen. ⁊ per Jo. de ymol. in
l. inter stipulantem. §. i. de uer. obligatꝭ.
¶ Quid aūt si dicit ita. nūquid cras po
terit deponere contrariuz in teste potes
ita dicere ꝙ aut deponit per hoc uerbū
credo ⁊ subdit causam necessario conclu
dentem uerum esse illud quod credit. ⁊
tunc contrariū deponendo credere non
potest. Aut deponit per uerbum credo
absq alia causa. ⁊ tūc dictum testis non
ualet quia credere ē nescire. ⁊ qui depoīt
per uerbuz nescire non ē amplius admit
tendus. ut in glo. d. c. causam q̄ inter ico
nomum. alle. quam distinctionez Jo. an.
in. c. preterea. i nouella. super uerbo incō
tinenti. dicit ꝙ testi licet suum dictū cor
rigere incontinēti. idest anteq partibus
uel alicui persone loquatur. alias presu
mitur contra eū. nec ualet correctio. nec
tantum primo dicto stabitur. ar. c. sicut
de testi. q̄uis. illud. c. loquatur post pub
licationem testium ⁊ post sententiā. sed
eadem ratio uidetur etiam ante publica
tionem. et debet stari primo dicto ubi i
scōo dicunt contrarium. tñ erit minor fi
des adhibenda. quia per scōm debilita
tur primum. Sin aūt anteq exeat conspe
ctum iudicis se corrigit iudex debet tūc
prudenter aduertere ⁊ attendere moduz
⁊ causam correctionis. de accusa. c. cū di
lecti. nisi cognoscat eum probabiliter se
corrigere incidit in suspitionem. uł uacil
lationem. ff. de testi. l. in testibus. uel ua
riatōnem. eo. ti. l. qui falsa. si nō corrigat
sed addat si hoc faciat anteq exeat ꝑsen
tiaz iudicis constat licitum esse si postea
hoc facit postq potuit loqui partibus
audiendus est sed minor fides adhibeat
ei. ar. in. c. preterea. alle. ⁊ in auten. ꝺ testi
bus. §. quia uero. Et no. ꝙ uarians di
citur ille qui primo dicit aliquid cuius
postea dicit contrarium. nullā uariatio
nis causaz assignans. Contradicens qui
primo dixit duo incompatibilia. ut si di
cit se interfuisse cōtractui tali die ⁊ loco
postea dicit se illa die fuisse alibi. Uacil
lans qui dubitando ⁊ timēdo loquitur.
Item qui uarie loquitur. ff. ꝺ falsis. l. eos
qui. ff. de testi. l. ij. ⁊. l. qui falsa. hoꝝ aūt
testimonium non ualet ideo punitur. C.
de testi. l. nullū. Inno. de hoc uide i spe.
de teste. §. i. ꝟ. item ꝙ testes sunt uarij. ⁊
ꝟ. se. ubi ponit dictum Jac. bu. de igno
rante errante ⁊ titubante. Et licet q̊dam
dixerunt ꝙ testis possit reuocare errorez
suum usq ad sententiam sicut ⁊ princi
palis. C. de iuris ⁊ facti ignoran. hoc tñ

non placet Jo.an. nec Goffre. glo tamē in dicto.c.preterea.dicit ꝙ testis potest corrigere dictum suū incontinenti idest in eadem instātia iudicij anteꝙ̄ partibꝰ loquatur quia postea subornate ꝓsumitꝰ sed hoc potest intelligi ẜm glo.habito ꝛ̄spectu ad qualitatem persone ut sic possit corrigere etiam ex interuallo. ⁊ dicit Jo.an.super dicta glo. post Hosti.ꝙ licꝫ super hoc multa sunt scripta ipse tamen putat hoc esse arbitrariū ut considerata qualitate persone ꝗ̄titate interualli colloquio partiū ⁊ reliquis circumstantijs iudex correctionem admittat uel non admittat.

De rrore inuētarij.Bal.in autē. sed cum testator.C.ad.l.fal.dicit ꝙ si heres errauit quia plura posuit in inuentario ꝗ̄ deberet pōt errorem corrigere coram iudice citatis creditoribus ⁊ legatarijs nō ꝓpria auctoritate.ar.C.de iuris ⁊ fa.igno.l.cū falsa ⁊.ff.de acqui.re.do.l.que quisꝗ̄. ⁊ ideꝫ dico in inuentario tutoris si iustus error probetur alias statur inuentario.ar.ff.ꝺ reg.iur.l.si librariꝰ.famil.herc.l.si familie.C.arbi.tute.l.fi.⁊.l.rura.C.de omni agro deserto. ⁊ dicit Cy.in.l.ueteris.C.arbi.tu.ꝙ si tutor errauit in inuentario puta quia posuit domū alienam quā credebat rem pupilli fore non nocet ⁊ illuꝫ errorem potest corrigere quia lex illa ueteris locuꝫ habet in rebus mobilibus q possunt occultari ⁊ subtrahi.non autem in immobilibus que occultari nō possūt ẜm Jac.de are.Dñs Bar.de sali.in dicta l.ueteris.arbi.tute.dicit ꝙ dicta.l.loqꝛ̄ etiā in immobilibus quia non simplicitꝛ̄ dicit.sed cum adiuncto dicens ꝗ̄titatem substantie sue ⁊c̄.⁊ sic de omni substātia loquitur ⁊ forte etiaꝫ ideo dicit ꝗ̄titateꝫ ad denotandum ꝙ non solum res ⁊ substantia pupilli debet in inuētario descri bi sed etiam rerum extimatio ne uilis ꝑcij pro alia maioris precij postea restituatur ⁊ sic pupilli fraudentur qꝺ frequenter euenit.⁊ uidetur mihi probari.C.de magistra.conue.l.fi. ⁊ si hoc iure non caueтur equitas suadet.hec ille qꝺ nō. ꝗ̄ uenit sepe ꝺ facto contra tutores.

NUnc subiciamus de errorꝛ̄ arbitri ⁊ arbitratoris. Dicit Bar.i l.quid tamen.ff.de arbi.quid releuet illa clausula.ꝙ possit semel ⁊ pluries ⁊ quotiens sibi placuerit. Nā intellige ꝙ possit iudicare pluries.hoc ē i uno capitulo semel ⁊ i alio postea.ut in.l.qd tamen.ff.de arbi. nec potest intelligi ꝙ super eodem capitulo iudicet pluries siue sit arbiter siue arbitrator.nā cū super una re non possent ferre plures sētētie ut.l.i.C.qñ prouoca.non ē neces.ita nec plura arbitria.Item cum semel ē decisuꝫ per sententiam arbitri uel per transactionem res desijt esse dubia non pōt iteruꝫ dubitari nec iteruꝫ transigi.ut.l. post rē ff.de transact. ad hoc ergo ut arbitꝛ̄ possit corrigere suam sententiaꝫ sup eodem capitulo deberet dici in cōpromisso hoc expresse quia possit iudicare semel ⁊ pluries ⁊ ipsum iudicatū corrigere ⁊ mutare.nam hanc potestatem non habꝫ arbiter de iure cōi.ut.l.dicere.ff.de arbi.sed puto ꝙ eis possit attribui ex potestate partiū.Sicut enim sunt quidam iudices qui possunt corrigere suas sententias ut prefecti pretorio.ut.l.ab executore.ff. de appel.ita etiā potest concedi arbitris.ut l.non distinguemus.§.i.ff.de arbi. ⁊ ita dicit Bar.se consuluisse in ciuitate spoleti. Petrus autē de ancha.in consilio suo quod incipit iudex de iure iudicaturus. dicit ꝙ statim cum arbiter ꝓnūciat super omni eo in quo assumptus fuitꝛ̄ functus est officio suo adeo ꝙ sententiā mutare nequit.ff.de arbi.l.dicere.⁊.l. quia arbiter.⁊ ibi glo.⁊.l.quid tamen.in ꝓn. ⁊.l.nō distinguemus.§.de officio. Comparatur eniꝫ delegato.ut dicit glo.in.d. l.quia arbiter.sed delegatus non potest mutare sententiam.ff.de re iudi.l. iudex ⁊.l.paulus. ⁊ de offi.deleg.c.ex litteris. ⁊ ibi ꝑ Inno.⁊ de re iudi.c.i. Et arbiter in sua sententia non potest adicere cōditioneꝫ resolutiuā ipsius sententie.nec etiam iudex ordinarius.C.de sen.ex peri. reci.l.ij.de accusa.c.qualiter. Permittitꝛ̄ hoc solum principi.ff.de questi.l.i.in fi. quod plene scribit Bar.in.l.ab executorꝛ̄ ff.de appel.Arbitria enim habent instar iudiciorū.C.de arbi.l.i.⁊ hoc tam in medio ꝗ̄ in principio ꝗ̄ in fine. de quo ibi plene per Bal.⁊ de arbi.c.cū dilectus. ⁊ ibi per Jo.an.Et ꝙ arbiter non possit mutare suam sententiam.est tex.in dicta l.dicere.alle. in fine. ⁊ si incontinenti ut ibi probatur.in ūbo mox uetuit. cū uerbum mox importat continuitatem sine interuallo actus extrinseci.ff.de uer.obli. l.i.§. qui presens.⁊ ibi glo.⁊.l. cōtinuꝰ ꝑmo ꝛ̄nso.⁊ de ui ⁊ ui ar.l.iij.§.cū igitꝛ̄ ⁊ de elect.c.quia propter.iuncto.c. cum post petitā.ẜm ueruꝫ intellectum.ꝺ quo in spec.in ti.de disputa.⁊ allega.§.iiij. ū.item mox. Et ꝙ arbiter non mutet.tenet Cy.etiam si sētentia sua sit nulla. ut .l.si ut proponis.⁊.l.si accusatoribꝰ.C. de accusa.fortius si sententia fuit ualida hoc tenet expresse etiam Bar.in.l.q̄d tñ in ꝓn.alle.nisi fuit commissuꝫ ⁊ data potestas arbitro ut possit sentētiā corrigerꝛ̄ ⁊ sic dicit se consuluisse.Item dicit Bar. in.l.iudex.ff.de re iudi.de quo per eum in.l.fi.ff.ad turpil.⁊ i.l.moris.ff.ꝺ peis

ꝙ si iudex adicit sententie clausulaꝫ ꝙ si
sententia lata ẽ contra statuta reducit ip
sam ad statuta ꝙ talis clausula habetur
pro non adiecta. si uerba sententie ꝓcesse
rint illam clausulaꝫ. pro quo .l. actoꝝ. ff.
de re iudi. ẜm primam lecturã glo. q̃ ibi
ponitur in glo. quam omnes tenent. Sẽ
tentia aũt arbitratoris sub quacũqꝫ con
ditione tam resolutiua q̃ꝫ suspensiua fie
ri potest. quia sententia arbitratoris ha
bet instar contractuum potius q̃ꝫ actuuꝫ
iudicialium quod patet ex pluribus. pri
mo patet in auten. ut diffe. iudi. §. si ṽo
contigerit. ibi amicabilem conuentũ. qđ
etiam tenet ibi glo. probatur in. c. q̊nta
uallis. de iureiu. ubi talis sententia uoca
tur mandatum ⁊ no. bene ponderanduꝫ
quia quinquies in illo tex. reperitur illđ
uerbum ⁊ nunq̃ꝫ appellat sententiã. ꝓba
tur etiam ex ratione. quia quis non pôt
iudicare ĩ causa propria. C. ne quis ĩ sua
cã. l. una. de uerbo. sig. c. ex parte. ubi de
hoc per Inno. sic nec arbitrari tãq̃ꝫ arbi
ter. ff. de arbi. l. i. sed arbitrator sic. ut. l.
si libertus. ff. đ opis libertoꝝ. ⁊ dicto. c.
quintauallis. de iureiuran. Item coram
arbitratore non porrigit̃ libellus. nec ꝓ
cedit ut iudex ĩ aliquo de necessitate nec
oporteat ꝙ iudicando sedeat ꝓ tribuna
li ⁊ ualet sententia eius etiam lata die fe
riata in honorem dei sicut transactio. C.
de ferijs. l. fi. ⁊ ibi per Iac. bu. ⁊ ꝑ Bal. q̊
plene no. C. de arbi. l. i. Regulariter aũt
quilibet contractus potest fieri sub qua
cunqꝫ forma ⁊ in diem ⁊ sub conditione
tam resolutiua q̃ꝫ suspensiua. insti. de cõ
trahen. empt. §. emptõ. ff. de in diem ad
iect. l. ij. ff. de peri. ⁊ como. rei uenđ. l. ne
cessario. pro emptor̃. l. ij. §. si sub condi
tione. ⁊ quod plene no. Dy. ⁊ Io. an. ĩ re
gula actus legitimi. de regu. iur̄. lj. vj. Et
ꝙ sententia arbitratoris possit fieri sub
conditione nedum resolutiua sed etiam
suspensiua. casus est in. c. quintauallis. đ
iureiuran. ubi fuit lata sub conditõe om
nino incerta ⁊ non reprobatur ibi ex illa
causa. Et est sciendum ꝙ quando ĩ sen
tentia incontinenti alique adiciunt̃ clau
sule seu conditiones potius uident̃ unũ
⁊ idem cum sententia. qm̃ quãdocunqꝫ
in una dispositione sunt disponẽtia quo
rum unuꝫ adiacet alteri tanq̃ꝫ forma seu
qualitas coniungimus utrunqꝫ ad perfi
ciendum unum totum. ⁊ dicimus requi
ri ꝙ expediantur uno cõtextu. ⁊ talia dã
tia formam siue qualitatem cẽsentur ꝑs
actus. ff. de testa. l. heredes palam. in fi.
de elect. c. quia propter. ⁊. c. cum post pe
titaꝫ. alle. sicut dicimus auctoritatẽ tuto
ris tanq̃ꝫ formalitatẽ actus gerendi a pu
pillo interuenire debere in ipso cõtractu
ut constituatur pars actus. ff. de auctor.
tu. l. obligari. §. i. insti. đ aucto. tu. §. tu
tor. quod no. Inno. đ consue. c. consuetu
dinis. de rebus eccle. non ali. c. i. lj. vj. ꝓ
batur. ff. si cer. pe. l. lecta. ṽ. dicebã. loca.
l. si tibi. C. de pact. l. petens. de electi. c.
officij. Item in hijs que emanant uno
eodem tempore non potest attẽdi ordo
prelationis. secus esset si diuerso tempo
re. ff. de milita. testa. l. certaꝝ. §. miles. ⁊
qđ ibi no. Dy. de statutis cõtra. in eodẽ
uolumine. Item probatur quia conditõ
apposita post pactum seu stipulationem
dum tamen incontinenti impedit ꝓduc
tionem ⁊ ẽ pars productionis. ff. de act.
⁊ ob. l. obliga tionum fere. §. conditõ. se
cundũ glo. ueriorem. licet alia glo. min⁹
bene sentiat aliter. ad hoc de donat̄. c.
dilecti. de condi. appo. c. uerum. sec⁹ aũt
si ex interuallo. C. đ donat. l. ꝑfecta. max
ime in sententia per quam functus ẽ offi
cio pronunciationis ⁊ sic ex interuallo ñ
mutat nisi sibi reseruasset in sentẽtia po
testatem mutandi. tũc etiã ex interuallo
pôt. ut est tex. coniuncta glo. fi. fami. her
cis. l. item labeo. §. i. ṽ. sed si pure. quod
etiam ibi no. Rap. de forli. ⁊ dicit ibidẽ
Pe. de ancha. ꝙ quia arbitramentum est
actus extraiudicial̃ ⁊ sic est reuocabilis.
docto. de errore cum sit iudiciũ in quo
bona fide agitur.

EXpleto errore arbitri. dicam⁹
de errore qui committitur per
iudicem. ⁊ aliquando errat in
calculo. aliquando in false cause exꝓssio
ne. Circa errorem calculi Bal. in. l. i. C. đ
errore calculi. dicit ꝙ non nocet erronea
calculatio inter partes sepe facta. ut. l. i.
C. de erro. cal. Et hoc ẽ ar. ꝙ erronea cõ
fessio sepius repetita pôt reuocari. Et li
cꝫ inter plures mercatores sit saldata ra
tio ⁊ summata. tamen adhuc potest pete
re debitor uel creditor ut iterum compu
tetur ⁊ uideatur an sit erratuꝫ in calculo
uel non. etiam si talis error transit in cõ
tractum uel stipulationem. Item senten
tia nõ retractatur pretextu erroris calcu
li indistincte ⁊ omni cañ. quia nõ omnis
error retractat sententiam. de quo in. l. ẜ
uo inuito. §. cum pretor. ff. ad trebel. ⁊ ꝑ
Guil. de cuno. in. l. pe. ff. de iusti. ⁊ iure.
Et conclude ꝙ aut errant partes ĩ calcu
lando. aut errat ip̃e iudex. Si quidem er
rant partes. ut quia per errorem calculi
deducit plus in instrumento uel minus
⁊ iudex pronunciat scđm illud instrumẽ
tum tunc ualet sententia. ut in. l. i. C. đ er
ro. cal. Aut errat iudex ⁊ tunc. aut expri
mit errorem in sententia. ⁊ tunc sentẽtia
ẽ nulla. ut. l. i. §. i. ff. quo. sen. sine app. re
scin. Aut non exprimit errorem in sentẽ
tia et tunc sententia tenet. ut dicta. l. i.
C. de erro. cal. probatur ista distinctõ q̃ꝛ

expressa nocent que non expressa nō no
cent. ut i'regula iuris.ad hoc.ff.de re iu
di.l.preses.C. quando prouocare non ē
neces.l.ii.Jaco. de are.dicit ꝙ aut error
apparet ex actis aut non apparet ex actis
primo casu sentētia ē nulla quia lata per
respectum ad acta que continere uidentꝛ
errorem quasi expressū.l.ij.C.que sentē.
sine certa q̄ntita. Aut error non apparet
ex actis ⁊ tunc ualet sententia .unde gra
uatus debet appellare .al's sibi imputetꝛ
ut.l.i.C.si sepius in integ.restit.postu.⁊
l.i.C.de postu. Bar.dicit idem ꝙ Jaco.
de are.quando sententia continet relatō
nem ad acta .Item dicit ꝙ quedam sunt
acta ad que sentētia de necessitate refertꝛ
ut libellꝰ.ut.l.ut fundus.ff. cōi diuidū.
Item sententia appellationis de necessita
te refertur ad primam sententiā.unde si
ibi est error expressus sententia confirma
toria non tenet.quia uidetur eundem er
rorem continere ⁊ repetere ſm Bar. Lu
dic scōm glo.ꝙ error expressus uiciat qr
inducit peccatum forme.sed error tātus
non uiciat quia nō peccatur in forma sꝫ
in materia. sicut dicimus in simili.ff. de
falsis.l.si quis legatū.ff.de penis.l.si q̇d
aliquid.§.testamento .unde licet iudex
dicat ita quia est probatum ideo cōdem
namus.licet nullo modo probatū sit ua
let sententia.ut no.Inno.in.c.prudentiā
de offi.dele.⁊ in.c. qm̄ cōtra falsā. de ꝓ
bat.non enim reperitur conformitas sen
tentie quo ad probationeꝫ sed ad esse sē
tentie licꝫ requiratur ad bene ⁊ recte esse
sed bene requiritur conformitas senten
tie quo ad libellum seu petitionem ut ꝺ
eodem sit .ut.l.fi.C.de fideicō.liber. Et
sententia que nō continet totaliter erro
rem calculi scōm glo.in.l.i.ꝺ erro. calcu
li.uidetur ꝙ in totum sit nulla .quia sen
tentia ē indiuidua .unde super uno capi
tulo non potest pro parte ualere ⁊ pro ꝑ
te non.ut.l.certa.C. qn̄ prouo.non ē ne.
Contrariū tenet glo.in.l.ij.C.de re iudi
ca.dicit ibi Jac.bu.ꝙ i diuersis capitulꝛ
pōt sententia in uno ualere ⁊ in alio nul
la esse.ff.fami.her.l.quedam mulier.⁊.l.
carmelia pia.de iurpatrona. sed in eodē
capitulo refert.aut cōtinet quid diuidu
um in quātitate ⁊ tunc ualet inquātū nō
est erratum. aut cōtinet quid indiuidu
um uel qꝺ pro parte explicari non pōt ⁊
tunc nullo modo ualet . ut.l.in hoc iudi
cio.ff.cōi diuidun. Cy.tamen tenet in.l.
i.C.de errore calculi.alle. ꝙ super eodeꝫ
capitulo sententia in totū sit nulla .quia
sententia de se ē quid indiuiduuꝫ.⁊ hāc
tenet frede.in suo cōsilio.M.cc.lxij. un
de tamen cōcedo ꝙ si ab ipsa sententia
appellatur debebit ista sentētia reforma
ri non ꝙ in parte cōfirmetur ⁊ in parte
infirmetur.sed quia iudex appellationis
condemnabit in condemnandis ⁊ absol
uet in absoluendis habita sententia pro
nulla causa nullitatis facit eum succede
re in iurisdictionem.C.de accusa.l. absē
tem.⁊ facit.ff.de uer.ob.l.qui rome.§.
pe.⁊.ff.ꝙ cum eo.l.ticianus. In transac
tione uero si sit erratum in calculo.q̇daꝫ
dicunt ꝙ ualet etiā si sit erratuꝫ in calcu
lo ⁊ sic expressus error.ar.ff.si quis cau.
l.sed ⁊ si quis.§.fi.⁊ de fideiuss.l. si q̊s
postq̄. Jac.de are.dicit contrariū quia
error impedit consensum.ergo non ualꝫ
ff.de act.⁊ ob.l.actionū substantia. pe.
dicit ꝙ transactio ualet sed qtūs ē error
expressus rescinditur.ar.l.i.in fi.C.de er
ro.cal.⁊ quia rescinditur appellatio qua
tenus ē erratum. ergo idem in quolibet
actu.⁊ hec opi.est uera scōm Bar.posset
tamen dici ꝙ quia est peccatuꝫ in forma
ꝙ qtūs ē uiciuꝫ eatenus transactio ē nul
la ipso iure.non ob.l.i.in fi.alle.de erro
re cal. quia ibi non erat error expressꝰ in
stipulatione sed in causa stipulationis
idest in computo unde deriuabatꝛ stipu
latio ⁊ sic non ob.uide Cy.in.l.i.de erro
re calcu.⁊ de re iudi.l.ij.⁊ Jo.an.in.c.ea
que.ꝺ reg.iur.li.vj. Et predicta uera qn̄
sunt diuersa capitula.si aūt unū tūc secꝰ
sic intelligitur glo fi.ff.de iurisdi.om.iu
di.facit quod habetur in.l.item si unus
§.fi.cuꝫ.l.se.ff.de arbi.Cy. aūt in.l.i.C.
de erro.cal.alle. dicit ꝙ si partes erraue
runt inter se in calculo .ita ꝙ non iudex
tunc error calculi non reddit sententiam
nullam.ut in.l.i.C.de erro.cal.Aut erra
uit iudex ⁊ tunc reddit sententiaꝫ nullaꝫ
ut.l.i.§.i.ff. q̄ senten.sine appel.rescin.
⁊ est necessariuꝫ scōm Cy.ibi. ꝙ in sentē
tia exprimatur error ⁊ tunc non ualet.ut
dicta.l.i.§.i.alle.al's si error in sentētia
non exprimatur ⁊ tunc sentētia tenet. ut
in.l.i.de erro.cal.sed si error non fuit in
sententia expressus sed in mente retētus
qui tamen apparet ex actis . Glosatores
uoluerunt dicere ꝙ sententia teneat nisi
error fuerit expressus in sentētia. ut.l.ij.
C.qn̄ prouo.non ē neces. ⁊.l. cuꝫ ꝓlatis
ff.de re iudi.⁊.ff.de appel.l.si expressum
in ꝓn.Sed Jac.de rauen.quem sequitur
pe .dicit ꝙ si iudex pronunciat cōtra.l.
non expresso errore in sentētia dū tamen
ꝙ error ex actis appareat ꝙ sentētia non
ualet quia sētentia suum robur habꝫ ex
mēte actoꝝ. sicut contractus ex mēte cō
trahentium.ff.de act.⁊ ob.l. oligationū
substātia.⁊ eque bene erratur siue sētētie
siue actoꝝ inspectio errorē ostēdat.ergo
⁊c. Preterea refertꝛ ad acta ut certa iudi
cet sic ⁊ ad acta referēda ē ut dicatꝛ erro
nea.ut.l.ait pretor.§.ꝑtor.ff. de re iudi.
⁊.C.de sēten.que sine certa quātita.l.ij.

quid plura lex ē expressa ubi iudex puta
uit in mente errādo ꝙ q̊nquaginta ⁊ ui
gintiquinq̃ facerent centum. ⁊ sic ꝓnun
ciauit .unde non ualet sententia ipso iur̃
ut.ff. que sen.sine ap.rescin.l.i.§.i.ibi sȝ
si huius questionis ⁊c̃ . ⁊ ubi expresse lo
quitur de errore quem iudex habuit in
mente.non ob.leges in contrariū alle.q2
in.l.si expressim.subaudiri debet maxie
⁊ ad.l.cum prolatis.iudex non ꝓnuncia
uit contra legē sed pronunciauit contra
similem legē .quia putauit ꝙ illud nō es
set simile tunc enim sententia ualet.ut.l.
ij.C.qn̄ prouoca.non est ne.ibi non fuit
sententia lata contra ius legis sed contra
ius litigatoris .quia utrum sit maior uel
minor.questō est facti.Sed an ualeat sal
tim in eo in quo non ē erratum.glo.in.l.
ij.C.de re iudi.tenet ꝙ non debȝ utile ꝑ
inutile uiciari.l.sanximus.C.de dona.fa
cit totum illud.utile per inutile ⁊c̃.ut.l.
i.de uer.ob.dicit Cy.ibi docto.moderni
dicunt contrariū ⁊ bene.s.ꝙ non ualȝ in
aliquo.ut.l.i.§.i.que sen. sine ap.resci.
⁊ facit.l.ī hoc iudicio.ff.fami.her. ⁊ hāc
opi.uidetur firmare glo.in.l.fi.de iuris.
om.iudi.ff. ⁊ est mirabile dicit pe. ꝙ ali
as ubi actus ē diuiduus utile per inutile
non uiciatur sed in sentētia secus ē .ratō
quia sententia ē actus indiuiduus. Dicit
dn̄s Ray.fulg.in alle.l.i.de erro.calcu.ꝙ
pro sententia pe.facit nā si docto.dicūt
ꝙ si sit erratū quia condemnatus in ma
iori q̄ȝ debuerit illa sententia in totum
sit nulla.quomodo aūt debebunt ipi te
nere ꝙ sentētia teneat in eo quod nullo
modo est dictum aut scriptum in senten
tia occurrūt mihi .ꝙ uerba emissa ī uim
cause etiam dispositionem inducunt. ut
l.qui uolebat.de here.insti.l. empta.§.
ult.de rei uen.modo ad propositū dicit
iudex per modum cause quia constat ti
cium debere.xxv.ex tali specie . ⁊.xxv.ex
tali specie ideo condēno eum in.xxx.nūc
talis ꝓnunciatio habet uim sententie cō
demnatorie.ut.l.si pretor.in pͥn. de iudi
cijs. dubito tamen in transactione ꝙ er
ror calculi ipsam uiciat conclusiue.Idem
Cy.tenet ꝙ ualet ⁊ ita tenet pe. i.d.l.i.
ꝺ erro.cal. ⁊ ibi glo. ⁊ ponit ibi Cy.post
pe.rationem diuersitatis inter sentētiaȝ
⁊ transactionem .Si uero petebant .xij.
⁊ condemnauit in sex ⁊ aliis sex error̃ ob
misit.Cy.in.l.i.C.si aduers⁹ rem iudi. ꝑ
l.in hoc iudicio .alle.tenet ꝙ non ualet
⁊ de hoc per Dy.insti.de act.in.§.si mi
nus. ⁊ hoc quando petebaȝ illa.xij.ex ea
dem causa quia in totum absoluere aut
in totum condemnare debet.ut.l.in hoc
iudicio.alle.Si uero petebam sex ex uno
capitulo ⁊ sex ex alio. ⁊ tunc aut ē actum
ut de omnibus pronuncietur ⁊ tunc non
ualet sententia lata super parte.ff.ꝺ arbi
tris.l.quid tamen.in pͥn.aut non ē actuȝ
⁊ separatim potest pronunciari.ut.ff.de
minori.l.etiā.§.i. ⁊ de hoc latius dic per
Cy.in.l.i.C.ꝺ erro.calcu. Jac.aūt bu.in
l.i.ꝺ erro.aduo.dicit .aut simpliciter fu
it facta computatō ⁊ ista non nocet etiā
si stipulatio non interuenit non animo
transigendi.ut in fi.l.i.C. de erro.aduo.
aut interuenit computatio ⁊ ē lata sentē
tia uel transactio facta ⁊ tunc ualet sentē
tia si error non fuit expressus in ipsa sen
tentia.si uero fuit expressus .aut sūt plu
ra capitula.aut unuȝ tm̄. si sunt plura ca
pitula in eo in quo est error non ualet in
alio sic.ut.l.etiaȝ.ff.de mino.Aut ē unuȝ
capitulum ⁊ tunc siue sit diuiduum siue
indiuiduum non tenet sententia.ut.in.l.
in hoc iudicio.ff.famil.her.Sed in trans
actōne dic ꝙ sunt plura capitula. ⁊ uiciū
in uno non porrigitur ad aliud. Aut est
unum capitulum tm̄ . ⁊ tūc aut indiuidu
um ⁊ uiciat pro ea parte tm̄ pro qua ē er
ratuȝ pro alia non.ut.l.placuit .ff. ꝺ usu
ris . ⁊ in hoc differt transactio a sentētia
⁊ ē rō.quia transactio fit ex cōsensu snīa
redditur in uicium.ut.l.inter stipulātēȝ
§.stichum.de uer.ob.Si auteȝ precessit
questio de errore tunc in transactiōe po
stea secuta nō potuit esse error cuȝ sit de
cisa.in sententia sic. ut cū sit declaratiua
⁊ tunc aut fuit error expressus in ea ⁊ nō
tenet al's sic .¶Si autem ē error in sentē
tia iudicis in false cause expressione. An
to.de bu.in.c.significantibus.de purga
ti.uulga.post Jac.de are.dicit sic ꝙ aut
ē error in ordine iudicij. ⁊ tunc. aut uni⁹
cāe ad aliam ⁊ non uiciat.ut.l.i.C.de ap
pel.i.q.i.in summa.Aut eiusdem cāe ad
seipsam ⁊ tunc uiciat.ut.l.prolatā.C.ꝺ
sentē. ⁊ iuris.om.iudi.¶Si aūt est error in
prolatione sentētie. tūc quia aut tulerit
aliter q̄ȝ uolebat aut quia aliter q̄ȝ debe
bat.primo caū aut manifeste constat de
errore ⁊ tunc non ualet quasi non uidea
tur ore dixisse quod mente non agitauit
l.labeo.ff.de suppel.leg.ꝺ reg.iu.l.in am
biguo. ⁊ uerba deseruiunt intentioni ⁊ n̄
econtra.de appel.c.scōo requiris. Si aūt
non constat statur sentētie.ff .de arbi.l.
qualem.de re iudi.l.iudex . Si uero fuit
error aliter proferēdo q̄ȝ debeat .Aut fu
it contra ius uel expressus error in sentē
tia ⁊ tūc ē nulla.ij.q.vj.diffinitiua. post
pͥn.v.item si sentētia contra ius. ⁊ ē.l.ij.
C.qn̄ prouo.non ē ne. de re iudi.c.i. de
senten.excō.c.sacro. Si autem non ē ex
presse contra ius scriptuȝ sed contra ius
litigatoris lata est sententia ⁊ tunc tenet
ex quo non fuit appellatum. ꝺ re iudi.c.
cum in tua.in fi.ff.que senten.sine appel
lat.rescin.l.i.de hoc in spec.de arbitris

§.fi.v.quid ergo.Ludouicus aūt in ista
materia in.l.si is ad quem.ff.de acquir.
here.latius dicit q aliquis locutus fuit
ideo eius dicta hic pono.Cum queritur
an sententia lata ex falsa cā sit nulla ipo
iure an debeat rscindi sic distingue post
Bar.q aut sententia ē lata ex falsa causa
a pte allegata. aut ex falsa causa allega
ta a iudice ⁊ expressa in sententia.Aut ex
falsa causa in mente retenta. primo casu
aut sentētia lata ex falsa cā ē lata cōtra
minorem.⁊ est nulla ipso iure.ut.l.i.C.
si ex falsis instru. de cuius.l.intellectu di
cetur infra.Idem putarem dicenduz in
ecclesia.pro quo est glo.in.l.i.C.de sen
ten.aduers⁹ fiscū latis. cuz quo ad sentē
tiam ferendā minor ⁊ ecclesia equiparan
tur.ut patet per glo.no.i.l.si pses quasi
desertā.C.qūo ⁊ qn̄ iudex. dicentē q eo
modo quo nulla est snīa lata contra pu
pillum.ff.de re iudi.l.contra pupilluz.⁊
l.⁊ cū minores.C.si aduer.rem iudi.cum
sy.ita ⁊ lata contra ecclesiam pastore ui
duatā.secus tamen esset scōm canonis.si
ecclesia pastorem haberet non tn̄ causaz
ecclesie defendentē quia tunc aliqua est
⁊ opus ē restitutione in integrū. ut patz
in.c.put.⁊.c.fi.de do.⁊ contu.⁊ in.c.cū
ex lrīs.de resti.in integ. Scōo cāu qn̄ est
lata contra maiorē ⁊ tunc aut in allegati
one cause interuenit dol⁹ aduersarij aut
non.primo casu.aut est lata cōtra absē
tem.⁊ ē ipso iure nulla.ut.l.si pretor.§.
marcellus.ff.ō iudi. Secūdo caū ualida
est sed rescindit per restitutionē in inte
grum uel aliud remedium. ut.ff.de re iu
di.l.diuus.quando aūt contra psentem
est lata dic aliquam esse sed restitutōne
in integrum rescindi. tamen Angelus in
dicto.§.marcellus. dicit uerum quādo
causa ē cum dolo allegata. si autem sine
dolo tunc opus ē rescindi tm̄ per uiā ap
pellationis.ut patet in.c.cum dilecta.ō
Rptis.⁊ in.c.cū bertoldus. de re iudic.
Et de intellectu dicti.§.marcellus. dice
tur.j. Aduerte tamen q hec dicta Bar.
recipiunt duplicem limitationez.primo
hec procedunt nisi lata esset sententia p
libertate tunc enim ē aliqua.non obstā
te falsitate cause allegate.ut dicit textus
no.ff.de dolo.l.si dolo.aduerte tn̄ quia
ille tex.loquitur quādo fuit lata p aliuz
q per aduersarium.ideo cogita si proce
deret quando per aduersarium allegare
tur.Secundo dicas hec dicta Bar.proce
dere nisi ipe tutor confessus fuisset iniu
ste sententiā obtinuisse quia tunc omni
caū sententia nulla fuisset adeo q ex ea
non oritur actio nec pōt peti executō.ut
notanter uoluit Inno.de immuni. eccle.
c.q̄a plerīq.circa fi.pme colū. ¶ Quid
aūt si lata esset sententia propter falsam
cāz allegatā.cui quidē allegationi cōsen
serunt aduersarius ⁊ iudex.dicas hoc ca
su no.sm Inno.in.c.grauis. extra depo
siti.idem dicit in.c.cum olim.de re iudi
ca.q talis consensus non impedit quin
si contra eum pretextu sententie solutuz
est.conditionez ex iusta causa repeti pos
sit.⁊ pro hoc ē casus notabilis licet In
no.non alleget.in.l.cum a te.ff. de dolo.
sm quam intellige dictum Inno. Item
hec sententia Bar. procedit in diffinitia
secus in interlocutoria parui preiudicij
quia ⁊ si illa pretextu false cause allegate
lata sit nedum a maiore sed etiam a mio
re per restitutionem infringi non potest
sm Inno.in.c.coram felicis. de restit.in
integ.pro quo Bal.dat casum in.l.ait p
tor.§.permittitur.ff.de minori. Si autē
interlocutoria ē magni preiudicij. ⁊ tūc
aut lata ē ex falsa causa a pte allegata.⁊
sit nulla ipso iure uel in effectu. Domin⁹
Raphael cumanus dicit i.l.si is ad quē
ff.de acqui.here.se consuluisse ex dictis
Cy.hoc decidentis.in auten.offerat.C.
de litis contesta.⁊ in.l.consentaneuz.cir
ca fi.C.qūo ⁊ qn̄ iudex.q indistincte nl
la ē ipso iure.⁊ colligitur ex mente Cy.p
l.quas.alle.aliter tn̄ sonant eius vba de
quo tangetur.j. dum tractabimus de in
tellectu.§.marcellus. ¶ Quid autem in
decreto dicendum esset nullum ipso iur
sm late dicta per Bar.in.l.tutor si petit⁹
⁊ in.l.sepe egresse.ff.de tuto.⁊ cu.da. ab
hijs.⁊.l.iuste.ff.de acqui.pos.quod tn̄
intellige sm dicta per Bal.in eodem pū
cto.in.l.ij.C.qn̄ prouo. non ē ne. quib⁹
⁊ illud addas q nedum decretum inter
positum ex falsa cā est nullum ipso iure
pmo si ex causa partim falsa ⁊ partiz va
interpositum sit in totum corruit.Et ita
refert Bal.consuluisse Bar.in.l.certi con
ditō.in.§.qm̄ igitur.ff.si cer.pe.sz certe
⁊ hoc ipse Bar.dixit in.l. si non sortē.§.
si centū.ff.de condi.inde. per illum tex.
licet Bal.non alleget qō dictum cōsonat
rationi quia ⁊ sententia ipsius decreti i
diuidua ē.ff.fa.herc.l.in hoc iudicio.ff.
ne uis fiat ei.l.i.§.hec uerba. Et hec p
cedunt in falsa causa allegata circa ius p
tis.falsa eniz causa allegata circa substā
tiam iudicioꝝ reddit sententiam ipso iu
re nullam.ut.l.si quis obrepserit.ff. de
falsis. ad quod facit tex.no.in.l. in frau
dem.§.quotiens.ff.de iure fisci. ubi ne
dum q sententia lata per falsitatez sit ip
so iure nulla. sed etiam ex dicta falsifica
tione inducitur āmissio cāe. ¶ Secundo
caū principali est dicendum. q aut cau
sā ē a iudice allegata ⁊ in sententia exps
sa.⁊ tunc aut falsitas cāe consistit i facto
⁊ in iure ⁊ dic ut per Bar.in.l. is ad quē
alle.q nulla est.Aut cōsistit in facto tm̄

⁊ tunc est aliqua sed uenit per appellatõ
nem rescindenda.ut.l. preses.ff. de re iu
di.ꝯm Bar.quod dupliciter limita.pmo
nisi sit lata contra factum notoriuȝ quia
tunc ẽ ipso iure nulla.de re iudic.c.inter
ceteras.facit de appel.c.sollicitudineȝ . ⁊
hoc ẽ de mente domini Anto.de bu.i.c.
in presentia.de renun. Scđo nisi falsitas
facti consistat in conditõne quia tũc sen
tentia lata contra propter falsam condi
tionem de presenti ẽ ipso iure nulla.casꝰ
est singularis ꝯm unam lecturã glo .in.l.
qui testamento.ff.de excusa.tu. ⁊ illaȝ le
cturam glo.approbat Inno.in.d.c.in pre
sentia.quod dictum dicit Ange.legistas
ignorare.i.l.qui rome.§.duo fratres .ff.
de uer.ob.sed puto ꝙ tũc non meminit
illius glo. Aut sententia lata est ex falsa
causa consistente in iure ⁊ tunc sententia
ẽ ipso iure nulla.ut.l.i.⁊.ij.C.qñ prouo.
non est ne.⁊.l.i.in pn. ⁊.§.cum cõtra sa
cras.ff.que sen.sine ap.re.⁊.ff.ȯ appel.l.
si expressim.⁊ ȯ re iudi.c.ij.hoc intellige
ubi falsitas talis colligitur ex claro ⁊ ma
nifesto caũ legis. secus si ex similitudine
legis.ut eleganter no.Inno.ȯ appel.c.cuȝ
speciali.circa pn.Item secus si colligitur
ex aliqua extrauagãti ꝯm Bar.ff.de re iu
di.l.cuȝ prolatis.pro quo ẽ casus licȝ nõ
alleget.de fide instru.c.pastoralis. Item
secus si colligitur ex consuetudine ciuita
tis que tñ notoria ñ sit ꝯm Cy.et Bar.in
l.i.⁊.ij.C.que sit lon.consue.⁊ Bal.in di
cta.l.ij.C.qñ prouo.nõ ẽ ne.⁊ in.l.i.⁊.ij.
C.que sit lon.consue.scđm bu.⁊ i.l.i.C.
ut q̄ desũt.aduoca.⁊ uidetur casus nota
bilis.licet ipsi non allegent .in.c.cum ue
nissent.extra de eo qui mit.in pos.cã rei
ser. Item modifica hoc dictum Bar. qñ
causa unica tantum expressa ẽ in sentẽtia
⁊ falsa.secus si due q̄rum una uera ⁊ alia
falsa .quia tunc reiecta falsa sententia su
stentatur ex ea que est uera ut potius ua
leat q̄ȝ pereat.ar.l.quotiens.cũ sy.de re.
dubijs.⁊ ita no.Inno.in dicto.c.in p̄sen
tia.pro quo tamen dñs Anto. dat casuȝ
in.c.per tuas.qui filij sint legi.ubi p euȝ
Item dictũ idem limita nisi talis falsa cã
in iur consistens sit in sententia expressa
cum hac conditione maxime. quia tunc
sustẽtatur ex uera si qua ẽ falsa reiecta ex
uirtute dicte dictionis maxime que taci
te includit .ut.l.i.§. uel maxime.cuȝ sy.
ff.de col.bono.Et hoc est quod notant
uoluit Bar.in.l.ij.§.ignomine.ff.de hijs
qui.no.infa.quod tamẽ intelligas scđm
dominũ Anto.in dicto.c.ex litteris.ȯ re
sti.in integ.qñ talis uera causa ex actis
colligi potest.secꝰ si extra acta .q̇a nullo
modo illa habet sententiam ualidare .p
illum tex.quod nota .Et per predicta di
cit Jo.de ymola.in dicta.l.si is ad quem
fatuum esse iudiceȝ qui in sententia cãm
exprimit . in quo tñ cõmuniter tenet ꝙ
non sit necessaria talis expressio.nisi i ca
sibus no.per Jo.An.in.c.sicut.ȯ re iudi.
⁊ per Bal.in.l.si preses.C.de re iudi.⁊ p
alios legentes i dicto .§.ignomine. ⁊ di
cto.§.duo fratres.⁊.l.properandum.§.
illo.C.de iudi. Ex qua cã lata p̄sumitur
dicenduȝ est ꝙ ex ea que ex actis apparet
⁊ si plures apparerent ex ea lata p̄sumit
que minus preiudicium infert condẽna
to.ad hoc no.per bar .in.l. si quis ad ex
ibendum.ff.de excep.rei iudica.⁊.l.iulia
nus uerũ debitorem.ff.de condi.indebi.
ubi etiam aliquid per glo. ⁊ est tex. pro
hoc in.l.hoc eni.als ne enim.ff.de suspe
ctis tu.Item statur de hijs iudicis decla
rationi.pro quo bal.⁊ ymola hic allegãt
glo.singularem ꝯm eos in dicta.l.si pre
tor.§.marcellus .pro quo tamen recte i
tuenti.ẽ tex.no.licet ipsi non allegent in
l.sed ⁊ si ex utraq̄ȝ. cũ fine.l.precedentis
ff.de euict. Dicit tamen bar.in.d.l. si is
ad quem.alle.addẽdo ad supradicta .ꝙ
si sententia põt aliqua noua causa iustifi
cari quã que in eadem expressa sit iudex
appellationis ex eadẽ causa confirmauit
per.l.ticianus.ꝙ cum eo.que scđm eum
est no. ¶ Aduerte tamen quia bal.in.l.
i.C.de condi.indebi.tenuit cõtra.dicẽs
non ob.dicta.l.ticianus. quia ibi in fine
non erat expressa falsa cã in sententia sed
incongrua.unde quia ẽ ita magnũ uiciũ
sicut quãdo falsa expressa est merito ap
pellationis iudex ex nouo illaȝ infirmat
in caũ illius.l. que opi.uera est quo ad i
tellectũ illius.l.ut ibi patet.sed non quo
ad reprehensionem dicti bar. Manifestis
simum enim est diffinitiuam sententiam
ex nouiter inductis in causa appellatõnis
confirmari posse.C.de appel.l.eos.⁊.l.p
hanc.C.de tempo appel.cum sy. Iteȝ di
cta in tercio membro principali p̄cedũt
dum falsa causa a iudice sigillatim est ex
pressa in sententia absq̄ȝ reductione ad
acta.nam si falsa causa seu error colligit
facta relatione ad acta tũc an ex hoc sen
tentia reddatur nulla uel ueniat rescindẽ
da fuerũt opiniones quibus tñ reiectis
dicas ꝯm Bar .in.l.i.C.ȯ erro.cal.ꝙ aut
sententia expresse refertur ad acta .⁊ tũc
si facta dicta relatione colligitur falsa cã
aut error sententia nulla ẽ. ut.l.i.§.i.ff.
que senten.sine ap.re. Idem ẽ ⁊ si exp̄sse
ad ea se nõ referret tamen ad ea de iuris
necessitate referri debeat. utputa senten
tia ad libellum.ut.C.ȯ fideicom. liber.
l.fi. Aut non est facta expressa relatio. ⁊
tunc sententia non est nulla. ut.l. preses
ff.de re iudica. Ex qua distinctione infe
ras contra elegans dictuȝ Inno.in.c.qm
contra falsã.de proba. ubi si iudex dicit

ꝙ per.a.⁊ b.probatum eſt mutuuꝫ ideo
condemnamus ⁊c. ꝙ licet ex actis appa
reat dictam probationem non eſſe factaꝫ
ualet tamen dicta ſententia .quod dictũ
ut uides eſt contra primum membrum
diſtinctõnis Bar.igitur dubiũ. Bal.autẽ
ubiq; tenuit.ſ.in dicta l.i.⁊.l. prolatam
C.de ſen.dictũ Innoc.pro quibus facit
quia talis ſententia uidetur lata contra
ius litigatoris non autem contra ius cõe
ideo eſt ualida ut ſupra dictuꝫ ẽ.quo ar.
utitur Jo.ð ymola in.l.ſi is ad quẽ.alle.
nunc tamen de facili reſpondeť q; iſtud
quod dicitur contra ius litigatoris tene
ri debet intelligi niſi tale ius ſit notoriũ
ut ſupra dictum eſt. cum aũt notoriũ re
ſultet ex actis.ut no.Inno.in.c.inſinuati
one ex finalibus uerbis. extra de appell.
ergo hoc non obſtat.⁊ ideo ipſe Innoc.
in.c.cum bertoldus.in glo.ſuper ṽbo cõ
ceſſimus.de re iudi.per illum tex.uideť
mutaſſe opi.in contrarium. Ponit enim
ſuper hoc dicto duas opiniones. Una
eſt ꝙ illud dictum ſuum in.c. qm̃ cõtra
falſam.non procedit in ſententia lata in
beneficialibus ⁊ ita reſpondit ad dictuꝫ
c.cum bertoldus. Scðo ⁊ ultimo dicit i
diſtincte falſum eſſe quod ipſe dixit in
dicto.c.qm̃ contra falſã.⁊ ideꝫ tenet Jo.
an.in.c.i.de ſen.excõ.li.vj. in nouella.fa
cit qð no.in.l.qui filiuꝫ.in glo .ff.ad tre
bel.⁊ Bal. in auten.ex teſtamento.C.de
collat]. Dicit tamen ymola in.l.ſi is ad
quem.alle.ſaluando dictum Innoc.in.c.
qm̃ contra falſam.ꝙ licet ſententia ſe re
fert ad acta dum tamen non conſtaret ð
manifeſto errore procedit dictuꝫ Innoc.
in.c.qm̃ contra falſã.quod fuit de mẽte
Anto.de bu.licet ipe non alleget in.c. in
preſentia.alleg.⁊ poſuit in.c.ab excõmu
nicato. de ℞ptis. quod dictũ exemplifi
cat ſi iudex diceret quia non cõperimus
probatum fore ideo abſoluimus .⁊ licet
eniꝫ poſſet ex actis apparere ꝙ probata
fuerit actoris intentio ꝙ tamen forte q;
iudex ſe mouit ad non credẽdum illis te
ſtibus aliqua cauſa que in actis redacta
nõ eſt qua iudex ſe mouere põt.ut elegã
ter dicit glo.in.l.quotiens .§.qui dolo
ff.de proba.⁊ q̃ta fides adhibẽda ſit te
ſtibus in iudice conſiſtit ⁊ eius arbitrio
ut.ff.de teſti.l.iij.§.tu mag] Et aduerte
ad id quod dictum eſt.ſ̃.ſententiam nul
lam iuſtificari poſſe in cauſa appellatõis
ex actis nouis. Quid autem eſſet ſi ad
uerſus ſententiaꝫ implorata eſſet in inte
grum reſtitutio.an ad iuſtificationeꝫ ſen
tentie ex nouis actis uel antiquis ꝓcedi
debeat. Raphael cumanus colerata rati
one in.l.ſi is ad quem.alle.uideť ꝙ etiã
ex nouis actis iuſtificari poſſit q; ſi hoc
eſt quando ad impugnationem ſentẽtie
intentatur uia iuris cõis. ut eſt appella
tio multomagis eſſe debeat duꝫ intenta
tur ius ſpeciale ut eſt in integruꝫ reſtitu
tio. Aduerte tamen .quia iſta ſua oppo
ſitio ẽ contra Bar .licet ipſe hoc non po
nat in dicta.l.i.C.de ſenten.aduer. ſucũ
latis.in fi.⁊ que ſit uerior.j.diceť. ¶ Ul
timo aduerte pro intellectu.§. marcellꝰ
de quo dixi.ſ̃.Jlle enim.§.habet ſepteꝫ
intellectus principales quoruꝫ quatuor
ſeu quinq; poſuit Ange.in.d.§.duo fr̃es
Primus eſt ꝙ in caũ illius.§. ſentẽtia ſit
aliqua ueniat tamen reſcindenda .⁊ hoc
per illud uerbũ tex.ibi querelaꝫ ⁊c. Iſte
fuit unus intellectus glo. ibi ſi eniꝫ iuriſ
conſultus prouidet iudicem ſuper execu
tione deputatum querelam admitteť de
bere.ergo dicta ſententia fuit aliqua.ap
pellatione enim querele cõtineť remedi
um reſciſorium.ff.de inoffi.teſta.l.i.ſed
non obſtat.quia uerbum querelam etiã
ſub ſe nullitatis beneficium comprehen
dere poteſt.ut patet ex no.in.l quere la.
C.de falſis. Unde tamen dictũ uerbum
ad utrunq; poſſit adaptari.adaptari eni
debꝫ ut paciatur ſubiecta materia .ar.ff.
loca.l.ſi uno.in p̃n.In materia aũt dicti
§.marcellus potius adaptari debet uer
bum querela ad nullitatis beneficiuꝫ q̃
ad aliud quod patet per uerbum ſciens
in eodem.§.poſitum. Si enim dicemus
ꝙ ſententia lata contra abſentem ex alle
gationibus falſo factis non eſſet nulla ſꝫ
ueniret reſcindenda.ergo idem eſſet hoc
caũ ut eſt quando allegationes cũ dolo
facte fuerunt quod ẽ abſurdum. Scðus
intellectus fuit Inno. in.c.cum in iure.ð
offi.iudi.deleg. dicentis ꝙ ibi ſententia
erat aliqua ſed ideo executor executionẽ
ſuſpendebat .quia pendebat appellatio
Iſte intellectus uidetur dupliciter falſus
Primo quia dicit ſententiam in caſu illo
fore aliquam quod eſt cõtra ſupradicta
Scðo quia dicit appellationem pendere
quod ſimiliter ẽ falſuꝫ quia hec eſt diui
natio ad illum tex.quod ẽ miſeroꝝ refu
gium.ut dicit glo.fa.her.l.filium quẽ ha
bentem. Tercius fuit intellectus Inno.
in.c.decetero.de re iudi.dicentis ꝙ ubi
coram iudice ſuper executione deputato
opponitur ſententiam fore nullam uel re
ſcindendam fore is eas probationes ad
mittere tenetur .non ut ipſe pronunciat
ſꝫ ut ſuperiori referat Et hunc intellectũ
ipe ſecutus eſt in dicto.c.cum dilecta.ſ̃.
alle.⁊ in dicto.c.cum bertoldus.de re iu
di.⁊ in dicto.c.cum grauis. qui ꝓcedit
quo ad dictum.§. non autem ꝙ ex hoc
declareť an ſententia fuerit nulla uel ali
qua. Et ideo q̃rtus intellectus fuit Bar.
in.l.is ad quem.alleg.⁊ in.l.diuus de re
iudi.quem ſecuti fuerũt Bal.⁊ Angelꝰ in

dicto.§.marcellus.⁊ ibi sentit glo.ꝙ sen
tentia fuit nulla propter falsas allegatõ
nes falso factas per presentem contra ab
sentem qui etiam intellectus bonus ẽ ut
patebit ex dicendis. Quintus fuit Ang.
in dicto.§. duo fratres capiẽs totam le
gem dicendo ꝙ in pͥn.l.si pretor.sentẽtia
erat aliqua ut patet per tex. ibi ne eluso
ria.⁊c.⁊ in fi.principij. merito tũc execu
tor non admittit tunc probationes ĩ con
trarium cum sententia transiuerit ĩ rem
iudicatam ut patet in tex.dum dicit qui
de iudicato cognoscat.⁊c.⁊ demum sub
dit in.§.marcellus.ꝙ si allegetur cõtra ab
sentem pronunciatum fore ex allegatõni
bus falso factis per presentem.iudex sup
executione deputatus has probationes
admittat per quas sententia nulla reddi
tur ut ad pretorem remittat sententiãtẽ
⁊ merito qꝛ hec sententia erat nulla.⁊ iõ
admittuntur probationes super nullita
te coram dicto executore.per ea que no.
Bar.in.l.iij.§.condemnatum.ff.de re iu
di.⁊.l.a diuo pio.in pͥn.eo.ti.⁊ in.l.cum
fideicõmissum.ff.de confes. Demum sub
ditur in.ṽ. paulus notat. ꝙ si allegetur
sententiam nullam esse propter allegatõ
nes falso factas per presentem contra ab
sentez ex probabili ⁊ necessaria causa. ut
puta reipublice uel sy. Executor hijs ad
missis non tm̃ denegare poterit executõ
nem sententie eam petenti sed etiam pro
nunciare dictam sententiam per superio
rez latã fore nullã. ⁊ sic in hoc.§.marcel
lus a.ṽ.paulus aduersatur. quia ĩ pͥmo
caũ loquitur quando absens erat ex cau
sa uoluntaria.quo caũ executor poterit
admittere probationes super nullitate ñ
tamen ut pronunciet sed ad superiorem
remittat. In scõo casu non tm̃ eas pote
rit admittere sed ⁊ pronunciare sententi
am nullam.⁊ per hoc dicit ipse Angelus
intelligis casus illius peregrini et singu
laris.§.qũo nunꝙ̃ intellexisti. ¶ Aduer
te quia iste intellectus non procedit.pri
mo quia contra regulam cõmunem qua
cauetur ꝙ inferior non infringit sententi
am superioris ut.ff.de mino.l.minor au
tem magistratus.ff.de arbi.l.nam ⁊ ma
gistratus.extra de maio.⁊ obe.c.cum in
ferior. Item alia ratione non procedit si
quis recte intueatur uerba in principio
illius.l.ubi pretor ponit̃ pro eo qui pro
tulit sententiam.iudex autẽ ꝓ eo qui exe
cutioni mandabat. Demum in.ṽ.pau
lus notat.iurisconsultus non dat ptãtez
pronunciandi sententiam nullã iudici su
per executione deputato sed priori iudi
canti. unde uidetur ꝙ pretor hanc noti
onem habeat demũ cũ ad eũ per iudicez
super executione deputatum remisse sũt
probatõnes super nullitate.⁊ hoc modo

intellexit Bar.istum tex.licet Ange.non
fuerit recordatus.in dicta.l. a diuo pio
allegando Inno.in dicto.c.decetero per
quem uidetur istũ singularem intellectũ
Ange.non procedere. Sextus fuit intel
lectus Bar.in dicto.§. marcellus ꝙ.ṽsi.
paulus notat.ponat nouũz casũ.s. ꝙ sen
tentia lata cõtra absentẽ ex probabili cã
⁊ necessaria sit nulla ipo iure si ptor hoc
impedimentũ sciat.si autem ignoret der̃
condemnato in integrũ restitutio.ff.õ re
iudi.l.quesitũ.faciunt que no.in.l.iij.ff.
de in ius uoc.per Bar. ⁊ ita exponantur
ille due alternatiue in fine tex. posite.s.
dicentis aut actionem in eũ denegandaz
uel pretorem exequi iudicatum nõ debe
re. Uel ⁊ septimo ₰m eũ prima pars alt̃
natiue intelligitur quando petebatur ex
ecutio per actionem iudicati uel in factũ
que oritur ex sententia ₰m.l.miles.§. iu
dicati de re iudi.Scõa pars alternatiue
intelligitur dum petit̃ officio iudicis. ⁊
hos duos intellectus tanꝙ̃ magis conso
nantes littere potes tenere.ad.ṽ.paulus
⁊ ad.ṽ.marcellus.reiectis alijs. Octauus
quẽ posuit Cy.in.l.consentaneuz.C.qũo
⁊ qñ iudex. dicendo diffinitiuã sententi
am non posse retractari in casu dicti.§.
marcellus.per obreptionem ptori factã
nisi in ea interueniat dolꝰ interlocutoria
aut dũmodo iudici obreptuz fuerit siue
cum dolo siue sine dolo retractabit̃.ad
primũ inducebat.l.fideiussor.§.in omni
bus.ff.manda. ad scõm iura loquentia
de decreto nullo ex falsa cã interposito
qui intellectus non procedit. quia si fue
rit dolus in caũ dicti.§.marcellus.sentẽ
tia est nulla.unde non ẽ opus retractatõ
ne.ar.l.nam ⁊ si sub conditione.ff. de in
iusto rupto. si aũt dolus non interuenit
tunc male dicit quia nemo retractat̃ per
restitutionẽ in integrũ. ut.s̃.ẽ dictum. ⁊
probatur in.l.diuus.ff.de re iudi.posita
tamen cõi sententia ꝙ uera. debes eã du
pliciter limitare.vz ꝙ.§.marcellꝰ. fallit
primo in sentẽtia excõmunicationis que
cum in maiori reuerentia habenda sit li
cet lata sit ex allegationibus in absentez
falso factis aliqua ẽ ₰m Ange. notabilit̃
in dicto.§.duo fratres.allegando.c.per
tuas.de senten.excõ. ⁊ quod no.in.c. ex
parte.de offi. ordina.xxj.q.iij.c.i.⁊ ij. ⁊
notabilius limita dictuz.§.marcellus.ꝓ
cedere quando obtenta est sententia ꝑ
aduersariuz falso allegantẽ.secus si falso
obmittat ius absentis allegare. qꝛ tunc
an sententia sit nulla uel̃ aliqua. Inno.re
peritur contrarius.nam in.c.si duobus
de appell.tenuit sententiam ualere. ⁊ ad
hoc facit qõ no.per Bar.C. de satisda.l.
unica.sed in.c.fi.extra de accusat. tenuit
sententiam esse nullam si obtenta est in

absentem per obmissionem iuris absen
tis falso factam per presentem ad hoc al
legando dictũ.§.marcellus. ueritamen
putat Ludouicus qd dicit in dicto.c.si
duobus.quicquid ibi dicat Anto.de bu.
quia dictum suum in dicto.c.fi.non pro
batur ex dicto.§.marcellusc.um aliud ⁊
longe magis sit delictum cõmittendo q̃
obmittendo.ut.l.si mora.ff.solu.ma.de
proba.c.i.C.de eden.l.i.§.fi. unde non
uidetur doluz cõmittere is qui iura par
tis aduerse obmisit.l.diuus.ff. ad sill.
Preterea quis non tenetur contra se alle
gare iura partis aduerse cum iure utatur
ad hoc extra.de electi.c.cum ecclesia uul
terana posses tamen dictum Inno.in di
cto c.fi.seruare in usurario qui cõtra se
instrumenta edere tenetur.ut in clemen.
i.de usuris.cum eo cañ in sui odium hec
instrumenta allegare obmittat exquo te
netur sententia pro eo lata sit nulla. Un̄
cogita ⁊ quando sententia lata est ex fal
sa causa in mente iudicis retenta.dic per
glo.⁊ docto.maxime per Imol.qui latis
sime disputat.in.l.seruo inuito.§.cuz p
tor.ff.ad trebel.que nota.

Sed an iudex possit suam sen
tentiam corrigere Et s̃m Jo.de
ymola.in.l.iudex.ff.de re iudi.
uidetur ꝙ sic.quia s̃m Ange.in dicta.l.
iudex.pacta ⁊ clausule que apponunt̃ in
eodem contextu orationis siue apponan
tur in principio siue in medio siue i fine
uidẽtur inesse dispositioni sicut si ab ini
cio essent apposite.l. si testamentum.C.
de insti.⁊ substi.sub conditi.fa.⁊.l.lecta
ff.si cer.pe.ṽ.dicebam. ⁊ pro hoc uidet̃
glo.ordinaria quam ibi tenet Archy. in
c.predicator.xvj.q.i.ubi dicit glo. ꝙ ua
let hec sententia condemno ticium ꝑmo
absoluo.facit.l.stichus.ff.de manumis.
testa.⁊ de here.instit.l.ita scriptum ẽ.⁊
alia glo.non tamen sic expressa.xj.q.iij.
cum ergo sint in opi. etiaz contrarijs sta
ri debet ultime.ut est glo.no.in.l. q̇ fili
um.ff.ad trebel.Item facit quod habet̃
in.l.i.§.fi.ff.de stipu.ser.coniuncta.l.ↄ
tra iuris ciuilis regulas.ff. de pact. in q̇
bus patet.ꝙ licet seruus non possit p̃iu
dicare domino post actionem quesitam
ut ibi.tamen istud intellige.nisi inconti
nenti uelit preiudicare.ut dicta.l.i.§.fi.
Et hoc uidetur uelle spec.in ti. de arbi.
§.fi.ṽ.licet autez.ubi plus uidetur uelle
spec.ꝙ etiam post actum sententie perfe
ctum ⁊ consumatum possit se corrigere
dum tamen incontinenti hoc faciat.ar.
eius quod dicitur in simili de teste q̇ po
test corrigere incontinenti dictum suum
in.c.preterea.de testi.cogen. ⁊ ar.l.lecta
ṽ.dicebam.alle. Et ad predicta põt alle
gari glo.in.l.item labeo.ff.fa.herci. que
dicit saluo quod.j.dicam. In contrariũ
quia euolat emissum in reuocabile ṽbuz
ut habetur in.§.fi.xliij.dis.⁊ facit.l.iu
dex.ff.de re iudi.Potes sic dicere.aut iu
dex ex interuallo uult adicere sentẽtie ali
quã clausulã.⁊ clarum est s̃m omnes ꝙ
non põt si per illaz uelit corrigere aut im
mutare sentẽtiam.ut.l.iudex.ff.de re iu
di.saluo eo quod dicitur de expensis in
l.paulus.ff.de re iudic. quia tunc prop̃e
id non uenit ad immutationem ⁊ correc
tionem sententie sed potius ad quoddã
additamentuz. Aut iudex uult aliquam
clausulam adicere incontinenti ad corre
ctionem uel immutationem sententie.⁊
tunc aut uult illam adicere post sententi
am habitã ꝓ perfecta et absoluta ⁊ hoc
cañ non potest.per dictã.l.iudex.hoc ui
detur uoluisse Bar.⁊ etiã Ange. licz spe.
uoluerit contrariũ in dicto ti.de arbi.§.
fi.ṽ.licet aũt.sed uidetur ꝙ non bene qꝛ
eius dictum nullo iure probatur ꝑmo ui
detur potius contra dictã.l.iudex.alleg.
nec iura per eum allegata hoc probãt qꝛ
non est bonum simile de teste ad iudicez
quia testis deponit dictum suũ uerbote
nus licet redigatur in scripturam nec in
depositione eius requiritur tanta solem
nitas sicut in sententie prolatione.ideo
posset facilius testis corrigere dictũ suũ
incontinenti anteq̃ loquatur partib⁹ ut
dicto.c.preterea.Judex autem cũ magna
solemnitate ⁊ magna deliberatõne debz
uenire ad prolationem sententie.ut patz
in.l.i.⁊.ij.C.de senten.ex peri.reci. Aut
uult aliquam clausulã adicere anteq̃ sen
tentia sit habita pro perfecta ⁊ absoluta
⁊ tunc.aut talis clausula uenit ad modi
ficationez tunc uidetur ꝙ possit dictam
clausulã adicere.⁊ hoc claꝝ quãdo in cõ
textu eiusdem orationis adicit uere uł in
terpretatiue.ut quia dicit in iudicio cõi
diuidundo adiudico talez fundũ tali sal
uo eo quod.j.dicam.nam si postea adi
ciat etiam in alia oratione de seruitute
uidetur ꝙ possit.per tex.cuz glo.in.l.itẽ
labeo.ff.fa.her. si aũt hec uellet in diuer
sa oratione ⁊ non in contextu eiusdẽ ora
tionis uere uel interpretatiue tunc ẽ ma
gis dubiũ.nã glo.a contrario sensu i.d.
l.itẽ labeo. alle.uidetur uoluisse id fieri
non posse.⁊ apertius in.l.terminato.C.
de fruc.⁊ lit.expen.Sed forte de iure ue
rius est oppositum.nam exquo fit incon
tinenti adiectio predicta anteq̃ sentẽtia
sit habita ⁊ perfecta ⁊ absoluta.uidetur
ꝙ censetur inesse ⁊ habeatur perinde ac
si ab inicio esset posita exquo uenit solũ
ad qualificandum sentẽtiã.ar.l.lecta.cũ
sy.ff.si cer.pe. ⁊ facit quod habetur i.l.
si uinarum.C.de serui.ur.pre. ⁊ ita intel
ligatur dicta.l.itez labeo.nam si ex inter

uallo uellet adicere clāz pure adiudica t
oni prius facte non po[illegible]et Si aūt clau[illegible]u
la que adicitur uenit ad correctionez uel
immutationem sententie tūc forte possz
dici ꝙ aut opponitur in eodem contextu
orationis aut non. per notata in simili in
l.exceptionem.C.de proba. ⁊.l.et si q̊dē
C.de excep.plus tamen placet sic.ꝙ aut
in contextu orationis detegit᷑ .⁊ apparet
iudicez ex lapsu lingue errasse .⁊ sic in eo
ꝙ processit ⁊ dixit nullatenus consensisse
⁊ tunc ualet dicta adiectio saltim in ordi
nario per glo.dicti.c.si predicator.alleg.
Sed in delegato esset magis dubium. fa
cit ad predicta quod no.Jo.an.in.c.ij.d̊
purga.uulga.sed si uelles tenere idem in
delegato dicas ꝙ quādo iudex ex lap su
lingue dixit qd̊ non habuit in mēte .ꝙ il
lud non facit finire iurisdictionē iudicis
nec iudicem fungi officio suo .secus quā
do dixit ꝙ uoluit licet putauerit se bene
dixisse ⁊ errauit quia tunc consentit licz
causa sit putatiua.ut per totū tituluz de
condi.inde.ff.⁊.C.⁊.l.nunq̄ nuda.ff.de
acqui.re.do.⁊ quod no.in.l. elegant᷑.ff.
de dolo. Aut id non detegitur nec appa
ret iudicem ex lapsu lingue errasse. ⁊ tūc
aut ex uerbis clausule redditur sententia
conditionalis ⁊ suspensiua ⁊ tunc possit
adici .unde non curo an iudex dicat si ti
cius ex forma statuti ueniat condemnan
dus in centum ex tali causa ipsuz condē
no in centum.an uero econtra dicat con
demno ticium in centuz si uenit in dicta
q̄ntitate condemnandus ex forma statuti
per.l.i.§.biduū.ff. quando appel.sit. ⁊
hoc tenet Ange.in dicta.l.iudex.licz bar.
post Jac.de bellouiso.in hoc faciat diffe
rentiam .Et per predicta etiā uidetur ꝙ
si iudex dicit condemno ticium in centū
nisi probauerit se soluisse.j.decez dies ꝙ
ualet dicta sententia tenendo ꝙ dicta di
ctio nisi faciat conditionem suspensiuaz
⁊ non resolutiuā.ut.l.quibus diebus.§.
quidam ticio.ff.de condi.⁊ de.hec enim
est benignior interpretatio.sicut in ultis
uoluntatibus potius q̄ in contractibus
cū per illam magis faueatur reo.ut.l.ari
anus.ff.de act.⁊ ob. ⁊ ideo potius debz
presumi.ar.notatoꝝ per Bar. in.l. cente
simis.§.fi.ff.de uer.obli.⁊ glo.in.l.obli
gationū fere.§.conditio.ff.de act. ⁊ ob.
que dicit ꝙ iudex in euentum conditōis
potest resoluere sententiā condemnatori
am.potest dici ꝙ illa glo.non loquat᷑ in
sententia diffinitiua sed in sententia iter
locutoria excōicationis ẜm Jo.de ymola
que facilius potest mutari q̄ diffinitiua
l.ꝙ iussit.ff.de re iudi. ⁊ sentit Jo. an.in
additioni.spec.in ti.de senten.§.species
v̊.quid si iudex precepit . Et eodem mo
do potest responderi ad dictū spec. nūc
allegatum.⁊ Jo.an.quia loquitur in sen
tentia precepti de soluendo que de se est
interlocutoria licet quo ad quid habeat
uim quandoq̄ sententie diffinitiue.facit
quod no.in.l. cū non solū.§.necesse .C.
de bo.q̄ libe.⁊ dato ꝙ loqueretur i diffi
nitiua potest dici ꝙ dictio nisi in actu sē
tentie faciat conditionez sicut in ultimis
uoluntatibus. nō resolutionē sicut in cō
tractib⁹ . Item dixit Bar.in.l.iudex.ff.d̊
re iudi.ꝙ si iudex delegatus per errorem
facti sententiā ferat non dicetur functus
officio suo ymo sententia nulla existente
poterit nihilominus iterato pronunciar᷑
allegat Inno.in.c.i. de re iudi. sed certe
si bene ponderentur eius uerba ibi non
loquitur in sententia .sed in facto alieno
extraiudiciali puta ꝓuisionis de benefi
cio.unde ipse idem Inno.in.c.ex litteris
de offi.dele.absolute uoluit ꝙ sententia
nulla qualitercunq̄ per errorez facti fini
at iurisdictionem delegati.secus dicit in
factis ⁊ alijs preter sententiā .⁊ ponit ex
emplum de delegato ad prouidendū de
beneficio.nam in illo ut beneficium p̊nci
pis debitū sortiatur effectū latior fit iter
pretatio.in.l.fi.de consti.prin. Archyd̊.
autem xxxv.q.ix.§.i.dicit an delegatus
possit corrigere seu mutare sententiaz .q̊
dam ut Jo.de fa.dixerunt ꝙ sic. ꝑ decre
talem qualiter.de accu.Sed Laurentius
dixit ꝙ delegatus hoc nunq̄ pōt per.l.si
ut proponis.C.quo ⁊ qñ iudex .⁊ idem
sentit Ber.non obstat dicta decretalis q̄
liter.quia ibi nondū tulerant sententiaz
sed errauerūt in processu illi generales le
gati .unde inquirendū unde mutare po
tuissent si errassent ut ibi no.⁊ ꝙ nōduz
esset ibi lata sententia patet ex tex. ipius
decretalis ẜm Inno.uel potest dici ꝙ est
speciale in causa inquisitōnis ꝙ possit ꝓ
cedi lite non contestata.ar.extra de offi.
ordi.c.graue. uel ibi non reuocauerūt iu
re suo sed de mandato pape. quod tñ p̊
us dictum ē plus placet Archy. ⁊ credit
uerius ⁊ sententiā Lauren.quā ipe sequi
.tur.⁊ sequitur Goffre.in summa de re iu
di.§.diffinitiua. uel etiam dixit ꝙ si iu
dex delegatus semel ꝓnunciauit diffini
tiue ⁊ eius sententia nulla ē impetrabit᷑
a superiore ex integro iudicari.C.de sen.
ex peri.reci.l.i.⁊ per aliuz iudicē.C. quo
⁊ qñ iudex.l.si ut proponis.Jo.de ymo.
in.l.iudex.ff.de re iudi. querendo de de
legato qui tulit sententiam nullā an fini
atur eius iurisdictio.dixit ꝙ quidam ut
Ange.dixerunt ꝙ hoc fallit ꝙ non finia
tur eius iurisdictio p̄mo in delegato a
principe quia ille poterit iterato iudica
re sicut quilibet ordinarius.ar.l.a iudice
C.de iudic.sed reuera non reperitur hoc
clare expressum. quia in dicta.l.a iudice

hoc non dicitur.nam licet delegatus ꝑn
cipis habeat multa ſpecialia quia poſſit
ſubdelegare ⁊ etiã ſniaȝ ſuã exequi nõ ta
men reperitur hoc expreſſum ꝙ poſſit ď
nullitate pronunciare ⁊ ſic uidetur ꝙ re
maneat ſub regula.l.iudex.ff.de re iudi.
tamen hoc non ẽ ſine ſcrupulo. Item fal
lit ſm Ange. in delegato per inferiorem
a principe ad uniuerſitatem cauſaꝝ quia
etiam iſte equiparatur ordinario. per.l.
i.§.fi.ff.qui ⁊ a quibus. ibi tamẽ loqui
tur quo ad poteſtatem ſubdelegandi nõ
quo ad effectuȝ corrigendi .aut de nouo
iudicandi.nam hoc etiaȝ non eſt ſine du
bio .Tercio fallit etiã in delegato ab in
feriore a principe ad unã cauſaȝ tm̃ ſi tu
lit ſententiã nullaȝ cõtra formam reſcrip
ti quia tunc non dicitur functus officio
ſuo.⁊ ideo iterũ poterit pronũciare ſicut
⁊ arbiter.l.quid tamen.in ꝑn.ff.de arbi.
ſm Iac.de are.⁊ Oldra. ut refert Ange.
in.l.iudex.alleg.⁊ ſequitur Bartholo.de
ſalx.in.l.ſi ut proponis.alle.C.qũo ⁊ qñ
iudex. Et pro hoc etiam facit quod no.
Bar.ibidem .ubi etiã hoc uidetur de mẽ
te ſua. ⁊ per hoc patet ꝙ leges dicentes
ꝙ delegatus qui tulit ſententiam nullaȝ
iterato non iudicat debent intelligi quã
do ſeruata forma delegationis iudicauit
ſed propter illud accidens ſententia eſt
nulla ut quia iudicauit parte abſente nõ
contumaciter uel die feriata. ⁊ ita intelli
ge dictam.l.ſi ut proponis. fallit etiam
ſm Bar. quando per errorem facti ꝓnũ
ciauit .ſed hoc non procedit ut.ſ.fuit di
ctum. ¶ Sed an delegatus ſuper cauſa
nullitatis poſſit ſententiaȝ ſuã reformare
ſi hoc petatur .nam uidetur ꝙ ſic.per.l.
abſentem.C.de accu.iuncto eo quod no
tat Bar.in.l.ſi ut proponis. In contrari
um facit quia iuriſdictio delegata ẽ ſtric
ti iuris.extra ď offi.dele.c.p.⁊.g. ⁊ ſic ui
detur ꝙ ſolũ poſſit ſe intromittere ď eo
quod eſt ſibi commiſſũ .⁊ hanc partẽ te
net Bar.de ſali.in dicta.l.ſi ut proponis
dicens contraria procedere in ordinario
Et aduerte quia contra ſuum dictum fa
cit quod no.Inno.⁊ Hoſti.in ſimili in.c.
ut debitus.extra de appel.⁊ ibi ꝑ Io.an.
in glo.circa fi. ubi dicũt ꝙ delegatus ſu
per articulo appellatõnis ab interlocuto
ria pronunciet bene appellatuȝ ⁊ male iu
dicatum poterit de cauſa cognoſcere ſiñ
noua cõmiſſione ď cauſa principali ſicut
⁊ poſſet ordinarius qui cognouiſſet ď di
cta appellatione ab interlocutoria ſcõm
ſui naturã ſed ſua natura eſt quia deuol
uit negociũ principale ſi ſit bene appella
tum .ut dicto.c.ut debitus. ⁊ ſic uidere
tur in propoſito ꝙ tenendo opi.gloſe ⁊
Bar.uideatur dicendum ꝙ intelligantur
dicta cauſa nullitatis cõmiſſa ſm ſui na

turam. Io.uero an.in dicto.c. ut debitꝰ
dicit inſpiciendum formã delegatiois. ⁊
ſic forte uoluit ꝙ aut cõmittatᷣ cauſa ap
pellationis cum ſuis coherentibus depẽ
dentibus et emergentibus et cõnexis di
cte appellationis ab interlocutoria ⁊ tũc
non intromittit ſe ulterius . aut dixit cõ
mittimus tali ut faciat iuſticiã .⁊ tũc q̇a
hec uerba ſunt pregnãtia forte uoluit ꝙ
tunc procedit dictum Inno.niſi dicas ꝙ
illa uerba debeant referri ad petitionem
partis.ar.l.ſi defenſor.§. qui interroga
tus.ff.de interrog.act.tamen forte prop
ter multiplicationem litium euitandam
ad quam ſuperior in dubio uidetur intẽ
dere.ar.l.terminato.C.de fructi.⁊ lit.ex
pen.⁊ extra de dolo ⁊ contu.c.finem liti
bus.In dubio intelligitur ſimplicitᷣ.nec
obſtat dictus.§.interrogatus. quia loq̊
tur de reſponſione que fit per partẽ par
ti.hic ſuꝑ reſpõſione que fit per ſuperio
rem cuius mens in dubio uidetur tunc
euitare multiplicationem litiũ . Et per
predicta forte eodeȝ modo poſſet diſtig
ui in predicta queſtione ut diligẽter attẽ
di debeant uerba ipſius reſcripti ⁊ com
miſſionis.glo.uero.xxxv.q.ix.§.i.ſuꝑ v̉
bo errorem.dicit ꝙ iudex poteſt ſuuȝ er
roreȝ corrigere ſiue ſit ordinarius ſiue ſit
delegatus ſiue in ciuilibus ſiue in crimia
libus cauſis.extra ď offi.deleg .c.in litte
ris.C.qũo ⁊ qñ iudex.l.ſi ut proponis.
ff.de penis.l. diui fratres. niſi ſit lata cõ
tra ordinem iuris tunc poteſt retractari
ab ordinario tm̃.C.de accuſa.l.iiij. ⁊ eti
am a delegato.ut extra de accu.c.qualitᷣ
ſed licet corrigere non poſſit ſententiam
tamen poterit moderari.ff.de offi.preſi.
l.illicitas.§.fi.ſimiliter ſi deceptus tulit
ſententiam poteſt denegare executioneȝ
iudicati.ff.de iudi.l.ſi pretor.in fi.Item
uerba ſentẽtie poteſt mutare dum tamẽ
conſenſus idem maneat.ut.ff.de re iudi.
l.actoꝝ uerba.Iteȝ ſupplere poteſt eodeȝ
die de fructibus.ff.de re iudic.l.paulus.
Item interpretari poteſt ſententiam ſuã
ſi eſt preſes uel procurator ceſaris. ut.ff.
de appel.ab executore.Io. enim ď ymola
in.l.ab executore.ff.de appel.dicit ꝙ mlᷣ
tiplex eſt interpretatio ꝓut colligitur ex
notatis.l.ſi quis operas.ff. ad trebellᷣ.⁊
l.i.ff.de origi.iuris. Nam aliquando ſu
mitᷣ interꝑtatio ꝓ correctione totali. In
terdum ꝓ correctione particulari ⁊ ſic ꝓ
detractione.Interdum pro additõne. in
terdum ꝓ declaratione.Unde poteſt du
bitari. an iudex qui habet ptãtem inter
pretandi poterit omnem interpretatiõȝ
facere.dicendum ẽ ꝙ non. naȝ non pote
rit facere nec primã nec ſcõaȝ.per.l.i.C.
ſenten.reſcin.non poſſe.nec ſimiliter ter
ciam .niſi uelit addere eadem die circa

accessoria.ut.l.paul⁹.ff.de re iudi.Quar
tam aũt que cũ sit in declarando poterit
facere.⁊ ita intelligit᷑.l.ab executor̃.ff.ꝺ
appella.facit quod habetur in.l.heredes
palam.§.si quid post.ff.de testa.Exem
plum potest poni si iudex condemnauit
in.x.libris.nam potest esse dubium aut
intellexerit de decem libris paruoꝝ aut
grossoꝝ inter quas ē differentia.potest
declarare de quibus intellexit licet si nõ
declararet intelligantur de libris paruo
ruꝫ.per id quod habetur in.l.semper in
obscuris.ff.de reg.iuris.per id quod no
tat᷑ in.l.iul᷑.uerum debitorem.ff.de con
di.indebi.Similiter si condemnauit tici
um uiolentias cõmisisse contra sexuꝫ po
terit declarare de qua uiolantia intellex
it de priuata aut publica.cũ armis uel si
ne quis si non declaret intelligitur ꝺ ui
olentia priuata sine armis.ut in.l.interp̃
tatione.ff.de penis.⁊.l.preses.eo.ti.Et
ꝯm glo.in.l.ab executore.alle.preses po
test suam sententiam interpretare.ꝺlega
tus aũt ꝯm glo.in dicta.l.ab executore:
non potest.quod uidetur procedere ꝯm
aliquos nisi esset talis delegatus q̇ possꝫ
suam sententiam demandare executioni
sed hoc non reperitur iure cautum ꝙ de
legatus possit sẽtẽtiã interpretari.ꝓmo
potius oppositum per tex.dicte.l.ab ex
ecutore.a contrario sensu.Si uero loqui
mur de ordinario.tunc si sit ꝓcurator ce
saris uel etiam iudex qui habeat merum
imperiũ tunc poterit suã sententiaꝫ inter
pretari.per dictã.l.ab executore.Sit au
tem sit alius inferior tunc uidetur ꝙ sen
tentiam delegati poterit interpretari.su
am autem nõ poterit.per tex.dicte.l.ab
executore.a cõtrario sensu.¶ Et si dicas
quid ergo tunc fiet ex quo uerba sẽtẽtie
sunt dubia ⁊ sibi non permittitur interp̃
tari.dic ꝙ in dubio ex iuris dispositõne
fieri debebit interpretatio in minoreꝫ ꝑ
tem.per no.in.l.si preses.⁊.l.si de inter
pretatione.ff.de penis.⁊.l.iul᷑.uerũ de
bitorem.ff.de condi.indebi.⁊ de reg.iu
ris.l.in obscuris.per hoc tamen non im
peditur facere taxationem expensarũ.si
talis sit iudex qui potest suam sententiã
exequi.faciunt notata per Jo.an.⁊ glo.
in.c.si quis contra clericũ.de foro cõpe.
si autem non põt suã sententiam exequi
tunc uidetur ꝙ alius iudex ad quem spe
ctat executio sententie poterit illam exe
qui.faciunt que no.per glo.⁊ docto.in
l.episcopalem.C.de epi.audi.Si autem
eiusdẽ tribunalis duo essent iudices un⁹
alterius etiaꝫ impediti non poterit sentẽ
tiam alterius interpretari quia non repe
ritur iure cautũ.l.illam.C.ꝺ col.nisi sui
delegati.ut.s.est dictũ.facit.l.illaꝫ.alle.
⁊.c.cõsuluisti.ij.q.v.Sed quid fiet tũc
si in sententia sunt uerba ambigua ⁊ ma
ior non potest sententiaꝫ minoris interp̃
tari quia non reperitur iure cautum nec
ipse minor.dic ꝙ fiet interpretatio ex iu
ris dispositione in minorem partem.per
id quod supra est dictum.¶ Notarius
autem uerba ambigua per eum in suo in
strumento posita declarare ⁊ interp̃tari
potest.ut expresse dicit glo.iij.i.l.ab ex
ecutore.alle.⁊ in tali declaratione seu in
terpretatione est pars citanda.ꝑ id qꝺ
habetur in.l.de unoquoqꝫ.ff.de re iudi.
facit quod no.per Inno.in.c.olim.de ꝟ
bo.ob.⁊ hoc tenet Bar.in.l.ab executo
re.Et pro hoc an notarius possit suum
erroreꝫ corrigere uel tabellio.uide i Spe.
de instru.edi.§.postremo.ꝟ.sed nunq̇d
confectũ.⁊ per glo.ff.de statu ho.l.si pa
ter mater in corpore.de eq̃li.doti.in p̃n.
Bar.succinte.de reg.iu.l.si librarius.do
minus Ange.in alleg.l.ab executore.in
textu ibi potestateꝫ habuit.sic dicit hic
est melior tex.qui sit in iure.an qui sen
tentiam tulit eaꝫ interpretari possit ⁊ lo
quor quando uerbũ in sententia ꝓlatuꝫ
ē ambiguum.ita ꝙ est ad plures sensus
trahibile.⁊ cõclude ꝙ nullus iudex infe
rior a principe potest nisi sit delegans q̇
sui delegati interpretetur sententiam.ut
l.duo iudices.de re iudi.uel nisi sit ordi
narius habens meruꝫ imperiũ ut hic.sin
autem imperio careat nullo modo.qui
ergo condemnauit accusatum de crimie
in manu ⁊ non dixit de q̈ licet in dubio
intelligatur de sinistra cũ in ea possit mi
nus interpretari tamen poterit de dexte
ra.sed ⁊ tabellio in hijs que pertinẽt so
lum ad se proferens uerbum obscurum
interp̃tabitur illud ut glo.signanter hic
dicit.Bal.aũt in.l.ij.C.de senten.ex pe
ri.reci.ꝙ non poterit fieri interpretatõ
amplius q̃ꝫ semel.per id qꝺ habet᷑ in.l.
quicquid astringende.ff.de uer.obli.§.
nec rursus.Et licet uideretur ꝙ successor
non posset interpretari sententiaꝫ prede
cessoris per id quod habetur in simili.i
l.pomponius scribit si frumentuꝫ.§.fi.
ff.de rei uen.contrarium tamen ē uerum
ꝯm Bar.in dicta.l.ab executore.alle.q̇a
interp̃tatio competens iudici non cõpe
tit sibi ut priuate persone sed ratiõe dig
nitatis quã habet.sed dignitas est eadẽ
⁊ ideꝫ censetur etiã officiũ successoris ⁊
p̃decessoris.l.proponebatur.de iudici.
qua ratione uidetur ꝙ possit interp̃tari
Et ad.d.l.põponius.§.fi.respondet᷑ ꝙ
ibi loquitur in herede qui uere est alia
persona a defuncto licet ficte eadẽ finga
tur.ut in auten.de iureiu.a morien.p̃sti
to.sed ut dixi uere est eadem dignitas ⁊
idem officium predecessoris ⁊ successorꝫ
ideo sec⁹ in successione dignitatis.Bal.

autem de hoc dubitauit ⁊ uidetur tenere
contrarium in.l.ij.C.de sen.ex peri.reci
tan.per no.in.l.pomponius.§.fi. tn̄ po
test responderi ut statim dixi. Aduerte
tamen quia uidetur posse dici opi Bar.
procedere quando fit interpretatio que
uerificari posset in similibus coniecturis
sed ubi fieret eo casu qui consistebat in
mera potestate iudicantis tunc contigit
in casu quem ponit Ange. in.l. ab execu
tore.alle.uidelicet si iudex condemnauit
aliquem ad penam manus tunc uidetur
ꝙ possit procedere opi.Bal. ⁊ hoc forte
uoluit Ange.in.l.ab executore.alle.dum
dixit.ꝙ igitur permittitur ut interpreta
tio quandoq₃ possit fieri per alium quia
non ita consistit in nuda uolūtate ꝙ nō
possit ex coniecturis ul' similibus appare
re quicquid qui iudicauit cōsiderato eo
quod tangitur in glo.que incipit an iur
in dicta.l.ab executore.alle.⁊ cōsiderato
etiam .ꝙ sententia ambigua uenit decla
randa per acta iuxta id quod no.i.l. hec
eniȝ.ff.de suspe.tu.⁊ in.l.ij.⁊.iij.ff. ꝺ sen
ten.que sine certa q̄ti.facit etiam licȝ nō
alleget .in.l.si quis ad exhibendum.ff.ꝺ
excep.rei iudi. al's autem rem secretaȝ in
tentōnis nostre cum nobis solis pateat
nullus alius interpretari potest nisi nos
ipsi.faciunt no.in.l.inter stipulantem.§.
i.ff.de uer.ob. Et per predicta patet ꝙ
successor iudicis ordinarij poterit taxare
expensas quarum taxationem sibi reserua
uit quia uidetur r̄seruasse dignitati ⁊ of
ficio non sibi ut priuato .Si uero delega
tus qui non habet executionem sentētie
taxationem sibi reseruauit tunc delegās
taxabit non ipse quia ista taxatio concer
nit executionem sententie ⁊ non uidetur
sibi reseruasse ut priuate persone .sed ra
tione iurisdictionis quā habebat q̄ erat
eadem cū iurisdictione delegantis. ut.l.
i.§.qui mandatum.ff.de offici.eius cui
manda.ē iurisdi.Et quando iudex male
interpretatur adiecta interpretatione po
test appellari.ut dicta.l.ab executore.qꝺ
uidetur esse contra istud quod dicit Jo.
an.in.c.statutum.§.assessorē. de ℞ptis
li.vj.i uerbo relinquitur .ubi dicit ꝙ ali
q uid relinquitur conscientie alicuius de
ea non potest inferri questio.Sed potes
dicere ꝙ aliud est quādo relinquitur ali
quid conscientie alicuius .quo casu ꝓce
dit quod in dicto.c.dicitur.sed licet tūc
non possit appellari si tamen dicatur cō
scientiam fuisse erroneam .⁊ tunc implo
retur officium superioris ut eaȝ corrigat
uel corrigi faciat uidetur ꝙ hoc fieri pos
sit.ut est glo.ualde no.in clemen.i.de iu
repa.⁊ etiam Bal.in.l.ij.C. de senten.ex
peri.reci. Aliud autem est quando lex ꝑ
mittit interpretari uerba ambigua sentē
tie.quia tunc habet locum quod dicitur
in.d.l.ab executore.alle.nam non ponit̄
tunc simpliciter in conscientia ipsius iu
dicis sed ut interpretetur . unde uoluit
tūc lex ꝙ si ex probabilibus coniecturis
appareat interpretationem esse iniquam
ꝙ illi non debebit stari sed possit appel
lari . ⁊ poterit apparere de iniquitate in
terpretatōnis. Primo ex uerbis sententie
quando non sunt extranea ab interp̄tati
one. Item poterit apparere ex hijs que
gesta sūt in iudicio .⁊ sic ex actis poterit
etiam apparere ex qualitate rei ut si forte
condemnauit in.x.libris paruoꝝ cum ta
mē ex qualitate rei appareat quod mere
batur precium.x.librarum grossoꝝ.facit
quod habetur in.l. semper in stipulatio
nibus.de reg.iuris. Et predicta sunt de
mente Bar.in dicta.l.ab executore.⁊ Jo.
de ymola ibidem.⁊ dicit Jo.de ligna.in
c.olim.de uer.sig. ꝙ interpretatio debȝ
fieri partibus presentibus ⁊ si aliter fiat
non ualet.de testi.c.causā.de priuileg.ca
pi.dudum . Si autem fiat ex certa scien
tia principis de plenitudine potestatis
tunc ualet licet pars non citetur q₂ non
licet ei dicere cur ita facis.xix.dis.c.i me
moria.⁊ ideo ualet etiā si alteri p̄iudicet̄
ut in.c.quando.de censi.Si autē ab alio
inferiori a principe fieret non ualeret.ff.
de re iudi.l.de unoquoq₃. ¶Error autē
iudicis an possit reuocari Bal.in.l.error
C.de iuris ⁊ fa.igno.dicit ꝙ aut iudex er
rauit in ordine iudicij ⁊ non tenet iudici
um.ut.l.prolatam.C.de senten. nisi liti
gantes renunciassent ordini iudiciorum
ut no.in.c.de causis.de offi.dele. ƀm ꝙ
ibi distinguitur i glo.ordinaria. Aut iu
dex errauit in prolatione sententie.⁊ tūc
refert.aut errauit in proferendo aliter q̄₃
uolebat ⁊ constat de errore .⁊ non ualet
sententia.ut no.ff.de arbi.l.qui arbiter
sed in dubio non presumitur error.ut.l.
labeo.ff.de suppel.lega.aut errauit aliter
proferendo q̄₃ debuit .⁊ tunc aut errore
iuris expresso ⁊ sententia ē nulla etiam si
fundetur super confessione. ut no.in.l.n̄
fatetur.ff.de confes. ⁊.l.ornamentoꝝ.ff.
de auro ⁊ argen.le. eodeȝ mō si fūdet̄ su
per consilio alicui⁹ imperiti .q₂ cōsilium
non defendit sententiam contra nullita
tem erroris expressi etiam dico ꝙ si esset
lata de uoluntate partium ꝙ adhuc essȝ
nulla .non ob.l.ij.C.cōia utriusq₃ iudic.
quia ibi non loquitur in casu erroris ex
pressi. Ratio omnium predictoꝝ ē quia
ius constitutionis non potest immutari
pactis priuatorum.ut.ff.ad.l.fal.l.ꝙ de
bonis.§.i.⁊.l.seyus ⁊ augerius.eo.titu.
Aut non fuit error expressus .⁊ tūc sentē
tia diffinitiua emendari non pōt.ut.l.iu
dex.ff.de re iudi.siue in causa ciuili siue

in causa criminali.ff.de penis.l. diui fres

¶De errore matrimonij.

Ostenso de errore iudicij uidendũ est de errore qui in matrimoio committit᷑. Et Hosten.in sum ma in ti.de sponsa.sub Rica de matrimo nijs.in.§.qualit᷑ impediatur.v.primo ergo occurrit error persone ⁊c. Dicit ꝙ error.s.persone impedit matrimonium. ut si credo contrahere cuꝫ gemma ⁊ ego contraho cum Berta hic nullum ẽ matri moniũ.hoc autem impedimentũ non ex cõstitutione ecclesie sed potius ex sui na tura procedit. cũ enim i matrimonio cõ sensus libere desideratur.ut in.c.cũ locũ de sponsa.⁊ adeo ꝙ sine ipso cetera frus trantur.ut in.c.tua nos.in fi.de sponsa. ⁊ de spõsa duoꝝ.c.fi.apparꝫ ꝙ si ẽ error aut si erro in personã nullũ ẽ matrimoni um .errans enim non consentit.ff. de iu ris.om.iu.l.si per erroreꝫ.l.ij.ff.de iudi. C.de iuris ⁊ fa.igno.l.cum testamentuꝫ. ⁊.l.nõ idcirco . Sed ad hoc ut iste error rationabilis sit necesse est ut is qui errat habeat aliquã noticiã persone cum qua contrahere intendit.aut per uisum aut ꝑ auditum aut per famam .quia in penit⁹ ignotum non affectũ non cõsensum diri gere possumus.ar.ff.de contrahẽ.empti one.l.cuꝫ ab eo.§.mensam .⁊.l.in lege. ff.de pactis.l.tres fratres.⁊.ff.de trãsac tioni.l.qui cum tutoribus.in fi. unde si consentiat quis in personã absentẽ aliq̃ liter ut dictum est sibi notã quam putat esse presentem constat ꝙ non consentit in presentem sed in illam quam putat es se presentem ⁊ sic deficiente cõsensu pso ne deficit ⁊ matrimoniuꝫ.ideo oportꝫ ꝙ aliquã noticiam habeat persone ut dixi al's nõ errat in ea sed decipitur in presen tem. de quo ponunt magistri tale exem plum . Aliquis anglicus rusticus ueit ad aliquam mulierẽ romanã nobilem ⁊ dix it se filium regis anglie cum non esset.mu lier nullam noticiã habens filij regis an glie nec persone nec nominis cõtrahit cũ eo credens eũ fore filium regis anglie hic tenet matrimoniũ quia nõ errauit sꝫ po tius decepta fuit ul' non fuit error psone se qualitatis.sed certe cum ubicũꝙ terra rũ habeatur noticia regis anglie saltiꝫ ꝑ famam uidetur ꝙ hic sit error psone. nõ enim in personam presentem .sed in pso nam filij regis anglie consentire uidetur non enim refert utrum petatur fuus pro prio nomine expresso .uel qui natus ẽ ex illa ancilla.ff.de rei uen.l.si in rem.de te sti.c.licet ex quadam.§.ex teste.ibi per sonas expressis nominibus.de consang. ⁊ affi.c.tua.ibi nominibus proprijs. ul' equipollentibus indicijs . Dic ergo ꝙ hoc quod dicunt locum habet quando non exprimit aliquã certam locutionem per quaꝫ habeatur noticia patris et filij ⁊ per consequens puta dicit se filium re gis uel comitis in genere .⁊ non dicit cu ius . uel si specificat nulla habetur noti cia patris necꝫ filij.uel dicit se diuitẽ cuꝫ sit pauper uel nobilem cũ sit rustic⁹ .uel bonum cum sit malus.ul' mulier dicit se uirginem cũ sit corrupta.talis eniꝫ error fortune ⁊ in exemplo diuiciarũ.Iteꝫ qua litas ut in alijs exemplis nõ impedit ma trimoniũ.xxix.q.i.§.i. Itẽ error conditi onis impedit ⁊ dirimit matrimoniuꝫ. ut si credo contrahere cũ Berta cõtraho cũ ancilla.hoc enim nullum ẽ matrimoniuꝫ nisi exquo sciui illam esse ancillaꝫ cogno scendo uel alio modo consentiã in eã. de coniuga.seruo.c.proposuit. Unde dicit Hosti.in summa in ti.de coniugi.seruo. §. ⁊ an matrimonium a seruo.circa ꝓn. dicit .sin autem alter coniugum seruus ẽ ⁊ alter liber ⁊ liber non ignorauit condi tionem a principio ualet matrimonium sed si ignorauit .error conditionis impe dit consensum ita ꝙ matrimoniũ ab ini cio est nullum . Quatuor enim sunt erro res.error persone error cõditionis .⁊ hii duo impediunt ab inicio.Itẽ error fortu ne ut si credo contrahere cuꝫ diuite ⁊ in uenitur pauper .Item error qualitatꝭ.ut si is credatur bonus qui ẽ malus .uel si credat᷑ uirgo q̃ est corrupta.ul' si credat᷑ sana cũ ẽ le.psa.⁊ hi ulti errores ñ soluũt ut.xxix.q.i.§.i.sed primi duo soluũt ni si is qui ẽ liber uerbo uel facto.puta cog noscendo carnaliter scienter in seruuꝫ cõ senserit expost facto quia postea nõ pos set dissentire.ut in.c.proposuit.allegato ⁊ in.c.ad nostram.de coniugio seruorũ nec sufficit si medio tempore efficiatur li ber quia oportet ꝙ sit a principio scđm Hosti.ibi . Error uero secte impedit ma trimoniũ licꝫ sit error q̃litatis ut.xxviii. q.i.c.caue.ut in pagano uel iudeo q̃ cre debat᷑ xpianus . glo.tñ.xxviii.q.i. in sũ ma.⁊ de sponsa.c.cuꝫ locum. tenet ꝙ er ror persone ex sui natura nõ impedit ma trimonium sed non potest defendi scđm Jo.de ligna.in.c.proposuit.de coniugi. seruorum.quia matrimoniũ contrahitur consensu.c.cum locum.de sponsalibus. nil tam contrarium consensui q̃ error.ut l.si per errorẽ.ff.de iuris.om.iu. Error enim conditionis ex sui natura nõ impe dit ut dicit glo.⁊ uerum dicit q̃ lege im peditur matrimoniũ.ut.l.cum ancillis. C.de inces.nup. lege uero canonica non impeditur si est error conditionis. ut.c. i.de coniugio seruo.⁊ in matrimoniis.l. canoica pualꝫ. Et scias ꝙ error cõditõis

deterioris impedit. sed non error condi
tionis melioris ut si credebã contrahere
cuʒ ancilla ⁊ erat libera scđm Inno. in. c.
proposuit. alle. Sed si credens contrahe
re cum libera contrahit cum ascripticia
matrimonium tenet. ut no. glo. xxix. q.
ij. in fine summe. Et quare si errans ĩ cõ
ditione persone statim cuʒ sic cognoscit
⁊ approbat facto statim est matrimoniũ
ratio est quia primo fuit effigies mr̃imo
nij quod fuit contractũ per uerba. nunc
efficitur uerus consensus quia illa ꝑ̇ora
uerba trahuntur ad tempus copule ⁊ sic
statim perdit ius excipiendi scđm Io. de
lignami. ubi. s. ⁊c.

¶ Clausula de Simulatione.

Clausula rei non sic geste
non sic celebrate ⁊c. Ista
clausula materiã simula
tionis cõtinet. Et scđm
Bal. in. l. in contractibus
C. plus ualere ꝙ agitur.
Materia simulationis utilis est ⁊ cottidi
ana. Ideo scias ꝙ quãdoqꝫ scriptura cõ
tinet uerũ sed illud uerum mendaciuꝫ in
cludit ⁊ hoc potest esse dupliciter. scilicꝫ
in scriptura notarij. Item ⁊ in scriptura
priuata. Exemplum de primo scribit no
tarius ꝙ ego fui confessus habuisse decẽ
ex causa mutui illa scriptura continet ue
rum. s. ꝙ fui confessus sed includit falsuꝫ
s. ꝙ receperim. Exemplũ de secũdo. ego
feci tibi scripturã in hac forma. Ego. A.
habui ⁊ recepi a te. x. mutuo. istud enim
non ẽ aliud q̃ꝫ confiteri. quia sic scriben
do confiteor. ista scriptura continet ueꝝ
quia confiteor. sed includit mendacium
si non recepi. C. de non nu. pe. l. si ex cau
tione. ⁊ illa est materia illius tituli de nõ
nume. pe. Quandoqꝫ scriptura continet
aliud q̃ꝫ uerũ ⁊ hoc potest contingere tri
bus modis. Primo quia continet mẽda
cium falsi fabricatione ⁊ ista non est ma
teria illi⁹ tituli. plus ualere ꝙ agitur. qꝛ
proprie loquendo aliud est falsuꝫ. aliud
est simulatuꝫ. de hoc habes exemplũ. de
fide instrum̃. l. repetita. ⁊. C. de falsis. l. si
creditor. Quandoqꝫ scriptura continet
mendacium propter erroris interuentiõꝫ
⁊ tunc proprie instrumentũ non dicit̃ si
mulatum licꝫ sit inualidũ. ut. l. fi. C. plus
ualere ꝙ agit̃. ⁊ hoc habes ibi exemplũ
in. l. fi. ff. de consti. pe. ff. de doli excep. l.
ij. §. circa. Quandoqꝫ instrumentum cõ
tinet mendaciũ propter simulationem ⁊
ista ẽ proprie materia illius titl̃i. plus ua
lere ꝙ agitur. que diuiditur in tres arti
culos. Nam quedã simulatio ẽ in qua cõ
trahens ostendere nititur id quod facer̃
nullo modo intendit. Interdum ostende
re nititur id quod facere aliter intendit
Interdum ostendere nititur id quod fa
cere in alia persona intendit. Primo cañ
actus dicitur ymaginari⁹. ut. l. nuda. ff.
de contrahen. empt. ⁊ est sicut corpus si
ne spiritu. quia consensus ẽ remotus ab
actu. Scđo cañ quando intendit unum
facere ⁊ aliud ostendere. refert. aut illud
quod ostendit̃ põt efficere id quod intẽ
ditur ⁊ ualet in illo. exemplũ in. l. si ex p̄
cio. C. si cer. pe. cuius. l. intellectus stat ĩ
hoc. nã cuʒ statur ibi in finibus pacti cõ
tractus est simulatus. quia aut loqueris
in mutuo naturali ⁊ illud est simulatum
aut in ciuili ⁊ illud non contrahit̃ nudo
pacto. Si aũt interuenit stipulatio ibi ñ
est simulatio quia ueruꝫ mutuũ ciuile cõ
trahitur uerbis. merito ergo tenet stipu
latio ciuili ueritate et causatia substãtia
simul iunctis. Si autem illud quod ostẽ
ditur non potest efficere illud qđ inten
ditur tunc non ualet. ut patet per eandẽ
l. si ex precio. in exemplo pacti nudi. Ter
cio casu quando mutatione personaruꝫ
cõmittitur simulatio. ⁊ tunc aut persona
agens actum potest esse abile subiectum
ipsius actus. ff. so. ma. l. que dotis. ff. mã
dati. l. idemqꝫ. §. si cui. de contrahẽ. ⁊ cõ
mit. stipu. l. optimã. ff. de here. insti. l. q̇
dam cũ filiũ. Aut non põt esse abile sub
iectum. ⁊ tũc nõ ualet actus. C. de scđis
nupt. l. hac edictali. in fi. ꝑ̇n. C. de natu.
liberis. l. si quis. §. ⁊ ꝙ de subeunda. ⁊
si unus contrahens simulet alter nõ. sed
credit id esse in mẽte quod ẽ in uoce uel
in scripto tunc in eius potestate ẽ ꝙ act⁹
ualeat ul̃ non ualeat. ut no. ff. de dolo. l.
eleganter. in ꝑ̇n. ff. de acti. emp. l. iulian⁹
§. si quis colludente. ⁊ hoc est uerũ nisi
lex precise resistat actui. ut no. ff. de ritu
nup. l. a diuo. ⁊ ibi glo. singularis. Dicit
idem Bal. in. l. si ex precio. C. si cer. pe. ꝙ
quedam est simulatio que continet in se
substantiaꝫ obligatõnis. ⁊ ex tali simula
tione nõ oritur exceptio simulationis. ⁊
ideo statuta que loquuntur de exceptio
ne simulatõnis non habẽt locum hoc ca
su ẜm Bar. qui dicit in. l. si ex precio. all̃.
ꝙ illa dicitur exceptio simulationis. qñ
promissio ẽ facta simulata ob causã non
ueram uel non iustã. ⁊ ita loquitur titu.
plus ualer̃ ꝙ agit̃. ⁊. l. i. C. de condi. ob
tur. cau. sed quando debitum in uerita
te est ex una causa licet in instrumẽto cõ
fiteatur ut debituꝫ ex alia causa nõ dicit̃
instrumentũ simulatũ quia obligatõnis
substantia non deficit. ut dicit tex. in di
cta. l. si ex precio. ⁊ debituꝫ ex una causa
potest indebitum ex alia causa conuerti
Et predicta ẜm Bar. ibi faciunt ad statu
tum quo cauetur ꝙ contra instrumentũ
confessionatuꝫ seu quarantigiatũ possit

opponi exceptio simulationis. Secundo
casu est ⁊ quedam simulatio que non ha
bet in se obligationis substantiam. ⁊ ex
ista orit̃ simulationis exceptio seu doli
ut.ff.ꝺ doli excep.l.ij.§.circa. Preterea
dicit Bal.in.l.si sub specie.C.de postulã
do.ꝙ tunc contractus ẽ simulatus quan
do nullius cause pretextu essentialiter sꝫ
figuraliter celebratur. sed quando p̃tex
tu alicuius cause celebratur ⁊ ille cause ex
uoluntate partiũ sic se habent ꝙ una eq̃
pollet alteri. hic̃ non ẽ simulatio.ut.l.si
ex precio.alle. Si uero essent cause q̃ nõ
possent ad inuicem equipollere ut causa
emptionis ⁊ locationis ⁊ tunc ibi ẽ simu
latio et potest opponi perpetuo.C.plus
ualere ꝙ agitur.l.emptione.⁊ in dicta.l.
si sub specie. non ẽ simulatio.cum ibi lo
quatur de causis que possũt ordinari ꝑ
contrahentes ad eundem finem solutio
nis merito ibi non est simulatio proprie
sumpta.⁊ ideo ibi precludit̃ ius excipiẽ
di biennio.C.de non nu.pe.Jus uero ex
cipiendi de simulatione est perpetuũ.sꝫ
si in dicta.l.si sub specie.salariũ excessissꝫ
debitum modum tũc esset simulatio ibi
de promisso ad prohibituꝫ. ⁊ ideo eate
nus competeret ius excipiendi ſm oĩs
docto.dicit ibi Bal.Et scd̃m Bal.ibi qñ
statuta permittunt opponi simulationis
exceptõnem.intelliguntur statuta loqui
quando aliquid permittitur sine spe ali
cuius cause precedentis uel future. Iteꝫ
quando cause uere intendunt ad diuersũ
effectum uel contrariũ cum causa exp̃ssa
in instrumẽto. Item qñ de nullo fingit̃
aliquid. sed quando de aliquo fit in ali
ud nouatio siue translatio. est ibi eq̃pol
lentia illa obligatio non est simulata. qꝛ
non deficit obligatõnis substantia.ut di
cta.l.si ex precio. Sed si statutuꝫ dicit ꝙ
contra instrumentum confessionatũ non
possit opponi nisi exceptio solutõnis ⁊ si
mulationis an possit opponi exceptõ nõ
nu.pe. ut dicit Bar.in dicta.l.si sub spe
cie.ꝙ quãdo aliquid permittit̃ sub spe
future cause postea non secuta ꝙ potest
opponi exceptio simulationis. Exceptio
ergo non nu.pecu. est quedaꝫ species ex
ceptionis simulatõnis. ⁊ ideo uidetur ꝙ
possit opponi. unde Odofre. in dicta.l.
si sub specie.alle.dicit ꝙ exceptõ ista nõ
nu.pe.est q̃si exceptõ simulationis. Bar.
diceret uerũ quando promittitur spe fu
ture cause postea non secute cum alia cã
inserta exprimitur.quia est ibi color que
situs ad non cãm sed quando eadem cã
que non spectatur exprimit̃ in instrumẽ
to ibi a principio nulla est simulatio. un
de dicit Bal. non credo ꝙ exceptio non
nume.pe.proprie loquendo sit exceptio
simulatõnis quia inter partes ꝑ cirogra
phum uere contrahitur licet efficacia nõ
assit illi cõtractui nisi post bienniũ. Bar.
aũt in.l.i.C.plus ualer̃ ꝙ agit̃. dicit ꝙ
quandoqꝫ agitur unũ ⁊ scribitur aliud ꝑ
errorem tunc sine dubio preualet qꝺ agi
tur.ut.l.si quis in fundi uocabulo.ff.de
leg.i.⁊.l.qui quartã.eo.ti.⁊.l.quotiens.
ff.de here.insti.⁊.l.error.C.de testamẽ.
Quandoqꝫ unũ agitur ⁊ aliud scribit̃ ꝑ
fallaciã unius partis ⁊ tunc idem. qꝛ plꝰ
ualet ꝙ agitur. ut.l.fi.C. plus ualere ꝙ
agit̃. Quandoqꝫ unũ agitur ⁊ aliud scri
bitur simulate de partium uoluntate. ⁊
tunc aut illud quod agit̃ in ueritate nul
lius ẽ momenti ⁊ non ualꝫ qꝺ agitur nec
quod simulat̃ sed obstat exceptõ.ut.C.
de condi.ob tur.cau.l.i.⁊.l.si sub specie
C.de postu.Aut id quod agitur erat ali
quid in effectu. ⁊ tũc aut illud qꝺ scribi
tur fit per modum abile ad transferẽdũ
unam obligationẽ in aliam ⁊ ualet illud
quod scribitur magis q̃ꝫ illud qꝺ in ueri
tate fuit actũ. ut.C.si cer.pe.l.si ex p̃cio
⁊.l.si premutua.Aut non fuit per modũ
abile seu contrahibile ad hoc ⁊ tũc ualet
plus ꝙ agitur q̃ꝫ ꝙ simulate cõcipit̃. ut
per totũ ti.plus ualere ꝙ agitur.Baldus
autem in consilio suo quod incipit ĩ dei
nomine amen.in causa Nicolai de forco
lonis. ⁊c̃. dicit ꝙ altero de tribꝰ modis
cõtractus potest dici simulatus. uno qñ
in ueritate agitur quod celebratur unus
contractus ⁊ nihilominus alter celebrat̃
simulate.ut.C.plus uale.ꝙ agitur. ꝑ to
tum. Secundo modo dicitur simulatus
quando inter partes agitur ita in uerita
te sicut dicunt. sed modico tempore est
duratuꝝ.ut cũ fit uenditio ⁊ incontinen
ti fit pactũ de reuendendo.ut.l.iiij.§.si
ab ignoto.ff.de manu. Tercio modo di
citur simulatus qñ inter partes agit̃ qꝺ
nihil sit in existentia id quod agitur. sed
solũ ad apparentiam.ut.l.imaginaria.ff.
de reg.iu.⁊.l.simulate.ff.de ritu nup.ff.
de aqua plu.ar.l. emptor. Dicunt ⁊ q̃r
to quidam esse simulatõnem de persona
ad personã q̃ proprie simulatio dici non
potest nec in alicuius simulationis speci
em cadit cũ lex non uetet. sed permittit
ut quis possit submitter̃ aliũ ad stipulã
dũ uel ad recipiendũ qꝺ sibi debet̃. nec
ad hoc contractus dicitur simulatus.ut
l.iulianus.§.qui fundũ.ff.de uer.obli.⁊
l.nouare possumus.ff.de nouat.C.si q̃s
alteri uel sibi.quasi per totũ. Nihil certe
interest. an promittat̃ uel satisfiat credi
tori an alteri de uoluntate creditoris.ut
l.nihil.C.de solut].facit.l.i.ff. qui satis.
co. nec minus consequitur debitor libe
rationem satisfaciendo isti adiecto q̃ꝫ si
satisfaceret priori creditori.ut.l.inuito.C.
de solut. Unde posito ꝙ unũ instrumẽtũ

fuiſſet confectum in perſonaꝫ ticiȷ de eo
quod debebatur ſeyo ſatis tamẽ ſufficit
ex quo de uoluntate ſey proceſſit ut ei cõ
petat directa actio nec per hoc dici põt
ſimulatum uel fictum. Idem tamẽ Bal.
in.l.multum.C.ſi quis alteri uel ſibi. In
lectura dicit ꝙ inſtrumentuꝫ cantat ſiue
ſonat in perſonam uxoris ⁊ reuera emit
uir inſtrumentum ẽ ſimulatũ ⁊ hec ſimu
latio probatur a priori. Item probatur a
poſteriori. Item probatur ab utroqꝫ ſi
mul iuncto. A priori probatur ſi ꝓbatur
ꝙ per prius ideſt ante inſtrumentũ erat
actũ ꝙ uir eſſet emptor ⁊ ꝙ ſimulate po
neretur nomen uxoris in inſtrumẽto. ut
l.iiij.§.ſi ab ignoto.ff.de manu. A poſte
riori probatur ſi poſt contractuꝫ uxor cõ
feſſa eſt ſic ſe habere ueritatem recognoſ
cendo bonã fidem. nam cũ pecunia fuit
uiri. iſta non eſt donatio ſed bone fidei
agnitio. Item a priori et poſteriori ſimul
iuncto probatur uerbi gracia probat̃ ꝙ
nomen uxoris fuit appoſitũ in inſtrumen
to tñ uir ſoluit preciũ. ⁊ poſtea ipſi uiro
poſſeſſio tradita eſt quia ex hoc uidetur
ſimulatio ⁊ hoc ẽ coniecturabile. quia ex
quo non reperitur aliquid factũ ab uxo
re nec uxori ſed ſola nominis intitulatio
ꝙ hoc fuerit preordinatum inter partes
ꝙ nudum nomẽ uxoris contineret̃ in in
ſtrumento. cũ enim in effectuali utilitate
poſſeſſionum ⁊ fructuum ipa nihil parti
cipauerit. nec in ſoluẽdo preciũ ſe graua
uerit ⁊ ſic ad eã neqꝫ lucrũ neqꝫ damnuꝫ
peruenerit preſumitur nuda miniſtra ⁊
non cõmodum ſentiens. ut no.ff.de do
nat.inter uirũ ⁊ uxo.l.mulier.al's incipit
ſi ſulpicius. ⁊.ff.ſo.ma.l.que dotis.ff. d̾
here.inſti.l.quidã cũ filiũ.ff.de uſuris.l.
in fideicommiſſi.§.cum pollionis. Et ſic
ex coniunctione ueriſimilitudinũ ⁊ ſigno
rum conſonantiũ in effectu ymo etiaꝫ ue
rius ex coniunctione ſubſtantialiũ cauſa
rum preſumitur cõtractus uerus quo ad
maritum ⁊ ſimulatus quo ad uxorem. ⁊
idẽ eſſet econtra ſuppoſitis terminis ecõ
tra. Et conclude ꝙ quandoqꝫ ſimulatõ
probatur ex contractu ⁊ ordinatione. uer
bi gracia. erat tractatum ordinatuꝫ ⁊ fir
matum ac conuentũ inter maritum ⁊ ux
orem ꝙ reuera ipe maritus eſſet emptor
ſed nomen uxoris ſue poneretur in iſtru
mento quod frequenter faciunt uſurariȷ
in fraudem eoꝝ a quibus extorſerũt uſu
ras. ⁊ ſi dicat̃ ꝙ de iſto pacto potuerũt
penitere. unde poſſibile eſt ꝙ ſequẽs ac
tus ſit uerus in perſona uxoris. ut.C.de
pactis.l.pacta nouiſſima. Reſpõdeo ſm
Bal.ibi ꝙ non preſumitur penitentia qñ
precedunt uerba derogatoria ad futuruꝫ
actum.ut.ff.de lega.iȷ.l.ſi ita ſcriptum.
Quandoqꝫ probatur tractatus tm̃ ⁊ hoc
probare per ſe nõ ſufficit quia multa tra
ctantur que non ueniunt ad concluſionẽ
nec ad finalem effectũ. ut.ff.de mino.l.ſi
ex cauſa.§.nunc uidendum. in fi. ⁊.c.du
dum.de re.eccle.non ali.in vj. ⁊ de cõdi
ti.inde.l.eleganter.in fi.C.de reſcin.uẽ.
l.ſi uoluntate. ſed ſi non probatur ſolus
tractatus ſed confirmetur ex ſequẽtibus
ſignis utputa ex preciȷ numeratione. uel
ex facta in perſona uiri traditione uel ex
longa poſſeſſione uiri titulo ꝓ ſuo. tunc
preſumitur tractatus precedens poſitus
in executione.ff. de iure do.l.cũ poſt.in
pn̊. unde dico in ſimili dicit ibi Bal. ſi in
ter ticiũ ⁊ martinũ fuit tractatum d̾ occi
dendo ſeyũ per ipſum ticiũ ⁊ poſtea ipe
tici⁹ occidit ꝙ preſumitur ꝙ fuerit ſecu
tus illum tractatũ. ⁊ ꝙ fuerit ita ordina
tum inter ipſos licet teſtes de finali ordi
natõne dicant ſe neſcire. ad hoc facit qđ
no.Bar.in.l. qui in aliena.§.ſi is q̇.ff. d̾
acquiren.here. Sed ex ſola ſolutione col
lectaruꝫ facta per maritũ uel ex eo ꝙ ma
ritus poni fecit res in ſuo extimo. non p̃
ſumitur ſimulatio.ut.l.ſi pater.C. d̾ act.
emp. nec ex ſola preciȷ numeratõne. ut.l.
mancipia.C.ſi quis alteri uel ſibi. Idem
uero Bal.in conſilio quod incipit caſus
talis ẽ. Quidã nomine matheus ſic dicit
quedã glo.allegata.ꝙ nomen uxoris inſ̾
tum in inſtrumento affert utilitatem et
ius uiro ⁊ non uxori quando de pecũia
uiri apparet precium ſolutuꝫ.ff. de dona
ti.inter ui.et uxo.l.uxor marito.in gloſa
que incipit argumentũ contra prelatos.
⁊ hoc poteſt intelligi ſic ut nomen uxorꝭ
uideatur adiectum ⁊ inſertum ſimplicit̃
non donatõnis cauſa nec uxori ius aliqđ
queratur ſed honoris cauſa ⁊ ſuperficia
liter. ⁊ iſta eſt una opi. ⁊ hoc alibi cõtin
git ꝙ nomen unius ponitur in inſtrumẽ
to et tamen non queritur ſibi. ſed alteri
in quem reuera dirigebatur effectus intẽ
tionis. ⁊ hoc ponunt docto.in.l.iiij.§.ſi
ab ignoto.ff.de manu. ⁊ ſi inſpiciamus
tex. uidetur tex.C. ſi quis alteri uel ſibi.
l.multum.v̊.ꝙ ſi emiſti. ⁊.l.cum propa.
in quibus legibus uidetur dici ꝙ ius rei
empte. ideſt ius dominiȷ ul' quaſi domi
niȷ acquiritur uiro non uxori cui⁹ nomẽ
tantum in inſtrumento inſertum eſt. In
contrariũ uidetur ꝙ ius rei ſeu i re ſit q̃
ſitum uxori. ⁊ hoc probatur tali ratione
cõi. nam pro inſtrumento preſumit̃ niſi
probetur contrariũ. ex inſtrumento eniꝫ
quatuor preſumptiones oriri dĩci cõſue
uit. Prima ꝙ inſtrumentũ ſit uerũ ⁊ non
falſum. Scđa ꝙ ſit uerũ ⁊ non ſimulatũ
Tercia ꝙ q̈cquid ibi ſcriptũ ſit ſit ſcrip
tuꝫ de partiũ uolũtate. Quarta quia pre
ſumuntur omnia ſolemniter eſſe acta ſci
licet quo ad intrinſecã ſolemnitatem. ut

C.de proba.l.cū precibus.de contrahē.
⁊ cōmit.stipu.l.optimā.⁊ no.plene in.l.
sciendum.ff.de uer.ob.⁊.§.scriptū.⁊.l.
iurisgentiū.§.ꝙ fere. cū ergo presumatᷣ
nomen uxoris appositum re ⁊ nomine nō
nomine tm̄.ergo ei acquiritur.alioqn p̄
sumeretur simulatio quedā de psona ad
personaƷ que nunꝗ presumitur nisi pro
betur.C.plus ualere ꝙ agitur.l.ij. prete
rea hoc uidetur expressū.C.de donat.in
ter uir et uxo.l.si filij tui ubi onus pbā
di incumbit uiro non mulieri nec heredi
mulieris. In dubio presumitᷣ dominiuƷ
acquisitum uxori.ad hoc facit glo.in.d.
l.cum propria.in glo.que incipit q̄ opor
tet te facere.cū satis sit pro ea instrumē
to contineri eam emisse.ut.l.multum.in
glo.que incipit.sed interim statᷣ scriptu
re.Quid ergo dicendū est.Solutio. aut
in person a uxoris cōcurrit titulus ⁊ tra
ditio uera uel ficta.⁊ tunc ipsa efficietur
domina rei sed tenetur marito ad p̄ciuƷ
restituenduƷ qḋ maritus pro ea numera
uit.⁊ si non est soluendo tunc maritus hƷ
utile rei uendicationem ad rem emptam
⁊ ita loquitur.l.uxor marito.⁊ ita debet
intelligi glo.ibi po ita.fit eni mulier do
mina rei per traditionem ab extraneo fa
ctam non a marito.Aut titulus ē in pso
na mulieris sed traditio facta est marito
tunc presumitur quo ad uxorem titulus
simulatus in fauorem uiri appositus. nō
aūt presumitur uxorem esse uerā emptri
cem nec etiā presumitur aliquid donatū
sibi exquo in suā personā deuētū ad tra
ditionem non est.l.si filij.pmo Rnso.s.
alle.⁊.l.papinianus.ff.de dona. inter ui
rum ⁊ ux.⁊ facit quod no.in simili.ff.fa
mi.her.l.filie cuius. ⁊ si in instrumento ī
quo nomen uxoris est insertum ē precari
um.uidetur interuenisse ficta traditio p
uim precarij.⁊ si ista uia ficta precarij re
cta uia porrigitur ad uxorem ē uxori do
miniū quesitum .si aūt esset opus cessio
ne tunc secus.Guil.de cu.dicit ꝙ non q̄
ritur per procuratorem uel ministrum fi
cta possessio.ut ipe no.C.de acqui.pos.
l.licet.ff.de pactis.l.ab emptione. Alij
dicunt contra.per.l.certe.de preca.⁊.ff.
de acquirē.pos.l.ꝙ meo.§.procurator.
passus est subtilis.tamen hoc ultimū cōi
ter seruatur ꝺm Bal.⁊ ideo ex tali contra
ctu queritur dominiū. dic de hoc latius
in clausula.constituens se precario nomi
ne possidere. Sed si per statutum uir nō
potest aliquid relinquerᷣ uxori ⁊ uir ī suo
testamento ⁊ inter uiuos confessus ē ad
interrogationem uxoris sue se alienasse ō
bonis uxoris sue parefrenalibus aliquid
⁊ se debere pro precio centuƷ uel emit ali
q̇d asserēs se emere ō pecuia parefrenali
uxoris sue.an confessio p̄sumatᷣ simulata
uelᷣ an ualeat sup hoc.Dn̄s Jo.ō canemor
tuo.consuluit ꝙ aut loquimur de cōfessi
one facta in ultima uoluntate .⁊ illa non
ualet .nisi constat uerum esse ꝙ testator
confessus est. exquo enim per statutum
nil potest a uiro relinqui uxori p̄sumitur
in fraudem factū.⁊ hoc per.l.qui testam̄
tuƷ.ff.de probat.per quā.l.dicit ipse in
telligo ut habeat dubium ꝙ fuit facta in
forma confessionis. Aut loquimur de cō
fessione facta inter uiuos.⁊ hoc dico ꝙ
ualet .per ea que no.in dicta.l.qui testa
mentum. preterea non est presumendus
animus donandi cū ista sit facta inter ui
uos.ut.l.cum de indebito.ff. de proba.
⁊ maxime quando q̄titas non ē modica
ut.l.uiciū.ff.de dona.inter uir ⁊ uxo.⁊
l.si filij.alle.in fi.glo.scḋe.uide glo.l. ux
or.§.fi.de leg.iij. sed obstat quia presu
mitur quesita de bonis uiri.C.de dona.
inter ui.⁊ ux.l.etiam.⁊.l.quintus.ff.eo.
ti.⁊ ideo uidetur ꝙ animo donandi fece
rit .nisi appareat unde mulier habeat pe
cuniam. Sed responderi pōt ꝙ id quod
ille leges dicunt uidelicƷ.l.etiā .⁊.l.quin
tus.loquuntur quando controuersia est
de hoc sed uiro confitente nō potest esse
controuersia.quia eius cōfessio sibi ⁊ he
redi eius obstat .propter euitandā suspi
tionem turpis questus que tollitur uiro
confitenti ꝙ de bonis uxoris aliunde q̄
sitis habuit .Sed certe illa responsio nil
ualet .quia in preallegatis legibus etiam
dicitur in prima glo.ꝙ dū uir deponen
do dicit ꝙ erat uxoris sue non ualƷ. ⁊ ui
detur propter fi.l.ibi intelligitur etiam
ubi non constaret eā fuisse uiri nec cōfes
sio eius preiudicare uidetur.dubito.sed
primum uidetur ꝙ ualeat quia ualet iurᷣ
contractus ⁊ confessionis non iure legati
ut in ar.l.assignare.ff.de assig.liber.⁊ no
tat Dy.in.c.ꝙ semel.de reg.iu.licƷ facta
in testamento deberet censeri ac si facta
foret inter uiuos. ⁊ ita ibi dicit tex. ⁊ ita
ibi intelligit Bar.qui dicit illā.l. si legatᷣ
ut debitū ualet ut legatū nisi ut debituƷ
probaretur sicut quando legaretur capa
ci.ut.l.legaui.ff.de libe.lega. Ad scḋm
ꝙ dicitur de confessione inter uiuos per
glo.l.qui testamentū.uidetur contrariū
per.l.i.C.de natu.lib.per quam.l.Jaco.
de belloui.impugnat illam glo. sed non
oportet .quia ibi loquitur in casu specia
li.quod patet ex illa.l.coniuncta.l.affec
tionis.ff.de donat. Preterea ꝙ in omni
bus contractibus inter uiuos non presu
matur fraus nisi probetur. facit in mate
ria nostra.l.ꝙ aūt.§.si uxor.⁊.§.si tibi
ff.de dona.inter ui.⁊ ux. nec requirūt il
le leges ꝙ debeat apparere unde habuit
pecuniam.unde nec obstat ad istud ꝺm
si dicatur ꝙ per statutum non pōt ualerᷣ

quia uir non potest quicꝙ relinquer̄ .qꝛ
respondeo ꝙ ista confessio quando fit i
ter uiuos non continetur appellatiōe reli
cti.ut.l.i.in pn̄.ff.de tabu.exhiben.facit
quod no.in.l.si spōsus.§.circa.ꝺ dona.
inter ui.et ux.contra istud facit de cōtra
ctu facto in testa.tpe mortis. ꝙ presumi
tur fraus iuxta no.extra.de sepultu .c.ꝺ
hijs.in glo.⁊ extra de testa.c.raynuncius
in glo.super uerbo deductis. uide Bar. i
l.cum quis.§.codicillis. de leg.iij. uide
Cy.in.l.i.C.de sacrosanc. eccle. uide ple
ne super clausula dedit et donauit ⁊c̄ .⁊
attende quia.s̄.dictū est quod q̄rit uxoꝛ
tempoꝛe constante matrimonii. p̄sumun
tur quesita de bonis uiri ut in iurib⁹.s̄.
allegatis.hoc uerū scd̄m saly .tamen mu
liere negante fuisse quesita tempoꝛe con
stante matrimonij uidetur casus in.l.eti
am.de donat.inter ui.et uxo. alle.qꝺ nō
pꝛesumātur tempoꝛ̄ matrimonij quesita
nisi pꝛobentur.ut ibi colligit̄ ex illis uer
bis matrimonij tempoꝛe.quod bene no
ta.quia hoc satis est equū.⁊ ita intelligē
da est dicta.l.quintus.⁊ pꝛobatur ibi in
fi.in ratione ibi posita in uerbo questus
quod bene nota. Bar.in consilio quod i
cipit factum tale ē. petrus nicola. dona
uit colesexti ⁊c̄. Dicit contractus fictus
ymaginarius seu simulatus dicitur trib⁹
modis. Uno modo cū in ueritate agitur
ꝙ unus cōtractus celebratur tamē alius
celebrari simulatur.ut.C.plus ualere ꝙ
agitur.per totū.C.de contrahen. empt.
l.fides. ⁊ istius simulationis natura ē ut
ex hac simulatione non impediatur acq̊
sitio fienda ei cui acquiritur si ex cā que
uere agebatur intererat acquiri.C.si cer.
pe.l.si ex pꝛecio.no.in.l.nuda.C.de con
trahen.empt.⁊ in.l.ymaginaria.ff. de re
gu.iu. Secundo modo dicit̄ cōtractus
simulatus ficticius seu ymaginarius quā
do contractus in ueritate celebratus ē sꝫ
modico tempoꝛe debet durare .quia for
te debet reuendere cito.ut.l.iiij.§. si ab
ignoto.ff.de manu. ⁊ istius simulatōnis
natura est ut debeat hoc per pactum agi
ut dicto.§.si ab ignoto . Tercio modo
dicitur contactus ymaginarius seu simu
latus quando contractus apparenter fit
ex mēte uero agitur inter partes ꝙ nihil
fiat . ⁊ de istis loquitur dicta.l. nuda. ⁊
l.ymaginaria.de ritu nup.l.simulantj.de
aqua plu.ar.l.ēptoꝛ .Et ista credo ꝙ ap
pellatur carta uel apparentia.hoc est ad
apparendum seu ad reparanduꝫ. utputa
si aliquis timebat tyrannum ul̄ propter
fugiēda onera uel aliquid simile fecit ali
enationem bonoꝝ uel partis bonorum
in alium tamen in ueritate agebat̄ ꝙ nō
esset alienatio sed solum ad operandum
pꝛedicta.

SEquitur uidere quis possit di
cere seu allegare contractum si
mulatum an uenditoꝛ cōtra ip
sum emptoꝛem possit dicere cōtractum
simulatum. Et dicendum ꝙ aut uult di
cere uenditionem esse factā in fraudeꝫ .⁊
non potest.ut.l.cum pꝛofitearis.C. ꝺ re
uocan.dona.⁊ de seruo pig.dato manu.
l.si creditoꝛibus.⁊.C.de hijs que in frau
dē cre.l.filio.Aut uult dicere uenditōnē
esse ficticiam non in fraudem alicuius p̄
uati aut fisci sed ut se defenderet a tyran
no uel alia honesta causa .⁊ hoc poterit
dicere.ut.C.si quis alteri uel sibi.l.ꝙuis
⁊.l.cuꝫ pꝛoponas. ⁊ ita pūctualiter dicit
Bar.in.l.post contractū.ff.de dona.Idē
uero Bar.in supradicto consilio. factum
tale est.petrus nicola.⁊c̄.dicit ꝙ si dona
toꝛ uult dicere ipsū contractū foꝛe factū
in fraudem ul̄ simulatum ⁊ si quidē hoc
uult dicere ipse donatoꝛ non debet audi
ri.C.de reuo.dona.l.cū pꝛofitearis.de s̄
uo pig.da.manu.l.creditoꝛibus.alle. Si
uero uult dicere heres ipsius alienatoꝛis
uel donatoꝛis tunc si quidē ē talis heres
cui testatoꝛ habebat necesse relinquere
ut libertus patrono tunc admittit̄ ad r̄
uocandum factū in fraudem probando
ea que requiruntur.C.ꝺ hijs q̊ in frau.
patro.l.ij.⁊ ibi no.glo. in uerbo reuoca
re.Si uero est talis heres cui testator nō
habebat necesse relinquere tūc non pōt
uenire contra sicut nec ipse defunctus.ut
no.in.l.ij.alle. Ideo heres extraneus nō
pōt dicere contractū simulatum. si uero
diceret extraneus in cuius fraudē dicere
tur factū utputa creditoꝛ uel fiscus audi
retur pꝛobando ea que requirunt̄.ff. de
hiis q̄ in frau.cre.per totū.ita loquitur
l.sicut.§.superuacuū.ff. quibus modis
pig.uel ypo.sol.creditoꝛ enim ibi cōque
rebatur .ideo.l.illa nihil facit ad pꝛopo
sitū ubi heres conqueritur.Bal.uero i.l.
cum pꝛofitearis.de reuocā.dona. Dicit
ꝙ allegans turpitudinem suam nō audi
tur.de quo per glo.⁊ Bar.in.l.naꝫ et po
stea.ff.de iureiu.⁊ licet uideatur ꝙ con
trahens non possit dicere contractum si
mulatū. quia uidetur allegare suā turpi
tudinem ut ibi in dicta.l.cū pꝛofitearis.
caue tamē tibi [illegible] debet intelligi
quando donatio [illegible] sicet i fraudē
facta. secus si [illegible] in fraudem
facta.quia tunc [illegible] agi de simu
latione ⁊ pote[illegible] bene donatoꝛ allegar̄ se
simulate dona[illegible] ⁊ licet appareat de frau
de .non tamen repellitur ab agendo.C.
de donat.l.si pꝛeses.alle. ꝙ consensus p̄
stitus simulate donationem non inducit
uide quod no.Spec.in titulo de donatō
nibus.quarta parte.

¶ Ex quibus causis possit simulatio presumi.

Restat uidere ex quibus causis possit simulatō presumi. ⁊ Cy. in. l. emptor. C. plus ualere ꝙ agitur. querit nūquid ex modico precio potest probari simulatio uidelicȝ ꝙ fuerit pignus ⁊ non emptio. Dicunt q̄dam ꝙ sic. quia ex modicitate precij p̄sumit᷑ fraus. C. mandati. l. per diuersas. Sȝ certe non uidetur hanc solā presumptionez sufficere. quia licet contrahētibus ad inuicem se decipere. ff. de mino. l. cause. §. pe. ſm Ja. de are. Quid si probat᷑ ꝙ sit usurarius ⁊ ꝙ res plus ualet. ⁊ ꝙ conuenit eam reddere q̄ncunq̄ preciū redderetur. nunquid uenditio presumeretur pignus. dicunt quidam ꝙ sic. extra ꝺ pignoribꝰ. c. illo uos. ⁊ de empt. ⁊ uendit. c. ad nostram. sed certe illa capitula nō loquūtur de hoc. quia. c. illo uos. loquitur q̄n erat in potestate emptoris recuperandi quod deest de potestate creditoris. Itez ibi ex precio habendo deliberat quod ē contra naturam emptionis. ⁊ ideo ibi ꝺterminatur ꝙ fuerit pignus. Item. c. ad nostraȝ loquitur quando debebat aliq̇d reddi supra datum per quod uidebatur usura. ⁊ ꝙ fructus debeant cōputari qꝺ est contra naturam emptionis. unde ibi etiam erant adminicula ad uiā p̄sumptōni faciendā ſm Jac. de are. Bal. autez in cōsilio quod incipit in dei nomine amen punctus super quo consiliuȝ petit᷑ talis est. ticius fecit instrumētum in forma uēditōnis seyo. ⁊c. ubi sic dicit ꝙ possessio longo tempore tenta post contractum ꝑ uenditorem ſm Gui. de sucza. facit contractum presumi simulatū. quia non p̄sumitur uenditum quod in patrimonio effectualiter reperitur. ff. quibus mo. pig. uel ypo. sol. l. sicut. §. superuacuū. C. de distract. pig. l. ⁊ qui sub imagine. ar. ff. ꝺ proba. l. procula. ff. de contrahen. empt. l. cum manu sata. §. nemo potest. Itez p̄sumitur dominus qui tanto tempor᷑ omnia pro domino egit. ut. l. ticia. ff. ꝺ soluti. ff. de acqui. here. l. qui in aliena. §. i. ff. si serui. uendi. l. si quis diuturno. ⁊ sciente ⁊ paciente emptor᷑ se dominū nominauit. ar. C. de seruitu. ⁊ aqua. l. ij. C. de agri. ⁊ censi. l. litibus. li. xj. Item si in extimo uenditoris talia bona semper fuerūt ⁊ paciente ⁊ sciente emptore soluit collectam pro ipsis bonis presumitur silentio ac pacientia interuenientibus cōtra emptorem ꝙ sit titulus simulatus. ad hoc facit quod legit᷑ ⁊ no. ff. de rei uen. l. si solēnibus. ad hoc facit de natu. lib. l. si quis §. ⁊ ꝙ de subeunda. ⁊. ff. de acq̇. heredi. l. si is qui bonis. C. de repudi. here. l. iij. In quibus legibus dicitur ꝙ ex possessione presumitur simulatio non ē uerisimile ꝙ emptor tanto tempore suuȝ iactassȝ si uerus fuisset contractus. ar. ff. de ꝓbati. l. cū de indebito. Alij dixerūt ꝙ uidetur uenditor retinere ⁊ possidere uel detinere titulo precarij ideo non presumitur simulatio nec preiudicat tempus primū probatur in dicto. §. superuacuū. ij. R̄n̄so. ubi nouus titulus excludit presumptionem simulationis. sed titulus precarij ē nouus titulus. quem nunq̄ habuit uēditor. ergo ⁊c. ad hoc facit. C. de prescrip. xxx. an. l. male agitur. nec potest dicer᷑ se pro suo possedisse qui per instrumentuȝ conuincit᷑ ꝙ possidȝ precario nomie. ar. C. ꝺ non nu. pe. l. generaliter. suum enim affirmare ul᷑ negar᷑ nihil mutat. de rei ueritate. nec aliquid operantur uerba que post contractū dicuntur ab una ꝑte. C. de transact. l. si maior. C. ꝙ metus cau. l. metum. Item non potest mutare causam detentionis. ff. de usuris. l. non soluȝ. §. ꝙ uulgo. C. de acqui. pos. l. cuȝ nemo. un̄ de precario ad illud genus possidendi se transferre non potest ⁊ si facit habȝ fidē malā que tempore non cōualescit. ut. C. de falsis. l. ex inicio. Super isto pūcto uidetur dicendum. ꝙ aut contractus fuit celebratus inter prohibitos ⁊ tunc presumitur simulatio. ut. l. qui testamentū. ff. de proba. Aut inter personas permissas ⁊ tunc aut inter personas coniūctas. ⁊ p̄sumitur simulatio. C. de dona. l. iam data pridem. ⁊ de bonis lib. l. iulianus. §. facilior. Aut inter extraneas ⁊ tūc aut allegatur simulatō per tercium cuius interest puta per fiscū quia uenditor commisit maleficiū uel per creditorem. ut. C. ꝺ non nu. pe. l. si cui. tunc presumitur simulatio. ut in. §. superuacuum. ⁊. l. qui sub imagine. ⁊ no. per Jac. i. l. post cōtractuȝ ff. de dona. Aut allegatur simulatio per ipsum uenditorem ad proprium ipsiꝰ cōmodum. tunc dicit Bal. ibi non occurrit mihi lex que dicat ꝙ p̄sumat᷑ simulatio imo in dubio uideatur standū instrumēto. C. de proba. l. cuȝ precibus. duo sunt quodāmodo instrumenta. quia unuȝ est habens duo capita. s. uenditionis ⁊ precarii. ⁊ ideo merito duo instrumenta excludere uidentur omnem presumptionē simulationis sicut si uenditor ꝯtradixissȝ de contrahen. empt. l. fundi parteȝ. sicut due presūptiones ⁊ due rationes uincūt unam. ut in auten. de consangui. ⁊ uteri. fratribus. ⁊ quod ibi no. plus ergo fauetur tercio opponenti. q̄ȝ ipsi contrahenti ⁊ est ratio quia factū propriū magis officit alicui q̄ȝ alienū. ff. ꝺ opti. lega. l. post mortem. de rei uen. l. cum a matre. C. de reuo. dona. l. cum profitearis. Ul᷑ distingue. aut fuit preciū numeratū aut ꝯfessatū

ſi fuit uere numeratum. tunc non p̄ſumi
tur ſimulatō.ſi aūt fuerit precium confeſ
ſatum tunc preſumitur ſimulatō quia fa
cilius eliditur confeſſio q̄ꝫ ſolutō natura
lis.C.manō.l.ab anaſtaſio .⁊.l.p diuer
ſas.⁊ facit quod no.glo.i.l. aſſiduis.C.
qui po.in pig.ha .in glo.parua .⁊.C.de
non nu.pe.l.ſi executione.⁊ in auten. de
equali.do.§.illud.de acceptil.l.ſi accep
tilatum.§.apocha.C.de dona.l.ſi dona
tioñ.uel poteſt dici ꝙ aut poſſeſſio uēdi
tionis fouetur ſolo curſu temporis tunc
non preſumitur ſimulatio. ut.l.male agi
tur.alle.Aut poſſeſſio eſt coniuncta cum
alijs indiciis ſignificantibus ſimulatiōꝫ
ut quia uenditor paciente emptore ⁊ ſci
ente ſemper ſe dominū uocauit .tunc fit
emptori preiudiciū.ar.C.ad uell.l.ſi ſine
⁊.C.de peti.here.l.ſi filius. nec mirū qꝛ
ex pluribus indicijs concurrentibꝰ auge
tur effectus.ut.ff.de edil.edi.l.quero.§.
ſi. Aut poſſeſſio uenditoris eſt cōiuncta
cum confeſſione emptoris.tunc nō ē du
bium ꝙ contractus debet cenſeri ſimula
tus .⁊ ualet confeſſio etiam abſente poſ
ſeſſore .quia tendit ad liberanduꝫ poſſeſ
ſorem .⁊ omnis confeſſio que tendit ad
exceptionem ualet in abſentia partis. ut
in auten.de teſti.§.et licet.⁊ no.in.l.i.ō
interroga.act. ⁊.l.non ſolum.§.ſi libera
tionis.ō lib.leg.ff.⁊ in.l.generaliter .C.
de non nu.pe.per glo.pe.⁊ Cy.⁊.C.ō iu
ris ⁊ fa.igno.l.cum falſa.⁊ contractus ex
indicijs ⁊ confeſſione iudicatur ⁊ proba
tur ſimulatus. extra de pigno.c.illo uos
de emp.⁊ uen.c.ad noſtrā. ⁊ facit quod
no.in Spec.in ti.de dona.§.i.v̄.iteꝫ po
ne aliquis.⁊ per Cy.C.de bonis p̄ſcrip.
l.ſi quis poſt hac. Accedit predictis q̇a
ſimulatio eſt facti ⁊ animi probant̃ per
confeſſionem factā in abſentia partis.ff.
de nego.geſ.l.pomponius ſcribit.⁊.l.nē
ſenius.Bal.aūt in.l.illud.C.de ſacroſan.
eccle.ſic dicit .Quero nunq̇d contra do
nationem inſinuatā poſſit opponi excep
tio ſimulationis ⁊ fraudis ⁊ uidet̃ textꝰ
ꝙ non.ut.l.i.C.de predijs curi.li.x. Bre
uiter ueritas eſt in contrariū .unde ſi do
natio fiat in fraudem q̄ꝫq̄ꝫ ſit inſinuata ir
ritatur.ita tenet Spec.in ti. de dona.v̄.
pone aliq̇s.⁊.v̄.ſe. ⁊ ad hoc facit quod
plene no.per Bar.in.l.poſt contractū.ff.
de dona.Et inter cetera ex quibus preſu
matur fraus ⁊ ſimulatio eſt poſt donatō
nē continuata poſſeſſio ſm Spec.⁊ Bar.
in.l.ſicut.§.ſuperuacuum.ff.qui.modiſ
pig.uel ypo.ſol.Sed contra hoc oppono
quia ex donatione pōt agi uſq̄ꝫ ad.xxx.ā
nos ut donans tradat poſſeſſionē .ſed ſi
preſumetur ex poſſeſſione ſimulatio non
poſſet.ergo falſum eſt qȯ dicūt. Rndeo
aut eſt inſtrumentum promiſſionis ⁊ nō

preſumitur ex poſſeſſione ſimulatō.ut.l.
ij.de conſti.pe.in fi. Aut ē inſtrumentū
traditionis .tunc aut ſunt alique coniec
ture ſeu cauſe ſimulationis uel fraudis ⁊
ex poſſeſſione iuncta cum illis preſumit̃
ſimulatio uel fraus .ut dicto.§.ſuperua
cuum .Et eſt ratio differentie inter iſtru
mentum promiſſionis ⁊ traditionis .q̇a
poſſeſſio non repugnat promiſſioni. ſed
traditio repugnat uere poſſeſſioni tradē
tis nec cum eo concurrit. unde quia non
conſonat effectus cū ſua cā preſumitur ſi
mulatio cauſe ſeu tituli niſi tradens p̄ca
rio recepiſſet .nam per poſſeſſionem pre
cariam excluditur preſumptio ſimulatio
nis.ut.l.ꝙ meo.ff.de acqui.poſ.⁊ quod
no.ff.de pactis.l.ab emptione. ſed non
excluditur preſumptō ſimulatiōis ⁊ frau
dis ſimul iunctis.ut dicto.§. ſuperuacu
um.Jo.aūt de ymola in.c.ad noſtrā. de
emp.et uen. dicit ꝙ ex conuentiōe de re
uendendo ad certuꝫ tempus contractus
emptōnis preſumitur ſimulatus cōcurrē
te altero de duobus .ſm dn̄m Anto. de
bu.in.c.ad noſtram.alle.uel ꝙ uenditor
dum peteret pecuniam mutuo ductus ē
ad uendendum cuꝫ pacto de reuendēdo
uel ꝙ preciū non cōmenſuratur ualer̃ rei
uendite ut quia ualde minus ē preciū q̄ꝫ
ualebat res uendita. Sed dn̄s pe.de pe
ruſio aliter dicit in dicto.c.ad noſtram.
ubi dicit ꝙ licet ſcōm eum pactum de r̃
uendendo ſit licitū.ut.l.ij.de pact. inter
emptorē ⁊ uen.compoſitis. ⁊ anteq̄ꝫ r̃di
matur res emptor lucratur fructꝰ .ut ibi
patet per no.per glo.in.c.conqueſtus.ō
uſuris.tamen hoc fallit quādo cū pacto
de reuendendo concurrūt alie coniectur̃
propter quas preſumi pōt contractuꝫ fu
iſſe ſimulatum ⁊ in fraudem uſuraruꝫ fa
ctū.ut contingebat ſm eū in dicto.c. ad
noſtram.nam ibi ſcōm eū ponderanduꝫ
erat ꝙ ille cui facta erat uēditio erat uſu
rarius .⁊ uidetur ibi innuere tex.ibi duꝫ
dicit contra uſurarios editū ⁊c̄. ⁊ ſic eti
am dicebat Egidius ꝙ ille de quo loqui
tur littera erat uſurarius.Item concurre
bat ꝙ ante ſeptenniū res non poterat re
demi .Item ꝙ a principio fuerat petitū
pecuniam mutuari .Itē concurrebat par
uitas precij. unde nimirū ſi preſumitur
contractus ſimulatus ⁊ factus in fraudē
uſurarum ſtante etiam pacto de reuēden
do ut ibi dicitur in littera.facit quod in
ferius dicetur. Unde aduerte ſcōm dn̄m
Anto.de bu.ubi.ſ̄.ꝙ glo.in dicto.c.ad
noſtraꝫ.uidetur uoluiſſe in effectu ꝙ aut
contrahentes uolentes mutuū contrahe
re ſimulant uenditionem. ⁊ tunc clarum
ꝙ contractus ſimulatus taliter nō ualet
ſed de eo iudicatur ut de mutuo.ut pro
batur in dicto.c.ad noſtram .⁊.l.iij.C.

plus ualere ꝙ agit̄. si hoc constat ꝙ tan tūmodo sit uenditio. ⁊ tunc talis uendi tio ualebit. ⁊ emptor interim lucrat̄ fruc tus donec uenditor reddat precium ipsi emptori. ut dicta. l. ij. C. de pactis inter emp. ⁊ uen. ubi aūt sumus in dubio dic ta glo. iij. nō bene declarat. sꝫ dicit. Idē dñs Anto. de bu. ꝙ dictum. c. ad nostrā uidetur requirere duo ut presumatur cō tractū simulatum fuisse uel usurariuꝫ. ui licet paruitatem precij ⁊ pactū de reuen dendo ad certum tempus. ⁊ ista duo eti am uidetur exigere Hosti. quasi per pre dicta conuincatur de usuraria prauitate ipse emptor precipue ex eo ꝙ paciscitur ꝙ ad certum tempus res possit redemi. quia ex hoc apparet ꝙ interim uult fruc tus lucrari. sola enim paruitas precij nō sufficeret. ſm Inno. ad presumendū con tractuꝫ simulatum nisi interueniat pactū de reuendendo ad certuꝫ tempus ⁊ ꝙ so la paruitas precij non sufficiat. pꝫ quia li citum est contrahētibus ad inuicē se de cipere ipsa re absqꝫ dolo dummodo nō deueniat deceptio ultra dimidiam iusti precij. l. in cause. § penulti. ff. de mino. Dicebat etiam Hosti. ut tangit dñs An. de bu. ꝙ ex eo patet simulatō. quia debi tor petebat mutuo pecuniam ⁊ creditor dixit nolo mutuare. sed sū cōtentus eme re tales res cuꝫ pacto de reuendendo ad tempus. Et per predicta concludit dñs Anto. ꝙ solum paruitas precij non facit presumi contractum simulatū nec solum pactum de reuendendo. sed pactū de re uendēdo in duobus casibus facit presu mi contractum simulatum. Prim⁹ ē qñ constat uenditorē primo pecijsse sibi mu tuum seu pecuniam mutuari. ⁊ ille a quo petebatur uoluit sibi fieri uenditionem de certis rebus. Secundus ē qñ concur rit paruitas precij cum pacto de reuēdē do maxime si est pactum de reuendendo post certum tempus ⁊ non ante. quia ex hoc apparet ꝙ uoluit sibi certitudinalit̄ fructus lucrari percipiendos ante dictuꝫ tempus ⁊ sic uidetur glo. intelliger̄ dictū c. ad nostram. ſm dñm Anto. de bu. i. c. conquestus. de usuris. ⁊ facit. c. cū dioce si. eo. ti. ⁊. xiiii. q. iii. c. plerīqꝫ. ⁊ dicebat Hosti. in dicto. c. ad nostrā. de facili esse presumenduꝫ contra usurarios quia pes simum ē genus hominū. ⁊ quia sic presu mi expedit pro animabus ipsoꝝ. ar. c. iu uenis. de sponsa. ⁊ de usuris. in. c. in ciui tate. nam faciunt multas fraudes ⁊ cotti die fingunt nouos cōtractus cōtra quos cratur prouidere. ⁊ Jo. an. i. d. c. ad nr̄am etiam exprimit de multis fraudib⁹ quas cottidie excogitant. facit quod notat̄ in Spe. in ti. de usuris. ⁊ sic residet idē dñs Anto. Et per predicta habes ex quibus coniecturis presumatur contractum uen ditionis esse simulatum ⁊ fictitiū in frau dem usurarum. Aduerte quia dñs Flo rentinus zaubarellus. in dicto. c. ad nr̄aꝫ in materia ista aliter loquitur. naꝫ cōclu dit ꝙ aut fuit pactum de reuēdēdo post certum tempus ⁊ tūc proprie habꝫ locuꝫ c. ad nostram. de emp. ⁊ uen. alle. Int̄ dū uero fit pactum de reuendēdo ad libitū uenditoris. ⁊ tunc aut fit pactū de reuen dendo ꝓ maiori precio q̄ꝫ esset primū. ⁊ tunc presumitur contractus feneraticius per. c. illo uos. de pigno. aut fuit pactuꝫ de reuendendo pro eodem precio. ⁊ tūc ualebit. ut eadem. l. ii. de pact. inter ēpt. ⁊ uen. Et ex predictis dicit ꝙ in. c. ad no stram. alle. fuit duplex presumptio. pͥmo propter pactuꝫ de reuendendo non sim pliciter sed post septennium. Item ꝓ re uendēdo pro longo minori precio q̄ꝫ res ualeret. nam ex hiis ſm eum presumitur ꝙ contractus fuerit pignoratici⁹ ⁊ ꝙ cre ditor uoluerit lucrari fruct⁹ septennii ꝓ usuris. nec est uerisimile ſm eum ꝙ si fu isset uera uenditio ꝙ uoluisset dare ꝓ mi nori precio q̄ꝫ ualeret. sed certe istud ulti mum scdm Jo. de ymola. non uidet̄ pro cedere. quando uult dare pro eodē p̄cio quo emit quia tunc satis est uerisil'e. Et per predicta dicit se consuluisse in questi one facti. nam quidam habuerat a ticio certam q̄titatem. puta centum ⁊ fecerat eideꝫ ticio uenditōnem pro centū de pre dio ualente cētū. deinde per aliud instru mentum promisit ticio reddere predium p̄cio habito. dicit se cōsuluisse ꝙ ex hoc non poterat presumi contractus fenerati cius. ex quo nō fuit peractū de computā do fructus in sortem quo caū secus esset ut dicto. c. illo uos. ⁊ pro hoc allegat. q̊a de natura emptionis est ꝙ emptor faciat fructus suos. ut dicit glo. in. c. ad nr̄am alle. ⁊ per hoc dicit patere intellectuꝫ in quo dicit scribentes uariasse. ⁊ ad predi cta allegat quod ipse no. in. c. ex litteris. de iureiu. ⁊ quod no. Cy. in. l. iii. C. plus ualere ꝙ agit̄. ubi concludit Cy. ꝙ etiaꝫ si interueniat pactū de reuendendo ⁊ eti am ꝙ quis sit usurarius ⁊ etiaꝫ paruitas precii ꝙ non presumitur contractus fene raticius quia licet quis sit usurarius pōt facere uerū contractū emptionis. ⁊ quia pactum de reuendendo de se ē licitū. ut l. ii. C. de pact. inter emp. ⁊ uen. ⁊ q2 eti am paruitas precii non uidetur nocere ꝑ l. dolus. C. de rescin. uen. ⁊ ꝙ etiam dix it Inno. in dicto. c. ad nostraꝫ. alle. ⁊ ad c. illo uos. respondetur. quia ibi alia con currebant uidelicꝫ. quia ibi fuit actuꝫ ꝙ fructus computarentur in sortem. Item ⁊ ꝙ ultra precium aliquid aliud daretur Ideo nimirum si ibi cōtractus presumit̄

feneraticius quia cessant in casu Ly. ad
c ad nostram. alle. nititur Ly. in dicta. l.
iij. respondere ut uoluit dñs Floretinus
in dicto. c. ad nostrã. ꝙ in dicto. c. ad no
strã. fuit pactuʒ de reuendendo post sep
tenniuʒ ⁊ pro longo minori precio ꝗ res
ualeret. sed in caũ Ly. fuit pactum de re
uendendo quandocunqꝫ uoluerit uendi
tor usqꝫ ad biennium uel aliud tempus.
Posset etiam responderi. ꝙ multa in. d.
c. ad nostrã. concurrebant. ut. s̃. ẽ dictuʒ
post dñm pe. de perusio. ⁊ Jo. an. ĩ dicto
c. illo uos. uidetur transire cuʒ dicto Ly.
⁊ similiter dñs florent. ⁊ dictus dñs pe.
Sed dñs Anto. de bu. in dicto. c. ad nr̃aʒ
alle. uidetur uoluisse contrariũ dũ dixit
ꝙ quando concurrit paruitas precij cuʒ
pacto de reuendendo ꝙ presumitur con
tractus feneraticius maxime si pactuʒ est
de reuendendo post certuʒ tempus ⁊ sic
per dictionem maxime que est implicati
ua. ut no. de filijs presbite. c. ad abolen
dam. ⁊. l. illud. ad. l. acquil. uidetur uelle
idem dicendum. si pactum sit de reuẽdẽ
do ad certum tempus uel simpliciter qñ
placuerit uenditori. ⁊ idem uidetur uolu
isse glo. in. c. conquestus. de usuris. ubi
glo. uidetur aperte uelle ꝙ paruitas pre
cij cũ pacto de reuendendo quandocũqꝫ
placuerit uenditori faciat presumi cõtra
ctum usurariũ. precipue si emptor cõsue
uit exercere usuras. alleg. c. illo uos. ubi
ponitur dictio preserti que importat idẽ
ꝙ maxime. ⁊ sic uidetur glo. predicta uo
luisse ꝙ etiaʒ in non consueto fenerari ꝑ̃
sumatur contractũ feneraticium. ⁊ istud
etiam uidetur uoluisse Archi. i. c. pleriqꝫ
xiiij. q. iij. ⁊ ista pars satis uidetur ratio
nabilis. exquo presupponit paruitatem
precij interuenire. tamẽ ut dixi dicit Jo.
de ymola. Ly. uoluit contrarium quem
uidetur sequi Jo. an. in dicto. c. illo uos.
⁊ etiaʒ dñs floren. ⁊ do. pe. ⁊ reuera ad
c. ad nostram. et. c. illo uos. tenendo opi
nionẽ Ly. ⁊ sequaciũ. posset responderi
ut. s̃. est dictũ. tamen propter fraudes q̃
cottidie fiunt in fraudem usuraruʒ satis
uidet̃ ꝙ rationabiliter posset teneri opi
nio glo. in dicto. c. conquestus. quã seq̇t̃
Archi. in dicto. c. pleriqꝫ. ⁊ do. Anto. in
dicto. c. ad nostram. ⁊ no. etiam ut tãgit
Bal. in dicta. l. iij. plus ualere ꝙ agitur.
Quandoqꝫ contractus uenditionis fit si
mulate ut qꝛ contentatur creditor a quo
petitur pecunia mutuo mutuari. sʒ dicit
ꝙ pro sui securitate uult ꝙ fiat instrumẽ
tum uenditionis de aliqna re cum pacto
de reuendendo. Interdum autẽ uere fit
contractus uenditionis sed fit in fraudẽ
usurarum. ut quia debitor petit mutuo
sed creditor dicit ꝙ non uult mutuare sʒ
si uult ipse debitor uendere talem rem ꝓ

tali precio cum pacto de reuendendo ꝙ
ipse est contentus sic emere. nã hoc caũ
sm̃ Bal. erit uere contractus uenditionis
factus in fraudem usurarũ. ⁊ sic presumi
tur exquo originalis cã fuit mutui petiti
facit. c. ad nostram. alle. Bal. uero in suo
consilio sic dicit ad litteram precij incon
gruitas ⁊ pactuʒ de reuendendo usqꝫ ad
certum tempus faciunt presumi ɔtractũ
simulatum. C. de pactis inter emp. ⁊ uẽ.
l. ii. ⁊ no. in. l. emptorem. C. plus ualer̃ ꝙ
agitur. ⁊. l. i. C. de proba. per Ly. Et si in
contractu reuenditionis fit mentio sort]
quia agitur. ut fructus non extenuẽt sor
tem. apparet ꝙ est contractus usurarius
nam sors dicitur per respectũ ad usuras
ff. si cer. pe. l. lecta. §. sed cause sortis. ⁊ ꝺ
condi. indebi. l. si non sortem. cũ sy. Un
de proculdubio uenditõ quando predi
cta interuenerunt est ymaginaria ⁊ simu
lata loco pignoris in fraudem usurarum
facta. extra de pigno. c. illo uos. ꝺ empt.
⁊ uen. c. ad nostraʒ. ⁊ per Ly. et alios ubi
supra. maxime si emptor erat assuet⁹ usu
rarius quia ex consuetudine fenerãdi pre
sumitur cõtractus feneraticius. ut ꝺ pig
no. act. l. uel uniuersoꝝ. C. si quis impa.
maledix. l. i. de act. et ob. l. fi. ⁊ ista ẽ ue
ritas. Bal. Idem uero Bal. in suo cõsilio
quod incipit in dei nomine amen. casus
talis est quidam petrucius. sic dicit uen
ditio facta petrucio domini petri ẽ mul
tum suspecta ex prouisione de reuenden
do ⁊ licet sit clausula donationis. tamen
capciosam liberalitateʒ interpretatõ pru
dentum fingit. ff. de transac. l. cũ aquilia
na. preterea ista clausula donationis nõ
refertur nisi ad modicã summam. nõ au
tem ubi esset deceptio ultra dimidiaʒ iu
sti precii. ff. de uer. sig. l. hec adiectio. ff.
de leg. ii. l. cum filius. §. heres meus. nec
etiam conuenit bonis uiris, tam enormi
ter cum aliena iactura locupletari. ut no.
ff. de reg. iuris. l. i. ⁊. l. nã hec natura. ff.
de condit. inde. nec ẽ uerisimile ꝙ fuerit
animus donandi ubi pactum ẽ appositũ
reuendendi. ar. ff. ꝺ solut. l. qui sic soluit
In contrarium uidetur. nam exquo scit
ualorem rei non competit sibi auxilium
l. ii. C. de rescin. uen. Unde scd̃m Bar. illa
clausula donationis in magna lesione ui
detur apposita per errorem. quia nemo
presumitur suũ iactare. l. cũ de indebito
ff. de proba. In contrariũ uidetur ꝙ dic
ta clausula debet aliquid operari. sed in
modica summa non ẽ ista clausula neces
saria. ff. de mino. l. in cause. trahitur ergo
ad magnam summã ut aliquid operetur
Item si ĩ instrumento fit mentio scientie
sibi tunc imputet uenditor. ff. si q̇s cauti
onẽ. l. sed ⁊ si quis. in fi. quod uerum cre
do dicit Bal. de iure. ergo nõ põt ɔpelli

emptor ad credendum.ar.ff.de uer.ob.
l.si ita quis.§.sexa.sed in foro conscien
tie standum esset ueritati.in foro autē iu
dicij oportet ꝙ seruemus scripturas.C.
de proba.l.cū precibus.si tamen indicia
alia sufficientia probarentur uel cōfessio
dicti colorati emptoris ꝙ fuerit pignus
sufficiens.nam confessio etiam parte ab
sente facit indicium.pro hoc uide glosaȝ
in.l.capite quinto.ff.de adulte.in glosa
magna iuncta cū alijs indicijs plene pro
bat uel uehementer adminiculatur ⁊ ue
hemens adminiculatō supplet semiplenā
probationem.ff.de edil.edi.l.quero.§.
fi.⁊ extra de succes.ab intesta.c.cuȝ dilec
tus.ubi tex.no.Sed si probatur ꝙ emp
tor esset consuetus talia instrumenta r̄ci
pere in fraudeȝ usurarū etiā istud multū
facit contra euȝ qui in eodem genere cul
pe frequēs malus semper presumit̄ esse
malus ut in regula. Idem uero Bal.in.l.
legem.C.de pactis.quesiuit si marit⁹ fu
it confessus se recepisse dotem quaȝ pro
misit restituere patri stipulanti seu r̄cipi
enti pro filia.postea immediate fit q̇daȝ
alius contractus .in quo continet̄ ꝓmis̄
sio dotis dande non obstante cōfessione
querit̄ an istud instrumentum ualeat ita
ꝙ ex primo instrumento adueniente caū
restitutionis dotis filia non possit peter̄
dotem sed instrumentum dicte confessio
nis presumatur simulatum .sed uidet̄ ꝙ
filia possit agere ex primo instrumēto et
contractu quia ex illo ē sibi ius quesituȝ
unde non potuit tolli per sequentem cō
tractum.ar.l.fi.C.de pact.cum sp.In cō
trariuȝ uidet̄ ꝙ exquo promissio sequēs
fuit facta incontinenti apparet ꝙ non in
teruenit numeratio sed illa confessio po
tius fuit simulata.ar.ff.de priuile.credi.
l.si uentri.§.fi.Iac.de are.mouet istam
questionem.in.l.in hijs.§.pe.ff.so.ma.
⁊ determinat pro muliere que determia
tio uera est.ubi sequens contractus fuit
factus ex interuallo.sed ubi fuisset factus
incontinenti non starem huic determina
tioni qȝ sicut clausula posterior derogat
prime .ita contractus posterior derogat
primo contractui .ff.de stipu. seruo.l.i.
§.fi.utrum aūt fit incontinenti uel non
pōt apparere ex eodem loco uel ex codeȝ
tempore.ff.de solut.l.si ex pluribus.§.
fi. Ludouicus uero in.l.meuia.§. si uir
a socero.ff. so.ma. dicit ꝙ ista questio ī
dicto.§.si uir.tractatur per Bal.post Ia
co.et Bar.⁊ eandem tractauit idem Bal.
in.l.si absentis.C.si cer.pe. extense p do
minū Ange.in quodam suo consilio inci
piente .in primis inquirendum est ad so
lutioneȝ dictoruȝ dubioꝝ an promissio
per soceꝝ ⁊c̄.mihi aūt pro elucidanda ei
us decisione considerandi uidentur tres

casus principales.Primus ꝙ aliqn̄ post
confessionem dotis solute emanauit pro
missio eiusdem soluer̄ de incontinenti et
eodem tempore.⁊ tunc illa confessio pre
cedēs intelligitur emanasse sub spe futu
re promissionis que postmodum ē secu
ta.hoc probatur ex tribus.primo ex tex
tu ad propositum singularē.in.l. minor
xxv.annis cui fideicō.ff.de mino.ī quo
apparet.ꝙ quādo precedit refutatio seu
confessio facta uidetur sub spe future ꝓ
missionis.Scdō ad idem tex.singularis ī
l.ab anastasio.C.mand. ex uerbo ibi dū
dicit hoc tamen modo exactioneȝ sortiri
⁊c̄.colligit idem Bal. ꝙ si confessus fue
rit se habuisse centum in dotem .seu no
mine dotis.tandem post eius cōfessionē
apparet ꝙ fuerunt ei numerata quinq̄gin
ta de illa summa ꝙ ex hoc presumitur ꝙ
non reperit nisi illa quinquaginta.Et cō
sequenter non ultra teneat̄ quēadmodū
ergo sibi subsequens particularis solutō
eius summe quam quis integre recepisse
se confessus est. inducit presumptionem
falsitatis confessans in residua sūma .ita
pari ratione subsequeus promissio sūme
quam quis recepisse confessus est incōti
nenti secutam ipsam confessionē inducit
presumptionem falsitatis eiusdē .⁊ sic ꝙ
non confessus fuerit eo quia receperit.sȝ
quia in futurū illam sibi promitti seu nu
merari sperauerit.⁊ posito ꝙ hoc non re
cte ꝓbaretur ex tex.dicte.l. ab anastasio
est sententia glo.singularis in.l.ij.C. de
non nu.pe.dicentis pecuniam integram
non fuisse numeratā prout confessio can
tat ⁊ consequenter ipsam confessionē fa
ctam spe future numerationis seu ꝓmis
sionis probari ex diuersis numeratōibus
per cuius summe confessat̄ .post illam cō
fessionem diuersis temporibus factis
Tercio ideȝ probatur qm̄ ita cottidie fa
cimus ⁊ facere solemus.s.ut primo prece
dat confessio de dote recepta. Secūdo
post promissioneȝ eiusdē soluende ex eo
aūt ꝙ cōmuniter fit seu fieri solet proba
tio inducitur.ff.de sponsa.l.sufficit.ff.ō
usufructu.l. si quis donaturus.ff. si cer.
pe.l.certi conditio.§.si nūmos.⁊.C.de
iudi.l.certi iuris.Ceteꝝ ratione eiusdem
contextus ambo hii act⁹ iudicari debent
actus unus .⁊ de eo ut de actu uno debe
mus disponere.ar.C.de testa.l.cum anti
quitas.ff. de testa.l. heredes palam.§.
uno contextu. ratione enim contextuali
tatis ac uicinitatis actuum.illud qȯ uni
interest.alteri interesse creditur.ff.ō uul
ga.⁊ pupil.l.patris ⁊ filij.ff. de uer.ob.
l.ticia.§.idem respondit.ff.de pactis.l.
item quia.§.idem iuliano.ff.de eden.l.
si quis ex argentarijs.§.si inicium tabu
laꝝ.concordat etiam.l.si uentri.§.fi.ff.

de priuileg.credito.de elec.c.officij. nisi
enim hac de causa idest future promissio
nis presumamus confessionem emanasse
sequeretur .ꝙ socer uel extraneus dotan
tes duplici onere prestationis dotis se as
strinxissent .quod non est uerisimile.l.ti
cia.§.qui in uita.ff.de lega.ij.⁊.l.lutius
de dote prelega.l.qui dotem. ¶Secun
dus casus principalis est ꝙ aliquãdo ex
interuallo post confessionez emanauit ꝓ
missio dotis soluende eo tamen tempoꝛ
quo promissio emanauit adhuc superat
de tempore opponende exceptionis non
numerate dotis ⁊ tunc idem dico qꝺ in
proximo dicto caũ.exquo enim in instru
mentis non continebatur nisi simplex cõ
fessio ꝺ recepto.adhuc mulieri perfectũ
ius ad dotis exactionem non erat quesi
tum cum repelli potuisset exceptione nõ
numerate dotis.l.ij. ⁊.l.fi.⁊ auten.ꝙ lo
cum.C.de doti .causa. satis enim cõstat
ꝙ animo seu pretextu future promissiõis
⁊ numerationis .talis confessio ab inicio
emanauit proximo per proxima dicta qꝛ
nõ est uerisimile ut predixi ꝙ si socer uel
extraneus dotem soluisset itez eam solue
re promisisset .ut dicto.§.qui in uita. ⁊
dicta.l.lucius.alle.unde hijs duobus ca
sibus duplex est opi. Prima Bar. dicẽtis
ꝙ exquo confessio facta presumitur spe
future promissionis ea promissione secu
ta non est causa quare efficaciter non te
neatur maritus qui uidetur uoluisse foꝛ
de eadem contentus unde illa loco cedit
solutionis.ff.man.l.inter causas.§.abes
se .⁊ nomen illius promittentis in tantũ
extimatum ꝙtuz fuit dos promissa acce
pisse uidetur.ar.C.de rescin.uen.l.precij
causa.⁊ sic periculuz est ip ius mariti.ar.
dicti .§.si uir a socero .⁊.l.meuia.ff.so.
ma.⁊.l.promittendo.§.pe. ⁊.l.de dote.
⁊.l.uir ab eo. de iure do. quod intelligẽ
dum est si maritus in exigendo moraz fe
cerit.al's enim periculum est mulieris.de
iure do.l.cum dotem.uel nisi promissor
dotis pater fuerit qm̃ tunc mulieris etiã
est periculum quia genero parcendũ est
si socer ad solutionez non precipitauerit
dicit tex.no .in.l.si extraneus.ff. de iure
do. Secunda est opi.Bal.et Angel.dicẽ
tium maritum uel eius heredem hoc caũ
iberari .si actio ad dotem competẽtem
mulieri cedat.ad hoc.ff.so.ma.l.si socrꝰ
§.lutius.⁊.l.etiam.§.fi.ff.de peculio.l.
ꝙ debetur. ⁊ hec opi.placet Ludo. quã
do ipse promissor ẽ soluendo dotem per
predicta iura .uel si soluendo non sit ma
rito non potest imputari mora cũ nõ exe
git.per dictã.l.meuia.⁊.l.si extraneus.⁊
l. promittendo.§.pe.⁊.d.l.cum dotem
nisi ipse maritus ab inicio pro dote no
men eius promissionis acceperit quã sci

ebat non esse soluendo .quia tunc ẽ eius
periculum quia illa nominis acceptatio
in dotis tituluz loco solutionis cedit. ut
dicta.l.promittendo.§.pe. ul' nisi ꝓmis
sorem per acceptilationem liberauit qm̃
tunc non cedẽdo liberatur.ut.d.§.si uir
a socero. ¶Tercius casus principalis est
quando promissio emanauit post lapsa
tempora ad opponendum exceptionem
non numerate dotis prefixa. ⁊ tunc quã
docũqꝫ animo seu intẽtione emanauerit
confessio non ẽ uis quia ex lapsu dicti tẽ
poris ex confessione uiri ad dotis exactõ
nem mulieri erat ius perfecte quesitũ.un
de suo facto non põt promissor citra mu
lieris uoluntatem actionem sibi quesitaz
tollere.ad hoc.ff.so.ma.l.non soluz.⁊.l.
quotiens.⁊.l.insulam.§.fi.C.de iuꝛ do.
l.cũ a socero.ff.de pactis.l.fi.ff.de noua
ti.l.stichuz.§.fi.⁊ igitur ipsi mulieri sub
secuta promissione non obstante cõpetit
actio ad exigendũ dotem propter cõfessi
onez cui amplius opponi non põt nõ nu
merate dotis exceptio . Hosti.aũt i sum
ma in ti.de usuris.§.qualiter contractus
usurarius detegatur.dicit ipsuz detegi ꝑ
testes ⁊ indicia. ut si uenio ad creditorez
petens mutuũ ⁊ ipse dicit ꝙ non mutua
bit quia bene scit ꝙ non põt facere utili
tatem suã sed ipse emet a me aliquã pos
sessionem meã uel aliquam rem. ⁊ faciet
mihi hunc amorem ꝙ restituat mihi rem
eodem precio usqꝫ ad certuz tempꝰ. ego
dico exquo non possum aliud ego faciaz
si de hoc constet iudici per testes presu
met hoc factum in fraudem usuraꝝ max
ime si longe citra iustũ precium emat .ut
in.c.ad nostram.de emp.⁊ uen. Idem si
pacta apposita claudicãt quia omnia ap
posita sunt in fraudez creditoris ⁊ nullũ
in fauorem debitoris.ut pone in potesta
te creditoris ẽ an uelit contractum rescin
di .quia computat fructus in sortẽ quos
non presumitur iactare uelle si uerus fuis
set contractus ⁊ sui essent.ar.l.cum de in
debito.ff.de proba.quia recipit aliquid
ultra sortem. quia consueuit usuras exer
cere.ff.de pig.act.l.uel uniuersoꝝ.c.illo
uos.de pig.ßm eundez Hosti. in summa
in ti.de pigno.§.quibus pactis.ꝺ.itẽ re
probatur.non ualet pactum ꝙ debitori
non liceat pignus luere uel redimere uel
imperpetuum uel ante diem prefixũ.ar.
ff.de preca.l.cũ precarie.⁊ in.c.precariũ
de preca.nec ualet pactum ꝙ debitori ñ
liceat pignus recuperare.ff. de iureiurã.
l.si duo patroni.§.idez iulianus. nec ua
let si fiat pactum ꝙ si debitor non soluit
ĩ.certam diẽ.ꝙ creditor habeat rẽ in feu
duz.de feu.dato in uicẽ.l.ꝯmi.c.i. quia
si fieret fieret fraus legi.ar.c. ad nostraz
de rebus eccle.non ali. Si uero est dictũ

ꝙ non possit recuperare usq͡z ad duos ānos non ualet. per dictam. l. cuz precarie licet sit ar. contra. ff. cōi diui. l. in hoc iudicio. §. fi.

¶ Quando cessiones dicuntur simulate

Superest ut nunc uideamus de cessionibus quando dicātur simulate. ⁊ Jac. de bru. in. l. ꝑ diuersas. C. man. dicit ꝙ aūt constat cessionem simulataz esse ⁊ non ualet. in dubio presumitur simulata si alteꝝ de tribus interueniat. primo si minus est. preciū cessionis q̄ q̄ntitas cessionis. Scđo si est pro parte donata ⁊ pro parte uēdita. Tercio si deficit titulus in instrumento cessiois Modo quid erit si in instrumento cessionis continetur ꝙ confessus ē cedens se nomine cessionis tantā pecuniā recepisse an sufficit. Jac. ꝙ non ⁊ hoc q̄tum ad debitorem. confessio tamen preiudicat confitenti. ut. l. generaliter. C. de non nu. pecu. quia debet reuera preciū esse numeratum. ⁊ ideo in instrumentis ponit᷑ cottidie cessit ex causa emptionis iura contra talem pro tanto precio numerato in presentia mei notarij ⁊ testiuz infra scriptorum. ⁊ quidam adiciunt ⁊ male ſm Jac. prout confessus fuit cedens. ⁊ dicit Bal. in. l. ab anastasio. C. manđ. ꝙ si quis fuerit confessus se habuisse centū nomie dotis tandem apparet ꝙ post istam cōfessionem ꝙ ei fuerunt numerata quinq̄gita de illa summa ꝙ ex hoc presumitur ꝙ n̄ receperit nisi illa quiquaginta ⁊ ꝙ ultra non teneatur. hoc colligitur ex tex. dicte l. ab anastasio. ibi hoc tm̄modo exactiōꝫ sortiri ⁊c. nisi appareat ꝙ illa quinquaginta fuerint soluta pro residuo. naz hec uerba sonant ꝙ totum sit receptum. ut. l. ij. C. de here. insti. ⁊. l. i. C. fi. regun. de hoc est. ŝ. late dictum. Bar. aūt in. l. ꝑ diuersas. alle. dicit cessio in dubio presumitur simulata ex tribus uł quatuor. primo ex paruitate precij si actō magne q̄titatꝭ ꝑ modico creditur. ⁊ ideo non ualet cessio nisi usq͡z ad q̄titatem solutam. ut. l. ꝑ diuersas. alle. Scđo presumitur simulata si titulus contractus nō apparet intercessisse. ut colligitur ex dicta. l. ꝑ diuersas. ibi licet instrumento cessionis uenditōis nomine. ⁊c. Et ideo isti qui faciūt ꝯtractuz dicunt. talis titulo cessionis dedit cessit transtulit ⁊c. ⁊ semper ponunt titulum uel uenditionis uel donationis uel aliuz ⁊ ista duo ponuntur per glo. in dicta. l. per diuersas. Tercio requiritur ꝙ titulus ponatur in principio instrumenti ita tenet glo. C. ne lice. pete. l. i. in glo. magna. ⁊ Inno. etiā de aliena. iudi. mutā. cā fac. Dy. ⁊ Cy. in. l. i. C. ne liceat peten. tenent ꝙ hoc nō est necesse ꝙ in principio ponatur. quia nulla. l. reperitur cautū. ⁊ hoc iam fuit obtentuz et iudicatū ⁊ hoc placet Bar. ⁊ istis casibus licet cessio p̄sumatur simulata tamen actio non ꝑditur Quarto cañ presumitur simulata si ꝑtim uenditur et partim donatur. ut. l. ab anastasio. alle. ⁊ isto casu perditur actio i eo cañ quo donat᷑ pro utraq͡z parte. Et qn̄ dicitur ꝙ ex paruitate precij cessio presumitur simulata. precium intelligit᷑ puuz deductis expensis ⁊ laboribus qui de necessitate debent fieri in exactione illi⁹ rei tene menti qꝛ hoc ualet ad multa. ⁊ semper actō debeat extimari deducto eo qđ cōmuniter expenderetur in exactione. ⁊ si ticius mihi cessit actiones quas habet contra semproniū ad centum. ⁊ hoc ꝓ p̄cio centum tamen in instrumento nō apponitur expresse ꝙ hoc fecerit titulo uenditionis. scđm eos qui dicunt ꝙ titulus debet poni in principio instrumenti. nō ualeret cessio quia hoc nō apparet ex p̄ncipio sed ex toto instrumento. Sed Bar. putat ibidem ꝙ cessio ualet nā nil aliud est titulus q̄ causa contractus. l. iij. §. ex plurimis. ff. de acqui. pos. unde cuz ex instrumēto appareat titulus. hoc est causa uenditōnis satis est scđm Bar. ⁊ si ꝓ ꝑte uenditur ⁊ pro parte permutatur idē est quia non ualet. quia ex quo. l. in uenditōne loquitur idem est in quolibꝫ ꝯtractu ex causa onerosa. ut. l. statu liber. a ceterꝭ. §. fi. ff. de statu liber. presumit᷑ etiaz cessio simulata quando in ueritate preciuz pro quo est facta cessio non ē solutum re ipsa licet non dicatur per glo. magnā. d. l. per diuersas. tamen innuitur in tex. d. l. per diuersas. ⁊ in glo. super uerbo solutarum. quod etiaz probatur in. l. ab anastasio. ibi reipsa persoluit. Ex quo ꝯcludatur ſm Bar. ibi ꝙ non sufficit si in instrumēto cessionis cedens confiteatur sibi solutum esse. nisi reuera sibi solutū ꝓbatur ⁊ hoc est uerum q̄tum ad euz contra quem ceditur sed q̄tum ad ipsum cedentem nocet ipsa cōfessio. hoc tenet Jaco. de bello. in autent. de equali. do. §. i. hoc tenet cōsulēdo Jaco. de bru. ⁊ Ray. de forli. ita pluries ut Bar. dicit ip̄e cum dño Francisco de pisis consuluit. ⁊ si ex alijs causis q̄ ex causa uēditionis fiat cessio debet aliter apparere de ueritate cause q̄ per confessionez partis. ⁊ ideo si q̇s fecit cessionem pro bonis seruicijs ⁊ meritis que ab aliquo recepit ⁊ habuit. an sit necessarium ꝙ merita. et seruicia probentur. uidetur ꝙ sic quia cōfessio nihil releuat ut. ŝ. dictum ē. ut. l. si forte. ff. de castren. pecu. ⁊. l. si donatione. ff. de col. bonoꝝ. In contrarium uidetur ꝙ nō debeat probari. quia si totam. l. ꝑ diuersas inspicias solummodo litiū redemptores

condemnauit.sed quando fit per merita
non potest dici litium redemptoꝛ nõ eni
seruicia fecit ut sibi actio cederetur .sed
ideo cedit quia cedenti placet siue causa
sit uera siue non apparet ꝙ non ẽ litis re
demptoꝛ. quid dicendum dubito dicit
Bar.uide.ĵ.super hoc qȯ diceť ꝑ Balȯ.
qui soluit.tamen propter tollendũ dictũ
dubiũ dicit Bar.Aliquãdo in quibusdã
cessionibus eleuari fecit illam clausulam
pꝛo bonis meritis ⁊ seruicijs ⁊ loco eius
apponi fecit sua mera libera et spõtanea
uoluntate ⁊ liberalitate.quia sic sibi pla
cuit ⁊ sic uoluit ⁊ cessabit ista dubietas
⁊ scȯm Bar.sufficit ꝙ post contractuȝ re
ipsa numeret .licet in instrumento nõ di
catur ꝙ reuera numerauit .sed si ĩ uerita
te numerauit ⁊ postea recepit ⁊ recupera
uit ⁊ sic ex una manu dat ex alia r̃cipit ñ
ualet aliquid ꝓmo perderet actionẽ. per
l.ab anastasio .per hanc fraudẽ ⁊ simula
tionem.non uidetur enim solutum quia
statim soluens est recepturus.ut.l. q̊ sic
ff.de solutio.⁊ si cessio fit inter socios ex
alia causa diuidentes uel societatẽ cõtra
hentes . unde quando contrahunt dicit
Bar.cessio ualet .ut.l.i.⁊.ij.⁊.iij.ff.ꝓ so.
tamen potest pꝛesumi simulata .sicut di
cit de ueditõne quando unus ex una ꝑ
te ponit modicum ⁊ alius multum.⁊ qñ
inter eos fit diuisio ualet cessio ⁊ hoc te
neas pꝛo fundamẽto.ꝙ sicut in certis ca
sibus exceptuatis.in.l.per diuersas.alle.
ualet cessio ita ꝙ non pꝛesumitur simula
ta.idem est ⁊ ueruȝ ẽ in omnibus casibus
eandem rationeȝ habentibus ut ubicũqȝ
apparet ꝙ ille cui fit cessio non sit redẽp
toꝛ lituȝ ex causa ex qua fit cessio .ꝙ tũc
semper cessio ualeat sicut in casibus ĩ.d.
l.exceptuatis.⁊ dicit Bar.ĩ dicta.l.ab ana
stasio.ꝙ glo.super uerbo coloratã .facit
ad statutum quod est in perusio ꝙ folli
ecta uini nõ possit uendi ultra octo dena
rios.modo quidam uendidit uinũ ad il
lam ratõnem tamen non dedisset tibi ni
si emisses ab eo unam castaneã ꝓ q̃tuor
denarijs.certe uidetur iste incidere in sta
tutum nec debet excusari per istam colo
ratam uenditionem.ar.dicte.l.ab anasta
sio.cum dicta glo.ad quod optime facit
l.eos.C.de usuris.ṽsi.interdicta licentia
creditoꝛibus.ut in.l.quẽadmodum.C.ȯ
agri.et censi.li.xj.quod facit tam contra
maccellarios q̃ȝ contra alios uendẽtes q̊
habentes duas res unam bonam ⁊ aliaȝ
tristem nolunt uendere bonã nisi tristis
mixtim cũ bona ematur quod no.bene
Bal.uero in.l.si cuiuscunqȝ.C. ne liceat.
potẽ.dicit impugnatur cessio ratiõe frau
dis.ut si potentioꝛ noluit nominari in in
strumento.sed per interpositam ꝑsonaȝ
cepit possessionem.ut.C.ꝙ metus cau.l.

si per impꝛessionem. Item potest impug
nari cessio ratione fraudis ⁊ simulatiõis
simul iunctis qȯ est quando dicitur pro
parte uendita ⁊ pꝛo parte donata ĩ frau
dem legis.ut.l.ab anastasio.C.man.quo
casu quatenus pꝛetenditur donatio non
ualet cessio .⁊ cedens suo iure pꝛiuať.ut
l.fi.§.si q̊s aũt.C.ne liceat potẽ. Quar
to impugnatur cessio ratione simulatõis
pꝛesumpte .que simulatio pꝛesumitur ex
tribus.s.ꝙ actȯ sit ex parte uendita ⁊ ꝓ
parte donata ut.s̃. est dictum . Itẽ ⁊ ꝙ
actio sit minoꝛi pꝛecio uendita nam qua
tenus est plus in actione ꝙ in pꝛecio pre
sumitur simulatio.hic tamen est conside
randum ꝙ debet haberi ratio expensaꝝ
iudicij.ut no.in.l.per diuersas.C.mãda.
adde quod no.in.l.i.ff.de expensis in re
bus dota.factis. Quinto pꝛesumiť simu
lata si titulus cessionis nõ continetur in
instrumento.super hoc tamen dicit Dy.
ꝙ sufficit titulus presumptus . unde qñ
fit cessio inter coniunctas personas quia
pꝛesumitur donatio ualet cessio ẜm Dy.
qui ita no.in.l.patrem.ff.de hiis que in
frau.cre. Item de facto fuit ista questio
in instrumento cessionis sic continebať.
talis cessit talem actionem sexo ꝓ centuȝ
dicebatur ꝙ non erat ibi titulus. sed cõ
trarium fuit consultum per dñm Bar.qꝛ
cũ ibi continebatur pꝛeciũ resultat titꝉus
emptionis.ut.l.fi.C.de pꝛedijs curia.li.
x.⁊ hoc est uerum quando in instrumen
to dicetur pꝛo pꝛecio centum sed quãdo
non fieret mentio seu memoꝛatȯ pꝛecij ẽ
magis dubium.tamen idem dico .qꝛ sal
tim resultat contractus innominatus .fa
cio ut des.ar.l.fi.ff.de condit.ob cau.⁊
qȯ ibi no. Sexto pꝛesumitur simulatȯ si
non contineť in instrumento uera nume
ratio sed confessio numerationis. ut.l.ꝑ
diuersas.C.man.in glo.que incipit nota
in hoc foꝛte ⁊c.et.l.ab anastasio.§.si q̊s
in uerbo reipsa persoluit ⁊c.⁊ hoc tenet
Iaco.de bel.in auten.de equali.do.§.il
lud.facit quod no.in simili in.l.assiduis
C.qui po.in pig.ha.in glo. non ergo in
dote confessata. et hoc consuluit Bar. et
multi alij docto.consuluerũt cũ eo. Ego
autem dico ꝙ aut actio ẽ minoꝛi p̃cio uẽ
dita uel pꝛo parte uendita.⁊ pꝛo ꝑte do
nata.⁊ tunc fateoꝛ ꝙ ex confessione p̃cij
pꝛesumitur simulatȯ ꝓmo ipsa confessio
habetur pꝛo ueritate nisi pꝛobaretur .ꝙ
reuera numeratio non intercessit.ar.ff.ȯ
posi.l.publia.§.fi.ideo dico ꝙ non pꝛe
sumitur simulatio quia nulla lex dicit ꝙ
pꝛesumitur nisi in dictis duobus casibꝰ
⁊ ita consueuerunt tenere aduocati florẽ
tini. et cõiter hoc obseruat consuetudo.
⁊ spec.ponendo foꝛmam cessionis confi
cit instrumentũ sub foꝛma confessionis.

Et istud uerius credo. non obstat. §. ali
ud. in auten. de equali. do. quia ibi con
fessio erat suspecta propter alios credito
res quibus preiudicabatur non aūt ꝓp
ter ipsum debitorem. C. de donatō. ante
nup. auten. sed iam necesse. ⁊ in ista ciui
tate perusij fuit iudicatum scđm cōsiliuꝫ
Bar. sepius. Septimo impugnat̃ cessio
ratione uere simulatōnis. idest quia pro
bat̃ uere simulatio. ⁊ tunc non ē dubiuꝫ
quia quod simulate agitur nullum est ⁊
illud quod nullum est omni tempor̃ po
test impugnari. est enim iste falsus ꝓcu
rator in rem suam. ut. l. licet. C. ð procu.
Octauo impugnat̃ cessio ratione ceden
tis. de quo dic ut no. per Dy. in. l. pe. ff.
de aucto. tu. Nono impugnat̃ ratione
cessionarii. C. qui da. tu. pos. auten. mio
ris debitor. ⁊. l. omnes. ff. de act. ⁊ obli.
Decimo impugnat̃ cessio ratione iuris ī
cessibilis. ut. ff. de iure do. l. si mulier. §.
ex asse. facit. ff. ð admi. tu. l. ex pluribus
Adde ubicunqꝫ dixi dicit Bal. ꝙ cessio p̄
sumitur simulata est intelligendum quā
do actio principaliter ceditur. sed qñ ce
ditur seu uenditur possessio a possessore
ut in eius consequentiam uenit cessio ibi
non presumitur simulatio. unde ī instru
mentis emptōnum apponunt̃ ista uerba
⁊ ꝙ plus ualet donat ⁊c. tamen nō ē du
bium ꝙ rei uenditio ualet ⁊ cessio q̄ fit
in eius consequentiam. ut dicta. l. per di
uersas. §. exceptis. Et idem dico quādo
cessio dictat defensionem nō impugnati
onem. uerbi gracia possidebam quādaꝫ
reꝫ conueniebar publiciana super ea ad
exclusionem istius publiciane acquisiui
tituluꝫ a uero domino rei aliquo sibi da
to certe licet minus fuerit preciuꝫ. tñ ua
let titulus ⁊ ex eo me tueor contra publi
cianam. ut dicto. §. exceptis. nec ꝑ uiciū
litigiosi impeditur ista acquisitio tituli.
quia litigiosi uiciū impedit alienationeꝫ
possidentis sed non acquirentis ab eo fi
eri quod ē no. Adde quod no. per Gui.
de cu. C. de peti. here. l. cogi. Et si instru
mentum cessionis dicat ex cause donatō
nis ꝓ bonis meritis ⁊ seruicijs. an opor
tet ꝙ cessionarius probet merita. Bar. in
l. per diuersas. dubitat de hoc sed nō est
dubitandum quia in instrumento cessio
nis requiri tur titulus qui hic adest. s. ti
tulus donationis. causa aūt tituli non re
quiritur nec aliqua lex hoc dicit. ⁊ ideo
non requiritur probatio meritoꝝ qꝛ nul
la lex hoc dictat quia merita non sunt ti
tulus sed precedentia tituli. facit qđ no.
in simili. ff. de condit. ob tur. cau. l. si ob
turpem. Preterea merita non sunt ð sub
stantia donatōnis nisi donator legitimū
modūl excedat ⁊ non ē insinuata. ff. ð do
nat. l. acquilius regulus. Ultimo aduer
tas quia ubicunqꝫ dixi de presumenda si
mulatōne debet intelligi in cessione uolū
taria. secus in cessione necessaria. exēpluꝫ
ff. de solut. l. modestinus. ff. de leg. i. l. si
res obligata. quia non potest dici redēp
tor litis quia talem recipit cessionem de
conscientia legis. ut dicto. §. exceptis.
Hosti. uero in summa in ti. de alie. iudi.
mutā. cā fa. sub Rica de cessione actionū
§. an actio cedi uel uendi possit. ỽ. iteꝫ si
dubitetur. dicit ꝙ si dubitet̃ utꝝ cessio
sit uera uel ficta semper presumitur simu
lata ex eo ꝙ actio pro parte donata fuit
⁊ pro parte uendita ⁊ tunc agit is cui ces
sa est usqꝫ ad q̄titatem quam dedit. naꝫ
in superfluo nec cedens agit. idem si ꝓ
modico precio uendidit. ar. ff. de trāsac.
l. cū hij. §. modum. Idem si dicas in in
strumento cessionis cessionem factā ⁊ nō
dicatur ex qua causa. ut. ff. ð iure fi. l. ita
fidei. C. man. l. pe. ⁊ fi. Item presumitur
facta in fraudeꝫ si clerico fiat cessio a lay
co contra laycum. secus putat Hosti. si ꝯ
clericum. ar. c. ij. de alie. iudi. mutan. cau
sa fac. uel potest distingui quando layc⁹
cedit clerico contra laycum utruꝫ trahat
ipsum coram ecclesiastico iudice puta qꝛ
sic est de consuetudine que ualet. ut ð fo
ro compe. c. si clericus. uel coraꝫ suo iudi
ce layco ut in primo casu presumatur cō
tra clericum. in scđo minime. sꝫ quicq̇d
malicie contra hoc excogitari pōt ꝓ infa
cto habetur. C. man. l. ab anastasio. in fi
ne. Cy. in. l. qui stipendia. C. de ꝓcurat.
dicit. ꝙ quando cessio fit cum fraude cā
⁊ intentione constituendi duriorē aduer
sarium ꝙ non ualet per titu. de ali. iudi.
mutan. cau. fa. In dubio aūt quisquis ce
dendo presumitur scđm quosdam cessio
nem facere bona fide ⁊ non causa uexan
di aduersarium uel causa constituēdi ad
uersarium duriorem. ⁊ qui malam fidem
allegat illam probet. ut. l. quotiens. §. q̊
dolo. ff. de proba. Docto. iuris canonici
ſm Cy. ibi dicunt in cessione facta in cle
ricum presumitur mala fides. ut in. c. ex
parte. de alie. iudi. mutā. cau. fa. tñ deus
nouit q̄liter decretalis illa hoc dicit. nos
habem⁹ duos titulos. unū ne lice. potē.
qui habet locum ubi facta est cessio ī po
tentiorem ratione potestatis ut quia sit
prepositus uel officialis. Alium titulum
habemus de alie. iudi. mutan. cā fa. q̊ ha
bet locum quando cessio fit cā mutandi
iudicium. modo ponamus laycus in cle
ricum facit cessionem ista cessio nō repu
tatur facta in potentiorem ita ꝙ non ha
bet locum prior titulus sed an reputabi
tur facta causa mutandi iudicij in frau
dem. certe dicit Pe. non puto hoc in du
bio nisi fraus probetur. sed si ponamus
ꝙ fraus presumatur ſm canonistas an ⁊

tunc si iuratur non factuz in fraudez pre sumatur bona fides uidet ꝙ sic. ut. l. fi. ad. l. iul. repe. C. Preterea ponamus ꝙ laicus cessit iura sua in clericum de genere suo uidetur ꝙ non presumatur fraus q̄ꝛ conuentio uidetur remouere dolū. ut. l. ij. ff. de recepta. ad hoc facit quia ubi sūt due ratōnes quarum una prodest altera nocet debemus assumere illam q̄ ꝓdest ar. ff. ꝺ acqui. pos. l. si quis rem. ⁊. ff. pro socio. l. merito. sic ⁊ in proposito due sūt una est quia durior ē aduersarius ⁊ sic ꝑsumitur fraus. alia ē quia est coniūcta ꝑsona. ⁊ sic presumitur honesta causa facta cessio tanq̄ꝫ in coniunctam personaz ⁊ ista causa sumenda est tanq̄ꝫ nobilior secūdū pe. ar. ꝑalle.

¶ De fraude.

Restat ut aliquid ꝺ fraude dicamus. quia scd̄m Bal. in. l. fraus ff. de legi. ⁊ in. l. nec patronus. C. de oper. libe. tot modis fit simulatio quot modis fit fraus. l. ab anastasio. C. man. ⁊. l. emptor. C. de aqua plu. ar. ⁊ uide no. in spec. in ti. de dona. §. i. ꝟ. item pone aliquis. Ideo dic scd̄m Bal. i dicta l. fraus. ꝙ fraus ē de permisso ad ꝓhibitum tendens occasio. ut no. per Guil. in dicta. l. fraus. ⁊ emancipatio que potest fieri simulate. ut. l. i. §. is quoq̄ꝫ. de col. bono. presumitur simulata ⁊ fraus si diu stetit occulta. ut. l. si filio. ff. so. ma. ꝑ Iade are. Item presumitur fraus ex una alienatione magna. l. omnes. §. lutius. ff. ꝺ hijs que in frau. cre. Item ex pluribus simul iunctis facientibus unum magnum de leg. iij. l. nomen. §. i. ⁊ ibi glo. no. Itē traditō uerbalis sine realitatis effectu ꝑsumit̄ simulata. ut. l. sicut. §. superuacuū ff. qui. mo. pig. uel ẏpo. sol. Et nota ꝙ simulatus titulus non est titulus ⁊ simulata traditio non preiudicat possessori. ut l. emptor. de aqua plu. ar. ⁊. C. de trāsacti. l. cum ex ea. Non tamen dicitur simulatio ubi una persona permissa a iure recipitur pro alia permissa. ff. de manu. l. iiij. §. si ab ignoto. ⁊ fit aliquando fraus legi. l. si libertus minorem. ff. de iurepa. l. hac edictali. C. de scd̄is nup. Fit fraus fisco de quo dic ut in. l. post contractuz ff. de dona. Fit fraus ꝓuato. ut. l. sicut. §. non uidetur. ff. qui. mo. pig. uel ẏpo. solui. Et nota ꝙ ille qui non potest esse potestas nō pōt esse defensor. q̄ꝛ esset fraus de nomine ad nomen. cū idem imperiuz solo nomine mutato daretur ut no. glo. de domino odone potestate. qui i fraudem statutoꝝ fecit se uocare defensorem ⁊ facit. l. fi. C. de pact. pig. C. de usucap. ꝓ emptore. l. ij. de renunc̄. c. i. li. vj. so. ma. l. filie mee. de pigno. c. illo uos. ꝺ deposi. c. grauis. per Inno. Et dicit Bal. i. l. unica. C. de suffra. unum mirabile dictuz ꝙ ubicunq̄ꝫ est suspitio fraudis uel simulationis ficta traditio presumit̄ simulata ff. qui. mo. pig. uel ẏpo. sol. l. sicut. §. superuacuum. ⁊. l. emptor. de aqua plu. ar. iuxta no. per Bar. in. l. emptor. alleg. ⁊. l. post contractū. ⁊ ideo non sufficit tali casu precarium uel retentio usufructus. ꝟm eum sed est necessaria uera traditio. Hosti. autem in summa in ti. de emp. ⁊ uen. §. qualiter rescindatur. ꝟ. illud aūt. sic dicit illud aūt. nota ꝙ si quid fiat in fraudem. non ualet quod sequitur ex eo uel ob id. C. de legi. l. non dubium. facit autem contra legem qui facit ꝙ lex ꝓhibꝫ offendendo uerba. l. ⁊ sententiaz. ut patꝫ in iudice qui emit a subditis. ut. ff. de cōtraben. emp. l. non licet. ut patet in eo q̄ emit rē minoris que seruādo seruari pōt sine iudicis decreto. ut. ff. de rebus eorū per totū. C. de administra. tu. l. lex q̄ꝫ tutores. ut patet in iconomo uel prelato q̄ uendit rem ecclesie non seruato ordīe iuris. C. de sacrosanct. eccle. auten. hoc ius porrectum. Sed fit fraus legi quādo s̄uatis legibus circumuenitur mens. ut. ff. de legi. l. contra legez. ⁊. l. se. Et hec fraus habꝫ fieri quatuor modis. Primo modo de contractu ad contractū alterum ut cōiunx qui donare non potest. ut de dona. inter ui. ⁊ ux. c. fi. uendit precium non exacturus. ideo non ualet contractus. ff. de dona. inter ui. ⁊ ux. l. si sponsus. §. circa. uel quando accedo ad usurariuꝫ ⁊ uolēs mutuum recipere ipse non consentit. q̄a timet de usuris sed dicit ꝙ emaz si uoluero si hoc dicūt testes qui fuerunt mecū ꝙ talia uerba habuimus. ⁊ uenditio fit longe circa iustum preciū uel ꝓpe iustuz ⁊ constat ꝙ emptor usurarius est. ⁊ ꝙ si ego aliud facere possem non uenderē. et nullatenus eram rem uenditurus non ualet contractus. de contraben. emp. c. ad nostram. Idem si fiat pactum ꝙ fructus computantur in sortem. ⁊ ꝙ detur aliq̄d ultra sortez. de pigno. c. illo uos. Cōsuetudo usurarij ⁊ littere in hoc maxime est attendenda. s. quando multi usurarij in terra sunt. ⁊ sic omnes contrahere cōsueuerunt sicut in multis locis. Secūdo de persona ad personaz. ut si coniunx interponat aliquam personam cui donat. ut coniugi suo detur. ut. ff. de donati. inter ui. et ux. l. iij. §. non tm̄. Item si do potestatez amico meo ut possit conferre tibi ecclesiam uel prebendam primo uacantē ul̄ cui uoluerit ⁊ ego bene scio ꝙ tibi dabit. ut de cōces. preben. c. constitutus. et c. fi. hec aūt potestas bene potest dari in genere hoc est uniuersaliter tacite uel expressim. ut de institu. c. ex frequentibus

Item quando persona per se probibita contrahere per alium contrahit. ut patz in iudice qui contrahit per aliū cuz sub ditis cum per se non possit. C. ꝗ me. cā. l. pe. C. de contract iudi. l. i. ff. de contra hen. emp. l. non licet. Item est exemplũ in iconomo ecclesie qui emit rez ecclesie per interpositam personā cum per se nō possit quia non ualet. C. de sacrosanc. ec cle. auten. quibuscunqꝫ modis. Item est exemplum. C. de proximis sacro scriene. l. fi. C. de principi. agen. in rebus. l. pma Tercio de re ad rez ut' cum filiofa. cui nō pōt tradi pecunia mutuo sine metu ma cedoniani patre inscio ꝛ ratum nō habē te. ut. C. ad macedo. l. i. Et si tradit' spe cies certo precio ut ipsam uendat ꝛ pciū recipiat. ut. ff. ad macedo. l. item si filius §. mutui. Item cū non possit dari iudici ultra esculenta ꝛ poculenta. ff. de officio presi. l. plebistico. datur enim tm̄ ꝗ pue nit ad munerum qualitatem in enceniis ff. de offi. proconsu. l. solent. §. fi. sic pre latus qui non potest obligare ecclesiam suam consueuerat tradere sigillū. de sol'. c. quorundam. ꝛ hec fraus nimiū per usu rarios hodie est usurpata. non eni mutu ant. sed tradunt speciem certo precio ex timatā. et aliquando cū denariis miscēt assumēdo omnia insimul quas baractas uocant ꝛ uerum dicūt baractas animarū suarum quas baractant siue ad baractuz inducunt nisi satisfaciant ante mortem. nam in extimatione cariori facta quā uē di posset bene cōtinetur usura ergo seip sos baractant tales baractatores. nec ua let etiam quod agunt. ut sunt ar. expres sa. C. man. l. ab anastasio. ff. de act. emp. l. iulianus. §. idem papinianus. C. ō usu ris. l. cum allegas. ꝛ. l. cōstitutionibus. sꝫ est ar. pro ipsis. ff. de act. empti. l. lutius §. ticius. Quarto de contractu ad eun dem contractum sed altero modo. ut cū trado mutuum tibi uis dare mulierez in fideiussorem. et ego sciens eam tutaz uel leyano uolo ꝗ constituat se principalem ꝛ fideiubeas tu pro ipsa. ut. ff. ad uell'. l. ꝗuis. §. si cum essez. ꝛ hoc non ē obmit tendum ꝗ mulier consentiens alienatioi rei sibi donate propter nuptias preiudi cat sibi. ut in. c. peruenit. de contraben. empti. quod intellige quando uis cōsen sit. ut in auten. siue a me. C. ad uel'. ul' qñ debebat reuerti ad heredes mariti. quia non erat factum pactum de lucrādo. de dona. inter ui. ꝛ ux. c. fi. in fi. uel quādo iurauit. ut in. c. cum contingat. de iureiu ran. uel quādo expediebat mulieri. quo casu etiam dos uendi posset. ff. so. ma. l. ꝗuis. ꝛ de iure do. l. fi. ꝛ in auten. ut nul li iudicū. §. illud. colla. ix. Azo autem in summa in Rica. C. plus ualere ꝗ agitur. dicit ꝗ fit fraus legi de re ad rem. de cō tractu ad alterꝫ contractū. sed altero mo do de persona ad personam ꝛ dicit ꝗ in omnibus talib⁹ magis inspicit ueritatez ut preualeat falsitati qō uere actū est. uel etiam ut non ualeat scōm naturaz rei de qua queritur. naz ubi donare uolui uxo ri ꝛ scriptum est me uendidisse. nō tenet uenditio quia simulata est. nec donatio quia inter me et uxorem meā ualere non pōt. secus si uoluissem donare alii. tunc enim donatio teneret. ꝛ sic de ceteris exau di. ff. de contraben. emp. l. si quis donati onis. ꝛ. ff. de dona. inter ui. ꝛ ux. l. si spō sus. §. circa. Jo. uero de ymola. in. c. ad nostram. de empt. et uen. dicit ꝗ Hosti. dixit in. c. ad nostram. alle. ꝗ feneratores multas fraudes ꝛ baractarias faciūt nūc emendo nunc partem uendendo et reuē dendo in fraudez usurarū que uere dicū tur baractarie scōm eos quia eos ducūt ad baractuz. s. ad infernū. ꝛ Jo. an. ibidē exprimit aliquas fraudes. nam dicūt ꝗ emunt rem aliquam cū pacto de reuēdē do nolunt ꝗ de ipso pacto de reuenden do appareat in ipso instrumento uenditi onis sed in alio de perse facto. Et quan doqꝫ etiam nolūt ꝗ appareat aliquo mo do pactum de reuendēdo sed ꝗ debitor confidit de eo ut fit de uno sacrista. Itē quandoqꝫ nolunt reuendere ul' facere in strumentū nisi econtra debitor absoluat eum ab omni eo qō posset petere occasi one usurarūz. Et quandoqꝫ etiam faciūt fieri cessiones in suos amicos uel cōiunc tos de eo qō posset peti nomine usurarꝫ Et dicit Jo. an. ꝗ bonū esset prouidere contra tales fraudes. ꝛ precipue ẜm euz posset fieri constitutio. ꝗ si post pdicta de quibus. s. est dictum reperiretur quē exercuisse uel exercere usuras post predi cta instrumēta presumerent' acta in frau dem usurarūz ꝛ ꝗ non tenerent cessiones Dicit etiam ꝗ quandoqꝫ faciunt fraudē dando pecuniam alicui ad negociandū in certa arte. licet cū tali nullo modo ne gocietur. Item quādoqꝫ uendūt aliquā rem petēti pecuniam mutuo ꝛ postea re emunt pro longo minori precio ꝗ̃ uendi derant ꝛ isti uocantur uulgariter stochi. Dicebat etiam dñs pe. de perusio ꝗ ui dit quēdam mutuantem gratis. sed si in termino non soluebatur. tunc si aliquid emolumenti dabatur differebat exactio nem. alias se difficilē exhibebat in exacti one ꝛ fortius molestabat debitorem. ꝛ si etiam soluebat in termino si debitor ali quid ultra sortem sibi non dabat alia ui ce sibi non mutuabat. nam iste scōm eū erat usurarius mentaliter licet nō faceret pactum expressum de usuris. facit. c. fi. ō symo. ꝛ. c. consuluit. ō usuris. ꝛ dicit etiā

ꝙ aliqui usurarij non scribūt id qđ reci
piunt de usuris uel si scribunt scribūt in
cedulis quas postea lacerāt ⁊ sic nō pos
sunt conuinci de usuris. facit cle. i. đ usu
ris. unde ipse dicit ꝙ satis uidetur de iu
re posse dici ꝙ qñ apparet aliquem non
fecisse aliquod exercicium q̈ʒ mutui ⁊ ap
paret ꝙ ualde est ditatus ultra q̄ʒ a prin
cipio haberet idest ante dictum exercici
um ꝙ satis presumitur ipsum fuisse dita
tum quia sic cōmuniter consueuit eueni
re. facit. l. uel uniuersorum. ff. de pignor.
actō. ⁊. l. qui semisses. ff. de usuris. ⁊ ideo
uidetur ꝙ ex tali presumptōne posset cō
demnari ad restitutionem usurarū. facit
quod no. Bar. in. l. fi. ff. de questi. Jo. an.
in. c. ex litteris. de iureiu. ⁊ maxime uide
tur procedere ꝙ dixi quando alia cōiec
tura nō apparebat ex qua posset dici ip
sum lucratuʒ fuisse. alias qñ ex exercicio
mutui ⁊ fama etiaʒ uicinorum hoc habe
bat ꝙ ex exercicio mutui fuerit lucratus
illa que apparent ipsū fuisse lucratū post
tale exercicium. ⁊ ad hoc facit glo. ualde
notabilis licet ipse non alleget in. c. q̈ʒq̈ʒ
in glo. alioquin. de usuris. li. vj. Adde eti
am superius dictis ꝙ eo caū quo dixi cō
tractum uenditionis presumi simulatum
multofortius p̄sumeret̃ si ī ɔtractu sunt
adiecta illa v̄ba ꝙ nenditor uendidit ue
re ⁊ nō ficte aut simulate quia talis clau
sula non consueta apponi inducit maiorē
presumptionem ⁊ suspitionem secūdum
Bal. i. l. iij. C. plus ualere ꝙ agit̃. allegat
quod no. glo. in. l. si quis sub conditiōe
ff. de conditi. insti. Et punctualiter dicit
Bal. in. l. iij. iam dicta. ꝙ si in instrumen
to dicitur ꝙ uendidit ⁊ tradidit uere et
non in fraudem usurarum. ꝙ ex istis uer
bis instrumentum esset magis suspectuʒ
⁊ non minus iuxta glo. no. in simili in. l.
si quis sub conditōne. ff. de condi. insti.
Bar. aūt in dicta. l. post contractū. ff. de
dona. dicit quoddā est tempus ante cri
men cōmissum. Aliud ante ꝓpositā accu
sationem. Tercium tempus est post accu
sationem et ante litem cont]. Quartum
tempus est post accusationem et lit]. con
testa. ⁊ ante sententiam. Quintū temp⁹
ē post sententiam. In primo tempore qñ
ante delictum commissum ⁊ tunc forte r̃
uocandum si uendat seu alienat ante de
lictum cōmissum. ⁊ iam proposuerat de
lictum cōmittere. ⁊ sic propter delictum
cōmittendum ⁊ tunc eodem modo reuo
catur propter delictum. quia satis est in
fraudem fisci factū ⁊ sub spe pene. ut. l. si
aliquis. ff. de dona. ⁊. l. in fraudem. ff. de
iure fis. ⁊ pro hoc. l. sed ⁊ si maritus. i fi.
ff. qui ⁊ a qui. presumitur aūt hoc esse fa
ctum metu pene delicti cōmittendi ꝓpt̃
sex presumptōnes. Et aliquos modos ex
hijs ponit Dy. in. l. omnes. §. lutius. ff. đ
hijs que in frau. cre. Prima presumptio
est si donauit bona. ut. l. omnes. §. luti⁹
alle. ⁊ ibi Dy. ⁊ ibi dicitur in donatione
idē ꝙ in uenditione ut dicit glo. in dicta
l. qui testamentuʒ. ff. de proba. ⁊ ad hoc
ꝙ dicit de uenditione. facit. l. in fraudeʒ
in p̊n. alle. Sed dices tu uerum esse ꝙ p̄
sumitur factū in fraudem creditoꝝ quos
habeo iam sed q̊ʒ faciam metu pene deli
cti non cōmissi. hoc non declarant dicte
leges ymo uidetur tex. in contrariū ꝙ in
fraudem futuri creditoris etiam fisci nō
posset fieri. C. de iure fis. l. i. li. x. Dico ꝙ
tu debes probare ꝙ tempus donationis
suberat quedam causa inimicicie capita
lis seu alia propter quā uerisimilit̃ deuē
tum est ad delictū. probo per auten. sed
⁊ iam necesse. C. de dona. ante nup. ⁊ ibi
glo. ⁊ istud probatur extra de renunc. c.
i. li. vj. et probatur hoc per. l. sed ⁊ si ma
ritus. in fi. ff. qui et a qui. ⁊. ff. rex āmo.
l. si mulier. in p̊n. Secundus casus ē quā
do donat coniuncte persone. C. đ dona.
l. data. ⁊. l. pe. de bonis liber. circa p̊n. et
illa est multum no. l. quam dy. non alle.
Et ibi dicit̃ etiaʒ ꝙ oportet ꝙ causa pre
cedat per quam presumitur fraus. al̓s so
la proximitas non sufficeret. ut. l. si quis
post hanc. v̄. si quid. C. de bonis damna
to. Et ideʒ in uenditione licet ꝙ ad reuo
candum uenditōnem requiratur ꝙ emp
tor sit particeps fraudis. ut. l. ait pretor
§. si quis particeps. ff. de hijs q̄ in frau.
cre. sed propter coniunctionem ꝑsonarū
presumitur contra emptorem quia debʒ
scire. ar. l. attaui. unde cogna. ⁊. l. đ tute
la. C. de in integ. resti. Tercio p̄sumitur
si post donationem uel uenditioneʒ ipse
uenditor reperiatur possidere. l. sicut. §.
superuacuū. ff. qui. mo. pig. uel ypo. sol.
⁊. l. si is q̊. ff. de acqui. here. ⁊. l. si q̊s. i fi.
C. de natu. lib. facit quod no. per Ly. in
l. sicut. C. de repu. here. Sed isto casu ad
uerte quia magis uidetur uelle lex ꝙ sit
alienatio simulata ⁊ ymaginaria q̈ʒ ꝙ sit
uera et facta in fraudem. quia differētia
est inter alienationem ueram. ⁊ factaʒ in
fraudem ⁊ simulatā et ymaginariā. quia
simulata nulla est. ut. l. emptor. de aqua
plu. ar. ⁊. l. nuda. de contrahen. emp. ⁊. l.
ymaginaria. de reg. iuris. er. l. q̊ sub yma
gine. C. de distracti. pig. ⁊ hic non requi
ritur reuocatoria quia de bonis non exi
uit. secus quando in fraudem quia sunt
tunc necessarie actiones reuocatorie. Sʒ
quid si emptor dicit se possedisse ꝓ emp
tore. Respondeo dicit Bal. nō puto suffi
cere quia est presumptō et suspectō frau
dis. requiritur ergo traditio corporalis
ut. l. i. C. de suffra. hoc solum inspicio an
uenditori responderit de fructib⁹. ⁊ tūc

presumitur ficticia. al's secus .ut.l. litib⁹
C. de agri. ⁊ censi. de act. emp. l. iulianus
§. idem papinianus. Sed q̄to tempore
est necesse pati emptorem possidere ut p̄
sumatur ista fictio. Respondeo hoc esse
arbitrio iudicis ex qualitate ꝑsonarum
⁊ ex fama loci . ⁊ alijs probationibus ue
risimilibus. Quid enim si statiꝫ oportet
emptorem absentari uel mortuus est ⁊ re
mansit heres minor ignorans et sy. tūc n̄
presumerē talē fictioneꝫ. Predicta uera ni
si uēditor r̄tinuerit sibi usumfructum. ut
l. quisquis. C. de dona. Quartus casus
ē quādo est facta claꝫ. ut. l. fi. ꝺ ritu nup
tiaꝝ. ff. ⁊ .l. non extimo. ff. ꝺ admist. tu. ⁊
hoc i donatione. sꝫ in uēditione credo ꝙ
oportet ꝙ probetur ꝙ fuerit ēptor parti
ceps. ut. l. ait p̄tor. §. si quis particeps.
alle. ⁊ semꝑ intellige ꝙ p̄cedat causa ꝓp
ter quaꝫ uerisimilit' ille p̄cogitauerit ma
lum committer'. Quinto p̄sumitur si ꝺ
proximo sequatur delictum. ut. l. uentri
§. in bonis. ff. ꝺ priuil'. cre. Cy. in. l. si q̇s
post hac. C. ꝺ bonis damna. In uēditiōe
oportet ēptorē fuisse participē. ⁊ ex hoc
ꝙ incōtinenti secutum est . presumeretur
animus precessisse ad quod auten. mino
ris debitor. C. qui da. tuto. pos. ⁊ in cor
pore. unde sumitur. posset tn̄ malum esse
cōmissum taliter . ꝙ manifeste appareret
animum non precessisse . ut si occidit ho
minem ex inopinata rixa. Sextus ⁊ ulti⁹
casus est si sit sub conditione illa. dono
si contigerit bona mea publicari. ut. l. fi.
⁊ ibi no. ff. de stipu. seruo. pro quo. l. sū
ma cum ratione. in p̄n. ff. de peculio. ⁊ ui
de de istis presumptionibus per Ang. in
alle. l. per hāc.

Qualiter simulatio probatur.

Restat ut uideamus qualiter si
mulatō probet'. Et Io de ymo
la. in. c. ad nostram. de emp. et
uen. querit an possit probari per testes.
⁊ glo. in auten. de fide instru. ⁊ cautel. in
§. si uero aliquid tale. ut tangit dn̄s pe
trus. in dicto. c. ad nostram. uidet' uelle
ꝙ sic . nisi contractus fuisset in scriptis
ita ꝙ scriptura esset de substantia . quia
tunc non posset probari nisi ꝑ cōtrariaꝫ
scripturaꝫ. facit quod legit' ⁊ no. in. l. ge
neraliter. C. de non nu. pe. Ipse dn̄s pe.
secutus fuit quandam distinctionē quaꝫ
posuit Cy. in. l. optimam. C. de cōtrahē.
⁊ cōmit. stipu. in quarta questione. q̄ nō
placet Io. de ymola quia fundatur ex. l.
antiqua. C. ad uell . ⁊ ex. l. fi. C. arbitri.
tute. que iura loquuntur qn̄ ex scriptura
resurgit presumptio iuris ⁊ de iure cōtra
quam non admittitur probatio in cōtra
rium. ut no. in. c. is qui. de sponsal. Bal.
in. l. pacta nouissima. C. de pact. dicit ꝙ
probatur ⁊ probari pōt simulatio . ut ec
ce ego produco quoddā pretendēs istru
mentum in quo continetur . ꝙ si inter te
⁊ me fuerit actuꝫ ꝙ si appareret aliquod
instrumentum inter te ⁊ me in figura uē
ditionis ꝙ intelligatur loco pignoris ꝓ
tanta q̄titate . pone ergo ꝙ appareat pri
mum instrumentum in figura uenditōis
nunquid presumatur simulata. dicit Ia.
bru. ꝙ sic. ꝙ si incontinenti fuit factū p̄
sumitur simulatio. sed si ex interuallo nō
presumitur simulatō nisi in primo instru
mento fiat mentio expressa futuri instru
menti fiendi ex interuallo scd̄m Ia. bru.
⁊ Bar. unde dicit Iaco. bru. formam ūbo
rum considerandum quia aut ꝓtestatio
erat concepta futuri actus q̄tumcūqꝫ ex
interuallo fiendi. aut simpliciter. Primo
caū quando respicit futurum tempus ex
presse. uerbi gracia dico ꝙ non intendo
conuersari uel monachari ⁊ si contingat
me in futurum promittere . non intendo
me obligare . Item actus precedens tol
lit actum subsequenteꝫ quia excludit ab
eo consensum. ⁊ ita loquitur glo. in. l. pa
cta nouissima. Secundo casu quando ꝓ
testatō non est collata in futurum sꝫ sim
pliciter . ⁊ tunc si incontinenti fit act⁹ nō
ualet . quia contraria protestatio sibi no
cet. si autem ex interuallo fiat ualet act⁹
quia presumitur ꝙ penituit protestatio
nis ex duobus concurrentibus. s. ex actu
contrario. ⁊ temporis interuallo. unde p̄
sumitur uoluntas mutata. ⁊ sic intelligit'
l. cuꝫ in plures. §. locator horrei. ff. loca
ti. scd̄m Iac. bru. ⁊ Bar. quod ē notāduꝫ
Et facit ad probandum contractū simu
latum. Et ex hoc aduerte quando uis ꝓ
bare simulationem per testes q̄ deponūt
instrumentum uenditionis simulatuꝫ ex
eo quia interfuerunt quando partes age
bant ꝙ esset pignus. nam nisi isti testes
ꝓbent de tēpore non probant simulatō
nem. ⁊ non debēt ita simpliciter depone
re sed ꝙ partes hoc agebant. ꝙ qn̄cūqꝫ
fieret instrumentum uenditionis illud es
set loco pignoris. nam si uerba non sunt
expressa ad futuruꝫ relata non intelligun
tur nisi de actu coniuncto cum protesta
tione non de actu qui fit postea cuꝫ tem
poris interuallo scd̄m bru. ⁊ Bar. quod ē
notandum . Et ex hoc instruitur aduoca
tus qualiter debeat formare articulū ad
probandum simulationem. Bal. in. l. i cō
tractibus. C. plus ualere ꝙ agitur. dicit
uidetur ꝙ per testes simulatio nō possit
probari contra instrumentum. ut. C. de
non nu. pe. l. generaliter. In contearium
uidet' per. l. in exhibendis. C. de fide in
stru. Cy. in. l. i. C. plus ualere ꝙ agit'. ua
cillat. Tu dic ꝙ interduꝫ testes ꝓducūt'
ad remotionē cāe scripte i instrumento

ꝛ talis probatio non admittitur.ut.l.ge
neraliter.alle. Interdum producunt᷑ ad
remotionem consensus.ꝛ ista est propria
materia simulatiois ꝛ tūc duo dicit Bal.
ꝙ testes requiruntur ad probandū simu
latum instrumentum.ut.l.multum.C.si
quis alteri uel sibi.et.C.de donaꝫ.inter
ui.ꝛ ux.l.si non uerū.ꝛ.l.filij tui.Int̄duz
non producunt᷑ testes contra instrumen
tum.sed supra instrumentū ad eius ꝺ̇cla
rationem ꝛ tunc recipiuntur testes.ff.de
testa.l.heredes palam.§.sed si notaz.fa
cit qꝺ̇ no.in.l.reos.§.cum in tabulis.ff.
de duobus reis.Interdum testes produ
cunt᷑ ad instrumenti suppletionē.ꝛ idem
extra de fide instru.c.cū iohānes heremi
ta.de leg.ij.l.cū proponeretur.Interdū
producuntur testes ad transferēdum in
aliam dispositionem ꝛ idem.ff.ꝺ̇ dona.
inter ui.ꝛ ux.l.marito.Interduz introdu
cunt᷑ ad remouendū instrumenti tacitaz
presumptionem ꝛ idem.ut.ff.de pactis.
l.iurisgentiū.§.ꝙ fere. Interdū ꝓducū
tur ad probandam instrumenti falsifica
tionem.ut.dicta.l.optimam.in fi.de con
trahē.ꝛ cōmit.stipu.que uerba no.Idez
uero Bal.in.l.ēptione.C.plꝰ uale.ꝙ agit᷑
dicit qualiter ꝓbetur simulatō.uidet᷑ ꝙ
non possit probari.l.si alij.ff.de usufru.
lega.sed ibi loquitur de impotentia fac
ti quia non habebat testes.ideo dicit si
mulationem non posse probari. Et dic
ꝙ simulatō aut allegat᷑ per tercium q̇ le
ditur.aut per eum cum quo contrahitur
primo casu probatur simulatio per cōie
cturas puta per continuataz possessionē
ut prius.ut.l.sicut.§.superuacuum.ff.q̇
bus mo.pig.uel ꝑpo.sol.ꝛ ideo ille qui
post uenditionem possiderit si ex tali uē
ditione alteri preiudicaretur puta credi
tori uel fisco presumitur celebrasse cōtra
ctum simulatum etiam si sibi fit constitu
tio precarij.ut no.in.l.post contractum
per Bar.ff.ꝺ̇ dona.ꝛ in spec.de dona.§.
i.ꝺ̇.itē pone aliquis intendens.ꝛ de act.
seu peti.§.in anterioribus.ꝺ̇si.ipsi forte
Si autem allegatur per eum cū quo con
trahitur non presumitur simulatio.licet
sit retenta possessio.nam contra uēdito
rem possidentem potest agi usꝙ ad.xxx.
annos actione exempto.ergo ꝑ possessio
nem medij temporis non presumit᷑ simu
latio.ut.l.ij.C.de consti.pecu.Bar.autē
in.l.pacta nouissima.C.de pactis.dicit
si tu uis probare cōtractuz simulatum tu
habes necesse probare.ꝙ tēpore quo tu
uendidisti fuit dictum ꝙ nō esset uendi
tio sed pignus tamen uenditio statim se
cuta bene presumeretur simulata.sꝫ si uē
ditio esset postea secuta ex interuallo nō
sufficeret illud probare quia ꝑ sequentē
uenditōnem uidetur penituisse illius pro

testationis.ut dicta.l.cum in plures.§.
locator horrei.alleg.debet ergo probare
ꝙ ille dixit ꝙ non intendebat ꝙ esset uē
ditio.ꝛ si contigerit in futurum uendere
ꝙ esset pignus quod ē satis no.Angelus
uero in dicta.l.pacta nouissima.alleg.di
cit idem ꝙ Bar.dicit tamē ꝙ cōtra Bar.
dictum uidetur tenere Inno.in.c.innotu
it.de arbit.in glo.fi.magna.ubi dicit ꝙ
qualis fuerit intentio contrahentium de
claratur ex contractu preambulo etiā du
dum facto.Sed responde ꝙ quādo ꝺ̇ba
contractus sunt dubia ꝛ possunt ad plu
ra referri ex proprio significato ipsoꝝ ꝙ
tunc quid egerūt partes probatur ꝑ tra
ctatum preambulum ꝛ ita intelligit᷑ dic
tum Inno.Sed quando uerba cōtractus
sunt clara ꝛ nō possunt nisi ad unū refer
ri ut in exemplo de uenditione tunc si al
legant partes aliud scripsisse ꝛ aliud egis
se non sufficit probare tractatum pream
bulum ex interuallo.super hoc omnino
uide Io.de ymola.in.l.si quis cū aliter.
ff.de uer.ob.qui latissime istum passum
examinauit.ꝛ ponit Io.an.in.c.i genera
li.de reg.iu.in.vj.unde qn̄ pactū primū
derogatorium processit simpliciter.non
respiciens expresse futurum tempus tūc
faciendo illud ex interuallo uidetur rece
dere a primo.ita loquitur.l.cū in plures
§.locator horrei.alle.sed si pactum esset
derogatorium respiciens tempus futurū
expresse uerbi gracia.ego dico ꝙ non in
tendo promittere animo obligandi me ꝛ
si contigerit me in futuruz promitter̄ nō
facio animo obligandi.tunc pactum pri
mum tollit ultimum.ita loquitur glo.in
dicta.l.pacta nouissima.alle.Idem uero
Bal.i.l.si ut allegas.C.de usuris.dicit ꝙ
ex qualitate persone fraus presumit᷑.pu
ta si erat alias solitus fenerari al's possēt
lites fingi.ff.de transact.l.si cum hij.§.si
cum litem.Et scias ꝙ ad probanduz cō
tractum usurariuz.sufficit probare ꝙ ita
erat preordinatum a partibus licꝫ tabel
lio et testes instrumenti de hoc nihil sci
ant si probat᷑ per alios testes.ut elegant᷑
ponit Inno.in.c.gratis.deposi.quod in
tellige quando erat preordinatum sic fir
mando.secus si solummodo raciocinan
do.quia multa dicuntur que non fiunt.
ff.de edil.edi.l.sciendum.§.dictum.Et
in hijs multum habet locum iudicꝫ arbi
trium.nam ꝙ aliquis sit fenerator ē que
dam infamia super qua iudicis arbitriū
multum potest iuxta no.per Inno.in.c.
cum oporteat.de accusa.ꝛ si pena ē adie
cta in contractu.an presumit᷑ adiecta in
fraudem usurarum.Io.an.in addi.spec.
in ti.de usuris.tenet ꝙ sic.ꝛ idem Rap.ꝛ
Ia.bru.in.l.si ut allegas.C.de usuris.di
cit.ꝙ aut adicitur pena in augmentum

solutionis ⁊ non ualet. aut ad securitatē
promissionis ⁊ ualet. ut. l. qui autez. ⁊. l.
hactenus. in fi. ff. de const. t. pe. idē tenet
ipse Jac. in. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer.
pe. Bar. dicit ꝙ in eodem instrumento p̄
sumit fraus. secus si tale factū promitta
tur in nouo instrumento seu contractu sȝ
certe scd̄m Bal. in dicta. l. si ut allegas. ꝑ
hoc non excludit materia fraudis. ar. C.
ad uell. l. si mulier. ideo dic scd̄m eum ꝙ
aut cōsueuit fenerari. ⁊ presumitur fraus
⁊ maxime quando est persona que igno
rat ius sicut sunt simplices ꝑsone seu ho
mines rustici uel mulieres uel sy. in q̇bus
non presumitur fraudis consiliū. ar. glo.
posite in dicta. l. si ut allegas. ibi dū dicit
maxime ius ignorantibus. quam glo. no
ta. ⁊ pro hoc facit. ff. de act. emp. l. p̄dia.
Ludoui. in suis dictis in littera. v. in dic
to quod incipit solet queri. sic dicit. solȝ
queri nunq̇d pactū de reuēdendo ad cer
tum tempus faciat presumi contractum
usurariū ponūt canoniste in. c. ad nostrā
de emp. ⁊ uen. ⁊ in. c. illo uos. de pigno.
⁊ in. c. conquestus. de usuris. ⁊ glo. ⁊ Ar
chi. xiiij. q. iij. c. plerīq;. ⁊ Hosti. in sūma
in ti. de usuris. in. §. an aliquo. ⁊ Bal. in
l. fi. C. de condi. insertis. ⁊ in Rica. C. de
usuris. ⁊ in. c. i. de feudo da. in uicē. l. cō
missorie. adde. l. ij. C. de pact. inter emp.
⁊ uen. ⁊ tene pro regula ꝙ ubicūq; pactū
de reuendendo celebratum in contractu
emptionis precessit cōtractus mutui sem
per contractus emptōnis habens annex
um pactum de reuendendo presumit ce
lebratus in fraudem usurarum. et ideo
ut usurarius potest i illis declarari ⁊ fru
ctus percepti debent uendicari. dictuȝ ē
singulare Odofre. ⁊ non est alibi ſm Bal
dū. in. l. emptione. C. plus ualere ꝙ agit
Et dicit glo. in. l. cuȝ allegas. C. de usur.
sic nota ꝙ hanc. l. intelligit bu. quādo ta
lis erat persona que cōsueuerat fenerari
ꝙ si est contra naturalem presumptionē
non āmittit probationem in contrarium
In alijs aūt gratis dantibus pecuniaȝ. et
maxime ius ignorantibus hoc pactuȝ nō
reprobatur. Et dicit Ludouicus in. l. si
duo. ff. de acqui. here. sic pūctualiter ꝙ
glo. dicit in. l. cum allegas. C. de usur. ꝙ
eo ip̄o ꝙ quis solitus est fenerari clausu
la insolita per eum in contractu apposita
inducit probationeȝ iuris ⁊ de iure ꝙ cō
tractus sit usurarius. nec admittat ꝓba
tio in contrarium. qd̄ tene menti qm̄ est
opi. glo. licet in practica non seruaret. fa
cit glo. in. l. iubemus. §. fi. C. de testa. ō
notario qui non ponit clausulas solitas
⁊ consuetas. ꝙ presumitur fraudulenter
⁊ in falsum incidit. ⁊ non admittitur ꝓ
batio in contrariū. ⁊ ex quibus causis cō
tractus usurarius presumatur. uide late

pe. de ancha. in suo consilio qd̄ incipit i
xpi nomine amen. plurime coniecture cō
currunt. ⁊c. consilio. xlviij.

Qualiter opponi debeat exceptō simu
latiois.

Qualiter aūt exceptio simulatio
nis debeat opponi. nunc uidea
mus. Et dicit Bar. in alleg. cō
silio. factum tale est petrus nicolai. ⁊c. ꝙ
qui dicit instrumentum simulatū siue in
agendo siue excipiēdo. quia uerbū simu
latio potest multipliciter intelligi. debet
dicere qua specie simulationis sit simula
tus non intentione incerta ut aduersari⁹
reddatur certus et nulla alia facta decla
ratione. ille contra quem dicitur simula
tus debet obtinere. l. i. in p̄n. ff. de eden.
⁊. l. pomponius scribit si frumētū. in fi.
ff. de rei uen. que loquuntur in agente. ⁊
idem in excipiente. l. i. §. labeo. ff. de flu
mini. et de leg. ij. l. ticie testatores. i p̄n.
⁊ idem in obscure probante. ff. de nego.
ges. l. eum actū. in fi. ⁊ ibi no. ff. de noui
op. nun. l. non solum. §. sed ut probari.
⁊ ibi glo. super uerbo probaretur. ⁊ ideȝ
extra de proba. c. in presentia. sed ibi di
ceretur ꝙ instrumentum esset factum ad
apparentiam hoc est ad reparationē ⁊ ad
defensionem alicuius facti. ex hac eni cā
uidetur intentio certa quasi dicat de ter
cia specie simulatōnis. Sed adhuc est di
cendum ꝙ hec similiter est incerta. nam
non ponitur q̄ causa timoris uel suspitō
nis superesset ul que fuerit. nam ꝙ ad ei
us reparationem et euitationem dictam
donationem fecerit ⁊ de iure ē ꝙ simula
tio ⁊ fictio non presumuntur nisi appare
at causa quare fit. ff. rex āmo. l. si mulier
in p̄n. ff. qui ⁊ a qui. l. si maritus. §. fina
li. ubi est expressum. ⁊ expressius extra ō
renunc. c. fi. li. vj. sic enim non possūt di
ci in fraudem creditoꝝ que non sunt. ff.
de iure fis. l. i. sicut non pōt dici donatio
facta metu mortis. nisi quādo instat me
tus mortis. ff. de dona. cau. mortis. l. i. cū
se. ita non potest dici donatio facta ad r̄
paratōnem alicuius nisi causa dicatur in
stare. Ex hijs concluditur ꝙ qui dicit in
strumentum ficticiū uel ad apparentiam
factum debet speciem ⁊ causam fictōnis
dicere ⁊ ad cuius casus reparationem sit
factuȝ. Item ex predictis apparet ꝙ hoc
solum quod post donationem donator
remansit in possessione nō facit ↄtractuȝ
ficticium simulatum ⁊ ad apparentiā fac
tum quia ex possessione non apparet cau
sa simulationis que debet ante subsister
ut probant dicte leges. ⁊ sic loquitur. l. si
cut. §. superuacuum. ff. qui. mo. pig. uel
ypo. sol. ibi eniȝ suberat causa quare ad
excludendum creditorem esset simulata

uenditio ⁊ hoc allegat ipſe creditor non
uenditor uel heres eius. ¶ Ad predicta
faciunt que ſcripſit idem Bar. in. l. poſt
contractum. ff. de dona. ꝙ ſemper eſt ne
ceſſe ꝙ appareat cauſa propter quã ficta
donatõ preſumatur. Et an ex eo ꝙ dona
tor cõſtituit ſe precario nomine poſſide
re tollat᷑ dicta obiectio ſimulationis. tex
tus uidetur ꝙ ſic in. l. quiſquis. ff. de do
na. ⁊ de rei uen. l. quedam mulier. et de
acqui. po. l. cum te. ubi dicitur expreſſe
ꝙ uerum puto quando aliqua cauſa pre
ſumende fictionis ⁊ ſimulatõnis non ap
paret alias ſi apparet. ita preſumeret᷑ fic
tus dictus actus ꝙ ſe conſtituit precario
poſſidere ſicut alius cõtractus. ar. ꝓ hoc
ff. de uſufruc. l. i. Bal. uero in. l. ab anaſta
ſio. C. man. dicit ꝙ ille qui dicit inſtrum̃
tum ſimulatum debet exprimere in qua
parte ſit ſimulatum ⁊ quare ⁊ ſic debꝫ ex
primere modum ſimulationis. nã id qđ
pluribus modis poteſt fieri debet decla
rari per interpretantem. facit quod no.
Inno. in ſimili in. c. licet cauſã. de ꝓbat.
ubi dicit ꝙ intentans uim turbatiuaꝫ de
bet exprimere modos turbationis ſi hoc
aduerſarius declarari petat. ſic hic dico
non enim ſequitur eſt inſtrumentũ ſimu
latum ergo in totum ſimulatuꝫ. facit qđ
no. inſti. de inuti. ſtipu. §. item uerborũ
⁊ dicit ibi Bal. ꝙ donatio ſimulata dici
tur figurata ſeu depicta. extrinſecus eniꝫ
apparet aliqua ⁊ intrĩſecus nõ habꝫ ſub
ſtantiaꝫ. ⁊ dicit. l. ab anaſtaſio. ꝙ ubi cõ
tractus eſt pro parte uerus ⁊ pro parte ſi
mulatus utile per inutile non uiciatur. ⁊
ſic pro parte ualet ⁊ pro parte non. Idẽ
uero Bal. in conſilio quod incipit in dei
nomine amen. in cauſa nicolai đ forcolo
nis. dicit cum ſimulatio poſſit multipli
citer intelligi cuꝫ eius ſpecies ſint plures
⁊ opponens talem exceptionem debꝫ ſpe
cifice ⁊ clare dicere ſpeciem ſimulationiſ
in qua ſe fũdat ut ſic aduerſarius redda
tur certus ⁊ aliter obiciendo ⁊ non đcla
rando eius intentio non eſt certa nec ne
ceſſe concludens ideo nihil releuat ſꝫ ſuc
cumbit hanc ſi eam non oppoſuiſſet cuꝫ
intentio excipiẽtis debeat eſſe certa ſicut
intentio agentis. ut. l. i. §. labeo. ff. đ flu.
⁊ quod no. in. l. ticie teſtatores. in p̃n. de
lega. i. ⁊ quod no. ibi per Bar.

¶ An iuramentum ualidet contractuꝫ ſi
mulatum.

Poſtremo eſt diſcutiendũ an iu
ramentum ualidet contractum
ſimulatum. ⁊ Cy. in. l. emptor.
C. plus ualere ꝙ agit᷑. querendo dicit ſi
quis iurauit non uenire contra cõtractũ
ſimulatum dicit ꝙ glo. dicit ꝙ nihilomi
nus poteſt uenire cõtra. per. l. nõ dubiuꝫ
C. de legi. Et ex hoc colligitur dicit ipſe
ꝙ pena ſimulato contractui adiecta ſi cõ
tra fiat nõ cõmittitur ꝙ proculdubio di
cit ipſe uerum eſt cum in locum reproba
ti ⁊ prohibiti cõtractus qui uere agitur
aliud ſimulat᷑. Bal. uero in dicto cõſilio
in dei nomine amen. in cauſa nicolai de
forcolonis. ſic dicit ꝙ ſi in inſtrumento
interuenit iuramentum. ⁊ ex hoc ſolo ex
cluditur omnis ſimulatio. nam iuramen
tum pro ueritate habet᷑. ut. l. ſed ⁊ ſi poſ
ſeſſori. §. item ſi iurauero. ff. de iureiurã.
⁊ facit omnem preſumi ſolemnitatẽ et ue
re omnia acta. ut. l. cuꝫ pater. §. cũ filijs
matrem. ⁊ quod ibi no. ff. de leg. ij. ⁊ di
cere inſtrumẽtum in quo interuenit iura
mentum poſſit eſſe ſimulatum eſt dicere
ꝙ dictum inſtrumentum eſſet uerũ ꝑ iu
ramentum ut in dictis iuribus. Et ſimu
latum ⁊ ficticiuꝫ ꝙ in ſe omnino cõtinet
repugnãtiã. unde non uidetur hoc ſimul
poſſe ſtare. ſed magis dicendum ẽ ꝙ ue
ritas que habet in ſe plurimum rationiſ
perimat preſumptionem ſimulationis et
ipſa ueritas preualeat. iuxta no. ꝑ me di
cit Bal. in. l. per hanc. C. de tempo. appel
la. in tercio queſito. Jo. cal. in cõſilio ſuo
quod incipit. caſus ſuper quo conſilium
petitur exhiberi talis eſt ſtatuto ciuitatiſ
fauentie cauetur ⁊c̃. dicit ꝙ iuramentum
de iure canonico etiam non ualidat con
tractum ſimulatum nec iuramentũ tollit
ſimulationem. quia in contractu ſimula
to deficiunt illi tres comites qui ſunt ne
ceſſarij in quolibet iuramento. xxij. q. ij.
iurauit. de iureiuran. c. ⁊ ſi xp̃us. de quo
per glo. in auten. hiſdem penis. C. de ſc̃is
nup. Bal. autem in. l. emptione. C. plꝰ ua
lere ꝙ agit᷑. dicit poſt glo. ibi ꝙ contra
ctus ſimulatus non firmatur iuramento
quia iſtud iuramentum non habet cõſen
ſum ⁊ ſic non habet fundamentum. ut. l.
fi. C. de non nu. pe. ꝙ eſt uerũ ſcđm Bal.
ibi ſi contractus fuit ſimulatus. ſecus ſi
uerus licet in fraudem uſurarũ. q̇a tunc
eſſet ſtandum iuramento donec relaxare
tur per epiſcopum. ut extra de iureiurã.
c. i. ſi tamẽ iurans eſt mortuus heres nõ
indiget relaxatione. quia ſpirituale uin
culum iuramenti morte expiratum ẽ. de
iureiu. c. ueritas. per Inno. ⁊ in. c. fi. đ fo
ro compe. in vj. in nouella. ⁊ ideo dico
ſpirituale uinculum dicit Bal. ibi ꝙ ſecꝰ
in temporali ⁊ obligatiuo reſpectu reruꝫ
temporalium. in. c. q̃uis pactum. đ pac.
li. vj. in glo. ordi. Super hoc uero pũcto
recolende memorie dñs Raphael fulgo.
doctor illuſtris conſuluit ⁊ q꞉ plene dixi
eius conſilium de uerbo ad uerbum iſe
ro cuius tenor talis ẽ. Circa uires inſtru
menti de quo agitur ⁊ ipſius executionẽ
petitam tria ſunt examinãda. Primo an

contra executionem petitam obici possit
exceptio simulationis adeo q propt ip
sius obiectum predicta executio differat
donec de uiribus executionis fuerit cog
nitum et decisum .Secundo posito q di
cta simulatō obici possit an aperte fuerit
opposita. Tercio posito q aperte et rite
proposita fuerit an propterea cogendus
sit ipse creditor ad compromittendū cuz
asserto debitore uirtute statuti disponen
tis compromissum fiendum inter affines
Ad primum dicendum est dictum instru
mentum executionem mereri non obstā
te simulationis obiectu. certum est enim
q si dicta simulatio non obiceret execu
tio parata foret. tum propter iuramētuz
appositum quod facit instrumentum me
reri executionem .l.ij. ⁊ ibi Bar. ⁊ docto.
ff. de iureiu. adeo q ibi dicit Bal. q quā
do petitur executio instrumēti in quo iu
ramentum continetur si appelletur talis
executio non suspenditur. licet in senten
tia secus. idem ē dicendum quis dicta si
mulatio obicietur propter specialez clau
sulam uel capitulum in instrumento con
tentum quo apparet debitorem solemni
ter promisisse creditori non opponere ali
quam exceptionem iuris uel facti uel de
fensionem propter quam defectus exacti
onis depositi impediri possit uel differri
⁊ hoc etiam seruare iurauit . Constat au
tem exceptionem simulationis esse saltiz
exceptōnem facti. ut no. Bar. in. l. i. §. de
niq. ff. q ui aut clam. ⁊ Bal. in. l. si nō sor
tem. §. indebituz. ff. de condi. indebi. et
in numero exceptionum non computat
iux no. per glo. in. l. nemo ex hijs. ff. de r
gulis iu. ergo ipsam opponere nō potest
maxime obstante iuramento qd seruādū
est si nec ui aut metu prestituz est ⁊ salua
ri potest sine dispendio salutis eterne. d
iureiuran. c. cuz contingat. et. c. si uero. cū
sy. Et si dicatur talis conuentio general
non nocet ipi debitori . Rndetur q pmo
nocet ac si de ipsa simulatione fuisset fa
cta mentio specialis iuxta no. per Bal. in
l. pacta nouissima. in fi. sui apparatus sm
pe. ⁊ Cy. C. de pactis. preterea hic adest
specialis ⁊ expressa renuntiatio simulatō
nis. ergo ab ipsius obiectu renunciatōis
exclusus est. cum possit quisq suo iure r
nunciare. l. si quis in scribēdo. C. d pac
tis . Restat ad aliqua respondere q alle
gantur in contrarium non obstat primo
per Bal. post Nico. de matta. dicta. i di
cta. l. si ex cautione. C. de non nu. pe. ubi
habetur in effectu q quādo renunciatio
accedit contractui seu obligationi ipe cō
tractus seu obligatio non reddit ppte
rea efficax. quia renuntiatio nō ē modus
faciendi obligationem efficacem. naz qc
quid sit de ratōne predicta respectu eius

ad quod inducitur ibi uidelicet an p ip
sam rationem probetur exceptōni nō nu
merate pecunie posse renunciari. Rndeo
q quandoq dispositio cui apposita ē re
nuntiatio exceptionis nullitatē inferētis
tam apparenter q incidenter est ipso iur
nulla nullam producens actionem ⁊ tūc
uerū est q renunciatio predicta dicte dis
positioni adiecta nil operatur. ⁊ ideo est
quia solum accrescit per moduz cuiusdā
obstaculi .non autem per modum robo
ris aut efficatie tribuendo. unde si in iu
dicio deducitur cum ipsius nullitas sit i
euidenti non erit opus q ei opponat ap
te sed iudex ex se tanq rem sibi notaz ut
iudici poterit ⁊ debebit initi. naz in hijs
que sunt nota iudici ut iudici iudex pōt
de facto supplere . ⁊ presertiz in hijs q pa
tent ex pcessu iuxta no. per glo. l. ubi pa
ctum. C. de transac. ⁊ per Inno. in. c. ex i
sinuatiōe. de appel. ⁊ per Ange. in. l. i. C.
de iudic. p glo. i. l. i. C. ubi ⁊ apud quos
nam cum ista nullitas insit a iure ⁊ appa
rens sit ut supponitur statim repellit agē
tem .ut no. Jo. an. in. c. ut circa. de elect.
in vi. in nouella. ad hoc quod no. glo. in
l. si tutor. C. de peric. tuto. que uult q p
batōnes que ueniunt a legibus sūt liqui
dissime . ⁊ quod no. Bar. in. l. necessarijs
ff. de acqui. here. qui uult q id quod in
ducitur a iure non est necesse q apponat
ab homine. ⁊ quod no. glo. in. l. filiusfa.
§. ueteraui. ff. de procura. facit etiam qd
de inepta actione dicitur .seu intentione
repellenda. ut per Inno. in. c. exaiata. de
iudic. ⁊ in. c. super hijs. de accusat]. circa
prin. Quandoq uero contractus seu dis
positio cui dicta renunciatio accedit est
ipso iure aliqua saltiz apparēter ⁊ ex alio
non ostenso proponentis intentio reddi
tur iure fundata. ⁊ hoc casu renunciatio
predicta multū operat . qm dato q sm
ueritatez ipse contractus sit nullus tamē
quia de apparentibus tm sumit iudiciuz
⁊ que non apparent pro non existentibus
iudicantur. ut .l. in lege. ff. de cōtrahen.
emp. tacente ipso renunciante ⁊ sic nulli
tate occulta stabitur illi ueritati psump
te. l. cum precibus. C. de probat. facit. l.
fi. ⁊ quod ibi no. C. de edicto diui adri
tol. sic est in proposito dicendum cuz in
tentio ipsius deponentis per publicum
instrumentum prolata sit cui standum ē
donec contrarium probetur seu doceat
ut dicta. l. cuz precibus. non ergo pōt di
ci dictam renunciationem in casu pdicto
non teneri .eo q nil possit operari ex de
defectu materie non bene disposite ut di
citur in casu precedēti quia pmo poterit
ut nunc est dictum. Sed aduerte q2 isto
casu hoc non erit tm renunciatio nullita
tis sed etiam renunciatio proponēdi de

nullitate que ut dictum est anteꝗ̃ꝫ proba
tur non presumitur ⁊ quã forte si ei nõ r̃
nunciaret seu potentie ipsã proponendi
foret impossibile probari propter quod
sic renuntians quasi super dubio nullita
tis uideatur trãsigi uidet̃ ꝙ fieri potest
ut.l.post rẽ.⁊ utrobiqꝫ no.ff. de trãsac.
ad hoc optime facit quod no.Bal.in.l.
tale pactum.§.qui prouocauit.ff. ď pac
tis.circa fi.ix.columne.ṽ.ij.quero pone
ꝙ reus dicit sententiaꝫ nullam .ubi uide
⁊ ꝙ idem no.in.l.i.C. plus uale. ꝙ agit̃
in tercio contrario. ꝙ presertim in casu
de quo agitur est dicẽdum propter iura
mentum appositũ ꝙ facit rem ualere om
ni modo quo melius potest. ut.l.cũ pat̃
§.filijs matrẽ.ff.de leg.ij. Et dicit Bal.
ꝙ auxilio nullitatis renunciari põt cũ iu
ramento.l.antique.§. ne auteꝫ mulieres
C.ad uel.quod intelligo quando dispo
sitõ cui accedit saltim est antiqua apparẽ
ter ut dixit Inno.plus dico in renuntiati
one simulationis .hec enim exceptio solũ
potest arguere defectum consensus ꝯtra
hentium apparenter propter ꝓreambulã
conuentionem a qua cum a solo ꝯtrahẽ
tium consensu dependet certum ẽ sequẽ
ti eorundem conuentione recedi posse.l.
ab emptione.ff.de pact.tex.ẽ in.l.pacta
nouissima.C.de pact.sed quomodo põt
clarius ⁊ expressius ꝑ ꝯ̃rium prime cõuẽ
tionis de simulãdo factũ conuentioni ꝗ̃ꝫ
simulationi renuntiando dum subsequẽ
ter contrahitur quid aliud importet re
nunciare simulationi ꝗ̃ꝫ preambule cõuẽ
tionis de simulando pecuniam ostẽdere
⁊ ipsã reuocare ⁊ annullare ⁊ uelle ꝙ dis
positio hec cui accedit uera sit ⁊ nõ simu
lata dicta prima conuentione de simulan
do non obstante non uideo quomõ hec
duo directe sunt contraria presertim qñ
etiam ut dictũ est promissum sit solemni
ter non opponi exceptionem aliquaꝫ uel
defensionem iuris uel facti per quaꝫ exe
cutio predicta differri possit uel impedi
ri i qua promissione ꝗ̃uis generaliter cõ
cepta etiã exceptio simulationis compre
henditur iuxta no.per Bal.in.l.pacta no
uissima.prealle.in fi.ubi uult ipse ꝙ si ꝑ
testatõ preambulã ad consensuꝫ excludẽ
dum facta per contrariũ consensũ sequẽ
teꝫ sublata sit actus ualeat qui gerit̃ ad
hoc.l.si quis.in ꝓ̃n.tex.de leg.iij. cũ sua
materia . Cõclusio itaqꝫ est patens ꝙ po
sito ꝙ i casu de quo agitur precessit pre
ambula conuentio de simulando .q̇a tñ
⁊ generaliter ⁊ specialiter renunciatũ est
simulatõni ⁊ solemniter promissuꝫ ẽ ipsã
non opponi contractus iste non tãtũ dici
debet apparenter uerus sed etiã existent̃
Ex quo sequitur ꝙ absqꝫ metu periurij
liceret debitori hanc exceptionem oppo

nere ⁊ probaretur conuentõnem de simu
lando precessisse non propterea r̃leuaret
excipientem.quia per ipsam renuntiatõꝫ
apparet euidenter a simulatione recessisse
per hoc etiaꝫ infert̃ ꝙ est dare casũ quo
renunciatio simplex exceptionis inferẽs
nullitatem dispositioni cui accedit q̃ ali
ter aliqua fuisset ualidam ⁊ efficacẽ essen
cialiter reddit .sit ratõ quia remotõ ipsi
us exceptionis necessario sui oppositũ in
fert.nam simulatõne remota ab eo ꝙ ge
rit si agitur absqꝫ medio ⁊ necessitati suc
cedit ueritatis exclusio ut patet ad sensũ
⁊ ideo in casu de quo agitur ad liquidi
tatem contractus seu ipsius confirmatio
nem non fuit necessarium iuramentũ .ta
men quia appositum fuit .cum sponte et
ex certa sciẽtia prestitum probat̃ ⁊ salua
ri possit absqꝫ dispendio salutis eterne
non uideo quare salua opinione iurãtis
ab ipso resiliri possit ⁊ quin alias penas
incurrat .de quibus in.l.si q̇s maior.C.
de transact.Apparet etiaꝫ per predicta ꝙ
no.per Cy.et Bal.in.l.in contractib⁹.C.
de non nu.pe.propositum non attingũt
illa enim sub alijs traditionibus iuris re
gulantur.naꝫ ideo ibi exceptio ex forma
statuti non habet locum quia preceptuꝫ
de quo ibi agitur emanauit in contrariũ
confessionis morbo affecte seu onere ex
ceptionis.unde nimirũ si cessare debꝫ ex
ecutõ que pendet a precepto ꝙ debet es
se illius conditionis ⁊ censure cuius suuꝫ
antecedens .sed si preceptũ illud in cõtẽ
cioso iudicio emanasset ⁊ sic nõ in conse
quentiam sed principaliter secus esset qꝛ
tunc nõ compatibiliter .sed aduersatiue
⁊ oppositiue ipi exceptioni ueniret ut ibi
ꝑ eosdẽ no. Cum ita ad propositũ renũ
ciatio simulationis non in consequentiã
nec incompatibiliter accessit illi conuen
tioni sed simulando allegate sed remoti
ue ad conflictum ipsius si qua forte pre
cessit Et ad omne dubium remouenduꝫ
⁊ clare ostendendum ꝙ in contractu qui
tunc gerebatur nulla fictio aut simulatõ
intercedebat ut superius ostensũ ẽ simili
ter dicendum per ipsius exceptionis ob
iectum executionem predictam nõ impe
diri ut nunc de precepti executõne dictũ
est.non obstat quod no.in.l.iij.C.plus
ualere ꝙ agit̃. ubi habetur ꝙ contract⁹
simulatus non firmatur iuramento quia
cum presumatur ibi contractum nullum
ex defectu consensus propter precedentẽ
conuentionem de simulando que nõ pre
supponitur reuocata tacite uel expresse.si
militer ⁊ ipsi iuramento cõsensus abesse
intelligitur quo ad obseruationem illius
facti contractus.qm̃ intelligitur iurari ď
obseruando contractum in sua forma.i.
eo modo quo ipi contrahentes cẽsuerũt

Et quia contractus dici nō potest a quo
remouetur consensus sed ille cui interest
consensus.l.i.ff. de pact.⁊.l.i.§. si cōue
niat.ff.depositi.perinde est iurare serua
re contractum simulatum ac si iuraretur
seruari nihil.unde puto referre qualiter
iuretur .uidelicet an iuramentum se refe
rat ad contractum puta iuro seruare con
tractum .⁊ locuꝫ habeant supradicta ⁊ q̄
no.in dicta.l.iij.an referat se ad uerba ut
quia dicatur iuro ea que dixi nunc serua
re .quia tunc tenebitur seruare iurās qđ
uerboruꝫ prolatoꝝ significatō importat
non autem quod inter partes sensituꝫ ē
cum constat aliud esse uerba ⁊ aliud par
tium consensus.nam ⁊ alias refert quali
ter concipiatur iuramentum. ut.l.si duo
patroni.§.idem iulianus .⁊ ibi no.ff.de
iureiu.⁊ no.Cy.in.l.si ex cautione. in ter
cia questione.C.de non nu.pe.Bal.in.l.
ij.C.de rescin.uen.ꝟ.illud.⁊ idem dicen
dum si in instrumēto contineretur ꝙ de
bitor iurauit seruare scripta ī ipso instru
mento referendo se ad scripturam nō ad
ipsum contractum seu consensus partiuꝫ
ut fuerit in casu de quo agitur.naꝫ dicit
in instrumento ꝙ ipe depositarius dixit
omnia suprascripta ac infrascripta uera
esse ⁊ fuisse .⁊ promisit ipsa attendere et
obseruare ergo per predicta ꝙuis cōtra
ctus ipse simulatus fuisset obligatus erit
uirtute iuramenti seruare id qđ ipa litte
rarum figura significat . multum eniꝫ re
fert inter consensuꝫ ⁊ scripturam ut supe
rius dictuꝫ est de uerbis ⁊ consensu.facit
quod no.in.l.non figura.ff. de act.⁊ ob
li.ad hoc facit optime .quia iuramentuꝫ
debet seruari in forma specifica ut condi
tio.de iureiurā.c.ad nostram.⁊ no.Bar.
in.l.amplius.ff. rem ra.ha. ⁊ sic potius
factum respicit ꝙ iuris dispositioneꝫ.ut
l.qui heredi.in p̄n.ff. de condi.⁊ demō.
⁊.l.meuius.eo.ti.Iteꝫ in casu nostro spe
cialiter simulationi renuntiatum ē cuꝫ iu
ramento.sed in dicta.l.iij.secus. Ex pre
dictis etiam infero ꝙ cum depositarius
predictus promisit non opponere aliquā
exceptionem seu defensionem iuris uł fa
cti.⁊ sic ad factum suum retulit nō ad cō
tractum seu consensum ut est dictum.po
sito etiam ꝙ contractus etiā principalit
simulatus esset nec iuramento confirma
retur nec renuntiatione nihilominus ipa
simulatio opponi non poterit.stant enim
simul hec.contractum simulatū ⁊ nulluꝫ
esse ⁊ exceptionem simulationis obstāte
iuramento opponi nō posse .casus est in
c.debitores.de iureiu.de pigno.c.signifi
cante.no.Bar.in.l.si quis pro eo.ff.de fi
deius.in p̄n.Et per predicta etiā apparēt
clarissime no.per Bar.in.l.sepus ⁊ augeri
us.ff.ad.l.fal.⁊.C.de execu.rei iudica.⁊

alia allegata contra executionem dicti in
strumenti impertinenter allegata. Et ut
detur breuis conclusio dic ꝙ cōtra dictū
instrumentum seu executionem petitam
frustra opponitur simulatio dicta que ex
ecutionem per ipsam exceptionem nullo
modo differri posset uł impediri .Ad se
cundum aduertendum est ꝙ simulatōis
multe sunt species ⁊ diuersorū effectuuꝫ
ut habetur.C.plus ualere ꝙ agit᷑.ꝑ totū
⁊ plene per Bal.in.l.i.eo.ti.⁊ in.l.si non
sortem.§.indebitū.de condi.indebi.ff.
⁊ in.l.cum precibus.C.ꝺ proba.⁊ habe
tur etiam in.l.ꝙuis.⁊.in.l.cum te. ⁊.i.l.
multum interest.C.si quis alteri uel sibi
⁊ in multis alijs iuribꝰ . Et inter ceteras
species quedam ē que tm̄ simulatur ⁊ ni
hil agitur.ut.l.nuda.ff.de ꝯtrahē. emp.
⁊ no.ī.l.ymaginaria.ff.ꝺ reg.iu.Quedā
in q̄ aliquid agitur ⁊ aliquid simulat᷑.et
in hac specie quandoqꝫ quod uere agit᷑
concernit fauorem dantis seu tradentis
ut cum agitur de deponendo ⁊ donatio
simulatur ⁊ in hac specie quādoqꝫ quod
uere agitur concernit fauorem recipiētis
ut si uere donatur ⁊ posituꝫ simulatur
iuxta no.in.l.cum manu sata.§.fi.ff. de
contrahen.emp.hoc presupposito uidet᷑
dicendum nisi simulatio proponatur in
specie sua non releuat proponentem. Ex
ceptio enim debet clare specificeqꝫ ꝓpo
ni alias non proderet.tex.est in.c.pia. ꝺ
de excep.li.vj. ⁊ in glo. super ꝟbo speciē
no.etiam glo.in.c.pastoralis.de ℞ptis.
⁊ in spec.in ti.predicto.§.nūc uidenduꝫ
ꝟ.sed illud.facit.l.ticie testatores.et qđ
ibi no.per docto.de leg.i. ad hoc etiam
quod no.Io.an.in.c.presentium.de testi
bus.li.vj.in nouella.in exceptionibus fi
endis contra testes. ⁊ ratio est ꝙ quēad
modum actio aperte ⁊ concludenter pro
ponenda est.ut.l.labeo.§.i.ff.de flumi.
⁊ no.Bar.in.l.i.et.ij.ff.ꝺ excep. Si uero
simpliciter non designata specie proposi
ta fuit in casu de quo agitur ut factuꝫ fu
isse asseritur.cuꝫ multe sint species diuer
sorum effectuum .dicendum uidet᷑ talis
sic proponentis intentionem non proce
dere .⁊ sic in terminis istis de facto cōsu
luit Bar.in cōsilio quod incipit .petrus
nicolai.Sed forsitan uidetur mihi distig
uendum .ꝙ aut proponens simulationē
simul asserit aliquid uere actum simplici
ter .⁊ procedant predicta rationibus an
te dictis .aut solum dicitur contractum
de quo agitur simulatum .nec dicit uere
actum fuisse.⁊ ista simulationis exceptio
procedat tanꝙ comprehendēs solū istaꝫ
speciem simulationis .alias in tm̄ ꝙtum
simulat᷑ ⁊ nihil agitur de qua superiꝰ di
ctum est quam tamen speciem uerba ap
ta sunt comprehendere.nam in articulis

⁊ exceptionibus formandis multuꝫ spec
tari debent uerba . ⁊ ideo cauti debēt es
se aduocati ⁊ procuratores .q̇a ex parua
uerborum mutatione magnus quādoqꝫ
mutatur effectus.iij.q.vij.in grauibus.
ad hoc optime quod no.glo.de statu re
gula.c.i.in.v̇. absqꝫ periuria.⁊ Io. an.in
c.i.⁊.ij.de homici.in.vj.in nouella.Bal.
in.l.si quis non dicaꝫ rapere.de epi.⁊ cle
ri.sic itaqꝫ ipsam exceptionem tenenduꝫ
est rite propositā ratione predicta de ne
cessitate infertur pecuniam traditam per
ipsum deponentem penes ipsum excipiē
tem residere ⁊ sine causa quia data ꝙ cā
simulata dici possit non tamē numeratō
quā factā realiter ipsum instrumentum
attestatur nisi ⁊ instrumentum de falsita
te arguatur. ⁊ hoc presupposito satis di
cendum erit promissionē de restituendo
simulatam non intelligi quia ⁊ absqꝫ ipa
dicta pecunia stans uendicari posste. q̇a
nuda traditione dominiū non transfert̃
l.nunq̄ꝫ nuda.ff.de acquir.re.do.que.l.
potest exemplificari per id quod no .in
l.triticū .ff.de uer.obli.in glo.ar.l.nam
⁊ si fur.ff.si cer.pe. Et si dubitaretur an
tradēs fuisset dominus .⁊ sic an pro stan
tibus rei uendicatio competeret saltem
ad auocandā possessionē daretur cōditō
.l.indebiti.§.si nummi.ff.de cōdit.ide.
Ad terciuꝫ presupponendo apte ⁊ rite ꝓ
positam fuisse dictam simulatōnē an cre
ditor possit inuitus cogi ad compromit
tendum uirtute statuti predicti.⁊ breuiṫ
dicendum est ꝙ non. nam electi ex neces
sitate imposita per legem ueri iudices ⁊
non arbitri seu arbitratores sunt.l.i.C.ḋ
arbi.licet aliquibus nō placeat hoc. sed
dicunt .ꝙ quandoqꝫ iudex iubet eligi ar
bitros ⁊ dari a iudice ⁊ sunt iudices ḋle
gati.⁊ ita dicunt debere intelligi.l.aptis
simi.⁊ dictā.l.fi.C. de iudic]. quandoqꝫ
lex artat in amicū compromitti ⁊ hec est
transactio.ut no.in auten.ut differentes
iudices.§.i. unde dicitur tunc compelli
ad transigēdum .⁊ sic arbitri seu arbitra
tores erunt ⁊ non iudices. quoꝝ opinio
non est uera quia arbiter de quibus i di
ctis legibus non datur a iudice sed tm̄ a
partibus eligitur iussu legis qui iussꝰ da
to ꝙ a partibus eligantur facit eos iudi
ces esse .unde refert an sponte eligant̃ a
partibus ⁊ sunt arbitri seu arbitratores
iuxta no.in dicto.§.i. an legis precepto
⁊ tunc sunt iudices .nam dato ꝙ a parti
bus eligantur tamen a lege auctoritatem
iudicandi ⁊ cognoscendi recipiunt. ⁊ ita
loq̇tur dicta .l.apertissimi.⁊ dicta .l.fi.
⁊ ita ibi tenet Barto.⁊ Baldꝰ. ⁊ per Bar.
in.l.i.ff.a qui.ap.non li.⁊ ita tenetur cō
muniter modo cum in casu istius executi
onis principaliter disceptet̃ de uiribus
iuramenti prestiti per dictum debitoreꝫ
de quo an fuerit prestitum non dubitat̃
quia instrumentum attestatur de ipso ⁊
sic inter dictas partes disceptatur an ser
uandum sit constat huiusmodi cognitio
nem ad eligēdos uirtute dicti statuti ut
ad seculares iudices pertinere non posse
sed soluꝫ ad ecclesiasticum tanq̄ꝫ de spiri
tuali re .de elect.c.uenerabileꝫ.⁊ no.Io.
an.in.c.fi.de foro compe.in.vj.i nouella
ergo non potest cogi ad cōpromittendū
quia iudices eligendi nō forent talis no
tionis capaces nec etiam statutuꝫ possit
facere hoc etiam si expresse hoc dictaret
ut in.c.ecclesie sancte marie.de constitu.
solum enim ad iudiceꝫ secularem spectat
facti questio .s.an iuratum sit ⁊ cognito
iuratum esse iuramentuꝫ exequi tenetur.
ut in.c.licet.de iureiu.in.vj. ad hoc qḋ
no.Bal.de rescin.uen.l.ij.v̇.⁊ nota. ⁊ ꝙ
de usurarum questōne dicitur.in.l.ticia
ff.so.ma.per Bar. ⁊ docto.in.l.omni no
uatione cessante.C.de sacrosanc.ec.⁊ i.l.
quotiens.C.de iudic. ⁊ utrobiqꝫ ꝑ Bal.
⁊ quod legitur ⁊ no.in.l.tuam. de ordie
cog.qui filij sint legiti.c.lator.cū sp.huic
tamen disputationi locus non uidet̃ .qꝛ
ut fertur ecclesiasticus iudex ꝑ hunc cre
ditorem adhibitus iam ipsi debitori pre
cepit ut iuramentū obseruaret sub pena
⁊c.⁊ sic dubium istud cognitū ⁊ decisuꝫ
est non autē cognoscendum uel deciden
dum etiam per uiam cōpromissi. ut no.
in.l.post reꝫ.ff.de transact.per Bar.⁊ do
cto.¶ Postremo qꝛ etiam error opponit̃
qui exceptioni simulationis aduersatur
quia simulatio presupponit contractum
istum ex certa scientia sic inhibitū fuisse
nam si uerum fuit conuentionem preces
sisse de simulando ergo contractus simu
latus subordinatus fuit conuentioni pre
cedenti ⁊ sic non erratur .sed scienṫ fuit
celebratus ergo tanq̄ꝫ icompatibilia non
possunt concurrere nec admitti.l.i.C.de
furtis. nec obstat ꝙ exceptiones, etiam
contrarie simul opponi possunt. ut habe
tur per Dy.in regula.nullus pluribus.ḋ
reg.iu.in.vj.et per glo.in.c. cū dilectus
de religio.domi.et i.l.nemo.ff.ḋ excep.
et in.l.nemo ex hiis.ff.de regu.iu.quia ē
uerum quando una exceptō pure propo
nitur et alia sub conditione ſm Dy.i.d.
regula nullus.sed glo.in dicta.l.nemo ex
hiis,indistincte admittit ꝯrias exceptio
nes .idem glo.in dicto.c.nullus. pret̃q̄ꝫ
in casibus a iure prohibitis. Bar.i dicta
l.nemo.de excep.sentit contra Dy. glo.
uero in dicto.c.cum dilectus. distinguit
inter contrarias et compatibiles ut com
patibiles simul et eodem tempore ꝓpo
ni possunt .contrarie uero tantū successi
ue. unde postq̄ꝫ a prima exclusus fuerit

poterit scđam cõtrariam ꝓponere. ⁊ idẽ
tenet in. c. pastoralis. de excep. pro opp.
Dy. facit. l. si quidem. C. de excep. Item
respondet ꝙ allegans contraria repellit᷑
ut dicta. l. i. ⁊. c. sollicitudinez. in fi. ꝺ ap
pel. nõ obstat. l. nemo prohibetur. quia
loquitur de diuersis non de cõtrarijs nõ
obstat. l. nemo ex hijs. que uult ꝙ possit
negans uti alia exceptione seu defensiõe
quia intelligendo diuersa erit non cõtra
ria. ⁊ eodem modo intelligi potest. c. nul
lus. satis equa uidetur opi. Bar. ꝫm quaz
allegans contraria est repellendus scđm
opi. Dy. Sed posito ꝙ opi. Ja. ⁊ Jo. an.
procedat. tamẽ in casu de quo agit᷑ non
debet habere locum per iuramenti religi
onem que diuini iuris cuius executõ ꝓp
ter subtiles ⁊ calũniosas exceptiones im
pediri non debet. cuz de mera ⁊ plena ue
ritate agatur. ar. c. cum dilecti. ꝺ accusa.
de facili enim tales exceptiones proponẽ
do quis posset periurium incurrere ⁊ sic
peccaret mortaliter. occurrẽdum est per
iudicem ipsas taliter oppositas repellen
do. ar. optimũ i. l. pe. C. ad trebel. ibi ne
dum nimia. ⁊c. et dicit Jo. an. ꝙ iudex ꝑ
nitiose subtilitati debet occurrere. in. c.
cum contingat. de offi. delega. no. glo. in
c. sepe. de resti. spo. si aduersantur uel nõ
ad inuicem hee due exceptões ul᷑ simul
possunt proponi uel non. dicendũ est ꝙ
in casu isto non ẽ admittẽda erroris alle
gatio quia expresse dicitur in instrumen
to ipsum debitorem asseruisse se ex certa
scientia ⁊ non per errorem contrahere q̃
uerba ꝗuis narratiua sibi preiudicant. l.
optimam. C. de contrahen. ⁊ cõmitt. sti.
⁊ no. per Inno. in. c. cum in iure. de offi.
dele. adhuc quia si ĩ priuilegio principis
continetur ipsum principem ex certa sci
entia aliquid concedere remouet᷑ esse cõ
trarium. ut habetur in. l. idem ulpianus
ff. de excu. tu. ⁊. l. quidam consulebãt. ff.
de re iudi. ⁊ per Bal. in. l. pe. C. senten. re
scin. non pos. facit quod no. in. l. sed et si
quis. §. fi. ff. si quis cau. ⁊ i. l. si diuortio
ff. de uer. ob. Est etiam in notione iudicis
qualis ẽ allegans errorem. nam si diligẽs
⁊ studiosꝰ homo est maior etate ⁊ exper
tus in talibus aut maioribus. aut scienti
ficus maxime in facultate legali. ⁊ q̃ ueri
simile debet scire errantibus cõsulere. ip
sum sic allegantem non debet admittere
ut. l. i. C. qui ⁊ aduer. quos. facit. l. cũ de
indebito. ff. de proba. ¶ Et ex predictis
euidentissime apparet executionem dicti
instrumenti ꝑter erroris allegati. aut nul
lo modo impediri aut differri posse. Ra
phael fulgo. Jo. autem de ymola in l. ne
mo põt. de leg. i. dicit sic. in eo ꝙ do. Bar
to. dicit in. l. nemo potest. de leg. i. de re
nunciatione exceptionis simulationis di

cit idem Jo. ꝙ hoc procedit quando nõ
est in renunciatione iuramentũ appositũ
⁊ idem quando ẽ appositum sed simplici
ter est iuratũ non cõtrauenire ꝫm mentẽ
contrahentium. ar. l. fi. C. de non nu. pe.
⁊ no. per eundem Bar. in. l. si quis ꝓ eo
ff. de fideius. secus autem si partes iuras
sent predicta omnia uera esse. ⁊ in nullo
contrafacere uel uenire. ⁊ tunc ꝑ iuramẽ
tum non uidetur allegari posse simulatõ
ut uidetur etiaz uoluisse Bar. in alle. l. fi.
in fi. nisi forte prius super hoc obtineat᷑
absolutio. ar. c. debitores. de iureiu. Idẽ
uero Jo. de ymola. in. c. ad nostraz. ꝺ ẽp.
⁊ uen. idem dicit ubi dicit sic. ¶ An aũt
iuramentum super cõtractu simulato im
pediat dici de simulatione. glo. in. l. iij.
C. plus ualere ꝙ agitur. uidetur uelle ꝙ
non ⁊ idem dñs flo. ⁊ idem dñs pe. i. d.
c. ad nostram. quia cum deficiat cõsensꝰ
in contractu simulato non extenditur ad
iuramentum ad ipsuz per id quod habe
tur in. l. fi. C. de non nu. pe. quod uidet᷑
intelligendum nisi expresse fuisset iuratũ
omnia ⁊ singula contenta in instrumẽto
uera esse quia tunc allegando simulatiõz
ueniret contra iuramentum. secus quan
do simpliciter iurasset non contrauenire
facit quod no. Barto. in dicta. l. fi. ⁊ dñs
An. de bu. in. c. cum cõtingat. de iureiur.
circa fi. ⁊ ibi uide. ymol᷑. dixit etiaz idez
dñs flo. in dicto. c. ad nostraz. alle. ꝙ li
cet in instrumẽto sit renunciatũ omnibꝰ
exceptionibus competentibus ꝙ nihilo
minus poterit opponi exceptio simulati
onis quia talis renunciatio censetur etiã
simulata. ut no. Bar. in. l. nemo põt. de le
gat. i. ⁊ hoc quando fuit facta in ipso in
strumento. secus si ex interuallo post in
strumentuz. ar. l. ij. C. ꝙ metus cã. ⁊ no.
Bar. in dicta. l. nemo potest. ⁊ dicit bar.
in dicto consilio alle. petrus nicolai. ꝙ si
quis renunciat in instrumento exceptio
ni simulationis ⁊ apparentie facti ꝺctus
ꝙ dicta renunciatio hoc operat᷑ quia de
clarat intentionem suam quia non inten
dit dicere istum contractum esse ficticiũ
simulatum uel ad apparentiam factũ sed
hoc non obstante si appareant legitie cãe
probationis ⁊ indicia tunc eadem ratõe
qua substantia contractus probaretur si
mulata eadem ratione ⁊ renunciatio. ar.
ff. de noua. l. doli. §. diuersum. ꝑ easdez
rationes potest dici facta donatio licz fu
erit omnium bonoruz. ⁊ sic no. ff. que in
frau. cre. l. lutius. ¶ Sed quid si statutũ
dicit ꝙ cõtra instrumentum confessiona
tum non possit aliqua defẽsio seu excep
tio nisi solutiõis falsitatis uel pacti ⁊ nul
la alia nunquid poterit opponi exceptio
simulationis dicit ꝙ nõ. Bar. in. l. i. ff. ꝙ
ui aut clã. quia instrumẽtũ ẽ instrumẽtũ

licet contractus sit simulatus . Tu dic di
cit Bal.in.l.i.C.plus ualere ꝙ agitur.ꝙ
aut ẽ simulatio probata per presumptio
nem iuris ⁊ de iure . ⁊ pót opponi.ut.C.
de dona.ante nup.autent.sed iam neces
se. aut est simulatio probanda ⁊ tunc re
fert .aut obicitur cõtractui ⁊ non potest
opponi.aut obicitur rogito notarij quia
dicit ꝙ rogitus fuit simulatus tũc dicit
Bal.ꝙ potest opponi.dicẽdo enim ꝙ no
tarius fuit simulate rogatus .quia finxe
runt se rogare cum non intenderẽt roga
re dicendo ꝙ testes fuerunt simulate ad
hibiti per hoc dicitur ꝙ instrumentũ nõ
est instrumẽtum .quia deficit substantia
instrumentaria idest rogitus.ut in autẽ.
de tabel.§.nos aũt. ideo salua ueritate
que semper debet esse in proponente uł
opponente.respice modum excipiendi et
diligenter no.Et scd̃m Bal.in Rica.C.de
posi. exceptio simulationis tunc obstat
quando in ueritate nihil agebat̃ uel age
batur aliquid inualidum seu turpe.sec⁹
si in ueritate aliquid agebatur ĩ quo po
terat fundari obligatõis substantia licet
traderet in speciem alterius contractus.
tex.est no.in.l.lutius ticius cũ heres.ff.
deposi.unde si quis mihi debet.x.ex cau
sa dotis uel uenditionis qui ꝓmittit mi
hi soluere ex causa depositi .dũ ego repe
to .si ille opponit ꝙ illud depositum ẽ si
mulatum non procedit exceptio .per.l.
si ex precio.C.si cer.pe. unde dicit Bar.
in.l.lutius.ff.depo.alle.ꝙ quãdoq; agit̃
aliq̃d simulate ⁊ tamen in ueritate nihil
agitur .⁊ tunc sine dubio nõ ualet quod
agitur nec quod simulate concipitur.ut
C.plus ualere ꝙ agitur. Quandoq; unũ
agitur ⁊ aliud agi simulatur .⁊ tunc quã
doq; illud quod agitur in ueritate ẽ de
iure ualidum .tunc illud quod agi simu
latur ualet quia unus contractus trãsfer
tur in aliuz.ut no.in.l.lutius.alleg. ⁊ i.l.
singularia.ff.si cer.pe.⁊ in.l.si ex p̃cio.C.
si cer.pe. Quandoq; illud quod agitur
nullo modo est ualidum ⁊ tunc nõ ualet
quod simulate concipitur.ut.l.i.C.ď cõ
di.ob tur.cau. Quandoq; illud qď agit̃
est inualidum eo modo quo agit̃ sed ua
lidum certo modo.ut dicta.l.lutius.ubi
non ualebat dotis constitutio que in ue
ritate agebatur .sed obligatur recipiens
ad restituendum conditione sine causa
ut.C.de condi.sine causa.l.i.⁊.ff.de con
dit.sine cau.l.auunculo.⁊ tunc ualet qď
simulate concipitur.ut dicta.l.lutius.et
illa obligatio que nascebatur preter pro
positum contrahentium transfert̃ ĩ actõ
nez depositi.ut dicta.l.lutius.in q̃ habe
tis ut alias dixi dicit Bar. ibi ꝙ exceptõ
simulationis tunc obstat quando in ueri
tate nihil agebatur uel agebatur aliquid
inualidum seu turpe.secus si in ueritate;
aliquid agebatur licet cederet in specie
alterius obligationis . Et si querit̃ q̃to
tempore durat exceptio simulatõnis. dic
ſm Bal.in.l.i.C.plus ualere ꝙ agit̃. aut
succedit loco exceptionis nõ nu.pe. ⁊ tã
tum durat exceptio simulationis q̃tum
durat exceptio non nu.pe.C. de postu.
l.si sub specie .aut competit ex alia equi
tate ⁊ tunc perpetuo.ff.de doli excep.l.
pure.§.fi.Et si queratur an exceptõni si
mulationis possit renunciari ex predictis
responsum est.Sed an ex contractu simu
lato trãseat possessio. dic scd̃m Bal.in.l.
emptione.C. plus ualere ꝙ agit̃. ꝙ aut
loqueris de ciuili translatione .puta per
precarium ⁊ non transfertur .quia cuz si
mulans remaneat dominus ut prius rei
sue non tenet precariuz.ut.ff. de re.iu.l.
neq; pignus . aut loquimur de naturali
traditione.⁊ tunc bar. distinguit. aut ꝓ
batur animus transferende possessionis
⁊ transfertur ex contractu etiã inutili.ut
ff.de acqui.pos.l.i.§.si uir uxori.sed in
dubio non presumitur animus possessio
nis transferende exquo contractus est si
mulatus ⁊ sic etiam traditio presumitur
simulata.ſm bar.q̇ ita no. de aqua plu.
ar.l.emptio. Credo dicit bal.ꝙ si ď pos
sessione discessit .⁊ alium in possessione
dimisit ꝙ iste sit modus possessiois trãs
ferende.ar.ff.de dolo.l.cum quis. ⁊.l.fi
stulas.§.i.ff.de contrahen.emp.ergo se
cus si in rei ueritate non discessit de pos
sessione. ⁊ uide bal.in.l.quidam cũ filiũ
ff.de here.insti.Ultimo saly.in.l.emptõ
ne.plus ualer̃.dicit ꝙ ex contractu simu
lato pena non committitur quia ẽ null⁹
propter consensus defectum . ⁊ idẽ saly.
in.l.i.eo.ti.dicit ꝙ si unus contrahẽtiuz
simulat ꝙ non simulans potest dicere cõ
tractum ualere quãdo lex contractui nõ
resistit.l.elegant̃.in p̃n.de dolo. ⁊.l.iuli
anus.§.si quis.de act.empt.secus si resi
stat cõtractui simulato .l.a diuo pio.ubi
glo. ď re iudi.

Clausula. Non ui non
metu.habet duas p̃tes.
unam ui.aliam metu.In
ista clausula de ui quo
ad primam partem mo
dica dicentur quia in clausula spoliatus
ante omnia est restituẽdus.latissime om
nia dicentur.Et dixit bar.in.l. extat.ff.
ꝙ me.cau.post glo.ꝙ quinq; sũt genera
uiolentiarum. Est enim quedam uiolen
tia expulsiua.⁊ ista non habet consensuz
expulsi ⁊ hec punitur per interdictuz un
de ui.ut.ff.de ui ⁊ ui ar.per totum .Est
quedam alia uiolentia que uocat̃ turba
tiua ⁊ ista habet locum tam in re mobili

De vi vide in ... spoliatus

expulsiua

turbatiua

violentia: Expulsiua, turbatiua, inquietatiua, ablatiua, compulsiua

ꝙ immobili ⁊ cōtra eam subuenitur per
interdictum uti possidetis. Sed ē aduer
tendum ꝙ pro hac uiolentia non reperi
tur prodita aliqua publica accusatio cri
minalis.ut.l.si seruus.ff.ꝺ act.⁊ ob.⁊.l.
hoc iure.ff.de reg.iu.⁊ ibi per Ja.ꝺ are.
est tamen prodita actio iniuriarum ciui
lis uel accusatio iniuriarum que priuata
est.ff.de iureiuran.l.sane si maris.⁊ uide
Bal.sup hoc in sua questione quaȝ dispu
tauit que incipit accusatus de ui turbati
ua.⁊ ibi uide.Est ⁊ tercia uiolentia que
uocatur inquietatiua.ut quando tu edi
ficas in meo ul' aliquid facis. ⁊ hec uiolē
tia punitur per interdictum ꝙ ui aut clā
⁊ pōt esse/ꝙ hec uiolentia habeat consen
sum eius cui infertur.ut.l.metū.§.ij.ff.
ꝙ me.cau.Est et quarta uiolētia que uo
catur ablatiua.⁊ ista habet locum solum
in rebus mobilibus nec habet uolūtatē
eius cui auferuntur. ⁊ pro ista est prodi
ta actō ui bonoꝝ raptorū.⁊ cōpetit etiā
accusatio.l.iul.de ui. Est quinta uiolen
tia que uocatur compulsiua.ut quando
per uim aliquis cogitur consentire ⁊ uel
le ⁊ de ista loquitur totus titulus ꝙ me.
cau.C.⁊.ff.Sunt enim iura alia puniētia
uiolentias quedaȝ pretoria ut interdictū
ne uis fiat ei.⁊ multa alia interdicta pro
hibitoria. Et sunt etiam quedam iura ci
uilia que puniunt uiolentias de quibus
glo. mentionem facit in dicta.l. extat.et
Goffre.omnes illas constitutiones com
mētauit circa fi.libelli sui.⁊ idē ꝙ Bar.
dicit Hosti.in summa ꝙ me.cau.§. qua
liter distiguitur.⁊ idē dicit Bar.qꝺ Bal.
¶ Transeamus ad aliam partem ꝺ metu
⁊ dicit Hosti.in summa in ti.ꝙ me.cau.
§. quid si metus. ꝙ metus est instantis
uel futuri periculi causa metui trepidatō
ff.ꝙ me.cau.l.i.Exigitur aūt ꝙ met⁹ sit
presens licet futurū periculum.ff.ꝙ me.
cau.l.metum.Bar.dicit tamen ibi in.d.
l.metuȝ. ꝙ instans metus non accipitur
simpliciter put uere est de presenti. sed
qn̄ res ad hoc uerisimiliter tendit.⁊ dici
tur metus quasi mentem.s.liberā tenens
idest retinens seu impediens.nam qui ti
morem habet non quod ore semper exp̄
mit mente gerit.Bal.uero in.l.hijs q̊.C.
de hijs qui per metū iudi.non ap. dicit
ꝙ metus est tractio mentis per quā usus
liberi arbitrij arcetur. ⁊ intantum uiciet
electionem prelatorum ꝙ superior electi
onem uulneratam perseuerante uulnere
⁊ morbo ipsius cū radix ipsius sit putan
da ⁊ medicine fomenta non sentiat cōfir
mare non potest/quia talis electio ē con
tra ius naturale ꝭm Inno. unde cū talis
electio quia uis ē illata uere/non cōuales
cit.facit quod no.in.c.dudum. de reb⁹
eccle.non ali.ut extra de elect.c.in causis

per Ber. Considerat ꝙ qui confirmat fa
ctum per metuȝ potius confirmat dissen
sum ꝙ̄ assensum idest confirmat ipm dis
sentire quia dissensus in metu potior est
consensu ⁊ p̄ualet a predominio ⁊ poten
tia.ut no.i.l.debitor.ff.ad trebel.porro
iudicamus actum ꝭm preualentiam.ff.ꝺ
dona.inter ui.⁊ ux.l.si sponsus.§.circa.
⁊.l.querit.ff.de statu.ho.⁊ dicit Hosti.
in summa ꝙ metus cau.in.§.qualit. ꝙ
metus est dupliciter probabilis ⁊ impro
babilis ⁊ fuerunt dicta Azo.in sūma eo.
ti.ꝙ metus cā. Probabilis est ut metus
carceris ⁊ status mortis/cruciatus corpo
ris uerberū strupi.tales eniȝ metus cadēt
in constantem uirum.ut.l.isti quidē.ff.
ꝙ me.cā.C.de transacti.l.interpositas.
unde iustus metus ē timere subuersionē
sui status uel strupum in se uel filios ul'
uerbera uel cruciatuȝ corporis uel uincu
la.ut.l.nec timorem.ff.ꝙ metus cā. Iteȝ
metus iudicis.ij.q.i.imprimis.C.ꝙ me.
cā.l.pe.⁊ fi. Item metus uerberuȝ.xxiiij.
q.uiij.conuenior.Item metus honerāde
libertatis.ff.quaꝝ re.acti.nō da.l.i.§.q̄
honerande. Item metus ne honor impe
diatur seu beneficiū.de institu.c.cum ue
nissent.Itē carceris uel uincula.ff.ꝙ me.
cau.l.isti quidem.Item metus rerum est
iustus metus.ut in.c.abbas. ꝙ me. cau.
.l. dis.presbiteros.quod intellige de dā
no graui puta omnium bonorū ul' maio
ris partis.ff.de excu.tu.l.propter litem.
quia scōm eundem Hosti.in summa i ti.
de procurat.in.§.in qua re.v.⁊ ꝙ dixit
āmissio rerum altera mors est. unde dici
tur ꝙ non est subueniendum in necē suā
ff.de mino.l.in cause.la prima.modicuȝ
auteȝ damnum non excusat.xxxij.q.vij.
c.omnes.⁊ melius ꝭm Hosti.in dicto.c.
qualiter.alle. metus damni excusat i da
to uel promisso. nam ⁊ datum repetitur
⁊ promissum non soluitur.exigit' ⁊ remis
suȝ sed non excusat in commisso.s.i pec
cato mortali.quia potius debemus om
nia mala tollerare.ut in.c.fratris.ꝙ me.
cā.scōm Goffre. Item metus excōmuni
cationis.nam excōmunicatio cōtinet cor
poris ⁊ anime detrimentum.ij.q.i.ꝺ ma
nifesta.xij.q.iij.audi.⁊ per ipam subuer
titur status hominis quia de corpore ec
clesie eicitur ⁊ traditur sathane ut ibi.⁊
est eterne mortis damnatio.xj.q.iij.nēo
unde timenda est sicut mors. Sed cōtra
quia medicinalis est non mortal'.ij.q.i.
dixit Goffre.ꝙ metus excōmunicatōnis
nō excusat q: aut est iniusta ⁊ illa non li
gat quo ad deuȝ.xi.q.iii.cui ē illata. dū
modo contemnatur.xxiii.q.iii.in fi.Aut
est iusta.⁊ tūc sibi imputet qui in culpā
incidit.ff.ꝙ me.cau.l.si mulier. ꝭm Gof
fre.ff. de reg.iu.ꝙ quis. hoc non audeo

asserere dicit Hosti. ibi. Item dubiũ põt esse utrum sit iusta uel iniusta ⁊ etiã si in iuste excomunicetur quis tamen quo ad ecclesiam tenet sententia ⁊ multa sequunt incommoda. ut patet in. c. bone. de etate ⁊ qli. de appel. c. pastoralis. in fi. Quid enim si episcopus pauperez sacerdotez q̃ non habet nisi unicũ beneficiũ in cañ nõ concesso nisi det. x. uult excõmunicare. ui detur ergo q̃ debeat aliquando ⁊ in ali quibus excusari. ar. xj. q. iii. sententia. de resti. spo. c. olim. lo tercio. sed hec a iudi ce diligenter inspicieda erunt ut arbitre tur fideliter in predictis si accidũt utruz debeat excusari considerando personas loca ⁊ tempora ⁊ qualitatem facti ⁊ cãm ff. ex qui. cau. maiores. l. iii. ff. q̃ me. cau. l. non est uerisimile. ff. de re. uen. l. in fũ do. q̃ metus cau. c. fi. de transact. c. fi. in fi. ⁊ dicit Bal. in. l. metum. ff. q̃ me. cau. q̃ metus debet esse atrox ⁊ qui cadit in constantem uirum. facit. C. de transact. l. interpositas. ff. de iniur. l. item apud la beonem. §. questõnem. Ly. in. l. i. C. de re scin. uen. in. c. abbas. q̃ me. cau. ⁊. c. dilec tus. facit quod no. Inno. in. c. cuz nobis de elect. Ex hoc apparet dicit ibi Bal. q̃n electio dicatur facta per impressionẽ lay corum. ⁊ uide quod no. Archy. vii. disti. fuerunt. ⁊ idem Archi. lxxiiii. dis. ubi iste ⁊ uide. ff. q̃ falso tut. au. l. nouissime. §. pe. ⁊. l. i. C. si quacunq̃ predi. po. Item idem Bal. in. l. non est uerisimile. §. si iu sto. ff. q̃ me. cau. dicit q̃ metus uinculo rum ẽ iustus metus. Item q̃ mine poten tum sunt metuende. Inno. in. c. dilectus. q̃ me. cau. dicit q̃ iustus metus ẽ mortis ⁊ cruciatus corporis. ut in. c. cum dilect᷒ q̃ me. cau. ⁊ in. l. interpositas. C. de trans act. ⁊. l. metum. C. q̃ me. cau. Item fame strupi ⁊ status. ff. q̃ me. cau. l. isti quidẽ Item q̃ metus uerberũ ⁊ si neget iustus metus iudicis arbitrio relinquetur. ff. q̃ me. cau. l. non est uerisimile. §. i. Et dicit idem Inno. in. c. cum nobis. de elect. alle ga. hec appellatio aliquando tenet appel lo ne fiat electio in certo loco uel certo tẽ pore si tunc tempore uel eo loco timetur impressio facienda. xxiii. dis. in nomine. ⁊. c. bone memorie maguntine. sed cõtra de hiis que fi. a maio. par. ca. c. cum i cũ ctis. ubi dicit Inno. q̃ non ualet appella tio que fit extra iudicium nisi probet ue ra esse causa ex qua appellatuz est. ergo ñ ualet appellatio que fit per timorem im pressionis nisi sequatur impressio. Solu tio iusta causa ẽ quare non debet fieri ele ctio iustus timor impressionis secuture ⁊ imminens ⁊ non uanus etiaz si nõ sequa tur impressio. dummodo uerisimile ⁊ p babile sit q̃ timoris effectus sequatur si ibi fiat electio ⁊ ideo sufficit pbare hãc

causam. s. iustum timorem. hec enim ẽ cã que facit iustam appellationem. ar. ff. q̃ me. cau. l. metuz. de appel. bone memorie Alii dicunt q̃ non ualet appellatio nisi se quatur impressio. Ange. uero in. l. inter positas. C. de transactio. dicit q̃ si infer tur metus alicuius futuri periculi cuius euasio quasi totaliter depẽdet a metu in ferentis sufficit exemplum in medico qui extorsit pecuniam asserẽdo infirmo egri tudinem esse grauem ⁊ periculosam nisi eam bene curat. ut. l. medicus. de uariis ⁊ extraordi. cogni. ff. et Bal. in dicta. l. iter positas. alle. dicit q̃ quandoq̃ infertur metus alicuius futuri euentus a natura ut medicus qui infirmitatem modicam facit magnaz ⁊ periculosam. ⁊ occasione huiusmodi pmissiones illicitas extorq̃t certe rescindetur officio iudicis. ut. l. me dicus. s. alle. Bar. dicit in. l. metum. ff. q̃ me. cau. q̃ iustus metus non accipit sim pliciter put uere est de presenti. sed q̃n res ad hoc uerisimiliter tendit. Inno. in c. prolatum. q̃ metus cau. dicit nota me tum mortis non tantum imminere ei q̃ñ gladii erant presentes sed toto tẽpe quo maritus uixit. quia potestatem necis ha bebat super eam. ⁊ intelligo hunc presen tem cũ possit semper occidi per截 maritũ quia ita potẽs erat q̃ non poterat habe re locum ad quez confugeret sine timore mortis. ff. q̃ me. cau. l. metum. in pñ. un de toto tempore uite eius non presumit ratificare sed eo mortuo si post remanet psumit habere ratũ. ⁊ si queras. s. q̃tũ tẽpus hoc est arbitrio iudicis relinquen dũ. ff. de uer. ob. l. continuus. §. cũ ita.

De metu uxoris.

DE metu uxoris dicit Bar. i. l. ad inuidiam. C. q̃ me. cau. q̃ ex so la dignitate non presumit uio lentia uel metus. ⁊ ideo si mulier uendit propter metuz mariti iusta ẽ causa rescin dendi contractum. ut. l. i. §. que oneran de. ff. quarũ re. act. non da. tñ iste metus non probatur eo quia ẽ maritus. ar. d. l. ad inuidiã. alle. sed est necesse q̃ proben tur mine uel uerbera. ut. l. si donationis. C. q̃ me. cau. ⁊ per Inno. in. c. cũ accedẽs de conuer. coniuga. ⁊ dicit Bar. in dicta l. si donationis. C. q̃ met᷒. cau. q̃ metus mortis dicitur ⁊ intelligit quando insta bat metus mortis quia forte tenebat gla diũ supra caput. Mine uero intelligunt quando mors non instabat. tũc ⁊ iste mi ne faciunt iustũ metũ ex qualitate perso ne. Ideo dicit Bar. in. l. metũ. C. q̃ metus cau. q̃ quando mine inferuntur debet in spici persona inferentis minas. Sũt eniz quidam potentes ⁊ ita mali q̃ illud qd

dicunt consueti sunt facere. ⁊ tūc causat
iustus metus ex minis ⁊ iactationib⁹. ut
l. si donatiōis. C. ꝙ me. cau. Si uero erat
quidaꝫ homo qui multa consueuerat di
cere ⁊ pauca facere tunc non esset iustus
metus. ut. l. metū. C. ꝙ me. cau. ex perso
nis ergo dicta pensemus. ut. l. i. C. si quis
imperatori maledix. nec enim mine eluso
rie debent attendi sed uerisimiles. Item
idem Bar. in. l. si ob turpem. ff. de condi
ti. ob tur. cau. dicit ꝙ ipse in questione
de facto dixit probabatur ꝙ uir ꝑcussit
optime uxorem que nolebat cōsentire cu
idam instrumento postea mulier consen
sit ex interuallo certe enim metu uidetur
fecisse donec enim durat in matrimonio
uiri iusta ē causa metus. facit ad hoc qđ
no. ff. quarū re. acti. non da. l. i. §. q̄ one
rande. ⁊. C. de transac. l. interpositas. et
per canonistas maxime per Inno. de con
uer. coniuga. c. accedens. ⁊ dicit Bar. ī. l.
i. §. que onerande. ff. quaꝝ re. act. nō da
tur. ꝙ licet actio ꝙ me. cau. requirat cru
ciatum uel metum corporis/ tamē ꝓpter
metum qui est ex nimia reuerentia/ quaꝫ
uxor habet in uirum/ ⁊ in clerico erga epi
scopum rescindit̄ promissio ut dicit glo
sa in dicto. §. que onerande. que glo. ꝺm
Bar. ibi dicit ueritatem ⁊ reuocat̄ ꝑ offi
cium iudicis. casus est singularis in. l. fi.
§. i. ⁊. §. cum fenerator. ff. ꝙ met⁹ cau. ⁊
no. C. eo. ti. l. metum. ⁊. C. de transact. l.
interpositas. ergo eo quia maritus uł eo
quia ep̄us erat presumitur illatus metus
ut dicta. l. interpositas. ⁊. l. ad inuidiam
s̄. alle. debet ergo ut. s̄. dictum est ꝓbari
que precesserunt mine uel uerbera. tunc
cū illa qualitate quia uir uel marit⁹ erat
efficitur iustus metus. ut no. in. l. metum
C. ꝙ me. cau. ⁊ per Inno. in dicto. c. acce
dens. alle. ⁊ ad rescindendum talē cōtra
ctum celebratum pretextu metus talis re
uerencialis non datur nisi ānus ꝺm Bar.
in. l. uirum. ff. si quis aliquem testari ꝓ
hibu. Ange. aūt in. l. i. §. que onerāde. ff.
quarū re. act. non da. dicit sic. si ꝑ patro
num incussus fuit timor liberto tunc om
ne promissum dicitur causa libertat] one
rande ⁊ semper subest eadē causa timor]
⁊ reuerentie. nec ē necesse/ ꝙ libertus pro
bet tempore promissionis aliqueꝫ metuꝫ
incussum. quia sufficit ipsum promisisse
sicut ⁊ cum uxor uerberata quia nolebat
uiro; contrahenti cōsentire eodem metu
etiam ex interuallo intelligitur cōsentire
licet super caput suū non habuit gladiū
neq̄ baculum. ut no. Inno. in. c. prolatuꝫ
ꝙ me. cau. Sin aūt uxor antecedenti tem
pore ad uirum non habebat nimiam r̄ue
rentiam neq̄ etiam sibi alius timor fuit
incussus. tunc neq̄ timore neq̄ uiri reue
rentia aut ui contractui consensisse uide

tur. ⁊ ideo timorem aut reuerentiā aliter
probari oportet ꝺm Innoc. in dicto. c. ꝓ
latum. ⁊ idem tenuit idem Ange. in. l. in
terpositas. C. de transactō. sed si ratione
preeminētie inferatur timor ut uxori per
uiruꝫ ⁊ liberto per patronum ad reuocā
dum actum nō requiritur terror de quo
in. l. interpositas alle. sed tandem purus
actus rescindit̄ officio iudicis. ut. l. i. §.
que onerande. alle. ⁊ dicit idem Ange. in
l. ad inuidiam. alle. C. ꝙ me. cau. ꝙ ex so
la dignitate contrahentis uiolentia nō ꝓ
batur. ⁊ ideo dixit ibi ipse si uxor alicui⁹
magni uiri dicit ad contrahendum se fu
isse coactum non creditur suo uerbo. nec
presumitur metus illatus ex hoc ꝙ sit uir
etiā si sit in dignitate positus nisi probē
tur minas ⁊ metuꝫ p̄cessisse/ ⁊ si semel me
tus fuit adhibitus semper postea mulier
presumitur metum fecisse donec stat ī eo
dem matrimonio. ut dixi in. l. ij. C. ꝙ me
tus cā. ⁊ no. per Inno. in. c. accedēs. ꝺ cō
uer. coniuga. in prima glo. ipsius Innoc.
Bal. in. l. interpositas. C. de trāsact. dicit
ꝙ aliquando infertur metus ratōe maio
ritatis ⁊ reuerentie absq̄ aliqua publica
potestate. ut est maioritas que habetur
a uiro in uxorem ⁊ a patrono in libertuꝫ
⁊ rescinditur hoc per officiuꝫ iudicis. ut
dicto. §. que onerande. que no. dicit Bal
dus. quia si uxor facit aliquid ꝓpter mi
nas mariti. tunc rescinditur ꝑ officiuꝫ iu
dicis. Et aduerte ad unū quod dicit Lu
douicus in suis dictis in littera. M. in di
cto quod incipit cū querit̄. ubi dicit ꝙ
qn̄ ꝯctus inuitus per mulierē debet r̄scin
di propter metum non inspicimus metū
qui cadat in constantem uirum sꝫ metū
qui cadat in constantem mulierē. glo. est
in. c. cum locū. de sponsa. ⁊ no. An. ꝺ bu.
eo. ti. c. cōsultationē. ¶ Ad tollendū aūt
presumptionem metus uxoris serua con
silium Bar. in. l. transactionem. C. de trās
act. ubi dicit ꝙ presentia amicoruꝫ facit
cessare presumptionē metus. ⁊ dicit Bar.
in. l. interpositas. C. de trāsact. ꝙ si uxor
propter metum uiri ⁊ reuerētiam aliq̄d
facit ꝙ reuocet̄ licet non interueniat me
tus mortis uł cruciatus corporis. ut igit̄
cesset ista p̄sumptō metus facias quādo
iste dn̄e faciūt istos cōtractus ꝙ adhibe
atur amicorum presentia. ar. l. transactio
nem. alle. Item ad tollendam presumpti
onem doli ⁊ metus qui allegaret̄ contra
te sis memor facere probationes ꝙ inter
uenerunt amici. per dictam. l. transactiōꝫ
alle. Item ex dicta. l. no. ratione statutoꝝ
que fiunt per ytaliaꝫ ꝙ mulieres ⁊ mino
res non possunt cōtrahere sine presentia
consanguineorum. hoc fit per dictam. l.
ad tollendam presumptionem doli ⁊ me
tus. sed si in statuto adicit̄ sine presentia

consanguineorum proximorum . in eo ꝙ dicit proximorũ est ratio quia cũ ad eos spes successionis pertineat est uerisimile ꝙ diligentius hoc uidebũt. facit ad hoc ff. de legi. tu. l. i. ⁊ ſm Bal. in dicta. l. trãs actionem. alle. Si isti promissores essent absentes in remotis partibus , tunc põt sine eis contrahi. ar. ff. de condi. inde. l. multa in p̃n. consuluit tamen ibi Bal. ꝙ loco absentium adhibeatur iudicis p̃sen tia uel auctoritas. ar. ff. qui admit. ad bo no. pos. l. bonorum. facit in ratõne sui in auten. de here. ⁊ fal. §. si uero absunt. fa cit quod no. ff. de fideicõ. liber. l. cuz ṽo is qui . §. i. ⁊. ff. quarũ re. acti. non da. l. i. §. in summa. ⁊. ff. ꝙ me. cau. l. si cum ex ceptione. §. quia tñ. ⁊ dicit Bald⁹ q̃ lex presumit ꝙ ibi interuenerũt amici ꝙ me tus seu dolus non interuenit. ideo uolẽs probare metũ interuenisse oportet ꝙ ha beat clariores probatõnes q̃ si amici nõ interuenissent quia ista p̃sumptio aggra uat onus probandi. ut no. in dicta. l. non est uerisimile. natura enim presumptiõis hec est . ꝙ interdum attenuat onus ꝓbã di . interdũ aggrauat. interdũ liberat ab onere probãdi ut ibi . ⁊ dicit ibi Bal. q̃ Bar. dicit in dicta. l. transactionẽ. alle. ꝙ licet uxor uł filia p̃sumit̃ facer̃ aliq̃d ob nimiam reuerentiam. ut. l. i. §. que onerã de. alle. tamẽ si adhibeantur cõsanguinei ⁊ amici presumit̃ omnis metus ⁊ omnis reuerentia cessare ſm Bal. dicens in alijs ut Bar. in. l. transactionem. Et attende ꝙ quando aliqui sunt coacti propter metũ ⁊ uendunt uel renunciant uel quid aliud faciant facies ꝙ secrete tales predicti et clam protestentur coram quibusdam ꝙ propter metum predicta faciunt. talis ꝓ testatio ad conseruationem iurũ eorum satis proderit q̃ optime probat̃ ꝑ glo. in. l. celsus. a̅s qui alieno. de acqui. here di. ubi uideas õnino Dy. ⁊ talis ꝓtesta tio inducit presumptionem metus ⁊ rele uat protestantez ab onere probandi me tum ⁊ transfert probationem spontanee uoluntatis in aduersarium ſm pe. de pe rusio in. c. i. ꝙ me. cau. quod tene menti.

De metu officialis.

De metu officiał. Cy. in. l. ij. C. ꝙ me. cau. dicit ꝙ semper con tra officialem presumitur met⁹ allegat. l. si per impressionez. C. ꝙ metus cau. Bal. aũt in. l. nouissime. ff. ꝙ fal. tu. au. sequendo Cy. dicit ꝙ semper in offi ciali presumitur metus ⁊ presumit̃ semꝑ ab eo terror inferri quod ẽ no. dignum. Idem uero Bal. in. l. ad inuidiã. C. ꝙ me. cau. dicit ꝙ quando administratio ẽ an nexa dignitati nõ presumitur metus illa tus per habentem dignitatez nisi alia in dicia illati metus possint probari . nam dignitas non debet obesse sed ꝓdesse. ut l. si longius. in fi. ff. de iudi. ⁊ hec ẽ ratio l. ad inuidiam. C. ꝙ me. cau. licet quidaz dicant contrarium ꝙ presumitur metus illatus. ar. l. si per impressionez. ⁊. l. fi. C. ꝙ me. cau. ſm Bal. i. l. si per impressionẽ ibi constabat de metu. in. l. ad inuidiam non constabat. facit ſm Bal. in dicta. l. si per impressionem. cõtra feneratores qui faciunt recipi instrumenta per uxores uł per familiares eorum . quia non possunt quia qui non potest recipere instrumẽtũ in sua persona non potest facere per aliũ recipi ſm eum ibi. Et hanc opi. ꝙ i offi ciali simpliciter ⁊ indistincte non p̃suma tur metus sequitur Bar. in. l. ad inuidiaz alle. ubi dicit ꝙ quando officialis cõtra hit nullo metu adhibito uel impressiont tunc contractus ualet ⁊ non rescindit̃ ue in. l. ad inuidiam. C. ꝙ me. cau. sed si int̃ uenit metus seu impressio officialis dicẽ do . ꝙ contra eum procederet uel de ma leficio eum denunciaret tunc rescinditur contractus. ut dicta. l. si per impressionẽ alle. Bar. autez in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff. de no. ope. nũ dicit ꝙ me tus officialis probatur probando ꝙ con sueuit appellãtes ab eo seu eius gestis in carcerare . ⁊ eis uiolẽtias ⁊ iniurias infer re. ⁊ sic ex qualitate persone hoc presumi tur. ut in. l. si a bone fidei. ff. de rei uen. ⁊ l. argẽtũ. ff. como. uel quia minatus erat sic facere. ut. l. metum. C. ꝙ me. cau. cum glo. sua. facit si quis impera. maledix. l. i. ⁊ si probatur ꝙ iudex tm̃ hoc semel fecit an sit iusta causa timoris. Respõde ut. ff. de edil. edi. l. quid sit fugitiuus . in p̃n. ⁊ quasi per totam. l. Sed si in alio officio probatur ꝙ hoc fecit sed non in isto hec non ẽ iusta causa timoris. ar. ff. de suspe. tu. l. queri põt. ⁊ ibi no. in glo. super uer bo cessare . Quid si probatur simplicit̃ ꝙ consueuit homines incarcerare an suf ficiat. certe nõ quia posset hoc facere iu ste ⁊ sic non esset iusta causa timoris. ar. ff. ꝺ edil. edi. l. quid sit fugitiuus. §. i. ut seruus qui iuste aufugit nõ est fugitiuus oportet ꝙ probatio concludat ꝙ cõsue uit hoc facere contra ius . Sed dices tu cuz tales officiales incarcerateres causas fingant ⁊ inquisitiones de aliquibus de lictis componant uł forment hoc. s. ꝙ in iuste fecerunt nunq̃ poterit probari. Re spondeo dicit Bar. ex coniecturis ut si in continenti interposita appellatione ꝯtra eum formauit processum. ut. ff. de priui leg. credi. l. uentri. §. i bonis. ⁊ ꝙ postea secuta est renunciatio appellatõnis uł ab solutio ab inquisitione que omnia inclu dunt animũ precedentẽ. ut. ff. ad mace.

l.sed ⁊ iulianus.§.proinde.forte etiã suf
ficeret fama sola.s. ꝙ cõsueuit has uiolẽ
tias appellantibus ⁊ reclamãtibus infer
re.ar.ff.ꝺ questi.l.de minore.§.tormen
ta.ibi uel cuius extimationis ⁊c.facit qꝺ
no.per Cy.in.l.iiij.C.de seruis fugi. ubi
dicitur ꝙ id quod dicitur a persoĩs fide
dignis ẽ iusta causa credulitatis.sed si ñ
consueuit tale quid facere appellantibus
seu reclamantibus seu protestantibus sꝫ
eorum consanguineis seu laboratoribus
terrarũ ipsoruꝫ satis est iustus metus.ut
ff.de condi.⁊ demõ.l.heres meus.§.fi.
ff.ꝙ metus cau.l.isti quidem.§.fi. ẽ et
hodie decretalis multum nõ. de exces.ꝑ
la.c.i.in clemen. Et si non probat̃ ꝙ ipe
fecerit sed eius familia hoc fecit puto di
cit bar.hoc sufficere ꝙ ipse uidet̃ fecisse
cuꝫ potuit corrigere ⁊ non fecit.ut.l.flu
minuꝫ.§.ꝙꝙ.ff.de aqua plu.ar. ⁊ est ex
pressum extra de testi.c.constitutũ. ⁊.c.
se.ubi dicitur ꝙ non est uerisimile ꝙ ta
les faciant contra uoluntateꝫ dñi uel sine
eius cõscientia. Adde hic quod dicit In
no.in.c.querelam.de elect.ꝙ prohibens
minis uel uerbis cuius prohibitio incur
rit terribilem metum tenetur de uiolẽtia
expulsiua ꝙ dictum Bal.in eo.ti. suꝑ In
no.dicit nota contra nobiles ⁊ potentes
qui ꝓhibent laboratoribus ne tuũ agrũ
laborent necne tibi respondeant ꝺ fructi
bus ⁊ ne ad agrum tuum accedant. facit
quod no.in.l.metum.in prin.ꝙ me.cã.
Bal.tñ in.l.ad inuidiam.C.ꝙ me.cã. di
cit.ꝙ ex metu adhiibto ꝑ familiares ali
cuius potestatis non presumitur ꝓpter
hoc ꝙ hoc sit factum de conscientia dñi
ut extra de resti.spo.c.cum ad sedẽ. Hec
opi.Bal.uidetur mihi equior per alle.c.
cum ad sedem.per Bal.allegatuꝫ.iuncta
glo.magna que pũctualiter dicit nec eni
de facto familie sue tenetur dñs.nisi mã
dauerit uel ratum habuerit. Ludouicus
uero in dicta.l.de pupillo.§.si quis ipsi
pretori.alle. dicit ꝙ inꝙtuꝫ Bar.dicit in
dicto.§.si quis ipsi pretori. ex consuetu
dine persone induci suspitionem metus
adde hoc probari.ff.de usuris.l.si semis
ses.ff.de pigno.act.l.uel uniuerso.um.fa
cit de resti.spo.c. frequens.⁊ de celebra
ti.mis.c.maritus. Et dum subdit nõ suf
ficere ꝑ ꝓbanda suspitõne metus ꝓba
ri ꝙ iudex semel intulerit metum. dicas
dicit Ludo.hoc esse uerum si probat ꝙ
alteri ꝙ probanti metus illatus fuerit se
cus si probat ꝙ eidem probanti metum
intulit in eadem causa. Ex hac enim pro
batione quo ad ipsuꝫ probanteꝫ resultat
probabilis metus suspitio ꝺm Bal.i.l.ij.
C.de hijs qui per me.iudic.non ap.alle
gantem ad hoc.l.si quis patrono.ꝙ me.
cau.⁊ duꝫ subdit Bar.in dicto.§. si quis
ipsi pretori. ꝙ inducitur probabil' suspi
tio metus sed si probatur de consuetudi
ne iudicis intelligas hoc esse uerũ ꝙtum
ad excusandum partem quare corã iudi
ce nõ appellauit.aut protestatus fuit.nõ
autem sufficit ꝙtum ad puniendũ ipsuꝫ
iudicẽ respectu metus aut uiolentie illate
ꝺm eundem Bar.eleganter.⁊ ibi est text'
no.in.l.i.§.idem labeo.ff.ꝙ ui aut clam
Item inꝙtum dixit Bar.ibidem metum
aut delictum aliud commissum a familia
seu famulis domesticis presumi cõmissuꝫ
uoluntate ⁊ consciẽtia domini. adde qꝺ
idem uoluit in alle.l.i.§.si quis.ff.ꝙ ui
aut clam. Bal.autem indistincte non faci
ens mentionem de Bar.uoluit cõtrariuꝫ
in.l.i.in fi.C.de epi.⁊ cle. ⁊ in.l.ad inui
diam.C.ꝙ me.cau. allegans casuꝫ q̇ op
time facit de resti.spol.c.cum ad sedem
pro quo uidetur tex.si bene aduertat̃ in
l.i.§.ꝙ igitur.⁊.§.si filius.ff.de ui ⁊ ui
ar. Potes tamen concordando dicere ꝙ
aut contra dominũ ultra famulatũ ⁊ do
mesticitatem subest aliqua alia suspitio
seu presumptio ⁊ tunc uerum dicat Bar.
⁊ hoc uidetur sentire tex.in.c. constitut'
per eum alle.ad quod facit qꝺ no. Bar.i
l.fi.ff.de questi.aut nulla alia suspitio ꝯ
dominum subest ⁊ tunc ueruꝫ dicat Bal.
quod probatur in dicto.§.si filius. ⁊ di
cit idem Bal.in.l.is qui.C.ꝺ hijs qui ꝑ
me.iudi.non ap.ꝙ si alicui metus sit illa
tus in aliquo actu precedenti puta quia
dum a grauamine uellet appellare.iudex
facit euꝫ poni in compedib' ⁊ acrit̃ tor
queri an idem metus presumatur durar̃
in appellatione a diffinitiua.⁊ dicit ꝙ sic
quia in eodem genere delicti ⁊ malicie ꝑ
sumitur perseuerantia animi. ut extra ꝙ
me.cau.c.i.⁊ in regula semel malus.⁊ fa
cit extra de appel.c.si iustus metus. Item
similiter odium presumitur continuari ⁊
odiosus in uno presumitur in alijs.quan
do est odium irrationabile. ut.l. si quis
prouocationẽ.C. de appel.⁊.l.licet. ⁊.l.
non distinguemus.§.cum quidam.ff. ꝺ
arbi.extra de arbi.c.cum.p.⁊.u. Item an
metus sit iustus uel non cõmittitur arbi
trio iudicis ꝺm Inno.in.c. cum dilectus
⁊ dicit Inno.ꝙ probata causa metus im
pressio presumitur.extra de elect.c.bone
memorie.

¶ De metu rerum seu bonorum.

De metu rerum seu bonorũ. Di
cit Bal.in.l.isti quideꝫ.§.si is
ff.ꝙ me.cau.ꝙ timor ꝑditõnis
instrumentoꝝ omnium bonorum seu ma
ioris partis ipsoꝝ est iustus metus ⁊ est
idem sicut quando infertur timor mort]
uel pena capitalis.insti. de excusa.tu.§.
item propter liteꝫ.⁊ in.l.fi.C.ꝺ reuocã.

dona.ẜm Guil.et Cy.in additōnibus.⁊ dicit idez Bal.in.l.non est uerisimile.§. si fenerator.ff.ꝙ me.cau. ꝙ ubi nō timetur damnum persone nec cursionis patrimonij .sed aliud damnum particulare n̄ habet locum actio ꝙ metus cau.que est specialis sed officiuz iudicis uide ibi. Inno.aūt in.c.cum dilectus. ꝙ me.cau.dicit ꝙ iustus metus est perditio omnium bonorum seu rerū fortis ⁊ magne partis in.c.abbas.ꝙ me.cau.⁊.c.pe.⁊ idē dicit Hosti.in summa in ti.ꝙ me.cā.§. qualiter.v.item metus corū ē iustus met⁹ ⁊c. Bal.aūt in.l.interpositas.C.de transact. sic dicit. Item adde ꝙ ubi non timetur mors uł quasi sed timetur graue damnū in rebus proprijs .ꝙ iste ē legitimus metus ita ꝙ officio iudicis consulitur .ar. C.de reuocan.donat.l.fi.ẜm Cy.metus grauis rerum ē ubi aliquis potestas uel tyrannus dicit facias mihi instrumentū mille florenoꝝ uel alterius ꝓmissiōis alias ueniam ad comburendum domū tuā nam rescinditur instrumentum si metus imminebat ex qualitate personarū sicut rescinderetur si essz metus mortis uł corporis cruciatus quod ē notandum dicit Bal.ibi.

¶De metu regum.

De metu regum principum ⁊ uiroꝝ potentum per preceptum regis aut alterius principis nō causatur metus iustus.ut ē tex.in glo.in c.qui insinuante.qui clerici uel nouentes ubi sic dicit glo .arg. ꝙ imperium regis non sufficit ad iustum metū.ar.C.ꝙ metus cau.l.ad inuidiā.ar.contra.C.ꝙ metus cā.l.ultima.⁊.xxiij.q.viij.conuenior Similiter imperiuz parentum nō sufficit ff.de ritu nupt.l.patre.xxxij.q.vij.oms cautiones. dicit ibi Io. an. ꝙ nisi aliter probetur oppressio dignitatis aduersarij non sufficit ad probandum metū .sic loquitur.l.ad inuidiam.Credo tamē dicit ibi Io. an . ꝙ imperium principis q̄ ałs consueuit tirannice ⁊ oppressiue tractare eos qui precibus uel preceptis suis non obediunt induceret iustum metū.iō non uidetur ꝙ Bar.qui dixit indistincte i tractatu de tyrāno ꝙ uerba preceptiua seu blanditiua inducunt iustum metū.bene dixit nisi intelligas Bar.ẜm Io.an. quando talis tyrannus solitus erat inferre dānum illis qui preceptis aut blandicijs suis non obtemperabant. quod uidet̄ uex quia dicta ex per sona pensamus .ut.l.i. C.si quis impera.maledixe. mine tamen potentum sunt metuende. ut dixit Bal.i l.non est uerisimile.§.iusto.ff.ꝙ me.cā. De minis aliorum hominū an inducant iustum metum.s.est dictum.⁊ super hoc uide Bal.⁊ Cy.in.l.metum.C.ꝙ me.cā. ibi ponunt quid iuris de eo qui post minas reperitur mortuus .an ꝑsumat̄ mortuus ab eo qui intulit minas. ueritas est ẜm Bal.ibi ꝙ hoc debet perpendi ex q̄litate personarum ⁊ alijs indicijs.illud tn̄ est notandum .ꝙ licet mine non probāt factum probant tamen capitales inimicicias.ut no.ff.de arbi.l.licet.Item glo.l. metum.C.ꝙ m̄e.cau.facit ꝙ si aliq̄s fuit mihi minatus ⁊ post minas me offendit ⁊ erat tunc ex se potens ad offendenduz me ꝙ alius non teneatur de mandato q2 ex minis cū actu subsecuto apparet ꝙ alias erat factur⁹ ẜm Iac.bu. qui ita dicit hoc uerū dicit Bal in dicta.l.metū.alleg. quando fecit suo nomine.sed si deliquit nomine mandantis indistincte tenet̄ mādans.in.c.cum quis.de senten.excō.i vj. Ulterius uide glo. no.i.l.i.C. si rector ꝓuincie.ꝙ nō est differentia inter ꝓceptuz ⁊ blandicias potentum.uide clemen.i. ꝺ testi.i uerbo exhortamur.⁊.ff. ꝙ iussu.l. i.§.i.v.quēadmodū.Et dicit ꝙ nō solū per minas sed etiam per terribilez uultū potentis causatur iustus metus.ut dixit Io.an.in.c. quia propter. ꝺelecti.in vj.i pe.colum.⁊ Bal.refert ⁊ sequitur.de pa. iura.fir.§.iniuria.hoc etiaz tenet Hosti. in summa in ti.de alie.iudi.mu.cau.fac. sub Rica.de cessionibus.§. an actio uendi.vsi. intelligo autem potentiorem.⁊c. Item adde Bal. in ti.de pace constantie. v.pactiones.ubi dixit ꝙ ꝯtractus factus cum domino terraruz per subditum ē ipso iure nullus.quando metus interuenit quia talis metus ex toto euacuat consensum.nam hoc est falsum per tex.l.si mulier.§.si metu.ff.ꝙ me.cau.no.viij.q.alias.vj.q.c.si ergo.⁊ per aliam glo.in.c.si postq̄.xiij.q.i.que glo.dicunt ꝙ licz cōtractus uel actus sit factus ad furorez populi tamen non est ipso iure nullus.⁊ tn̄ negari non potest ꝙ iste nō sit metus ita terribilis sicut metus tiranni.Item adde Inno.i.c.fi. ubi dicit ꝙ iustus met⁹ causatur si uidi uenire armatos cōtra me q2 timor armoꝝ sufficit ad causanduz iustū metū de quo uide tex.in.l.iij.§.i.ff.ꝺ ui ⁊ ui ar.ubi Bar.dicit ꝑ istuz tex.ꝙ dicit̄ uiolētia facta cum armis si arma non extraxit.pur.si arma ad latus portabat seu habebat.⁊ dixit Inno.in.c.querelam.de elect.Si autem quis probibuit armis alicui ne ingrederetur possessionez cui⁹ possessionem primo non desererat animo interdictum competit.⁊ idem si probibuit eum uti iure suo .puta usufructu uel āministratione cuius quasi possessionē habebat.ff.de ui ⁊ ui ar.l.idemq̄.§.unde ui. ⁊.§.pertinet.Si autem non armis sed v bo probibuit ⁊ esset talis ꝓhibēs ꝙ eius

actus f[ac]t[us] ad furore[m] p[o]p[u]li no[n] est ip[s]o iure nullus

timor armor[um]

probibitõ iustum metum faceret locum
habet interdictum contra eum si post in
uasit illam. ĩ. annum insolidũ eo ꝙ occa
sione dicte probibitõnis ad eũ peruenit
alias non. interdictum enim hoc atroci
tatem desiderat. ff. de ui ⁊ ui ar. l. i. §. si i
terdictum hoc. ⁊. §. ad solam. Si autem
esset in possessione ⁊ exiuit possessionem
propter minas non habet locũ int̃dictũ
sed ꝙ me. cau. ff. ꝙ me. cau. l. metum. pri
mo r̃nso. Si autem anteꝙ ueniret ad lo
cum unde electus metu armatoꝝ illuc eũ
tium discesserit contra eos locum habet
interdictum. ff. de ui ⁊ ui ar. l. i. §. idez la
beo. Si autem illuc non ibant uerum est
possidentem possessionem ãmisisse solo
animo. ff. de usuca. l. non solum. §. si dñs
uerũtamen quia dolose nõ egerũt ut spo
liarent non tenentur interdicto. ff. de ui
⁊ ui ar. l. idemꝙ. §. si quis armatus. Cre
dimus tamen ꝙ etiam tunc si acciperent
possessionem sic derelictam competit ul̃
utile interdictum uel actio in factum. q̃a
propter uim quaz timuit exiens a posses
sione uacua possessio ad eos peruenit. ff.
de ui ⁊ ui ar. l. i. §. familie. ⁊. §. se. Si ue
ro aliquis occupasset possessionem ⁊ po
stea deuenisset ad aliquos quoꝝ metu
exiuit qui tamen metũ non intendebant
inferre contra hos non cõpetit int̃dictũ
ff. de ui ⁊ ui ar. l. i. §. qui anno. Et idẽ di
cit Inno. in. c. fi. ꝙ me. cau. Itẽ uide glo.
no. in. c. cõuenior. xxxij. q. viij. que dicit
ꝙ eo ipso ꝙ princeps mandat aliquem
eligi presumitur metus ⁊ illa electio erit
uiciosa. Item adde ad Bar. in. l. õ pupil
lo. in. §. si quis ipsi pretori. de no. oper
nun. in. vi. q. duz dicit ꝙ unicum actum
non inducit iustuz metum. pro quo facit
quod no. Archi. xii. dis. c. illõ. ubi dicit̃
non probari consuetudinem certi homi
nis per unuz actum. unde facit. l. iii. ⁊ qõ
ibi no. C. de epi. audien. Itez pro hoc fa
cit quod no. ipe Bar. in. l. seruus urban⁹
deleg. iii. ubi dixit ꝙ ex una sola mercatu
ra non probatur quis mercator..

¶ De metu tiranni.

De metu tiranni. uide Bar. i tra
ctatu de tiranno. ⁊ maxime in
vii. q. ubi dicit ꝙ ea que faciũt
ipsi tirãni sunt nulla ipso iure. ut. l. decer
nimus. C. de sacrosan. eccle. ⁊ in. c. i. õ sci
smat. ⁊. viii. q. i. ordinatos. Et si ciuitas
donat uel aliquid concedit ipsi tiranno
contractus est ipso iure nullus. naz sicut
non ualet cõtractus factus per carceratũ
cum carcerante. ut. l. qui in carcerez. ff. ꝙ
me. cau. ita non ualet promissio facta illi
qui eum tenet quodammodo captiuatũ
Nam tirannus dicitur tenere populũ in
seruitute. ut in. c. non minus. de immũi.
eccle. Sunt etiã contractus initi cũ tiran
no nulli seu ãnullãdi. per. l. si per impssi
onem. ff. ꝙ me. cau. ⁊ per. l. i. C. de cõtrac
tibus iudic. Et si tirannus illi qui habe
bat aliquam rem super alienatione eius
multa rogamina super ipsa alienatõne fi
eri fecit rescinditur contractus. qm̃ roga
mina potentuz seu maioꝝ sunt iussus. ut
l. i. in pn. super uerbo quẽadmodum. ff.
ꝙ iussu. ⁊ ibi glo. ⁊ in clemen. i. õ. horta
mur. de testi. ⁊ est glo. singularis i. l. i. C.
si rector prouin. facit dictum Inno. in. c.
petitio. de iureiu. ubi contractus celebra
tus per importunas preces tiranni rescin
ditur cum importune preces metui equi
parantur quo ad actus rescissionẽ. ut ibi
per Inno. ⁊ Bar. facit de hoc magnuz fes
tum in dicto tractatu. in dicta. vii. q. Et
hoc uerum est ꝙ contractus rescinditur
quando est in fauorem tiranni. si autem
est in fauorem illius qui contrahit cuz ty
ranno dicẽdum est ꝙ ualet. ſm Hosti. in
c. i. de scismatic. per. l. non eo minus. C.
de procura. Si uero celebraret̃ cõtractus
qui partim esset in fauorem illius qui cõ
trahit cũ tiranno ⁊ partim in fauorem ty
ranni ⁊ contineant diuersa capitula ⁊ se
parata. tunc ualeret inꝙtum continet fa
uorem illius qui contrahit cum tiranno
Si autem non cõtinet capitula separata
tunc necesse est ꝙ aut in totũ ualeat aut
in totum ruat. Et predicta uera quãdo
contrahens cum tiranno ignoraret eum
esse tirannum. si uero sciebat contractus
est ullus ⁊ ei non subuenitur ſm Bar. ibi
⁊ uide ibi plene de hoc. ⁊ quis est tirãn⁹
⁊ de hijs que agit respectu iurisdictionis
⁊ que agit contrahendo. ⁊ uide per Bal.
in dicta. l. decernimus. de sacrosan. eccl̃.
ubi posuit tractatũ de tiranno. dic ut ibi

¶ De metu tormentoꝝ.

De metu tormentoruz Cy. in. l. si
quis in ea. C. de custo. reoꝝ. di
cit ꝙ glo. in dicta. l. si quis in
ea. uult ꝙ confessio facta in criminali fa
cit semiplenam probationem ⁊ nõ plenã
probationem. ut. l. i. §. diuus. ff. de q̃sti
onibus. Et aduerte quia glo. ⁊ quidã sui
sequaces ut fran. accur. dicũt ꝙ siue spõ
te siue per tormenta quis confiteat̃ non
est adhuc puniendus nisi perseuerat ⁊ p
batur per. l. si quis in ea. alle. que genera
liter loquitur. ergo ⁊c. ff. de leg. prestan.
l. i. §. generaliter. de publici. l. de precio
Azo tenet ꝙ perseuerantia tunc requirit̃
cum per tormenta confessio extorqueat̃
alias non. ⁊ sic non insinuat̃ titulus. de
confes. ⁊ idem tenet Odofre. sed p sentẽ
tia prioꝝ facit. C. ad. l. iul. de ui. l. ſuos

ubi dicit confessionibus in plurali. sꝫ glo
sa que est ibi uidetur dicere contrarium
Bal. aūt in dicta. l. si quis in ea. alle. dicit
no. in quo loco reus debet confiteri uel
negari quia apud acta. nam dicūt docto
res per tex. dicte. l. si quis in ea. ꝙ quādo
quis cogitur ad confitendum ꝑ torturaꝫ
postꝗ̄ iudex torsit talē tortum debet du
cere ad bancham ⁊ apud acta facere ipm
confiteri. quia confessio alibi facta in cri
minali non sufficit ad condemnationem
per tex. dicte. l. si quis in ea. alle. licet suf
ficiat ad torturam. facit glo. in. l. iubemꝰ
C. de libe. cau. ⁊ in. l. capite quinto. ff. ḋ
adul. Et dicūt docto. ꝙ cautius est ut iu
dex adhibeat duos uł tres testes ut uide
ant ꝙ sponte confitetur maleficiū. Et di
cit ibidem Bal. ꝙ cauti assessores nō sūt
una confessione contenti. sed tēpore quo
mittunt malefactores ad suppliciū faciūt
ꝙ illam confessioneꝫ confirmēt iterato ⁊
cōfiteātur. ꝭm Azo. in summa in ti. ḋ cō
fes. ⁊ dicit ꝙ tunc ē necesse ꝙ in cōfessiōe
perseueret quando cōfessio emanauit ꝑ
torturam secus si sponte. hoc tenet Can
dinus ⁊ Bar. ⁊ dicunt idem de consuetu
dine obseruari. ⁊ allegant quod no. in. l.
seruos. C. ad. l. iul. ḋ ui. Et dicit ꝙ aliqñ
in confessione perseueratur per expressā
confessionem factam apud acta. ⁊ non ē
dubiū ꝙ talis confessus ex sola confessio
ne potest dānari ꝭm omnes. Quandoꝗ
in confessione perseueratur tacite qꝛ non
reuocatur confessio. ⁊ tunc aut emanauit
sponte ⁊ sufficit. aut metu tormentorū. ⁊
non sufficit ꝓmo repetenda est confessio
ꝓmo assessores ut nō stetur in dubio isto
faciunt scribi quomō reus fuit spōte cō
fessus ⁊ quasi ut plurimuꝫ ista confessio
est falsa. Quandoꝗ in scriptura non per
seueratur tacite uel expresse sed reuocat̄
confessio ⁊ tūc si quidem sunt aliqua in
dicia facientia pro reuocatōne admittit̄
reuocatio. sed iste pōt cogi cōfiteri. ergo
fortius cogi pōt perseuerare in confessio
ne. Si aūt nulla indicia apparent ꝓut cō
tra apparet ꝙ ista reuocatio sponte non
procedat nisi error allegaretur ⁊ ꝓbaret̄
alś non staret per allegantem. sed staret
per iudiceꝫ quo minus probaretur. ut. l.
de etate. §. fi. ff. de interrog. act. facit qḋ
no. in. l. ictus fustium. ff. de hijs qui no.
infa. Confessionem autem suam quis in
terpretari potest exponendo uel ꝑimēdo
in totum. de accusa. c. cum dilecti. Ja. ue
ro de brut. in. l. si quis in ea. alle. dicit ꝙ
non statur confessioni adhibite i tormen
tis nisi sponte fiant ratificata ꝑ cōfessuꝫ
Quidam iudices maleficioꝝ male practi
cant dictam. l. si quis in ea. alle. ꝙ statim
cū reus est confessus in tormentis ducūt
eum apud acta ⁊ faciunt eum confiteri ⁊
ratificare confessionem. ⁊ dicunt ꝙ suffi
cit per dictam. l. si quis in ea. ⁊ male. q̇a
ea que incontinenti fiunt inesse uidentur
ut. l. lecta. ꝟ. dicebamus. ff. si cer. pe. ⁊ iō
quando statim post tormēta ratificatur
uidetur adhuc instare metus tormentoꝝ
⁊ similiter habes in. l. ij. C. ꝙ me. cau. qꝛ
non uidet̄ sponte soluere qui statiꝫ post
promissionem metu factam soluit. Opor
tet ergo ꝙ quando confessus ē in tormē
tis per diem uł noctem dimittatur q̇esce
re postea interrogetur apud acta. ⁊ si cō
fiteatur tunc iterum planum est si negat
non statur prime confessioni. ⁊ hoc dire
cte probat dicta. l. si quis in ea. Item est
sciendum ꝙ quidam intelligunt secundā
confessionem debere spōte sequi siue fu
erit facta prima in tormentis siue non et
male quia loquitur quando prima fuit
facta in tormentis. Unde dicit idem Ja.
bru. in. l. ij. C. ꝙ me. cau. ꝙ si solum fuit
metus adhibitus in promissione ⁊ nō in
solutione ꝙ non repetitur solutum quia
spontanea solutio tollit metū. ut. l. ij. C.
ꝙ me. cau. hoc uerū dicit ipse nisi adhuc
solueretur metu instante ut quia ꝓmisit
per metum ⁊ statim quia pecuniaꝫ habe
bat penes se soluit. ⁊ tunc non inferente
aduersario quia forte dixit ex quo habes
pecuniam quare non soluis. ⁊ ideo puto
dicit Ja. ꝙ repetat. Et ideo dicit. l. secū
dum eum ibi ꝙ confessio facta i tormen
tis non ualet nisi perseuerat confessus in
loco remoto a loco torture ut sic non im
mineat locus tormētoꝝ alias asseueratio
nō tenet. ut colligitur ex. l. ij. C. de custo.
reo. licet male obseruent eam iudices ma
leficiorum. Nam confessionem factam in
tormentis faciunt ratificari statim unde
adhuc instat metus tormentorum ⁊ faci
unt scribi postea ꝙ sponte ⁊ libere fuit
confessus de crimine sine aliquo metu ⁊
malefaciunt. Bal. auteꝫ in consilio qḋ in
cipit in xp̄i nomine amen. tres sunt casus
dicit ipse. Primo quando quis confitet̄
in tortura uł in formidine tormentorum
⁊ hoc constat. ⁊ tunc si non precedunt in
dicia non creditur cōfessioni ⁊ si post cō
fessionem probantur indicia. tunc iudex
appellationis non debet confessionem se
sequi quia illicita ⁊ contra iuris formam
fuit extorta. ut legitur ⁊ no. in. l. maritus
ff. de questio. Indicia ergo debent prece
dere per legitimos testes legitime recipi
endos ⁊ examinandos. Si enim extra iu
dicium aliquid dicerent sine iuramento
non facerent indicium quia deposuerūt
non iurati. C. de testi. l. solam. ⁊. l. iureiu
randi. ⁊ indicia sunt probanda per duos
testes contestes non singulares. C. fami.
her. l. fi. in glo. Secundus casus est quā
do quis confitetur sponte. ⁊ hoc cōstat

tunc statur sue confessioni. C. de penis. l.
qui sententiam. nisi indicia probabilia ⁊
uerisimilia. uel ipsa innocentie substātia
in contrarium appareat. ff. de questi. l. i.
§. si quis ultro. Et isto casu si quis reuo
cet confessionem ⁊ coram iudice appella
tionis detegat innocentiam debet libera
ri. ut no. ff. de appel. l. creditor. §. iussus.
C. de erro. aduo. l. fi. quo. ap. non reci. l.
ij. per Cy. Tercius casus est quādo ipse
dixit se confessum formidine tormentorū
⁊ iudex ⁊ tabellio dicunt eum sponte cō
fessum ⁊ est dubia per negationem ⁊ tūc
si quidem coram iudice appellationis ꝓ
batur delictū debet sequi condemnatō
Si autem dato termino utrique parti non
probatur delictum. tūc quia cōiter tales
confessiones consueuerunt per assessores
⁊ potestates per tormenta cōmuniter ex
torqueri forte per locum a cōmuniter ac
cidentibus debet ꝑsumi formido tormē
torum. ad hoc facit quod no. Cy. ⁊ clari
us no. Jac. bu. in. l. ij. C. ꝙ me. cau. in lit
tera ⁊ ibi multum assessores reprehendū
tur qui faciunt scribi ꝙ fuit sponte cōfes
sus. Item ratō naturalis hoc dictat quia
nemo uitam suam odio habet. unde nō
est uerisimile ꝙ existens in forcia iudicis
sponte confiteatur. sufficit enī terror eo
rum qui minacē feruorem ponunt. ex so
la ergo confessione reuocata. ⁊ ideo da
to termino ad probandū hinc inde ⁊ ma
leficio non probato. non credo ꝙ iudex
possit fundare cōdemnationem maxime
ſm glo. que dicunt ꝙ soli nude cōfessio
ni non creditur. ut no. C. de custo. reo. l.
ij. alias parum prodesset etiā ignorātib⁹
appellare. quia durum est probare tortu
ram que fit in cāmera iudicū nec assumū
tur testes quorum dicta possent haberi
sicut docet experientia ⁊ sic lex q̄ permit
tit appellare confesso esset ludibrio. Ex q̄
bus dicit ibi Bal. in dicto consilio. cōclu
do ꝙ iudex primus male ⁊ perperam ad
torturā processit non precedentibus in
dicijs. ⁊ ꝙ dictus miser captus legitime
potuit habere recursum. ex actitatis enī
hucusque non uideo dicit Bal. eū cōuictū
⁊ maxime cū testes sint singulares ⁊ cō
trarij ⁊ defectiui quia non deponūt de lo
co delicti non nego tamen quin iudex re
cursus seu appellationis per omnem uiā
possit sequi ueritatem que presumitur ex
conscientia eorū que probarentur cū ipsa
confessione sed ibi non probantur quia
probatō caret substautialibus ut hic nō
debet ex sola consciētia sui a iuris trami
te deuiare. ut extra de proba. c. licet cau
sam. circa medium. ⁊ l. illicitas. §. ꝟitas
ff. de offi. presi. ⁊ l. ij. ff. de ferijs. petrus
uero de ancha. in suo consilio quod inci
pit uisa inquisitōne formata ↄtra pbūm

de mantua. ⁊c. consilium. s. dictum Bal.
referēdo dicit ꝙ ad predicta faciunt no.
per Bal. in. l. nouissime. ff. ꝙ fal. tu. auto.
post Cy. ubi dicit ꝙ semper presumitur
in officiali metus ⁊ terror ab eo inferri. l.
si per impressionem. C. ꝙ me. cau. ⁊ licet
quis sit relaxatus tamen semper met⁹ in
stare uidetur ne iterum capiatur. ⁊ talis
recte dici potest metus continuatus. ut i
c. i. ꝙ me. cau. Et idem dicendum ē in iu
dice cuius metus posito in carcere ꝓ cri
mine semper instat ad torturam familiā
⁊ alia instrumēta semper in promptu ha
bet. ita ꝙ potentia nocendi ⁊ torquendi
in habitu idem operatur ꝙ potentia in
actu. ut in. c. non solum. de appel. in vj. ⁊
l. labeo. de statu ho. ⁊ habet hoc in se eq̄
tatem. nam ⁊ si nimia reuerentia tormen
torum contrahentis metimur. ut. l. i. §.
que honerande. ff. quarū re. act. non da.
xxij. q. iij. c. unusquisque. multo magis ni
mia tormentorum formido quam formi
dinem iustā reddit cōis uulgi opinio q̄
habet ꝙ officiales captos ⁊ inquisitos de
criminib⁹ pretermissa iuris grauitate tor
quere consueuerunt. ad hoc ut no. Bar.
in. l. de pupillo. in. §. si quis ipsi pretori
ff. de no. op. nun. Itē nuda confessio nō
sufficeret in ciuilibus ad obligandū seu
ad obligationem. l. cum de indebito. ff.
de probatō. ⁊. c. si cautio. de fide instru.
multo minus in criminalibus ubi agitur
de salute hominis. nec ē uerisimile ꝙ q̇s
ultro confiteatur illud quod uitam adi
mat uel statum eius ul' famā minuat ab
horret enim hoc natura que seruari desi
derat. mortē uero ⁊ perniciem ut ait Bo
etius. euitat confessionem ergo non ueri
similem ⁊ sponte factā non debet iudex
admittere nisi alia suffragēt adminicula
ut legitur ⁊ nota. in. c. quia uerisimile. de
presumptōni. ⁊ sic confessio contra natu
rā non ualet. ut in. c. fi. de confes. ⁊. c. nos
in quēque. ij. q. i. ita nec confessio contra ꝑ
sumptionem que est secundum naturam
s. seipsum conseruare mortemque ⁊ perni
ciem euitare. remedium ergo est ꝙ ille q̇
dicitur cōfessus secundum pe. de ancha.
ibidem formidine tormētorū ꝙ cōfessio
nem suam reuocet per se ul' per procura
torem habentem speciale mādatum ad
hoc nec iudex aliter dicto crimine nō ꝓ
bato poterit eum condemnare ratōnib⁹
supra dictis. Et ita idem dominus pe.
dicit de facto obtinuisse licē iudices ma
leficiorum difficiles ⁊ rigorosi in admit
tendam dictam reuocationem confessio
nis se exhibeant ⁊ euolāt ad condemna
tionem cum per inquisitōnem procedūt
⁊ credunt uilescere in conspectu hominū
cum absoluunt contra. l. absentem. ff. de
penis. Dominus Barto. in. l. i. §. diuus

seuerus.ff.de questõnibus.dicit non sta
tur confessioni facte in tormentis nisi per
seuerat i ea.ut.l.i.§.diuus seuerus.⁊.§.
si quis ultro .ff.de questionibus. Si au
tem esset facta sponte sine tormentis tũc
ei statur.ut dicto.§.diuus.alle.⁊.l.i.C.
de confes. Et dicitur confessio facta per
tormenta quando est facta adhibita tor
tura uel est facta prope torturam aliquo
ligato ⁊ precedentibus minis deponen
do ad torturam. Non autẽ quelibet tor
tura facit uideri confessionem factã esse
formidine tormentorum .sed debet esse
positus in tormentis uel ductus ad ea.
Idem si esset in carcere in quo fame uel
frigoris multum paciebatur. Nam tunc
formidine tormentorum tunc uidetur fa
cta.ar.ad hoc.ff.de iniurijs.l.apud labe
onẽ.§.questionẽ.facit.ff.de ui et ui ar.
l.iii.§.si quis autem uisis.dum dicit suf
ficit terror armorum. . Et qualiter dica
tur perseuerare in confessione. hunc pas
sum determinat textus in .l.si quis in ea
de custodia reo.quia oportet ꝙ post cõ
fessionem factam in tormentis reducat̃
in loco publici iudicij .⁊ ibi coram nota
rio ⁊ personis publicis cõfiteatur. ut ibi
in textu dicitur. Et tempus infra quod
debet reduci arbitrio iudicis debet arbi
trari .ut reducat eum illo tempore quo
cessauerit dolor tormentorum.si enĩ sta
tim reduceret ad locum hijsdem dolori
bus instantibus .totum hoc uidetur fac
tum formidine tormentorũ. eadẽ enim
formidine dicer̃ uideretur.ar.l.ꝙ ait.§.
filius.ff.de adulterijs.de hoc dic ut lati
us dictum fuit in clausula non errore.dũ
fuit tractatum an testis possit corrigere
dictum suũ .⁊ si notarius scripsit ꝙ spõ
te fuit confessus .uerum est ꝙ confessio
fuit facta per tormenta .erit ne notarius
falsus ⁊ uidetur textus ꝙ non in.l.i.§.si
quis ultro.ff.de questionibus.ibi in tex
tu si quis ultro .⁊c̃ .et sequitur ibi in lit
tera cum tormentis ⁊c̃. cõstiterit ⁊ sic di
citur sponte confessus ille qui in tormen
tis est confessus .⁊ secundum hoc debe
mus exponer̃ cõstiterit.s.de confessione
illi⁹ serui.⁊ si dicis quomodo dicit̃ spõ
te confessus .cum dicatur per tormenta
dicas ideo quia perseuerauerit in confes
sione illius serui.ut.l.i.§.diuus seuerus
alle.⁊.l.ij.C.de custo.reorum.uel etiam
si confessus est in actu torture quamuis
notarius scripserit sponte confessus est
nec obstat uerbum constiterit positum i
dicto.§.si quis ultro.alle.quia exponit̃
constiterit .s. de innocentia .⁊ sic non re
fert se ad confessionem sed ad serui inno
centiam ut ibi patet.⁊ no.bene dicit ibi
Bar. Bal.autem in.l.nouissime.ff.ď fal.
tuto.auto.dicit ꝙ paria sunt aliquid fie

rri coacte uel timore coactionis.ut dicta
l.nouissime ⁊ dicit ibi Bal.ꝙ ita clare nõ
reperitur alibi .Et ex hoc dicit Bal.colli
git Bar.quatuor ar.Primum est ꝙ paria
sunt confiteri in tormentis ⁊ formidine
tormentorum . Secundum ꝙ qui per ti
morem uiolat interdictũ non fit irregu
laris . Tercium ꝙ testis qui per tormen
ta seu per torturam dicit falsum non te
netur crimine falsi quia metus excusat a
dolo.ut dicta.l.nouissime.⁊.ff.de liber.
cau.l.minor.Idem uero Bal.in.l.ij.C.ꝙ
me.cau.dicit ꝙ metus adhibitus in pro
mittendo sed non in soluendo .si soluit̃
incontinenti presumitur metus et metu
solutum .facit quod notatur in simili in
l.i.C.unde ui.⁊.l.i.§.que honerãde.ff.
quarum rerũ act.non da. Si soluitur ex
interuallo aut durat eadem causa metus
puta tiranni potentia ⁊ presumitur solu
tum per metum.ut.l.i.§.fulcinius.ff.ex
qui.cau.in pos.ea.⁊ in.c.i.ꝙ met⁹ cau.⁊
ff.de nego ges.l.nã ⁊ seruus.in pn. aut ñ
durat eadem cã metus puta fuit promis
sum tiranno ⁊ solutum postea desijt esse
tirannus ⁊ tũc presumitur solutũ sponte
facit.l.i.C.si quacũq; predit.potes.⁊.l.i.
C.si rec.ꝓuin.Et hec faciũt ad questõnẽ
dicit lex ꝙ cõfessio facta in tormentis ni
hil ualz nisi ꝑseuerauerit confessus i loco
remoto a loco torture .ut sic nõ immine
at metus tormentorũ.ut colligit̃ in.l.ij.
C.de custo.reo.modo iudices maleficio
rũ faciũt quẽ confiteri i tormẽtis postea
faciũt statim ipsã ratificari ad bancham
dicit Ja.bru.ꝙ malefaciunt .q2 adhuc in
stat metus tormentoꝝ sed ipsi postea fa
ciũt scribere ꝙ sponte ⁊ libere fuit cõfes
sus de crimine sine aliquo tormẽto.tamẽ
ista scriptura nõ imitat̃ ueritatẽ ſm Ja.
bru.⁊ sua intentio est ꝙ aliqđ interuallũ
competens debeat esse inter tormenta ⁊
cõfessionẽ q̃ postea fit i iudicio. tñ quia
iudex semper habet ptãtẽ tormentãdi .li
cet adhibeat̃ interuallũ nõ ꝓpterea ces
sat metus tormẽtorũ.q2 ẽ in potestate iu
dicis repetere tormenta.tñ q2 iste metus
nõ est iniustus ex parte inferentis. dicit
Bal.credo ibi cõfessionẽ ualere.ut.C. de
q̃sti.l.de militibus.ff.de edil.edi.l. q̃ro
in fi.quia iuris executio nõ hz iniuriã. ut
l.ↄtinet.ff.ꝙ me.cã. Ange.uero i alle.l.
si q̊s in ea.de custo.reo.ibi in tex.cum ď
ↄmisso cõstiterit ꝑ cõfessionẽ factã non
in forma iudicii ⁊ forsitan intra palaciũ
cũ tormentis ut moris est.unde illa ↄfes
sio non est sufficiens ad condemnatoriã
nisi perseueret in ea ut hic ⁊ in.l.i. de cu
sto.reo.licet ↄriũ no.in.l.si cõfessus.eo.
ti.⁊ in.l.seruos.ad.l.iul.de ui.in.i.glo.sz
hec uera semper aũt dicit̃ perseuerare ti
mor tormentoꝝ nisi repausatus fuerit ꝑ

unã diẽ ⁊ noctẽ post tormenta illata .ar. l.ij.C.ꝙ me.cã.⁊.ff.si cer.pe.l.lecta.ṽsi. dicebã.Caueãt ergo iudices iniqui incõ tinẽti illatis tormentis ⁊ confessiõe extor ta illata per tormẽta ducũt reũ ad tribu nal ⁊ faciũt reũ recõfirmare confessionez ⁊ qḋ peius est faciũt inscribi instrumẽtũ falsũ ꝙ ille sponte cõfessus fuit. nõ enim hoc dicere possunt nisi tortus repausaue rit se ꝑ diẽ ⁊ noctẽ Ange.ubi.s̃.attẽde ex p̃dictis ꝙ in cã criminali ex sola cõfessio ne absqꝫ alio ꝓcessu nõ fit executio .neqꝫ patiẗ q̃s diffinitiuã.hoc eñi tenet Inno. in.c.q̃rẽti.ḋ offi.ḋleg.Contrarium tenet idẽ Inno.in.c.qualiẗ.lo.ii.ḋ accusa.⁊ ꝑ ista parte ẽ casus i.c.romana.ḋ appel.li. vj.dic aut quis cõfiteẗ metu tormẽtorũ ⁊ hñt locũ superius dicta ⁊ alleg.s.ꝙ req̃ riẗ ꝑseuerãtia.aut cõfiteẗ sponte ⁊ habꝫ locũ scḋa opi.Inno.in.c.q̃liter.i.ꝙ sine ꝑseuerãtia põt pati diffinitiaꝫ ⁊ sine alio ꝓcessu.⁊ uide qḋ no.ꝑ glo.in.c.ex litter] de diuor.sup ṽbo admonit⁹.⁊ uide bar to.in.l.i.in fi.de custo.reo.⁊ ꝑ do.An.ḋ ꝑserni.in constitutõe regni penã eoꝝ.de forbãditis ⁊ foriudica. Ultimo attende ꝙ cõstitutõ regni.si damna clamdestina ⁊ ibi ꝑ glo.⁊ do.Anḋ.de ꝑsernia uult ꝙ nullus possit tormẽtari nisi tria ꝯcurrãt s.semiplena ꝓbatio leuitas uite ꝑsone ⁊ fame de delicto cõmisso quod nota.

¶ De metu matrimonij.

DE metu mr̃imonij.dicit Inno. in.c.cũ locũ.de spõsa.ꝙ metus q̇ cadat i cõstantẽ uirũ de quo in.l.metũ.ff.ꝙ me.cã.⁊.xxxij.q.vij.c.in dignaẗ.impedit matrimoniũ.Itẽ coactõ i.uis q̃ capiẗ uel teneẗ uel ligaẗ uel hu iusmodi. met⁹ aũt alteri⁹ q̃ꝫ eius q̇ ꝯbit impedit matrimoniuꝫ mortẽ uel captiui tatẽ sibi imminere ⁊ ꝓpter hoc filia con sensit nuptijs q̃s pater ꝑ ea ꝯbit.uel eti am ipsa hoc timore uel alio simili ducta cõtrahit matrimoniũ non ualet. ar. eius qḋ ecõuerso diciẗ de patre q̃ iust⁹ met⁹ ẽ in eo si timet strupũ uel ꝯuitutez filioꝝ ff.ꝙ me.cã.l.isti q̇dez.xxxi.q.ij.si ueruꝫ ⁊.c.de nepte. sꝫ illa capitula loquũẗ q̃ñ etiã spõsi inuiti erãt.sed certe non uideẗ ꝙ ibi alia de causa inuiti fuerũt .nisi ꝓp ter eoꝝ q̇ eos habebãt in ꝑtãte. hoc aũt constat ꝙ si cõsens⁹ cõtrahẽtiũ ẽ liber q̃ꝫ uis p̃res haberẽt iustũ metũ .tamen mr̃i monium tenet. Alij dicũt ꝙ nõ impedi tur matrimoniũ licet timeat filia mortez patris. ⁊ si metus uel coactio interuenit sup eo sup quo cõsens⁹ requiriẗ .tũc me tus uel coactio impedit ṽbi gr̃a.si cogiẗ cõtrahere matrimoniũ sed si sup diuers̃ interueniat uis ⁊ cõsensus ṽbi gr̃a .incar

cerauit quis aliquẽ ut ab eo pecuniaꝫ ex torqueret si idẽ uim ⁊ uincula patiẽs cõ sentiat in matrimoniũ uł etiã aliũ ꝯctum tenet .nã ⁊ agere põt ꝑ ꝓcuratorẽ ⁊ ꝑ cõ sequẽs procuratorẽ cõstituere.ff. de mio ri.l.p̃cipim⁹.ex qui.cau.ma.l.ait pretor nisi forte in uinculis cõstitut⁹ capt⁹ esset ab hostibus ⁊ ꝑ hoc esset seruus.nã tũc cõsensus nõ haberet.ut in p̃alle.l.ait pre tor.Jo.aũt ḋ ligna.i.c.cũ locũ.ḋ spõsa.di cit.ꝙ si mulier capiatur et incarcereẗ ut mr̃imoniũ ꝯbat matrimoniũ nullũ ẽ .ut l.q̇ i carcerẽ .ff. ꝙ me.cã.⁊ i.c.cũ locũ.ḋ spõsa. Aduerte tñ ꝯm eũdẽ Jo. ibidẽ ꝙ etiã si capta fuisset mulier ut matrimoni uꝫ ꝯberet si tñ al̃s spõte ⁊ uolũtarie ꝯbe ret bene teneret matrimoniũ. ex quo coa ctio illa trãsiuit i puꝝ cõsensũ .⁊ capt⁹ ex istens in captiuitate apud hostes põt cõ trahere matrimoniũ.ut i.c.dñs.de scḋis nup.licꝫ Inno. dixit cõtrariũ i.c.cũ locũ de spõsa.alle.⁊ glo.i.c.abbas.ꝙ me.cã. ⁊ in.c.cũ locũ.ḋ spõsa.alle.tenet ꝙ ꝯctuꝫ matrimoniũ ꝑ metum ipso iure nõ tenet Idẽ tenet Hosti.i sũma.ꝙ me. cã.§.pe. ⁊ idẽ glo in.l.si mulier.§.si dos.⁊ idem Oldra.cõsilio.xxxv.Ludoui.uero i Rica so.ma.dicit ꝙ met⁹ arguit nullitatẽ i ma trimonio.glo.ẽ in.d.§.si dos.alle.⁊ i.c. abbas ꝙ me.cã.⁊.ij.q.iiij.inẗ cetera.et ꝓbaẗ i.c.i.⁊.c.requisiuit.⁊.c.cũ locũ.et c.cũ mulier.⁊.c.ueniens.de spõsa.ꝙ tale matrimoniũ ẽ ipso iure nullũ. ⁊ melius i c.significauit.extra de eo q̇ duxit in ma. quã polluit ꝑ adul.ubi est cas⁹ recte.nec ob.l.si patre cogẽte.ff.de ritu nup.q̃ re spõdeẗ ut ibi glo.Jo.uero an.in.c.cũ lo cũ.de spõsa.dicit ꝙ Inno.i.d.c.cũ locuꝫ cuius ṽba hec sũt.si timeat filia mortem uel captiuitatẽ p̃ris uł aliud sił̃e nõ ualꝫ mr̃imoniũ ꝯm Inno.Hostiẽ.⁊ Abba.ar. xxxi.q.ii.c.i.⁊.ii. nã iustus ẽ timor sicut ecõtra.ff.ꝙ me.cã.l.isti q̇dẽ. Si uero cõ sensus essꝫ liber licet paẗ haberet iustum metũ tenet matrimoniũ. Et dic coactio sup eo sup quo consensus requiriẗ ut si cogaẗ mr̃imoniũ ꝯhere secus si i diuers̃ interueniat cõsensus ut coactõ ut si detẽ tus i uinculis ꝓ pecunia extorquẽda ma trimoniũ ꝯbat bene tenet q̃ tũc põt age re ꝑ procuratorẽ.l.papinianus exuli.ff.ḋ mino.ꝯm Inno.si captus essꝫ ab hostib⁹ q̃ ꝑ hoc esset seruus ⁊ sic cõsensũ non hꝫ ff.ex qui.cau.ma.l.ait p̃tor.ꝯm eũ.Sꝫ tu dic ꝯ.in illo caũ.ut ḋ ꝯis nup.l.dñs.ubi ḋ hoc dicã dicit Jo.an.⁊ ibi dicit i ṽbo uobis.Nota⁹ꝙ loquiẗ uniuersis xp̃ianis i captiuitate sarracenoꝝ positis.ꝑ qḋ pꝫ ꝙ captiuus uel incarceratus põt mr̃imo niũ ꝯhere.dixi de hoc dicit Jo. an.in.c. cũ locũ.de sponsa.⁊ hꝫ hoc locũ in capti uo hostiũ.ut.d.c.dñs.licet Inno.ꝯrium

nouerit in.d.c.cū locū.Inno.in.c. ꝓlatū
ꝙ me.cā. Itē hoc idē ē i mr̄imonio ꝙ li
cet precessit metus ꝙ licet postea sequa
tur consensus ratificat̃ mr̄imoniū.ꝺ spō
sa.c.ad id qꝺ.Itē in.d.c. ꝓlatū.qꝛ ibi il
la mulier de quo.c.loquit̃ solēniter uelū
accepit ꝺ manibus epoꝝ ⁊ i monasteriū
ingrediēdo uoluisse uidet̃ hoc uotū taci
te ratificar̃ uidet̃ si cessante timore i mo
nasterio ꝑseueret.Sin aūt sine solēnitate
accessisset nec ṽbo uouisset .nō intellige
ret̃ ratificar̃ ille si in eodē monasterio es
sent non ꝓfessi habitū nō portātes .Itez
differētia ē inter uotū ⁊ habit⁹ susceptō
nē.qꝛ uotū tenent̃ seruare nisi metus int̃
uenerit q̇ in cōstantē uirū caderet nec ua
lebit protestatō nisi ex tali iusto metu in
teruenerit cū nō ꝓsit nisi iusta cā interue
nerit.ut no.de elec.c.cumana.nō est autē
iusta cā nisi metus sit talis q̇ cadat in cō
stantē uirū .In habitus susceptōe sufficit
q̇cūqꝫ metus uł alia ꝑ̄sumptō uel ꝓtesta
tio super hoc habita appareat ꝙ habitū
inuitū suscipiebat .unde si cōminatiōib⁹
pr̄is habitū suscepit illum pōt dimittere
xx.q.iij.preses.secus si uouisset.Ratō di
uersitatis qꝛ in uoto cū expressa sit uolū
tas ei standū ē.nisi aliq̇d expressū appare
at in ꝯriū.Si eni suscipiēdo habitū nihil
expresse uoueat sꝫ presūptiue tm̄ .talis ꝑ̄
sumptio facile ꝑ aliaꝫ presūptionē elidit̃
Et aduerte qꝛ mr̄imonia debēt esse libe
ra a pena tam in ꝯhendo q̄ꝫ in distrahen
do.ut in.c.cū locū.alle.Et ꝓpterea dicit
Io.de ꝑmo.i.l.ticia.ff.de uer.ob. in ꝑ̇n.
ꝙ licꝫ mr̄imonia dn̄t esse libera a ꝓmissi
one penaꝝ.ut.d.l.ticia.alle. ⁊.l.fi.C. de
spōsa.⁊.c.gēma.eo.ti.possūt tn̄ arre dari
⁊ interuenire.ut.d.l.fi.C.de spōsa. Et ē
differentia inter arrā ⁊ penā. qꝛ arre cōsi
stūt in actuali datōne ⁊ traditione.pena
uero i sola ꝓmissione. ⁊ q̇s ꝺ facili ꝓmit
tit magnā penā q̄ cōsistit in solo ṽbo .sꝫ
nō dat magnas arras. ⁊ ideo nō sic de fa
cili impedit̃ liberalitas mr̄imonij ꝑ ip
sas arras sicut ꝑ ipsā penā ꝫm docto. Et
ex hac ratione uidet̃ .ꝙ si pena respectu
ꝑsonaꝝ ē parua ita ꝙ uerisimilit̃ libertas
mr̄imonij nō impediret̃ tūc ualet.⁊ simi
liter si arre sūt ita magne ꝙ uerisimiliter
libertas mr̄imonij impediret̃ .tūc nō ua
leret etiā datio arraꝝ.⁊ est de facto dicit
Io.an.in.c.gēma.de spōsał.⁊ dicit se de
facto uidisse arras datas in magna q̄ꝫtita
te qꝛ in q̄ꝫtitate q̄tuor miliū florenoꝝ.Et
ꝫm hoc leges q̄ fecerūt differētiā inter ar
rā ⁊ penā cōsiderauerūt frequētiā. ⁊ hāc
opi.sequūtur Ia.de are.pe.⁊ Cy.in.d.l.
fi.C.ꝺ spōsa.⁊ Io.an.in.d.c.gēma. Bar.
in.d.l.ticia.tenet ꝯriū dicens ꝙ i mr̄imo
nijs nulla pena pōt interuenire siue mag
na siue parua.ꝑ.d.l.fi.q̄ simplicit̃ loqui
tur ⁊ ꝑ̄cise dicēdo ꝙ quicquid fit extra
diffinitionē illius legis nō ualet ꝑ.l.neqꝫ
cū sua glo.C.de nup. q̄ uidet̃ exemplifi
care de q̄ꝫtitate.x.q̄ sui natura ē modica
⁊ hoc placet ipsi Io.de ꝑmo. qꝛ nō ē no
strū recedeṝ a uerbis.d.l.fi.C.de spōsa.
⁊ quod dicitur in arris idez ē in pignori
bus.ut dicit Inno.in.c.gēma.de spōsal.
⁊ hec ē opi.cōis. Io.tn̄ an.in.c. gemma.
dicit posse distingui q̄ꝫtitatē ⁊ ualorē pig
norū ut.s̄.dictū est de arra.ut si forte sit
pignus magni ualoris inspecta qualitate
ꝑsone ⁊ hoc casu nō teneat sicut nec arra
nec pena . Bar.uero dixit glo.in.l.ticia.
ff.ꝺ uer.ob.⁊ Inno.in.c.gēma.alle.uerū
dicere qn̄ pignora dantur realiter ⁊ cōsi
stunt in q̄ꝫtitate quasi uelit dicere ꝙ sec⁹
sit si sola cōuentione pignus cōtrahatur
⁊ hoc etiā tenuit Io.an.in.d.c. gemma.
⁊ uidetur fuisse opi.Ia.ꝺ are.ut pꝫ ex no
tatis per Io.an.i.d.c.gemma.⁊ ꝓ hoc fa
cit qꝛ eadem ē ratio q̄ in pena exquo nō
int̃uenit traditio .nā ⁊ de facili talia pig
nora fierent sicut ⁊ promissio pene. Itez
Bar.innuit secus esse si pign⁹ cōsistat in
specie licꝫ actualiter tradatur quasi dice
re uelit ꝙ arra nō possit cōsistere i specie
etiā si actualiter tradatur. ⁊ sic i libro uł
fūdo uel alia simili specie.⁊ hoc ex eo qꝛ
nō recipit multiplicationē .ut.l.luti⁹.§.
impuberē.ff.de leg.ij.⁊ iō cū .l.fi.de spō
sa.dictet deberi reddi arras duplicatas
nō uidetur ꝙ habeat locuꝫ in specie. sed
ꝫm Io.de ꝑmo.in dicta.l.ticia. alle.i ꝑ̇n.
nō uidetur uerū.per.l.ij.in ꝑ̇n.ff. ui bo.
rap.ubi dicitur ꝙ si quis rapuerit rē ali
enam punitur in quadruplū .⁊ tn̄ nemo
dixit ꝙ si rapuerit speciē ⁊ non q̄ꝫtitatez
ꝙ dicta pena non habeat locū.⁊ ideo in
proposito cū hic agatur ad puniendum
illū ꝑ quē remanet quominus matrimo
niū cōtrahatur. uidetur ꝙ si sit data spe
cies ⁊ per illū recipientē remaneat debe
at illam reddere ⁊ illius extimationez ne
ał's transeat impunitus cōtra.l.ita uulne
ratus.ff.ad.l.acquil. nec ob.d.§. impu
berē.de leg.ij.qꝛ pōt duplicit̃ respōdere
primo quia illud ibi ideo ne due cāe lu
cratiue concurrant circa idem.ut.l.meui
us.§.duobus.de leg.ii. que ratō hic ces
sat .uel secūdo ideo illud qꝛ exquo testa
tor aliqua disposuerat in q̄ꝫtitate ⁊ aliq̄ i
specie dicendo ꝙ ea que reliquit uult in
duplū prestari uidetur uelle ꝙ illa que r̃
cipiunt multiplicationē prestent̃ cū hec
sonent uerba. ⁊ sic non refert se ad speci
es que non recipiunt multiplicationē. sꝫ
de mente.l.esse uidetur ꝙ soluat̃ extima
tio pro duplo eo caū quo data esset spe
cies pro arra ne alias trāseat impunitus
ille per quē remanet.sicut in simili.ui bo
no.rap.l.ii.alle. Si uero dicat̃ seu dictū

ſit do tibi iſta centuȝ ꝓ pena ſi cōtingat
mr̄imoniū n̄ ꝯhi nec p̄cedit alia ꝓmiſſio
pene an ualeat nā ſi dictū eſſet do tibi cē
tum pro arris claꝝ ē ꝙ ualeret ꝑ.l.fi.C.
de ſponſa.ſed an hoc caū ualeat uidetur
ꝙ non .qꝛ ex quo pena cōuentionalis im
probat̄ imputandū uidet̄ parti que uiā
incongruā elegit.ar.l.fi.§. qꝛ quidē.C.
de iure deli.In ꝯriū uidetur qꝛ nō uidet̄
curandū de nominibus.ar.l.i.ꝛ.ij.C.cō
mu.deleg.ꝛ.l.ij.ad fi.C.de cōſti.pec.et
ſm Jo.de ꝑmo.ſub dubio forte hec ꝑs ē
uera.nec ob.dicta.l.fi. qꝛ illa loquit̄ qn̄
pena cōſiſtit in ꝓmiſſione nō aūt quādo
in datōne.unde dicit ibi littera cautō ſti
pulationis pene. ꝛ iō cū eadem ſit ratio
hoc caſu uidet̄ ꝙ omnino debeat ualer̄
ſicut ſi datō facta eſſet ꝓ arra. nec uerba
illius.l.fi.reſiſtere uideant̄.uidet̄ ꝙ uale
re debeat.ar.l.a ticio.cū ſy.ff.ꝺ uer.ob.
iūcta.d.l.ij.ad fi.C.de cōſti.pe.ꝛ ꝑ hoc
patet ſoluta q̄ſtio uidelicet quid iuris ſi
det̄ pignus ꝓ pena ſi nō ſeq̄tur mr̄imo
niū eo caſu quo alia nō p̄cedit promiſſio
pene . Dn̄s Bar.de ſali.in alle.l.fi. ꝺ ſpō
ſa.dicit dubitari poteſt.q̇d ſi ſpecies eſt
data loco arre an pena iſta locū hr̄e poſ
ſit.reperio ꝙ Cy.dixit ꝙ ſic ut ꝑ eū no.
j.ti.i. Sȝ Bar.tenet ꝯriū in.l.ticia.in p̄n.
de uer.ob.ex eo qꝛ dicit ꝙ ſpecies n̄ poſ
ſūt duplari.ff.de le.i.l.plane.§.i.ꝛ.ꝺ le
ga.i.l.lutius.§.impuberē.ſed iſte tex.lo
quit̄ de re q̄ duplat̄ igit̄ nō in ſpecieb⁹
ſed in rebus cōſiſtētibus i pōdere nume
ro ul̄ mēſura qꝛ ille duplant̄ ꝛ q̄druplā
tur .ꝛ attēde ſm eūꝺ iſta q̄ſtio unū p̄ſup
ponit ꝛ aliud q̄rit .ſupponit ſpecieȝ dari
poſſe ꝓ arris. in cuius ꝯriū pōt hec.l.in
duci qꝛ ſpecies duplationē nō recipiunt
ſm Bar.in oppo.facit.j.ti.i. ubi dicit ꝙ
pignora data fuerūt. ſȝ pōt rn̄deri ꝙ ibi
pignora accipiunt̄ ꝓ arris. tn̄ ex mēte ꝯ
hētiū puto ſpeciē ꝓ arris dari poſſe nec
dationē uiciari.qꝛ.l.iſta in fi.nō uiciat ni
ſi cautionē ſtipulatōnis penalis.hoc ſup
poſito dico cū Cy.penā dupli locū n̄ ha
bere niſi ut due ſpecies tradant̄ ſȝ ſpeci
es recepta ꝛ eius extimatō q̄ loco ſpeciei
ſuccedit.ut.d.l. ſi cū exceptiōe.§. q̄dru
plabit̄.ꝛ.d.l.ex hoc edicto. q̄ in ſp̄ebus
loquunt̄.ꝛ etiā in.d.l.is q̇ p̄dia.ꝛ i glo.
ſua.ꝛ in.l.ſenatus.ꝺ ꝯhen.emp.ꝛ patȝ in
pena furti ꝛ rapt⁹ .ubi ſp̄es ſit ſubtracta
qꝛ duplat̄ uel q̄druplatur extimatio.C.
de furtis.l.ꝺ hiis.ꝛ ꝓbo tali ratōe.ſi ꝑs
q̄ ſpeciē dediſſet pro arra fuiſſet ſtipula
ta duplū reddere puto neminē dubitari
ſtipulationē ualere. ut hac.l.§.q̄drupli
ꝛ tn̄ unū ſimplū cōſiſtet in rei extimatōe
ꝛ ſi hoc facit prouiſio homīs idē dicēdū
ē in prouiſione legis .j.coīa deleg.l.i. ꝟ.
cū eni fateor. unde quoddaȝ aliud qꝺ te
net Bar.in.l.ſanxio legū.ꝺ penis. in ulti.
q̄ſti.ꝙ ſtatutū loquēs de duplatōe pene
nō uēdicat ſibi locū ubi pes uel man⁹ de
beret abſcindi uel oculus euelli . qꝛ talia
extimatōnē nō recipiūt ꝛ ſic nō duplant̄
reſpectu ſui uec r̄ſpectu extimatōis ut im
poſſibilis. ꝛ licet penalis ſtipulatio non
ualeat i mr̄imonijs.ut.ſ̄.ē dictū.an ſaltiȝ
ualeat ut poſſit agi ad intereſſe. glo.i.l.
ticia.alle.ꝛ i.l.ij.C.de ſpōſal.tenēt ꝙ ſic
ſȝ ꝯriū tenetur ꝛ no.in.l.ſi ſtipuler.ff.de
uer.ob.ꝛ illā tenet Bar.ꝑ tex.d.l.ticia.q̄
dicit ꝙ nō ualȝ promiſſio tanq̄ ꝯ bonos
mores.licet aliq̇ diſtiguāt .an uelit agere
ad intereſſe qꝺ cōſiſtit i dāno. an ꝟo ad
intereſſe qꝺ cōſiſtit in lucro. ut primo ca
ſu poſſim.ſcꝺo nō.ꝛ hoc tenet Dy.ſȝ cōi
ter hoc nō tenet̄ ſm pe.Ja.ꝺ are.ꝛ Bar.
ꝛ idē Jo.an.in.d.c.gemma. ꝛ hoc ꝑ tex.
d.l.ticia.alle.q̇ ſimplicit̄ uult ſtipulatōȝ
penalē inualidā ꝛ ꝯ bonos mores ꝛ quia
aliter agi poſſet ad penā ſi pena eſſet ap
poſita ſaltē qtūs itereſſet.qꝺ tn̄.l.fi.C.
de ſponſa. indiſtincte uetat . ꝛ ꝓ p̄dictis
etiā facit qꝛ imputet ſibi ille q̇ ſcit uel ſci
re debuit ſtipulationē inualidā ſi p̄textu
ſtipulacionis aliq̄s fecit expēſas. Ex qui
bus poſtea ſeq̄tur damnū nō ſecuto ma
trimonio.Bar.tn̄ dicit i.d.l.ticia.alle.ꝙ
ſi ille q̇ mr̄imoniū nō ꝯxit dolū ꝯmiſiſſȝ
ad fineȝ ut dānificaret illū qui feciſſet ex
penſas ꝙ tūc teneret̄ actōe de dolo ad i
tereſſe. Dicit ſali.in.l.i.C.de ſpōſa.que
rit̄.an diruptis ſpōſalib⁹ ꝑ unū eoꝝ poſ
ſit alter ex ſtipulatiōe agere ad intereſſe
ꝛ hāc q̄ſtionē format glo.i.l.ij. ꝺ ſpōſa.
ꝛ nō ſoluit ꝛ uidet̄ ꝙ ſic qꝛ in ſtipulatio
nibus facti ſuccedit obligatio ad intereſ
ſe.ut.l.ſtipulatōnes nō diuidūtur.§.cel
ſus.de uer.ob. ꝯriuȝ tenuit Ja.de are.et
pe.qꝛ ſi hoc uerū eſſet ſeq̄retur ꝙ ad pe
nā agi poſſet qtūs intereſt qꝺ tn̄ ē falſuȝ
ut.l.fi.in fi.C.de ſpōſa. ubi ſimplicit̄ ne
gatur ex ſtipulatione penali agi poſſe. et
ar.l.ticia.in p̄n.ꝺ uer.ob. Dy.uero dicit
ꝙ agit̄ ad intereſſe rōe lucri qꝺ facturuſ
eſſet qꝛ mulier ē diues ꝛ tūc nō poſſit qꝛ
eſſet ſpecies pene.ar.ff.de fur.l.is cui.et
de dam.infec.l.ꝓculus.ꝛ iō dicit glo.in
hoc male dixiſſe in.d.l.ticia. aut uult pe
tere intereſſe ratōne damni incurſi.ut qꝛ
magna fecit preparamenta .ꝛ tūc poteſt
agi i eo qꝺ abeſt quia nō ē pena reſpectu
agētis ſed rei ꝑſecutio. ſȝ Cy. hoc nō pla
cet qꝛ ſibi imputet q̇ talia p̄paramēta fe
cit ſciens uel ſcire debens ꝙ ſtipulatio n̄
ē obligatoria. ꝛ ſic nō ob.dictus.§.celſ⁹
Ego fateor dicit Sali.dictū Cy. ꝛ.pe.ſi
uelit agere ex ſtipulatōe.ſed ubi alia acti
one uelit agere puta de dolo ad inṫeſſe
ar.l.cū proponas.ſ̄.de dolo.ul̄ ſalti acti
one in factū ex equitate qꝛ nō dȝ r̄maner̄

in dāno ex mulieris facto nō supueniēte noua cā q̃tūcūq; sit locus penitentie. ,distinguo aut pparamēta sūt uolūtaria. et tūc sto cū Cy. aut necessaria ad huius rei pfectioȝ ut uestimēta q̄ mulieri fecit quā uestire tenebat' ānulos ⁊ tenturā emit et silia put moris ē. ⁊ tūc i istis sto cū Dy. q: nō ē imputādū mihi q̇ necesse habēti hoc facer' ut ɔsumarē cōuenta. ad hoc facit eq̇tas quā cōsiderauit i istis pparamtis legislator in. l. si pecuniam. in pn. ff. ꝺ cōdi. ob cau. ⁊ i. l. si uero nō remunerādi §. i. in fi. man. Ulterius aduerte ꝙ q̄daȝ glo. posita i. d. l. ticia. sup ũbo ɔ̄hēdo. uidetur uelle ꝙ si ticius pmittit se facturū sub pena ꝙ ticia ɔsentiat i mr̄imonio ꝙ ualebit. ⁊ p hoc facit. l. mulieri ⁊ ticio. ff. de ɔdi. ⁊ de. cōiūctis legib' alle. i. d. glo. sup ũbo ɔ̄henda. Sed docto. dicūt hoc uerū ubi ille pmittēs sit ɔiūctus ul' multū amic' sponse ꝙ uerisimilit' puella cōtraheret metu pene ne incidat ille i penā tūc nō ualet pmissio. eadē rōe q̈ in pr̄e ⁊ matre. ar. l. heres me'. §. fi. cuȝ ibi no. ff. de ɔdi. ⁊ de. Sin autē esset penitus ex̄neus ⁊ tūc pcedit glo. ⁊ ita possent ɔcordari opi. ⁊ ita etiā p Jo. an. i. d. c. gēma. sup glo. circa fi. unde dicit ibi Hosti. ꝙ si omnino ex̄nei inter se bona fide faciūt sponsionē seu pmissionē ꝙ tenet pmissio. Exemplū ponit si duobus loquentibus de spōsalibus extraneoꝝ unus pmittit alteri. x. si fiat ⁊ alter tātūdē si nō fiat ꝙ tenȝ promissio sicut sub q̈libȝ ɔditōe ɔcepta secus dicit Hosti. si spōsalia pmittāt nomie mulieris addita pena. si uero fiāt q̈ uis noie suo q: tūc nō tenet pena adiecta accessorie principali ꝙ esse debȝ libeꝝ. et attēde q: in t'minis glo. s̄. dicte pmissio pōt fieri noie pene ut quia stipulator abhorret ⁊ nollet fieri ꝙ in cōuentiōe deuenit. quādo fit promissio nō noie pene sȝ ad finē incitādi sub spe p̄mij q: qꝺ in cōditiōe deducit' ⁊ q: promissor affectat fieri ꝙ in cōditōe deuenit. hoc p̄misso dic in primo casu glo. qn̄ promittis. x. si illa nupſit si noie pene tenet promissio si es extrane' omnino nec es ɔiūctus nec amicus multū mulieris ipsius ita ꝙ uerisimiliter nō curauit de pena quā incurres alias est secus ut ē p̄dictū. Si uero pmissio esset facta ad incitandū mr̄imoniū spe p̄mij tūc uidet' ꝙ teneat. nā sicut pōt incitari mulier spe p̄mij ad ɔ̄hendū mr̄imoniū. ita uidet' ꝙ terci' possit incitari spe p̄mij ut si suadeat mulieri mr̄imoniū fieri ⁊ sic isto caū non esset uis an ipse stipulator esset omnino extraneus uel nō. In ſo uero caū qn̄ promittis. x. si talis non nupserit illi. conclude ꝙ si promissio fit nomine pene nō tenet promissio saluo nisi promissor sit omnino extraneus ⁊ nullo modo cōiūctus uel amicus mulier]. Si uero fiat ad incitanduȝ ut sequat' ꝙ i cōditiōe deuenit tūc hoc caū ſm iura. ffoꝝ ſm q̄ reprobat' cōditio indicēs uiduitatē nō teneret promissio si stipulator erat multū amicus uel ɔiūctus ita ꝙ uerisimilit' potuisset inducere mulierez ad nubendū al's teneret stipulatio. hodie uero forte teneret indistīcte etiā si esset al's cōiunctus ipse stipulator p autē. cui relictū. C. ꝺ indicta uidui. tol. ubi hodie nō eicitur cōditio indicēs uiduitatē. ⁊ ita in effectu uidet' Sali. tenere i alle. l. fi. C. ꝺ nup. ubi dicit. aut unus cōiugū pmittit alteri cōiugi uel etiā extraneo. ⁊ tūc nō tenet promissio. ar. d. l. fi. in fi. C. de nup. aut promittit extrane' extraneo. ⁊ tūc aut debētes mr̄imoniū ɔ̄here sūt subiecti promittentibus penā ⁊ tunc nō ualet promissio ar. l. i. ⁊. ij. ff. in ius uo. ut eāt. q: nō ē uerisimile filiā patrē illaq̄atū dimittere. aut nō sūt illis subiecti ⁊ tūc si ē tāta ɔiūctio siue amicicia int' eos ꝙ nō ē uerisimile ꝙ illi resilirēt a ɔ̄ctu nupciaꝝ ⁊ idē. ar. l. heres meus. de ɔdi. ⁊ de. Si uero hec amicicia ul' cōiūctio cessat ⁊ tūc cessat pmissio ar. ff. de ɔdi. ⁊ de. l. cū ita. ⁊ de indic. ui. l. i. ⁊ ita intelligit' qꝺ nō. glo. i. l. ticia. in pn. ff. de uer. ob. ſm docto. et Cy. ⁊ in al leg. l. fi. ꝺ spōsa. Bal. q̄rit an i mr̄imonio possit apponi pena si ɔcubinā tenebis tātū dabis noie pene. R̄ndit ꝙ sic q: licet mr̄imoniū debeat esse libeꝝ. tn̄ executio mr̄imonij dȝ esse honesta. ⁊ nō debet aliq̇d fieri nec p uiꝝ nec p uxorē seu ml'ierē ledens pudorē mr̄imonij. tex. ē no. i. l. ex ea pte. §. i. ff. de uer. ob. In tertia uero q̄stione glo. qn̄ fit promissio si illa repudiauerit illū. cōclude ꝙ si fiat pmissio sub nomine pene nō ualet p. l. ticia. alle. ueꝝ ē tn̄ ꝙ olim ſm ista tēpa. ffoꝝ. pmittebatur repudiuȝ int' cōiuges. l. i. ⁊ p totū ti. ff. de repu. hodie uero ⁊ ſm iura. C. permitti' solū i casibus in q̇bus in. l. ɔsensu C. de repu. scꝺm aūt legē euāgelicā ⁊ ius canonicū qꝺ in hoc p̄ualet iuri ciuili cuȝ sum' i spiritualib' iuxta no. p glo. i. §. fi. insti. de gradib'. ⁊ extra ꝺ reg. iu. c. ij. li. vj. nullo modo ē pmissū repudiū. nisi cā fornicatiōis quo casu pmissa ē ad thori sepationē dūmodo fiat auctoritate ecclesie. ut in. c. ij. de cōiugio lepro. ⁊ in. c. porro. de diuor. ⁊ i. c. tue. de pcurat. nō aūt quo ad uinculū. ⁊ iō non posset un' altero uiuente cōtrahere cū alia persona ut patet in dictis iuribus ul' nisi fortasse matrimoniū fuisset nullū propt' impedimentū canonicū quo caū proprie nō est diuortiū uel repudiū cū priuatio p̄suppo nat habitū. ut. l. decē. ff. de uer. ob. unde dicit' potius declarari nulluȝ. de quo in l. diuortio. ff. ꝺ neg. ge. Si uero fiat dicta

promiſſio ad incitandũ diuortiũ tũc etiã
non ualeret tanq̃ sub turpi conditiõe et
cõſequenter impoſſibili de iure.ut.l.rep̃
hendendã.C.de inſti.⁊ ſubſti.iũcta glo.
l.impoſſibilis.ff.de uer.ob. poſſet tamẽ
⁊ tercius caſus cõſiderari .ſ.qñ non eſſet
facta promiſſio nomine pene nec ad inci
tandũ repudiuʒ ſed quaſi ſub quauis cõ
ditione alia ſi aliquo caũ cõtingat ipſuʒ
repudiũ.⁊ tunc forte hoc caſu poſſet ua
lere promiſſio .⁊ tunc poſſit ſaluari glo.
dicte.l.ticia.alle. An aũt in dubio preſu
mi debeat promiſſioneʒ factã noĩe pene
uel ad incitandũ ut fiat id qd̃ in cõditio
ne deducit̃ uel ut ſimplicit̃ diſpoſitõ cõ
ditionalis .dic hoc perpendẽdũ ex circũ
ſtãtijs ⁊ ex p̃cedentibus ⁊ ſequẽtibꝰ ⁊ ex
qualitate ꝑſonarũ.ar.l.ſi ſeruus pluriuʒ
§.fi.de leg.i.⁊.d.l.heres meus.§.fi.de
condi.⁊ de.ſatis tñ forte poſſet dici ꝙ ſi
p̃cedat cõuentio ut qꝛ promittit q̇s ſe cu
raturꝫ et facturũ id qd̃ in conditõe deue
nit ⁊ ſi nõ fiat promittit.x.tũc uidet̃ fac
ta promiſſio nomine pene. ſi aũt nulla p̃
ceſſit cõuentio tũc ſi fit promiſſio cõditi
onalis inter extraneos omnino uideatur
facta tanq̃ ſub ſimplici conditione. ubi
aũt non eſſent omnino extranei ſed cõiũ
cti uel multũ amici contrahere debentiũ
ſponſalia uel matrimoniũ tunc eſſet cõſi
derandũ an uerisimilit̃ pars mulieris ha
beret affectũ ad ſponſalia uł matrimoni
um an uero econtra.nã ex hoc uerisimili
ter perpendi poterit qua de cauſa facta
fuerit promiſſio.Et attende bene ꝙ glo.
dicte.l.ticia.alle.forte uoluit qd̃.s̃.dictũ
eſt.ſ.ꝙ in dubio qñ nulla conuentio pre
cedit ⁊ fit promiſſio inter omnino extra
neos ꝙ intelligat̃ fieri ꝓmiſſio ſicut ſub
alia ſimplici conditione.Itẽ Bar.ĩ alleg.
l.ticia. dicit ꝙ arre q̃ promittunt̃ circa
matrimonia non poſſunt excedere q̃tita
tẽ dotis .⁊ ubi non eſſet aliqua dos nõ
poſſunt excedere q̃titatẽ deſcriptã i.l.iu
bemus.C.de repu.Adde ꝙ hoc non pla
cet Ange.nec Io.de ꝑmo.ꝑ.l.fi.C.d̃ ſpõ
ſa.q̃ ſimpliciter cõcedit poteſtatẽ dandi
arras quaſcũq; ⁊ uult eas reddi duplica
tas.unde indiſtincte ſũt intelligẽda. naʒ
uerba.l. que ſunt latiſſima nõ ſunt reſtri
genda.l.quicquid aſtringende.de uerb.
ob.⁊.l.in fraudem.de teſta.milit].⁊ pro
hoc facit .quia in ſpõſalibus nulla pena
imponitur arris non datis .quod non ẽ
in matrimonio diſſoluto nulla dote da
ta.dicta.l.iubemus .ideo nimirum ſi tol
leretur .ꝙ aliquando maior pena poſſit
eſſe ipſis arris datis . Item dicit Bar. ꝙ
ſufficit confeſſio arrarum contra confitẽ
tem per.l.publia.ff. depoſi. naʒ hoc nõ
placet Ange.⁊ bene ſm ꝑmo.nam cuʒ di
cta confeſſio emanat inter prohibitos et
niſi interueniat actꝰ naturalis numeratõ
nis non ſufficit cõfeſſio. alleg.no. ꝑ glo.
in.l.aſſiduis.C.qui po.in pig.ha. ⁊ alle.
glo.in.l.qui teſtamentũ.ff.d̃ proba.glo.
tamen ibi facit cõtra eũ.ſed dic ꝙ repro
batur per ipſũmet Bar. in.l.ſi is qui.ff.
de uul.⁊ pu.⁊ ideo cũ in dicta.l.fi.C.de
ſponſa. requiratur actualis numeratõ ⁊
inualidatur qd̃ fit extra diffinitionẽ illiꝰ
l.non debet ſufficere dicta confeſſio.per
hoc faciũt no.in.l.i.C.de ſuffra. ⁊ l.per
diuerſas.cum ibi no.per glo.⁊ docto.C.
man.⁊ pro hoc facit etiam quia de facili
faceret confeſſionẽ cum conſiſtat in ſolo
uerbo ſicut ⁊ promiſſionem arraruʒ ⁊ pe
ne que non ualent ſm eum. ergo cum ſit
eadem ratio idem ius debet dici. ar.l.il
lud.ff.ad.l.acq̇l.nec obſtat dicta.l. pub
lia.quia loquitur in actu in quo non req̇
ritur actualis traditio. ſeu nõ emanat in
ter prohibitas perſonas .uel ubi nõ adeſ
ſet preſumptio fraudis in caſu noſtro ſe
cus. An autem in matrimonio ſpirituali
ſit licitũ dari aliquid.⁊.Io.de ꝑmo.in.l.
ticio centũ.§.ticio centum.ff.de condi.
⁊ demon.dicit ꝙ inq̃tũ Bar.in dicto.§.
ticio centum .dixit ꝙ dictus.§.ticio cen
tuʒ.qui uult ꝙ matrimonia debent eſſe
libera a pena ammiſſionis damni .non a
pena ammiſſionis lucri procedit ⁊ habʒ
locum in matrimonio carnali in quo nõ
repugnat interuẽtus pecunie propter ſy
moniã.ut in.c.non ſatis .de ſymo.nã ad
de p̃mo.ꝙ in.l.ij.C.d̃ inſti.⁊ ſubſti.ſub
condi.fac. ſimpliciter tranſiuit cuʒ opi.
quam reprobat in dicto.§.ticio centum
in qua.l.ij.alleg.Bar.ſic dicit Quero q̇d
in matrimoĩo ſpirituali ⁊ ſi inſtituo mo
naſterium michi heredem ſi recipiat talẽ
in monachum .an ualeat ⁊ breuiter ueri
tas eſt ꝙ non ualet conditio ꝑmo reicit̃
tanq̃ turpis ⁊ inſtitutio r̃manet pura qꝛ
in ueritate monaſteriũ obligari ad r̃cipi
endum aliquem ſub ſpe lucri eſt ſymoĩa
ut extra de ſymo.c.non ſatis.nec obſtat
dicta .l.ij.quia loquitur in matrimonio
carnali ĩ quo admittitur ut ſub ſpe lucri
aliquis inuitetur.ut.l.ticio.§.i.ff.de cõ
di.⁊ demon. Et cũ hec q̃ſtio occurriſſʒ d̃
facto ſemel.ita fuit hic conſultũ per do.
Recuperũ de ſancto minarto. ⁊ ita ſenſi
mus ões nos.facit.ff.de here.inſti.l.ille
autẽ.⁊ quod ibi no.ſed quod dicit Bar.
in dicto.§.ticio centum.alle.ſm ꝑmo.ẽ
uerius per dictum .c.non ſatis. ⁊ per id
quod habetur in dicta.l.ille autem.alle.
Item adde ſecundo ꝙ inq̃tum dicit ꝙ ſi
reliquit pro alimentis monialium certuʒ
quid ſi recipiunt talem in monialem ꝙ
tunc tenet .nam hoc uidetur uerum quã
do monaſterium eſſet egenum ⁊ nõ poſ
ſet per ſe prebere alimenta. per id quod

no.glo.in dicto.c.non satis.alias de faci
li fieri posset fraus .facit quod no.i simi
li in.l.illud.C.de sacrosanc.ec.per glo.⁊
docto. ⁊ tamen de consilio esset ꝙ testa
tor in testamēto rogaret moniales ꝙ ac
ceptarent talem in monialem ⁊ ꝙ ipse re
linqueret aliquid ipsis monialibus sim
pliciter per id quod no.in dicto.c.nō sa
tis.per docto.quia tunc per hoc uidetur
cessare uicium symonie .tamen periculuꝫ
tunc potest esse si moniales nō reciperēt
illam in monialem sed non est uerisimili
ter. Dicit tamē Jo.ď ymola in.l. ticia.ff.
de uerbo.ob. ꝙ de consilio esset ut om
nino euitetur uicium symonie ꝙ quādo
aliqua monasteriuꝫ ingrediatur ꝙ nullū
penitus fiat pactum seu conuentio sꝫ pu
re ⁊ libere recipiatur demum aliquid de
tur pro alimentis seu intuitu elemosine
Hostiē.uero in summa de symo.in.§. q̄
pena feriantur .v. quid si quis confert.
dicit ꝙ si quis confert bona sua ecclesie
simpliciter sine pacto tamen intentione
hac ut per bona tēporalia que offert spi
ritualia ualeat adipisci ipsa bona al's nō
daturus nec ipsum essent alias clerici re
cepturi ad hoc dicit decretalis ꝙ taꝫ illi
ꝙ̄ isti apud districtuꝫ iudicem qui ē scru
tator cordium culpabiles iudicantur in
c.tua nos.in.§. licet autem. de symo. et
simoniaci sunt quia sola uoluntate com
mittitur simonia quo ad deum.ut in.c.
tua nos.in fi.de symo. Sed quid si mo
nasterium non habundat et est tenue de
pressum nimia paupertate .nuq̄d possit
dari pecunia ⁊ recipi sine uicio symonie
pōt concedi ꝙ hec uerba dicere possint
tātum hij qui sunt de conuentu uolēti in
trare .nos libenter ⁊ grati recipimus te
ad consortium nostrū spirituale sed cum
bona nostra nobis non sufficiunt ⁊ tibi
apporta tecū unde uiuere possis. ul' sic ꝓ
uideas tibi unde uiuas tunc enim si igre
diens aliqua bona conferat temporalia
non cōmittit' symonia .nec ob.c.qm̄.de
symo.ul' dicit pretextu paupertatis uolē
tes hoc uicium palliare.nā illa intelligen
da sunt qn̄ non sic caute ꝓceditur ymo r̄
cipientes pactū faciunt ⁊ certū forū ⁊ cū
sic cōmiserint nituntur paupertatis pre
textu excusare sed hoc pretextu non ꝑcit'
delinquenti.ff.de ritu nupt.l.palam.§.
non est ignoscendum.de diuor.c.ex litte
ris.nam esset sāctius fame mori.xxxij.q.
iiij.sicut sāctius . ⁊ omnia mala ď mūdo
pati.xxxi.q.v.ita ne. nec obstat ꝙ a fur
to excusat famis necessitas. de consecra.
dis.v. discipulos. quia tali tempore om
nia sunt cōia.ff. ad.l.rodiā de iac .l.i.§.
cum in eadem naui.sed si non sit tāta ne
cessitas nō excusat in totum. de furtis.c.
si quis propter necessitatē. Quid ď mo

nasterijs ubi nullum pactum interponit'
est tamen taxatum ꝙ̄tum puella ingredi
ens dare debet ⁊ quidem talis taxatio r̄
probatur.c.sicut pro certo.⁊.c.in tantuꝫ
in fi.de symo. ideoqꝫ si pactum interpo
nitur de tali cōsuetudine obseruanda sy
moniacum est.ut in.c.ueniens.⁊ in.c.in
tantū.in.§.cum uero expressus.ď symo.
Idem est si gratis recipiatur ⁊ postea cō
pellatur receptus ad talem cōsuetudineꝫ
obseruandam.ut in.c.audiuimus. ⁊ i.c.
Jacobus.de simo. Si autem omni cōuen
tione omni compulsione cessante gratis
detur id quod est consuetuꝫ non ē simo
nia quo ad militantem ecclesiaꝫ .quāuis
hoc sit symoniacum quo ad deum.ar.c.
cōsuluit.de usur] .xiiij.q.iij.pleriqꝫ. ⁊ est
expressum in.c.fi.de symo. Anto.de bu
tri.in.c.quoniam.de symo.dicit ꝙ religi
osi pecunia recepti una cum recipiētibus
de monasterio expelluntur. Sed querit
ibi glo.an possit aliqua mulier in monia
lem recipi cum pecunia pretextu pauper
tatis ⁊ dicit ibi glo.ꝙ sic si sunt omnino
pauperes nec in fraudem faciunt nec ex
pacto .⁊ poterūt in receptione petere ut
apportēt unde uiuāt .⁊ forma talis recep
tionis erit ut dicant non habemus unde
possimus te sustētare .ideo si uis intrare
apporta tecuꝫ unde uiuere possis ꝫm Jo.
dicit tamen glo. ꝙ tucius est ꝙ null⁹ sic
recipiatur.Idem no.in.c.non satis. ď sy
monia.alle.in prima glo.de quibus.i.q.
iij.i summa.Hosti.tenet glo.Inno. dicit
indistincte etiā pretextu paupertatis nō
ualet receptio quia non excusat pauꝑtas
a symonia per decretalem.quoniam.ď sy
monia. Item quia pactum ꝙ non petat'
quod de iur̄ communi competit inducit
symoniaꝫ in.c.per tuas.⁊.c.pe.de symo.
⁊ de iure cōmuni ꝙ canonicus uel mona
cus uiuat de cōmuni.de constitu.c.cum
omnes.de preben.relatum.dic si recipit'
allegata paupertate in fraudeꝫ est symo
nia.si allegata paupertate non in fraudē
sed pacto precedēte est symonia si pacto
non precedente sed premissa protestatōe
tempore receptionis si receptione condi
tionat ad dationem bonorum est symo
nia.ut in.c.tua nos.de symo. si receptio
est simpliciter .sed de pecunia soluenda
ut uiuat protestantur receptio non est sy
moniaca . Idem ⁊ multofortius si nichil
dicitur in receptōne ⁊ pecunia offeratur
gratis. nam datio pecunie uolūtaria nō
est prohibita.ut dicto.c.non satis.Item
nec exactio est prohibita quando mona
sterium est ita tenue ꝙ non sufficit ꝓ su
perueniēte quia potest dici apporta tecū
unde uiuere possis quia in usura ⁊ symo
nia animus lucri ē damnatus.xiiij.q.iij.
si q̇s obrepserit. qď nō.⁊ ex glo.dicti.c.

quoniaz.colligi potest practica instrumē
ti conficiendi super re que dat᷑ monaste
rio quia dicat ꝙ uoluntate uel ꝙ exacta
necessitate monasterij .sic enim colligit᷑
practica libellandi contra glo.dicti.c.nō
satis.tenet Inno.in.c.tua nos.de symo.
ꝙꝙ hosti.teneat glo. dicti.c.non satis.
de hoc no.in dicto.c.tua nos.⁊ in.c. qm̄
super prima glo.Io.an.dicit ꝙ quando
ipsi recipientes uolūt deducere in formā
contractus ⁊ sic illius uigore uolūt pecuī
am exigere ⁊ non possunt.ut dicto.c.nō
satis .⁊ ita intelligitur dictum Inno.quā
doq3 hoc non deducunt in cōtractu sed
per uiam cuiusdaz protestationis simpli
cis hoc dicunt ⁊ tūc licita est receptō pe
cunie .ita intelligatur dictum glo.d.c.n̄
satis.que sic potest saluari.Sed an iudex
secularis circa matrimonia possit facere
statuta penalia Io.an.in.c.statutum.de
here.dicit sic hec decretalis facit ad q̄sti
onem de statuto ciuitatis quod impoīt
penam contrahenti matrimonium cuz fi
liafa.sine consensu patris .propter qō ti
tius qui contrafecit conuenitur ad penā
coram iudice seculari an iudex ecclesiasti
cus inhiberi possit illi ne procedat ⁊ det᷑
minatuz fuit ꝙ non. alleg. ꝙ de iurisdic
tione distinctiue no.de iudi.c.nouit.qui
filij sint le.causam.lo.ij. Itez quod ē sta
tutum est utriq3 iuri consonum.xxxij.q.
ii.honorantur.xxxij.q.iij.c.uno.ff. de ri
tu nupt.l.ij.⁊.iij. nec est substantia sup
substantia matrimonii sed super forma
contrahendi.Item licet lex positiua legē
diuinā tollere non possit illam tamen di
stinguit ⁊ modificat.inducebatur quod
scripsit post Inno.de consuetu.c.fi. sup
uerbo denegare.Item exactō illius pene
est a matrimonio separata ⁊ separatorū
debet esse ratio separata.ō Rptis.c.edo
ceri.de hiis que fiūt a prela.c. cū aposto
lica.ff.de adulte.l.si miles.§.defuncto.
C.de procur.l.maritus.de inhibitiōe igi
tur non est curandum.de reg .iur.c.ea q̄
ultra hoc uidemus hoc statutum uigere
quare in singulis ciuitatibus ytalie equi
tatem habet hec solutio ⁊ uigentem ⁊ in
tm̄ ꝙ pater pro liberis habet consiliū ca
pere.ff.de adul.l.nec in ea.maxime quia
mulieres semper nituntur contra propa
cōmoda ⁊ agunt que parunt ipsis tristez
exitum.C.de bonisq3 lib.l.fi.§.filijs.Et
econtra posset filiafa.uirgo uel uidua es
se quadragenaria aut ultra nonne absur
dum ꝙ sine patris consensu uirum habe
re nō possit metu pene quo cessante plu
res ydoneos inueniret negari non potest
quin iste metus impediat matrimonium
contrahi directe ut hic.Itez ut scripsi de
sis nup.c.fi.super glo.In multis casibus
correcte sunt leges ob certas causas mat

monia prohibentes .⁊ precipue que req̇
runt patris consensum.xxvii.q.ii.c.i.iii.
q.ii.c.uno. forti⁹ ergo prohibita sūt sta
tuta id agentia .Item ne impediat᷑ liber
tas matrimonii prohibetur in eo apponi
pena.de sponsa.cum gemma. cum cōcor
dan. Cuz ergo matrimonium eius causa
⁊ dependētia ab illis sunt ecclesiastici fo
ri.de ordi.cogni.c.tuam.qui filii sunt le.
c.lator.de donat.inter ui.⁊ ux.c.iii.meri
to iudex ecclesiasticus de hac pena ne ex
igatur habet se intromittere sicut facit ō
pena conuentōnali impediente libertatē
matrimonii.ut in predicto.c.gemma.Lu
douicus in Rica.ff.so.ma.querit nunq̇d
ualeat statutum sub pena prohibens ma
trimoniuz contrahi sine certa solemnita
te. ⁊ nunquid ualeat statutum contrahi
matrimonium prohibens cū certo gener̄
personarum. ⁊ ista questio reperit᷑ tacta
per Io.an.in.c.statutuz.de heret.li.vi.in
nouella.Bar.uero faciens mentionem de
Io.an.in.l.adicimus.de muri.regu.li.xi.
⁊ ponit Bal.in.l.memini.C.de nup.⁊.l.
i.§.ius naturale.ff.de iusti.⁊ iur.⁊.l.om
ne.C.ad turpil. Lu dic duz querit an ua
leat statutum prohibens contrahi matri
monium cum certo genere personarū cū
al's de iure permittitur dic ꝙ cōis opi.ē
ꝙ statutum non ualet ⁊ primo quia ma
trimonium ē quid spirituale ergo dispo
sitio iuris ciuilis super eo disponere nō
pōt.ut in.c.cum laycis.de re.ec.non ali.
⁊.c.q̄rto.⁊.c.decernimus.de iudi. Scōo
quia ius contrahendi matrimoniū debz
esse liberum.ut in.c.gemma. de sponsa.
⁊.l.libera.C.de inuti.stipu. Lu dic con
trarium.⁊ de ista questione ē casus ꝙ ua
let consuetudo prohibens contrahi matᷓ
monium cum certo genere persouarū.cū
ē al's permissum de iure. Et pro euidētia
ē sciendum ꝙ ē licita coniunctō matᷓmo
nii inter filios compatrū .dummodo nō
sit ille uel illa qui fuerunt causa cōpatra
tus contrahendi.de cogna.spiri.c.i.cum
sy.modo habeo casum ꝙ ualet consuetu
do ꝙ inter tales non possit contrahi ma
trimonium.casus ē in.c.super eo. de cog
na.spiri. quo autem ad illud dum dicit᷑
ꝙ r̄stringitur libertas matrimonii dic il
lud ē uerum quando prohibetur q̇s con
trahi matrimonium cum omnibus non
autem cum certis personis. tex.est in.l.
cum ita.⁊.l.cum hoc modo.ff.de condi.
⁊ demon. unde dicit Io. de ymola.in.l.
hoc modo.facit hec.l.ꝙ licet si fiat lega
tum alicui si non ingrediatur monasteri
um seu religionem reiciatur conditio .p
id quod habetur in.§.sed hoc ō presen
ti.in auten.de sanctis.epi.col.ix.si tamen
relinquatur aliquid alicui si certā religio
nem puta fratrum minorum non fuerit

ingressus ꝙ tenet relictum . ⁊ non sperna
tur conditio. cum multe alie sint religio
nes quas posset ingredi quod est multū
no. ad ea que habētur in dicto. §. sꝫ hoc
de presenti. alle. ⁊ in autē. nisi rogati. C.
ad trebel. Et dicit idem Io. in dicta. l. cū
ita. alle. ꝙ interduꝫ est permissum aliq̇d
prohiberi specialiter quod nō ē pmissuꝫ
generaliter. facit quod no. in. c. i. de alie.
feu. in usi. feu. ⁊ in. c. si sacerdos. de offi.
ordi. Item subiungit ipse Ludo. in dicta
Rica. ubi. s̄. nunquid ualet statutum pro
hibens sub pena matrimoniuꝫ contrahi
sine solemnitate certe obseruatiōis. utpu
ta dicit ꝙ nullum sit matrimonium con
tractum per filiamfa. sine consensu p̄ris
dic ꝙ ualet s̄m eum. ⁊ uide. l. semper in
conuentionibus. ff. de ritu nupti. ubi di
cit non considerari quod licet sed quod
decet. unde induco ꝙ q̄uis de iure cano
nico possit sine consensu patris contrahi
matrimonium tamen non est expediens
licet sit licitum quia non est honestuꝫ ꝙ
filia nubat sine patris consensu. preterea
tex. xxxiij. q. ij. c. honorantur. dicit ꝙ pu
dor est uirginibus circa querendos mari
tos sine patris consensu. unde cū statutū
habeat honestatem cause in se ualet ⁊ pu
nitur filia pena imposita. Bal. in. l. omnē
C. ad tertul. dicit sic. adde quod no. i. c.
statutum in nouella. de hereticꝭ. li. vi. ibi
enim disputat an ualeat statutum ciuita
tis quod punit contrahētes matrimoni
um cum filiofa. sine consensu patris ⁊ fi
naliter determinat ꝙ non ualet quia ma
trimonium ⁊ dependentia ex illo sunt ec
clesiastici fori. unde si agitur ad penam
episcopus potest inhibere ne petatur pe
na. quam determinationem dicit Baldꝰ
non credo ueram. quia cōtrahere sine cō
sensu patris est contra bonos mores om
nium ⁊ maxime prudentiū ⁊ inducit odi
uꝫ capitale. ut. l. iij. §. si emancipatus. ff.
de contratabu. ⁊ ideo ualet statutum nō
quia uetat substantiam matrimonij hoc
eni non potest facere nisi papa. sed quia
punit malos mores ⁊ i republica facino
ra seminantes. non idem dicerē dicit Bal
dꝰ ibi in prelatorum electionibus uel pre
sentationibus patronorum quia ecclesia
est libera ⁊ iugum non patitur. ut legi
tur ⁊ no. in auten. de non alie. §. i. in glo.
que incipit si dederit. ⁊ ideo nō tenet sta
tutū quod metuꝫ inducit quia terribilis
metus non solum in armis sed etiā in sta
tutis consistit. ut no. Cy. in. l. cuꝫ te. C. ꝙ
me. cau. quinimo statutum quod semꝑ
loquitur semper terretur ⁊ continuum i
fert metum. Et aduerte in multis casibꝰ
contrahentibus matrimonium penas iu
ra ciuilia infligunt. ut in. l. i. C. si rector ꝓ
uin. ⁊ in. l. si tutor. C. de interdic. ma. ⁊ in
l. lege iulia. ff. de ritu. nup. Sed ius cano
nicum derogat istis penis s̄m Io. an. i. c.
fi. de s̄is nupt. glo. ē. xxx. q. iij. c. ita dili
genter. Item inter raptam ⁊ rapientem
nō potest de iure ciuili esse matrimoniū
ut. l. unica. C. de rap. uirgi. ⁊ per totuꝫ ti
tulum in auten. de rapto. de iure canoni
co p̄mo hoc corrigitur. xxxvi. q. ii. c. tua
⁊. c. pe. ⁊ fi. de rapto. similiter prohibetᷣ
mulier infra annū luctus contrahere ma
trimonium. ut. l. i. ⁊. ij. C. de inces. nupt.
al's de s̄is nup. secus de iure canonico q̄
mortuo uiro soluta ē a lege uiri ⁊ nubat ī
domino. ut in. c. pe. ⁊ fi. de s̄is nup. Sed
nunquid hijs casibus quibus est ꝓhibi
tum de iure ciuili contrahi matrimoniuꝫ
ius canonicum derogans iuri ciuili intel
ligatur iuri ciuili derogari etiaꝫ ad impo
sitionem pene. In ista questione remissi
ue quedam sunt pene quas ius ciuile im
ponit ablatiue lucri. ⁊ an ius canonicum
permittens matrimonium intelligatur d̄
rogare. glo. sunt contrarie. una. xxxvj. q.
ij. de puellis. que uult ꝙ iuri ciuili intelli
gatur derogare etiaꝫ quo ad penas. alia
contraria est in. c. cum secūdum. de here
ti. in. vi. Et pone exemplum in rapiente
ubi lex uult ꝙ res raptoris applicentᷣ rap
te. ecce ergo quia lucratur hec mulier ex
raptura tales res. Iteꝫ ꝙ mulier rapta ꝑ
dat illud lucrū si nubat raptori ⁊ transit
i fiscum. ista ergo pena est q̄ est ablatiua
lucri. ⁊ in hac loquuntur glo. Quedā ue
ro sunt priuatiue pene iuris ꝓprij ꝙ ex
contractu matrimonii prohibiti ortū ca
pit. ⁊ tunc an ius ciuile corrigatᷣ uide In
no. Io. an. ⁊ alios in. c. pe. ⁊ fi. d̄ s̄is nup.
Bartolum ⁊ legistas in. l. liberorum. ff. d̄
hiis que nota. infa. ⁊ in. l. i. de s̄is nupt.
⁊ ibi glo. ⁊ Cy. in. l. decreto. C. d̄ infami.
⁊ in. l. si qua mulier. C. ad orphi. Ange.
autem in. l. si quis tutores. C. de interdi.
matrimo. dicit ꝙ pena de qua loquitur
senatusconsultus ⁊ titulus de interdicto
matri. non habet locuꝫ in iure canonico
⁊ dixit Cy. ꝙ ē uerum q̄tum ad ordines
sed q̄tum ad successiones bene habet lo
cum dictus titulus de interdic. matᷣ. C.
Idem tenet in. l. qui cōtra. de inces. nup.
Idē tenuit Ja. bru. in lectura antiqua sed
postea mutauit ita ꝙ non habet locū pe
na ita tenet Jac. bru. in. l. ꝙ principi. in le
ctura noua. de cōsti. princi. Ja. uero bru.
in. l. ꝙ principi. ff. de cōsti. prin. sic dicit
fuit questō. an per statutuꝫ possit dispo
ni aliquid circa matrimonia ut certo mo
do fierent uel non fierent taliter sub tali
pena ⁊ dicebatur ꝙ non quia cum sit iu
risgentium non potest tolli. ego dicebaꝫ
ꝙ poterat disponi. nā sicut princeps po
test generaliter statuere. ut. l. fi. C. de spō
sa. ita ⁊ populus specialiter. ut. l. omnes

populi.ff.de iusti.⁊ iure.nam licet iusgẽ
tium in totum tolli non possit.pōt tamẽ
ei aliquid derogari allegabatur cõtra me
quia imperator in dicta.l.fi.de sponsali.
disponit per modum arrarum ⁊ non ali
ter sed quid ad hoc ergo ⁊ ciues si uelint
⁊ in hac opi.fui quandoqꝫ. Nunc dico
oppositum naꝫ licet matrimonium sit iu
risgentium tamen est spirituale ⁊ nos nõ
possumus aliquid disponere circa ipsuꝫ
nec etiam imperator posset nisi papa cõ
cedente. sed papa ⁊ clerici bene possent
disponere ⁊ disposuerunt. nam ſm nos
cum qualibet etiam coniuncta potest cõ
trahi hodie secus. ualent ergo leges nr̃e
tractãtes de hoc qtũs canones ꝑmittũt
⁊ non plus.ut i.c.ecclesie sancte marie. d
consti. Bal.in.l.perfectum.C.quando li
cet ab emp.dis.pone in sponsalibus con
trahendis dicitur sic ⁊ cõfessi fuerunt di
cti promissores ambo inuicem se unꝰ ab
altero recepisse centum nomine arrarum
ꝓ sponsalibus ad implendis deinde unꝰ
non uult adimplere quis erit effectꝰ. Re
spondit Nico. de matta.ꝙ ille quem pe
nitet conuenietur non ex confessione sed
ex datione arrarum que asserenda est im
petendo ⁊ probando per confessionem
ut dicta centum reddat uel aliud tantun
dem conditõne ex.l.fi.C.de spon.⁊.C.d
fide instrumen.l.contractus. ⁊ si tibi cõ
uentus dicit ⁊ ego compenso tibi alia cẽ
tum que tibi dedi .ut apparet ex tua con
fessione dicet petitor ⁊ illa centum perdi
disti quia non seruasti sponsalia ⁊ sic pa
teris duplicem penam propť duplicẽ da
tionem arrarum . nam quod dedisti per
dis quod recepisti dupluꝫ reddis.⁊ hoc
est multum notabile .quia sepe de facto
de talibus queritur secundum Nico. de
matta.Bar.uero dicit Bal.somniat quia
dicit ꝙ.l.fi.C. de sponsali.alleg. non ha
bet locum in arris confessatis cum textꝰ
dicat ibi extra diffinitionez ⁊c.⁊ ipe no.
in.l.ticia.ff.de uerbo.obli. ꝙ nihil ẽ dic
tum.⁊ contrarium seruat consuetudo.qr
per confessionem probatur realis nume
ratio.ut plene dicit ibi Bal.in.l.si ex cau
tione.C.de non nume.pecu.⁊ .l.publia
ff.deposi.non obstat ille.v.extra diffini
tionem ⁊c. quia intelligitur idest ex me
tam in illa.l.taxatam. puta si pactum ex
cedat quadruplum.⁊ iste est uerus intel
lectus illius.l.ſm Bal.ubi.s.

¶ De metu carceris.

DE metu carceris .Jaco.brut.in
l.qui in carcereꝫ .ff. ꝙ me.cau.
dicit ꝙ dicta.l.qui in carcereꝫ
intelligitur duobus modis. Uno modo
generaliter ut quecunqꝫ confessio facta i
carcere non ualet quod esset uerum i cau
sa criminali.⁊ ideo ducuntur extra carce
rem.ut probatur in.l.ij.C.de custo.reo.
Alia lectura est uerior scilicet ꝙ loquať
in eo qui aliquem in priuatum carcerem
detrudit ut aliquid extorq̃at .certe pro
missio non ualet etiam si de carcere extra
hať ⁊ bene custodiať qr satis uideť i car
cere esse . secus esset si licite propter de
bitum esset detrusus in carcerem .qr tũc
si aliquid promitteret ut inde extrahere
tur bene ualeret promissio. Iteꝫ promis
sio quam faceret alij non ei qui eum in
carcereꝫ detrusit bene teneret promissio
Bar.autem in dicta.l.qui in carcerem.di
cit idem ꝙ Jaco. ⁊ dicit ꝙ carcer ẽ iustꝰ
metus ⁊ promissio facta detinenti uel eiꝰ
socijs est nullius momenti .pro quo.l. ñ
interest.C.ꝙ metus cau. si autem fiat al
teri q̃ꝫ detinenti tunc ualet .ut.l.metum
§.sed licet.ff.ꝙ me.cau.⁊ dicebat Jaco.
bru.in.l.qui in carcerem.⁊ Jaco.de are.
in.l.qui neqꝫ.ff.de uerbo.signi. ꝙ .l.qui
in carcerem debet intelligi quando quis
incarceratur iniuste.secus si iuste feci te
incarcerari.ut.l.si mulier .in princi.ff.ꝙ
metus cau. ⁊ ideo si fecisti debitorem tu
uꝫ incarcerari iuste ⁊ tibi soluit uel uẽdit
ualet . Consuetudo tamen est ꝙ extra
hantur extra carcerem quando faciũt ali
quem contractum sed illud extrahere ni
hil ualet qr donec habet custodes adeo
ꝙ non potest ire quo uult dicitur in car
cere esse .ut.l. qui neqꝫ.ff. de uerbo.sig.
⁊ ibi Jaco.de are. Idem dicit Bal.in dic
ta.l.qui in carcerem. ꝙ Bar. ⁊ Jaco .ad
dit tamen unum Bal.dicens ꝙ detentus
etiam cum detinente posset contrahere
sponte.ut.l.si mulier.in prin.ff.ꝙ metus
cau.⁊ dicit idem Bal.in.l.metum.§.sed
licet.ff.ꝙ metus cau. ꝙ si quis est incar
ceratus ⁊ iniuste ꝙ tenet promissio q̃uis
detentus in carcere etiam illicito dũmo
do non promittat detinenti sed ex iusta
causa.contractus enim facti in carcere ñ
annullantur ratione loci sed ratione iniu
ste cause .Unde ubi est iusta causa bene
ualet contractus ⁊ promissio.casus est ex
pressus in.l.metum .in.§.sed licet .ff. ꝙ
metus cau. subiungit idem Bal. in.l.naꝫ
⁊ seruus.in prin.ff.de nego.ges.ꝙ mãda
tum ⁊ procuratio facta in carcere tenet.
⁊ hoc est uerum dicit ipse ibi quando fit
ad utilitatem carcerati. secus quãdo fit
ad utilitatem carcerantis.ff. ꝙ me.cau.
l.qui in carcerem.⁊ adde quod no. Jac.
de are.in dicta.l.qui neqꝫ. Et ex hoc pa
tet ꝙ ille qui est in carcere potest consti
tuere procuratorem ad se defendendum
Item ⁊ ad uendendum bona pro sua ex
carceratione.⁊ tene menti .sed cum ipso
carcerante non potest contrahere .ut.l.

qui in carcerem .alleg. Itez dicit Barto.
in dicta.l.qui in carcerez.ꝙ quis existẽs
in carceribus potest facere testamentum
quod intellige non ad commodum deti
nentis per titulum si quis aliquem testa
ri prohi. Item qui sunt in carceribus et
postea sunt damnati ad mortem non fa
ciunt testamentum quia sunt serui.ut.l.
eius qui.ff.de testamẽ. Bal.in.l. qui a la
tronibus.ff.de testamen.dicit ꝙ ualet te
stamentum factũ in priuato carcere .q̇d
de contractu .respondit glo.in dicta.l.q̇
a latronibus.obscure ꝙ non ualet. licet
possit contrahere .non enim ualet si con
trahit cum eo qui eum detinet.ut.l.qui
in carcerem.alleg. sed cum alio ualet. ut
l.metum.§.sed licet.ff.ꝙ metus cau. Di
cunt Dy.⁊ Bar. ꝙ idez debet dici i testa
mento. naz si iste qui cepit istum facit se
heredem institui directe uel per obliquũ
non ualet testamentum. secus si institua
tur tercius qui non deliquit in actu cap
ture secundum Dy.⁊ Bar.quod est nota
bile .⁊ hoc fuit de facto in testamẽto do
mini Johannis de piscina in quodaz qui
fuit culpabil' i sua captura ⁊ morte fecit
testm̃ i carcer̃ ⁊ legari fecit sibi magna sũ
mã.adde quod notat' in.l.qui neqꝫ.ff.ꝺ
uerbo.signi. Jaco.de are. ⁊ quod no. in
dicta.l.nam ⁊ seruus.ff.de nego.gest] .in
prin . Si uero detinetur quis in carcere
publico ⁊ iuste .tunc bene posset testari
⁊ testamentum ualeret. ut.l.si quis post
ff.de testamen.⁊ hoc uult Bal. tam in.l.
qui a latronibus. q̄ꝫ in.l.si quis post. de
testamẽ. Et de priuato carcere uide Bar
to.in.l.capite quinto.de adulte. ubi po
nit quis sit priuatus carcer ⁊ quando di
catur teneri quem in priuato carcere.

RESTAT uidere que sunt neces
saria ad hoc ut quis in acti
one ꝙ me. cau. obtineat.⁊
Rofredus de libellis in Ru
brica de utili rei uendi. sic dicit .si aliq̇s
per metum compellatur rem aliquam uẽ
dere uel tradere uel donare .succurritur
per pretorem sibi ⁊ habet utilem rei uen
dica.licz de iure ciuili sit dominium trãs
latum .unde ad hoc ut actio ista compe
tat tot sunt necessaria . Primo ꝙ metus
sit adhibitus ⁊ talis qui cadat in constã
tem uirum.ut.ff. ꝙ metus cau.l.metum
non uanus sed contineat anime periculũ
⁊ corporis cruciatum.ut.l. interpositas.
C.de transacti. Secundo ꝙ intercedat
metus in contrctau ⁊ in ipsa traditione
alioquin si spõtanea fuerit traditio licet
precesserit metus non habet locum actõ
ꝙ metus cau. quia per spontaneam tra
ditionem sublata est causa proxima scili
cet causa turpitudinis.ut.C. ꝙ me.cau.

l.ij.Unde Ange.in.l.ij.C.ꝙ metus cau.
dicit solutio spontanea purgat metuz ui
olentie adhibitum tempore promissiõis
Et pro intellectu distingue ꝙ si constat
metum adhibitum in soluendo locus est
actioni ꝙ metus cau.sine dubio.⁊ in ulti
mo ℞nso.l.ij.C.ꝙ metus cau. si constat
metum non esse adhibitum tunc non est
locus repetitioni per actionem ꝙ metus
cau.ut dicta.l.ij.siue facta fuerit inconti
nenti siue ex interuallo. Sed an habeat
locuz conditio indebiti dubitatur .⁊ glo
sa in dicta.l.ij.uidetur tenere ꝙ non.pri
mo soluendo uidetur habere ratam pro
missionem.secundo quia una solutio nõ
debet parere obligationem ⁊ liberatõnẽ
ut.l.qui hominem.in fi.ff.de solut.quia
soluens erat tutus exceptione odiosa.er
go non repetit.ut.l.qui exceptionem.ff.
de conditi.indebi. Sed tu dic dicit An
ge.ꝙ aut soluit sciẽter. ⁊ uera est opinio
glo.quia uidetur donasse.ut.l.i.ff. de cõ
diti.indebi. aut soluit ignoranter errore
supino ⁊ nihilominus repetit quia in dã
no uitando talis error non nocet.ut.l.iu
ris ignorantia.ff.de iuris ⁊ fac.igno. nec
obstat prima ratio .quia eadem solutio
non parit liberationem ⁊ repetitionem
quia hic inducitur liberatio ab obligati
one inefficaci. nec obstat tercia ratio de
exceptione odiosa quia illud procedit in
mera odiosa sed exceptio metus non est
mere odiosa ymo introducta in fauorem
metum passi. ⁊ ideo habet locum repeti
tõ.alias delinquens esset melioris condi
tionis q̄ꝫ non delinquens. Interdum ue
ro dubitatur an solutio sit facta per me
tum ⁊ tunc si fit incontinenti presumitur
facta per metum.ar.ff.de priuileg.credi
to.l.si uentri.§.in bonis.ff.si cer.pe.l.le
cta.§.dicebam. Idem si fiat ex interual
lo ⁊ eadem causa metus durat. ut.l.fulci
nius.§.i.ff.ex qui.cau.in pos.ea.dũ ꝺ ti
rannide ibi fit mentio. ⁊.l.i.§. que one
rande.ff.quarum re.act.non da.⁊.c.i.ꝙ
metus cau. Si uero fit ex interuallo tunc
non presumitur metus nisi probetur.et
hoc uoluit glo. in dicta.l.ij.C. ꝙ metus
cau.Et scias secundum Ange.ibi ꝙ nũq̄ꝫ
soluens intelligitur approbare promissio
nem preambulam quãdo suberat aliqua
causa ex qua soluens necessitari poterat
ad soluendum puta quia iurauit.et hoc
sentit glo.magna in dicta.l.ij.Et ideo cũ
ex forma statuti communis perusij con
tra instrumentum guarantigie non pos
sit opponi exceptio doli uel metus si q̇s
promisisset per metum ⁊ postea soluisset
non uidetur approbare contractum .qꝺ
est notandum. Bal.in.l.qui in aliena.§.
celsus.ff.ꝺ acquiren.here.dicit ꝙ prote
statõ precedens ꝯria aditioni hereditat]

reddit aditionem inutilem. ut dicto .§. celsus. ⁊ ideo facit ad questionem scdm Bal. post Dy. de quodam potente qui p metum coegit quendam ad uendendum quia dicit ꝙ si statim uendat ꝙ nõ ualz propter protestationem. secus si ex inter uallo post protestationem. ut. l. cũ in plu res. §. locator horrei. ff. locat. Ego dicit ibi Bal. audiui Bar. dicentem ꝙ aliud est in aditione hereditatis que dependet ab animo solius adeuntis. ideo nõ ualz. sed contractus dependet ab animo utriusqꝫ contrahentis. ⁊ ideo clamdestina ꝓtesta tio non ualet in contractibus ⁊ alleg. l. si repetendi. C. de condi. ob cau. alias essz aperta uia multis malicijs hominum. ⁊ rescinderentur multi contractus bona fi de facti ſm Bar. Ego dico dicit Bald⁹. ꝙ donec protestatio habet fundamentum iusti timoris locũ habet quod dicit Dy. ar. ff. de no. oper. nun. l. de pupillo. §. si quis ipi pretori. ⁊ intellige hoc uerum si ue incontinenti siue ex interuallo. dũmo do instet idem metus. facit ad hoc. l. ij. C. ꝙ metus cau. Aut non precedũt indi cia timoris tunc ista protestatio clamde stina nihil ualet ⁊ ita intelligitur dictum Bar. siue ex interuallo siue incontinenti fi at. ⁊ ad hoc facit dictus. §. locator hor rei. alleg. ad hoc facit. c. cũ. M. ferrarienſ de consti. C. de pactis. l. pacta nouissima ⁊ l. fideiussor. in prin. ff. qui satisda. co. per Jac. de are. Et attende ad unũ quod dicit pe. ď Ancha. in consilio suo quod incipit in xpi nomine amen. in questiõe que uertitur inter fer. augustinum ⁊c. ꝙ licet spontanea solutio facta post ꝓmis sionem factam per metum purget metũ ut. l. ij. C. ꝙ metus cau. hoc uerum dicit ipse nisi promissio uirtute cuius soluitur fuerit facta in carcere in qua est speciale secundum eum ut nõ teneat ipso iure. ut l. qui in carcere. ff. ꝙ metus cau. secus si extra carcerem licet per metum quia tenz nisi rescindatur per actionem ꝙ me. cau. ut per totum istum titulum ꝙ me. cau. ff. ⁊ C. Cy. autem in dicta. l. ij. etiam ꝙ metus cau. dicit ꝙ si promitto per metũ ⁊ statim soluo dicit glo. ibi ꝙ non repe to. Sed pe. dicit ⁊ bene. aut interuenit tantum interuallum ꝙ appareat me per metum non soluisse ⁊ tunc non repetam alias sic. ar. l. si mulier. in prin. ff. ꝙ met⁹ cau. ⁊. ff. quarum rerum act. non da. l. i. §. que onerande. ṽsi. in summa. que op time facit ⁊ per dictam glo. dicit Cy. ibi dem ꝙ uidit semel in questione de facto pessime ⁊ inique determinari. Ecce statu tum fuit in ciuitate pistorij exiticiorum expulsorum uenire debebãt in publicas rationes tam mobilia ꝙ̃ immobilia ⁊ iu ra ⁊ actiones ⁊c. accidit ꝙ debitor cuius dam expulsi per officialem communis fu it coactus soluere cõmuni ⁊ fuit ob hoc detentus in pallacio ⁊ fame affectus per aliquos dies ita ꝙ dixit se paratuz solue re ⁊ cauit relaxatus postea eadem die uł sequenti soluit. demuz reuersus creditor repetebat ab eo qui se tuebatur ex solu tione iam facta communi per coactionez iudicis ⁊ ad hoc inducebatur illa cõsue ta disputatio de debitore expulso per iu dicem coacto soluere communi que po nitur in questionibus statutorum. ⁊ per Dy. ff. de solu. l. creditor. in pn. ꝓ soluẽte allegabatur statutum quod tollit omnẽ dubitationem. ex aduerso dicebatur ꝙ bene fuit coactus soluere. ⁊ sic promisit tamẽ non probatur ꝙ sic coactus soluit unde fuit determinatum ꝙ iterato solue ret per hanc glo. que determinatio nec tunc nec nunc dicit Cy. placuit sibi quia non erat remissa instantia iudicis. ymo semper imminebat ⁊ semper durabat cõ iectura metus. ad hoc enim deputatus erat ⁊ poterat facer̃ ⁊ iuste semper timu it iam expertus ⁊ sic ex preterito in pre senti coniectura ⁊ presumptio erat. pre terea uidetur casus in. l. nouissimo. §. i. ff. ꝙ fal. tuto. auto. Bal. in. l. nouissimo alleg. dicit ꝙ quidam socer habens gene rũ fuit detentus in carcere ⁊ quasi fame necatus promisit bona generi dare ⁊ tra dere reipublice mandato iudicis fuit di miss⁹ postea post duos dies soluit ⁊ de dit bona. postea conuenitur a genero q̇ petit bona socer dicit ꝙ est liberatus quia compulsus soluit. de ista questione dicit ibi Cy. ⁊ dicit Bal. ibi ꝙ fuerunt da ti tres arbitri quorum ipse Cy. fuit unus duo tenebãt ꝙ nõ fuit liberatus quia ꝙ̃ uis fuerat compulsus promittere tamen quia ex quo postea sponte soluit illa spõ tanea solutio tollit primam compulsiõz seu metum. ar. C. ꝙ metus cau. l. ij. ⁊ qͦ notatur. C. de conditi. ob turpem cau. l. si ob turpem. Cy. dicit contrarium. arg. dicte. l. nouissimo. alleg. ibi quid si com pulsus aut metu non repelleretur. ⁊c. et pro hoc. ff. de nego. ges. l. nam ⁊ seruus. in princi. Et hoc tenet Jaco. de are. qui ponit similem questionem. Et dicit Cy. ꝙ hanc credit ueritatez esse ⁊ ꝙ hec que stio fuit Bononie in lambertarijs. Hanc questionem ponit idem Cy. in dicta. l. ij. ⁊ addit aliqua uerba notabilia. primum est ꝙ si statutuz disponit compelli debi tores exiticioruz ꝙ hoc solum sufficit ad liberationem soluentium. non tamen in telligitur ꝙ liberetur ipso iure nisi bona essent liberata sed liberentur per excepti onem doli. quia non debent soluẽtes dã num pati ex eo ꝙ fit per odium eppulsi ut dicta. l. nã ⁊ seruus. in prin. ff. de neg.

gest]. Secūdum est no. dignum ꝙ in offi
ciali semper presumit̄ terror ab eo infer
ri. super hoc tamen uide que dicta sunt
supra dum dictum est de metu officialis
adde quod no. in. l. paulo calimaco. §.
fi. de leg. iij. ⁊. l. creditor. per Dy. ff. ꝺ so
lut. ⁊ ibi per Bar. Item dicit ibi Cy. ꝙ li
cet quis sit relaxatus per procuratorem
tamen semper presumitur metus instare
ne interim compellatur quod est no. dig
num secundum Bal. Quero hic debitor
alicuius exigitur iuitus a fisco uel aliquo
potenti utrum sit liberatus soluens. de
hac questione uide plene per Specu. i ti.
de oblig. ⁊ solut. §. nunc aliqua de solu
tionibus. ꝟsi. illud autem queritur. ⁊ per
An. de ꝑserni. in. p. collat. de pace tenen.
uide Bar. in. l. creditor. de solutio. ⁊ ibi
per dominum Pe. ꝺ ancha. ⁊ per Jo. an.
in addi. Spec. in allega loco. ⁊ per Bal.
in. l. fi. C. deposi. ⁊ in. c. significauit. ꝺ cē
si. in nouella. ⁊ plene per Bar. in tractatu
suo de tyrannide. in. vij. questione. Et
adde ꝙ si dictus debitor fisco solués fu
isset in mora soluendi quia erat obligatꝰ
ad diem certum uel quia fuerat interpel
latus ⁊ non soluit. tūc nō liberaret̄ debi
tor soluendo. nam isto casu periculum es
set debitoris. per. l. qꝺ te. si cer. pe. Bar.
in. l. si ob turpem. ff. de condi. ob turpez
cau. si queratur quis debet probare me
tum fuisse purgatum uel non fuisse. dicit
dic ꝙ quandoꝙ actor fundat intentionē
suam ex turpitudine seu metu adhibiti
tempore contractus celebrati. reus dicit
turpitudinem submotam esse ex sequen
ti ratihabitione. tunc reus debet probar̄
ut. c. super hoc. de renuncia. Quandoꝙ
actor non fundat intentionē suam ex tur
pitudine seu metu adhibito tempore cō
tractus seu actus celebrati contra quem
uenit sed adhibiti tempore anteriori. Ex
emplum quis promittit ⁊ soluit nunc ue
nit quis contra solutionem. certe non suf
ficit probare turpitudinem seu metū ad
hibitos esse in obligatione prima tempo
re promissionis. ut. l. si ob turpem. ff. de
condi. ob tur. cau. ⁊. l. ij. C. ꝙ metus cā.
Sed cōtra hoc facit quia iste soluens sol
uit ex necessitate prime obligationis. er
go sufficit turpitudinem seu metum ad
hibitos esse in obligatione prima. ut. l.
damni. §. sabinus. ff. de damno infect.
Dic ꝙ i. l. ij. C. ꝙ metus cau. ⁊ in. l. si ob
turpem. alleg. non habebat solués neces
se soluere quia tutus erat exceptione. un
de solutio non habuit necessariam conse
quentiam a principio. probatur in. l. iij.
§. minor. ff. de minori. Et per hoc dico
dicit Bar. in dicta. l. si ob turpem. allega.

ꝙ si ex necessitate prime obligationis q̇s
soluerit ex forma statutorum ytalie que
uolunt ꝙ contra instrumentum non pos
sit opponi exceptō doli uł metus uel tur
pitudinis sed solum permittit quasdam
exceptiones ꝙ tunc solutum posset repe
ti quia tempore solutionis adhuc subest
turpitudo ⁊ habet necessariam consequē
tiam ad primam turpitudinem. Idez di
co si metus illatus adhuc tempore soluti
onis duraret. Exemplum tyrannus com
pulit me ad promittendum centum uel
etiam cōmūe istius ciuitatis. certe tempo
re solutionis adhuc subest metus donec
tyrannia illius durat uel regimen istius
ciuitatis. ar. l. fulcinius. §. i. ff. ex quibus
cau. in pos. ea. ⁊ est expressuz extra. ꝙ me
tus cau. c. i. nec potest dici tu debebas r̄
cedere de illa ciuitate ⁊ dimittere domū
⁊ omnia bona tua quia ymo debuit pri
mo soluere. metus enim perditionis om
nium bonorum equiparatur metui mor
tis. ut. l. propter litem. in prin. ff. de excu
sa. tuto. ⁊ extra ꝙ metus cau. c. ij. Unde
ex hijs apparet ꝙ lex debet intelligi quā
do causa turpitudinis est finita tempore
solutionis. ut si promisit pecuniam ut li
beruz redderet ⁊ eam solui postꝙ reddi
disti. secus si in primo actu redditionis
soluerim uel modicuz post. ut. l. lecta. §.
dicebam. ff. si cer. pe. ⁊. l. iurisgentiuz. §.
i. ff. de oper. liber. Item est exemplum. l.
si ob turpem. alleg. si adhibuisti metum
tempore promissiōis ⁊ postea tibi soluo
in loco ⁊ tempore in quo omnis turpitu
do ⁊ omnis metꝰ cessabat. secꝰ si adhuc
poterat durare. ut supra est dictum ꝺ me
tu uel turpitudine durāte promisi ne ma
leficium committeres. licet ista causa sit
completa per tempus. quia stetisti ꝑ mē
sem ꝙ non fecisti maleficium. tamen ad
huc potes facere soluens repetam. ut. l.
ij. ff. de condit. ob tur. cau. ꝙ autem dix
it Roffre. ꝙ primum quod requirit̄ ad
hoc ut actio ꝙ metus cau. competat qꝺ
est necessarium ꝙ metus sit talis qui ca
dat in constantem uirum. dic ꝙ hoc uez
est ut reuocetur quod metu gestum. per
actionem ꝙ metus cau. potest autem re
uocari ⁊ alio remedio. puta actione de
dolo uel actione ex eo contractu. ꝟm Cy.
in. l. i. C. ꝺ rescin. uendi. qui dicit sic ꝙ li
cet in contractu ubi nō interueniat iustꝰ
metus qui caderet in constantem uirum
non habeat locuz ꝙ metus cau. ita ꝙ ue
niat rescindendus per actionem ꝙ metꝰ
cau. per totum titulum ꝙ metus cau. ha
bebitur tamen ratio tanꝙ per doluz sit
contractum si ut fiat rescisio per actionē
ex eo contractu i qua non uenit q̄druplū

ut.ff.ꝙ metus cau.l.fi.⁊.ff.de acti.emp.
l.iulianus.§.per contrarium.⁊.§.uendi
toꝛ. unde dicit Bar.in.l.fi.§.si fenera
toꝛ.ꝙ quādo aliquid fit aliquo metu nō
tamen moꝛtis uel cruciatus coꝛpoꝛis licꝫ
non rescindatur per actionem ꝙ metus
cau.rescinditur tamen per officium iudi
cis.⁊ sic facit ꝙ si uxoꝛ ꝓpter reuerentiā
patris uł mariti aliquid facit possit ꝑ of
ficium iudicis r̄scindi.ut.l.i.§.que one
rande.ff.quarum rerum act.non da.⁊ in
l.interpositas.C.de transactioni.⁊ in.l.
nec timoꝛem.ff.ꝙ metus cau.⁊ dicit ideꝫ
Bar.in.l.metum.ff.ꝙ metus cau.ꝙ me
tus infamie non rescinditur per actioneꝫ
ꝙ metus cau.ut dicta.l.metum.in pꝛin.
sed per officium iudicis ut.l.fi.§.si fene
ratoꝛ.ff.ꝙ metus cau. Et dicit Bal.in.l.
interpositas.C.de transactioni. cuius v̄
ba sunt quasi uerba Bar.ibidem. Quan
doqꝫ quis uult rescindere contractū me
tu factum ex edicto pꝛetoꝛis ꝙ metus cā.
⁊ tunc requiritur ille metus de quo loq̄
tur.l.interpositas.uidelicet moꝛtis uel
cruciatus coꝛpoꝛis.ut.l.metū.ff.ꝙ metꝰ
cau. Quandoqꝫ quis uult rescindere ex
sententia edicti ⁊ tunc sufficit si est metꝰ
in persona filij uel coniuncti licet non in
persona sua.ut.ff.ꝙ metus cau.l.isti q̇
dem.in fi.naꝫ nemo carnem suam reliq̇t
ut.l.ij.ff.si quis in ius uo.nō ie.⁊ ibi no.
Quandoqꝫ quis uult rescindere per offi
cium iudicis.⁊ tūc sufficit metus uerecū
die licet non cōtineat metum moꝛtis uel
coꝛpoꝛis cruciatum. Exemplum quidaꝫ
denudauit quandaꝫ mulierē dicens.aut
te mittam nudam extra domum aut pꝛo
mittas mihi.x.ut.l.fi.ff.ꝙ metus cau.
Quandoqꝫ infertur metus alicui futuri
euentus a natura ut medicus qui infirmi
tatem modicam facit magnam ⁊ pericu
losaꝫ ⁊ occasione huiusmodi cause extoꝛ
quet pꝛomissiones illicitas certe r̄scinde
tur officio iudicis.ut.l.medicus.ff.ꝺ ua
rijs ⁊ extraoꝛ.cogni. Quādoqꝫ infertur
ratōne maioꝛitatis ⁊ reuerentie.⁊ hoc fit
dupliciter. Nam quedam est maioꝛitas
absqꝫ publica utilitate ut maioꝛitas que
habetur a marito in uxoꝛem ⁊ a patrono
in libertum ⁊ hoc rescinditur per officiū
iudicis.ut.l.i.§.que honerande.alle.qꝺ
nō.quia si uxor facit aliquid pꝛopter mi
nas mariti tunc rescinditur per officium
iudicis. Quādoqꝫ fit aliquid propt̄ me
tum officialis seu potestatis ⁊ tūc rescin
ditur per.l.penul.C.ꝙ metus cau.⁊ no.
in glo.secundum Bar.adde ad illud qꝺ
fit pꝛopter nimiam reuerentiam rescindi
tur ac si fieret per metum.ut no.in dicto
§.que honerande.alle.ar.l.fi.ff.de fur.

Item adde ꝙ ubi non timetur moꝛs seu
quasi sed timet̄ graue damnum in rebus
pꝛopꝛijs ꝙ iste metus est legitimus ita
ꝙ officio iudicis consulitur.ar.C.de re
uocan.dona.l.fi.scdm Cy. Idem adde ꝙ
ideꝫ operatur pꝛobabilis suspitio toꝛmē
toꝛum qꝺ ipsoꝛum illatio.ut.ff.ꝙ fal.tu.
au.l.nouissime.⁊ ibi per Cy. Item.l.int̄
positas.alleg.dum equiparat moꝛtem ⁊
toꝛmenta est in ar.ꝙ sicut mulier graui
da nō potest occidi per iudicem.ita nec
toꝛmentari.de hoc no.ff.ꝺ penis.l.pꝛeg
nantes. Angelus auteꝫ in.l.interpositas
alleg.dicit idem quod Bal.per alia uer
ba tamen sed non ita plene. Terciū qꝺ
requiritur ꝙ actio ꝙ metus cau.compe
tat est ꝙ pꝛopter metum obligatio aliq̄
intercesserit uel res aliqua tradita sit.ff.
ꝙ metus cau.l.metum.§.sed ꝙ pꝛetoꝛ.
Item quartum ꝙ periculum sit instans
uel futurum ⁊ metus sit pꝛesens.ut.ff.ꝙ
metus causa.l.i.⁊.l.metum. Quintum
est ꝙ metꝰ sit illatus ⁊ aliquid ad te suc
cessorem uniuersalem uel rei singular ꝑ
uenit alioquin ⁊ si tu metum intulisti licꝫ
non peruenerit nihilominus teneris.ut
ff.ꝙ metus cau.l.metum.§.ex hoc edic
to.⁊.§.cum autem.⁊.l.sed ⁊ si partus.
⁊.l.ꝙ diximus.§.fi. Item et sextum est
necessarium ꝙ alius inferat metum ⁊.nō
ipse sibi.ut.ff.ꝙ metus cau.l.si mulier.
⁊ hec uera sunt in actione ꝙ metus cau.
directa ꝙ metus moꝛtis desideratur.ut
dictum est.nam uani timoꝛis nulla fit ex
timatio.ut.ff.de re iudica.l.si quis ab
alio.uerum in actione ꝙ metus cau.utili
non est necessarius metus moꝛtis sꝫ eque
similis puta si uolebas combure⁊ instru
mena statꝰ mei uolebas agere ⁊ noscere
filiam uel filium meum.⁊ hoc casu locū
habet actio utilis ꝙ metus cau.quia cō
coꝛdat sententia licet uerba deficiant.ff.
ꝙ me.cau.l.isti quidem. Item et septi
mum est necessarium.ad hoc ut actio ꝙ
me.cau.competat ut ille qui infert metū
sit potentioꝛ te alias non audieris nisi ꝓ
bares metum illatum esse.ff.ꝙ me.cau.
l.non est uerisimile. Item octauum ꝙ fu
erit in tali loco ꝙ potuit uires timere.si
autem in curia imperatoꝛis uel domini
pape dicat metum illatum non auditur
quia in comitatu imperatoꝛis uel pape
nil debuisti timere.ut.C.de hijs qui per
me.iudi.non appel. Et secundum eundē
Roffre.ibi metus qui caderet in constan
tissimum uirum est quia habebas ad gu
lam cultellum tuum.quia me posuisti in
carcerem.uel quia ligatum me tenebas
⁊ cottidie me uerberabas ⁊ male me tra
ctabas.

¶ Qualiter metus in iudicio deduci debeat.

Videndum est qualiter met' in iudicio debeat deduci. Et secundum Bal. in. l. interpositas. C. de trans acti. non sufficit allegare uel probare genus ubi requiritur specificata probatio unde non sufficit probare metuz in genere. sed debet probari species et qualitas metus. s. quod ex eo imminebat salutis periculum uel corporis cruciatum. est ar. ad rescindendum contractum usurarium quia non sufficit probare quod contrahens erat usurarius nisi probetur specificatio de illo contractu. Circa hoc uide dicta in clausula. rei non sic geste. dum fuit ibi dictum qualiter exceptio simulationis opponi debeat et quando aliquid dicatur factum metu cruciat' corporis uel tormentorum hoc relinquitur iudicis arbitrio coniecturandum ex circumstantijs probatis. ita dicit glo. in dicta. l. interpositas. in glo. que incipit iudicis arbitrio. quod est no. quia sepe allegatur quod confessio non ualet quia facta metu tormentoruz nec clare potest probari quia recurritur ad coniecturas ex quibus iudex habet arbitrari. et non sufficit probare quasdam uerisimiles multuz distantes ubi requiritur certa et clara probatio.

Superest ut subiungam' aliquos casus speciales in quibus negocium gestum est ipso iure nullum et non tenet Et primo datur regula secundum Hosti. in summa quod metus cau. §. pe. ubi sic dicit. ea que fiunt metu ualent ipso iure sed per exceptionem irritantur. ut in c. abbas. quod me. cau. et. l. metum. §. sed quod pretor. ff. quod me. cau. ratio est quia deprehenditur uoluntas cuiuis coacta. ff. quod me. cau. l. si mulier. §. si metu. xv. q. i. merito. Excipiuntur nouem casus in quibus non ualet ipso iure cuiuis iuramentum interueniat. Primus est in matrimonijs quia debent esse libera in contrahendo et distrahendo de sponsa. c. cum locum. et. c. ueniens. ubi pater compulit illum quem inuenit cum filia ut eaz adduceret in uxorem. quia ergo non excusat ibi metus nam mortis met' imminebat cum hoc casu liceat patri illum interficere. ff. de adulte. l. quod ait. quare ergo dicit in fine nisi metu coactus. etc. quia semper potuit cadere in constantem uiruz Sed dic quod secundum canones non licet interficere. xxxiij. q. ij. inter hec. uel in fauorem matrimonij. sic respondetur secundum Goffre. quod cuiuis liceat patri interficere non tamen semper interficit primo aliquociens pacto consentit. et ideo aut attemptauit interficere et sic metus potuit cadere in constantez uirum. aut non attemptauit et tunc matrimonium tenuit et hoc est quod distinguit. Secundus casus est in promissione dotis eadem ratione. ff. quod me. cau. l. si mulier. §. si dos. Tercius est in alienatione rei ecclesie. xv. q. vj. c. i. de iureiuran. c. ij. de rebus ec. non ali. c. presbiterorum. quia non potest uendi propria uoluntate nisi seruata solemnitate. Quartus in iurisdictione proroganda. ut in. c. si diligenti. de foro compe. Quintus in uoto. de uoto. c. licz et. c. i. quod me. cau. xv. q. i. non est. Sextus in auctoritate tutoris. ff. de aucto. tuto. l. fi. Septimus ubi quis facit testamentum per metum. de testa. l. qui testamentum. §. fi. Octauus in sententie pronunciatione xj. q. iiii. iniustum. Nonus in procuratoris constitutione. ar. c. accedens. de procurato. de quo etiam per Hosti. in. c. abbas quod me. cau. et ibi Jo. an. Et si quis inducitur dolo uel metu ad bene agendum uel operandum non rescinditur. in. c. pe. quod me. cau. ideo dicit idem Hosti. in summa in ti. de conuersi. coniug. §. et utrum. quod si quis dolo inductus fuit ut religionem intraret non potest religionem exire. ut in c. ueniens. et in. c. dudum. de conuers. coniug. Idem est si ex falsa causa. ut in. c. ex parte. lo. ij. de conuers. coniuga. quia dolus in spiritualibus non rescindit contractuz quod me. cau. c. pe. cum bonus sit. l. i. §. non fuit. ff. de dolo. secus in contractibus. c. dilecti. de contraben. empt. quia secundum eundem Hosti. licet ad bonuz non susceptum quis non debeat cogi. xl. dis. qui sincera. et. c. de iudeis. quia deus spernit coacta seruicia. unde apostulus ad corintheos. unusquisque det prout destinauerit in corde suo non ex tristicia aut ex necessitate hylarem enim datorem diligit de'. Itez est in eodez si ex necessitate euangelizauero non est mihi gloria. si autez hoc ago uolens mercedem habeo apud deuz. ad bonum iam susceptum quis cogendus est in c. disciplina. xlv. dis. contra omnia.

Ultimo uideamus an iuramentum ui uel metu extortum obliget Hosti. in summa in ti. quod metus cau. in. §. in hac autem. dicit quod tancledus dixit quod iuramentum ui uel metu extortum neminez obligat. ar. xxii. q. iiii. inter cetera. xxxi. q. ii. lotharius. xv. q. vi. c. i. Alanus dixit an habeat animum implendi et tunc obligatur. alias non. ut in. c. i. circa fi. de bali. Guil. nazo. dixit quod semper est obligatorium. xv. q. i. merito. c. ad aures quod me. cau. de iureiu. c. constitutus. si tamen uenit contra iuramentum ui uel metu prestitum iniungitur penitentia tanquam pro ueniali peccato ut in. c. uerum. de iureiu. quod potest dici

uerum si sit coactio absoluta puta qr ali
quis manus alicuius uiolenter ⁊ ipso no
lente ponit thus in manus eius ⁊ trahit
eum ad ydolũ ita ꝙ uelit nolit ponit th⁹
illud super archam idoli .l.dis. presbite
ros.i.q.i.constat.xxxij.q.v.quasi p totũ
xvj.q.i.c.i.Archi.de consecrat].dis.iiij.
eos.ff.ꝺ aucto.prestan.l.i. Si uero sit cõ
ditõnalis nõ excusat a tãto sed a toto qr
culpam siue penam attenuat. ꝙ me.cau.
c.sacris.talis enim coactõ dicitur metus
de qua dicitur ꝙ melius ẽ omnia mala
tollerare q̃ȝ malo cõsentire.xxxij.q.v.ita
ne. Si aũt cogatur ad id qꝺ nõ sit mor
tale puta renunciare rebus suis si põt ca
dere in constantem uirũ indistincte põt
uenire cõtra ꝭm quosdã .Sed refert utꝝ
iurauerit quis resignare tm̃ uel etiaȝ non
petere .si iurauerit tm̃ resignare illud ser
uanduȝ erit.sed tñ directe ipso beneficio
resignando põt rescriptum impetrare ⁊
ipsum repetere per actionem ꝙ me.cau.
que in rem datur licet personalis sit. sic
potest intelligi.c.abbas.⁊.c.ad audienti
am.ꝙ me.cau.Si uero iurauerit nõ repe
tere ⁊ iterũ sibi cõferatur recipere põt et
ex secunda receptione agere.de renun.c.
cum inter.p.gaifredi. Item ⁊ absolutus
per papã poterit petere ex prima consti
tutõne.sic potest intelligi.d.c.cum inter
⁊ de iureiu.c.si uero. ꝙ si iurauit non ue
nire contra iuramentũ. idest non petere
absolutionem adhuc põt ecclesie renun
tiare ⁊ ecclesia ad nunciationeȝ ipsius ip
sum absoluere motu proprio.xxxv.q.v.
consanguineos.de iureiu.c.quẽadmodũ
in fi.⁊ de desponsa.impu.ad dissoluẽdũ
⁊ de iureiu.c.ad nostrã.lo.ij.si uero iura
uit non denunciare non ualet.de iureiu.
c.quẽadmoduȝ. quod ẽ uerũ quo ad pe
nitentiam agendã. sed si is qui iurauit ñ
denunciare magis mouetur ȝelo rei recu
perande ad denunciationẽ faciendam q̃ȝ
ȝelo anime alias cũ proximi uidet̃ sanuȝ
esse consilium ꝙ nõ denunciet qr iam de
geraret ergo in hoc caũ amico eget .ꝭm
hoc intelligo ꝺ iureiu.c.i.⁊.c.debitores
si ergo omne sacramentũ tenendum nisi
urgeat in dispendium salutis eterne .naȝ
tale tenendũ non ẽ.xxxij.q.vii.c. omnes
causatõnes.⁊.xxii.q.iiii.si aliquid.xxxii.
q.v.ita ne.de iureiu.uerũ.quia iuramen
tum non est iniquitatis uinculũ .xxii.q.
iiii.inter cetera.Bal.in.l.ii.C.ꝙ me.cau.
dicit si per metum iuraui si postea soluo
dicor ꝭm glo.dicte.l.ii.spõte soluere .qr
non teneor seruare iuramentum de iur̃ ci
uili.sed de iure canonico ẽ secus quia im
minet metus periurii.⁊ ideo attento iur̃
canonico repeto ꝙ non spõte solui. pe.
dicit ꝙ etiã ꝺ iure ciuili repeto.nam qui
dam metuunt etiam inualidum iuramẽ
tum scꝺm pe.⁊ Cy.in alleg.l.que sub cõ
ditione.ff.de condi.insti. que nihil facit
loquitur in iuramento ualido. Et ex pre
dictis nota ꝙ quãdo in solutione põt ac
cedere alia causa q̃ȝ approbatio promissi
onis ꝙ non uidetur quis soluẽdo appro
bare promissionem.⁊ pro hoc dicit Bar.
ꝙ si ex forma statuti non potest opponi
exceptio metus uel doli contra instrumẽ
tum guarantigiatum ꝙ ille qui soluit nõ
dicitur approbare instrumentum sȝ uide
tur soluere ne capiatur ⁊ ideo solutum re
petit.ar.ꝺ iureiu.c.si debitores.ꝭm Bar.
Et ex hoc nota ꝙ licȝ statutum tollat ex
ceptõnes in se habentes equitatem natu
ralem tamen soluens potest repetere qꝺ
bene no. non quia tutus exceptione sed
quia tut⁹ naturali equitate. ⁊ an.l.ij. C.
ꝙ me.cau.habeat locum in contractibus
qui sunt ipo iure nulli propter metũ.dic
ut in.c.i.ꝙ me.cau. Cy.autem in.l.i.C.
ꝙ me.cau.dicit promisi per metum ⁊ iu
raui demum solui de iure canonico repe
to.secus de iure ciuili quia iuramentum
remittitur ideo ⁊c. scꝺm glo. pe.contra
quia multi sunt timẽtes iuramentũ adeo
ꝙ mirabile est ⁊ tunc repetitioni locus ẽ
etiam de iure nostro .ar.ff.de alie. iudi.
mutã.cã fa.l.item si res.Ja. de bru.in al
le.l.ii.dicit itẽ quero an si per metũ iura
ui soluere ⁊ sponte solui an possim repe
tere .glo.dicit ⁊ bene ꝙ de iure ciuili nõ
repeto.de iure canonico sic . ⁊ ẽ ratio q̇a
ius ciuile tollit ⁊ remittit hoc sacramen
tũ.ut in auten.sacramenta.C. si aduers⁹
uen.⁊.l.fi.ff.qui satis.co.⁊ iꝺ cum nullus
metus periurii immineat sponte soluẽdo
non repetit .sed de iure canonico non re
mittitur sacramentum ideo imminet me
tus periurii ⁊ infamie.ut.l.sanximus.de
iureiu.⁊.l.isti quidẽ.ff.ꝙ me.cã. de iure
ergo ciuili nõ imminet metus aliquis .⁊
ideo nõ repetit.sed de iure canonico im
minet ideo repetitur . Dicebat dñs Rap.
fulg.in.l.ii.C.ꝙ me.cã.attẽdite iudicio
meo allegationes facte in eadẽ.l.ii.cõtra
placẽ.per glo.neqȝ iuri ciuili neqȝ iuri ca
nonico uidentur posse perstringere.nam
l.i.C.si aduer.uen.loquitur de iuramen
to non extorto per uim. nec etiaȝ.c.debi
tores. quia loquitur de iuramento qꝺ ñ
erat extortum per uim. nos aũt loq̇mur
de iuramento per uim extorto. ꝑ senten
tia tñ glo. melius uidetur auten.sac̃men
ta puberum.si aduer.uen.Jure aũt cano
nico plus dubium ẽ ⁊ nisi fallor glo.i.c.
abbas.de iureiur].uidetur sentire ꝙ iura
mentum teneat ipso iure sed debeat peti

absolutio a superiore ⁊ si hec essent vba sententie tunc bene sequeretur ꝙ si solueret posset repetere. pe. autē hic noua cōsideratione etiā de iure ciuili concedit r̃petitōnem dicens ꝙ aliqui sunt ita timidi ⁊ nimis reuerentie ꝙ iuramentū etiaʒ quod nō tenentur seruare nolūt contemnere. ut. l. que sub cōditione. in pn̄. de cōdi. insti. ⁊. l. item si res. §. i. de alie. iudi. mu. cā fa. ⁊ hanc sententiā debemus tenere ea ratione qꝛ in re obscura potius ē fauendū repetitioni. l. non debet. §. in re obscura. ff. de reg. iu. Bar. aūt in. l. ij. allega. dicit ꝙ si iuraui per metum. x. dare ⁊ postea soluo de iure ciuili non possum r̃petere ſm glo. in. d. l. ij. C. ꝙ me. cā. ď iure canonico ꝫ. quia uideor soluere metu periurij ⁊ repetam. extra de iureiu. c. ad aures. ⁊ in hijs standū est iuri canonico. Ex quo nota ꝙ ubicunqꝫ in solutōne potest subesse alia cā ꝙꝫ approbatio pme ꝓmissionis quis nō presumitur illā approbare qm̄ uideor soluere metu periurij nō ut approbem promissionē primā sʒ ut nō sim periurus. ⁊ per hoc dicit ibi Bar. ꝙ in tussia in ciuitatib⁹ ubi sunt statuta ꝙ cōtra instrumenta non possit opponi exceptio doli uel metus. ꝙ soluens non uideť primā promissionē approbare sed uidetur soluere ne capiať ⁊ poterit repetere. facit ad predicta qḋ dixit Bar. in. l. i. §. i. ff. ꝙ ui aut clam. Inno. in. c. ad aures ꝙ me. cau. dicit ꝙ est distinguēdū inter iuramentū quod sui natura ē malū ⁊ turpiter prestitū. ⁊ istud nō obligat. ut no. per ipsum Inno. in. c. uenerabilem. extra de elect. Et illud quod non ē malum de natura sui, sed turpiter prestituʒ tm̄. i. dolo uel metu extortum ⁊ tale obligat. ⁊ dicimus dicit ibi Inno. ꝙ iuramentū metu extortum super rebus suis non repetēdis obligatorium ē ꝗtum ad hoc quia debʒ illud seruare quousqꝫ absoluatur per episcopū sed absolui debet ⁊ postea petere ⁊ sic loquitur. c. si uero. ⁊. c. uerū. de iure iu. ⁊ cognoscet epūs anteqꝫ absoluet an fuerit metus qui cadat in constantē uirū ⁊ caueat iudex ꝗtum pōt ne directe ueniat contra sacramentū. sed si iurauit soluere usuras soluat ⁊ postea repetat. ⁊ si iurauit non repetere possʒ iudex compellere receptorem ad restituenduʒ. de iureiuran. c. ad nostraʒ. posset etiā denunciare ad penitentiā ⁊ si iurasset non denunciaŕ non debet seruare quia ē contra. l. euāgelicaʒ. ij. q. i. c. si peccauerit. ⁊ quousqꝫ aute aliter prouidere posset eo modo tempus non ueniat ad absolutionē a iuramēto ꝗuis contra ius non reputetur si alijs uijs obmissis absoluat. Hosti. i summa in. §. habet aūt. dicit ꝙ si quis obsidʒ castrū meuʒ ⁊ ego uideo ꝙ nullatenus possum euadere castrum meum reddo ita ꝙ cum familia ⁊ armis exire possum credo dicit Hosti. edictum ꝙ me. cau. fore locū ⁊ hoc nimis ď facto contingit. ⁊ plerūqꝫ discreti dubitant ꝗ actō competit sʒ planum est ꝙ hec actio ꝙ me. cau. ff. ꝙ me. cau. l. metuʒ. i. Rn̄so. ibi aliter atqꝫ ⁊c̃. Interdictum enim unde ui locuʒ sibi nō uēdicat in hoc casu. ut expresse legiť. ff. de ui ⁊ ui ar. l. si rerūʒ. Et si quis in captiuitate detentus aliquid promittat uel fideiussores det exceptionem habet aduers⁹ petentem ⁊ actionem ut liberetur ipse ⁊ fideiussor. ff. ꝙ me. cau. l. metum. §. sʒ ꝙ pretor. ⁊ actio ꝙ me. cau. que est in rem scripta. ut insti. de acti. §. preterea. ff. ꝙ me. cau. l. si cum exceptione. §. in hac. cōpetit contra quemlibet possidentē ꝗuis metum non intulerat. uide ibi plene per ipsum Hosti. ⁊ uide. s̄. ibi restat que sūt necessaria. Ultimo Bal. in usibus feu. in ti. de pa. iura. firma. §. item sacramenta x. col. in pn̄. sic dicit. nota ꝙ iuramentuʒ per metum interpositum est ipso iuŕ nullum etiam si contractus principalis non esset ipso iure nullus sed ueniret rescindēdus per actioneʒ ꝙ me. cau. ⁊ subdit idē Bal. in alleg. §. item sacramenta. in fi. dicens. Quero quare stipulatio facta ꝑ metum ualet mero iure. ⁊ iuramentū factū per metum ē ipso iure nullum mero iure glo. no. in alleg. §. Rn̄det ꝙ ratio ē quia debilius est stipulatio ꝗꝫ iuramentū. Lu dic dicit Bal. melius ꝙ ratio est natura iuramenti quia est istius nature quia nō debet esse uinculum iniquitatis eo quia deus qui est ibi presens non assistit sʒ resistit peccato Bal. Lu adde ꝙ istam ratōnem ponit Archi. in. c. ꝗuis. extra ď pac. Et inter alia dicit ꝙ ubi prestatur tale iuramentum. s. per uim extortum debet prius absolutio peti anteqꝫ faciat contra. ⁊ istud dicit tuti⁹ tenere.

Clausula. Renūciauit omnib⁹ bonis paternis et maternis. ⁊c̃. Quia in ista materia seu clausula tractabať de materia renunciationis que lata et utilis ac cottidiana est. ideo in primis ē uidendum quid sit renunciatio. ⁊ dicit Hosti. in summa in ti. de renunti. in. §. i. ꝙ renunciatio ē proprij iuris spontanea refutatō. Alieno enim iuri renunciari nō potest. C. res inter ali. acta. per totum. ⁊ pactum inter certas personas uel sup certa re habitum aliis nō nocet. C. de iudi. l. licet. ff. de pactis. l. si unus. §. pacta. et de transact. c. ueniens. §. fi.

¶ Quibus iurib⁹ renunciari possit Rica

Videamus q̃bus iuribus r̃nũciari possit. ⁊.glo.magistra.i auten.ut sine probi.matres.coll.vij.sic dicit sed nunquid semper cuilibꝫ iuri renũciari potest plene dicas. ꝙ aut est ius publicum auctoritatis ⁊ utilitatis ut quia ius fisci uel alia publica utilitas uertitur ⁊ tunc renũciari non pōt.C.sine censu uel reli.l.i.⁊.ij.⁊.ff.de pactis.l.ius publicum.⁊.l.inter. aũt auctoritatis tm̃ non tñ utilitatis.nam ⁊ hoc dicit' publicum.ut insti.ꝺ excusa.tu.§.i.tũc aut statutum factũ ē in utilitatem renunciantis aut cōis. primo casu pōt renunciari siue sit priuilegiuꝫ siue ius ex aliquo cōtractu uel pacto.ut.ff.de pact.⁊ transact.⁊ ꝺ acceptil.⁊ de nouat. hic excipe casus illos quos nōui ſm Jo.C.ꝺ pac.l.pe. Si uero cōi utilitati.i.publica ⁊ renunciantis et cui renunciatur ⁊ tunc non licet.C.de iuramen.calũ.l.ij.§.sed q².⁊.ff.de postu.l.quos prohibet.ff.de adminis.tuto.l.q̇dam decedens.⁊.ff.de oper.lib.l. cerdonem.⁊.ff.de pac.l.iurisgentiũ.§. si pacificar. Et per hoc puto ꝙ hoc pactum nō tenet quod faciũt creditores ꝙ debitor non ualet probare solutionẽ nisi ꝑ scripturam cum sit cōis utilitas testificãdi.ut in auten.de testi.in p̄n. ⁊ nō debet angustari.ut.C.de heret.l.qm̃.i fi. ꝓmo debꝫ impinguari.C.de rebus credi.l.generaliter.in p̄n.nec ad unã speciẽ probationis iudex debet animum alligare.ff.de testi.l.licet.§.que argumenta.Si uero renuncietur iuri cōmuni qꝺ non est in fauorẽ nec est ibi publica utilitas pōt renunciari.ut no.ff.de pac.l.ius publicum.sꝫ etiã uidetur ꝙ etiam si sit cōis utilitas uidet' in iure ꝙ possit renũciari.ff. de ferijs.l.i.Ideo distinguunt alij.Aut ius consistit in probatione uel precepto ⁊ tunc renunciari non pōt.aut in promissione .⁊ tunc pōt.Alij sic ꝙ aut est generale ⁊ tũc licet aut speciale ⁊ tunc si odio non licet ut in macedoniano.si uero in fauorem ⁊ tunc licꝫ.ff.ad uel.l.fi.§.pe.primam approbo nec ob.dicta.l.i.de ferijs. quia tacite fuit ibi renunciatum ꝙ licet ubi etiã alias non licet expressum.ff.ꝺ procura.l.fi.§.ueterani.uel dic ꝙ principaliter in laborantium utilitatẽ dantur ille ferie.ut patet in.l.i.de feriis.in p̄n.ibi quia occupati ⁊c. Casus uero in quibus non pōt renunciari etiam ubi uertitur utilitas r̃nũciantis quos ponit glo.ſm Jo. ponunt' per glo.ut est dictũ in.l.pe.C. de pactis cuius v̄ba glo.sunt hec. Prim⁹.ff.ꝺ pactis dotal.l.de die.sed ibi speciale. ut ar.ff.so.ma.l.i.Secũdus.ff.so.ma.l.alia.§.eleganter.sed ibi quia contra bonos mores.Tercius.ff.de postu.l. quos prohibꝫ sed ibi propter honorem pretoris. ut in eo.ti.l.fi.uel ut puniantur probibiti.ff.ad.l.acquil.l.ita uulneratus.§. si quis.Quartus.ff. de procura.l.filius.§. ueterani.sed ibi propter publicam utilitatẽ C.loca.l.milites. Quintus de iuramen.calũ.l.ii.§.sed quia. sed ibi reddit' ratō Sextus de libe.cau.l.nec si uolens. sꝫ ibi non sunt uerba pacti ut diximus.⁊.C.ꝺ iuris ⁊ fac.igno.l.cum testamentũ.Item ff.de usuf.l.sed ⁊ si quid. in fi.⁊ expone ut ibi.Item alius.C. de pac. pigno.l.fi.sed ibi speciale ne creditores nimiũ extendant suam auariciam.Item.ff.si q̇s cau.l.sed ⁊ si quis.§.quesitum.sed ibi tenet speciale pactũ ⁊ ideo non est contra.Itẽ C.de questi.l.seruos.sed ibi non fuit pactum.sed est aliud.ff. de pac.l.si un⁹.§.pacta. sed ibidem ponitur ratio solutionis.Item cōtra.C.de inoffi.testa.l. si qñ §.illud.⁊ de col.l.si pactum. sed ibi illō quia contra bonos mores.Item.ff.ꝺ pactis.l.ius agnationis.sed ibi ē ius naturale.Item.C.de pa.po.l.abdicatō. sed ibi non fuit pactum. Item.ff.de transact.l.cum hii.in p̄n.solutio.ibi speciale. Item ff.de pigno.act.l.iiii.in fi.sed ibi speciale Item ꝺ aduoca.diuer.iudi.l.ne quis.solutio ut ibi. Item.ff. de lib.cau.l.i.ii.et iii.sed ibi non tantum renunciantis sed etiam mei causa est.ut in eo.ti.l.cuꝫ precario.⁊.l.iiii. Item.ff.de precario.l. ꝑcario. sed ibi non fecit pactum de nō petẽdo tunc enim teneret sed concessit ad id tempus ⁊ etiam interim mutat uoluntatem ⁊c.cum unum speciale pro eo cui cōcedit' inducatur sed ne teneat' nisi ꝺ dolo ⁊ lata culpa.⁊ hoc ꝯ eũ inducit'.ff.de iureiu.l.eũ qui. ⁊ ex qui.cau.manu. licet l.i.⁊ de ꝑca.l.q̃situ.§.eũ.ſm Jo .Itẽ.ff.cōi diui.l.hoc iudicio. Hosti.aũt in summa in ti.de renun.in.§.que p̄nt renunciari.dicit ꝙ iura scripta ⁊ non scripta possunt renunciari. Et dicit ꝙ ius publicuꝫ auctoritatis largo modo dicit' quodlibꝫ ius in scriptis redactũ q² a publicis ꝑsonis introductũ .puta principibus factis uel consiliis . sic etiã dici potest publicũ ius quelibet constitutio municipalis uel episcopalis.insti.de iure natu.gen.⁊ ciuili.§.iii.⁊ iiii.⁊ de maiori.⁊ obe.c. ꝙ super hiis.Item quodlibet ius utilitatis publicum est largo modo. naꝫ publice utilitati expedit ne quis male utatur re sua. insti.ꝺ hiis q̇ sunt sui ul' ali.iu.§.dñorum Item largo modo publice interest ꝙ qꝺlibet obseruetur ⁊ ideo iudices constituuntur . quia parum esset iura condere ⁊ habere in ciuitate nisi esset q̇ ꝑ ipsum ius redderet ⁊ seruaret.ff.de origi.iuris.l.ii.§.post originem.Sed ius publicum specialiter ⁊ proprie dicitur illud quod consistit in sacris ⁊ sacerdotibus .ff. de

iusti. ꝛ iu. l. i. ꝛ. i. dis. ius publicum. qḋ et specialiter diuinum dicitur. de iureiu. c. nimis. Et si uis scire cui iuri renunciari possit sic distingue. ius publicum. aliud diuinum. aliud humanum. Jus publicuꝫ diuinuꝫ subdiuiditur. aliud reale siue tē porale. aliud spirituale. aliud collegiatuꝫ aliud personale. aliud statum publicum respiciens. Jus publicum diuinum reale aliud concessum ecclesijs ne ipsarum res alienentur nisi in casu concesso ꝛ modo debito ꝛ huic renunciari non potest etiā per iuramentum. ḋ iureiu. c. sicut nostris xxv. q. ix. c. ꝙ quis commisit. aliud con sistit in hoc ut immunitas ecclesie seruet̃ nec huic renunciari potest etiam per epi scopum. de immuni. eccle. c. non minus. ꝛ. c. aduersus. ꝛ xvij. q. iiij. per totum. ali ud in hoc ut debitus status ecclesie gene ralis non immutetur nec huic renunciari potest. xxv. q. ij. c. i. ꝛ. ij. ꝛ. c. sequentibus Jus uero publicum diuinum spirituale aut consistit in diuino cultu puta ferijs ĩ ductis in honorem dei ꝛ huic renunciari non potest. ff. de arbi. l. si feriatis. de fe rijs. c. fi. Et ne de relictis ad pias causas aliquid deducatur. de testa. c. fi. aut con sistit in diuinis preceptis ꝛ huic etiā con suetudo non obstat. ḋ consuetu. c. fi. nec etiam aliqua constitutio. de prescript. c. fi. aut consistit in consilijs generalibus ꝛ prouincialibus ꝛ preceptis uel prohibiti onibus periculum animarum tangētib⁹ ꝛ huic non renunciatur. xx. q. i. sūt quidā xv. dis. sicut. de transact. c. fi. de in integ. resti. c. causa. ℣. fi. de re iudi. c. lator. c. te nor. ꝛ. c. consanguinei. ꝛ de excep. excepti one. Jus uero publicum diuinum colle giatū. aliud cōmune. i. uniuerso collegio clericali generali ecclesie indultuꝫ ꝛ huic etiam per iuramentum renunciari nō po test expressim. de foro compe. c. si dilīgē ti. de senten. excōmu. c. cōtingit. lo. i. licet per contrarium actuꝫ aliquādo cōsortio clericali ꝛ priuilegio per consequens pri uet se clericus. de priuileg. c. ex parte. de senten. excō. c. perpendimus. ꝛ. c. in audi entia. ꝛ. c. contingit. lo. ij. licet enim epus in preiudicium persone quod contra col legium ꝛ in preiudiciū collegij egit ratifi care possit ut in quo deliquit puniat̃. ut in. c. ꝙ in dubiis. de renunci. ꝛ sic intelli guntur consilia xi. q. i. placuit. ꝛ. c. in oli ta quorum tenor ponitur de foro cōpe. c. si deligenti. Aliud est singulare ut sin gulari ecclesie uel collegio concessum. et huic aliquando expressim aliquādo per contrarium actum. aliquando spacio. x. annorum. aliquando. xxx. renunciant. ut no. idem Hosti. in summa in ti. de consti tu. ℣. quando constitutio. in distinctōne que incipit. cum priuilegium. Jus uero diuinum publicum personale. aliud ob honorem uel utilitatem dignitatis cui a persona dignitatem tenentem qtūs pso nam tangit renunciari potest sed supior uel ad querelam illorum quorum als in terest uel ex officio restituit. de insti. c. cū uenissent. in fi. de arbi. cum tempore. ali ud ob personas singulares ꝛ huic indisti cte renunciatur. de ℞ptis. nonnulli. ḋ fo ro compe. dilecti. de regulari. ad nostraꝫ ꝛ. c. statuimus. de crimi. fal. c. i. de electi. ꝙ sicut. ℣. sin autem. ꝛ. c. ne pro defectu ℣. fi. Aliud ob personam singularem cui personaliter indulgetur ꝛ huic multofor tius renunciari potest quia nec personaꝫ egreditur. de conces. preben. c. constitut⁹ vij. q. i. petisti. insti. de iure natu. ℣. sꝫ ꝙ principi. ṽ. plane. Jus autem publicum diuinum publicum statum respiciens est ꝙ persona ydonea eligatur ꝛ ꝙ forma s̃ uetur ꝛ ꝙ episcopi testamenta exequant̃ ꝛ sy. quibus bene renunciari non potest. ut patet de elec. c. cum in cunctis. ꝛ. c. ne pro defectu. i. ℞nso. ꝛ. c. quia propt̃. de testamen. c. tua. Jus uero humanuꝫ pub licum. aliud publicum utilitate ꝛ auctori tate ut fiscale. ꝛ huic non renunciat̃. ff. de pact. l. ius publicuꝫ. ꝛ. l. inter debito rem. ff. de iure immuni. l. semper. ℣. con ductorem. Jdem in omnibus hiis in qui bus iudex ex officio proprio motu proce dit de quibus dicit Hosti. in summa in ti. de offi. iudi. ℣. utrū desideret. ꝛ ut ma leficia non remaneant impunita. ff. ad. l. acquil. l. ita uulneratus. de senten. excō. c. ut fame. hoc saluo quia incẽtum tāgit priuatam utilitatem renūciari potest. ff. de pac. l. iurisgentiuꝫ. ℣. si paciscar. ideo pacisci possum ne furti iā commissi agaꝫ non tamen furti. ut. ff. de pac. l. itē si un⁹ ℣. pacta. de iureiu. l. quēadmodum. ℣. il lud autem. Jtem dicitur ius humanum publicuꝫ auctoritate ꝛ utilitate ꝛc̃. ut or do iudiciarius seruetur sicut ꝙ libell⁹ of feretur lis contestetur ꝛ sentētia in scrip tis feratur ꝛ ius reddatur ꝛ ut leges pub licum statum respicientes seruent̃. ff. de le. i. l. nemo. de testam̃. requisisti. ꝛ. c. tua ergo lite non contestata non potest dari diffinitiua sententia cꝫtumcunqꝫ renunci etur licet possit dari mandamentum uel compositio fieri. de hoc no. per Hosti. in ti. de libel obla. ℣. ultra libellus. ꝛ de li tis contes. ℣. que sit ratio. ꝛ. ℣. quid sit effectus. Aliud publicum auctoritate sꝫ utilitate priuatum. ꝛ hoc aut ē inductuꝫ ob cōmunem utilitatem et huic renunci ari nō potest expressim licet tacite possit C. de iuramen. calū. l. ij. ℣. sed quia uere mur. in hoc etiam iure tenet renunciatio si iuramento firmetur. de iureiu. c. cū cō tingat. C. si aduer. uen. autē. sacramenta

puberum. Aut est inductum propter pri
uatam utilitatem . ⁊ tunc si fauorabile et
propriũ est renunciari potest. ut. C. quã
do mulier tutel. offi. fungi põt. autẽ. ma
tri ⁊ auie. C. de pac. l. si quis in conscribẽ
do. nam tempore illius. l. illud priuilegi
um talis nature erat . licet hodie sec⁹ sit
per constitutionem imperialem que inci
pit sed hodie sanxit noua constitutio ⁊c̃
Si ẽ fauorabile ⁊ cõmune qtũs tangit re
nunciantem tenet qtũs tangit aliam non
tenet. ff. de serui. rusti. predi. l. per fundũ
iõ si uasallus renunciat foro domini ñ p̃
iudicat dño. de arbi. cum tempoř. ȯ offi
ci. deleg. c. significantibus. de iudic. cete
rum. de foro compe. ex transmissa. ⁊. c. se
quenti. ⁊. c. significasti. aut ẽ odiosũ sicut
macedonianum ⁊ huic renunciari nõ po
test. ut tractatur de condi. indebi. l. q̇ ex
ceptionem. ff. ad macedo. l. sed ⁊ si pat.
§. fi. fallit autem hoc in tutelari munere
quod ẽ publicum auctoritate. insti. de ex
cusa. tu. i. Rñso. ff. de mune ⁊ hono. l. i. et
l. munerum. de uer. sig. l. pupillus. §. mu
nus. sed non ẽ publicum utilitate . et sic i
tellige de excusa. tuto. l. athlete. §. tutela
pmo ẽ utilitate priuatuȝ ne pupilli incur
rant detrimentum rerum suarũ. insti. de
tutel. §. cum autem. ⁊. §. sequenti. et de
aucto. tu. i. Rñso. ⁊ de satisda. tu. i. Rñso
⁊ tamen huic renunciari non põt. quia
inuitus datur tutor cum sit munus pub
licum. C. de decuri. l. nullus. li. x. ⁊ inuito
datur. ff. de tutelis. l. ij. tamen. l. alle. ath
lete non dicit quin sit munus publicum
pmo ꝙ non ẽ munus reipublice . ⁊ ut nõ
possit renũciari fragilitati etatis facit. ff.
de mino. l. i. huic quod. s̃. dictũ ẽ ꝙ cleri
cus non põt renunciare suo priuilegio cõ
cordat de foro compe. c. significasti. Sed
cõtra . quia si uoluntarius respõderet co
ram non suo iudice tacite renunciare ui
detur. iij. q. vj. pulsatus. põt aũt intelli
gi illud. c. qñ clericus citatur auctoritate
secundi Rpti infra annũ ⁊ dolose tacet p̃
mum rescriptũ impetratũ. de Rptis. c. ex
parte. §. i. Dic ergo ꝙ si clericus coram
layco responderet ⁊ causa ciuilis sit p̱ cõ
uicto habetur etiã si pro ipso sentẽtia fe
ratur alioquin locũ suum ãmittit ⁊ si nõ
habet locum forte poterit excõmunicari
ar. c. tue. ut lite non con. ⁊. c. qm̃. §. fi. et
de dolo ⁊ contu. c. fineȝ. In criminali ue
ro locum suũ amittit ⁊ si nõ habet locuȝ
puto dicit Hosti . possit alias extra ordi
nem puniri . ar. i p̱xime dictis concordã
tijs. Et sic patet ꝙ tacite renunciari põt
q̃stum ad damnũ suum. xj. q. i. placuit. sȝ
certe multomagis puniendus ẽ ⁊ si exp̃s
sim consenserit ⁊ postea respõderit . Si
uero inuitus tractus sit sententia contra
eum lata non tenet . sic intelligitur de iu

dic. c. at si clerici. ⁊. c. cum non ab homi
ne. sed qui eum uocauit ⁊ cogi fecit cãm
admittere debet intelligas per sententiã
⁊ excõmunicari debet . ⁊ iudex ab officio
iudicandi priuandus est. xj. q. i. inolita.
de foro compe. c. si diligenti. Et puto di
cit Hosti. ꝙ sola uocatiõe ex quo ego cle
ricus tractus ero hanc penam aduersari⁹
pacietur. xj. q. i. placuit. de exces. prelat.
c. grauem. C. de transact. l. si quis maior
C. de iurisdict. om. iu. l. in criminali. Iu
dex uero non pacietur dictam penam ni
si iudicauerit . sed forte iure citandi p̃ua
ri potest ut priuatur in eo in quo deliq̇t
de translati. epi. q̃to. de tempo. ordi. lit
teras. ⁊. c. sequenti. uel forte circa lit] cõ
testa. locus erit penitentie . ar. ff. de i ius
uo. l. q̃uis. ff. rem ra. ha. l. amplius. Alij
dicunt ꝙ usqȝ ad sententiam. ar. ff. de in
offi. testa. l. papinianus. §. meminisse. C.
de hijs qui. ut indig. l. alia. Sed si certo
loco promittat clericus quid soluturum
se tacite uidetur renũciare priuilegio suo
ar. c. dilecta. de foro compe. Idem ẽ in re
conuentione scḋm eundem Hosti. in sũ
ma de mutuis peti. in. §. ⁊ quando. ṽ. sȝ
nunquid . idem uero Hosti. in ti. de foro
compe. in. §. liquet. ṽ. sed nunquid cleri
cus. dicit uidetur ꝙ clericus non possit r̃
nunciare p̃uilegio suo quia iuri publico
pactis priuatorum non derogatur. ff. de
pac. l. ius publicum. ⁊. l. inter debitorem
⁊ de reg. iu. l. neqȝ pignus. §. priuatoruȝ
de arbi. c. cũ tempore. de senten . excõ. c.
contingit. ff. de admini. tu. l. quidam de
cedens. de leg. i. l. nemo. de testa. requisi
sti. ff. ad. l. fal. l. ꝙ de bonis. §. i. C. de cõ
di. inser. l. ii. x. q. i. sicut quidam. C. de iu
ramen. calũ. l. ii. §. sed quia. ff. de postu.
l. quos prohibet. §. de aduo. diuer. iud.
l. ne quis de corpore togatorum. ⁊ est ex
pressius. de foro compe. c. si diligenti. Sȝ
contra. ff. de pac. l. pacisci. ff. a qui. ap. ñ
licet. l. i. §. i. de tempo. appel. l. fi. in fi. ff.
de feriis. l. i. ff. de mino. l. iudex. de regu
lari. ad apostolicam statuimus. de crimi
ne fal. c. fi. de priuile. c. si de terra accedẽ
tibus. pro et contra. ff. de feriis. c. fi. Et
est expressum ꝙ renunciatio tenet. C. de
pac. l. si quis in conscribendo. de uita et
honesta. cleri. c. fi. de cleri. coniug. c. ex p
te. de priuileg. ex parte. de senten excõ. c.
contingit in audientia. iij. q. vi. pulsatus
ii. q. vii. uos. Sup hoc sunt diuerse opi
niones. magistri dicunt ꝙ contraria cor
riguntur ꝙ nunq̃ȝ potest renunciari p̃ui
legio suo etiam de consensu. ut in. c. signi
ficasti. de foro compe. quia non est suuȝ
sed commune. ut dicit decretal. si diligen
ti. Docto. magne opi. dixerunt ꝙ legi ste
tur in suo foro. decretali in suo. sed hoc
non ualet cum clericus non possit layco

renunciare priuilegio ordinis clericalis.
Ego dico dicit Hosti. ꝙ scḋm tempus il
lius. l. si quis in conscribendo. laicis licu
it iudicare clericos. nec habebant clerici
priuilegium nisi hoc solum ꝙ poterāt eli
gere utrum conuenirentur sub episcopo
uel sub preside prouincie. ut patet. C. de
epi. ⁊ cleri. l. cum clericis. ⁊. l. omnes. ⁊. l.
iubemus. §. fi. unde tūc tali electōni po
terant renunciare que electio in fauorem
suum tantum fuit data. Iustinianus ṽo
hoc priuilegium augmentauit quia dixit
ꝙ in causa pecuniaria prius conueniatur
coram episcopo. ut in auten. ut cle. apud
proprios ep̄os. col. vj. posita. C. de epis.
⁊ cle. clericus. sed in criminalibus dixit
ꝙ cognoscet ciuilis iudex. ⁊ scḋm illḋ tē
pus dicas ꝙ renunciare poterat in foro
ciuili quia adhuc nō indulgebatur colle
gio sed clericis. tamen hodie sanxit noua
constitutio frederici ut nullus ecclesiasti
cam personam in criminali uel ciuili ad
iudicem secularem trahere presumat con
tra constitutionem imperialem ⁊ canoni
cas sanxiones. alꝰ actor a iure suo cadat
nec teneat iudiciū iudex ab officio iudi
candi priuetur. Si quis autem ecclesiasti
cis personis iusticiam denegare presūpse
rit tercio requisitus iurisdictionem amit
tat ut in constitutione frederici hac edi
ctali. approbat ergo fredḋ. q̄tum ad ptez
istā canonicas sanxiones. xj. q. i. inolita.
⁊. c. placuit. ⁊. c. si diligenti. ergo i utroq̄
foro hodie seruari debent nec corrigit. l.
si quis in conscribendo. quia illo tempo
re priuilegium singulare erat ⁊ ideo ei re
nunciari poterat. ff. de edil. edic. l. queri
tur. §. si uenditor. ⁊ subdit idem Hosti.
in eo. ti. in summa. in. §. illud scias. §. sꝫ
nunquid hoc casu. ubi dicit. sed nūquid
si clericus coram iudice layco sententiam
contrariam reportet pōt eam habere ra
tam ep̄us in suum preiudicium nō uidetᷣ
quia initium spectandum est. de elect. c.
dudum. de contrahen. empt. c. cum dile
cti. ⁊ respectu inicij nulla est quia lata est
a non suo iudice. ergo quod ab inicio nō
ualet ⁊c̄. de elect. c. audistis. de reg. iu. ꝙ
ab inicio. Item prelatus similis ē tutori
ut in auten. de ecclesi. titu. §. pe. ⁊ fi. col.
ix. sed tutor contractum precedentem nō
pōt ratificare. insti. de aucto. tu. §. tutor
Credo contra dicit Hosti. ubi. s̄. ar. c. ꝙ
in dubijs. de renunc̄. de offi. dele. c. cum
olim abbas. de hijs que fiunt a prelato.
c. cum nos. de donat̄. c. pastoralis. ff. de
arbi. l. litigatores. ⁊ de iudic. licet. Et lay
cus in iudicem non suum non potest in
spiritualibus puta matrimonijs usuris ⁊
similia sine consensu proprij episcopi cō
sentire. ar. c. cum apostolica. de rebus ec.
non ali. de parrochijs. nullus. de iurepa.
nullus. de peniten. ⁊ remis. c. omnes. ⁊. c.
ne pro dilatione. Item episcopus me in
uito nō potest me submittere alicui tāq̄
ordinario. ut patet in dicto. c. significasti
ubi utriusq̄ consensus requiritur. ⁊ ē ra
tio. ut. j. de prescript. cum non liceat. ⁊ ↄ
hijs que fiunt a prelato. c. q̄to. ⁊ sequen
ti. potest tamen ipse delegare causam
ad non pertinentem etiam me inuito dū
modo non sit psona suspecta. de foro cō
pe. c. i. ⁊. iiij. de appel. c. cum speciali. de
offi. deleg. c. cum super questionum. §.
uerum. ⁊. §. intentionis ⁊ hoc si ordinari
us recusatur tanq̄ suspectus. ut dicūt iu
ra inducta. idem si non recusatur. ↄ foro
compet. c. i. delegabit autem ordinarius
recusatus nisi proximus superior sit pre
sens. ⁊ de consuetudine recurratur ad eū
uel de iure communi ad papam. de foro
competen. licet. ij. q. vj. q̄uis. ⁊. c. sequē
ti. uel dic ꝙ ubi ordinarius recusatur de
legat causam uel ad superiorem remittat
nam ad hec duo sub distinctōne tenetur
de appel. cum speciali. §. causa. sufficit er
go ꝙ eligat. ar. de Ꝛptis. c. cum inter ce
teras. ff. de iure do. plerumq̄. C. de con
dit. indebi. l. fi. sed si delegare non uult
uel remittere recurritur ad superiorē. de
iurepa. nullus. potest ⁊ illud dici ꝙ ubi
superior proximus non multum distat r̄
curritur ad superiorem. de foro compe.
c. licet. sicut ubi recusatur delegatus cog
noscit delegans qui proximus est. de of
fi. delega. c. olim magister. uel ubi nimis
distat est ad arbitros recurrendum. ↄ of
fi. deleg. c. suspitionis. ⁊ cum ep̄us sit or
dinarius episcopi clericus de ep̄o suo cō
querens sequitur forum suum ⁊ sic cōue
niet eum coraꝫ archiepiscopo. de offi. or.
c. pastoralis. de foro competent. sane. de
offi. ordi. c. ad reprimendam. de offi. de
leg. cum contingat. Si uero episcopus cō
queratur ↄ clerico ibi eligendi sunt arbi
tri. quia in re propria non potest esse iu
dex. xi. q. i. clericus aduersus clericum. in
aliis libris incipit clericus. Ange. autem
in quodam suo consilio quod incipit cle
ricus non sub nomine clericali sic consu
luit clericus nō sub nomine clericali sed
simpliciter nomine priuato nō incedens
in habitu clericali non opponens excepti
onem iudicis incompetentis condemna
tus appellat. queritur an talem sententiā
possit dicere nullam cum non opposuit ī
principali exceptionem clericatus ⁊ sine
dubio potest dicere nullam. quia hanc
exceptionem non potest remittere nec ei
renunciare tacite uel expresse. extra ↄ fo
ro competen. c. si diligenti. ⁊. c. significa
sti. ⁊ notat ⁊ tenet expresse Guil. in Spe.
in ti. de actio. §. i. in fi. ṽ. sed pone. ⁊ Ar
chi. xv. q. iii. placuit. ⁊ ad hoc facit quod

puberum. Aut est inductum propter pri
uatam utilitatem . ⁊ tunc si fauorabile et
propriũ est renunciari potest. ut. C. quã
do mulier tutel. offi. fungi pót. autẽ. ma
tri ⁊ auie. C. de pac. l. si quis in conscribẽ
do. nam tempore illius. l. illud priuilegi
um talis nature erat . licet hodie sec⁹ sit
per constitutionem imperialem que inci
pit sed hodie sanxit noua constitutio ⁊c̃
Si ẽ fauorabile ⁊ cõmune qtũs tangit re
nunciantem tenet qtũs tangit aliam non
tenet. ff. de serui. rusti. predi. l. per fundũ
ió si uasallus renunciat foro domini ñ p̃
iudicat dño. de arbi. cum tempor̃. ꝺ offi
ci. deleg. c. significantibus. de iudic. cete
rum. de foro compe. ex transmissa. ⁊. c. se
quenti. ⁊. c. significasti. aut ẽ odiosũ sicut
macedonianum ⁊ huic renunciari nõ po
test. ut tractatur de condi. indebi. l. q̇ ex
ceptionem. ff. ad macedo. l. sed ⁊ si pat̃.
§. fi. fallit autem hoc in tutelari munere
quod ẽ publicum auctoritate. insti. de ex
cusa. tu. i. ℞ñso. ff. de mune ⁊ hono. l. i. et
l. munerum. de uer. sig. l. pupillus. §. mu
nus. sed non ẽ publicum utilitate . et sic i
tellige de excusa. tuto. l. athlete. §. tutela
pmo ẽ utilitate priuatuȝ ne pupilli incur
rant detrimentum rerum suarũ. insti. de
tutel̃. §. cum autem. ⁊. §. sequenti. et de
aucto. tu. i. ℞ñso. ⁊ de satisda. tu. i. ℞ñso
⁊ tamen huic renunciari non pót. quia
inuitus datur tutor cum sit munus pub
licum. C. de decuri. l. nullus. li. x. ⁊ inuito
datur. ff. de tutelis. l. ij. tamen. l. alle. ath
lete non dicit quin sit munus publicum
pmo ꝙ non ẽ munus reipublice . ⁊ ut nõ
possit renũciari fragilitati etatis facit. ff.
de mino. l. i. huic quod. s̃. dictũ ẽ ꝙ cleri
cus non pót renunciare suo priuilegio cõ
cordat de foro compe. c. significasti. Sed
cõtra . quia si uoluntarius respõderet co
ram non suo iudice tacite renunciare uĩ
detur. iij. q. vj. pulsatus. pót aũt intelli
gi illud. c. qñ clericus citatur auctoritate
secundi ℞pti infra annũ ⁊ dolose tacet p̃
mum rescriptũ impetratũ. de ℞ptis. c. ex
parte. §. i. Dic ergo ꝙ si clericus coram
layco responderet ⁊ causa ciuilis sit ꝓ cõ
uicto habetur etiã si pro ipso sentẽtia fe
ratur alioquin locũ suum ãmittit ⁊ si nõ
habet locum forte poterit excõmunicari
ar. c. tue. ut lite non con. ⁊. c. qm̃. §. fi. et
de dolo ⁊ contu. c. fineȝ. In criminali ue
ro locum suũ amittit ⁊ si nõ habet locuȝ
puto dicit Hosti . possit alias extra ordi
nem puniri . ar. i ꝓxime dictis concordã
tijs. Et sic patet ꝙ tacite renunciari pót
q̃tum ad damnũ suum. xj. q. i. placuit. sȝ
certe multomagis puniendus ẽ ⁊ si exp̃s
sim consenserit ⁊ postea respõderit. Si
uero inuitus tractus sit sententia contra
eum lata non tenet . sic intelligitur de iu
dic. c. at si clerici. ⁊. c. cum non ab homi
ne. sed qui eum uocauit ⁊ cogi fecit cãm
admittere debet intelligas per sententiã
⁊ excõmunicari debet . ⁊ iudex ab officio
iudicandi priuandus est. xj. q. i. inolita.
de foro compe. c. si diligenti. Et puto di
cit Hosti. ꝙ sola uocatiõe ex quo ego cle
ricus tractus ero hanc penam aduersari⁹
pacietur. xj. q. i. placuit. de exces. prelat.
c. grauem. C. de transact. l. si quis maior
C. de iurisdict. om. iu. l. in criminali. Iu
dex uero non pacietur dictam penam ni
si iudicauerit . sed forte iure citandi p̃ua
ri potest ut priuatur in eo in quo deliq̇t
de translati. epi. q̃to. de tempo. ordi. lit
teras. ⁊. c. sequenti. uel forte circa lit] cõ
testa. locus erit penitentie . ar. ff. de i ius
uo. l. q̃uis. ff. rem ra. ha. l. amplius. Alij
dicunt ꝙ usq; ad sententiam. ar. ff. de in
offi. testa. l. papinianus. §. meminisse. C.
de hijs qui. ut indig. l. alia. Sed si certo
loco promittat clericus quid soluturum
se tacite uidetur renũciare priuilegio suo
ar. c. dilecta. de foro compe. Idem ẽ in re
conuentione scõm eundem Hosti. in sũ
ma de mutuis peti. in. §. ⁊ quando. ꝺ. sȝ
nunquid . idem uero Hosti. in ti. de foro
compe. in. §. liquet. ꝺ. sed nunquid cleri
cus. dicit uidetur ꝙ clericus non possit r̃
nunciare p̃uilegio suo quia iuri publico
pactis priuatorum non derogatur. ff. de
pac. l. ius publicum. ⁊. l. inter debitorem
⁊ de reg. iu. l. neq; pignus. §. priuatoruȝ
de arbi. c. cũ tempore. de senten . excõ. c.
contingit. ff. de admini. tu. l. quidam de
cedens. de leg. i. l. nemo. de testa. requisi
sti. ff. ad. l. fal. l. ꝙ de bonis. §. i. C. de cõ
di. inser. l. ii. x. q. i. sicut quidam. C. de iu
ramen. calũ. l. ii. §. sed quia. ff. de postu.
l. quos prohibet. §. de aduo. diuer. iud.
l. ne quis de corpore togatorum. ⁊ est ex
pressius. de foro compe. c. si diligenti. Sȝ
contra. ff. de pac. l. pacisci. ff. a qui. ap. ñ
licet. l. i. §. i. de tempo. appel. l. fi. in fi. ff.
de feriis. l. i. ff. de mino. l. iudex. de regu
lari. ad apostolicam statuimus. de crimi
ne fal. c. fi. de priuile. c. si de terra accedẽ
tibus. pro et contra. ff. de feriis. c. fi. Et
est expressum ꝙ renunciatio tenet. C. de
pac. l. si quis in conscribendo. de uita et
honesta. cleri. c. fi. de cleri. coniug. c. ex p
te. de priuileg. ex parte. de senten excõ. c.
contingit in audientia. iij. q. vi. pulsatus
ii. q. vii. uos. Sup hoc sunt diuerse opi
niones. magistri dicunt ꝙ contraria cor
riguntur ꝙ nunq̃; potest renunciari p̃ui
legio suo etiam de consensu. ut in. c. signi
ficasti. de foro compe. quia non est suuȝ
sed commune. ut dicit decretal̃ si diligen
ti. Docto. magne opi. dixerunt ꝙ legi ste
tur in suo foro. decretali in suo. sed hoc
non ualet cum clericus non possit layco

renunciare priuilegio ordinis clericalis. Ego dico dicit Hosti. ꝙ scd̃m tempus illius. l. si quis in conscribendo. laicis licuit iudicare clericos. nec habebant clerici priuilegium nisi hoc solum ꝙ poterāt eligere utrum conuenirentur sub episcopo uel sub preside prouincie. ut patet. C. de epi. ⁊ cleri. l. cum clericis. ⁊. l. omnes. ⁊. l. iubemus. §. fi. unde tūc tali electōni poterant renunciare que electio in fauorem suum tantum fuit data. Iustinianus u͛o hoc priuilegium augmentauit quia dixit ꝙ in causa pecuniaria prius conueniatur coram episcopo. ut in auten. ut cle. apud proprios ep̃os. col. vj. posita. C. de epis. ⁊ cle. clericus. sed in criminalibus dixit ꝙ cognoscet ciuilis iudex. ⁊ scd̃m illō tēpus dicas ꝙ renunciare poterat in foro ciuili quia adhuc nō indulgebatur collegio sed clericis. tamen hodie sanxit noua constitutio frederici ut nullus ecclesiasticam personam in criminali uel ciuili ad iudicem secularem trahere presumat contra constitutionem imperialem ⁊ canonicas sanxiones. al͛s actor a iure suo cadat nec teneat iudiciū, iudex ab officio iudicandi priuetur. Si quis autem ecclesiasticis personis iusticiam denegare presūpserit tercio requisitus iurisdictionem amittat ut in constitutione frederici hac edictali. approbat ergo fred͛. ꝙtum ad ptēz istā canonicas sanxiones. xj. q. i. inolita. ⁊. c. placuit. ⁊. c. si diligenti. ergo ī utroq; foro hodie seruari debent nec corrigit. l. si quis in conscribendo. quia illo tempore priuilegium singulare erat ⁊ ideo ei renunciari poterat. ff. de edil. edic. l. queritur. §. si uenditor. ⁊ subdit idem Hosti. in eo. ti. in summa. in. §. illud scias. §. sꝫ nunquid hoc casu. ubi dicit. sed nūquid si clericus coram iudice layco sententiam contrariam reportet pōt eam habere ratam ep̃us in suum preiudicium nō uidet͛ quia initium spectandum est. de elect. c. dudum. de contrahen. empt. c. cum dilecti. ⁊ respectu inicij nulla est quia lata est a non suo iudice. ergo quod ab inicio nō ualet ⁊c̃. de elect. c. audistis. de reg. iu. ꝙ ab inicio. Item prelatus similis ē tutori ut in auten. de ecclesi. titu. §. pe. ⁊ fi. col. ix. sed tutor contractum precedentem nō pōt ratificare. insti. de aucto. tu. §. tutor Credo contra dicit Hosti. ubi. s̃. ar. c. ꝙ in dubijs. de renunc͛. de offi. dele. c. cum olim abbas. de hijs que fiunt a prelato. c. cum nos. de donat͛. c. pastoralis. ff. de arbi. l. litigatores. ⁊ de iudic. licet. Et laycus in iudicem non suum non potest in spiritualibus puta matrimonijs usuris ⁊ similia sine consensu proprij episcopi cōsentire. ar. c. cum apostolica. de rebus ec. non ali. de parrochijs. nullus. de iurepa. nullus. de peniten. ⁊ remis. c. omnes. ⁊. c. ne pro dilatione. Item episcopus me inuito nō potest me submittere alicui tāq; ordinario. ut patet in dicto. c. significasti ubi utriusq; consensus requiritur. ⁊ ē ratio. ut. j. de prescript. cum non liceat. ⁊ ꝺ hijs que fiunt a prelato. c. ꝙto. ⁊ sequenti. potest tamen ipse delegare causam ad non pertinentem etiam me inuito dū modo non sit p͛sona suspecta. de foro cōpe. c. i. ⁊. iiij. de appel. c. cum speciali. de offi. deleg. c. cum super questionum. §. uerum. ⁊. §. intentionis ⁊ hoc si ordinarius recusatur tanq; suspectus. ut dicūt iura inducta. idem si non recusatur. ꝺ foro compet. c. i. delegabit autem ordinarius recusatus nisi proximus superior sit presens. ⁊ de consuetudine recurratur ad eū uel de iure communi ad papam. de foro competen. licet. ij. q. vj. ꝙuis. ⁊. c. sequēti. uel dic ꝙ ubi ordinarius recusatur delegat causam uel ad superiorem remittat nam ad hec duo sub distinctōne tenetur de appel. cum speciali. §. causa. sufficit ergo ꝙ eligat. ar. de Rptis. c. cum inter ceteras. ff. de iure do. plerumq;. C. de condit. indebi. l. fi. sed si delegare non uult uel remittere recurritur ad superiorē. de iurepa. nullus. potest ⁊ illud dici ꝙ ubi superior proximus non multum distat r͛curritur ad superiorem. de foro compe. c. licet. sicut ubi recusatur delegatus cognoscit delegans qui proximus est. de offi. delega. c. olim magister. uel ubi nimis distat est ad arbitros recurrendum. ꝺ offi. deleg. c. suspitionis. ⁊ cum ep̃us sit ordinarius episcopi clericus de ep̃o suo cōquerens sequitur forum suum ⁊ sic cōueniet eum coraꝫ archiepiscopo. de offi. or. c. pastoralis. de foro competent. sane. de offi. ordi. c. ad reprimendam. de offi. deleg. cum contingat. Si uero episcopus cōqueratur ꝺ clerico ibi eligendi sunt arbitri. quia in re propria non potest esse iudex. xi. q. i. clericus aduersus clericum. in aliis libris incipit clericus. Ange. autem in quodam suo consilio quod incipit clericus non sub nomine clericali sic consuluit clericus nō sub nomine clericali sed simpliciter nomine priuato nō incedens in habitu clericali non opponens exceptionem iudicis incompetentis condemnatus appellat. queritur an talem sententiā possit dicere nullam cum non opposuit ī principali exceptionem clericatus ⁊ sine dubio potest dicere nullam. quia hanc exceptionem non potest remittere nec ei renunciare tacite uel expresse. extra ꝺ foro competen. c. si diligenti. ⁊. c. significasti. ⁊ notat ⁊ tenet expresse Guil. in Spe. in ti. de actio. §. i. in fi. u͛. sed pone. ⁊ Archi. xv. q. iii. placit͛. ⁊ ad hoc facit quod

nõ. Inno. extra de censi.c.uenerabili.naꝫ cum ipsum priuilegium non sit ipsiꝰ clerici sed totius ordinis clericalis.ut in.c. si diligẽti.nihil operatur taciturnitas clerici.ubi enim est tale factum quod a iure improbatur nec est in potestate facientis nihil operatur approbatio etiam expressa facientis.ex̃ de preben.c.dilectus.cũ sy. nõ ob.ꝙ non incedebat in habitu.quia propter hoc non perdit priuilegium nisi post trinam monitõnem.de senten.excõ. c.in audientia.Bal.in.l.i.ff.ꝺ iudi. in noua lectura sic dicit. sed pone clericus coram layco conuentus processit in causa ⁊ litẽ est ꝯtestatus ⁊ tacet de clericatu suo an ualet processꝰ.glo. tãgit in alle.l.i. et innuit ꝙ si sponte litigat ualet processus quia hoc uidetur potius prorogatio iuris ꝙ̃ hominis.ut.l.fi.ꝺ excep. Io.an. dicit ꝙ si clericus opponit de clericatu iudex secularis super ista declinatoria põt ꝓcedere. ⁊ ideo consuluit ꝙ si clericus uult processum non ualere nõ excipiat sed ꝓtestetur de clericatu .ita dicit ipse in dicto.c.si diligenti.in addi. In eo autem q̇ non adicit neqꝫ ꝓtestetur nihil determinat.potest dici ꝙ si in fraudem tacuit de clericatu aduersario ignorante ꝙ ualꝫ ꝓcessus ne dolus eius sibi patrocinet̃. als secus ⁊ licet non possit prorogare ꝑ pactum põt per delictum quia dolo tacet ⁊ dissimulat.ar.C.ad.uelle.l. si sine.Iaco. de bru.in auten.generaliter.C.de epis.⁊ cle.dicit ꝙ quedam sunt q̃ respiciunt fauorem partiũ ⁊ ista possunt remitti ex cõsensu .ut.l.queritur.§.si uenditor.ff. de edil edi.⁊ auten.generaliter.C.de epis.et cle.⁊.l.pe.C.de pact.Quedam sunt que respiciunt uigorẽ ⁊ rigorem iudicij ⁊ ista non possunt renunciare.ut.l.prolatũ.C. de senten.⁊ auten.offerat̃.C.de litꝭ.cõt. Quedaꝫ sũt q̃ respiciunt publica seu cõmunem utilitatem .⁊ ista non possunt remitti consensu partiũ.ut.l.ij.§.sed quia ueremur.C.de iura.calũ.⁊.l.iurisgentiuꝫ §.si paciscar.ff.de pactis.Idem uero Iaco.bru.in.l.pe.C.de pact.dicit ꝙ aut ꝑ pactum uolo tollere id qͦ continet publicam utilitatem ⁊ non ualet.ut.l.iurisgẽtium.§. si paciscar.ff.de pact. ⁊.l.quos ꝓhibet.ff.de postu. Aut uolo tollere id qͦ ꝯtinet cõmumeꝫ utilitateꝫ ⁊ non possum.ut.l.ii.§. sed quia ueremur.C. ꝺ iura.calũ.⁊ in corpore de non ali.§.ut aũt aut uolo tollere id quod continet odiuꝫ alienum ut macedonianum pactum.l.cõmissorie in pignoribus.⁊ nõ possũ. ut.l. pe.C.de pactis pigno.⁊.l.tam ⁊ si.ff. ad mace. Aut uolo tollere per pactũ id qͦ continet fauorem alienũ ⁊ non possuꝫ.ut l.si unus.§.⁊ in summa.ff.de pac.aut cõtinet fauorẽ meũ.⁊ tũc aut est tale ꝙ per pactũ tolli non põt ⁊ pactũ nihil operat̃ ut.l.abdicatio.C.de pa.po.⁊.l.ius agnationis.ff.de pac. aut ꝑ pactum tolli potest ⁊ uerba nõ sunt apta ad paciscendũ ⁊ tollẽdũ ⁊ tũc pactũ nihil oꝑatur.ut.l. nec si uoles.C.de lib.cã.aut possunt tolli per pactũ ⁊ uerba sũt apta ad pactum ⁊ tunc tolli pñt regulariter.ut.l.pe.C.de pac.⁊.l.pactũ.ff.de pac. Et contraria q̃ no.in.l.pe.C.ꝺ pac.sunt specialia ⁊ ratõ specialitatis ponitur ibi in glo. Cy.in.l. pe.C.de pac.dicit sic.si queris an possit renunciari iuri naturali aut alij iuri. si iuri naturali puta sanguinis non põt.ff.de reg.iu.l.iura sanguinis.ff.ꝺ pac.l.ius agnationis.aut aliquis uult renunciare alij iuri per pactũ.⁊ tunc subdistingue.⁊ tũc aut illud ius ẽ solum in fauorem eius introductum.aut ẽ introductũ in fauorem sui ⁊ alterius .si in fauorẽ eius ⁊ alterius ut reipublice uel alterius tũc non potest renunciari.ut.ff.de pac.do.l.ij.quia ĩ fauorem reipublice ibi ẽ ut dos ciciꝰ habeatur.ut.ff.so.ma.l.i.similiter in fauorem reipublice ẽ ut miles nõ sit ꝓcurator. ut l.filiussa.§.ueterani.ff.de procura.eodẽ modo ẽ fauor publicus in iuramento calũnie.ut.d.§.sed quia ueremur.C.de iura.calũ. Idem si fuerit introductũ ĩ fauorem cuiuslibet alterius. ut in.l.quos ꝓhibet.ff.de postu.Aut illud ius est introductũ in fauorem unius tm̃.⁊ tunc subdistingue.⁊ tũc aut ille qui renunciat habꝫ illius iuris plenã dispositionẽ seu dominationem.aut non.si uult renunciare iuri cuius plenam dispositionem seu dominationẽ non habet nõ põt ut liber homo q̇ nõ põt renunciare iuri libertatis nisi multis iuris solemnitatibus occurrentibus. ut.ff.ad.l.acquil.l.liber homo.C. ꝺ libera.cã.l.nec si uoles.instit.de iure perso. § serui. aut uult quis renunciare iuri cuius quis habet dispositionem tũc refert aut renunciatio est contra bonos mores tunc si quideꝫ per hoc induceretur ad delinquendum non ualet .ut.l.si unus.§. illud.ff.de pact.⁊ ff.de pact.do.l.conuenire.Si autem non induceretur ad delinquendum tunc regulariter uerum est ꝙ iuri pro se introducto quis renũciare potest.ut.l.pe.C.de pac. Fallit in quatuor casibus.primus ẽ in.l.fi.C.de pact. pig. ratio ibi ẽ propter auariciã creditorum. Scd̃us ẽ.ff.de transacti.l.cum hij.ibi est fauore alimentoꝝ in ultima uoluntate r̃lictorum.Tercius ẽ.ff.de pig.act.l.si conuenerit ubi creditor non põt cõuenire ut pignus uendere sibi liceat certe ibi non dicit̃ hoc ꝑmo dicitur ꝙ si cõuenerit potest uendere sed ibi conuenit nõ uendet̃ tũc non põt uendere nisi precedẽte trina monitione ut ibi dicit̃. Un̄ scd̃m pe. ille

casus non facit ad exceptionē. Itē fallit ī p̄cario.ut.l.cū precario.ff.ꝺ preca. ⁊ iste
est tercius casus ⁊ est ratio quia pactum
est ꝯ naturam ꝯctus. Quartus casus est
ff.cōi diui.l. in hoc iudicio.§. si cōuene
rit.ratō fallendi ē quia cōitas q̄ ꝑ pactū
induceretur ibi pareret discordias quas
cōio generare solet.ff.de leg.ii.l.cū pat.
§.dulcissimis.⁊.C.de dona.l. sanximus
§.sin aūt res donationis.in glo. suꝑ uer
bo contentio. Bar.aūt in.l.ius publicū
ff.de pact.dicit pro utili doctrina huius
materie dicas ꝙ quoddā est ius publicū
naturale non positiuū ⁊ istud nō pōt tol
li pacto.ut.l.ius agnationis.ff. de pact.
Quoddā est ius publicum positiuum et
istud quandoqꝫ disponit circa formam
dandam alicui actui testis ꝯctibus uł in
dicijs non curo ⁊ istud pacto ꝯhentium
tolli nō pōt seu mutari.ut.l.nemo potest
ff.de leg.i.ff.de uer.ob.l.i.§. si quis ita
C.de sentē.l.ꝓlatā. ⁊ de fide instrum̄.l.
ꝯꝑatōnes.ibi nō aliter.⁊c̄. Quādoqꝫ ius
disponit circa effectum alicuius actus .⁊
tūc aut ille effectus respicit principaliter
⁊ directo utilitatē publicā ⁊ non pōt mu
tari pacto priuatoꝝ.ut.ff. de pact.l.iuris
gentiū.§.si paciscar.⁊.l.si unus.§.item
ne experiar.⁊.l.ius publicū.ff. de pactis
Qn̄qꝫ respicit utilitatē priuatā ⁊ tunc ad
uertendū ē ad cām quare lex sic disponit
aut cā continet simpliciter fauorē eius q̄
huic iuri renunciauit ⁊ hoc ius uult mu
tare ⁊ pōt. q2 quilibet pōt renunciari fa
uori suo.ut.l.pactū.ff.de pac.⁊.l.pe.C.
de pac.⁊ hoc ē uerū respectu ipsius iuris
qꝺ ē mutabile per pactū. si tn̄ ꝑsona sit
talis cui pacisci liceat .ut beneficio resti
tutionis in integrū .quod potest tolli ꝑ
pactum factū a maiore.ut.C.si ma.fact.
ra.ha.per totū.non si fieret a minore. ut
l.si iudex circumuentus.ff.de mino.⁊ ibi
no.C.de in inte.resti.l.si intra. Si uero
causa illius statuti facti per legē non ē p̄
uata utilitas paciscētiū sed subest alia cā
tunc non pōt.ita loquunt̃ oīs casus no
tati in.l.pactū.ff.de pac.⁊ in.l.pe.C. de
pact.subicio exemplū dicit Bar.cā euidē
tioris intellectꝰ. Qn̄qꝫ aliquid statuitur
q2 si secus fieret esſꝫ ꝯ bonos mores tūc
pactū in ꝯriū non ualꝫ.ut.l.alia.C. elegā
ter.ff.so.ma.⁊.l.si unus.§.pacta que ob
turpē.ff.de pac.sic pōt loqui titulus.C.
ne fideius.do.den.ē enim ibi rō ne cā ꝑfi
die nascatur in m̄rimonio ⁊ omnes leges
q̄ ꝓhibēt pactū exquo daret̃ materia de
linquēdi. Qn̄qꝫ pactū ꝓhibet̃ odio ali
cuius.ut in pacto.l.ꝯmissorie ⁊ in pigno
re ⁊ in mutuo facto filiofa.tūc ꝑ pactum
nō pōt mutari.ut.ff. ad mace.l.tam ⁊ si
C.de pac.pig.l.fi. Qn̄qꝫ pactū ꝓhibet̃
seu per.l. aliq̄d statuit̃ rōe publice utili
tatis licet respiciat principalit̃ priuatam
utilitatē tūc etiā hoc pacto mutari n̄ pōt
ut.l.de die.ff.de pac.do.⁊.C.de agri. et
censi.l.ij.⁊.l.quēadmodū. Et ad ista re
ducunt̃ omnes casus q̄ no.in.l.pactū.ff.
de pac.Et iō multū diligenter aduerte si
in statuto apponit̃ cā que respicit publi
cā utilitatē uel nō tūc eniꝫ non posset eti
am iuramēto firmari ꝯueniri seu in ꝯriū
pacisci.ut.l.iurisgentiū.§. sed ⁊ generali
ter.alle.⁊ no.in.d.l.ij.C.de agri.⁊ censi.
Circa hoc uide in.l.nemo pōt.ff. de leg.
i.⁊ latius in.l.si quis in ꝯscribendo.C.ꝺ
pact. Sꝫ ꝯ p̄dicta uidet̃ q2 ꝙ pōt fieri ꝑ
legem ⁊ ꝑ pactū.Bar.in.l.nō impossibile
ff.de pac.dicit ꝙ q̄dā sūt ꝓhibita ratio
ne publice utilitat] ⁊ tūc nō ē uera regula
hoc mō sumendo qꝺ pōt fieri per.l.pōt
fieri ꝑ pactū priuatoꝝ quia ꝑ.l.pōt iuri
publico derogari nō pōt per pactū.ut.l.
ius publicū.ff.ꝺ pac.sꝫ bn̄ ꝓcederet ista
regula qꝺ pōt fieri ꝑ.l.pōt fieri ꝑ pactū
s.publicū populi uel alterꝰ q̄ hꝫ ꝑtātem
ꝯdēdi legē.ita intelligit̃ qꝺ no.i.l. neqꝫ
ex p̄torio.⁊.l.neqꝫ pignus.§.priuatoruꝫ
ff.de reg.iu.sꝫ si pactuꝫ esset ꝓhibitū eo
ꝙ ꝯ bonos mores .tūc ista sūt cōuertibi
lia qꝺ nō pōt fieri ꝑ pactū neqꝫ ꝑ.l. nec
eꝯ .ut no.C.decretis decurio.suꝑ Rica.
dixi de hoc plene dicit Bar.in.l.oīs po
puli.in q̄stione illa a q̄bus possunt fieri
statuta.ff.ꝺ iusti.⁊ iu. Idē aūt Bar.in.l.
pe.C.de pac.dicit sic qn̄ aliq̄s uult renū
ciare iuri suo.Aut ē ius naturale .aut po
sitiuū.primo caū nō pōt renūciare .ut.l.
iura sāguinis.ff.ꝺ reg.iu.⁊.l.ius agnatō
nis.ff.ꝺ pac.Scꝺo caū aut ē ius qꝺ statu
it certā formā ī actibus hominū introdu
cendo uel alio mō disponēdo. primo ca
su pone exemplū ꝙ testamentū fiat cum
solemni numero testiū ⁊ ꝙ pacta ⁊ stipu
lationes certo modo fiāt ⁊ huic nō pōt r̄
nūciari .ut.l.nemo pōt.ff.de leg.i.⁊.ff.ꝺ
pac.l.ꝯ iuris.in p̄n.⁊.C.de testa.l. testā
di.Scꝺo caū aut ē ius publicū .⁊ ei renū
ciare non pōt q̄s.ut.l.ius publicū.ff. de
pac.aut ē ius priuatū cui quis uult renū
ciare.⁊ tūc qn̄qꝫ illud ius ꝯtinet publicā
utilitatem cuiusdā alterius tercij priuati
qn̄qꝫ cōtinet priuatā utilitatē renūciātis
tm̄. primo caū si quidē utilitas priuata
pōt separi a publica ⁊ ualet renunciatio
q̄tū ad p̄uatā utilitatē.q̄tū ad publicaꝫ
nō.ut.l.iurisgētiū.§.si paciscar.⁊ ibi no.
ff.de pac.si nō pōt seꝑari renunciatō nō
ualet.ut.l.de die.ff.de pac.do.ꝯiūcta.l.
i.ff.so.ma.ff.ꝺ postu.l.quos ꝓhibꝫ .⁊.l.
filius.§.ueterani.ff.de ꝓcu.⁊.l.ij.§.sed
q2 ueremur.C.ꝺ iura.calū. Scꝺo caū qn̄
ꝯtinet utilitatē renūciantis ⁊ tercij ⁊ tūc
idē.q2 si quidē p̄nt renunciari ualet q̄tū
ad p̄iudiciū renūciantis.nō autē q̄tū ad

ꝑiudiciū tercij.ut.C.res inter ali.act per
totū.⁊.l.si post morté.ff.de ꝯ tab. Sȝ si
nō pōt separi nō ualet renūciatio. ut.C.
de lib.cā.l.i.iii.⁊.iiij. Tercio caū qn̄ con
tinet ꝑuatā utilitaté tm̄ tūc qn̄qȝ illḋ ius
ē introductū principalit̄ in fauoré renūci
antis. qn̄qȝ ē introductū ꝑncipalit̄ i odi
um alterius ⁊ ꝟario redūdat in fauoré re
nunciātis.primo caū si q̇dē ille fauor est
introduct⁹ ꝓpt̄ renūciātis imbecillitaté
⁊ renūciatio non ualet.ut.l.si intra.⁊ ibi
no.C.de in integ.resti.⁊.l.si iudex. ⁊ ibi
no.ff.de mino.⁊.ff.de noua.l.doli.§.di
uersū. Si uero ē introductū al's q̄ȝ ꝓpter
eius imbecillitaté.tūc si q̇dem talis renū
ciatio esset ꝯ bonos mores uel induceret
aliqué ad delinquédū ⁊ nō ualȝ.ut.l.alia
§.elegāter.ff.so.matri.⁊.ḋ pac.do.l.ꝯue
nire.Sȝ si nō esset ꝯ bonos mores uel nō
induceret aliqué ad delinquendū ⁊ tunc
renūciatio ualet.ut.l.pe.C.de pac.Scḋo
caū qn̄ illud ius ē introductū principalit̄
in odiū alterius.tūc si quidé renūciatō ē
cā quare illud odiū cessat ualebit renūci
atio.ut.l.fi.C.ad macedo.al's nō ualeret
ut.l.tā ⁊ si.ff.ad mace. Bal.aūt in.l.si q̇s
in cōscribendo.C.de pact. dicit sic post
Bar. ꝙ qn̄ quis uult suo iuri renunciare
Aut est ius naturale.aut positiuū.primo
caū non pōt qꝛ de necessitate inest.ff. de
reg.iu.l.iura sanguinis.⁊.ff.de pac.l.ius
agnationis. Scḋo caū aut est ius qḋ sta
tuit certā formā in ꝯtractibus seu actib⁹
hominū ut ꝙ testamenta fiant sub certa
solemnitate ⁊ nō pōt renūciari. ut.ff. de
leg.i.l.nemo pōt.de pac.l.contra iuris.i
ꝑn.⁊.C.de testa.l.testandi. Aut ius ciui
le non disponit ꝑ modū solemnitatis ul'
forme sed alio modo i actibus hominuȝ
disponit ⁊ tūc refert.aut ē ius publicum
principaliter ⁊ ei nō pōt quis renūciare.
ut.ff.de pac.l.ius publicū.Aut ē ius pri
uatū.⁊ tūc aut ꝯtinet priuatā utilitatem
renūciantis ⁊ publicā simul. aut cōtinet
priuatā utilitaté renūciantis ⁊ cuiusdam
alterius tercij priuati.aut cōtinet utilita
tē solius renunciantis. Primo caū si utili
tas publica pōt separari a priuata ualet
renunciatio q̄ȝtū ad priuatā utilitateȝ.q̄ȝ
tum ad publicā non.ut.l.iurisgentiū.§.
si paciscar.ff.de pac.si aūt nō pōt separi
nō ualet renūciatō.ut.l.de die.ff.ḋ pac.
do.ꝯiuncta.l.i.ff.so.ma.ff.de postulā.l.
quos prohibet.ff.de ꝓcur.l.filius.§. ue
terani.C.de iura.calū.l.ij.§.sed qꝛ uere
mur. Scḋo casu quando continet utilita
tē renunciantis ⁊ tercij ⁊ tunc similiter r̄
fert .qꝛ si possūt separi ualet q̄ȝtū ad ꝑiu
diciū renunciātis nō aūt q̄ȝtū ad ꝑiudici
um tercij.ff.de pac.l.fi.ff.de ꝯ tab .l.si
post morté.§.fi.sed si nō pōt separi non
ualet renūciatio.ff.de appel.l.nō tm̄.⁊.l.

l.ij.iij.⁊.iiij.ff.de lib.cā. ꝟm Bar. hec di
stinctio de sepabili ⁊ insepabili ꝓbat ꝑ
l.ꝙ sponsus.§.generaliter.ff.de donatį.
inter ui.⁊ ux.⁊.ff.de lib.cā.l.si is q̇ duos
ff.ḋ distrac.pig.l.aristo.ff.qui po.i pig.
ha.l.claudius felix .Tercio casu quando
continet priuatam utilitatem renuncian
tis tm̄.⁊ tunc refert .aut illud ius ē intro
ductum principaliter in fauoré renunciā
tis.aut in alterius odium .⁊ ꝟario redun
dat in fauorem renunciantis. Primo caū
si quidem ille fauor ē introductus ꝓpter
imbecillitatem renunciātis ⁊ nō ualet re
nunciatio.ut.l.si intra. ⁊ ibi no. de in ite
grā resti. mino.C.⁊.l.si iudex circūuento
ff.de mino.⁊.l.doli.ꝟ.diuersum.ff. ḋ no
ua.ꝟm Bar. Et hoc uerum nisi imbecilli
tas causetur ratione ꝑsumpte ignorantie
qꝛ tūc certificatus quis renūciare pōt.ut
in muliere renūciante uelleiano. Si uero
ē introductus al's q̄ȝ ꝓpter eius imbecilli
taté.⁊ tūc si talis renūciatō esset ꝯtra bo
nos mores uel iduceret qué ad delinqué
dū ⁊ nō ualet.ut.l.alia.§.elegāter.ff.so.
ma.⁊.l.ꝯuenire.ff.de pac.do. sed si non
essȝ ꝯ bonos mores uel nō induceret qué
ad delinquendū ⁊ tūc ualet.ut.l.pe.C.ḋ
pac.⁊ hoc uerū nisi in hijs q̄ non depen
dent ex mera ꝑtāte.unde libertati renun
ciare non possimus qꝛ libertas sola uolū
tate nō perdit̄.ut.C.ḋ lib.cā.l.nec si uo
les. ꝟm Cy.⁊ hac rōe nō possim⁹ nos ob
ligare ad ꝑsonalé penā uel mortis .quia
nūq̄ȝ talia ꝑn̄t induci ꝑ talia pacta .ut le
git̄ ⁊ no.xxiij.q.v.cū homo.facit.ff. de
pac.l.si unus.§.pactus.ꝟ.sȝ si pactū.Se
cūdo caū qn̄ principaliter ē introductū
in odiū nō ualet renūciatio nisi illa renū
ciatō causaȝ odij cessare faceret.ut.C.ad
mace.l.fi.ff.ad mace.l.tā ⁊ si.ꝟm Bar.Sȝ
qūo cognosco sit in odiū uel in fauoré in
troductū. R̄ndeo ex rōe legis . nā aut rō
l.ꝯsistit i doli ꝑsumptiōe tūc ē in odium
aut in ꝑsumptiōe ibecillitatis uel in alia
eq̇tate ⁊ tūc ē in fauoré.ut.ff.de ꝯdit.in
de.l.q̇ exceptōȝ.Ratō eni.l. qn̄qȝ ex ꝓhe
mio ipius colligit̄.ut.ff.de here.isti.l.fi.
Si auté nō constat de ratione si quidem
l.prohibet ⁊ annullat nō potest renuncia
ri.ut.C.ne fideius.do.den.l.i. nā si ꝑnci
pale ē nulluȝ clausula similit̄ renūciatōis
ē nulla.facit qḋ no. ꝑ Cy.C. ad uelle.au
ten.si q̄ mulier. Si auté.l.nō prohibet sȝ
ꝑmittit tūc pōt tali legi renunciari si nō
appareret ꝙ sit ꝓdita in odiū uel fauoré
qꝛ in dubio omnis ꝑsumitur fauorabilis
ar.d.l.q̇ exceptōȝ.Ange.aūt in.l.sed ⁊ si
q̇s.§.q̄situm.ff.si quis cau. sic dicit Lu
aūt super isto puncto cottidiano ⁊ utili
uidelicet an renunciatio generalis ualeat
Conclude breuit̄ ꝙ in iudicijs general' r̄
nūciatō cas⁹ fortuiti ul' ꝑiculi nūq̄ȝ tenet

Et ſi aliqui caſus ſpetialiter enumerati
fuiſſent quia noluit pretoꝛ ſtipulatõib us
ab eo inductis quēq; decipi ſub uerboꝝ
inuolutõe. ⁊ ita loquitur in.d.§. q̄ſituꝫ
imo eſt neceſſarium ꝙ caſus exprimãtur
⁊ ſigillatim. ut patet in littera. defenſio
nibus uero competẽtibus depreſenti be
ne quis poteſt renũtiare generaliter in iu
dicio.habet enim earum notitiam.unde
imputet ſibi.C.de iuditijs.aut. iubemꝰ
⁊.ff.ꝺ appell.l.aditos.⁊.C.de epi.audiẽ.
l.aditos.⁊ hac practica utũtur aſſeſſores
cum faciunt dãnandos ad mortem renũ
tiare termino adiecta cauſa. quia nullaꝫ
defenſionem habent. caueant tamen ne
ſuper ſe ⁊ filios eorum conuertatur ſi ini
que facerẽt. ut in corpore iuriſiur.quod
preſtatur ab hijs.⁊ facit ad predicta qꝺ
nõ.per Bar.in.l.aurelio.§.gayus. ꝺ libe
ra.lega.In cõuentionalibus ſtipulationi
bus conclude. ꝙ ſi renuntiatur defenſio
ni future propter caſum fortuitũ.ſufficit
illa renũtiatio abſq; alia expreſſione.tex.
eſt in.l.q̄ fortuitis.C.ꝺ pignorati.acti.⁊
intellige de caſu fortuito uſitato. tex.eſt
in.l.fiſtulas.§.frumenta.ff. de cõtrahẽ.
emp.uenit etiam caſus fortuitus contin
gẽs ex natura rei.caſus eſt in.l. item que
ritur.§.ſi gẽma. ff.locati. et ſi caſus uel
periculum ueniebat de natura cõtractus
hoc plus operatur ꝓmiſſio ut ueniat eti
am ſi cauſetur ex culpa aduerſarij abſq;
dolo.tamen tex.ē ſingularis in.l.qui offi
tij.in fi.ff.de contrahẽ.emp.Si tamẽ nõ
renũtiaretur caſui fortuito ſed periculo
⁊ defenſioni oriende ex eo. tunc cõclude
ꝙ nulla ſpetificatione facta ſimilit̃ tenet
renũtiatio.ff. de nautico fenore.l.ꝑiculi
Si non ueniebat tunc ſimiliter conclude
ꝙ tenet ſi ille qui renũtiat non poſſidet
rem cuius ſuſcepit periculum. nam cum
culpam de leui non poſſit cõmittere in re
quam poſſidet. neceſſario.hec uerba ad
caſum fortuitum ſunt trahenda.ut.l.i.et
l.ſi in uenditione.ff.de periculo ⁊ como.
rei uen.Sed ſi poſſeſſio remaneat apud
eum. ⁊ ſic defacili in ea poteſt cõmitti
dolus ⁊ culpa. tunc conclude ꝙ ſemper
hec renuntiatio debet aliquid operari ⁊
operatur ſemper unum ſolum qꝺ propi
quius caſui qui ueniebat de natura con
tractus ueniat.unde ſi de natura contra
ctus ueniebat dolus ⁊ lata culpa nũc ue
nit leuis ⁊ non plus ſi uenit leuis.nũc ue
uit leuiſſima ⁊ nõ ultra ſi ueniebat leuiſ
ſima.nũc uenit caſus fortuitus ad aliud
enim nõ poteſt fieri relatio.ſic intelligit̃
ff.locati.l.hec diſtictio.in prin.⁊.l.opus
qꝺ ad animaduerſionẽ.que optima ē ad
hoc cõiuncta.l.⁊ ariſtoni.ff.mãda.Dicet
quis quare non ita operatur renuntiatõ
periculi ſicut caſus fortuiti. dic̃ ꝙ non ē
eadem ſignificatio.tex.ē in.d.l.locus.Et
predicta uendicant ſibi locum quãdo ſo
lum generalis renũtiatio emanauit. Sin
auteꝫ fuerit quorũdam caſuum expreſſio
⁊ deinde ſubſequatur clauſula generalis
ut uidemus cõmuniter fieri in omnibus
inſtrumentis.dic ꝙ in ſpecificatis tenet
ſine dubio.in non expreſſis etiam ualet
quo ad ſimilia uel minora. non quo ad
grauiora.ſecunduꝫ Guil. ꝓ quo optime
facit cle.ij.de ꝓcuratoribus. facit optiẽ
l.ſi cui.§.dulcia.ff.de uino tritico ⁊ oleo
lega. ⁊ qꝺ nõ.Spec. in ti.de ꝓcuratore.
§.i.ꝟ.ſed nunquid. ⁊ ex̃. de reſcrip.c.fi
des apoſtolica. ubi dicit ita iudicatũ fu
iſſe.facit etiam optime.ff.de dona.l. fili
us.¶ Ultimo ſcias ꝙ licet iſta renuntia
tio generalis iuretur. tamen nihil opera
tur iuramentum.quia non interponitur
ad confirmandum ſẽd ad augendum. et
iuramẽtum nõ auget. ut nõ.glo.in aut.
ſacramẽta.C.ſi aduerſus uen.facit.C.de
non numer. pecu.l.fi.ff. ad munici.l.fi.
Quid autem ſi in renuntiatõne generali
opponerẽtur iſta uerba in clauſula gene
rali.uideliꝫ ꝙ partes uelint habere pro
ſpecificatis ⁊ expreſſis caſus qui contin
gere poſſũt. dic ꝙ nõ ſufficit per.§.que
ſitum.l.ſed ⁊ ſi quis.ff.ſi quis caut .qui
requirit expreſſionem ſigillatim.ſecus eſ
ſet ſi iſta clauſula apponeret̃ in ſtatutis
nam ſatis debet haberi pro expreſſo ꝙ
legiſlator uult haberi.⁊ idem dicas in re
ſcriptis gratie que concedũtur motu ꝓ
prio. nam ille uere non ſunt leges. ſecus
uero forſitan ſi concederetur ad poſtula
tioneꝫ alterius.In hoc tamen ſerua opi.
Jo.an.notatã in.c. cum aliquibus. et.c.
ſubſcriptum.de reſcrip. Bar.auteꝫ in.d.
l.ij.§.queſitum.ff.ſi quis caut .dicit ꝙ
glo.in.d.§.queſitum.⁊.l.ſi quis al.q̄rit
an.d.§.queſitum.habeat locum in ueri
tate in cõtractibus ut caſus debeant ſpe
tialit̃ exprimi.⁊ recitat opi.Marti. ꝙ nõ
ideo dicit.ꝺ. quilibet pro ſe allegat mul
tas bonas leges.¶ Tertia fuit opi. Bal.
qui diſtinxit. ꝙ aut aliqui caſus enume
rãtur in contractibus ⁊ poſtea ſubicitur
clauſula generalis ⁊ ualet.aut renuntiat̃
generaliter tantũ ⁊ non ualet.ut in glo.⁊
glo.dicit iſtud conſuetudine approbatũ
hoc ſequit̃ Dy.in.c.contractus.de re.iu
ris.in.vj.ſed Cy.in.l.i.C.comodati.hãc
opi.repugnat. quia eſt eadem ratio que
in iudicijs.que in.d.§.q̄ſitum. reproba
tur.ergo.⁊c̃. Guil.de cu.tenet glo.cum
quadam modificatione. uideliꝫ ꝙ clau
ſula generalis ualet quo ad omnia ſimi
lia uel minora caſibus expreſſis. nõ quo
ad maiora.ar.l.fi.§.cui dulcia.ff.ꝺ uino
tritico ⁊ oleo legat. que limitatio ſatis
placet per tex.c.ſedes.de reſcrip. ⁊ in.c.

non potest. de procuratoribus. in cle.
¶ Quarta fuit opi. que colligit hic ex
glo. in. d. §. quesitum. all. licet illud po
nat per modum cuiusdaz qõnis noue ut
distinguamus. aut quis renũciat ꝙ susci
pit in se periculum simpliciter. ⁊ tũc aut
ex natura contractus ueniebat leuis cul
pa ⁊ ueniet leuissima. aut ueniebat leuis
sima culpa ⁊ ueniet casus fortuitus. ut v̾
ba aliquid operẽtur. ut. l. si quando. de
leg. i. sed Cy. in. l. i. §. comodati. reprehẽ
dit hanc distinctionez. sed nõ curo quia
uera est ut infra dicam. Odofredus dis
tinguit. aut stetit per reum cũ actor uelit
enumerare quia dicit dicas generaliter
aut non stetit per reum. ego nõ curo de
ista sua opi. Nicolaus de mathare. dice
bat. aut ille qui est obligatus ad rem su
scipit in se periculum. ⁊ hoc ualet quãq̄
generaliter dicat. ut. l. iurisgentiũ. §. itẽ
si quis. ff. de pactis. ⁊. ff. mãdati. l. aristo
⁊. l. iij. §. nũc uidendum. ff. comodati. et
depositi. l. i. §. sepe. de nautico feno. l. pi
culi. de iure dotiũ. l. si mãcipia. Aut ẽ ob
ligatus ad factum. ⁊ tunc non suscipit in
se periculum nisi spetialiter exprimatur
ut. l. ij. §. quesitum. all. hec opi. est cõtra
casum. l. opus. ff. locati. ubi licet est obli
gatus ad factum tenebit̾ etiam ad ipsuz
opus restituendum. ⁊ tamen si suscipit ĩ
se periculũ non intelligitur de casu fortu
ito. Ut igitur liqueat huius materie ueri
tas in iudicijs seu stipulationibus iudi
ciarijs ⁊ pretorijs. tene. §. quesitum. l. ij.
all. Item si renũcietur exceptõibus perẽ
ptorijs uel alijs iuribus competentibus
ut in glo. l. sub pretextu. ⁊. l. si decreta. C.
de transac. dixit idem Bar. in. l. aurelius
§. gapus. de liber. legat. In stipulationi
bus conuẽtionalibus si aliquis renũtiat
exceptionibus competituris uel suscipit
in se periculum. quid operetur distingue
aut exprimit se suscipere periculuz casus
⁊ ualet. ⁊ de omni casu fortuito tenetur
l. que fortuitis. C. de pignorati. acti. i fi.
⁊ ibi casus ut glo. tenet in. d. §. quesitũ.
aut suscipit in se periculuz simpliciter. et
tunc aut ille qui suscipit erat ille ad quẽ
ptinebat periculum ante contractum et
tenetur de casu fortuito. ut. d. l. periculi.
de nautico fenore. aut ille primo nõ tene
batur. ⁊ tunc aut possessio rei non trãsit
ad eum qui in se suscipit periculum ⁊ te
netur de casu fortuito. ut. l. si in uẽditiõe
in prin. ff. de periculo ⁊ como. rei uen. ra
tio quia non est uerisimile ꝙ in re quaz
non habet cõmittat culpam. solum ergo
ad casuz referri potest. aut transit ad eũ
⁊ tunc aut ex natura cõtractus ueniebat
leuis culpa ⁊ tenetur de leuissima. ut. d.
l. opus. ff. locati. aut ueniebat leuissima
ut in mandato. ⁊ tũc tenebitur de casu
fortuito. ut. l. aristo. ff. mandati. ⁊ tenet
glo. in. d. §. quesitum. aut tenebatur de
casu fortuito. ⁊ tunc istud in se suscipere
periculum hoc operatur quia prius tene
batur de casu fortuito contingẽte absq̄
culpa alterius partis dũmodo dolus ab
sit. ut. l. qui officij. §. fi. ff. de contrahen.
emp. ⁊ omnes leges que uidẽtur simpli
citer dicere quem teneri de periculo si ẽ
actum intelligunt secũdum predictaz di
stinctionem. est enim necesse ꝙ omẽs ex
primãtur in casibus in quibus prius te
nebantur de leui culpa ad plus. ut. C. co
modati. l. i. ⁊ depositi. l. i. ⁊ ita intelligat̾
opi. Ioh. posita in. d. §. quesitũ. Si uero
quosdaz casus enumerauit ⁊ postea subi
citur clausula generalis. ualet illa genera
lis clausula. ut. d. §. quesitum. in glo. ẽm
opi. Bal. ⁊ Dy. in. d. c. contractus. quod
intellige quo ad similia uel minora. non
ad maiora. ut. d. c. sedes. ⁊. c. non potest
de ꝓcuratoribus. in cle. ubicunq̄ teneri
quem de casu fortuito intellige insolito
non in casibus inconsuetis uel non uerisi
milibus. ut. l. fistulas. §. fi. ff. de cõtrahẽ.
emp. qui casus est nõbilis. Quid si post
ea in generali renunciatione in instrumẽ
to est iuratum. Respõdeo dicit. Bar. ad
illos casus ad quos renũciatio refertur ⁊
iuramentum. ut. l. fi. C. de non nu. pe. et
l. fi. in prin. ff. ad municip. ⁊. l. fi. ff. qui sa
tis da. coga. et dicit Host. in sũma. in ti.
de renuncti. in. §. que possunt renũtiari
ꝙ si quis renũtiat omni iuri competenti
⁊ cõpetituro litteris impetratis ⁊ impe
trandis. ⁊ quidem quo ad futurũ tẽpus
pertinet non ualere. ar. predictorũ iuriuz
ff. de pactis. l. tres fratres. ff. de transac.
l. qui cum tutoribus. in fi. ⁊ de constitu.
c. cũ accessi. sent. de rescriptis. pastoralis
§. fi. de eccle. edifi. c. ad audiẽtiam. lo. ij.
de dispen. impube. c. ad dissoluẽdum. i.
respon. ff. de iniusto rupto ⁊ irrito testõ
l. nam ⁊ si sub cõditione. dic secundum
ipsum Host. si generalis sit renuntiatio
uere ualet. secus si specificatis quibusdaz
iuribus sequit̾ generalis renuntiationis
cõclusio. C. quando mulier tutel. officio
fungi põt. l. fi. circa mediuz. ⁊ in aut. ibi
posita. mater ⁊ auie. ⁊ in aut. ut sine pro
hibiti. ma. §. quia uero. coll. vij. Possunt
etiam renuntiari iura non scripta circa ĩ
corporalia. puta seruitutes competentia
⁊ si. hec etiaz annalia sunt. in futurum re
nuntiari possunt. de sepulturis. c. in pre
sentia. de decimis. c. ex multiplici. si serui
tus uen. l. harũ. ⁊. l. egi. possunt etiã renũ
tiari iura non scripta que circa beneficia
competũt. quia renuntiari possunt bene
ficia maiora maxima ⁊ minora. licet autẽ
clericus qui impetrauit beneficium mise
ricordie canonicoꝝ se subiciat. nõ ꝓpter

hoc renũtiare uidet᷑.ut in.c.ueniens. de
renũc.niſi lr̃as reddat. ſed ex tũc officio
iudicis reſtituit᷑ ſi imiſericordes ſunt ne
unde miſericordiaʒ debuit ĩpetrare inde
cogatur diſpẽdiuʒ ſuſtinere.ut in.c.ſane
de renũc.ff.de furtis.l. ſeruus cõmunis.
§.q̃ uero.ff.queadmodũ teſtamẽta ape
riant᷑.l.ſed ſi quis. deceptis enim ⁊ non
decipiẽtibus iura ſubueniũt.de rerum ꝑ
muta.c.cum uniuerſorum. ⁊ dicit idem
Hoſt.in ti.de renũc.§.qualiter.dicit ꝙ
renũciatio iuris ſtricti ex certa ſciẽtia fa
cienda ẽ.ideo renuntians ius ignorãs de
effectu iuris cui renũtiat certificandus ẽ
ar.in aut.quõ oportet epos ⁊ cle.§. igi
tur ordinarius.coll.i.ne cauſetur lr̃arum
ignorãtia.ff. de inſti.acti.l.ſi pupilli.§.
de quo palaʒ. nec eni poteſt quis renũti
are eo qd̓ ignorat.ff.de inoffi.teſta.l.ma
ter decedens.ff.de acqui.heredi.l.is qui
§.ſi dubitet.⁊.l.i.§.qui putet. ⁊.ff.qui
bus ad liber.ꝓcla.nõ licʒ.l.pe.§.nõ eni
nec eniʒ renũtiari poteſt ei quod nõ ha
betur nec haberi poteſt.ff. de re.iuris.l.
eius.⁊.l.qui poteſt.ff.de acqui.heredi.l.
habere.⁊.l.uelle.⁊.l.is qui hẽre.i.reſpõ.
⁊.l.is poteſt.ff.de ſucceſſ. edic.l.i.§. de
cretalis.⁊ ar.ff.ꝙ metus cauſa.l. ſed par
tus.§.iulianus.in fi. licet ergo renũtiari
uel repudiari non poſſit qd̓ non dum cõ
petit pacto.tamẽ remitti poteſt.C.ď pa
ctis.l.i.ff.de pact.l.pactuʒ inter heredẽ
renũtiat etiã quis expreſſe ſi dicat.ſi qui
etum clamo ius tale. de decimis.ex mul
tiplici.renũtiat ⁊ tacite cõpoſitionem re
cipiendo ⁊ inuitus cauſatiue nõ preciſe
ſic intelligit᷑.c.cum inter ſeniorẽ.de elec.
tacite etiã renuntiat exhibẽdo honorem
illi cuius electioni cõtradixit. de hijs q̃
fiunt a maiore ꝑte.c.ex ore.uel recipiẽdo
aliquid ex teſtamẽto qd̓ impugnat.ff. ď
inoffi.teſta.l. ſi ꝓponas.C. de inoffi. te
ſta.l.ſi pater.ad ideʒ.ff.de pubi.l. ſi ego
§.i. de re iudi.c. quo ad cõſultationem
uel accipiendo beneficiũ uel aduocãdo
ꝓ eo.de trãſac.ex lr̃is.ff. de inoffi.teſta.
l.pe.in fi. Item facienda eſt renuntiatio
autoritate illoruʒ quorũ intereſt.de offi.
archi.ad hec.§.fi. ideo clericus non po
teſt ſuo foro renuntiare ſine autoritate
epi ⁊ eius conſenſu.quia ex hoc p̄iudica
retur epo. de foro competẽti.c. ſignifica
ſti.x.q.i.clericum.iij.q.vj.nõ licʒ.a quo
enim clericus recipit ordinẽ ab eo debet
recipere ⁊ iudiciuʒ.ix.q.ij. nullus p̄mas
forenſe ⁊ penitenciale.de penitẽ. diſ. vj.
placuit.de parrochijs.nullus.de penitẽ.
⁊ remiſ.omẽs.alioquin quilibet clericus
de uno epiſcopatu poſſet ſibi cõſtituere
iudicem in alio.ut.ff. de iudi.l.i. eadem
ratione nõ poteſt renuntiare clericus pri
uilegio quod habet.xvij.q.iiij. ſi quis

ſuadente. nam ⁊ ſi actionem iniuriarum
ꝓpriam remittere poteſt.xxiij.q.iiij.ſi is
qui.⁊.c.ſi illic.iniuriaʒ tamẽ eccleſie ſiue
collegio in perſonaʒ ſuam illatam remit
tere nõ poteſt. de ſenten.excõmu.c.cum
deſideres.§.fi. nec enim hoc ius in fauo
rem ſuũ ſpetialiter ſed totius collegij in
troductum eſt ⁊ in odium laicorum. de
ſentẽ.excõ.c.contingit.lo.ij.in fi. qui no
bis oppido ſunt infeſti. ij.q.vij.laicos.
Bal.autem in.l.ij.§.queſitum.ff.ſi quis
caut.ſic dicit. ſi quis renũtiat omnibus
beneficijs an intelligatur renũtiare omi
bꝰ beneficijs iuris cõmunis ⁊ ſtatutarijs
an iuris cõmunis tantum. dicũt quidaʒ
ꝙ iuris appellatõne ſimpliciter cõtinetur
ius cõmune tanꝙ̃ nobilius ⁊ ſuperius.ſi
cut appellatione poete intelligitur uirgi
lius per excellẽtiam iuſte ⁊ iure naturali
⁊ ideo agens ſecũdum formam iuris cõ
cludendo intelligitur nominaſſe ſolum
ius cõmune.ad hoc de teſtamẽto militiſ
l.in teſtamẽto.cõtrariuʒ dicit Bal.ut nõ.
Inno.in.c. certificari. de ſepulturis. ut
omnem uiam iuris cõprehendat.ut.l.iij.
ff.de teſtõ militis. ⁊ quod nõ.in.l. actu
ſint.C.de ſena. tamen in ciuili ſi uie ſunt
diuerſe.intelligitur ſibi eligere utiliorem
de iudi.in ciuili leuiorem. ut.l.ſi p̄ſes.C.
de ſenato. Sed in renũtiando credo oïa
iura ſup materia loquẽtia contineri ſim
plici renũtiatõne.ut ar.l.illud.de acqui.
heredi. ſecus ſi renuntiatur certo capiti
⁊ non ſimpliciter. ut in.l.i.§. ſed uiden
dum.de ſucceſſ.edict. ¶ An generalis re
nuntiatio caſuum fortuitorũ ſeu obliga
tio nulla ſpetificatione facta ualidet᷑ iu
ramẽto. ẽm formã.§.queſitum all᷑.Cy.
dicit ꝙ non.in.l.i.C.como. in.iiij.q. et
non all᷑at glo.ordi. que eſt in aut. ſacra
menta.C.ſi aduerſus uen. quia iuramen
tum non ampliat obligationem ſed con
firmat.hic autem ampliaret. Item quia
iuris preſumptõe eſt defectus conſenſus
unde nihil operat᷑ iuramẽtum. Et an ca
ſibus fortuitis in iudicijs ſufficiat ita re
nuntiare.renuntio omnibus caſibus for
tuitis.dicit glo.in.§.queſitum.all᷑.ꝙ nõ
quia non ſufficit exprimere niſi ⁊ ſpecifi
centur cauſe.ut.d.§.queſituʒ.all᷑. Et an
in renũtiatione ſufficiat unũ caſum expri
mere ſeu ſpetificare ⁊ poſtea generalem
clauſulam inferre puta renuntio incẽdio
⁊ omnibus alijs caſibus fortuitis.quidã
ꝙ ſic intelligendo de ſimilibus ut de fur
to.quia incendium ⁊ furtum raro ſunt ſi
ne culpa. ſed non de ui hoſtium. quia ẽ
caſus diuerſus in ratione. ut.l.fluminuʒ
§.ſeruus.ff.de dãno infecto. dixit ꝙ cu
ſtodia aduerſus uim parũ ꝓficit. ſed ad
uerſus incẽdium ſine ui ortum ⁊ furtum
multũ ꝓficit.ut.ff.ď offi.prefec.urbis.l.

iij. ꝓ hoc quia eadē ratio ergo idem ius ut quia uidet᷑ sensitū de simili qualitate casuū specificatorū. ut in.l.fi.§. cui dulcia.de uino tritico ⁊ oleo leg. Alij dicūt ꝙ illa generalitas nihil ualet.nec de similibus ad similia porrigit᷑. quia lr̄a.d.§. q̄situm.allati requirit casus cōtingētes spetificatiōe qḋ est tutius ⁊ uerius secundum Bal. In cōtractibus uero ex̄iudicialibus an suscipiēs in se om̄ne periculum intelligat᷑ de casu fortuito cogitasse. Jo. dixit ꝙ non. sed de culpa etiaʒ leuissima glo.distiguit in.d.§.quesitum. aut pōt aliquid opari non extēdendo ad casum ⁊ tūc non continet casum.secus si nō potest aliquid operari.sentit ergo glo.i.d.§.quesitū.ꝙ generalis renūtiatio ⁊ artatio ualeat in extraiudicialib⁹ dummō liqueat de consensu.⁊ interpetrat᷑ liquere ꝑ hoc quia uerba uident᷑ inserta ad aliquid operandū.ff.de fundo instructo.l. fundum qui. contrarium tamen probat glo.relata ad tex.l.i.C.comodati.Jac.⁊ in ex̄iudicialibus si quis suscipit in se casum fortuitū expresse sed non specificat singulas speties uel capitula. an ualeat glo.dicit in.d.§.quesitum.ꝙ sic. multo magis si quendaʒ casuum fortuitorū specificat ⁊ addit clausulam generaleʒ quia ualet.⁊ dicebat Marti.ꝙ renuntiatio facta suis iuribus in iudicijs presumebatur facta metu.secus in cōtractibus sed falsū est.quia quilibet actus presumitur sponntaneus. alias eni generalis exceptio non ualeret.⁊ facit glo.in.§.quesitū.all᷑.⁊ Inno.ex̄.de renūc.c.cuʒ super. ¶ An renūtiatio possit fieri parte absente.uidet᷑ ꝙ sic.ut nō. in.l.i.C.de pactꝫ. de pactis.c. cum pridem. contrariū credit Bal. fore uerū quia fit ad obligandū.ut.l.certum §.si quis absēte.ff.de cōfess. ⁊ quia iuri futuro non renuntiatur nisi iudex teneat locū partis.ut.ff.de in ius.uo.l.eum pro quo.⁊ ſm Bal.idem est dicere renuntio ⁊ ꝓmitto non uti.ut.d.§.quesitum.⁊.l. pe.C.de pactꝫ. Et an ille qui renūtiat ꝑ̄sumatur scient᷑ renūtiare. dic ut nō.in.l. si quis.ff.de nouac.Jo.an.in.c.si diligenti.de foro cōpetenti.dicit circa glo. nr̄aʒ dicūt aliqui ꝙ aut ius precipit uel ꝓhibet.⁊ tūc non renūtiat᷑.ut.c.si diligenti. de foro cōpeten.aut ꝑmittit.⁊ tunc renūtiatur. ⁊ sic intelligitur de priuilegijs.c. si de terra.cum si.alij dicūt ius publicuʒ est autoritatis.sed utilitatis priuatū.aut autoritatis ⁊ utilitatis publicū. scḋo casu non renūtiatur. ut.d.c.si diligenti. in primo renuntiari potest.ut in iuribus ⁊ cōtrarijs in glo.d.c.si diligenti. signatis Est autē ius publicum autoritatꝫ qḋ p̄nceps cōstituit qui ius sup omnes constituere potest. de constitu.c.fi.publicum

utilitatis quando omniū.ibi tangit᷑ utilitas.ut.d.c. si diligenti. ius enim publicum consistit in sacris ⁊ sacerdotibus.i. dis.ius publicum. Item alio respectu est publicum utilitatꝫ. quia omniū interest ne sacerdotes diuinis officijs auocentur sed suis precibus peccata populi cōmendant ⁊ deleant.i.q.ij.pastor.iij.q.i.nulli Alij coniungūt has duas solutōes.scilicʒ ꝓximā.⁊ glo.dicentes. aut est ius publicum autoritatis ⁊ utilitatis.aut publicū autoritatis ⁊ utilitatis priuatū.primo casu non renuntiat᷑.secundo subdistingue aut introductum est in fauorem renunciantis tantū.aut eius ⁊ alterius.primo casu renuntiari potest.secundo uero nō.et hoc placet Goff. in sūma.i ti.de renūc. Hostꝫ.uero uolens plenius casus ⁊ materiam cōprehendere dicebat sic. iuri publico diuino collegiato quale est in.c.si diligenti.non potest renūtiari etiam per iuramētum.ut in.d.c.si diligenti.⁊ de sēten.excōm.c.cōtingit.nisi forsitan ꝑ actū cōtrarium.de priuil᷑.c.ex parte.de sentē. excōmu.ꝑpendimus. in audientia cōtingit nec cōcesso in libertatē ecclesie.xvij. q.iiij.per totū.de imunitate eccle.c.non minus.nec ꝓhibenti generale statutum ecclesie mutari.xxvj.q.ij.c.i.⁊.ij.⁊ sequēti.nec inducto ꝓpter honorem dei.de ferijs.c.fi.nec firmato diuinis p̄ceptis uel consilijs generalibus uel ꝓuincialibus uel alijs iuribus quorū transgressio inducat peccatum mortale.de consuetu.c.fi. xxv.q.i. sunt quidam.⁊ iuri cōcesso in fauorē ecclesie singulis uel collegij potest renūtiari expresse per actuʒ cōtrarium ⁊ ꝑ lapsum tp̄is.quod dic ut de constitu. c.accessissent. iuri diuino ꝑsonarum ad statum uel libertateʒ dignitatis uel ecclesie spectanti.⁊ si renūtiari ualeat quo ad ꝑsonam renūtiantem.non obest superiori dignitati uel ecclesie. de arbitris.cum tpe.de instituc. cum uenissent.ꝙ metus causa.c.i. iuri inductū ꝓpter priuatam utilitatē seu priuatuʒ ius.⁊ si cōmune sit renūtiari potest quale est.de rescriptꝫ.c. non nulli.de elect.c.ꝙ sicut.§.sin autem de regulari.ad apostolicā.multo fortius quando nō est cōmune sed personale ul᷑ spetiale.quale est.j. de cōcessio. preben. c.constitutis. illi iuri qḋ publicuʒ statuʒ respicit renūtiari non potest.sicut ꝙ persona ydonea ⁊ canonice eligat᷑. de elect. quia ꝓpter.ꝙ uolūtas defunctorum adimpleat᷑.de testa.tute. hoc de iure ecclesiastico ecclesijs ⁊ eccl̄iasticis ꝑsonis concesso iuri humano publico autoritatis ⁊ utilitatis. sicut est ius fiscale renuntiari nō potest.ff.ḋ pactꝫ.l.ius publicū.⁊.l.iinter debitorē. quale est illud qḋ precipit puniri maleficia.de senten.excōmu.c.ut

fame. ꝙ libellus det̃ iudicialis ordo ser
uetur.de libel.obla.⁊ lit.cont.ꝑ totum
et ꝙ alia iura seruẽtur respiciẽtia publi
cũ statũ.de leg.i.l.nemo potest publico
autoritat ⁊ utilitat priuato ꝑ cõmunez
utilitatem introducto expresse renũtiari
nõ potest. nisi iuramẽto firmet̃. de iure
iurã.c.cum cõtingat.C. si aduersus uen.
l.i.⁊ aut.sacramenta.tacite potest.ff.de
ꝓcura.l.filiusfa. §.ueterani. Si sit indu
ctũ ꝓpter priuatam utilitatem renũtiari
põt si sit fauorabile.C.quãdo mulier tu
tel̃.offi.fungi põt.aut.matri ⁊ auie.si sit
odiosum. ut macedonianũ secus.ff. ad
macedo.l.sꝫ ⁊ si pater.secundũ host. se
cundũ quẽ adde qđ nõ. de regularibus
c.ad apostolicã.⁊ in sũma de renũcti.§.
ij.⁊ ibi hec distinctio remititur. Angel.
autẽ in.l.pe.C.de pact.dicit ꝙ renunti
ans ꝓuilegio fori eo ulterius non utitur
ut.l.si quis in cõscribẽdo.C.de pact. et
intellige in eo qui renũtiauit ꝓuilegio ꝙ
poterat declinare ex ꝓuilegio.exemplum
in scolari ꝗ habet tres iudices. ut i aut.
habita.C.ne filius ꝓ patre.ligatur ergo
scolaris tali renũtiationi ante lit cont.
Sed ubi quis renuntiasset exemplũ fori
cui nullo modo ẽ subditus.talis renunti
atio nõ astringit renuntiantẽ nisi post li
tis cont.sic intelligit̃.l.si cõuenerit.ff.đ
iurisdic.o.iudi.ꝗ uidetur ɔ̃ria.l.pe.C.đ
pactis. Si tamẽ pena esset apposita inq̃n
tum renũtiauit uteret̃ exceptione. bene
esset locus exactioni pene quia renuntia
tio nõ est cõtra legem imo preter legẽ.er
go pena petit̃. ut.l.stipulatio ista.§.al
teri.ff.de ṽbo.ob.Ut tamen ista renũtia
tio sit semꝑ ualida.facias secũdũ Angel.
ibi apponi in istrumẽto illa uerba ꝙ q̇s
ꝓmittit soluere neapl̃.pisis ⁊ ubicunq̃
locorũ fuerit inuentus. nam tũc ratione
destinate solutionis ubicũq̃ intelligitur
cõtraxisse.ut.ff.de acti.⁊ ob.l. cõtraxisse
idez uero Angel.in.l.i.C.de iurisdic.om.
iudic.suꝑ glo.dicit ꝙ glo.in.d.l.i. de iu
risdic.o.iudic.uidet̃ innuere ꝙ licꝫ exce
ptio iudicis incõpetentis non sit ꝓposi
ta inter alias exceptiões. tamen cõtinuo
ꝓponi poterit ante litis cont.quia iuris
dictio iudicis incõpetentis non firmat̃
nisi demũ per litis cont. et hoc idem te
nuit glo.in.l.si ꝑ errorem.ff.de iurisdic.
om.iud.hoc etiã tenet pe.de bella ꝑti.
per.l.eo tẽpore.ff. de peculio.in prin. et
ff.solu.ma.l.si cum dotem.§.eo aũt tꝑe
sed Marti.sili.dicit indistincte in cõtinẽ
ti iurisdictionẽ fundari cũ quis declinat
iurisdictionẽ cum potest. nam semel pro
batum nõ reprobat̃. ut.l.põponius.ff.
de nego.gestis.⁊ iudex semel acceptatus
nõ recusatur.ut.C.de dilac.l.si quando.
⁊ semel placitum amplius non displicet

in preiudiciũ alienuz. ut in regula.quod
semel.de re.iuris.in.vj. nec potest quis
mutare consilium in preiudiciũ alterius
ut in regula iuris.mutari. ꝓ hoc etiaz fa
cit ꝙ ad recusanduz iudicem suspectum
xx.dies tribuunt̃.ut in ant.offeratur.C.
de litis cont.Iac.de are.cuius opi.tenet
Iac.bru.dicit ꝙ iudici nõ queritur iuris
dictio nisi ꝑ litis cont. ut.d.aut.offera
tur.sed parti queritur actio ad interesse
uel ad penam si se ꝑ stipulationez obli
gauit.si autẽ nudo pacto.tunc agitur cũ
eo de dolo.ut.ff.de dolo.l. si cum mihi.
⁊ hec est opi.originalis Iac.de raue. sed
Iac.bru. licet teneat eam. subdistinguit
latius dicẽs.ꝙ ꝓrogatio duplex est. una
est tacita cum ꝑtes scienter litigant corã
iudice incõpetenti. ut.l.i.C. de iurisdic.
om.iud.⁊ ista prorogatio nõ obstat nisi
post litis cont. nec ante q̃ritur iurisdic
tio iudici. ut dictis iuribus. ⁊ ita intelli
gitur glo.in.l.i.C.de iurisdic. o.iu. Alia
est ꝓrogatio scilicꝫ expressa cũ partes pa
ciscunt̃ ad inuicem. ut de causa talis sit
iudex licꝫ incompetẽs.⁊ cognoscere pos
sit ⁊ debeat.⁊ tunc ex conuẽtione q̃ritur
iurisdictio iudici sed reuocabiliter.quia
potest eius iurisdictio declinari usq̃ ad
lit cont. sic intelligit̃.l.si cõuenerit.all̃.
sicuc dicimꝰ in legato quia querit̃ igno
ranti reuocabilit̃. sed post acceptationẽ
irreuocabilit̃.ut.l. cum pater.§.surdo.
ff.de leg.ij.Si uero non ꝑ uiam ꝓrogati
onis sed per uiam ꝓmissionis simplicis
aliqua pars promisit sub certo iudice re
spõdere.sicut uidemus cotidie fieri in oi
bus instrumentis. quia ꝓmittit quis re
spondere perusij assij.⁊c.⁊ tũc ex tali pa
cto iudici nulla queritur iurisdictio.nisi
lit. cont.sed si pars q̃ ꝓmisit nõ obser
uat promissa quia nõ uult respõdere. te
net̃ ad penã si ꝓmisit uel ad interesse si
ꝓmisit.sic itelligitur.C.de epis ⁊ cle.l.si
quis in cõscribẽdo. pe.aũt de ancho.in
suo cõsilio qđ incipit.In xpi noie amen.
in auxiliũ ueritat ⁊ ꝓ cõfirmatione eoꝝ
⁊c.loquẽdo de intellectu.d.l.si conuene
rit.all̃.dicit ꝙ expositio glo.in ea.l.si cõ
uenerit.q̃ intelligit ⁊ glosat ṽbuz.adiret̃
in ipsa.l.positũ ꝑ litis cont.põt itelligi
dicta glo.cũ non appareat ꝑ aliquẽ actũ
expresse añ litis cont. in iudicio cõsensis
se.sꝫ si appareret nõ uidet̃ amplius hẽre
locum penitẽtia.⁊ sic itelligat dictã glo.
q̃si funiculus duplex difficilit̃ rumpatur
ut in.c.i.de pactis. nec põt negari dicit
ipse pe.ibi quin ꝑ satisdationẽ ⁊ ꝓmissi
onẽ de iudicato soluẽdo uideat̃ iurisdic
tio ꝓrogata.q̃ prorogatõ etiã absq̃ litis
cont.firmat̃.iuxta nõ.in.c.p.⁊.g.đ offi.
deleg. ⁊ etiã pronũctiatio iudicis a qua
nõ eit appellatũ ⁊ firmat iurisdictionem

iudicis ordiarij etiaꝫ ꝯtra nõ suos subdi
tos.ut nõ.Inno.in.c.ꝑterea.de dilaci.et
ꝙ ipse nõ.⁊ post eũ Io.an. in.c.sup lr̃is
de rescrip. ⁊ sine appellatõe ꝯdictio pso
naruꝫ aut modicũ operatᷣ ꝯtra factuꝫ iu
dicis.c.dilecto. ⁊ qḋ ibi nõ.Inno.de ap
pellᷣ.Item exceptio iudicis incompetẽtis
ꝓpter iuramenti appositionẽ in cõtractu
nõ habet obstare.⁊ certe dicit idẽ pe. li
cet nouũ uideatᷣ audeo dicit ipse dicere
ꝙ lis si cõuenerit non hẽt locum ubi pro
missio de nõ suo iudice adeundo est fir
mata iuramẽto.quo casu nõ uidetur ha
bere locũ penitẽtia.de qua loquitᷣ.l.illã
ꝙ pmo probo dicit ipse ex regula genera
li qua cauetᷣ omẽ iuramentũ esse seruan
duꝫ qḋ non uergit in dispendiũ salutis
eterne.c.cũ contigat.de iureiur.de pactꝭ
c.ij.li.vj.sed illud ẽ huiusmodi. cõuenit
eni expresse pluribus locis generalitᷣ ubi
ꝙ posse grauari in ere ⁊ in psona.⁊ corã
quocũꝙ iudice ubi creditor uoluerit eũ
cõuenire.que ergo sũt ꝓmissa de iure ca
nonico opere cõpleantᷣ. ⁊ mortalitᷣ pec
cat q̇ recedit a pacto.ut in.c.i. de pactis
⁊ ꝙ ibi nõ. nec debet iudex secularis alĩ
quẽ audire cõtra propriũ iuramentũ. ut
in.c.ij.de iureiur.in.vj.nec mirum dicit
pe.si in hoc dico.l.illã si cõuenerit. non
hẽre locum cum pactum est iuramento
firmatũ.nam in grauioribus iuramentuꝫ
firmat contractum initum cõtra ius ciui
le.ut.d.c.cum contingat.⁊.c.ij. de pactꝭ
li.vj. multomagis debet firmare ne lice
at uariare uel penitere. ⁊ sit unus iste de
casibus in quibus uarietas ⁊ incõstãtia
reprobatᷣ ꝓpter uinculũ iuramẽti. c.cuꝫ
in multis.de rescrip.li.vj.nec põt dici di
ctam.l.cõcernere publicã utilitatẽ. sꝫ uti
litatẽ priuatorum. ⁊ per ꝯsequẽs potest
actus ⁊ dispositio iuramẽto firmari. iux
ta theoricã Bar.in.l.si quis ꝓ eo.ff.de fi
deiusso.Io.de ymolᷣ.in.l. quidã consule
bant.de re iudi.querit an p satisdatõeꝫ
de iudicio sisti quis uideatᷣ in iudicẽ cõ
sentire.⁊ sic p̃iudicet sibi in exceptiõe re
cusationis. nam Bar.tenet ibi simplicitᷣ
ꝙ non.p nõ.in autꝭ. offeratur. C.de litꝭ.
contꝭ.⁊ per ea q̃ Bar.tetigit in.l.uir bo
nus.ff.iudicatũ solui. glo.tamen de hoc
dubitauit in.l.fi.i glo.ij.ff.qñ appellᷣ. sit
⁊ nihil decidit.Inno.tetigit in.c.intᷣ mo
nasteriũ.de re iudi.Bar.etiã uidetᷣ dubi
tasse in.l.si pupillus.§.i.ff. de p̃uilegijs
credi.forte posset sic dici ẽm Io. ꝙ si de
mẽte partis cõstet id seruetur. in dubio
aũt põt dici ꝙ aut p̃statur in casu neces
sitatis.⁊ tũc nõ intelligitur renũtiasse ex
ceptioni recusationis. ⁊ ita uidetᷣ intelli
gere Inno.autꝭ.offeratᷣ. ꝙ ex necessitate
fuit p̃stita ibi. ut qꝛ erat casus in quo te
nebatur satisdationẽ illam p̃stare. ⁊ hoc

casu potest dici ꝙ illa satisdatio habet i
se tacitam cõditionẽ si ⁊ inq̃ntuꝫ teneatᷣ
corã illo iudice respõdere ⁊ nõ posset illi
us examẽ declinare. ⁊ sic posset intelligi
qḋ dixit Bar.in.d.l.quidã consulebant.
Sin autẽ p̃statur sponte eo casu quo nõ
tenebatᷣ tunc est magis dubiũ. qꝛ tũc ui
detᷣ sentire ꝙ tũc sit secus a ꝯrio suoruꝫ
uerborũ. sed Bar.in allᷣ.l. quidã consule
bant.uidetᷣ sentire ideꝫ inq̃ntuꝫ simplici
ter dicit ꝙ dicta satisdatio habet i se cõ
ditionẽ tacitã de qua.s̃.dixi. nec distin
guit an sponte an necessitate p̃stetur.for
te põt dici ẽm ipsum Io.p cõcordia. ꝙ
aut p̃stans illaꝫ sciebat se nõ teneri ⁊ hoc
constat.⁊ tunc ꝓcedat opi.Inno.qꝛ non
uidetᷣ bene posse capi alia cõiectura q̈re
tũc p̃stiterit nisi ut cõsentiret in iudicem
Io.tunc uidetᷣ cõsensisse. ar.nõ.in simili
in.l.si cum aurũ.ff.de solut. ⁊ qḋ habetᷣ
in.l.si quãdo.ff.de leg.i.Si aũt putabat
se teneri tũc posset ꝓcedere opi.Bar. qꝛ
errans nõ uidetᷣ cõsentire. ut.l.si p erro
rem.ff.de iurisdic.om.iu. In dubio autẽ
p̃sumitur sciẽtia ꝙ quilibꝫ p̃sumatᷣ scire
iura leges.C.de legibus. nisi forte fuerit
minor mulier uel rusticus. uel similis p
sona in qua p̃sumitur iusta ignorãtia. ut
l.cum de indebito.in prin.cũ ibi nõ.ff.ḋ
ꝓbac.⁊ hoc in satisdatõe de iudicio sisti
In satisdatione autẽ iudicatũ solui. Bar.
aũt in.l.q̇daꝫ cõsulebãt.nõ tetigit.tamẽ
idem dixit in.d.l.uir bonus. in eo ꝙ di
cit in.d.l.quidã consulebãt. in satisdati
one de iudicio sisti.nã utraꝙ debet ante
litꝭ contꝭ.p̃stari eo casu quo sunt p̃stãde
facit qḋ hẽtur in.l. pomponius.§.rati.
ff.de ꝓcura. de hac aũt satisdatõne iudi
catum solui spetifice dubitauit in.d.l.si
pupillus.¶ Aduerte tñ qꝛ subtiliter cõ
siderãdo ibi loquitur qñ post cõtumati
am ꝓ recuperãda possessione q̇s satisde
dit de iudicato soluẽdo.an tũc pdiderit
declinatoriã fori.nam põt tunc dubitari
proptᷣ duplicẽ causaꝫ. primo proptᷣ ipsã
satisdationẽ.secũdo propter cõtumaciaꝫ
p̃ambulaꝫ. ⁊ de ista scḋa causa tãgit An
gelᷣ.⁊ ibi dixit Io.post eum in.l.si finita
§.iulᷣ.ff.de dam.infec. de pma uidetur
dicendũ ut supius ẽ dictũ in simili de sa
tisdatione de iudicio sisti.¶ Aduerte ta
mẽ qꝛ nõ uidetur esse necesse ꝙ pro recu
perãda possessione data in cõtumatiam
q̇s satisdet de iudicato soluẽdo.sed uide
tur sufficere ꝙ q̇s satisdet de iudicio sisti
ut in autꝭ.⁊ qui iurat.C. de bonis auct.
iudi.pos.⁊ hoc etiã uidetᷣ uelle Bar.in.l.
hoc aũt.§.fi.ff.ex q̇bus cau.in poss.eatᷣ
licet ꝯriuꝫ uideatur sensisse in allᷣ.l.si pu
pillus. Et ad p̃dicta facit qḋ nõ.Cy.i.l.
fi.C.de spon. Et aduerte qꝛ hec ꝓcedũt
tenẽdo opi.p̃dictã quã tenuit Bar.in.d.

l.quidã cõsulebãt. ⁊ glo.in.d.c.inť mo
nasteriuꝫ. ⁊ uidetur fuisse cõmunis opi.
Bar.in.l.si conuenerit.ff.de iurisdic.om.
iudi.dicit quid releuant ista pacta que
cottidie ponũtur in instrumẽtis ꝙ quis
possit ubiq; conueniri. Respõ. aut istud
simplici pacto fit ⁊ non releuet aliquid
ut.l.si conuenerit.ff.de iurisdic.om.iud.
aut fit per stipulationem. ⁊ tũc qui pro
misit conueniri coram iudice nõ suo po
test conueniri ad penam uel interesse.ff.
de arbitris.l. diem proferre. in fi. sed si
ista conuentio esset confecta per alia uer
ba. scilicet ꝙ quis promittit soluere in
quolibet loco in quo placuerit actori. ⁊
istud non releuat quia debet intelligi ꝙ
actor non trahat reum debitorem extra
suum domicilium.ut.l.meuia.in fine. de
oper.liber. aut promittit soluere in quo
cũq; loco fuerit inuentus. ⁊ tũc ubicũq;
fuerit inuentus potest cõueniri.quia ibi
dicitur contraxisse.ut.l.contraxisse.ff.de
acti.⁊ obli.⁊ de administra.tu.l.si ticiuꝫ
⁊ meuium.§.i. Et sic aduerte ad differẽ
tiam quia aliud est promittere ꝙ ubiq;
posset cõueniri. aliud est promittere sol
uere ubicũq; inuenitur.facit ad predicta
quod dixit Bar.in.l.ij.§. si quis ita.ff.d
eo ꝙ certo loco. sic intelligo dicit Bar.
quod nõ. Guil.in.l.si quis in conscribẽ
do.C.de epis ⁊ cle. Iteꝫ si promitto sol
uere ubicũq; in tuscia me inueneris.nam
ubicũq; me in ea prouincia poteris inue
nire si ibi me inueneris poteris ibi me
conuenire.ut.l.heres absens.§.fi. cuꝫ.l.
sequẽ.ff.de iudic.non obstat.§.quesitũ
l.ij.ff.si quis caut. quia bene possunt q̃
ri quelibet ciuitates seu castra que sunt
in tuscia.

¶ Renuntiatio iurium futurorum.

Superest ut uideamus an ius
futurum possit tolli seu renun
tiari. Iac.bru.in.d.l.i.C.de pa
ctis.dicit ꝙ per pactum tollitur ius fu
turum.ut.l.i.s̃.de pactis. per repudiati
onem solum ius presens ⁊ non futurum
tollitur.ut.l.si ita scriptum.§.si sub con
ditione.ff.de leg.ij. Sed que est ratio ꝙ
repudiatio seu renuntiatio tollit ius pre
sens ⁊ non futuruꝫ quod est uilius q̃ ius
presens. Respon.dicit Iac. licet repudia
tio de presenti iure ⁊ eius consensus inť
ueniat. non tamen propterea ualidatur
nisi solo consensu repudiantis.⁊ ab eius
solo consensu dependet. pactuꝫ uero ua
lidatur consensu amborum. Et si dicas
nõne cottidie fit repudiatio iuris futuri
alicui presenti.quomodo ergo ualet.dic
secundum Iac. ꝙ est pactuꝫ ꝙ fit ⁊ non
renuntiatio. non attendam abusionem
nominis quam faciunt tabelliones dicẽ
tes.talis renuntiauit.imo intelligam pac
tum fecit. ar.l.insulam.ff.de prescriptis
uerbis.⁊.l.si uno.circa prin.ff.locati. Et
dato ꝙ non intelligam sic dictum.dicaꝫ
ꝙ cum de fauore tractamus si non ualet
id quod ago ut ago.ualꝫ ut potest. ut.l.
an inutilis.ff.de acceptil. ⁊ sic ut pactuꝫ
ualebit. Sed que est ratio ꝙ renuntiatõ
operatur super iure presenti ⁊ non super
iure futuro. Respõ.duplex. una est quia
renũtiare est a se abdicare aliquid. ⁊ ille
dicitur posse nolle qui potest et uelle.
Sed ita est antecedente conditione.
quis non potest uelle fideicommissum
ergo non potest nolle a se abdicare. Se
cunda ratio est quia uerba prolata secun
dum presens tempus operãtur secundũ
illud si possunt.⁊ si non possunt nõ ope
rantur etiam secundum aliud. unde uer
bum presentis temporis nõ trahitur ad
futurum. ut.l.uerbum erit.ff. de uerbo.
signifi.⁊.l.si a colono.ff.de uerbo.obli.
modo ita est ꝙ quando dico remitto uľ
repudio.ista uerba sunt ordinata ad pre
sens sed de presenti operari non possunt
cum nil iuris habeam quod possit a me
abdicari.ergo nec de futuro operatur.sꝫ
si paciscar non petere pactum operatur
de presenti. quia me statim obligat ut
non petam in futurum. ⁊ ideo pactum
ualet ⁊ non renuntio. ut.d.l.i.C.de pac
tis. Et circa istam materiam ultramon
tani distinguunt.ꝙ aut queris de eo qd̃
est uallatum consensu unius tantum et
per pactum tollitur pars presens per cõ
sensum futurum per repudiationem tol
litur presens non futurum.Sed hoc non
uidetur bene dictum.nam dominium ac
quiritur alicui consensu duorum.⁊ tamẽ
potest tolli consensu unius tantum ha
bendo rem pro derelicta.sic ⁊ obligatio
consensu duorum introducta potest dis
solui consensu unius. seu solius credito
ris ⁊ inuito debitore.ut.l.solutionem.ff.
de solutio.Sed ego puto dicit Iac.ꝙ ip
si uoluerunt sic intelligere.ꝙ aut quedaꝫ
causantur consensu duorum ⁊ resident
apud duos. et ista per renuntiationem
non tollũtur sed per pactum. ut.l.pom
ponius scribit.ff. de nego.gest. non ob
stat.l.solutionem.ff.de solutio. quia ibi
per indirectum tollitur.aut ego uolo tol
lere directe id quod residet apud duos
⁊ oportet interuenire consensus alterius
per pactum.ut.l.pomponius. aut uolo
et indirectum tollere ⁊ possum etiam si
ne consensu alterius. ut.d.l.solutionem
de soluti. Dicerem ergo dicit Iac.ꝙ aut
queremus de eo quod est uallatum con
sensu duorum. sed tamen residet apud
unum tantum. ut est dominium.et hoc

poſſuꝫ abdicare ſi uolo.aut apud utrũqꝫ et tunc per repudiationem tollere nõ poſſum.ſed per pactum. ut.l.pomponius.⁊.l.ſequen.cum glo.ff.de nego.geſtis Aut quero de eo quod eſt fundatum in perſona unius. ⁊ ab unius tantum cõſenſu. ut eſt legatum nondum agnitum qꝺ eſt ſolum fundatum a uoluntate defuncti.ut.l.cuꝫ pater.§.ſurdo.ff. de leg.ij.⁊ tunc ſi eſt preſens tollitur repudiatione.ſi futurum tollitur pacto. ſed ſi agnouiſſet legatum preſens tunc eſſet fundatum uoluntate duorum.ſcilicet defuncti ⁊ legatarij. ⁊ ideo repudiatio non ualeret.ſed pactuꝫ de non petendo ſic. Angel.autem in.l.i.C.de pactis.dicit an iuri de preſenti uel de futuro renũtiari poſſit ⁊ quomodo. circa quod dic. aut ius competit nobis re ⁊ ſpe de preſenti. aut competit ſpe tantum.aut nec re nec ſpe. primo caſu aut competit nobis ſine aliquo facto noſtro ex diſpoſitione legali uel teſtatoris. ⁊ poteſt remitti repudiatione ſimplici.exemplum in hereditate uł legato relictis.ut.l.fi.C. de repudianda hereditate.de condic. inſtꝫ.l. ſi quis ita. de lega.i.l.ſeruum filij.§.i. Si uero tale ius nobis competit ex facto noſtro.tunc aut eſt ius perſonale. aut eſt ius reale. ſi perſonale.non tollitur repudiatione ſed pacto.ut.l.fideiuſſores.de pactis.⁊ facit ff.de uerbo.obli.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.Si uero eſt ius reale. tunc ius poſſeſſionis poteſt tolli ſine repudiatione uel pacto.ius dominij non. ut probatur de utroqꝫ iure.l.ſi quis ui.§.differentia.ff. de acqui.poſſeſ. Secundo caſu quando ius competit nobis ſpe tantuꝫ.dic ꝙ pacto renuntiari poteſt.ut.l.i.C.de pactis in primo contrario.et in legibus allegatꝫ in ea. niſi talis renuntiatio fieret in iudicio.quia tunc habet uim pacti.ut.l.i.de curato.bo. danꝺ. facit.l.fi.in fine.C.de temporibus appella.et niſi talis renuntiatio fiat extra iudicium parte preſente ⁊ acceptante. quia tunc talis renuntiatio inducit pactum.ut.l.tale pactuꝫ.in prin. ff.de pactis. Si uero tale ius non competit nobis nec re nec ſpe. tũc non uidetur renuntiatione uel pacto remitti poſſe.ut.l.i.§.ꝙ ait.ff. quorum legatorum. Bar. in.l.i. C. de pactis.ſic ait. an iuri de futuro poſſit renuntiari. diſtinguo tres caſus. Quedam ſunt iura que uere nobis competunt re ⁊ ſpe. quedam que nobis ſpe. quedam que nec competunt re nec ſpe.primo caſu ſi quidem illa iura competunt nobis abſqꝫ aliquo noſtro facto ex diſpoſitione legis uel teſtatoris.ut legata que a die mortis teſtatoris querũtur ignorãti.⁊ hereditas que queritur filio ſuo ignorãti.tunc poteſt repudiari ⁊ per pactum remitti.non eſt dubium.ut.l.fi.C. ꝺ repu.heredi. ⁊.l.ſi quis ita.de condic.inſtꝫ.⁊ quod ibi nõ.⁊ in.l. ſeruum filij.§.i.ff. de leg.i. Si uero nobis competunt ex aliquo facto noſtro. tunc ſi eſt ius perſonale nullo modo poteſt tolli renuntiatione ſed requiritur pactum factum parte preſente.ꝙ alteri paciſcendo alteri non queritur.ut in.l.fideiuſſores.⁊ quod ibi nõ.ff.de pactis.⁊.l. ſtipulatio iſta.§.alteri.ff. de uerbo. ob. Si uero eſt ius reale. tunc ius poſſeſſionis poteſt ſimplici renuntiatione perdi ut.l.ſi quis ui.§.differentia.ff.de acqui. poſſ. Quandoqꝫ eſt ius aliquod quod competit ſpe non re. ⁊ tunc per pactum poteſt remitti. ut.l.i.C.ꝺ pactis.Simplici uero renuntiatione dic.aut fit parte pſente. ⁊ idem quod habet uim pacti. ut l.tale pactuꝫ.in prin.ff.de pactis. Si parte abſente in iudicio ualet.ut.l.i.de curatore bo.danꝺ. ⁊ ibi nõ. ⁊ in.l. plurium ff.de acqui.heredi.⁊ in.l.i.§.i.ff.qui et a quibus.⁊ in.l.i.circa fi.C. de temporibus appeł.Si extra iudicium.non ualet ut.l.ſi ita ſcriptum.§. ſi ſub conditione ff.de leg.ij.cum ſi. Quandoqꝫ eſt aliqꝺ ius quod nec re nec ſpe. ⁊ iſtud ſi quidẽ uerba renuntiationis propriam ſapiunt diſpoſitionem de preſenti. nullo modo ad ius futurum renuntiatio porrigitur. C.de capti.l.nec nos.ff.quoruꝫ legatorũ l.i.§.ꝙ ait.Sed ſi uerba pacti porrigerẽtur ad futuruꝫ hoc modo ſi quo tempore res ad me pertineret etiam ex cauſa ꝺ futuro facio tibi pactum de non petendo.uel ſi.uerba.tunc puto ꝙ iſtud ualeret.ar.ff.de uerbo.obli.l.ſi rem meam.facit.ff.de uſucapi.l.cum uir.

Renuntiatio ſucceſſionum futuraruꝫ.

Упereſt ut uideamus de pactis ſucceſſionum futurarum. Pro quo ſciendum eſt ꝙ quoddam eſt pactum future ſucceſſionis conſeruande.quoddam eſt pactum de non ſuccedendo alicui. Circa primum pactũ ſcilicet pactum future ſucceſſionis conſeruande dicit Bar. in.l.fi.C.de pactis. an tale pactum ualeat.uidetur tex.ꝙ ſic in.§.fi.inſtꝫ.de legitima agna.ſucceſſ.et ibi pater emancipat filium contracta fiducia.dico ſic. quandoqꝫ ille qui habet ius ſuccedendi priuatur eo propter ſuuꝫ delictum.quandoqꝫ propter alium iuris rigorem. primo caſu ſi quidem quis eſt priuatus propter delictuꝫ. tunc ualet pactum conſeruande ſucceſſionis. quia poteſt quis remittere cauſas ingratitudinis ut.l.fi.C.de reuocan.donat.Sed ſi quis uellet facere pactũ ut ingratitudo futura

non obstaret. non ualeret quia induceret quem ad delinquendum. ⁊ esset contra bonos mores. ut. ff. de pact. dotali. l. conuenire. Secundo casu quando quis priuatur propter aliquem iuris rigorem ⁊ tunc aut paciscens posset super hoc prouidere testando ⁊ ualet pactum. ut. d. §. fi. inst. de legitima agna. successi. an non possit prohibere testando ⁊ pactum nõ ualet. ut. x. coll. de feud. success. c. i. pro hoc induco dicit Bar. ad. q. de facto. statutum est perusij. q filia femina non succedat ab intestato stantibus masculis ex testamento capit quicquid sibi relinquitur. Ex hoc dicit Bar. ipse q tẽpore quo dotatur ipsa filia de consensu patris reseruat sibi ius successionis. istud pactuz ualz. ut. d. §. fi. inst. de legi. agna. succes. Sed pone ut uidi in quibusdam ciuitatibus est statutum q mulier nupta extra ciuitatem non succedat ex testamẽto nec ab intestato. certe tunc pactum de reseruando iure successionis non ualeret. per ea que dicta sunt supra. Idem possimus dicere dicit Bar. in ciuitate assisij est statutum q ingrediens monasterium non succedat. an ualeat pactum factum cum consanguineis de reseruando iure successionis tempore ingressus. ad istaz questionem examinandaz. oportet primo uidere secundum Bar. an ualeat statutum q ingrediens monasterium non succedat. uidetur q non. quia cõtra priuilegia concessa clericis per. l. deo nobis. C. de epis ⁊ cle. et uidetur contra libertatem ecclesie. ut in aut. cassa. C. de sacrosan. eccle. ⁊ pro hoc uidetur tex. in aut. de sanctissimis epis. §. sed hoc presenti. ⁊ in aut. nisi rogati. C. ad trebell. Solutio. aut statutum disponit de ingrediente per hec uerba. ingrediens monasterium uel si quis intraret monasterium sit priuatus iure succedendi uel non succedat. et dico q statutum ualet. nam non disponit circa clericum sed circa laicum. nam laicus est ille qui ingreditur monasterium sicut uiuens moritur. ut. l. qui duos. de manu miss. testamento. et huic non obstat in aut. cassa. nec obstat aut. nisi rogati. q̃a ibi si monasterium ingreditur lucratur. in casu uero nostro lucruz aufertur. Sed si statutuz disponit de iam ingresso per hec uerba. si quis ingressus fuerit monasterium ⁊ tunc non ualet statutum. quia non potest clerico auferri ius suum ⁊ esset contra libertatem ecclesie. ut. d. l. deo nobis. et hoc dico dicit Bar. saluo iudicio ⁊ determinatione canonica. ⁊ q in casu predicto ualeat statutum. patet quia potest fieri per pactum saltim iuramẽto firmatum ut statim dicetur. pactum uero de non succedendo an ualeat. dic q

aut cum pacto est admixtum delictum ⁊ tunc ualet pactuz successionis perinde ut. l. i. §. si quis parẽs. ff. si quis a parẽ. fuerit manu. secundum unam solutionez Si uero non est admixtum delictum. et tũc aut ratione talis pacti tantum percepit quantum occasione successionis deberet et ualet pactum. ut. d. l. i. §. si parens. secundum aliam lecturam. Si uero tantum non percepit. ⁊ tunc de iure ciuili pactum non ualet. ut. C. de coll. l. pactum. de iure canonico sic si fuerit iuramẽto firmatum. ut in. c. quãuis. de pactis. li. vj. et ideo hodie est consuetudo q filie femine faciunt pactum de non succedendo ⁊ iurant. ⁊ ualet istud pactum Et si tu dicis uidetur q iuramentum nõ habeat ualidare seu confirmare istud pactum quia est contra bonos mores. ut. l. fi. C. de pactis. ⁊ in. c. non est obligatorium. de re. iuris. in. vj. dico dicit Bar. q istud pactum non est contra bonos mores. nec obstat. l. fi. C. de pactis. quia loquitur de pacto de succedendo uel de disponendo de hereditate postq̃ fuit successum. quod pactum inducit uotum captande mortis alterius. ⁊ sic non ualet sed questio nostra loquitur de pacto de non succedendo per quod uotuz captande mortis non inducitur immo tollitur merito iuramento firmatur. Pactum autem de succedendo alicui uidetur expressum q non ualeat cum sit contra bonos mores. ideo non ualet. ut. l. pactum. C. de pactis. ⁊. l. cum donatõnis. C. de trãsac. ⁊. l. stipulatio hoc modo concepta. de uerbo. obliga. C. de pact. conuentis. l. cum hereditas. glo. tamẽ que est in. d. l. fi. C. de pactis. uidetur dicere q per stipulationem hoc possit fieri promittendo omnia bona presentia post mortez. uide ibi glosam supra uerbo accomodatum. quã nota ⁊ tene menti. Si igitur promitto q tu sis heres meus uel mihi succedas uel q te faciam heredez. non ualet istud pactum quia est contra bonos mores ut est dictum. Sed si promitto tibi omnia bona mea post mortem meam. ualet dicit glo. in. d. l. fi. C. de pactis. ⁊ erit donatio causa mortis. uel inter uiuos examinemus dicit Bar. an sit donatio causa mortis uel inter uiuos. si est facta mẽtio mortis. est donatio causa mortis. nisi sit dictum expresse q est inter uiuos. uel q reuocari non liceat. ut. ff. de dot. prela. l. seie. ⁊. l. ubi ita donatur. ff. de donatio. causa mortis. An autem ualeat uidetur q sic. primo per. ll. quas allat glo. in. d. l. fi. C. de pactis. secundo per. l. hereditarium. C. de bonis auct. iudi. possi. tertio per remotionem cõtrariorum. nam istud pactum non aufert liberam testamenti

factionem. potero enim quemcunqꝫ uo
lo instituere. sed ille tenebitur illi stipu
latori dare. Item non inducit uotum ca
ptande mortis modo prohibito. quia
hoc fit de uoluntate eius cui speratur
succedi. Quandoqꝫ ista promissio est do
natio causa mortis. ⁊ tunc ualet quia po
test reuocari. ut. l. non omnis. ff. si cer
tum petatur. Itez non aufert liberaz te
stamenti factionem. quoniam heres de
bet habere falcidiam. ut. l. donationis
C. ad. l. falci. quorum lega. l. i. §. si mor
tis. Si uero esset donatio inter uiuos
aut dicit. dono omnia bona mea. ⁊ tunc
ualet. ut dicit glo. in. d. l. fi. nec aufert li
beram testamenti factionem. quia po
test lucrari ⁊ de suo lucro testari. Item
de fructibus potest testari. quia ista uer
ba omnia ad presentia referuntur. l. fi. §.
i. de lega. ij. nec obstat. l. hereditas. C.
de pactis conuentis. quia ibi fuit facta
illa ꝓmissio. ¶ Si uero diceret dono om
nia bona mea presentia et futura. tunc
non ualeret. primo quia auferret liberaz
testamenti factionez. cum non possit ha
beri de quo testetur. secundo quia uide
tur contra bonos mores. ut. l. inter stipu
lantem. §. sacram. ff. de uerbo. obli. Itez
ponere hominem liberum in statu in
quo sit certum ꝙ nihil in perpetuuz ha
bere poterit. istud est contra bonos mo
res. Predicta forte non haberent locum
si quis donaret ecclesie. nam cum quis
posset personam suam uouere ecclesie.
multomagis bona presentia ⁊ futura. ar
gumẽto eorum que Bar. dixit in aut|. in
gressi. C. de sacrosan. eccle. ubi concludit
ꝙ quis principaliter se dedicando eccle
sie. per consequentiam omnia bona sua
sunt ecclesie. et in aut|. de monachis. §.
illud. xix. q. iij. quia ingredientibus. Si
uero aliquis diceret. dono hereditatem
meam idem esset dicere ꝙ dono omnia
bona mea presentia ⁊ futura. nam here
ditas est nomen iuris et semper recipit
augmentum. ff. de peti. heredi. l. item ue
niunt. §. fructus. Item si quis non dona
ret sed uenderet omnia bona sua presen
tia ⁊ futura talis uenditio ualet. nam re
manet pretium de quo potest testari eti
am si esset deceptus ultra dimidiam iu
sti pretij remanet illud ius petendi in he
reditate. Apparet ergo si dono omnia
bona mea presentia ⁊ futura ꝙ non ualz
ut est dictum. Sed an uicietur illa adiec
tio ⁊ futura tantum. an uicietur tota do
natio. uidetur ꝙ illa adiectio et futura
tantum uicietur. ut in. l. sanximus. C. de
donatio. In contrarium uidetur ꝙ uici
etur totum. quasi totum sit contra bo
nos mores. ut. d. l. hereditas. pronunc di
cit Bar. non determino. Bar. autem circa

donationem omnium bonorum presen
tium ⁊ futurorum in consilio suo quod
incipit. Punctus talis est. pater filio suo
⁊c. sic dicit. pater filio suo emancipato
donauit omnia bona sua presentia ⁊ fu
tura. saluis ⁊ reseruatis dicto patri om
nibus fructibus usufructibus ⁊ redditi
bus ⁊ prouentibus omnium dictorum
bonoruz in uita dicti patris ut eo patre
uiuente. ita ꝙ de dictis fructibus reddi
tibus ⁊ prouentibus liceat dicto patri in
uita sua disponere pro suo libito uolun
tatis. An dicta donatio ualeat uiso pun
cto predicto. et uisis ⁊ consideratis que
uidenda ⁊ consideranda sunt. christi no
mine inuocato uidetur dicendum de iu
re dictam donationem non ualere. Et
ad hoc dicendum me mouet quia omnis
actus per quem infrigitur libera testan
di facultas est nullus ⁊ ipso iure non ua
let. C. de pactis. l. pactum quod dotale.
cum si. Sed donando omnia bona pre
sentia ⁊ futura aufert sibi liberam testan
di facultatem. quia non haberet in quo
posset sibi heredem instituere. et ideo te
stari non posset. ut in aut|. ingressi. C. d
sacrosan. eccle. ibi ut puta. nec ⁊ domini
rerum. Et si dicatur. leges uidentur uel
le ꝙ de alieno quis testetur. ut. l. confici
unt. C. de iure codicillorum. Respon.
hoc uerum in hijs que sua futura possi
bilia sunt. tunc de alienis non testatur.
ut in. d. aut|. ingressi. et in questione no
stra. nam sicut monachus nec habet nec
habere potest bona in futurum que sub
dominio suo sint. sic si in instrumento
donationis est dictum. ꝙ donator exnũc
cum donauit ea bona pro donatario cõ
stituit se possidere et immediate et in
istanti acquisitione facta transfert in do
natarium dominium. ⁊ sic tempore mor
tis nunqꝫ inuenitur ꝙ donans in aliquo
possit in articulo mortis heredem insti
tuere. quãuis etiam satis pronunc iuridi
cum uideretur. Qz si in instrumento do
nationis nõ constituisset se precario pos
sidere. ⁊ ita non possit dici acquiri do
nanti. sed quia compelli potest ad tra
dendum uidetur dicendum donationez
non ualere. quia non est uerisimile quia
heres adire uelit si eum omnia restituere
oporteret. Et sic utroqꝫ casu uidetur im
pediri libera testandi facultas. quãuis
in primo casu dum constitutio possiden
di facta est indubitanter uideatur plus
quaz in secundo casu. Preterea ad hoc
facit quod notant moderni in. l. fi. C. de
pactis. quos Cy. ibi refert. Et si dicatur
immo uidetur ꝙ possit testari ⁊ liberaz
testamenti factionem habere donatione
predicta non obstante cum reseruauerit
sibi usumfructuum ⁊ dispositionẽ supra

eo in uita . ergo uidetur ꝙ libera sit te
standi facultas in usufructu uigore hu
iusmodi reseruationis . Ad istud respon
deo ⁊ dico dicit Bar. ꝙ istud sane intelli
genti. non obstat ratio me mouens ad
hoc est. quia quamuis dispositio testa
menti fiat in uita.tamen testatore uiuen
te testamentum non dicitur nec disposi
tio.unde licet heredis institutio dicatur
esse fundamentum ipsius testamenti. ut
l.proxime. ff. de his que in testamento
delentur . tamen heredidis institutio et
hereditas non potest dici uiuentis . ut
l.i.ff.de hereditate uel actione uendita
l.ij.post principiū.ff.de uulgi.⁊ pupill.
Quod dixi ꝙ possit in uita sua dispone
re.intellexit donans de contractu aliquo
inter uiuos.non autem de ultima uolun
tate testamenti . alias enim si aliter intel
ligeremus. scilicet ꝙ testamentum intel
ligeretur dispositio in uita.iam de neces
sitate sequeretur ꝙ illa tota distinctio
magistralis glo.⁊ docto. scilicet ꝙ que
dam est dispositio inter uiuos. quedaȝ
ultime uoluntatis frustra esset posita.
quia non esset dare nisi dispositionem
inter uiuos exquo in uita fit . quod ta
men apud recte intelligentes ridiculum
esset . fuit enim donantis intentio ꝙ ꝗ
uis large ⁊ effuse donaret . tamen nollet
donans ꝙ in uita egeret . et ideo uoluit
reseruare fructus de quibus uiueret et
faceret quicquid uellet uiuendo . Itaq͂
cum post mortem non egeat apud dona
tarium remaneret si quid de fructibus
superesset . Sed ꝙ dispositio testamenti
non dicatur fieri in uita cum effectum
non habeat.probatur in.l.i.cuȝ sua glo.
ff.de testamenta.tutela.Ad hoc etiam fa
cit ꝙ omnis dispositio iudicatur secun
dum tempus in quo confertur effectus
C.de donatio.ante nuptias.l.ꝙ sponse.
⁊.l.in fuga.C.ad.l.fauiam.de plagiarijs
Sed effectus testamenti licet fiat a uiuen
te. tamen confertur post mortem. ut.d.
l.i. ergo tota dispositio non debet dici
inter uiuos sed potius ultime uolūtatis
⁊ post mortem . nec obstant illa uerba
reseruationis dumtaxat ꝙ possit dispo
nere in uita sua. quia de necessitate om
nis dispositio que fit oportet ꝙ fiat in
uita. quia a iam mortuo nulla fit uel fie
ri potest dispositio.idcirco dicta uerba
in uita sua.⁊c̄. de necessitate sunt intelli
genda . idest de dispositione que inter
uiuos dicitur . nam uerba debent aliq̄d
operari . ut.l.si quando.de lega.i. et in
reseruatione dixit in uita sua . ego supra
probaui ꝙ nulla dispositio fit a mortuo
sed solum a uiuente .⁊ ideo ut illa uerba
in uita sua ut recte aliquid operentur
oportet de necessitate intelligere de dis

positione que fit inter uiuos . alias illa
uerba nihil operarentur . sed sufficiebat
solum dicere ꝙ possit de fructibus dis
ponere . Et ideo ut rectus ⁊ sanus sit in
tellectus illorum uerborum dicit Bar.
concludendo. ꝙ de dispositione que di
citur inter uiuos fuerit a donatore sensi
tum . Idem Bar. addit in.l. pactum. de
coll'.dicit ꝙ pactū ꝙ filia dote contenta
non succedat non ualet . sed hodie con
firmatur iuramento de iure canonico.ut
in.c.quamuis.de pactis.li.vj.licet secun
dum glo.ibi de iure ciuili non ualeat.ut
tenet glo.in.d.l.pactum . Sed an ualeat
pactum factum ab uxore cum marito ne
filij nati ex ea succedant. glo.in.d.l. pac
tum.dicit ꝙ non. licet contrarium pos
sit dici per.l.imperialem.§.fi. de probi
bita alie.per frederi. dic ut ibi. Sed ali
bi habemus duos textus dicit Bar. pri
mus est de filijs natis ex matrimonio
ad morganticam contracto.§.fi. si de
feudo controuersia fuerit.§. si filij. ubi
expresse dicit ꝙ tale pactum non ualet
de iure. Bar.autem in.l. stipulatio hoc
modo concepta.ff.de uerbo.obli.sic di
cit.dum queritur an ualeat pactum de
futura successione . Plenius ꝗ docto.di
stingue aut fuit pactum pro iure successi
onis conseruando aut pro iure successio
nis amittendo seu perdendo . aut pro
iure successionis acquirendo. aut de eo
quod acquiritur certo modo per succes
sionem disponendo . primo casu ualet
pactum. ut inst. de legitima agna. suc
cessio.§.fi . Secundo casu aut tale pac
tum est admixtum cum delicto ⁊ ualet
ut.l.i.§.si parens.ff. si quis a parent.fu
erit ma . aut non est admixtum delictuȝ
⁊ tunt aut firmatur iuramento ⁊ ualet
ut.c.ij.de pactis. li.vj. aut non firmat
iuramento ⁊ non ualet . ut.C.de coll'.l.
pactum quod dotali . Tertio casu non
ualet.ut.l.stipulatio hoc modo concep
ta. ff.de uerbo.obliga. ⁊.C.de pactis.l.
pactum. ⁊.C.de transacti.l.donationis
etiam si fuerit donatum ut est dictum.
Quarto casu aut pactum fuit appositūȝ
supra hereditate incerti hominis ⁊ ualet
ut.l.iij.§.de illo.ff.pro socio. aut homi
nis certi ⁊ tunc aut hoc uenit ex conse
quentia prioris contractus ⁊ ualet. ut.l.
si quis seruum.ff.de actio.empti. aut nō
est ⁊ tunc aut uenit super quadam uni
uersitate ⁊ ualet . ut.l.ij. §. illud.ff. de
hereditate uel actio.uendi . Aut fit per
se principaliter. ⁊ tunc aut continet libe
rationem paciscentis ⁊ ualet. ut in.l. et
suum.§.filia.ff.de pactis . aut continet
obligationem. ⁊ tunc aut ille de cuius
bonis agitur non consensit ⁊ non ualet
etiam si iuretur. aut consensit et ualet si

consensus dictat.ut.C.de pactis.l.fi. Et
dicit idem Bar.ꝙ quandoqꝫ est pactum
tale de futura successione quod inducit
uotum captande mortis. quale est pac
tum de succedendo affirmatiue concep
tum. uel pactum quod aufert liberam
testandi facultatem.et tunc non ualet
nec firmatur iuramento. ut.l.fi.C.de pa
ctis.⁊.l.stipulatio hoc modo concepta
ff.de uerbo.obli. quia est contra bonos
mores. facit.c. ne captande. de preben.
li.vj .Quandoqꝫ est pactum de non suc
cedendo patri ⁊ negatiue.⁊ non ualet de
iure ciuili.ut.l.pactum quod dotale.C.
de coll.sed tunc firmatur iuramento.ex
de iureiuran.c.licet. in.vj. ⁊.c.ij. de pac
tis.li.vj. ubi loquitur quando pactum
fit patri de non succedendo . Sed si pa
ctum fieret fratri de non succedendo pa
tri. non impediretur filia iurans ex testa
mento succedere . ne auferatur libera te
standi facultas seu factio. ut.C.de pac
tis.l.pactum. Et si aliquis uult facere ꝙ
alius habeat bona sua post mortem.mo
dus ⁊ cautela erit . ut dicit glo. in.l.fi.
C.de pactis. ꝙ promittat bona sua per
stipulationem post mortem suam . ut.l.
i.ut actio ab herede et contra heredes
et erit donatio causa mortis.ut ibi dicit
Sed hoc consimiliter modicum est.quia
si est donatio causa mortis potest reuo
cari. faciat enim hanc promissionem ani
mo donandi inter uiuos. ut.l. ubi mor
tis.ff. de donatio.causa mortis . Sed an
tūc ualeat.Cy.tangit in.d.l.fi . Tu autē
dic latius.aut promittit hereditatem et
sic ius succedendi ⁊ non ualet. ut.d.l.sti
pulatio hoc modo concepta.ff.ꝺ uerbo.
obli.et.C.de transactio.l. cum donatio
nis.in fi . aut promittit bona ⁊ tunc aut
omnia bona presentia ⁊ futura ⁊ non ua
let quia aufert liberam testandi faculta
tem per indirectum cum nullus uellet es
se heres sine comodo . et hoc Cy.consu
luit. ⁊ ꝑ hoc facit inst].ad.l.fal.i prin.cō
iuncta.l.ꝙ de bonis. aut dicit bona om
nia non autem adicit presentia ⁊ futu
ra.⁊ tunc ualet. ut.l.omnes.§.lucius.ff.
de hijs que in fraudē.credito.⁊.d.l.i.ut
actio ab herede ⁊ contra heredes.⁊.l.he
reditarium.ff.de bonis auc.iudic.possi.
ratio quia poterit post promissionem
acquirere quod lex presumit . ut.l.si de
functe.C.arbi.tutel. ⁊ in illo lucro pote
rit testari .⁊ sic non aufert liberam testā
di facultatem seu testamenti factionem
Item quia a uolente fit non curatur quia
inducit uotum captande mortis . ut.d.
l.fi.C.de pactis . Idem puto si donauit
omnia bona sua presentia ⁊ futura reser
uata sibi certa quantitate uel re . intelli
gendo tamen ut Bar. supra dixit in suo
consilio . Idem dico si uendidit omnia
sua bona presentia ⁊ futura. nam in hoc
non uenit pretium quod percipit ab em
ptore.ar.l.damni.§.cum parietem.ff. ꝺ
damno infecto . unde in illo pretio po
terit testari . secus puto dicit Bar. si di
ceret uendo hereditatem meam.quia im
portat ius succedendi sibi quod non po
test ut est dictum.Bar.autem in.l.qui su
perstitis.ff.de acquiren.heredi. dixit sic
utrum per pactum possit renunciari suc
cessioni uiuentis.glo.dicit ꝙ non etiāz
si iuretur.uide glo.que de iuramento di
cit.ꝙ de iure canonico non procedit cui
in hoc est standum.ut in.c.quamuis.de
pactis.li.vj. quod est uerum de pacto i
non succedendo.sed pactuꝫ de succeden
do est contra bonos mores.l.fi.C.de pa
ctis . ideo non ualidetur iuramento eti
am de iure canonico. ut in.c.non est ob
ligatorium.de re.iuris.in.vj . Quid si fi
lia promisit ⁊ iurauit se non reuersuram
ad bona patris . utrum hoc preiudicat
filijs existentibus . glo. tangit in.l. pac
tum.C.de coll.¶ Tu aduerte si quideꝫ
nepos ex filia ueniret ad successionem cū
alijs nepotibus tunc pactum matris nō
noceret sibi sine dubio. quia mater pac
ta est de se. filius autem uenit suo iure.
Sed si poneres nepotem uenire ad suc
cessionem cum patruis siue auunculis
tunc ipse non potest uenire nisi succeden
do in locum matris.mater autem fuit ex
clusa per suum pactum.ergo ⁊ filius.sed
respondeo ad hoc ꝙ filius succedat in
locum patris siue matris quantum ad
successionem aui non habet a matre sed
ex dispositione legis.l.iij.ff. de interdic
tis ⁊ relegatis. ergo mater suo facto nō
potuit auferre filio.ut.l. si arrogator.ff.
de adoptionibus . Sed quid si poneres
hoc expresse fore dictum in pacto ꝙ filij
nati ex ea non succedant.hoc tangit glo.
in.l.pactum.C.de coll. ueritas est ꝙ de
iure nō ualet de consuetudine in quibus
dam locis admittitur . ut in.x.coll. de
matrimonio admorgan.contracto.c.i.et
c.si filius.si de feudo controuersia fuerit
tenet ergo Bar.in.d.l. qui superstitis. ꝙ
non obstante iuramento matris ac pac
to filius indistincte uenit ad successionē
sui aui . quia hoc habet a natura ex dis
positione legis . ut.l.iij.ff.de interdictis
Bal.autem in.l.fi.circa finē.C.de pactis
arguit pro hac parte. nec obstat iuramē
tum matris quia est personale ex parte
iurantis. ut nō. Inno. in.c.ueritatis. de
iureiuran.⁊ sic finitur cum persona . pre
terea nepos uenit ex persona propria. er
go non obstat sibi renuntiatio materna
ut in.l. non tantum.§. si emancipatus.
ff.de cōtratabul. Preterea uidetur hēre

locum successorium edictuȝ.ff.de inoffi.
testa.l.pater.⁊.l.si is qui.¶ Preterea po
ne ꝙ non sit heres matris. ergo factum
matris non nocet nepoti. iuxta notata
C.de rei uen.l.cum a matre. Super hoc
sic distingue. aut talis mater decessit ui
uo patre suo.tunc non repellitur nepos
propter illam renuntiationem quia ue
nit ex propria persona non propter re
nuntiationem matris. aut mater deces
sit post patrem suum. tunc cum talis re
nuntiatio habeat uim pacti nec pariat
uniuersali heredi pacti exceptionem. ui
detur nepos excludi quia heres uniuer
salis uidetur hoc ius habere ex liberali
tate matris. unde aliud est hereditateȝ
delatam renuntiare quo casu habent lo
cum contraria. aliud est de hereditate
deferenda pacisci non petere eam. nam
illud pactum est quedam tacita donatõ
a matre nepotis in heredem uniuersaleȝ
collata. perinde ergo nepos excluditur
Cautela tamen est optima ꝙ uerba non
sint concepta per modum simplicis re
nuntiationis. sed magis in forma pacti
de non petendo. quod censetur esse que
dam donatio. ut.l.si quis obligationeȝ
de re.iuris. non obstat ad predicta dic
tum Inno.in.c. ueritatis. ꝙ iuramentuȝ
est personale ergo ⁊ eius effectus. quia
illud est uerum quo ad spirituale uincu
lum anime. sed quo ad robur contrac
tus iuramentum habet realem effectum
ut in autẽ.sacramenta.C. aduersus uen.
Angel.tamen in.l.si superstitis. tenet cõ
tra. Bartho. ꝙ renuntiatio matris noce
at filijs. ⁊ uidetur glo.in.c.ij.de pactis.
li.vj. Bal. in.l.pactum.C.de coll. dicit
ꝙ si filia cum iuramento metu tamẽ pa
tris.uel cum nimia reuerentia eius renũ
tiauit bonis patris sibi non ꝑiudicat dũ
modo petat absolutionem a iuramento
ut.l.i.§.que bonorande. ff.quarum re
rum actio non datur. ⁊.l.fi.ff.de furtis.
Et secundum Bal. ibi talis renuntiatio
facta per filiam cum iuramento non no
cet nepoti.tum quia iuramentum est ꝑ
sonale. eẍ de iureiuran.c.ueritatis.tum
quia super iure tertij iurare non potuit
ut.l.fi.C. de repudian. bono. poss. Et
hoc uerum quando fuit simplex renun
tiatio. secus si partis sibi debite percep
tio. nam tunc obligat sequentibus non
ui repudiatõnis sed ui successionis.quia
successit in parte sua. Consulo tamen pa
tri si uult ꝙ nepotes ex filia non succe
dant ꝙ filia uocet se contentam sua por
tione ⁊ iuret. Si uero non appareret ali
qua causa renuntiationis deuolueretur
successio in nepotem. ut.C. de successo.
edicto.l.i. etiam si renuntiasset aliquo
accepto pro ipsa renuntiatione. ut.ff.de
acquiren. heredi.l. fuit questionis. ff. si
quis obmissa causa testamenti.l.licet.ni
si tale acceptum consueuerit in legitimã
imputari. ut dos quia tunc non est me
ra renuntiatio sed partis.idest sue legiti
me perceptio.et ideo non fieret locus se
cundo in gradu et in gradu sequenti.
Si autem ista filia decederet uiuo patre
tunc indistincte non obstat nepoti. ut
ff.de liberis ⁊ postu.l.gallus.in prin. de
iniusto rupto testamento.l. postumo
rum.⁊ instẽ. de heredita.que ab intesta.
§.cum filius. Et si filia cum iuramento
promisit se non successuram patri suo et
patre mortuo uult succedere ⁊ dicit li
cet succedendo inciderim in periurium
tamen succedere possum.quia aliud est
promittere aliud remittere. et ideo licet
testator damnet heredem suum liberare
debitorem suum. non tamen liberat. ut
nõ.ff.de condic.indebi.l. si non sortem
§.adeo. nec mirum ꝙ aliud possimus
licet in periurium incidamus. ut nõ.in
c.fi.de procuratoribus. in.vj. Contrari
um est uerum. quia ubi est alij ius quesi
tum uel querenduȝ non admittitur quis
ad degerandum. ut.l. si quis matrimo
nio.C. de transactio.scilere. ergo debet
et an per hoc preiudicetur nepoti.supra
est dictum. Bar.tamen in.l.qui supersti
tis.ff.de acqui.heredi. mouet unum du
bium. an tales nepotes possunt succede
re cum patruis. et arguit ꝙ non. quia
succedunt loco matris sed mater est ex
clusa. ergo ⁊ eius locum tenentes. ut in
feuõ.ti.i.§.hoc autem.contra.tamen de
terminat ⁊ bene. quia hoc ius habet ne
pos a lege non a matris beneficio.ff. de
adoptio.l.si arrogator. melius facit.ff.õ
contratabul. l.iij.§. si emancipatus fili
us. non obstat.§. hoc autem.quia ibi
nepos succedit ex linea ĩsuccessibili.unde
uicium est in tota linea non in sola ma
tre. Item non obstat ꝙ succedat in lo
cum matris quia succedit per locum a
remotione siue priuatõne matris.⁊ ideo
non potest sibi assumere naturam iam
extinctam. sed assumit sibi locum queȝ
reperit uacantem. Et hec sunt uera in
matre que non facit partem alijs succes
soribus.nam si faceret partem. nepos ex
ea repellitur. nec refert quo titulo par
tem faciat exquo iurauit.facit quod nõ.
Bar.ff.de contratabul.l.i.§. filius.in q̈r
ta questione. Et ꝑ renuntiationem quã
facit filia non prohibetur succedere ex
testamento patris. ut.C.de pactis.l. fi.
et.ff.de uerbo.obli.l.stipulatio hoc mo
do concepta. alias ipsius patris impe
diretur testamenti factio. quod esset ab
surdum. Et si renuntiauit patri propter
fratres qui uiuebant tẽpore renũtiatõis

qui uiuo patre decesserunt non nocet re
nuntiatio.ar.C.ad uell.l.iubemus.Et ꝑ
pter statuta ciuitatum potest prouideri
ne iuramenta apposita in talibus renun
tiationibus ualeant. quia lex habet uim
apostolici . ut nō.in.l.adigere.§. quam
uis.ff.de iurepatro. unde lex municipa
lis seu principis secularis potest super iu
ramento dispensare . hoc probatur pri
mo per tex.in.l.fi.ff. ad municipal. ubi
imperator antonius ⁊ seuerus gratiam
fecerunt iurisiurandi ei qui iurauit se di
uini ordinis non interfuturuz.dum post
ea esset creatus diuus uir . ita dicit ibi
tex. gratiam fecerunt. ⁊c. Ex quo patet
ꝙ imperatores dispensant super iuramē
to.hoc etiam probat.l.adigere.§.quam
uis.de iurepatro.ubi.l.iulia.de maritan
dis.iuramentuz remittit quod prestat li
bertus ne uxorem ducat.et ibi glo.singu
laris dicit legem ciuilez habere uim apo
stolici . probatur ⁊ tertio in.l. non dubi
um.C.de legi. ⁊ in.l. si quis inquilinos.
§.fi.ff.de leg.i. cum si . Item iuramentū
quod est spetiale potest remitti per eum
cui est quesitum. pro hoc facit doctrina
Bar.in.l.cum ita stipulatus.ff.de uerbo.
obli.dicentis ꝙ si pars sciat aliam par
tem in termino non posse adimplere et
prorogauit terminum iuramento adim
plens iuramentum. post terminum non
est periurus. quia periurium est pena le
galis.et ideo debet totum tempus trans
ire ut sit periurus. per nō.per Jo. an.in
c.ij.de spōsa. ⁊ ibi per Anto. de butrio
per illum tex.ubi remittitur fides presti
ta. facit etiam.l. remittit. de iureiuran.
Cur ergo non per legem uel statutum
cum pactum ⁊ statutum equiparantur
per glo. in rubrica.de decretis ab ordi.
facien.li.x. nam in statuto censentur om
nes consentire licet non interfuerūt.per
l.ꝙ matrimonio. ⁊ per.l. municipes.ff.
ad municipal. et sic non obstat ꝙ sit spi
rituale.et nō obstat in primis ratio Bar.
in repetitione.l. omnes populi.ff. de iu
stit. ⁊ iure.in.iij.pricipali questione.ubi
dicit ꝙ iuramentum est res spiritualis.⁊
in spiritualibus non potest se intromit
tere iudex secularis. ut in.c.tuam.de or
dine cogni.facit.c.ecclesie sācte marie.ꝺ
constitu. Item quia iuramentum est de
iure diuino uel naturali. xxij.q.ij.si pec
cauerit. et inferior non habet potestatez
in superiorem . ergo princeps secularis
non potest dispensare.quia ut dicit glo.
in.l.i.de constituc.principum. ⁊ in.l.ius
ciuile. de iust. ⁊ iure. et hoc ius diuinuz
uel naturale non corrigitur sed limitat
⁊ distinguitur qꝺ facere potest lex huma
na. ut expresse tenet glo.in.l.fi.C.si con
tra ius uel util. publi.allegat apostolum

dicentem. estote subditi principi tanꝗ̄
precellenti ⁊ ducibus tanꝗ̄ a deo missis
nam lex diuina dicit. non occides ⁊ ta
men lex ciuilis permittit patrem occide
re filiam repertam in adulterio.l. pater
datur.ff.de adulterijs. In multis casib⁹
tam de iure canonico ꝗ̄ ciuili requirun
tur testes plures tribus . ut dicit Anto.
de butrio.in.c.in omni.de testi. etiaz de
iure canonico requiruntur plures testes
aliquando. et ꝙ dicitur in ore duorum
uel trium stat omne uerbum. idest non
paucorum . Item ꝙ de iure canonico re
quiruntur est tex.ij.q.v.c.i.⁊.ij.⁊ Inno.
in.c.que in ecclesiarum. de constituc. et
hanc partez secutus est Bal.in.l.non du
bium.C.de legibus. et in corpore.unde
sumitur.aut.sacramenta puberum. ⁊.l.
ij.C.de rescin.uendi. in.q.ix. et Sali. in
d.aut.sacramenta puberum.⁊.l.non du
bium.C.de legibus. ⁊ in.l.si quis inqui
linos.§.fi.de lega.i.ubi dicit tex.iusiurā
dum contra uim legum ⁊ autoritatem iu
ris in testamento sumptum nullius esse
momenti. et hanc opi.uult etiam Albe
ricus de rosa.in.d.aut.sacramēta pube
rum.⁊ Raphael fulgosius in.l.i.ff. de cō
stituc.principum.⁊ in.l.fi.ff.qui satisda.
cogā. et hanc etiam opi.secutus est do.
pe.de ancho.in repetitione regule.ea q̄
a iudice. de re.iuris.li.vj.⁊ in repetitiōe
c.i.de constituc. quia causa iuramenti ē
de foro ciuili.per nō.in.c.fi. ꝺ foro com
petenti.li.vj.et ideo lex ciuilis potest di
sponere super iuramento. per.d.l.adige
re.§.quamuis. de iurepatro.cum si. Si
potest lex ergo ⁊ princeps qui est lex ui
ua in terris. ut in aut.de consulibus.in
prin. et mnltofortius papa. nec obstat
ꝙ iuramentuz principaliter dirigitur in
deum ⁊ sibi queritur principalis obliga
tio.ut in.c.debitores.⁊ in.c. ⁊ si christus
de iureiuran. ergo hoc potest impediri
nec tolli nisi per deum uel eius uicariuz
in spiritualibus ex causa non aliter.ut in
c.nouit ille.de iudic.⁊ quod nō.in.c.au
toritatis.xiiij.q.vj. ⁊ per glo.in.c.quan
to.de iureiuran. ⁊ Inno.in.c.inter.p.de
renunc. quia ut dicit Anto. de butrio.
in.c. cum contingat. de iureiuran. ex iu
ramento oritur duplex obligatio. una ē
quo ad deum. alia quo ad partem. illa
quo ad deum ipsum habet ultorem. et
super illa solus papa habet dispensare ⁊
tollere.sed quo ad aliam etiam princeps
secularis poterit. uel etiaz super ipsa pri
ceps poterit ex causa iusta.paulus de ca
stro in repetitione aut. sacramenta pu
berum.dicit ꝙ si statutum diceret ꝙ iu
ramentum non ualeat . non ualet statu
tum. quia disponit de re ad suum foruz
non pertinentem.cum iuramentū hodie

ſecundum eum non ſit de foro ſeculari
niſi ut ipſum mandet executioni. ut in. c.
fi. de foro competenti. li. vj. non ut circa
ipſum aliquid ſtatuat ãnullando. uel ut
de uiribus eius cognoſcat. hoc enim per
tinet ad iudicium eccleſie. ſicut non poſ
ſet ſtatutum uel conſuetudo locoruꝫ ſta
tuere contra uires matrimonij ad ipſum
inualidandum. ut plene nõ. in. c. i. de ſpõ
ſali. nam ⁊ ãnullationes inducte de iure
ciuili ſunt hodie ſublate per ius canoni
cum quatenus cum eo non cõcordat. cui
in hoc dumtaxat eſt hodie ſtandum. ut
nõ. in. l. fi. C. ꝺ interdic. matri. ⁊ in Spe.
de cogna. ſpi. ſup rubri. in addicio. Spe.
c. tuam. de ordine cogni. ⁊. c. lator. qui fi
lij ſunt legitimi. C. de ſacroſanc. eccle. l.
omni nouatione ceſſante. cum ibi nõ. et
ꝙ nõ. Bar. in. l. ticia. ff. ſolu. ma. unde at
tenta diſpoſitiõe iuris ciuilis ⁊ canonici
ſtatutuꝫ non poteſt ãnullare de directo
⁊ principalit̃ iuramentũ. quia non eſt de
ſuo foro ſed depoſito iure diuino uel ca
nonico attento diſpoſitione iuris ciuilis
eſt ſecus unde poſſet bene p ſtatutũ tol
li diſpoſitio. autꝫ. ſacramẽta puberuꝫ. et
in. l. iuriſgentiũ. § . ⁊ generaliter. ff. de pa
ctis. ⁊ in. l. omẽs populi. ff. ꝺ iuſtꝫ. ⁊ iure
ſed non ꝓdeſſet ꝙ remaneret diſpoſitio
iuris canonici q̃ tantũdem ⁊ plus opera
ret̃. facit tex. in. l. adigere. § . fi. ff. de iure
patro. ubi dicit ꝙ lex habet uim apoſto
lici in remittẽdo iuramentuꝫ. qꝺ ego in
telligo dicit Paulus. ut dixi de iure ciui
li non canonico uel diuino. ad idem. l. fi.
cum ibi nõ. ff. qui ſatiſda. cogã. ⁊ p Bal.
in. l. ne patroni. C. ꝺ operis liberto. Sed
an ſaltim p indirectũ poſſet ſtatutum in
fringere uires iuramẽti. puta ſtatuendo
ꝙ niſi certa ſolẽnitas fuerit obſeruata
contractus p̃ſumatur fictitius ⁊ ſimula
tus ⁊ dolo initus. ⁊ uidetur ꝙ ſic. nam
iſtud uidet̃ poſſe facere ſtatutum circa
cõtractus laicoruꝫ qui ſunt de foro ſuo
tam pſone q̃ꝫ cõtractus. ar. l. p diuerſas
⁊. l. ab anaſtaſio. C. mandati. et p̃ſuppoſi
ta ſimulatione cõtractus uel dolo dante
ei cauſam. iuramentũ ſupra eo appoſituꝫ
nõ eſt ſeruandũ quia caret uoluntate. ut
in. c. ij. de pactis. li. vj. ⁊. l. nuda. ff. de cõ
trahẽ. emp. ⁊. l. ꝑmaginaria. ff. de re. iuris
⁊ ſic caret iudicio qꝺ eſt unum de neceſ
ſarijs tribus comitibus iuramenti. ⁊ eſt
glo. ordinaria in. l. iij. C. plus ualere qꝺ
agit̃. et ꝓbatur. C. de operis lib. l. i. iſtaꝫ
partẽ tenet Bar. in. l. omẽs populi. ff. de
iuſtꝫ. ⁊ iure. ſup. ij. queſtione principali.
idem Bal. in. l. ne patroni. C. de operis
liberto. dicens ꝙ ſtatutũ poteſt interpe
trari iuramentũ predicto modo. ⁊ tunc
abſolutio non erit neceſſaria ſed ſola de
claratio ꝙ nõ ligauit. ꝓut in ſimili dicit

tex. in. c. quanto. de iureiur. ſed Bal. in au
ten. ſacramẽta. tenet plus ꝙ etiã directo
poſſit ſtatutũ ãnullare iuramentũ. quan
do ſubeſt iuſta cauſa. ut qꝛ in loco mino
res ⁊ mulieres decipiebant̃. ⁊ ideo ſtatu
it ꝙ nõ ſeruata tali ſolẽnitate nõ ualeat
cõtractus nec iuramentũ. ⁊ idem ſentit
Bal. in. l. i. C. ſi aduerſus uen. Breuiter di
cit Paulus. ego puto ꝙ quantũ ad uires
quas habet iuramentũ de iure ciuili be
ne poſſet p ſtatutũ tam directe q̃ꝫ p indi
rectuꝫ ſibi auferri. per. d. l. adigere. § . fi.
Sed quantũ ad uires quas habet a iure
canonico nec directe nec per obliquũ eti
am poteſt ſtatutũ eas auferre. p regulaꝫ
cum quid una uia. de re. iuris. li. vj. ⁊ qꝛ
eſſet in poteſtate laicorũ attrahere ad ſe
ea que nõ eſſent de ſuo foro qꝺ fieri nõ
debet. ſicut nec ecõtra. ⁊ in. c. inotuit. de
iudic. in autꝫ. quõ oportet epõs. in prin.
nec obſtant iura in cõtrariũ allata. quia
fateor quando cõtractus ẽ uere ſimula
tus uel dolo initus iuramentũ non ualꝫ
quia nõ adeſt conſenſus iurantis. ſed in
caſu noſtro poteſt eſſe ꝙ re uera põt eſ
ſe ꝙ cõſenſus adeſt ⁊ tamẽ per ſtatutum
fingit̃ abeſſe. ſed quo ad deũ cui omnia
ſunt nota plus ueritas attendi debet q̃ꝫ
fictio. ar. c. inquiſitionis. de ſenten. excõ.
Si tamẽ ſtatutũ fingeret ſimulationem ⁊
dolum ex aliquibus cõiecturis ꝓpinquis
⁊ ueriſimilibus ad p̃ſumendũ. ueruꝫ do
lum ſecundũ ea que notant̃ in. l. dolum
C. de dolo. dicerẽ dicit Paulus cõtrariũ
qꝛ tunc nõ eſſet dolus fictus ſed uerus q̃
cum nõ poſſunt directo ꝓbari ſed p cõ
iecturas poſſunt per ſtatutũ tales ueriſi
miles cõiecture declarari ⁊ ſpecificari. et
ſi diceret ꝙ quando quis accuſatus de
aliquo crimine facit aliquẽ contractum
ꝙ iſte p̃ſumatur ſimulatus. ſatis enim eſ
ſet iſta ꝓpinqua ⁊ ueriſimilis cõiectura
ſcilicet ꝙ faciat potius ad euadendũ pe
nam q̃ꝫ ꝓ ueritate ſi cõtingat euꝫ abſolui
ab accuſatione. poterit enim dicere con
tractum ſimulatuꝫ ex forma ſtatuti. non
obſtante iuramẽto. uel pone dicat ſi mi
nor curatorem habens cõtrahat ſine eo
cum de facili poſſit haberi. p̃ſumitur do
lo inductus. certe ſatis eſt bona iſta pre
ſũptio. ar. l. fi. C. de ritu nupti. ſicut eniꝫ
p ius cõmune quedã preſumptões ueriſi
miles ſpecificant̃ ad probandũ uerũ do
lum uel ſimulatũ. ut. l. doluꝫ. cum ibi no
tatis. C. de dolo. ⁊. l. p diuerſas. C. man
dati. ita poſſunt induci p ſtatutũ. ſed qñ
eſt cõiectura omnino extranea. ut ſi ẽ ſta
tutũ ꝙ mulier uel minor non contrahat
niſi coram capitaneo tali. ⁊ alias cõtrac
tus preſumeretur ſimulatus. non putarẽ
per hoc tolli iuramentũ ⁊ eius uires. per
iam dicta. et dicit Bal. in. l. pactuꝫ. C. de

coll'. ꝙ renũtiationes se non extendũt ad
ius postea quesitũ. sed Dy. in suis cõsili
is consilio qḋ incipit. quidã nomie fron
te. ⁊ si filius ꝓdigus uiuo patre renũtiat
bonis paternis cũ iuramẽto ualet renun
tiatio. qꝛ ex quo nõ habet curatorẽ ex iu
ramẽto obligat'. secus si hẽret curatorez
quẽ habere põt si est emancipatus. ff. de
uerbo. ob. l. is cui bonis. ⁊ ꝙ nõ. in. l. ꝗ
habet. ff. de tutelis. ꝑ Jac. de are. Et si so
ror renũtiauit hereditati paterne uni fra
truz p̄senti ⁊ recipiẽti. Dy. cõsuluit in cõ
silio suo qḋ incipit. Ex testamẽto dñi al
berti. ꝙ oĩbus fratribus accrescit ⁊ pro
dest ista rõne. qꝛ quotiens unus de hijs
ꝗbus successio defertur directo uel ꝑ me
diam ꝑsonã alterius uel ꝑ repudiationẽ
excludit' a iure petendi ⁊ eius portio de
fertur alijs iure accrescẽdi. aliqñ uolenti
bus aliqñ inuitis. ut. ff. de bono. poss. l.
iij. §. in bonoꝝ. cũ trib' legibus seq̃nti
bus. de acqui. here. l. hereditatẽ. ⁊ ad ter
tull'. l. si nemo. ⁊ de suis ⁊ legitimis. l. si
ex pluribus. ⁊. C. qñ non petẽtibus ꝑti.
l. unica. ⁊ de caduc. toll'. l. i. §. hijs ita. ꝙ
est uerũ ṡm Bal. nisi appareat p̄sumptio
donatiõis in recipientẽ collatã. ff. de do
nat. l. in edibus. ꝟ. ueluti. ⁊ de pactis. l.
si actione. ⁊. l. creditori. in. ij. glo. Et si est
renũtiatuz ꝑ filiam uni ex fratribus seu
uni fratrũ ⁊ iste nõ uult hereditatẽ pater
naz. Guil. de cu. dicit ꝙ hec renũtiatio
nõ ꝓdest extraneis heredibus. ff. de pac
tis. l. auus. Tu tamẽ ṡm Bal. in. d. l. pac
tum. cõsidera quid factũ. ut. C. de dotis
ꝓmissione. l. pro te. naz semꝑ in cõtracti
bus plus attendit' factuz q̃ contẽplatio
ut ibi nõ. ⁊. C. de iure dotiuz. l. cum pa
trem. Et nota ꝙ propt' iuramentuz põt
acquiri ius oĩbus etiaz absentibus de iu
re canonico. ut. i. q. vij. c. quotiẽs cordis
oculus. Et si filius renũtiauit successioni
future ꝓpter expẽsas studij. dicit Cy. ꝙ
non ualet. qḋ est uerũ ṡm Bal. in. d. l. pa
ctuz. nisi iurauerit ⁊ eo casu quo nõ ualet
renũtiatio ipsas expẽsas. s̄. sua legitima
cõputauit ṡm Bal. qꝛ hoc uidetur tacite
actuz. ar. ff. ad. l. fal. l. cuz quo. §. si. licz ui
deretur ꝙ nõ. qꝛ sunt cõsumpte tꝑe mor
tis p̄ris. Et si soror faciat renũtiationem
de omĩ eo qḋ sibi debetur. an extẽdatur
ad res quas põt uẽdicare. ⁊ uidet' ꝙ nõ
ut. ff. de libera. lega. l. aurelius. §. meuia
⁊. l. ab aurelio. ad fi. ibi. res testator. Et
qñ remittit oẽ ius qḋ habet uel hẽre spe
rat. qõ intelligit' hoc uerbũ sperat. itelli
gitur sperat ex causa de p̄terito nõ de fu
turo. qꝛ de ea nõ potuit cogitari. ꝓ hoc
l. qui rome. §. duo fratres. ff. de uerbo.
ob. ꝑ Bar. ⁊. ff. de adulterijs. l. si uxor. §.
diuus. ꝑ eundẽ Bar. Et an clausula gene
ralis post quedã specificata restrigatur
soluz ad illa. Respõ. sic dicit Bal. in. d. l.
pactũ. si utraq̃ clausula depẽdet ab eadẽ
causa finali. alias generalis clausula gene
ralit' opatur. C. de transac. l. de certa. et
l. sub p̄textu. la. ij. ⁊. ff. de trãsac. l. ẽptor.
§. lucius. ⁊ de excep. l. si ex maiore. ⁊. ff. ꝯ
transac. l. cũ aq̃liana. ⁊. ff. de condic. in
debi. l. fi. §. idez q̄sijt. ⁊. d. l. aurelio. §.
fi. Et si ista clausula general' a nullo regi
tur sed absolute ponit'. idest nõ regitur
ab aliq̃ clausula nec ẽ alteri ãnexa. an ge
neralis sit uirtus eius. uidet' ꝙ sic ꝑ illõ
boccardum. ꝙ generalit' dictũ debet ge
neralit' intelligi. nisi sit aliq̃ ratio restric
tiua que respiciebat robur ⁊ firmitatez
p̄cedentiũ clausulaꝝ. ⁊ ideo merito refer
tur ad oĩa. qꝛ p̄sumitur ꝗs uelle ꝙ uale
ant oĩa ꝗ facit. C. de condic. insertis. l. ij.
sed hoc nõ uenit ad firmitatẽ sz ad extẽ
sionẽ. idez tñ forte debet opari in ratiõe
generalis itellectus corrigeret' uel minue
retur. qḋ spetiale est dispositũ. ut. C. fa.
herc̃. l. quotiẽs. ⁊. ff. fa. herc̃. l. legatoruz
§. ꝗ plures. Et si in huiusmõi renũtiati
onibus nulla ponit' causa. nõ possunt re
strigi rõne cause non expresse nec tacite
subitellecte. restringũtur tñ ratione tꝑis
ad p̄ncipia. ff. de uerbo. ob. l. cũ stipula
mur. ⁊. l. si a colono. ff. de liberali causa
l. aurelius. §. testamẽto. Item restrigunt'
clausule ex aĩo ad id soluz ꝙ ꝗs sciebat
sibi deberi. ut. ff. de pactis. l. tres fratres
uel scire debebat. ut. ff. si certũ pe. l. ꝙ te
Et ideo cõsulo ꝙ caueãt sibi renũtiantes
a uerbis generalib'. ne in promptu ex ef
fuso ṡmone incidãt periculũ. ut. C. ꝯ do
tis ꝓmissione. l. fi. in fi. unde creditores
nõ sunt cõpellendi apponere i refutatio
nibus clausulas generales. nisi quatenus
uenirẽt ad robur spetialiũ. l. ij. §. i. ff. de
cõtrario iudi. tutel'. ⁊ ibi ꝑ Jac. de are. te
nent' tñ renũtiare beneficijs ꝑ que actus
ip̄e posset infrigi. ut in autẽ. matri ⁊ auie
C. qñ mulier offi. tutel'. fungi põt. Et si
in refutatione generali ponũtur hec uer
ba. ꝙ sic uoluit ⁊ sic sibi placuit. an ista
uerba sint alicuius cause nec ne. ⁊ uidet'
ꝙ nõ. qꝛ causa uolũtatis distiguitur a uo
lũtate tanq̃ actus exterior ab anĩo. idest
ab actu iteriori. ut. ff. de transac. l. cũ hij
§. in causa. In ꝯ̄rium uidet' ꝙ sit tacita
donatio. ut. l. cãpanus. ff. de operis liber
to. effectus ẽ magn'. qꝛ ubi nõ est causa
ualz liberatio tanq̃ inferius ⁊ sine causa
ut nõ. ff. de pactis. l. tale pactuz. in prin.
et sic nõ uidet' requiri insinuatio cum nõ
sit donatio. Si uero ẽ donatio req̃ritur ĩ
sinuatio cũ hoc ueniat ad liberatũ tanq̃
merum lucrũ. ⁊ sic ẽ eadem ratio ꝗ in ue
ra donatõne. s. ne quis ĩpetu quodã tan
q̃ prodigus suo p̄rimonio abutat'. facit
ad hoc qḋ nõ. in simili. C. de rei uen. l.

mater. Ista ergo uerba generalia nullam
determiatioñe hñtia generalit̃ debẽt in
telligi. ut. d. l. ẽptor. §. lucius. si eni esset
aliqs terminus restrictiuus. ṽba genera
lia restrigerent̃. ff. de solu. l. si ex plurib⁹
causis. Et adde qd̃ nõ. insi]. de donat. in
sũma. p Azo. ⁊ qd̃ dixit idẽ Bal. in. l. illd̃
C. de sacrosan. eccle. Sed quõ pactuȝ de
nõ succedẽdo firmat̃ iuramẽto cũ sit cõ
tra bonos mores. Respõ. aliqd esse ↄtra
bonos mores itelligit̃ triplicit̃. s. natura
uel q̈si. ⁊ tũc nõ ualȝ iuramentũ quia est
cõtra ius nãle uel q̈si. ut si pater iurat nõ
alere filiũ uel nõ obedire deo uel ecclesie
romane in spũalibus. de iust]. ⁊ iure. l. ue
luti. Itẽ facto ut qꝛ est turpe ⁊ tũc idem
ut. ff. de pactis. l. iurisgentiũ. §. generalit̃
Itẽ iuris cẽsura. idest iuris artificio. ⁊ tũc
de iure ciuili nõ ualet iuramentũ. ne rati
one iuramẽti iuris ciuilis autoritas obrũ
patur. ut. C. de legi. l. nõ dubiũ. sȝ de iure
canõico ualȝ ꝑpter religionis uinculum
qd̃ est de iure diuino. Et licȝ ius ciuile ni
hil dicat esse cõtra bonos mores nisi qꝛ
deducit ad aliqd̃ incõueniẽs. tñ magis es
set incõueniẽs spernere iuramentũ qd̃ est
ipsi deo prestitũ. uerbi gr̃a. ius ciuile nõ
põt renũtiare hereditati future ne filius
uidẽs sic se priuatuȝ bonis p̃rnis obmit
tat obsequiũ. hoc eni esset satis iconueni
ens. at si se priuatuȝ nõ uidet. p̃rem obse
quijs ꝑuocabit. Itẽ uiuet uirtuose scd̃m
paternũ desideriũ. ⁊ istud ẽ ualde conue
niẽs. ⁊ ꝙ spes pulcherrima foueat filios
in successione parentũ. ut. ff. ꝓ socio. l. cũ
duobus. §. idẽ respõdit. ⁊. l. pactũ. C. de
coll̃. ⁊. C. de sentẽ. passis. l. fi. ⁊. ff. de ope
ris lib. l. nec ei. §. i. sed iste rões iuris ci
uilis sunt ꝑsuasiue ⁊ nõ necessarie. ⁊ ideo
talis incõueniẽtia est ↄtingẽs uicio soli⁹
iurãtis qd̃ ei nõ debet patrocinari. filius
eni tenet̃ patri nõ qꝛ diues sed qꝛ pater
Sed si statutum dictat ꝙ licet filie non
renunciauerint tñ debeant dotari ⁊ am
plius petere non possint. modo puella
nõ uult nubere sed uult succedere ⁊ casti
tateȝ seruare. quid iuris si nõ nubit. ratio
iuris ẽ impedimẽto ne dotet̃. qꝛ nomen
eius dotis sine matrimonio esse non põt
l. fi. C. de donat. añ nup. qꝛ ergo deficit
tacita ↄditio statuti. s. nuptiarũ. ergo ces
sat statutũ. Itẽ statutũ qd̃ artat ad nubẽ
duȝ esset ↄtra bonos mores ⁊ nõ ualeret
iuxta nõ. in. c. statutũ. de hereticis. in no
uella. In ↄtrariuȝ qꝛ stat ꝑ ipsaȝ quo mi
nus dotet̃. ergo debet hẽri ꝓ dotata. ut
ff. de cõdic. ⁊ demõstra. l. iure ciuili. So
lutio. si tm̃ assignat̃ quantũ nomie dotis
deberet sibi p̃stari. nihil amplius petere
põt. unde cogitur tali portione esse ↄten
ta. ar. ff. de here. insti. l. qui uolebat. ⁊. ff.
de fideicõmiss̃. liber. l. taps. §. i. Et si sta
tutuȝ dictaret ꝙ mulieres no possint cõ
trahere sine cõsensu alioꝝ ꝓpinquorum
etiã cuȝ iuramẽto. ⁊ ꝙ potestas illius ci
uitatis teneat̃ de facto ↄpellere recipien
tem ad remittendũ oĩa iura q̃ uiderent̃
sibi q̃sita. qd̃ etiã de iure cõi est quando
ꝑ fraudẽ sunt extorta. ut. ff. de offi. presi.
l. illicitas. in prin. nũquid hoc erit ueruȝ
qñ filia renũtiat p̃ri. dicit Bal. ꝙ nõ. naȝ
ꝓpter naturalẽ affectũ paternũ p̃ri uide
tur esse ↄcessuȝ. ar. ff. ꝺ libera. causa. l. au
relius. §. ticius testõ. ff. de heredi. inst].
l. quidã cũ filiuȝ. ff. de cura. furio. l. furio
so puberi. ff. de adulterijs. l. nec in ea. §.
fi. Si aũt nõ ↄtraheret cũ patre sed cum
alijs remotioribus q̇ plerũq; malũ cõsili
um capiũt ꝓ puellis. ut. C. de nupti. l. ui
due. §. sed ne forte. tũc hẽret locuȝ statu
tum in cõtractib⁹ ⁊ in distractibus. ut. l.
meuia. §. i. ff. solu. ma. et qd̃ nõ. in. l. iij.
§. cõtrariuȝ. ff. de cõtrario iudicio tute.
qꝛ istud statutũ qd̃ ibecillitati mulieruȝ
ꝓuidet etiã ad renũtiantes extẽdi debet
ut. ff. de nouat. l. doli. §. diuersum. ⁊ nõ.
ff. de mino. l. si iudex. ⁊ ꝑ Bar. in. l. mutũ
§. fi. ff. de acqui. heredi. ⁊ Bal. in ti. si de
feu. ↄtrouer. fuerit. c. moribus. sic dicit
Ex hoc capitl̃o arguũt quidã ualere pac
tum de futura successione qd̃ est falsum
qꝛ in. d. c. moribus nõ est pactũ de futu
ra successione sed est tale q̈le est. ut ad. l.
flaui. de plagi. l. in fuga. in. fi. Et nota ꝙ
hodie ualet pactũ de futura successione
si iteruenia t sacramentũ. ut ex̃. de pactis
c. ij. li. vj. Bar. dicit ꝙ ualet pactũ de nõ
succedẽdo. ⁊ ẽ ratio qꝛ illud nõ iducit uo
tum captãde mortis. sed pactũ de succe
dẽdo sic. ut de fideiusso. l. si q̇s pro eo. ⁊
ff. ꝺ uerbo. ob. l. stipulatõ hoc modo cõ
cepta. Istã distinctionẽ meri canõiste nõ
tenẽt. qꝛ ratio dicti. c. est qꝛ iuramentuȝ
põt saluari sine iteritu salutis eterne. ⁊ si
dicat̃ ꝙ inducit uotum captãde mortis
hoc nescimus q̇d sit in aĩo paciscẽtium
sed bene scimus ꝙ possũt obseruare pac
tum sine iteritu salutis eterue. ⁊ ideo pu
to ꝙ epi cogerẽt taleȝ iuranteȝ ad obser
uantiaȝ talis iuramẽti. Et ꝓ opi. mea di
cit Bal. in. d. c. moribus. sunt expressa uer
ba petri de ceruo. que talia sunt. ex quo
capitulo dicũt quidã ualere pactũ de fu
tura successione etiã sine cõsensu uasalli
de cuius hereditate agit̃. ad qd̃ facit qd̃
legit̃ ⁊ nõtur in. d. c. moribus. ⁊. C. de in
utili stipu. l. i. ⁊. C. de coll̃. in. l. pactũ ad
eo. ꝙ si sacramentũ interuenit nõ ualet
ut. l. pactũ. C. de coll̃. ⁊ ꝑ decretalem bo
nifacij bene ualeret. ex̃. de pactis. c. ij. li.
vj. ⁊ petrus de ceruo. ut patet tali rõne
qꝛ pactuȝ ꝙ nõ succedat filia ꝑ exclusio
neȝ filie iducit pactũ ꝙ filia succedat. ff.
de iudic. l. cũ pretor. ⁊ tñ illa decretalis

determiat expresse illud iuramentū appositū esse seruandum. Ideo simplicitati canonistarū adhereat Io. de pmol. in. l. stipulatio hoc mō ꝯcepta. ff. de uerbo. ob. sic dicit. Attende qꝛ hic tractat Bar. an pactū de futura successiōe ualeat uel nō Et distiguit q̄tuor casus principales. qꝛ interdū fit pactū de iure successionis cōseruādo. interdū de iure successionis minuēdo seu pdendo. interdū ꝺ iure successiōis acquirēdo. interdū de eo qꝺ uenit p successionē acquirendā certo modo disponēdo. primū casum ualde breuiter se expedit dicēdo ꝙ ualet per. §. fi. inst. de legitia agna. success. ꝛ in. l. fi. C. de pactis latius dicit ꝛ cōsiderat duos casus pncipales. uidelicꝫ ꝙ q̄n ille qui uult cōseruare ius succedēdi priuabatur eo ppter delictū. q̄nꝗ ppter aliquē iuris rigorem Et hoc scōo casu cōcludit ꝙ aut ille cuꝫ quo fit pactū posset circa hoc puidere testādo ꝛ ualet pactū. ut. d. §. fi. aut nō possit ꝛ tūc nō ualet. allat. c. i. de feu. su. Et p predicta decidit ꝙ si statutū est in ciuitate ꝙ filia femia nō succedat extantibus masculis ex testamēto capiet quicq̄d sibi relinquit᷑. ꝙ si tpe quo dotatur cōseruat sibi ius successionis de cōsensu pr̄is. ꝙ ualebit istud pactuꝫ. p. l. fi. C. de pactis. Secus si esset statutuꝫ in ciuitate ꝙ mulier nupta extra ciuitatē non succedat ex testamēto uel ab intestato. qꝛ tūc nō ualeret pactū. Tu adde ꝙ nō uidetur ualere q̄n solū statutuꝫ ipedit successiōeꝫ ab itestato si frater masculus nō succedit qꝛ statutū in fauorēꝫ masculorū uidetur esse factum. ꝛ sic nō uidet᷑ ꝙ tali fauori possit p tercias psonas in alieno preiudicio renūtiari. ar. l. sicut. C. ut in poss. legato. Si aūt frater cōsentiret. uidet᷑ adhuc esse dubiū. tamē uidet᷑ adhuc ideꝫ. qꝛ p pactuꝫ priuatoꝝ nō uidet᷑ posse tolli lex statutaria. l. ius publicū. ff. ꝺ pactis. non obstat. §. fi. inst. de legitia agna. success. qꝛ ibi lex expresse pmittit pactū. hic aūt secus. forte tn̄ sustinēdo dictū Bar. possꝫ dici ꝙ ex quo in fauorē masculoꝝ lex municipalis emanauit. possit masculus illi renūtiare. ar. l. si quis in cōscribendo. C. de pactis. ꝛ hoc uidet᷑ esse de mēte Sali. in. l. pactuꝫ qꝺ dotale. C. de pactis. Iteꝫ p predicta decidit Bar. ꝙ si statutū esset in ciuitate ut dicit esse assisij. ꝙ igrediēs monasteriū nō succedat. ꝙ si simpliciter statutū phibet eū succedere etiā ex testamēto. nō ualebit pactū factuꝫ cū parentibus ꝛ cōsanguineis de iure successionis reseruādo tpe ingressus. secus si solū priuaret᷑ successione itestati. dubitat an statutū ualeat. cōcludit᷑ ꝙ si loq̄tur p hec uerba ingrediēs monasteriū uel si quis itrat monasteriū sit puatus iure successionis seu succedēdi. ꝛ tūc ualꝫ qꝛ nō disponit circa clericū sed circa laicū. nam laicꝰ ē ille qui igredit᷑ monasteriū sicut uiuēs moritur. l. q̇ duos. ff. de manu. testō. nec obstat aut. nisi rogati. C. ad trebell. q̇a ibi grauat᷑ in iam q̄sito si monasteriū ingredit᷑. hic aūt lucrū aufertur. Si aūt statutū disponat de iam ingresso. ut puta si q̇s ingressus fuerit monasteriū nō succedat. nō ualebit statutuꝫ. qꝛ uidet᷑ disponere de clerico cui statutū nō pōt auferre ius suū ꝛ cōtra formaꝫ iuris. l. deo nobis. C. de epis ꝛ cle. Et p hac distictione allat. l. stichus. de manu. testō. ꝛ hoc dic̄ salua canonistaꝝ determinatione. Tu adde dicit Io. de pmol. qꝺ Bal. in dicta. l. fi. dicit. in pmo casu q̄n statutū dicit seu loquit᷑ de ingrediēte. ꝙ si priuat ipsum ultra legitimā ualet. Si aūt priuat etiā legitima qꝛ illa ē debita filio. l. fi. C. de codicill. ꝛ. l. iij. C. de iuris ꝛ fa. igno. tūc nō ualet dictū statutū uelut odiosum detrahēs religioni. Tu adde dicit Io. de pmo. ꝙ indisticte nō uidet᷑ dictuꝫ statutuꝫ ualere etiaꝫ ultra legitimā. p tex. §. sed hoc de psenti. in aut. de sancti. epis. coll. v. ubi ē casus expressus ꝙ reputat᷑ etiā dispositio turpis si p illā aliquis igrediēdo monasteriū priuat᷑ lucro seu nō admittitur ad lucrū. ꝛ sic nō loq̇mur q̄n in iam q̄sito quis grauat᷑. imo loq̇tur etiam q̄n q̇s nō admittit᷑ ad lucrū ingrediēdo ubi alias admitteret᷑ si nō ingrederetur. nec obstat qꝺ nō. Io. an. in sua q̄ōne que incipit. Acolitus. quā posuit. s̄. rubri. sine culpa. in ultīo articlo. ij. q̄ōnis principal᷑ ꝛ Io. calde. in sua q̄ōne que icipit. Statutuꝫ in solutōe. ubi dicit ꝙ q̄n statutū uel cōsuetudo laici punit aliquē laicuꝫ ante clericatū ꝙ ligat etiaꝫ factū clericū. qꝛ loq̄ūtur quādo q̇s priuat᷑ etiaꝫ si nō fieret clericus. nam cōsuetudo ꝙ pmogenitus succedat defert hereditatē primogenito etiā si pmogēitus semp remaneat laicus ꝛ sic nō priuat᷑ ex eo ꝙ fiat clericus. in q̄stione nr̄a secus. ¶ Circa scōm casuꝫ pncipalē quādo fit pactuꝫ de iure successionis minuēdo seu pdendo. adde ſm Bal. ꝙ inq̄ntuꝫ dicit ꝙ ubi ē pactuꝫ admixtū cū delicto ꝙ ualꝫ. ut. l. i. §. si parēs. si q̇s a parenti. fuerit manu. ꝙ imo tunc non ualet pactū quia tūc non ui pacti sed ui delicti repellit᷑. ut ibi nō. ꝛ. C. de codicillis. l. pactū. Item adde ſm Bal. ꝙ hic casus scōus loquit᷑ de iure succedēdi pdendo tertio iam defuncto ꝙ ad paciscentē debeat deuolui cōditiōe eueniēte tūc bene ualet. exemplū in eo q̇ in se recipit ius fideicōmissi cōditionalis. ut. l. i. C. de pactis. ꝛ. ff. de uerbo. ob. l. q̇ rome. §. duo fratres. Tu etiā adde qꝺ Richar. de sali. ꝛ dn̄s Bar. de sali. post eū in. l. pactū. C.

de pactis.limitat.c.ij. de pactis.li.vj.ꝓ cedere casu quo qñ mulier renūtiās ⁊ pa ciscēs de nō soluēdo habuit dotez.secus si nihil hēret.qꝛ tūc ꝫm eos pactū uidetᷣ esse cōtra bonos mores ⁊ icitare odiuz in ter cōiunctos sanguīe. ar.l.fi.ff.de recep tato.Sed tu potes dicere. ꝙ si sit pactuz de nō succedēdo licet tūc mulier non ha buit dotez. nō uidetᷣ ꝑ hoc renūtiari iu re petēdi se dotari.ꝑ.l.fi. de dot| ꝓmissi one.⁊ in.l.q̇ liberos.ff. de public. nec si militᷣ iuri petēdi alimēta. Et sic cū rema neat solū dictū ius ⁊ alimentoꝝ dotis nō uidetᷣ ꝙ de nō succedēdo sit ꝯtra bo nos mores. maxie qꝛ nulla.l.repitur hoc cautū.unde potes dicere ꝙ ibi solū est ī ꝓbatuz ꝓpter quendā rigorem iuris.de quo ibi ꝑ Bar. Si autez expresse renūtia uit iuri petēdi alimēta ⁊ iuri succedendi tūc essz magis dubiū an iuramēto firma retur pactū de nō succedēdo.respectu tñ alimētoꝝ nō uidetᷣ ualere nec firmari iu ramēto.ꝑ.c.cū quidaz.ex̄.de iureiur. Et forte etiā respectu dotis cū illa uideatur succedere loco alimētoꝝ. ⁊ qꝛ alias uide tur dari quodāmodo uiam delinquēdi mulieri si sic esset penitus īdotata.⁊ cōse quēter nō posset uerisimilitᷣ nubere. ar. aut|.sed si post.C.de inoffi.testa. Et po tes etiā addere qꝺ bru.dicit in.l.pactuz C.de collᷣ.ꝙ si filio data ē legitia ⁊ paci scitur de nō succedēdo. ꝙ ualet pactum ⁊ nō pōt agere ad supplementū legitime etiam si bona pr̄is postea augmētarentᷣ cū potuissēt postea diminui. ⁊ sic uidetᷣ sufficere ꝙ hēat legitimā ꝫm tempus ip sius dationis ⁊ pacti.ar.l.de fideicōmis. C.de trāsac.Et hoc dictū seq̄tur Angelᷣ. in.l.stipulatio hoc mō ꝯcepta.ff. de uer bo.ob.⁊ Bal.tenet ꝯriuz in.l. si qñ.§. il lud.C.de inoffi.testa. ⁊ hoc uidetᷣ ueriꝰ ꝫm istū tex. nisi defendēdo Jac.dicas.ꝙ ibi loquitᷣ qñ dabatur minus legitia tē pore quo datio fiebat.⁊ hoc satis uidetᷣ inuere lr̄a illa.⁊ sic forte posset defensari opi.Jac. ¶ Circa tertiū casum p̄ncipalē scilicz ꝺ iure successiōis acquirēdo addit hic Bal.⁊ successiue Angel.dictis Bar. ꝙ licet regularitᷣ nō ualeat. fallit inter mili tes.ut ē casus singularis q̇ nō est alibi in l.licet.C.de pactis. ¶ Quarto autē casu nihil addit Bal.in.d.l.stipulatō hoc mō cōcepta.nec Angel.dictis Bar. Aduerte tñ qꝛ Angel.in.d.l.stipulatō hoc mō ꝯce pta.alitᷣ expediuit istā materiā.s.ꝑ regu las ⁊ quinqꝫ fallētias. que oēs fallētie sa tis patēt ex supradictis exceptis duabus Una est.ꝙ licz regula sit ꝙ nō ualz si sit pactū cuz eo cui debz succedi.secus si sit pactū etiā nō firmatū iuramento de non succedēdo tertio. exemplū ponit si filia accepit dotē a fratre uiuo pr̄e ⁊ paciscitᷣ

cū eo ut nō succedat pr̄i. nam istud pac tuz bene ualet pr̄e defuncto ab ītestato q̄si uēdiderit fratri ius geniture. sicut fe cit ezau q̇ uēdidit ius p̄mogēiture fratri suo iacob.ut patz.xx.q.i.quā ꝑiculosuz. de iure p̄mogeniture. etiā ꝑ Jo.an. post Host|.in.c.licet. ex̄.de uoto. bene succe deret pr̄i ex testō non obstāte pacto. ne si alitᷣ diceremus ꝑ hoc pactuz ītelligere tur pr̄i ablata libertas testādi. ꝯtra.d.l. stipulatō hoc mō ꝯcepta.⁊.l.fi.C.de pa ctis. Adde ꝙ hec opi. uidetᷣ cōtra.l. sti pulatō hoc mō ꝯcepta. ⁊ cōtra.l.pactuz qꝺ dotale.C.de collᷣ. ubi simplicitᷣ pac tuz factū de nō succedendo nō distincto cū quo nō ualz.nec obstat ꝙ ipse dicit ꝺ ezau. qꝛ illud ꝓcedit scꝺm leges ueteris testamēti ex p̄cepto iudiciali ipsius legis ⁊ ideo hodie nō uendicat sibi locū exquo ius ciuile disponit oppositū cū precepta iudicialia ueteris legis nō obligent in no ua nisi a nouo sint approbata.ut nō.cēte sima disti.§.hijs ita. ⁊ ex̄.de cōsuetu.c. fi.⁊ ꝑ thomā de acquino.in.i.secūde.c. iiij.articulo.iij. pōdera tñ qꝛ ꝑ predicta nō uidetᷣ fieri cōtra bonos mores pactū de nō succedēdo cū approbatū sit ꝫm.l. dininā.nisi forte diceres ꝙ ezau non fuit ex toto p̄uatus ab oīmoda successione. Alia fallencia est si nō impeditᷣ directo libera testādi factio.⁊ sic saluatᷣ paciscēti alia forma testādi ꝺ bonis suis.l.q̇dā cū filiū.iuncto fine glo.magne.ff.de uerbo. ob.Et ꝑ hoc dicit se nō assentire opi.ma gistri sui Ber.dicētis ꝙ nō ualet donatō oīm bonoꝝ p̄sentiū ⁊ futuroꝝ.exquo qꝛ nemo uellet eius hereditatē adire.⁊ ꝑ ta lez donatiouē ponit se in statu extreme pauꝑtatis ⁊ uult se reddere inhabilē ad acquirendū in effectu. ut ipse tāgit etiaz hic ⁊ in.l.fi.C.de pactis.non eni est tale directū impedimētuz cōsiderandū. ꝑ.d. glo. qꝛ ad hoc p̄ncipalitᷣ non ordinatur ⁊ ꝑ hoc etiā allᷣat qꝛ si hoc ē ueruz nemo cōstitutus in mortis articulo poterit do nare uniuersa bona sua cū ponit se in sta tu pauꝑtatis. ⁊ similitᷣ nemo uellet eius hereditatē adire.qꝺ est falsuz ꝫm eū.qm̄ nec senectus nec egritudo īpedit disposi tionē bonoꝝ fieri ꝑ dn̄m.C. q̇ testa.fa. po.l.senium.Jtez nō est uerū scꝺm euz ꝙ ponatᷣ in statu pauꝑtatis. nec ꝙ īpedia tur factio testamēti eo mō quo ipse dicit nam poterūt talia bona dari ⁊ relinqui cū pacto ꝙ stipulatori nihil acq̇ratur.et sic in illis poterit hēre heredez.sicut dici mus cui ita donatur.C.de bonis qꝫ lib. aut|.excipitur.⁊.C.de inoffi.testa.l.filiꝰ matrē.Jtez adducit qꝛ pōt quis se pone re in statu pauꝑtatis ⁊ tollere sibi testa mēti factionez nō solū ꝑ approbatū igres sum religionis. imo etiaz ꝑ actum de fe

detestabilẽ. puta faciẽdo seu patiendo se
uendi ad pretiũ ꝑticipandũ. ff. de statu.
ho. l. in seruoꝝ. C. ꝯ sacrosan. eccle. aut.
ingressi. qꝛ uerũ est in illis q̄ nõ sunt dñi
actu nec potẽtia. qꝛ acquirere põt ut dic
tuꝫ est. Iteꝫ ⁊ actu qꝛ licet donatario tra
dere teneat᷑. tamẽ ante traditioneꝫ rema
net dñs qꝛ ex titulo etiaꝫ uniuersali non
trãsfert᷑ dominiũ regulariter nec posses
sio. ut est tex. iuncta glo. q̄ nõ est alibi in
l. i. in prin. in uerbo uniuersali. ff. de usu
capi. ꝓ donato. Et hoc clarũ qñ non in
tercessit cõstitutio ꝑcarij. qꝛ sicut locus ĩ
certus possideri nõ potest ita nec ꝑcatõ
rogari. ut. l. locus. ff. de acqui. poss. Item
iõ ꝺm euꝫ instrumẽta generalis obligati
onis ypothece de ꝑsentibus ⁊ futuris cũ
ꝯstitutõne ꝑcarij quãtũ ad futura forte
nihil releuãt ꝺm eũ. Idẽ dicit Bal. in. d. l.
stipulatio hoc mõ cõcepta. in effectu. sꝫ
clarius loquit᷑ quo ad aliq̄. unde tene ꝙ
dicta donatio ualet. qꝛ ꝺm eum alias seq̄
retur ꝙ nullus cõstitutus in mortis arti
culo de cuius uita nõ esset spes possꝫ do
nare oĩa bona sua. qꝛ ĩpediretur libera te
stamẽti factio. cũ sit spes ꝙ alia possit ac
quirere. qꝺ dicere ẽ truffatoriũ. scꝺm euꝫ
adde ꝙ uidet᷑ esse casus in. l. certũ. alias
oẽs. §. lucius. ff. de hijs q̄ in fraudeꝫ cre
di. indisticte illã. l. intelligẽdo. nec ẽ uerũ
ꝺm eum ꝙ ĩpediat᷑ libera testamẽti fac
tio. qꝛ talis donãs anteq̄ꝫ tradat nõ ꝑdit
dñium ꝑcipue reruꝫ q̄ruꝫ post querit. al
lꝫat. d. glo. in. d. l. i. de usucapi. ꝓ donato
nec obstat si dicat᷑ ꝙ nullus uelit esse he
res nomine tm̄ ⁊ non re. qꝛ si hoc sim
pliciter cõsideramus nullus q̄ non esset
soluẽdo nõ haberet testãdi facultatẽ qꝺ
est falsuꝫ. ff. de heredi. insti. l. soluẽdo nõ
erat. ⁊ hoc credit sine dubio uerũ nisi ta
lis donãs cõstituerit se bona ꝑsentia et
futura ꝑcario noĩe donatarij possidere
in tali forma ꝙ ualeret cõstitutio ꝑcarij
tũc irrita esset donatio qꝛ tũc uere ĩpedi
ret᷑ libera testãdi factio. qꝛ nõ porrigit᷑
cõstitutio ꝑcarij ad iura ĩcorporalia ⁊ ac
tiões q̄ ⁊ quas donatio acq̄reret. nec eti
am quo ad corporalia ualebit cũ sit ĩcer
ta. allꝫat. d. l. locus. ⁊ sic residet in allꝫata
l. stipulatio hoc modo ꝯcepta. Adde qꝛ
in. l. fi. C. de pact. tenet cũ opi. Bar. quã
dicit esse cõem. illaꝫ enĩ sequit᷑ Pe. ⁊ Cy.
Et aduerte qꝛ cũ Angel. ⁊ Bal. in. l. stipu
latõ hoc mõ ꝯcepta. cõcordat Dy. in. c.
q̊ semel. de re. iuris. in. vj. ⁊ in. l. heredes
palam. §. fi. ff. de testa. ⁊ Richar. de sali.
⁊ do. Bar. de sali. in. d. l. fi. Unde passus
iste ẽ dubius ꝓpter tantoꝝ opi. ⁊ q̄libet
pars posset ꝓbabiliter sustineri. ⁊ forte
de mẽte iuriũ posset sustineri ꝙ donatõ
nõ ualꝫ q̈si presumat᷑ facta ⁊ uideat᷑ uice
testamenti qꝺ est reprobatũ a iure. ar. l.
stipulatõ hoc modo cõcepta. ff. de ꝟbo.
ob. ⁊ uidetur casus in termis in. l. heredi
tas. C. de pactis cõuen. Unde ꝙ ibi dici
tur uice testamẽti ĩtellige qꝛ sic uidet᷑ fi
eri nõ qꝛ aliter de hoc cõstaret. alias lex
illa modicũ hẽret dubiũ. nec ob. d. l. i. C.
ut actione ab heredibus ⁊ ꝯtra heredes
qꝛ intelligo. l. illã in ꝑticulari donatione
uel ꝓmissione. nõ in obligatiõe oĩm bo
noꝝ. in illa enĩ presumitur facilius fraus
posse attẽptari ꝙ si simpliciť donarent᷑
oĩa bona post mortẽ alicui hoc acto ꝙ
sit donatio int᷑ uiuos. hoc casu forte nõ
ualuit licet nõ sit adiectũ aliť de futuris
q̈si in dubio ex quo dispositio ẽ uniuersa
lis ⁊ relata ad tẽpus mortis uideat᷑ facta
uice testamenti. ꝑ. l. hereditas. s̃. all᷑. ubi
etiã uidet᷑ casus. Si aũt uelles tenere ꝙ
donatio ualeret in aliq̊bus casib⁹ seu ali
quibus respectib⁹. puta qꝛ in ipsa dona
tione generali nõ uenerũt saltem illa que
in spetie q̊s uerisimiliť esset concessurus
ut in. c. in generali. de re. iuris. in. vj. ⁊ de
pigno. l. obligatõe generali. forte hoc es
set tollerabile etiam si alias teneres opi.
Bar. ꝓpter suos respectus ⁊ rõnes ꝑ ha
bẽdo respectũ ad rões quas facit. pos
ses etiã tenere ꝙ tũc non uenirẽt bona q̄
crescerẽt post morteꝫ testãtis. cũ illa pro
prie nõ sint testãtis. ut. l. iij. §. hec uerba
ff. de nego. ge. ⁊ uerba in dubio debẽt in
telligi ꝓprie. l. nõ aliter. ff. de leg. ij. ⁊ sic
etiaꝫ esset uerisimile ꝙ uellet ipse dispo
nẽs. ar. l. iij. ff. de testa. militis. Si aũt cõ
stet de mẽte ꝙ oĩa predicta uult in dona
tionẽ uenire. remanet dubiũ. s̃. dictuꝫ an
tũc teneat donatio ⁊ ꝑsertiꝫ qñ precessit
cõstitutio ꝑcarij. ꝺm Bar. nõ teneret q̊a
ꝑ indirectũ impediret᷑ libera facultas te
standi. Sed cõtra istaꝫ rõneꝫ faciũt ea q̄
dicta sunt. s̃. post Angel. ⁊ Bal. Si aũt te
neres ꝙ nõ tenet respectu quo dixi ꝙ ui
deret᷑ fieri uice testamẽti ⁊ ꝑ hoc essꝫ cõ
tra bonos mores tũc nihil obstabit. Itẽ
attẽde qꝛ est dubiũ an tenẽdo opi. Bar.
⁊ hñdo respectũ ad suaꝫ rationeꝫ si do
nant᷑ presentia ⁊ futura ex toto uicietur
donatio. an uiciet᷑ quo ad futura. ⁊ Bar.
in. l. fi. C. de pactis. dubitat ⁊ nõ decidit
Bal. ibi tenet ꝙ uicietur ex toto. ar. d. l.
hereditas. Sali. ꝯ. ꝙ uiciet᷑ solũ quo ad
futura. ar. l. sanximus. C. de donat. ad. d.
l. hereditas. respõdet ꝙ ibi cõstabat ꝙ
uice testamẽti facta erat. Tu potes attẽp
tare ꝙ uerior uidet᷑ opi. Bal. ꝑ. l. si liber
tus. ad fi. ff. de iurepatro. ubi uidet᷑ esse
casus ꝙ qñ eodeꝫ tꝑe in fraudem legis
plura alienãtur ipso iure oĩa ãnullantur
secus qñ ex interuallo fit alienatio unius
rei ⁊ post aliã. Iteꝫ attẽde qꝛ q̄stio debꝫ
intelligi qñ cõstat donantẽ uelle donati
oneꝫ esse int᷑ uiuos. licet uelit hẽre effectũ

post mortē.alias essꝫ donatio causa mor
tis. ut nō.in.l.sepa.ff.de dote prelegata.
Itē debet itelligi si esset facta insinuatio
si excederet sūmaꝫ.de qua in.l.sanximus
C.de donat.¶ Itē aduerte qꝛ si quis do
nat bona post mortē suam. cōiter tenet̄
ꝙ nō ueniant futura. ⁊ Richar.de sali.⁊
Bar.de sali. ꝯ predictā.l.fi. qꝛ qualitas
adiūcta uerbo debꝫ intelligi scđm tēpus
uerbi.⁊ qꝛ alias dictio post mortē nihil
operat̄.⁊ qꝛ uidetur esse casus in.d.l.he
reditas.hoc forte pōt ꝓcedere qn̄ cōsta
ret donantē uelle irreuocabiliter donare
nam tūc ut dixi forte uidetur ex iuris dis
positione fieri uice testamēti.nisi hoc cō
stet.tene cū opi.docto. nec obstat ꝙ q̄li
tas iūcta uerbo.⁊c.qꝛ hoc in effectu itel
ligit̄ terminare uerbū dare. q̄ datio po
test fieri post mortē etiā de bonis q̄ fu
erūt tantūmodo tēpore donatōis.Item
nec obstat scđo ꝙ dictio post mortē ni
hil opabitur qꝛ imo opatur. ut de se pa
tet.qꝛ si nō esset apposita statim sumeret
effectū donatio. nam obstat.d.l.heredi
tas.qꝛ deberet dicere qꝛ ibi cōstabat ꝙ
uice testamēti erat facta.de cuiꝰ testamē
ti natura est ꝙ inspiciatur tēpus mortis
Ludo.in.l.pactū qđ dotale.C. de coll̄.
dicit ꝙ ratio q̄re pactū future successio
nis cōceptuꝫ affirmatiue nō ualet est tri
plex. primo qꝛ hereditas nō pacto sꝫ te
stamēto deferri debet.l. hereditas. C.đ
pactis conuen. ⁊.l.pactuꝫ.C.de pactis.
Secundo qꝛ per eā tollitur testamēti fa
ctio qđ est ꝓhibitū cōtra bonos mores
ut.l. stipulatio hoc mō cōcepta. ff.de ꝟ
bo.ob. ⁊.ff.ꝓ socio.l.cū duobus.§.idē
respōdit. Tertio qꝛ ꝑ eum inducit̄ uotū
captāde mortis qđ similit̄ ꝓhibituꝫ est
⁊ bonis moribus repugnat. ut.l.fi.C.de
pactis.⁊ in.c.nō captāde.de ꝯcess.ꝑben.
li.vj.q̄ ratio nō uiget in casu.d.l.fi. ubi
pater cōsensissꝫ pactionibus suꝑ heredi
tate factis qꝛ tūc ualet pactū.nec obstat
ꝙ inducit̄ uotuꝫ captāde mortis qꝛ nō
ꝑsumitur pr̄em consensisse si de sua uita
dubitasset.Si aūt dicis q̄re nō ualet pac
tum future successionis negatiuū. q̄dru
plex pōt esse ratio.prima illa quā reddit
tex.in.d.l.fi.s. qꝛ successiones q̄ iure pu
blico deferūtur priuatoruꝫ pactionibus
mutari nō ꝯuenit. ff.de pactis.l. ius pu
blicū.Secūda illa quā reddit papinianꝰ
in.d.l.si qn̄.§.i.de inoffi.testa.s.qꝛ meri
tis magis filios ad pr̄na bona uocādos
q̄ꝫ pactionibus astrīgendos decens est.
Tertia qꝛ successio filij fundat̄ in nāli iu
re.ff.de bonis dāna.l.cū ratio.ff.unde li
beri.l.scripto.ad fi.⁊.l.nam ⁊ si parētibꝰ
ff.de inoffi.testa. qđ quidē pactionibus
priuatoꝝ tolli non pōt.ut.ff. de usufru.
earū reruꝫ.l.ij.ff.de capit̄.dimi.l.legatū
⁊.l.eas.cū si. Quarta ⁊ illa ē efficatior q̄
colligit̄ ex tex.l.cum hijs.ff.de trāsac.in
prin. qꝛ cōtingere posset plurimū homi
nes depaupari si tale pactū ualeret qđ ē
ꝯtra publicā utilitatē.ut in aut̄.ut iudi.
sine quoqꝫ suffra.§.cogitatō.insī.đ hijs
q̄ sunt sui uel alieni iuris.§.expedit. Et
ut plurimū uidemus homies magis con
tētari modico ꝑsenti q̄ꝫ plurimo qđ spe
ratur in futurū hēri.ut.d.l.cū hij.potest
assignari ⁊ quita ratio qꝛ sicut hereditas
nō pōt pacto dari.ut.d.l.pactuꝫ.ita nec
pacto adimi posset.isdem eni regulis re
gulatur ademptio sicut ⁊ transactio seu
datio.ut.ff.de adimēdis leg.l.iij.§.con
ditio.⁊.l.legata inutiliter.ff.de re.iuris.et
l.nil tam nāle. cum si. Sed ꝙ dictuꝫ est
ꝙ pactū future successionis affirmatiue
cōceptuꝫ nō ualet. fallit in duobus casi
bus. Primus qn̄ pactū fuit inter milites
in expeditione degētes. qꝛ tūc illud ap
pellat̄ ultima uolūtas in genere ⁊ ualidū
est.tex.est singularis in.l.licet.C. de pac
tis. Secūdo fallit fauore pie cause.ut pu
ta si pactū fuit ꝙ post mortē meā paupe
res succedāt seu ecclesia. ꝺm Bal.singula
rit̄ in.d.l.fi.C. de pactis. pro quo facit
qꝛ nō obstāte eo ꝙ pactū cuꝫ ecclesia fac
tum tollat liberā testādi facultatē ꝑ indi
rectū pactū ualidū fore dicetur. ut puta
si fiat ad pias causas donatō oim bono
rum ꝑsentiū ⁊ futuroꝝ.q̄ fauore pie cau
se ualet ꝺm Bal.in.d.l.fi.ar.in aut̄. īgres
si.C.de sacrosan.eccle.⁊ Bal.in aut̄.si q̄s
ruinas.⁊.l.iubemus.eo.ti. Quicquid tn̄
sit puto dicit Ludo.salua reuerētia Bal.
male dicere.qꝛ si pactū future successio
nis affirmatiue ꝯceptū nō ualet etiā in fi
lio q̄ magis ē fauorabilis. ut est casus in
d.l.pactū quod dotale. multominus de
bet ualere ad pias causas q̄ pia causa mi
nus fauorabilis ē in iure q̄ꝫ filius.ut ꝓba
tur.xviij.q.fi.c.quicūqꝫ.⁊.l.papinianus
in glo.ff.de inoffi.testa. nō obstat.d.l.li
cet.qꝛ ibi ē spetiale in milite.ergo in con
trariū est ius cōmune quocūqꝫ alio casu
ut.ff.de legi.l.ius singulare.cū si. Preter
ea ratio spetialitatis que uēdicat sibi lo
cum in milite nō uendicat sibi locum ad
pias causas. ergo nec illius legis disposi
tio.ff.de pactis.l.qđ dictum.ex̄.đ appel.
c.cū cessante.ꝙ aūt sibi locum nō uendi
cat patet qꝛ in milite nō est. qꝛ sibi fuit
remissa omis solēnitas circa testanduꝫ q̄
sunt inducte de iure ciuili.ff.de testa.mi
litis.l.i.qđ non ē ad pias causas quoniā
sunt soluꝫ casu illo remisse solēnitates iu
ris ciuilis quo ad testes. ex̄.de testibus
c.relatū.⁊.c.cum oēs. non auteꝫ quo ad
alia. ut plene nō.C. de sacrosan.eccle.l.
i.nec obstat dictū Bar.⁊ Bal.de donatō
ne oim bonoꝝ ꝑsentiū ⁊ futuroꝝ.qꝛ illō

dictū est falsuz.ut.s̄.dixi.⁊ alibi latius di
cetur. Succedit tñ circa hoc pactū dubi
etas seu dubitatō.an pactū future succes
sionis affirmatiue ꝯceptuz iuramēto fir
metur.in quo Bar.in.d.l.stipulatio hoc
modo cōcepta.ff.de v̄bo.ob.⁊ in.l.fi.C.
de pactis.tenuit ꝙ nō.q: cū sit cōtra bo
nos mores tanq̄ ipediēs liberā testamēti
factionē.ut in.c.nō est obligatorium.de
re.iuris.in.vj.⁊ de leg.i.l.si q̇s inq̇linos
§.fi.de nup.aut̄.ꝙ eis.Bal.aūt in.c.mo
ribus.si de feudo fuerit ꝯtrouersia inter
dn̄m ⁊ agnatū.tenuit ꝯ̄.dicēs ꝙ simplex
canōista hoc nō concederet.qm̄ est eius
regula.ꝙ om̄e iuramentū qȯ nō uergit i
dispendiū salutis eterne seruandū est.ut
ex̄.de pactis.c.quāuis.li.vj. de iureiur.
c.ueritatis.⁊.c.cum contigit. sꝫ istud est
huiusmodi ergo.Dicit Ludo.male dicit
iudicio meo q: imo canōista simplex in
materia iuramēti habꝫ duas regulas p̄n
cipales.Prima ē quaꝫ ponit Bal. Scd̄a ē
ꝙ nō est obligatoriū ꝯtra bonos mores
p̄stituꝫ iuramentū. ut.d.c.nō est obliga
toriū.cum si. licꝫ ergo simplex canonista
nō infrigeret illud pactū future successio
nis iuratū ex p̄ma regula.tñ infrigeret ex
scd̄a.negari nō pōt quim pactū istud sit
cōtra bonos mores. ut ē tex.in.d.l.stipu
latio hoc mō ꝯcepta.Secundū aūt mem
brū.s.ꝙ pactū future successionis cōcep
tuꝫ negatiue seu p̄uatiue ꝙ nō ualeat ha
bet tres fallētias.Prima est nisi pacto sit
admixtū delictū. ꝑ tex.in.l.i.§.si uel pa
rens.ff.si q̇s a parēte fuerit manu. ⁊ s̄m
glo.in.d.l.pactū.C.de coll.̄pater accipi
endo p̄tiuꝫ emācipatiōis deliquit. ut.d.
glo.cōiter approbat̄. attamē s̄m casuꝫ.l.
i.§.si uel parēs.nō uidet̄ uera.q: imo ui
det̄ licitū recipe nec cōtra bonos mores
censetur p̄ri recipere pecuniā ꝓ emācipā
do filiuꝫ.ut ꝓbatur de v̄bo.ob.l.utrum
nec obstat tex.in.l. si qñ.C. de inoffi.te
sta.q: ibi uidet̄ cōmitti delictū qñ acci
pitur ab iuito pecunia. secus aūt si a uo
lente.per tex.in.d.l.utrum. Unde dicas
ꝙ ratio p̄mi dicti in.d.§.si uel parēs. ac
etiā scd̄i est illa.s. ꝙ bonorū possessio q̄
datur p̄ri regulat̄ ad instar bonoꝝ pos
sessionis q̄ datur patrono. ut.d.l.i.i p̄n.
ff.si q̇s a parēte fuerit manu. Claruꝫ aūt
est ꝙ si patronus accipit pecuniā ab ex
traneo ꝓ manumittēdo seruū uel etiam
a seruo iuito amittit bonoꝝ possessionē
in bonis liberti.ut plene ꝓbatur in.l.eti
am.in.§.si q̇s nūmos.ff.de bonis liber.
sed tex.in.d.l.si qñ. argumēto ergo sum
pto ab eq̇paratiōe idē iuris statuit iuris
cōsultus in p̄re ꝓpter dictā eq̇paratiōeꝫ
Secūda fallētia est nisi tm̄ habuit renun
tiās future successioni quantū habuisset
post mortē eius de cui⁹ hereditate agit̄

casus est in.d.§.si uel parēs.in.ij.R̄nso.
Tertia fallētia est nisi sit pactū iuratum
ut in.c.quāuis. de pactis.li.vj.Unde idē
Ludo.in.l.q̇ supstitis.ff.de acqui.here.
dicit ꝙ hodie ē decisum ꝙ tenet pactuꝫ
cū iuramēto.ut.d.c.quāuis. Aduerte tñ
dicit idē Ludo.ꝙ dñs Jo.de ymol̄. refe
rēdo Richardū de sali. dat tres nōbiles
limitationes ad.d.c.quāuis.quarū duas
dico fuisse Bal.in.d.l.pactū. Prima ē ni
si p̄r nō obstāte illa repudiatōe eam filiā
in testamēto istituat q: tūc licꝫ repudia
uerit tñ ex noua causa supueniēte ad he
reditatē admittit̄.allant p̄dicti.l. si p̄ro
nus nō aluerit.de bonis liberto. ego di
cit Ludo.allego nōbilioreꝫ casum q̇ hoc
melius ꝓbat ⁊ loquit̄ in iuramēto in.c.
cū.p.gamfredi.ex̄.de renūtiatōe. quē ca
sum ꝓ hac decisione allant dñi de rota
in decisionibus antiq̇s.decisi.M.c.lxxj.
unde dicit idē Ludo.in.l.pactū.de coll̄.
ꝙ.c.quāuis pactū.allatuꝫ.tm̄ habꝫ locū
qñ filia renūtiat successioni ab intestato
successioni aūt ex testamēto renūtiari nō
pōt etiā cū iuramēto.q: tolleretur libera
testamēti factio qȯ est cōtra bonos mo
res.ut.l.stipulatō hoc modo cōcepta.et
ideo iuramēto nō firmat̄.ut.d.c.non est
obligatoriū. ⁊ ita elegant̄ uoluit Bal.in
l.fi.C.de pactis. qȯ dictuꝫ dicit Ludo.
nullibi placet.q: in.d.c.quāuis .nō pon
derat̄ an renūtiatio sit cū iuramēto. sed
soluꝫ hoc ꝙ iuramentū illud sup renūti
atōne appositū seruandū est q: nō uergit
in dispendiū salutis eterne.ex̄.de iureiu.
c.ueritatis.⁊.c.cū contigat.sed ratō ista
utroq̄ casu pit̄er sibi locū uendicat.scili
cet siue renūtiat̄ ex testamēto siue ab in
testato.igitur ⁊ utrūq̄ casum illius cano
nis dispositio cōprehēdere debet. tacite
eni cōprehensus censet̄ casus ille in quo
cōcurrit idēptitas rōnis.C.de reuocādis
donat.l.hijs solis.ff. de acqui.heredi.l.
illud.de v̄bo.ob.l.a ticio.non obstat ꝙ
ꝑ hoc tollit̄ libera testamēti factio illud
eni est falsuꝫ.q: licet nō posset testari in
stituēdo renūtiantē attamē poterit testa
ri instituēdo alios. unde libera uidet̄ su
ꝑesse testamēti factio.nisi adempta uide
tur respectu unius q̇ institui nō potest.⁊
istȯ ꝓbo dicit Ludo.a fine eius ꝙ dicit̄
liberā debere esse facultatē contrahendi
matrimonia.C. de inutili stipu.l. libera
C.de nup.l.neq̄.attamē libertas illa nō
censet̄ adempta licꝫ ꝓhibeat̄ mulier cō
trahere matrimoniū cū aliq̇bus singula
ribus ꝑsonis.de uerbo.ob.l. cuꝫ ita qui
in ꝓposito ē tex.optimus.Dico tñ ⁊ hoc
est notandū ꝙ nō obstāte renūtiatione
iurata etiā successioni ex testamēto facta
si p̄r filiam istituerit filia nō obstante re
nūtiatione poterit uenire ad successionē

paternã. nec eñi iuramentũ obſtabit q̇a
pr̃ inſtituẽdo uidet̃ iuramentũ in ſui fa
uorez ꝓſtitum remiſiſſe tacite qꝺ põt.ut
ex̃.ꝺ uſuris.c.cõſuluit.⁊ nõ.Bar.ff.de no
ui opis nũtia.l.i.§.poſt operis.⁊.l.cum
ſtipulatus ſim mihi a ꝓculo.ff.de ꝟbo.
ob.Secũda limitatio ad dictũ.c.quãuis
all'.ſm Ludo.in.d.l.qui ſuperſtitis.ẽ qñ
fratres ſeu alij cõſanguinei ipſius filie re
nũtiantes mortui ſunt ante ipſam filiam
q: tũc cum eoꝝ reſpectu ꝓſumat̃ ipſaz fi
liam renũtiaſſe.ideo hac cauſa ceſſante
q: defuncti ſunt filia ad ſucceſſionem ad
mittit̃.nec hec repudiatio alijs prodeſt
all'ant ꝓdicti in.ar.l.iubemus.C.ꝺ coll'.
Tu adde tex.nõbilez q̇ hoc ꝓbat ſecũdũ
unã lec.in.l.ſi actione.C.de pactis.⁊ qꝺ
ibi ꝑ Bal.⁊ ꝑ eundẽ in.d.l.pactũ. ubi ꝓ
hoc all'at Guil.de cu. ⁊ hoc ꝓbatur q̇a
nõ obſtãte dicta renũtiatione dicta filia
poſſit uenire mortuis fratribus.l.iij.§.
fi.ff.de tranſac.Item q: renũtiatio ſeu iu
ramentũ factũ illi nõ prodeſt cui ut ꝓſit
renũtiantis nõ intereſt ſeu paciſcẽtis. ut
ff.de pactis.l. ⁊ heredi.§.fi. ſed ſororis
renũtiantis nõ intereſt alijs q̃ȝ fratribus
ſuam ꝓdeſſe renũtiationẽ . ergo renũtia
tio in aliorum q̃ȝ fratruz fauorez nõ exten
ditur. Tertia limitatio ẽ ⁊ iſta eſt ꝓprie
Richardi.qñ ipſa filia nõ dotata renũti
aſſet.q: tunc cũ ſumus extra formã ꝓalle
gati.c.quãuis pactũ.qꝺ loquit̃ in mulie
re dotata nõ debemus.c.illud qꝺ ꝯtinet
ius ſingulare extẽdere extra ꝟba ſua.ar.
l.ius ſingulare.ff.de legibus. ⁊.l.i.ff. ad
municipal'.cum ſi. qꝺ tamẽ dictũ in ſe li
cet nõbile ſit tamẽ ipſuz iprobat Jo.q:
licet ipſa mulier indotata renũtiauerit et
ſic uideat̃ ceſſare dictũ.c.quãuis.tamen
pur ſtat ratio illius tex.dicẽtis ꝙ omne
iuramentũ eſt ſeruandũ qꝺ nõ uergit in
diſpendiũ ſalutis eterne. unde cum pur
ſubſiſtat ratõ q: licet idotata ſit.attamẽ
remanet uirtus iuramẽti qꝺ eſt ſeruãdũ
ideo remanet iuris diſpoſitio. all'at cle.
i.de elect.⁊.l.qꝺ dictum.ff.de pactis.cũ
ſi.¶ Et aduerte q: dicimus dotez ſucce
dere in locũ legitime.ut hẽtur cõiter ſm
formã ſtatutoꝝ. ⁊ habet̃ in.l. quiſquis
circa mediũ lr̃e.C.ad.l.iul'.maie.⁊ nõ.C.
de nup.l.ſanximus.ꝑ Cy. certũ ꝙ ſi mu
lier ſimplicit̃ ut ꝓſupponũt ꝓfati docto.
cũ iuramento renũtiauit ſeu repudiauit
hereditatẽ paternam.non tñ per hoc ex
cludit̃ a petitione dotis q̇ in locum legi
time ſuccedit. ſm tex.C.de inoffi.teſta.
l.ſi qñ.§.⁊ generalit̃.unde uidetur ꝙ fir
ma remanet dicta repudiatio.cum ſalua
ipſi filie nõ obſtãte repudiatione rema
net dotis petitio. Preterea ꝙ hoc dictuz
Jo.ſit uerũ ꝓbatur arguẽdo ꝺ pacto ad
ſtatutũ.ſm.l.non ipoſſibile.ff.de pactis

Certũ eſt eñi ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ ſtãtib⁹
filijs ſeu agnatis filia femia nõ ſuccedat
ipſi filij aut agnati ſuccedẽtes filia a pr̃e
nõ dotata ſuccedũt in ius dotãdi. adeo
ꝙ filia ad dotandũ cõpellitur. ſm Bar.
elegant̃ ex illo tex.in.l.ſi marito.§.ſi uo
lũtate.ff.ſolu.ma. facit qꝺ nõ.in.l. poſt
dotem.eo.ti.qꝺ approbatur in.l.fi.C.de
dotis ꝓmiſſione. Unde ita in caſu ꝓpo
ſito ſi filia ſe uolũtarie excludit ſucceſſio
in uniuerſuz ad filios deuoluta cũ onere
dotandi tranſit.ex q̇bus repatur ꝙ cum
poſſit tueri repudiationẽ ꝑ ſe factaz a fi
lijs dotem petẽdo ne icidamus in abſur
dum ꝙ ueniat cõtra factũ ſuum.⁊ ut res
magis ualeat q̃ȝ pereat. ar.l.quotiẽs.ff.
de rebus dubi. uerior ſit opi.Jo. Quar
to ⁊ ultimo ſingularit̃ fallit dictũ.c.quã
uis.niſi ipſa filia eſſet minor ⁊ iuraſſet ſe
non cõtracturã ſeu ne diſtracturã abſq̧
legitima ſolẽnitate.hoc eſt ipſius iudicis
decreto aut cuz autoritate tutoris. alias
ſi faceret nihil ualeret tunc.ergo quantũ
cunq̧ iteruẽniat in repudiatione iuramẽ
tum.attamẽ hoc nõ ualet rõne ꝓcedẽtis
ſacramẽti liciti ⁊ honeſti.⁊ hanc limitati
onez ſumo ex elegãti dicto Spec. in.ti.ꝺ
emptio.⁊ uen.§.tertio loco. ꝟ.et nõ ge
neralit̃.cõſiliuz qꝺ approbat Jo.an. ⁊ po
nit de hoc glo.ſin.in.c.mulieres.de iure
iurã.li.vj.ꝙ quantũcunq̧ ſm formã dic
ti.c.licet.⁊.c.cõtingat.eo.ti.in antiq̇s ali
enatio fundi dotalis ualeat iuramẽto ꝓ
cedẽte.tñ hoc eſt uerum niſi mulier per
prius iuraſſ; ſe nõ alienaturã. ⁊ caſu quo
alienaret non ualeret.qꝺ dictũ fundatur
ex tex.c.intellecto.cũ glo.all'. ibi in anti
quis.qꝺ nõ ⁊ tene mẽti.⁊ ita forte limita
tur aut̃.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduerſus
uen.⁊ hoc dictũ didici a Bal.ĩ ꝯcluſioni
bus iuris. ⁊ ita limitat̃ dictũ.c.quãuis.
¶ Poſſet tñ dubitari an actus factus cõ
tra iuramentũ preambulũ ſeu ꝓcedẽs iu
ramento firmet̃ uel ualeat. an ſit nullus
rõne ꝓcedẽtis iuramẽti. cõtrarij Bar.ni
hil dicit in.l.ſi q̇s pro eo.ff. ꝺ fideicom.
nec Anto.de bu.in.c. cũ contigat. de iu
reiur.ſed Jo.de ꝑmol'.in.d.c. cum cõtin
gat.hoc examinat poſtea arguit ꝙ nõ ua
leat actus q̇ fit cõtra iuramentũ preãbu
lum.ꝑ.c.dilecto.ex̃.de preben.⁊ per hoc
dicit eſſe glo.ordinariã ualde nõ.in.c.ij.
ꝺ iureiur.li.vj.ubi glo.nõ.dicit ꝙ ſi mu
lier iurauit non alienare dotẽ niſi ex cau
ſa neceſſaria ⁊ cũ autoritate iudicis.ꝙ ſi
poſtea alienat ſine autoritate iudicis eti
am cũ iuramẽto ꝙ alienatio nõ ualet.q̇a
debet ſeruari primũ iuramentũ qꝺ fuit
licitũ.ꝑ.c. intellecto. de iureiur. ſecus ſi
fuit illicitũ.per.c.tuam.ex̃.de iureiur. et
illã glo.tenuit Hoſt̃.ut ibi tãgit Jo.an.
Jo.mona.⁊ Archi.⁊ Spec.in ti.de emp.

et uen.in.§.tertio loco.ṽ. ⁊ nõ generale.
ubi Spec.dat cõsiliuȝ ꝙ qñ pater uel ali
us dat dotẽ ꝓ filia faciat ꝑstari predictũ
iuramentũ. ⁊ sic de facili nõ possit ꝑiudi
care alienãdo. et illã glo.in.d.c.ij.secutꝰ
fuit Bar.in.d.l.si q̊s ꝓ eo.in tertio mem
bro. ⁊.l.is cui.ff.de ṽbo.ob. pro qua ui
deṫ casus in.d.c.intellecto. ⁊ facit.c.ue
niẽs.de iureiur.In ꝯ̃riũ uideṫ esse casus
in.c.sicut ex lr̃is.ex̃.de spon.ubi ualȝ ma
trimoniũ factũ post prius prestituȝ iura
mentũ. ⁊ hanc partẽ uideṫ tenere Inno.
in.d.c.itellecto.⁊ in.c.dilecto.de prebẽ.
ubi cõcludit ꝙ actus tẽporalis q̊ fit con
tra iuramentũ primũ ualet. licȝ secus in
actu spũali. ꝑ ea que hẽntur in.d.c.dile
cto.ubi uideṫ casus. dicit tñ aliquos te
nere ꝙ etiã actus spũalis q̊ fit cõtra iura
mentũ ualet.facit qꝺ̇ habetur in ꝑallato
c.si q̊s ex lr̃is.de spon.ubi matrimoniuȝ
qꝺ̇ est res spũalis ualet cõtra iuramentũ
ꝑambuluȝ.⁊ hanc opi.tenet Jo.an. uide
licȝ ꝙ etiã actus spũalis ꝯtra iuramentũ
factus teneat. ⁊ hoc etiã tenuit Spec. in
ti.ꝺ̇ legato.§.nũc tractemus.ṽ.sȝ si lega
tus.⁊ ibi Jo.an.in additio.aliṫ tamẽ nõ
respõdit ad.c.dilecto.nisi ꝙ ibi fuit alle
gatio partis.nec etiã respõdit ad glo.su
am in.d.c.ij.de iureiur.in.vj. nec de illa
facit mentionẽ.si q̊s tñ uellet tenere opi.
Jo.an.in.c.dilecto. ⁊ etiam in additio.
Spec.suꝑ dicto.ṽ. sed si legatus. posset
dici ƀm Jo.de ꝑmoŀ.in.d.c.cũ contigat.
ꝙ dictũ Jo.an.⁊ dictũ Inno. in.c.dilec
to.inquantuȝ dicũt actuȝ q̊ fit ꝯtra iura
mentũ tenere. ꝑsertiȝ si sit actꝰ tẽporalis
debȝ limitari saluo.nisi iuramentũ habe
ret secuȝ cõcursum iuris cõis.ut contigit
in casu dicte glo. in.c.ij.de iureiur.li.vj.
nã de iure cõmuni est ꝓhibita alienatio
rei dotalis.ut patȝ in.l.lex iulia.ꝺ̇ fundo
dotali.⁊.l.i.§.⁊ cũ lex.C.de rei.uxo.act.
ideo q꜡ iuramentũ tunc habet cõcursum
iuris cõis inualidaṫ actus q̊ fit cõtra iu
ramentũ.facit qꝺ̇ hẽtur in alŀ.c.itellecto
secus dicit ipse dñs Jo. si nõ haberet cõ
cursum. ⁊ etiã tenuit Spec.in ti. de lega
to.§.nũc tractemus.ṽ. sed si legatus. et
ibi Jo.an.in additio.Spec. alias tñ non
respõdit ad.c.dilecto.nisi ꝙ ibi fuit alle
gatio partis. nec etiã respõdit ad glo.su
am in.c.ij.de iureiur.li.vj. nec de illa fa
cit mentioneȝ.q̊s tamẽ uellet tenere opi.
Jo.an.in.d.c.dilecto. ⁊ in additio.Spe.
super.dicto.ṽ.sȝ si legatus.põt dicere ut
supra dictũ est. ꝙ aut iuramentũ habet
cõcursum iuris cõis aut non. ⁊ istã tenet
Ludo.in.l.alia.§.eleganter.circa fi.ff.so
lu.ma.Et ad istã distinctionẽ bene facit
qꝺ̇ nõ. ꝑ docto.in.l.ij.C. de usucapi.ꝓ
emptore.in fi. ubi dicũt ꝙ qñ ꝓhibitio
testatoris habet cõcursuȝ cũ ꝓhibitione

iuris cõmunis ualet ut ibi. alias nõ uale
ret.⁊ ꝓ hoc etiã dicit facere qꝺ̇ nõ.in.l.
ea lege.C.de condic.ob cãm. circa ꝯ̃.§.
sanctissimas.in autℸ.de alienat.⁊ emphi.
ubi dicit ꝙ pactũ ꝯtrahentiũ habẽs cõ
cursuȝ iuris cõis operatur ubi alias non
operareṫ inualiditate actus.⁊ isto mõ di
cit saluari posse glo.in.d.c.ij.q̃ cõiter di
citur approbari a tot docto. licet alij eaȝ
reprobẽt.Subdit idẽ dñs Jo.q꜡ uidetur
casus in illo.c. dilecto. ꝙ actus spũalis
q̊ uadit cõtra iuramentũ non ualet.nam
uideṫ esse uiolatio ad illud.c.dilecto.q꜡
ibi sit allegatõ ꝑtis cõsiderato ꝙ ex illa
uideṫ papa se fundare.⁊ sic uideṫ ꝙ po
nat ius licet sit allegatio partis. ⁊ istud
uideṫ ibi uoluisse Inno. q̊ iclinat in hãc
partẽ licȝ recitet ultimo loco opi.alioꝝ
ideo circa hanc materiã sic distiguit idẽ
dñs Jo. aut loq̊mur in actu mere spũali
aut in actu mere tꝑali.primo casu uideṫ
ꝙ actus q̊ fit cõtra iuramentũ sit nullus
ut uidetur esse casus in.d.c.dilecto.non
cauillando.⁊ in hãc partẽ uidetur iclina
re ibi Inno.licȝ Spec.aliṫ dicat.ut supra
est dictũ.nec ob.c.ex lr̃is.ꝑ qꝺ̇ mouetur
Jo.an.q꜡ nõ loq̊mur in actu mere spũali
q꜡ matrimoniũ carnale nõ est mere spũa
le.q꜡ ꝓ eo põ꜡ interuenire pecũia.q꜡ da
tur ꝓ illo dos. ut in toto ti.de iure doti
um.C.⁊.ff.secus in matrimõio spũali.ut
qñ q̊s eligiṫ in canonicũ uel in ꝑlatuȝ.ut
ex̃.de elect.c.cũ inṫ canonicos.q꜡ esset si
monia.ut ex̃.de pactis.c.cũ prideȝ.⁊ ex̃.
de simo.c.iacobus. ⁊ in.c.matheus . Se
cundo casu qñ non loq̊mur de actu non
mere spũali.ut ẽ mr̃imoniuȝ carnale aut
actus q̊ sequiṫ iuramentũ non ẽ plenior
actu q̊ contineṫ sub iuramẽto.exempluȝ
si q̊s iurauerit accipe bertam in uxorem
⁊ postea iurat accipe ticiam.q꜡ utrũq꜡ iu
ramentũ respicit spõsalia de futuro cum
primũ iuramentũ sit licitũ est seruanduȝ
nõ scõm.⁊ ꝓ scꝺ̇o debȝ iponi penitentia
ut dicit.d.c. si q̊s ex lr̃is.in fi. ex̃.de spõ
sa. Si aũt actus q̊ sequiṫ iuramentuȝ est
fortior eo q̊ cõtineṫ in iuramento primo
ut q꜡ iurauit accipe bertã in uxoreȝ post
ea cõtrahit mr̃imoniũ de ꝑsenti cũ ticia
⁊ tũc cũ actus q̊ fit contra iuramentũ q꜡
fortius ẽ mr̃imoniũ de ꝑsenti q̃ꝫ spõsalia
de futuro.ut patȝ ex.c.ij.de sponsa. ubi
partes possunt recedere de spõsalibꝰ de
futuris etiã iuratis. sȝ nõ a mr̃imonio ꝑ
uerba de ꝑñti licȝ nõ interuẽiat iuramen
tuȝ.⁊ ita loq̊tur.d.c.sicut ex lr̃is. Tertio
casu qñ interponiṫ iuramentum in actu
mere tꝑali. tũc aut apponiṫ affirmatiue
aut negatiue. si affirmatiue aut actus se
quẽs nõ est fortior eo q̊ ꝯtineṫ sub iura
mẽto.aut ẽ fortior. ꝑmo casu est ƀuandũ
primũ iuramentuȝ. exempluȝ si q̊s iurat

uendere rem ticio deinde iurat rem illaȝ
uēdere sepo. primū iuramentū est seruan
dū ex quo fuit licitū. facit. d. c. sicut ex lit
teris. circa fi. ⁊ qđ nō. in. l. in operis. ff. lo
cati. Si uero ꝓmittit solum p stipulatō
neȝ absq; iuramēto uēdere sepo ubi iuras
set uēdere ticio prius. adhuc uidet ideȝ
salteȝ de iure canōico qđ nō facit differē
tiaȝ int simplicē ꝓmissionē ⁊ iuramentū
xxij. q. v. iurati. ideȝ uidet de iure ciuili
p nō. in. d. l. in operis. Si autē actus qui
fit cōtra iuramentū sit fortior eo q̇ ꝯtine
tur sub iuramēto tūc tenet actus qui fit
ꝯtra iuramentū. p. d. c. sicut ex lr̄is. exem
pluȝ si q̇s iurauit rem uēdere ticio deīde
sepo illā uēdidit ⁊ ei tradidit. facit quod
habet in. l. quotiēs. C. de rei uen. nā stan
duȝ erit scđe uēditioni licȝ facta sit cōtra
iuramentū. tamē cū primū iuramentum
de iure canōico ꝓducat actionē uel saltē
officium iudicis. ut nō. Jo. an. in. c. cū ue
nissent. ex̄. de inst. uidet ꝙ ticius possit
agere ad interesse si sua interest iuramen
tum fuisse seruatū. l. stipulationes nō di
uidunt. §. celsus. ff. de v̄bo. ob. ⁊ etiam
debȝ imponi penitētia de piurio. ut. d.
c. sicut ex lr̄is. Si autē iuramentū fuit ne
gatiue ꝯceptuȝ potest dici ꝙ aut habuit
cōcursuȝ iuris cōmunis. ⁊ tūc actus q̇ fit
cōtra iuramentū non ualȝ. sic intelligitur
glo. in all. c. ij. de iureiur. li. vj. que cōiter
approbat. pro qua facit. c. intellecto. ex̄
de iureiur. aut nō habȝ cōcursuȝ iuris cō
munis ⁊ tūc uidetur actus q̇ fit cōtra iu
ramentū ualere. p. d. c. sicut ex lr̄is. ⁊ per
Jnno. in. d. c. dilecto. de preben. saltē qn̄
actus sequēs esset pfectus. ut si q̇s iuras
set nō uendere domū alicui de tali fami
lia ⁊ postea uēderet ⁊ traderet. nam ualȝ
cōtractus secutus licet incurrat piurium
facit qđ nō. glo. in. c. fi. de ꝓcuratoribus
li. vj. tamē aduertendū dicit idē dn̄s Jo.
ꝙ in all. c. dilecto. de iureiur. erat cōcur
sus iuris cōis tendēs ad publicā utilita
tem p̄ncipalit. uidelicet tendēs ad obser
uantiā regni ⁊ regalis status. sed in muli
ere iurāte nō alienare rem dotalē est con
cursus iuris cōis ꝯcernēs publicā utilita
tem scđario ⁊ nō principalit. ⁊ ideo cuȝ
tali iuri possit renūtiari cū iuramēto. ut
patȝ in. c. cum cōtingat. de iureiur. nō ui
detur ꝙ p̄dicta glo. ꝓbetur p dictuȝ. c.
intellecto. unde dicit disputatiue posse
tenere ꝯ̄triuȝ. tamē glo. d. c. ij. de iureiur.
li. vj. cōiter tenetur ⁊ approbat. Quinto
dicit Ludo. in. l. q̇ supstitis. de acq̇. here
di. limitat. d. c. quāuis ꝯm pe. đ ancho.
in. c. i. de cōstitu. in. vj. in repetitione sua
⁊. c. licȝ mulieres. de iureiur. in. vj. nisi ta
lis renūtiatio cōtineret in se euidentē in
iusticiā ⁊ iniq̇tateȝ. ⁊ ita dicit se ꝯsuluisse
⁊ ponit exēpluȝ qn̄ mulier repudiat here

ditatē que ualet q̄tuor milia ꝓ mille in
dotē habitis. tūc eni nō habȝ locū. d. c.
quāuis. ratio qr iuramentū nō debȝ esse
iniq̇tatis uinculū. ex̄. đ iureiur. c. quāto.
cum si. in glo. Jtem qr debȝ hēre tres co
mites ad hoc ut sit ualidum. s. iusticiam
iudiciū ⁊ ueritatē. aut. ꝙ eis. C. de nup.
⁊ ibi glo. ex̄. de iureiur. c. ⁊ si xp̄us. sȝ hic
in tali iuramēto apparet euidēs iniq̇tas
⁊ iniusticia. uidelicȝ ꝙ ꝓ mille renuntiet
hereditati ita locupleti. s. q̄tuor milia. itē
scđo qr paria uident dolus adhibitus
ex ꝓposito ⁊ dolus adhibitus re ipsa. ff.
de v̄bo. obli. l. si quis cū alit. de doli ex
ceptione. l. ij. §. in actum. sed illud. c. nō
habȝ locum dolo iteruenięte ex ꝓposito
ut in aut. sacramēta. C. si aduersus uen.
ergo nec dolo interueniēte re ipsa. qr do
lus colligit ex ꝓspicuis indicijs. l. doluȝ
C. de dolo. hic iterueniētib⁹. uidelicȝ qr
ꝓ modica quātitate renūtiauit magne.
Jtē fragilitas minoris etatis ⁊ sexus. ar.
l. cum de indebito. ff. de ꝓbac. ⁊. l. fi. C.
de iuris ⁊ fac. igno. cuȝ si. pro hoc tertio
allat qđ nō. Jnno. in. d. c. cū contigat. q̄
rōnes licȝ uideant suasiue attamē dictuȝ
nō uidet hēre ueritatē. ⁊ ipsuȝ ut audio
nō tenet dn̄s Jo. de ymol. in. d. c. cū con
tingat. qr dicta aut. ꝓuidet circa restitu
tionē. dn̄s pe. una cū absolutione a dic
to iuramēto dixit intentandū fore resti
tutionē aduersus ipsam repudiationem
que quidē restitutio non dat nisi ex ma
gna lesione. ut. l. scio. ff. de in integruȝ re
stitu. Et si uerū esset dictū dn̄i pe. seque
retur ꝙ dicta aut. esset imposita uerbis
nō rebus. ꝯ̄. l. ij. C. cōmunia. de leg. ꝓba
to eni de magna lesione semp cōpeteret
restitutio petita absolutione. quāobrem
dictū pe. nō est uerū. uno tn̄ casu dictum
pe. puto saluari posse. uidelicȝ qn̄ una
cū magna lesione ꝯcurrēt false suggestio
nes ipsius pr̄is aut cōsanguineoꝝ ob q̄s
ipsa filia renūtiasset. tūc eni ar. nō. in. l.
itē si ex p̄tio. §. fi. ff. locati. licȝ nō allege
tur p illum docto. q̇ hoc dicit cōpetere
restitutio petita absolutione aduersus p̄
dictā repudiationē. ⁊ hoc uoluit frede.
de senis. limitādo dictū. c. quāuis. in ei⁹
cōsilio cuius tenor talis est. Queritur an
domia margaritha minor. xxv. ānis filia
olim nacoli polilli fuerit ⁊ sit cū effectu
obligata ex promissione iurata quā fecit
fratribus suis de nō habēdo recursuȝ ad
bona pr̄na ⁊ materna. ut patet in publi
co instrumēto manu ribaldi paulilli. sub
āno dn̄i. M. ccc. xxxj. die. xxj. mēsis iunij.
cum nō apparet de testamento nec de le
gato de q̇bus fit mentio in dicto instru
mento. ⁊ uidetur p̄mo ꝙ sic. p tex. in. d.
c. ij. de pactis. li. vj. Jtem qr mulier ista
fuit certificata quid iportarent illa iura

quibus renũtiabat.⁊ p hoc cessat dubiũ
an psumatur certificata.de quo nõ.ff.ad
uell.l.fi.§.pe.maxime cum scdm Archi.
nõ reqritur certificatio. ut nõ.p eum de
pactis.c.ij.li.vj.⁊ q: p tale iuramentum
sic generalit prestituz uidet excludi ne
duz beneficiũ minoris sed etiã beneficiũ
iuris cõis. ⁊ sic accedat qd nõ.de rescin.
uen.l.ij.⁊ de emp.⁊ uen.l.i. ad fi. sed ꝯ.
uidet nam mulier uidet dolo ⁊ fraude
inducta ad sic pmittendũ ⁊ iurandũ cũ
suggestũ fuerit eidẽ ꝙ pater legauerat ei
dem solũmodo ducẽtas libras. unde ipa
uolens parere facto ⁊ dispositioni prne
ꝙ iura ei suadent.ut de regula.sicut uerũ
⁊ de dispen.impube.c.ij.reputauit se cõ
tentam de eo de quo alias nõ reputasset
se cõtentaz si hoc psciuisset.ad hoc.C.de
heredi.insti.l.si pater. ⁊ ti.pcedenti.l.ut
cõfessio. iuramentũ autẽ non extenditur
ad id ad qd nõ est cogitatuz.nec uerisile
erat.ꝺ iureiur.c.ueniens.⁊ de renũc.c.ij.
Item iurãdo nõ uidet renuntiasse qd ig
norabat.ff. de peti. heredi.l.legitima. et
de inoffi.testa.l.mater.sed ista psumitur
ignorasse. q: certificatio est solẽnitas ex
triseca q non psumit nisi pbetur. ff.de
public.l.quecũq3.§.fi.sed iuris ignoran
tia nõ nocet in talibus nisi probet ⁊ mi
noribus ⁊ mulieribus.sed hic cõcurrit se
xus q: mulier ⁊ q: minor.ut.ff.de pbac.
l.cum de indebito.⁊ de iuris ⁊ fac.igno.
l.pe.ij.Rnso. de hoc nõ.Cy.post Dy.in
l.ij.C.de rescin.uen.⁊ Jo.an.post eos in
nouella. de emp.⁊ uen.c.pe. Sed dicas
ꝙ ista cessant q: in instrumẽto dicit cer
tificata. Ad hoc respõdeo ꝙ dictum in
strumentũ non pbat certificationẽ.nam
instrumentũ facit fidẽ de hijs q inter cõ
trahẽtes gerunt. non aũt de hijs q ipse
notari9 dic se fecisse. ar.C.de testi.l.om
nibus.facit qd nõ.Inno. de pbac.c.qm
supra vbo occurrerit.q dicũt ꝙ licz dica
tur in instrumento oblato libello ⁊ lit].
cont]. talia uerba nõ pbant litis cont].
ad hoc de puile.si papa.li.vj.⁊ in Spec.
de pbac.§.fi.v.sed pone iudex. ⁊ p ista
iura ⁊ rõnes illorũ doctor.⁊ p rõnem.l.
C.de eden.aut]. si qs in aliquo documẽ
to. cõiter tenet ꝙ si in actis repiatur.ta
lis iuratus sic dixit et deposuit.ꝙ talis
scriptura nõ probat sacramentũ s3 soluz
depositionẽ.idẽ tenet Jo.an.in addicio.
Spec.in ti.de teste.§.sequit.in fi.ꝙ hic
põt ꝯcludi cũ ratione false ⁊ dolose sug
gestionis tunc q: nõ pbatur certificatio
⁊ q: cõiter accidit mulieribus in tam te
nera etate.s.parũ post.xij.annũ circũue
niri a cõsanguineis.⁊ q: talis certificatio
circa renũtiationes pdictas nõ sit facilis
ꝙ tale iuramentũ iõ sit obligatoriũ.⁊ ꝙ
mulier relinqtur dispositioni iuris cõis

Preterea scdm Ludo.in.d.l.q supstitis.al
legata p dño Jo.facit q: posito ꝙ ista filia
incõgrue dotata hito respectu ad quãti
tatez primonij tamẽ q: habet põt iterũ
petere a pre aut cõsanguineos cõpellere
ut cõgrue iudicis arbitrio dotet ⁊ dos
ei suppleatur.ut elegant dixit Bal.se con
suluisse in.l.fi.C. de dotis pmiss. ar.l.si
nõ mortis. ubi etiaz hoc dictũ ponit.ff.
de inoffi.testa.⁊ ar.l.si filia.ꝺ leg.iij. po
nẽdo exemplũ de statuto dicẽte. ꝙ filia
dotata stãtibus masculis non succedat
uidetur p rõnes pdictas.uidelicz ut act9
magis ualeat q3 pereat. ne uẽiat cõtra fa
ctũ suum hanc repudiationẽ nõ posse in
fringere.Sexto dictũ.c.quãuis.de pact].
limita scdm Fulgosiũ. in allegata.l.pactũ qd
dotale.qñ illa repudiatio seu renũtiatio
facta ẽ in manibus pris. secus si in mani
bus fratrũ suor. q: tunc nõ hab3 locum
dictũ.c.quãuis.⁊ ita dicit se ꝯsuluisse in
maxima qõne. de facto tñ in recollectis
suis quas habeo nõ allegat p hoc aliqs ra
tiones sed tm autoritatẽ suam.ratio põt
esse q: dictũ.c.quãuis.loquit in filia tm
a patre dotata.nõ autem a fratribus seu
alijs.ergo minus corrigitur ius ciuile q3
põt.hoc tamẽ suum dictũ non uidet ue
rum.pmo autoritate Frede.ꝺ Senis in di
cto cõsilio extendẽtis.d.c.quãuis.ad fra
tres dotãtes. scdo autoritate Bal.q hoc
firmat.licz Frede.nõ alleget in.d.aut].sa
cramẽta. ⁊ p rationes. pmo q: licz repu
diatio facta fuerit fratribus. attamẽ du
rat ratio.d.c.quãuis.uidelicet ꝙ seruan
dum sit iuramentũ q: nõ uergit in dispẽ
dium salutis eterne. ergo durat eius dis
positio.p.l.ꝙ dictum. cũ alijs supra alle
gatis.Item ⁊ scdo ꝙ dictũ.c.quãuis.dis
ponit dictã renũtiationez in manib9 pa
tris factã ualere.cuius cõtrariũ uidebat
rõne psumpti metus q resultat ex reuerẽ
tia quã filia gerit pri. iuxta.l.ij.§.q ho
norãde.ff.quarũ reruz actio nõ dat.ff.ꝺ
furtis.l.pe.ff.ꝙ metus causa.l.fi.§. si fe
nerator.⁊ qd nõ.Inno.ex. de offi.deleg.
c.causaz mulieris. multomagis ualet re
pudiatio fratri facta a quo nullus presu
mitur inferri metus. q: par in parem nõ
hab3 imperiũ.ad hoc.ff.ad trebell.l.ille
a quo.§.intẽpestiuum.ff.de arbi.l.nam
et magistratus . Preterea pone ꝙ dicta
filia fratribus renũtians ess3 minor non
ne dices tu ꝙ iuramentũ sup renũtiatõe
appositũ habeat eam ualidare.⁊ certe sic
q: aut].sacramẽta.loquens in cõtractib9
hab3 locum etiam in qbusdam distracti
bus.licz sit glo.nõ.in corpore unde sumi
tur dicta aut].⁊.l.iij.§.p ꝯtrarium.ff.ꝺ
cõtrario.iudicio tuto.si ergo in minori ua
lida fuerit dicta repudiatõ seu renũtiatõ
multofortius ⁊ i maiori in quo nõ ꝯcurrit

dictus defectus. ex quibus uidet hoc dic tum Rapha.ful.nō esse uerum. Septimo dictū.c.quāuis.secundū Bal.nō. in.c.i. §.sacramēta.de pace iura.fir.nō habere locū in repudiatiōe iudeoꝝ aut heretico rum ea rōne q: iuramēta nō cadūt in eos actiue neq; passiue.ut.l.pe.C.de hereti. qd dictuz nō uidet uerum. q: sicut xpia nus iurans p alienos deos obligatur ex tali iuramēto.ut dixit Inno.in.c.ꝛ si xps de iureiur.ita etiam ꝛ iudei iurātes p no strum xpm obligati esse uident. q: ꝯtra riorūz eadē est disciplina.ꝛ melioris con ditionis sunt iudei et heretici q xpiani ꝯtra.l.non solum.de noxalibus.ff.ꝙ ui aut clam.l.ꝙ seruus.cum si.ad hoc facit qd nō.Inno.ex.de uoto.c.ꝙ sup.ubi di cit ꝙ papa punire posset iudeos peccan tes in moralibus aut in lege nature.ergo punire pōt si ꝯtra iuramentū diuini no minis ueniēt.satis eni peccat in naturā si deuz q est natura naturās offendit.inst]. de uerbo.obli.§.ꝯtinens. cogita dicit Ludo.idem Ludo.in.l.pactū qd dotale C.de coll.dicit.adde ꝙ licet dictuz Bal. reprobauerim in.l.q supstitis.attamē p eo facit ꝛ pōt induci glo.ad hunc ꝓposi tum singularis.in aut].iusiurandū quod pstatur ab hijs.circa prin. dicēs ꝙ ideo iudeus aut hebreus officiales esse nō pos sunt q: in eis cadere nō potest iuramētū qd officiales pstare tenent positū i aut]. iusiurandum qd prestat ab hijs.all. Se cundo induci pōt qd eleganter nō.Bal. in rubri.ff.de iusti.ꝛ iure.dicēs ꝙ licꝫ iu re.ff.iudeus possit esse xpiani tutor.ut.l. spadonem.§.iam aūt iudei. de excusac. tuto. attamen iure hodierno nouissimo nō poterit q: non pōt in eo cadere iura mentū qd requirit ab eo pstari dum tu telam assumit. cuius forma nō.C.de ad ministra.tu.l.fi.ita in ꝓposito nō uidet hēre locum dispositio.d.c.quāuis. cum in iudeis non pōt cadere iuramentū per xpm aut p nram religionem. Hijs tamē nō obstātibus teneo qd tenui dicit Lu do.in.d.l.q supstitis. pmo q: licet non possint iurare p religionē nostrā tamē iu rabunt p suam quā eque tenent seruare sicut et nos nram.xxij.q.v.mouet te.fir mat Spec. in ti. de iuramento calumnie §.restat.v.sed pone iudeus.Secūdo idē ꝓbat p reductionem ad aliud absurduz q: sequeretur ꝙ iudeus nullo modo pos set esse testis ꝯtra xpianuz cum nō pos sit iurare p nostram religionē. qd quidē iuramentū est de forma substātiali ipsi testificationis.de testibus.l.iurisiurādi. hoc aūt falsum est q: imo potest contra xpianuz testificari improbāda interrup tione pscriptionis scdm casum singularē fm glo.C.de hereti. l.pe. ꝛ tenet iurare

per suam religionē per supra dicta. non obstat aut].iusiurandū.q: non est illa ra tio quā ipse ponit.quare iudei ad offici um assumi nō debēt.sed est illa q: iudeis ōis dignitas est iterdicta.C.de iudeis.l. fi.nō obstat ꝙ dicit Bal.in.d.rubri. q̄a possumus dicere ꝙ dictū suuz est falsuz p reductionē ad illa duo absurda d qb9 s̄.dixi. Item q: pōt iurare p suam religi onem.ut supra ē dictuz. uel si uolumus tenere illud qd dicit esse uerū alia ratiōe fortificari pōt.s.ꝙ ideo iure hodierno tutor esse non pōt. q: singula eius bona de iure sunt publicata.C.de hereti.aut]. gazaros.licet hodie de facto teneant. et ideo cum nō possint ydonee satisdare se cundū formaz.de tuto.ꝛ cura. qui nō sa tis. qd est spāle in admistratione tutele ut ibidem.ergo ꝛ ita p hanc rōnem ꝯsu lui dicit Ludo.sustentādo Bal. in ciuita te bonōie. ꝛ obtinui ꝯ famosissimos do ctores. Octauo limita illud.c.quāuis ha bere locū negatiue nō affirmatiue. ut p Bar.in.d.l.si qs pro eo.ff.de fideicōmis. ꝛ.d.l.pactum qd dotale.p alios q in.l. pactuz.Limita etiam fm Bar.eundez in l.quesitū. que alias incipit. si tibi.ff. de adoptio.nō ꝓcedere in filio legitimato a p̄re q: cum hac moderatione legitima re pōt ne sibi succedat. q: cū ex eius pa tris beneficio legitimationez ꝯsequat poteit ei legem quā uult iponere. ar.C. de pactis.l.legem. ꝛ hoc dictum ē satis nōbile licꝫ non habeat in oibus lecturis Et aduerte q̄a qs renūtiādo bonis ma ternis nō priuatur successione fraterna ab intestato in eiusdem bonis.ut tenuit in suo ꝯsilio Oldradus.cuius tenor talis est. filia renūtiauit bonis paternis que ꝓuenerūt ad fratrem suum heredē mr̄is pdicte. deinde morit frater ab itestato relicta dicta filia ꝛ alia ei9 sorore que nō renūtiauerat. an excludat uirtute renūti ationis.ꝛ uidet dicendū ꝙ si filia renun tiauit bonis maternis ꝛ illa bona postea puenerūt ad fratrem ꝙ uirtute dicte re nūtiationis nō ꝓhibeatur succedere fra tri ab intestato decedēti in hijs q ad eū puenerūt a matre.ff.de bonis liber.l.si fi lius.in prin. nec eni uenit ad ea ut mr̄na sed ut fraterna.ad hoc facit.ff. d leg.i.l. si mihi ꝛ tibi.in prin.ff.de soluc.l.si duo mutatione eni psone ceperunt esse bona fraterna.ff.de acqui.here.l. paulus.§.i. C.de inoffi.testa.l.fi.ff.d coll.bo.l.i.§. nec castrense.ex. de renūc.c. curat. sicut si uocaret ad successionē pupillarez p eū a quo capere nō posset. q: tūc aduenien tia a substituto a quo cape nō posset nō admitteret etiā tanq substitut9 ad alia sic.ff.de uulga.ꝛ pupil.l.si is q ex bonis ꝛ p hoc facit.ff.de peti.heredi.l.mr̄tere

petit͛.⁊ qꝺ nō.ff. de iureiur.l.euꝫ q̇.§.si libert⁹.oldradus. Dicit ulterius Ludo. in.d.l.q̇ supstitis. ꝙ Bar.q̄siuit de una nōbili q̄one in.d.l.q̇ supstitis.an repudiatio filie facta de successione p̄iudicet filijs ipsius filie ⁊ sic nepotib⁹. decidit ꝙ nō p̄iudicat etiā si ipsi filij ueniūt ex persona mr̄is cuꝫ auunculis ipsis ⁊ patruis q꞉ ex sua uenire nō possunt cū sint i gradu posteriores. ut aut͛.cessante. et aut͛. post fratres.C.de legitimis heredi.⁊ auten.de nup.§.soluto. ratio Bar.est q꞉ licet ueniāt ex ꝑsona matris tn̄ hoc datur ipsi filio ex legis beneficio qꝺ inducit filios in locuꝫ mr̄is repudiātis succedere iuxta.l.i.cū si.C.de successo.edicto.et.l. gallus.in prin.ff.ꝺ libe.⁊ postu.l. postumoꝝ.ff.de iiusto rupto ⁊ irrito testa.qꝺ legis beneficiū a matre filijs non potuit auferri.all͛.l.si arrogator.ff.de adop.adde.l.fi.de repudi.bo.poss.Item hoc dictum uidet͛ ueruꝫ.q꞉ iuramentū unius nō debet p̄iudicare alteri.l.fi.§. filijs autē. C.de bonisq꞉ lib.in glo. Aduerte tn̄ q̇a glo.fi.in.d.c.quāuis.ꝺ pactis.li.vj.tenuit ꝯriuꝫ.licꝫ Bar.de ea nō faciat mētionē Et ideo pro concordia debes nōre v̇ba Bal.in.l.pactuꝫ.C.de coll͛. ꝙ aut q̄ritur an p̄iudicet filijs uenietibus iure suo tm̄ ut puta qn̄ ueniūt cum alijs fratribus.⁊ tūc repudiatio materna non preiudicat q꞉ pactū unius non pōt tollere ius alterius.l.fi.ff.de pactis.l.si post morteꝫ.§. fi.ff.de cōtratabul͛.aut filij ueniunt ex ꝑsona matris. ⁊ tūc aut filia decessit uiuē te patre.⁊ tūc q꞉ filij legis beneficio subintrant eius locum.ut.d.l.i. de successo. edic.⁊.l.postumorū.⁊.d.l.gallus. ⁊ similiter non p̄iudicat repudiatio materna per.d.l.si arrogator. ⁊.d.l.fi. qꝺ limita nisi filia renūtiasset dicēs se parte sua fore contentā.q꞉ tunc secundū Bal. in all͛ato loco notabiliter filij excludunt͛ non tantū repudiationis iure.sed etiam quia mater sua habuit suam partē ultraq꞉ nepotes ulterius habere non possunt. aut filia decessit post mortē patris. ⁊ tunc filij excludunt͛. primo q꞉ non potest dici ꝙ ipsi filij subintrent locum matris. q̇a mater tēpore mortis patris uiuebat.pro hoc.l.si quis filiam.C.de inoffi.testa. et l.si quis filio exheredato.ff.ꝺ iniusto rupto. Item scꝺo quia ex quo uiuebat dicta filia q̄ non poterat ex ui repudiatiōis succedere accreuit pars eius cōfratribus ut.l.i.C.quādo nō petentiū partes. cum si.merito materni filij excludunt͛.et hec sunt elegātia uerba Bal. aliquibus additis in.d.l.pactum qꝺ dotale. quā distinctionem in hoc articulo teneas ut uerissimaꝫ.⁊ ꝑ hijs ⁊ dicto Bar.facit quod nō. in.l.libertoꝝ.ff.de uerbo.signifi. et.l.ij.

circa fi.ff.de contratabul͛. Et uide circa hoc ea q̄ dicit Bal.in.l.fi.C.de pactis.et l.si quādo.§.i.C.de inoffi.testa.et inq̄ntum Bal.in.l.pactū qꝺ dotale.approbat opi.glo.tenēdo ꝙ de iure pactuꝫ future successionis priuatiuū iuramēto non firmat͛.per.l.nō dubiū.C.de legibus. ⁊ ꝑ l.si q̇s inquilinos.§.fi.de leg.i. Adde ꝙ secundū Ludo.ꝙ licet hoc posset esse uerum.attamē dispositō dicti.c.quāuis.in utroq꞉ foro est seruāda. q꞉ in sp̄ūalibus ut est iuramentū lex succūbit omnino canoni.ex̄. de consangui.⁊ affi. c.i.in fi. et c.ex cōquestione.ex̄. de resti. spo. plene nō.Jo.an.in.c.i.de noui ope.nūc. et legiste in.l.priuilegia.C. de sacrosan. eccle. Item inquantuꝫ Bal.dicit etiam in.d.l. pactum.ꝙ renūtiatio ꝑ filam metu ⁊ reuerentia paterna inducta ⁊ facta ꝑ filiaꝫ non obligat.per aut͛.sacramēta puberū C.si aduersus uen.⁊.d.c.cum cōtingat.⁊ c.quāuis.⁊ iunctis hijs q̄ nō. per glo.et docto.in.l.i.§.q̄ honorāde.ff.quaruꝫ reruꝫ act.nō dat͛. Adde ꝙ de metu q̇ ob reuerentiā paternā inducitnr habes tex. optimuꝫ in.l.an̄pe.ff. de furtis.licꝫ Bar. in.d.l.pactū est rome.alleget.l.fi.eiusdē tituli.⁊.l.si cū doteꝫ.§.eo aūt tempore. ff.solu.ma.⁊.l.si pr̄.ff.de ritu nup. ⁊ plene nō.Bal.in.l.interpositas.C.ꝺ trāsac. ⁊.ff.de condic.ob turpem causaꝫ.l.si ob turpē.⁊ idē Bal.in.l.fideiussor.⁊.§.pat͛ ff.de pigno. ⁊ Inno.in.c. causaꝫ mr̄imonij.ex̄.de offi.deleg.uide plene in clausula.non ui nō metu.Item inq̄ntū Bal.querit an ualeat renūtiatio facta ꝑ prodigū dicte successioni cū iuramēto. adde dicta ꝑ Bal.in.l.i.ff.de curatore fu. ⁊ Bar.i l.is cui bonis.ff.de v̇bo.ob.⁊ ultra alios late disputat frede.ꝺ senis i cōsilio suo t͛cio.⁊ ꝑ dn̄m Anto.de bu.in.d.c.cuꝫ ꝯtigat. Itē inquantū Bal.ibi firmauit ꝙ si filia facit generalē q̇etationē pr̄i de oi eo qꝺ ꝑ pr̄eꝫ sibi debet͛. nō intelligit͛ uenire id ꝓpt͛ qꝺ pr̄em rei uen.cōuenire posset.ꝑ tex.l.creditor.§.ticia. ⁊.l.aurelius §.meuia.ff.de libera.lega. Adde qꝺ idē tenuit in.l.necessitatē.C.de fideicōmiss. ⁊ uidet͛ glo.ordi.inst͛.de actio. in prin. supꝑ v̇bo debet͛.uolēs ꝙ debitū ex reali actōe.puta rei uē.⁊ si nō dicat͛ ꝓp̄e debituꝫ.Itē inq̄ntuꝫ Bal.uult all͛. Bar. in.l.si uxor.§.i.ff.ꝺ adult͛. ⁊.l.q̇ rome.§. duo fr̄es.ff.ꝺ.v̇.ob.ꝙ remittēs oē ius qꝺ hēt uł hēre sperat remittere. ītelligit͛ solū illud qꝺ hēre sperat.⁊ spe trahēte ortū ex cā de futuro. adde ꝙ idē tenuit i.l.fi.de pact͛.⁊ latius idē Bar.examiauit i.l.post emācipationē.ff.ꝺ libera.lega.uide Bar. i dispu.q̄ icipit.dic̄ statutū ātiqū ⁊ glo. i ꝯsue.neapl͛.si moriat͛ aliq̇s.i ti. de suc. ītesta.⁊ Angel͛. i.l.gallus.§.⁊ q̇d.ꝺ lib. ⁊ po.i glo.emācipa.ibi nō.pe.i.iij cart͛.

¶ Qñ filia repellit᷑ a successiōe statutoꝝ

Quia supra uisum est quando fi
lia repellitur ab hereditate pa
cto uel repudiatione seu renũ
ciatione. Nunc uidendum est quando re
pellitur statuto quid iuris sit. dicit Bal.
in feu. episcopũ uel abbatez. c. item si epi
scopũ. §. quid autez. Et nõ. ꝙ femina se
mel exclusa a masculo, in perpetuũ est ex
clusa ita ꝙ mors masculi deinceps nõ pa
trocinatur femine ꝙ est nõ. dignum ad
statuta que dicunt ꝙ patre moriente cũ
masculis femina non succedat. nam licet
masculi mortuo patre sine libris morian
tur non patebit locum femine ad succes
sionem patris. a successione tamen fratrꝭ
non repellitur nisi frater decessisset cum
herede testamentario. secus si statutum
diceret ꝙ filia femina nõ succedat, donec
masculus superest. nam ista non est exclu
sa. sed suspensa a successione interim tam̃
masculus est insolidũ heres. ut nõ. i. l. ij.
si pars hereditatis petatur. eo mortuo re
motum est obstaculum ꝙ obstabat feie.
⁊ ideo succedit patri pro sua portione. ⁊
potest esse heres anormola. ut nõ. glo. in
sti. de eo cui libertatꝭ causa. per quã glo.
cõsuluit recolēde memorie ⁊ sancte Uite
Franciscus tigrinj de pisis. ⁊ de hoc per
Bar. ff. ad trebel. l. fi. Bar. autē in. l. filiꝰ.
ff. ad tertul. sic dicit. cauetur statuto hꝰ
ciuitatis ꝙ filia femina dotata non suc
cedat quousq; uixerit aliquis filius mas
culus qui postea mortuus est sine liberis
patris hereditate adita. queritur utrum
filia possit aliq̃d petere de hereditate pa
terna. dubiuz facit quia in successione ab
intestato ille admittitur qui est proximi
or tempore mortis uel tempore quo te
stamentum destruitur si testamentũ fuit
factum. ut insti. de hereditate que ab in
testato. §. ita demum. ⁊. s̃. titulo. i. l. ij.
§. primo. ⁊. ff. de conditio. insti. l. fi. et
ꝙ ibi nõ. sed ista filia non erat proximi
or nec aptior ad succedendum tempore
mortis ergo ⁊c. ¶ Pretera postq̃ heredi
tas patris fuit adita per filium cepit esse
hereditas filij ⁊ cepit esse in bonis filij.
ut. l. sed ⁊ si plures. §. filio. ff. de uulga.
⁊ pupil. ⁊ sic de hereditate patris nõ est
amplius tractandum. ¶ In contrariũ fa
cit quia statutum quod priuat filiã istaz
ad tempus quousq; filius superuixerit ces
sante impedimento uidetur irreuocabili
ter admitti. ¶ Quid dicemus pro decla
ratione debetis scire ꝙ ista ṽba quousq;
mascul⁹ superuixerit. ut in simili. in. l. ij.
§. fi. ad tertul. dicit Bar. est uidendum
horum uerborum. s. quousq; superuixe
rit. nam certum est ꝙ statutum potest fa
cere ꝙ quis sit heres ad tempus ut ꝙ sit
heres alicui in uita ipsi defũcto ⁊ postea
desinat esse heres ⁊ ali⁹ sit heres postea
directo. ut. l. milites. in prin. ff. de testõ
militis. ⁊ ideo si ista uerba importarent
ꝙ masculus sit heres in uita postea non
tunc in pte filie post mortem nõ esset he
res sed filia. ⁊ ista uerba quousq; ⁊c. hoc
non important ut filius in uita sit heres
⁊ post tempus. i. post mortem filij femi
na sit heres tunc femina non succederet
etiam mortuo masculo ⁊ ꝙ istam signifi
cationem non habeat. s. ꝙ post tempus
possit esse heres. uidetur casus in. l. impe
ratores. ff. de manu. testõ. de excusa. tu.
l. pe. de suspec. tuto. l. iij. §. si quis. per
hoc uidetur expressum per Inno. extra õ
etate ⁊ quali. c. bone. ⁊ ibi ponit expres
se de dictione quousq;. ¶ In contrarium
uidetur ⁊ est ueritas ꝙ ista uerba signifi
cent ꝙ filio non superstite filia possit ad
mitti quasi in illa parte ille non habeat
heredez donec superuiuit filius hoc pro
batur. ff. de uen. in pos. mittē. l. i. §. fi. ⁊
l. siue. §. tam diu. ff. de condi. fur. ⁊. l. in
delictꝭ. §. si detracta. ff. õ noxa. ⁊. l. i. ff. õ
cura. furio. ⁊ hoc in his dictionibus tam
diu quousq; ⁊ similibus a lege prolate.
Idem si proferantur a contrahentibus
uel a testatore. ut. l. pater seuerinã. in fi.
ff. de condi. ⁊ demon. ⁊. l. i. C. de legib⁹.
⁊. l. gayo. §. imperator. ff. de alimen. et
ciba. lega. ⁊. ff. de usufructu. l. iij. ⁊. l. am
biguitate. C. de usufructu. ij. Rñso. Ex q̊
bus concludo ꝙ filijs desinentibus exta
re filia possit succedere patri. non obstat
l. imperatores. ff. de manu. testõ. q̊a ibi
hoc contingit quia testator potestatem
dare nõ potest ad tempus. ut. l. libertas.
eo. ti. ⁊ ideo illa uerba non opantur estĩa
tionem libertatis quia testator hoc expͥs
se non posset. Idem dicerem in heredita
te que non potest dari ad tempus. ut. l.
hereditas. ff. de heredibus insti. ⁊ hoc fit
hic a lege sicut a milite. ut. l. miles ita. ff.
de testõ militis. non obstat. l. pe. ff. de
excusa. tuto. ⁊. l. iij. §. si quis tutor. ff. de
suspec. tu. quia ista dictio quoad ⁊ quo
usq; ⁊ donec apponitur actui habenti li
mitationem certi temporis utputa tutel᷑
que pubertate finitur. unde cum ego di
co quo ad reipublice causam non alias
intelligitur quantum si intra quatuorde
cim annos. unde propter temporis intel
lectum faciunt magis diem siue quendã
suspensionem q̃ conditionez suspensiuã.
⁊. l. ij. §. donec. C. de iure delibe. Itez nõ
obstat dictum Inno. in. c. cum bone. de
etate ⁊ quali. quia ibi loquitur quando
ista uerba proferuntur per iudicem tunc
enim iudex debet esse certus de illo futu
ro euentu alias eius dispositio non resol
uitur. ut ibi p eum simile. in. l. i. de cura.

furio.ff.ubi dicitur ꝙ prodigus ⁊ furio
sus tam diu durant in cura. ꝙdiu ad sa
nos mores fuerint reuersi. ꝙ itelligit Ja.
de are. si hoc fuerit manifeste per iudicez
declaratum. Sed si poneremus ꝙ statu
tum diceret simpliciter ꝙ filia femina ñ
succederet extantibus masculis si mascu
li essent tempore mortis ⁊ esset per eos
hereditas adita tunc ñ esset amplius de
hereditate patris tractandum sed de he
reditate filij ⁊ procederēt. argumēta in
principio retento statuto quousq ꝛc.
¶ Quero quid si filia succedit anteꝙ fra
ter an poterunt heredes eius filie adire
hereditatez mortuo fratre. Rndeo siqui
dem uoluit adire ex persona matris non
possunt quia cum hereditas matris non
esset delata non potuit transmitti nec
ius declarandi. ut.l. cum antiquioribus.
C. de iure deliber. sed ex persona eorum
possent si essent nati tempore aui. ut.l.
iij. §. si quis proximior. ff. unde cognati.
¶ Quero uos habuistis .s. ꝙ filio dece
dente filia femina admittitur. quero utꝝ
ista filia possit petere cautionem a filio
de non dissipando uel dilapidando bo
na ⁊ de hereditate restituēda si casus ob
uenerit ꝙ decederet sine liberis. cogita
bitis ⁊ si ista filia femina dotata sit a pa
tre in testamēto. tamen testamentū rum
pat cum uetante statuto non possit suc
cedere. ut.l.i. §. pe. ff. de cōtratabu. sed
ista filia uiuente masculo non succedit. er
go ꝛc. sicut dicimus de postuma que nō
rumpitur statim ⁊ sic potest succedere. imo
dicit contrariuz ibi ꝙ interim donec spe
ratur nasci postumus heres scriptus nō
est heres. ut est tex. in.l. uentre. ff. de acq.
heredi. ⁊ hoc ideo quia testamentū pōt
rumpi ipso iure. licet non sit adhuc rup
tum ergo in proposito. glo. est in.l. anti
qui. ff. si pars hereditatis peta. si ergo fi
lia predecebat fratri ergo testamentum
erat ualidum. ar.l. postumus. ⁊.l. postu
ma. ⁊ ꝙ ibi nō. ff. de liber. ⁊ postu. ⁊ ꝙ
dixit idē Bar. in.l.i. §. totiens. ff. de uen
tre in pos. mitten. sed si filius predecede
tur testm̄ rumparetur. Interim autez est
impendenti. sicut in postumo pterito
sed contra predicta uidetur ꝙ interim
nō sit ipendenti. imo interi filius sit heres
ex testamento eo mortuo testamentum
irritatur quia lex potest facere ut in uita
testamentum ualeat postea irritetur. ut
l. miles. in prin. ff. de testamento militi.
ratio dicit Bar. ꝙ predicta non sunt ue
ra quando statutuz nō disponit aliquid
circa testamentum sed solum circa perso
nam filie ꝙ non succedat stantibus mas
culis. tunc enim quia possibile est ꝙ filia
aliquo casu se reperiet preteritā ⁊ se pos
se succedere. Ideo testamentum interim
est impedente sicut dictum est de postu
mo ⁊ de filio capto ab hostibus. ut.l. pe.
ff. de libe. ⁊ postu. Sed si statutuz dispo
neret circa testamentum. ut si diceret ꝙ
filia nupta non possit rumpere testamen
tum quousq uixerit masculus tunc inte
rim testamentum ualet ⁊ masculo dece
dente rūpetur. ut.l. miles ita. ff. de testō
militis. ⁊ predicta inuestigatio est neces
saria ad questionem quam habui de fa
cto in hac ciuitate pater filium instituit
filiam nuptam dotatam preterijt ⁊ adie
cit ꝙ si non ualet uel ualebit iure testamē
ti ualeat iure codicilloꝝ contingit ꝙ filius
decessit superstita filia q̄ dicit testamen
tum nullum. ⁊ constat predictuz testamē
tum nullum esse. Sed dubitatur de fidei
cōmis. quo uidetur grauata per illa ūba
si non ualet ꝛc. sed certe si testamentum
retro nullum esse hodie declaratur tunc
dies fideicōmissi cessit in uita filij insti
tuti. ⁊ ita filia tenetur heredibus eius re
stituere si testamentum omnino filio ui
uo ualuit ⁊ post mortem eius annullatur.
constat ꝙ illa conditio si non ualet ꝛc.
habuit effectum post mortem eius ꝛc. ⁊
sic eo uiuo non cessit dies fideicōmissi er
go heredibus eius nō debetur sed rema
net apud filiam grauatā. ut.l.i. §. ne au
tem. C. de caducis tollen. ⁊.l. si in perso
naz. C. de fideicōmissis. Et super premis
sis consuluit Bar. quorum consilioruz te
nor talis est factum sic se habet. Quidaz
nomine dñs Jacobus habens in potesta
te filium. B. ⁊ filiam dotatam ab ipso do
mino Jacobo nomine. A. suam condidit
ultimam uoluntatem cuius tenor talis ē
In nomine dominj ꝛc. Mortuus est pre
dictus dominus Ja. superstitibus. f. B. ⁊
A. predicta dotata quoniaz. B. post mor
tem dicti dominj Jacobi sui patris sciēs
dictam ultimam uoluntatem sui patris
imiscuit se bonis paternis ⁊ bona pater
na possedit usq ad tempus sue mortis.
qui. B. suum condidit ultimum testamē
tum in quo dominam Cōstantiam eius
uxorem sibi uniuersalem heredē instituit
tandem decessit dictus. B. sine filijs mas
culis superstitibus. tamen eidem filiabus
legittimis ⁊ naturalibus institutis a di
cto. B. in certa re. mō dicta domina. A.
filia dicti domini Jacobi soror istius. B.
premortui uenit ad hereditatez istius do
mini Jacobi ⁊ dicit se habere debere di
midiam dicte hereditatis negantis. dicta
domina Constantia. Modo queritur utrū
dicta domina. A. aliquid habere debeat
de predicta hereditate. ⁊ si aliquid habe
re debeat ꝙtum. uisis dicta ultima uolū
tate dicti domini Jacobi. ⁊ statuto com
munis perusij ⁊ allegationibus partium
ꝙ statutū dictat ꝙ filia dotata ñ possit

reuerti nec uenire ad bona dotantis uel
deſcēdentiū ab eiſdē quouſq; ſupuixerit
maſculus que omnia uobis mittimus ui
denda et examinanda ſub ſigilli nr̄i mu
nimine intercluſa. ¶ Ad inueſtigatōnem
queſtionis predicte ante omnia eſt uidē
dum. quo iure petit dicta domina. A cir
ca qō dicendum eſt ꝙ dicta domina. A.
nullo alio iure uenire poteſt niſi dicendo
teſtamētuȝ nullum quia preterita ſȝ hoc
pretextu uenire nō poteſt ut. ĩ. oſtendā.
Et ſic cōcluditur ꝙ dicta domina. A. de
hereditate predicta nihil habere debet.
ꝙ autem hoc ſit uerum probatur ratōni
bus infraſcriptis. Primo ſi illa filia prete
rita teſtamētum non rumpit. quia ab in
teſtato nō ſuccedit ut. l. i. ꝟ. pe. ff. de bo.
poſſ. contratabu. et. l. ſi neceſſe. ꝟ. ſi de
portatuſ. ff. de bo. lib. hec filia non ſucce
dit ab inteſtato exiſtente maſculo filio.
ut expreſſe cauetur. ſtatuto cōmunis per
uſij quo cōtinetur ꝙ filia dotata nō poſ
ſit nec regreſſum habere ad bona pater
na quouſq; filius maſculus uixerit. Sed
contra predicta reſpondetur per aduer
ſarios. ꝙ predictum ſtatutum excludit
filiam quouſq; ſuperuixerit maſculus. ſȝ
nunc filius deſinit extare. ergo filia femi
na admittitur. Ad hoc reſpondet̃ q̃ hoc
dicunt ſignificationem huius dictionis
quouſq; non intelligunt. Nam non eſt ue
rum ꝙ ex uirtute huius dictōis quouſq;
filia excluſa admittatur deficientibꝰ ma
ſculis caſus eſt. ff. de manu. teſta. l. impa
ratores. ubi eſt caſus ꝙ illa uerba quouſ
q;. ⁊c̄. non ſunt ſufficientia ad reuocandā
hereditatem iam filio delatam et acquiſi
taȝ. Et hoc expreſſe tȝ. Inno. in. c. cuȝ bo
ne. ex̄ de etate ⁊ qual. ubi dicit ꝙ uigore
huius dictionis quouſq; diſpoſitio preā
buli non uiciatur. ipſo iure adueniēte ca
ſu. ſed opus eſt noua diſpoſitiōe. utputa
ſi clericus eſt ſuſpenſus quouſq; ſatiſfaci
at ſequuta eſt ſatiſfatio non ceſſat ſuſpē
ſio niſi de nouo reuocetur. ⁊ hec excluſio
facta de filia quouſq; ſuperuixerit maſcu
lus. adueniēte caſu ꝙ maſculus decedat.
non debet reuocari niſi expreſſe fuerit di
ſpoſitum. Preterea filius maſculꝰ fuit he
res patris ſui ⁊ ſic per aditionem deſijt
eſſe. in hereditate patriſ ſui. cepit eni eſſe
unitam cum hereditate filii. ⁊ ſic de here
ditate filii eſt tractandum non patris ut
l. ſed et ſi plures. ꝟ. filio. ff. de uulga. et
pupilla. Aut ergo iſta filia uult uenire
ad hereditatem patris et nō poteſt quia
non reperitur. Aut ad hereditatē fratris
et non poteſt quia alij ex teſtamento eſt
delata hereditas tunc concluditur omni
no ꝙ dicta filia nihil poteſt petere de he
reditate patris. ¶ Preterea ꝙ filia dota
ta penitus excludatur nec poſſit reuerti
ad ſucceſſionem patris. poſt morteȝ filij
maſculi. apparet ex eodem ſtatuto quod
incipit. ſi qua mulier. ad finem ipſius. in
ꝟ. item ſi aliquis pater. ubi dicit ꝙ etiā
filia non dotata dotetur et ex tunc exclu
datur a ſucceſſione patris ⁊ aui. Notan
dum tamē eſt ꝙ dicit excludatur ſimpli
citer. non dicit quouſq; ſuperuixerit ma
ſculus ergo. ⁊c̄. apparet ipſaȝ penitus ex
cludi et etiā mortuo maſculo nō uocari.
¶ Preterea ꝙ dicta filia excludatur eſt
expreſſum in corpore ſtatutorū quod in
cipit preſertim ſtatuimus. ubi dicit ꝙ co
gendi ſunt inuiolabiliter obſeruare teſta
mentum parentis. ſuperuiuentibꝰ maſcu
lis filijs uel alio deſcendente ex eo per li
neam. quoniam agnata. ⁊c̄. Concluditur
ergo ꝙ tam in hoc ſecundo ſtatuto quā
etiam in primo quod incipit. ſiqua mu
lier. eſt expreſſuȝ ꝙ filia dotata ad dicta
bona non poteſt habere regreſſum ⁊ ita
ſemper eſt obſeruatum in ciuitate peru
ſij. licet quidam per ſuas ſubtilitates ue
lint dicere contrarium ſed minime imitā
da ſunt que interpretationem certā ſem
per habuerunt. Sed poſito ſine preiudi
cio ueritatis ꝙ filia preterita poſſit dice
re teſtamentum nullum. uidenduȝ eſt q̇d
ad eam de dicta hereditate pertineat cū
ſi dicta filia ab inteſtato ſuccederet quia
in dicto teſtamento eſt appoſita clauſula
ſi non ualet uel ualebit iure teſtamenti. ⁊
ſic uidetur rogata de reſtituendo portio
nem ſuam dicto filio inſtituto. ⁊ ſic uidē
dum eſt quid ⁊ q̄tum filia preterita de
hereditate haber̃ debeat. Circa ꝙ plura
inueſtiganda ſunt. Primo ſi dicta clauſu
la non ualet ⁊c̄. porrigatur ad hunc ca
ſum quando teſtamentum rumpitur ex
cauſa preteritionis. glo. in auten. ex cau
ſa. C. de liber. preteritis. tenet ꝙ non. et
fuit additio Jacobi de bel. Sed contra
rium habemꝰ. in. l. ſi patroni. ꝟ. fi. ff. ad
trebel. ⁊ idem Dy. ⁊ omnes moderni ꝙ
probant ſic paria ſunt relinquere a ueni
entibus ab inteſtato ⁊ dicere ſi nō ualet
iure teſtamenti ualeat iure codicilloruȝ.
ut nō. C. de fideicōmiſſis. l. ex teſtamen
to. ⁊. l. ꝙ autem. in prin. ff. ſi quis obmiſ
ſa cauſa teſtamenti. ⁊. l. codicillis. in fi.
ff. de le. ij. ⁊ ibi de hoc per Dy. ſed ſi te
ſtator rogaſſet uenientes ab inteſtato fi
lius ēt preteritꝰ teneretur. ut. l. ſi quiſ cū
nullum. ff. de iure codicillorum ergo ⁊c̄.
Sed contra hoc uidetur. de le. iij. l. ſecun
da. ubi a filio preterito non debentur le
gata uel fideicōmiſſa. Sed reſpondet̃ ꝙ
ibi loquitur de legatis uel fideicōmiſſis
relictis ab ipſo filio preterito ex teſtamē
to. Queſtio noſtra loquitur de his que
relinquuntur generaliter a uenientibꝰ ab
inteſtato. ⁊ hoc indubitanter uerum eſt

apud omnes. Sed uidendum est utrum
in fideicōmisso ueniat petitio hereditat|
que ab intestato defertur posito ꝙ sit lo
cus fideicōmisso. ad quod respondetur
indubitanter ꝙ uenit dicta portio here
ditatis. ut nō. de testamentis. l. ex his uer
bis. de testamento militis. l. querebat.
ꝟ. utrum autem. ⁊ sic dicta filia preterita
si ab intestato succederet debꝫ portionē
suam fratri instituto restituere detracta
legittima tamen ut. ĵ. dicetur. Tercio est
dicendum an dies fideicōmissi cesserit di
cto fratri instituto uiuente ⁊ sic ad here
dēꝫ suū trāsmisit an nō ⁊ sic ad heredem
non transmisit. ⁊ dicunt dicti moderni
dies dicti fideicōmissi non cessit uiuo fi
lio instituto. nam statutū impedit dictaꝫ
filiam uenire quousqꝫ uixerit masculus. ⁊
sic demum post mortem masculi incipit
posse uenire ⁊ rumpere testamentum. et
sic dicta conditio si non ualet iure testa
menti uel ualebit ⁊c. incipit stare post
mortem filij. ⁊ sic dies fideicō. non cessit
in eius personam. ad quod respondetur
sic. aut dicimus testamentuꝫ non rumpi
⁊ habemus propositum ut in prima par
te istarum allegationū ut dictum est. aut
dicimus tenendo opi. aduersariorū licet
non ueram ꝙ testamentum rumpitur et
tunc indubitanter dicendum est ꝙ nunc
post mortem filij apparet testamentum
retro fuisse nullum. Preterea lex precipit
filium non debere preteriri a testatore.
nisi ex certis causis que sunt. xij. ut in au
ten. ut cum de appel. cogno. §. illud quo
qꝫ. ⁊ in auten. non licet. C. de liberis pre
teritis. sed causa que allegatur propter
quam filia fuit preterita non est de illis
ergo ⁊c. Item si esset causa legittima de
iure cōmuni permissa uł iure municipali
non sufficeret ad preteritionem nisi a pa
tre fuisset expressa. ut dicta auten. non li
cet. que expressa hic non fuit. postea ad
uersarij uidentes dictam altricationem
quam fecerant ꝙ testamentum rumpat
post mortē non sustinere dixerunt dictū
testamentuꝫ non rumpi in uita nec post
mortem. ⁊ sic conditio dicti fideicōmissi
que est ⁊ si non ualet uel ualebit ⁊c. nun
qꝫ extitit. dicebant enim ꝙ dicta filia p̄
terita uocatur ad dimidiaꝫ dicte heredi
tatis ex uigore dicti statuti ex eo ꝙ pro
hibet eam solum quousqꝫ uixerit mascu
lus. ⁊ ꝓ hoc allegat. C. de fideicōmissis.
auten. hoc ampli⁹. ⁊ in corpore unde su
mitur ubi hereditas uni ex testamento q̄
sita ex dispositione legis transfertur ad
aliuꝫ. nec tamen testator efficitur intesta
tus. ita dicitur hic ꝙ porcio hereditatis
ad filiam uenit nec per hoc testamentuꝫ
uiciatur. ad quod ℞ndenduꝫ ꝙ dicta al
legatio est peior precedenti. nam in dcā
auten. hoc amplius. transfertur hereditas
expresse de uno in aliuꝫ propter heredis
delictuꝫ. Sed in questione preposita sta
tutum nihil disponit contra heredem p⁹
mortem filij dicit enim ꝙ non posset re
uerti ad bona usqꝫ uixerit aliquis mascu
lus. unde deficientibus masculis statutū
istud non uocat eum. nec de ea aliquid
dicit. ⁊ si tacite intelligeretur aliquid dis
ponere intelligitur ꝙ remaneat filia post
mortem filij in dispositione iuris cōmu
nis in qua erat ante statutum. sed de iur
cōmuni nō potest uenire nisi dicendo te
stamentum nullum. ⁊ sic concluditur ꝙ
si dictū testm̄ ē nullū hodie apparet retro
fuisse nullum. ¶ Tercio queritur cum re
stitutioni fideicōmissi locus esset que di
cta filia debet detrahere. ℞ndeo legittiā
tantum quia non uenit in fideicōmisso.
non obstat glo. opi. in. c. raynuncius. et
Raynaldus. de testamentis que loquunt
de detractione legittime ⁊ trebellianice
quia habet locum in rogato sub conditi
one secus si pure. ut nō. ff. de inof. testa.
l. papinianus. §. meminisse. in ulti. glo.
⁊. C. ad. l. fal. l. si ut allegas. ⁊ in auten. ō
heredi. ⁊ fal. §. si quis autem. nō īplens.
Sed hic ista filia rogata est pure que nūc
apparet ꝙ ab ipso p̄ncipio non ualuit te
stamentum. ergo concluditur ꝙ solaꝫ le
gittimam uel solam trebellianicaꝫ dedu
cet Bar. ¶ It| idem Bar. in alio ꝯsilio sic
dicit queritur an nepos ex filia dotata p̄
teritus ab auo materno possit expugnar
testamentum ⁊ ab intestato succedere nō
obstante statuto ꝓhibente filiam dota
tam succedere patri ab intestato. dico ꝙ
non fuerit preterit⁹ ab auo materno pos
set expugnare testamentū nepos sine cau
sa preteritus ꝙ de iure cōmuni admitti
debet. ut in auten. non licet. ⁊ in auten.
ex causa. C. de liber| preteritis. per ea q̄
ibi notant. ⁊ in corpore unde sumitur ⁊
§. exheredatos. sed cum de iure munici
pali filia testatoris dotata prohibeatur
succedere ab intestato patri suo dico ꝙ
ex mente istius statuti intelligitur etiam
prohibitus nepos. iste fili⁹ dicte dotate
filie ꝙ probo. Ex hoc concludo magnaꝫ
copiam allegationum que possent fieri
in contrariū. nam quotiens prior in gra
du excluditur non propter mortem uel
repudiationem uel delictum uel ingrati
tudinem que nō porrigatur in descendē
tes. sed excludatur fauor eius cui succedi
tur uel alterius tunc excluduntur descen
dentes. Exemplum in usibus feudorum
sub Rica qui dare possunt feudum. c.
i. §. hanc. ꝟ. filia. Excluditur etiam filius
propter dictam rationem sed mens sta
tuti uidetur esse preponendi masculis fi
liabus dotatis ne patrimonia ⁊ diuicie

teſtantis deueniant ad extˀneos ſed potiꝰ
familiaris dignitas ſalua ſit ⁊ indiuitia ꝝ
honeſtate ſeruetur ꝙ reipublice intereſt.
ut.l. i.§.pe.ff.de uentre inſpicieˉ. ⁊ bene
facit ille tex.cum exponi debeat familia
rum.i.agnationum.ut ibi noˉ.in glo. ⁊ ꝓ
batur in.l. pronunciatio.§. de iure coˉi.
ff.de uerbo.ſigni.Pro qua ratione ne ad
extraneos deueniat bene facit.l.libertus
qui ſoluendo.ff.de bonis liber.ꝙ magiſ
poteſt in filio ꝗ̃ in ipſa filia quia eadem
ratio eſt ⁊ maior ⁊ ita per dictam ratio
nem conſulo ego bar.Idem Bar.dixit in
l.i. in.§.et ꝙ ſi ſine.ff.de coˉtratabulas.
pone duo ſtatuta que conſueuerunt eſſe
coˉmuniter per Italiaˉ.unum eſt ꝙ filia fe
mina non ſuccedat ſtantibꝰ maſculis ex
eodem patre.Aliud eſt ꝙ ſoror non ſuc
cedat fratri. ſtantibus alijs fratribus ex
eodem patre. ¶ Quero quid ſi ſtat ali
quis frater uel filius qui omnino eſt inca
pax an impediat iſtam filiam uel ſororeꝫ
ſuccedere.tex.eſt in l.i.§.⁊ quid ſi tantuˉ
ff.de coˉtratabulas.uidetur ꝙ noˉ.ut in.l.
ſi neceſſe.§.ſi deportatus.ff. de bonis li
ber.cum ſi.⁊ hoc puto uerum dicit Bar.
licet in contrariuˉ faciat.C.de naturalibꝰ
lib.auten. licet.et per hoc de facto coˉſul
tus reſpondi ꝙ ſi filius ſupereſt qui eſt
de ordine minorum filiam ſuccedere noˉ
impedit.quia talis filius nullo modo eſt
capax hereditatis ut in.cle.exiuit. de uer
bo.ſig.Sed pone ꝙ talis filius uel frater
non eſt omnino incapax ſed tantum in ꝓ
poſito impeditur ſuccedeˀ. uerbi gratia
decedit derelicto fratre ex patre tantum
⁊ relicta matre ⁊ ſorore ex utroꝗ paren
te hoc caſu.ille frater ex fratre noˉ poteſt
ei ſuccedere quia preferˀ ei matˀ.in auteˉ.
defuncto.dubitatur an frater ex utroꝗ
parente poſſet cuꝫ matre ſuccedere uide
tur ꝙ non propter ſtatutum qͦ dicit ſtaˉ
tibus fratribꝰ noˉ ſuccedit ſoror ſed nuˉc
extat ergo ⁊c.pro hoc uidetur in auten.
licet.C. ͦ natura.libe. In contrarium ui
deˀ ꝙ ille frater debeat ſuccedere in illa
dimidia in qua debet ſuccedere ſoror cuˉ
ex eius ꝑſona excludiˀ ſoror. ut.l.equiſ
ſimuꝫ.ff.ad tertul.⁊.l.ij.§.obicitur.eo.
ti.Econtra uideˀ ꝙ ſoror ipſa ſuccedat
excluſo fratre per matrem.ut.l.ij.§.ſi ſit
conſanguinea.ff.ad tertul.Quid dicemꝰ
hoc eſt dubium anteꝗ̃ ueniamus ad de
terminationem per ſolutioneꝫ dictaꝝ le
gum.dicas ꝙ ille qui eſt remotior me ex
cludit eum qui excludit me.aut ille remo
tior ſuccedit in locum eius in queꝫ exclu
dit ⁊ tunc ille ſuccedit ⁊ ego excludor.ut
l.ij.⁊.l.equiſſimum.§.obicitur.ff.ad ter
tul.nam ibi auus excludit patrem ⁊ ſuc
cedit in locum patris filij quo ad euꝫ me
rito excludit matrem ſicut ipſum patreꝫ
quandoꝗ non ſuccedit in locum eius et
tunc aut ille quem ille remotior excludat
me ideo quia habet potentius ius in ſuc
ceſſione. ⁊ tunc ego non excludor ſed po
tero ad ſucceſſioneꝫ uocari iure meo. per
inde ac ſi ille excluſus non eſſet. ut.l.ij.
§.ſi ſit ꝯſanguinea.ff.ad tertul. aut non
excludit eum ſed quaſi deficiat conditio
qua uocabar ad ſucceſſionem. ⁊ tunc noˉ
potero admitti. ut in auten. licet.C. de
naturalibus liber. ibi enim excluditur fi
lius naturalis propter coniugeꝫ noˉ ideo
ꝙ coniunx habet potentius ius in ſucceſ
ſione.ſed ideo quia lex uocari uoluit na
turalem ſub ea conditione ſi coniunx noˉ
eſſet ideo non attenditur utrum illa con
iunx ſuccedat uel non.Nunc ad propoſi
tum uidenda eſt glo. quo iure frater ex
cludat ſtatuto uetante ſororem ſucceder
breuiter iſti ablatiui abſoluti reſoluunˀ
in conditionem.ut.l.a teſtatore.ff.de coˉ
di.⁊ demon. ⁊ de euic.l. euictis. tamen
in caſu propoſito puto ꝙ faciat diſpoſi
tionem ut etiam inducat ut frater ſucce
dat ⁊ fratri preferatur quia eius fauore
eˉ hoc ſtatutum.ut.l.ſeruo legato.§. ſi te
ſtator.ff.de le.i.⁊.l.fideicoˉmiſſa.§.inter
dum.de le.iij. ⁊ facit.l. fideicoˉmiſſa.§.
cum eſſet.eo. ti. ⁊ ſic excluditur ſoror a
fratre tanꝗ̃ habente potius ius ideo fra
tre excluſo a matre ſoror admittitur. ut
dicta.l.ij.§.ſi ſit.Sed pone ꝙ iſte filius
non ſuccedit quia excluſus diſpoſitione
defuncti quia exheredatus a patre uel a
fratre preteritus turpi perſona non inſti
tuta utrum impediat filiam ⁊ ſororem.
breuiter dico dicit Bar.tex. eſt de coniu
gen.cum ema.liberis eius.l.i.§.ſi pater.
⁊ ibi hoc dicam dicit Bar. quid ſi iſte fi
lius uel frater non ſuccedit pacto exclu
ſus quia habet aliquid ⁊ promiſit cuˉ iu
ramento non uenire ad hereditatem pa
ternam uel excluſus teſtamento quia in
ſtitutus in certa quantitate.Rndeo ex eo
ꝙ filius propter hoc aliquid habuit. ꝑ
inde facit parteꝫ alijs ⁊ alios excludit ac
ſi totaliter ſuccederet.ut.l.i.§.aduerſus
ff.ſi quid in fra.patro.ꝙ eſt uerum ꝙ fa
cit partem in computatione legittime ⁊
alios impedit ſuccedere tanꝗ̃ extraneos
ſecundum formam dictorum ſtatutoruꝫ
tamen preteritus ipſe non rumpet teſta
mentum quia non debet inſtitui.ut.l.i.
§.⁊ quid ſi tantum.ff. de contratabu.ſꝫ
ſi filius uel frater non ſuccedit quia non
uult utrum impediat filiam uel ſororeꝫ.
uidetur ꝙ ſic per tex.cum glo.in.l.filiuſ
fa.§.cum quis.ff.de le.i.In contrarium
uidetur tex.in.l.ij.§.cuˉ ſic.ff. ad trebel.
Rndeo ſi non uult ſuccedere non obſtat
ſorori.non obſtat qͦ noˉ.in.§.cum quiſ.
quia ibi filij non impediebant alios q̃a

habent potentius ius in successione. sed
quia conditionem alterius facit deficer̃.
Sed in questione nostra filius filij ⁊ fra
ter sorori obstant quia habent ius poté
tius. Sed quid si est talis persona que ex
cluditur sed non perpetuo. uerbi gratia
dicit statutum ꝙ filia femina non succe
dat quousqꝫ uixerit masculus. ⁊ sic non
perpetuo filius filiaȝ excludit sed quous
qꝫ uiuit. Bal. in. l. ij. C. de liberis p̃terit]
sic dicit. pater filiam dotatam preterijt
⁊ filium instituit superuixit filius patri
dicit testamentum nullum. queritur an
possit supposito statuto cõmunis perusij
dicente ꝙ filia dotata non possit uenire
nec reuerti ad bona dotantis quousqꝫ su
peruixerit filius masculus. Circa qỏ dicẽ
dum est ꝙ indubitanter dictum testamẽ
tum nũc nullum est ⁊ filia dotata prete
rita hodie potest dicere testamentuȝ nul
lum. ⁊ hoc uult statutum ꝙ uoluit soluȝ
eam excludere a bonis quousqꝫ mascul⁹
superuixerit. ⁊ sic eo mortuo eã admittit
quia probibitum ad tempus post tẽpus
uidetur esse permissum. ut. l. imperator.
ff. de postulã. sed ita est ꝙ retro fuit nul
lum. sic probatur ille preteritus non po
test dicere testamentum nullum qui tem
pore mortis non debebat de necessitate
institui. ff. de iniusto rupto. l. si quis ex
heredato. in prin. si ergo diceremus testa
mentum uiuo filio esse aliquod ⁊ per cõ
sequens filiam tempore mortis non fuis
se necesse institui ergo hodie nõ rumpe
tur testamentum. ut in alle. l. si quis. in
prin. cum ergo filia dicat nullum ergo ỏ
necessitate habes presupponere ꝙ hodie
apparet eam esse talis conditionis ꝙ tp̃e
mort] debebat institui. preterea hoc ap
paret per glo. l. gallus. in. §. ⁊ quid si tã
tum. ff. de libe. ⁊ postu. ubi filius depor
tati post mortem patris restituitur in in
tegrum. tamen non dicit testamentũ nul
lum nisi restituat̃ ex causa que retrotra
hit̃. ut ibi patet in fine glo. aut ergo ista
filia dotata incipit post mortem filij eẽ
abilis ad succedendum ex causa que nõ
trahitur retro ⁊ non posset dicere testm̃
nullum. aut ex causa que retrotrahitur ⁊
cum constat testamentuȝ retro fuisse nul
lum. iste ratões de necessitate concludũt
preterea ex eo testamento ꝙ speratur rũ
pi ex causa preteritionis nõ potest adiri
hereditas neqꝫ suus heres existere. ut. ff.
de acquiren. heredi. l. cum quidam. §.
ꝙ dicitur. sed istud est huiusmodi quia
si contingat filium decedere sine filijs fi
lia fuit preterita. ⁊ sic testamentuȝ nullũ
ergo filius masculus ex eo testamento nõ
potest esse heres. ergo concluditur de ne
cessitate ꝙ dictum testamentũ retro fuit
nullum ex ea ratione ꝙ ex dicto testamẽ
to non fuit adita hereditas] nec suus he
res extitit. preterea predicta probantur
per casus similes. primo de postumo p̃
terito qui non potest dicere testamentũ
nullum quousqꝫ est in uentre. tamen na
tus retro rumpit. Item in filio capto ab
hostibus preterito qui non potest dicer̃
nullum quousqꝫ est apud hostes tamen
reuersus rumpit retro ut iura dicũt. pre
terea hoc uidetur quasi in his terminis
expressum. ff. de bo. pos. secunduȝ tabu.
l. equissimum. circa prin. ibi expectandũ
ergo ⁊c̃. ubi dicitur q̃ꝫdiu superest aliq̃s
qui possit uenire per contratabul̃. sicut
hic dicit statutum ꝙ q̃ꝫdiu superest ma
sculus nõ ueniat femina. Modo pone ꝙ
illi qui possunt uenire per contratabul̃.
sunt exclusi morte uel alio mõ. certe tunc
ĩstituti uenirẽt p̲ s̃m tabul̃. nõ ut ex nũc
ↄfirmet̃ testamentum sed tanqꝫ retro ua
luit testamentum. ergo uirtus istorũ uer
borum q̃ꝫdiu ⁊c̃. interim suspendit tamẽ
potest retro fingi. secundum Bar. qui ita
consuluit. ⁊ per hoc concludebat Bar. ꝙ
clausula si non ualet iure testamenti uale
at iure codicilloruȝ que erat in predicto
testamento apposita tanqꝫ retro uera ha
bebat operare suum effectum prout ego
dicit Bal. dixi in auten. ex causa. cui ego
Bal. contradicebam omnino dum eram
aduocatus partis aduerse ꝙ dicta clau
sula non poterat operari ꝙ illa conditio
si non ualet ⁊c̃. nunqꝫ fuit impleta uiuo fi
lio masculo. sed demum eo mortuo. ⁊ iõ
fideicõmissum conditionale non trans
misit. ut. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad
trebel. ⁊ nõ. in. l. cum filio. ff. de le. i. ⁊. l.
i. C. de his qui ante apertas ta. dicebam
ergo ꝙ testamentum erat nullum ex nũc
id est post mortem filij non retro. super
qua questione Rap. de forliuio ⁊ collegi
um seneñ. consuluerũt ꝙ dicta filia nihil
poterat petere nec nulluȝ dicere testamẽ
tum quia tempore mort] patris ⁊ adite
hereditat] per filium masculuȝ se inuenit
exclusam ex forma statuti. ⁊ ideo nunqꝫ
potest reddere ad ius dicendi nulluȝ nec
de iure ciuili nec ỏ iure pretorio quia in
uenit hereditateȝ alteri applicatã. ar. C. ỏ
secundis nup. l. in quibus. nullitas enim
nisi insit tempore mortis cõfirmat testa
mentũ expugnabilit̃. ut. d. l. si quis filio.
⁊ ideo in tota. l. gallus. non consideratur
nisi quis precedat tempore mortis testa
toris. nam si tunc iuris obseruantia non
deficit testamentuȝ inexpugnabiliter ua
let. ⁊ in hac parte nõ fuerunt secuti con
silium Bar. sed precise consuluerunt con
tra partem meam. Sed collegium floren
tinum consuluit pro parte clientule mee
⁊ ꝙ ipsa succederet in dimidia. non ob
stante dicta clausula. ⁊ idem consuluit

recolende memorie. franciscus tigrinj ō
pisis. ⁊ Rndebat ad leges contrarias ꝙ
ista filia erat heres anormola ⁊ concede
bat ꝙ hereditas tota fuerat ad filium ap
plicata. sed nihilominus ex dispositione
l. municipalis. pro parte dimidia euinci
poterat filio masculo mortuo sine liberj
nam hoc non est uerum ꝙ ex dispositiōe
unius desinat et alter incipiat esse heres.
ut no. in. l. in substitutione filij. ff. de uul
ga. ⁊ pupill. et institu. de eo cui liberta.
causa. in fine. Nam statutum infringit re
gulas iurj communis excludendo filiam
ad tempus uite fratris. et postea includē
do ipsam et reintegrando ipsam ad suc
cessionem post mortez uite fratris. ar. ff.
de leg. ij. l. statu liberū. §. stichum uere.
ergo filius fuit heres interim insolidum
ex testamento et non uiuo filio sed mor
tuo filio reddit ad causam intestati. ex p̄
teritionis defectu. et sic causa finalis que
medio tempore obsistit mulieri. deficit
per mortem masculi ita ꝙ femina potest
succedeř sine masculo ut ex nunc. i. post
amonitionem cause finalis obstaculi. q̄re
consilium domini Rap. non placet dicit
Bal. quia nos sumus in materia statuti
non in simplici materia iuris communis
Item consilium Bar. nō placet Bal. quia
sequeretur ꝙ interim masculus non esset
heres nec possit agere nec conueniri uel
posito ꝙ possit conueniri per. l. fi. C. de
peti. hereditatis. tn̄ agere non posset. ut
ibi notatur ut. l. i. §. apud iulianum. ff.
depositi. Et si queratur an ista filia inte
rim decedens transmittat istud ius dicē
dum nulluz ad suos liberos et uidetur ꝙ
non. Nam istud ius dicendi nullum est
interim conditionale. seu in diem incer
tam ergo non trasmittitur. ff. de condic.
et demon. l. heres meus et. l. quibus die
bus. §. quidam ticio. Nam tu dixisti. s̄.
ꝙ interim filius efficacit̄ est heres. ergo
filia non haberet ius deliberandi nec ad
eundi ⁊ oportet dicentem nullum alte
rum de predictis iurib⁹ habere. ut nota.
in. l. suus. C. de repudian. heredi. si ergo
nihil habet ergo nihil trāsmittit. ut. l. cū
antiquioribus. C. de iure delibera. et ita
decidendo tenet Bar. in l. fi. C. ad tertul.
Sed cōtrarium uidetur ueruz si tu tenes
aliam. opi. quod testamētuz fuerit retro
nullum. nam est casus in. l. ꝙ transmittiť
licz decesserit anteq̄ȝ poterit de nullitate
agere. ff. de liberj et po. l. si a pr̄e. Si aūt
tenes ꝙ interim testamentū tenet et ualz
cum effectu non fieret transmissio iuris
dicendi nullum sicut cum decedit postu
mus uiuo testatore quia tale ius nō est
adhuc in potentia effectuali ad aliquid.
Dubitatur tamē de legitima an trāsmit
tat ius petendi legitimam, et uidetur ꝙ

sic ut. l. si quis filium. C. ō inof. testa. In
contrarium uidetur ꝙ cum interim filia
sit exclusa neqȝ iure ciuili neqȝ iure prete
rito habet quid interim trāsmittat ut. ff.
de bo. poss. l. non est ambigenduz. §. fi.
nisi dicatur ꝙ legitima sibi detur etiā in
terim licet non possit petere in uita fra
tris. nam statutum non priuat eam preci
se. sed imponit ei temporale silentium ⁊
non intendit statutum alias facere nisi ꝙ
femina non agat contra masculum. inte
rim ergo femina habet ius in habitu sed
non in exercitio ⁊ ad transmittendū suffi
cit ius in habitu habere. ut. d. l. si quis fi
lium. ⁊ facit. ff. de contratabu. l. illud. §.
fi. ff. ad sill. l. si quis magni. §. fi. cū. l. se
quēti. Item ista legitima censetur es alie
num. et iō equa opi. uidetur ꝙ transmit
tatur in posteros ab ea. ipsa interim de
cedente quia ius commune defert ⁊ statu
tum non aufert. sed suspendit ad temp⁹
⁊ licet tempus sit incertum nō debet ha
beri pro conditione sed pro dilatione fa
uore filie. ar. l. ex hijs. C. quando dies
lega. cedit. Et ꝙ no. ff. ad trebell. l. seyus
saturninus. et ita de facto consultuz fuit
per quosdam docto. subtiles. cōmuniter
tamē doc. contra. opinantur quia iura q̄
competitura sunt alicui per mortem alte
rius et non ante siue sint uniuersalia. siue
quasi uniuersalia. siue simpliciter particu
cularia interim non recipiunt transmissi
onem. Item non uidetur posse negari. ꝙ
ista sit similis mortis causa capioni. ⁊ ta
lia iura nisi sint certa non transmittunť
C. de caduc. toll. l. i. §. sin autez aliquid.
et. §. fi. idem uero Bal. super eadem ma
teria quasi in eisdem terminis in. l. si q̇s
filium. C. de inoffi. testa. sic dicit. Sta
tuto cauetur ꝙ filia dotata a patre non
succedat quamdiu existat filius mascul⁹
modo pater qui dotauerat filiam fecit
testamentum in quo testamento filiam
preterijt filio herede uniuersali institu
to, inserta clausula ꝙ si non ualet uel
ualebit iure testi. ualeat iure codicillorū.
tandem iste filius decessit sine filijs. ista
femina superuiuens uult testamentuz di
cere nullū eo quia fuit preterita a patre.
modo queriť an possit et si potest testa
mentum dicere nullum quia licet esset p̄
terita preteriri potuit de iure quia frater
eam precedebat tempore mortis testa
toris. Et dixit ipse ꝙ erat casus in. d. l. si
quis filio exheredato. in prin. et. l. gal
lus. per totam. ¶ preterea nō est dubiū
ꝙ filius donec uixit fuit heres insoliduz
ex testamento. ergo testamentum ualuit.
si ergo testamentum assumpsit effectum
impossibile est ꝙ post dicatur nullum.
ꝙ sic ꝓbo. q̇a si possibile esset dici nullū
interim adiri nō posset hereditas de iure

ciuili. sed solummodo posset bonoꝝ pos
sessio secundũ tabulas peti. ut. ff. ad car
bo. l. si impubes. §. quesitum. Presuppo
sito ergo ꝙ ex dicto testamẽto potuerit
adiri hereditas de iure ciuili. Necessario
sequitur ꝙ dictum testamentuꝫ non pos
sit dici nullum ergo non uocabitur filia
per ius dicendi nulluꝫ. Item nec per que
relam inofficiosi quia non fuit exhereda
ta. Item quia habet dotem a patre ⁊ sic
magis debet agere ad supplementuꝫ. ista
ratio ultima non procedit quia cum nul
lum habeat titulum institutionis nõ ha
bet locum actio agendi hodie. Item ꝙ
ista filia non possit rumpere nisi per uiã
querele. facit. ff. de inoffi. testa. l. pater fi
lium. Preterea ad ideꝫ filius masculus se
mel fuit heres in testamẽto ergo hoc no
men heredis imperpetuuꝫ non potest de
sinere. ut. ff. de mino. l. ꝙ si sine. §. sed ꝙ
papinianus. Sed ad istam rationem non
potest ℞nderi quia lex potest hoc facer̃
ꝙ iste qui est heres desinat omnino esse
heres. ut nõ. ff. de uulga. substi. l. in sub
stitutione filij. Bar. hanc questioneꝫ mo
uet. ff. ad tertul. l. fi. Et ibi determinat
aut statutuꝫ dicit ꝙ filia succedat stante
masculo tunc intelligitur tempore mortꝭ
patris. ut. l. si quis filio. aut statutum di
cit ꝙ filia non succedat q̃ꝫdiu superuixe
rit masculus tunc ius filie non aufertur
sed differtur in tempus certum. dicit er
go ꝙ interiꝫ est in pendenti ⁊ ꝙ mortuo
fratre sine filijs. ista filia potest dicere te
stamentum nullum. ⁊ tunc retro apparet
testamentum fuisse nullum. ⁊ hoc opera
tur clausula codicillaris. Sed si ista opi.
esset uera dicit Bal. sequeretur absurduꝫ
ꝙ masculus interim non esset heres de iu
re ciuili nec posset actiones hereditarias
mouere uľ suscipere ut heres q̇ꝺ esset ab
surdum ⁊ contra mentem statuti. ⁊ ideo
dato ꝙ interim iste masculus est heres
etiam de iure ciuili. ⁊ ꝙ eo mortuo sine
filijs restituitur filiabus ius dicendi nul
lum ꝙ propter masculum non habebat.
sic ergo istud testamentuꝫ est in casu rup
ture mortuo filio. ⁊ ideo in clausula codi
cillaris nihil operatur quia pri⁹ est mor
tuus mascul⁹ q̃ꝫ stet conditio illius clau
sule. unde masculus fideicõmissuꝫ impor
tatum per clausulam pendente conditio
ne decedens non potuit transmittere.
ut. l. i. C. de his qui ante apertas tabu. in
hac opinio. erat recolende memorie. Do
minus meus domin⁹ Franciscus tigrin.
de pisis q̇ dicebat ꝙ ista filia erat heres
anormola in qua nõ seruantur regule iu
ris cõmunis sed simplex forma statuti. ⁊
allegat glo. singulareꝫ que est insti. de eo
cui liberta. causa. in fi. opi. Rap. tenuit
collegium seneñ. opi. Francisci tenuit col

legium florentinuꝫ. Sed quid si ista filia
decedat uiuo fratre. an filius habeat ius
rumpendi mortuo isto suo auũculo sine
liberis. ℞ndit Bar. ꝙ aut iste nepos uult
uenire ex persona matris ⁊ non põt. aut
ex persona propria ⁊ potest pro qua de
terminatione facit ꝙ dictũ est. s̃. sed hoc
non uidetur uerum quia in isto toto est
considerandum duplex uirtus si uirtus
istius masculi inclusiua ⁊ in hoc statutuꝫ
disponit pure. scd̃a est uirtus istius acq̇si
tionis tacite resolutiua postq̃ꝫ masculus
non erit. ⁊ in ista secunda uirtute statutũ
habet in se conditioneꝫ que respicit filiã
si ergo ista conditio deficit in filia rema
net caput inclusiuum filij masculi puruꝫ
⁊ liberum. ergo non uidetur ꝙ nepos. i.
filius filie admittatur ad repugnandum
inuenit ius auũculo perfecte ⁊ impugna
biliter acquisitum ãmota. i. mortua ma
tre q̃ ex beneficio statuti poterat admit
ti. ⁊ similia uerba de duplici uirtute po
nit Bar. secundum Richar. maľum. ff. ad
tertul. l. ij. §. uidendum. ⁊ si iste mascul⁹
dilapidat bona nunq̃ꝫ soror potest com
pellere eum ad cauendum de non alienã
do nec dissipando bona Bar. dicit cogi
tabis. ego dicit Bal. dico ꝙ potest cogi
si incipit lapidare uľ est suspectus. ut. ff.
ad trebel. l. impatores. ⁊. ff. qui satisda.
cogan. l. inter omnes. Idem Bal. questio
nem predictam in. l. si quis postumos.
§. si filium. ff. de libe. ⁊ postu. pertracta
uit ubi sic dicit. Dictat statutum ꝙ filia
femina q̃ꝫdiu masculus superuixerit non
succedat. modo pater habens filium et
filiam instituit heredem uniuersalem fili
um adiecta clausula si nõ ualet iure testa
menti ⁊c. ⁊ filiam preterijt tandeꝫ pater
decessit ⁊ filius se immiscuit hereditati
deinde decessit filius filia preterita uult
dicere testamentum nullum. allegat eniꝫ
ꝙ obstaculum filij est ablatum ⁊ ãmotũ
⁊ ꝙ finito priuilegio filij premortui ipsa
filia reperitur in iure cõmuni. ut. l. sed et
milites. in prin. ff. de excusa. tuto. Modo
queritur quid iuris. ista magna questio
fuit de facto hic ⁊ fuerunt consilia lata ꝑ
collegia in cõtrarias partes. nam ꝙ filia
non possit dicere testamentuꝫ nullum ꝓ
batur tribus rationibus. Prima ratio est
ista quomodocunq̃ꝫ testamentum est ta
le ꝙ ex eo moriente testatoꝛ̃ potest adiri
hereditas de iure ciuili nunq̃ꝫ illud testa
mentum potest dici nullum ratione pre
teritionis. ut. l. si quis postumos. §. si fi
lium. ff. de libe. ⁊ postu. quia q̃ꝫdiu esset
incertum non posset adiri hereditas ex
testamento quia se habet ad esse ⁊ non
esse. ff. si pars hereditatis pe. l. illud. ff. ꝺ
acquiren. heredi. l. cum quidam. §. ꝙ di
citur. sed istud testamentũ est tale ꝙ põt

adiri hereditas post mortez patris ergo non potest dici nullum ratione preteriti onis. Secundo probatur per aliam ratio nem sic ille demum preteritus dicit testa mentum nullum quem testator tempore mortis tenebatur instituer̃ aut exhereda re. ut dicto. §. si filium. ⁊. l. si quis filio. in prin. ff. de iniusto rup. ⁊. C. de inoffi. testa. l. si quis filium. sed tempore mortis non tenebatur pater filiam instituere ul̃ exheredare ergo preteriendo filiam nul lam fecit filie iniuriam . unde merito te stamentum non debet rescindi cum pat̃ secundum obseruantiam municipalis iu ris testatus fuit. Tercio ⁊ ultimo proba tur per casum. C. de liberis preteritis. l. maximũ uiciũ. nam secundũ illaz mediaz iuris prudentiam secũduz quam differe bant filie a masculis non dabatur femis ius dicendi nullum sed quodam alio iur̃ petebant quandam portionez ⁊ uocaba tur illud ius accrescendi. ita debet esse in proposito ꝙ ista filia nõ possit dicere te stamentum nullum. ⁊ per istam rationez fuit consultum per dominũ Rap. de forl̃. ⁊ per collegium seneñ. ꝙ filia precise re pelletur. Sed contrariuz ꝙ filia admitta tur sic probatur temporalis exclusio nõ debet trahi ad exclusionem ul̃ exemptio nem perpetuã. l. si quis postumos. ff. de libe. ⁊ postu. de postulan. l. imperator. õ pactis. l. epistola. §. fi. sed per statutum filia excluditur ad tempus iur̃ masculi. ergo non debet excludi imperpetuũ. naz sic est in feudis ꝙ filia excluditur mascu lo uiuente tamen masculo mortuo admit titur femina quoniam obstaculum ꝙ ob stabat remouetur. ita ergo est in propo sito ꝙ mortuo filio reddit ad ius cõmu ne ⁊ debet succedere. Quomodo autem hoc potest esse nam sequitur ꝙ testamẽ tum ualuerit in uita filij ⁊ postea desinat ualere. ⁊ istud est contra regulas iuris ꝙ pro parte temporis quis testatus sit et pro parte intestatus. Bar. cõsuluit ꝙ ha beret ius rumpendi testamentum. domi nus franciscus de pisis dixit idez ⁊ dice bat ꝙ proprie loquẽdo ista filia erat he res anormola ⁊ ꝙ successio istius nõ erat successio regularis sed irregularis prop ter statutuz. alle. glo. insti. de eo cui lib. causa. §. fi. predicta possunt habere lo cum quando in statuto ponitur dictio temporis limitatiua ut donec uel ꝗdiu. ff. de excusati. tuto. l. penulti. Secus uero si statutum simpliciter excludat filiam. nam tunc sufficit ꝙ momento eam exclu serit ut sit exclusa imperpetuũ. nam cum successio ad filium confluxerit filius trãs mittit postea ad heredes suos ⁊ filia fe mina nullum habet ius petendi quia ius acquisitum alteri. Bar. autem in. l. i. §. si

pater. ff. de coniugen. cũ emã. libe. ei⁹. sic dicit. statutuz dicit ꝙ filia non succedat patri extantibus masculis. uel mater nõ succedat filio stantibus alijs filijs mascu lis. quid si est alius filius mascul⁹ qui ex iudicio testatoris non potest succedere. ut quia exheredat⁹ an impediet matrem uel filiam succedere. Item est ualde diffi cilis passus. ⁊ uidetur ꝙ talis exclusus ñ impediat quoniaz habetur pro mortuo. ut. l. i. §. si pater. ff. de coniungen. cum eman. liber. eius. ⁊ ut perfecte hanc par tem uideamus oppo. dicitur in dicto. §. si pater. ꝙ exheredat⁹ habetur pro mor tuo. ut. ff. de le. i. l. filius. §. cum quis. et ibi glo. Dicunt quidam ut Jac. de are. habetur pro mortuo quo ad suuz como dum. secus ꝗtum ad comodum alienum ut ibi. hec solutio non placet Bar. quis etiam quantum ad comodum alienũ ha betur pro mortuo. nam in dicto. §. si pa ter. nepotes habebunt totum cum alias essent habituri dimidiaz. dic ergo ꝙ ibi exheredatus impediebat alium faciens conditionem dispositionis deficere. ex q̃ ille nolebat succedere. unde non attendi tur an sit exheredatus uel non quia suffi cit ꝙ sit fili⁹. ut ibi. sed in. d. §. si pr̃. loq̃ tur quando exheredatus alium impedie bat quia concurrebat sed omnes cum eo succedebãt. unde eo excluso per exhere dationem non impedit alium succedere ut dicto. §. si pater. Itez opponitur de di cto. §. si pater. ubi filius exheredatus no cet nepoti. ut ibi dicitur ergo exhereda tus non habetur pro mortuo quia tunc ueniret per contratabu. nepos preteritus uel diceret nullum. Aduerte quia exhere datio assumit effectum post aditaz here ditatem. ut. l. filium. §. si cum exhereda tio. ff. de contratabu. ⁊ tunc incipit ha beri pro mortuo cuz est adita hereditas ⁊ exheredatio confirmata. si ergo nepos qui est sequentis gradus uult uenire per querelam que oritur post aditaz heredi tatem ⁊ potest quia pater exheredatus sibi non obstat. cum tunc post aditã he reditatem habeatur pro mortuo. Sed si filius uellet uenire per contratabu. que oritur ante aditã hereditatem. ut. l. illud in prin. ff. de contratabu. uel uellet dicer̃ nullum ꝙ ius oritur ante aditam heredi tatem non potest cum illo tunc quo ius debet oriri nõ habeatur pro mortuo pa ter. ut allegato. §. si pater. ⁊. l. si quis ex heredatus. in prin. ff. de iniusto rupto. Ex hoc sequitur aliud uos citis ꝙ cõtra tabu. que datur patrono oritur post adi tam hereditatem. ut. l. illud. ff. de cõtra tabul̃. modo filius liberti exheredatus non impedit patronum quin succedat ꝑ contratabu. ut institu. de successi. agna.

§.nostra.v.sed cum testamentum. quia
illo tempore quo oritur illa contratabu.
filius haberetur pro mortuo.ut in v.sed
si patronus.dicti.§.si pater.ubi admitti
tur nepos filio exheredato habito pro
mortuo.est ratio quia uenit ex quodam
iure ciuili sibi nō competenti ante aditaꝫ
hereditateꝫ quoniaꝫ ipse erat in potesta
te et pater emācipatus et sic ei nullo mo
do obstabat si uellet uenire iure aliquo
sibi quesito.et ideo quia pater eius erat
exheredatus hꝫ locū ꝙ.ṡ. dixi.filia femi
na non succedat extantibus masculis.ma
sculus est exheredatus impedit ne succe
dere filiam feminam.aduerte si exhereda
tio esset annullata aliquo modo .tūc esſꝫ
perinde ac si non esset facta.ut.ṡ. dixi.
sed si esset exheredat⁹ rite.ita ꝙ testamē
tum non posset rumpere.tūc si filia uult
succedere tanquam sua.non potest quia
filius masculus tempore mortis eaꝫ pre
cedebat.ut.d.§.si pater ī prin.et.d.l.si
quis exheredato.in prin.quia nō debuit
institui sed si filia uellet uenire per que
relam que oritur post aditionem here
ditatis seu post aditam hereditatem.Et
sic eo tēpore quo filius habet᷑ pro mor
tuo.tunc potest succedere .pro ut.ṡ. est
dictuꝫ de nepote. Contra predicta oppo
nit fortiter in aut].de nup.§.soluto.in fi.
ubi filius q̄ ingratitudineꝫ cōmisit nullo
modo alij obstat.solutio ibi filius ingra
tus repellitur a lege et sic tempore mort]
matris reperitur exclusus ideo alios non
excludit. sed in.§.si pater . excludit᷑ per
factum hominis.ut per exheredationem
que habet effectum post aditam heredi
tatem.sed si ueniret aliquis ex iure ꝙ ori
tur ante aditam hereditatem cui ipse fili
us obstabat tunc filius impedit ut dixi.
Item oppo.ff.de assi.libe.l.i.§.fi.ubi di
citur ꝙ testator qui priuat aliquem por
tione sua potest eam assignare cui uult ⁊
ille priuatus alij partem. Unde ⁊ aduer
te quando actus priuationis alicuius ꝑ
cedit actū assignatōis fact] alteri de eadē
portione qua ille priuatus. uerbi gratia
exheredatur q̄s primo ecce actus priua
tionis. Secundus effectus exheredandi
portio alteri assignatur tunc habet locū
que dixi.ṡ.quando actus assignationis
fact⁹ alteri ⁊ alterius priuatōis actus est
idem actus tunc habet locum lex contra
ria quia testator potest assignar᷑ cui uult
⁊ priuatus alij facit parteꝫ. ¶Ex hoc cō
cludo ad aliam questionem dicit statutū
ꝙ mater non succedat filio habenti fra
tres carnales ex patre.modo pone ꝙ titi
us fili⁹ decessit preterito fratre extraneo
non turpi persona instituta. succedit ne
mater uidetur ꝙ sic quia frater non pōt
tunc succedere quia est preteritus. Con
trarium puto dicit Bar.nam ille frater ꝑ
uatur successione facto defuncti ⁊ actus
priuationis non precedit actum transla
tionis in alterum.immo est unus ⁊ idem
ideo licuit de facto auferre illi ⁊ alij dar᷑
⁊ ille frater ita impedit matrem sicut ha
beret.ut.l.i.§.fi.ff.de assi.liber.Ut ista
materia tibi liqueat an ille qui me impe
dit uel qui mecum non concurrit iudicio
testatoris a successiōe excludatur me im
pediat uel mihi partem faciat.sic distin
gue aut ille impediebat me q̄a faciebat
deficere conditionem dispositionis ex q̄
debebaꝫ admitti aut impediebat me q̄a
ius succedendi habebat.primo casu etiā
priuatus iudicio testatoris me impedit.
ut.l.filius.§.cum quis.⁊ ibi nō.ff.de le.
i.Secundo casu distingue aut actus trās
lationis in alium de portione que illi ꝑ
uato debebitur. ⁊ actus priuationis est
unus ⁊ idem.aut actus priuationis impe
dit me.primo casu impedit me ille priua
tus sicut si priuatus nō esset. ut.l.i.§.fi.
ff.de assi.liber.Secundo casu debes scire
ꝙ ille actus priuationis assumit effectuꝫ
demum hereditate adita. ut.l.filium.§.
sꝫ cum exheredatus.ff. de contratabu.et
ideo distingue aut ego habebam ius suc
cedendi insolidum ab ipso inicio.sed ille
priuatus faciebat mihi partem per con
cursum ⁊ tunc priuatus mihi nō obstat.
ut.l.i.§.si pater.v.sed si patruus.aut ab
inicio non habebam ius succedendi uel
insolidum non habebaꝫ ⁊ tunc aut uolo
uenire ex aliquo iure ꝙ habet originem
a tempore mortis uel ante aditam here
ditatem ut per bonorum possessionem
contratabu.que datur liberis uel dicen
do nullum ⁊ non possum. ut dicto.§.si
pater.⁊.l.si quis exheredato. in prin.ff.
de iniusto rup.coniūcta.l.illud. in prin.
ff.de contratabu.aut uolo uenire per ali
quod ius quod habet originem tantum
post aditam hereditatem. ut per contra
tabulas que datur patrono per querelā
⁊ possuꝫ.ut in.§.sed nostra.insti. de suc
ces.liberoꝝ.coniuncta.l.illud in prin.ff.
de contratabu . ⁊ probatur in.l. si quis
filium.in prin.C.de inoffi. testa.⁊.ff.de
contratabu.l.iij.§.si emancipatus.in fi.
⁊ hec uera siue actus priuationis prece
dat siue uere siue ficte.ut insti.de succes.
libe.§.sed nostra.v.sed cuꝫ testamentū.
⁊.l.si patronus testator in prin.ff.de bo
nis liber.⁊ ita debet intelligi hec difficil᷑
materia.Bal.autem in.l.maximum uiciū
C.de liberis preteritis. sic dicit statuto
cauetur ꝙ filia extantibus masculis ad
successionem intestati uenire non possit.
modo pater habebat filium ⁊ filiam ex
primo matrimonio ⁊ unum aliuꝫ ex secū
do fecit testamentum in quo filiū primi

matrimonij instituit in.x. filie femine re
linquit quinq; iure legati. filium uero se
cundi matrimonij instituit heredem uni
uersalem que filia tanq̃ preterita uult di
cere testamentum nullum ad hoc ut fra
ter suus ex utroq; parente succedat cum
altero equali portiõe queritur an possit
uidetur ꝙ sic. primo quia duo sunt iura
diuersa. s. ius rumpendi ⁊ ius succedendi
unde suus preterit⁹ ipso iure rumpit. ff.
de libe. ⁊ postu. l. filius qui in potestate.
licet ergo statutum remoueat unum ius
tamen non remouet reliquũ quia ab illo
est penitus separatum. ut. l. si domus. ff.
de seruitu. urba. predi. Secundo probat᷑
quia interest nostra habere ius rumpen
di etiam si successuri non sumus. ut patꝫ
in filio exheredato qui post peractam q̃
relam habet renunciare hereditati. ut. ff.
de inoffi. testa. l. quemadmodum. ⁊. l. q̃
de inofficioso. Tercio quia interest habe
re aliquod ius uenale. ut. ff. de contrata
bu. l. filium. ibi ergo erat uenale benefici
um ⁊c. ⁊ ex hoc enim potest utilitas per
cipi ergo sua interest habere ius rumpẽ
di. Quarto quia interest rationeꝫ affecti
onis ⁊ caritatis naturalis quam habꝫ ad
fratrem utriq; coniunctũ. ar. ff. de euic.
l. pater filie. Quinto arguendo de par
te ad totum. nam etiam totum quis rũ
pit ⁊ tamen non semper in totum suc
cedit. ut. ff. si tabu. testa. nulle exta. l. i. in
fi. Sexto quia aperit edictum alteri qui
sibi non proficit. ff. de contratabul. l. si
post mortem. §. fi. Septimo quia istud
statutum est fauore masculorum nunc ue
ro uerteretur in odiuꝫ fratris utrunq; cõ
iuncti. Octauo quia ista filia potest ueni
re saltem per contratabulas que est ex te
stamento. ut. l. ex liberis. C. de collatio.
¶ In contrarium ꝙ ista filia non possit
testamentum rumpere. nam certum est
ꝙ preteritio eorum quibus non debetur
legittima nõ uiciat testamentũ. sed huic
filie non debetur legittima cum sit reda
cta ad instar exceptioni ⁊ legittima dat᷑
respectu intestati. unde qui nullaꝫ partẽ
est habiturus ab intestato ei non debet᷑
legittima. ut. l. cum queritur. C. de inof.
testa. Secundo sic ista filia est priuata ꝑ
statutuꝫ ergo non iure ciuili nec iure pre
torio succedit. ff. de bo. pos. l. nõ est am
biguum. §. fi. Tercio sic arguo magnum
uicium esset si aliud ius seruaremus ex te
stamẽto aliud ab intestato ergo talis dif
ferentia nõ est fienda. Quarto quia ista
filia nupta potest equipararі casui adop
tionis quia olim adoptiuus tanq̃ trans
latus in alienam familiam non habebat
contratabu. ut. C. de adopti. l. cum in
adoptionis. in prin. ⁊ hoc idem per simi
litudinem uidetur posse dici in casu no
stro. nam satis a patre in alienam famili
am alienata est que nupserit. C. de libe.
exhibẽ. l. fi. Quinto uidetur lex expressa
ꝙ ille qui est priuatus ab actu ⁊ a poten
tia succedendi abintestato non potest rũ
pere tanq̃ preteritus. ut dicta. l. si post
mortem. §. liberi. Sexto quia ista iura
sunt connexa ⁊ connexe se habẽt in actu
⁊ priuationes. ut. C. de repudi. heredi. l.
suus. ⁊ ar. ff. de liber ⁊ postu. l. si ita. §.
regula. Septimo arguo quia uideo ꝙ si
filius emancipatus et nepos suus ⁊ fili⁹
est institutus ⁊ nepos preteritus ꝙ ideo
dictus nepos non potest dicere testamẽ
tum nulluꝫ quia non succedit ab intesta
to. ut nõ. Bar. in. l. gallus. in. §. ⁊ quid si
tantum. de liberis ⁊ postu. Octauo quia
absurdum est ꝙ filia imputet patri hoc
solum ꝙ pater testatus decessit. ut. ff. de
inoffi. testa. l. postumus. in prin. nã quo
ad filiam attinet libera bona habet ergo
libere potest testare. ar. l. fi. C. de bonis
liber. So. dicit Bal. hanc ultimam parteꝫ
quia cum in istam filiam non continuare
tur dominium ergo non dicit nullum ra
tione suitatis. ut. ff. de liberis ⁊ postu. l.
in suis. a contrario sensu nec ratione iniu
rie sibi illate a patre quia pater nullam
iniuriaꝫ intulit dicte filie. naꝫ ut dixi quo
ad eam liberas edes habet. ut. l. loci cor
pus. §. competit. ff. si seruitus uendi. nec
etiam potest dici nullum eo ꝙ iuris obs̃
uantia defecerit eo ꝙ testator nõ paruit
precepto legis. ut. ff. de liberis ⁊ postu.
l. gallus. §. in omnibus. nam cum ista fi
lia sit incognita de iure ciuili proprie ci
uitatis de ea mentionem fieri non opor
tuit ullo modo sicut nec olim de emanci
patis quia erãt incogniti. per. l. xij. tabu
larum. ⁊ ideo pretoris auxilio eguerunt.
C. unde liberi. l. certum. Cum ergo hoc
ius ciuile non patrocinetur huic filie nec
ꝑtoriuꝫ ergo nullo modo potest rumpe
re testamentum. ⁊ hoc ueruꝫ in filia que
exclusa est perpetuo. sed de exclusa ad tẽ
pus puta q̃diu masculus uiuit. dictum
fuit. s̃. Bal. autem in. l. si quis filium. C. d̃
inoffi. testa. dicit sic statuto cauetur ꝙ fe
mina non succedat stantibus masculis.
alio statuto cauetur ꝙ soror nõ succedat
stantibus fratribus alijs ẽt cõsanguineis
tantum mortuo fratre ex altero parente
⁊ relicta matre ⁊ sorore ex utroq; paren
te queritur utrum soror possit succedere
⁊ ut procedat questio intelligas in tali
fratre qui sit capax hereditatis. naꝫ si nõ
esset capax ut frater minor non exclude
ret eam. ut. l. i. §. si frater. ff. de coniugẽ.
cum eman. liber. Et uidetur dicenduꝫ ꝙ
frater excludat sororem ⁊ per consequẽs
totuꝫ matri accrescat ut ordo sit. ista ma
ter excludit fratrem ex altero tm̃ parente

coniunctum . Item frater excludit soro
rem ergo sola mater est ista que succedat
ut in auten. de nup. § . ingratitudinem.
colla. iiij. ¶ In contrarium uidetur iste
frater non potest succedere propter ma
tris defectum ergo non potest excludere
sororem. nam ut dicit tex. ꝙ bonum est
ei fauere. ff. de contratabu. l. si post mor
tem. § . liberi. quasi dicat nō est ei in hoc
fauendum. preterea ista soror uincit ma
trem in partem quia facit sibi partem ꝑ
concursum. ut in auten. defuncto. mater
autem uincit fratrez ex altero tantum la
tere. tunc arguo sic si uinco uincentem te
multofortius uinco te. ⁊ si excludo exclu
dentez te multofortius excludo te. ut. ff.
ad tertul. l. ij. § . si sit agnatus. ⁊. l. equis
simum. Ista questio habet dubitationez
nunquid statutum ius sororis transferat
in fratrem. nam tunc frat̄ admitteretur
equaliter cum matre. ⁊ ꝙ iste frater suc
cedat in ius sororis factum est statutuz.
ut. l. fideicōmissa. § . interdum. de le. iij.
Istam questionem mouet Bar. ff. de con
tratabu. l. i. in qua finalit̄ sic dico ꝙ aut
lex excludit aliquem excludentem succes
sionem deferendo. aut excluso simplicit̄
obstando. primo casu aut extat casus a
statuto prouisus in quo successio defera
tur ut in themate prelibato si ponas ma
trem repudiantem in rerum natura non
esse . tunc excludenti deferenda est inte
gra successio. l. fi. C. de predijs cura. li. x.
ubi existente fratre ⁊ sorore soror pro ni
hilo reputatur. aut non existit casus pro
uisus a statuto in quo excludenti succes
sio deferatur. sicut est in themate prepo
sito quia quando mater extat statutum
non disponit tunc tanꝗ in casu obmisso
seruatur ius cōmune. l. si cum dotem. in
prin. ff. solu. matri. Secundo casu princi
pali quando statutum procedit excluso
simpliciter obstando tunc non est curan
dum an exclusus admittatur necne quia
fit exclusus tanꝗ a quadam conditiōe.
ut. C. de naturalis libe. auten. licet. ¶ Ex
predictis concludēdo sequit̄ ꝙ mater et
soror uiriliter succedunt. ⁊ ꝙ frater in ex
clusione sororis nihil operatur quia ma
ter ei substat. ⁊ adde dicto Boccardo si
uinco te ⁊c̄. qđ nō. de pigno. l. usucapio.
ubi glo . uult ꝙ regula est infallibilis ꝙ
uincens succedit in ius uicti per successio
nem uel alio modo. que uerba sunt uer
ba Bar. in dicta. l. i. ff. de contratabul. et
non allegauit dictam glo. que ponit the
oricam. Bar. autem in. l. siue ingenua. § .
uidendum. ff. ad tertul. sic dicit. statuto
ciuitatis florentie cauetur ꝙ mater non
succedat extantibus agnatis usꝗ ad ter
cium gradum. quero quid de auo mater
no si respicis uerba statuti solū excludūt
matrē. de amittendis autem agnat] nihil
disponit sed matre exclusa ueniūt sequen
tes in gradu qui tenent primum graduz
successionis. ut dicta. l. ingenua. § . uiden
dum est. ff. ad tertul. sed auus ueniret si
non esset mater ergo ⁊c̄. Item pro hoc q2
mater sub proprio nomine non sub no
mine agnati excludet̄ ergo nō excludūt̄
alij agnati. ut. l. tutelas. ff. de capi dimi.
Item contra ꝙ excludatur auus matern9
uidetur ratio statuti que uidetur uelle ꝙ
hereditas remanet apud agnatos preter
ea si excluditur proximior in gradu seq̄n
tes uidentur excludi. ut. l. i. § . fratres. et
ꝙ ibi nō. ff. si quis aliquez testari probi.
Quid dicemus Richar. maleum. dispu
tauit unam questionem in similibus ter
minis ⁊ determinauit agnatos preferen
dos cognatis per talem rationem. dicit
enim hic mater excluditur a statuto per
quodaz ius speciale. sed ille qui iure spe
ciali excluditur ꝗtum ad excludendum
alios uidetur esse heres. ut. l. mulieri et
titio. ff. de condi. ⁊ demon. mihi autem
uidetur dicit Bar. ꝙ ista ratio nō sit bo
na . primo per tex. dicte. l. siue ingenua.
§ . sed si sint sui. ⁊. ff. de bonis liber. l. si
ex modica. § . si filius. ubi nudum nomē
heredis non sufficit ad alios excludēdos
tamē determinatio sua uidetur mihi bo
na. ¶ Et pro euidētia scias ꝙ ista uerba
ꝙ mater non succedat stantibus agnatis
non solum habent uirtutem exclusiuam
ut dicto. § . sciendum . sed etiam habent
uirtutem inductiuaz ut agnati succedāt
nam isti ablatiui absoluti stantib9 agna
tis inducunt dispositionem quando pro
feruntur ab eo qui habet potestatez di
sponendi circa illud. l. fideicōmissa. § . cū
esset. ff. de le. iij. ⁊. l. in ratione . § . tam
⁊ si. ff. ad. l. fal. ¶ preterea quādo una di
spositio fit contemplatione alterius licz
expressa uerba ad illud non dirigantur
tamen competit actio. ut. l. seruo legato.
§ . si testator. de le. i. ⁊. l. fideicōmissa. § .
interduz. ff. de le. iij. unde cum ista dispo
sitio facta agnatarum fauore eis ex hac
dispositione competit actio. ut in legib9
s̄. allegatis. preterea quando aliquis re
mouetur a lucro contemplatione alicui9
illi debet applicare cuius contemplatiōe
remouetur. ut apparet in tutore qui pri
uatur legato si nō gerit tutelaz. ut. l. post
legatum. § . admittende . ff. de his q̇bus
ut indignis. C. de leg. l. penul. ⁊ pro hoc
tex. optime. ff. de coll̄. bonorum. l. cum
duo emancipati. § . si duo. ubi Bar. sic
dicit. Nō. ꝙ quando alicui confertur he
reditas contemplatione alicuius uidetur
illi hereditas conferri cuius contempla
tione confertur tex. adde ad questionem
quam feci dicit Bar. de statuto ꝙ dicit

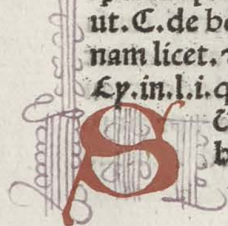
ꝙ filia femina non succedat extantibus
agnatis quia cum tunc contemplatione
agnatorum filia repellatur uidetur illis
agnatis hereditas ex testamento deferri.
ut dicto. §. si duo emācipati. qȯ tene mē
ti. Ex his cōcludo dicit Bar. in dicto. §.
uidendum. ꝙ statutum uidetur dispone
re ꝙ mater non succedat sed agnati. ⁊ ex
hoc sequitur ꝙ agnati succedunt exclu
sa matre ⁊ omnibus ꝯgnatis. ad. l. siue in
genua. §. uidendum. s̄. alle. que dicit ꝙ
matre exclusa admittuntur alij sequētes
in gradu. Rndeo dicit ibi Bar. ꝙ ibi est
facta exclusio nullius contemplatione. et
per dictam constitutionem nullus alius
nominatim uocatur matre exclusa sed in
questione nostra secus est. non obstat di
cit ibi Bar. si dicis ꝙ per statutum mater
nominatim excluditur ergo nō alij. ut. l.
tutelas. ff. de capi. dimi. q̊a fateor ꝙ illo
capite quo mater excluditur alij non ex
cluduntur sed ex eo ꝙ agnati uocantur
alij excluduntur. quia cum aliquos uoco
ceteros uideor excludere. ut. l. cū pretor.
ff. de iudic. ⁊ expressius in. l. sicut certe.
C. de testamento militis. ⁊ si auus mater
nus diceret ego uinco agnatos agnati ui
cunt matrem ergo uinco matrem nō est
bona argumentatio quia ꝙ dicit auus
ego excludo agnatos uerum est de iure
cōmuni. ut in auten. defuncto. C. ad ter
tul. sed agnati excludunt matrem ⁊ oīs
agnatos ex forma statuti. ideo concludo
ꝙ siue mater sit uiua siue sit mortua ꝙ
agnati admittunt᷑ exclusa matre ⁊ omni
bus sequentibus in gradu. idem puto in
omnibus similibus questionibus descen
dentibus ex statuto. utputa si diceret sta
tutum ꝙ extantibus masculis filia femīa
nō succedat. Quid in nepote ex filia cer
te idem est ꝙ in filia pro ea que. s̄. dixi.
tene ista menti. ⁊ sic de facto dicit Bar.
in ciuitate florentie consului. Bal. autem
in. l. si uero. §. de uiro. ff. solu. matri.
sic dicit. Predicta faciunt ad questionē
statuto cauetur ꝙ filia non succedat sup
stite filio masculo. decessit filia ⁊ supest
neptis. queritur utrum neptis excludat᷑
a filio masculo. ⁊ uidetur ꝙ non. per. l.
si uero. §. de uiro. quia statutū loqui
tur de filia non de nepte. ad idem. l. sed
⁊ milites. §. i. ⁊. l. libertum in ratione. ff.
de excusati. tuto. ¶ In contrarium uide
tur quia non debet esse melioris conditi
onis neptis q̄ filia in cuius locum succe
dit. C. de bonis mater. l. si uiua matre.
ibi dum dicit ut deteriores neptibꝰ filij
non fiant. Istam opi. tenet Cy. secundū
Richar. maleum. in. l. i. C. que sit longa
consue. ⁊. ff. de legibus. l. de quibus. in
lectu. Rndet ad istuȝ. §. ꝙ uerba hec nō
poterant adaptari nepoti per largaȝ sig
nificationem. ff. de uerbo. sig. l. liberoꝝ.
§. sed ⁊ papinianus. Istud dictum dicit
Bal. est uerum sed non per istam rationē
sed uera ratio est quia statutum duo fa
cit filium includit quo ad uniuersalē suc
cessionem ⁊ excludit filiam neptis ergo
excludetur ex capite inclusiuo ex quo so
lus filiꝰ est inclusus ꝙ caput sufficit mihi
dicit Bal. licet cessent uerba capitis exclu
dentis. ff. de le. i. l. ꝙ in rerum. §. si quis
primo. sed pone ꝙ filius decedit relicto
nepote. nunquid nepos excludat amitaȝ
⁊ dico dicit Bal. ꝙ n̄ quia nepos n̄ inclu
dit᷑ in uerbis istius prouisiōis statutarie
ad hoc facit. C. de colla. l. illam. circa me
dium. ⁊ ꝙ nō. in simili. in auten. de resti.
fideicōmiss. §. manifestum. ex quo appa
ret ꝙ decisio istius questionis nō stat in
larga uel stricta significatione sed stat in
subtiliori cōsideratione qȯ tene menti.
Cy. autem in. l. i. C. que sit longa consue.
sic dicit. Iuxta hoc quero posito ꝙ non
trahatur ad filiam talis consuetudo uel
statutum. nunquid poterit trahi ad ma
iora quando negatiue profertur uel ad
minora quando profertur affirmatiue.
uerbi gratia dicit statutum uel consuetu
do loci ꝙ filia non succedat patri ab in
testato. si ab eo dotata est extantibus fi
lijs masculis. nunquid erit idem in nepo
te que etiam uidetur posse remoueri. Itē
si p statutū uel consuetudinem est ꝙ lice
at occidere impune an liceat uulnerare
qȯ est minus uidetur ꝙ sic. ut. C. ad ma
cedo. l. si filius tuus. ⁊. ff. de senato. l. qui
indignus. ⁊ de ꝑuis exporta. l. cui pacto.
Econtra uidetur ꝙ nō quia trahitur ad
consequentiam ut in predictis. In hac q̄
stione dicunt quidam ꝙ sicut lex uincit
consuetudinem. sic ratio legis uincit con
suetudinis rationem que est attendenda
ubi ratio inuenitur. ut. l. i. C. que sit lon
ga consuetu. secus ubi ratio cessat. ut. l.
ij. que sit longa consue. Tercij dicunt ut
Nico. de mat. de mutina dicunt ꝙ si in
tali casu est maius id ꝙ est permissuȝ uel
quia est minus id qȯ est habitum non
credunt ꝙ in tali casu producatur uel cō
suetudo uel statutum strictuȝ. uerbi gra
tia consuetudo uel statutum dictat ꝙ pe
na homicidij que est secunduȝ legeȝ per
sonalis sic pecuniaria. Preterea est dicen
dum sit aliud in alio crimine minori pu
ta furti uiolentie uel similibus. sed si ca
sus ille habet illam rationem ⁊ alias per
quas appareat mentem consuetudinis uł
statuti illum casuȝ comprehendere ⁊ uer
ba quecūq; modo ad hoc trahi possunt
licet improprie tunc iudicandus est ille
casus secundum consuetudinem uel sta
tutum non trahendo uel taxando illud
ad consequentiam sed seruando menteȝ

ut est in exemplis posit] quia sub uerbo
occisionis potest comprehendi uulnera
tio.ar.ff.ad.l.acquil.l.illud. in fi.ꝛ etiaȝ
sub uerbo filij potest nepos contineri.
ut dicta.l.si filius tuus. ꝛ de uerbo.sig.
l.liberorum.ar.ff.de le.l.benignius.ꝛ ex
ponatur ibi benigniꝰ quasi uerba pociā
tur quo prout uel uoluntas earum serue
tur quasi dicat pro uoluntate legis ser
uanda quaȝ colligimus quibuscunqꝫ cō
iecturis faciendo etiam uim uerbis secū
dum eos isti uidentur dicere ubi uerba
possunt hoc importare secunduȝ aliquā
eorum significationem licet impropria.
ꝛ ratio est in differentijs non curamus
propriam significationem uerborum ut
dixit idem Cy.in.l.quicunqꝫ.C. de fuis
fugi.Quid enim si statutum dicit ꝙ qui
cunqꝫ uadat ꝺ nocte soluat.xx. an soluet
mulier certe sic quia ratio est differens ꝛ
sic non ui similitudinis sed uirtute statu
ti eiusdem siue rationis comprehendit.
ad quod optie facit.C. ꝺ indicta uidui.
toll.l.i.in prin. ꝛ.ff.de ritu nup.l. liber
tum.§.i.idem etiā Cy.in.l.i.C.de adul.
sic dicit.inducitur hec.l.ad questionem
de facto consuetudo uel statutum est in
multis ciuitatibus italie ꝙ si aliquis de
cedat relictis filijs masculis ꝛ filiabꝰ fra
tris non nuptis ꝙ femine debent marita
ri de bonis patris ꝛ contentari de dote
ꝛ masculus succedat in totum.Modo po
ne ꝙ quidam decessit relictis filio ꝛ filia
sed anteqꝫ filia nuberet decedit masculꝰ
relicta una filia.est modo controuersia
inter istam filiam ꝛ amitam suam soro
rem fratris defuncti quia dicit filia fra
tris ꝙ ipsa debet esse cōtenta dote dicit
amita ꝙ immo debet succedere una secū
in tota hereditate. ꝛ facit pro ea.l.i.C.
de adulterijs. quia ꝙ filij masculi succe
dant in totuȝ filie femine dotentur indu
ctum est in priuilegium sexus cum p mas
culinum sexum conseruetur agnatio. ut
insti.de legittima agna. succe. in princi.
¶ Preterea cū ratio cōsuetudinis siue sta
tuti sit ista ut sit salua agnatio que con
seruatur per masculinum sexum.ut dictū
est cessante ratione cessat cōsuetudo siue
statutum quia ratio eius est attendenda
ut.C.que sit longa consue.l.i.uel potest
filia obicere amite ꝙ ipsa tenet locum si
ue gradum patris sui.ut insti.de heredū
quali.ꝛ dr̄ia.§.cum filius.ꝛ.ff.de liber]
ꝛ postu.l.filius a patre.§.i. q̇a licet hoc
sit uerum tamen admittitur ipsa ut femi
na non ut masculus.ar.ff.de cōtratabu.
l.non tantum.§.si emancipatus.C.de in
offi.testa.l.si quis in suo. ꝛ.ff. de in ius
uocan.l. adoptiuum . secundum Ja. de
are.ꝛ hec fuit sententia uberti de bobio
ar.predictarum legum.ꝛ ar.ff. de oper]
liber.l.si quis sub hac.ꝛ.l.plane.ꝛ ar.ff.
de le.ij.l.titio sexa.§.usuras.Sed hugo
ꝺ la fontana permensis distinguebat sic
aut fr̄ decessit anteqꝫ pater eius decede
ret ꝛ tunc obtinet sententia predictoruȝ
aut decessit post mortem patris. ut in q̄
stione nostra proponit ꝛ tunc quia iam
erat acquisitum ius in persona eius trās
mittit istud in heredem etiam feminā.ut
C.de iure delibe.l. cum antiquioribus.
ꝛ de his qui ante apertas tabu.l.i. ꝛ de
caducis tollen.l.i.§.in nouissimo.Item
hereditas est successio in uniuersuȝ ergo
ꝛc.ut.ff.de uerbo. sig.l. nihil aliud est.
Item repsentat uicem patris sicut alias.
C.de hereditate ul' acti.ꝛ uen.l.emptor.
preterea sufficit semel fuisse ius constitu
tum.ad qꝺ.ff.ꝙ metus causa.l.uideamꝰ
ꝛ sic iam de facto obtinuisse se dicebat.
Item Bal.in.l.maximum uicium.C.de li
beris preteritis.sic dicit.statuto cauetur
ꝙ filia femina non succedat extantibus
masculis.modo filia decessit uiuo patre
ꝛ relicta nepte.queritur an dicta neptis
succedat cum masculis. ꝛ uidetur ꝙ sic
quia sicut se habet forma testamenti sic
se habȝ forma legis.ut in auten.de nup.
§.disponat.sed si pater in testamento ex
heredat filiam ꝛ neptem preterijt si mo
ritur filia neptis rumpit testamentuȝ.ut
l.ij.C.de liberis preteritis. Idem dicen
dum est in dispositione statuti quia ꝺba
statuti et uerba legis equiparantur . ut
l.seruus hac.l.ff.ad municipales.ꝛ.ff.de
manu.testō.l.si ita fuerit.§. si .dicamus
ergo qꝺ ista nept] tanqꝫ a statuto ꝑterita
succedere debeat.In contrarium uidetur
ꝙ preteritio legis sicut preteritio militis
pro exheredatione debet haberi.ꝛ ut.C.
de testamento militis.l.si cum uel in ute
ro.in fi. sed quando statutum disponit
filiam excludendam fauore masculorum
tunc tale statutum uidetur habere duo
capita. unum est exclusiuum aliud inclu
siuum masculorū capite. igitur quo mas
culi includuntur ceteri uidentur excludi.
ita ꝙ nulli descendentes ex filia siue mas
culi siue femine possunt succedere quia
inclusio unius est exclusio omnium alio
rum.ut.ff.de le.ij.l.ꝙ in rerum.§.si q̇s
post.ꝛ iste ablatiuꝰ extantibus masculis
ꝛc.a lege prolatus tacitam dispositioneȝ
habere uidetur uidelicet qꝺ illi masculi
de quibus statutum loquitur succedant
cum in eorum fauore lata sit lex. ar.C.ꝺ
secundis nup.l.cum aliquis.ꝛ.l.generali
ter.§.in his.ꝛ de le.iij.l.cum fideicōmis
sa.§.cum esset.ff.ad.l.fal.l.in ratione.§.
tam ꝛ si.nam ꝛ hoc alibi cōtingit qꝺ uer
ba conditionalia redigūtur in conditio
nem ex mente legis.ut.ff. ꝺ operis liber.
l.si ita stipulatio.nec est simile. de testō.

quia quo ad neptem preteritam non est
seruata forma testandi que ratio cessat
in dispositione legali. preterea cum ratõ
statuti sit fauor agnationis quinimo fa
uor publicus conseruandarum familia
riũ. ⁊ eadem ratio sit in excludenda nep
te ⁊ maior q̃ in excludẽda filia. ergo idez
intelligi debet statutum in nepte qȯ in fi
lia. ar. ff. ad macedo. l. filium habeo. nec
debet esse melioris cõditionis neptis q̃
filia. ar. C. de bonis mater. l. si uiua ma
tre. Preterea ista neptis descendit per ra
dicem. ergo quicquid ex ea oritur uidet̃
exclusum. ut in usibus feu. in ti. de feudi
succes. §. hoc autem notandum. hoc te
net Cy. C. que sit longa consue. l. i. in fi.
⁊ Bar. ff. ad tertul. l. ij. §. uidendum. nõ
obstat. ff. de contratabu. l. iij. §. si eman
cipatus. quia ibi loquitur in exheredati
one que prouenit ex delicto ⁊ ex odio ꝑ
sonali. hic autem loquimur in exclusione
in qua non consideratur hoc sed natura.
ut in. l. maximum uicium. C. de liberis ꝑ̃
teritis. ibi natura accusatores existũt ⁊c̃.
sed in huius legis exclusione nature par
ticipat neptis sicut mater eius. ut. l. fi. C.
de insti. ⁊ substi. sub cõdi. fac. ⁊. C. de na
turalib⁹ liber. l. fi. ⁊ idem dico dicit Bal.
si ex tali filia superesset masculus nepos.
nam mutato in eo sexu non tamen muta
tur ratio exclusiua cum non possit uenir̃
nisi tanq̃ matris imago. ar. C. de colla.
l. illam. §. penul. sed mater inuenitur ex
clusa ergo ⁊ tota linea que descendit ex
ipsa quia ubi in capite principium sumi
tur ulterius produci non potest. ar. ff. ȯ
acti. ⁊ obli. l. quecunq̃ gerimus. ¶ Item
facit ad aliam questionem statuto caue
tur ꝙ si quis decesserit ab intestato reli
ctis filijs masculis uno ul̃ pluribus. ⁊ re
licta filia dotata talis filia seu filie que
dotate fuerunt in bonis patris amplius
non petãt. Item alio statuto cauet̃ ꝙ uer
ba statutorum intelligantur secundum
proprium ⁊ uulgarem intellectum absq̃
subauditione aliqua uel interpretatione
Modo contingit ꝙ quidam decessit inte
status relicta nepte ex filia dotata pre
mortua dubitatur an dictus nepos ex fi
lia excludatur. Et ista questio stat in du
obus punctis. Primus punctus est an be
neficium datum filio trahatur ad nepo
tem posito ꝙ statutum interpretationez
reciperet iustam ⁊ rationabilem. Secun
dus punctus ẽ an cum per aliud statutũ
sit dispositum ꝙ uerba statuti intelligã
tur proprie secundum uulgarem intelle
ctum absq̃ subauditiõe aliqua uel inter
pretatione utrum appellatione filij conti
neatur nepos de uero ⁊ proprio intelle
ctu ante perfectionem. Hanc questionez
disputauit Ja. de bel. ⁊ arguit ad partem
negatiuam ꝙ nepos ex filio non habeat
istud beneficium ꝙ sic probatur uerba
statuti debent intelligi proprie. sed de ꝓ
pria significatione filius non includit ne
potem ergo iste casus est obmissus a sta
tuto ⁊ sic stam⁹ iuri cõmuni. ff. solu. ma.
l. si uero. §. de uiro. nam quotenis cessat
ius municipale ad ius cõmune recurritur
l. iij. §. diuus. ff. de sepulcro uio. extra ȯ
consue. c. cum dilectus. ꝙ autem nomine
filij non includatur nepos patet ex nomi
ne quia que differunt in nomine appella
tiuo non sunt idem. ut. ff. de le. i. l. si quis
in fundi uocabulo. patet ex genere quia
prima generatio est filius. secunda gene
ratio est nepos. ut in auten. de non alie.
§. emphiteosim. patet ex prima q̇a si ne
pos ex alia prima nascitur per se originẽ
sortitur. ut. ff. ad municipales. l. assump
tio. patet ex persona quia persona ꝓpria
est anima que est pars formalis hominis
Nam alia est anima patris alia filij. Et
hec uera ⁊ manifestum. Quinto patet
ex sequentibus omnia prelibata. unde in
gratitudo patris non est ingratitudo fi
lij. ff. de iurepatro. l. diui fratres. ff. de se
nato. l. emancipatuz. §. fi. ff. de interdi.
⁊ relega. l. iij. ff. de contratabu. l. iij. §. si
emancipatus. ⁊ priuatio filij non est pri
uatio nepotis. ff. de liberis ⁊ postu. l. gal
lus. §. et quid si tantum. ff. de acquiren.
heredi. l. qui in aliena. §. interdum. Pre
terea cui non competit diffinitio nec dif
finitum. sed diffinitio filij hec est. filius
est generatio prima sed hec diffinitio nõ
competit nepoti. probo maiorem. Nam
filius diffinitur qui ex uiro ⁊ uxore nasci
tur. sed dictio ex causam immediatam
denotat. ergo nepos ꝓprie filius non est
quia nõ nascitur ex uxore sed ex nuru. ff.
de hijs qui sunt sui uel alie. iuris. l. filiuz
huic accedit uulgi opinio. cui dz stari. ff.
de fundo instructo. l. cum delanionis. §.
asinaz. Nam significationes uocabulorũ
sunt aut de iure naturali. aut gentiuz. aut
de iure ciuili. aut consuetudinario. pri
mum patet. ff. de capit. dimi. l. tutelas
Secundum patet. ff. de iusti. ⁊ iure. l. ma
numissiones. Terciuz patet. ff. de ṽ. sig. l.
tigurij. ⁊. l. ut alfeus. accedit etiaz ꝙ dicit
Boetius ꝙ diffinitio essentiam descriptõ
intelligentiaz rei claudit. sed aliter descri
bitur filius. aliter nepos. ergo per unum
non includitur alter. ⁊ confirmat̃ hoc ex
presse. ff. excusati. tu. l. ij. §. nunquaz eniz
facit qȯ no. insti. qui tu. dari possũt. §.
fi. ¶ Preterea tex. dicit expresse ꝙ appel
latione filij nepos continetur ex interpre
tatione quasi dicit non ex significatione
proprie et stricte sumpto uocabulo. ff.
de ṽ. signifi. l. iusta interpretatione. ¶ In
contrarium ꝙ appellatione filij. proprie

loquendo intelligantur nepos probatur
ff.de uerbo.signi.l. liberorum. nam pro
prius sensus uocabuli est ille quem ei lex
dat non quē uulgus imperitus assignat.
Secundo hoc probatur quia totum sig
nificat quamlibet eius partez.sed nepos
est pars.ut.ff.locati.l.sed ⁊ ades.§.si q̇s
mulierem.⁊.C.de agri.⁊ censi.l. cum sci
mus.li.xj.⁊.C.de impube.⁊ alijs substi
tu.l.fi.preterea nomen filij interdum ꝓ
fertur respectu gradus ⁊ tunc non conti
net nepotem.ut.C.ad trebel.l.iubemus.
Interdū affectiōis determinatio ad idez.
ut.ff.de libe.⁊ postu.l. gallus.§. substi
tuens.Interdum respectu nature ⁊ tunc
nepos continetur.ut dicta.l.tutelas.sed
indubio uidetur proferre respectu natu
re.ut.C. de his qui ue. etatꝭ impe.l. fi.
quia dispositio legis regulariter secundū
rationem non secundum animi affectum
ergo ⁊c̃.ar.C.fa.herc̨.l.fi.⁊ hanc opi.te
nuit Ja.bru.ꝙ appellatione filij continea
tur nepos.de proprietate ⁊ natura ꝭmo
nis.⁊ ideo determinauit pro nepote ex fi
lio includendo.hoc etiam ꝯfirmauit alia
ratione quia priuilegium filij transit ad
nepotem.ut.C.de questionibus.l. diuo
marco.cum nepos succedat in locum pa
tris sui.ut.C. de liberis preteritis .l.ij.
Et ista est cōclusio Ja.bru. in primo pū
cto.sed Bar.in.l.liberorum.ff.de uerbo.
signi.dicit ꝙ appellatione filij nepos nō
continetur ex natura ⁊ propria locutiōe
sed ex quadam interpretatione benigna
nihilominus tamen fatetur ꝙ beneficiuz
filij porrigitur ad nepotes cum statuta
recipiant a iure cōmuni passiuam interꝑ
tationem ⁊ iura cōmunia hoc uolunt ꝙ
beneficium patris in filium descendit.ut
C.qui po.in pig.ha.l.assiduis.⁊ nō.in.l.
dabimus.ff.de priuilegio credi.sed certe
ista ratio non multum concludit.naz pri
uilegium ꝙ ius tercij absorbet concessū
filio non transit ad nepotem quia uidet̃
concessuz limitate ⁊ respectu persone.ut
ff.de rescrip.l.non solum.§. si puelle.sȝ
ubi ex tali priuilegio nullus leditur ibi
bene fit transitus quia latior fit interpre
tatio cum tractatur de mero fauore,ar.
C.de precibꝰ impa.offe.l.rescripta. pre
terea istud statutuz corrigit ius cōmune
ergo non habet locum nisi in casu ⁊ per
sona expressa.ut nō.in auten.quas actio
nes.C.de sacrosan.eccle. sed Jac. de are.
disputauit hanc questionem ⁊ tenuit ꝙ
nepos includitur non ratione uocabuli
uel significationis eiusdem sed pondera
ta mente statuti. nam cum ratio ⁊ mens
idem sunt.ut nō.Dy.in.c.fi.de re. iur.in
vj.sicut in homine idem est ratio mens
⁊ intellectꝰ.sed ratio statuti est aut agna
torum salua sit dignitas.ut.ff. de uentre
inspi.l.i.§.ꝗuis.⁊.C. de questionibus.
l.super statu.⁊ qȯ nō.per Cy.in.l. publi
co.C.ȯ adulte.sed hec ratio magis uigȝ
in nepote ꝙ̃ in filio.nam per nepotez ge
neratio augetur ⁊ magis memoria cōser
uatur.ut.ff.de uerbo.sig.l.pronunciatō.
ergo statutum debet intelligi de utroqꝫ.
nam ꝙ ratio cōnectit non debet iuris ra
tio separare.l. si libellum.C. de diuersis
rescriptꝭ.C.si unus ex pluribus.l.i.ff. de
libe.lega.l.si is qui duos.ff.de excusati.
tuto.l.non tutorum. ⁊.l. non solum.§.
priuilegiuȝ.ibi dum dicit recte adoptās
omnibus si.capitulis. ⁊c̃. sed Bar. dicit
ꝙ determinatio sibi placet non tamen ꝑ
rationem predictam quoniam de ratiōe
dicti statuti non apparet quia non est ex
pressa in statuto.sed ista ratio Bar.mihi
non placet quia quando certa est ratio
legis sed tacita tamen potest argui ex ea
tanq̃ ex causa finali.ut.ff.de re militari.
l.milites agrum.in prin. tunc aut est cer
ta quando sola ipsa reddi potest. ar.ff.
de fundo instructo.l.fundus qui locatus
ff.de optione legata.l. si optio.i. ℞nso.
sed quando ratio statuti esset dubia uel
congrue reddi non potest tunc ex tali ra
tione arguere nō possimus ,quia ,non est
necessaria sed magistralis.iuxta nō.C.de
legibus.l.i. ¶Ex predictis ergo apparet
ꝙ Ja.bru.determinauit ꝙ filij appellati
one nepos continetur ex proprio ⁊ uero
intellectu huic nomini filius per legez at
tributo.Item ⁊ per consuetudinez loq̄n
di.nam ex consuetudine auoruȝ est nepo
tes filios appellare ⁊ hoc procedit ex di
ctamine naturali.id autez qȯ est ex dicta
mine naturali est uere ⁊ proprie quia ni
hil est ita uerum sicut natura que nescit
mentiri.pro hoc tex.in dicta.l.libroruȝ.
ibi dum dicit natura nos docet ⁊c̃.prete
rea filius dicitur ⁊ exponitur a filos qȯ
est amor.sed ita ardenti animo diligimꝰ
nepotes ut filios ergo nepos proprie et
uere dicitur filius.sed Bar.determinat ꝙ
uere ⁊ proprie nepos non dicitur filius
illi enim proprie ⁊ uere dicuntur filij q̇
primi existunt in ordine nascentiū.unde
ille uere ⁊ proprie est filius meus qui na
scitur ex me ⁊ ex uxore mea ⁊ non alius
nam si essent idem quare habemꝰ diuer
sa uocabula.ut.C.de codicillis.l. idem.
preteтea per.l. maximum uicium.C. de
liberis preteritis.apparet ꝙ alia erāt sta
tuta in filijs alia in nepotibus. ad idem
C.de colla.l.illam.insti.de heredita.que
ab intesta.§.uetustas.q̄re dico ꝙ aut sta
tutum de filio excludendo est tal̃ ꝙ non
recipit interpretationem nisi expositiuaȝ
uulgarem ⁊ tunc non includit nepotem
quia nepos proprie ⁊ uere n̄ est filius sui
sui.aut tale statutū recipit interpretatōȝ

⁊ tunc nepos includitur. dico autez ꝙ re
cipit interpretationem niſi ſit expreſſe ꝓ
hibita quia talis interpretatio ex mente
uenit.i.ex ratione eiuſdem ſtatuti.⁊ ideo
non uidetur extendi ſed intelligi. unde
plene dicit Bal.in.l. ſi filius ſeruo.C. de
furtis.⁊ hoc ad nepotem qui naſcitur ex
filio maſculo. ſed in nepote excludendo
qui naſcitur ex femina dico euz omnino
excludi etiam ſi ſtatutum nullam recipe
ret interpretationez. quia hoc non eſt ui
interpretationis ſtatuti ſed per uiuam
rationez quia naſcitur ex inabili materia
nam mater eius a qua ſumeret formam
ſuccedendi ſicut ſumit originem naſcen
di eſt inabilis ⁊ aliena.ergo quicquid ex
ea ſequitur.ar.l.ij.C. de libertis ⁊ eoruz
lib.Alij dicunt ꝙ excluſa filia quia femi
na non excludit̃ filius mſculus ex ea q̇n
immo aperitur uia nepti tanq̃ matre ci
uiliter mortua tempore mortis aui.ar.
ff.de contratabu.l.i.§.fi. ⁊.ff.de acqui.
heredi.l.qui in aliena.§. interdum.ff.de
interdictis et releg.l.euz qui.ff. de inof.
teſta.l.pater filium. Sin autem iſta filia
fuerit premortua patri ſuo tunc cum ſta
tutum non loquatur de nepote ⁊ tracta
tur de odio.uera determinatio eius uide
tur ꝙ nepos non excludatur ⁊ ſi hoc eſt
ſequitur ꝙ in alio membro ꝙ aliaſ dixit
ſcilicet ꝙ nepos contineatur appellatiōe
filij ex propria ſignificatione. naz in pro
pria ſignificatione uerborum non atten
dimus diſtinctionem fauoris ⁊ odij. ut
l.proſpexit.ff.qui ⁊ a quibus. niſi dicas
ꝙ ipſe ponderat diſtinctionem ſexus et
non gradus. Item etiam rationem ſtatu
ti que eſt ꝙ filia eſt dotata que ratio ceſ
ſat in nepote de iure ⁊ de facto.ego dicit
Bal.finaliter concludo ꝙ aut filia ſimpli
citer excluditur ⁊ tunc nepos ex ea exclu
ditur aut non excluditur ſimpliciter ſed
quia dotata ⁊ tunc aut ſuperuixit patri
nepos excluditur. aut predeceſſit ⁊ tunc
nepos non excluditur per iura ſuperius
allegata.Sed pone ꝙ frater non uult ex
cludere ſororem ſed eam ſecum admitte
re ad ſuccedendum ⁊ renunciare benefi
cio ſtatuti. creditores uero uolunt eum
conuenire tanq̃ heredem inſolidum.que
ritur quid iuris ⁊ contra filium facit q̇a
non poteſt iudicium legis diuidere ſicut
nec iudicium teſtatoris. ¶ In contrariuz
facit ꝙ res de facili reddit ad ius cōmu
ne.ff.de pactis.l.ſi unus.§.ꝙ in ſpecie.
⁊ hoc credo dicit Bal.uerius quia iuri mu
nicipali pro ſe introducto poteſt renun
ciari.ar.inſti.de heredum quali. ⁊ diffe.
§.ſed his permittit pretor.⁊ an ſtatutū
q̇ uult ꝙ frat̃ excludat ſororez intelligi
tur de tali fratre qui non ſuccedat ⁊ dic
ꝙ non.ff.ad trebel.l.ij.§.ſi bonorum.⁊
ibi per Dy.quia paria ſunt nō extare uel
extare ⁊ non ſuccedere. ut.ff. de bonis li
ber.l.ſed ⁊ ſi ex modica.§.ſi filius.utpu
ta quia eſt frater minor qui de iure non
poteſt ſuccedere ⁊ qui non admittit̃ ad
partem non facit partem.ut.ff. de cōtra
tabu.l.ſi poſt mortez.§.liberi. ⁊ ad hoc
facit quod nō.ff.ad trebel.l. ex facto.§.
fi.⁊ nō.per Bar. in.l.i. in fi.ff. de contra
tabu.ar.contra.ff.de le.i.l. filius.§.cuz
quis.tenendo primam opi. glo.ibi poſi
tam quam tenet Dy. Bal. autem in.l.ue
nia.ff.de in ius uocan. ſic dicit. an ſtatu
ta que excludunt feminas ⁊ deferunt he
reditatem maſculis dicantur odioſa uel
fauorabilia. ⁊ uidetur ꝙ dicantur odio
ſa.nam irrationabilis fauor dicit̃ odiuz.
ut.l.maximū uiciuz.C.de liberis preteri
tis.exheredatio liberorum eſt odium.ut
ff.de liberis ⁊ poſtu.l.eum qui.ff. de v.
obli.l.quidam cum filium.Iſte ergo feie
que male tractantur per ſtatuta dicūtur
quodammodo exheredari.ut.ff.de here
di.inſti.l. qui uolebat. ergo apparet ma
nifeſte ꝙ ſtatutum eſt odioſum. In con
trarium ꝙ ſit fauorabile quia eſt factuz
in fauorem agnatorum ⁊ cauſa conſeruā
de dignitatis familiaruz.ff.de uen.inſpi.
l.i.§.ſi ſeruus. ſed hoc eſt quid fauora
bile.preterea ratio.l.eſt illa ex qua appa
ret an ſtatutuz ſit fauorabile an odioſuz.
ut.ff.de condi.indebi.l.qui exceptionē.
ſed ratio ſtatuti non eſt odio mulierum
quia ubi non eſſent maſculi non excludū
tur ſed eſt fauor maſculorum ergo ſtatu
tum eſt fauorabile.ad idem quia ſtatutū
penale ꝙ tutor non contrahat cum puel
la dicitur fauorabile ⁊ extendendum.ut
ff.de ritu nup.l.libertuz.§.ſenatus.ergo
ita eſt hic. Quarto probatur quia hanc
partem aperte tenet Ja. de are. ⁊ Cy.in
l.publico.C.ad uell.So.glo. in.l.uenia.
C.de in ius uo.dirimit queſtionez naz ex
parte ſuccedentis eſt fauor ex parte mu
lieris que repellitur eſt odium. ex hoc ſe
quitur ꝙ ex parte ſuccedentis uerba late
interpretantur.unde ſi ſtatutum dicit ꝙ
filius excludat feminas idem in nepote
ex filio premortuo.ff. de uerbo. ſigni.l.
liberorum.de heredi. inſti.l. lutius. ſed
quia ex parte mulieris eſt odium ſi ſtatu
tum dicit ꝙ filia ſuccedat ſed neptis ex
filio quia repreſentat patrē qui ſuccede
bat.neptis autem ex filia non ſuccederet
quia repreſentat perſonam que exclude
batur quia non debet plus cōcedi nepti
q̃ filio quia ratio ſtatuti hoc non patit̃.
ut.C.de bonis mater.l.ſi uiua matre.v.
nam licet.⁊ ita intelligo ꝙ nō. Ja. bru.⁊
Cy.in.l.i.que ſit longa conſue.

Upereſt ut uideamus an aliqui
bus particularibus legibus et

casibus possit renunciari. Et primo uideamus an possit renunciari. Rice sub titulo ne fideiussores dotium dentur. super quo Bal. in. l. siue ex iure. C. ne fideiussores dotium dentur dicit ꝙ glo. i. in. d. l. siue ex iure. q̄ ñ est alibi dicit ꝙ legi prohibenti aliquid in fauorem renuntiantis non potest renuntiari. ratio quia precepto legis non potest contrariari. immo ꝯ faciens morte debet puniri tanquam inobediens suo principi ut in. c. ij. extra de maio. et obe. ⁊ in. c. non est obligatoriuꝫ de re. iuris in. vj. et. l. desertorē. §. in bello. ff. de captiuis et post li. Sed quando lex non procedit prohibendo ⁊ sic precipiendo bene potest renuntiari iuri pro se introducto. ut. C. de episcopis ⁊ cle. l. si quis in conscribendo. ⁊ tenet ibi decisiue Bal. ꝙ pro dote danda mulier potest dare fideiussorem uiro ⁊ ita seruat cõsuetudo. casus est in. l. cum dotis. ff. de iure dotium. eodem modo pro donatiõe ꝑpter nupti. danda mulieri fideiussor dari potest. ita tenet. Inno. in. c. per uestras. de donatione inter uirũ ⁊ uxorem. ⁊ bene Item teneas decisiue ꝙ maritus non potest dare fideiussorem pro dote cõseruãda secũdum omnes et generaretur inter eos causa perfidie. ¶ Sed an pro dote restituenda sunt opiniones Accur. ⁊ Azo. tenent ꝙ non datur fideiussor ⁊ ita tenuit Inno. in allegato. c. per tuas. q̇a eadeꝫ est ratio generande perfidie inter eos. Et quia. l. ij. C. ne fideius. dotium dentur. Ampliat. l. i. que loquitur soluꝫ de dote conseruanda. hanc partem tenuit ēt Bar. ⁊ bene secundũ Bal. Contrarium tenuit Dy. ꝙ immo pro dote restituenda põt dari fideiussor. ⁊ eum sequitur Cy. in. d. l. i. motus principaliter illa ratione quia possũt constitui plures rei debendi. tex. est notabilis in. l. fi. C. de dote cau. non numerata. ergo eodem modo potest dari fideiussor cuꝫ plures rei debendi uideantur insimul fideiubere. ff. ad uelleia. l. uir uxori. Secundo Ro. ꝙ proprie fideiubet ⁊ nullus se obligat ut accessor. immo quilibet ut principalis et tanꝗ dotē recipiens et ita seruat consuetudo quia plures in instrumento confitentur se recepisse dotem. ⁊ promittunt eam restituere et ita facias tu conficere instrumētuꝫ dicit Bal. in tali casu potest sustētari opi. dy. ut teneat fideiussio illorum qui tenētur se obligare ad restitutionem dotis. Exemplum si filius dotem recipiat et pater promittit eam restituere tenꝫ fideiussio quia per hoc nulla generat᷑ causa prefidie. cum de iure pater et auus essent astricti. et ita loquit᷑. l. fi. C. de dote cauta nõ nũera. quia fideiussores ⁊ pignora paribus passibus ambulãt. sed maritus

pro dote restituenda expresse potest obligari aliqua bona sua et non extranei ergo et eodem modo obligari fideiussores Bar. autem in. l. generali. C. ne fideius. dotium dentur. sic dicit. Quero an huic legi renuntiari possit glo. tua dicit ꝙ nõ quia istis legibus precipientibus renunciari non potest. ⁊ hoc est dicit ibi Bar. ꝙ dicebam tibi. in auten. sacramenta. q̇a quando statutum dicit ꝙ minor nõ posset contrahere sine consensu duorum ꝓpinquorum seu consanguineorum. etiaꝫ si iuret ipse contrarium ꝙ tale iuramentum nil proficit. ⁊ dicit ideꝫ Bar. in dicta auten. sacramenta. Aduerte quia hec auten. loquitur solum quando contractus est inualidus ratione etatis. nam iuramētum facit eum uideri maiorem per dictã auten. sacramenta. si ergo alia ratione cõtractus esset inualidus iuramentum prestitum a minore simpliciter non ualidaret illum contractum nisi ultra adiceret᷑ quia iurauit non cõtrauenire ratione maioris etatis uel alia quacunqꝫ causa. nam ex eo ꝙ iurat non contrauenire ratione minoris etatis habet᷑ pro maiore ⁊ habetur perinde ac si maior iuraret. unde in casibus in quibus iuramentum maioris non confirmaret nec hoc confirmabitur Ideo pone de facto per multas ciuitates italie sunt statuta que dicunt ꝙ nullꝰ audeat contrahere cum minore sine presentia consanguineoruꝫ. ⁊ sub certa pena minor contrahit ⁊ iurat nõ ꝯtrauenire ratione maioris etatis uel alia utrum possit uenire contra. aduocati cõmuniter dicerent ꝙ non quia istud statutuꝫ potest facere ꝙ minor ueniat contra iuramentuꝫ suum. non enim hoc potest facere imperator. l. non dubium. C. de legibus. ⁊. c. cum contingat. extra de iureiur. ego dicit Bar. dico contrarium. nam auten. sacramenta. ⁊. c. cum cõtingat. loquuntur quãdo actus est probibitus fauore iurantis merito iurando tollitur eius fauor. non enim probibetur aliquis emere a minore nec minor probibetur uendere a lege. sꝫ dicit ꝙ non ualeat si facit. unde. l. non assistit huic uenditioni nec probibet personam cõtrahere. sed si aliquis facit cõtra preceptum legis peccat mortaliter. extra de maio. ⁊ obe. c. qui non obedierit. et alibi dicit paulus omnis anima subdita sit principi. ⁊. j. sequitur ⁊ qui uoluntati eius resistit uolũtati dei resistit ⁊ damnationem sibi acquirit. cum ergo superior populus uel princeps hoc precipiat si quis contrafaciat peccat mortaliter. sꝫ iuramentuꝫ interpositum super peccato mortali non est obligatorium. ut in. c. ij. de pactis. li. vj. ⁊. c. non est obligatoriũ. de reg. iur. in. vj. ergo manifeste ꝯcludit᷑

ꝙ tale iuramentum non obligat. ⁊ ideo
uerba statuti sunt diligenter inspicienda
utrum probibeant contractum ualere uł
personaȝ contrahere qꝺ tene menti. Cy.
autem in dicta.l.siue.sic dicit querit᷑ an
huic legi posset renunciari. dicit glo. ꝙ
non. Ja.de are.credit ꝙ per scientes pōt
fieri contra hanc legem ergo ⁊ ei renunci
ari quia si tu bene respicis.l.istam.⁊.l.se
quentem.tollunt leges ⁊ consuetudines
que marituȝ cogebant satisdare sed spō
taneas satisdationes non probibent.pl⁹
enim dicit dictus Ja. ꝙ ex causa iusta ue
luti si marit⁹ calore iuuentutis dotes dis
siparet possunt dari fideiussores pro do
te seruanda quia calori iuuentutis occur
rendum est. C. de bonisꝗ liber.l. fi.§.fi
lius.Sali.in.l.i.C.ne fideius. dociuȝ den
tur.sic dicit. Quero octauo an huic titu
lo possit renunciari ⁊ arguit pro glo. ꝙ
sic per regulam.l.si quis in conscribēdo.
de pactis.postea determinat oppositum
primo per regulam que est probibitoria
a qua licet argui.ff.si cer.peta.l.i.⁊ quia
probibitorijs non renunciatur. ut in exē
plis ipsius glo.ꝙ nō. quia ex hoc habes
ꝙ precepto legis non potest renunciari.
⁊ ita cōmuniter pertranseunt doc.preter
ꝗ Jacobus de rauen.qui dicit ꝙ sponte
potest renunciari.⁊ quia si maritus iuuē
tutis calore ductus dissiparet doteȝ pos
sent dari fideiussores pro dote conseruā
da quia calori iuuenili est occurrenduȝ.
C.de bonisꝗ liber.l. fi.§. filius autem.
sed truffa est quia huiusmodi calori alit᷑
est prouisum.per.l.ubi autem.C. de iur
do.⁊ auten.ꝙ locuȝ.C.de colla. domin⁹
Raphael cuman⁹ in.l. si cōstante.§.quo
tiens.ff.solu.ma.sic dicit uidelicet ꝙ ma
trimonio soluto potest dari fideiussor
pro dote restituenda. ut in allegato. §.
quotiens.idem ⁊ in matrimonio constā
te propter inopiaȝ mariti ut possit dari
uel debeat si mulier malit.ut in.c.per ue
stras.de dona. inter uir. ⁊ uxo. ⁊ Bar.in
allegato.§.ubi non est inopia.potest da
ri fideiussor puta pater . argumen .l. si
cum dotem .§.transgrediamur .ff. solu.
matri.Item possunt constitui duo rei de
bendi ꝗuis uideantur inuicem fideiube
re.ut.l.fi.ff.de duobus reis.licet Bar.in
telligere uideatur aliter. Si queratur an
de dote seruanda possit dari fideiussor
certe non.per tex.ne fideius.do. dentur.
Si queratur de fideiussore de dote resti
tuenda. Dy.dicit ꝙ sic quia uidetur con
ferri fideiussor in tempus abile cōmunis
sententia est ꝙ non possunt dari.pigno
ra tamen dari possunt.l.ꝗuis.ff.de solu.
⁊ est cōmunis sententia ⁊ tenenda.unum
tamen temptaui ꝙ nō esset peccatū mor
tale ꝙ nulla lex probibet dari fideiusso

res de dote a uolente sed probibet mari
tum inuitū ad dandū fideiussores astrin
gi ratō ne sit causa ꝑfidie si mulier astrin
gat maritum que causa est perfidie.s.ꝙ
mulier que cōmisit personam suam uelit
cautionem de rebus.l. hac.C. de pactis
conuen.⁊ patet ex hac Rica que dicit ne
fideiussores dotiuȝ dentur.⁊ sic tollit ne
cessitatem.Jo.de ymo. in.c. cum contin
gat.de iureiuran.dicit ꝙ cōmunis uidet᷑
esse opi.ꝙ fideiussores non possint dari
pro dote conseruanda. pro hoc facit qꝺ
habetur in.l.i.C.ne fideius.docium den
tur.Sed an possit dari pro dote restituē
da.alij docto.tenuerūt ꝙ sic. sed glo.in
dicta.l.i.tenuit oppposituȝ. pro quo facit
generalitas Rice.⁊ que habentur in.l.ij.
eo. ti. de quo etiam consueuit dici in.l.
si constante.§.quotiens.ff.solu. matri.
ubi etiam per Bar. ⁊ tangitur etiam per
Jo.an.in addic̄ .spec.in ti.de dona. int᷑
uirum ⁊ uxo.§.ij.v. illud quoꝗ presup
posito.ergo pro modo ꝙ probibeantur
fideiussores dari pro ipsa dote restituen
da dubium est an si se obligent sine iura
mento an tunc obligentur.uidetur ꝙ nō
quia uidentur dari.l. probibente . ⁊ sic
uidetur ꝙ nō ualeat quod agitur .l.non
dubium.C.de legibus.nec etiaȝ uidetur
posse renunciari dispositioni dicte.l. i.⁊
ij.quia ꝓhibitio ꝑcedit. ut ex ipsa Rica
patet a qua licituȝ est arguere per id qꝺ
habetur ⁊ nō.in.l.fi.C.de eo per queȝ fa
ctum est.⁊ etiam in prohemio.vj. libri.
⁊ ideo uidetur ꝙ non possit renunciari si
cut contingit in casu.l.i. ut nō liceat ma
riti christianū iudeis uendicare. ⁊ etiam
in.l.ij.eo.ti.⁊ ff. ne quid in loco publi.
⁊ quia probibitio uidetur dirigi ad per
sonam.ideo uidetur ꝙ non ualeat actus
⁊ istud cōmuniter tenetur quando nō in
teruenit iuramentuȝ licet aliqui dixerūt
cōtradicentes ꝙ dicta.l.i.⁊.ij. probibēt
quem cogi ad dandum fideiussorem sed
non probibent sponte dare uolentes.ut
tangit Cy. in dicta.l.i. tamen cōmunis
opi.est ꝙ etiam sponte dari non possit fi
deiussor.nec etiā cōsequenter dictis iuri
bus renunciari.Sed dubium est quādo
interuenit iuramentum.Bar.uidetur uel
le ꝙ non firmetur obligatio iuramento.
per ea que ipse tangit in.l.si quis pro eo
in tercio ⁊ quinto membro ubi dicit ꝙ
quando probibitio leg̃ dirigitur ad per
sonam tunc contrafaciens peccat tanꝗ
non obediens iusto precepto superioris
facit qꝺ nō.in.c.ij.ꝺ maio.⁊ obe. ⁊ ideo
uidetur ꝙ non firmetur iuramento . do
minus Anto.de butrio in.c. cum contin
gat.de iureiuran.tenet idem.non tamen
per rationem Bar.quia illa non simplici
ter sibi placet.sed ex eo secundum eum.

Idem prohibetur dicta obligatio quia
per illam surgit seu surgere potest diffe
rentia ⁊ non confidentia inter coniuges
que sibiinuicem cōmittunt personas. et
precipue ipsa mulier cōmittit personam
⁊ dotem.ut.l.hac lege.C. de pactis con
uen.⁊ sic debent esse unius cordis.ideo
dicta ꝓmissio uidetur esse quodam mo
do contra bonos mores ⁊ per consequēs
non uidetur ualidari per iuramentuȝ.fa
cit ꝙ habet᷑ in.c.non est obligatorium.
de regu.iur.uidetur enim ꝙ mulier exigē
do fideiussores a uiro non cōfidit de eo.
⁊ sic uidetur dare perfidie occasioneȝ tūc
inter coniuges.facit qđ habetur in dicta
l.ij.C.ne fideius.do.dentur. ⁊ in.l.i.eo.
ti.⁊.l.reprehendenda.C. de insti.⁊ sub
sti.⁊ Bar.in.l.si constante.§. quotiens.
ff.solu.ma.tenuit opinionem glo.quam
tenuit glo.in dicta.l.i. uideliċȝ ꝙ nō pos
sit dari etiam pro dote restituenda. per
dictam.l.ij. que generaliter loquitur et
ampliare uidetur dictam.l.i. per id qđ
habetur in rubro ꝙ etiam indistincte lo
quitur. Sed aduerte inquantum Bar. et
dominus Anto.uoluerunt ꝙ nō possint
dare fideiussores etiam cum iuramento
uidetur posse dici contrarium ex eo quia
hec lex prohibet contractum.tamen si iu
ramentum potest seruari sine interitu sa
lutis eterne.uidetur ꝙ sit seruanduȝ. per
ea que habentur in dicto.c. cum contin
gat.⁊ autḣ.sacramēta.C.si aduersus uen.
In quibus patet ꝙ licet probibeat alie
nationem rei dotalis etiam consentiente
muliere.ut.l.unica.§. cum lex.C. de rei
uxo.acti.facit quod habetur in.l. lex iu
lia.ff.de fundo dotali. tamen si alienent᷑
cum iuramento ipsius mulieris iurantis
non contraueniri.licet de iure ciuili non
ualeret.ut allegato.c. cum contingat. et
nō.in dicto.§.⁊ cum lex.per glo. de iur᷑
canonico ꝙ in hac materia seruari debet
iuxta id quod habetur in.c.ij. de iureiu
ran.in.vj.tenetur obseruare sacramentū
⁊ firmatur contractus iuramento. ut su
perius est dictum.ut nō. Frede. de senis
in suo consilio.c.lxxxij.cira finem.⁊ simi
liter uidemus ꝙ licet lex probibeat alie
nari res minoris immobiles ⁊ etiam mo
biles que seruando seruari possunt.l.i.
ff.de rebus eorum.⁊.l. lexꝗ tutores.C.
de admini.tuto.⁊.l.non potest.C. đ pre
dijs minorum.tamen si minor alienet cū
iuramento tenet iuramentū ⁊ contract⁹.
ut nō.in dicta auten.sacramenta. ⁊ sic ēt
uidetur eidem ⁊ eadem ratione.Idem di
cenduȝ in casu proposito. facit quod ha
betur in.c.ꝙuis.de pactis.li.vj. Nec ob
stare uidentur allegata in contrarium.et
pone non obstat ratio Bar. que uult ꝙ
ubi lex prohibet partes contrahere ꝙ si

fiat contra tunc contrahens peccat mor
taliter.⁊ per consequens non obligatur
per iuramentum ꝙ ista ratio non est sim
pliciẗ uera.nec ipsam tenuit dn̄s Anto.
de butri.in dicto.c.cum contingat. Iteȝ
non obstat ꝙ uideatur esse cōtra bonos
mores.quia hoc non dicitur in dicto.c.
i.⁊.ij.Item non obstat ꝙ uideatur dare
occasio malignandi ⁊ perfidie inter con
iuges. ut uidetur ꝓbare in dicta.l.ii. q̊a
non dicitur ibi ꝙ directo ⁊ semper detur
occasio sed est casualiter contingens iđo
non habet impedire uirtutem iuramenti
per ea que nō.glo.in.c.si uero.de iureiu.
¶Ex predictis tamen nō. ꝙ ubi lex pro
cedit prohibendo uidetur ꝙ non possit
renunciari sine iuramēto. ⁊ illud satis ui
detur uelle glo. in dicta.l.ij. ne fideius.
do.dentur.⁊ etiam Bar.in.l. modestin⁹.
ff.de dona.⁊.l.si quis pro eo.ff. de fide
iusso.⁊ Io.an.in addiċ.spec.in ti. de in
strumentoꝝ edic.§.porro.circa fi.⁊ etiā
idem Bar.in.l.de his.ff.de transac.facit
quod nō.Bal.in.l.illud.C.de sacrosanc.
eccle.Sed ubi interuenit iuramentuȝ tūc
est magis dubium per ea que dixit. tam̄
Io.an.in addiċ. proxime alle. super di
cto.§.porro.uidetur tenere in simili qđ
s̃.dixit.uidelicet ꝙ licet non possit renū
ciari.l.probibente sine iuramento.tamē
renunciare posset cum iuramento dum
modo non sit extortum per torturā aut
metum.Paulus autem de castro in autḣ.
sacramenta.in repetitione.C.si aduersus
uendi.dicit ꝙ Bar.infert in.l.si quis. de
fideius.ff.⁊.l.is cui bonis.ff.de uer. ob.
ꝙ fideiussio facta contra titulum.C.ne
fideius.do.dentur. non firmatur iuramē
to quia prohibitio illius tituli dirigitur
in personam.⁊ eodem modo.nec contra
ctus illius cui bonis est interdictuȝ. ⁊ ea
dem ratione.nec contractus factus cum
incapace quia illo prohibitus est accipe
re.ut ipse nō. in.l. cum quis decedens.
§.titia.ff.de le.iij.sed secundum Pauluȝ
Bar.non bene dicit quia fideiussio facta
contra titulum.C.ne fideius.do.dentur.
firmatur iuramento quia ibi prohibitio
dirigitur in dantem fideiussorem. ⁊ for
te etiam in recipientem cuius causa poti
us ꝗȝ dantis fit illa prohibitio non tamē
dirigitur in ipsum fideiussorem unde q̊s
fideiubendo non facit contra prohibiti
onem.⁊ sic non peccat igitur tenetur ser
uare iuramentum.preterea quando pro
hibitio concernit fauorem persone pro
hibite dicitur magis consiliuȝ ꝗȝ precep
tum.ut.l.ij.ff.mādati. ⁊ hec est ratio q̊a
mulier obligatur naturaliter ⁊ ciuiliter.
licet contra prohibitionem ⁊ dispositio
nem senatuscōsulti promisit.ut.l. si mu
lier.in fi.ff.ad uell᷑.ꝙ nō esset si ꝯcerneret

fauorem alterius q̄ȝ ipsius probibitis.l.
cum lex.ff.de fideiuſ.⁊.l. ſi non ſorte. ff.
de condi.inde. quia non dicitur factum
contra legis preceptum . ſed contra con
ſilium ⁊ ſic non peccat.ſic ⁊ ille qui nō ſe
quitur conſilium euangelij dicentis uade
⁊ uende omnia que habes ⁊ da pauperi
bus.preterea poſito ꝙ Bar.dixerit uerū
ꝙ ſi probibitio ſit in perſonam iurantis
indiſtincte peccet ⁊ non ſit ſeruanduȝ iu
ramentum etiam cum concernet eius fa
uorem dumtaxat.attamen in q̄ȝtum uide
tur uelle ꝙ idem ſit cum dirigitur in per
ſonam recipientis iuramentuȝ non bene
dicit per.c.debitores.de iureiuran. nam
legeſ diuina ⁊ bumana ꝓbibent unicuiqȝ
ꝙ non recipiat uſuras.⁊ per conſequens
nec aliquam obligationem pro uſuris.
ut.ar.l.oratio.ff. de ſpon.⁊ tamen ſi q̇s
iurauerit ſoluere cogetur ſoluere quia ip
ſe non eſt probibitus promittere uel iu
rare licet aliter ſit probibitus recipere ⁊
promittendo ac iurando non peccat nec
etiaȝ ſoluendo licet recipiens peccet ⁊c̄.
Ludo.in.l.ſi conſtante. in prin.ff. ſolu.
matri.ſic dicit ꝙ pleniori inueſtigatione
eſt primo inueſtigandum an poſſit uxor
conſtante matrimonio a marito exigere
fideiuſſores dotis reſtituende. Secundo
an poſſit exigere pignꝰ. Tercio an poſſit
pro recuperanda dote conſtitui duo rei
debendi . Quarto quid in extraneo nun
quid ad primorum duorum alterum cō
pellere poſſit maritum. ¶ Circa primum
dic ꝙ poſt glo.C.ne fideiuſ.do. dentur.
fuit opi. Dy.in dicto.§.quotiens.quam
ſequitur Io.an. in addic .ſpec. in ti. de
dona.inter uir.⁊ uxo.§.nunc in aditione
incipiens reaſſumit uerba ⁊ formam ⁊c̄.
cum tribus ſequentibus ꝙ ſic. primo ꝑ
l.fi.C.de dote cau.non numera. ubi pa
tet ꝙ pro dote reſtituenda poſſunt inter
uenire duo rei. ⁊ tamen conſtat ꝙ unus
uidetur ꝓ altero fideiubere. ut plene tra
ditur in.l.uir uxori.ff.ad uell.ſed ad illū
Rnde.ut.j.in examinatione tercie queſti
onis patebit. ſc̄do.per.l.ſi cuȝ dotem.in
§.tranſgrediamur.ff.ſolu.matri.ubi pa
tet patrem obligari pro dote filij. ⁊ tam̄
in hoc caſu nō eſt niſi ſit ipſius filij fide
iuſſor.ad hoc.ff.de uerbo.obli.l.cum fi
lius.⁊.l.i.C.de decu.li.x.⁊.l.libertuſ.§.
i.ff.ad mūicipales. Tercio quia dari po
teſt matrimonio ſoluto pro dote reſtitu
enda.ut.l.ſi conſtante. §. quotiens. ff.
ſolu.matri.ergo ⁊ eodeȝ conſtante in ca
ſu reſtituende dotis. ſoluto matri . quo
niam paria ſunt quid fieri in tempore ꝑ
miſſo uel probibito ⁊ in tempus permiſ
ſum conferri.ut.l. in tempus.ff. de here
di.inſti.Secunda fuit opi. Bar. in dicto
§.quotiens.dicentis contrariuȝ. Primo

quia non uidetur ratione diuerſitatis in
ter fideiuſſorem dotis reſtituende ⁊ fi
deiuſſorem dotis conſeruande non pōt
exigi.ut dicta.l.i.C.ne fideiuſ.do.dent̄.
ergo nec fideiuſſor reſtituende ꝙ non
ſit diuerſitas patet quia conſeruatio nō
tendit ad aliud q̄ȝ ad facultateȝ dotis re
ſtituende inducenda.Secūdo quia dicta
lex ſecunda ueniens ampliatiue ad legeȝ
primam.ut in littera eius patet ſi non in
telligeretur probibere fideiuſſorem do
tis reſtituende nibil ad primam adderet
contra.§.quibus. cum ſi.C. de nouo co
di.compo.Bal.⁊ Ang.in dicta.l.ſi ꝯſtan
te.⁊ plenius in dicto.§.quotiens. ſequū
tur opi. Dy.primo quia non eſt ueruȝ ꝙ
dicit Bar.ꝙ eadeȝ ratio uideatur in fide
iuſſorem dotis reſtituende ⁊ dotis con
ſeruande quia in fideiuſſore dotis reſti
tuende ineſt conditio ſi matrimonium
diſſoluatur.ut patet in.l.ij.ff. ſolu. ma.
fideiuſſioni autem de ea cōſeruanda nō
quia illa refertur etiam ad tempus con
ſtantis matrimonij.unde tanq̄ȝ inducenſ
perfidiam inter cōiuges matrimonio cō
ſtant reprobatur.ut patet ex ratione di
cte.l.ſecunde.in fi.que ratio ceſſat in fi
deiuſſione dotis reſtituende. ſc̄do quia
male dicit Bar.in dicta.l.ij.ſi non intelli
geretur prout ipſe dicit nibil adderet ad
primam.quia lex prima ſolum reprobat
legem municipalem uel conſuetudinariaȝ
artantem maritum ad preſtandum fide
iuſſorem dotis reſtituende. lex ſecunda
ponit rationem probibitionis ſubiciens
ꝙ neduȝ fideiuſſio preſtatur ſed nec ulla
ſatiſdatio. Tu aduerte quia q̄ȝuis ꝓ opi.
Bar.faciat ea ratio quia ex quo probibe
tur fideiuſſor dotis conſeruande uidet̄
probibere etiam eiuſdem reſtituēde q̇a
ſi probibetur antecedēs probiberi uide
tur neceſſarium conſequens.ut.ff. de pa
ctis.l.ꝙ dictū.cuȝ ſi.Item ⁊ quia qd̄ una
uia eſt probibitum non debet per aliam
intelligi conceſſum.ut in regula iuriſ.cuȝ
quid in una uia.li. vj. ⁊ eſt probibitum
preſtari fideiuſſoreȝ doti ſeruande erga
deuenitur.ad hoc debet intelligi preſto
ri fideiuſſorem reſtituende cum neceſſa
ria reſtitutio rei reſtituende conſeruatio
nem preſumat . Tercio quia ratio dicte
legis ſc̄de probibentis preſtari fideiuſſo
rem dotis ſeruāde que ita formaliter di
cit ſi enim credendam eſſe ſe ſuaȝ que do
tem mulier parti mariti. quar̄ fideiuſſor
uel alius interceſſor exigitur. ut cauſa ꝑ
fidie de matrimonio generetur ⁊c̄. locuȝ
etiam habet in fideiuſſione reſtituende.
ut ex.ſe patet.tamen opi. Dy.tot docto.
confirmant forte in practica ſeruaretur.
licet illa Bar. de iuris mente ſit uerior ꝑ
predicta.⁊ quia ipſe ad ratōeſ Dy.rn̄det

ergo ego obmitto ⁊ hoc de prima. ⁊ pro
dicta opi. Ber. uidetur doctrina dicte. l.
oratio. ff. de spon. uolens ꝙ cum quid ꝓ
hibet̃ vr̃ omne id prohiberi per quod ꝑ
uenitur ad illud ergo uidetur prohiberi
fideiussor dotis restituende. ex quo intu
enti ad faciendum dotis restitutionem
perueniri oportet ad illius obseruationẽ
¶ Quo ad secundum queritur an preste
tur fideiussor pro dote seruãda seu resti
tuenda pignorum cautio uidetur prima
fronte ꝙ sic. per. l. q̃uis. alias incipit ca
lipodius. ff. de soluti. l. ꝙ autẽ. § si uxor
ff. de dona. inter uir. ⁊ uxo. In quibus ui
detur casus pro quo etiam facit quia ex
quo fauor dotis a iure est introducta ta
cita pignoris obligatio. ut. l. assiduis. cũ
si. merito non uidetur referre si ipsa taci
ta reducatur in expressa. ar. ff. si cer. pe.
l. cum quid. ff. de uerbo. obli. l. triticum.
cum si. Contrarium tamen puto per tex.
dicte. l. ij. ubi tex. utens signo seu uerbo
uniuersali dicit nullam satisdationem ꝓ
dote a parte mariti posse exigi. ergo seq
tur ꝙ nec pignus cum illud satisdationis
uerbum adimpleat. ut. l. i. § iubet. C. de
colla. bono. cum si. ⁊ hoc maxime uerum
credo ꝙ ratio dicte. l. scd̃e. § fi. que iõ
prohibet satisdationem exigi ne causa ꝑ
fidie in cõnubio generaretur. ita locuz ha
bet. ut ex se patet in pignore sicut in fide
iussore. Nec obstant iura in contrarium
allegata quia illa sunt correcta. per dictã
l. ij. nec obstat ratio quia q̃uis a iure sit
fauore dotis introducta tacita ypotheca
tamen multum refert inter eam ⁊ tacitã.
ut patet quia q̃uis mulier preferat̃ omni
bus hoibus tacitã ex sua tacita tamẽ nõ
alijs hominibus expressam prefertur ꝑ
solam tacitam. ut concludit glo. quam
cõmuniter sequimur in dicta. l. assiduis.
Preterea cum mulier petit ypothecaz ex
pressam habens tacitam est causa maio
ris perfidie generandi in cõnubio. quia
ex hoc apparet ꝙ nondum ꝙ confidere
nolit de persona mariti sed nec de proui
dentia legis inducentis tacitã. unde mul
tomagis militat ratio dicte. l. ij. ⁊ hoc õ
secunda. ¶ Quo ad tercium in qua que
ritur an possint constitui duo rei deben
di. dicit idem Ludo. ubi. s̃. esse scienduz
ꝙ hoc tetigit Jo. an. in dicta additione.
⁊ Bar. hic aliqualiter i dicto. § quotiẽs.
cõmunis opi. est ꝙ duo rei constitui pos
sunt si ambo sunt coniuncte persone ut
pater ⁊ filius dotem recipiens quoniam
ex hoc non uidetur in cõnubio perfidie
causa generari. secus si sint persone ex
tranee quia tunc non uidentur posse con
stitui cum enim unius ex reis uidetur ꝓ
alio fideiubeṙ. ut plene traditur in dicta
l. uir uxori. § fi. merito cessat prohibitio
dicte. l. ij. ⁊ per hoc dicunt esse casum in
dicta. l. fi. C. de dote cauta. sed certe illa
in uerbo omniqꝫ persone ⁊c. probat con
trarium prius premiserat. l. de patre se
obligante ad dotem cum filia ⁊ postea
subiungit de omni persona que secum ea
dem obligat. ⁊ sic uidetur uelle ꝙ neduz
possunt duo rei constitui adinuicem con
iuncti sed etiam penitus extranei. Tu ad
uerte quia primo oportet cõsiderare an
uerum sit ꝙ duorum reorum unius uide
atur pro alio fideiubere in quo adheren
do doctrine Bar. in. l. reos. in prin. ff. de
duobus reis. ueritas est ꝙ unus nõ uide
tur pro alio fideiubere nisi hoc sit expres
sum uel nisi sit aliquis color quesitus. ut
probatur in. l. sed iulianus. § i. ff. ad ma
cedo. si ergo sic est sequitur ꝙ duo rei in
solidum principaliter obligati possunt
constitui. ⁊ ita est casus in dicta. l. fi. titu
lus autem ne fideius. do. dentur. loquit̃
de obligatione secundaria principali ac
cessoria. sed si queris an pars mulieris
possit ad hoc compellere certe non quia
hic esset color quesitus qui fieret ad dis
positionem legis probibente fideiussorẽ
dari fraudando igitur ⁊c. ⁊ dicta. l. sed ⁊
iulianus. § i. ⁊ hoc de tercia. ¶ Quo ad
quartum dicendum est ab extraneo do
tante posset satisdationem peti. ⁊ uidet̃
recte probari. in. l. i. ff. qui po. in pi. ha.
Secundo quia ratio dicte. l. ẜe. prohiben
tis que est ne perfidia inter coniuges ge
neretur ⁊c. sed cessat hoc casu cum eo ꝙ
competat extraneo non habet generari
perfidia inter coniuges. ⁊ sic succedit ge
neralis regula legis in omnibus. de iudi.
⁊. l. si creditores. ff. de priuilegijs credito
rum. cum si. ⁊ hoc est ꝙ tenuit Bar. in fi.
sexte questionis secunde partis principa
lis. in. l. si constante. ff. solu. ma. ar. l. uni
uersa. cum ibi nõ. C. de preci. impera. of.
Et an si satisdatio sit sponte prestita. te
neat. glo. ualde dubitauit in. l. ij. C. ne fi
deius. do. dentur. ego uero dicit Ludo.
dico ꝙ sic. quia tex. in dicta. l. ij. uetat a
marito satisdationem exigi. ⁊ sic ab inui
to ex torqueri. ut. l. fideicõmissa. § si rẽ.
ff. de le. iij. unde nõ uetat uoluntarie pos
se dari. quare succedit tex. in. l. sed ⁊ si
quis. § fi. ff. si quis cauti. l. i. ff. ut in pos
sessione lega. l. grece. § tutore. ff. de fide
ius. ⁊ ꝙ plene nõ. in. l. si patronus. ff. de
dona. ubi patet satisdationem prestitaz
sponte a sciente se ad illaz non teneri uali
dam esse. secundo per tex. dicte. l. que ꝓ
hibet satisdationem ne generaretur causa
perfidie inter coniuges. ut pluries dixi.
sed ex spontane a datõe ñ generat̃ cã per
fidie. ut ex se patz igitur ⁊c. ⁊ per hoc pu
to etiam ꝙ glo. dicte. l. i. que semper so
let cõmuniter teneri uolẽs ꝙ prohibitõi

exigende ſatiſdationis inducte per dic
tum titulum non poſſit maritus renun
ciare eſt falſa. nec eſt uera regula ſua dicẽſ
diſpoſitioni legis probibitiue renuncia
ri non poſſe quod ꝓbo per duo. primo
quia tex. dicit non debere teſtamentum
fieri ſine filij inſtitutione uel exheredati
one alias ſit nullum. ut. l. inter cetera. ff.
de liberis ⁊ poſtu. ⁊ tamen ſi ita ſit factũ
filius poteſt legi probibenti teſtamentũ
ualere per ſuum conſenſum derogare. ut
l. filio preterito. ff. de iniuſto rupto. Itez
idem Ludo. in. l. ſi cum dotem. §. tranſ
grediamur. ff. ſo. matri. ſic dicit ſtat du
bitatio pulcra. an cogatur pater pro do
te filij ſe ⁊ ſua bona obligare in quo qui
dem dubio plures ſunt opi. prima Dy.
dicentis ꝙ ſic per tex. l. fi. ad fi. ff. de ſu
ſpe. tu. l. ſi inter tres. §. fi. ff. ꝺ excuſa. tu.
ubi uidetur expreſſe patrem poſſe com
pelli ſe obligare pro filiofamilias qui
a iudice tutor datur. ergo pari ratio
ne ſe poterit obligare pro filio dotem re
cipienti cum dos ⁊ tutela equiparentur.
ut patet in. l. pro officio. C. de admini.
tuto. ⁊. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. ha. et
hanc opi. ſequitur Oldra. per tex. l. quez
admodum. §. i. ff. de iure do. ⁊. §. illud.
in auten. ex acti. inſtante. unde ſumitur
auten. dos data. C. de dona. ante nupti.
Secunda fuit opi. Andree de piſis dicen
tis contrarium ea ratione quia probibi
tum eſt hodie ſatiſdationem pro dote
dari mulieri. ut allegata. l. i. ⁊. ij. ergo nõ
admittitur interuentus patris ut ſe obli
gantis. nec etiam bonorum eius ypothe
ca maxime quia nulla. l. cautum reperit̃
ꝙ ipſe ſe obligare cogatur. Tercia fuit
opi. Bar. quam ſequuntur in. l. ſi cum do
tem. §. tranſgrediamur. alle. Bal. ⁊ Ang.
dicentes ꝙ aut eſt conſuetudo iuxta do
tem datam ab uxore fieri donationẽ ꝓp
ter nuptias a patre mariti. ⁊ tunc non cõ
pellitur ſe pro dote ulterius obligare ea
ratione quia ex quo compellitur ipſe tũc
pro filio tam in̄ poteſtate ꝗ̃ in emãcipa
to conſtituere donationem propter nup
tias. ut. l. fi. C. de dotis promiſſione. ⁊
dicto. §. illud. ⁊. l. qui liberos. ff. de ritu
nuptiaꝝ. ergo non debet ulterius cõpelli
ſe cum ypotheca bonorum ſuorum obli
gare ne alias duplici onere grauetur. qꝺ
eſt regulariter inbibitum. ut. l. titia. §. q̃
in uita. ff. de le. ij. ⁊. l. pe. cum ſi. ff. de do
te prelega. aut non eſt conſuetudo dona
tionis propter nuptias a parte maritoꝝ
conſtitui. ⁊ tunc aut filius uxorẽ accepit
qualitati ſue conditionis indignaz. ⁊ tũc
non poteſt compelli ſe obligare attento
ꝙ per hanc cauſaz iure ueteri eiſdem cõ
cedebatur exheredatio. ut. l. iij. §. ſi emã
cipatus. ff. de contratabu. ar. et. l. ſi roga
tus. in. §. matrimonij. ff. de manu. uin.
aut accepit dignaz. ⁊ tunc ſe obligare cõ
pellitur. ar. d. l. fi. ⁊ dicta. l. ſi quis inter
tres. §. imperator. Tu uero aduerte quia
tex. d. §. imperator. ⁊. d. l. fi. non uident̃
probare intentionem docto. quoniã illi
dicunt ꝙ ſi pater pro filio electo tutore
idoneo ideo cauere non uult ut euz a tu
tela eximat attento ꝙ ad ſatiſdandum
impotens eſt. a tutela remouetur tunc iu
dex una cum filio compellere poterit ad
tutelam adminiſtrandam. Nõ. ergo ꝙ
ideo ibi pater compellit̃ quia in fraudez
hoc faciebat ꝙ ſe pro filio nõ obligabat
ergo ubi de fraude non cõſtat non dat̃
hec concluſio. nec etiam aliquid uidetur
facere tex. in dicta. l. quemadmodũ. §.
i. quia ibi dicitur ꝙ ſi per mulierez filio
uel ſeruo data ſit dos ⁊ pater ratum nõ
habet mulier repetere põt. unde duplex
cadit ꝛ̃nſio. primo ꝙ ibi loquat̃ in uxo
re predictis data ab uxore patris uel do
mini. ⁊ ſecunduz hanc iſte tex. nihil facit
Secũda quia loquitur in dote data per
mulierez patris filio ⁊ marito ſuo ⁊ ſecũ
dum hunc intellectum magis uidetur ca
ſus contra Dy. ꝗ̃ pro. quia dicitur ꝙ ſi
pater non habet donationem ratam doſ
eſt repetibilis unde dicitur uelle ꝙ non
cogatur habere ⁊ per conſequens nec ſe
obligare ſi non uult tex. etiam in dicto
§. illud. non uidetur dictam opi. proba
re quia ut dixi ille loquitur in conſtitu
tione donationis propter nuptias non
autem alterius obligationis. ¶ Pre
terea ratio domini Andree de piſis non
uidetur urgens quia poſſimus dicere pri
mo ꝙ ꝗ̃uis ſit probibitum preſtare ſatiſ
dationem dotis ſeruande ut in ſuis iuri
bus non tamen ſatiſdationem dotis red
dendo. l. ſi conſtante. §. quotiens. ubi de
hoc plene. ff. ſolu. matri. Secundo quia
ꝗ̃uis ſit probibita preſtari ſatiſdatio ac
ceſſoria ad actionem ſiue obligationem
principalez tamen non eſt probibita ob
ligatio alterius una cum marito quo eq̃
liter obligari immo permiſſa. ut. l. fi. C.
de dote cauta. preterea ⁊ ꝗ̃uis ſit probi
bitum dari fideiuſſorem non tamen eſt
probibita pignoris uel ypothece obliga
tio tanꝗ̃ magis accedens ad naturaz do
tis cui ineſt ypotheca tacita. ⁊ hoc ſpeci
aliter probatur. in. l. ꝗ̃uis. alias incipit
calipodius. ff. de ſolu. ⁊. l. i. in prin. ff. q̇
po. in pi. ha. unde mihi Ludo. ſalua ſem
per ſubſtãtia ueritat̃ uidetur dicendum
ſic ꝙ aut pater ꝙ filio conſtituit donati
onem propter nuptiaſ. ⁊ tunc ulterius ſe
obligare una cum ypotheca omniuz bo
norum non compellitur. qꝺ probo quia
hec bona uenientia in donatione ꝓpt̃
nuptias cenſentur tacite ypothecata pro

restitutione uxoris dotis.tex.est in aut|.
siue a me.C.ad uelle. ⁊ in auten. permis
sa.C.de dona.ante nup.⁊ in auten.dona
tionem.C.de iure dotiuꝫ. ⁊ si dicis quo
modo competit uxori tacita ypotheca
bonorum dicte donationis quia cū sua
sint non possunt sibi intelligi obligata.l.
neqꝫ pignus.cum si.ff. de re.iur. Rndeo
ꝙ immo cadit ypotheca in bonis his ex
quo n̄ sunt sua irreuocabil̄r sꝫ reuocabil̄r
⁊ hoc ꝓbet̄ in.l.ex sextante.§.latin⁹.ff.ð
excep.rei iudi.facit.l.si quis in bello.§.
si quis seruum.ff.de capti.hoc ergo casu
non astringitur pater ulteriori obligatio
nis onere ne contingat eum dupliciter
grauari. ut dicto.§. qui in uita.cum si.
aut non est constituta donatio propter
nuptias quia hoc non habet cōsuetudo.
⁊ tunc dico ꝙ aut pater non uult se obli
gare pro dote ne filiusfa.reperiat uxoreꝫ
quia forte nulla uult sibi nubere si non ē
bene cauta de dote reddenda ⁊ tūc dico
patrem compellendum. Hoc primo pro
bo per tex.d.l.fi.de suspec.tuto. ⁊ dicti
§.imperator.si enim ibi pater pro filio
tutore dato se obligare compellitur cum
pro eo n̄ uult cauere uolūtarie uel eundē
eximat a tutele onere in pupilli preiudi
cium.igitur pari ratione pro dote se ob
ligare compelli potest cum uoluntarie n̄
uult ut filium inabilem reddat ad uxo
rem inueniendam. Secundo hoc aperti⁹
demonstro. quia qua ratione pater pro
filio de iure compellitur constituere do
nationem propter nuptias ne si non con
stitueret per indirectum auferetur pote
statem matrimonij cōtrahendi quia for
te de facili uxorem non reperiret si illam
donationem propter nuptias nō accipe
ret.ut est expressum in dicta.l.fi. C. de
dotis promis.⁊ dicto.§.illud merito.ea
dem ratione cum non est de consuetudi
ne tales donationes celebrari compellit̄
se ꝑ dote obligar̄ ne si n̄ se obligaret fili⁹
uxorē n̄ reperiret. Tercio hoc probo ad ꝓ
positū ex tex.ualð singulari.i.l.fi.§.ideꝫ
Rꝑserūt patres.ff.ad mūicipales.ubi enī
dicitur ꝙ si pater ideo filium emancipa
uit ne pro eodem decurione creato caue
ret.⁊ si actum emancipationis fecit in ꝑ́
iudicium filij ⁊ reipublice tunc pro eo
q̄uis emācipato compellitur cauere seu
cauisse intelligitur. Ita ergo in proposito
si pater pro dote filij cauere non uult ne
filius uxorem reperiat. ⁊ sic hoc in pre
iudiciū filij ⁊ reipublice cui⁹ interest ma
trimonia cōtrahi ut ciuitas liberis reple
atur.ut.l.i.ff.solu. ma. tunc compelli ca
uere debet seu cauisse intelligitur.nec ad
hoc propósituꝫ est tex.melior illo. Quar
to probatur per.l.qui liberos.ff.de ritu
nup.ubi enim dicitur ꝙ ad officium iu

dicis pertinet compellere parentes ut fi
lios in matrimonijs collocent si eos repe
riant matrimonia filiorum prohibere ⁊
subicit.prohibere autem uidetur qui cō
ditionem non querunt.i.secundum uerū
intellectum qui facultatē matrimonij cō
trahendi cum possint filium non dant.
ergo ibi est expressum ꝙ si uideat iudex
ideo patrem nolle pro dote se obligare
ne filius de facili uxorem reperiat potest
tunc ad illud illum compellere.aut pater
non ideo denegat cauere ut nuptias filij
impediat.sed ne in obligationis uinculū
incidat. ⁊ tunc si sine patris obligatione
non potest uxorem reperire certe cōpelli
debet per rationes proximas que etiam
in hoc concludunt. Si uero sine ea recipe
re potest uxorem tunc non compellitur
obligari per regulam Rice ne filius pro
patre ⁊ econtra que in hoc non reperitur
pati exceptionem. ⁊ hec est huius subtilis
passus ueritas. Succedit dubitatio pul
cra quid si pater simpliciter consentiat fi
lio in dotis receptione.an in huiusmodi
solo consensu censeatur obligatus insoli
dum ad dotem. pro qua determinanda
Bar.facit tria notabilia membra.primū
ꝙ aliquando pater cogitur filio consen
tire non tamen se obligare. ut in casu.l.
cuꝫ non solum .§.necessitatem.C.de bo
nisqꝫ liberis. ⁊ tunc ex huiusmodi consen
su non obligatur ⁊ licet nihil allegat. tu
tamen dic hoc uelle glo. ordinariaꝫ in.l.
i.§.si ratuꝫ.in uerbo habuerint.ff.ꝙ ius
su.quam ponderauit Bal.in.l.i.C. ꝙ cū
eo.aliquando pater cogitur consentire fi
lio ⁊ se pro eo obligare ⁊ tunc simplex cō
sensus inducit obligationem insolidū pa
tris.casus est secundum eum.ff.de tutel̄.
l.si filius iuncta.l.si quis inter tres.§.im
perator. ⁊.l.fi.ff.de suspec.tuto. quādo
non cogitur pater neqꝫ cōsentire neqꝫ se
obligare. ⁊ tunc simplex consensus hoc
inducit ꝙ pater soluꝫ de peculio obliga
tur. ⁊ iste est casus secundum eum in.l.lu
tius titius gayus.ff.de admini.tuto. Tu
autem aduerte q̄a secundum membrum
fundatum.in dicta.l.si filius.uidetur du
bium ibi enim filius fuit tutor datiuus
quia a pretore datus ⁊ consequenter
a maiore iudice merito succedit regula
glo.ordinarie. ut hij qui obligantur.ad
finem super uerbo aget.quam sequitur
Cy.in Rica.C.de tuto. ⁊ cura. qui satis
non dede.uolentis ꝙ q̄uis tutor cum ꝓ
plena inquisitione datus a iudice mino
re teneatur satisdare.ar.§. nos.insti. de
attiliano tutore.tamen tutor cum inqui
sitione datus a iudice maiore satisdare
non tenetur. ut insti. de satisda. tuto.in
prin.⁊.l.si nemo.§.hoc edictum. cuꝫ ibi
notatis.ff.de testa.tutela.⁊.l.in dubiuꝫ.

⁊.l.non omnium.C.de tuto. ⁊ cura.qui
ſatis non dede.cum ergo in caſu dicte.l.
ſi filius.eſſet tutor datiuuſ a iudice maio
re creatus conſequenter non tenebatur
ſatiſdare.⁊ ſic nec pater ſe pro eo obliga
re nec uideo ℞nſum aliud niſi diuinem⁹
ibi tutorem datum fuiſſe ſine inquiſitio
ne quo caſu regula eſt.ut a quocunq; da
tus ſatiſdare debeat.ar.ff. de confirmã.
tuto.l. tutores a patruo.ſecundum uerũ
intellectum.⁊ ideo cum in caſu dicte.l.co
geretur filius ſatiſdare ⁊ alius pro eodeꝫ
ſi alius non repiebatur.ut dicta.l.ſi quis
inter tres.§.imperator.merito eſt ꝙ ſim
plex conſenſus per patrem preſtitus in
aſſumptione tutele inducit eiuſdem obli
gationem inſoliduꝫ. Tercium uero mem
brum eſt etiam dubitabile ualde ꝙ quã
uis in dicta.l.lutius titius gayuum fili⁹.
quia tutor teſtamentarius exiſtens non
tenetur ſatiſdare.ut.l.teſtamento. cũ ſi.
ff.de teſta.tutela. ⁊ conſequenter nec pa
ter pro eo ſatiſdare compellitur. igitur
eiuſdem conſenſus non uideretur deber̃
inducere patris obligationem inſoliduꝫ
eo quia non neceſſariaꝫ tamen pur regu
la uidetur falſa.per tex.l. filius.ff. de ad
miniſtra.reruꝫ ad ciuitatẽ pertinen.l.ho
nores.in fi.de decurio. ⁊.l. quotiens.li.
x.⁊.l.i. C. de filijſfa. eo. li. in quibus
eſt expreſſum ꝙ ſi pater cõſentit aſſump
tioni filijſfa.ad decurionatuꝫ ſeu magiſtra
tum conſenſus ille eum obligat inſolidũ
⁊ tamen non eſt dubium ꝙ non cogitur
conſentire q̇a poteſt contradicere ſi uult
ut dicta.l.honores.in fi. Item nec cogit̃
ſe obligare.ut.l.fi.C.de filiofa.li.x. non
uideo aliud ℞nſum niſi ꝙ dicta iura con
tineant ſpecialitatem fauore reipublice.
ſed certe eadem ſpecialitas debet eſſe fa
uore minoris.ut dicta.l.lutius.ar.l.cum
oſtendimus.§.fi.ff.de fideiuſ.tuto.unõ
materia eſt ualde dubia. Et propter pre
dicta arbiter non poſſet dare in ea certaꝫ
theoricaꝫ ipſaꝫ tamen dat Bar.preſuppo
ſita pro uera. Primo reſultat deciſio ad
queſtionem prepoſitaꝫ.ſ. ꝙ eo caſu quo
compellitur pater ſe pro dote filij obli
gare ſimpliciter conſenſus eum reddat
obligatum inſoliduꝫ.alias uero de pecu
lio ꝙ tamen intelligo ⁊ declaro niſi con
ſenſiſſet pater receptioni dotis facte per
filium a quo contractum matrimonium
nullum eſt puta propter defectum etatiſ
uel aliter.tunc enim ſimplex cõſenſus pa
tris in eo obligationem ſolidi non indu
ceret caſum allegatum ualde notabilem
in.l.i.ꝟ.pro infante.C.de mune.⁊ hone.
non conti.inter patrem ⁊ filium.li.x. ibi
dicitur enim ꝙ ex conſenſu quem preſtat
pater aſſumptioni decurionatus filij in
fantis eo ꝙ nulla huiuſmodi aſſumptio
eſt nõ reſultat in eo obligatio ſolidi licet
ſi aſſentiret aſſumptioni ualide ſic.ut.d.
l.filius.ff.de admini. rerum ad ciuitateꝫ
pertinen. cum ſit ita. ergo in propoſito
ꝗuis ſi aſſentiret receptioni dotis reſul
tãtis ex mr̃imonio ualide obligaret̃ inſo
lidum eo caſu quo poſſet compelli ad ex
preſſe ſe obligandum tamen ſi conſentit
dotis receptioni ex matrimonio inualido
tunc non. per dictam.l.i.C. de mune. et
hone.non conti.qȯ eſt notandum. Secũ
do declarãdo addicio ꝙ ſubſeq̃nſ adop
tio filij qui ante dotem receperat inducit
obligationem patris adoptiui inſoliduꝫ
quemadmodum ſi ſe ab inicio expreſſe
obligaſſet eo tamẽ caſu cogeretur ſe obli
gare.caſum allego ualde nȯ.in.l. lutius.
§.idem ℞ndit.de le.ij. Ex premiſſa etiã
theorica Bar.inducitur declaratio.l. ſed
iulianus.§. ꝗꝗ inquit. ⁊.l.ſi filius.⁊.l.
ſi tantum ſciente.ff. ad macedo. In qui
bus apparet conſenſum paternum preſti
tum filio mutuum aſſumenti excludere
beneficium exceptionis macedo.quoniã
an ex eodem pater obligetur inſolidum
uel de peculio deciſio reſultat ex eadem
queſtione tamen ut predixi eſt ualde du
bitabilis. Et coheret premiſſis tercia q̃
ſtio quam ponit Bal. in.l. ſi cum doteꝫ.
§.tranſgrediamur.alle. ꝙ ſi pater ⁊ fili⁹
ambo confeſſi ſunt ſe recepiſſe doteꝫ an
cenſeãtur obligatus ad reſtituendum q̇
libet ꝑ dimidia quaſi dimidia preſuma
tur ad quemlibet perueniſſe ꝙ uidet̃ di
cendum per.l.reos.§.cum in tabulis.de
duobus reis.⁊.§.ſed cum duo.l.urani⁹.
ff.de fideiuſ. ⁊.l.ſi uir uxori. §. fi.ff. ad
uelle. An uero teneatur quilibꝫ inſolidũ
ꝙ uidetur.ar.l.ſi non ſingl'i.C.ſi cer.pe.
an uero teneatur pater tantum quaſi ad
eum preſumatur integra dos perueniſſe
per locum a cõmuniter accedentibus cũ
uideamus ut plurimuꝫ patrem tanq̃ꝫ ad
miniſtratorem recipere. Bal. in dicto.§.
tranſgrediamur.⁊.l.ſi conſtante.in prin.
tenet poſt Dy.opi.primam.per dictum
§.cum in tabulis.licet referat Cy.cuius
opi.dicit lege non probari dicentem ꝙ
aut filius eſt magnus mercator ⁊ qui cõ
tinue negociatur ⁊ preſumitur integralit̃
dos ad eum perueniſſe aut gubernatur a
patre ⁊ preſumitur perueniſſe ad patreꝫ
Tu aduerte quia ꝗtum ad hoc ad queꝫ
preſumitur perueniſſe ueritas eſt ꝙ ad
quemlibet pro dimidia. ut in dicto.§.
cum in tabulis reiecta hac Cy.conſidera
tione.ar.l. pro patre. §. fi.ff. de in rem
uerſo.quinimo licet tota perueniſſet ad
alterum tamen pur quilibet pro dimi
dia remanet obligat⁹.ar.l. ſi non ſingl'i.
licet ſi his qui nihil recipit conueniretur
implorare poſſet ut eius ſumptib⁹ actio

dirigatur contra eum ad quem peruenit
pecunia. ut probatur. ff. comodati. l. cuz
queritur. ⁊. l. cū i plures. §. uestimenta.
ff. locati. ⁊ nō. per Bar. ff. de duob⁹ reis.
l. ij. al's. iij. §. ubi duo. Quid si confitere
tur pater uel mater se dotem filij perce
pisse. an huiusmodi confessio inducet ut
ad quemlibet censeatur peruenisse pro
dimidia ⁊ consequenter quilibet pro ea
dem obligetur. Bar. in simili questione
consulens in suo consilio incipiente pun
ctus questionis talis est. domina. p. nup
sit ⁊c. cuius tenor. j. describitur. quod re
fert Bal. in. l. i. C. de duobus reis. ⁊. l. ma
ter. C. de rei uendi. dixit ꝙ sic ponendo
casum in uxore ⁊ marito confitentib⁹ ad
eos peruenisse rei dotalis uendite. ⁊ ar.
dicti. §. cum in tabulis. sed male loquit̃
quia contra casum apertum. in auten. si
qua mulier. C. ad uelle. ubi est expressuz
ꝙ ubi uxor una cum uiro eodem instru
mento se obligat uel cōfitetur se recepis
se ⁊c. Confessio huiusmodi nunꝙ̃ ad uxo
rem peruenisse probat. unde est opus ali
ter probare peruenisse ad eam. ⁊ per illū
tex. ibi opi. Bar. impugnauit Bal. ⁊ recte
sed prius hec fuit sententia spec. ex eodē
tex. licet ipse non alleget in ti. de solu. et
obli. §. ante omnia. v. quid si uir. si tam̄
ipsa mulier confiteretur in forma iudicij
ad hoc instituti se precium recepisse uel
in dotis receptione concurrisse tunc for
te preiudicaret sibi confessio huiusmodi
ad instar eius ꝙ dicimus confessionem.
⁊ si ꝙ̃uis extraiudicialiter nō preiudica
ret libertati. ut. l. nec si uolens. cum si. C.
de libe. causa. tamen in forma iudicij ad
hoc instituti facta preiudicaret. ut eo ti.
l. interrogatam. ⁊. l. iubemus. ⁊ ita sentit
Nico. de matt. in dicta auten. si qua mu
lier. qđ intellige cum confiteretur heredi
bus mariti agentibus quoniam si confi
teretur agente eo qui dotem repetit uel
emptore dotalis predij confessio facta il
lis agentibus marito seu eius heredibus
non prodest. ad hoc optime. l. fi. ff. de in
terroga. acti. succedit proximis dicit Lu
do. quarta cotidiana. questio quam po
nit Bal. in dicto. §. trāsgrediamur. ⁊ ple
nius in. l. ij. C. fa. herc̨. an filius p⁹ suaz
emancipationem possit dotem quam pa
ter recipit ab eodez petere sibi consigna
ri adeo ꝙ non possit ipse pater dicere in
remunerationez facte emancipationis de
bere gaudere dimidia usufructus dotis.
Et primo uidetur prima facie dicenduz
partem dimidiam posse consequi p tex.
l. cum oportet. §. cum autem. C. de bo
nisꝙ liber. ubi apparet patrez in remune
rationem libertatis filio prestitā dimidi
am debere habere usufructus bonorum
aduentitiorum que aduenerunt ante eo

existente in potestate. Sed ut scias quid
ex dote filie consequat̃ pater. casum istū
equiparamus ad aliuz disponentē. quid
ex peculio aduentitō filij queratur patri
C. de bonisꝙ libe. l. i. Contrariū ipse de
terminat ⁊ mihi placet his rationibus.
primo quia emancipatio ⁊ mors in ma
teria dotis equiparantur. ut. l. utrum. §.
uideamus. C. de rei uxo. acti. ⁊. l. si pater
filio nomine. ff. solu. ma. l. si socer. cuz si.
sed patre mortuo dos integra debet per
cipi per filium quem onera matrimonij
sequunt̃. ut. l. si maritus. ⁊. l. si filia. §.
hoc amplius. ff. fami. herc̨. Secundo q̇a
emancipatio ⁊ exheredatio equiparant̃.
ut. l. ij. ff. ꝙ cū eo. sed filio exheredato in
tegra dos debetur quasi integra onera
matrimonij sentienti. ff. de dote prelega
ta. l. iiij. in. §. per contrarium. Tercio q̇a
ius percipiendi usumfructum dotis taci
tam habz conditionē si matrimonij one
ra percipere uolens sustineat. ut. l. cum
post. §. in domum. ff. de iure dotium. et
l. insulam. §. usuras. ff. solu. ma. ⁊ ideo di
cimus ꝙ ibi dos esse debz ubi onera ma
trimonij sustinentur. ff. de iure dotium.
l. si is stichum. §. ibi dos. ff. pro socio. l.
actione. §. fi. cum. l. se. unde consequens
est illam cum integro usufructu apud fi
lium emancipatum esse debere cum per
emancipationem uideatur pater euz po
suisse in libertate alibi morandi. ⁊ sic ma
trimonij onera sustinendi. exquo per ea
dem paternam familiam exiuisse uidetur
ut. l. fi. C. de capit̨ dimi. ⁊. l. capitis dimi
nutio. ff. de suis ⁊ legittimis. etiam non
obstat tex. in dicto. §. cum autem. iuxta
dictam. l. quia. ff. solu. ma. quia. j. respō
debitur. Huic autem conformis est que
stio Ang. in dicto. §. transgrediamur. an
si filius seorsum a patre habitet petere
possit dotem sue uxoris sibi consignari.
⁊ breuiter se expediens tenet ꝙ sic per re
gulam dicti. §. ibi dos. Lu pro ea questi
one dilucidanda debes primo considera
re an in dote filijfa. pater habeat usum
fructum prout in peculio aduentitio in
quo Bar. quem miror ab eorum nomine
allegari. in dicto. §. trasgrediamur. in. l.
contra nurū. §. quotiens. ff. rerum āmo.
mirabiliter distinguit. aut dos consistit
in specie. ⁊ tunc pater usumfructum non
habet. Et huius est ratio secundum euz
quia tunc dos non efficitur peculij. ut. l.
si cum dotem. §. fi. ff. solu. ma. ⁊ in. l. in
bone fidei. ff. de peculio. aut consistit in
pecunia. ⁊ tunc usufruct⁹ est. ⁊ ratio h⁹
est quia tūc illa efficiebatur olim peculij
profectitij. ut. l. dotem filie. ff. de castrē.
peculio. ⁊. l. deposui. ff. de peculio hodie
uero efficitur aduentitij. ut dicta. l. i. C. ð
bonisꝙ libe. unde succedit regula uolēs

ꝙ aduentitioruꝫ pater lucratur usumfru
ctum. tu aduerte quia mirum est quomo
do differentiam hanc fecerit ꝙ lege cau
tum non reperitur. Et quid uidetur dicē
dum in quacunqꝫ re dotꝭ existente usum
fructum manifestissime fore patris ex
tribus textibus simul iunctis. Primo ex
dicta. l. i. C. de bonisqꝫ libe. cuius uerba
formalia sunt hec. hoc quoqꝫ cōuenit ob
seruari ut quicquid uel uxor marito non
emancipato. uel maritꝰ uxori in potesta
te posite quocunqꝫ iure uel titulo contu
lerit uel transmiserit patri nullatenus ac
quiratur patri. s. quo ad proprietatem.
sed quo ad usumfructum sic. hoc autem
esse demonstrat primo principium huiꝰ
legis. ut ex se patet equiparantis bonis
obuenientibus filiafa. ex linea materna
quorum proprietas licet nullatenus pa
tri queratur tamen usufructus sic. ut. l. i.
cum si. C. de bonis maternis. Secundo
clarius demonstrat tex. l. ij. eiusdem ti.
cuius uerba formalia sunt hec. cetera q̄
ex substantia speciali coniugis ad super
stitem deuenerit q̄uis idem in satis sit
fructum. tamen solo atqꝫ usum parenti
bus deputato. immo eorum que ad con
iugem ueniunt marito reseruetur paren
ti. etiam pro emancipationis beneficio
si uoluerit ex maternis rebus premiū ha
bituro que ultima uerba iuncte dicte. l.
cum oportet. §. cum autem. uidentur cō
tinere casum quem supra proxime con
firmaui post Bal. ꝛ ꝙ hec. l. ij. in dote lo
quatur manifeste probat. l. iij. proxime
subsequens cuius uerba sunt hec ꝙ satis
prioribus continetur. nec a filia que in
potestate est donationem ante nuptias
patri nec a filio doteꝫ acquiri eo addito
confirmamus ꝛc. uerba enim satis priori
bus de necessitate. ut uult etiam glo. ibi
referuntur ad precedentes leges. l. i. ꝛ. ii.
cuius uerba retulimus. s. cum nulle alie
leges priores sunt de hoc loquentes. et
sic hec. l. manifeste declarat primam ꝛ se
cundam. l. in dotem loqui. ꝛ consequent̄
clare determinat dotis usumfructum pa
tri acquiri. unde in istis uidetur apertus
casus quas tamen intelligo si pater one
ra matrimonij sustineat quoniam si non
tunc usufructus erit penes filiuꝫ sustinē
tem onera. per dictum. §. ibi dos. cum
alijs in proxima questione deductis. red
dendo ergo ad opi. Ang. accedit sibi se
cunda modernorum opi. dicentium eius
determinationeꝫ procedere. si emancipa
uit pater filium ab eo seorsum habitāteꝫ
quia cum uideatur eum posuisse in liber
tate alibi morandi. ut. s. dixi. ꝛ tunc uxor
cum eo manere debeat quia non debet a
uiri separari cohabitatione. ut. l. cetex.
§. i. cum sequentibus. ff. de usu ꝛ habita
tio. merito consequens est ut dotem dar
filio teneatur qui subportat uxoris secuꝫ
habitantis onera ꝛ consequenter matri
monij. si autem non emancipasset eū tūc
si de patris uo luntate seorsum habitet.
idem uidetur dicendum eadem ratione.
sed si absqꝫ patris uoluntate tunc certe fi
lio imputet quare seorsuꝫ habitare uult
nisi forte aliqua iusta causa simul habita
tionem impediret. nam sicut ex causa fili
us potest cogere patrem ad se emancipā
dum. ut nō. Bar. in. l. quidam cum filiuꝫ.
ff. de uerbo. obli. Item uidetur ꝙ ex cau
sa possit compellere patrem. ut patiatur
eum deperse habitare forte tamen secū
dum eosdem si filius suspectus forte de
mala administratione sufficeret patrem
prebere alimenta cum ipse sit qui obliga
tus est ad restitutionem ꝛ sic non debet
cogi restituere nisi sibi sit cautum. ar. di
cte. l. ij. §. i. ꝛ. l. pater. ff. de dotꝭ prelega.
Mihi uero dicit Ludo. ista uidentur som
nia quia exquo dos est aduentitij pecu
lij. ut est expressum in dicta. l. i. C. de bo
nisqꝫ libe. iuncta. l. ꝙ scitis. consequens
est ut eius omnimoda administratio sit
penes patrem. ꝛ per consequens nō pos
sit peti per filium q̄uis seorsum habitan
tem. ut. l. i. C. de bonis mater. ceterum fi
lio seorsum habitanti pater prouidebit
de alimentis non solum pro eo sed pro
uxore ꝛ liberis quoniam pater filio pro
se uxore atqꝫ liberis alimenta prestat. ut
patet in. l. si quis a liberis. §. non tantū.
iuncta prima glo. ff. de liberis agno. que
ad hoc allegat dictaꝫ. l. si filia. §. hoc am
pliuſ. nec ea ratione ꝙ filius uelit seorsuꝫ
habitare potest pater sibi alimenta nega
re. quoniam ad inducendam necessitateꝫ
prestationis alimentorum ex dispositōe
hominis non est necessaria habitationis
idemptitas. ut. l. libert libertabusqꝫ me
is. §. fi. ff. de alimentis lega. ergo multo
minus ex dispositione legis. l. celsus. de
arbitris. ꝙ maxime uerum si iusta causa
sit quare seorsum habitat cum ea stante
possit filius adire iudicem ut patrem cō
pellat ad hoc paciendum. ar. optimum.
in. l. mortis. in prin. ff. de interdictis ꝛ re
legatꝭ. ff. de penis. l. moris. circa prin. de
offi. procura. cesaris. Qꝫ autem filiꝰ pos
sit patrem ex iusta causa ad emancipan
dū cōpellere. adde ꝙ licꝫ opi. Bar. sequa
tur Ang. in. l. utrum. ff. de uerbo. obli. ta
men glo. insti. quibus modis ius patrie
po. soluitur. firmat contrariuꝫ dicens ꝙ
ex illis iustis causis ex quibus pater po
test compellere filium ut emancipationē
recipiat que enumerātur ibi in. l. nō po
test. ff. de adopti. ꝛ. l. fi. ff. si quis a parē.
fuerit ma. ꝛ. l. nec auus. C. de emancipa.
liber. ꝛ in auten. quibus mo. na. effi. sui.

§. generaliter. non potest econuerso
filius compellere patrez ꝙ tamen sit ue
rius presente speculationis non est quia
non pertinet ad materiam. Premissis au
tem adicias ꝙ si filio emancipato iussu
nurus soluat pater dotem consequit̃ li
beratiomem. quoniam ⁊ si postmodum
agat potest socer obicere de presenti ius
su compensationez. ut. l. sane. ad fi. ff. de
iure dotiuz. per quem tex. refert ibi Bar.
hoc dixisse Marti. fili. consilium Bar. de
quo. s̃. talis ẽ punctus q̃onis tal' est. dña
.P. nupsit. A. ⁊ dedit sibi in dotẽ quẽdaz
fundũ inextimatũ. qui. A. promisit dicte
domine dictam dotem restituere in euen
tu restituende dotis constante matrimo
nio dicti coniuges in eodez instrumento
uenditionis dictum funduz dotalem uẽ
diderunt quilibet insolidum. ⁊ confessi
fuerunt precium ab emptore recepisse et
habuisse. solutum est matrimonium pre
dictum per mortem dicti. A. ⁊ dicta do
mina. P. petit ab heredibus siue successo
ribus uniuersalibus dicti. A. dotem pre
dictam. s. precium redactum ex dicta uẽ
ditione. Queritur utrum dicta domina
P. bene dicat. ⁊ utrum totum preciuz di
cti fundi debeat sibi restitui. ⁊ si non to
tũ q̃ꝫtuz debeat sibi restitui. ⁊ an per hoc
bona uiri sint sibi obligata pro dote.
¶ In questione ista primo est uidenduz
utrum totum preciuz uideatur peruenis
se ad. P. uxorem ex eo quia insolidũ uen
diderunt. ⁊ sic insolidum tanq̃ꝫ duo rei
sunt obligati emptori tamen ipsi inter se
dicuntur quandam cõmunionez habere
⁊ ꝙ ex illo contractu percipitur uenit cõ
municandum. ut nõ. in. l. frater a frẽ. in
magna glo. ff. de condi. indebi. de le. ij. l.
si titio aut seyo. ⁊ de solu. l. qui hominẽ.
§. i. ⁊ ibi nõ. Inq̃ꝫtum ergo uir ⁊ uxor ꝑ
ceperunt precium presumendum est eos
cõmuniter ⁊ equaliter percepisse. ad qđ
facit ꝙ in perceptione precij non fuit di
ctum ꝙ insolidum perceperunt. ergo in
telligitur ꝙ quilibꝫ pro parte. ut. l. reos.
§. cum in tabulis. ff. de duobus reis. Cõ
cluditur ergo ꝙ dicta domina solum me
dietatem dicti precij quasi ad utrunq̃ꝫ ꝑ
uenisse presumitur repetere potest. Secũ
do examinandum est qua actione dicta
medietas precij possit repeti. ⁊ uidetur
ꝙ actione de dote quia pecunia redacta
de re dotali dotalis est. ut. l. si ex lapidi
cinis. ff. de iure dotium. In contrariuz fa
cit glo. l. si ex pecunia. C. de iure dotiuz.
que intelligit dictam. l. si ex lapidicinis.
quando hec agitur ut dotalis efficiatur
⁊ mulieri est utile. sed hic non apparet ꝙ
sit actum. Circa hoc dico ꝙ ex eo ꝙ est
utile mulieri ⁊ sibi utile esse asserit̃ pre
sumitur hoc actum esse ⁊ illud precium
ex causa dotis habeat̃ qđ probo primo
per. l. fi. ff. de iure dotium. ⁊ ibi nõ. in ul
tima glo. dicitur ꝙ quando est utile mu
lieri sed expresse non dicatur presumitur
facta permutatio de una re in aliã in cau
sam dotis. ⁊ hoc etiam probatur per ra
tionem. nam si hoc non presumeretur et
mulier peteret pecuniam suam esse apud
unum sine aliqua causa saltim essꝫ dona
tio usus ipsius pecunie. sed in mulier̃ nõ
debemus presumere uoluntatem donan
di cum mulierum genus auarissimum sit
⁊ maxime in uirum in quem donatio est
prohibita. ex nulla autem alia causa non
prohibita potest dici esse apud uirũ nisi
ex causa dotis ergo est ex illa presumen
dum. ut. l. pro herede. §. papinianus. ff.
de acquiren. heredi. preterea illud quod
ex natura rei uel contra presumitur esse
actũ tacite. ut. l. cum quid. in fi. ff. si cer
tum peta. sed ex natura dotis est ut pre
cium succedat loco rei. ergo istud uidet̃
tacite actum probo dos est nomen iuris
⁊ cuiusdam uniuersitatis sicut hereditas
peculiuz. ⁊ si. ut. ff. de i pẽ. i re. do. facti.
l. ꝙ dicit̃. in prin. ⁊ ibi nõ. in magna glo.
sed in uniuersalibus precium succedit lo
co rei etiam si non exprimatur. ut. l. si rez
⁊ precium. ff. de peti. heredi. ⁊ ibi nõ. et
ff. de le. ij. l. imperator. §. fi. ergo tacite
uidetur actum cum hoc sit ex natura rei.
ut dos sit quid uniuersale. probatur in
l. si marito. §. fi. ff. solu. matri. ubi dicit̃
ꝙ dos augetur propter accessiões ꝙ nõ
esset si esset iudicium particulare. ut. ff. đ
peti. heredi. l. si rem. Preterea. ff. de uer.
signi. l. labeo. in glo. s̃. uerbo abest expres
se dicitur ꝙ in dotꝫ precium succedit lo
co rei. nec dicit ꝙ requiratur ꝙ hoc aga
tur. nam si hoc esset necesse nulla speciali
tas esset in dote quia ex precium conuen
tione in quolibet contractu posset fieri
ꝙ una res loco alterius debeatur. Sed in
dicta glo. ponitur casus dotis tanq̃ꝫ spe
cialis ergo non requiritur ꝙ hoc agatur
Concluditur ergo ꝙ dictum preciuz qđ
peruenit ad uirum petatur actione ex sti
pulatu pro dote. ⁊ sic bona uiri sunt obli
gata a tempore cõtractus dotis celebra
te non a tempore quo dictum precium
peruenit ad eum. ut. l. i. ff. qui po. in pig.
ha. presertim ꝓpt̃ uerba contract⁹. s̃. re
lata que dicunt ꝙ promisit dictam dotẽ
restituere quod est notandum. dicit eniꝫ
dotem non ipsam rem dotalem. sed hec
appellatio dotis continet ipsum preciuz.
ut dictum est ergo ⁊c. Bar. Ang. autez in
suo cõsilio quod incipit quidam furtum
cõmisit suasione uxoris sic dicit. Quero
an pater pro suo filio dotarium recipere
compellatur ⁊ uidetur ꝙ nõ quia nemo
inuitus ⁊c. ut. l. sicut. C. de actio. ⁊ ob.

In cotrariuz quod sic quia si tenetur ad id quod est mai. s. dotem uel donationem propter nuptias constituere de suo. ut. l. ex morte. C. de dotis promis. et l. qui liberos. ff. de ritu nup. multomagis tenebitur ad se obligandum et recipiendum dotem. ut est casus in. l. si quis inter tres. §. imperator. ff. de excusa. tuto. quem. §. quidam libri non habent. et ita no. Dy. in. l. si cuz dotem. §. transgrediamur. ego credo quod non compellatur per id argumentu quod facit Dy. nam si non compellitur ad id quod est magis. i. maior utilitas. multo minus ad id quod est minus. sed uideo quod pater non compellit cosentire filio electo ad officium quod est publicum auctoritate et utilitate. ut. l. ij. ff. ad municipales. ergo multominus compellitur ad recipiendum dotem cum ibi tanta non uersetur utilitas. preterea contractus dotis de sui natura non requirit obligationem fideiussoris. ut. l. cum filia. ff. de uerbo. obli. sed hoc casu pater esset fideiussor filij. ut l. cum filius. ff. de uerbo. obli. no obstat ar. Dy. quia non sequitur dotem copellitur constituere ergo et dotem recipere. nam si compellitur pro fila dotem dare similiter pro filio donationem propter nuptias. sed et si dotem compelleretur pro filio recipere astringeretur plus pro filio s. donationem constituere et dotem recipere quam pro filia cum solummodo habet dotem constituere. sed hoc est absurdum. nam qui enim tale diceret etc. ut. l. maximum uiciuz. C. de liberis preteritis. non obstat. §. imperator. quia ibi e speciale in fraudez ipsius patris. ut ibi expsse dicit Ang. Ludo. aute i. l. soluto. i pn. ff. solu. matri. sic dicit. Item inquantum querit Bar. qualiter promitti debeat restitutio dotis per maritum uxori et concludit quod secundum formam iuris comunis promitti debet secundum. l. si filio. §. maritum. ff. solu. matri. et l. in rebus. ff. de iur docium. et l. cum querebatur. ff. de uerbo. signifi. et l. si quis stipuletur. ubi autem disponeret super hoc consuetudo illa seruari debet. ar. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edi. et l. si prius. §. placuit. ff. de aqua plu. ar. ubi autem cosuetudines forent uarie tunc recurrendum est ad ius comune. ar. l. nemo. §. temporales. ff. de regu. iuris. adde quod in hoc ultimo non bene loquitur. si enim sunt cosuetudines uarie standum est ultime legitime prescriptis. ut. ff. de alimentis lega. l. mela. §. sed si alimenta. alias consuetudini prime est standuz. et ita loquitur dictus. §. temporales. secundum uerum intellectum. ubi autem non apparet prioritas uel posterioritas standum est illi per quam introducitur mariti falior obligatio ipsi marito. ff. de admini. tu. l. tutor qui. §. ex ceteris. ubi casus. et c. ex parte. de censi. Jo. an. in addi. spec. in ti. de dona. inter uir. et uxo. in addic. que incipit reassumit uerba et formam. dicit formaz que sequitur tutam esse. ego id non fateor qui noui iam pronunciatum contrarium. pro eius tamen dicto facit. l. ij. C. ne fideius. do. dentur. que prohibet illos qui dotes suscipiunt dare fideiussores. cum ergo alius cum uiro suscipit dotem nil fit contra legem. ad hoc facit. l. fi. C. de dotis cauta. C. de rei uxoris acti. l. i. §. i. et quod no. Azo in. l. i. C. ne fideius. do. dentur. post principiu. et quod sequitur in uer. ceteru. et j. §. proxi. v. item nota. aliter iudicatum uidi eum qui sic cum marito dotem suscepit. et matrimonio soluto de dote non teneri. ad allegatam. l. haz que loquitur de his qui suscipiunt dotem respondebatur id intelligendum illis quorum interest cuz uiro suscipere sicut pater auus proauus. cum enim duo rei debendi sunt inuicem sunt fideiussores unus pro parte illa que peruenit ad reliquum de qua satis no. ff. ad uellr. l. uir uxori. §. ij. facit. ff. de in rem uerso. l. si pro pre. ff. como. l. unus. quare ergo leges locu habent que de fideiussoribus loquuntur. Item patet ad sensum quod si ista forma procedat lex illa erit imposita uerbis et non rebus contra. l. ij. in fi. C. comunia dele. et de elec. c. comissa. §. porro. li. vj. et erit secundum id. l. ludibrio. ut ibi. et l. fi. C. de bonisque liberis. §. ubi autem. et erit prohibitum una uia que effectu respicit alia uia concedi ad eludendum effectum contra regulam cum quid una re. de re. iur. in. vj. plus instarem nisi duo resisterent. primum. s. consuetudo id approbans. contra quam tamen facit. l. i. C. ne fideius. do. dentur. que uiciat consuetudinez cause que precesserat prohibitionez et neduz damnatam fortius ergo posteriorem. Secundum quia recipitur pro uera opinio Odof. quam sequitur. et que placet Dy. et tamen dico predicta ualere posse ad partem cautionis de dote soluenda propter quod hoc expressi ibi. et tenet secundum Odof. et hoc ultimum placet Dy. qui sic se iudicasse dicebat. et etiam Cy. refert in l. i. C. ne fideius. do. dentur. sit ratio quia omnis opi. fatetur quod soluto matrimonio bene datur fideiussor de dote restituenda et ualet. ergo ualet data constante matrimonio exquo confertur eius effectus in tempus in quo confiteri poterat. ff. de dona. inter uir. et uxo. l. si cuz uxori. in fi. cum. l. sequenti. et de heredi. insti. l. in tempus. Item cum pignus et fideiussores equiparantur. insti. de rerum diuisi. §. uendite. cum teneat pignoris datio pro dote

restituenda.ff.qui po.in pig.ha.l.i.ff.de
solu.l.q̃uis.alias incipit calipodi⁹ ergo
⁊ fideiussoris datio. pro hac parte facit
C.de bonisq; liberis.l. cum oportet.§.
non autem.⁊.§.fi.⁊ idem Jo. an. in eo.
ti.ibi.l.non dubium. ita nõ.in dicta.l.i.
C.ne fideius.do.dentur. Sed qui tenent
contrarium dicunt illis legibus non im
pediri satisdationes spontaneas sed so
lum lege uel consuetudine coactas da
ri qḋ placuit Ja.de rauen. qui etiã dicit
ex causa posses.tenere fideiussionẽ de do
te seruanda ut quia creditur maritũ illaz
dissipaturum iuuentutis calore cui obui
andum est.C. de bonisq; liberis.l. fi.§.
filius.sed ad hoc facilis esset ꝛnsio cum
matrimonia sint uoluntaria quis cogit
mulieres cum tali contrahere.sed respon
deri posset eum probabiliter ignorasse
Johannem andree.

¶ An reductioni ad arbitrium boni uiri
possit renunciari.

An reductioni ad arbitiũ boni
uiri possit renũciari.Ang.i que
stõe sua q̃z disputauit q̃ ĩcipit.
duo adinuicem litigantes sic dicit super
est uidere cum renunciatum est reductio
ni ad arbitrium boni uiri. ⁊ renunciatio
est iuramento firmata nihilominus redu
ctio peti possit.⁊ ista questio per multa
scripta discurrit Albertus galiotti dixit
hoc pactũ non tenere.Idem tenuit spec.
in ti.de arbitris.§. sequitur.v. item q̇d
si cõpromissum est tanq; in arbitrum et
arbitratorem. mouetur per.c. quemad
modum.⁊.c.ad nostram. de iureiuran.⁊
de foro compe.c.si diligenti.in fi. moue
tur etiaz ratione quia dicit ꝙ tale pactuz
uidetur contra bonos mores quoniam
inuitat ad male pronunciānduz.ff.de pa
ctis dota.l.conuenire.de operis liber.l.
si libertus.⁊ quia dolus futurus nulla po
test ratione remitti. ut.ff. de pactis.l. si
unus.§.illud.⁊.§.pactum. ⁊.ff.locati.
l.si in lege. in prin. Guil. de suza. dixit
non tenere simplicem renunciationem.
sed si pacto firmetur tenz.inducit quia si
cut potest renunciari appellationi per
pactum.ut.l.ij.in prin.ff. de temporib⁹
appell.⁊.l.i.ff.a quibus appell.non licet.
⁊ hoc tenuerunt q̃plures docto.ex eo q̇a
tunc sententia arbitratoris reducitur ad
sententiaz arbitri cui parere oportet siue
equa siue inequa pronunciet.contractus
enim ex pacto naturam suam extendunt
de prescriptis uerbis.l. naturalis.§. fi.
sic ⁊ reductioni ad arbitrium boni uiri
quoniam illa est quedam species appellã
di.⁊ ita dixit in.l.si ex ꝯsensu.C.de epis.
⁊ cleri.Cy. in.l. antea.C. de arbitris. in

penul.questione.Idem tenuit ꝙ non pos
sit reduci quoniaz renunciatio est pacto
firmata.⁊ eodem pacto est remissum ius
⁊ actio pro eo reducenda competitura
potest eniz iuri futuro renunciari per pa
ctum.ut.l.i.C.de pactis. ⁊ de libe. lega.
l.non solum.§.fi.⁊.§. si quis rationez.
de pactis.l.si unus.§.illud.⁊ ita dicit iã
plene dictasse.ubi autem non esset renun
ciatum iuri ⁊ actioni competituris. sed
simpliciter partes uicissim promisissent
non petere reductionem tunc dubita
uit ⁊ pro parte affirmatiua ꝙ possit peti
reductio inducit dictam .l. cum antea.
que dicit lata sententia. nec ꝑcatum de
bere fieri ergo ante factum non ualet.Se
cundo quia sententia que habet dolum
non nocet.ut in.l.arbitroruz.eo.ti. ⁊ q̇a
dolus futurus siue ex proposito siue ex
re ipsa non remittitur.ut dicta.l.si unus.
§.illud.⁊ huic sentẽtie uelut humaniori
inheret.sequendo Ja.de are. ⁊ etiaz Dy.
in.c.scienti.de regu.iur.li .vj.⁊.l. quidaz
cum filium.ff.de uerbo. obli. Postremo
Dy.in quodam suo consilio cuius tenor
inferius describitur dixit ꝙ si tercius ꝓ
misit pro litigatore se facturum ꝙ litiga
tor ratum laudum habebit sub certa pe
na ꝙ ab illo tercio potest exigi pena si
petatur reductio quantumcunq; lauduz
ex aliqua causa non sorciatur effectum ⁊
propter istud consilium dixit Jo. an. in
dicto.v.item quid si compromissum.ꝙ
in tussia post illud consilium seruat̃ mul
tum dicta compromittendi forma.unde
attẽde bene ꝙ ipse dicit posse reduci ꝓp
ter iniquitatem.sed dicit penam cõmitti
contra dictum tercium qui promisit fa
cturum ⁊ curaturum ꝙ litigator non ue
niet contra Jo.an.in dicto.v. item quid
si compromissum.dicit disputando fuis
se determinatum bononie ꝙ si in cõpro
misso adiciat̃ clausula per hec uerba ui
delicet ꝙ partes per pactuz renunciant
reductioni ad arbitriũ boni uiri ⁊ omni
iuri ⁊ actioni pro illa petendi competi
turo in quantũcunq; inique ⁊ erronee ar
bitratum sit preiudicium per illud parti
alteri inferatur ꝙ tunc nõ potest peti re
ductio licet lesio sit enormis re ipsa. naz
licet potestas arbitratorum ex presump
ta mente contrahentiuz contineat tacitã
conditionem equitatis.ut dicta.l.si liber
tus.⁊ in.c.quintauallis. de iureiuran. et
de uerbo.obli.l. quidam cum filium.et
extra de iureiuran.c.ueniens.In proposi
to apparet mens contraria ꝙ non curaue
runt de equitate predicta. unde non est
recurrendum ad coniecturas ubi certitu
dinem habemus.ut.l.continuus.§.i.ff.
de uerbo.obli.⁊ quia expressum tollit ta
citum.eo.ti.l.doli clausula.v.quare fit.⁊

predicta uera cum re ipsa solum lesio contingit. Si autem esset laudum ex proposito dolosum seu dolose latum puta per corruptelam uel gratiam non tenet quia semper compromissum habet in se tacitam conditionem dummodo dolus absit qui in proposito non abest. ut. ff. de arbi. l. ita demum. ⁊ l. non distinguemus. §. cum quidam. ⁊ ff. de iudi. l. si filius. ⁊ l. si pretor. §. marcellus. In eius eñi potestate quantumcunqꝫ plenissima semper dolus excipitur. ff. mandati. l. creditor. §. lutius. sin autem signanter non fuisset facta mentio lesionis enormis sed simpliciter fuisset renunciatum reductioni per pactum tunc posset peti reductio per lesionem enormem quia non intelliguntur partes cogitasse de illa. ff. de minori. l. si ex causa. in pͥn. ⁊ C. si aduersus uen. pigno. l. fi. extra de integrum resti. c. i. Io. calde. quo ad articuluꝫ de quo ꝑ legistas non erat bene tractatū reassumpsit questionem ⁊ disputando decisit ꝙ ubi obseruantia iuramenti peccatum inducit uel inductum nutrit ꝙ illud iuramentum nihil operatur ⁊ tunc petens reductioneꝫ non est periurus. ⁊ idem scripsit Hostien. in. c. quintauallis. ⁊ ibi refert Io. an. sed si potest seruari sine peccato tunc tenetur cum obseruans obseruando non noceat deo. sed soli sibi non potest peti reductio propter lesionem enormeꝫ quando dicta clausula est formaliter adiecta. ut predixi alias reductio peti posset quia in iuramēto semper inest illa cōditio que inest dispositioni cum quid inest si fuerit arbitratus eque. ut dicta. l. si libertus. ⁊ in hoc residet Io. an. dicens ꝙ hostien. dixit ꝙ quantumcunqꝫ propter lesionem enormem ubi dicta clausula esset apposita nō posset peti reductio q̇a forsan iudex de equitate debet occurrere contra iniquitanteꝫ ubi circumstantie in hoc suadent. ⁊ hoc retulit Io. nihil tamen firmās in dicto. c. quintauallis. sed non credo ꝙ ius agendi deficiens parti iudex per officium possit inducere ⁊ supplere. Immo sine actōe experiente ex suo officio iudex potest repellere. C. de transac. l. ubi pactū. circa mediū glo. magne. ⁊ C. ut que desunt aduoca. l. i. ⁊ cuꝫ suis concordantijs. Non obstat ꝙ iudex supplet excipiendo qñqꝫ. ⁊ hoc ideo quia exceptio nititur equitatē. ut. l. i. ff. ꝙ ui aut clam. ⁊ l. fi. de peti. heredi. unde eadem ratione hic uidetur ꝙ possit supplere ꝓpter equitatem. ⁊ iudex in excipiendo supplet quando exceptio competit. sed quādo ex aliqua causa impeditur solus usus exceptionis. ac in proposito nullum ius nullaqꝫ actio competit ad reductionem petendam. ⁊ sic deneganda est excipiendi potentia. ut. l. si pupilli. §. uideam⁹. ff. de nego. ges. de peti. heredi. l. si q̇d possessor. in fi. placet igitur ista decisio uidelicet ꝙ ubi renunciatio simplex non est uallata iuramento semper potest peti reductio quia iuri futuro non renunciatur renunciatione simplici si tamen lesio fuerit enormis. ut in. l. si societatem. §. arbitrorum. ⁊ in. l. unde si nerue. Si uero est renunciatum per pactum ⁊ maxime iuramento firmatū non potest peti reductio ratiōe modice lesionis quia absqꝫ pacto non potest peti reductio. ut in dicto. §. arbitroruꝫ. si uero lesio esset enormis potest peti non obstante pacto ita simpliciter facto de non petendo reductionē ad arbitrium boni uiri quia sub illo pacto iurato inest tacita conditio si arbitratus fuerit eque. ut in. l. si libertus. de operis liber. ⁊ in. c. quintauallis. de iureiur an. fallit si est actum ut non possit peti ratione enorme lesionis reductio. si tamen lesio a consilio ⁊ a dolo arbitrij trahit originem semper potest peti reductio non obstante quocunqꝫ pacto qualitercunqꝫ firmato quia dolus futurus nulla potest ratione remitti. ut. ff. de pactis. l. si un⁹. §. illud. nulla enim neqꝫ expresse neqꝫ intrinsece secundum uerum intellectum. lꝫ glo. ibi de uelato uideatur tenere cōtrarium super. ꝟ. illud. ⁊ sup. ꝟ. agat. in pͥn. Pro quo intellectu multum facit tex. q̇a tex ibi dicit dolum futurum non remitti q̃uis re ipsa si fit pactuꝫ ne agatur depositi dol⁹ remissus intelligit᷑ ⁊ pactū ꝓdest ut sit bona continuatio ⁊ aduersatio. Sꝫ responde ꝙ aduersatur ad ius et factum quia. s̃. locutus est de dolo futuro. in. ꝟ. q̃uis. loquitur de preterito. ⁊ sic bene se continuat alium casuꝫ ponendo. ⁊ aduersatur ad ius quia ualet remissio talis doli. erat autem dubitatio ut non ualeret q̃ si in generali remissione gratuita non uidetur dolus remissus. Cuius contrariuꝫ decidit in deposito in quo solus dolus ⁊ lata culpa uenit que dolo comparatur. ff. depositi. l. ꝙ nerua. Ideo tex. ibi dicit re ipsa. ubi autem ueniret dolus ⁊ culpa generalis remissio porrigeretur ad culpā non ad dolum. secundū Guil. rap. ⁊ Bar. ibi ⁊ latius ꝑ eum. in. l. aurelius. §. gaya. ff. de libe. lega. Si autem lesio esset enormis aut enormissima potest peti. nō obstante ꝙ adiecta sunt illa uerba ratione enorme lesionis quandoqꝫ pactū de una re factum non porrigitur ad aliam. ut dicta. l. si unus. §. ante omnia. sed alia res est enormis lesio alia enormior alia enormissima ut igitur reductio fieri non possit ratione enormissime consilium est ut etiam de enormissima fiet mentio ⁊ modus practicandi erit ut partes concedāt

liberam ⁊ abſolutam poteſtatem arbitra
tori ius unius partis in totum ⁊ in parte
alteri concedendi ⁊ donationis titulo cō
ferendi ſicut enim poteſt cōſtitui procu
rator ad donandum ⁊ dilapidanduꝫ bo
na ipſius conſtituentis ⁊ in totum ⁊ in
parte cum in re propria quilibet eſt mo
derator ⁊ arbiter. ut in. l. in re mandata.
C. mandati. ſic ⁊ hic eadem poteſtas po
teſt concedi arbitratori nec uideo quid
repugnet cum omnis eorum poteſtas ex
compromiſſo ſumat᷑. ut in. l. non diſting
uemus. §. de officio. de arbi. ⁊ ita conci
piendo pactum ex leſione etiam enormiſ
ſima circumſcripto dolo arbitratoris nū
ꝗꝫ poterit peti reductio. ratio eſt ꝗa ꝑteſ
dando donandi potentiam non ledunt᷑
cuꝫ ſic eos damnare placuit. ut in regula
iuris ſcienti. coniuncta. l. i. de dona. ſanuꝫ
enim eſt conſilium ſecundū Dy. in dicto
ſuo conſilio ꝙ extra compromiſſum duo
interueniant qui uiciſſim ſibi penaꝫ pro
mittant ſi quis contrahentiuꝫ non ſerua
ret lauduꝫ ferendū. nam tunc nihil aliud
inquiratur niſi an aliquis contraueniat.
⁊ tunc contra illum qui promiſit lauduꝫ
ſeruaturum per contrauenienteꝫ pena cō
mittitur nec de illius queritur intereſſe.
⁊ ideo tunc laudum licet nō ſorciatur de
iure effectuꝫ tamen pena nihilominus pe
titur. pro cuius opi. facit quia contingit
in multis ꝙ actus ſunt nulli ⁊ nō poſſūt
dici nulli quia nō. in glo. l. ſi creditoribꝰ.
C. de ſeruo pi. dato ma. ⁊ hoc intelligo
niſi nullitas cauſetur a dolo arbitratoris
alias dolus futurus poſſet remitti quod
eſt falſum ⁊ daretur materia malignandi
⁊ aperiendi uiam malitijs quorum radix
eſt amputanda. ff. de rei uendi. l. in fun
do. ⁊ qḋ eſt interdictuꝫ directo eſt inter
dictum etiam per obliquū. C. de legibꝰ.
l. non dubium. plene per Dy. de reg. iur.
c. fi. ⁊ nō. de legibus. l. fraus. Jaco. in au
ten. decernimus. C. de arbitris. ſic dicit
an poſſit renunciari per pactum reducti
oni ad arbitrium boni uiri. dicunt doc.
dicit Ja. ꝙ in quolibet cōpromiſſo ineſt
tacita conditio etiam ſi fuerit iuramento
uallatum uidelicet ſi ceſſet doluſ arbitra
toris ex animo. ⁊ ideo ſi dolus fuerit ex
animo quantumcunqꝫ pactuꝫ interuenit
de non reducendo ad arbitrium boni ui
ri poteſt reduci. ut. l. fi. C. de non nume.
pecu. ⁊ ſi dolus interuenit re ipſa etiaꝫ ſe
cundum quoſdam poteſt reduci ad arbi
trium boni uiri. non obſtante quocunqꝫ
pacto de nō reducendo. nam in qualibet
conuentione generali tacite intelligit᷑ le
galis diſpoſitio per modum diſpoſitōis
ut ſi promitto colonuꝫ de fundo non ex
pellere intelligitur ſi ſoluit mercedem. ut
l. quero. §. inter locatorem. ff. locati. Itē
ſi promitto filium non exheredare intel
ligitur ſi cauſam ingratitudiniſ non com
mittat per quaꝫ mereatur exheredari. ut
l. quidam cum filium. ff. de uerbo. obli.
⁊. l. uir bonus. ff. iudi. ſolui. ⁊. l. non co
gendum. §. ac iuſtas. ff. de procur. ſic et
hic ſi promitto non petere reduci ad ar
bitrium boni uiri laudum. intelligitur ſi
dolus ex animo ſiue re ipſa ceſſet. ⁊ hec
eſt cōmunis opi. nihil tamen dicit Jaco.
bru. non multum placet quia non uideo
dicit Ja. quare non poſſit remitti per pa
ctum recurſus ad arbitriuꝫ boni uiri ꝗc
quid dixerit Dy. ubi dolus eſt re ipſa. ut
in. l. ij. C. de reſcin. uendi. ſed ſic quando
eſt dolꝰ ex animo. nec obſtat ar. quia ta
cita conditio legalis ſubintelligitur ꝗa
uerum eſt niſi aliud exprimatur. Quid
ergo ſi promitto laudum non reducere
ad arbitrium boni uiri ſiue ſit equū ſiue
iniquū dummodo dolus ex animo arbi
tri non interueniat quare nō ualebit hoc
pactum. certe dicit Ja. bru. non uideo. ⁊
hoc tenet Odof. in dicta. l. ij. C. de re
ſcin. uendi. dicitur etiam dicit Ja. ꝙ hoc
tenet Inno. in. c. quintauallis. de iureiur.
⁊ hoc etiam tenet Ja. de are. in dicta au
ten. decernimus. Et probat pulcerrima
ratione. certuꝫ eſt enim ꝙ ſtipulatio pre
toria poteſt alterari ex conuentione par
tium ⁊ tunc fit conuentionaliſ. ut. l. in cō
uentionalibus. ff. de uerbo. ob. quare er
go non ita hic non poteſt conueniri exp̄ſ
ſe per pactum ꝙ laudum non petatur re
duci ad arbitriuꝫ boni uiri ſiue ſit equū
ſiue iniquuꝫ dum tamen dolus non pro
cedat ex animo arbitri ſed re ipſa. ⁊ in
hoc ſapiat naturam arbitri. cuius ſenten
tia nō poteſt retractari. certe ualde bene
pōt fieri. dicit ibi Ja. bru. ut. l. uñ ſi ner
ue. ff. pro ſocio. uidetur loqui in dolo ex
animo procedente. ⁊ ideo cum quidam
meus clientulus. dicit Ja. promiſiſſꝫ ſub
pena non petere reduci laudum ad arbi
trium boni uiri ſiue eſſet equum ſiue ini
quum dum tamen dolus ex animo non
ꝓcederet contingit ꝙ re ipſa dolus inter
ceſſit ⁊ uolebat petere reduci ad arbitriū
boni uiri ſed timebat ne penā incurreret
propter opiniones que ſunt uarie circa
hoc. ut dixi. ego dedi conſiliuꝫ ut cederet
ius ſuuꝫ tercio amico ſuo ſub hac forma
cedo tibi iudicis officiuꝫ ad reducenduꝫ
tale laudum ad arbitrium boni uiri. ſi ⁊
inꝙtum mihi competit ſine pene cōmiſ
ſione. modo titius experietur iure ceſſo ſi
iudex ſequendo opinionē que eſt magis
cōmunis dicat nō obſtante pacto poſſe
reduci quia planum eſt ꝙ non cōmittit᷑
pena. ſi autem iudex ſequatur opinioneꝫ
quam de iure dicit Ja. puto ueram ⁊ di
cat non poſſe reduci ad arbitrium boni

uiri obstante pacto cũ dolus non ex ani
mo sed re ipsa intercesserit tunc etiaʒ nõ
cõmittetur pena quia cedens non cessit
pure sed sub conditione si et inquantuʒ
ei competit sine pene cõmissiõe ius redu
cendi ad arbitrium boni uiri. ar. ad hoc
ff. de alie. iudi. mu. causa fa. l. iij. §. opus
⁊ qȯ ibi nõ. Idem uero Iac. bru. in. l. fi.
C. de contrahen. empti. sic dicit an possi
mus renunciare ꝙ non petemus reduci
laudum ad arbitrium boni uiri. doc. cõ
muniter dicunt ꝙ non. mihi tamen uide
tur sic dicendum ꝙ aut dolus interuenit
ex animo arbitri ⁊ illi renunciari non po
test quia sic essʒ remittere dolum futurũ
ꝙ esse non debet. ut. l. iurisgentium. §. sʒ
si paciscar. ff. de pactis. aut interuenit do
lus re ipsa. ⁊ tunc aut ultra dimidiam iu
sti pretij ⁊ nihilominus non obstãte pa
cto uel renunciatione petere possuʒ redu
ci ad arbitrium boni uiri quia idem si fa
cerem pactum in contractu ꝙ uenditio
nem non rescinderẽ. ut. l. ij. C. de rescin.
uendi. aut infra dimidiam iusti pretij. ⁊
tunc satis uidetur duruʒ ꝙ huic dolo re
nunciare non possuʒ. Cy. in. l. cum antea.
C. de arbi. sic dicit an possit conueniri ꝑ
pactum ut sententia ferenda per arbitra
torem non petatur reduci ad arbitrium
boni uiri. l. cum antea. C. de arbi. est ar.
ꝙ non. nam dicit ꝙ pactum fieri debet
postꝗ̃ diffinicio precesserit non ante. et
in hoc est differentia inter iudicem ⁊ ar
bitrium ⁊ rationeʒ diuersitatis assignat.
Cy. in dicta. l. preterea aut sententia ha
bet dolum propositum ⁊ tunc uidet̃ ꝙ
tale pactum non nocet. ut. C. de arbi. l.
arbitrorum. preterea futurus dolus sen
tentie ex proposito siue re ipsa non põt
pacto remitti. ut. l. si unus. §. illud. ff. de
pactis. cum si. Econtra uidetur ꝙ possit
⁊ ualeat pactum cum per hoc reducatur
sententia arbitratoris ad sententiaʒ ueri
arbitri quia contractus potest expost fa
cto naturaʒ suam extendere. ut. ff. de pre
scriptis ṽbis. l. naturalis. ad fi. ergo ⁊c̃.
ut. ff. de arbitris. l. diem proferre. §. sta
ri. nisi esset dolus ex proposito. ut. C. de
arbi. l. arbitroruʒ. Quid dicemus obmis
sis allegationibus breuiter refero q̇a Ia.
de are. dicit ꝙ prima opinio est humani
or ⁊ eã tenet firmiter doctor meus. extra
de regu. iur. c. scienti. in apparatu suo in
addicꝗ. suis. ff. de uerbo. obli. l. quidam
cum filiuʒ. Sed nunquid erit aliqua cau
tela qua possit derogari de iure nostro
illi. l. si societatem. §. arbitrorum. ⁊. ff. de
operis liber. l. libertus. dicunt quidam
docto. ⁊ aduocati ꝙ sic remittendo per
pactum reductionem ad arbitrium boni
uiri seu ius uel actiõe pro ea petenda cõ
petiturum. ar. ff. de liber. lega. l. non so

lum. §. fi. ⁊. l. si quis ratiõis. ff. de pact.
l. si unus. §. illud. ⁊ ego dicit Cy. sic ali
quãdo dictaui cõpromissa tamen adhuc
uidetur obstare ne derogetur. l. priuato
ruʒ. C. de iurisdi. o. iudi. Bar. in dicto. §.
arbitrorum. sic dicit utrum possit renun
ciari petitioni reductionis ad arbitrium
boni uiri ⁊ si renunciatur quid operetur
ista renunciatio. Istam questioneʒ ponit
Dy. in. l. quidam cum filium. ff. de uer.
obli. ⁊ in. c. scienti. de re. iur. li. vj. ⁊ Cy.
in. l. cum antea. C. de arbi. ⁊ Guil. de cu.
in. l. si unus. §. illud. ff. de pactis. ⁊ etiaʒ
Spec. post multa uidetur mihi sic dicen
duʒ. aut arbitrator inique arbitratur do
lo ⁊ tũc talis renunciatio circa hoc nihil
operatur. ut in allegato. §. illud. ⁊. l. con
uenire. ff. de pactis dotalib⁹. ⁊ ita loqui
tur disputatio Dy. super hoc allegata. c.
scienti. Si uero sine dolo tunc aut est de
ceptio in magna quantitate aut in parua
si magna potest peti reductõ. si in parua
secus. ar. ff. de mino. l. ait pretor. §. que
situm. ⁊. l. si ex causa. in prin. ff. eo. inest er
go in hac renuntiatione tacita conditio
de non petendo reductionem scilicet nisi
immoderate lederet ar. l. quero. §. inter
locatorem. ff. locati. ⁊. l. quidam cũ filiuʒ
ff. de ṽ. obli. ⁊ sic debet intelligi glo. in. l.
si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. que di
cit ꝙ potest auferre de iure unius ⁊ dare
alteri subaudi moderate accipiẽdo si in
renuntiatione esset dictum ꝙ possit acci
pere de iure unius ⁊ dari alteri in magna
⁊ parua quantitate uel moderate ⁊ imo
derate tunc illud pactum ualeret ꝯm Ho
sti. ar. l. i. §. si conuenerit. ff. depositi. nisi
esset magna quantitas dicit ipse in. c. q̇n
tauallis. de iureiuran. sed hoc non bene
probat. Et si est data potestas arbitra
tori ꝙ possit alte ⁊ basse iudicare prout
sibi placuerit quid operentur ista uerba
uide Io. an. in. c. humil̃ doctrina. de ma
ioritate ⁊ obedien. quem sequitur Bald⁹
in. x. colla. de lege cor. c. ij. ⁊ per eundem
Bal. i. l. fi. ff. de testa. mil. sic dicit. ¶ No
ta ꝙ liberum arbitrium alicui concessuʒ
uidetur remittere necessitatem obseruan
tie legum uel statutorum ⁊ ex hoc dicunt
docto. ꝙ si est datum potestati liberum
arbitrium circa maleficia ꝙ intelligitur
ei remissa solemnitas iuris ut non tenea
tur obseruare ordinem iudiciorum ꝯm
Iac. de are. Rap. ⁊ Cy. non tamen ꝑ hoc
potest preferre iniquum equo nec aufer
re ius partis. ut. l. in fraudem. in princi.
de testa. mili. et de hoc est glo. ordi. in
c. sepe. de ṽ. signifi. in cle. ⁊ intelligit̃ etiã
semper exceptuʒ ab omni libero arbitrio
quis bona fide faciat et non per dolum
ut. l. creditor. §. lucius. ff. mandati. ⁊
ideo dicunt docto. ꝙ si est data potestas

libera arbitratori auferendi in parua et
in magna quantitate de iure uni⁹ ⁊ dare
alteri parti ꝙ ista concessio intelligit̃ in
casu quo arbiter hoc faciat ex simplicita
te non ex malicia nec est melior tex.in iu
re ꝙ ille qui est in dicto.§.lucius. Item
licet potestas habeat arbitrium operat̃
ut non teneatur quis sequi formam iur̃is
ciuilis.bene tamen debet sequi formam
iurisgentium. unde quia de iuregentium
requiruntur duo testes iuxta illud in ore
duorum uel trium.⁊c.etiā in testa.mili.
requiruntur duo testes nisi quando in
acie decedit ut notatur in.l.i.ff.de testa.
mili.⁊.l.diuus.eo.titulo.C.de testa.mi
litis.l.milites in expeditione.licet enim
solemnitas remittatur tamen non intelli
gitur remissa probatio duorum testium
qḋ est notanduz. Dicit Bar.etiam ꝙ ille
qui habet liberum arbitrium procedēdi
potest procedi non obstantibus ferijs ⁊
si papa concessit alicui plenum et liberuz
regimen alicuius ciuitatis vr̃ ꝙ talis non
possit omittere cās sumarie ⁊ ḋ plano.ut
l.nec quicq̈.in fine.ff.de offi.proconsul̃
Incontrarium uidetur ꝙ per theoricam
predictam. Nam ordo iudiciorū non est
de iuregentium. sed de iure ciuili.⁊ obser
uantia iuris ciuilis remissa uidetur. ut.l.
i.ff.de testa.milit. Incontrariū facit.C.
de inoffi.testa.l.si quando.in prin. ubi
dicitur tenetur seruare consuetudinem ⁊
solemnitatem. Bar in.l.i.C.de sacrosan.
eccle. in sua repetitione inherendo the
orice. Iac.de are.in.l.i.§.it] nūciatio.ff.
de noui operis nunciatiōe. sic dicit aut
liberum arbitrium continet rei proroga
tionem et tunc dicit liberuz id est sine so
lennitate.ut.l.i.ff.de testa.militis.aut cō
tinet actus probibiti concessionē.⁊ tunc
non debet obmitti solennitas. ut. d.l.si
quando.in principio.aut id ꝙ concedit̃
non est alias probibitum uel concessum
⁊ tunc intelligimus etiam ꝙ non teneat̃
obseruare solēnitates iuris ciuilis.ut.l.i.
ff.de testa.militi. quia illud dicitur libe
rum quod nō est iuri cōmuni submissum
et adde ꝙ notat Cy.in.l.si cum ea.C.de
dotis ꝓmissione.ubi dicit ipse ꝙ ꝑ ṽbuz
ꝙ significat merā uoluntatem non uide
tur permissum ꝙ quis ledat ius alteri q̄
situz secus in iure querēdo.ar.ff.de testa.
milit].l.qui in iure militari.cōiuncto tex.
l.i.ff.de testa.milit].Io.an.in addic.spe.
in titulo de arbi.§.sequit̃.in additiōe
que incipit clarius sic dicit.clari⁹ forma
tur hec clausula.ꝙ partes per pactuz re
nunciant reductioni ad arbitriū boni ui
ri. et omni iuri ⁊ actioni pro illa petēda
competituro quātumcunq; inique arbi
tratum sit ⁊ quantumcunq; enorme pre
iudicium per illud alteri parti inferatur.

et hoc fuit disputando determinatuz.ꝙ
hoc casu sic expresso. quantumcunq; dā
num uel lesionem re ipsa cōtineat laudū
non erit locus reductioni. hijs rōnibus
quia licet potestas arbitrorū ex ꝓ̄sump
ta mente contrahentium cōtineat tacitā
conditionem equitatis.leges multas scri
psi.s̃.§.i.super uerbo arbitrator.sufficit
tunc.l.si libert⁹.ff.de ope.libe. ibi ⁊ fere
ea mens ⁊c. de iureiuran.c.ueniens. Ap
paret autem mens ipsorum contraria dū
contrarium expresse paciscunt̃ cessat eni
illa ꝓ̄sumptio in incertis eni ⁊ non certis
locus est coniecture.l.continuus.§.i.
ff de uer.ob.ueniāt leges que ꝑ expressuz
tollunt tacituz.ff.de uer.obli.l.doli clau
sula.de re.iur.c.expressa.ad casuz facit.l.
si cōuenerit.ff.de re iudi.ff.de ṽ.obli.l.q
dam cum filium. ¶ Quere sic de lesione
re ipsa dixit quia si ex proposito suo do
lo uel ꝑtis corrūpentis siue odio siue ex
gratia inique laudum essz non teneret ex
tacita conditione si dolus absit qui nūc
apparet adfuisse per.l.arbitrorū.C.de ar
bitris.⁊.ff.de arbi.l.ita demū ⁊.l.non di
stinguemus.§.cū quidam.ff.de re iudi.
l.si filijs.⁊.l.si pretor.§.marcellus.de ca
su sic expresso dixit quia si fuisset genera
lis renuntiatio ⁊ lesio re ipsa essz enormis
non impediret reductionem ex tacita cō
ditione nisi enormis lesio īferatur.ff.de
usuris.l.si stipulatus.ff de damno infec
to.l.iiij.§.hoc autem.ff.de ṽ.obli.l.qui
ita.§.conuentionalis.coniuncta.l.unde
⁊ si nerue.et.l.sequen.ff.pro socio.alias
si enormis nō est lesio tenet renuntiatio
cum non offendatur aliqua predictaruz
conditionum tacite intellecte.⁊ sic intel
ligitur quod notatur in.l.si de meis.§.
recepisse.ff.de arbi.pro distin.alle.ff.de
mino.l.si ex causa.in prin.C.si aduersus
uendi.l.i.de resti.in integrum.c.i. cum
concordantijs. Adoptiuus meus hanc q̄
stionem legistarum quo ad iuramentum
de quo per eos tractatum non erat trans
sumpsit ⁊ ualde plene tractauit ⁊ ante
omnia dicit.ꝙ arbitramentū obseruatio
cuius peccatū induceret ul̃ nutriret.non
obligat iurantem.unde nec periurus essz
petens illud reduci.alle.xxiij.q.iiij.si ali
quid.⁊.c.si ꝑuent⁹. ⁊ hoc uoluit Hosti.
ut scripsi in.c. quintauallis.in glo. mag
na.ṽ.quid si partes.et hoc nullum dubi
um.in arbitramento aūt alias iniquo cō
cordat.Et ꝙ dixi.s̃.primo mēbro de lau
do ꝙ solum re ipsa erat iniquuz dicit re
ductionem impediri per tale ut expressū
iuramētum ꝙ illa petens est periurus cū
solum de suo preiudicio agatur inducit
ꝙ dicit Hosti.ṽ.s.alle.de iureiuran.c.si
uero.⁊.c.si cū contingat.de insti.c.cū ue
nisset.de pactis.c.quāuis.li.vj. subdit tñ

hosti.ibi ꝙ forsan ex equitate iudex de
beret occurrere iniquitati ubi circumstã
tie hoc suaderent. ut ibi dixi. facit de iu
reiuran .c.ad nostram.lo.ij. Si uero lau
dum esset iniquuꝫ.ut.s̃.dixi secundo mē
bro .v̇. de lesione .concordans his que
ibi tenet iuramentum non obstare ⁊ pe
tentem non esse periurum probat per lo
cum a diuisione quia aut casus dolosi ar
bitri nō includebatur in pacto ⁊ iuramē
to.aut includebat᷑. primo casu planum
est .inducit de iureiuran.c. pe. de eccle.
edifi.c.fi.⁊ iura q̃ scripsi de eo qui duxit
in mr̃imo.c.cum haberet. super glo.iura
mentum.Secundo casu cuꝫ dicis includi
idem quia hoc tacitum inclusum non po
test plus operari q̃ꝫ expressum.sed si exp̃s
se iurasset de huiusmodi dolo futuro nō
esset iuramentum obligatorium cum cō
tra publicum bonum iustitie contra bo
nos mores fuisset prestitum. de regulis
iur.non est obligatorium.li.vj.cum sine
pacto per queꝫ ius pronunciari non pos
sit.xj.q.iij.qui nocte. ⁊.c. quatuor.⁊.c.
se.⁊ de re iudi.c.i.in.vj. ⁊ sic iste iurans
in principio criminis se inuoluit ꝑpter
qḋ utriusꝗ turpitudineꝫ continere uide
tur. ⁊ sic etiam facit pro dicto hostien.
in decre.fi.de pactis.ubi scripsi in ultia
glo.inducit etiam de exceptione non nu
merate pecunie. scripsi post hostien. de
solu.c.fi.fortius etiam hoc procedit qñ
in ipsum compromissum est ut bonum
uirum ⁊ debuit ergo arbitrari ut bono
uiro cōgruebat .ff.loca.l.si in lege.i.R°.
⁊ Mathei.xij.bon⁹ homo profert bona.
¶ Ultimo sciendum est ꝙ circa tercium
ꝙ dixeram. s̃.ubi dicit hostien.bene pla
cet.ubi.s̃.ꝙ generale iuramentum de stã
do dicto arbitratoris supple ⁊ de non pe
tendo ad arbitrium boni uiri non impe
dit reductionem.circa hoc etiam uide ꝙ
post eum scripsi.eo.ti. de arbi. in .c.per
tuas.in glo.nō.ergo.⁊.c.ij.super ultima
glo.Ludo.in Rica de arbitris.ff.sic dicit
an ualeat renunciatio reductionis ad ar
bitrium boni uiri. ⁊ an licet renunciatuꝫ
sit reductio ad arbitrium boni uiri fieri
possit prima facie uidetur dicendum ꝙ
non.per.l.si quis in conscribendo.C.de
pactis.Item reductio habet instar appel
lationis.extra de arbi.c.ij.sed appellatōꝫ
renunciari potest ⁊ renunciando ulterius
non appellatur.C.de temporibus appel.
l.fi.§.fi.⁊.ff.qui. mo. appel. non licet.l.
fi.§.i.ergo idem dicamus in reductione
In contrarium primo loco est sententia
Dy.extra de re.iur.c.scienti.li.vj.ubi di
cit nō obstante reductione ex probabili
causa sententiam reduci posse . hoc ideꝫ
sentit Jo.an.in ti.de arbi.§.fi. ubi igit᷑
si adhuc in additione pro hoc adducit
glo.in.l.quidam cum filium.ff. de v̇bo.
obli.ubi Bar.tangit dicens ꝙ q̃ꝫuis pro
mittat filium nō exheredare tamen intel
ligitur nisi iusta causa īteueniat. ad hoc
l.quero.§.inter locatorem.ff. locati.ubi
si te de domo conducta non expellere ꝓ
mitto.intelligitur nisi iusta causa subsit.
Bar.in dicto.§.arbitrorum . reducit ad
hanc conclusionem ꝙ aut lesio ex qua iu
sta causa reductionis pretenditur uenit
ex proposito.⁊ tunc siue in parua quan
titate siue in magna contingat lesio redu
ci potest hec sententia ne dolus futurus
remitti uideatur.ff.de pactis.l. si unus.
§.illud nullam.ff.de libe. lega.l. si quis
rationes.⁊ de le.i.l. si seruus uetitus.ff.
de admini.tuto.l.quidam decedens. cũ
si.Item ad euitandam deliquendum oc
casionem.ut.s̃. est dictum. aut lesio con
tingat re ipsa.⁊ tunc aut in parua quan
titate ⁊ reduci non potest. ut.ff.de in in
tegrum resti.l.scio.de mino.l.si ex causa.
facit.l.q̃ꝫuis.ff.de condi.⁊ demon.aut in
magna quantitate ⁊ tunc reduci potest.
Et ita secunduꝫ eum intelligi debet glo.
in.l.si de meis.§.recepisse.ff.de arbitr] .
¶ In hanc eandem partem inclinat Bal.
in.l.cum antea.C.de arbi.pro quo facit
ꝙ in ipsa renunciatione non uenit nisi id
de quo est cogitatum.ff.de condi. inde.
l.fi.§.idem quesijt.C. de transacti.l.sub
pretextu spēruꝫ.⁊.l. si de certa. Sed hoc
licet in magna quantitate ledere pars co
gitasse non presumitur cum in eum tan
q̃ꝫ amicũ.de quo presumi dꝫ bonũ.l.unũ
ex familia.§.fi.ff.de le.ij.compromisisse
uidetur ergo ⁊c̃.preterea in compromis
so semper subintelligat᷑ clausula si iuste
fuerit arbitratus. tex. est elegans in.l.si
libertus ita.ff.de operis liber. sed in ma
gna quantitate ledere iniustum est ergo
⁊c̃.⁊ idem tenuit Ang. in disputatione
sua.duo inuicem litigantes.Anto.de bu
trio in.c. quintauallis. idem tenuit uno
addito dicens hoc procedere nisi quan
do per simplicem renunciationeꝫ hoc fa
ctum est.tunc enim cum parte absente fa
cta uicietur.ut.l.certum.§.si quis absen
te.ff.de confes.allegata.l. non solum.§.
liberationis.ff.ȯ libe.leg. tunc etiam q̇a
iuri futuro renunciari non potuit.C. de
pactis.l.i.talis renunciatio nullum a iur̃
habet fundamentum.ista est sua conclu
sio. ¶ Aduerte tamen quia id quod.s̃.
dictũ est quando lesio ex proposito con
tingit tunc etiaꝫ ratione parue quantita
tis potest recurri quia forte est intelligē
dum quia ascendere debet quantitatem
duorum aureorum alias enim si descen
deret pro ita parua re actio de dote non
competit.ff.de dolo.si oleum.§. fi.cum
l.se. ¶ Aduerte tñ quia si partes eoipso

ꝙ in arbitratorem cõpromiserunt dictus
arbiter eis notificauit quid sentētiare in
tenderet tunc nullo casu mundi potest
talis ad arbitriū boni uiri reduci. istud
est dictum singulare et est dictū Bal. ſm
eum in.l.si uēditor.C.de rescinden. uen.
⁊ per illum tex. qui hoc ab extra probat.
imputent enim sibi partes que dū senten
tie ferende periciam habuerunt in talem
compromiserunt. quia dolus aut iniuria
in sciētē non cadit.C.de transacti.l.cuz
donatiōis.cum si.Et an ualeat statutum
ꝙ sententia arbitratoris reduci non pos
sit ad arbitriū boni uiri.Bal. determinat
ꝙ sic.in.l.cuz antea.C.de arbi.nisi inesset
dolus.in q̄tūcunq; eniz in generali uerbo
comprehensus non uidetur ex hoc.ff.de
dona.l.filius.cum sy.¶ Sed quid si ī di
cta renuntiatione iuramentum interposi
tum est.an hoc casu aliquid habeat ope
rari et si in magna quantitate quis lesus
est possit nihilominus tamen reduci.fre
dericus de senis in suo consilio .c. xcv.
tenet hoc casu reduci non posse cū possit
iuramentum sine interitu salutis eterne
seruari . ex̄ de iureiuran. c. ueniens.⁊.c.
cum ꝯtingat. q̄propter concludit ꝙ nisi
euidēs appareat iniquitas nunq̄ talis sen
tencia reducitur uel ſm hosti.i .d.c. q̄n
tauallis. nisi ipse arbitrator mādaret ali
quid contra diuinaz religionē.alle.extra
de appell.c.fi.Jo.an.in quodam suo con
silio incipiente thema super quo consi
lium petitur tenz idē quod tenuit frede.
addendo omni casu. quo reductio peti
posset necessariam esse absolutionez a iu
ramēto predicto.ad hoc ex̄ de iureiurā.
c.debitores.Bar.quez sequitur Anto.de
butrio in.§.arbitrorum.⁊ in dicto .c.de
bitores.tenet hoc iuramentum ipsi renū
ciationi nihil addere.regulariter eni nihil
addit sed tanq̄ accessorium sequitur. ip
sius contractus naturam.ff. qui satisda.
cog.l.qui iurato.C. de nō nume. pe.l.fi.
idem Bar.in.l.procur.ff.de cōdi.indebi.
pro federico facit quia aliquando iuram̄
tū nature contractus superaddit quāuis
eni in obligatōibus fci succedat obligatō
ad interesse ut.l.stipulatōes n̄ diui.§.cel
sus.ff.de v̇.obli.vnde iuramentum facit
quem non precise teneri ad factum ⁊ ad
id cogi glo.est singularis in.l.si pecuniaz
in parua glo.ff.de condic.ob causam.ſm
Bal. in.l.i.de sen.que pro eo ꝙ interest.
⁊ habet in se iuramentum annexam uir
tutem si non ualet ꝙ ago ut ago ualet
ut ualere potest.tex.est in.l.cū pater .§.
filius matrem. ff.de le.ij. secūdum Bar.
in.l.i.§.si quis ita.ff.de v̇.obli.Item ha
bet uirtutem clausule rato manente pa
cto.C.de transact.l. si quis maior.Item
uirtutem guarantigie facit eni cōtractū

habere paratam executionez istud est no
uum dictum Bar.in.l.ij.ff.de iureiuran.
qḋ limita.ſm Bal.in.l.i.C.de iureiuran.
Quid autem si in renūciatione dictum ē
ꝙ possit ledere in parua ⁊ magna quanti
tate nec reductionem petere. dic ſm Jo.
an. in dicto titulo de arbitris dū refert
disputationem Johannis calde. ꝙ eo ca
su in q̄tumcunq; in maxima quantitate
ledat re ipsa.tamen nunq̄ reductio peti
poterit ꝙ si ex proposito idem dicas ꝙ
s̄.⁊ idem limitando.tamen tenet Anto.
de butrio.Bar. ⁊ Bal. in dicta.l. cum an
tea.sed an uigore dictorum uerborū pos
sit in totum unaz partem ledere.uidetur
ꝙ sic ꝙ idem ius est de toto qḋ de par
te maxima.ff.de excusa.tuto.l.propter li
tem.C.de reuocan.dona.l.si unq̄.cuz si.
In contrarium est sententia Bal. in dicta
l.si procurator.ff.de condi.indebi.cum
in omni uerborum prolatione generali
donatio exclusa uidetur.ff. mādati.l.cre
ditor.§.lucius.ff.de pactis.l.contra iur]
ciuilis regulas.§.item arbitramentū.Itē
arbitramentum ⁊ transactio equiparan
tur.C.de iudic.auten. si non contigerit.
⁊ in corpore unde sumitur.sed transactō
non potest fieri nisi aliquo dato uel re
tento. ut.l. transactio .C.de transactio.
ergo ⁊ arbitramentum. preterea arbitra
tor dicitur bonus uir.ff. de arbi.l. non
distinguemus.§.de officio.ergo debuit
id facere qḋ suo nomini conuenit.C. de
offi.prefec.ur.l.i. ⁊ sic partes cōcordare
non autem in totum largiri. Item an do
lus in arbitramento presumat' in dubio.
frede.in dicto consilio tenet ꝙ non. per
l.dolum.C.de dolo.⁊.l.quotiens.§.qui
dolum.ff.de proba.Anto.de bu. ⁊ bar.
dicūt ex qualitate facti id presumi.si eni
in magna quantitate grauaret dolo id fe
cisse presumitur.ff.de his que in fraudē
credi.l.omnes.§.lucius. Idez forte si iu
beret dare res p̄ciosas.hoc p tex. nōbilē
in.l.cū summa.ff.ḋ peculio.ubi dicit ꝙ
alienatio rerum magis preciosarum pre
sumitur in fraudem facta ⁊ non est alibi
secunduz Ang.in.l.ij.C.de peti. heredi.
Jo.calde.in sua disputatione que incipit
duo litigantes compromiserunt sic dicit
premitto ꝙ legiste dicunt circa iuramen
tum appositū super eo ꝙ dicitur legi ob
uiare.dicunt ipsi ꝙ aut iuramentum adi
citur super eo qḋ est contra ius cōmune
⁊ tunc non obligat. ut.l. non dubium.
C.de legib⁹.⁊.l.si ex falsis.C.de transac.
aut contra ius speciale ⁊ tunc quia id fa
cilius tollit' q̄ ius cōmune bene obligat
ut.l.ij.⁊ auten.sacramenta puberum.C.
si aduersus uendi. Dy.in regula.non est
obligatorium.dicit ꝙ si iuramentuz adi
citur circa id qḋ est prohibitū in fauorē

⁊ priuilegiuꝫ alicuius per eum in fauoreꝫ
cuius eſt probibitio ⁊ eſt obligatorium.
ut in.c.cum contingat.de iureiuran. ⁊ in
c.quamuis.de pactis. ſed ſi eſt probibi
tum propter turpitudineꝫ ſine illud cui
adicitur iuramentum tunc iuramentum
nibil operatur.ut in regula. non eſt obli
gatorium.cum concordantijs. ⁊ in.c.ſig
nificante.de pigno.⁊ apertiuſ qḋ nō.i.c.
pe.de emp.⁊ uen.⁊ i.l.ij.C. ḋ reſcin.uen.
Itē̄ ē ſciendū ꝙ ꝑ indubitato hētur ꝙ ubi
quis generaliter iurauit ſtare arbitrio ar
bitratoris poteſt petere ꝙ iniquuꝫ arbi
trium reducatur ad arbitrium boni uiri
Nec obſtat iuramentuꝫ nec eſt periurus
qḋ uidetur expreſſum in.l.ſi libertus ita
ff.de ope.liber.⁊ in.c.ueniens.⁊ in.c.q̇n
tauallis.de iureiuran.ubi ibidem. ⁊ hoc
nō.Inno.⁊ Spec.in ti.de arbi.§.i.ṽ.ſed
pone.Idem etiaꝫ dicit Inno. de pena ap
poſita ꝙ hoc caſu non cōmittitur ſed ci
tra penam reducere petetur. quod placꝫ
Dy.niſi ſpecialiter fuerit compromiſſuꝫ
ſub pena ꝙ non petetur ꝙ plene proſe
quit̄ in regula ſcienti.de re.iur.li.vj.⁊ fi
naliter concludit ꝙ nemo ſani capitis di
ceret ꝙ arbitratori uideatur concedi ꝙ
iniq̄ ⁊ contra iuris cōmunis probibitio
nem pronunciet ſiue pronunciare poſ
ſit.ſed Hoſtien. in.c. quintauallis. dicit
ſi ſpecialiter dictum fuit ⁊ expreſſe ꝙ ar
bitrator in totum uel in parte ius unius
ꝑtis poſſit alteri parti dare ⁊ q̄tumcūqꝫ
inique pronunciet debet ſtari dicto ſuo
ſi iuramentū interueniſſet uel poſtea eēt
ꝓmiſſa pena de rigore iuris iurans ⁊ nō
parens degerat ⁊ in penam promiſſioniſ
incurrit.ut in.c.i.⁊.iij.de pactis. ubi di
citur ꝙ ſi dictum arbitratoris eſſet con
tra deum quo caſu in nullo parendum eſ
ſet.per notata in.c.ad aures. de tempo.
ordi.ſubdit tamen ipſe ꝙ forte ex equi
tate iudicis ex officio debꝫ occurrere ini
q̇tati tanta poſſet eſſe penſatis locis cau
ſis temporibus ⁊ qualitatibus ꝑſonaꝝ.
de tranſac.c.fi.de arbi.c.ij. ſed Guil. in
ſpec.in ti.de arbi.ṽ. iteꝫ quid ſi compro
miſſuꝫ.uidetur tenere ꝙ iuramentū hoc
etiam non obliget. alle. de iureiuran .c.
ad noſtram. ⁊.c. quemadmodum. ⁊ de
foro compe.c.ſi diligēti.in fi. ⁊ quia cō
tra bonos mores.ut.ff.de pactis.l. iuriſ
gentium.§. pretor. ⁊ extra de pactis.c.
fi.⁊ quia per illud uidetur fortius ius re
mitti.ut.l.illud.§. pacta. ⁊ quia per id
inuitatur quis ad male pronunciandum
ut in eadem.l.§.illud quoqꝫ.⁊ de pactē̄.
l.conuentionum.alle.l.cum precario.eo.
ti.l.fi.⁊.l.ſi libertus.de ope.liber. ⁊ hec
ſolutio probatur.ff.quarum rerum acti.
non datur.l.i.§.que onerande. ⁊ refert
ꝙ quidam dicunt hoc pactum ualere ſꝫ

non ſimplicem renunciationem. His ſic
premiſſis dico dicit Io.calde. indubitā
ter ꝙ ſi arbitrator mandauerit aliquid
ꝙ ſit iniquum ⁊ contra deum ⁊ cuiuſ ob
ſeruantia induceret peccatum illud non
ualet.nec ad illud obligatur per iuramē
tum.unde hoc caſu potenſ reduci debet
audiri non obſtante iuramento. nec nūc
cum petit eſt periurus. xxij. q.iiij. ſi ali
quis.⁊.c.ſi quis perueniēs.⁊.c. q̇ntaual
lis.cum ſi.⁊ hoc uoluit etiam dicere Ho
ſtien.Si autem id quod mandauit de ſe
non eſt contra deum ⁊ eius obſeruantiā
non inducit peccatum nec nutrit.ſed al̄s
eſt iniquum diſtinguo aut eſt iniquitas
in re ipſa aut dolo arbitratoris. ut quia
ſic inique pronunciauit ex alterius partē̄
odio gratia uel ſorde. Primo caſu puto
iuramentum obſtare ⁊ per conſequens
ipſum petentem reductionem eſſe periu
rum cum hic ſolum de preiudicio iuran
tis agatur q̄tum ad iura ſua ꝙ per ſe po
nit cum iuramento maxime ſponte ſe ob
ligare ex certa ſcientia.ut in.c.cum ueniſ
ſet.de inſti.⁊ per rationem.c.ſi uero.⁊.c.
cum contingat.de iureiuran.⁊.c.q̄uis.ḋ
pactis.li.vj.nec fateor hoc caſu aliquid
induci contra publicā utilitateꝫ ul̄ cōtra
bonos moreſ.⁊ hoc caſu ſit uerum ꝙ pri
mo dixit Hoſtien.de pena compromittē
da.Si uero arbitramentum fuit iniquuꝫ
⁊ doli arbitratoris ut quia ſic inique ꝓ
nunciauit ex alterius partis odio uel gra
tia uel ſorde corruptus dico hunc peten
tem reductionem non eſſe periurum nec
ſibi obſtare predictum iuramentum qḋ
ſic probo quia aut dicis ꝙ predicta uer
ba non includebant dictum caſuꝫ.ſ. quā
do dolo arbitratoris pronunciaret iniq̄
⁊ tunc planū eſt ad talem caſum de quo
non fuit dictum nec cogitatum non eſſꝫ
extendendum iuramentum. de iureiurā.
c.pe.de renunc.c.cum inter.de iureiurā.
c.ad noſtram.ꝙ metus cauſa.c.ad audi
entiaꝫ.cum ſi.nec eſt ueriſimile ꝙ hoc ca
ſu uoluerit ſe obligare propter diſpendi
um ⁊ preiudicium ſalutis eterne ꝙ hoc
caſu facit imminere arbitratori. de iure
iuran.c.ad noſtram.maxime cum dictus
dolus ſuperuenerit.ad hoc de eccle.edi.
c.fi.de iureiuran.c.petitio.⁊.C. de tranſ
ac.l.ſi ex falſis.ff.ad municipales.l.fi. et
ꝙ nō.xi.q.iij.c.preceſſor.in glo.fi.aut ꝑ
predicta uerba includebantur iſti caſus
ſcilicet ſi dolo arbitratoris ⁊c̄. ⁊ tūc idē
quia ſi expreſſe de huiuſmodi dolo futu
ro feciſſet mentionem iuramentum non
fuiſſet obligatorium quia hoc caſu cōtra
publicam iuſticiam ⁊ honeſtatem ⁊ bo
nos mores preſtitum fuiſſet cum nulla
permutatio cuius nomie appellatur poſ
ſit fieri ſine pacto cum ſit dolo odio per

gratiam uel per sordes.xi.q.iij.c. recte.
⁊.c.quatuor.cum sequentibus. de arbi.
c.ij.de re iudi.c.i.li.vj. Item sic expresse
promittendo uidetur se sorciař pacto ar
bitratoris quare nõ obligatur ex quo pe
tit ut ad bonum uirum reducatur.xxij.
q.iiij. si ad peccatũ secundum hoc iura
mentum turpitudinem continet etiaꝫ ex
parte iurantis ⁊ sic non contradicit.fac
qđ nõ. Hostien. de pactis.c.fi. in uerbo
nullum. facit etiam opinio que habetur
ꝙ non obstante iuramento potest oppo
ni exceptio doli per arbitratorem.etiam
post biennium propter pecuniam non
numerataꝫ.quam tenet Hostien. ⁊ plene
notat̃ de solu.c.fi.hoc eniꝫ probo nedũ
ex mẽte sed ex uerbis compromissi quia
ex themate dicitur ꝙ compromiserunt
partes in istum tanꝙ in bonum uiruꝫ ta
le enim arbitrium prestare debuit quale
bono uiro conuenit.ut dicit.l.si in lege.
ff.locati.sed planuꝫ est ꝙ arbitrando do
lose non fecit ut bonus uir.unde Lulius
in libro de officijs describens bonum ui
rum dicit ꝙ in bonum uirum non cadit
metus.sequitur ergo ⁊ concluditur ꝙ ꝑ
dictaꝫ.l.si in lege. ꝙ irrita est approbatõ
conductoris dolo facta quia reductio li
cite petitur iuramento non obstante.do
minus flo.de sancto petro de bononia
in repetitione.§.arbitrorum.sic dicit si
quis renunciauit nõ petere reduci ad ar
bitrium boni uiri an teneat renunciatio
ita ꝙ non possit peti reductio. Ja. bru.
tangit.in auten.decernimus.C. de arbi.
ibi uide hoc non firmat clare uidetur ta
men dicere ꝙ cõmunis opinio sit ꝙ renũ
ciari nõ possit ullo modo quo minus re
ductio petatur qualitercunꝙ sit alibi ta
men. scꝫ.C. de contrahen. empti. sic di
stinguit. aut dolus interuenit ex animo
arbitri ⁊ illi renunciari non potest quia
hoc esset remittere dolum futuruꝫ quod
esse non potest.l.iurisgentium.§.si paci
scar.ff.de pactis.aut interuenit dolus re
ipsa.⁊ tunc aut ultra dimidiam iusti pre
tij ⁊ nihilominus petitur reductio. non
obstante pacto uel renunciatione. ar.l.
ij.C.de rescin.uendi.aut infra dimidiaꝫ
iusti pretij ⁊ tunc satis uidetur duruꝫ ꝙ
huic dolo renunciari non possit.Ita trãs
iuit Ja.bru. cuius ṽba nõ. quia ut pate
bit ex sequentibus. hoc idem approbat
Bar.pro parte.⁊ pro parte debet limita
ri.prout dicit ipse Bar.j. per illum tex.
Dy.de hac questione tangit in.l.quidaꝫ
cum filium.ff.de uerbo.ob.in regula sci
enti.de re.iur.in.vj. Cy.in.l. cum antea.
C.de arbi.Guil.de cu. in.l. si unus.§.il
lud.ff. de pactis. Guil. in spec. in ti.de
arbi.§.fi.v.item si cõpromissum.Inno.
Hostien.⁊ alij canoniste in.c. quintaual
lis.de iureiuran.quorum omniũ opinio.
simpliciter obmitto quia satis possunt
omnia eorum dicta ad concordiam re
uocari.dic ergo secundum Bar. in.§.ar
bitrorum.Aut arbitrator inique arbitra
tur dolo.⁊ circa hoc nihil operatur renũ
ciatio.ut dicta.l.si unus.§.illud.⁊.l.con
uenire.ff.de pactis dotali. ⁊ ita loquitur
tota disputatio Dy.in.c.scienti.de regu.
iur.in.vj.Aut sine dolo ⁊ tunc aut est de
ceptio in magna quantitate aut in pua.
primo casu potest peti reductio.secundo
non.ar.ff.de mino.l. si ex causa. in prin.
quia in hac renunciatione inest tacita cõ
ditio.s.nisi immoderate me lederet. ar.
ff.de uerbo.obli.l. quidam cum filium.
ff.locati.l.quero.§.inter locatorem.Ita
dicit Bar.intelligendo glo.que est in.l.si
de meis.§.recepisse.ff.de arbi.que dicit
ꝙ si arbiter potest de iure unius auferre
⁊ dare alteri quia debꝫ intelligi. s.mode
rate accipiendo. Quid autem si esset ex
presse dictum ꝙ immoderate posset an
teneret talis conuentio ita ꝙ non posset
reclamari. patet.j. ex solutione alterius
questionis.Sed quid si in renunciatione
interuenit iuramentum ⁊ in materia no
stra que dicatur parua uel magna quan
titas. dic colligit̃ ex tex.l. unde ⁊ si ner
ue.cõiuncta.l.si non fuerit.ff. pro socio.
scilicet ꝙ facta computatione sufficit ex
cessus in sexta totius. Nam cum indubio
partes debent esse equales. ut dicta.l.si
non fuerit.cum uni mandet unam partẽ
de toto dare alteri duas dicitur inique
arbitratus.ut in dictis legibus. Nec ob
stat ꝙ ut quantitas dicatur magna.uide
tur requiri excessus ultra dimidiaꝫ iusti
pretij quia ꝛ̄ndet Bar.⁊ hoc rogo põde
ra.quia illa lex loquitur in taxatione pre
tij facta a se.secus si fiat ab alio q̇a tunc
sufficit ꝙ in sexta parte sit deceptus. et
hic est casus in.§.arbitrorum. cum.l.un
de ⁊ si nerue.cuꝫ.l.sequenti. Et ex hoc in
fertur sub dubio tamen forte ꝙ si in con
tractu facto per procuratoreꝫ non habẽ
tem ad hoc speciale mandatum sit quis
deceptus in sexta parte si contra procu
ratorem non posset haberi regressus pos
set implorari remedium dicte.l.ij.C.de
rescin.uendi.s.ut pretium suppleatur ⁊ a
contractu recedatur.ita dicit Bar.hic nõ
tamen precise affirmat super hoc.tamen
Jo.de ymola.in.l.si quis arbitratu.ff.de
uerbo.obli.sic dicit in fi. Item adde q̇a
dixit Bar.in.l.si societatem.§.arbitroꝝ.
ff.pro socio.ꝙ enormis lesio dicitur esse
quando quis leditur per alium in sexta
totius.per.l.unde ⁊ si nerue.ff.pro socio
⁊ per hoc ibi concludit ꝙ in casu.l.ij.C.
de rescin.uendi.si forte contraxisset. per
procuratorem succurretur sibi si esset

lesus in sexta parte.lz secus si per seipsuz contraxissz quia tūc requireret deceptio ultra dimidiam iusti pretij.nam Bar. nō uidet bñ dicere quia leges allegatas per eum non bene probant de sexta si bene ponderentur. sed de tercia eius que debebatur in effectu. Naz in dubio partes societatis debent esse equales.l.si non fuerit.ff.pro socio.Ideo si arbiter assumptus sub distributione partis societatis ad iudicat uni socio terciā partem lucri alij duas partes in effectu uidetur ledere euz cui assignat terciaz exquo debebat habere dimidiam.⁊ sic sex uncias totius lucri in tercia parte quam habet minus ꝙ̄ alius qui duas uncias habet minus que sunt tercia pars de sex.Item in secundo dicto non uidetur bene dicere sed potius uidetur dicendum ꝙ aut ille procurator habuit specificum mandatuz de uendenda re pro certo pretio ⁊ sic uendidit ⁊ uidetur haberi proinde ac si dominus uendidisset cum non sit dare rationem diuersitatis.aut habuit solum mandatum cum libera.⁊ tunc uidetur habere mandatuz de uendendo iusto pretio tamen in residuo sit donatio.donandi autez potestas in dubio non uidetur data ei cui etiaz cōceditur libera.l.si filius.ff. de dona. ⁊.l. contra iuris.§.fi.ff.de pactis. ⁊ ideo uidetur tūc ꝙ possit reuocari uenditio ꝙ̄si facta contra formam mandati. etiaz si infra dimidiam sit deceptio nisi modicissima esset deceptio seu lesio quia tunc de illa non curaretur.ar.l.scio.ff.de in inte. resti. Si autem habuerit mandatum de uendendo ꝓ illo pretio ꝙ fuerit arbitratus ⁊ tunc idem quia eadem est ratio ꝗa in arbitriū ei⁹ tanꝗ̄ bōi uiri ē cōmissuz. l.si sic.⁊ ibi nō.ff.de le.i.Si autez fuit datum mandatum ꝙ pro illo pretio qđ uoluerit uendat tūc dummodo non cōmittat doluz nec uelit dare uidetur ꝙ teneat uenditio. ⁊ sic idem ac si ipsemet uendidisset.ar.l.creditor.§. lucius.ff. mandati.uel dic ꝙ in secundo ⁊ tercio casu tenebat uenditio.exquo ex tenore uenditiōis non apparet aperte contra mandatum esse factum. sicut etiam tenet sententia arbitratoris licz inique arbitretur. fateor tamen ꝙ ratione lesionis quia respectu effectus non consensit dominus poterit peti rescindi secundum.l.scđam.C.de rescin. uendi. ⁊ hoc clare si lesio erit ultra dimidiam iusti pretij uel infra dimidiaz per illam.l.idem forte.si in tercia. per.l. unde ⁊ si nerue.s̄.allegata secundum opinionem Bar.que uidetur in casu isto posse substentari tamen quia noua est ⁊ peregrina timeo ꝙ non seruaretur in practica.⁊ potissime ꝗa re uera .l.unde ⁊ si nerue.In alio casu loquitur.s. quando sunt duo compromittentes in tercium ⁊ non ꝙ unus dat mandatum alicui de aliquo faciendo eius arbitrio.Subsequēter que rit idē Florian⁹ in.d.§.arbitrorū.Quid si in compromisso fuit dictum ꝙ ex nūc partes emologauerunt. quicquid fuerit arbitratum fertur.Dy. cōsuluisse ꝙ idez est ꝙ in renunciatione simplici . de qua dixi ut intelligatur emologare si eque fuerit arbitratus. ut ergo emologatio preiudicet debet fieri post laudum secundū eum qđ intellige de emologatione expressa ut dixi.nam sententia arbitratoris nō potest emologari tacito cursu.x. dierum secundū Inno.in.c.quintauallis.¶ Queritur si renunciatio reductionis ad arbitrium boni uiri sit uallata iuramento. ut quia iurauerunt stare omni eius arbitrio etiaz iniquo quantumcunꝙ damnū intulerit alicui ipsorum ⁊ ꝙ illud non poterit ad arbitriū boni uiri reduci.¶ Queritur an arbitrium quia re uera iniquum possit peti reduci ad arbitrium boni uiri ⁊ petens sit periurus ⁊ an sibi obstet iuramentum uel non. Bar.in dicto.§.arbitrorum.se expedit dicens ꝙ iuramentuz habet illam conditionem ꝙ̄ pactum preambulū.s.de non cōtraueniendo si equū fuerit arbitratus. ut dicto.c. quintauallis.⁊.C. de non numera. pecunia.l.fi.ff. ad municipales.l.fi. in prin. ⁊ cum hoc transferunt cōmuniter iuriste ꝙ̄tum ad nostrum propositum.licet circa iuramētum generaliter qualiter ⁊ quomodo sit obligatorium aliqualiter distinguam.ut colligitur ex allegatis legibus ante determinationem huius questionis.Sed quia ꝙ̄tum ad hūc articulū de iuramento.hec questio est magis canonica ꝙ̄ ciuilis. Idcirco sciendum est ꝙ Io. calde. utriusꝙ iuris doctor famosissim⁹ disputauit istā questionem cuius determinationem postea secutus ille utriusꝙ iuris monarcha profundus.Io.an.eius pater adoptiuus Ita colligitur ex notatis per Io.an.in ti. de arbi.§.fi.v̄.item si compromissum.⁊ quia hanc determinationem cōmuniter omnes sequuntur quia etiaz questio hec utilis est ⁊ cotidiana. Ideo eius solutōz hic interferam obligationibus ad partes obmissis.pro clariori ergo solutiōe hui⁹ questionis habenda premittit ꝙ iura ō hac reductione loquentia uidentur aliꝗ̄ liter diuersa ⁊ sic ad concordiaz deducūtur.Aut enim est compromissuz stare arbitrio uel arbitrato alterius partis eo casu quo id fecerit pōt. ut nō. ff. de arbi. l.pe. hoc dico propter nō.C. de contra hen.empti.l. si in uendendis. ⁊ tunc ad arbitriuz boni uiri refertur si arbitratur inique.ut dicta.l.libertus. ⁊.c. ꝗntauallis.⁊ siue nihil arbitretur.ut.ff.de ōben.

empti.l. hec uenditio. ⁊.ff. locati.l. ſi in
lege.aut eſt compromiſſum ſtare arbitra
to tercie perſone ⁊ tunc licet quidam uo
luerunt dicere ad arbitrium boni uiri re
currendum in contractibus bonefidei et
non ſtricti iuris.tamen hec diſtinctio nõ
procedit immo ſi nihil ſit arbitratus nõ
eſt recedenduꝫ a perſona tercia ſuper dic
ta ſolutione.uide ſupra ubi eſt ſupradic
tum Jo.calde.ſuper dicta ſolutione. Pe
trus autẽ de ancha.in conſilio ſuo quod
incipit primum dubium ſic dicit.primũ
de quo queritur non eſt nouum.ſed per
antiquos ⁊ modernos plene diſcuſſum ⁊
publice diſputatum.⁊ ꝙ reductio in ca
ſu noſtro peti non poſſit obſtante renun
ciatione ⁊ etiã ſpeciali partium iuramen
to ⁊ procuratorum ſpetialium ad hunc
actum uigent efficaciſſime rationes.et ꝙ
ualeat renunciatio facit. Primo qa peti
tio reductionis eſt ſpecies appellãdi.l.nõ
diſtinguemus.§.cũ quidam.ff.de arbi.
ſic ergo poteſt future appellationi renun
ciari.ut.l.fi.§.fi.C.de temporibꝰ appel.
et ita ⁊ future reductioni maxime quia ſi
cut per reductionem petitur emẽdari ini
quitas arbitratoris.ita per appellationẽ
iniquitas iudicantis.l.i.ff.de appel. ubi
ergo eſt eadem ratio per omnia .ibi ideꝫ
ius debꝫ ſtatui.ut.l.illud.ff.ad.l. acquil.
⁊.c.inter corporalia.de tranſact. ¶ Secũ
do pro hoc facit ſimilitudo quaꝫ habet
ſentẽcia iuſiurandi.⁊ tranſactio ad laudũ
arbitratoris.nam laudum eſt quedã trãſ
actio.ut in auten.ut differentes iudices.
§.i ergo ſicut in illis non admittit᷑ que
rela iniquitatis quando ꝑtes ꝯſenſerũt.
ut.l.res iudicata.ff.de re iudi.⁊.l. nam ⁊
poſtea.ff. de iureiur. ⁊.l. ſub ꝑtextu. C.
de re iudi.ita nec contra laudum robora
tum conſenſu partium preambulo. Naꝫ
talis conſenſus in compromiſſo uidetur
in laudo repetitus.quia ad hoc tempus
refertur ⁊ ideo hoc tẽpus in quo effectus
diſpoſitionis dirigitur debet attendi.ut
l. in tempus.ff.de heredibus inſti.⁊.l.ſi
ita ſcripſero.ff.de condic.⁊ demonſtra.
ex hoc infertur ꝙ iuramentum in cõpro
miſſo appoſitum uidetur in laudo repeti
tum quia ſi ita eſt cum laudum ſit tranſ
actio ut dictum eſt ſicut ille qui uenit cõ
tra tranſactionem iuratam recepta reſti
tuit ius qꝺ habet amittit ⁊ infamis effi
citur.ut.l.ſi quis maior.C.de trãſac. ita
⁊ ille qui uenit contra laudum in quo iu
ramentũ in compromiſſo precedenti ap
poſitum uidetur repetitum.ut in cõſeqñ
ti quia ad ipſum et eius obſeruantiaꝫ re
fertur.ar.l.oratio.ff.de ſponſa.l.ad rem
mobilem.⁊.l.ad legatuꝫ. de procur.⁊.c.
preterea.de offi.delega. ¶ Tercio ꝓ hoc
facit quia in hoc caſu ceſſat ratio querele
premiſſe ſuper iniquitate.laudi eſt enim
ratio quia partes non uidentur hoc co
gitaſſe ꝙ aſſumptus in arbitratorem ⁊
in bonum uirum debeat inique arbitra
ri ⁊ hec ratio colligitur in.c.ueniẽs.de iu
reiuran.⁊.l.ſi libertus.de operis liberto
rum.ſed in caſu noſtro partes cõuenerũt
⁊ iurauerunt de iniquitate non cõqueri.
apparet ex hoc de iniquitate cogitaſſe et
ei renuntiaſſe. ſcienti ergo ⁊ uolenti non
infertur iniuria neque dolus.ut in.c.ſciẽ
ti.de re.iu.in.vj.et.l.i.C. de act. empti.
¶ Quarto hoc firmat libera ĩ bonis ꝓ
prijs adminiſtratio.dicit enim lex ꝙ lici
tum eſt unicuiqꝫ ſua committere ⁊ res ſu
as pro libito regere ⁊ gubernare.ut.l. ne
mo exterius.C.de iudi.et.l.in re manda
ta.C.mandati.Item ⁊ ſi tercio libere cõ
miſit ꝙ poſſet de re ſua agere quicquid
uellet debet eſſe ratum quicquid ipſe ge
rit etiã ſi inique dũmodo abſit dolus.ut
l.diem proferre.§.ſtari.ff.de arbitris.⁊
l.cum quidam.de le.ij.⁊.l.creditor.§.lu
cius.ff.mandati. Preterea rem propriã
poteſt quis libere donare ⁊ mari proice
re.l.cuius per errorem.ff.de re.iu.⁊ in.l.
i.C.de in officio. donati.ſi ergo rem cer
tam ⁊ indubitatã que ad me ſpectat poſ
ſum etiã ſine querela cuiuſcunqꝫ ita ma
le diſpenſare.multomagis letẽ dubiã ſic
ex toto uolũtati alterius committere. ut
ſic quo ad hoc non ſit melioris conditio
nis res dubia ⁊ incõtrouerſia poſita quã
certa et indubitata.ut.l. ordinata.§.fi.
de libera.cauſa. ¶ Quinto hoc probatur
ex eo quia ſicut ex futura iniquitate lau
di poterat ledi ita poterat commodum
conſequi ſi arbitrator pro eo inique pro
nuntiaſſet.cum autem ita actus ⁊ diſpo
ſitio pendet ꝙ poteſt tendere ad onus ⁊
comodũ alicuius non poteſt pretendere
leſionem ſi contra eum ſors acciderit qa
pro eo potuiſſet.argumẽ. optimum .C.
de inoffi.teſta.l.ſi pater puelle. ⁊.l. ſi ea
C.de uſuris.eſt enim caſus fortuitus ꝙ
inique arbitrator aſſumptus in bonum
uirum inique pronuntiet ſicut eniꝫ de iu
dice.ut notat Bar. in.l.exceptõꝫ .ff.de fi
deiuſſ.ſed caſui fortuito poteſt expreſſe
renuntiari.ut.l.ſed et ſi quis.§.queſituꝫ
ff.ſi quis cauci. ¶ Sexto accedat pro cõ
firmatione predictorum autoritas iura
menti cuius robur et efficacia multiplex
eſt ⁊ illa magna ꝙ cõfirmat alias inuali
da ⁊ a iure prohibita quandoqꝫ.de iure
iuran.c.cum contingat.de pactis.c.ij.li.
vj.xxij.q.i.omne beneficiu.mmaxime re
ciſorium diſpoſitionis iuramento ualla
te.autẽ.ſacramenta.C.ſi aduerſus uen.⁊
l.iiij.C.ſi minor ſe maiorem dixe.Item
in materia iuramenti tradit᷑ regula gene
ralis ꝙ omne iuramentum eſt ſeruanduꝫ

quod non uergit in dispendium salutis
eterne etiā si enormiter quis ex eo ledatᷣ
in patrimonio suo uel sibi debito. patet
in dote que est patrimonium mulieris.
l.i.§.sed utrum.ff. de mino. ⁊ in heredi
tate paterna filijs debita quodammodo
uiuo patre.ut.l.in suis.de libe. ⁊ postu.
⁊ tamen pacto iuramēto firmato possūt
hec iura tolli licet maximi preiuditij. ut
patet in dicto.c.cum contingat. ⁊ dicto
c.ij.multo magꝭ ergo tolli potest ius du
bium incertum. ⁊ indubitanter potest a
se abdicare.multofortius de incerto ad
certitudinem reducto non conqueri. ut
probatum est.s.in.iij.Rnso.Item cōtra
iuramentum non possum etiaȝ proximū
arguere de peccato.patȝ in.c.debitores.
de iureiurā.sed hic uolo arguere arbitra
toreȝ de peccato.s.ꝙ inique egerit ꝙ nō
possum si iuraui non opponere uel queru
lare.ad hoc.c. quemadmodum . de iure
iuran.ea enim ratione repellitur quis ab
impugnatione sententie arbitri quia in
eum consensit.ut.l.diem proferre.§.sta
ri.ff.de arbi.multomagis in casu nostro
exquo expresse de iniquitate non ꝯqueri
fuit expresse in conuentione deductum.
⁊ sic habuit latiores habenas ⁊ maxime
inspecta natura rei super qua laudum ꝓ
fertur . Nam est questio a qua recedere
maximum est lucrum.nec potest quis de
ipsa transigendo conqueri ratione decep
tionis.l.lucius.§.fi.ff.ad trebel. sufficit
namqꝫ timor litis ad ipsam ualidandam
l.ij.C.de transacti. ¶ Septimo ⁊ ultimo
in hac parte facit quod nō.Accursi. in si
mili .ff. si messor falsum modum dixe.
l.iij.§.competit.in glo. Idem si conue
nerit ⁊c. ubi pactum super futura ini
quitate messoris ualet ⁊ est seruandum.
Ad idem optime facit quod nō. Io. an.
in.c.humilis.de maiori.⁊ obedien.in no
uella.ubi ad litteram ita dicit quando in
iudicem uel aliuȝ sic compromittitur ꝙ
possit de alto ⁊ basso iuxta multorū uul
gare dicere ⁊ facere quicquid uult ⁊ ius
unius partis in totum uel in parte alteri
dare de cetero non potest altera partiuȝ
ignorantiam allegare quia ui pacti se ex
cludit ⁊ de se queratur. ar.ff.de mino.l.
cum mandato.in fi.⁊ de arbi.l.diem pro
ferre.§.stari.⁊.l. sed ⁊ si quis.§.fi.ff.de
instituto.ita ibi dicit hanc partem.s. ꝙ
nō possit peti reductio.tenuit Io.calde.
disputando. ut refert Io. an. in spec. de
arbi.§.fi.Idem etiam tenuit disputādo
Ray.de forli.⁊ ꝗplures alij. licet quidaȝ
docto.magne fame teneant contrarium
s.ꝙ non obstante iuramento ⁊ renuncia
tiōe predictis possit peti reductio ad ar
bitrium boni uiri. in qua uarietate opti
mum est habere iudicem gratiosuȝ quia

potest sequi alterā opinioneȝ prout sibi
placet.Sed etiā in casu nostro pro dicta
opinione uidelicet ꝙ non possit peti re
ductio. ideo superius ita late allegaui ꝙ
non solum ex hoc capite sed etiaȝ ex alio
potest iusticia huius laudi confirmari et
ꝙ iniquitatem non cōtineat uel si aliqua
lem cōtineat.non tamen talē ꝙ reductio
peti possit.probo hoc ex tenore alterius
laudi de quo in secundo dubio in prin
cipio narrationis facti.ꝺ quo.s.ubi dici
tur ꝙ predicta domina Francisca appro
bauit laudum ⁊ arbitramentum domini
episcopi in ea parte que fauorem eius cō
cernebat quia iuxta eius continentiaȝ re
cipit dotem ⁊ augmentum dotis. nō po
test igitur ipsum impugnare in his que
faciunt contra se . ar .l. cum queritur.ff.
de administra.tuto.⁊ in.l. in cause.ff.de
procur.Preterea secundum opi. spec.nō
contradicendo laudo infra.x.dies uidetᷣ
laudum approbare.uel secundum Bar.ta
cendo per ānuȝ.ut ipse nō.in.l. si societa
teȝ.§.arbitroꝝ.ff.pro socio.hic aūt fuit
plusqꝫ taciturnitas ex parte domine Frā
cisce quia recipit deducta in laudo.ut ꝑ
dixi.⁊ plus est approbarᷣ facto ꝗ uerbo.
c.dilecti.de appel.⁊.l.de quibus. de legi
bus.⁊.l.certum.ff.si certum pe. quia igi
tur in laudo ⁊ arbitramento domini epi
scopi dicitur cōtineri ꝙ ipsa teneatur re
nunciare successioni filiorum.⁊ hoc etiaȝ
uenerat in compromisso iurato. uidetur
habere perinde ac si ipsa reūciasset. ꝗa
ut dixi.s.in.ij.argumento conuenta ⁊ ꝓ
missa inter partes uidentur in laudo re
petita maxime a partibus approbato pro
me teneor recipere contra me.l.si quis te
stibus.C.de testibus. ⁊ quod nō.Io.an.
post Inno.in.c.cū uenerabilis.de excep.
Preterea ponderandum est ꝙ domina
Francisca de ultimo laudo lato per do
minum Io.non potest conqueri tanqꝫ le
sa ab eo sed a suo procuratorᷣ qui plura
bona in hereditate de qua agebatur asse
rit ꝗ reperta sunt.que si reperta fuissent
laudum suum non possȝ de iniquitate re
dargui ex eo ꝙ plusqꝫ debuissȝ adiudica
uerit domine Catherine.est igitur in hoc
laudo deceptio re ipsa non dolo arbitra
toris quo casu non uidetur posse peti re
ductio.prout dominus Io.calꝺ.disputa
uit.potest enim contra suum procurato
rem habere recursuȝ si dolose obrepserit
l.ij.ff.de eo per quem factuȝ est. ⁊ credē
dum est ita affirmasse ex cōscientia dicte
domine.unde de seipsa queratur.c.scien
ti.de re.iur.in.vj. ¶ Ex his concludo ꝙ
laudū domini Io.iustificatᷣ ex laudo do
mini episcopi precedēti.cuius uigore di
cta domina Francisca excluditur ab here
ditate pupillorum odorici condemnata

eſt enim ad faciendum remiſſionem ⁊ pa
ctum non petendi de cetero aliquid de
predictis bonis petendo igitur cõtra lau
dum emologatum ⁊ approbatum. ut.s̃.
patet concluditur ꝙ iniuſte petit ⁊ poſſꝫ
agi.etiam iudicis officio ut ſibi ſilentiuꝫ
imponatur.ut.l.ſi cõtendat. ⁊ ꝙ ibi nõ.
ff.de fideiuſ.⁊.l.aurelius.§.centum.ff.ꝺ
libe.lega. ¶ Ultimo aduertenduꝫ ꝙ etiã
tenendo opi.contrariam uidelicet ꝙ con
tra laudum poſſit reductio peti ad arbi
trium boni uiri propter enormem leſio
nem re ipſa nõ obſtante iuramento.cuiꝰ
tamen oppoſitum multi tenent.ut.s̃.dixi
⁊ rationibus ualidis confirmaui tamen
hoc eſt clarum ꝙ anteꝗ̃ petat huiuſmõi
reductionẽ debet peti relaxatio iuramen
ti ꝗ̃tumcunꝗ̃ laudum arguatur iniquũ.
patet hoc in.c.ſi uero.de iureiurã. li.vj.
⁊ ratione metus non poteſt peti reſciſio
diſpoſitionis iuramento uallatꝭ niſi ꝑus
relaxatione obtenta ⁊ tamen metus con
tinet in ſe dolum. ut.l.i.ff. ꝙ metus cã.
ad idem.c.debitores.eo. ti. ubi etiam ſi
re ipſa promiſſio ſit turpis puta de pre
ſtandis uſuris tamen debet eam implere
per iuramentum niſi prius fuerit relaxa
tum.pro hoc etiam.c.ueniens. ⁊.c. quin
tauallis.eo.ti.ubi ad papam fuit habitꝰ
recurſus propter iniquitatem arbitrato
ris propter iuramentum qꝺ declarat eoſ
non teneri.ante ergo talem declarationẽ
non uidetur licitum deferre ſacramentũ
auctoritate propria maxime cum prima
facie nihil turpe in ſe contineat. ad hoc
quod notat Inno.de elec.c. uenerabileꝫ.
in hac autem relaxatione petenda debet
pars cui eſt iuratum citari quia agit̃ de
eius preiudicio.ar.l.nam ita diuus.ff.de
adopti.⁊.l.de unoquoꝗ̃.ff.de re iudi.ex
eius enim relaxatione negari non poteſt
robur ⁊ efficacia diſpoſitionis ſic iurate
attenuari ⁊ debilitari quia iurameutum
reddit in multis contractum efficatiorẽ.
iuxta plene nõ. ſecundum Bar. in.l.ſi q̇s
pro eo.ff.de fideiuſ.parte ergo preſente
debet de meritis iuramenti diſcuti ⁊ in
quiri poſtꝗ̃ cõtractus diminutio tracta
tur. ut.l.fi.C. ſi per uim uel alio modo.
⁊ certe iuſtificato laudo domini Jo. ſecũ
dum ꝙ ſuperius eſt oſtenſum. conclude
dictam relaxationem non eſſe conceden
dam dicte domine franciſce ſed repeten
da potius propter iuramentum qꝺ gene
raliter eſt ſeruandum ubi non fuerit pre
ſtitum ui dolo uel metu nec uergit in diſ
pendium ſalutis eterne. ut dicto.c.ij.de
pactis.li.vj.facit qꝺ nõ.in.c.exceptionẽ
obitiens.de litꝭ conteſ.li.vj. Idem tamẽ
petrus de ancha.in ſuo conſilio quod in
cipit.in queſtione que uertitur inter Ni
colaum benedicti.in ordine.xviiij.ſic di
cit.Oldra.in ſuis queſtionibus expreſſe
tenet ꝙ quando queritur de relaxatione
iuramenti non ad reſciſioneꝫ doloſi con
tractus ſed ad habilitandum perſonam.
ut non obſtante tali iuramento detegere
poſſit fraudeꝫ contractus. ⁊ hoc caſu nõ
requiritur partis citatio nec ſolemnis ex
aminatio quia de graui periculo credito
ris non agitur. remanet enim omne ius
ſibi ſaluum ad omne tale debitum defe
renduꝫ.concludit enim ꝙ ſine aliquo or
dine poteſt decenter concedi talis relaxa
tio.⁊ quia iuri partis non detrahitur po
nit ſimilitudinem in liberto q̊ petit ueni
am a pretore ut poſſit uocari patronum
in ius.⁊ de filio emancipato qui petit de
cerni bonorum poſſeſ.cauſa litis cognoſ
cende ⁊ ſibi dari licenciam ut poſſit pro
ponere querelam inofficioſi teſtamenti
contra teſtamentuꝫ patriſ.cum Oldrado
concordat Jo.an.in addicꝭ.ſpec. in ti.ꝺ
iureiuran.in Rica. ad finem mouetur eiſ
dem rationibus ⁊ ſi. ¶ Et ex his conclu
dit ꝙ non obſtante contradictione ꝑtis
epiſcopus ſeu eius uicarius dictum iura
mentum debet relaxare ad fratres ſupra
dictos ⁊ parſ probationes facere in iudi
cio quibus detegat dolum ⁊ fraudem cõ
tractus.Jo.an.in addic.ſpec.in ti. de iu
reiuran. in Rica ſic dicit. Quero de illo
qui iurauit ſuper uſuris ſoluendis uel ſo
lutis non repetendis petit abſolui a iura
mento ꝑ epiſcopũ an neceſſarie ſit uocã
dus creditor qui uſurarius dicatur.ſine
dubio ſicut diuerſa eſt forma iuramenti
de qua queritur ſic cadit diuerſa Rnſio
In primo eniꝫ .ſ. de ſoluendis poteſt ar
tari terminus ſolutionis fiende que arta
tio non cadit in ſecundo.ſ.de non repetẽ
dis.pro tanto ſcripſi dicit Jo. an. poſt
Lancre.⁊ Uincen.in decretali.debitoreſ.
de iureiuran.ſuper fine glo.ij. que ibi di
cit in fine qꝺ niſi petat abſolutionem a
iuramento tenetur ſoluere.predicti dant
inſtantiam quando inſtat terminus ſolu
tionis ⁊ creditor abeſt.⁊ ſic concludunt
eum de neceſſitate uocandum. Eſt ergo
de iure iſte ordo ſeruandus ut uocetur
creditor ꝙ iuramentũ remittat. ut in.c.
i.de iureiuran.ſi contumaciter reſiſtit re
laxabit illud iudex ut ſatis ſcripſit . ideꝫ
Jo.an.in.c.deditores.eo.ti.s̃. glo.ij.⁊ ꝙ
ſcripſit idem Jo.an.in.c. ad noſtram.in
tex.⁊ ſuper penul.glo.de iureiuran. ⁊ fa
cit de teſtibus.c.conſtitutis.lo.ij.ſed ibi
denunciantur iurantes propter temerita
tem iuramenti concordat.c.cum quidaꝫ.
eo.ti.remanet ergo dubium ubi creditor
non eſt cõtumax quo caſu dicunt quidaꝫ
idem.pro q̊buſ bene facit.ff. de fideicõ.
liber.l.ſi quis ſeruum.§. ſi cum ſeruum.
⁊.l.non tantum.§.ſenatus.ff.de iure pa.

l.adigere.⁊ ꝙ ibi nō.sic enim lex mortua factum ⁊ presentiā hominis representat iura enim fingunt presentem quo presen te fiendum erat ꝙ agitur uel fauore liber tatis.ut in iurib⁹ predictis .C. si manci pa.ita fuerit alie.ut ma.l.fi.uel testamen torum.ut in auten. de heredibus ⁊ fal. §.his igitur.in fi.uł criminis odio.ut in casu nostro propter quod etiam ex offi cio inquirit ecclesiasticus iudex. ut in di cto.c.ad nostraꝫ.facit.C.de priuił. fisci. l.fi . Concluditur ergo ꝙ siue ad dissol uendam actionem contractus qui usura rius dicitur siue ad relaxandum iuramen tum desoluendum in diem siue ad obti nendam relaxationem iuramenti de non petendo usuras solutas semp̄er est uocā dus creditor.expedietur autem causa su marie ⁊ de plano ⁊c̄.ut in cle. dispendio sam.de iudi.ubi autem iurasset etiā non denunciare uel illuꝫ in ius uocare. ⁊ uult in ius uocare uel denunciare satis uidere tur ꝙ relaxatio iuramenti illo non uoca to fieri possit quia iuri partis nil detra bitur.datur exemplum in liberto qui pe tit a pretore licenciam uocandi patronū in ius uel parentem.ff.de in ius uocan.l. quinqꝫ.§.i. petrus autem de ancha. in quodam suo alio consilio quod incipit. In christi nomine amen . retento ordi ne dubioruꝫ tenet contra. ⁊ iudicio meo melius per rationes suas tenor talis est retento ordine dubiorum reassumaꝫ sin gula ut aliquid ultra addam.⁊ super pri mo quesito an si contra iuramentum qd̄ pretenditur extortum per metum possit qui iurauit uenire contra propria aucto ritate.⁊ dicendum est pro ueritate ꝙ nō immo requiritur absolutio ⁊ in hac opi nione concordant omnes.ut Inno. in.c. uero.⁊.c.uerum.de iureiuran. ⁊ utrobiqꝫ ibi no. idem spec. in ti.de legato.§.nūc ostendendū.v.xxiiij. idem Archidi.xxij.q. iij.qui sacram. ⁊.xv.q.vj.c. auctoritate. Regulariter igitur gesta ꝑ metū ualent licet causa cognita per iudicem rescinda tur. ut . C. et. ff. ꝙ metus causa. ⁊ nō. in.c.abbas.ꝙ metus causa.fallit in certis casibus in quibus gesta per metum non obligant sed sunt ipso iure nulla. de qui bus in dicto.c. abbas. in quibus etiam credo ꝙ requirit̄ sententia declaratoria ꝙ possit uenire ɔ̄.ar.c.cū secundū leges. de hereticis.li.vj.⁊ ꝙ nō. in.c.ij. de pre scripti.eo.li. ⁊ hoc dico quando uicium est latens secus si appareat ex sui inspecti one illicituꝫ.⁊ ꝙ eius obseruantia uergat in dispendium salutis eterne quia tūc au ctoritate propria potest deferri. ut.l.q̄ sub conditione.§.fi.ff.de condi. insti.⁊ ꝙ nō.in.c.uenerabilem.de elec.Cognitō autem huiusmodi non reseruatur iudici

ne quis in hoc sicut nec in alijs sit iudex in re propria deferendo iuramentum et premissa que prima facie nulluꝫ cōtinēt uicium uisibile.igitur eis standuꝫ.ar. no tatoꝝ in.l.fi.de edic.diui adria.tollē.⁊.l. cum precibus.C. de proba. ⁊ super hoc non expedit ultra progredi postqꝫ omēs in hac ꝑte inclināt. ¶ Presupposito ergo hoc ꝓ uero uidendum est an iudex adhi bitus in ista relaxatione iuramenti presti ti in contractu transactionis debeat ad hibere cause cognitionem. ⁊ sic partem citare.ut.l.fi.C.si per uiꝫ uel alio modo. super quo est aduertenduꝫ ꝙ quandoqꝫ iuramentum solum personaꝫ obligat pu ta ad non petendum non agendum.⁊ de isto per Inno.in.c.exceptiōes. de litiū cō tes.li.vj.quandoqꝫ uenit ad confirmatio nem contractus alias inualidi ut minoriū uel mulieris in certis casibus . ut in .c. cum cōtingat.de iureiuran. ⁊.c.ij. de pa ctis.li.vj.in auten. sacramenta puberuꝫ. C.si aduersus uen.primo casu quia non est magni preiuditij habilitare personaꝫ solummodo ad actum.tunc dicunt qui dam ꝙ non requiritur partis citatio in tali relaxatione sed certe cuꝫ talis relaxa tio ius tribuat inquantuꝫ inhabilem ha bilitat ad iudicium non habet in se ratō nem ꝙ non debeat pars citari immo cō trarium potest colligi ex notatis. in.l.i. §.si causa cognita.ff.de bono.posses.ti. generali.Item non potest dici modicum interesse excludenti aduersariuꝫ allimine iudicij propter multas moras iudicij ip sius in dubium euentuꝫ. ⁊ insuper sump tibus litiū non uexari.ut.l. minoribus.ff. de mino.⁊.l.ꝙ debetur.ff.de peculio.et posito ꝙ esset modicū interesse tamen ⁊ in minimis nō debet partē ledere. ar.c.ō appellatōibus.de appel.⁊.C.de appel.l.⁊ in maiorib⁹. Exquo igitur certum est ꝙ uertitur interesse.s.aduersarium ab agen do repellere ipsum iudex habilitare non potest parte non citata.naꝫ ut dicit tex. contra partem inauditam nihil diffinire possumus.ut in.c.i. de causa pos. ⁊ pro prie.⁊.c.intra quatuor. de maio. ⁊ obe. ⁊ qd̄ nō.in.c.ecclesie sancte marie. de cō stitu.est ergo hoc iuramentum prestituꝫ parti ergo non potest per iudicem remit ti proprio motu.ut nō. in dicto.c.aucto ritate.In secūda autēꝫ spē iuramenti pre stiti super ualiditate contractus uel sup maiori efficacia ⁊ effectu.⁊ cuꝫ transactio est iurata sicut in casu nostro credo pro culdubio necessariam esse cognitionem ⁊ per consequens citationem super qua fū datur omne iudicium.ut nō. in dicto.c. ecclesie sancte marie.⁊.ff.de iureiuran.in Rica. Probo hoc primo ex eo ꝙ transa ctio iurata inducit multiplicem effectū.

ut patꝫ in.l.ſi quis maior.C. de tranſac.
non uidetur ergo permiſſum iudici ex ar
rupto ipſius uires debilitant per relaxa
tioneꝫ iuramenti ꝙ cenſetur eſſe pars cõ
tractus ⁊ concomitantia ſicut dies ⁊ oĩa
pacta.ut.l.i.ad fi.ff.de eden.⁊.l.fundi ꝑ
tem.ff.de contrahen.empti. ⁊.c.abbate
ſane.de re iudi.li.vj.Forme igr̃ contract⁹
date a contrahentibus non uidetur per
miſſum iudici detrahere. ut.l. in conuen
tionalibus.ff.de uerbo.obli.⁊ nedum iu
dex.ſed nec imperator poteſt ſine cauſa
tollere ius alterius maxime ꝙ deſcendit
ex conuentione.⁊ ſic ex uinculo naturali.
ut.l.i.ff.de pactis.⁊.c.que in eccleſiarũ.
de conſtitu.per Inno.⁊ l.quotienſ.C.de
preci.impera.offe.iuramentum autem ꝓ
ſtitum homini eſt huiuſmodi. ⁊ de iure
naturali. ut nõ.per Archidi. in dicto.c.
auctoritate.⁊ in ſpec.ubi.ſ.preterea int̃
laicos iudex eccleſiaſticus cognoſcit de
uiribus iuramenti ⁊ de incidenti ſpiritu
ali.ſicut in ſimili de ordine cognit.c.i.
nulli autem dubium ꝙ de ſpirituali inci
denter mota eſt cognoſcendum parte ci
tata.ut.c.tuam.eo.ti. ⁊.c. lator. qui filij
ſunt legittimi.¶ Ex iſtis breuiter conclu
dendum eſt ꝙ ſicut iudicis ſententia eſſꝫ
ipſo iure ſuper toto cõtractu nulla ⁊ pre
miſſa cauſe cognitione ⁊ citatione legitti
ma.ut.l.ea que.C.quomodo ⁊ quando
iudex. ⁊ in cle.paſtoralis. de re iudi. ita
etiam debet eſſe nulla ſuper parte cõtra
ctus deducta in eccleſiaſtico foro.ar.l.q̃
de tota.ff.de rei uendi. ⁊.l.prolatam. et
ꝙ ibi nõ.C.de ſententijs.⁊.c.cuꝫ ex litte
ris.de reſtitu.in integꝛ.preterea ad nõ.
per Inno.in.c. debitores. de iureiuran.
eſt aduertendum ubi relaxatio iuramen
ti primo loco ſpectat ad partem cui eſt
preſtitum ⁊ in eius contumaciam ⁊ con
temptũ poteſt iudex ex officio relaxare.
ut in allegato.c. debitores. in nouella.ſi
igitur ordine ſucceſſiuo iſte act⁹ ſpectet
ad plures non ualet ꝙ agitur per ſequẽ
tem in gradu ante deuolutionem ad ipm
ar.l.q̃ꝫdiu.ff.de acquiren. here. ⁊ ꝙ nõ.
in.c.prudentiã.de officio dele. ⁊.c.ab ex
cõmunicato.de ℞ptis.in nouella.⁊ maxi
me eſt uerum cum ſubrogatur iudicis of
ficium ꝙ non concurrit cuꝫ alio luce cla
rius.manifeſte patet ꝙ abſolutio a iura
mento domini epiſcopi fuit nulla ⁊ ꝑ cõ
ſequens nec nomen ſententie meretur ha
bere.ut dicta clemen.paſtoralis.ad finẽ.
ad hoc.l.iiij.§. condemnatum. ff. de re
iudi.⁊.l.iij.§. teſtamentum.ff. quemad
modum teſta.aperi.⁊.l. non putauit.§.
nam q̃uis.ff.de contratabu. Ex hoc etiã
conſequenter infert̃ ſolutio ad ſecunduꝫ
queſitum principale uidelicꝫ ꝙ dicta do
mina.B.contra dictam tranſactionem a
ſe factam iuramento uallatã ſupplicando
uel aliter ueniendo cõtra incidit in penaſ
de quibus in.l.ſi quis maior.C. de tranſ
ac.nec epiſcopi auctoritas qui eaꝫ perpe
ram ⁊ temere abſoluit excuſat ipſaꝫ a te
meritate que uertitur in ueniẽdo contra
dictam tranſactioneꝫ.ut.l.iuſte.ff. de ac
quiren.po.per Bar.⁊.c.fi.de clamde.de
ſpon.⁊.l.meminerint.C.unde ui. ⁊ maxi
me hoc eſt uerum quando ipſa procurã
te ⁊ ad eius inſtantiam epiſcopus relaxa
uit uel talem abſolutionem factam ſuo
nomine alio poſtulante ratam habuerit
tacite uel expreſſe.ut in.c.fi.de confeſ.li.
vj.⁊ ad hoc.l.pretor.ff. de iudi.⁊ quod
nõ.Inno.in.c.ij.de dilati. Si autem pro
curator ad hoc non habens ſpeciale mã
datum ſupplicauit ut tranſactio iurata a
predicta domina reſcindatur nõ debuit
audiri quia talis actus per quem duꝫ in
cidit in penam uel diminutionem forme
⁊ ſtatus ſui.ut eſt iſta per allegatam.l.ſi
quis.non poteſt procurator exequi ſine
ſpeciali mandato. ut in cle. procurator.
de procuratoribus. cum ibi nõ. Uiden
dum eſt an iudex ſecularis poſſit cognoſ
cere de uiribus ⁊ effectu iuramenti appo
ſiti in predicta tranſactiõe dicitur ꝙ fuit
preſtitum per metum ⁊ per conſequens
non eſt obligatorium in effectu.ut dicto
c.ſi uero.⁊.c.uerum.de iureiuran.Et cer
te dum in iſto caſu de quo queritur ſit
contentio an iuramentum ſit ſeruanduꝫ
uel non uidetur ꝙ huiuſmodi cognitio
ſpectet ad forum eccleſiaſticuꝫ.iuxta ple
ne nõ.per Io.an.in.c.fi. de foro compe.
Nam dictum eſt.ſ.in primo dubio poſt
doctores ꝙ iuramentum per metum ex
tortum ligat ⁊ obligat.licet poſſit reſcin
di ſicut alia que per metuꝫ geruntur. ſed
quia iſta reſolutio eſt ꝺ re ſpirituali uide
tur ſpectare hec cognitio ad iudicem ec
cleſiaſticum ⁊ non ſeculare.ut in.c.tua.ꝺ
ordine cognitio. ⁊ in.c. decernimus.
de iuditijs. ⁊ hoc pro uero preſuppo
ſito. Uidendum reſtat ſi iudex eccleſia
ſticus ex arrupto ⁊ ſine cauſe cognitiõe
relaxauerit.⁊ ſic abſolutio ⁊ relaxatio ip
ſo iure nulla. ut eſt.ſ. plene probatum.
Uidendũ eſt an iudex ſecularis corã quo
de nullitate talis abſolutiõis contendit̃
poſſit de ipſo cognoſcere uel preciſe tene
tur ſequi relaxationem ⁊ abſotutionem
epiſcopi licet nullam.⁊ in hoc eſt recurrẽ
dum ad nõ.per Io.an.in.c.cum in iure.ꝺ
officio delega.⁊.c.i.de officio ordinarij.
in nouel.⁊ utrobiꝗ uidetur eſſe de men
te docto.ꝙ iudex ſecularis nõ debet obe
dire iudici eccleſiaſtico niſi quãdo iudex
eccleſiaſticus proceſſit iuris ordine obſ̃
uato contra illos qui de facto non de iu
re ſunt rebelles. ⁊ ita dicit in dicto.c.i.

ꝛ expressius in dicto.c.cum in iure.dicit ꝙ cum unus ordinarius cõmittit execu tionem alij ordinario si sciat uel uehemẽ ter suspicatur eam iniustam non exequa tur.idem dicit quando uult eam proba re iniquam.ut dicto.c.cum in iure.ꝛ pro hoc facit preallegatum.c.i. ibi non ad p̄ iudicium sed ad ea que sunt deo placita ꝛc.ꝙ non contingit in sententia nulla uł iniqua contra iura ideo non obediat iu dex secularis etiam pape.c. si quando. de Rptis.Itez canon uidetur innuere cũ improbat ecclesiasticus iudex auxilium brachij seculař debz anteq̃ȝ imparciatur adhiberi aliqua cause cognitio an sit iu stuz preceptũ .xxiiij.q.vj. ad ministrato res.ar.ff.ad municipa.l.de iure.de agri. ꝛ censi.l.si coloni.per que iura dicunt do ctores ꝙ iudex anteq̃ȝ remittat crimino sum ad locum delicti debet aliqualiter cognoscere.ut nõ.in clemen. pastoralis. de re iudica. Ad propositum ergo cum contra absolutionem a iuramento obici tur nullitas coram iudice seculari uideť ꝙ non debeat eum qui iurauit audire ue niens contra contractuz. pro quo presu mitur ꝛ cui statur ex inspectione actorũ. ar.eoruz que nõ.Bar.in.l.iiij.§. condem natum.ff. de re iudica. nedum euidens nullitas sed ꝛ euidens iniquitas uidetur impedire sententie executionem ꝛ cuius cunq̃ȝ precepti iudicialis. iuxta nõ.in.c. ad aures.de etate ꝛ qualita.per Inno.et per ista non obstat.c.fi.de exceptione.li. vj.ubi iudex secularis tenetur exequi sen tentiam iudicis ecclesiastici. nam hoc ue rum ubi euidenter non appareret nulla ꝛ iniqua.ad hoc facit quod nõ. Bar.in.l. diuus.ff. de custodia reorum. ubi iudex secularis non tenetur stare precise pro cessui iudicis ecclesiastici. ꝛ precipue in casu nostro in quo de iuramento sponte prestito in contractu liquet ꝛ expresse iu dici seculari. ꝙ autem fuerit per metum extortuz nihil sibi constat immo est pre sumptio in contrariuz in ciuitate ubi iu sticia ministratur.ut.l.non est uerisimile ff.ꝙ metus causa. quam presumptionez iudex potius sequi tenetur q̃ȝ sententiam ex arrupto latam parte non citata.ar.c. quia uerisimile. de presump. ꝛ in hoc re siduo. ¶ Descendo ad aliud dubium de quo queritur an dicte Francisce obstet replicatio de periurio de quo dicitur in currisse ueniẽdo ɔtra sniaz iuramento cõ firmatam in alia causa inter ipsam ꝛ di ctam.B. ꝛ certe ista est materia subtilis ꝛ longa.de qua in.l.cum mulier.ff.solu. matrimo.per Bar.ꝛ Bal. plene in repeti tione per Jo.an.in.c.intelleximꝰ.de adul terijs.ꝛ.c. cum ecclesiastice. de excep. ta men specialiter ad casuz de quo queritur descendens dico ꝙ dicte.F.excipienti de ꝑiurio contra dictaz.B.non obstat repli catio. ar.l. apud celsum.§. celsus.ff. de doli exceptio. Nam circa eandez rem cõ tra doli exceptionem non datur replica tio doli.ꝛ deterior est conditio petitoris doli.ut ibi ꝛ.l.ij.de conditio. ob turpez causaz.ergo multo magis circa res diuer sas de quibus regulariter de una ad aliã non infertur.l.papinianus exuli.ff.de mi noribus.ꝛ.l.si maritus.C.de dona.inter uirum ꝛ uxo. Preterea in casu nostro ex ceptio de periurio non solum agentem expellit sed etiam perimit exceptionem ipso iure.ut dicta.l. si quis maior.C. de transactio. ergo deducta in iudicium et si pars esset inhabilis ad optionem duz tamen postq̃ȝ iudici constat de inhabili tate agentis. ꝛ de effectu iuris ipsius de bet iudex ex officio repellere.l.quos pro hibet.ff.de postula.ꝛ nõ.in.l.ubi pactũ C.de transactio. ¶ Preterea aduertendũ ꝙ q̃tumcunq̃ȝ reus sit legibus odiosus ꝛ nullius status ut excõmunicatus iudeꝰ seruus ꝛ si. tamen omnis defensio com petit eis contra personas agentium ꝛ im pugnantium eos. ꝛ.l. hos accusare.§. si seruus.ff.de accusatio.ꝛ.c. cum inter pri orem.de exceptio. ꝛ quod nõ.in.c. in te stimoniuz.de testibus.in glo. Postremo fuit ab illa sententia per.B. recessum per subsequentem transactionem. ergo a iu ramento ꝛ omnibus accessorijs.ut in cle men.pastoralis. ad finem. de re iudica. maxime contra ipsam.B.que recedendo a sententia ꝛ concomitantijs nõ uidetur audienda super replicatiõe periurij quã tumcunq̃ȝ subsequens transactio nõ pur garet periurium in quod forte iam in cideret dicta.F.ar.c. licz in beato Petro. de accusatio.ꝛ.l.si maritus .§. si negaue rit.ff.de adulterijs. Concludo igitur in casu quesito ꝙ cõmunis dolus uel mali cia repellit actorem ab agendo nõ ab ex cipiendo reum maxime in casu nostro in quo dicta.B. ultimo transigendo exclu dit seipsam super exceptione periurij ali unde sibi competente per iura preallega ta. ¶ Ultimo distinguendum est de me tu cuiꝰ pretextu transactio impugnatur. ꝛ iste metus aliter non probatur nisi per quãdam protestationem clamdestinam factam ante initam transactionez ꝙ per metum ꝛ potentiaz dicti domini Marbi onis ad transigendum impellebatur et certe aliter non ꝓbato metu in actu trãs actio duorum consensu perficitur non unius tantum. ut nõ. in.l.qui aliena.§. celsus.ff.de acquiren.heredi. Itez etsi di cta protestatio esset ualida prout nõ est tamen metus allegatus nõ est iustus sed uanus.ꝛ contra sacramentum ꝛ iustum

conſiliuꝫ cauſa excelſa ⁊ iuſti domini.ut
eſt in ſimili caſus in.l.ij.C. de his qui ꝑ
metum iudicis non appell'. Item quia a
micis interuenientibus facta ergo nõ eſt
preſumptus metus.l.tranſactione.C.de
tranſactio. Item ⁊ ſi metus fuiſſet adhi
bitus cenſeretur purgatus per ſpontane
um implementum. l.ij. C. ꝙ metus cau
ſa.Item contra iudicem non ſufficeret al
legare metum niſi probetur per coniectu
ras.de quibus per Bar.in.l.de pupillo.
§.ſi quis ipſi pretori.ff. de noui operis
nuncia. non probatur autem conſilium
dicti domini recuſantibus tranſigere in
tuliſſe metum qui infert periculum ſalu
tis uel corporis qui metus eſt ſufficiens
ad actus reſciſſionem non autem cauſas
metus.l. interpoſitas.C. de tranſactio.
Reſumendo igitur cõcluſiue ſingula per
ordinem dico ꝙ ſine abſolutione a iura
mento non poteſt quis uenire cõtra trãſ
actioneꝫ iuramento uallatã pretextu me
tus.Item ꝙ in tali abſolutione ⁊ relaxa
tione debet pars citari ⁊ cauſe cognitio
adhiberi alias ipſo iure non ualet nec ta
liter abſolutus euitat penas.de quibus
in dicta.l. ſi quis maior. pretextu talis
abſolutionis inualide nec iudex ſeculariſ
tenetur ſequi talem abſolutionem perpe
ram factam. Item ꝙ excipiens contra a
gentes de periurio non repellitur repli
catione periurij.Item ꝙ metus allegatuſ
non uidetur ueriſimilis nec ſufficiens.Et
eſt aduertendum ꝙ relaxatio ſeu abſolu
tio a iuramento debet peti anteꝙ̃ termi
nus ſolutionis ſit elapſus. poſtea autem
peti non poteſt ſecundum Frede.de ſeniſ
conſilio.cc.xc.cuius tenor talis eſt.factũ
proponitur eſſe tale debitor ꝓmiſit ſol
uere centum creditori ad ſuam petitionẽ
⁊ terminum quem confeſſus fuit a dicto
creditore mutuo habuiſſe ⁊ recepiſſe et
iurauit ad ſancta dei euangelia predicta
uera eſſe ⁊ perpetuo tenere attendere et
obſeruare confecto inde publico inſtru
mento.poſt tempora creditor petijt exe
cutionem dicte carte in curia ſeculari cõ
tra dictum debitorem ⁊ a dicto credito
re dicta centum repetijt quo debitore cõ
tumace exiſtente dictꝰ creditor impetrat
a iudice ſeculari licentiã pignorãdi ⁊ gra
uandi dictum debitorem poſtꝙ̃ licentiã
dictus debitor creditore non citato a di
oceſano epiſcopo ſeu eius uicario impe
trat litteras inhibitiones ad iudices ſecu
lares quatenus non procedant ad execu
tionem dicti debiti petendo ſe abſolui
a iuramento ex eo ꝙ dicit inſtrumentuꝫ
⁊ promiſſionem predictam eſſe ⁊ fuiſſe
uſurarium ⁊ uſurariam. ⁊ ſatiſfactuꝫ fuiſ
ſe eidem creditori de uera ſorte. per di
ctum uero creditorem opponitur contra
dictum debitorem ⁊ eius petitionem et
litteras ꝙ ipſe debitor ſuper predictis
audiendus non eſt ⁊ dicte littere ſunt re
uocande obſtante iuramento dicto. ⁊ pe
tita per eum non procedunt niſi primo
⁊ ante omnia facta ſolutione ⁊ ſatiſfacti
one de predictis centum creditori predi
cto dico ſemꝑ ſalua ueritate cui me ſubi
cio ꝙ inhibitio quantumcunꝙ̃ canoni
ce facta nunꝙ̃ afficit preterita ſed futura
c.non ſolum.ij.Reſo.de appella.li.vj. et
de noui operis nuncia.l.i. in prin. unde
ſi ante inhibitionem debitor erat pigno
ratus uel captus per talem inhibitioneꝫ
non reuocatur captura ſed tunc demum
reuocatur cum per ſententiam pronunci
atum fuerit inſtrumentum fore uſurariũ
⁊ exinanitum per ſolutionem ſortis.Iteꝫ
dico ꝙ iudex ſecularis debet ceſſare fa
cta ſibi inhibitione duꝫ tamen fiat cano
nice ſed dicitur eſſe facta canonica cum
lis pendet coram iudice eccleſiaſtico ſed
non dicitur pendere niſi citatione ſecuta
ut lite penden.c.ij.in clemen. ⁊ ſic debet
intelligi de ordine cogniti.c. tuam. nam
iudex appellationis non poteſt inhibere
niſi partibus citatis. de appella.c. roma
na.§.ſi vo.li.vj.It̃ dico ꝙ debitor qui
iurauit ſeruare inſtrumentum ⁊ non con
trauenire non debet audiri uolens ueni
re contra niſi primo fuerit abſolutus a
iuramento.nam ⁊ ſi expreſſe iuraſſet ſol
uere uſuras tenetur ſeruare iuramentum
donec fuerit abſolutus. de iureiuran.c.
debitores.Item dico ꝙ pendente queſti
one ſcilicet an ſit abſoluendus a iuramẽ
to non debet fieri inhibitio iudici ſecula
ri ne procedat in cauſa coram eo mota.
Nam ut dictum eſt iuramentum debet
ſeruari donec debitor fuerit abſolutus.
quomodo enim poteſt fieri inhibitio iu
dici ſeculari ne procedat ad exequenduꝫ
inſtrumentum cum ſuper inſtrumento
non pendet lis in epiſcopatu. ſed an de
bet fieri abſolutio ſi pendet lis. Item di
co ꝙ ad hoc ut ꝯtineat' abſolutio a iura
mto neceſſe ẽ fideſ ꝙ inſtr̃m ſit uſurariũ
ſalti ſemiplene.⁊ eo abſoluto admittet'
ꝯ inſtrumentũ ⁊ iterato habebit ꝓbare
ꝙ inſtrumentum ſit uſurarium ⁊ proba
tiones primo facte ſuper incidenti non
faciunt fidem ſuper cauſa uſuraria. opti
me ad hoc facit.c.ueniens. lo.ij. de teſti
bus.⁊ de reſtitu.ſpolia.c. ſollicite. ⁊ qđ
nõ.de ordine cogniti.c.ij.in glo.hic patꝫ
Item dico ꝙ abſolutio a iuramento de
bet peti ante terminum elapſum ſoluti
onis faciendum. ⁊ ſic intelligitur.c.i.de
iureiuran. ut notat Iohan. an. eo.titu.
c.creditores. in glo. penul. in fi. ſi ergo
lapſus eſt terminus ſolutionis faciende
⁊ ſic incidit in periurium debitor nõ dꝫ

audiri quia fruſtra auxilium .l. ⁊c̃. de
uſuris.c.quia fruſtra. ⁊ facit de iureiurã
do.c.fi.li.vj. ¶Et redeundo ad materiã
reductionis ad arbitrium boni uiri. ſuꝑ
hoc petrus de ancha.conſuluit cuius cõ
ſilij tenor talis eſt. Duo ſunt dubia.pri
mum tale eſt utrum attentis uerbis et
forma compromiſſi poſſit laudi inde ſe
quentis peti reductio ad arbitriuꝫ boni
uiri.Secunduꝫ eſt ſi reductio peti poteſt
nec de iuſticia uel iniuſticia ipſius aliq̃d
petere poſſit uel probatum appareat niſi
per aſſertionem ipſius arbitratoris qui
ſuper laudo per eum lato deponit utruꝫ
debeat ꝑ iudicem aditũ tanq̃ꝫ bonũ uirũ
confirmari.Super ꝓ̃mo dubio ſecunduꝫ
ꝙ alibi dicit glo. quanto iuniores tanto
inſpectiores.ut.l.gallus.de liberis ⁊ po
ſtu.premittendum eſt ꝙ pro maiori ro
bore ⁊ firmitate laudi diuerſas ⁊ uarias
formas ⁊ clauſulas nouella practica ad
inuenit.quandoqꝫ enim partes paciſcun
tur non petere reductionem ad arbitriũ
boni uiri ſub certa pena. ⁊ de iſta forma
per Dy.in.c.ſcienti.de regu. iur.li.vj. et
per Inno.c.quintauallis.de iureiuran.⁊
de iſta reductionis renũciatiõe. ꝑ Guil.
de cu.in.l.ſi unus.§. illud.ff. de pactis.
quandoqꝫ dicitur ꝙ poſſit alte ⁊ baſſe
facere ⁊ dicere quicquid uult. ⁊ de iure
unius partis uel in parte uel in totum al
teri dare.⁊ de iſta forma uel eius uiribus
habetur per Io. an. in.c. humilis doctri
na.de maiori.⁊ obedien.quandoqꝫ ultra
proximam formam additur ꝙ quantũ
cunqꝫ inique pronuncietur debeat ſtari
eius dicto cum iuramento ⁊ pena . ⁊ de
hac in dicto.c. quintauallis. in nouella.
ubi ꝙ licꝫ de rigore iuris in penam inci
dit ⁊ periurus ſit ueniens contra. iudex
tamen ex officio occurrere debet iniqui
tati.quandoqꝫ ſimpliciter partes paciſ
cuntur de parendo laudo.ſed amici ipſo
rum inter ſe paciſcuntur penam. ſi quis
ipſorum contra quem laudum erit uene
rit contra.⁊ de hac forma in addic.ſpec.
in ti.de arbi.§.i.v̉.quid ſi cõpromiſſuꝫ.
Quandoqꝫ partes promittunt cum iura
mento parere laudo quantumcunqꝫ ini
quo ⁊ non cõtrauenire etiã ratione enor
mis leſionis.⁊ de hoc in diſputatiõe Io.
calde.ut refert Io.an.in dicto ti.de arbi.
Eſt ⁊ alia forma Bar. in.l. labeo.§.tam
etſi.⁊ in.l. diem proferre.§. ſtari.ff. de
arbitris.uidelicet compromiſimus in ta
lem adiecta clauſula quem ut bonum ui
rum eligimus ſolum habito reſpectu ad
eum non ad alium.nam operat᷑ hec clau
ſula ut pars leſa non poſſit reducere ad
arbitrium boni uiri.Eſt ⁊ alia forma no
uiſſima recolẽde memorie domini Ang.
de perufio uidelicet ꝙ una pars donet

alteri ⁊ altera alteri. quicq̃d de iure ſuo
arbitrator fuerit arbitrat⁹ in hoc ſcilicꝫ
in dando uel totum ius ſuum uel parteꝫ
plenam ⁊ liberam tribuendo poteſtateꝫ
in queſtione propoſita nulla clauſula ex
premiſſis apparet in dicto compromiſſo
inſerta ſed ſimpliciter poteſtas cognoſcẽ
di de iure ⁊ de facto cum ſcriptis ⁊ ſine
ſcriptis ꝓ rebus preſentibus uel abſen
tibus ſub iuncta promiſſione de paren
do omni laudo precepto arbitrato ⁊ ſen
tentie ferendis interpoſito iuramento ꝙ
omne laudum ⁊ contenta in dicto com
promiſſo habentur rata ⁊ firma. non ui
detur eſſe dubitandum ꝙ in hac forma
ſimplici ⁊ generali cõcepta nõ impediat
quin arbitrium poſſit dici iniquum ⁊ pe
ti reductio.⁊ iſta generalitas uerborum
habet tacitam conditionem annexam ſi
equum fuerit arbitratus.ut.l.ſi libertus.
ff.de operis liber. nec iuramentuꝫ impe
dit quin poſſit ipſo caſu dici iniquum
quia iniquitas fuit incognita quia de a
mico preſumpſit immo ulterius non ex
tenditur.ut in.c.ueniens. ⁊.c. quintaual
lis.de iureiuran.cum ſcilicet cum iuramẽ
to ⁊ pena promittitur quia parebũt ⁊c̃.
non impedit quin reductio peti poſſit.
ut ibi in nouella. ¶Ex iſtis breuiter con
cludendum pro ueritate uidetur ꝙ non
obſtante iuramento ⁊ promiſſione ſuper
laudi obſeruantia.de qua.s̃.patet poſſit
peti reductio ad arbitriuꝫ boni uiri poſ
ſet multis iuribus ⁊ rationibus cõfirma
ri que poſſunt obici ex remiſſionibus.s̃.
factis.ex quibus ueritas redditur mani
feſta. ¶Uenio ad ſecundum dubium in
quo dicitur arbitratorem condemnaſſe
unam partium in mille libras. nec appa
ret aliqua petitio probatio uel allegatio
ſuper iuribus partium producta coram
ipſo arbitratore licet ipſe arbitrator in
teſtem productus coram iudice recurſus
aſſerat ⁊ atteſtetur omnia interueniſſe.
utrum ergo iudex adhibitus tanqꝫ bon⁹
uir debeat pro laudo preſumere ⁊ ſic ip
ſum confirmare.uel poſtq̃ꝫ aliter non iu
ſtificatur uel probationibus alijs nõ ſul
ciatur debeat ipſum infirmare. ego iſtuꝫ
articulum diſputaui .⁊ incipit cum.c.lai
cus ⁊c̃. ⁊ allegaui pro laudo conſilium
Dy.quod incipit tholomeus manentis
ubi ipſe tenet ꝙ ille qui dicit laudum ini
quum uel non legittime latuꝫ debet pro
bare.l.i.de iure haſte fiſca.li.x.quicunqꝫ
allegat dolum debet probare.l.quotiẽſ.
§.qui dolo.ff.de probatio. Item preſu
mitur pro his que fiunt per iudicem.c.
innotuit . de eo qui furti.ordi . ſuſce. ⁊
maxime pro arbitratore cuius fides ⁊ ſo
lercia fuit a principio a partibus appro
bata.non uidetur ergo ſi poſt factũ eius

reprobet defacili audiendus. sic nec ille
qui alicuius personam in aliquo officio
approbauit audiri debet si uelit eum po
stea reprobare.c. accepimus. de etate et
qualita.ꝛ plene Inno.in.c.cum uenerabi
lis.de excepti.ꝛ.l.si quis.C.de testibus.
Item attendendum quia fuit in compro
misso expressum ꝙ possit sine scriptura
procedere exquo uidetur inter partes cō
uentum ꝙ de actis merita cause concer
nentibus debeat eius dicto stari. ut nō.
Bar.in auten.nisi breuiores.C.de senten
tijs ex periculo recitan.Item ad quid ex
pedit ꝙ appareant acta ꝛ arbitrator pos
set ista non sequi si sibi aliud iussum nō
fuit. nam iudex potest testibus non ha
bere fidem.ut.c.quoniam contra falsaz.
de probati. potuit enim aliqua causa la
tens non publicanda alijs arbitratoris
animum non cōmouere ad ferenduz lau
dum.ꝛ hinc est ꝙ pro sententia iudicis
presumitur si contra non probetur.l.he
rennius.§.gaya.de euictio.ꝛ.c.in presen
tia.de renuncia.ꝛ si pro sententia iudicis
que redditur in inuituz presumitur.mul
tofortius presumenduz uidetur pro lau
do ꝙ descendit ex actu uoluntario uide
licet cōpromisso ꝛ a persona cuius fides
ut dixi approbata est a partibus .ego in
terminis huic questioni similis contrari
um disputādo tenui ꝛ signant' dico huic
similis quia in ista questione sicut in illa
presupponitur ꝙ sit deducta in condem
natione quantitatis sine expressione spe
cialis cause ex qua iste appareat obligat'
Item sine concomitantia loci uel tempo
ris uel alicuius relationis ad certum. ex
quo excluditur ꝙ huiusmodi condemna
tionis mille.ccc. librarum non est possi
bile ꝙ possit probare contrarium scilicz
se nō esse debitorem in dicta quantitate
nec ulla defensio reperiri possit que con
cludat necessario in dicta sententia lata
causa uel tempore non coartata ergo nul
la potest esse probatio. ut.l. actor.C.de
probationibus. ꝛ hoc casu dico ꝙ non
uendicat sibi locum consilium Dy. qui
dixit ꝙ onus probandi laudum fore ini
quum incumbit asserenti debet intelligi
ꝛ iniquum asserens hoc probare potest
alias derisorium esset dicere ꝙ incumbe
ret sibi probatio eius ꝙ est impossibile
de natura ad hanc possibilitatem probā
di se retulit Bar.in.l.societatem.§. arbi
trorum.ff. pro socio . In illa questione
qualiter laudum detegatur iniquum.po
tuit enim primo in facto de quo potest
esse probatio per rerum naturam ex cir
cumstantijs ꝛ probationibus ꝛ contectu
ris.In casu ergo nostro concludo ꝙ ille
pro quo laudum est datum in tam mag
na summa debet coram iudice recursus

probare ꝛ iustificare laudum fore equuz
non ille qui asserit iniquum cum hoc ꝓ
bare sit impossibile. ꝛ ut probaui ꝛ con
firmo hoc alijs rationib'. ꝛ primo quia
sic est in iudice cui super iusticia cause nō
conceditur nisi constiterit legittimis do
cumentis.c. quoniam contra falsam.de
probationib'.multofortius hoc dictum
est in arbitratore cuius arbitramentum
non est uestitum aliquo.l.auxilio in ꝓce
dendo.ꝛ est citra omnem.l.auctoritatē.
ꝛ a sola partium conuentione dependēs
ut notat' in dicto.c. quintauallis . in no
uella. Absurdum enim est sentire ꝙ ma
gis presumatur pro facto unius persone
q̄ iudicis.de quo.l. magis confidit om
nia in decisa suo arbitrio reseruando.l.
i.ff.de iure delibe.ꝛ.l.iij.ff.de testibus.
ꝛ.l.continuus.§.illud.ff.de uerbo. ob.
preterea iste recursus ad iudicem ut ad
bonum uirum est species appellandi licz
non sit proprie appellatio quia non de
minore iudice ad maiorem prouocatio.
ad hoc.l non distinguemus.§. cum qui
dam.ff.de arbitris. sicut ergo appellatio
ne pendente debet actor probare suam
intentionem ꝛ iustificare sententiam pro
se latam.iuxta nō.in.c.in presentia. de re
nuncia.ꝛ.l.hij qui ad ciuilia.C. de appel
latio.ꝛ.l.i.C.si in integrum resti.pos.per
Cy.ꝛ ꝙ est fortius pendente cognitione
utrum laudum sit equum uidetur quasi
laudum latum non fuerit per querelam
ad iudicem deductam. sicut nec ex sentē
tia fuerit presumptio aliqua exquo est
ab eo appellatum.ut nō.in dicto.c.in pre
sentia.ꝛ.c.bone memorie. de electi. ꝛ.c.
innotuit.s̄.glo.sic.de renuncia. procede
re autem posset dictum Dy. postq̄ lau
dum querulari non potest ꝙ pro ipso
presumatur sed non pendente discussio
ne sue iusticie.sic enim dicamus in senten
cia.pro qua tamen fortius presumenduz
ut dixi.ꝛ precipue hoc uerum uidetur in
facto retenti ꝛ est istud in quo si coram
arbitratore consistit de predicto debito
ꝛ non coram iudice recursus potest de fa
cili fieri fides ꝛ nisi fiat ualde iste iudex
aditus tanq̄ bonus uir debet presume
re contra laudumz ꝙ enim nunc non osten
ditur presumitur nunc propter breuita
tem temporis ut sic non extitisset. ꝛ sic
ex breuitate temporis aliquid presuma
mus.ut in.c.officij.ꝛ ꝙ ibi nō. de electi.
ꝛ.l.uentri.§. in bonis.ff. de priuilegijs
creditoruz.preterea facta non presumū
tur nisi probentur ꝛ paria sunt non esse
ꝛ non appare'.ut.l.in lege. de contrahē.
empti. ꝛ maxime obligationes persona
les q̄ habent originez ex aliquo iuris uin
culo non sunt presumende nisi probent'
ut institu. de obligationibus. in princi.

hinc dicitur ꝙ omnia iudicia ſunt abſo
lutoria . ut inſtitu . de perpetuis ⁊ tp̄a.
actio.in fine.⁊.l.qui accuſare.C.ō eden.
⁊.c.i.ut eccleſia.bene.hinc etiam dicitur
ꝙ promptiora ſunt iura ad abſoluendū
q̄ꝫ ad obligandum ſeu condemnandum.
ut.l.arianus.ff. de actioni. ⁊ obligatio.
⁊.l. fauorabiliores . de regu . iuris . Ad
propoſitum igitur cum laudum arbitra
toris habeat cōtra ſe preſumptionem iu
ris contrariam ſcilicet quem non eſſe ob
ligatum ⁊ tendat ad obliganduꝫ non ad
liberandum uideatur ꝙ debeat iuſtifica
ri extrinſecus ut preſumptiue bonitas
huius hominis ſcilicet arbitratoris eli
dat uidetur poſſe elidere preſumptioneꝫ
iuris contrariam. ubi eſt iuris preſump
tio ibi probatio efficatior requiritur ad
elidendum iuris preſumptionem . ut in
c.quia ueriſimile. de preſumptionib⁹. et
ꝙ ibi nō.⁊.c.ſollicite.de reſtitu.ſpolia.et
c.ſuper.de renuncia.ꝙ ergo dicit Dy.ꝙ
eſt preſumendum pro laudo poteſt ha
bere locum cum eſſet abſolutorius ſecus
ſi condemnatorius . ut in caſu noſtro.
¶ Preterea aduertendum ꝙ in caſu que
ſtionis quam diſputaui ⁊ iuxta iſta duo
ut paria cum ſcilicet arbitrator abſoluit
a debito. de quo liqueat per inſtrumen
ta producta uel contemnauit in debito.
de quo nulla probatio apparebat. et in
utroqꝫ conclude ꝙ arbitramentum con
tineat in ſe dolum ex euidentia ⁊ qualita
te facti.ſicut enim remiſſio debiti eſt do
natio.ut.l.ſi mulier.de conditio. ob cau
ſam . ita ⁊ condemnatio in quantitate
de qua non apparet aliqua obligatio ui
detur ſapere donationem ſicut ſtipula
tio ſine cauſa.l.ij.§. circa. de doli excep
tione.⁊.l.campanus. de operis liberto.
ex quo ſequitur ꝙ arbitrator uidetur ut
donum non ut debitum hanc ſummam
deduxiſſe in laudum . dicit enim lex ꝙ
ſpecies furti eſt ex alieno largiri ⁊ bene
ficium debitoris ſibi acquirere.ff.de fur
tis.l.ſi pignore. uidetur ergo arbitrator
ſine probationibus condemnando in
ſumma iſta exceſſiua feciſſe illi gratiam
quo caſu ſcilicet per gratiam uel per ſor
des pronunciet in effectu non ualet . ut
l.iij.C. de arbitris.l. ſi filius .ff. de iudi
tijſ.⁊.c.cum eterni.de re iudi.li.vj. facit
enim ꝙ facere non debuit. ⁊ per conſe
quens eſt in dolo.l. dolus.ff. mandati.
non obſtat ſi dicatur partes conueniſſe
ut eius ſimplici uerbo uel dicto ſtetur
poſtq̄ꝫ ſine ſcriptura eis placuit ipſum
poſſe procedere.ut.C.de ſententijs ex pe
riculo reci .l.i. quia poſito ꝙ ſit ita .ta
men debet eius dictum ratione fulciri.
nam ⁊ ſi expreſſe conueniſſet ſtare eius

dicto.tamen ſi iniquuꝫ re ipſa diceretur
non debere eius dicto ſtari. ut.l.theopō
pus. ⁊ ibi per Bar. ff. de dote prelega.
nam ſi dicatur ab homine uel a lege ſtan
dum eſſe alicuius conſcientie uel aſſertio
ni.ſi dixerat ꝙ non ſit iuſtum uel equuꝫ
debet emendari. ut eſt glo. notabilis.in
clemen.i. de iurepatronatus. non ita.igi
tur rigoroſe dictum Dy . ꝙ pro laudo
preſumatur debet intelligi ⁊ ſi condem
nauit in decem milibus non eſt dicēduꝫ
ꝙ preſumi debeat pro laudo ut ſic per
iudicem recurſus debeat per dictam pre
ſumptionē laudum confirmare.immo ui
detur equitas ⁊ iuſti⁹ ꝙ debeat infirma
re.ſicut enim infirmaret ſententiam iudi
cis a quo iudex appellationis . ut dicto
c.in preſentia . ⁊ ridiculum eſſet dicere
ꝙ iudex recurſus qui in iſta recurſione
eſt aditus tanq̄ꝫ bonus uir nullis proba
tionibus coram eo factis debeat lauduꝫ
de cuius iuſticia nihil cōſtat tanq̄ꝫ equū
confirmare. hoc enim facere non poteſt
ſalua conſcientia.ut dicit tex.in ſimili.in
c.abbate ſane. de re iudica.li.vj. nec ob
ſtat ſi dicatur iſte arbitrator examinatuſ
ut teſtis atteſtatur ſibi debite conſtitiſſe
hic enim eſſet aſſertio nullis adiuncta ꝑ
bationibus nimis nuda ⁊ ſine aliqua
ratione ideo non ſequenda . conuincitur
enim eoipſo ꝙ minuſ recte egerit.poſtq̄ꝫ
uero oſtendit quibus rationibus ⁊ pro
bationibus metus fuerit ad condemnan
dum in ſumma adeo exceſſiua ad hoc.l.
non ſolum.C. de teſtibus . preterea eſt
ſolius ⁊ non creditur etiam ſi ſit auctori
tatis.ut dicto.c.a nobis.de teſtibus. Ex
quibus concludo ꝙ per iudicem adituꝫ
tanq̄ꝫ bonuꝫ uirum debeat laudum pro
nunciari inique poſtq̄ꝫ ipſum fore equuꝫ
nullis probationibus oſtenditur. Petruſ
de ancha.Et ꝙ dicto arbitratoris nō ſte
tur.tenet Ange.in auten. niſi breuiores.
C.de ſententijs ex periculo recitan. ubi
ſic dicit ſicut ſententia ſine ſcriptis fieri
poteſt ita reliqua acta fieri poſſunt . ut
notatur in corpore apud proprium epi
ſcopum.§.i. ⁊ in.§. neceſſitatem. in au
ten.ut iudic] ſine quoquo ſuffra.dicunt
tamen quidam ꝙ licet acta uel ſententia
non debeāt fieri in ſcriptis tamen redigi
in ſcripturam debent ad perpetuam rei
memoriam.Bar.cōtra quia in omni cau
ſa grauiſſima acta fieri poſſunt ſine ſcrip
tis ſed rediguntur in ſcriptis per notari
um actorum.ſolum autem libellus ⁊ ſen
tentia eſt in ſcriptis ferenda.⁊ ideo dicit
in talibus caſibus ſtari ſoli uerbo ſimpli
cis iudicis quantūcunqꝫ nulla facta ſcrip
tura neqꝫ de actis neqꝫ de ſententia ſicut
credit̄ ſoli relationi nuncij.ut.l.ea q̇deꝫ.

C.de accusationibus.⁊.c. cum parati.de
appellatio.⁊ propterea dicit unum quod
est mihi graue. Et propterea dicit Ang.
ꝙ si compromissum sit in arbitrum uel
arbitratorez ⁊ attribuitur potestas ut in
scriptis ⁊ sine script] pronunciari possit
de omnibus statur simplici uerbo arbi
tri in causis uilibus ⁊ modici preiudicij
sto cum eo in alijs. secus in.l. theopom
pus.de dote prelega.alias de facili queli
bet pars posset decipi ⁊ precludenda est
uia malitijs. Et p hoc facit quod notat
glo.in.l. ne in arbitris.C. de arbitris. in
§.sin autem scriptura.in glo.que incipit
nam uox unius ⁊c. ⁊ quod nõ. Inno. de
electio.c.cum dilectus. florentie autem
practicatur ꝙ in omnibus causis suma
rijs acta fiant in scriptis. naz primo pro
curator scribit ea in sua camera ⁊ ad iu
dicem producit ⁊ rogat notarium ut re
ducat in scripturam.cum autem quis ua
dit ad tribunal ⁊ solum profert uerba
in scriptis uero nihil producit sed solum
dicit notario scribe quod tibi dico ille
actus dicitur sine scriptis ⁊ per notariũ
reductus in scriptis.Bar.autez qui tenet
indistincte ꝙ soli dicto arbitratoris sta
tur.sic dicit in dicta autẽ.nisi breuiores.
Sed quero. dicitur hic ꝙ scientia debet
fieri sine scriptis quid de processu . tex.
uidetur dicere ꝙ sine processu uel scrip
to cognoscatur. ut in dicto.§. necessita
tem.⁊ in auten.ut clerici apud proprios
episcopos.§.i.ꝙ potest intelligi duob⁹
modis.uno modo sine scripto ꝙ non de
tur libellus secundum ꝙ alias requiri
tur.ut in auten.offeratur.de litis contes.
tamen bene redigetur in scriptis per no
tarium.sed hic intellectus non placet q̊a
excepto libello ⁊ sententia in qualibz gra
ui causa procedet̃ sine scriptis licet post
ea in scriptis redigatur.c.quoniam cõtra
falsaz . de probatio.et.l.scire oportet.§.
oportet.de excusatio. tuto.ff .et ideo in
telligo sine scriptis ꝙ nulla fiat scriptura
Creditur ergo simplici informatione iu
dicis inspectis causis breuioribus.ut est
uerum ꝙ alias creditur soli relatiõi nun
tij ſm ea que nõ . in.l.ea quidem. C.de
accusatio.⁊.l.magis puto.§.non tantuz
ff.de rebus eorum.multomagis creditur
iudici in istis breuiorib⁹.⁊ hec nota pro
compromissis.que fiunt in quibus datur
potestas redigendi uel cognoscendi in
scriptis uel sine quia per hoc uidentur p
tes uelle ꝙ ei⁹ simplici informatione cre
dat̃. ¶ In eo aũt ꝙ Bar. dixit.ꝙ in om
ni causa de mundo quantumcũq; grauis
sima acta iudicialia de substancia non re
quirunt scripturam. unde possũt proba
ri per testes , adde ꝙ idem notat glo.

parua in.l.si pretor.§.marcell⁹.de iudi.
et idem glo.in.l.quoniaz.C.de hereti.et
in.l. quotiens .§.fi.⁊.l. curent. de testi.
per glo. idem notat expresse Inno.in.c.
quoniam contra falsam. de proba.et ibi
per Jo.an.in nouella.sed Inno.in.c.ij.in
fi.ꝺ lib.obla.tenet ꝺtrariũ scilicet ꝙ om
nia acta iudicialia de neccessitate requi
rant scripturam .idez notat glo ordina.
Bernar.in.c.quoniam contra. in uerbo p̃
sumitur.in prin.de probatio.idez Cy. in
l.ij.de emancip.lib.et in.l.emancipatõne
de fide instrumentorum.⁊ idem similiter
nota.in.l.errore.ꝺ testa.⁊ idẽ notat Bar.
in.l.ne in arbitris.C.de arbi. ⁊ idem no
tat glo.in constitutione re.lite legittime
contesta. in uerbo proponat. quid ergo
dicemus dicit Cy. ꝙ aut acta sunt dep
dita ⁊ probantur per testes alias est ne
cessaria scriptura.ut nõ. per eum in alle.
l.ij.In hac opi. est glo.ordina. in allega
to.c.quoniam.in uerbo presumitur.⁊ ita
concordat Ange.de perusio istas opinio
nes in allegato.§. marcellus. qui sic con
cordat Inno. qui in hoc uariauit. ut.s̃.
in allegatis locis patet. Idem dicit Cy.
in allegata.l.errore. quando in actis essz
erratum.nam ille error posset probari p
testes.⁊ sic uidetur intelligere quod nõ.
Inno.in allegato.c.quoniam. in fi. Bal.
in.l.ne in arbitris.s̃. allega. dicit ꝙ que
dam sunt acta que de sui natura requi
runt scripturam ut est libellus ⁊ senten
tia diffinitiua . Item actus iuramenti et
illa non possunt nisi per scripturam pro
bari ul' per testes qui deponant sic fore
actum ⁊ scriptum ita ꝙ de scriptura de
ponant.⁊ ita procedat una opinio. alia
uero acta iudicialia que non requirunt
scripturam ut exceptio uel interlocuto
ria ⁊ similia . ⁊ illa possunt probari per
testes.ut in allegata autẽ.nisi breuiores.
⁊ hec est ueritas meo uidere. ¶ Ultimo
dominus florianus in allegato .§. arbi
trorum. sic dicit sententie arbitri statur
⁊ non recurritur ab ea.ut.l. diem profer
re.§.stari.ff. de arbitris. in arbitratore
secus.ut in.§.arbitrorum. alle. est ratio
diuersitatis quia cum quis compromit
tit in aliquem.ut in arbitrum scit ꝙ de
bet seruare ordinem iur] in iudicando
ideo contemnit iudicem ad quem per
tinet hec iurisdictio ⁊ sic non potest ad
eum redire.ff. de arbitris.l. litigatores.
in prin. ⁊ hoc est ꝙ dicit tex. cum glo.in
l.iij.§.i.ff.de arbitris.in glo.que incipit
precipue.ꝙ quando compromittitur in
aliquem compromittitur in eum tanq̃
in bonum uirum ita ꝙ ab eius dicto nec
receditur nec ad iudicem eatur sed cum
compromittitur tanq̃ in arbitratorem

tunc cum semper sui natura fiat super cō tractu qui celebratur ex partium conuen tione non ex iudicis auctoritate merito nulla iudici fit iniuria nec condemnitur. ideo in causa reductōis potest ipse adiri aliud ergo in arbitratore aliud in arbitro et cum hoc transeunt omnes iuriste cōiter tam in. §. stari. quam in. §. arbitrorum. Ber. etiam idem in. c. ueniens. de iureiuran. et de electio. c. tanquam. Sed sciendum quod Ho stien. in. c. ij. extra de arbitris. ut refert ibi Jo. an. sup ultima glo. dicit quod si sen tentia arbitri continet manifestam iniq tatem non est illi standum. immo ordina rius ex officio illud faciet emēdari. et hoc innuit littera in dicto. c. ij. Idem si conti neat euidentem lesionem partis. et ratio est quia tunc continet pactum et sic emē dandum nec stabitur. §. stari. in foro ca nonico et etiam ciuili quod probatur quia etiam lex ciuilis mandet peccata corrig ut in auten. ut non luxu. contra naturam. in prin. colla. vj. et hoc dictum est notan dum quia forte legiste habent hactenus inauditum. attende tamen secundum flo rianum ibi quia forte hoc procederet ubi de peccato cōstaret. alias non standū illi. §. stari. potest tamen arbitrium esse iniquū re ipsa. et tamen non ex animo pronunci antis nec dolo. ideo ubi de peccato non constat non uidetur recedendum a dicto §. stari. et a regula. §. arbitrorum.

¶ Quo iure petatur reductio ad arbitri um boni uiri.

Nunc dicendum est quo iure re ductio ad arbitrium boni uiri petatur reduci. Bar. i dicto. §. arbitrorum. sic dicit Inno. et Spec. uidē tur dicere quod officio iudicis. tex. in. l. si so cietatem. §. arbitrorum. in. l. unde et si nerue. uidetur dicere quod actōe ex eo con tractu breuiter quod aut loquimur in con tractibus stricti iuris. et tunc per officium iudicis. ut. l. si libertus. ff. de operis liber to. Ita intelligo opinionem predictorum aut loquimur in contractibus bonefidei et tunc aut ex eo contractu oritur actio ei qui uult petere reduci ad arbitrium bo ni uiri. et petetur actōe ex eo contractu. ut. d. l. vn et si nerue. aut ex eius parte nō oritur actio. Exemplum in contractu do tis fuit compromissum in aliquem ut sta tueret dotem alicui mulieri qui statuit et inique statuit quia mulier nimis graua uit. certe quia ex parte mulieris nulla ori tur actio ad petendum dotem constante matrimonio tunc recurritur ad iudicis officium. ar. dicte. l. si libertus. quod probo aliter si mulier cōueniretur a uiro uigo re illius arbitramenti mulier posset exci pere de eius iniquitate. et sic per officium iudicis mercēnarium de eius iniquitate cognoscetur. Sed regulariter uidetur quod ubi quis habet exceptionem etiam si nō conueniatur potest iudicis officium im plorare ne ab aduersario inquietetur. ut l. iij. C. de his qui bo. cede. possunt. ff. de fideiusso. l. si contendat. et ibi est tex. se cundum unam lectu. glo. facit. ff. de libe. lega. l. aurelius. §. centum. et quod ibi nō. flo rianus in dicto. §. arbitrorum. sic dicit quero quo iure peti posset quod sententia arbitratoris reducatur ad arbitrium bo ni uiri. quidam ut Inno. et Spec. in ti. de arbitris. §. sequitur. v. sed quo. et glo. in stitu. de contrahen. empti. §. precium. et uidetur glo. dicere quod petatur officio iudi cis. In contrarium facit tex. in dicto. §. arbitrorum. et in. l. unde et si nerue. ubi ui detur uelle quod actōe ex eo contractu. et per consequens non officio iudicis quod est sub sidiarium. ff. de minori. l. in cause. et hoc firmat glo. quod iure actionis. ff. locati. l. sed et si in lege. in prin. in glo. in. v. irrita. uel pro non facta etc. Ja. bru. dicit dari offi cium iudicis quod datur ad rescindendum ubi deficit actio. l. quod si minor. §. fi. ff. de mino. quod officium habet naturam actio nis. ut eadem. l. quod si minor. uel dicatur quod detur actio ad rescindendum actio in factum ex equitate. per. l. quotiens. ff. de prescriptis uerbis. secundum eum. docto. ergo uariant. quid dicemus canoniste etiā transeunt simpliciter quod officio iudicis. sed tu dic perfectius opinionce concordan do quod aut loquimur in contractibus stri cti iuris. et tunc officio iudicis. ut. l. si li bertus. ff. de operis liberto. et ita intelli gantur predictorum opi. Aut in contra ctibus bonefidei et tūc aut ex eo cōtu ori tur actio ei qui uult petere reduci et peta tur actio ex eo contractu. ut dicto. §. ar bitrorum. cum dicta. l. unde et si nerue. aut ex eius parte non oritur actio. Exem plum compromisimus in aliquem ut sta tueret dotem alicui mulieri qui statuit et inique quia mulierem nimis grauauit cer te ex parte mulieris nulla competit actio constante matrimonio ad repetendum. tunc recurritur ad iudicis officium. ut in dicta. l. si libertus. secundum Bar. ubi. s.

Sequitur uidere cōtra arbitros et contra compromissum quali ter obiciatur. et quidā magister nepos de monte albano in quodam suo libello in Rica qualiter obiciatur cōtra arbitros compromissarios sic dicit. Se quitur uidere contra arbitros et contra cōpromissum qualiter obiciatur. et primo

obici potest quia seruus est ⁊ in eum cõ
promitti non potest. ut. ff. de arbitris. l.
sed ⁊ in seruum. § . ij . xiij . q . vij . c. tria. Itẽ
minor. xx. annis arbiter esse non potest.
ut in dicta . l. sed ⁊ in seruum . cum. l. se
quenti. ⁊ hoc intellige ꝙ cogi non debet
⁊ de hoc dicitur. ff. de muneri. ⁊ honeri.
l. ad rempublicam. ubi de hoc plene. et
ff. de iudicijs. l. cum pretor. in fi. ⁊. ff. de
re iudica. quidam possunt addi ea que
supra proxime allegata sunt ibi. Item si
minor ⁊c. Itez iuri proprio quis arbiter
esse non potest. ut. ff. eo. l. penul. ⁊ ar. ff.
de iudic . Julianus. ff. de iurisdi. o. iudi.
l. qui iurisdictioni. argu. contra. C. man
dati. l. in re mandata. Item contra. ff. si
quis cautio. l. ij. ibi se artauit ⁊c. Item
contra. C. ne quis in sua causa. l. i. Item
si fuerit mulier non ualet arbitrium. ut
C. eo. l. ulti. ff. de iudicijs. l. cum pretor.
§. penul. ff. de regu. iuris. l. ij. ff. de pro
cura. l. neqꝫ femina. argu. contra. extra ḋ
arbitris. dilecti filij. Solutio ibi erat de
cõsuetudine approbata. ⁊ hoc dixi supra
titulo proximo. Item si fuerit ordinarius
eiusdem rei de qua extitit cõpromissuz.
ut. ff. eo. sed ⁊ in seruum. § . i. ⁊ hoc uerũ
est secundum leges. sed secundum cano.
in quemlibet delegatum compromitti
potest. extra eodem. cum tempore. ⁊. c.
cum olim. extra de electio. causam. extra
de preben. de multa. ⁊. c. cum in litteris.
extra de prescriptio. litteras . Uerum ta
men secundum leges compromitti po
test non tanqꝫ in uerum arbitrum sed tã
qꝫ in arbitratorem. ut in auten. de iudic.
§. si uero contraxerit. colla. ix. ⁊ nõ. in di
cta. l. sed ⁊ in seruum . Nam differentia
est inter arbitrum ⁊ arbitratorem. quia
arbiter compromissarius est qui cognos
cit ad modum iudicis. sed arbitrator est
amicabilis compositor qui ad modum
amici pacificat ⁊ sententie arbitri stan
dum est siue equa siue iniqua sit ⁊ sibi
imputent qui eum elegerunt . ut. ff. eo.
diem. § . stari. Arbitrator autez si inique
arbitratus fuerit reducitur ad arbitriuz
boni fieri. ut. ff. pro socio. l. si societatez.
⁊. i. q. iij . c. arbitrorum. Item si furiosus
est arbiter esse non potest. ut. ff. de re iu
dica. l. arbitratoris . Item si compromis
sum est de causa criminali publica uel
matrimoniali uel liberali non ualeat. ut
ff. eodem. l. non distinguemus. § . iulius.
⁊. § . de liberali. ⁊ extra de in integruz re
stituti. c. penul. extra de consanguini. et
affinita. ex litteris. extra de transactio. c.
ultimo. De causa uero criminali quando
ciuiliter agitur potest in arbitrum com
promitti. argumen. ff. de his qui nõ. infa.
§. ex compromisso. argũ. contra. C. de
transactionibus. l. transigere. Solutio ut
ibi. Item de populari actione compro
mitti non licet. ut in dicta. l. uon disting
uemus. § . de liberali. Item de causa resti
tutionis in integrum compromitti non
potest eo ꝙ certis iudicibus tantum illiꝰ
cause cognitio demandatur. ut. C. ubi et
apud quem causa in integrum resti. agi
de. l. ultima. nisi incidenter causa restitu
tionis coram arbitro moueretur . tunc
enim bene licet quia tunc tantum super
principali pronunciat non super inciden
ti. ⁊ per pronunciationez principalis ab
soluitur incidens. C. de pedane. iudi. l. i.
⁊ de ordine cogniti. l. ij . ⁊ de iudicijs. l. i.
⁊. l. quotiens. extra de ordine cognitio.
c. i. ubi de hoc. Item queritur an infamis
arbiter esse possit. ut. ff. eo. pedius. iij . q.
vij . circa finem. ubi dicitur nihil enim re
fert eum qui arbitrium suscepit an sit in
tegre fame an ignominosus . et de hoc
consueuit notari. C. de infamibus. l. i. C.
de dignita. l. ij. li. xij . Item si mulier com
promittat nomine alieno non ualet arbi
trium. ut. ff. eodem. l. non distinguemus.
§. si mulier. Item si compromissum sit ꝑ
pupillum sine tutoris auctoritate non
ualet. ut. ff. eodem. pupillus. Item si sine
pena fuerit compromissuz uel sine eo qḋ
obtinet uicem pene non ualet cum effe
ctu quia partes non tenentur seruare sen
tentiam arbitri nisi uelint si pena non fu
erit apposita. ut. C. eodez. l. i. Uel iuramẽ
tum secundum cano. extra eodem . cum
tempore. ⁊. c. non sine. ad hoc. ff. eodem.
l. litigatores. § . arbitrium. l. non disting
uemus. § . i. ⁊. § . in summa. C. eodem. l.
penul. § . altera autem. cum scripta enim
bene ualent. licet pena non fuit apposita.
si partes expresse consenserint sententie
arbitri uel post sententiam. ⁊ decem dies
taciturnitate confirmauerunt. ⁊ ex eo ac
ctori dabitur actio ⁊ reo exceptio. ut. C.
eodem. l. cum antea. § . i. ⁊. ij. ⁊ ar. extra
eodem. c. per tuas. Item si compromissũ
claudicet non ualet. ut. ff. eodem. quid
tamen. § . penul. l. penul. Item si pronun
ciatio arbitri in tercium sit collata. uel in
arbitrium tercij non ualet. ut. ff. eodem.
l. si unus. ⁊. § . si quando duos. ⁊ extra de
arbitris. innotuit. extra de offi . delega.
c. suspitionis. extra de appellati. cum spe
ciali. ubi de hoc notat᷑. Item si dies appo
sita est in compromisso ⁊ ea transacta est
postea quicquid dicat arbiter non uale
bit. ut. ff. eodem. l. non distinguemus. §.
sane. ⁊. l. sequenti. ⁊. l. si cum dies. § . iij. ⁊
C. eodem. l. ij. in fine. ⁊ argu. extra de of
ficio delega. de causis. Item si die feriata
pronunciatum sit ⁊ ei renunciatum non
fuerit uel altera parte absente . nisi hoc

actum sit non ualebit.ut.ff.eodem.dieꝫ.
§.litigator.⁊.l.pomponius.§.fi.⁊.l.si fe
riatis.⁊ ar.extra de ferijs.c.ultimo.Item
de re ecclesiastica in laicum compromit
ti non potest.extra de arbitris.c.cum cō
tingit.⁊ de iudicijs.c.decernimus. Item
nō. ꝙ quedam noua constitutio probi
bet ut iudex uitare non faciat arbitrum
uel alterum litigatorum.ut.C.eodem.au
ten.decernimus.ubi de hoc.sed secundū
cano.naꝫ partes bene iurant.ut.s̄. dictū
est.⁊ extra eodem.cum tempore. ⁊.c.nō
sane.Item potest obici compromisso ꝙ
solutum est compromissum.soluitur enī
pluribus modis puta die morte accepti
latione iudicis facto satisfactione obue
niente.ut.ff.eo.l.non distinguemus. Itē
potest obici compromisso ꝙ nudo pac
to non licet compromittere nisi in casu
quo nudo pacto licet compromittere.s.
cum duo debitores faciunt sibi pactum
adinuicem de non petendo si arbitri sen
tentie non pareant.ut.ff.eo. litigatores.
l.i.⁊.§.fi.Item potest obici ꝙ arbiter in
se non suscepit arbitriuꝫ seu compromis
sum.ut.ff.eo.l.iij.§. in compromissum.
Item potest obici ꝙ arbiter non potest
inferre mulctam contra contumaceꝫ nisi
expressum fuerit in compromisso. ut.ff.
de iudicijs.l.ij.§.ultimo.ff. eo.l. non di
stinguemus.§.cum in plures. ⁊.l. quid
tamen.in fi.Sed contrariū uidet̄.ff. eo.
l.non ex omnibus. sed non esset contra.
quia intelligitur ꝙ dictum fuerat in com
promisso.ut.l.non.scōm.M.de hoc con
sueuit notari.extra eodeꝫ.c.cum dilect⁹.
Item arbitrium non ualet si contra here
des fuerit promulgatum nisi de his here
dibus tantum fuerit in compromisso ac
tum.ut.ff.eo.diem.§.i. Item potest obi
ci ꝙ oblatus non fuerit libellus arbitri
arbitrari non possunt.ut.C.de iudicijs.
l.rem non nouam.⁊ de arbitris.l.penul.
in fi. Item nota differentiam inter arbi
trium ⁊ compromissum. Arbitrium est
quod fit sine pena.sed pignoribus uel iu
ramento est uallatum.ut.C. eodem.l.ne
in arbitris.Compromissum auteꝫ quod
fit cum pena.ut.C.de iudicijs.l. rem nō
nouam.§.i.⁊.ij.C. ubi ⁊ apud quem re
sti.fuerit postu.l.ultima.Qꝫ auteꝫ dicūt
ꝙ hodie non est iurandum in arbitris.
ut.s̄.dictum est.per auten. decernimus.
C.eo.ti.posito.Ut auteꝫ nihil possit obi
ci compromisso hoc modo scribatur se
cundum eundem in libro ubi.s̄. Titius
⁊ Martinus de tali questione que fertur
inter ipsos uel ferti sperabatur. ⁊ de om
nibus alijs pro se ⁊ suis heredibus com
promittunt ⁊ consentiunt in sempronīū
tanꝗ arbitrum compromissariuꝫ ⁊ arbi
tratorem siue amicabilem compositoreꝫ
uolentem in se arbitrium suscipientem as
serentes se inde in arbitrium compromit
tere causa finiendarum litium.⁊ ꝙ in pre
dictum sempronium compromittunt in
bonum uirum ita ꝙ ab eius sententia et
dicto non recedatur nec ad iudicem eat̄
ita ꝙ possit pronunciare.examinare.cog
noscere ⁊ terminare.⁊ interlocutoriam et
diffinitiuam dare.⁊ ordinarie iuris ordi
ne seruato uel penitus pretermisso uel ex
traordinarie prout sibi melius uisum fu
erit diebus feriatis ⁊ non feriatis seden
do stando ⁊ in omni loco ⁊ omni hora ⁊
utraqꝫ parte absente uel presente ⁊ ꝙ ar
bitrari possit semel uel pluries ⁊ suaꝫ sen
tentiam interpretari corrigere uel emen
dare ac mutare si opus fuerit contu
maciam litigatoris punire ⁊ citare par
tes ad quemcunqꝫ locum fuerit uel ad
loca ⁊ ut possit pronunciare in scriptis
uel sine scriptis predicti Titius ⁊ Mar
tinus unus alteri adinuicem per stipula
tionem solemnem pro se ac suis heredi
bus sub pena centum marcarum quod
laudo arbitrio pronunciationi seu dicto
obtemperabunt ⁊ in nullo contraueniēt
de iure uel de facto uerbo uel opere per
se uel interpositam personam ⁊ ꝙ nulluꝫ
dolum cōmittant.⁊ ꝙ cōtra compromis
sum nullum impetrabunt rescriptum.et
nullum priuilegium allegabunt ⁊ nullaꝫ
exceptionem opponent.⁊ ꝙ non uterent̄
beneficio alicuius legis que uiciet uel ui
ciare possit compromissum seu personaꝫ
arbitri.seu ex persona cōmittentium seu
ex rebus de quibus compromissum est.
⁊ ꝙ eorum sententie seu laudo equo uel
inique stabunt renunciantes causam be
neficiorum predictorum beneficijs ⁊ pri
uilegijs competentibus specialiter hic
enumeratis ⁊ de omnibus predictis spe
cialiter certificatis iuramento corporali
ter prestito adinuicem promittentes per
stipulationem attendere complere ⁊ ob
seruare pro se ⁊ suis heredibus ⁊ successo
ribus ⁊ cōtra non ire sub pena predicta
⁊ oblationem bonorum omnium presen
tium ⁊ futurorum constituentes adinui
cem unus pro alio bona precario possi
dere ita ꝙ liceat ⁊ qui suauerit compro
missum sine iudicis auctoritate ingredi
bona illius qui fecerit cōtra compromis
sum precarium reuocando.nihilominus
compromisso in sua manente firmitate.
hoc adiecto ꝙ dicta pena semel ⁊ pluri
es ⁊ quotiens contra predicta uel aliqd
horum in omnibus ⁊ singulis insolidum
cōmittatur ⁊ commissa exigatur. Et ego
talis notarius his omnibus interfui.⁊ ut
s̄. legitur uoluntate dictarum partium

scripsi hoc publicum instrumentum et plenissimuȝ qualiter obiciatur contra arbitrum ⁊ eius arbitrium ⁊ qualiter compromissum conficiatur. unde per Specu. in ti. de arbitris. §. excipitur. ar. contra arbitrum seu arbitrium per totum. que ideo sic non scripsi quia modica addit predictis. ⁊ quia aliquando contingere solet ꝙ partes minantur arbitro ideo uideamus an mine excusent arbitrium. et in hoc reperio ꝙ Bal. in suis conclusionibus per modum alphabeti redactis per dominum Andream Johannis de perusio in littera arbitrium sic dicit. Arbitrū excusant mine capitales non iactatorie sed effectuales ⁊ ualide. de arbitris .l. licet. quia presumitur inimicicia ex minis capitalibus. facit quod notatur in .l. iij. ex quibus causis maio. l. antepenul. eo. titu. in glo. ⁊ .l. fulcinius. §. ij. in glo. sed non excusant iudicem nec testem quia facilius inueniuntur centum arbitri q̃ unꝰ testis. unde testis nō excusatur nec repellit᷑ nisi testis diceret se minas ad animū reuocasse. ⁊ se ex hoc fatetur capitalem inimicum quia tunc est presumptio conditionis eius. dic ut in auten. de testibus. §. si uero odisses. alias semper quis minaretur testi ut non ualeret dictum eius quod est absurdum. uel distingue inter minas actiuas ⁊ passiuas. nam aut testis infert minas ⁊ non creditur ei si mine sunt uerisimiles ⁊ non simulate nec calore iracundie. Aut pars minatur testi et tunc testis nunq̃ repellitur si dicit se de minis non curare. uel nil de hoc deponit. Si autem dicit se inimicum tunc sibi non creditur quia professio et desiderium sibiinuicem resistunt. Item despectio sicut contumeliatio ⁊ sicut diffamatio facit ꝙ arbiter non cogitur laudare. de arbitris. l. liti. in princi. dic aut despicitur arbiter diffamando. ⁊ loquitur. l. licet. ⁊. l. sed ⁊ si seruuȝ. §. fi. de arbitris. Aut contumeliando re uel uerbis ⁊ atrocitatem continentibus ex animo pensate ⁊ non fictitie. ⁊ loquitur. l. licet. aut aliter ⁊ tunc aut despicitur ⁊ ad alium itur ⁊ soluitur compromissum. ut. l. litigatores. de arbitris. aut despicitur bene forte per imperitiam tunc statim possunt partes ad eum redire non multo post litem. l. si unus. §. i. aut non despicit᷑ sed ad alium itur forte propter infirmitateȝ arbitri. ⁊ tunc aut alius aditur ⁊ sublatum est post. l. litigatores. primo rn̄so. Aut iudex tunc dic ut notatur in dicta l. item nota bene. Item inimicicia contracta ex arbitrio non impedit laudum. secus si extrinsecus si sit protestatum. ut in. §. cum quidam. dummodo protestatio sit uera ⁊ manifeste probetur. Attende secundum Bal. in supradictis conclusionibus ꝙ arbiter anteq̃ acceptat non est arbiter. l. si de meis. §. recepisse. ⁊. l. si cum dies. in principio. ff. de arbitris. ⁊ potest eligi arbiter in absentia. ut l. iij. eodem titulo nō. et tempus acceptationis inspicitur magis q̃ electionis. q̇a non est ius quesitum per electionem. sed per acceptationem. l. sed si seruum. eo. titulo. uel quia electio trahitur ad diem acceptationis. l. finali. infra eodem. preterea nota bene an arbiter possit cōdemnare per uerbum. credo. dicit Baldus in allegatis conclusionibus suis ꝙ sic quia uerbum credo prolatum a iudice est diffinitiuum. a parte est assertiuum. a teste est dubitatiuum. ⁊ nihil ualet. l. diem. §. si plures. de arbitris. quod nō.

Infra quantum tempus petatur recursus ad arbitrium boni uiri.

SEd uideamus infra quantum tempus debeat recursus ad arbitrium boni uiri interponi. Bar. in. l. si quis arbitratu. ff. de uerbo. obligati. et in dicto. §. arbitrorum. sic dicit. Quero infra quantum tempus possit peti fieri reductio ad arbitrium boni uiri. Specu. in titulo de arbitris. §. sequitur. v̇. sed pone. infra qd̄ tempus uidetur dicere ꝙ infra decem dies sicut in appellatione. quia ista est quedam appellandi species. ut in allegata. l. non distinguemus. §. cum quidaȝ. ꝙ mihi non placet quia uel hoc fit iure actionis. uel proponitur iudicis officium ut examinetur aliqua exceptio uel defensio. sed actionibus uel exceptionibus non prescribitur tam modice tempore nisi. xxx. annis. ut notatur in. l. querela. C. de falsis. Quid dicemus questio ista requirit decisioneȝ principis. tamen de iuris rigore secundū ea que scripta sunt mihi uidetur ꝙ si per annum taceat quia uideatur arbitramentum approbare. ut. l. qui se grauatos. C. de censibus ⁊ censitoribꝰ. li. xj. si tamen infra annum conquestus est non dico coram iudice sed etiam extra iudicium ita ꝙ appareat eum taciturnitate non consensisse tunc eo casu quo ista reductio petitur iure actionis uel officio iudicis ꝙ loco actionis proponitur tunc tāto tempore peti poterit quanto tempore actio durat. Sed quando officium iudicis proponitur loco exceptionis tunc sicut exceptio perpetuo durat. ut. l. procurator. §. finali. ff. de doli exceptione. ⁊. l. licet. C. de exceptionibus. Ita poterit perpetuo peti reductio ista. possumus etiam

dicere ⁊ forte nō male predicta uera esse
quando petitur per modum actionis ul'
officio iudicis loco actionis seu exceptio
nis. sed quando officium iudicis princi
paliter proponitur. unde in contractibꝰ
stricti iuris tunc debeat fieri reductio in
fra quadriennium olim hodie infra an
num utilem. quia regula est ꝙ quando
cunqꝫ officium iudicis datur ad rescin
denduꝫ id quod de iure communi ualet
anno utili finitur. ut in. l. in honerarijs.
§. sed cum rescisa. de actio. ⁊ obligatio.
que est menti tenenda. Dominus Floria
nus de bononia in dicto. §. arbitroruꝫ.
sic dicit infra quantum tempus potest
peti reductō ad arbitriū boni uiri. Guil.
in specu. in titulo de arbitris. §. sequit'.
v. sed infra ꝙ. arguit. primo hoc esse ar
bitrarium tanqꝫ indeterminatum a iure.
argumen. extra de officio delegati. c. de
causis. ⁊. l. i. in fi. ff. de iure deliberan. de
mum refert quosdam dicere ꝙ usqꝫ ad
triginta annos. C. de prescriptio. xxx. an
noruꝫ. l. sicut. quasi hoc sit quoddā per
sonale. Alij secundum eum distinguunt
ꝙ aut in arbitrio est prefixum tempus
quo aliquid debeat fieri ⁊ solui. ⁊ tunc
infra illud tempus debeat reductio peti
aut non est prefixum ⁊ tunc debet peti
infra quatuor menses qui dātur iudica
tis ad soluendum. ff. de arbitris. l. si cum
dies. §. finali. ⁊ hoc in agendo. nam sem
per excipi potest. ff. de doli exceptione.
l. pure. §. finali. Finaliter uerius putat
ꝙ infra decem dies sicut in appellatione
dicitur quasi hec sit quedam species ap
pellationis ⁊ in hoc residet. hanc etiam
opinionem refert hic Jaco. bru. quosdaꝫ
fuisse secutos. argumen. l. non distingue
mus. §. cum quidam. ff. de arbitris. sed
certe hec opinio Specu. non est uera q̇a
siue petatur iure actionis siue officio iu
dicis petatur ⁊ examinetur aliqua excep
tio seu defensio secundum predicta non
est dubium tam breui tempore. hanc po
testatem petende reductionis non tolli
quia actionibus uel exceptionibus non
prescribitur tam modico tempore. nec
etiam officio iudicis cum non prescriba
tur minori tempore saltim triginta anno
rum. notat glo. in. l. querela. C. de falsis.
¶ Preterea aduerte hec opinio confun
ditur per dictum eiusdem Specu. in titu
lo de arbitris. §. i. v. quid si a tempore
quo cepit agere ⁊c̃. ubi dicit ꝙ si petita
reductione pars negligit illam prosequi
per annum ꝙ ei postea pro sequenti non
poterit opponi lapsus anni sicut poterit
in appellatione. extra de appellatio. c. cuꝫ
sit. ⁊. c. oblate. ⁊. C. de temporibꝰ appell'.
auten. ei qui. ⁊ in corpore unde sumitur
nec poterit secundum eum hec dici ap
pellatio sed potius attestatio. ut dicta
l. non distinguemus. §. cum quidam. et
C. de arbitris. l. penul. §. sin autem. ⁊ sic
patet ꝙ sibiipsi in hoc dicitur contrariꝰ
quia non censetur hec reductio. appella
tio quantum ad tempora fatalia prose
cutoris. ergo nec quantuꝫ ad prima tem
pora scilicet ipsius reclamationis ne ea
dem res censeatur iure diuerso. contra. l.
eum qui edes. ff. de usucapio. potest et
aliter responderi ad illuꝫ. §. cum quidā.
secundum Jaco. bru. ꝙ ibi loquitur non
de appellatione sed de quadam reclama
tione. de qua. ff. qui satisdare cogan. l.
arbitro. ⁊. C. de relatio. l. i. hec opinio er
go nullo modo uera. Alij uero ut Marti.
sil. dixit simpliciter hanc reductionem
peti posset perpetuo. ⁊ idem ut audiui.
tenet Andreas de pisis ⁊ Nico. de matt.
alij ut Jaco bru. distinguunt aut arbiter
aditur super lite ⁊ sic est uerus arbiter ⁊
non rescindatur. argumen. dicte. l. diem
proferre. §. itari. ff. de arbitris. quod ta
men intellige. ut supra dixi. aut aditur su
pra contractu bonefidei. et tunc quia ac
tio durat triginta ānis usqꝫ ad illud tem
pus poterit peti reductio. Alij ut Bar.
dixit ꝙ hec questio requirit decisionem
principis. de iuris tamen rigore ⁊ secun
dum ea que scripta sunt putat ꝙ si pars
taceat per annum uidetur arbitramentū
approbare. l. qui grauatos. C. de censibꝰ
⁊ cēsito. li. xj. ubi dicit ꝙ si aliquis dicat
se inique extimatum in positione colle
ctarum ꝙ infra annuꝫ postqꝫ sciuerit de
bet conqueri. postea autem non auditur
sed certe illa lex non multum urget. naꝫ
ibi puto speciale fauore fisci ut infra illō
tempus debeat fieri. nec mirum quia sic
⁊ aliud contingit in illa materia speciale
scilicet ꝙ ypothecaria que pretendit cō
tra rem alicui extimatam tollatur spacio
sex mensium. ut patet eodem titulo. l. fi.
⁊ ibi notatur per glo. que tamen alias
sui natura maiori tempore consueuit du
rare secundum. l. cuꝫ notissimi. in princi.
C. de prescripti. triginta uel quadragin
ta annorum. ⁊ ita notat'. ⁊ sic intelligen
do illa lex potius faceret contra eū quia
si ibi est speciale ergo incontrarium est
ius commune. l. i. in fine. ff. ad municipa
les. Quid ergo dicendum puto dicit Flo
rianus ꝙ a iure re uera non sit prefixus
certus terminus. tamen pro huiusmodi
declaratione ⁊ ueritate habenda puto ꝙ
opiniones predictas in suis casibus esse
ueras. Distinguo ergo si queratur infra
quantum tempus possit fieri reductio.
dic aut in arbitro non est apposita pena
de parendo sententie talis arbitratoris.

⁊ tunc non puto prefixum certum tem
pus. nisi secundum supra scripta. aut est
promissa pena de parendo sententie et
tunc aut talis arbitrator iussit aliquid
dari uel fieri infra certum tempus tunc
forte potest dici ꝙ nisi infra illam diem
pars cessans implere fuerit conquesta de
iniquitate arbitratoris ꝙ cõmittitur pe
na. ar. ff. de arbitris. l. si cum dies. §. fi.
dato ꝙ postea uelit agere de iniquitate
arbitrij. unde quantū ad effectum huius
pene non competeret ulterius de iniqui
tate agi licet respectu principalis nego
cij adhuc possit. ⁊ sic intelligatur ⁊ ueri
ficatur opinio una suprapositā. ⁊ sic in
telligatur una opinio Specu. supraposi
ta. aut certū tempus non adicitur quia
dato ꝙ adiceret loquimur de reductio
ne ipsa respectu principalis negocij. et
tunc aut ista reductio petitur iure actio
nis aut officio iudicis. si per uiam actio
nis tunc hec reductio durat tanto tem
pore quãto durat actio. unde si actio erit
perpetua ⁊ hec perpetua si temporalis
hec temporalis. Sed si petat᷑ iudicis of
ficio. tunc aut est iudicis officium ꝙ lo
co proponitur actionis. ⁊ idem ꝙ proxi
me dixi quia tanto tempore durat quã
to durat actio. aut est officium ꝙ loco
proponitur exceptionis uerbi gratia q̃a
contra agentem contra me ad id ꝙ in ta
li arbitramento deuenit. excipio de ini
quitate ipsius arbitrij tunc est ꝙ sicut ex
ceptio de sui natura est perpetua. l. pure.
ff. de doli exceptione. C. de excepti. ⁊. l. li
cet. ⁊ ibi notat᷑. Ita ⁊ hec reductio possꝫ
per hunc modum perpetuo peti. Bal. au
tem in. l. fi. C. de contrahen. empti. sic
dicit. ¶ Quero. infra quantum tempus
possit peti reductio. Rndeo ad triginta
annos quia illud tempus non est deter
minatum a iure. unde siue sit actio siue
sit officium est perpetuum. ut. C. de pre
scripti. triginta annorum. l. sicut. Ita no
tat Cy. in. §. arbitrorū. in addic. ⁊ idē
Bal. in dicta. l. fi. C. de contrahen. empti.
tenet contra. Bar. qui tenuit ꝙ tacendo
per annum uidetur approbare ubi sic di
cit. Quid si arbitrator non expedit nego
cium infra annum sed stat per annum ⁊
ultra. ⁊ non arbitratur utrum post annũ
possit arbitrari. Bar. consuluit in suo cõ
silio quod incipit talionus. cuius tenor
statim. j. describitur. quod nõ bene secun
dum eum potestas arbitratoris tacentis
anno finitur. ar. C. de epis. ⁊ cleri. l. nulli.
⁊. C. cõmunia delega. l. fi. §. i. ff. de cõdi.
⁊ demon. l. mulcta. Ego dico dicit Bal.
ꝙ etiam post annum poterit arbitrari
quia tempus non est modus finiendi cõ
promissum nec potestatem sine tempo
ris diffinitione commissam. ut. C. de
temporibus appellatio. autenti. Item
non obstant contraria quia loquuntur
in ultimis uoluntatibus quarum execu
tiones non debent pendere sed celeri
tatem desiderare. argumentum. ff. com
munia prediorum. l. receptum. Ange.
autem in dicta sua disputatione duo ad
inuicem litigantes sic dicit. petitur au
tem hec reductio officio iudicis nobili.
ideo ius petendi est perpetuum nisi lau
dum sit emologatum tacite uel expresse
extra de arbitris. c. ij. ⁊. c. exposita. iun
cta. l. sicut. C. de prescriptio. triginta an
norum. Et ideo cum tacita emologatio
impediat reductionem totius est ꝙ in
fra decennium petatur secundum Spec.
quod tenuit Guil. de sicca. in sua summa
v. quando. cui adhesit Jo. an. in dicto
§. sed quo iure petitur hec reductio. ui
di tamen seruari ꝙ multociẽs quis post
decennium fuit admissus ad petendum
reductionem. sed tutius est cum pars an
te decennium laudum reprobauit licet
non cucurrerit ad iudiciū. uide Oldra
dum in suis consilijs consilio millesimo
clvij. ubi tenet ꝙ potest peti usq̧ ad tri
ginta annos consilium de quo supra fit
mentio tale est Talionus de spoleto uen
didit cuidam unam suam possessionem
pro precio ꝙ arbitrabitur dominus Rai
nerius qui arbitratus est absente parte
uenditrice. ⁊ post quadriennium uendi
tor ex bannito ⁊ bonis eius publicatis.
Et ex hoc queritur an arbitramentum la
tum absente ⁊ irrequisito uenditore ua
leat. Secundo an ualeat quia latum est
post quadriennium. Tercio an ualeat ex
eo quia latum est post publicationem
bonorum. ¶ Super primo dico ꝙ petrus
de bella partica. l. si quis arbitratu. ff. de
uerborum obliga. dicit ꝙ non ualet. per
legem illam quā inducit pro casu quia
si posset fieri absente parte stipulator
non posset esse in mora. Idem tenet Cy.
in. l. finali. C. de contrahen. emptio.
Quidam aduocati consuluerunt contra
rium his rationibus. primo quia arbi
trator non iudicialiter cognoscit sed ex
traiudicialiter de negocio se informat.
ut notat Innocen. in. c. quintauallis. de
iureiurando. facit quod notatur. ff. de
iudicijs. l. i. ff. de arbitris. l. sed ⁊ si in
seruum. §. si iudex. ⁊ quod ibi notatur
in autenti. ut differentes iudices. §. i. et
ꝙ ibi notatur in glo. sed ea que fuerit si
ne cause cognitione non requirunt par
tis presentiã. ut. l. diē proferre. in prin. ff.
de arbi. ⁊. l. sꝫ ⁊ si interpellatus. §. i. ff. e. ti.

preterea hoc uidemus ꝙ quando ali
quis actus fit per iudicem non iudicia
liter non requiritur partis presentia.
ff.de bonorum poss.l.iij.§.i.et ibi nōt.
preterea talis arbitrator habet nudum
ministerium facti sicut executor qui po
test expedire commissa sibi etiam parte
non citata et de causa cognito.ut.C. de
executione rei iudi.l. si ut proponis. et
quod notatur per Inno.de presumpt.
c.dudum.preterea tempore arbitramen
ti non debet requiri presentia partis sic
ut in euentu cuiuslibet conditionis alte
rius.utputa si nauis ex asia uenerit nam
ridiculum esset dicere ꝙ naue aduenien
te requiratur partis presentia. iste sunt
rationes illius consultor. ad.l .si quis.
arbitratu. Rñdit ꝙ fuit actum ibi ꝙ
parte presente arbitretur.uel potest dici
ꝙ ibi affuit aliud impedimentum mor
tis uel si.ut sic arbitrari non possit. uel
potest dici ꝙ ibi fuit actum de proro
gando compromisso quod non potest
fieri parte absente.ut.l.si cum dies. §.
fi.ff.de arbitris. Ista sunt uerba illius
consultoris. et licet predicta subtiliter
sint dicta ego non recedo a sententia
Cy.et Pe.sed dico eos indubitanter di
cere ueritatem. primo per dictam. l. si
quis arbitratu.ubi uere est casus.nam
si posset fieri absente parte non dicere
tur fieri mora per stipulatorem. ut. l. di
em proferre.§.si quis litigatorum.ff.de
arbitris.nec obstant dicte rationes quia
omnes diuinationes sunt. preterea de
hoc est casus expressus. ff. de edil. edic.
l.ꝙ si nolit.§.siquidem. circa fi. ubi di
citur ꝙ ille qui emit ut ibi plantamenta
fiant non potest suum placitum et uo
luntatem exprimere parte absente.et est
aduertenduꝫ ꝙ illud ūbū placuerit ideꝫ
importat ꝙ si arbitratus fuerit. s.arbi
trio boni uiri.ut l.thays.§.sororeꝫ.ff.de
fideicommis.liberto. preterea est etiam
casus.C.de secundis nupt.l. hac edita
li.§.his illud. ubi dicitur ꝙ tales arbi
tratores positi a partibus ad extiman
dum seu precium constituendum cogun
tur iurare et ab eis iuramentum exigitur
apparet ergo ꝙ pars debet esse presens
ut iuramentum exigat.ar.l. quando.C.
de testibus.preterea hoc uidetur esse ex
presse in iudice qui licet non in forma iu
dicij cognoscat ut quando decernit mo
dum in alimentis pupilli. tamen debet
cognitionem adhibere et partes interro
gare et explicare ea que circa predicta ex
pediunt.ut.ff.ubi pupillus edu. debet.
l.i.§.sed et si non constat. ita debuit fa
cere.hic arbitrator quod cum non fece
rit non ualet arbitramentum . preterea
hoc dicit textꝰ expressus in arbitratore
qui debet discutere partes et eas inter
rogare quid uelint quantum extimant.
Ista est enim amicabilis compositio.ut
l.si de meis.§.recepisse.in fi.ff. de arbi
tris. preterea expressum uidetur in.l. le
gatum.ff.de usufruct.lega.ubi quando
fit arbitramentum illud de transmitten
do unam rem in aliam debent omnes
quorum interest adhiberi.pro hoc ratio
naturalis et iuris dispositio que est ꝙ
debent requiri hij qui redderentur .pos
set enim eorum presentia trahere illum
arbitratorem in aliam sententiam.non
obstat de bo.posse.l.iij.§.penul.in con
trarium allegata quia loquitur in his in
quibus parti absenti nullum preiudici
um paratur.ut ibi patet.non obstat ex
emplum de executore.quia illud in me
ro executore quando precessit cognitio
plena.alias secus.ut.l.et si non cognitio.
ff.si contra ius uel utilitatem publicam.
Super secundo puncto an ualeat arbitra
mentum latum post quadriennium. di
co.ꝙ Specu.in ti.de arbitris.§.differt.
v.item ꝙ infra triennium uidetur dice
re ꝙ arbitramentum non finitur tempo
re triennij.sed nec aliquid boni allegat
nec intellexit bene.Ideo est sciendum ꝙ
talis conditio si talis arbitrabitur defi
cit illo arbitratore nolente. ut.l. si mer
ces.in principio.ff. locati.C. de contra
hen.empt.l.fi.insti.de contrahen. emp
ti.§.precium.Quando autem uideatur
nolle quis arbitrari uariantur iura . et
ideo dico ꝙ quandoꝫ arbitramentum
confertur in aliquem ex contrahentibus
loquor in casu permisso.tunc si tale ar
bitramentum consistit circa ea que de
substantialibus sunt contractus. ut cir
ca ipsam rem.et tunc debet arbitrari in
fra.xxx.dies.nisi aliud tempꝰ sit expres
sum.ut.l.ꝙ si nolit.§.si quis ita. ff. de
edil.edic. Si uero arbitramentum con
sistit circa aliqua extrinseca.tunc debet
arbitrari cum potest.alias dicitur nolle.
ut.l.hec uenditio.in principio.ff.de con
trahen.empti.ff.de condicti.et de.l.hec
conditio. quandoꝫ confertur arbitra
mentum in tercium.ut in casu nostro tūc
potest duobus modis contingere. pri
mo ꝙ arbitramentum sit circa personaꝫ
cui acquiri debeat re existente certa.tūc
non dicitur nolle arbitrari nisi cum su
per hoc fuerit in iudicio interpellatus
ante enim posset moram purgare.ut.l.
cum quidam.ff.delegat.ij.et ibi nō. Si
uero persona est certa declaratio rei uel
precij committitur arbitrio tercij.ut in

casu questionis nostre. tunc dicitur nol
le arbitrari elapso anno. casus est expres
sus. C. communia delegat. l. finali. §. sed
et si quis. nec dicat aliquis ꝙ sit specia
le fauore ultime uoluntatis. quia in eo
est speciale ꝙ illo non arbitrante transit
arbitrium in legatarium quod non est
in contractibus quia tunc annullatur.
sed per cursum anni desinit arbitrator
posse arbitrari quia uidetur nolle et sic
deficit conditio. et commune est istud
tam in contractibus ꝙ̃ in ultimis uolun
tatibus. et hoc sentit glosa in dicto. §.
sed et si quis. si bene inspiciatur. et ꝑpt
cursum anni quis dicatur perfecte nolle
probatur. ff. ad trebellia. l. filij. §. i. Su
per tercio puncto dico ꝙ dictum arbi
tramentum non tenet bonis publicatis.
tamen consultor ille consuluit ꝙ ualeret
et usus est his uerbis licet compromis
sum soluatur morte. et per consequens
publicatione. ut. l. actione. §. publicatio
ne. ff. pro socio. tamen hoc est quoddaꝫ
pactum seu transactio que transit ad he
redem. ut. ff. de probatio. l. pactum. nõ.
in Specu. de arbitris. §. finitur. v. sed
nunquid arbitrator. sed parcat mihi ille
consultor. hoc est contra textum in. l.
quotiens. §. fi. ff. de nouatio. ubi dicit
ꝙ conditio contractus antecedentis ex
istens post publicationem bonorum nõ
facit obligationem oriri nec ciuilem nec
naturalem quod patet. quia si ibi obli
gatio naturalis contraheretur fieret no
uatio. ut. l. i. §. i. eo. ti. sed ista uenditio
de qua loquitur est conditionalis si ar
bitretur ille. ut. l. fi. C. de contrahen. ẽp
tio. ergo ꝛc. nec obstat ꝙ dicitur ꝙ tran
sit ad heredem quia posito ꝙ sit uerum
tamen fiscus hoc casu non habetur loco
heredis. ut dicit glosa expresse in termi
nis nostris. in. l. nouatio. C. de nouatio.
et tangitur. ff. de fideiusso. l. inter eos. §.
bonis. et ibi per glo. expressius per Iac.
de are. ibidem. Concluditur ergo dictũ
arbitramentum ex triplici defectu esse
nullum Bar. Bal. tamen in. l. fi. C. de con
trahen. emptio. tenet contra bar. et Rn
det dictis suis ubi sic dicit. Nunquid ar
bitrator possit arbitrari partibus absen
tibus. Bar. dixit ꝙ non. per. l. si quis ar
bitratu. ff. de uerbo. obligat. de usufruc
tu lega. l. legatum. ff. de distrac. pigno.
l. creditor. ff. de edil. edicto. l. ꝙ si nolit.
§. si quis ita. nam licet coram arbitrato
re non sit iudicium tamen pars debet
moneri cum de eius preiudicio agatur.
ar. ff. de in diem adiecti. l. necessario. de
legat. ij. l. cum quidam. et. l. aut qui ali
ter. ff. ꝙ ui aut clam. et ita tenet petrus
in. l. fi. C. de contrahen. emptio. et tene
bat Cy. in lectura. sed postea in addict.
Cy. tenet contrarium in declaratione ar
bitratoris non sit necessaria requisitio
uel presentia partis. et hoc probat quia
arbitrator potest arbitrari per nunctiũ
et epistolam. ar. ff. de acqui. heredi. l. si
quis mihi bona. §. iussu. ff. delegat. ij. l.
cum pater. §. hereditate. de iure emphi
teotico. l. ij. ff. si messo. fal. mo. dixit. l. i.
in fine. nec obstat ꝙ debet precedere ut
uir bonus. quia hoc est uerum quo ad
modum non quo ad qualitatem. ut. ff.
de usufructu lega. l. si fundi. §. fina. Ista
sunt uerba Cy. in addictioñ. et credo di
cit Bal. ꝙ Bar. non habebat istam addic
tionem Cy. que uerba expone ꝙ debet
procedere ut uir bonus quo ad como
dum id est moderamen bono uiro con
ueniens. quia arbitrium suum debet es
se moderatum non quo ad qualitatem
id est ut procedat taliter qualiter proce
ditur in uia disceptationis scilicet parti
bus conuocatis. ad hoc facit. ff. de pig
no. acti. l. si conuenerit. primo respon
deo ubi in executione potestatis conuẽ
tionalis non requiritur citatio. Item q2
coram arbitratore non requiritur ordo.
ut notat Inno. extra de appellat. c. ex ra
tione. nec coram promissore. ut nõt. in
c. i. de officio delega. in cle. nec quando
bonorum possessio agnoscitur et decer
nitur. ut notatur. ff. de bono. pos. l. iij.
§. causa cognita. alias non differunt ex
traiudicialia a iudicialibus. et ubicũq3
extra iudicium requiritur interpellatio
illud est quia requiritur mora. ut. ff. de
euicti. l. si dictum. §. penul. et fi. Solutio
aut quis arbitratur iure proprio aut iu
re commissionis. primo casu non est ne
cessaria requisitio alterius. ut. ff. de serui.
rusti. predi. l. per fundum. et. C. de con
trahen. empti. l. fundum. Secundo enim
casu refert. aut est compromissum de re
non litigiosa et non exigitur requisitio
alterius. unde si canonici eligunt per uiã
compromissi non est necessaria requisi
tio tempore laudi. ut in. c. si compromis
sarius. de electio. li. vj. nam compromis
sarius est assumptus tanq3 negotiorum
gestor utriusq3 partis et potest gerere ne
gotium absentium sicut procurator et
nunctius. ut. ff. de uerbo. obliga. l. qui
rome. §. calimacus. et. ff. mandati. l. cre
ditor. §. finali. vnde ad laudum iustifi
candũ ueritas et eq̃tas sufficit nec exigi
tur alia solẽnitas extriseca. nihil eni q̃ri
mus ab ipso nisi ueritatem. et nihil ama
mus in ipso nisi equitatem. hec sunt
due radices ꝑpt q̃s affluũt ad arbitriũ

⁊ hic est finis compromissi quo habito
non curamus de ordine. Aut est com
promissum de re litigiosa ⁊ trucinenda
idest examinanda inter partes ⁊ tunc ar
bitrator qui obmissa examinatione pro
cedit uersatur in dolo. nec uidetur sibi
data potestas. ut in dicto. §. lutius. om
nis enim examinatio ab ipsis partibus
incipit. ut. l. fi. C. si per uim uel alio mō.
Et ideo nisi interueniat partium auditō
laudum est nullum. sufficit autem ꝙ ista
examinatio precedat laudum. licet tem
pore laudi partes non sint presentes. ad
hoc facit quod notat Innocen. extra de
testibus. c. Raynaldus. in glo. que incipit
que erat. v̇. si etiam dicimus. Ex hoc ap
paret ꝙ laudum arbitratoris potest fie
ri die feriato in honorem dei. ut. C. ḋ fe
rijs. l. fi. Et tamen ad illam diem partes
non possunt moueri. nec obstat ad istaꝫ
distinctionem. l. si quis arbitratu. quia
ibi non dicitur ꝙ arbitramentum impe
diatur de iure propter absentiam partis
sed dicitur ꝙ si pars monita non obtem
perat arbitratori ⁊ contemnat incidit'in
penam ratione contemptus. Item non
obstat dicta. l. ꝙ si nolit. §. si quis ita.
ubi dicitur ꝙ si pars non est presens nō
currit tempus ad arbitranduꝫ super dis
plicentia quia ibi displicentia factuꝫ tra
ditionis desiderat. que non potest fieri
absenti. non enim dicitur displicere res
cuius possessio retinetur. oportet ergo ꝙ
cum displicentia animi interueniat retra
ditio que inter absentes explicari nō po
test. ibi ergo procedit illud propter ipsi
us conuentionis naturam. secus in hijs
que nudo animo explicantur. ar. ff. ḋ ne
go. ges. l. nensenius. ⁊ extra de eccle. bene
fi. c. i. ⁊ de conces. preben. c. quia cunctis
li. vj. ⁊ ita teneo de ista questione. ⁊ ad
de quod notat Iaco. ḋ are. ⁊ Cy. in. l. cre
ditor. C. de distract. pigno. Et quod no
tat Bar. in simili. in. l. fi. ff. de dona. Iteꝫ
non obstat. l. legatum. ff. de usufruct. le.
quia illud est propter alternationem dis
positionis testatoris ⁊ non loquitur ibi
de arbitratore compromissario sed in iu
dice. ⁊ ideo nihil fecit ad rumbum. Iteꝫ
non ob. l. hac edictali. §. hijs illud. C.
de ꝯis nup. quia ibi loq̇tur in arbitrato
ribus assumptis ad instructioneꝫ iudicis
⁊ qui rediguntur ad instar testiuꝫ. ut. ff.
de dote preleg. l. theopompus. ⁊ arbitra
tor potest arbitrare non solum de stricti
recitatione sed etiam simpliciter nudo v̇
bo. ut notat Innocen. in. c. quintauallis
de iureiuran. Et si arbitrator protulit ar
bitramentum ipso iure nullum. tunc di
cit Innocen. ꝙ loquendo in alijs factis ⁊

non in iudicijs non finitur auctoritas cō
cessa. ita eleganter notatur extra de offi.
delega. c. in litteris. Si uero arbitramen
tum est aliquod ipso iure sed ope excep
tionis uel officio iudicis est emendandū
⁊ tunc non potest iterato arbitrari quia
functus est potestate semel data ideo q̇a
diffinitum corrigere non potest. ut nota
tur. ff. pro socio. l. proposita. Petrus et
Cy. dicunt ꝙ aut laudum est nullum q̇a
excessit fines mandati. ⁊ ipse ideꝫ potest
iterato arbitrari. Aut continet errorem
expressum. ⁊ tunc non potest iterato ar
bitrari. ar. l. iudex. ff. de re iudicata. Sed
ad illam legem respondet Innocen. in di
cto. c. ex litteris. Aliud enim est in iudi
ce cui committitur disceptatio. Aliud ex
tra iudicium ubi committitur rei. ar. ff.
de conditioni. ⁊ demon. l. hec conditio.
in principio. ⁊ ita teneo. Item Baldus in
suo consilio quod incipit maliciosa uel
uoluntaria unius arbitrorum. dicit ꝙ
Guilhel. de cuno in. l. episcopale. in fine
C. de episcopa. audien. dicit ⁊ tenet ꝙ in
declaratōne arbitratoris non requiritur
citatio uel partis presentia. licet Petrus
⁊ Bar. teneant contrarium. in. l. si quis ar
bitratu. ff. de uerbo. obligationi. dicēdo
sic in dicto consilio quicquid dictum sit
sic uidetur concludendum quando arbi
trator assumptus est super lite. quia ubi
partes fuerunt presentes in discussione ⁊
in cause meritis uentilandis tunc non sit
necessaria presentia partium tempore ar
bitramenti quia arbitrator non tenetur
ad ordinem iudiciorum. ut notat Inno.
in. c. quintauallis. de iureiuran. Citatio
fit in iudicijs. ut seruetur figura iudicio
rum. Et quia non ualeret ubi pars p̄sens
uel haberetur pro presente. ff. de confes.
l. certum. §. si quis absente. Arbitrator
autem non habet regulam iudiciorum imi
tari. Item uidetur esse dicendum ꝙ pre
sumatur laudum arbitratoris esse aliqḋ
⁊ recte ⁊ rite. ⁊ presumuntur omnia dis
cussa ⁊ bene ⁊ solemniter acta. ut no. in
cōsilio suo Dy. quod incipit. tolomeus
manentis. ⁊ ita consuluit ibi idem Bal. ⁊
Dy. Adde ⁊ de ista materia an in arbi
tramento requiratur partis presentia. ui
de late per dominum Pe. de ancha. in. l.
si quis arbitratu. i sua repe. in. v̇. scḋo q̇
ro arbitrator. ⁊ latius ibi p Ludo. rom.
Et in causa recursus ad arbitrium boni
uiri non habent locum tempora fatalia
scḋm Pe. de ancha. in consilio quod inci
pit in causa ⁊ questione que uertitur int̄
uniuersitateꝫ terre sancti seuerini. ⁊c̄ ubi
sic dicit quo ad primū dubium. ꝙ de iu
re cōmuni ista appellatō siue recursus ad

arbitrium boni uiri nõ possit impugna
ri ratione desertõnis uel per lapsum fata
lium potest manifeste colligi ex quadam
disputatione domini Rusticani qui tenu
it ꝙ iudex adhibitus super tali reductio
ne non assumat naturam iudicis sed me
ri arbitratoris ⁊ amicabilis compositoꝛ]
cuius loco surrogatur . ⁊ ideo concludit
ab eo ꝙ diffinierit non appellari.ut etiaȝ
no.Jo.an.in addi.spec.in ti.de appella.
§.in quibus. Bar.in.l.i. in fi.ff.de le.ij.
⁊ allegat Inno .in.c.pꝛesenti.de Rptis.
ꝙ si iudex aditus non cognoscit ut iu
dex necessario sequit᷑ ꝙ fatalia introdu
cta in causis non uendicent sibi locum
Jo an.in ti.de arbi.in addit.que incipit
⁊ hoc tibi recitat .sic dicit. Et iustificari
potest istud dictum .ideo per legem triẽ
nium non esset liti per arbitrum finiẽde
statutum quia partes illum statuere pos
sunt quod non procedit in iudice.patet
pꝛimum.ff.de arbi.l. si cum dies.in pͥn.
l.labeo.lo.ij. imputent ergo sibi si non
statuerunt .Iteȝ iudex eo casu terminum
statuere potest ⁊ arbitrum cogere ut in
fra certum diem pꝛonunciet. ut.ff.de ar
bi.l.iij.§.i.de appel.c.legitimo.li.vj.⁊ in
auten.si tamen.C.de tẽpo.appel. Et sub
iungit idem Jo. an.in additione sequẽti
isto modo. patet ergo non finiri cõpro
missum triennio. Et idem in cle.q̃ȝdiu.ꝺ
appel.Jo.de ꝑmo.in.l.multa.ff. de cõdi.
⁊ de.sic dicit.Item adde.dictis Bar.inq̃ȝ
tum dicit remittẽdo ad.l.si quis arbitra
tu .uoluit ꝙ ubi cõmittitur arbitrio ter
cij potestas arbitrandi duret anno.ꝑ.l.
fi.§.i.C. commu.delega. nam Bal.dicit
hoc uerum in ultima uoluntate que non
debet esse diu in suspenso.l. receptuȝ .ff.
cõia predio.secus in contractibus per id
quod ibi habet᷑.⁊ per auten.si tamẽ.C.
de tempo.appel.ibi in littera.etiã si plus
q̃ȝ decies milies q̃ȝ sit biennium trãsierit
⁊ sic uidet᷑ ibi casus ꝭm eum ꝙ etiã ultra
biennium ꝑmo etiam ultra quadrienniũ
durat potestas arbitrandi .nec intelligi
tur tempore limitata nisi partes apposue
rint terminum .uel per iudicem appona
tur.⁊ hoc in arbitratoꝛe.secus dicit in ar
bitro quia scđm eum eius potestas finit᷑
triennio.per.l.iteȝ si unus.§.item si mul
to post.cum ibi no.ff. de arbi. adeo ꝭm
eum ꝙ potestas arbitri finitur cũ instan
tia ⁊ cõtingit hoc ex quodam cõtemptu
quem partes uidẽtur facere .ut dicto.§.
si multo post.scđm eum.secus tamen est
in iurisdictione iudicis que non expirat
per lapsũ instantie triennij.in.l.properã
dum.§.fi.ff.de iudi. Tu adde ꝙ dicta
auten.si tamen.non uidetur bene ꝓbare
opi.Bal.quia ibi non intendit pꝛincipali
ter decider᷑ q̃ȝto tempoꝛe durat potestas
arbitrandi sed ꝙ etiam si duraret multo
tempoꝛe plus q̃ȝ sit biennium ꝙ possit es
se expꝛessa partium conuentione.ar.l.nõ
distinguemus .§. de officio.ff.de arbi.
ꝙ non per hoc deseritur appellatio . pre
terea illa auten. non magis loquitur de
arbitratore q̃ȝ de arbitro ⁊ sic si uerus es
set suus intellectus debuisset dicere ideȝ
in arbitratoꝛe ꝙ etiam in arbitro nõ sit
dare certum tempus a iure pꝛefixum .j.
quod debeat pꝛoferre arbitriũ .fuit opi.
placẽ. oꝛiginaliter per dictam autẽ.si ta
men.ut patet ex no. in.l.litigatores .§.
fi.cum.l.se.⁊ dicto.§.si multo post.ff.ꝺ
arbi.⁊ clarius in spec.de arbi.§. differt.
ad fi.⁊ ibi etiam per Jo.an.in addit.ubi
uidetur appꝛobare hanc sententiã placẽ.
per dictaȝ auten.si tñ.⁊ quia imputandũ
uidetur partibus quare nõ apposuerunt
tempus.que ratio cessat in iudicio .non
respondet tñ ad dictum.§.multo.sed te
nendo hanc partem forte posset adici ꝙ
ibi non dicitur potestatem arbitri esse fi
nitam.sed uidet᷑ ꝙ nõ debet cogi quan
do multo tꝑe partes steterũt. ⁊ sic nõ ne
gat᷑ si uellet possȝ arbitrari.unde forte ꝺ
iure hec opi.ẽ uerior.ꝓ qua satis facit di
cta aũt.si tñ.teneremꝰ opi.Accur.i.d.§.
si multo post.ꝙ in arbitro sit dare instã
tiam ꝙ habeat durare.j.trienniũ a tꝑe li
tis cõtes.coꝛã eo.de quo etiã tãgit spec.
⁊ Jo.an. i loco ꝑalle.tũc etiã posset dici
ꝙ qñ nõ essȝ lis ꝯtestata possȝ durare eti
am ultra trienniũ.⁊ sic possent etiã intel
ligi.dicta tñ i arbitratrore nõ bene habe
mus expſſũ ꝙ certa instãtia debeat ꝭuari
si ut dixi.d.§.si multo.loquit᷑ i arbitro
⁊ ibi glo.⁊ sic uidet᷑ ꝙ i ultimis uolũtati
bꝰ qñ recedit᷑ a ꝑsona nõ durat potestas
ultra ãnũ .ita uidet᷑ ⁊ multofortius ꝙ ꝺ
beat esse in ꝯ̃ctibus.ar.l. in testamentis
ff.ꝺ reg.iu.iuncta.l.ꝭuũ filij.§.eũ q̇ ciro
graphũ.ff.ꝺ leg.i.⁊ sic forte defẽsari põt
opi.Bar.nisi forte dicas ꝙ in.d.l.fi.§.i.
iõ finit᷑ ibi ptãs ãno .quia lex dispẽsauit
ꝯ̃ regulas iuris ꝙ a ꝑsona recederet᷑ .ita
uoluit successiue talẽ specialẽ ꝓuisionẽ li
mitar᷑ ad tẽpus.⁊ iõ secꝰ uideret᷑ si fruat᷑
ptãte eiꝰ cuius arbitͦ o ꝑmo loco res com
mittit᷑ qꝛ tũc nõ uidet᷑ ꝙ finiat᷑ ãno i ul
timis uolũtatibꝰ ⁊ hoc uidet᷑ ꝟius de iu
re.ut plene dixi i.d.l.si q̇s arbitratu.Eo
aũt caũ quo i ꝯ̃ctibus cõcedit᷑ hoc ẽ qñ
male arbitrat᷑ .ut pleñ no.i.d.l.si q̇s arbi
tratu.cũ tũc recurrat᷑ ad iudicẽ.l.si socie
tatẽ.§.arbitroꝝ.cũ ibi no.ff. ꝓ soc].nõ
uidet᷑ tũc ꝓcedere q̃stio ꝑ ea ꝑte q̃ ꝯdi
tio ẽ impossibilis remouet᷑ ꝙ ꝑ alia for
ma ꝭmanet.

QUanto autem tempore duret
potestas arbitrandi ⁊ in arbi
trio. dic ut notatur in.l.sed si
compromissum.ff.de arbitris.⁊ per Bal.
in.l.si quis arbitratu.ff.de uerbo.obli.
in arbitratore dic ut notatum fuit. ⁊ ibi
omnino uide supra.§.precedenti. Sed
uideamus infra quantum tempus. in fi
ne.per Jo.de ymol.et dicit Bar.ut ipsuz
refert dominus Pe.de ancho.in allegata
l.si quis arbitratu.de uerbo.obli. in sua
repetitione. ꝙ potestas arbitratoris du
rat anno.per.l.fi.§. sed ⁊ si quis. cōmu
nia deleg.C.Bal.ibi dicit ꝙ aut compro
missum est in arbitratorem respectu cer
te contemplationis. ⁊ tunc non durat ni
si secundum ꝙ illa contemplatō requirit
ut.l.nec semel.§.si in habitat.⁊.l.firmio
ff.quando dies legati ce.Aut est factum
simpliciter.⁊ tunc finitur anno.secunduz
Bar. Sed Bal.contra.nam secundum eū
durat donec sit laudatum.quia ita est in
om̄ibus extraiudicialibus. ut in.c. in lit
teris.de offi.deleg.per Inno. Item com
promissum in arbitrum durat usq; ad
triennium post litem contestatam ⁊ nō
plus. quia uidentur partes arbitrū spre
uisse.ut.l.si unus.ff. de arbitris. non est
enim dare rationem quare non ita in ar
bitratore. Item ꝙ possit durare multis
annis uidetur expressum in aut.si tamen
C.de tempo.appellati.et cle.tam diu.de
appella.facit.l.falso. de diuersis rescrip.
Concludo igitur ꝙ tam diu durat quā
diu partes non spreuerunt arbitratorem
uel quousq; durat terminus prefixus ar
bitratori per iudicem ad instantiam par
tium.uel unius partis ꝙ debeat arbitra
ri.ar.l.diffamari. de ingenu. ⁊ manu. et
l.si finita. in prin. de damno infec. non
obstat.§.sed ⁊ si quis. quia loquitur in
ultimis uolūtatibus in quibus fit deuo
lutio ad alium post annum. hic uero ad
nulluz.ut in allegata.l.si quis arbitratu.
uel ibi spetiale quia non potest ita pen
dere ultima uoluntas sicut contractus
l.receptum.ff.cōmunia prediorum. Itez
etiam in ultima uoluntate alia tempora
alibi sunt statuta. ut patet ex notatis p
Bal.in.l.i.ff.de leg.ij.in.iij.q. non est igi
tur sumenda decisio de.§.sed ⁊ si quis.
ad casum nostrum in quo absurdum es
set dicere ꝙ si partes coram arbitratore
semper procedunt ꝙ per finem anni ex
piret compromissum. ⁊ hanc partem fir
mat Bal.in allegata.l. si quis arbitratu.
⁊ in dicto.§.sed ⁊ si quis. et idem tenet
in.l.si duobus.§.sed ⁊ si quis.C. cōmu
nia delega. et idem tenet Bal. in.x.coll.
in ti.de lege corradi.c.inter partes. ij.co
lumna. ⁊ in allegata.l.si quis arbitratu.
dicit Bal. ꝙ tale compromissum durat
perpetuo donec sit laudatum. per.c.in
litteris.de offi.delega.⁊ per.l.cum stipu
latus sim mihi ⁊ proculo. de uerbo.ob.
ubi tex dicit ꝙ potest arbitrari quando
uult.fatetur tamē ꝙ superior potest cer
tum tempus statuere. ut dicit in allega
to.c.inter partes.Bal.quod nō.

VIdeamus quis est iudex com
petens in causa recursus Bar.
in dicto.§.arbitroruz sic dicit
Quero quis est iudex cuius officium
imploratur in causa recursus.credunt cō
muniter aduocati ꝙ sit iudex appellatio
nis cum ista reductio sit quedaz spetics
appellationis.ut.l.non distinguemus.§.
cum quidam.ff.de arbitris. contrarium
puto ꝙ immo est iudex principalis. naz
si hoc dicitur iure actionis non est dubi
um ꝙ actor sequitur foruz rei.⁊ deberet
hoc examinari coram eo qui esset iudex
illius actionis.Idem si petatur per offici
um iudicis.ut.l.ij.C.ubi ⁊ apud quē in
integ.restitu.post.unum tamen puto ad
uertendum ꝙ quando istud officium iu
dicis imploratur a reo cui exceptio com
petit poterit ista reductio peti coram iu
dice ipsius rei licet non sit iudex actiōis
ratio quia cum ista exceptio non exami
natur principaliter que alias in iudicio
actore agente examinaretur incidēter po
test examinari coram illo iudice coram
quo actor habet necesse hanc actionem
proponere.nec in hoc actor grauatur.q2
sic ipse de iure cōmuni haberet necesse
facere.pro hoc uidetur casus.ff.de trans
actio.l.cum hij.§.transactione alimēto
rum.ubi dicitur ꝙ ille iudex debet arbi
trare super trāsactione alimentorum qui
esset futurus iudex super lite. Idem for
te ubicunq; super aliqua exceptione de
bet pricipaliter aliquid examiare ut cur
rens ad sui defensionem petit examinari
testes ad eternam rei memoriam. naz fit
examinatio coram iudice rei qui futurus
esset iudex super causa.ita debet intelligi
l.fi.C.de usuris pupillorum. secundum
unam lect. ⁊ hoc idem tenet Frederi.de
senis.in suo consilio.cc.xxx. quod est no
tandum secundum Anto.de butrio. in
c.si clericus.de foro competen.in fi.fina
li lectura.Et nota singularit banc doctri
nam ꝙ si reus originarius uellet agere su
per exceptione ꝙ potest. ut.l. si conten
dat.ff.de fideiusso.⁊.l.si finita.§.elegan
ter.ff.de damno infec. ꝙ tunc erit agen
dum coram iudice ipsius rei ꝙ attendit
origo naturalis. nam coram eo ageretur
si conueniretur. quod est notandum se
cundum Anto.de butrio.in.c.si clericus
laicum.in fi. de foro competen. ubi per
istam doctrinam Bar. dicit esse idem si

agatur conditione.l.diffamari. quod di
cit esse nõ. ⁊ ipse ibi limitat docto.nam
istam Bar.esse ueram in exceptione neces
saria. nam secus esset in exceptione uolũ
taria.puta quando est tempus petendi
confirmationis ⁊ non petitur. quia si ex
cipiatur exceptio hec habet instar actio
nis.ergo opponenda coram iudice electi
de quo per Inno.in.c.dudum.lo.i.⁊ de
dolo.c.cum dilecti. ⁊ de electio.c. super
eo.ubi de hoc.⁊ quod nõ.Inno.de exce
ptio.c.cum inter. secunduȝ Anto.de bu
trio.ibidem in allegato.c.si clericus. Ex
hoc apparet ꝙ non recurritur ad superi
orem arbitratoris sed ad iudicem parti
um. secundum ea que dixi. hoc etiaȝ col
ligitur si bene aduertatur. ex̃.de arbit.
c.exposita. ubi papa cognoscit de arbi
trameno lato a duce uenetiaruȝ.qui sibi
non suberat cuȝ partes sibi suberant. et
sic bonus uir est superior partium non
arbitratoris. sed Io.an.in.c.ij.de arbit.
in nouella.tenet contrarium. sed ꝑ Bar.
facit ꝙ iste arbitrator nulluȝ habet iuris
dictionis gradum. ut.l.ait pretor.ff. de
re iudi.et reductio que est speties appel
landi debet fieri gradatim sicut appella
tio.ut.l.imperatores.ff.de appellat.ergo
exquo arbitrator non habet gradum.er
go non habet superioreȝ in gradu. nam
comparatiuum suum supponit positiuũ
unde non ad superiorem arbitratoris sȝ
partium deuoluitur ista reductio. facit
pro hoc quod nõ. Bal. in.d.l. si quis ar
bitratu.ff.de uerbo.obli. Angel.autem
in dicta disputatione duo ad inuicem li
tigantes sic dicit.Uidendum quis est iu
dex competens super reductione. pone
enim arbitratorem ianuensem ⁊ laudum
datum ianue. uictorem bononiensem et
uictum de mantua. an ianue ⁊ an bono
nie petetur reductio.uidetur ꝙ ianue.q2
ista reductio habet instar appellationis
l.non distinguemus.§. cum quidaȝ.ff.đ
arbit.per docto.in dicto.§.arbitrorum
sed cum appellatur appellandum est co
ram superiore eius qui tulit sententiam
ff.de appel.l.i. ⁊ ideo cum iudex ianuen
sis sit superior ipse adhiberi debet. pro
hoc quia in ianua perficitur contractus
transactionis resultantis ex laudo ⁊ com
promisso.ut in corpore.ut differentes iu
dices.§.si uero cõtingerit.unde sumpta
est aut|.si uero.C. de iudic. ergo partes
ibi sortiuntur forum.ff.de iudic.l. heres
absens.⁊ hoc credo uerum.scilicet ꝙ co
ram iudice ianuensi potest peti reductõ
quia ubi agitur ad resolutionem contra
ctus agi debet in loco contractus.ff. de
condic.indebi.l. is qui certo loco. et de
iudic.l.exigere dotem. potest etiam agi
bononie cum ibi reus super reductione

conuentus ratione originis domicilium
sortiatur.C. ubi ⁊ apud queȝ.l.ij. ubi ẽ
casus. uterqȝ ergo iudex est competens
ut ex predictis apparet. non obstat ꝙ iu
dex ianuensis soluȝ est superior iudican
tis et reductio est speties appellationis
quod est uerum in effectu per appellatio
nem contra iniquitatem iudicis.sed non
quo ad alia.quod apparet quia nulla ha
bet fatalia. sed terminari debet in trien
nium.C.de iudic.l.properanduȝ. de ma
teria ista uideas Bal.in quodam suo rep
torio.super uerbo arbiter.⁊ uide nõ.dic
tum Bar.in.l.ij. ubi ⁊ apud quem. ubi
per Bal.⁊ per Bar.in.l.si filius. đ condi.
instit|.flo.in dicto.§.arbitrorum. sic di
cit.Quero quis est iudex coram quo pe
ti poterit hec reductio. uel cuius officiũ
implorabitur.dicũt quidaȝ ꝙ erit iudex
appellationis.quia ista reductio est que
dam speties appellandi.ut.d.§.cum qui
dam.⁊ hoc dicit Bar. ꝙ cõmuniter tene
tur per docto. ipse tamen tenet contrari
um dicẽs.ꝙ immo erit iudex cause prin
cipalis. nam si iure actionis petitur hec
reductio non est dubium ꝙ actor sequi
tur forum rei.C. de iurisdic.om.iudi.l.
iuris ordinem.ex̃. de foro competen.c.
cum sit generale.⁊ debet examinari corã
eo qui esſȝ iudex illius actionis. ⁊ ꝑ hac
opi.uidetur casus in.§.arbitrorum.⁊.l.
unde ⁊ si nerue. prout habetur in littera
per iudicem bone fidei. ⁊ ita ego habeo
dicit flo.Idem si petatur per officiuȝ iu
dicis.l.ij.C.ubi ⁊ apud queȝ.dicit tamẽ
aduertendum ꝙ quando istud officium
iudicis imploratur ab eo cui exceptio cõ
petit poterit ista reductio peti coram iu
dice rei licet non sit iudex actionis.ratio
quia cum ista exceptio nunc examinetur
principaliter.que alias in iudicio actore
agente examinaretur. incidenter potest
examinari coram illo iudice coram quo
actor posset hanc exceptionem opponere
pro quo uidetur casus secunduȝ eum in
l.cum hij.§.transactione alimentorum.
ff.de transacti. Sed pone ꝙ ille qui arbi
tratus est alias erat iudex ordinarius illi
us cause in quem per partes est compro
missum ut in arbitratorem.quod potest
fieri secundum cõmunem opi. iuristaruȝ
de qua per glo.⁊ docto.ff.de arbit.l.sed
⁊ si in seruum.§.si quis iudex. etiã cano
nistarum.de quo ex̃ de arbit.c. cuȝ tem
pore.super.i.glo.⁊.ij.q.iiij.§.tria.Quis
erit nunc iudex in causa reductionis.si il
le fuit in quem arbitratus.puto posse di
ci quia cum isto casu non possit haberi
recursus ad ordinariuȝ illius cause. quia
ille fuit qui pronuntiauit ꝙ habebitur
recursus ad iudicem appellationis. cum
hic recursus sit quasi quedam speties

appellationis. ut dicto. § .cum quidam.
⁊ gradatim eſt appellandum .

¶ Qualiter iuſtificetur uel impugne
tur arbitramentum.

SUpereſt ut uideamus qualiter
iuſtificetur uel impugnetur ar
bitramentuꝫ. Super quo Bar.
in dicto. § .arbitroꝛum.ſic dicit. Quero
utrum arbitramentū poſſit detegi equū
uel iniquum ex nouis probatõnibus.an
ſolum ex hijs que facte ſunt coꝛam arbi
tratoꝛe.⁊ uidetur ꝙ ex nouis pꝛobationi
bus ſicut in cauſa appellationis.ut.l.eos
C.de appellatio.⁊.l.per hanc.C. de tem
poꝛibus appelł. puto ſic dicenduꝫ.quan
doqꝫ in cauſa reductionis ad arbitrium
boni uiri eſt neceſſe ꝙ detegatur dolus
arbitratoꝛum.ut patet ex hijs que ſupꝛa
dixi.in articulo renuntiationis. et tunc
non poteſt equitas uel iniquitas detegi
niſi ex eiſdeꝫ actis.quia ſi faceres nouas
pꝛobationes que arbitratoꝛi non fuiſſēt
facte ⁊ ſic ignoꝛauit.non detegeretur do
lus ipſius qui non cadit in ignoꝛantem
ſed uenit ex animo.ut.l.i.ff.de dolo. niſi
facto ipſius occurriſſet ne coꝛam eo pꝛo
bationes fierent.ut.ff.de euictio.l. ſi dic
tum. § .fi. Qꝫ autem dixi non poſſe fieri
nouas pꝛobationes.intellige omnino no
uas. ſi enim uellem pꝛobare coꝛam arbi
tratoꝛe ſic fuiſſe pꝛobatum. poſſim etiā
peꝛ teſtes cum arbitratoꝛ non habet de
neceſſitate facere ſcripturas. quia nō ob
ſeruat oꝛdinem iudiciarium ⁊ etiam dic
ta teſtium ⁊ alia acta poſſent pꝛobari ꝑ
teſtes.ut.ff.de pꝛobatio.l. quotiens. § .
qui dolo.in glo. ſupꝛa uerbo ⁊ idem. et
ff.de teſtibus.l.curent.⁊ ibi nō. pꝛo hoc
facit quod dicemus quando appellatur
ab interlocutoꝛia. quia opoꝛtet ꝙ doce
atur ꝙ iudex grauauerit. opoꝛtet eniꝫ ꝙ
iuſtificetur ex pꝛimis actis.ut.l.ait p̄toꝛ.
§ .permittitur.ff.de mino. in cle. appellā
ti.de appellatio. Si uero non eſt neceſſe
ꝙ dolus arbitratoꝛis detegatur.tunc po
teſt equitas uel iniquitas detegi ex no
uis pꝛobationibus. ar.dicte.l.eos.C.de
appellatio.⁊.l.per hanc.C.de tempo.ap
pelł.pꝛo hoc facit.l.unde ſi nerue.ff.pꝛo
ſocio. in eo ꝙ dicit ſi arbitrium ita pꝛa
uum eſt.⁊c.non dicitur ſi arbitratoꝛ fue
rit in dolo.ſed ſi arbitrium re ipſa in ſe
contineat iniquitatem. Sed tunc quero
quid habeat pꝛobare ad detegendum
iſtam iniquitatem. Reſpon. quando ar
bitratoꝛ aſſumitur ſuper cōtractu quid
ſit pꝛobandum. tunc dicitur in.l. quid
enim.in fine.ff.pꝛo ſocio.ſi enim perſone
ſunt equales.partes ſocietatis debent eſ
ſe equales.ſed ſi impares eſt uarietas in
opera uel induſtria uel in pecunia. tunc
equitas boni uiri facit ut partes poſſint
eſſe inequales.Iſta ergo equalitas uel in
equalitas erit pꝛobanda ex qua detege
tur arbitrium equum uel iniquuꝫ. ⁊ iſtō
in contractu eſt facile . Si uero arbitra
toꝛ aſſumitur ſuper lite. ut quando aſſu
mitur ſuper contractu tranſactionis in
eundo ſuper illa lite. qualiter detegetur
⁊ pꝛobabitur iniquitas. iudicio meo di
cit Bar.habemus legem determinantem
hoc clare.ff. de tranſactio.l. cum hij.in
pꝛin.⁊. § .fi. ubi dicitur ꝙ lex uult ꝙ iu
dex oꝛdinarius eſſet bonus uir qui arbi
traretur ſuper tranſactione alimentoꝛuꝫ
Ad hoc ut recte arbitretur declarat et
uult ꝙ cognoſcat de cauſa quare perue
nitur ad tranſactionem de modo quem
hinc inde ſit dandum uel retinendum .ō
perſonis tranſigentium.ut ibi patet.⁊ ex
hoc habes ꝙ coꝛam iudice reductionis
non ſufficit arbitratoꝛem contra iuſtici
am arbitratum eſſe in totum uel in par
tem.non eniꝫ ad hoc aſſumitur ut ſecun
dum iuſticiaꝫ iudicet ſed debet pꝛobari
cauſa quare quis petebat ſeu quare quiſ
ſe defendebat. Item qualitas perſonarū
Item ꝙ in iſto dubio equum fuiſſet tan
tum alterum alteri tranſactionis nomie
dare.⁊ ex hoc extimetur modus ī quo ar
biter debuit condemnare. ut dicta.l.cuꝫ
hij. § .modus. et hoc eſt quod notatur
in.l.lucius. § .pe.ff.ad trebelł.⁊ ibi uide
ꝙ dixi quādo quis eſt deceptus in trāſ
actione inſpicitur non ueritas ſed exti
matio illius dubij euentus litis . Et ex
hoc apparet ꝙ articuli ⁊ pꝛobatiōes tūc
debent concludi. ꝙ tunc cuꝫ arbitratoꝛ
iudicauit ſic erat equum.quia tales ⁊ ta
les pꝛobationes habebat. non enim ſuf
ficeret ſi ſibi hodie ſupeꝛuenirent pꝛoba
tiones de nouo.ut.l. ſub pꝛetextu.C.de
tranſactio.⁊ quando extimatur equitas
uel iniquitas arbitrij arbitratoꝛes poſ
ſunt ſupꝛa hoc teſtimonium facere ſi ip
ſi inueſtigauerunt de facto nec ſunt alie
probatõnes poſſunt examinari ⁊ eis cre
ditur ſi ſunt duo.ut in.c.cum dilecti. de
electio.Circa quod uide Inno.in.c.ij.ō
arbit . Flo.in allegato. § .arbitroꝛum.di
cit ꝙ ſi in hac cauſa reductionis debet
detegi dolus arbitratoꝛis tūc ex antiqͥs
tantum actis coꝛam arbitratoꝛe ⁊ nō ex
nouis. nam cum eorum que de nouo ꝓ
bata ſunt cadet in eo pꝛobabilis ignoꝛā
tia.quia nec diuinare debuerat.ex̄.ut ec
cleſia.bene.c.i.patet quia illoꝛum reſpec
tu non poteſt depꝛehendi dolus qui ue
nit ⁊ cadit demum in ſcientem. quia ex
animo uenit.ff.de dolo.l.i.⁊ notatur.ff.
ex quibus cauſis in poſſeſſio.eatur.l.ful
cinius. § .quid ſit latitare. ⁊ hoc uerum

nisi forte factum esset facto eius ne tales
probatioues coram eo fierent. ar. in si. j.
de euict. l. si dictum. §. pe. pro hoc facit
ꝙ dici consueuit in simili. ꝙ licet is qui
obtinuit in pricipali causa si succumbat
in appellatōne. ex actis tantū prioris cau
se uenit condemnandus in expēsis. quia
fuit in errore iuris qui non excusat con
demnationem expensarum. si tamen suc
cumbat ex nouiter probatis in causa ap
pellationis. tunc quia respectu nouarum
probationuz fuit in errore probabili eui
tabit expensarum condemnationem. se
cundum Host. ⁊ Inno. de dolo ⁊ contu.
c. finem. ⁊ Io. an. in glo. ordina. in regl'a
iuris ignorantia. de re. iuris. li. vj. quod
est nō. pro intellectu glose quam circa
hoc puto unicam. de iure ciuili in. l. ge
neraliter. §. sin autem. supra uerbo dis
pendij. C. de rebus credit. ⁊ iureiurand.
Sed si non oportet in hac causa reducti
onis dolum arbitratoris argui sed soluz
iniquitatem re ipsa. tunc poterit hoc fie
ri etiam ex nouis probationibus. ar. eius
ꝙ dicitur in simili. in causa appellatōnis
in. l. eos. C. de appellati. ⁊ l. per hanc. C.
de tempo. appell'. Et ꝙ dixi de probatio
nibus nouis. intelligo que omino de no
uo fiant. secus autem si nunc uellem pro
bare forte per testes id quod probatum
fuit coram arbitro de quo forte non ap
paret. quia de tali probatione nulla fuit
scriptura confecta cum arbitrator non
seruauerit ordinem iuris. hec enim non
est noua probatio sed iam probati decla
ratio. ergo nihil noui inducit. ar. ff. de ac
qui. rerum do. l. adeo. §. nunc quis. et
xxv. q. i. §. sunt quidam. ergo ex tali pro
batione posset dolus arbitratoris argui
pro hoc facit quod notatur ex̃. de testi
bus. c. cum clamor. ubi licet testes non
possunt super hijsdem articulis post di
dicita testificata produci. ex officio tamē
iudicis possunt habendi testes repeti ut
dictum eorum declarent ubi obscure de
posuerunt. nec uidentur de nouo repete
re. ¶ Quero quādo extimatur equitas
uel iniquitas arbitri ⁊ sic oportet proba
tiones haberi. nunꝗ arbitratores pos
sunt ferre testimonium de hijs que co
ram eis acta sunt. Bar. in dicto. §. arbi
trorum se expedit dicens. ꝙ si inuestiga
uerunt de facto possunt examinari ⁊ eis
creditur si duo sunt. ex̃. de arbit. c. ij. et
cum hoc transit. Sed aduerte ut hoc la
tius attingamus quia potest occurrere
cottidie. sciendum est ꝙ glo. C. de arbi.
l. ne in arbitris. in glo. que incipit. uox
unius. mouet dubium ⁊ ibi tenet ꝙ sic
⁊ ibi Cy. ponit circa hoc notanda uerba
Ja. de are. etiā ibi hoc tetigit glo. ⁊ Ber.
hoc tetigit. ex̃. de testi. c. cū a nobis. i glo.
iij. de hoc Inno. i. c. in nr̃a. de ꝑcuratorib⁹.
in glo. qualiter recipiuntur. ⁊ circa finez
simpliciter dicit iudices posse uocari ut
ferant testimonium de hijs que sunt ac
ta coram eis. ⁊ tangitur etiaz in dicto. c.
ij. ex̃. de arbitris. in glo. i. per gratiam. ⁊
de elect. c. cum dilecti. in glo. isti nō sunt
testes. ubi tenere uidetur ꝙ possint esse
testes si de eorum laudo agatur. dicens
aliquos tenere idem de procuratore con
tra dominum etiam in causa quam pro
curauit. sed illa iura loqūtur in defectuz
probationum. ut utrobiꝗ notatur per
Jo. an. in hoc tamen scilicet de procura
tore non in fisco. quia nihil ad proposi
tum nostrum. sed remitto ad notata in
l. fi. ff. de testibus. ⁊ ff. de iure fisci. l. defer
re. ⁊ per Cy. in. l. quoniam. C. de testib⁹.
⁊ ex̃. de testi. c. fi. li. vj. de hoc etiam prin
cipali proposito tangitur aliquid de ac
cusa. c. cum dilecti. de excess. prela. c. inť
dilectos. §. i. ⁊ c. fi. ex̃. de testibus. li. vj.
⁊ plene etiaz ij. q. vj. statuendum. Quid
ergo concludendum. nunquid sola remis
sione eamus contenti more canonistaruz
qui plurimum rei mittentes per remissi
ones suas dubia quasi cuncta uel saltem
plurima indistincta ⁊ indeterminata re
linquunt. certe nequaꝗ. dic ergo latius
ꝗ Jac. de are. uel alius. si queritur nun
quid iudex uel arbiter possit esse testis
cause. aut uult esse testis super principa
li negotio. aut supra actis gestis. Primo
casu quia aut officium eius erat finitum
aut non. primo casu si erat finitum. aut
per eius sententiam diffinitiuam ⁊ ampli
us non potest esse testis ydoneus. ar. C.
de appellatio. l. eos. que presumptio est
ꝙ semper uellet suam sententiam ratam
haberi. hoc probatur in dicto. c. statuen
dum. ij. q. vij. Aut aliter erit finitum. et
tunc poterit esse testis super principali
negotio. siue lis sit contestata siue non
dum tamen ante testes coram eo produ
cti non fuerunt. de hoc ex̃. de testibus. c.
dilecti. de accusac. c. cum dilecti. ⁊ l. ob
carmen. §. fi. ff. de testibus. secus si ante
eius depositionem fuissent testes coram
eo producti. quia tunc cum de causa cog
nouit non est amplius ydoneus testis. s.
super ipso principali negotio. super quo
antea potuisset testificari. Aut eius offi
cium non est finitum. ⁊ tunc non potest
esse testis. quia non potest fungi duplici
officio. ar. C. de postulan. l. quisquis. Itē
quia secundum allegata ⁊ probata debz
iudicare. l. illicitas. §. ueritas. ff. de offi.
presidis. ⁊ iij. q. vj. iudicet. Item quia
debent testes moneri ut iurent. alias si
testes sponte iurent non ualet eius dictū
ut. l. iij. in prin. ⁊ ibi nō. ff. de iureiuran.
sed iudex non potest sibi ipsi iubere. ut

l.pe.ff.de arbitris. Secundo casu princi
pali quando inducitur ut testis super ac
tis gestis. tunc aut hoc facit ut iudex et
ei non creditur.ut dicta.l.ne in arbitris.
et ibi notatur.quod intellige nisi quate
nus appareat legitimis documētis. facit
C.de relac.l.i.tex.expressus est.ex̄. de ꝑ
bac.c.quoniam contra falsam.in.fi. Aut
hoc facit ut testis. ⁊ tunc de habitis co
ram se ⁊ ei creditur ut uni testi.ut ex̄.de
electio.c.dilecti.ita potest intelligi.l.ob
carmen.§.item senatus.ff. de testi. Aut
inducitur ut testis ut ipse reddat testi
monium de hijs que ipse gessit. et tunc
non potest nisi contra se testificaretur
ar.ex̄.de accusac.c.i. ⁊ notatur in dicto
c.statuendum.hoc uerum nisi uellet testi
ficari ad declarandū uel interpretādum
ambiguum uerbum uel dubium a se pro
latum.⁊ sic uult declarare animi sui intē
tionem.que sub uerbis laudi uel senten
tie possent includi. quia tūc auditur.ar.
ff.de appellatio.l.ab executore.⁊ eius qđ
notatur in glo. in dicta.l. ne in arbitris.
in glo.nam uox.circa principiū.Angel.
autem in dicta sua disputatione.duo ad
inuicem litigantes. sic dicit. Uidendum
occurrit eo casu quo contra laudum ar
bitratoris non potest ueniri.nisi ratione
sui doli qualiter probabitur dolus eius
Iste punctus est dubius ⁊ ualde neces
sarius potest dici. ꝙ cum dolus ex iudi
cijs prospicuis etiam uerisimilibus con
iecturis probetur. ut.l.dolum.C. de do
lo.ꝙ insidie prospicue erunt iste. primo
si laudum appareat iniquum apud om
nes bonos ⁊ graues.qui enim notoriam
iniquitatem exercent sine dubio sunt in
dolo. pone exemplum. si arbitrator de
clarauerit filium de hereditate paterna
nihil habiturum. hoc est contrarium pi
etati cum cōmune uotum parentum et
nature filios ad paternam hereditatem
inuitent.ut.ff.unde liberi.l.scripto.et de
bo.damna.l.cum ratio.uel si exclusit fra
trem a successione fratris nulla iusta cau
sa assignata.quē lex non simpliciter ad
successionem fratris inuitat.ut.l.fina.C.
quorum bonorum. uel si exclusit paren
tes a successione descendentium. quos ī
uitat ratio pietatis.ut.l.nam ⁊ si parenti
bus.ff.de inoffi.testa. et dicta.l. rescrip
to. uel si iussit filios ex ancilla natos se
parandos a parentibus. aut a uiro cōiu
gem segregari.que separatio cum sit du
ra per legem reprobatur. ut communia
utriusq; iudicij.l.possessionum. ut ē tex.
notabilis circa dictam separationem.ff.
de leg.iij.l.uxorem.§. concubine. idem
dico si sententia passus loco ⁊ tempore
congruis sua iura prompta per que ap
paret claritas sue ueritatis ⁊ iusticie co
ram eo in continenti se exhibiturum et
probaturum. ⁊ arbitrator noluit admit
tere uel audire. sed leuato uelo laudum
fulminauit. ⁊ deinde in causa reductiōis
probauit ueritatem causarum. ex quib⁹
euidenter apparet de enormi grauamine
cōstare.ex̄.de testibus.c.ex parte. Adde
et ibi per Ber. Inno.⁊ Io.an. in.c.inter
posita.ex̄.de appellatio. Idem dico si di
ctus arbitrator corruptus pecunia dice
retur arbitramentum tulisse. omnis enī
talis corruptela uerisimilit̄ dolum dete
git.C.quando prouocare nō est necesse.
l.uenales.⁊ in corpore.ut iudicꝗ.sine quo
quo suffra.circa principium.⁊ quasi per
totum.ff.de calumni.l.i.§.pe. ⁊ de con
dic.ob turpem causam.l.ij.§.fina. Idē
dico ⁊ si ipse arbitrator ante sententiam
hoc dixit.scilicet ꝙ licet faceret arbitra
mentum iniquum. tamen sic ipsum face
re uolebat.ff.ex quibus causis in posses.
eatur.l.fulcinius.§. quid sit latitare. in
glo.⁊.ff.de doli exceptiōe.l.apud celsuꝫ.
in prin.in glo.ij.facit.ff.de suppell.lega.
l.labeo.§.tubero.non idem dico si post
arbitramentum.cum assereret se dolo ar
bitramentum tulisse. aut etiam pecunia
corruptus.quia non staret̄ sue assertōni
in preiudicium partis que pro se senten
tiam reportauit.de elect.c.nosti. per In
no.in glo.i.nulla.sicut nec creditur testi
qui dicit se corruptum pecunia ⁊ falsum
tulisse testimonium.ex̄. de testibus.c. si
cut nobis. Dico etiam dolum ex hac cō
iectura probari. si forte litigantem qui
succubuit inebriauit in prandio. ut suo
arbitramēto consentiret.⁊ hoc exemplū
ponit glo. in dicta.l. dolum. uel si arbi
trator ostendit litiganti quedam instru
menta que sciebat inania. ⁊ ex hijs liti
gantem induxit ad consentiendum lau
do.ut.ff.de dolo.l.litigaturus. cōiuncta
glo.sua. Idem dico si constare posset ꝙ
arbitrator a partibus exortatus conuer
tit suum propositū de equo ī iniquum
potest enim corrumpi quis precibus si
cut pretio.ff ad.l.iul.đ ui publica.l. qui
cetu.§.qui uacante.licet corruptela non
adeo turpis sit. nec sententiam eodem
modo afficit.ff.ad trebell.l.seruo inuito
§.cum pretor.nō.glo.ff.de arbitris.l. sꝫ
⁊ si in seruum.§.sunt alij. Multe etiam
alie uarie coniecture secundum subiectā
materiam ⁊ rationem possunt continge
re ex quibus collusio ⁊ arbitratoris do
lus potest colligi manifeste. unde quia
non potest dari certa determinatio.hoc
totum relinquendum est arbitrio iudi
cis qui secundū allegata ⁊ probata hoc
magis scire potest.ff. đ testibus.l.iij.§.
i.⁊ unū exemplū sufficiat referre. Quid
ergo si probat̄ ꝙ litigator qui obtinuit

cum arbitratore ante compromissuꝫ pa
ctus est ꝙ uult in eum compromittere si
uult pro eo sententiam ferre et arbitra
tor pollicitus est . nonne secuta senten
t a iniqua. dicimus eum in dolo presum
pto. certe sic. quoniam nullus debet ali
cui sententiam suam polliceri . quia nec
ostendere animi sui motum. ut. ff. de of
ficio pres. l. obseruandum. hec enim pac
tiones ⁊ tractatus preambuli declarant
postea intentionem disponentis qualis
fuerit an bona uel mala. equa uel iniqua
de quo in. l. si seruus plurium. §. i. ff. de
leg. i. ⁊. c. innotuit. de arbitris. per Inno.
⁊ Bar. in. l. ticia. ff. de uerbo. oblig. ⁊ me
lius in. l. pacta nouissima. C. de pactis.
per eundem . aliter autem bene non pro
spicio dolum posse probari ubi est data
potestas tam plena ⁊ tam ampla. ut su
pra est dictum. et quot modis arbitra
mentum dicitur iniquum ⁊ quando. ui
de Bal. in. l. si duobus. §. sed ⁊ si quis.
C. communia delega. ⁊ aliquid per pe.
de ancho. in. l. si quis arbitratu. de uer
bo. obliga . Et adde ꝙ Bal. in additio.
Specul. in titulo. de arbitris. in. ij. colū.
dicit ꝙ arbitrator non tenetur nisi de
dolo et lata culpa.

De emologatione arbitrij .

Videamus de emologatione ar
bitrij. et Bal. in additio. Spec.
in. vij. columna. in. v. de emolo
gatione sic dicit. De emologatione no
tandum est. ꝙ in contractu uel arbitra
mento non habet emologatio locum.
nam nulla lex hoc dicit. ergo stamus re
gule. ff. de actio. ⁊ obligatio. l. obligatio
num fere. §. placet. si tamen pars eit pre
sens laudo debet contradicere. ne acqui
escere uideatur. ar. ff. ad macedo. l. si fili
us. C. de relatio. l. i. ff. de fideiusso. tuto.
l. cum ostendimus. §. fi. ff. de pigno. l. fi
deiussor. §. pater . Ego uero credo dicit
Bal. ꝙ pacientia non habeatur pro con
sensu. sed facit bene presumi pro iusticia
laudi non contradicti. ar. eorum que no
tant Inno. et Hosti. ex̄. de probatio. c.
quoniam contra falsaꝫ. nisi notarius scri
beret latum tali presente ⁊ consentiente
nam tunc pacientia habetur pro consen
su. sic loquitur dicta. l. cum ostendimus.
§. fi. Sed in uero arbitrio habet locum
emologatio cum hac distinctione. Nam
interdum fit compromissum nudo pac
to sine pena. et tunc habet locum emo
logatio. C. de arbitris. l. penul. Interduꝫ
nudo pacto cum pena. ⁊ tunc non habꝫ
locum emologatio. quo ad laudi uigo
rem. quia lex non prouidet ei qui sibi ꝑ
spexit. C. de pactis conuen. l. finali. C. de
procura. l. maritus. et quia soluendo pe
nam non tenetur ad aliud. ar. nō. in. l. i.
in principio. ff. de actio. emp. ⁊ quia per
promissionem pene uidetur fieri quedaꝫ
nouatio. naturalis enim obligatio noua
ri potest. ut notatur. ff. de pactis. l. rescri
ptum. §. si pacto. Dicit Azo. ꝙ aut erat
apposita pena sine clausula. rato manen
te laudo ⁊ compromisso. aut cum clausu
la. primo casu cessat emologatio. secun
do casu habet locum emologatio. quasi
sint plura compromissa. unum cum pe
na. alterum sine pena. v. quid ergo. B.
quia plures clausule diuerse habent uim
diuersorum factorum. et est simile. ff. de
heredi. institu. l. circa eos. in principio.
ibi quasi duplici. ⁊c. ⁊ de condi. ⁊ demō.
l. hec scriptura. ita dicit glo. ff. de arbit.
l. ij. hanc partem tenet Cy. ⁊ Bar . Inter
dum compromittitur per stipulationem
sine pena. tunc dicunt quidam ꝙ cessat
emologationis uigor. sed agitur ad inter
esse ꝙ tacite facta stipulatione continetᷣ
ff. de arbitris. l. diem proferre §. finali.
Alij dicunt ꝙ cadit emologatio. quia pe
titio interesse descendit potius ex pro
missione legali causa coadiuuandi laudū
non causa perimendi. quod credo ueri
us. Interdum compromittitur per stipu
lationem cum pena. ⁊ tunc aut est adiec
ta dicta clausula. aut non. ut in pacto.
non tamen placet mihi illa ratio. scilicet
ꝙ duo uideantur compromissa. sed po
tius est unum habens plura capita. ff.
de condic. ⁊ demonstratio. l. hec scriptu
ra. nec fit hoc casu nouatio ff. de uerbo.
obligatio. l. ita stipulatus. §. finali. ff. de
transactio. l. qui fidem. et maxime quia
naturalis obligatio est de iuregentium.
unde non nouatur a pena. ff. de actio. em
pti. l. predia. pro socio. l. duo. Illud scien
dum est ꝙ emologatio debet sequi lau
dum non precedere. scilicet ex interuallo
dicta. l. penultima. C. de arbitris. Bal.
Idem Bal. in suis conclusionibus sic
dicit. compromissum si est penale cessat
emologatio. nisi dictum sit rato manen
te pacto. ff. de arbit. l. ij. et hoc ad agen
dum. sed ad excipiendum dic ut notatᷣ
ff. de arbitris. l. si duo. Ratio primi est
quia prouisio hominis inducit recessum
a prouisione regulari iuris. l. finali. C.
de pactis conuen. Ratio secūdi est quia
clausula debet aliquid operari. et quia
partes uidentur iuris prouisionem am
pliasse non derogasse. et quia duo com
promissa uidentur unum cum pena ali
ud sine pena. ar. contra. quia magis me
tu pene coactus q̄ꝫ libero animi iudicio
uidetur tacuisse. ar. ff. qui ex cau. maio.
. nec non. §. i. et ideo tacita emologatio
cessat. expressa non. nota bene Baldum.

¶ Idem Bal. in. l. cum antea. C. de arbit.
sic dicit. Quero quid si compromissum
est factum cum pena. nunquid habeat
locum emologatio expressa uel tacita. ut
per hoc habeat locum actio uel exceptõ
Dixerunt quidam ꝙ non. quia iste tex.
dicit. neqꝫ pena compromissi uallabat
non obstat supra. l. proxima. §. si quis.
quia hec lex uenit ad interpretationem
illius. unde ille. §. debet intelligi pena
non apposita. Preterea remedia istius le
gis. cum antea. sunt subsidiaria. ergo nõ
habent locum ubi competit ordinarium
remedium petitionis pene. facit supra
eo. auten. decernimus. ibi. si pena statua
tur. ⁊c. Preterea prouisio hominis tollit
prouisionem legalem. l. finali. C. de pac
tis conuen. Alij dicunt ꝙ aut est clausu
la rato manente pacto. tunc pena cõmit
titur et actio in factum oritur. quasi duo
sint compromissa. unum cum pena. alte
rum sine pena. unde attento compromis
so sine pena habet locum hec lex. Aut
non est ibi illa clausula. ⁊ tunc cessat hec
lex. ita nõ. glo. ff. eo. l. ij. hoc etiam sen
tit Odofre. in allegata. l. cum antea. per
istam rationem quasi duo sint compro
missa. hoc tenet Bar. in. l. ait pretor. ff. ꝺ
re iudi. nec nouatur unum compromis
sum per alterum. quia ista clausula ap
ponitur ad adiciendum non ad nouan
dum. ar. pro socio. l. duo societatem. si
cut ⁊ si alicui darẽtur duo remedia. nam
unum non tollit alterum. nec una com
promissio derogat alteri. commissionem
eidem persone simul facte. propter ratio
nem predictam. quia plures commissio
nes ad augendum fiunt. unde una non
derogat alteri. ar. ff. de leg. i. l. legata in
utiliter. sicut econtra quod fit ad dimi
nuendum non auget. de heredi. institu.
l. ex facto. ad hoc ꝙ dico de nouac. fa
cit quod notatur de pactis. l. si pacto
quo penam. Dominus Flo. in allegato
§. arbitrorum. in sua repetitione dicit
ꝙ arbitramentum non emologatur cur
su decem dierum. l. cum antea. C. de ar
bitris. loquitur in arbitro non in arbi
tratore. secundum Inno. in. c. quintaual
lis. alle. ex quo nota ꝙ sententia arbitra
toris non potest emologari tacite. scilicꝫ
cursu decem dierum. si tamen partes il
lud expresse confiterentur parit excepti
onem quasi transactionis uel pacti. se
cundum Inno. ibi quod nota pro intel
lectu. l. cum antea. Bar. in allegato. §. ar
bitrorum. quasi in fine sic dicit. Quid
si fuerit dictum in compromisso. ꝙ ex
tunc partes hoc emologauerunt quic
quid fuerit arbitratum. Dy. consuluit

ꝙ emologatio que preiudicet debet fie
ri post laudum. alias si fiat ante. idem
iuris quod in renuntiatione simpliciter
facta. uidetur enim emologare si tamen
fuerit factum. Bar.

Subsequenter est ostendenduꝫ
an qui pecijt reductionẽ ⁊ suc
cubuit releuetur a pena si iu
stam causam habuit litigãdi. Dy. in suo
cõsilio quod incipit. Tholomeus. cuius
tenor infra describitur. dicit ꝙ sic. cui
adhesit Jo. an. in dicto. ꝺ. supra allegato
Item quid si compromissum. et subdit
Dy. ꝙ reductione petita non potest il
lico peti pena. sed tunc cum sententia
lata erit contra petentem. unde futurus
euentus declarauit. an possit peti. et di
xi ꝙ non possunt hec iudicia cumulari
cum uictoria supra reductione parat ex
ceptionem in petitione pene. ut. l. fundi
et. l. fundum. ff. de exceptio. Jo. an. in
additio. Specul. in titulo de arbitris. in
additione que incipit. Dy. in regula sic
dicit. Dy. in regula scienti. de re. iuris. li.
vj. tractat plene. An pena possit peti ab
illo qui sub pena id quod laudatur pro
miserat. et demum petit iniquuꝫ arbitra
mentum reduci ad arbitrium boni uiri
et tenet ꝙ non. per rationes hic induc
tas. per. l. quero. §. inter locatorem. ff.
locati. ff. de uerbo. obliga. l. quidam cuꝫ
filium. §. sed uideamus. cum sua glosa.
Item ꝙ cuiuscunqꝫ arbitri libertas quã
uis generalis et larga. restringitur ad id
quod de iure communi liceat. ff. de con
dicio. indebi. l. si procurator. ff. de his
que in fraud. credito. l. pater filio. ad mu
nicipal. l. lucius. §. penul. C. de mune.
non conti. l. i. §. pro infante. alia etiam
inducit que ibi uideas. et uide quod se
quitur in. ꝺ. eodẽ. Scire tñ debes ꝙ ipse
Dy. in quadam causa senensi. ut patet
in suo consilio. xiij. consuluit. ꝙ licet ta
lis de quo scilicet petendo reduci non
incidat i penaꝫ. tamen si succumbat ⁊ ap
paret iuste probatum. tũc pena commit
tetur cum effectu. et sic ex post facto de
clarabitur an pene commissio cum effec
tu procedat. nec ne. et nihil allegat. Ibi
etiam tenet ꝙ prouocans dicens lauduꝫ
iniquum habet probare. ar. C. de iure
haste fisca. l. i. li. x. ff. ꝺ probatio. l. ab ea
parte. maxime cuꝫ intrinseca solemnitas
presumitur. institu. de fideiusso. §. i. et
de inutilibus stipul. §. scriptum. uterqꝫ
tamen probat. de renunc. c. super hoc.
cum uterqꝫ dicat. ff. pro socio. l. eius qui
Tenuit etiam ibi ꝙ ualet obligatio pe
nalis quaꝫ duo promittẽtes sibi inuiceꝫ

faciunt super obseruantia laudi ferendi
scilicet ꝙ ego tibi promitto ꝙ unus ex
compromittentibus seruauerit laudum
et tu mihi promittis de altero promittē
te. et hoc etiam si ipsorum non interest
laudum seruari. in stipulante autem pe
nam non est necessarium ꝙ eius intersit
ff. de uerbo. obligatio. l. quidam cum fi
lium. ubi de hoc. et. l. stipulatio ista. §.
alter. v. at si quis dolum. ff. de uerbo. ob
ligatio. et. ff. iudi. sol. l. nouissima. ff. de
uerbo. significatio. l. hec uerba. Si ergo
b. de quo mihi promisisti non seruat lau
dum. pena committitur et exigitur cum
effectu. siue laudum de iure sortiatur ef
fectum siue non. et hoc consilium mul
tum in tuscia frequentatur iste modus
promittendi. Redeo ad primum dictuȝ
consilij quod procedit secundum Guy.
de sucza. quando petens non habuit ꝓ
babilem causam id petendi. allegat. ff.
de re iudi. l. fi. de appellatio. l. negotio
rum gestor. et. ff. de usuris. l. tutor. i. re
sponso. Si uero petens reduci ad arbi
trium boni uiri habuit probabilem cau
sam id petendi et iuste credere potuit
sententiam iniquam. tunc non cadit in
penam. l. si quis forte. ff. de penis. et. ff.
de petitio. heredita. l. si debitor. Bar. au
tem in. l. iulianus uerum debitorem. ff. ꝺ
conditio. indebi. sic dicit. In quolibet
arbitramēto apponitur clausula. ꝙ pars
promittit non reducere ad arbitriuȝ bo
ni uiri sub certa pena. que promissio in
telligitur si eque fuerit arbitratus. ut. l.
si libertus. ff. de operi. libertoruȝ. Modo
pone ꝙ pars pecijt reduci ad arbitriuȝ
boni uiri. ⁊ aduersa pars fuerit absoluta
nunc petit penam iste contra quem agi
tur uult probare ꝙ non incidit penam
hoc petendo. quia arbitriuȝ fuit iniquū
Queritur an possit. reperitur determi
nasse ꝙ sic. scilicet ꝙ possit pena com
promissi peti. nam licet petendo reduci
ad arbitrium boni uiri non incidit pe
nam. ut notat Dy. in regula. scienti. de
re. iuris. li. vj. tamen si succumbat et ap
pareat iuste probatum arbitrium. tunc
pena cum effectu committetur. et sic ex
post facto declarabitur an pene commis
sio procedat nec ne. et ita consuluit Dy.
et est casus pro ista opinione secundum
Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de
uerbo. obligatio. secundum opinionem
quaȝ tenet ipse Bar. ꝙ sententia illa licet
fuerit iniqua. tamen facit ut possit agi
ad penam. pro hoc. l. ex diuerso. ff. de
rei uendic. et ibi per Bar. Ueritas est aut
iudex absoluit conuentuȝ causa expressa
quia arbitramentum erat equum. ⁊ tunc
non poterit probare iniquum in questi
one. ut dicto. §. duo fratres. et. l. iulia
nus uerum debitorem. secunduȝ notata
ibi. Aut fuit reus simpliciter absolutus
uel expressa causa. quia non fuit proba
tum arbitrium iniquum. et in questione
pene poterit de iniquitate probari. et
de hoc est tex. in. c. ueniens. lo. ij. de te
stibus. adhibita tamen distinctione se
cundum Bar. in dicta. l. iulianus. quia
aliquando reus absoluitur ab eo. quia
non probatum. aliquando quia non de
bitum. aliquando simpliciter. scilicet q̄
non probatum potest agi conditione in
debiti. tamen si conuentus probabit de
bitum. agens succumbet. et protanto di
citur in dicta. l. iulianus. ꝙ non potest
repetere. Aut fuit absolutus quia non
debitum. et tunc aut fuit pronuntiatum
super facto. ut quia non contractum.
et tunc poterit repeti et per sententiam
probabiliter indebitum. ut. l. si duo. §.
idem iul. ff. de iureiuran. Aut fuit pro
nuntiatum non debitum. et tunc aut fu
it dictum nullo modo debitum. ⁊ tunc
sententia probat. aut fuit dictum non de
bitum. et intelligitur non debitum. scili
cet ciuile. et sic posset probari aduersa
parte debitum naturaliter. nisi ex actis
aliud appareat. Aut fuit absolutus sim
pliciter et presumitur absolutus. quia
non probatum. ut dicta. l. iulianus. et sic
non poterit repeti si ab aduersario debi
tum non probatur. nisi ex actis aliud ap
pareat. Et ꝙ dictum est ꝙ petens redu
ci et succumbens incidit in penam cum
effectu. intellige uerum secundum Guy.
de sucza. ut supra est dictum. post Jo.
an. quando petens reduci non habuit
probabilem causam id petendi et iuste
credere potuit sententiam iniquam. ut
l. si quis forte. ff. de penis. In dubio ta
men arbitrium presumitur equum. l. he
rennius. §. gaya. ff. de euictio. et ibi glo.
de quo per Bal. in auten. generaliter. C.
de episcopis et cle. et per eundem de
capitulis corradi. §. inter pares. et per
Angel. in. l. i. C. de calumnia. ¶ Angel.
autem in rubrica. ff. de arbitris. sic dicit
Sed an iusta causa reductionis excusat a
pena in cōpromisso apposita. supra quo
puncto est notandum. Dy. consuluit in
consilio quod incipit. Ptolomeus. ut
refert Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres
ff. de uerbo. obligatio. ꝙ siue iuste siue
iniuste nihilominus a pena non excusa
tur. pro quo Bar. dicit esse casum ibi. se
cundum unam lect. secundum quam e
rat male iudicatum. quia nihilominus
dicit glo. ꝙ pena cōmittit' ex quo potest

responderi ꝙ ibi non apparet an appel
latum fuerit ab illa sententia uel non. et
sic nil ad casum nostrum. cum possit es
se post lapsuȝ.x.dierum sententia confir
mata licet iniusta.pro hac opinione Dy.
facit glosa singularis in.l. in hac.ff. de
cōdic.tritic.dicens iustā causaȝ litigandi
excusare ab interitu rei quam notanter
ponderat Bal.in.c.i.qui succe.tene. ideȝ
facit.l.ꝙ te. et.l.uinum.ff. si certum pe
tatur. ubi iusta causa litigandi excusat
quem a mora. Item facit alia glo.singu
laris secundum docto.in.l.i. circa finem
ff. si quis ius dicenti. non obtemp. ubi
non tantum iusta causa sed etiam iniu
sta causa excusat quem a pena contuma
cie. licet Bal. dicat ibi esse simile.in.l.ex
consensu.§.finali.ff.de appellatio.facit
l.plagij.ff.ad.l.iul. de plagia. ubi iusta
causa excusat quem a dolo. et quod no
tanter dicit glo.in.l.i.in fine.ff.ad.l.iul.
de ambitu. ubi non tantum iusta causa
sed iniusta quem excusat a culpa.Jo.an.
in additio. tenet contrarium. dicens iu
stam causam etiam succumbentem excu
sare a pena.pro quo facit quod idem di
cit in.c.i. in fine. de electio.li.vj. ut re
fert Bal.in.l.generaliter.C. de episcopis
et cleri. et de lege corradi.c.i.§.inter pa
res. et iusta causa habet quem a pena
legali excusare. pro quo dicto idem Bal.
in additio.Specul. in titulo de arbitris
allegat glo.notabilem que hoc expresse
dicit in.l.ab executore.C.quorum appel.
non recipitur.pro opinione tñ Dy.facit
glo.que reputatur singularis secundum
Bal.ibi in.l.si cum militaribus.C. de re
stitutio. in integrum. ubi licet iusta ab
sentia excusat quem a penis legalibus
non tamen a conuentionalibus.pro quo
glo.elegans in.l.non solum. de rei uen.
et.l.iij.§.si rem.ff. de legat.iij.dicentis
iustam causaȝ litigandi non habere quē
excusari a penis conuentionalibus. licet
a legalib9 sic.institu.de pena temere liti
gā. in principio. et Bal. in.l.ex diuerso.
§.i.ff.de rei.uendic.et.l.iulianus uerum
debitorem. de conditio. indebi. semper
nisus est has opiniones concordare. di
cens ꝙ aut iudex reductionis dixit iu
ste laudatum fuisse. et tunc iusta causa li
tigandi excusare non habeat.Aut simpli
citer confirmando primam sententiam
et tunc reducens excusetur. quia in du
bio confirmata presumitur. tanq̄ȝ non
probatum. dicit glo. in.l. si quis ad ex
hibendum.ff. de re iudic. Bal. in dicta
l.generaliter. et dicto.§. inter pares. et
l.finali.C.de arbitris. sequitur Joh.an.
ipse idem. in.l.eos.§.cautionem.C. de
appellatio. ita eleganter dicit. aut com
promissum fuit uoluntarium. aut neces
sarium. primo casu habeat reducentem
excusare. magis enim subuenitur ei qui
ex necessitate facit q̄ȝ ei qui ex uolunta
te.ff. qui satisda.cogan.l. fideiussor.§.
necessaria. Secundo casu imputet sibi
promittens quia promisit.ad hoc.ff.de
euictio.l.si dictum.§. si promisero.alibi
in.l.finali.C. de contrahen.emptio. Sic
concordant dicta Dy. et Joh.an.dicens
ꝙ aut reducens habuit iustam causam
aut malam. primo casu tene dictum Jo.
an. secundo Dy. Aut dubitatur de bo
na causa uel mala.et tunc litis exitus ac
ta probant.C. de iudic.l.rem non nouā
in fine. Sed in.l. si iudex.ff. de hijs qui
sunt sui uel alieni iuris.simpliciter sequi
tur opinioneȝ Bar. ⁊ in.l.tres fratres.ff.
de pact.et in.l.in lege qui cum tutorib9
ff.de transactio.sequitur simpliciter Jo.
an.alibi. in dicta.l. non solum.ff. de rei
uendic.sic distinguit.Aut reducens erat
actor. aut reus. primo casu nec causa iu
sta habeat eum excusare.sibi enim impu
tet quare temere litigauit.ff.de iudic. l.
eum quem temere. cum instructus ad
causam debuerat uenire.ff. de re.iuris.l.
qui in alterius. Secundo casu iusta cau
sa eum excusat ratione fauoris rei adhi
bendi.ff.de actio.⁊ ob.l.arianus.cum si.
Sed in.l.ꝙ te.supra allegata. hoc idem
tenet. primum de actore limitando di
cens ipsum excusari si communem opi
nionem populi secutus reductionem pe
tierit. debuit enim credere quod a cete
ris credebatur.Angel.in repetitōe.d.§.
duo fratres.tenuit ex supra dictis simpli
citer contra. Dy. potes ergo inter tot
⁊ tantas opiniones reducere ad hoc.aut
compromissum fuit necessarium.et tunc
non solum iusta causa sed etiam iniusta
excusat. per glo.dicte.l.i.ff. si quis ius
dicentis. aut uoluntarium. et tunc aut
reductioneȝ petijt actor.et sequaris Bal.
in locis supra dictis. aut reus. et sequa
ris distinctionem eiusdem. in.l.fina.C.
de contrahen.emptio.

SEquitur uidere pro huiusmo
di complemento. si sententia
arbitratoris qua quis ad quin
quaginta condemnatus fuit.reducta est
ad boni uiri arbitrium qui in centum
condemnauit pena committitur ꝑ non
parentem. alias istius sententie secun
de in residuo quantitatis in qua iudex
reductionis condemnauit in hoc articu
lo primo fuit sententia Bar. in.l.mulcta
non committitur.ff. de condicio. et de

monstra.dicentis hunc talem reductionem sententie non parentem ad penam primi compromissi non teneri ⁊ minime obligari.per tex.illum. Item quia pena tanq̃ odiosa repetita non censetur.C.de usuris.l.per retentionem.contrarium allegat Inno.in dicto.c.quintauallis.tenuit Bal.in dicta.l.finali.C.de contrahen.emptio. cõmuniter autem doctores sequntur Bar.per tex.l.cum apud sempronium.ff.iudica solui. Et si reducens pro parte succubuit ⁊ pro parte non. Bal.in l.finali.C. de arbi. tenuit eum totaliter ad penam teneri. sed in.l.eos.§. cautionem.C.de appell'. tenuit contrarium. uide quod idem Bal. notat in.l.cogi.C.d' petitio. heredi.l. cogi.C. de appellatio. l.iubemus. Sed si laudum reducitur ad arbitrium boni uiri. an teneantur fideiussores uel pignora data pro obseruantia laudi.glo.dicit ꝙ non.in.l. in proposita.ff. pro socio. ergo idem in pena. ut ff.iudicatum solui.l. cum apud sempronium. quod est ualde notabile et menti tenendum. de quo per Bar.in.l. mulcta non cõmittitur.ff. de condic. ⁊ demon. tamen Inno. dicit ꝙ si non soluitur id ad quod per arbitrium boni uiri reductum est dictum arbitratoris. ꝙ pena cõmittitur. ut notat Inno.in.c.quintauallis.in glo.magna.v.quidam dicunt. ibi nisi cessauerit soluere. ⁊c. quod uerius credo. quia pena promissa si non pareatur uidetur promissa si bono uiro non pareatur. unde etiam ad iudicem iuris intellectu refertur promissio. quia ipse est bonus uir ut.l.continuus.§.cum ita ff.de uerbo.obligati. non obstat.l.cum apud sempronium.ff. iudicatum solui. quia illa stipulatio non refertur ad quẽlibet bonum uirum.sed ad iudicez principalis cause. Item iudex appellationis non est proprie iudex subrogatus loco iudicis prime cause. sed est superior eo at in casu nostro iudex reformator.alias reformatus loco arbitratoris succedit.et ita reformatio sua habz instar trãsactõis sicut arbitratus. et ista est ueritas. ⁊ ita teneo.non obstat.l. mulcta non committitur. quia ibi receditur a persona non arbitrante.ut notatur in.l.i.ff. de leg.ij. unde non potest ibi cadere aliquis contemptus arbitratoris. quia nihil dixit uel nihil declarauit. at ibi declarat et ueniret contra. ita cõmittitur pena ex contrauenири in uniuerso. ut.ff.fa.herc.l. heredes.§.idem iuris. ⁊.ff. de uerbo.ob. l.v.§.si sortem.Et idem dico si duobus discordantibus ipsi eligant tertium arbitratorem.siue ex potestate conuentionis siue ex legis uel consuetudinis dispositione.nam si pena non cõmitteretur ille nõ cogeretur arbitrari. quod est falsum. ut ff.de arbit.l.item si unus.§.principalit'. quod est notandum. Sed quid si laudũ non est correctum sed infirmatum p iudicem.nunquid si non pareatur cõmittatur pena compromissi. ⁊ uidetur ꝙ non quia actio oritur ex confirmante non ex confirmato. ubicũq̃ confirmans habet uim sententie. ut nõ. ff. de pactis.l. tale pactum.§.qui prouocauit.In contrariũ uidetur. nam ex quo laudum est confirmatum ueniens contra uenit cõtra equitatez arbitrij.ergo incidit in penã. quia non titulus actionis sed origo spectatur ff.de donat.l.si id quod.⁊.ff.de fideius. l.tutor. Solutio.aut petens reduci non habuit bonam causam petendi.⁊ incidit in penam eo ipso ꝙ contempsit arbitramentum.ut nõ. Dy. in consilio quod incipit.Tholomeus. Aut habuit probabilem causaz petendi licz finaliter succubuerit.⁊ tunc non incidit in penam ex sola petitione.ar.nõ.l.ab executore.C.quor. ap.non re. Sed si postea spreuit tam iudicis q̃ arbitratoris arbitrium. incidit in penam.quia per sententiaz iudicis nõ fit nouatio ad incomodum uictoris. ut C.de usuris.rei iudi.l.fi. Aut est dubiuz ⁊ tunc finis declarat principium suum. quia uidetur temere egisse qui succubuit.C.de iudic.l. rem non nouam. Tenor consilij de quo supra fit mentio est talis

¶ Tholomeus manentis ciuis senarum de populo sancti pergami.emancipauit manestucium filium suum. post emancipationem cum haberent discordiam de rebus ⁊ bonis de illa ⁊ de omnibus ⁊ de singulis litibus que inter eos esse possẽt quocũq̃ modo uel causa. ⁊ plenum compromissum fecerunt in fratrem laurentiũ de ordine heremitarum tanq̃ in arbitrũ ⁊ arbitratorem ⁊ amicabilem compositorem.promiserunt stare eius laudo.⁊ non petere ꝙ corrigatur uel reducatur ad arbitrium boni uiri.nec dicere nullum nec iniquum sub certa pena in compromisso contenta.ut continetur in publico instrumento facto manu.G.notarij. Insuper dñs meus promisit. b.cionis se facturum ⁊ curaturum. ita ꝙ laudum qd' proferetur per predictum arbitrum ⁊ arbitratorem dictus manestucius habebit ratum ⁊ firmum. et non opponet de iniquitate uel nullitate dicti laudi. ⁊ ꝙ nõ petet ipsum reduci ad arbitriuz boni uiri.⁊ uersa uice dictus.b. promisit dicto domino meo se facturum ⁊ curaturum. ꝙ dictus tolomeus dictuz laudũ habeat

ratum ⁊ firmum. et non opponet de ini
quitate uel nullitate.uel ꝙ reducatur ad
arbitriuꝫ boni uiri sub certa pena. ut cõ
tinetur in alio instrumento manu dicti
G.qui tholomeus ⁊ manestucius post
dictum compromissuꝫ ratificauerunt ex
nunc lauduꝫ ferenduꝫ ꝑ dictum arbitruꝫ
⁊ arbitratoreꝫ. ⁊ ꝓmiserunt contra non
facere uel uenire.ut continetur in alio in
strumẽto facto manu dicti.G.post hoc
dictus arbiter ⁊ arbitrator laudum tulit
publicatuꝫ manu dicti notarij.dictus au
teꝫ manestucius requisiuit dictuꝫ tholo
meuꝫ patrem suuꝫ ꝙ dictũ laudum serua
ret.dicens se paratum esse ipsuꝫ seruare.
qui tholomeus uolens laudo parere ob
tulit suaꝫ petitioneꝫ coraꝫ iudice potesta
tis senaꝝ.⁊ dixit dictuꝫ laudum iniquũ
⁊ petijt eum corrigi ⁊ reduci ad arbitriũ
boni uiri.si auteꝫ nullum esset petijt pro
nũtiari nulluꝫ.ut in suo libello cõtinetur
sup quo lis est cont[.].⁊ iuratuꝫ de calum
nia.⁊ termin⁹ datus est dicto tholomeo
ad ꝓbanduꝫ de iniquitate ⁊ nullitate se
cunduꝫ formaꝫ statuti senaꝝ. dictus aũt
dñs meus post p̄dicta requisiuit dictuꝫ
b.ꝙ ita faceret ⁊ curaret ꝙ dictus tholo
meus dictũ lauduꝫ seruaret ut cõtinetur
in publico instrumento manu talis nota
rij.qd̓ non fecit nec fieri fecit dictus.b.
Ex predicto themate queruntur plura
Primo si dictus tholomeus petere põt
ꝙ dictũ laudum corrigatur ⁊ reducatur
ad arbitriuꝫ boni uiri dicto pacto non
obstante. Secundo posito sine p̄iudicio
ꝙ possit cui incũbit onus ꝓbandi equũ
uel iniquũ uel nulluꝫ. Tertio an dictus
tholomeus incidat in penaꝫ nõ seruãdo
dictũ lauduꝫ ⁊ dando dictã petitionem
⁊ sup ea liteꝫ cõtestãdo.an dictus mane
stucius petere possit a dicto suo patre.
Quarto an dicta ratificatio facta anteꝙ̃
lauduꝫ ferat̃ obstet dicto tholomeo uel
non.ita ꝙ eũ succumbere faciat uel non
in causa quã inchoauit. Quito an dict⁹
b.incidat dicto dño meo in penam quã
ꝓmisit exeo ꝙ dictus tholomeus laudũ
nõ seruauit sed litẽ contestatus est ut.s̃.
dicitur.⁊ an eaꝫ dictus dñs meus petere
possit ab eo.¶ Sup primo dubio uidet̃
dicendũ ꝙ dictus tholomeus petere pos
sit ꝙ dictũ laudũ corrigatur ⁊ reducat̃
ad arbitriũ boni uiri dicto pacto nõ ob
stante. primo qꝛ pacta quoꝝ occasione
uel p̄textu quis inuitat̃ ad delinquẽduꝫ
nõ tenet.ut.l.cõuenire.⁊.l.põponius.ff.
de pactis dotal̃.⁊.ff.de ṽbo.ob.l.si pla
gij. ⁊ ꝑ tale pactuꝫ põt arbitrator facile
moueri ad maluꝫ siue ad male ꝓnuntian
duꝫ.⁊ ꝓpterea pacta nõ uidentur ualere
Preterea ubicunq̧ promittitur aliquid
nõ fieri ⁊ pena si cõtrafiat tacite uidetur

agi.ꝙ pena nõ cõmittatur si obseruetur
qd̓ de iure seruari debꝫ hincinde. ⁊ non
de cõmittenda si ea nõ seruent̃ que de iu
re nõ debuerũt seruari. ut.l.quero.§.in
ter locatorẽ.ff.locati.cuꝫ ergo actuꝫ uide
atur ꝙ arbitrator de iure ꝓnuntiaret si
nõ de iure sꝫ inique ꝓnũtiauit. uidet̃ di
cendũ penaꝫ non debere cõmitti. Preter
ea si ꝓmitto filiuꝫ nõ exheredare ⁊ pro
mitto penaꝫ si exheredauero. tacite uide
tur inesse conditio ꝙ pena nõ cõmittat̃
si exheredari meruerit.ut.l.quidaꝫ cuꝫ fi
lium.in.ṽ.sꝫ uideamus.in glo.ibi posita
ff.de ṽbo.ob. ergo si ꝓmittaꝫ ꝙ non pe
tam reduci ad arbitriũ boni uiri. ⁊ si pe
tam reduci ad arbitriũ boni uiri ꝓmitto
penaꝫ.⁊ petẽdo reduci ad arbitriũ boni
uiri illud qd̓ est iniuste ꝓnuntiatũ non
incidã in penaꝫ sicut nec incido in penã
ibi exheredãdo eum qui exheredari me
ruerit. Preterea pactuꝫ ꝙ nõ reducatur
ad arbitriũ boni uiri a iure cõi remotum
est.cũ de iure cõi reduci possit ⁊ debeat
si iniquitatẽ cõtineat.ut.l.unde.⁊.l.q̇dã
ff.ꝓ socio.⁊ de cõtrahen.emp.l.hec uẽdi
tio si remotũ.ergo non debꝫ teneri.ut.l.
iurisgentiũ.§.⁊ generalit̃.ff. ꝺ pactis.se
cundũ scd̓am positionẽ que ueritateꝫ ui
det̃ cõtinere . Preterea publica utilitate
suadente uidet̃ inductuꝫ ꝙ iniqua arbi
tria ꝑ boni uiri arbitriũ corrigant̃.ergo
pactũ ꝙ non corrigãtur nõ uidetur tene
re.ut.ff.de administra. tu.l. quidã dece
dẽs.⁊ de suis ⁊ legitimis heredi.l.fi.⁊ de
iureiur.l.neq̧ pignus.§.priuatoꝝ cõuen
tio.⁊ ad.l.fal.l.ꝙ de bonis.§.i.Preterea
leges nõ concedũt iniquũ arbitramentũ
habere effectũ.qd̓ patet qꝛ prestat uiam
ꝑ quaꝫ inquitas remouet̃.ut.l.ita demũ
§.arbitroꝝ.ff.de arbi.⁊.C.eo.l.arbitro
rum.si ergo pactũ fiat ꝙ ualeat.uidetur
pactuꝫ contra leges ⁊ ꝓpterea nõ ualere
ut.l.nõ dubiuꝫ.C.de legibus. si enim in
ultima uolũtate q̃ maioris est autoritat[is]
ꝙ̃ cõtractus cauere nõ potest ne leges lo
cum habeant. ut in.l.nemo.ff.de lega.i.
multominus tamen põt in cõtractibus.
Preterea cuiuslibꝫ arbitrij quantũcunq̧
libertas generalis ⁊ larga ad id restrigit̃
⁊ limitari uidetur ꝙ de iure cõi licet. ut
l.si ꝓcurator.ff.ꝺ cõdic.indebi.⁊.l.si pr̃
filio.ff.de hijs q̃ in fraud̓.credi.⁊ admu
nicipal̃.l.lucius.§.pe. unde nemo dicet
ꝑmissuꝫ uideri ꝙ inique ꝓnũtiet.¶ Ecõ
tra uidetur ꝙ pactuꝫ impediat quo mi
nus corrigat̃ lauduꝫ seu reducatur ad ar
bitriuꝫ boni uiri etiã si inique fuerit pro
nuntiatũ.qꝛ lege cauetur ꝙ si pater dede
rit filiũ in adoptionẽ ⁊ stipulatus fuerat
penaꝫ a patre adoptiuo. si euꝫ exhereda
ri cõtigerit ꝙ pena ꝓmissa habꝫ effectũ
etiaꝫ si exheredari meruerit. quod patet

quia exheredato uicto in querela nihilo
minus uẽdicat sibi locũ petitio pene. ut
ff. de ṽbo.ob.l.quidam cuꝫ filiũ.ibi.de
quo tñ casu.⁊c.ergo ⁊ si laudũ meruerit
reduci ad arbitriũ boni uiri. quia forte
erat iniquũ cadere debꝫ cũ effectu in pe
nam. preterea renũtiatio generalis illud
operat̃ ac si singula exprimerẽtur q̇bus
erat nomiatim renũtiandũ.ut.C.de qua
drien. prescrip.l.ij. ⁊ de p̃scrip. xxx.an.
l.oẽs. ⁊ de administra.tu.l. si duo. ⁊ de
leg.iij.l.si chorus. cum ergo renũtiatum
fuerit omĩ iuri ⁊ leguꝫ auxilio. ꝑinde ha
beri debꝫ ac si renũtiatũ foret iudicis of
ficio. ⁊ cõditione ex lege ꝑ que peti põt
ꝙ laudum uiri boni arbitrio corrigatur.
preterea in renũtiando quedã fuerũt no
minatim expressa. ⁊ subsequent̃ clausula
generalis subiecta.ut ex uerbis cõpromis
si apparet. ⁊ ideo renũtiatio effectũ debꝫ
hẽre in oĩbus.ut in aut].ut sine ꝓhi.ma.
§.ṗterea igit̃. ⁊.C.qñ mulier tutel̃.offi.
fungi põt.l.fi.nõ.ff. si quis cauc.l. sed ⁊
si q̇s.§.quesitũ. preterea posito ꝙ lau
dum cõtra ius ⁊ inique ⁊ dolose latũ essꝫ
nihilominus pactũ de stãdo laudo ⁊ ꝓ
missio pene si nõ stet effectũ hẽre debet
qꝛ futuro dolo tacite renũtiari potuit. ꝙ
uidetur factũ hoc ipso ꝙ cõuenit ꝙ non
reducat̃ ad arbitriuꝫ boni uiri. ut.ff.de
pactis.l.iurisgentiũ.§.sꝫ ⁊ si quis. ⁊.l.si
unus.§.illud.preterea reductio ad arbi
triũ boni uiri est speties appellãdi.ut col
ligitur ex.l.nõ distiguemus.§.cũ quidã
ff.de arbit.sed iuri appellãdi põt renũtia
ri ꝑ pactũ.ut.C.de tempo.appel̃.l.fi.§.
illud.ff.a q̇bus appel.nõ licet.l.i.§.si q̇s
ꝓfessus.ergo ⁊ reductioni ad arbitrium
boni uiri. Mihi aũt Dy.de musello uide
tur dicendũ. ꝙ si ꝑ reductioneꝫ apparet
inique ꝓlatuꝫ esse. ꝙ tũc pena cũ effectu
nõ cõmittitur.sed si apparet iuste ꝓlatuꝫ
tũc pena cõmittitur ⁊ cũ effectu. ⁊ sic ex
post facto declarabit̃ utrum pene cõmis
sio ꝓcedat cũ effectu. ¶ Suꝑ secũdo du
bio uidet̃ prima facie. ꝙ cũ uterqꝫ affir
met unus dicẽdo equũ.alius iniquũ uel
nulluꝫ. ꝙ utriqꝫ incũbit onus ꝓbandi.se
cundũ regulã generaleꝫ que tradit̃ in.l.
actor.C.de ꝓbac. ⁊.l.ei qui.ff.eo.tamen
mihi uidetur dicenduꝫ. ꝙ ille q̇ dicit ini
quũ uel nõ legitie ꝓlatuꝫ necesse habeat
ꝓbare.ar.C.ꝺ iure ⁊ haste fisca.l.i.li.x.
⁊ qꝛ q̇ dicit non legitime factũ probare
debꝫ illud deesse cuiꝰ defectus reddit in
utile id de quo agit̃.ut.ff.de ꝓbac.l.ab
ea ꝑte. ⁊ p̃sumẽde sunt iuris solẽnitates
cum potius sunt ĩtrinsece adesse potius
q̃ꝫ abesse.ut.l.sciendũ. ⁊.l.ticia.§.ideꝫ re
spõdit.ff.de ṽbo.ob. ⁊ de pactis.l.iuris
gẽtiuꝫ.§.ꝙ fere. ⁊ inst].ꝺ inutil.stipu.§.
ꝙ scriptũ. ⁊ ꝺ fideius.§.fi. ¶ Suꝑ tertio
dubio uidet̃ dicendũ. ꝙ dictã petitionẽ
dando ⁊ suꝑ ea liteꝫ cõtestãdo.incidit in
penã in cõpromisso contentaꝫ. qꝛ cõpro
missuꝫ est quedã speties trãsactionis. ut
nõ.in aut].ut differentes iudic.§.si uero
cõtigerit. sed certũ est ꝙ is uenit contra
trãsactionẽ iudiceꝫ interpellãdo uel non
implẽdo ꝓmissa. ⁊ multofortius liteꝫ cõ
testãdo.cadit cum effectu in penã.ut.C.
de trãsac.l.si quis maior. ⁊ ibi nõ.ergo ⁊
si uenit cõtra lauduꝫ qꝺ originẽ sumpsit
ex cõpromisso.incidit cũ effectu in penã
in cõpmisso contentã. preterea cum fi
lius siue manestucius.s̃.dictus sit eman
cipatus.non est dubiuꝫ ꝙ agere poterit
cõtra p̃rem ⁊ petere penã. uenia tñ peti
ta.ut.C.ꝺ in ius uocan.l.fi. ⁊.ff.ꝺ iudic.
l.lis nulla. ¶ Suꝑ quarto dubio uidet̃
ꝙ ratificatõ anteqꝫ laudũ feratur ualeat
ꝓbatur quia illud qꝺ operat̃ pactuꝫ in
iure cõpetenti.operat̃ in iure cõpetituro
ut.C.de pactis.l.i.ff.de pactis.l. ⁊ here
di.§.fi.ff.de mino.l.iij.§. si quideꝫ mi
nori. preterea reductio ad arbitriuꝫ bo
ni uiri sicut dictũ est.est speties appellan
di.ut.d.§.cum quidam. sed pactuꝫ ap
positum ante sentẽtiam excludit a bene
ficio appellãdi.de tempo.appel.l.fi. ergo
⁊ interpositũ ante sententiam excludit a
beneficio reductionis ad arbitriuꝫ boni
uiri. Determinatio istius quarti dubij
dependꝫ ex determiatione primi. ⁊ ideo
prout distinctum est ibi. distinguenduꝫ
est hic. ¶ Suꝑ quinto et ultimo dubio
dicenduꝫ est. ꝙ dictus.b.inciderit in pe
nam dicto domino meo. qꝛ dictus dñs
meus dictũ laudum nõ seruauit. ⁊ ꝙ di
ctus dñs meus ab eo petere possit. quia
cum factũ est cõtra promissioneꝫ. is qui
stipulatus est potest penam exigere.siue
sua intersit.siue sua non intersit seruatuꝫ
esse id quod in promissioneꝫ deuenit. ut
ff.de uerbo.obligatio.l. stipulatio ista.
§.alteri. preterea ex quo pena fuit adie
cta.cõmitteretur cuicũqꝫ extraneo stipu
lanti. ⁊ pro facto cuiuscũqꝫ extranei etiã
ad cõpromissionem non pertinentis. ut
dicta.l.stipulatio ista.§.at si quis. ⁊.§.
si q̇s dolum.ff.de ṽbo.ob. ⁊.ff.iudicatũ
solui.l.nouissima. ⁊.ff.ꝺ ṽbo.signi.l. hec
uerba. Ex quo cõcludendũ est. ꝙ siue in
tersit dñi mei siue nõ intersit seruari qꝺ
in laudo deuenit. pena sibi cõmittitur ⁊
exigi põt cum effectu.siue ꝓnũtiatio fac
ta per arbitratorem de iure sortiat̃ effec
tum siue non. ut dicta.l.quidam cum fi
lium. circa finem.et ibi notatis. preter
ea uerba statuti guarantigie hoc indu
cunt. quia non concedunt aliquam ex
ceptionem contra formam statuti. in
quo preceptum guarantigie continetur.
Dy.

Postremo uidendum restat an
a sētēcia lata in causa deductō
nis p bonū uiꝝ possit appella
ri. Jo .an. i ti. de appel. i addi.
spec. i addic. q̄ icipit. ꝺ hoc scripsi ple
ne. sic dicit. Queritur an a sententia iu
dicꝭ lata supra peticione de reducendo
ad arbitrium boni uiri possit appellari
Rusticanus disputauit hanc qōnez que
incipit petitum fuit a iudice. et tenuit ꝙ
appellari non possit et ei⁹ principale mo
tiuum est ꝙ ab arbitramento non appl̄
lat̄. ergo nec a snīa que fertur super eo.
Item iudex hic non cognoscit ut iudex
sed ut bonus uir .ff. pro socio .l. si soci
etatem. in fi. et hēt̄ perinde ac si non ut
iudex ad id fuisset assumptus. primū de
clarat qꝛ subrogatum in alterius locū il
lius naturam sortitur. ff. siquis caut. l. si
eū. § . qui iniuriaꝝ. cum cōcordācijs ibi
nō . sicut enim ab arbitratore nō appel.
sic nec ab isto. unde qn̄ arbitri in locum
iudicum cognoscūt appellat̄ ab eis ut
a iudicib⁹. C. de iudicꝭ. l. apertissimi. et
.l. cum specialis. et de of. deleg. ab arbi
tris. li. vj. sic ergo econ̄uso qn̄ iudex locū
arbitratoris tenet non appellatur ab eo
sicut nec ab arbitratore al̄s per p̄mam
et scđam appellationez in āfractus iu
dicioꝝ inciderent ptes ꝙ a p̄ncipio ab
horruerūt. Bal. autē in .l. fi. C. de ꝯhē.
empt. sic dicit. Et scias ꝙ fuit qō dispu
tata an a snīa laudi reductiua possit ap
pellari et fuit determinatū ꝙ non. quia
illa snīa succedit loco arbitramēti .⁊ ita
inuenitur etiā Bar. tenuisse in .l. i. ff. de
leg. ij. prout ego uidi in quibusdam le
cturis sed alij coiter non hn̄t. de hoc ali
bi lacius dicā . Ludouicus aūt in Rica.
de arbi. sic dicit. sꝫ an sicut snīa arbitra
torꝭ reduci nō pōt. ita et ab ea appellari
Bar. in. l. fi. § . fi. ff. de appellatio. recipi.
tenuit ꝙ pōt appellari tali rōne confir
mās qꝛ sicut a quolibꝫ actu exiudiciali
appellari pōt. dicit text⁹. in. l. fi. § . idem
rescripserunt. ff. de appel. ex̄ de appl̄ . c.
bone. ⁊. c. cū sit romana. ⁊. c. cordi. li. vj.
et arbitramentū exiudiciarius actus sit
ꝙ patꝫ quia in procedendo iudicij ritū
s̄uare nō tenet̄. ut dicit. Inno. i c. quita
ualł. ergo ab eo appłłari pōt. Effect⁹ āt
appellationis s̄m eūdez erit qꝛ debebat
iterponer̄. j. x. dies. C. de appella. autē.
hodie. Item quia sicut attemptata appl̄
latione pendētꝭ. reuocari possunt. ex̄ de
appel. c. non solum. li. vj. ita erit i isto ca
su. cōtrariū tn̄ firmat bal. i. l. hij qui ad
ciuil ia. circa. fi. C. de appell. per rōnem
quia ex tali arbitramēto non orit̄ actio
i factū ergo appellari nō pōt. l. i. C. ꝺ ar
bitrꝭ. item per lapsū. x. dieꝝ uidetur sētē
tia cōfirmata. C. qūo ⁊ quādo iudex. l.

ab eo. appellare tn̄ debuisti a tali sētētia
si displicebat. C. si sepius in integꝝ resti
tutio postuletur. l. i. ad iura bar. rn̄dꝫ ut
dicit glo. in. d. l. rescp̄serūt. § . i. nō di ap
pellatio sꝫ quedam a lesione exiudicia
lis actus reclamatio. et iđo iura Bar. nō
probant id ad qđ allegant̄. Preterea nō
sine quai leges induxerunt arbitriū boi
uiri ut. d. § . arbitroꝝ. non eni hᶜ esset ne
cessaria si appellari possꝫ et sic de supflu
is lex nobis seruiret qđ ē absurdū. ut i p̄
ma cōsti. C. ⁊ hanc ptez tenꝫ bar. de sali. i
allegato. § . arbitrorum . Sup hoc enim
diuerse et uarie sunt opiones . nam bar.
ut dictū est in. l. i. deleg . ij. quesiuit an
possit appellari a iudice ad quem fuit
habitus recursus tanq̄ꝫ ad bonum uiꝝ
et concludit ꝙ non per dictū. Inno. i ex̄
uagāti . pn̄ti decreto. de rescrip. ꝙ tenꝫ
Inno. in. c. fi. de ferijs. ⁊ idez tꝫ bal . in. l.
tale pactū. § . qui prouocauit. ff. ꝺ pact.
⁊ in repetitione . l. i. ff. ꝺleg. ij. ⁊ in. l. fi.
C. de contrahen. empt. eadez ratiōe ualꝫ
quia iudex ad quem habet̄ recurs⁹ tene
tur iudicare secundum consciaꝫ. et q̊ te
netur iudicare s̄m consciam nō recipit
appellationem de eius conscia. ut nō. gl̄
in. c. statutuꝫ. in. § . assessorem. ꝺ rescrip.
li. vj. ergo nec iste q̊ ut bon⁹ uir iudicat
Item idez Bal. in suis extractis in. c. fi. ꝺ
ferijs. ꝙ ubicunq̄ꝫ aliquid relinquit̄ iu
dicis arbitrio ibi non potest ab illa sen
tentia appellari. Item tenꝫ idez Jac. Bu.
in. l. arbitrio. ff. qui satꝭ dare coga. ꝙ tꝫ
Inno. i. c. pn̄ti. s̄. alleg. ⁊ bar. i. l. i. ff. ꝺ le.
ij. Concludit tn̄ Ja. bu. ꝙ licet nō possit
appellari pōt tn̄ reclamari seu q̄rela p
poni ꝙ ē nō. dicit ipe. istā etiā opionez
tenet Jo. an. ut. s̄. pꝫ in addi. spec. in tit.
de appell. § . in q̊b⁹. ꝟ. q̊d si conueit. ubi
concludit hoc fuisse disputatū per Rus
ticanum et conclusū ꝙ non possit appl̄
lari. Salicetus in. l. et in maiorib⁹. C. de
appel. ⁊ i. § . arbitroꝝ. tꝫ. opi. Bar. et Jo.
an. ꝙ non possit appellari per longā dis
putatiōꝫ . sed idem . Bar . in. l. si res. ff. ꝺ
ap. recipien. tꝫ ꝙ a snīa arbitratorū pōt
appel. et idem tꝫ Bal. in. c. sancim⁹. § . pe
nul. in fi. quo tp̄e miles dicens ꝙ a iudi
ce cogente aliquem ad obseruantiaꝫ ini
qui arbitrij potest appellari per nō. per
Inno . i. c. innotuit de arbitrꝭ. et idem tꝫ
idez bal. in. l. i. de his q̄ pene nomine. et
.l. in emētis . C. de cōtrahē. emp. ⁊ anto.
de bu. in. c. quinta uallis. ꝺ iuiui. cōclu
dit ꝙ potest appellari quia in cōmissis
ad arbitriuꝫ iudicꝭ appellat̄. ut nō. glo.
nō. in. c. super his. de accusa. et qꝛ nō sb
rogat̄ loco ei⁹ p omia . sꝫ dat̄ ut iudex
et iudicialiter cognoscat ꝙ est exiudici
aliter malefactū. subdit tn̄ ipe ꝙ lꝫ faci
at ut iudex tn̄ habet reformai tāq̄ꝫ loco

arbitratoris unde sufficit ut laudum re
ducat et reformet ad illos termios q̊b⁹
laudum ab arbitratore foret equum si
ab eo esset latum. et sic licꝫ iudex discre
pet a iure habet tamen fūdamentum na
tural' eq̇tatis quare nō poterit appella
ri iuste. ⁊ sic similiter si ī aliquo modico
lederet partem pro bono pacis poterit
reformare. ꝙ tenet. Jo. an. in addic. spe.
in ti. de arbitrꝭ. §. differt. v̇. item ꝟm eū
in tanto conflicta docto. potest dici ꝟm
Bal. in. l. i. C. de reb⁹ cred i. ⁊ in. c. i. de
milite uasa. ꝙ aut talis sñia reductia cō
tinet paruam iniquitatē seu lesionem ⁊
procedit opinio bar. ⁊ suoꝝ sequaciū ī
. l. i. ff. de leg. ij. qḋ dicit. glo. ī d. §. asses
sorem. aut talis sñia affert graue p̄iudici
um et tunc etiā a sñia eius qui ꝟm con
scientiam puram debet iudicare pōt ap
pellari. ut nō. glo. in cle. i. ḋ iurepatro.
Et ꝑ hoc facit ꝙ nō. glo. ī. c. ad petitōꝫ.
in. glo. super his. de accusa. Item idem
Bal. C. ne liceat ī una eademqꝫ causa. cō
cludit ꝙ si petita ē reductio laudi ad
arbitriuꝫ boni uiri et succubuit petens
igitur appellauit ꝙ potest iteꝝ appellaī
exquo est una appellatio. ⁊ ꝑ ista pte est
. c. i. de dilat. v̇. dilatio dat' arbitrio iudi
cis ex eius officio. tñ potest appellari ⁊
sic uidetur dicere contra id ꝙ dicit in su
is ex̄ctis Inno. in. c. fi. de ferijs. ubi dicit
ꝙ ubicūqꝫ aliquid relinquitur iudicꝭ ar
bitrio ibi nō pōt appellari ab illa sentē
tia sed recte aduertendo nō est contrari
etas quia cum iudex potest aliq̊d facere
ex officio illud nō faciendo non potest
appellari. sicut dicimus ꝙ qñ iudex pōt
supplere ⁊ non supplet ꝙ nō pōt appel
lari quia hoc non consistit in iuī ptꝭ. ut
nō. speculator ī ti. de of. iudicꝭ. et. angl'.
in suis extractis. Inno. in. d. c. fi. de feriis
cuꝫ ergo primum dictuꝫ bal. positum in
allegato. c. sanximus. cū si. loquat' ī casu
quando iudex illud tollit ꝙ consistit in
iuī partis. ⁊ dictū ꝙ ponit in alleg. c. fi.
loquitur in casu quando iudex non tol
lit ius partis nec illud ꝙ consistit in iur
partꝭ. Jo. ḋ ymol'. in. l. i. ff. de leg. ij. et ī
. l. publicoꝝ. ff. de publicꝭ iudi. sic dicit
extra glo. adde dictꝭ bar. in quantum
hic dicit post. Inno. ꝙ qñ fertur senten
cia per iudicem tanq̄ꝫ per bonū uirum
ut quia petita est reductio coram eo ꝙ
nō pōt appellari et allegat dictū sīgula
re. Inno. in extrauaganti. p̄ñti. ḋ rescp̄tꝭ
Jo. an. ī addic. spec. in ti. de appell'. §. in
quibus. v̇. quid si cōuenit. refert hoc fu
isse disputatum per dñm rusticanū de
busagia quia tūc iudex uidetur sb̄roga
ri loco arbitratoris a cui⁹ sñia nō appel
lat' iḋo debꝫ tanq̄ꝫ subrogat⁹ sapere ei⁹
naturaꝫ. l. si eum. §. qui iniuriaꝝ. ff. si q̇s
cautio. Et quia al's ptes possent pl⁹ fati
gari quam sit de mēte eorum ⁊ in hoc
consilia ꝑ ⁊ contra ualentissimoꝝ doct.
uidi audiui dñm petrum de ancha. pub
lice disputātem hunc articulum ⁊ finali
ter determinauit contrariū quia hoc nō
est de iuī cautum ⁊ quia licitum est uni
cuiqꝫ a sententia diffinitiua appellaī. fa
cit. l. ⁊ in maioribus. C. de appella. ⁊ ꝙ
non oīo sb̄rogat' loco arbitratoris pꝫ
quia coram arbitratoī necc̄o non offer
tur libellus. ut nō. Inno. ī. c. quita uall'.
de iuiur. secus in isto ut uoluit Cy. in. l
fi. C. de cōtrahē. emp t. Item arbitratoꝛ
non habet obseruare solennitatem ut
. l. fi. C. de sñijs ex peri. recitā. ꝑ ista pte
est glo. in. c. super his. de accusa. q̄ uult
ꝙ ubi iudex habꝫ aliq̊d arbitrari si ma
le arbitratur pōt appellari. quā glo. re
puto singl'areꝫ ꝑ hoc ꝙ nō. glo. ⁊ bar. in
. l. si qua pena. ff. de v̊bo. sig. ꝑ hoc eti
am facit ꝙ reclamatio ad arbitriū boni
uiri est quedam spēs appellandi seu ap
pellationis. l. non distinguemus. §. cuꝫ
quidam. ff. de arbitris. ergo semel debe
bit appellari a sñia iudicꝭ aditi. sup re
clamatione forte tñ si succumberet re
clamans in ip̄a appellationis cā non po
terit ampli⁹ appellari. cum reclamacio
obtinuit uim p̄me appellatōis ⁊ si post
ea appellauerit ītelligit' bis appellasse
et sic non poterit tercio ꝓuocare. ꝑ id
qḋ habetur in. l. i. C. ne liceat in una ea
demqꝫ cā ⁊c. ⁊ hec pars plus mihi pla
cet uelut equior. Nam standum est re
gule. l. et in maioribus. C. de appel. cuꝫ
non reperiam⁹ oppositum nec obstat ꝙ
quis poterit durius grauari quia debe
bat hoc imaginari exquo sciebat redu
ctionem peti. ideꝫ Jo. de Imol'. in. l. pub
licoꝝ. ff. de publi. iudicꝭ. in mā ista. in
questione illa q̄ quesiuit an hñs arbitri
uꝫ possit arbitrari usqꝫ ad morteꝫ sic di
cit ¶ Quid auteꝫ si aliquo casu pēa ueī
at iponenda pro delicto ad arbitriū iu
dicꝭ an possit iudex arbitrari pēaꝫ mor
tis. glo. consueuit allegari ꝑ sigl'ari ī. §
in summa. insti. de iiurꝭ. ideꝫ ꝓbat glo.
parua ī. l. pe. C. si aduers⁹ libertatem. in
glo. fi. non tñ ꝓbat de pena capitis sed
tu potes dicere qñqꝫ lex uel statutuꝫ di
cit penam esse in arbitrio iudicis ⁊ usqꝫ
ad penam morꝭ ⁊ tunc claꝝ ꝙ pōt se ex
tēdere ipsi⁹ arbitriū ad penā mortis ut
. l. saccularij. §. sunt quidaꝫ. ff. de ex̄or.
crimi. ⁊ ibi casus. qñqꝫ lex uel statutū di
cit penam esse arbitrio iudicꝭ dūmō nō
extendat ad penam mortis et tunc claꝝ
ꝙ illaꝫ non poterit iponere. ꝓbat' pla
ne in. l. i. ff. de furꝭ. Bal. in. l. i. §. expila
tores. ⁊. §. fi. ff. de effracto. et. l. iij. §. fi.
ff. de crimi. stellionatus. qui tex. prima

facie uidetur facere contra glo. prealle
gatam. Sed reuera non facit q: loquũ
tur in casu in quo constat de mente dis
ponentis. ut pz ex predict]. et sic quodã
modo ꝓbatur contrariũ a simili. Inter
dum uero lex uel statutũ simpliciter di
cit penam esse in arbitrio iudicis. tũc ui
detur ꝙ tanꝙ uir bonus arbitrari debe
at. l. uir bonus .ff. iudica'. solui. et in. l.
si societatem. §. arbitroꝛuz. ff. ꝓ socio.
ꝛ ꝙ nõ. per glo. et per bar. in. l. si qua
pena. ff. de uerbo. sig. et per glo. in. c. su
per his. ff. de accusat. in. ṽ. astringendo
ꝛ sic patet ꝙ ſm circumstãcias facti ali
ter et aliter debebit arbitrari. ar. eius ꝙ
habetur. in. c. sicut dignum. de homici.
ꝛ in. d. l. i. §. expilatores. et. §. fi. et. i. §.
sunt quidam. et pro hoc infertur ꝙ cir
cumstancia facti non suadet penaz moꝛ
tis. uel detruncationem membri. illã nõ
poterit arbitrari nec debebit. et si arbi/
trabitur. poterit appellari. quasi inique
fuerit arbitratus. ut nõt. glo. et Bar. i. d.
l. si qua pena. et glo .in. d. c. super his. i
mo plus sentit. glo. in. d. c. super his. ꝙ
poterit peti reductio. ad arbitrium boĩ
uiri. et sic ſm hoc duplex esset uia querẽ
di. uel appellare a tali sententia. tanꝙ in
iqua. uel petere reductionem ad arbitri
um boni uiri. et sentit glo. in. d. c .super
his. quã reputo singularem. et nõ est ali
bi. inquantum ibi dicitur de reductiõe
ad arbitrium boni uiri. et idem uidetur
si per consuetudinem consueuisset certa
pena imponi. uirtute talis statuti .nam
non deberet illam exercere nisi ex cã .ꝓ
ea que nõ. Bar. in. d. l. si qua pena. et qḋ
habetur in. l. hodie. ff. ḋ penis. ꝛ qḋ nõ.
in. l. quid ergo. §. pena grauior. de his
qui nõ. infami. et qḋ dixi. s̃. in ꝓmo mẽ
bro. posse arbitrari penam mortis uide
tur intelligendum qñ circumstantia fac
ti illud suadet. ar. eoruz que superi⁹ dixi
et ꝑ predict] etiam facit vz ꝙ nõ possit
iudex indistincte arbitrari penam mort]
quando pena est in eius arbitrio. q: seq
retur absurdũ. uideliz ꝙ ꝑ leui delicto
quandoꝗ maxima pena posset imponi
quod est contra omnem equitatem. et
ius. cum pena debeat equiparari ḋlicto
iuxta. l. sanximus. C. de penis. Et per ꝑ
dicta patz. ꝙ ubi committitur aliq̇d ar
bitrio iudicis potest appellari. contrari
um sentit. Inno. in extrauaganti. pñti. ḋ
℞ptis. ꝛ i. c. fi. extra de ferijs. et Bar. i. l.
i. ad finem. ff. deleg. ij. Sed ipoꝛuz dicta
possunt saluari quando ad liberum ar
bitriuz iudicis aliquid committitur per
ea que hñť i. l. fideicõmissa libtas. ff. de
fideicõ. lib. et ꝙ nõ. per. Bar. i. l. si sic. ff.
deleg. i. et in. l. si filiussa. ff. de donat. Et
hec faciunt ad q̃onem. nunquid a sentẽ
tia iudicis aditi super reductione ad ar
bitrium boni uiri possit appellari super
hoc uide consilia pro et contra. et ꝑ̃cep
tor meus dñs petrus de Ancha. in pub
lica disputatõne disputauit et determĩa
uit. ꝙ possit appellari. et hanc ꝑtem cre
do ueram ꝑ supradicta. et ita sepius est
obtentum. et ergo cãs appellatõis auc
toritate regia sepissime cõmisi uidendas
ḋcidendas. et terminãdas. cum nõ repe
riatur prohibitum. ergo. ꝛc.

Restat ut uideamus si pene q̃
adiciuntur in cõpromisso aut
instrumentis ex parciũ conuẽ
tione .an licite et in foro cõscientie pos
sint peti et exigi. etiam in foro canoico.
flo. in. d. §. arbitrorum. uidetur ꝙ sit ca
sus ꝙ sic extra de arbitr] .C. dilectus .in
fi. ubi mandat arbitrium seruari per pe
nam. in compromisso appositam. ergo
uidetur permittere illius pene exactionũ
hoc confirmat clare. Inno. in. c. suam. i
fi. ex̃ de penis .ubi clare dicit ꝙ pena i
posita ex parcium conuentione licite ex
igitur. etiam si talis pena interesset exce
dat. subdit tñ ipe ibi. ꝙ hoc uex. dũmõ
intentio sit recta. q: pena apponitur ut
placitis pareatur. et non ad usuras uľ lu
crum. ut in. d. decretali . dilecti. secus si
esset apposita in fraudem usurarum qḋ
presumitur ſm eum. si creditor consue
uit añ dare ad usuras ut. ff. de usuris .l.
qui semisses. uel singulis annis uel men
sibus pena committi dicať. ut. nõ. in au
ten. ad hec. C. de usuris. simile dicit ibi
de pena imposita a iudice. allť. xiij. dis
tinct]. ꝗꝗ. Item quãtum ad penam cõ
promissi ut licite petatur .tz hostiensis.
in. d. c. dilecti. cuius dictum refert Joh.
An. in ultima glo. dicit tñ hostiensis cir
ca hoc aliquantulum lacius. ꝙ penaruz
sex sunt species. Alia est canonica ut le
galis. et hanc potest exigere licite. et etiã
per iura ibi allegata. Alia consuetudina
ria et idem de qua de of. ordi. c. dilect⁹.
Alia est contumatiam puniens. et idem
dummodo iudex presit tribunali. ut. ff.
de iudi. l. ij. uel sit delegat⁹ pape. de of.
delega. c. de causis. Alia est iudicialis. et
idem de dolo et contuma. c. i. ꝛ de elec.
cum dilecti. Alia est cõuentionalis. ꝛ in
hac dicit posse exigi q̃tenus interest nisi
in fraudẽ usurarũ apponať. Alia ẽ arbi
traria. de qua idem ut ꝑ̃dixi. ꝛ uideť ca
sus in. d. c. dilecti. dicit tamẽ ꝙ in oĩbus
ꝑ̃dictis clericus non sic debet emungere
sicut laicus. allť. de penis. suam. ita dicit
host]. Diciť autem apposita in fraudez
usurarum ſm Jo. an. ibi qñ adicitur so
lutõz quãtitatis ſm nõ. in. l. cũ allegatas
C. de usuris. Et ideo in stipulatõibus uľ
contractibus hodie hec pena adicitur

facto.puta de p̄sentando tot pignora
⁊c. ƀm nō.practicam Ja.bru.quam ibi
sequitur.Bal .in.l .rogasti.§.si tibi. ff.
si certum pe.ꝙ non uidetur.Jo.an . sed
remittit ad nō.per eum in spec.in ti. de
ob.§.i.v̇.ꝓmū.et r̄mittit ad nō.ꝑ eū in
d.c.dilecti.ubi de hoc tāgit.et dicit Lu
douicus in Rica.ff.de arbi.ꝙ pena i cō
promisso adiecta forte de iure canoni
co peti non potest cū eaten⁹ petat̄ qua
tenus intersit.extra de arbitr꜡.c.dilecti.
Hec autem pena in compromissis loco
contentus et non interesse adicitur. er
go ⁊c.Et ideo dicit.glo. singularis. xij.
q.ij.c.fraternitatis.ƀm Bal.in extractis
glo.decreti.penas dupli uel q̄drupli ob
furtū de iui ciuili iuēta iur̄ cano.mime
peti posse.q̄ nō et tene mēti.Jo.de ꝑmo
la .in.l.quibus diebus .§ .dn̄s . ff .de
condi.⁊ demō.sic dicit .Si aliq̇s i testō
mandat satisfieri creditoribus suis pro
salute aie sue et iste fortasse furatus fue
rat aliquam rem ticio non debebit satis
fieri de duplo ultra rei restitutōnem se
cundū Bal.ibi.naꝫ ex quo dixit pro salu
te aie sue uidetur se referre ad foꝝ pn̄ia
le.in quo non tenetur quis ad restituti
onem pene.nec tenetur sibi de illa facer̄
cōscientiaꝫ. ij. al's.xij.q.ij.c.fraternitas
Hostiensis autem in summa .in ti.de ar
bitris.§.qualiter constituat̄ .v̇.sꝫ nūq̇d
religiosus sic dicit.nūquid religiosi pos
sint petere penam ab illo qui nō seruat
arbitrium.uidetur casus in.c.dilecti .in
fi.de arbitris.ꝙ sic. Nam et al's auctori
tate iuris pena petitur.xij.q.ij .epūs q̇
mancipium .xxiij.distinc. q̈ꝫq̈ꝫ.xvj .q.i.
statuimus.xij.q.ij.cum deuotissima.c.i
legibus .xvij.q.iiij.si quis contumax.et
c.quisq̇s.et.c.si q̇s domuꝫ.et.c.qui sub
diaconum.Sed contra.xij.q.ij. fraterni
tas.religiosi enim ne dum penam sꝫ nec
etiaꝫ sortem seu capitale petere debent
cum scandalo aliorum.xj.q.i .alius.de
peni.dis.i.alius.de penis.c.suam.Solu.
dic ꝙ religiosi petere possunt penam si
ue in pecunia consistat siue in alio .pr̄ia
q.vij.quotiēs.de elec.c.dilectus.Equuꝫ
est enim ut quilibet penam sue contūa
cie luat.ff.de coll'.bono.l.ij.§.si cuꝫ du
obus.ff.de tabulis exhiben.l.locum.§.
condemnatio.et hoc siue pena sit conuē
tionalis siue a iure permissa scd̄m quos
dam.nec ob.c.aliud.quia loquitur i fo
ro penitenciali Michi breuiter uidet̄ ꝙ
penam fraudulentam in fraudem usura
rum permissam nemo petere potest.ff.
de actio.empti.l.iulianus.§.idem papi
anus.Itē etiā pena que a iure permissa
inuenitur . peti potest a religiosis . ut
dicunt illa iura.xij .q.ij.epūs qui man
cipium.ergo iudicialem petere possunt

ut patet in his que nō.per Hosti. ȯ sen.
excōi.§.et qualiter h̄ absolutio. sub.§.
secundum etiam requiritur.v̇.et nō. ꝙ
aliquotiens.et seqn̄ .conuentionalis ue
ro peti potest.si succedat loco interesse.
ut in.c.peruenit.de fideiusso.et i.c.cōsti
tutis.ff.de acti.empt.l.predia.si autēm
non iterest sꝫ causa auaricie extorq̄tur
ut in lucrum cedat propriū et alteri⁹ de
trimentum tunc non debent nec pn̄t pe
tere religiosi.ar.de prebendis.c .auarici
e.et de decimis.c.i.de censibus.c.ea q̄ a
uaritie.et.c.ex ꝑt꜡ cōpostellani.ad fi. de
simo.c.nemo.et religiosi potissime ob
seruari debent.ne cum alterius iactura
fiant locupletiores.ff.de condi. inde.l.
nam hec nā.ergo si pēa ꝓmissa ē inter
duas ecclesias et utraq̄ꝫ in penā incidat
cōpensatione facta hincinde neutra age
re potest. de penitent꜡.c . constitutus.
Si uero altera tantum icidat ⁊ non inter
est.puta nec laborauit petendo coram
iudicibus uel arbitris uel expensas fece
rit cum post arbitriuꝫ fuerit.xxx. libraꝝ
pena apposita nisi infra certum temp⁹
soluisset.xxxx.libras pars condemnata
de quibus soluit.xxxiij.Iniquum est pe
nā peti.sic loquitur manifeste de penis
c.suaꝫ.Sed si interest.puta quia labora
uit petens et expensas fecit coraꝫ arbitr꜡
in quos sub pena compromissū est uei
endo .potest peti pena. sic loquit̄.c. di
lecti.de arbitris.et hoc qn̄ tenuit cōpro
missum ut quia superioris licentia habi
ta fuit uel conuentus ut in.c.dilecti. de
arbitris.de transac.c.contingit.al's ab
ecclesia peti non potest.et sic potest in
telligi de penis.c.suam.licet peti posset
ab illo qui propriū haberet.sed nec reli
giosus petere debet grauem penam pro
modico interesse.et sic pōt intelligi .c.
suam.de penis.lꝫ secularis posset hoc fa
cere de rigore iuris.Et hec erit differen
tia inter eos et istos.Inno.in.c.suaꝫ. de
penis.sic dicit.nō. ꝙ penam impositaꝫ
ex conuentione partiū exigere licet dum
modo sit recta intentio.s.ut pareat̄ pla
citis.et non ad usuras uel lucrū.de arbi
tris.c.dilecti.secus essꝫ si pēa essꝫ apposi
ta in fraudem usurarū ꝙ presumitur si
creditor ante consueuit dare ad usuras
ut.ff.de usuris.l.qui semisses.ff.de acti.
empt.l.Iul'.§.Item papinianus.uel si i
singulis ānis uel mēsibus penā cōmitti
dicatur.C.de usuris.auten.ad hec.Iteꝫ
legittime petitur pena a iudice impoita
xxiij.distin.c.quāq̄ꝫ.Item credimus ꝙ
etiam si pena interesse excedat ꝙ licite
tota pena petitur.glo.in.c. fraternitas.
xij.q.i.super.v̇.augmento.sic dicit aug
mento .s.in naturali.et in legittio ne sit
contra di.lxxxix.decent̄.xvij.q.iiij.q̇sq̇s

in ea.q.v.c.pene.ſ.ea.q.in ãtiquis. ad hoc reſpondent quidam.ſi uult libere predo uel fur reſtituere rem.anteq̃ conue niatur.penam euitat.hoc falſum eſt. q2 non ſufficit raptori rem reſtituere ad e uitandam penam.ut.ff.vi bo.rap.l. nõ prodeſt.uel dicit ꝙ eccleſia nõ petit pe nam.ſed iudex officio ſuo eam infliget et dabit eccleſie cui ſanctitas ignoſcẽdi gloriam dereliquit.C.de epis et cle.l. ſi quis.et eſt ad hoc bonum ar.xxiij. q. iiij.c.i.in fi.uel dic ꝙ poteſt petere aug mentum, naturale.i.intereſſe . ſed in na turale non poteſt .uel dic ꝙ non poteſt petere intereſſe qđ eſt extra rem.ut ſi for te occaſione rei ablate familia uel peco ra ſunt mortua illud non poteſt repete re ſicut nec alter.ff.de act .empt.l.ſi ſte relis.§.non per uenditorem.al's ponas ſic caſum Queſitum fuit ſi aliquis cõfeſ ſus fuit ſe furtũ feciſſe ſacerdoti ſuo .an in penitentia deberet ei iniũgi ut rem il lam reſtitueret cum pena.R° non.et ſic contraria non tangunt caſũ Archi . autẽ ſuper iſta glo.in fi.ſic dicit adde ꝙ hoc in iudicio aie.illa in iudicio humano Et in hoc non dico eccleſiam deterioris cõ ditionis quolibet laico.ſiue ꝓuato.Naʒ tã eccleſia q̃ priuatus poteſt agere ad i tereſſe cã dãnũ ,uitande puta cum iter feciſti equum mihi cõmodatũ.ff.de fur tis.l.inficiendo.§.ſi tibi .et ar.in ea.q. et cã.ſi quis de clericis.qñq; i lucro cap tando puta cum interfeciſti ſeruũ meuʒ inſtitutum anteq̃ hereditatem aderet ff.de condi.furtiua.l.ſi conditio . ar. in c.non licet.ſ.allta. vbi cõſequitur eccle ſia fructus percipiendos.nam dicit lex ꝙ iuſtum eſt ꝙ ob maleficia pena ſolua tur.ff.de fideiuſſo.l.ſi areo.§.ſi quis a furioſo.ſed et penam conuentionalẽ pe tere poteſt eccl eſia.extra de arbitr.c. di lecti.poteſt ergo eccleſia petere penam uel intereſſe ſiue in rem ſiue extra rem et quocunq; nomine uocet᷑.nec oportet ff.de act.empt.l.ſi ſterelis.§.cum p uen ditorem. quia ibi in contractibus ſecus eſt.ac.hic in maleficijs ſm.lau.Sed Hu go dicit ꝙ cum eccleſia petit i figura iu dicij et res et penam petere poteſt.⁊ ita cum augmento.qñ uero non per iudiceʒ petit ut.nõ.in.d.c.fraternitas.quia pẽa q̃libet non eſt imponenda .niſi per iudi cem .xxiij.q.iiij.c.ea uendita.xxiii.q.ii. c.in hoc.Bar.vo diſtinguit Utꝝ expectʒ raptor ſtrepitum iudiciorum.et tunc ,te netur ad penam uel non.et tunc habet locũ.hoc ar.C.de ioffi.teſtõ.l.ſi quis i ſuo.Sed gracianus ꝓximo.§. hoc intel ligit ex diſpenſatione contraria de iure ſed cum hec ſit conſultatio non uidetur ꝙ papa reſponderet .niſi de mero iure

Goffre.aliter intellexit cuius dictum cõ funditur in.c.ſi quis de cleric.et.c.non licet.ii.q.i.in primis ſm Lau. ſed huic littere uidetur contradicere .xviii.diſti. c.qm̃quidam.ibi.ſolutio.Et ibi dixi .de hac materia ſatis plene nõ.ſpec.de fruc tibus et intereſſe ibi uideas .idem Arch idi.xii .q.i.ſic dicit.ſ.glo.Sed quid de pena que.iponitur niſi certo tẽpore ſol uatur pecunia eſt ne uſura.et quidem ta lis pena poteſt eſſe licita et illicita puta ſi fiat in fraudem uſurarum non tamen poteſt puniri uel condemnari ab eccle ſia.Si enim ueniatur ad preſumptioneʒ tunc ſi illa cui eſt promiſſa talis pena ẽ ſollicitus exercere talem fenebrẽ pecuiaʒ preſumitur eſſe uſura.et ſi nõ ẽ preſumi tur ꝙ hoc fecerit ut coartaret debitoreʒ ad ſoluendum.quia intereſt ſua tunc pe cuniam ſibi ſolui ſm hugo.qui hoc nõ xiiij.q.iii.pleriq;.Dicas ergo ſm Archi. ꝙ ſi ille qui talem penam appoſuit.con ſueuit eſſe uſurarius.preſumitur tunc ꝙ in fraudem uſurarum adiceret penaʒ.ff. de acti.empt.l.iul᷑.§.eiuſdeʒ.et.ff.de u ſur.l. qui ſemiſſes. Eſt etiam preſump tio ꝙ ſit uſura.ſi per ſingulos annos ul᷑ menſes dicatur pena cõmitti.ar.c. ð uſu ris.auten.ad hec.Et idem in ſimili que ab uſurarijs ſolẽt ſpecialiter exerceri ta lia enim inducunt ſemper preſumptiõʒ prima facie ꝙ ſit uſura in iuditio tamẽ aie ſtarem ſue confeſſioni. ſed ꝓpter ꝑ ſumptiones contrarias diligentius exa minarem ſuam conſcientiam.ſm Rap. de pena furti.in ſumma hoc uidet᷑ etiaʒ Goffre.approbare dicẽs.ꝙ ſi ſit pẽa ad iecta i contractu mutui non preſumitur in fraudem uſuraꝝ adiecta niſi ex quali tate pſone creditoris ut ſi cõſueuit fene rari .et ſic intelligitur .ff.de acti.empt. Juli.de pigno.c.illo uos .i fi.glo. ordi naria.xviii.diſti.c.quoniam quidem.ſic dicit ar.ꝙ clerici poſſunt pecunialiter puniri et punire.xxiii.diſti.q̃q;.in fi. et xvii.q.iiii.diffinit et ſi q̃s deiceps.xxiii. diſti.liguribus.ar.ex.de penis.c.lʒ.ideo punitur in quadruplum quia crimen cõ cuſſionis cõmiſit qđ punitur pena qua drupli.prima.q.vii.ſanximus.in fi.⁊ tã laicus q̃ clericus punitur pena qua drupli.ſi cõmiſit crimẽ concuſſiois.xxiij q.i.militant.al's militar᷑.hic ſignat᷑ unũ contrariũ.xij.q.ij.fraternitas.ubi dicit᷑ ꝙ eccleſia non debet debitum ſuum cũ augmento recipere.ſed dic ꝙ hoc nõ re ciperet nomine eccleſie.ſed ꝓprio nomi ne.Arch.autem ſuper iſta glo.circa ,finẽ ſic dicit circa ſolutionem huius contra rij dic ꝙ eſt diſpenſatio iudicis et litiga toris et iuris.ex iudicis diſpenſatõne ul᷑ rigore.tñ eccleſia q̃ quelibet alia pſona

duplum et quadruplum petere potest. et hoc ideo ut malefactores coerceantur iiij.disti.facte sunt leges.xxiij.q.iiij.quasi ta.et secundum hoc exaudias hoc.c.quoniam. cum si. ex ligationis verbo dispensatione seu equitate.nec ecclesia nec alia persona ultra sortem debet recipere.quia nec hoc uellet sibi fieri.ubi.s.in.c. humanum. secunda.q.i.et sic potest intelligi predictum c.fraternitas.uel dic quod illud de perfectione.hec de iure rigore .et de hac materia plene.no.hostiensis.de arbi.c.dilecti. frater autem. Ray. de pena furti.in sua summa parte secunda.Rica de furtis.in.v.cum uero agitur.dicit.Cum uero agitur ciuiliter pena furti manifesti est quadruplum etc.et sequitur parum post si autem in foro penitenciali agatur non est iste rigor obseruandus.sed ex quo plene satisfactum est damnum passo iniquum esset illum locupletari cum nocumento alieno.Item idem Ray.in.c.suam.in.tercia parte.Rica de penis.dicit sic.quandoque de communi consensu partium conuentionalis pena apponitur.de qua queritur an possit recipi sine peccato aut tantummodo usque ad interesse.Respondeo.si pena apponitur loco interesse potest peti quanti interest cui promissa est.ff.de acti.empt.l. pacta.si apponatur pro contumatia potest peti in totum.ff.de coll.bonorum.l.ij.§.si cum duobus.ff.de tabulis exhiben.l.locum. Si autem apponatur in fraudem usurarum non potest peti . ut ex.de empt.et ven. c.ad nostram. ff.de acti.empt.l Julianus.§.idem papinianus. Sed numquid pena sublata stabit contractus.uidetur quod sic.xxv.q.ij.quicunque.ubi dicitur.quod qui uiolauit priuilegium ecclesie soluat penam.et nihilominus stet priuilegium . ad idem .xij.q.ij.idem episcopus qui mancipium.xxij.dis.c.quicquid.in fi.ff.de transac.l.quidem.ar.contra.ex de penis.c.suam.Iniquum est enim ut simul habeat res et penam.ff.de doli excep.l.apud celsum.§.labeo.Respondeo quando de hoc est actum expresse ut stet contractus et pena soluatur.utrunque peti potest. aliter non.uel distingue utrum apponatur pena pro contumacia ut possit tunc pena et res peti.aut loco interesse et tunc tantum agatur. ad interesse aut in fraudem usurarum et tunc non possit peti pena ut.s.est dictum.et per eadem iura.Item idem Ray.in dicta secunda parte .Rice sue de usuris.v.item quid si pena sic dicit.quid si pena est apposita in contractu mutui nunquid illa pena possit peti sine usure periculo.ad hoc dico quod si pena est iudicialis .i.statuta uel imposita a iudice propter puniendam contumatiam debitoris qui cum possit contemnit in termino statuto soluere pecuniam creditori non est usura.ar. xxiij. disti.quicquid.in fi.ff.de re iudi.l.quod actionum. Si uero pena sit conuentionalis.i.de communi consensu partium in ipso contractu apposita ut saltem metu pene debitum certa die soluatur usura non committitur dum tamen intentio sit recta.ut.s.est dictum.ar.xxiij.disti.quanquam. in fi.ex de arbitris.c.dilecti.Beatus uero thomas de aquino secunda secunde.articulo . iij. q . lxij.in cor.q.sic dicit .Ad tercium sic proceditur et uidetur quod non sufficiat restituere simplum quod iniuste ablatum est.dicitur exodi.v.xxij.Si quis furatus fuerit ouem aut bouem et occiderit uel uendiderit quinque boues pro uno boue restituat.quatuor oues pro una oue restituat. Sed quilibet tenetur mandatum diuine legis seruare.ergo ille qui furatur tenetur restituere quadruplum uel quintuplum Preterea que scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt.ad romanos.xv. sed luce.xix.zacheus dixit ad dominum.Si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum. ergo debet homo reddere multiplicatum quod iniuste accepit.preterea nulli potest auferri iuste id quod dare non debet sed iudex iuste auferret ab eo qui furatus est pro emenda.homo debet illud soluere et ita non sufficit reddere simplum .sed est quod restitutio reducitur ad equalitatem id quod inequaliter ablatum est.sed aliquis reddendo quod accepit simplum reducit ad equalitatem. ergo solum tenetur restituere tantum quantum accepit. Respondeo et dico quod cum aliquis iniuste accepit rem alienam.duo sunt ibi quorum unum est inequalitas ex parte rei.que quandoque est sine iusticia ut patet in mutuis.aliud autem in iusticie culpa que potest esse etiam cum equalitate rei.puta cum aliquis intendit inferre uiolentiam sed non preualet.Quantum ad primum ergo adhibetur remedium per restitutionem.inquantum ad eum equalitas reperitur .ad quod sufficit quod restituat tantum quantum habuit de alieno.sed quantum ad culpam adhibetur remedium per penam cuius inflictio pertinet ad iudicem.Et ideo antequam sit condenatus per iudicem non tenetur plus restituere quam accepit sed postquam condemnatus est tenetur penam soluere.et per hoc patet Responsio. ad primum quod lege illa determinata est pena per iudicem infligenda et quamuis ad obseruantiam iudicialis precepti nullus teneatur post christi aduentum ut s.est habitum .potest tamen illud uel simile statui in.l.humana.de qua erit eadem ratio Ad secundam dico quod zacheus.id dixit quasi supererogare uolens unde premiserat. ecce dimidium meorum do pauperibus Ad tercium dico quod iudex condemnando

iuste potest accipere aliquid ampli⁹ lo
co emende qd̄ tamen antequam condēna
ret non debebat.

Nunc uideamus an būficio .l. Julie de fundo dotali. possit renunctiari .et breuiter renunctiari simplici pacto non potest .tu .l .i. § et cum lex .ff. de rei ux. acti .et in .l. iulia ff. de fundo dotali. cum iuramēto āt sic c. licet .de iur̄iur. li. vj .et .c. cū contingat eo. tit. Cy. autem in .d .l. unica. § et cum lex sic dicit. an mulier poessit renunctiar̄ iuri ypothece. distingue. aut mulier consensit alienationi fundi dotalis. aut alienationi rei ꝓprie mariti. aut alienationi rei donate in donatione propter nuptias. si consensit seu consentit alienatōi fūdi dotalis. tūc refert aut proprie est dotalis aut ip̄prie. Si proprie tunc non potest alienare in quantumcunqꝫ cōsentiat mulier. nec ypotece dare. ut .l .i. § et cū lex. etiā si iuret ꝓ iura ciuilia. C. ꝺ legib⁹ .l. nō dubiū. sec⁹ ꝓ iura canoīca ut .i .c. licet .ne iureiur. li. vj. Si uero est proprie al's imꝓprie dotalis. ut quia datus sit extimatus tunc potest consentire .et ꝑ iudicat si modo supersint uiro res ex q̄bus possit satisfieri uxori. ut dicit idem Cy. in auten. siue a me .C. ad vell'. per .l. in rebus .C. de iure dotium. Secundo casu quando consentit alienationi rei proprie mariti tunc potest ut .l. Jubemus. C. ad uell'. ꝫm Ja de are. Et si res mobilis data sit in dotem an seruabitur idez ꝙ in fundo dotali ꝙ non possit alienari glo. mouet in .d. § .et cum lex. et per si. quia prohibitio alienationis rerum ecclesiarum non trahitur ad res mobiles et hoc erat idem in tutoribus olim qui alienabant res mobiles et non īmobiles Idem etiam sentit. Jac. de Raue. circa istum articulum plenius distinguit. dicit enim referre utrum queratur an possit res mobilis data in dotem alienari sine uoluntate mulieris in eius preiuditium ita ꝙ soluto mrī⁹ non possit eam uēdicare. An uero queratur utrum possit alienari uoluntate mulieris. Primo casu dic ꝙ non potest alienari. ut mulieri ꝑiudicet. etiaꝫ sine lege. Julia. quia licꝫ maritus interim sit dn̄s. tn̄ soluto mrīmoio reuersurum est dominium ad mulierem. C. de iur̄ dotiū .l. in rebus. ergo soluto mrīmo. poterit uendicare a sili. sicut ille qui uendit rem suam sub pacto alienationis adiectionis in diē. ut .ff. de indiē adiec. .l. iiij. al's .l. iij .l .i. et .l. fi. et auten. res q̄ .C. cōmunia delegatꝫ. Et qd̄ ibi dicit. Cy. Secundo casu potest nisi assentiendo mulier uideatur intercedere tunc preiudicaret consensus non habet intercessionem. ut quia maritus non alienat ꝑ necessitate tunc ualet alienatio ꝫm eum glo. et alij docto. uidentur dicere cōtrarium .s. ꝙ etiam consensu mulieris non possit res mobilis dotalis alienari. ꝙ tꝫ petrus. ut dixit idem Cy. in auten. siue a me. C. ad uell'. Et si maritus uendet rem dotalem et tradat. an ip̄emet possit contrauenire. uidetur ꝙ non. ut .ff. de usuc. l. cum uir. potest dici contrariū. qꝛ ubi contractus est cōtra .l. potest quis uenir̄ contra factum suum. C. de agri. et censi. l. quemadmodum. maxime fauore mulieris. sicut yconomus fauore ecclesie. ut dixit idem Cy. in .l. si predium. C. de iur̄ dotiū. ubi. Cy. sic dicit. cum ip̄a mulier uendit rem dotalem. an potest cōtrauenire dicit. Ja. de rauen. ꝙ non. ꝑmo soluto mrīmo. non poterit rem auocare ab emptore. nam fragilitate mulierꝫ sb̄uenitur non earum deceptionib⁹. ff. ad uell'. l .i. § v̄ba. ꝑterea et fundus redderꝫ ad eam non contraueniret sicut maritus uendens cui⁹ lucro cessisset. ff. de fundo dotali .l. fundum. et .ff. de usucap. l. cum uir. Ja. de are. Sed si mulier uendit et iurat nō contrauenire. uidetur ꝙ iuramētum non ualeat qꝛ ꝫm nos ibi ualet iuramentum ubi pactū tenet. ff. de pactis. l. iurisgentium. § .et generaliter. hodie expeditum est per decretalē Bonifacij extra de iur̄iur. c .i. li. vj. et an mulier que uendit rem dotalem sit obligata emptori. glo. distinguit in re sacra. in .l. et liberi. ff. de contrahen. empt. et in .l. si in ēptione. § liberū. Aduertatis glo. in .l. si ꝑdium presupponit ꝙ prohibitio alienationis rei dotalis sit in rem. alibi uidet̄ dicere ꝙ sit in personam quia dicit idē ꝙ in re minoris. ut .ff. de fideiusso. l. cum res. hoc refert accur. propter fideiussores. nam cum lex occurrit uenditionib⁹ in priuilegium rei uendite fideiussor nō tenetur. sic ītelligit̄ all'. l. cum lex. et ubi occurritur fauore ꝑsone et tunc tenetur C. de predi. mino. l. si is. Credo dicit Cy ꝙ non sit prohibitio in rem. sed in fauorem persone facta Quid enim dicem⁹ in questione premissa. dico ꝙ prohibitio alienationis rei dotalis facta ē fauore mulieris. unde si mulier ip̄a uendat non est obligata nec tenet contract⁹ suo fauore. sed si maritus cuius fauore non est inductū bene obligat̄ ip̄e. ꝫm Ja. de Rauen. ut .C. de predijs minorū .l. et si is. et poterit contra factum suum uenire quia non uenit suo nomine. sed nomine mulieris sicut yconomus noīe ecclesie ut dicit idem Cy. in .l. Jubemus .C. de sacrosan. eccle. et in .l. et si is. C. de predis minorum. sic queritur ꝙ in marito qui rē dotalem alienauit et se obligauit de euict. et res suas uel fideiussores dedit.

nunquid ualeat talis obligatio in persona sua et rebus et in psona fideiussoꝝ et determinatum fuit per hanc.l.ꝙ sic.⁊ glo. uidetur dicere ꝙ idem. in predio dotali ꝙ in predio minoris.ut nō. glo. ff.de fideiusso.l.cum lex.Angelus in.l. Jubemus.C.ad uell.sic dicit ex hac.l. due dantur regule affirmatiue. prima ē ꝙ mulier pōt renunctiare iuri ypothecarum.etiam cum uir cōtrahit et sic ad utilitatem uiri quia per hanc simplicem renunctiationem in nullo obligatur ipa et si non intercedit.Item et ꝑ hanc renūctiationem non tollitur ius debiti principalis.et sic nulla contrahitur donatio per talem renūctiationem.cum renūctiatio esset nulla et hoc contingit ubi uir soluendo non est.et ita tenet.Ja.de are. in.d.l.Jubemus.et in.l.meuia.i fi.ff. soluto mřimonio. nec firmaret̄ iuramēto talis renunctiatio.quia donatōi lex resistit.unde talis contractus de iure reprobatus non firmatur iuramento.ut.l. nō dubium.C.de legibus.⁊ nō.in.l.pactū. C.de coll.et ideo sit cautus contrahens cum uiro existente non soluendo.ut accipiat fideiussorem uel alium promissorē nec sit contentus ꝙ mulier tali contractui consentiat et iuri ypothecarꝫ renunciet quia non obest mulieri. exquo uir soluendo non est.ut dictū est qđ uerum intellige ꝺm Angelū ibi nisi mulier confiteatur i instrō ad suas manꝰ ꝑuenisse pecuniam.tunc enim ꝑ ꝑuentiōꝫ pecunie extinguitur ius pignoris dum mulieri potuerit solui dos cōstāte matrimonio . sicut est in casibus notatis . i.l.i. ff.soluto mřimonio.et in.l. mutꝰ.§ .manente.ff.de iure dociū.ubi uero mulier non renunctiat iuri ypothecarū.sed obligat suam personam pro uiro.ul̄ etiam consentit ut res sua per uirum obliget̄. tunc licet mulier consentiat nunq̄ consēsus sibi preiudicat sic intelligitur auten. si qua mulier.C.ad uell. et in cor. unde sumitur. et est rō quia i quolibet dictorum casuum obligatur.et sic dicit itercedere marito.illa intercessio nulla est. Si autem mulier consentiret uiro uēdēti ul̄ aliter alienanti rem uiri.aut etiam rē ipsius uxoris met. tunc ille consensus bn̄ ualet.licet tendat ad utilitatē uiri.sicut si mulier uendat rem ꝓpꝫ et preciū uerteretur in utilitatem uiri.ut.l. senatꝰ.C. ad uell.unde potest mulier consentire uiro uendenti et donanti et non potest cōsentire uiro obliganti.⁊ hoc intellige uerum quando res que alienatur est uxorꝭ uel uiri.non tamen est dotalis nec donata propter nupcias.si enim res dotalis et imobilis et data in dotem extimata consensus mulieris nihil operatur. etiaꝫ si iuramento firmetur de iure ciuili.ut i §.et cum lex.C.de re.ux.acti.sed de iur̄ cano.secus.ut i.c.cū cōtingat.de iuriur. et in.c.licet. eo.ti.li.vj. Et idem.si fuit data pro extimata.et uir al's soluēdo nō est.ut nō.in auten.Siue a me.C.ad uell. secundum unam lecturam.et est rō quia pro tali re in subsidium uiro existente non soluendo mulieri cōpetit uendicatio.ut.l.in rebus.C.de iui dotiū. ita ꝑ hoc casu res inextimata uel extimata data i dotem pariter iudicātur.ubi vō uir esset soluendo tunc qꝛ extiatio fecit ēptionē.ut.l.quotiel.C.de iure docium.consensus mulieris preiudicat sibi sicut si consensisset alienationi alterius rei uiri. Si uero res mobilis fuerit data in dotē et est res que seruando seruari potest.⁊ fuit data inextimata idem iuris est per oia ꝙ in re imobili qꝛ non pōt alienari ut nō.in.d.auten. Siue a me.Et ideo cōsensus mulieris in nullo sibi preiudicat nisi sit iuramento firmatus de iure canonico.Si autem dos fuit data extimata aut etiam inextimata.sed seruando seruari non poterit.et tunc maritus eā rē ad arbitriū suum distrahet.ut.ff.de iur̄ dotium.l.res in dotem.et ideo mulierꝭ consensus sibi preiudicat.Si enim mulier consentit alienationi rei sibi donate propter nuptias.tunc ille consensus nil sibi preiudicat.si res erat imobilis.nisi i teruenlat ius secundū formā dicꝭ autē. Siue a me.¶Ex predictis igitur habes an renunctiatio facta per mulierem iuri ypothecarꝭ ualeat.et an mulier consenties uiro alienanti sibi preiudicet.siue sit res uiri siue uxoris.et siue res dotalis siue donata propter nuptias siue non.Et similiter an mulier consentiens uiro obliganti sibi preiudicet. Secunda regula est affirmatiua ꝙ renunctiatio iuri ypothece facta per mulierem non extendit̄ ad aliam personam q̄ cui renunctiatum est.qđ est mirum cum per renunctiatōꝫ ius pignoris sit extinctum.Sed potest dici ꝙ speciale sit i mřiere. i alijs autē sit secus.ut.l.paulus.in prin.ff.quibus mo.pig . uel ypothetica. sol. licet ergo ibi uideatur tenet̄ per.l.Jubemus.C.ad uell.qđ etiam in alijs idem sit in hec alľta.l.Jubemus.contineat ius cōmūe nec repellit̄ mřier agens cōtra aliuꝫ possessoreꝫ ypothecaria exceptōe cedēdarum ꝙ non possit cedere ypothecariaꝫ quaꝫ habet contra maritum.ut nō.in.l.mulier.ff.qui poti.in pigno.ha. quia non tenetur cedere nisi personalem.nō autē ypothecariam que est extincta contra maritum.ut ibi nō.glo.et per hoc optime facit.l.si stipulatus.§.i.ff.de fideiusso. et dicit idem.Angl.in. d.auten. Si qua

mulier.sit cautus multũ ille qui contra
hit cum uiro ut non stet contentus quã
do mulier renunctiet iuri ypothecari cũ
nõ sufficiat consensus mulieris.et hoc i
tellige quando non iurauit mulier alias
cõtra iuramentum non posset uenir̃ cũ
seruari posset absq; dispendio salutis e
terne.ut.d.c.ad nr̃az.⁊.c.cum contigat
de iureiur̃.et.c.quãuis.de pactis.li.vj.
nisi per talem consensum induceret̃ do
natio.que a iure reprobata est.licet qui
dam dicant contra ꝙ donatõ iter uirũ
et uxorem firmetur iuramento.subdens
idem.Angl̃.in.l.antique.§.ne autem.C
ad uell̃.quia dict⁹.§.ne autem.uult nisi
mulieris intercedentis contractus redi
gatur in publicum instrumẽtũ.et a tri
bus testibus sit designatum semper mu
lieres intercedentes iuuantur ipo iure
nec obstat eis renunctiatio.et hoc intel
lige uerum.quando non iurauit mulier
ubi ãt iurasset staretur suo iuramento
q: ut dictum est seruari potest sine dispẽ
dio salutis eterne.ut in.c.cuz contingat
de iureiur.uel dic ꝙ etiam si iuretur tñ
iuramentum mulierũ non obligat.quia
iusiurandum per se obligationem nõ in
ducit.ut.l.iurisiurandi.de operis liber.
Sed littera in.l.antique.§.ne autem.di
cit mulierem intercedere ipo iure nõ ob
ligari.si ergo non obligatur ex promissi
one non obligatur ex iuramento.tunc
enim iuramentum operatur ut quis nõ
potest contrauenire.qñ interpositum ẽ
ad ualidandum ꝯdictuz ex quo obliga
tõ ⁊ actõ nata ẽ.ut ergo euades istas opi
niones.sis semper cautus tu qui contra
his cum muliere intercedente ut contrac
tum facias redigi in publicum instrumẽ
tum .et a tribus testibus subsignatũ.et
ꝙ mulier renunctiet uell̃. et iuret.et eris
securus.Bar.in.l.Jubemus.C.ad uell̃.
sic dicit.mulier potest renunctiare iuri
ypothecarũ.ut.d.l.Jubemus.que renũ
ctiatio non extenditur ad res alias ul̃ ꝑ
sonas quam ad eas quibus seu de qbus
est facta renunctiatio.ꝙ tene menti per
petuo ꝙ sm.Bar.ibi docto.intelligunt
d.l.Jubemus.ꝙ si in alijs rebus remanz
soluendo talis renunctiatio mulieri non
preiudicat.rõ quia quando maritus re
manet soluẽdo renũctiatõ ypothece nõ
continet donationez.ut.l.etiã.C.ad uel̃.
et.ff.que in fraudem credi.l.si pignus
Sed qñ maritus esset al̃s soluendo mu
lier per hanc obligationem esset obliga
ta non agere. nam ex pacto obligatori
o quis obligatur ad non agendum.ut.l
ubi pactũ.C.de transac.et.l.si unus.§.
pactus.ff.de pactis.sed mulier pro uiro
nullomõ potest obligari.ut in auten.si
qua mulier.C.ad uell̃.ergo talis renũcti
atio non ualet.licet contrariũ teneat.Ja.
de are.in.l.meuia.§.fi.ff.soluto matrio
nio.et dy.et.ff.que in fraudem credi.l.
si pignus.et.Ja.de are.in auten.ut imo.
ante nuptias.do.col.v.et ne possis erra
re circa intellectum.d.l.Jubemus.quan
do mulier renunctiat iuri ypothecarum
et fuisset confessa ꝙ precium ad eam ꝑ
uenit tunc enim tanq; si solutuz essz for
te sm Bar.preiudicaret quo ad omnes.
ut.l.uir uxori.§.i.ff.ad uell̃.qõ itellige
tamen non esse ueruz simpliciter.sed cũ
distinctione illa.quam glo.tangit in.l.
ij.ff.soluto matrimonio.que glo.dicit.
An per solutõz factã constãte mr̃imonio
contingat uiro libatõ.de quo per Bar.
in.d.l.ij.circa princi.ff.soluto matrimo
nio.Sed an possit renunctiari auten.Si
qua mulier.C.ad uell.Cy.in.d.auten.
dicit solet queri an possit renũctiari.au
ten.si qua mulier.C.ad uell.Rñ.doct.
nr̃i ꝙ non.qõ probat.Ja.de are.q: hoc
est ius prohibitoriũ.cui renunctiari nõ
potest.sicut alias prohibet rem minoris
alienari sine decreto et sine cã.nec põt
huic iuri rennnctiari similiter si renũcti
et legi prohibenti donatõm inter coniu
ges non ualere.nam cum sit contra legẽ
est nulla.et sic non ualet sm eum.prete
rea eadem rõ esset in prohibenda renũc
tiatione que est in prohibẽdo contractu
s.facilior facultas.Bal.in auten.si q̃ muli
er.sic dicit.Querũt doctores.an auten.
si qua mulier possit renunctiari sine iu
ramento.dicunt doc.ꝙ non.tum quia
hec autẽ.procedat prohibendo et dam
nando factum.tũ q: procedit ipo iure
annullando sm.Cy.⁊ alios.Bal.autem i
l.si predium.C.ꝺ iur.do.sic dicit.uxor
non potest fundum dotalem uẽdere nec
uendenti consentire marito non consen
tiente.ut.d.l.si predium.C.de iur.do.⁊
si mulier iurauit non uenire contra istaz
uenditionem seu alienationez.an possit
uenire contra glo.sm Jo.ibi dicit ꝙ sic
quia non sit prohibita alienatio fundi
dotalis.ergo iuramentuz accedẽs ꝯctui
prohibito.ut.l.si quis inq̃linus.ff.dele
ga.i.non obstat.auten.sacramẽta pube
rum.q: dicit.Jo.concedo ꝙ iuramẽtuz
operatur respectu etatis.quia iurãs cen
setur maior.sed non operatur respectu
alterius prohibitionis puta prohibitõ
nis alienationis fundi dotalis.sm Jo.ꝑ
glo.ff.de fideiusso.l.cum lex.que dicit
ꝙ idem in dote ꝙ in miore.sed glo.ibi
loquitur quantum ad prohibendũ.nõ
quantum ad promittendum.Aduerte
qõ ista secundum Bal.ibi nõ põt forma
ri constante matrimonio.quia constãte
matrimonio quia cũ mulier non sit dña
non potest ager̃ ꝯ possessorẽ.ut.C.ꝺ rei

uen.l.dote ācillā . supponit ergo ꝑp̄t̄ea
glo.matrimonium fore dissolutū.et do
tem reuersam de iure ad mulierem.sed
dato tali casu dicit Bal.ibi. dico mulie
rem repelli etiam sine iuramento.ut .ff.
de usucap.l.cum uir prediuz .et ibi per
Cy.si uxor uendidit fundum dotalē cō
sentiente marito et tradidit ipm nūq̇d
transferat dominium.uidetur ꝙ non qꝛ
fundus dotalis probibetur alienari et
iste fundus est dotalis.ergo nō tenet ali
enatio.In contrarium uidetur per.l. si
predium.a contrario sensu.C.ꝺ iur.do.
nam littera dicit tibi uolenti et consenti
enti posset dominiū auferri.ut tenz. Ja.
de are.in.d.l.si predium.dicens.ꝙ licet
uir non possit uendere efficaciter fundū
dotalem.etiam consentiente uxore. ut i
auten.siue a me.tamen uxor potest uen
dere consentiente uiro.et est rō quia ui
detur breui manu uir ei restituere dotez
et sic desinit esse dotalis.unde trāsit do
minium.Alij dicunt et uerius ꝯm Bal.
ꝙ cum restitutio non possit fieri cōstan
te matrimonio nisi ex certis causis ꝙ ta
lis uenditio non esset efficax.nisi in illis
casibus in quibus alienatio est permis
sa constante matrimoio.ut.ff.soluto ma
trimonio.l.q̄uis.et ibi per Bar.Et ideo
considera semper quando emis ab istis
mulieribus.utꝝ sint i ptāte parentis ita
uel ne.et an iuramentum appositū sup
alienatōne rei dotalis sit seruandū .tex.
determinat ꝙ sic in muliere iurante.ut i
c.cum contingat.de iureiur.In contrari
um uidetur ꝙ alienatio fundi dotalis ē
probibita fauore publico .nam rei pub
lice interest mulieres dotatas esse.ut.ff.
soluto matrimonio . l . i.unde tale iura
mentum non amplectitur leges ciuiles.
ut.ff.de pact.l.iurisgen.§.et generalit̄.
Sed pone.maritus uendidit fūdum do
talem et dedit fideiussorem.nunq̇d iste
fideiussoꝛ teneatur.uidetur ꝙ nō.ut. ff.
de fideius.l.cum lex.In contrariū uidet̄
quia illa probibitio non est in rē.sed in
fauoꝛē mulieris. ergo obligatur fideius
soꝛ.C.de predijs minorū.l.si is.et boc
tenet Cy.in.d.l.si predium.Aduerte ad
glo.in.d.l.si predium.que uult.ꝙ inter
scientes non contrabatnr obligatio p̊n
cipalis ergo non subsistat accessoꝛia un
de uidetur dictū Cy . limitandum.et in
telligendum ꝙ emptoꝛ emit sciens rem
dotalem.unde consulo ꝙ non accipiat̄
fideiussoꝛ.sed alius principalis cōreus q̊
se obliget principaliter et insolidum.ut̄
dic ꝙ aut uendit mulier.et tunc loquit̄
diffinitio glo.aut maritus.et tunc tenet̄
indistincte fideiussoꝛ.quia quo ad uirū
non est probibita alienatio quia lex nō
probibet iu fauoꝛem uiri.se in fauoꝛem

mulieris.et ita intellige qꝺ nō.bar .i .d.
l.cum lex.ff.de fideius.et ista est ueritas
et si uis agere caute fiat.ut dixi supra.s.
ꝙ ꝯreus obligetur principaliter isolidū
et cessabit omnis scrupulus altricatōis
Sed pone ꝙ mulier iurauit nunquid fi
deiussoꝛ tunc accedat et uidet̄ ꝙ sic.qꝛ
rōne iuramenti contrabitur obligatō na
turalis cui fideiussoꝛ pōt accedere. con
trariū uidetur licet inducat censuram ec
clesiasticam.tamen fideiussoꝛ nō accedit
tali censure.sed debet accedere obligati
oni.unde si non tenet obligatō.nec tenz
fideiussio.ut.ff.de fideius.l.si quis pꝛo
eo.in prin.idem etiam.bal.in auten . si
qua mulier.C.ad uell̄.sic dicit.pone uir
et uxoꝛ uendunt fundum dotalem cum
iuramento.et confitentur ambo se rece
pisse preciū.deinde soluto matrimonio
mulier repetit totam quantitatem.op
ponitur ꝙ iam babuit dimidiam. ut.ff.
de duobus reis.l.duos. §.cum in tabu
lis .Bar.consuluit eam pro dimidio r̄pel
li.sed contra boc uidetur quia quando
confitetur mulier i instrumento cū uiro
ex confessione non presumitur ad eaz ꝑ
uenisse nisi probetur realitas peruētōis
sed ꝑ Bar. facit iuramentum quia si iu
rauit peruenisse standum uidet̄ iuramē
to.nisi dicas ꝙ in boc iuramentum non
est permissoꝛiū sed assertoꝛiū cui nō sta
tur ubi lex statuit de uero actu proban
di.ut nō.ff.delegat.iij.l.cum quis.§.ti
cia.quoniam ꝯm Nicolaū de matba.il
la confessio est ex consequentia ianis cō
sensus.unde sicut mulier non potest re
nunctiare.auten.si qua mulier.C.ad uel.
ita nec confiteri i elusione dict auten. si
qua mulier. quia inter probibitos pre
sumitur confessio simulata.ut.ff.ꝺ pro
bat.l.qui testm̄.secundū Nicolaū ꝺ ma
tba.et si coꝛam iudice mulier confitetur
pecuniam foꝛe uersam in utilitatem suā
si boc facit in figura iudicij.credo dicit
bal.ꝙ ualeat et aliter non.sic dicitur in
causa liberali.C.de liberali cā . l . nec si
uolens.et.l.cum affirmes.et.l.Jubemus
secundum eundem nicolaū de matba.
ꝙ ē nōndū.et similiter se obligat princi
paliter in contractu et maritus fideiube
at non ualet quo ad mulierem.per autē.
si q̄ mulier.C.ad uell̄. q̊ presumit ipam
mulierem intercedere.unde in uiro et in
uxoꝛe presumitur coloꝛ quesitus . nisi
probetur ꝙ res processerit in utilitatem
mulieris.ut.d.auten.si qua mulier. secū
dum eundem nicolaū de matba qui ita
glosat dictam auten.et refert.bal. in.d.
auten.Si enim uir et uxoꝛ cōstituunt se
principales debitores in eodem instru
mento uidetur ꝙ talis contractus non
teneat.quia per boc mulier uidet̄ tacite

consentire uiro qui in eodem instrumē
to obligat se pro ipo.ut.l.eleganter.§.
seruus pactionis.ff.de dolo.sed hoc est
probibitum.ut.d.auten.si qua mulier.
in contrarium uidetur per.d.l.si uir ux
ori.§.fi.ff.ad uell'.Jaco.de bel.poīt is
am questionem in cor.unde sumitur.dic
ta auten.si qua mulier.et dicit ꝙ aduo
cati communiter dicunt ꝙ ualet.sed ipe
dicit ꝙ non ualet quo ad mulierē nisi ꝓ
betur in utilitatem mulieris uersū esse er
go contrahens debet esse curiosus ut ef
fectualiter perueniat ad mulierez.sic.C.
de sacrosanc.eccle.auten.hoc ius porre
ctum.presertim in mutuo.quia ista au
ten.non tantum loquitur in mutuo licz
non excludat similes.et an maritus pos
sit se obligare pro uxore.uidetur ꝙ non
quia ex hoc resultet quedam donatō ul'
quedam irrepetibilis donatio.quia in
ter uirum et uxorem dat' raro iudicium
constante matrimonio.ff.de excusa.tu
to.l.i.in fi.in contrariū est uex qꝛ q̊cq̊d
agitur inter uirum et uxorez nihil ad cre
ditorem qui curat de damno.ar.de do
nat.l.ut nihil donares.dn̄s Bar.de sali.i
all't.l.si predium.sic dicit.quero primo
an dicta lex.si predium procedat.si fun
dus in dotem datus fuit extiatus.glo.
ibi primo sentit ꝙ non quia alienatiōm
fundi dotalis probibet.lex Julia.fundi
dotalis.ergo ꝛc.Sed tene contrariū ꝙ li
cet sit extimatus si extimatōne que facit
emptionem dominium est mariti.ut.l.
quotiens.C.de iure dotium.et si extia
tio non facit emptionem.qꝛ facta ē dete
rioratōis sciende causa adhuc lex Julia.
fundi dotalis probibet alienationez q̊a
ita est dotalis.ac si extimatus non fuissz
ut.l.si inter.C.de iure dotium.igit' neu
tro casu marito inuito potest alienari.ꝭ
soluendo contraria glo.dic ꝙ predicta
uera quo ad dominij translatōnem.q̄n
tum uero ad contractus ualiditatem ꝓ
cedit glo.quia si est inestimatus cōtrac
tus est nullus.quia contra.l.et hoc de
clarat glo.ij.dicte.l.si predium.sin autē
extimatur ea extimatione que faciat ēpti
onem.tunc lex Julia.se non impedit.q̊a
non est dotale.et sic contractus est aliq̄s
tanq̄ȝ rei aliene.ut.ff.de contrahen.ēpt.
l.rem alienam.et hec fuit intentio glo.i
all't.l.si predium.Querit ibidem idem
Sali.secūdo supposito ꝙ fundus fuerit
inextimatus et mulier iurauit non ueni
re contra uenditionem.uel etiam non iu
rauit an ipa contrauenire poterit.et qui
dam ꝙ sic.quia uenditio est facta cōtra
legem.ergo non ualidatur iuramēto.ut
s̄.de legibus.l.non dubium.et sic uenir̄
potest contra.ut.j̄.de agri.et.cen.l.non
dubium quemadmodum.li.xj.Alij di
cunt ꝙ ubi iurauit non potest contra
uenire.per auten.sacramenta puberum.
C.si aduer.uen.Alij distinguūt.aut mu
lier est minoꝛ.et tunc possit contraueni
re ut quelibet maioꝛ.quia iuramentum
facit solum ipm minoꝛem haberi ꝓ ma
iori.sed maioꝛ posset quia uenditio est
contra.l.Juliam.fundi dotalis.ergo ꝛc.
aut mulier est maior etate.et tunc non
possit obstante iuramento.ut.dicta au
ten.sacramenta.et tunc debes responde
re ad.l.non dubium.quia ibi imperpe
tuo probibitus est.quando probibitio
est in rem.non in personam.uerum nō
rij cauti faciunt mulieres licet mioꝛes iu
rare de non contraueniendo rōne etatis
et cuiuscunq̧ alterius cause.et tunc q̊a
duplex est sacramentum prestitum.pri
mum facit eas haberi pro maiorib⁹ et
ꝭm eas ut maiores excludit.hodie autez
est expeditum de iure canonico ut iurās
quātumcunq̧ minoꝛ non potest ꝯueni
re.ut extra de iureiuran.c.licet.li.vj.nisi
prius iurasset non alienari.uel alienāti
non consentire.et primum iuramentum
seruaretur.ut ibi nō.glo.Querit idem
Sali.tercio mulier alienauit uel alienan
ti cōsensit nec iurauit an indistincte pos
sit contrauenire.glo.in all't.l.si prediuȝ.
in fi.notabiliter distinguit.ut si emptoꝛ
fuit sciens.tunc contrauenire possit.q̊a
contractus non tenet.nec ipa de euictio
ne tenetur.si ignorans tunc in preiudici
um uenditoris scientis tenȝ quātū ad ꝭ
ut ei teneatur de euictione ad interesse
non ut dominium rei transferatur quia
fieri non potest.si distinguitur in uēdē
te scienter liberum hominem.uel rem sa
cram.ut.ff.de contrahen.empt.l.liberi.
et.ff.de empt.et ven.§.fi.Ex ista deter
minatione glo.nō.ꝙ probibitio aliena
tionis fundi dotalis est in rem.sed in so
lutione quam glo.l.predium posuit in
precedenti questione sentit glo.ꝙ sit in
persona et fauoꝛe persone factā ad istar
probibitionis alienationis rei minoris.
et ita nō.ff.de fideius.l.cum lex.in glo.
fi.et prodest hoc scire.quia si est in rem
fideiussoꝛ non tenetur.ut.d.l.cū lex.Si
uero est facta fauore persone fideiussor
tenetur.ut.C.de predijs mi.l.et si is.et
ꝙ sit in persona tenet Cy.et Ray.secuti
Jo.de Ra.Et ideo in questione predic
ta dicunt aut uxor alienat.et non tȝ con
tractus sui fauoī.ideo nec obligatur de
euictione nullomodo.aut maritus ē ille
qui alienauit.et in eius preiudiciū ualet
ideo ipse de euictione tenetur.ut nōj.in
l.ubi.C.de iure dotiū.cum eius fauore
hec probibitio non sit facta.sed uxoris
tantum fauore.ar.l.i.ff.soluto matrimo
nio.Uerum tn̄ dicūt ꝙ licet maritus nō

poſſit proprio nomine conuenire.pote
rit tamen nomine uxoris ad inſtar ꝑco
nomi qui reuocat nomine eccleſie ꝑ euꝫ
alienata.ut.C.de ſacroſanc.eccle.l.Jube
mus.§.ſane.ꝺ.predia.facit ad predicta
qꝺ nõ.in.l.cum uir.ff.de uſucapio.Ad
uerte tamen ꝙ uxor ipa.et per cõſequẽſ
nec maritus pro ea qñ uxor ipſa alienaſ
ſet uel alienanti conſenſiſſet.non poſſet
contrauenire.niſi conſtante matrimoio
non poſtea.quia tunc fundus ad ipſam
eſt reuerſurus.aut econtra.nõ.glo.i.l.cõ
ſtante.C.de dona.pro qua facit. ff.ꝺ fũ
do dotali.l.fundum.et.ff.de uſuca.l.cũ
uir.ꝙ nõ quia caũs non eſt omnino ſi
milis.quia in preiudicium mariti tenet
contractus a principio ideo faciliter cõ
firmatur ex poſt facto ſi ad eum res eſt
reuerſura.ſed quando uxor uendit con
tractus eſt a principio eius reſpectu nul
lus ut ipſi dicũt iõ ſoluto mřimonio li
cet tunc res ſit ad ipſum reuerſa non ui
detur confirmari.ut.l. que ab initio.ff.
de reg.iur].li.vj.et.c.non firmatur.⁊ qꝺ
ibi per Dy.eo.ti. Quero ab ex ſm. Sa
li.ibi tex. dicit in.l.ſi predium.ꝙ uxor
non potuit alienare fundum dotalẽ ma
rito inuito quid ſi maritus conſenſit et
uoluit.uidetur ꝙ tunc poſſit ut ubi a cõ
trario ſenſu et hanc partem tenuit. Jo.
de are.et allegabat qꝛ cum maritus con
ſentit uxori alienanti.dos dicitur ei re
ſtitui.et ſic deſinit res eſſe dotalis ideo
fit alienabilis.ut.ff.ſoluto matrimonio
l.ſeruus dotalis.et.ff.de fundo dotali.
l.cum in fundo.§.ſi uxor.et.l.ſi debitor
Sed franciſcus.Accur.Cy.Ray.et cõmu
niter doc.tenent contrarium.per tex. iſ
tum quibus alienare licet. in prin. et.l.
i.§.et cum lex.C.de re.uxo. acti.et.l.ſi
dos.conſtan.matrimo.l.una.ad tex.d.l.
ſi predium.all'.ſubaudiũt maxime.ul' di
citur intelligendum eſſe ubi ſubſit iuſta
cauſa dotis reſtituende.cauſe autem iuſ
te ponuntur.ff.de iure dotium. l.mutꝰ.
§.i.et de his plene dicitur.per Sali.i.d.
l.una.C. ſi dos. conſtante matrimonio
dñs Raphael fulgoſiꝰ ĩ all'.l.ſi prediuꝫ.
ſic dicit. Si queratur an res in dotẽ da
ta poſſit alienari ſic tamẽ uidetur dicẽ
dum.ſi eſt res immobilis ĩextimata nõ
poteſt alienari olim inuita muliere ho
die etiam ea conſentiente.ff. quibus ali
enare licet .in pricipio . iſtam concluſio
nem limito ſic ꝙ non poteſt alienari per
maritum.per uxorem autem marito cõ
ſentiente poteſt alienari eo caſu quo ma
ritus poſſet dotem mulieri reſtituere de
quibus in.l.ij.et.l.quãuis.ff.ſoluto ma
trimonio.plene hoc nõ.per Cy.in all'. l.
ſi predium.Scꝺo limito ꝙ licet nõ poſ
ſit alienari uendendo .permutari tñ põt
uel cum marito uel cum alio ita ꝙ non
fiat deterior conditio dotis.hoc uoluit
Albericꝰ in.l.unica.§.et cum lex.C.de
rei uxo.acti.et Bal.tangit in l.i.et patet
ex his que dicta fuerint in. l . quamuis.
ff.ſoluto matrimonio.per.d.Rafa . cu
ma.et.l.conſtanter.ꝺ iure dotiũ. Tercio
fallit ſi iuramentum eſt appoſituꝫ a mu
liere tunc ualet alienatio ſi mulier conſẽ
tiat cuꝫ iuramento.ut i.c.licet.de iuřiur.
li.vj.et .c. cum contingat.eo.ti.et.c.licꝫ.
niſi mulier prouidiſſet ꝓmo ſibi iurãdo
ſe non conſenſuram quia licet poſtea
iuraret non ualeret .ut in.c.licet.all't. et
tangit.Bar.in ſimili.in.l. ſi quis pro eo.
ff.de fideiuſ.ubi autem res immobilis
eſſet extimara ſimpliciter.tunc non ẽ du
bium.quia res non eſt dotalis.ut.l.quo
tiens.C.de iure dotium.§.ſi autẽ eſt ex
timata ſm formaꝫ .l.ſi extimatis.ff.ſolu
to matrimonio.tunc ſecundum glo . ibi
poteſt alienari conſenſu mulieris.al's nõ
Si uero loquimur de re mobili. ſiquidẽ
eſt res mobilis que non poteſt ſeruari.
puta que conſiſtit pondere numero uel
menſura.que ſeruando ſeruari non põt.
tunc poteſt alienari.ut.l.res in dotem.
ff.de iure dotium.Si autem eſſet res mo
bilis que ſeruando ſeruari poteſt .in hꝯ
cõmunis ſnia uidetur ꝙ alienatio tene
at a principio.ſed ex poſt facto reuocet'
ut per Bar.in all'.l.ſi extimatis.niſi ſit
datio liberatis.ut. l.dotalem eo.ti.et hꝯ
ſi eſt inter uiuos.ſecus in ultima uolun
tate . Item in ſubſidium datur mulieri
uendicatio contra quemlibꝫ.ſiue res ſit
extimata ſiue non.ſiue mobilis ſiue imo
bilis.l.in rebus.C.de iure dotium . Ad
de hic ꝙ licet fundus rei dotalis datus
in dotem inextimate abſꝗ iuramẽto nõ
poſſit alienari etiam conſentiente muli
ere.ut in.l.unica.§.et cum lex.C . de rei
uxo.acti.tamen ſecus eſt ſi fuiſſet extiatꝰ
quia tunc licet non poſſit alienari ſine
conſenſu mulieris in ipſius preiudiciuꝫ
tamen ipa conſentiente poterit alienari
dummodo interueniat binus conſenſus
ſm formam auten.ſiue a me.C.ad uell'.
et dummodo etiam ſint alia bona in fa
cultatibus uiri.ex quibus mulieri põt
conſuli ut uoluit glo.ſm unum intellec
tum in alle.auten.ſiue a me.et hoc pro
cedit quando extimatio fuit talis que
faceret emptionem qꝺ quãdo ſit nõ. ꝑ
glo.in.l. ſi inter.C.de iure dotium. ideꝫ
ſi ſolum extimatio fuit facta ad fineꝫ ut
uideretur an res efficeretur deterior per
l.ſi extimat].ff.ſoluto mřimoio.ubi hoc
tenet.Ja.de arena.Bar.et Bal.quod eſt
ualde notandum quia prima facie uide
retur contrarium ex quo extimatio non
fuit facta ad finem emptõis.et ſic uidet'

remanere res dotalis.et idem uidet̃ ꝙ
ſi res mobilis fuiſſet data in dotem ꝑ
dictam auten.ſiue a me.et ex predictis
patet ꝙ interdum alienatur res data in
dotem.et tunc debet diſtingui an fuerit
mobilis aut immobilis.et ſi immobilis
an fuerit extimata an non.nam ex pre
dictis ſatis apparet an poſſit alienari
conſentiente muliere.ſi uero alienat̃ do
natio propter nuptias tunc recurrẽduꝫ
eſt ad dictam auten.ſiue a me.quia aut
fuit donata res immobilis aut mobilis
et hoc primo caſu habet locum dictꝭ.au
ten.ut ibi nõ.Interdum uero mulier cõ
ſentit alienationi rei ſibi obligate ꝓ do
te.et tunc loquitur lex etiam.l.Jubemꝰ.
cum ibi nõ.C.ad uell.quia nocet mulie
ri dum tamen ſuperſunt alia bona ex q̃
bus mulieri poſſit ſatiſfieri nec hoc caũ
requiritur binus conſenſus .ut patet ex
dictis iuribus cum ibi nõ . per Bar . et
max.in.d.l.Jubemus.Interdum mulier
uult ſe obligare pro uiro uel pignus da
re pro obligatione.uiri.et tunc habꝫ lo
cum.auten.ſi qua mulier.C.ad uell.do
minus Bar.de Sali.in.l.unica.§.et cum
lex.C.de rei uxo.acti.ſic dicit ut res luci
dius patefiat dic aut conſentit mulier
alienationi fundi dotalis et ꝓprie dota
lis quia inextimati et non preiudicat ſi
bi.ut hic etiam ſi iuret . ut nõ.ff.i alia
glo.all'ti.§.et cum lex.et hoc de iure no
ſtro.de iure canonico proprer iuramen
tum non poteſt contrauenire. c.licet.li.
vj.de iureiuran.aut conſentit alienatiõi
fundi extimati in dotem dati.et tunc ꝑ̃
iudicat ſibi.ut hic in littera.quod intel
lige ſi ſuperſint uiro res ex quibus poſ
ſit ſatiſfieri uxori.non al's.ut. s̃. et. C.de
iu.do.l.in rebus.et auten.ſiue a me.C.
ad uel'.aut conſentit alienationi alteriuſ
rei mariti et preiudicat ſibi.ut in.d.§.⁊
cum lex.et.l.Jubemus.C.ad uell.et dic
ut ibi.aut conſentit alienationi rei ſibi
propter nuptias donate.et dic ut in.d.
auten.ſiue a me.Quid autem de re mo
bili in dotem data dicit glo.in all'.§. ⁊
cum lex.ꝙ uidetur ꝙ teneat alienatõ qꝺ̃
patet. quia ſeruum dotalem manumit
tat.C.de ſeruo pig.dato.l.i.et quia cuꝫ
hic prohibeat in immobilibus permit
tere uidetur in mobilibus.ar.l.cum pre
tor.ff.de iudicꝭ .et hanc partem firmat
glo.ff.quibus alienari licet.in princi.et
ibi uidetur caſus propter dictõꝫ tãtum
modo.dicit enim in rebus tantummo
do ſoli.et hoc tenet.Azo.in ſumma.i ti.
de fundo dotali.hoc idem Ja.de Ra.ꝑ
dictas rões .addit etiam quia prohibi
tio alienationis in rebus eccleſie nõ tra
hitur ad res mobiles.ut.l.Jubemus. et
auten.hoc ius porrectum.C.de ſacroſa.

eccle.et quia hoc olim erat in tutoribus
ut.l.lex que tutores.C.de admi.tuto. ſꝫ
quedam alia glo.in auten.ſiue a me.ĩ fi
ne magne glo . diſtinguit .aut res mobi
les non poſſunt ſeruando ſeruari.et tũc
poſſit alienari.aut ſeruando ſeruant̃ ut
ſunt ſerui.et tunc non poſſit.ar.d.l.lex.
que fallit libertatis fauore.C.de ſeruo
pig.dato manu.l.i.Sed pe.et Ja.de ra.
in rebus mobilibus diſtinguunt ſic aut
quia an poſſit alienare ſine uolũtate mu
lieris in preiudiciũ eiꝰ.ita ꝙ ſoluto ma
trimonio non poſſit eas uendicare.et di
cit ꝙ non poteſt et non ex diſpoſitiõe
legis Julie.quia ita tantum in rebus ſo
li diſponit.ſed alio reſpectu quia licet
maritus interim ſit dominus tamen ſo
luto matrimonio dominium eſt reuerſu
rum ad ipſam mulierem.l.in rebus.C.ꝺ̃
iure do.que etiam in immobilibus loq̇
tur.et ſic matrimonio ſoluto poteſt uen
dicare.ſicut ille qui uendit rem ſuã ſub
pacto adiectionis in diem.ut.ff.de in di
em adiec.l.ij.uel.iiij.facit etiam in ſimi
li.C.cõmu.delega.l.fi.et auten.res que.
Aut queritur utꝝ poſſit alienare uolun
tate mulieris.et tunc aut mulier conſen
tiendo uidetur intercedere et tunc non
poſſit .quia conſenſus mulieris ei non
preiudicat.C.ad uell'.l.ſi mulier aut ux
or.per conſenſum non dicitur intercede
re.quia non alienat ex neceſſitate tunc
tenet alienatio et preiudicat mulieri ut
tamen iſte opiniones euitentur eſt con
ſilium ut res mobiles dentur extimate
maxime qꝛ deteriorant̃ ul' ĩ tpe corrum
puntur.Jo.de ymol.ff.de uſucap.ſic di
cit Si maritus alienat fundum dotalem
ipemet poteſt recuperare et contra con
tractum uenire ex ſua ꝑſona.et ita tenet
glo.que cõmuniter per doc. approbat̃
in.l.i.§.et cum lex.C.de re.uxo.act.licet
contra.nõ.glo.in.l.cum uir.ff.de uſuca.
et non ob.l.cum profitearis.C.de reuo.
dona.nec.l.ſi uendicantꝭ.ff.de euic.quia
illa eſt ꝙ quis non poteſt uenire cõtra
factum ſuum proprium que fallit quã
do ſactum eſt prohibitum a iure prop
ter publicam utilitatem. nam tunc põt
etiam ipſe idem uenire contra.ut ꝓbat̃
expreſſe in.l.quemadmodum.C.ꝺ̃ agri.
et cen.et nõ.per doc.in.l.poſt mortem.
ff.de adop.et per glo.et cano.in.c.noſti
de elec.et in.c.diuerſis fallacijs. de cle.
coniu.ubi etiam per Innoc. et tangitur
etiam i.d.l.uendicante. facit.qꝺ̃ nõ.i.l.
i.C.de libe.cã.unde cum conſtante ma
trimonio maritus ſit dominus dotꝭ ſeu
rei dotalis ſuo iure ipe uendicabit non
obſtante alienatione per eũ facta exquo
eſt prohibita propter publicam utilita
teꝫ.ut patet in.l.i.ff. ſoluto matrimoio.

coniuncta.l.lex Julia.de fundo dotali.
Mulier autem soluto mrimonio uidet
posse uendicare.uel quādo uir agit ad
inopiā.ut in.l.in rebus.et.l.ubi adhuc.
C.de iure do.et etiam uoluit glo. nō. et
sin.melior que sit in corpore iurꝫ instꝫ.q̊
bus mo.alie.licet.in principio.et nō.spe
cu.in ti.de empt.et uen.§.tercio loco.v̊
q̊d ergo si uir.ad finem ibi consueuit
auten. notari ⁊c.et intellige dicit ipe io
hannes predicta uera si uenditio est fac
ta emptori ignoranti rem dotalem.quia
nihilominus stat eadem rō.quia aliena
tio non ualet propter publicam utilita
tem ideo debet admitti ad reuocanduꝫ
et intelligo etiam dicit ipe Jo.si iurasset
ipse maritus non uenire contra.quia ta
lis alienatio non est probibita in sui fa
uorem sed in fauorem tercij.s. mulieris.
ne remaneat indotata.ideo tale iuramē
tum non ligat per tex. in.c.cum contin
gat.a contrario sensu de iureiu.quia licꝫ
quis possit iuri pro se introducto renūc
tiare.non tamen potest renunctiare iuri
in alterius fauorem introducto.ut pro
batur in.l.si unus.in.§. ante omnia.ff.
de pactis.et in.c.si diligenti. de foro cō
petenti.et plene per doc.et Bar.in.l.fi.
C.de pactis.et in.l.pactum.inter herdes
ff.de pactis.et glo.nō.in auten.ut sine
probibitione matris. coll. vij.et si di
cis ꝙ super hoc casu iuramentum uidet
tendere i preiudicium alterius quia rei
publice ac si.etiam si mulier iuret nō
debeat ligari ꝙ est contra dictū.c.si cō
tingat.Responderi potest.ꝙ inquantuꝫ
ibi dicitur ꝙ iuramentum non ligat si
uertitur in preiudicium alterius.debet
intelligi.s.priuati. secus si rei publice se
cundario.et non pricipaliter ut est quā
do mulier iurat iuxta nō.plene per Bar.
in.l.i.ad fi.ff.soluto ma.et.ff.de fideius
so.l.si quis pro eo.Si autem in preiudi
cium rei publice principaliter esset. tūc
non obligaret.ut in. c.quanto. de iure
iuran.Item non obstat predictis si di
cas ꝙ maritus constante matrimonio ē
dominus rei dotalis.et debet percipere
fructus.ut.l.dote ancillam.C.de rei uē.
et de eius preiuditio tantummodo uide
tur agi.et per consequens non uidetur
posse repetere obstante suo iuramento
quia responderi potest quia licet sit do
minus et fructus percipere debeat.tñ te
netur ipsos conuertere in onera matrio
nij.ut.l.pro oneribus.C.de iu. do.et p
consequens subueniri mulieri in oportu
nis.ideo non uiri simpliciter est p̄iudici
um.si nō reuocatur dotalis fūdus p̄mo
etiam mulieris.Item propter tale preiu
dicium admittitur ad reuocandum licꝫ
in consequentiam ipse utilitatem perci
piat.ar.l.i.ff.de auctꝫ.tu.et sic quodā
modo dicitur ex parte mulieris recupa
re dicta de cā.et hoc modo posset salua
ri id qō sentit glo.in.d.l.cum uir.et etiā
Angl.qui dicit ꝙ reuocat ex p̄sona mu
lieris non ex sua.tamen recte considerā
do ex persona sua seu ex iure suo propt
suum dominium reuocat ipso iure.et h
respectu potest dici ex persona sua reuo
care quia ex iure in persona sua residētꝫ
et licet maritus esset als locuplex et sol
uendo bene posset deseruire oneribus
matrimonij.tñ adhuc puto dicit Johā.
procedere qō est supra dictuꝫ quia pig
nus subueniri poterit.si habebit etiam
fructus rei dotalis qui debēt esse penes
illum.qui onera matrimonij sustinet.l.
si is qui.§.qō dicitur.ff.de iur do.et fa
cilius aduocabit mulier ab heredib⁹ ui
ri soluto matrimonio quam ab alio ex
neo.facit qō habet in auten.ut immo.
ante nup.dona.§.fi.in prin.coll.vj.naꝫ
heres non potest referre qōnem domij i
extraneo secus.l.si quis conductōis. et
ibi nō.C.locati.¶Sed si marit⁹ uendit
rem dotalem.an teneatur de euic.repio
triplicem opi.vna fuit indistincte ꝙ nō.
per. l.cum lex.ff.de fideius.iuxta.l. non
dum.C.ō legi.et.l.lex iulia.all.ā.et hāc
tetigit spec.in ti.de empt.et uen.§.terci
o loco.v̊.sed pone uxor.et.v̊.sed in casu
premisso.Secunda fuit opi.ꝙ teneretur
per.l.et si is.C.de p̄di.mi.saltim ad pre
cium per.l.emptor.§.fi.C. cōmunia de
legatꝫ.nam sicut ibi res erat uendentis ⁊
subiecta r̄stitutioni.ita et ista.tāgit bar.
in.l.cum uir.ff.de usucapio.in q̄rto op.
Tercia fuit ꝙ si emptor fuit ignorans
tunc teneatur de euic.maritus secus si
sciens et in ipsa uidetur residere Spec. i
d.v̊.sꝫ pone uxor.et i.v̊.sed in casu p̄mis
so.et eam sequitur Jo.fabri instꝫ.quibus
mo.alie licet.in prin.⁊ ibi cōcludit ꝙ si
emptor fuit sciens tenebitur maritus ō
euic. si expresse fuit stipulatus emptor
de euic.per.l.si fundum.C.de euic. po
tes dicere ꝙ aut querit an teneatur ad p̄
cium.aut an ultra teneatur de euic. p̄mo
casu si emptor fuit ignorans ⁊ ius factuꝫ
ignorauit fundum esse dotalem.et sine
dubio poterat repetere.ex quo fuit bo
ne fidei.ut uoluit glo.in. l. quemadmo
dum.C.de agrico.et cen.et in.c. ip̄ialeꝫ.
§.i.seu in prin.principij.de probi.feu.
alie.per fre.Item si sciuit factum et ig
norauit ius.ut uoluit glo.in.d.l. quem
admodum.nam licet non censeatur bo
ne fidei quo ad usucapionem. tamen se
cus quo ad alia.l.si fur.cum ibi nō.§.i.
ff.de usucap.presumitur autem ignorā
tia iuris si erat persona rustica uel alia
cui licet ius ignorare.l.cum de indebito.

ff.de probat.et.l.i.§.i.et.ff.de iuris et
fac.ig.al's non presumetur nisi aliter ap
pareat.l.leges.C.de legi.et nõ.plene p
Bar.in.l.qȯ nerua.ff.depositi.Si autem
sciuit ius et factum ipse emptor.tunc ui
detur etiam ꝙ posset recuperare ipsum
precium per.d.l.fi.§.emptor.C.cōmu.
dele.ubi etiam sciens recuperat in casu
illo et per auten.qui res.cuȝ sua glo.C.
de sacrosanc.eccle.et istam partem tenȝ
Ja.de Rauen.in.d.l.cum uir.et rñdet ad
all't.l.quemadmodum. que dicit oppo
situm.quia ibi probibetur res ȯ iure cō
muni alienari secus quando ꝓpter spe
cialem fauorem mulieris.et quia res est
uiri licet sit subiecta restitutioni ideo
debet posse agi.ut.d.§.emptor. cōtra
rium credo de iure dicit Jo.per.d.l.quē
admodum.nam imputandum est ei qui
contra legum interdicta scienter merca
tur.ut ibi dicitur.unde uidetur emptor
delinquere contra interdictū legum con
trabendo scienter.ideo punitur ut per
dat precium.ut ibi dicitur.et banc pteȝ
uidetur uelle Jo.fabri.insti.quibus mo
dis alienari licet.in prin.nec ob.qȯ ba
betur in.d.§.emptor. quia interim ibi
ante aduentum conditionis non impe
ditur translatio dominij.et sic non est
omnino interdictum cōmertium. ideo
magis subuenit' emptori.bic secus.quia
nullomodo transfert dominiū.Item nō
ob.quod nõ.in.d.auten.qui res.quia li
cet glo.ibi teneat illam opi. ꝙ ēptor sci
ens recuperat precium ab yconomo.li
cet non ab ecclesia.et uideatur sequi oio
Jnno.in.c.si quis p̄sbiterum.extra de re
bus eccle.non alie.tñ contrariū tenȝ gl'.
in.§.si quis.s̃.in auten.de non alie.i.ij.
coll'.et eam sequūtur docto. cōmuniter
maxime Cy.Ja.bru.Bar.in.d.auten.qui
res.et etiam glo.in.c.ad audiētiā.extra
de rebus eccle.non alie.et bec pars uide
tur uerior per.d.l.quemadmodum. q̄
fundatur ex rōne quam dixi.s.ꝙ scient
contra interdicta legum contraxit.non
autem fundatur super rōne Ja.de are.in
auten.que rō concludit etiam in caū.d.
auten.qui res.Credo tamen ꝙ nō rema
nebit precium penes maritum.cum sit i
pari causa turpitudinis cum emptore.
ideo aufertur ab eo per fiscum tanquaȝ
ab indigno.ut uoluit glo.in.l. quemad
modum.et facit.l.lucius.ff.de iur' fisci.
et.l.ij.C.de condi.ob turpem causam.
Si autem queras an ad aliud preterquā
ad precium possit agi. conclude si fuit
sciens clarum ꝙ non agit etiam ad pre
ciuȝ qȯ intellige etiam si ille fuisset illȯ
stipulatus sibi reddi in casu euictionis
licet glo.sentiat contrarium in.d.l. quē
admodum.et etiam Ja.in loco prealle.
et similiter.Spec.sed puto ꝙ nō bene.
quia talis stipulatio foueret causam tur
pem per ea que supra dixi.et que babē
tur in.l. quemadmodum. ideo non de
bet tenere.l.generaliter.et.l.si plagij.et
qȯ ibi nõ.ff.de uerbo.ob.Si autem fuis
set ignorans tunc uidetur uelle. Ja.de a
re.predict'.et Spec.in locis prealleg.et
glo.in.d.l.si prediuȝ.ꝙ teneatur ȯ euic.
ad interesse ultra preciū.Sed forte pos
set dici oppositum ꝙ exquo lex permit
tit maritum uenire contra contractū ad
ipsam rem uendendam non debet per
uiam indirectam probibere ip̄m a uen
ditione.per.d.l.cum lex.ff.de fideiusso.
fateor tamen ꝙ si res esset meliorata p
uiam exceptionis.saltem consequeretur
meliorationem.ut.l.in fundo. ff.de rei
uen.et forte etiam ad illud competeret
actio.sed si uellet agere quaten' res non
esset meliorata nec uir locupletatur. tūc
uidetur procedere qȯ dixi.et per p̄dic
ta uidet' posse decidi.¶ Quid si ipse ēp
tor fuisset stipulatus duplam.uel aliam
penam nomine euictionis.an poterit pe
tere.Spec.i loco prealle.tenuit ꝙ non.si
fuit sciens.quia tunc nil petere potuit
ultra precium per.l.fi.§.emptor.s̃.alle.
secus si fuit ignorans.Sed glo.in.l. quē
admodum.et Ja.in loco prealleg.uolue
rūt ꝙ possȝ peter'.etiā si fuit sciēs.credo
ꝙ si fuit sciēs ꝙ poterit ager' .q2 dcā sti
pulatō nō uidet' fouere cām turpē.ut p̄
dixi idē si fuit ignorans q2 non poterit
petere penam.licet potuerit preciū pete
re ut predixi.et rō est quia exquo lex p
mittit sibi ex iure suo uendicare non de
bet per indirectum impediri per aliā ui
am ut probatur expresse in.d.l.cum lex.
nec ob.predictis.l.sed et is.s̃.ȯ predijs
mi. quia ibi non recuperabat admini
strator minoris rem ex iure suo sed ex
iure minoris.ideo ibi bene tenetur ad
penam.bic autem ex iure suo recuperat
ideo non est conueniens ꝙ tenet' ad pe
nam per rōnem.d.l.cum lex.et predicta
procedunt quando uir uendidit sine cō
sensu mulieris.idem dicas si cum consē
su mulieris.si non interuenit iuramentū
uxoris.p.l.i.§.⁊ cū lex.C.ȯ rei uxo.acti.
idem si consensit cum iuramento.si loq̇
mur de iure ciuili.ut.l.non dubium.C.
de legibus.et nõ.in.d.§.et cum lex.sec'
de iure cano.qȯ i boc preualet iuri ciui
li.ut i.c.cū cōtingat.ȯ iur'iu.⁊.c.licȝ.eo.
ti.i.vj.unde tūc qn̄ mulier cū iuramēto
cōsentit tut' esset emptor nec possȝ uir
q̇ alienassȝ muliere cōsentiente r'uocare
nec etiā ipsa mulier soluto matrimonio

Sed nunc restat uidere quid e
contra quando mulier uendit
seu alienat rem dotalē.cōclude

ꝙ ſi alienat uiro non conſentiente non ualet et non preiudicat uiro.ut.l.ſi pre dium.C.de iure do.ſi autem uir conſen ſiſſet uideretur ſecus.per.d.l.ſi prediũ. a contrario ſenſu.ꝙ ſequitur ibi Ja. de are.ſed tene contra.ſm Bar.et Cy. et cõ muniter omnes.quia non ualet in ſimili ar.a contrario ſenſu.per id quod habe tur in predi.§.et cum lex.et inſt.q̇bus alie.licꝫ.in prin. ideo tene ſecure ꝙ uir poterit rem abuocare conſtante matrio nio non obſtante conſenſu per eũ p̄ſti to.per.d.l.quemadmodum.per id q̇ȯ plene.ſ̄.dixi.Sed tunc eſt dubium an ſo luto matrimonio mulier poſſet reuocar̃ uidi iſtam q̄ōnem de facto ⁊ dicebat̃ ꝙ non.quia confirmabatur alienatio per eos ius ſuperueniens mulieri.per hãc.l. et pro hoc uidetur glo. ſin.que non eſt alibi in.l.conſtante. C.de dona.et eam uidetur ſequi Cy.et Bal.in.d.l. ſi predi um.et Spec.i.d.§.iij.v̇.ſed nunquid cõ fiteatur.contrarium ſentit glo. inſti.q̇. mo.alie.licet.in prin.ubi dicit ꝙ ſoluto matrimonio mulier reuocat.et idẽ Spe cu.in. d.§.iij.in.v̇.conſueuit autem no tari.et hanc partem dicit Jo.puto uerio rem.quia non ceſſat rõ legis inhibentis alienationem.quia intereſt mulieris ſibi conſeruari rem dotalem etiã ſoluto ma trimonio.ut ſic poſſit iterato nubere.l. i.ff.ſoluto ma.et hoc puto uerum etiaꝫ ſi emptor fuerit ignorans quia adhuc ſtat dicta rõ.et quia etiam tunc non ui det̃ obligata ḋ euic.ꝑ rõꝫ di.l.cuꝫ lex.et uoluit etiam ibi Bar.et clarius Jo. in al le.loco ut.ſ̄.ideo non eſt rõ quare debe at confirmari.exquo alienatio eſt nulla nec obligatur mulier de euic. nec etiam ceſſat rõ legis.et credo quando mulier non iurauit.ſi autem mulier iuraſſet nõ contrauenire.tunc tale iuramentum nõ preiudicaret uiro ſi non conſenſit.ꝑ tex. in.d.c.cum contingat.a contrario ſenſu Si autem ſoluto matrimonio tunc in ef fectu confirmaretur aliter quia mulier obſtante ſacramẽto non poſſet contra uenire.ut.d.c.cum contingat. et hoc ca ſu poteſt ſaluari glo.in.d.l.ſi conſtante et opi.Cy.et Bal. Si autem mulier alie nauit cum ſacramento conſentiente ui ro tunc nec uir nec mulier admittuntur ad reuocandum.ut.d.c.cum contingat. maxime ſi etiam uir iurauerit.idem tam̃ credo et ſi non iuraſſet exquo iurat tan tum mulier cuius fauore lex prohibuit alienationem.ut in.c.cum cõtingat.ubi autem.mulier alienat non interueniente iuramento mulieris tunc ut dixi non i pedit̃ reuocatõ ꝑ uiꝛ cõſtante matrimo nio. etiam ſi ipe iuraſſet.exquo mulier non iurauit nec ſimiliter impeditur mu

lier ſoluto matrimonio.An autem quã do mulier alienat poſſit emptor petere precium. conclude ꝙ non ſi fuit ſciens etiam ſi expreſſe fuit ſtipulatus eo caſu quo alienatio non tenet per ea que pre dixi quando uir alienat. ſecus ſi ignora uit quia tunc poterit petere preciũ non tamen penam.per.d.l.cum lex.i rõe ſui etiam ſi fuiſſet ignorans emptor.et hoc uoluit Ja.in loco p̄alle.que rñdit ad.l.⁊ ſi is.C.de predijs mi.ꝙ ibi adminiſtra tio non reuocat ex iure ſuo.ſecus in mu liere.ideo tunc ſuccedit rõ legis cũ lex facit ꝙ ibi nõ.per Bar.unde nec uidet̃ tunc ali ter teneri de euictõne.ſi emptor fuit ignorans non bene dixit et hoc ſatiſ fuit de mente Bar.et in.d.l.cum lex.ſi ĩ telligeres et ſoluis reſpectu precij.Ex p̄ dictis etiam patere poteſt. Quid ſi uir et uxor ſimul uendant rem dotalem ſeu quilibet ſolum pro parte ſe obliget.et ſiue quilibet inſolidum et ſiue uterq; ſi ue alter tantũ.Quid autem quãdo uter q; uendidit.an ſaltim pro dimidia tene bitur mulier ad precium.eo caũ quo uẽ ditio non tenet.uidetur ꝙ ſic.exquo p̄ cium utriq; dicitur ſolutum.ar.l.reos. §.cuꝫ in tabulis.de duob⁹ reis. et hanc partem uidetur tenere Bar. in quodam ſuo conſilio q̇ȯ incipit pũctus queſtioĩs talis eſt dña.p.nupſit cuidam.l.i cõtra riũ facit fortiter q̇ȯ habetur in auten.ſi qua mulier.C.ad uell̃.ubi qñ mulier et uir in eodem inſtrumento ſe obligãt nõ tenetur mulier. niſi quatenus doceat̃ uerſum eſſe in utilitatẽ mulieris.et hanc partem etiaꝫ uidetur tenere.Spec.in ti. de ſolu.et liberi. §.ante omnia.v̇.ſꝫ po ne uir.et hanc partem puto ueriorem ꝑ d.auten.ſi qua mulier.et quia ut docet experientia marit⁹ uere percipit pecuni am.ſed pro cautela emptoris qñq; mu lier principaliter ſe obligat et confitet̃ ſe precium recepiſſe.nec comode muli er poteſt etiam bene reſiſtere uoluntate uiri.ideo ſatis eſt uiſum ꝙ non teneat̃ etiam ſi ĩ inſtrumento dicatur pecuniam ſibi fuiſſe nume ratam.ꝑut uidetur ſen tire. ſpec.in.d.v̇.ſed pone uir.et uidet̃ de mente. d.auten.ſi qua mulier.que p̄ ſupponit ueriſimiliter ſic factam rõnem ſuperius tactam.nec ob.d.§.cum in ta bulis.quia ꝙ ibi dicitur procedit regu lariter in his qui poſſunt ſe obligare ſꝫ fallit in muliere que non poteſt ſe obli gare. aĩs pro uiro nec etiam regula/ riter pro alijs.per id q̇ȯ habetur in.d. auten.ſi qua mulier.et per.l.i.et ꝑ totuꝫ ff.ad uell̃.et hanc q̇ōꝫ.uidi de facto ĩ ci uitate iſta.Item aduerte qꝛ dixi.ſ̄.ꝙ ſi emptor emit ſcienter rem dotalem pre cium non petit nec penam etiã ſi fuerit

stipulatus non habet obstare.l.si fūdū.
C.de euic.quia ibi loquitur quando uē
ditur res aliena que non est probibita
alienari.iux.l.rem alienam.ff.de contra
hen.emp.secus quando est probibita a
lienari.ut.d.l.quemadmodum.et sic eti
am soluit glo.quam reputo singularem
et que aperte istud tenet in.c.i.in fi.p̄n.
de probi.fe.alie.per fre.que meo iudi
cio melius dicit q̄ glo.in.l.quemadmo
dum.et quam dicat Spec.et alij tenen
tes opi.et bene facit tex.in.d.c.i.in fine
principij.Item non obstat.l.fi.C.de fū
dis limi.quia debet intelligi quādo ēp
tor fuit ignorans saltim ius et sic fuit in
bona fide ut ibi tangitur.et.d.l.quem
admodum.Item etiam aduerte inquan
tum dixi.non confirmari alienationem
factam per mulierem etiam soluto m̄ri
monio quando fuit inualida.licet glo.
uelit contra.in.l.constante.C.de dona.
nec obstat.l.cum uir.ff.de usucap.quia
loquitur in uiro cuius fauore non est p
hibita alienatio.secus in muliere cuius
fauore est probibita.⁊ in qua non cessat
rō legis probibentis.etiam soluto m̄ri.
per.l.i.ff.soluto matri.Item non ob.l.
et heredi.§.filie.ff.de pactis.quia ille
§.debet intelligi quia dissoluto matrio
nio fuit pactum preiudiciales doti.sec⁹
si eo constante.etiaꝫ si conferat̄ i tpūs
soluti matrimonij.l.de die.⁊.l.attilicin⁹
ff.de pac.dota.et forte non nocet si sit
ante matrimoniū.licet glo.dicat cōtra.i
d.§.filie.de quo per Jo.de ymol.in.l.
si socer.§.lucius.ff.sol.ma.Iteꝫ nec ob.
l.spem.C.de dona.quia loquitur quan
do donatur spes actionis rei non probi
bite alienari.secus quando esſꝫ probibi
ta per id qō legitur et nō.in.l.si ad re
soluendam.C.de predijs mino.Iteꝫ ad
uerte quia pro eo ꝙ dixi.s.quando ma
ritus alienat et solus iurat ꝙ posset re
uocare non obstante sacramento bene
facit qō habetur in.c.peruenit.lo.i.et
C.sicut nostis.extra de iureiuran.ubi pꝫ
ꝙ si prelatus allenauit rem ecclesie et iu
rauit non contrauenire non obstante sa
cramento potest reuocare propter utili
tatem ecclesie.licet ipe habeat uti fructi
bus pro alimentis.et hoc aperte et clari
us tenet ibi Anto.de Bu.in.c.cum ueis
set.s.glo.extra de institu.et hoc etiam i
simili uidetur tenere Ja.in loco preallt.
ubi dicit ꝙ si ex matrimonio extant filij
etiam si uir et mulier iurassent nihilomi
nus uir reuocabit constante matrimoio
et mulier eo soluto.allt.glo.sing.et que
non est alibi.in.d.c.cum contingat.et
sic eadem rōne quando uir iurauit solus
ex quo tendit ad preiudiciū mulieris nō
debet impediri reuocare.forte tamē tu

tius esset petere absolutionem a iuramē
to saltem ad cautelam que sine dubio
deberet concedi per id ꝙ nō.in simili
per Inno.in.d.c.peruenit.Sed aduerte
ꝙ inquantum Ja.uult post glo.ꝙ debꝫ
attendi preiudicium qō fieret filijs non
uidetur uerum.quia filij uiuente patre
aut matre in eorum bonis non habent
ius.l.nō usq̄.ff.si quis a p̄re fuerit ma.
et nō.Dy.et Bar.in.l.fi.ff.de libe.agno.
licet glo.aliter sentiat in.§.si quis aut ē
non implens.in auten.de heredi.et fal.
coll.i.sed ipe r̄ndet primo.ꝙ lex nō usq̄
est correcta ſm quosdam.iuxta nō.i.l.
i.C.de inoffi.dona.Uel secundo pōt di
ci ꝙ aliud sit in alijs bonis.aliud in do
talibus.ex quibus liberi debent ali.ut
l.ubi adhuc.C.de iure do.sed Jo.an.in
d.c.cum contingat.super glo.et in glo.
ordi.super.c.q̄uis.de pactis.in.vj.non
tenet.et dicit ꝙ glo.illa debet intelligi
quando principaliter uergit in preiudi
ciū alterius non quando secundario ut
contingit in filijs qui post mortem parē
tū solum possunt succedere et sic nō p̄n
cipaliter.sed secundario eorum interest
et pro hac parte facit quia etiam mulier
posset in dotem extraneum heredem in
stituere dummodo relinqueret filio le
gittimam.l.hac editali.§.fi.cum ibi nō.
C.de scōis nuptijs.et.l.i.C.de ioffi.do.
et sic non uidetur habere i effectu mai⁹
ius in dotalibus q̄ in alijs.non ob.d.l.
ubi adhuc.licet Jo.an.non r̄ndeat.quia
fateor ꝙ mulier que reuocat doteꝫ uiro
uergente ad inopiam debet fructus con
uertere in onera matrimonij et conseq̄n
ter filios alere ut ibi.nam et contra regu
las iuris permittitur sibi tunc reuocare
cum non dum sit solutum m̄rimonium
sed non per hoc sequitur.ꝙ filij habeāt
ius in dotē.nam etiam mater tenet̄ ale
re filium quando non posset a p̄re ali.
iuxta nō.in.l.alimenta.C.de nego.ges.⁊
l.nensenius.ff.eo.ti.et istam partem cre
do meliorem.hinc est etiaꝫ ꝙ soluto ma
trimonio.licet non extent liberi ex eo ta
men mulier debet habere suam dotem
et ipam debꝫ dare scōo uiro licet hodie
debeat conseruare secundum moderati
onem.d.l.hac editali.si contingat eam
postea mori.Item aduerte dicunt qui
dam ꝙ quando mulier iurauit ipsa po
terit petere absolutionem ab iuramen
to.et sic uidetur Jo.an uelle.post uin.i
d.c.cum contingat.ubi dicit uincē.cre
do ꝙ per sacramentum mulier liget̄ sꝫ
instet ꝙ absoluatur.Sed contra.credo
uerius quia als illa decretalis seruiret
nobis de uento et erit iposita uerbis ⁊
non rebus ↄ.l.ij.C.cōmunia dele.et.c.
cōmissa.§.porro.de elec.in.vj.puto tū

dictum vin. posse saluari quando appa
ret mulierem propter minas et uerbera
per maritum sibi illatas consensisset cũ
iuramento quia tunc uidetur coacta fu
isse. iux̃ nõ. per Inno. et Io. an. in. c. cãm
matrimonij. de officio deleg. per Bar. in
l. i. §. q̃ onorande. ff. quarum rex. acti.
non datur. et adde etiam predictis ꝙ si
emptor fuit ignorans rem esse dotalem
si apparet mulierem consensisse animo
decipiendi. ut quia asseruit rem non es
se dotalem. uidetur ꝙ tunc non subueni
atur sibi per id q̇ habetur. in. l. si sine.
C. ad uell. et. l. iij. C. si mior se maio. dix.
¶ Sed iuxta predicta potest dubitari.
an quando mulier iurat contractus fir
metur iuramento an illa solum obliget
ad obseruantiam iuramenti remanente
contractu nullo. et hanc secundam par
tem tenuit Ia. in loco prealle. quia tex.
iuris canonici. maxime in. d. c. cuꝫ conti
gat. et. c. licꝫ mulieres. non dicunt cõtra
ctum confirmari iuramento. sed ꝙ muli
eres non possunt ꝯuenire. et ex hoc in
fert ꝙ mulier a tercio possessore cui nõ
uendidit soluto matrimonio poterit uẽ
dicare. quia ille non est dominus sicut
nec ille qui emit a muliere. nam ex quo
contractus est nullus non potuit trans
ferri dominiũ. l. nunꝙ nuda. ff. de acq.
rerum domi. ideo poterit uendicare ab
illo tercio nec poterit ab eo exceptõe re
pelli. qui eius respectu nihil iurauit sed
emptor si possideret cui iurauit posset
eam repellere. et sic excusatõ ẽ ꝑsonalis
sicut ĩ simili i. l. milites. §. cum ueteranꝰ.
ff. de testõ milit. et i. l. qui ex liberis. §.
testõ. ff. de ꝓm. tabu. facit q̇ habet i. l.
loci corpus. §. competit. ff. si seruitꝰ uẽ.
q̇ intelligit uerũ nisi ille tercius habet
causam ab eo cui illa mulier iurauit. per
l. ait pretor. §. fi. cum. l. se. et. l. nam ⁊
postea. §. fi. ff. de iureiuran. allt. etiã ad
predicta. l. si quis emptionis. C. de pre
scrip. xxx. anno. ubi ãtiquus dominus lꝫ
non posset abuocare rem a male fidei
possessore. si prescripsit. xxx. annis. tamẽ
ab alio poterit. ut ibi patet. et per pre
dicta omnia dic ꝙ mortua muliere here
des eius poterunt abuocare. quia in eos
transiuit dominium q̇ erat penes muli
erem. et ipi non ligantur iuramento. qꝛ
iuramentum est personale ex parte iurã
tis. iuxta nõ. per. Inno. et Io. an. in. c. ue
ritatis. de iureiuran. sed. Io. an. et Arch.
in. c. quamuis. de pactis. in. vj. tenet con
tractum firmari iuramento. et ibi etiam
uidetur probari inquantum dicit con
tractum iuratum debere seruari. et non
dixit simpliciter iuramentum. et hanc ꝑ
tem tenuit Io. cal. in. d. c. cum contingat
in suis addictõnibus. hoc etiã tꝫ Bar. in
l. si quis pro eo. ff. de fideius. sed cũ hac
parte ad presens transeo. ¶ Item iux̃ ꝓ
dicta est sciendum ꝙ datur consiliuꝫ ꝙ
mulier etiam cum iuramento non obli
getur. ut si pater aut alius faciat eã iura
re de non alienando ipam dotem. nam
tunc licet postea alienat et iurat nõ con
trauenire preualebit primũ iuramentũ
per. c. intellecto. de iureiuran. et hoc te
nuit Hosti. in. c. cum contingat. de iure
iuran. et in glo. que non est alibi in. d. c.
lꝫ mulieres. et nõ. Spec. iu. d. §. tertio lo
co. ubi et nõ. cõsiliũ. sed contra istud dic
tum facit. quia uidetur dare materiã de
liquendi et decipiendi. Item uidetur in
iquum q̇ noceat emptori qui ignora
uit primum iuramentum. ar. l. fi. ff. pro
suo. Item quia contractus qui fit cõtra
iuramentum uidetur tenere. ut i. c. sicut
ex litteris. de spon. et nõ. Io. an. et Inno.
in. c. dilecto. de preben. ubi dicunt ꝙ li
cet actus qui fieret contra iuramentum
in spiritualibus non ualeret. tamen secꝰ
uidetur ꝙ contractus fit contra iuramẽ
tum in tꝑalibus. uel etiã ĩ mrĩmonio. ut
d. c. sicut ex litteris. ubi contractus mrĩ
monij contra iuramentuꝫ ꝑambulũ. tenꝫ
non reperio hunc passum declaratuꝫ tñ
ꝓ mrĩmoĩo potes dicere ꝙ si iuramen
tum primum habet fomentum iuris se
cum ut quia tenditur ad prohibendum
alienationem alias de iure prohibitam
ut est in casu proposito. et tunc posset
procedere glo. in. d. c. licet mulieres. fa
cit ꝙ nõ. in simili in. l. ea. de condic. ob
cãm. et. l. ij. C. de usuca. pro emptore. et
l. si filiusfamilias. §. diui. ad fi. deleg. i.
secus si primum iuramentum nõ habe
bat secum iuris fomentum. et sic loquit
dictũ Inno. in. d. c. dilecto. et idem tenet
Ludo. in. l. alia. §. eleganter. solu. ma. ui
detur latissime. s. in ista met clausula in
articulo dum tractatur de pactis succes
sionum. Credo tamen ꝙ in questione ꝓ
posita eque posset distingui. ut uoluit
Ia. in loco prealleg. an emptor sciuerit
primum iuramentum. et tunc procedit
glo. in. d. c. licet mulieres. quia imputet
sibi quia contrahit tunc. si autem igno
rasset. tunc uidetur ꝙ nõ noceat primũ
iuramentum ipi emptori qui probabili
ter ipm ignorauit. per. l. fi. ff. ꝓ suo. nec
ob. d. c. dilecto. quia loquitur in rege q̊
habet iuramentum in promotione non
alienare iura regni. et sic pro babiliter cõ
trahens non debuit illud ign orare que
ratõ hic cessat non ob. predictis si dica
tur ꝙ ex quo mulier primo iurauit con
trahendo postea ꝯ iuramentum uidet
peccare. et sic ꝓm iuramentum habꝫ mu
tare peccatum. et per consequens indi
stincte nõ uidetur tenere ꝑ id q̇ hẽtur

in.c.si uero.de iureiuran.et qd nō. per
Bar.in.d.l.si quis pro eo.et q nō.in.c.
ij.de maio.et ob. quia probari potest
q p pmum iuramentum non uidetur li
gare mulierem ad preiudiciū tercij.illō
probabiliter ignorantis.ar.l.si vnus.§.
ante omnia.ff.de pactis.et.c.ueniens.de
transac.et in.d.c. cum contingat.a con
trario sensu.de iureiuran.ideo non uide
tur tunc peccatum respectu tercij.si ser
uat secundum iuramentum qd tercius
iure permittente facit interponi.per .d.
c.cū contingat.nec posset sibi obici de p
mo ex quo illud probabiliter ignorauit
Preterea etiam secundo potest dici q li
cet quis peccet actum faciendo non tn̄
per hoc iuramentū infringitur super eo
prestitū .ut patet in eo qui iurat per de
monē uel per creaturā quia peccat sic iu
rando.et tn̄ ex quo sic iurauit debet ser
uare.c.et si xpūs.de iureiuran.et.c. mo
net te.xxij.q.i.et similiter uidemus q
licet quis peccet faciendo contra iura
mentum nihilominus contractus tenet
ut in.c.sic ex litteris .de spon. Quid āt
si statutum expresse dicat q non possit
mulier alienare fundum dotalez etiā cū
iuramento prout uiget in ciuitate Bono
nie.an tunc firmetur contractus iuramē
to.et uidetur q lex uel statutum nō pōt
annullare iuramentum.dicit enim Jo.de
ymol.in.d.c.cum contingat.et Bar.in.l.
omnes populi.tercia questione princi
pali.concludūt q non potest annullare
iuramentum.quia cum iuramentum sit
res spiritualis non potest se intromitter
iudex secularis.facit qd habetur in.c.tu
am.de ordi.cog.et quia scriptum ē red
dite iuramenta dn̄o.et nō.sm eum in.c.
et si xpūs.de iureiuran.Super autem iu
re diuino non uidetur fieri posse statu
tum per seculares.et hoc dicit uerū nisi
statutum excluderet cām peccandi.et p
hoc dicit q si statutum dicat q non ua
leat contractus matrimonij sine tali so
lennitate.etiam si fuit iuratū q tale sta
tutum non ualet per ea que sunt.s.dicta
sed si statutum diceret q si aliter fieret
contractus presumatur per dolum et
metum extortum.tunc quia statutuz ui
detur excludere causam peccādi seu pec
cati contractum esse extortum.et iuram
tum esse per metum uel dolum non ob
ligat iuramentum sicut nec ligauit quan
do per dolum et metum esset extortum
ut in auten.sacramenta pu.C.si aduer
sus ven.et sic uidetur sequi opi.q iura
mentum per metum extortum ipo iure
non obligat.sed peti posset absolutio.
ut in.c.si uero.de iureiuran.sed Ray.de
forli.in repetitione. l.omnes populi.nō
uidetur tenere istud dictum inquātum
dicit Bar.q si statutum presumat con
tractum extortum per metum uel dolū
q tunc iuramentum non obligat.sed se
cundum eum hoc uidetur fieri in frau
dem iuris canonici.et diuini uolentis iu
ramentum seruari.et ideo tale statutum
non tenere tanq factum in fraudem su
perioris facit qd habetur in rgla certū
in.vj.et in.l.fraus.cum. l. sequen.ff. de
legi.et de priuilegijs.c. quanto.et quia
prohibitum per uiam directam non de
bet per uiam indirectam concedi.ff. de
re iu.l.nam q una uia.in.vj.et in.l.non
dubium.de legi.Bar.tamen in.d.l.omēs
populi.sm suam opini.dixit iudicari ui
disse.nec ob. predictis si dicatur q li
cet lex uel statutum prohibēdo psonam
non uidetur ad peccatum illaqueare con
facienti. quia ad hoc non tendit finis.l.
ciuilis.tamen uidetur ex quo lex canoni
ca uel diuina dicunt obediendum fore
iusto precepto superioris.ut patet ex
his que habentur in.c.con morem.viij.di
sti.z.xj.q.iij.c.qui resistit.et de maio.et
ob.c.solito.et secundo uidetur q non
parens in dicto caū incurrat peccatū sal
tem attenta dispositione legis diuini et
canonice.Sed potest rn̄deri q licet sm
l.diuinam et canonicam obediendū sit
iusto precepto superioris.hoc non ē ue
rum quo ad hoc.ut supior iuste potest
punire subditum non obedientē prop
ter suas penas tpales.facit qd habetur
in.d.c.qui resistit.non autem per hoc se
quitur q peccet contraueniens.et sic eti
am potest intelligi.qd habet in.c.si qs
āt.xj.di.vbi. glo.iūcto.tex.uidet uelle q
peccet inobediens legi.Sed potes dice
re q illud procedit quando preceptum
emanauit in mā de cuius nā eēt q trās
gressio induceret peccatum.sm q nota.
Bal.in. l.non dubium.in.xviij.opi.C.de
legi.uel potest intelligi quando ex con
temptu quis faceret contra legem supe
rioris.et sic uidet loqui dictū.c.si quis
autem.et dicitur ex contemptu quis fa
cere quando propter elationem et sup
biam quis nō uult obedire legi nec uult
subici dispositioni legis.facit q nō. Ar
chi.lxxviij.di.c.ueniam.secus quādo ex
contemptu uenit quis contra legem po
sitiuā.nam uidetur q non incurrat pec
catum.licet possit puniri per superiorē.
Et ex predictis uidetur concludi.q licet
quis non obediat iusto precepto legis
positiue non incurrit peccatum.nisi qn̄
faceret ex contemptu.uel nisi emanaret
in materia cuius transgressio sui natura
induceret peccatum.Item aduerte quia
rōni Bal.aliter potest rn̄deri.nam ex p
supposito. q ubi prohibitio dirigitur
ad psonas peccantes. cōtrafaciēs tamē

ut.s.dixi non uidetur q͏ peccet seruans
contractum quem prohibitum est face
re.quia statutum uel lex hoc non dicit
nec probibet ne contrahat.et rõ uidet͛
q͏ si iurat seruare contractum uel cõuen
tionem non peccet iurando.licz peccet
contraueniendo.facit qd̄ habetur in.c.
debitores.de iureiu.et in.c.ad audienti
am.q͏ metus cã .et de ista materia Bal.
tangit in pluribus locis.s.in.l.pactum.
C.de colla.et dicit nõ.q͏ si statutum ꝓ
hibet iuramentum recipi non potest ex
iuramento agi uel recipi.per id qd̄ habe
tur in.l.iij.C.ne fide do.den.et in.l. iui
tus.§.fina.ff.de re.iuris.Item tangit in
l.nec patronus.de operis lib.et in.l.nõ
dubium.C.de legi.et in auten.sacramen
ta.pubex.C.si aduersus ven.¶ Demuz
queritur an per statutum possit probi
beri ut non ualeat iuramentum.et dicit
q͏ sic .quia lex uidetur continere vim a
postolici seu pape in remissione iuramẽ
ti.l.adigere.§.fi.ff.de iurepatro . et in
glo.fin.et idem uidetur uelle eadẽ.l.xxj.
q.ubi uidet͛ uelle q͏ ualeat statutũ dis
ponens q͏ mulier non possit contrahe͛
sine consensu duorum consanguineoruz
nec obligetur si iurauit et potestas tene
atur cogere illum qui aliquid recepit ex
tali consensu restituere mulieri.idem ui
detur uelle in.l.nec patronus.de operis
libertoruz.ubi cõcludit q͏ lex ciuilis po
test remittere iuramentuz sicut papa qz
lex in hoc obtinz uim apostolici.ut nõ.
glo.in.d.l.adigere.in.§.fi. unde potest
legem ſm eum interpretari et statuere
q͏ iuramentum non extendatur ad caũs
illicitos alleg.q͏ habetur in.l.non dubi
um.C.de legibus. nam dicit ibi nõ. q͏
ubi lex ciuilis probibet iuramentũ non
tenet͛ quis illud seruare.et sic nõ .q͏ lex
ciuilis potest prohibere iuramentum
et ex hoc infert q͏ ualent statuta que in
certis casibus inhibent iuramenta.allt.
qd̄ habetur in.l.si quis inquilinos.§.f.
deleg.iij.et.d.l.adigere.§.fi. et quãdo
iuramentum apponitur super actu inua
lido quid operetur de iure ciuili.quid
de iure canonico.nam uidetur primo di
cere q͏ ubi actus est ipo iure nullus tũc
iuramentum interpositum non ualidat
actum per id qd̄ habetur in.l.non dubi
um.all͛.et auten.sacramenta.et.l.antiq̃s
C.ad trebel.secus ubi actus est inuali
dus quo ad effectum.mero tamen iure
tenet sz potest rescindi per beneficiũ re
stitutionis integrum quia tunc bñ ope
ratur iuramentum.sed tene ꝓmum aic
tum ut ipe dicit.et uidetur esse contra
auten.sacramenta.sed comunis opi. illa
babet locum. etiã quando iuramentum
interponitur super contractu nullo.ſm
opi.cõmunẽ. et sibi Jo.post alios dixit.
aut contractus est probibitus eo casu i
quo in se habet equitatem naturalem ꝑ
ius positiuum.tunc iuramẽtum operet͛
si interponatur super tali actu nullo.de
iure positiuo.exẽplum.si minor propter
necessitatem sibi imminentem alienat rẽ
sine decreto.quia tunc secundum natu
ralem equitatem actus debent tenere ex
quo minor hoc fecit propter necessitatẽ
ideo dixit q͏ si tunc contraxit et sine de
creto et iurauit.tunc iuramentum ope
rabitur.licet postea minor luserit pecu
niam.et sic potest intelligi auten.sacra
menta.et opi.illorum qui dicunt q͏ uali
datur actus.etiam nullus per iuramen
tum. sed vbi non haberet in se equita
tem naturalez .ut quia minori non im
minebat aliqua necessitas eminẽs propt
quam sine decreto alienaret.tunc iura
mentum interpositum super actu nullo
non obligabit.et hoc casu non habebit
locum.auten.sacramenta.et hoc modo
concor.que habentur in.l.i.et auten.sa
cramenta.C.si aduersus uen.que simpli
citer loquitur ⁊ idistincte.et sic debet in
telligi lex de precio. de publi. De iure
uero canonico concludit q͏ si iuramen
tum emanat super actu ꝓhibito ex ius
ticia positiua debz suari cũ possz suari
sine interitu salutis eterne.per id qd̄ ha
betur in auten. sacramenta.et in.c. quã
uis.de pactis.in.vj.sed si emanat super
materia probibita ex iusticia nõ simpli
citer positiua.sed quia transgressio idu
ceret peccatum.tunc iuramentum non
obligaret.quia non debet esse iniquita
tis uinculum.xij.q. iiij.c.inter cetera.et
predicta dic procedere ubi agitur de ꝓ
iudicio iurantis.sed in preiudicium ter
cij non tenet.ꝑ id qd̄ nõ.in.l.fi.§.filius
autem.C.de bo.q͏ liberis. et per nõ.ibi
per Bal.et subdit in.xvij. op.q͏ iuramẽ
tum interdum est contra ius constituti
onum .interdum contra ius tercij. iter
dum contra ius iurantis. Si cõtra ius
constitutionum tunc distinguit.an illa
constitutio sic ex iusticia positiua.aut ex
iusticia non positiua.sed cuius trãsgres
sio inducit peccatum.ut.s.dixi.si autem
sit contra ius tercij tunc nõ preiudicat
secus quando contra ius iurantis.ut in
auten.sacramenta.Item dicit q͏ interdũ
lex uel statutum disponit prohibendo
iuramentum ꝑstari.et tunc ualet legl dis
positio.ut.l.que sub cõdicione.ff.de cõ
dic.insti.interdum lex disponit dando
remedium puta ut petat͛ absolutõ tũc
deberet peti si disponit ministerio iudi
cis tunc dicit q͏ faciens contra.incurrit
piurium.tamen iuris fictione censetur
periurus.per.l. qui iurato.ff.q̃ satisda.

co.et.l.fi.ff.ad muni.interdū autem dis
ponit interpretando.et tunc licet quis
ueniat contra iuramentum.licet non cō
tra interpretationem non censetur piu
rus.per id quod habetur in.l.fi.C.ꝯ nō
numerata pe.et sic uidetur obmitter caz
quando simpliciter inualidat et probi
bet iuramentum in dicta distinctione tū
illud membrum satis potest intelligi ex
his que dicit in.l.non dubium.C.de le
gibus.¶Subdit post predicta ꝙ quan
do forma iuramenti recipit uerum fac
tum.et nudum ministerium debet fua
ri in forma specifica.secus quando reci
pit iuris ministerium.quia tunc iuramē
tum non ligaret ubi contra iuris minis
terium allt.qꝺ nō.in.l.quidam cum fili
um.ff.de uerbo.ob.et si bene ponderē
tur dicta per Bal.uidentur uelle ꝙ ꝑ sta
tutum possit prohiberi iuramentū.idez
uidetur uelle in.l.ij.in.viij.qōe.C.de re
scin.uen.sed in auten.sacramenta.tenet
ꝙ per statutum non possit fieri ꝙ uale
at contractus sine decreto.etiam si iter
uenit iuramentum.et inducit tres rōnes
ꝯ.dictas.primo quia iuramentum.ē qd
substantiale.et sic uidetur ꝙ statutum
laycorum non possit nec iuramento dis
ponere.per id quod habetur in.c.tuaz.
de ordi.cog.Secundo quia tale statutū
esset aperire uiam periurijs.contra.l.i.
C.de rescin.uen.Tercio quia tale statu
tum uidetur contra.l.superioris.quia ꝯ
dictam auten.factam ab Imperatore.et
sic uidetur ꝙ inferior non posset cōtra
disponere.facit ꝙ nō.in.§.interim.i au
ten.de defenso.ciuitatis.et.c.inferior.ꝯ
maio.et ob.et sic uidetur per predicta
ꝙ dictum statutum non ualeat.sed ipe
refert ꝙ antiqui aduocati dicebant ua
lere.per.l.si quis inquilinos.§.i.dele.i.
sed ipe dicit ꝙ illa lex non facit qꝛ ibi
loquitur quando iuramentum interpo
situm super re prohibita a iure cōi.inter
dum statutum disponit ꝙ si fiat cōtrac
tus sine tali solennitate non ualeat.etiā
si iuretur et si aliter fuerit factum presu
matur dolo uel metu extortum.nam se
cundum eum potest statutum inducere
presumptionem cui sit standum.facit
ꝙ nō.in.l.siue possidetis.C.de probat.
et i.c.is qui.ꝯ spon.qua inducta apparz
fm eum ꝙ iuramentum non habet liga
re sicut quando dolo uel metu est extor
tum.ut dicta auten.sacramenta.et sic
uidetur ponere cautelam quam posuit
Bar.in.l.omnes populi.ff.de iusti.et iu
re.ponit etiam Sali.in.d.auten.sacramē
ta.et ponit illam aliqualiter ampliorē
nam ponit ꝙ statutum dicat ꝙ si aliter
fiat presumatur contractum per dolum
uel metum extortum nec posset ꝓbari
contrariū.et ponit etiā aliā cautelā ꝙ
non inducat presumptionem.sed fictio
nem.ut dicantur sic si aliter fiat fingat
contractus per dolum uel metum extor
tus.nam contra fictionem iuris nulla ā
mittatur probatio.facit qꝺ cōsueuit di
ci.in.l.siue possidetis.C.de probat.et i
l.si quis pro emptore.ff.de usucap.pro
ēptore.maxime per Bar.et qꝺ nō.glo.
in.l.unica.§.accedit.de rei uxo.acti.et
qꝺ nō.per glo.et docto.in.c.is qui.de
spon.dicit etiam Bal.in.d.auten.sacra
menta.ꝙ non inducat presumptionem
uel fictionem predictam.tamen si habet
in se rōnem et equitatem ualebit statu
tum.Exemplum.si dicat statutuz ꝙ ma
licia adeo excreuit ꝙ prompti sunt ho
mines ad decipiendum minores.et iđo
statuimus ꝙ non obligetur minor sine
tali solennitate.etiam si interueniat iu
ramentum.nam tunc fm eum quia sta
tutum habet in se rōnem et equitatem
ualebit statutum et prohibitio iuramē
ti.et dicit de facto seruari.similiter i au
ten.sacramenta.circa fi.concludendo fi
naliter per supradicta per statutuz pos
se prohiberi iuramentum.mouetur pri
mo per.d.l.non dubium.et.l.si quis in
quilinos.§.i.dele.i.allt.pro hoc quia
non dicitur periurus qui ex iusta causa
deserit iuramentum.l.fi.ff.qui satisda.
co.Item allt.pro h tercio quia iuramen
tum potest remitti per illum in cuiꝰ fa
uorem est ꝑstitum.allt.qꝺ habetur i.l.
si libtas non alueri t.ff.de bo.lib.et in.l.
fi.ff.qui.et a qui.sed melius probantur
per ea que habentur in.c.ij.cum ibi nō.
per Jo.an.de spon.et in Spe.in ti.ij.§.
nunc ostendenduz.ꝟ.hic quoqꝫ.si ergo
potest remitti per pactum.ergo et ꝑ sta
tutum cum illa uideantur parificari.con
firmat etiam istam rōnem.quia i eo qꝺ
fit per statutum uidentur omnes consē
tire.etiam qui non interfuerunt statuen
do allt.nō.in.l.omnes populi.allt.sed
melius facit in.l.ꝙ maior.et.l.munici
pes.ff.ad municipales.et qꝺ notat glo.
in.l.i.C.que sit lon.consuetudo.et iđo
contrahens cum minore uidetur consen
sisse ꝙ iuramentum prestitum per mio
rem in contractu sibi non habeat nocer
Et per predicta potest rñderi ad rōnes
in ꝯ.allt.et inductas.nam ꝑmo nō ob.
dum dicitur ꝙ iuramentum est res spū
alis.et sic statutum laycorum non uide
tur posse disponere.quia dico ꝙ pōt
bene per partem remitti per illum in cu
ius fauorem ē prestitum.ut superius est
expressum seu dictum.et sic uidet remis
sum fore hoc caū attenta forma statuti
et eo ꝙ superius dixi.Item non ob.ꝙ a
periretur uia periurijs.Rꝰ.hoc non est

verum in eo ꝙ non dicitur periurus qui ex iusta causa deserit iuramentum ut dictum est. Item non ob. ꝙ illud statutum uidetur contra iura. et cõtra dictam auten. sacramenta. et sic uidetur ꝙ non ualeat. qꝛ ꝶndit qꝛ istud statutum non debet dici contra ius. quia habet ĩ se rõnem et equitatem ne minoꝛes decipiantur. et quia per statutum censentur consensisse ut iuramentum non obliget quando eis prestatur. que rõ cessat ĩ casu. auten. sacramenta. Sed aduerte quia licet ista rõ Sali. licet fuerit subtilis. tñ non uidetur procedere simpliciter. prio si contingerit foꝛensẽ contrahere cũ minoꝛe. cessat rõ Sali. quia ille non fingit consensisse ex quo est foꝛensis. et uidetur ꝙ tunc iuramentum habet ligare. non ob. statuto. licet ille cui est prestitum iuramentum ob eius fauoꝛem possit illȯ remittere. ut patet ex his que habentur in. d. c. ij. de spon. per Jo. an. tamen non reperitur ꝙ ille qui uere non consensit in relaxatione iuramenti uidetur consensisse. ita ꝙ iure ciuili non posset ꝑpetere obseruantiam iuramenti. Sol. non uidetur ꝙ hoc dictum procedat cum ȯ iure canonico non uidetur approbatuꝫ facit qȯ habetur in. c. ij. de transla. ꝑla. et qȯ habetur in. l. illam. C. de colla. et sic non uidetur procedere simpsiciter ratio Sali. Sed Frederi. de senis in cõsilio suo. cclxxij. foꝛmat. q. si statuto cauetur ꝙ non ualeat promissio facta per filium fa. sine consensu patris. etiam si fiat cuꝫ iuramento cuius tenoꝛ describitur et concludit in effectu ꝙ si interueniat iuramentum obligetur filiusfa. non obstã te statuto. mouetur etiam qꝛ iuramentũ obliget etiam in casibus ubi uidetur ꝙ obligaret et sic foꝛtius obligauit hoc casu. ar. eorum q̃ hñtur in. c. cum in cũctis. de elec. et auten. multomagis. C. de sa. sanc. eccle. nam iuramentum obligat in caũ. auten. sacramenta. et in caũ. d. c. cũ contingat. et tamen constat ꝙ obligatȯ erat probibita ubi iuramentum non interueniebat. et sic multofortius iuramẽtum debebat obligare in casu predicto qꝛ filiusfa. de iure cõi obligari potest sĩn consensu patris excepto macedoniano. ut. l. ij. §. filiusfa. ff. de acti. et ob. et. l. i. §. i. ff. de polli. nec obstat si dicatur ꝙ non debet filiusfa. obligari iuramento sicut nec uoto. ut. d. l. ij. §. i. ȯ polli. facit qȯ nõ. Inno. et. Jo. an. in. c. scriptura. ȯ uoto. quia ꝶndit Frede. in suo consilio et hoc sequitur dñs Anto. de Butrio in d. c. cum contingat. ꝙ non ualent ille leges inquantum infringant uotum. ꝑ nõ. per glo. in. c. simil'r. xxxij. q. ij. in glo. i. et fi. Sed certe Inno. uidetur uelle ꝙ quando uotum non tendit ad preiudicium patrie potestatis ꝙ tunc possit facere uotum sine consensu patris. de quo tñ plene nõ. in. d. c. scriptura. et Jo. an. ibiȯ Dicit tamen fre. in dicto consilio ꝙ qꝛ debuit obedire statuto ex cã per superioꝛem. per id quod habetur. viij. di. c. cõtra morem. et. viiij. q. iij. c. qui resistit. tñ inobediens potius meretur premiuꝫ. facit quod habetur in. c. eum qui. de preben. in. vj. ideo dicit ꝙ poterit peti r̃laxatio iuramenti seu ut cogatur ad relaxandum iuramentum cum indebite uideatur recepisse recipiendo contra legem superioris cui debet obedire. all't. quod habetur in. c. debitores. de iureiurã. nec diceretur tunc uenire contra sacramentũ quia ymo potius fatetur se obligatum ad obseruantiam iuramenti ille qui petit illud sibi relaxari. et dicit ꝙ ad relaxandum poterit cogi ille qui iuramentuꝫ receperit per iudicem ecclesiasticum ratione peccati. et etiam per iudicem secularem. cum ille recipiens sit lapcus. et ȯ eius foꝛo. facit. c. cum sit generale. de foro compen. et. c. fi. eo. ti. in. vj. et subdit ꝙ si agatur in casu predicto contra illũ qui ꝑstat iuramentum potes excipere dicendo non potes me conuenire uel astringere quia possum petere ut relaxes iuramentum. facit qȯ habetur in. l. Papi. §. si filius. de inoffi. testõ. facit qȯ nõ. in. c. pastoralis. circa fi. de cã po. et ꝑpe. ubi glo. uult. ꝙ licet. per. l. si q̇s in tanta. C. unde ui. spolians aliquem debꝫ perdere per sententiam ferendã ius qȯ habet in re. tamẽ si spoliatus agit rei vẽ. poterit petere spoliatus añ sententiam ꝙ perdere debeat ius quod habet. et sic eodem modo in proposito poterit opponi exceptõ de q̈. s̈. et sic patet. fre. uelle ꝙ statutum non potest expresse ꝓhibere iuramentum. quominus obliget tamen bene operatur probibendo iuramẽtum ꝙ recipiens iuramẽtũ illicite illȯ uidetur recipere. et per ↄñs poterit cogi ad relaxationem iuramenti. sed h̃ opio uidetur rõnabilis. sed. j̈. patebit an procedat. ¶ Tenoꝛ consilij. de quo supra fit mentio est talis. factum tale est. statuto ciuitatis Perusij cauetur ꝙ certa confessio seu promissio facta a filio fa. sine consensu patris non ualeat ip̃o iure. etiam si iuramentum fuerit filiusfa. cõpromisit ex una parte in ticiũ arbitrum et arbitratoꝛem. et promisit soluere q̇cq̇d laudatum fuerit per ticiũ. sub certa pẽa et non uenire contra. et insuper ad sancta dei euangelia iurauit non uenire contra. arbiter laudauit uigoꝛe dicti compromissi. ꝙ iste filiusfa. soluere debeat sẽpronio cum quo cõpromiserat cẽtuꝫ

quod laudū petitur executioni mādari
contra dictum filiūfa. uigore statuti lo
quentis de executione instrumentorum
et laudorū ɔ̄ cuius executionem oppoi
tur pro parte filij ꝙ compromissū non
ualuit ip̄o iure.et per consequens nec
laudum latum ex eo obstante dicto sta
tuto ꝙ.s̄.⁊c̄.contra quam oppositionē
replicatur ꝙ dictum cōpromissū ualꝫ uir
tute iuramenti p̄stiti in dicto cōpromis
so cui replicationi rn̄detur ꝙ statutum
annullat iuramentum ad qđ rn̄detur ꝙ
statutum non potuit disponere sup̱ iu
ramento quod est res spiritualis.modo
queritur uisis p̄missis q̇d iuris.et nūq̇d
dictum compromissum ualeat uel nō ui
gore dicti iuramenti et esto ꝙ iuramen
tum prestitum habeat obstare et eo ob
stante non possit proponi dicta exceptō
est dare remediū contra dictuꝫ iuramētū
exactum contra formam statuti per mo
dum petitionis uel alia uia.et si per uiā
petitionis.an coram iudice seculari uel
ecclesiastico.super quibus nostruꝫ salu
bre consilium iploratur. Super p̄mo di
co iuramentum esse obligatoriū de iure
communi ex parte iurantis.nam est ob
ligatoriuꝫ ubi minus uidebatur obliga
toriuꝫ.ut patet in auten.sacramenta pu
berum.et in.c.cum contingat.de iureiu
ran.⁊ de pigno.c. significante.in.c.ij.de
pactis.in.vj.ubi loquitur in filia prēm
non habente.et de iureiuran.et si xpūs.
Sed contra. uidetur ꝙ filius non uidet̄
posse obediri uoto sine consensu et licē
tia patris.ut.ff.de polli.l.ij.§.uoto . et
nō.Inno.in.c.scripture.ď uoto.ergo lo
q̇tur de iuramento.qđ plus operatur ꝙ̄
simplex promissio et illi legi derogatum
est.ut nō.xxxij.q.ij.mulier. in glo.pe.et
fi.tamen quia iuramentum recipiens fe
cit contra prohibitionem statuti ciuita
tis ex cā facti cui obtemperare debuit ⁊
non ɔ̄uenire.viij.di.c. contra miorem.⁊
xj.q.iij.c.qui resistit.cum ex dicta trans
gressione puniri deberet non debet ide
comodum reportare.xvj.q.i.legi.et ď p̄
ben.c.eum qui.in.vj.Dico ꝙ potest cō
pelli ad relaxandum iuramentum.nec i
hoc uenit iurans contra iuramentū p̄mo
petens relaxationem iuramenti fatet̄ se
esse obligatum iuramento.sicut accidit i
eo qui iurauit soluere usuras qui obliga
tur iuramento.et tamen potest petere re
laxationem.de iureiuran. c.i.et.c. debi
tores.sic ergo ibi recipiens iuramentum
super re illicita quo ad se cogitur ralaxa
re iuramentum.ita hic iuramentum erat
illicitum ex parte recipientis propter p̱
hibitionem legis municipalis.uel cui de
buit obtemperare.facit qđ nō.Inno. et
Io.an.post vin. in.c.cum contingat . de

iureiuran.in glo.ij.super v̇bo.contrarie
tates.et credo ꝙ rōne peccati iudex ec
clesiasticus poterit facere dictam cōpul
sionem.et iudex secularis quia recipiens
laycus est.Item uidetur ꝙ iurans cōuen
tus possit dicere excipiendo non debes
audiri petens obseruantiam iuramenti.
quia ip̄m iuramentum relaxare debes ⁊
ip̄m relaxari peto.et ad hoc.ff.de inof.
testō.l.papini.§.si filius.ad hoc facit ꝙ
pena.l.si quis in tantam. non incurrit̄
ipso iure.sed p̱ sententiam exinde.ex illa
constitutione ante sententiam latam ex
cipitur si spoliator agat.ut nō.ex̄ ď cau.
po.et p̄p̄e.c.pastoralis.glo. pe.et fi. et
istud uidet̄ mihi satis posset dici ď iur̄.
ar. ɔ̄ de iureiu.c.debitores. uide p̱ eun
deꝫ frede.consilio.lxxxv .cuius tenor
talis est.Quidam clericus traxit alium
clericum coram iudice seculari interdic
to unde vi.cōgregato ď cā tātundem cle
ricus conuentus fuit diffinitiue absolu
tus.nunc iste idem actor trahit illum eū
dem clericum super eodem iterdicto un
de ui.coram iudice ecclesiastico lite con
testata iste conuentus ad sui defensionē
opponit et opponēdo articulat quomo
do alia uice super eodem possessorio fu
it tractus coram iudice seculari et inuit⁹
et scienter.et fuit diffinitiue absolutus ⁊
per consequens uidetur concludere ꝙ il
la sn̄ia absolutoria debeat seruari in fa
uorem tracti et in odium trahentis.⁊ ꝙ
ille trahens perdiderit ius suū p̱ id qđ
legitur et nō.in.c.si diligenti.de foro cō
peten.Modo queritur an iste conuent⁹
debeat audiri contra istum agentē inter
dicto.unde ui.uidetur ꝙ non.quia p̄ui
legium dicitur spoliati uel qui spoliatū
se asserit.ut tales exceptōs sibi non op
ponantur.de ordi .cogni.c.ij.et fi.de re
sti.spo.c.i.et.c.in litteris.et.c.item cum
quis.cum sua materia.Item quia huius
modi exceptiones probate non uident̄
releuare.nam posito ꝙ aliq̇s trahat cle
ricum inuitum et scienter coram uetito
examine.s.coram iudice seculari. non p̱
dit causam ipso iure.sed per sententiaꝫ
ut communiter tenent doc.ergo nō pōt
excipi de illo iure quod nondum est na
tum.quia uidetur ꝙ iste trahens debe
at priuari iure suo.s.nouo iudicio cōtra
eum instituendo.econtra uidetur ꝙ iste
tractus hodie haberet actionem contra
illum trahentem ut perdat ius suum.er
go habet exceptionem.quia cui damus
⁊c̄.de re .iur.c.qui ad agendum. li. vj .
ad quod facit ꝙ nō.ff.de inoffi.testō.l.
papi.§.si filius exheredatus.et ibi glo.
uide.qđ nō.in Spec.de cōpe. iudi.adi.
§.i.v.sed qūo.Item si clericus inuitus
trahitur ad iudicē secularē et cōdēnetur

habeatur pro absoluto in odium trahē
tis.multo ergo fortius qn̄ absolutus est
talis absolutio debet rata haberi per iu
dicem ecclesiasticum in odium trahent]
facit qȯ nō.de foro competen.c.si dili
genti.in glo.q̇d si contra eos .Item nō
debent esse melioris condicionis stulti.
q̄ꝫ periti.de preben.c.eum q̇.cum si.li.
vj.sed certum est ꝙ si iste actor traxisset
illum clericum in foro ecclesiastico et il
le fuisset absolutꝰ obstaret sibi exceptio
rei iudicate si iterum ageret interdicto
unde ui.ergo multofortius in odium de
bet seruari sentencia absolutoria.nō ob
stat ꝙ ag̃ti possessorio non pōt oppoī
exceptō qȯ uerꝫ ē qn̄ exceptō tangens ꝓ
prietatem non potest obici uel referri a
genti possessorio.sed exceptō q̄ respicit
possessoriū bene pōt opponi.puta pōt
opponi exceptō rei iudicate suꝑ posses
sorio.als̄ non esset lucrū finis . Item ꝙ
sponte renunctiauit dum possidebat ō
resti.spo.c.iiij.et nō.eo.ti.c.ij.in fi. p̊me
glo.Item ꝙ uim ui repellere licet.eo. ti.
c.olim.lo.i.Item ob pactum de non a
gendo silr̄ possessorio.qꝛ debet intelligi
ut nō.Inno.et Hosti.de ordi.cogni.c.f.
in fi.sic et in proposito iste reus nunc cō
uentus in foro ecclesie non obicit aliq̇d
quod sapiat proprietatem.sed sapit pos
sessoriū.s.opponit ꝙ iste actor perdidit
ius suum quod habebat in eo ꝙ super
possessorio fuit tractus inuitus et scien
ter coram iudice seculari et fuit absolu
tus.contra quam absolutionem non po
test opponere ex eo quia dicat ꝙ senten
tia non ualuerit. quia siue ualuerit siue
non debet seruari in sui odium.nec po
test uenire contra.sicut dicimus in simi
li caū de renunc.c.qȯ in dubijs.et nō.
in.c.si diligenti.in glo.s̄. alleg .modo q̄
rit̃ q̇d iuris puto agenti exceptōꝫ rei iu
dicate obstare et eidem replicationis nl̃
litatis snīe non cōpetere p̊mo.ꝑ.l.papi.
in fi.ibi cuius in agendo obseruauit ar
bitrium.⁊c̄.C.de snījs.et interlo.o.iu.⁊
accedat.ff.de nego.ge.l.pompo.scribit
circa princi.ibi sed reprobare non pos
sum semel probatum.Scḋo qꝛ dicta sen
tentia est nulla.ex parte conuenti et trac
ti ipo uolente.nam ubi dolus dat cām
contractui contractus est nullus ex pte
decepti uolentis ipo iure dicere nullum
sed ex parte illius dolosi tenꝫ uolente de
cepto.ut probatur.ff.de dolo.l. elegan
ter.in prin.ibi dum dicit nullam esse uē
ditionem.si in h̃ ipe ut uendens circum
scriptus est .ut in glo.ibi posita.et acce
dat.C.de predijs mi.l.et si is.Tercio qꝛ
licet actor qui reum in uetito examine
traxit prepositi negocij actione mulctet̃
quod intellige per sententiam.ut.l. in

criminali .cum sua glo.c.de iu.o.iu. tn̄
in modum exceptionis satis probabilit̃
si agatur ex actione qua per sententiam
est priuandus debet ab actione repelli
nam excipit conuentus recte ageres si
non contra te actio dare posset.ut. ff.ō
contra tabul̃.l.si preteritus.in fi.et de ī
off.tes.l.papi.§.si filiꝰ p̄teritꝰ.¶Sequi
tur rn̄sio dn̄i abbatis de podio boniti
discussis premissis uidetur ꝙ per ea q̄
s̄.allegant̃ ꝙ ex predicta sententia abso
lutoria procedat et admitti debeat sal
ua tamen subtiliori et meliori intelligen
tia.Alius legum doctor ad idem sic dix
it.et dico ꝙ uigore eiusdem iuris cuius
mihi non competit ius agendi si con
tra me agatur competit mihi ius excipi
endi.quia ius fauet magis excipienti q̄ꝫ
agenti cum omnis exceptio sit fundata
super equitate.ff.de doli excep.l.quie
tate. Et propterea uidemus ꝙ si posses
sorio contra me agatur eiusdem rei noīe
non daretur actio.et tamen datur excep
tio et ne decipiatur prudentia rn̄dentis
argumentantis in ɔ̄riū quia est preexis
tens materia de qua exceptio potest ha
bere ortum.s. uiolentia siue protractio
ad uetitum examen .nam si queretur a
respondente unde oriatur actio contra
eum qui traxit aliquem ad uetitum exa
men postq̄ꝫ declaratum est per sententi
am eum cecidisse a iure suo scio ꝙ dice
ret ꝙ oritur ex pristina illicita protracti
one secuta sententia sicut dicimus scḋm
ueram opi.ꝙ actio negotiorum gestoꝝ
in negotio quod est meum per ratihabi
tionem nascitur secuta ratihabitōe ex ne
gotio nondum gesto.et non ex ratihabi
tione secuta sicut solet dici et notari in
l.iij.§.hec acti.ff.de nego.ges. Cū ergo
si preexistens materia.s.illicita protrac
tio q̄uis non sit sufficiens ad producē
dam actionem nisi secuta sententia esset
sufficiens ad producendum exceptionē
ut in preall̃.l.in.p̊mo ar.Sed dico ꝙ lex
filio.de inoffi.testō.dicit ꝙ si filius exhe
redatus a matre egit contra fratrem ma
tris de inofficioso et obtinuit ꝙ filia q̄
erat simplr̃ exheredata nō admittitur
ad hereditatem cum fratre nisi demum
intentata querela.que querela est obsta
culum que non facit eam ad hereditatē
admitti nisi ea probata.et ita dicit lex
ex facto.§.fi.ff.de uulga.et pupill̃.et si
non intelligit leges illas rn̄dens non est
culpa mea illud ad quod rn̄detur ꝙ q̄re
la et peticio hereditatis possunt eodem
libello proponi.ut nō.in.l.qui de inof
ficioso.et similiter. C.de loca.l. conduc
tores facit pro me sicut dixi in allegatō
nibus meis quia nemo sine actione expe
ritur. l.quotiens.§.si temporali.ff . de

admi.tu.et.l.si pupilli.§.uideamus.de nego.ge.Si ergo proponuntur eodem libello.ergo ius proponendi competebat Si ergo erat aliquod fundamentum iuris qd pariebat qualitercunque ius agendi multofortius pariet ius excipiendi. ut in.§.cui dam⁹.et i.§.qd ait. nec ob. rn̄sio que fit q actio siue exceptio q̄ cōpetit contra trahentem ad uetitum examen dependet a casu ferende snie. quia talis responsio facit contra illas precedētes allegationes quibus dixit querelaz et hereditat petitionem posse simul intentari.nam petitio hereditatis pendet ex euentu querele.q patet quia sublata querela per p̄mam peruenitur ad hereditat petitionem.et propterea petitio est sublata per.l.sanximus.§.f.C.de inoff. testō.et per nō.per Dy. in. c.indultum. in fi.allt.c.qui ad agendum.de re.iuris. in.vj.cum se.ẜm q cōcludunt sua argumenta.sed ad declarationem omnium aut competit ius et cā agendi et tūc actio competit et exceptio suo loco.et tūc non est dubium.aut nō cōpetit ius nec causa.et tunc nec actio nec exceptio cōpetit.et ita loquuntur iura et rōnes rn̄dentes.ubi gr̄a.nunquam traxi te ad uetitū examen certe ꝯ me non competit tibi actio nec exceptio.Sed ponamus q traxi sed non est lata sententia adhuc certe cōpetit tibi ius agendi rōne p̄existētis materie quauis non competat actio.exemplū pignoraticia non competit nisi soluta pecunia.ut.l.si rem.§.omnes.ff.de pig. acti.nunquid ante solutā uigor precedētis contractus competat ius agendi certe sic.ut.l.si rem.§.fi.et sic soluitur contrariū de.l.nō pōt.ff.de iudi.ut nō. per Dy.insti.de acti.in prin.et sic in caū nr̄o preexistens materia siue delictū. ex quo secuta sententia agit᷑ est illicita tractio ad uetitum examen sicut in querela ipsa exheredatio et i ꝯtabulis ipa petitio ita q non est dare drām quia non possum proponere simul conditionez ex canone si diligenti.et rei uendicationem sicut q̄relam et petitionem hereditatis . Ultimo in hoc totus mundus non posset respondere sicut exheredato competit q̄rela de p̄nti et de preterito ꝯ tabulas de p̄nti sic competit de p̄nti tracto ad uetitum examen conditio ex canone si diligenti.et ex.l.in criminali.nullus ergo sane mentis posset dicere q2 talis conditō competens de presenti tracto ad uetitū examen non possit opponere in moduz exceptionis.ar.di.§.si filius.et.d.l.si p̄teritus.Item non ob. q ultimo all᷑. per dominum Ja.q agenti possessorio non potest referri qd proprietatis fateor ẜ sed in casu nostro Bertus non opponit

contra fatinum agentem possessorio exceptōz que tangit p̄p̄etatem sed opponit q dictus fatinus perdidit ius suum quod habebat super possessorio .nam super possessorio fuit tractus dictus.B. coram capitaneo populi sup possessorio nunc trahit eum coram auditore.et in hac opi. est dominus cancellarius.s.q tractus ad uetitum examen etiam ante sententiam latam possit contrahentem opponere exceptōz si cōueniat᷑ .Frede.ꝺ senis.¶ Redeamus nunc ad materiam nostram primam et in ea.d.pe .de Ancha.in r̄gl̄a q̄ fiunt a iudice.de re.iuris.i qōe.iiij.et in repetitione.c.de consti.in vj.in.iij.et.xj.q.in.ꝺ.item si statutum.⁊ etiam circa fi.ipius.q.et in omnibus aliis locis uidetur sequi Bal.et dicit in dictis locis q iuramentum nedum est de foro ecclesiastico .sed etiam est de foro ciuili ex his que habentur in.c.fi. de foro competen.in.vj.ubi dicitur q .leges possunt disponere super iuramento.unde quando in certis casibus reprobant iuramenta et quandoque remittunt.allt. quod hētur in.l.adigere.§.quamuis.ꝺ iurepatro.ubi glo.nōbiliter dicit q lex ciuilis habet uim apl̄ici.hoc est pape in remissione iuramenti et in effectu idem pe.ponit ūba q̄ ponit Bal.in.l.nec pronus.C.de operis lib.et ponit etiam dictum Bal.circa nōbilia in.l. pactum.C.ꝺ colla.et concludit q leges et statutum possunt disponere sup iuramentis subditorū.et per consequens iudices ut legum ministri sunt in his iudices cōpetētes ad quorum officia spectat leges tueri.l.ij.§.et post originem.de ori.iuris. sicut ad officium prelatorum spectat canonicas sanctiones tueri.ut i.c.fi.cū ibi notatis .de offi.arch.in nouella.et sic residet in dicta r̄gl̄a.ea que.In repetitiōe uero .d.c.i.de consti.in.vj.in. iiij.qd.remouet dubium.an leges super iuramento possint principaliter disponere.⁊ dubium facit q iuramenta principaliter contemnunt reuerentiam et religionem diuini cultus et transgressio īducit mortale peccatum.ut in.c.et si xp̄us.de iure iuran.concludens q principaliter et incidenter iudex laycus potest cognoscer᷑ de qōne iuramenti.per id quod nō.Jo. an.in.c.fi.de foro competen.in.vj.Sed an possit reprobare uel remittere iuram̄tum uel impedire obliuiōz ex iuramento natam cum iuramentum obliget deo facit quod habetur in all᷑.c.et si xp̄us. ⁊ in.c.debitores.nam uidetur q hic obligatio non posset impediri per legē hūanam.sicut nec impediri potest obligatō nālis.insti.de iure nā.§.sed nec naturalia.finaliter tn̄ tenet ꝯriū q2 lex r̄probat

iuramentum in multis casibus.ut.d.l.
non dubium.C.de legibus.et.d.l.si q̇s
inquilinos.§.fi.deleg.i.et.d.l.adigere.
et.l.que sub conditione.§.fi:de condi.
insti.et.l.fi.qui satisda.co.et.l.fi.ad mu
nici.et ideo ẜm eum colligitur ex nõ.in
l.cũ lex.ff.de fideius.et finalit̃ dicit ꝙ
potest etiaʒ remittere iuramentum.et in
hoc etiam obtinet uim apostolici per
nõ.in.d.l.nec patronus.fatentur tamen
ꝙ in certis dispositionibus initis cõtra
legem iuramentum interpositum.tantũ
operatur ꝙ ualet dispositio. ut plene
nõ.per bar.in.l.si quis pro eo.ff. de fi
deius.in quibus casibus lex succumbit
canoni.etiam in foro seculari.et hoc ꝓp
ter periculum aïe.ut in.c.licet de iureiu
ran.in.vj.et in.c.cum contingat.eodem
ti.et sic residet in.d. q.iiij.in.v̇. item si
statutuʒ Impugnat opi.Bar.in.l. omẽs
populi.all'.inquantum dicit ꝙ littera ĩ
d.l.omnes populi.dirigit hanc conside
rationem quia fictio seu p̃sumptio sta
tuti non liberat a peccato.subdit tñ ꝙ
ibi Bal.tenet ꝙ statutuʒ ualet reprobař
iuramentum in certo casu exeo quia ius
ciuile potest ex iusta causa iuramentum
reprobare.et lex ĩ hoc obtinet uim apl'ĩ
ci.ut in ea.regl'a.que fiunt a iudice.circa
fi.in.x.q.reuocat ĩ dubium.an per statu
tum possit reuocari et derogari iuri ca
nonico quo cauetur omne iudicium q̇ꝺ
non uergit in dispendium salutis eterne
fore seruandũ.Exemplũ si statutũ repro
bat contractum minoris uel mulieris.e
tiam iuramento uallatum nisi intereuni
ãt decretum iudicis uel duorum consãg
uineorum.et in effectu arguit ꝙ non.ꝑ
rõnes quas tangit Bal.in auten sacramẽ
ta.de quibus.s̃.est dictum et finaliter
concludit ꝙ si statutum haberet rõnem
annexam puta propter multas decepti
ones quas patiuntur minores et mulie
res.tunc tale statutum ualeat quia ip̃m
statutum habet naturalem rationem et
equitatem et sic uidetur ꝙ nõ possit di
ci contra iura.fatetur tamen ꝙ in mul
tis ciuitatib⁹ statuta signant in suis ʒcti
bus minores et mulieres uideri et fingi
dolo et metu inductos si sine solennita
te contrahatur q̇ꝺ uidetur posse esse nã
statutum potest inducere fictionem. ut
uoluit Bal.in.di. auten. sacramenta . et
plenius Bar.in.l.cum lex.et .d .l.si q̇ ꝓ
eo.sed certe quo ad hoc expressius dicit
in.d.l.omnes populi.in.iij.q.l.et sic re
sidet.sed si ponderes uerba Bal.in eo ꝙ
dicit in.d.auten.sacramenta.inquantuʒ
approbat fictionem uel presumptionem
statuti.quam etiam Bal.uidetur appro
bare.et etiam pe.in loco alleg. uidetur
ipe Bal.sibi ipi contrariari in eo q̇ꝺ di
cit in.l.omnes populi.ubi uidet' appro
bare has fictiones et presumptiones re
probando doctrinam et practicam bar.
ibi.sed quid in hoc tenendum patebit
ex.j.dicendis.et per predicta uidet' dñs
pe.fuisse secutum bal. et Jo. an. tetigit
de hac materia in addic.Spe.in ti.de sẽ
ten.ꝓlat.§.ut autem.v̇.hoc aũt nõ. p⁹
Nicolaum de matta.et Ja.de Bel. uide
tur transire cum eis ꝙ si statutum pro
hibeat contractum sine certa solennita
te contrahi etiam si iuramentum inter
ueniat non obligabit per id quod habe
tur in.l.si quis inquilinos.deleg.i.et qꝛ
iuramentum non uidetur esse contra bo
nos mores.per id quod habetur in.l.fi.
C.ad mace.Sed in minore ꝙ ualebit cõ
tractus.si interueniat iuramentum per
id quod habetur in auten.sacramenta.
et sic residet ibi Jo.an.qui etiam tetigit
de materia.qui etiam Jo.an. in.v̇.h̃ au
tem nõ tangit.¶ Quid autẽ si statuto
cauetur ꝙ si filiusfa.non possit obligari
sine expressa licentia patris.nec adult⁹
sine expressa licentia curationis sui uel
duorum consanguineorum uel ꝓximorũ
et ꝙ contractus aliter factus non tene
at nec ualeat.an si postea contraxit fili
us sine licentia patris .uel adultus sine
licentia curatoris sui et iurauerit cõtrac
tum suum seruař an tunc iuramentũ ob
ligabit.et dicit post Ja.de bel.in sua.q.
que incipit.Lege perusina.ꝙ contract⁹
factus per filiumfa.non ualebit nec ob
ligabit iuramentum.ex eo qꝛ principale
non regulatur a suo accessorio.l.si in pu
pillari.ff.de uulga.et pupil.et quia tale
iuramentum uidetur contra bonos mo
res.ꝑ id quod habetur in.l.i.ff. ad ma
ce.et insti.ꝙ cum eo.ubi dicit' ꝙ filijfa.
ex hoc insidiantur uite parentum.et sic
prestatur materia peccati in alijs mori
bus.ideo iuramentum non uidetur esse
obligatorium ꝑ regulam .non ẽ obliga
torium. de re.iuris in.vj.In adulto autẽ
dicit ꝙ aut queritur de iure ciuili.et tũc
iuramentum non obligabit si non inter
ueniat solennitas.l. non dubium.C.de
legi.nec ob.d.auten.sacramenta.qꝛ ẜm
eum ibi loquitur quando iuramentum
interponitur super contractu qui solum
erat prohibitus de iuř cõmuni.sed ĩ cãu
nostro etiam erat prohibitio statutaria
ideo tunc non habet locum.d. auten. sʒ
quo ad effectum uidetur ꝙ statutum lo
ci deroget.Si autem queritur de iuř ca
nonico.tunc dictum iuramentum obli
gabit in quo contractus erat prohibit⁹
fauore persone.et iuramentuʒ potest ser
uari sine interitu salutis eterne.ꝓ hoc e
tiam.c.cum contingat.de iureiuran. et
sic ibi residet Jo.An.de butrio in.c.cum

contingat. dicit non esse differentiā an filiusfa. contrahat sine solennitate statuti an adultus. utrobiqz enim dicit iuramentum obligare quia statutum uidet factum in fauorem adulti et filijfa. ideo potest ei renunctiari cum iuramento nō tamē aliter Rādit rōi Ja. de Bel. In articulo autem. de quo principaliter q̄ritur an per statutum possit annullari uel prohiberi iuramentum An. de butrio. in. d. c. cum contingat. tenet ꝙ non. quia ꝓhibere iuramentum non pertinet ad iudices seculares. nec ad legez ciuilem. all'. nō. per Johā. an. post Hosti. in. c. quemadmodum. in glo. super v. uel rasum. de iureiuran. et quod nō. frede. in suo consilio. cclxxij. Item pro hoc all't. q2 talia iuramenta que principaliter diriguntur in deum. non sunt subiecta legi precipue ciuili. all'. de reg. c. licet. all't. etiam simile quod diximus de spiritualibus. et ad pias causas que non uidentur subici legi ciuili per nō. maxime per Bar. in. l. i. C. de sacrosanc. eccle. et qō nō. in. c. cum omnes. et in. c. relatum. de testa. et idem puto si iuramento daretur aliqua solennitas a statuto quia talibus non potest l. ciuilis superaddere solennitatē inquantum obligatio dirigitur in deum. sicut dicimus in dispositionibus ad pias causas. fm ꝙ nō. Inno. in locis prealle. idez dicit si statutum annullaret instrumenta uel fraudem presumeret alia non apparente causa presumendi. uel si apponeret penas uenientibus ad contractuz etiā iuratum q2 omnia talia non possūt fingi ad excludendam obliuionem iuramentalem per uiam indirectam ubi directe fieri non pōt cōtra id quod habetur in regl'a. cū q̄d una uia. de re. iuris. i vj. et de priuilegijs. c. quanto. et per h̄ dicit ꝙ licet statutum dicat ꝙ non ualeat promissio facta per filiumfa. sine licentia patris etiam si fuerit urata nec contractus cum minore uel muliere sine consensu duorum consanguineorum etiam cum iuramento nihilominus predicti ꝯhentes cum iuramento licet non seruata solennitate obligabuntur per iuramentum. nec ob. ei quod dixi de filiofa. qō habetur in. l. ij. ff. de polli. ubi filiusfa. nō obligabit' ex uoto sine licencia patris. et sic uidetur ꝙ non obligetur ex iuramento. nam uidetur parificari in. c. et si xp̄s. de iureiuran. nam R̄ndit post frede. in consilio suo. cclxxxviij. ꝙ non ualent leges inquantum infringunt uotū. ut nō. glo. quam reputo singularem. in. c. mulier. xxxij. q. ij. in glo. i. in fi. Sed aduerte licet dn̄s An. et frede. sic simpliciter dicant tamen Inno. aliter uidetur respondere in. c. scripture. de uoto. nam uotum religionis possit filiusfa. adultus sine licentia patris facere. xx. q. ij. c. i. et. ij. dicit Inno. ꝙ uotum absentie uel peregrinationis non posset filiusfa. sine licentia patris expressa uel tacita. consentire enī uidetur pi si scit et non contradicit. ut ibi nō. per eum. et idem etiam uidetur sentire de alio uoto ꝓpter patriā potestatem. et dicit ꝙ non peccat pi contradicens nec filius ad preceptum patris non obseruans lex enim et patria potestas eos excusat cum hoc fiat auctoritate canonis potest allegari. xxxiij. q. iij. q̄ peccat. et sic uidetur residere hosti. et Joban. an. in. d. c. scripture. non tangit aliquid de iuramento. sed posset dici ꝙ si iuramentum concernit reuerentiam dei tunc uidetur idem ꝙ in uoto. quia eadē rō est per consequens idem ius uidetur dicēdū. in. c. trāslato. de consti. Si autem iuramentum respiceret utilitatem priuatam. ut quia iurasset dar' aliquid alicui si est filiusfa. potest se obligare sine consensu patris per alium contractum preterq̄ in mutuo. l. filiusfa. ff. de acti. ⁊ ob. uidetur ꝙ eadem rōne posset se obligare per iuramentum. ꝑmo fortius cum sit maior autoritas. et sic hoc casu iuramentum non equiperatur uoto. Item attende ꝙ dicit Inno. in. d. c. scripture. ꝙ filiusfa. durante patria ptāte non tenetur ad obseruantiam uoti ubi pi contradixisset tamen si efficiatur sui iuris debebit illud implere. quia sicut per delictuz potest obligari demoni. ut in. c. i. et. ij. de delictis pue. ita debz posse obligari deo licet durante patria potestate fuerit excusatus pie contradicente alio uoto q̄s religionis. Item aduerte quia licet do. an. pertranseat cum Inno. et Jo. an. i. d. c. scripture. tamen uidetur dicendum ꝙ ubi per uotum non impediretur ius patrie potestatis. qō tunc tenet ꝑ nō. per Hosti. in summa de uoto. §. ij. ¶ Quid autem si omni die uouisset septem psalmos penitenciales non uidetur ꝙ tale uotum preiudicet patrie potestati. et ideo uidetur ꝙ possit ualere ex quo cessat preiudicium patrie potestatis. ar. c. cum cessante. de appel. et idem in similibus. et tene menti ꝑdicta quia cottidiana. nec obstat predictis si dicatur legis resistentia impedit naturalē obligatōm l. cum lex. ff. de fideiusso. et. l. si non forte. de condic. inde. et sic pari rōne iuram̄tum uidetur impediri cum canon dicat inter iuramentum et simplicem loquelā non faciendam differentiam. xxij. q. v. iurante. q2 illud potest esse uerum quādo prohibitio legis est consonans iuri diuino. ut si statutum uel lex prohibet usuram al's uidetur secus fm Anto. de

butrio.uel posset dici secundum eum ꝙ licet statutum possit infringere naturalē obligatōneꝫ inquantum ex cōtractu haberet oriri.et etiam iuramentuꝫ quo ad secundariam obligationem que dirigit᷑ ad partem ad cuius comodum tēderet obligatio posset etiam impediri.facit quod habetur s̄m eum in all᷑.c. debitores.et in hoc possunt dici esse paria simplex loquela.et iuramentum loq̄ndo de secundaria obligatione querenda parti ex iuramento et sic utrumq̄ possit ꝓhibere statutum non tamen potest prohibere statutum obligationem que oritur ex iuramento per quam obligatur deo et sic remanet uirtus iuramenti saltim propter obligationem que in deum dirigitur.unde concludit ꝙ isto cāu iuramentū obligabit sed non confirmabit contractum et ex eo nihil posset petere et sic uult.dominus.Anto.ꝙ ubi statutum dirigit probibitionem ad ꝑsonam non ualet actus nec obligatur probibitus ex contractu nec etiam ex iuramēto secundarie obligationis querende parti sed solum obligatur ad obseruantiam iuramenti per obligationem que principaliter acquiritur deo et in deum dirigitur.et nota ꝙ hec distinctio de obligatione principali et secundaria uidetur tenere ꝙ ex iuramento oriatur obligatio ⁊ actio s̄m canones.sꝫ tenendo ꝙ solum oriatur officium iudicis non uidetur ꝓcedere ꝙ iudicis officium presupponat obligationem.l.qui per collusioneꝫ. §.i.de acti.empt. ¶ Quis autem erit effectus ualidationis iuramenti in casu p̄dicto ex quo non oritur obligatio secundaria parti.dic ꝙ effectus erit ꝙ poterit cogi ad obseruantiam iuramenti per uiam denunctiationis uel officio iudicij ul᷑ alijs remedijs quibus cogit᷑ iurans ad soluendas usuras de quibus in.c. debitores.de iureiuran.an autem in casibus predictis iurans habeat aliquod remedium contra iuramentum ubi non est turpitudo ex parte illius cui soluitur non datur repeticio.et ideo non implet᷑ obligatio iuramenti.memento q᷑ tenet᷑ deo ad obseruantiam iuramenti et momētaneum implementum non sufficit nisi arguatur turpitudo in decipiendo. ut d.c.debitores.uel nisi ex hoc melius bonum impediatur per id quod habetur in.c.cōmissum.de spon.nec obstat si dicatur ꝙ debet posse repetere saltim conditione sine cā.cum sine causa uideatur esse penes eū cui facta est solutō exquo non oritur obligatio ex cōtractu nec etiam ex iuramento quo ad secundam eius obligationem que tendit ad comodum partis.quia R̄ndit ꝙ non est sine causa apud recipientem ex eo q᷑ tenetur deo q᷑ obligatus erat soluens deo ad dādū seu tradendum ip̄i recipienti.et sic non debet posse repetere quia quantum ad ip̄m iurantem uidetur licite tenere.cum non debeat repetere obstante iuramento et nō iplet᷑ obligatio hoc casu momētaneo implemento.Item etiam non obstat si dicas ꝙ heredes iurantis poterūt repetere quia ip̄i non iurauerunt et iuramentum defuncti non uidetur eos ligar᷑ q᷑ est ꝑsonalis ex parte prestantij.ut nō. per Inno.in.c. ueritatis.de iureiuran.et ibi per Io.an.Item ubi probibitio dirigitur in rem fauore persone ut quia probibet contractum uel alienationem rei minoris uel dotalis fundi tunc dicit dominus Anto.de Butrio ꝙ annullat᷑ contractus et obligatio ex ui legis uel statuti.sed si iuramentum fuerit interpositū obligabit iurantem.An aūt firmet contractum refert opi.Bar.qui tenuit ꝙ sic per auten.sacramenta.et illam etiaꝫ ml᷑ti tenuerunt et etiam eam sequitur angel᷑.in.l.si quis pro eo.de fideius.ff.et lꝫ iura canonica simpliciter innuāt seruari iuramentum.ut in.c.cum contingat. de iureiuran.et .c.ij.eo ti.in.vj.tn̄ debꝫ itelligi ꝙ contractus ualidetur per iuramētum quia si iuramentum non firmaret contractuꝫ uideretur ꝙ solutum posset repeti et sequebantur inde multe absurditates quas do.anto.tangit in.d.c.cū contingat.et Io.cal.et ꝙ contractus firmetur iuramento.tenet Frede.in suo cōsilio.cclxxxij.per.c.cum contingat.⁊ auten.sacramenta.Sed anto.de Butrio in d.c.cum contingat.tenet ꝯtra.dicens ꝙ non firmetur iuramento contractus.nā licet lex ciuilis possit probibere contractum et impedire omnem obligationem l.si non forte.in prin.ff.de condic.inde. et ideo cum lex canonica non dicit contractum firmari iuramento.sed solū dicit iuramentum fore seruandum dicit ꝙ nihil est qd̄ constringat dicere ꝙ cōtractus ualidetur iuramento.et tamen concludit ꝙ in hoc casu exquo lex nō resistit persone licet probibeat contractum uel alienationem ex iuramēto oritur obligatio nedum respectu obligationis q̄ dirigitur in partē exquo non est in recipientem aliqua turpitudo que dicit etiam procedere si iuramentum addat solennitatē contractui et annullet contractum cessante solennitate.licet fre.in suo consilio.cclxxxij mihi est.cclxxj.cuius tenor.j.describitur al᷑r sensit.quia ut dixi lex ciuilis potest probibere et impedire omnem obligatioꝫ.ut in.d. l.si non forte.et predicta dicit dn̄s anto.procedere etiam si statutū dicat ꝙ nō ualeat ꝯtus

promissionis uel iuramentum qui fiunt per filiumfa. absq; consensu pris uel cõ sanguineorum. lex enim ciuilis fm eum non potest annullare iuramentum et ex hoc fit prohibitio respectu fauore psõe uidetur cessare turpitudo in extrahẽdo si alia non appareat deceptio. licet fiat contra. l. ciuilem. non fit contra. l. dei. in quantum in dicto cãu repertur iuramẽ tum. et ideo ex iuramento oritur obliga tio. licet annullabitur ex turpitudine qr lex dei non habet pro turpi quominus in casu predicto seruet iuramẽtum pti li cet lex ciuilis aliud uelit. Et nõ. fm do minũ An. q est differentia an lex uel sta tutum dirigat prohibitionem ad perso nam an ad rem. licet utroq; casu scõm eum actus non firmetur iuramento sed tenetur iurans ad obseruantiã iuramen ti. nam ubi dirigitur prohibitio ad p sonam non oritur ex iuramento obliga tio secundaria que dirigitur in partem nec obstat fm eum si dicatur q non ui detur referre an lex uel statutum prohi beat contractum uel alienationem. et sic in rem disponat. an uero prohibeat p sonam quia prohibendo cõtractum uel alienationem uidetur etiam prohibere personas contrahentium. qr Rndit q il lud est uex solũ ppter fauorem persone quem attendit lex ciuilis non propter peccatum inducendum q magis atten dit lex canonica que magis considerat bonum aie q̃ corporis. ut dicit glo. nam quis potius mala tpalia pati debet q̃ agere aliquid cum anime detrimẽto. ut c. satis. q metus cã. et per hoc patet ut dixi. s. q quando prohibitio dirigitur ad rem nedum habebit locum uia de nunciationis uel officium iudicis pro obseruantia iuramenti sed etiam pote rat agi ex ipo iuramẽto propter obliga tionem secundariam ipi parti quesitam nec poterit peti relaxatio iuramenti ex quo nihil turpe continet. etiam si statu tum prohibuerit iuramentum. et sic nõ erit aliquod remedium contra iuramen tum nisi aliqua arguatur deceptio in cõ tractu tunc dic q iurans haberet reme dium. si deceptio erat enormis per ea q̃ habentur in. c. quintauallis. de iureiur. et quod habetur secundum eum in. c. ue niens. in glo fi. cum ibi allt. Item quia i enormi lesione presumit dolus et cen setur idem esse. sic psupponit. l. omnes. § . lucius. ff. que in fra. credi. et. l. q testa mentũ. cũ ibi. nõ. ff. de probat. unde tũc adesset turpitudo ex parte eius cuz quo contrahitur et cui prestatur iuramentũ ideo tunc haberet remedia de quibus i allt. c. debitores. Unde etiam si qs mutu aret parato ad ludum uel corrupto no

torie in actu ludendi uel in voluptatibus mulierum quia tunc bene essent remedi a aduersus iuramenta prestita. quia satis uidetur adesse turpitudo uel fraus pre sumpta ex parte recipientis ubi hoc cõ staret ex euidentia facti. uel quia noto rie esset prodigus. uel ei ut pdigo fuissz interdictum quia tunc aliqualis est tur pitudo ex parte contrahentis q dat ma teriam iuueni consumpturo ut propriũ matrimonium consumat et lex in causa legitima in tali presumit fraudem. ff. p emptore. l. si quis cum sciret. et. ff. õ mi no. l. q si minor § . fi. et. l. si uero non re munerandũ. § . adolescens. ff. mandati. et. ff. quarum rerum acti. non da. sed ali as non putat sufficere si statutum presu mat dolum. deceptionem. uel fraudem uel metum ad finem euertendi iuramen tum nisi statutum habeat aliam causaz promptã propter quã presumi posset a lias aperta esset lex ciuilis de facili ad p hibenda iuramenta indirecte qđ non ẽ concedendum secundum ea que superius dicta sunt. et ista in effectu sũt dicta dñi Anto. licet per alium ordinem et magis confuse dicat. unde est aduertendum p mo inquantum facit differentiam. an p hibitio dirigatur in psonam uel in rem primo casu impediatur obligatio secun daria ex iuramento non ex. 2°. nam hec differentia non uidetur uera. etiam sua opi. supposita quia exquo fm eum quã do preceptum fit fauore persone sapit naturam consilij. unde uidetur q tunc possit prohibitus et iurans renunctiari suo fauori. et per consequens ex iuramẽ to debet etiam oriri obligatio secunda ria querenda parti sicut et quando diri gitur prohibitio in rem quia uidet ea dem rõ utrobiq;. exquo preceptum uel prohibitio respicit fauorem persone et sic utrobiq; uidetur posse renunctiari et obligare iurantem pariformiter. ar. eorum que nõ. in c. translato. de constitu. et. ff. ad. l. acqui. l. illõ. Item aduerte secundo inquantum non distinguit filiumfa. ab adulto. nam contra eum facit qa i adul to seu minore prohibitio uidetur fieri fauore ipius minoris. sed in filiofa. non uidetur fieri simpliciter in ipsius fauor pmo etiam propter fauorem patris. ut l. fi. § . filius. et. l. se. õ bois li. ul odio cre ditoris. per. l. i. ff. ad mace. et insti. q cũ eo. § . ij. Unde aduertendum dicit q in filiofa. qui prohibetur obligari per sta tutum sine consensu patris et postea se obliget cum iuramento qd iuris. reperi o triplicem opi. etiam si statutum nõ di rigat sua vba ad personam sed in rem an ualeat promissio facta uel obligatio per filiumfa. sine consensu patris. nam

fuit vna opi. Ja. de Bel. recitata per Jo. an. in addic. Spec. in loco pall'. ꝙ ubi cõcluditur ꝙ non obligetur etiam de iure canonico licet iurauerit per rõnes quas tangit ibi. Jo. an. Alia fuit opi. Bar. in d. l. si quis pro eo. que uidetur uelle ꝙ si prohibitio dirigatur ad personas nõ obligat iuramentũ etiam de iure canonico per rõnem que ibi ponitur. quia ueniendo tunc contra preceptum superioris uidetur peccare mortaliter. ut. s̃. est tactum quando statutum expresse non ꝓhibet iuramentum. Si autem prohibitõ dirigatur in iurantẽ si tamen uidetur ꝓhiberi odio creditoris tunc posset peti absolutio. per id quod habetur in. c. debitores. de iureiuran. et hoc etiam tenet frede. quando statutum dicit ꝙ non ualeat obligatio filijfa. sine consensu pris etiam in iuramento in cõsilio de quo. s̃. feci mentionem. Tercia opi. fuit quam sequitur dominus Anto. de butrio ꝙ si interueniat iuramentum siue dirigatur prohibitio in rem siue in personam efficaciter obligabitur ex iuramẽto nec potest peti absolutio licet quo ad obligationem secundariam faciat different am an prohibitio dirigatur in personam an in rem. et motiuũ q̃re põt obligari est quia concernit fauorez suum. sed certe ista rõ non uidetur bona quia etiam uidetur respicere fauorem patris. ut. d. §. filius aũt. et etiam odium creditoris. ꝑ ea que habentur in. l. i. ff. ad mace. unde uidetur dicendum ꝙ ideo iuramentum obligat ipm filiumfa. quia potest seruari sine interitu salutis eterne. Sed tunc est dubium an potest peti absolutõ nec obstat quod habetur in. c. debitores. qꝛ in casu isto uidetur recipiens turpiter recipere cum recipiat contra dispositionẽ iuris diuini prohibentis usuras. ut in. c. i. et q̃si in omibus de usuris. et ꝓ hoc facit quia licet contractus mutui sit ꝓhibitus odio creditoris quando fit cuz filiofa. tamen si soluatur creditori licite recipit nec potest repeti. l. q̃ exceptionẽ ff. de condic. inde. ergo uidetur ꝙ filiusfa. in contractu mutui obligetur per iuramentum et potest cogi ad obseruantiam iuramenti nec etiam potest repeti si soluatur. Bar. aliter sensit in all'. l. si quis pro eo. non enim uideo quid repugnet quin efficaciter debet tunc filiusfa. iuramentum seruare. ex quo potest seruari sine interitu salutis eterne et etiam recipiens uidetur sibi debitũ recipere nec ob. qd̃ hẽt' in. d. l. i. §. filius autẽ. qꝛ ibi loquitur quando filiusfa alienat rem in q̃ habebat pr̃ usufructum. hic autem quã do se obligabat nec alienabat rem spectantem ad patrem uel in qua pr̃ nullum habebat usufructum. Item non obstat rõ Ja. de bel. inquantum dicit ꝙ iuramẽtum uidetur esse contra bonos mores. ꝑ l. i. ff. ad mace. quia potest dici p̃mo ꝙ lex illa loquitur in mutuo. non autem loquitur in alijs casibus. ut ibi patet. potest etiam dici ꝙ licet occasionaliter qñ ꝗ filiusfa. insidietur uite parentum tam̃ ex quo illud de quo seu super quo iurat' est licitum non debet attendi talis occasio ad inualidandum iuramentum. per id quod nõ. in. c. si uero. de iureiuran. et per hoc etiam quia reperitur a iure canonico reprobatum tale iuramentum. Secundo debet obligare ex quo potest sine iteritu salutis eterne seruari. facit qd̃ habetur in. c. si diligenti. circa fi. de foro competen. et sic uidetur ꝙ opinio domi Anto. possit sustentari per ea que habentur in. c. iuuenis. de spon. Et ꝓ predicta opi. facit ꝙ aut consideramus alios casus q̃ꝫ mutui. et tunc certum est ꝙ de iure communi potest obligari et obligatur. l. filiusfa. ff. de acti. et obli. licꝫ ergo per statutum prohibeat' filiusfa. contrahere sine consensu patris uidetur ꝙ si interueniat iuramentum debeat efficaciter obligari. et pro hoc uidetur rediri ad dispositionem iuris communis quo ut predixi filiusfa. etiam sine cõsensu patris obligatur i alio contractu q̃ꝫ mutui et sic uidetur ꝙ omnino per iuramentũ redijt ad naturam suam qd̃ de facili iura permittũt. ut. l. si unus. §. pactus. ff. de pactis. v̄. ꝙ in spẽ. et sic nõ potest dici ꝙ iuramentum hoc casu aliquam turpitudinem contineat ex quo tendit ad obligationem ex qua de iure communi filiusfa. obligaretur. aut consideramus contractum mutui et adhuc uidetur etiam ꝙ ex iuramento filiusfa. obliget' nõ obstante statuto quia certum ẽ ꝙ añq̃ꝫ esset se. ꝯ. mace. filiusfa. obligabat' ex mutuo ergo uidetur ꝙ de se obligatio turpis non sit al's interdicta fuisset obligatio. l. generaliter. et. l. plagij. ff. de v̄bo. ob. et. l. si remunerandi. §. rei turpis. ff. mandati. et pro h̃ etiã facit qꝛ est post ĩductum senatusconsultum mace. seu bñficium ipius obligatur filius mero iure licet possit obicere exceptionem. ut. l. i. ff. ad mace. cum glo. et nõ. Bar. in. l. cum lex. circa fi. ff. de fideius. et sic patet ꝙ ꝺ se obligatio turpis non est quia al's ipo iure non obligaretur. unde licet ꝓhibeatur obligatio odio creditoris tamen si interuenit iuramentum obligatur iurãs per id quod habetur in. c. debitores. ꝺ iureiuran. et de pigno. c. significante. et nõ. Bar. in. l. si quis ꝓ eo. all'ta. non enim uidetur absonũ qd̃ etiã i contractu mutui obligetur filiusfa. iurans nõ obstãte

probibitione statuti.et quia non uidet peccare recipiens sibi debitum facit.l.si
exceptionem. ꝺ condic.inde.cum uidea
tur ꝙ efficaciter obligetur non ob.c.de
bitores.qꝛ ibi peccabat recipiẽdo usu
ras. unde sibi potest peti absolutio a iu
ramento.et sic non peccat recipiens de
bitum ideo secus .et ꝑ hoc rñdetur rõi
quam tangit Bar.in.d.l.si quis pro eo.
Ex predictis patet posse defensari opi.
domini Anto.licet rõ sua non uideatur
simpliciter uera.per ea que superius dic
ta sunt.Item aduerte ꝙ dixit Bar i.l.fi.
§.filius autem.C.de boīsq lib.ꝙ si fili
usfa.alienat rẽ peculij aduenticij ĩ quo
pr̄ habet usufructum non ualet alienatõ
etiam si iurauit illam seruare nec obliga
bitur ex iuramento adeo ꝙ etiam post
mortem patris nõ tenebitur seruar̄ mo
uetur quia uidetur facta probibitio ipi
filiofa.in dicto casu ad instar prodigi ꝑ
id quod habetur in.d.§.filius.ꝟ.meli⁹
est enim.vnde si iuramentum ꝓ̄stitum ꝑ
prodigum non obligat.ut nõ.Ja.de are
na in.l.qui habet.ff.de tutel.et Bar.in
l.is cui bonis.ff.de ꝟbo.ob.ita non ob
ligat filiumfa.in eo casu all't.etiã qꝺ nõ.
Spec.in ti.de acti.§.i.ꝟ.quid si super hꝰ
iurauerat.sed certe Spec.uidetur sentir̄
contra glo.in.d.§.filius.ubi uoluit.et
ista pars uidetur ꝺ iure uerior ꝙ per.c.
cum contingat.de iureiuran.quia debet
seruari iuramentum.qꝺ seruari potest si
ne interitu salutis eterne.fateor tamẽ ꝙ
non tenebit ad preiudicium patris.per
id quod habetur in.d.c.cum contingat
sed bene preiudicabit sibi post mortem
patris uel postq̃ factus fuerit sui iur].fa
cit qꝺ nõ.Inno.in simili ꝺ uoto facto ꝑ
filiumfa.in.c.cũ scripture.de uoto ubi
licet non obliget durante patria potesta
te.tamen postea tenetur seruare si fact⁹
sit sui iuris.Et pro declaratione hu⁹ du
bij.an per statutum possit probiberi iu
ramentum.est aduertendum ꝙ interdũ
statutum uel lex probibet simpliciter cõ
tractum sine certa solennitate.et dicit il
lum non ualere.etiam si non interueniat
iuramentum.interdum probibet statu
tum contractum sine certa solennitate
et etiam dicitur ꝙ si aliter fiat contrac
tus non ualeat nec etiam iuramentum
si fuerit interpositum .primo casu ẽ ad
uertendum ꝙ licet Bar.in.l.si quis pro
eo.facit differentiam an probibitio diri
gatur in rem an in personam.seu cõtrac
tum uel alienationem.tamen illa distic
tio non uidetur uera.qꝛ si probibet cõ
tractus uel alienatio uidetur etiam pro
bibita illa per que ꝑuenitur ad ea.per
id quod habetur in.l.rõ.ff.de sponsa.⁊
per consequens uidetur probiberi con
trabere personas uel alienare.facit etiaꝫ
ꝙ ipe nõ.in.l.cum lex.ad fi.ff.de fide
ius.in simili hoc uidetur uelle ubi etiam
sua distinctio non uidetur bona.et illaꝫ
etiã reprobat.Jo.de ligna.et Sali.in au
ten.sacramenta puberum.vltima.q.nec
ob.rõ sua quam fecit in.d.l.si quis pro
eo.quia potest multipliciter rñderi ut
sepius dixi.unde in hoc casu si interue
niat iuramentum an habeat obstare .et
certe uidetur dicendum ꝙ sic per id qꝺ
habetur in.c.cum contingat.de iureiur.
et in auten.sacramenta.Unde uidet ꝙ ĩ
telligenda sit probibitio statuti inquan
tum non interueniat iuramentum secus
si interueniat q̃uis sit licit⁹ contractus
non habeat locũ probibitio.Ja.ꝺ bel.ĩ
sua disputatione que incipit Lege peru
sina.all'ta uidetur uelle ꝙ quando statu
tum probibet contractum fieri sine cer
ta solennitate.et si aliter fiat non ualeat
tunc uelle ut non sufficiat solennitas iu
ramenti.nisi interueniat solennitas req
sita a statuto.et ideo tunc de iure ciuili
non firmaretur contractus iuramento li
cet uideretur secus esse per auten.sacra
menta.all'ta.sed ipe ꝛ̃ndit ꝙ non babe
at locum ubi adest probibitio statuti.
sed solum ubi probibitio iuris commu
nis.fatetur tamen ꝙ de iure canonico
bene obligaret iuramentũ.per all'.c.cũ
contingat.et satis uidetur ꝙ hoc casu
contractus firmetur iuramento.per id
quod habetur in glo.in.d.auten.sacra
menta.et quod habetur in.c.ij.de pac
tis.in.vj.et uidetur opi.communis.naꝫ
illam sequuntur Bar.Angl.Jo.cal.Job.
an.et Arch.in.d.c.ij.et Frede.in suo con
silio.cclxxxiij.licet dominus Anto.ꝺ bu
trio aliter dixit.s.ꝙ non ualidetur con
tractus.sed solum quis teneatur ad ob
seruantiam iuramenti.tamen Jo.de lig
na.in.c.cum contingat.tenet contrariũ
quia hoc non dicit tex.in d.c.cum con
tingat.nec in.c.licet.eo.ti.li.vj.Sed ad
uerte quia uidetur de iure posse defen
sari ꝙ contractus firmetur iuramento.
et sic est opi.glo.in auten.sacramenta.
Bar.et Jo.cal.per.c.ij.de pactis.in.vj.
ubi littera apte dicit ꝙ licet pactum de
quo de iure ciuili probibeatur.tamen si
sit prestitum iuramentum iubet seruari
et sic ponderat ꝙ uult ipsum pactũ ser
uari et non simpliciter dicit de iuramen
to.et ideo sicut ibi pactum firmat iura
mento ita uidetur ꝙ eadem rõne sit di
cendum in casu ꝓposito cum eadem sit
rõ ergo idẽ ius.ut.l.illꝺ.ad.l.acq̇.et hec
ꝑs uidetur uerior.licet Anto.de Bu.et
Jo.de ligna.in.c.cum contingat.teneãt
contrariũ.et hanc opi.ꝙ contractus fir
metur iuramento.tenuit Jo.an.in glo.

ordinaria in.c.ij.de pactis.li.vj.sup ver
bo fruari.et etiam Archi. super eodem
uerbo.nam per illam decretalem dicũt
approbari opi.pla. posita in.l.pactum.
de coll'. que merito debuit approbari
quia qua rõne tenet contractus minoris
super re sua si iurat licet alias non tene
ret.in auten.sacramenta.eadem rõne de
bet tenere pactum iuratum in casu illi?
c.et idem glo in.c.licet.de iureiuran. et
in.c.cum contingat.ubi glo.apte uoluit
contractum firmari.exquo glo. iuris ci
uilis et iuris canonici hanc partẽ tenẽt
propter autoritates superius all'tas ĩ du
bio iudicando et consulendo non est re
cedendum a glo.ƀm Jac.bru.in.l.i.C.q
pro sua iurisdi.et hanc partem tenet fre
de.ut patet.j.in suo consilio.Scdo casu
quando statutum dicit ꝙ contractus a
liter factus non ualeat. etiam si interue
niat iuramentum tunc uidetur dicendũ
ꝙ contractus non firmetur iuramento
exquo expresse statutum annullat illud
etiam si interueniat iuramentum.nam h'
potest lex ciuilis et sic ipm statutum su
per ipo contractu disponere et prohibe
re alienationem.potest et illam inualida
re .per id quod habetur in.l.cũ lex.ff.ꝺ
fideiusso.et.l.si non forte.ff.de con.ide.
vnde non potuit aliquid agi ex ipso cõ
tractu exquo inualidus est per dispositi
onem statuti.nec etiam poterit coraz iu
dice seculari agi ex iuramento q: de iure
ciuili iuramentum de se non est obliga
torium regulariter ut inducat obligatõz
ut legitur et nõ.in.l.i.C.de operis lib.⁊
sic uidetur ꝙ in foro ciuili contrahens
contra formam statuti nullum habet re
medium.sed solum uidetur ꝙ possit re
currere ad forum ecclesiasticum ut coga
tur iurans ad obseruantiam iuramenti.
facit quod habetur in.c.fi.in.vj. posset
tamen esse dubium ꝙ exquo statutum
expresse non inualidat iuramentum et
sic uideatur esse seruandum.an debeat
iudex secularis illud facere seruari cum
ius canonicum in hoc preualeat iuri ciui
li inquantum uult iuramentum efficaci
am habere. etiam si tendat ad inducen
dam obligationem licet aliud uelit ius
ciuile. et uidetur ꝙ sic.per id quod ha
betur in.c.ij. de iureiuran.in.vj.tamen
credo ꝙ communiter in foro seculari nõ
audiretur agens in casu predicto contra
statutum.et q: aliquando ius ciuile et
canonicum discordant.et quid tunc ser
uari debeat.et breuis conclusio est.ꝙ in
materia spũali ut iuramenti uel matrio
niali uel simili in foro ciuili etiam in ter
ris imperij seruatur ius canonicum.per
id quod habetur in.c.penul.in fi.de pre
scrip.et ꝑ glo.i regl'a possessor.ꝺ re.iur.
in.vj.et per glo.in.c.i.de arbitris.in.vj.
et in.§.fi.insti.de gradibus.et in.l.i.C.
de scõis nup.In terris ecclesie seruanduz
est ius canonicum siue in foro canonico
ut in.c.si duo.de appel.siue in foro ciui
li In terris imperij seruari debent leges.
ut uoluit.glo.nõ.in.c.i.ꝺ arbitris .i.vj.
et ad predicta facit. qꝺ nõ. hosti.in.c.
cum contingat.dicens hoc esse uerũ de
mente legum i cãu.c.cum contingat. ser
uari iuramentum.exquo canones uolũt
illud seruari.qꝺ etiam et ipse leges man
dant qꝺ canones mãdant.ut in auten.
qũo oportet epi.§.i.coll'. i.C.de sũma
tri.l.i.in prin.et in auten.de man.princi.
§.fi.et de illa materia tangitur per legis
tas in.l.ꝑuilegia.C.de sacrosan. eccle.et
Jo.an.et Jo.cal.in.c.i.de noui.o.nunti.
Tercio casu quando statutum expresse
disponit super iuramento ut q: dicit si
contractus aliter fiat non ualeat.nec eti
am iuramentum si interponatur.et tunc
est etiam aduertendum ꝙ uarie fuerunt
opi.nam una fuit ꝙ simpliciter tale iu
ramentum teneret.et hanc sequitur Bal.
in.l.pactum.C.de colla.in.vj.q.vbi ad
litteram decidit ꝙ statutum potest pro
hibere ut non ualeat iuramentum per id
quod habetur in.l.adigere.§.quamuis
cum sua glo.ff.de iurepatro.et hãc opi.
uidetur sentire in.l.nec patronus. C.de
operis lib.et hanc sequitur Sali.in aut.
sacramenta.Secunda fuit opinio ꝙ non
posset statutum inualidare iuramentum
saluo nisi presumat uel fingat dolum ul'
fraudem uel metum .et istam sequitur
Bal.in.l.omnes populi.all'.in.iij.q. sed
ut.s̃.tetigi.Rap.in.d.l. omnes populi .
simpliciter tenet statutum non ualere q:
si posset presumendo uel fingendo frau
dem uel dolũ statuere uideret' ĩ fraudez
iuris diuini uel canonici iuramentũ ener
uare.et sic aperietur uia fraudibus con
tra ea que habentur in.c.quanto. de di
uorcijs.Tercia fuit opi.ꝙ non obstante
statuto iurans obligatur quia non pote
rat super illo disponere tanq̃ super re
spũali.Item q: recipiens tunc iuramen
tum contra formam statuti uidetur il
lud illicite recipere.quia contra manda
tum superioris cui debet obedire. viij.
dis.c.que contra morem.de maio.⁊ ob.
c.ij.et istam opi.tenet frede.in dicto cõ
silio.cclxxij.et uidetur ƀm eum idem qñ
statutum dicit non ualeat contractus
aliter factus etiam si interueniat iuram̃
tum quia tacite uideatur statutum uelle
ꝙ ille non debet sine solennitate statuti
iuramentum recipere.Dominus Anto.
in.c.cum contingat. tenet ꝙ statutũ nõ
potest prohibere iuramentum quia illꝺ
non spectat ad iudicem secularez nec ad

legem ciuilem uel statutariam. sed ad le
gem canonicam et presertim all'. nō. i. c.
quemadmodum. super glo. post Hosti.
Quid ergo tenendum in tanta uarietate
opi. uidet' posse dici ꝙ illa sit uera opi.
que habet ꝙ statutum uel lex non pos
sit prohibere. q2 ip̄m iuramentum ē res
sp̄ualis et per consequens statutum lay
corum non posset super illo disponere.
Et circa istā materiam aliquorum quar
ta fuit opi. qui dixerunt ꝙ iuramentum
non obstante statuto efficaciter obliga
bit. et tamen recipiens illud sine solenni
tate statuti punietur pena posita in sta
tuto uel pena arbitraria. per nō. p Bal. i
l. non dubium. C. de legibus. ¶ Ex p̄dic
tis apparet ꝙ licet statutum non possit
eneruare uires iuramenti. tamen uidetur
ꝙ possit imponere penam recipienti iu
ramentum sine solennitate statuti ex le
gitima cā facti. unde pondera v̄ba statu
ti. nam aut statutum prohibet contrac
tum fieri cum minore uel muliere uel fi
liofa. sine certa solennitate. etiam si iter
ueniat iuramentum et si aliq̊s aliter con
traxerit ip̄onit penam. et tunc contrafa
ciens incurrit illam. aut aliquam penam
non imponit et poterit puniri pena ar
bitraria. aut statutum prohibet contrac
tum fieri sine certa solennitate. etiam si
interuenit iuramentum et annullat con
tractum aliter factum. et tunc iurans te
netur et statutum inquantum annullat
iuramentum non ualet. quia iuramentū
est res sp̄ualis et inducit obligationem
de iure canonico. in. c. et si xp̄us. de iure
iuran. nec posset statutum illud inualidar̄
h' tñ casu posset habere locum pena arbi
traria contrafacientem. Interdum uero
statutum dicit ꝙ non possit fieri cōtrac
tus sine certa solennitate. etiam si non i
terueniat iuramentum. et si aliquis uta
tur tali instrumento in quo etiam con
tractus non teneat incurrat penam cen
tum. tunc uidetur si utatur instrumento
propter contractum posse incurrere pe
nam statuti. sed si utatur instrumento
propter iuramentum qd̊ petit obseruari
tunc uidetur ꝙ non incurrat penam q̊a
si statutum non potest eneruare uires iu
ramenti. sic non potest imponere penaʒ
iuranti tali instrumento. ad hoc. l. sexus
et augerius. ff. ad. l. fal. et. l. qd̊ de bonis.
nec potest statutum adicere etiam solen
nitatē iuramento quo ad eius uires ifli
gendo si dicte solennitates non interue
nerunt. poterit tamen puniri recipiens
iuramentum sine certa solennitate statu
ti ex iusta causa facti. q2 in hoc debuit
obedire statuto qd̊ habʒ in se rōnem et
equitatem. facit quod habetur in. l. que
sub conditione. ff. de condic. sed posito

ꝙ lex uel statutūm laycorum non possit
prohibere iuramentum. an saltim pote
rit peti absolutio a iuramento. ut uult
Frede. i allega. consilio. cui9 opi. p̄ma fa
cie uidetur satis equa et rōnabilis. quia
licet statutum non possit eneruare vim
et efficaciam iuramenti bene tamen ui
detur ꝙ possit prohibere subiectum ne
recipiat iuramentum sine certa solenni
tate cum tale statutum ex iusta causa sit
factum. et sic uidetur ꝙ ei est obedien
dum. q2 de se non continet quid illicitū
ymo prima facie ualde iustum et equū
i. ꝙ non recipiat iuramentum sine solen
nitate statuti. nam etiam uidemus ꝙ ius
non p̄stitum iuramentum prohibet iter
dum seruari et seruatur eius dispositio.
ut. d. l. que sub conditione. ibi dicit' ꝙ
testator legauit ticio. et si iurauerit ascē
dere capitolium ꝙ non debet cogi p̄sta
re iuramentum. ymo sufficit ꝙ ascendat
non prestito iuramento ad hoc ut habe
at legatum. et sic uidetur ꝙ in se uideat'
iustum statutum inquantum uidetur ꝓ
hibere recipi iuramentum si non inter
ueniat solennitas statuti. et per cōseqn̄s
ꝙ illicite faciat aliter recipiendo et si ali
ter recipiatur licet iuramentum obliget
quia potest seruari sine interitu salutis
eterne uidetur ꝙ possit peti absolutio.
et uideretur posse dici ꝙ illi cui est p̄sti
tum iuramentum sponte q̄ratur efficax
obligatio ex iuramento. ꝭm ymol'. et sic
uidetur ꝙ non possit cogi ad efficaciaʒ
ip̄ius iuramenti. quia imputandum ui
detur illi qui sponte iurauit. uideret' tñ
posse dici ꝙ ille qui recipit iuramentuʒ
sine solennitate statuti possit puniri p̄ea
arbitraria ex quo prohibitio erat rōna
bilis. per nō. per Jac. de Bel. et Bal. post
eum in. l. non dubium. C. ḋ legibus.

¶ De absolutione a iuramento.

SEd videamus quando possit
peti et debeat obtinere abso
lutio a iuramento. et dic aut
iuramentum ex omni p̄te est licitum. s.
tam ex p̄te iurantis q̄ʒ ex parte recipiēt]
q̄ʒ materie super qua prestatur et tunc
compellendus est iurans ad obseruan
tiam iuramenti nec ē dāda absolutō. ut
in. c. et si xp̄us. de iureiuran. q̊n ymo nul
la cā extrinsecus existente. etiam papa a
tali iuramento absoluere non potest. si
est p̄stitum in mā ab eius potestate non
dependent]. ut quia est in fauorem ter
cij. ad hoc qd̊ nō. glo. in. c. quanto. de iu
reiuran. et Inno. in. c. cum inter. ḋ renūc
tia. et in simili glo. in. c. non ē. de uoto.
ymo forte non posset dictum iuramen
tum in melius commutare inuito eo cui

quesita est obligatio quia vnum pro ali
o inuito creditori solui non potest.l.ij.
§.appellata.ff.si certũ pe.ad hoc qđ nõ.
Jo.an.in.c.in malis.de re.iuris.in.vj.in
mercurialibus.et Jnno.in.c.ij.de cõfir.
utili uel inutili.et in.c.inquisitioni.de
sententia excõ. secus si in honorem dei
quia tunc posset in melius commutare
sic intelligit.c.peruenit.lo.ij đ iureiurã.
et qđ nõ. Jnno. in.c. debitores.de iure
iuran.ubi uult ꝙ epũs etiam potest in
melius commutare sicut et vota. Si ue
ro iuramentum ex ꝑte iurantis non põt
seruari sine interitu et dispendio salutis
eterne.tunc nulla requiritur absolutio.
peccatum enim fuit in iurando non in
transeundo.ꝑmo peccaret non contraue
niendo.ad hoc.xxij.q.iij.quasi per totũ
et.c.quamuis.et.c.sicut ex litteris.de iu
reiuran.ubi aũt iuramentum põt serua
ri sine interitu salutis eterne.sed est con
tra bonos mores tunc nulla requiritur
absolutio.ut in regła.non est obligatori
um.de re.iuris.i.vj.et ibi ꝑ glo.Si autẽ
sacramentum processit calore iracundie
puta si iurauit ꝙ nunq̃ȝ loqueretur cum
aliquo uel si.tunc sentit Jo. an. et alij ꝙ
tale iuramentum non est obligatorium
quia non habuit comitem discretionis ⁊
iusticie.xxij.q.i.iurabit.et.xxij.q.ij. ani
aduertendum Sũmiste tamen uidentur
tenere ꝙ talia iuramenta teneãt sed debe
at dari absolutio.de quo nõ. in.c. cum
quidam.de iureiuran.et satis potest te
neri ꝙ si iracundie calor fuit tantus ꝙ
deliberate tale iuramentum non presti
tissȝ non erat obligatorium.quia uolun
tas non est discreta sicut dicimus ꝙ cõ
fessio facta calore iracundie non preiudi
cat nisi detur perseuerantia.ut nõ. dicit
glo.in.c.ex litteris.de diuorcijs. facit.l.
ꝙ calor.de re.iuris.non enim est omnio
uoluntarium.et sic non uidetur deus ta
lem obligationem indiscretam recipere
xv.q.i.non est.uel si dicamus tenere de
bet de facili ꝑ episcop ũ absolui.ar. d.
c.cum quidam.Ludo.autem in suis dic
tis in littera.J.dicto.qđ ĩcipit.dicit lex.
sic dicit.dicit lex ꝙ calor.ff.de re.iuris.
ꝙ contractus factus ab irato non tenet
et est casus.in.l.iij.ff.de diuortijs.quia
diuortium factum calore iracundie hẽt
pro non facto.hoc etiam probatur in.l.
licitatio.in prin.ff.de publi. ubi dicitur
ꝙ licitatio facta calore iracundie est iua
lida.nisi perseueretur in eadem uolunta
te.Scđo probatur ꝯriorȝ eadem est dis
ciplina.sed dicta ioco non obligant.ut
l.ij.in fi.ff.de acti.et ob.pariter nec dic
ta calore iracundie.hoc similiter limita
nisi contractus fiat ad pias causas.quia
tunc est ualidus utputa q̄ꝛ pĩ turbat cũ

filijs donauit hospitali omnia bona sua
casus ẽ singłaris.xvij.q.iiij.sunt q̇ opes
et addas ad Bar.in.l.ꝙ calor. ¶ Sed q̄
ro hic quid de uoto facto calore iracun
die.an obliget uouentem.glo.est sin.i.c.
dudum.de ꝯuersa.ꝯiug.que dicit ꝙ nõ
pro quo facit ꝙ deus ad sibi aliquẽ ob
ligandum solum cor respicit.non autem
uerba.ut dicit tex.xiij.q.v.si quid inue
nisti.g° a cõmoto calore iracũdie nõ re
cipit obligationem quia non dixit cum
corde.Secundo allego doctrinaȝ Jo.an.
qui refert sanctum Thomam de aquino
in.c.litteratura.de uoto. ubi dicit ꝙ ut
quis obligetur ex uoto tria requiruntur
primum est deliberatio. Secunduȝ ꝙ ꝓ
positum uoluntatis.Tercium promissio
ad hoc ut predicta reducantur ad effec
tum.sed illud quod fit cum calore iracũ
die non fit cum deliberatione ergo non
obligat.Tercio allego tex. sic dicentem
militem uoluntarium non coactum ele
git sibi xpũs.xv.q.i. non est.sed motus
calore iracundie non est uoluntarius er
go non obligat.Sed quid in confessiõe
facta calore iracũdie.dicit glo.sin.ꝙ nõ.
in.c.ex litteris.de diuor.Sed quid ĩ iura
mento.an iuramentum irati obliget.Le
giste habẽt solum vnum tex. in.l.aliẽa.
que est lex.ij.C.ad.l.Juliã maie.dicentẽ
ꝙ si quis irato animo iurat et illud iura
mentum non obseruat non incidit in cri
men lese maiestatis.ergo sequitur non
obligatur ex illo.quia non incidit in pe
nam.canoniste habent in.c.sicut.lo.i.de
iureiuran.Sed quid in delicto.an sit pu
nibile.dic ꝙ sic casus est in.l. si non con
uicij.C.de iniurijs.sed credo ꝙ debȝ pu
niri minori pena q̃ȝ si fecisset animo deli
berato.ad qđ probandum allego.l.i.C.
si quis impa.male dixit.Secundo allego
tex.in.l.famosi.ff.ad.l.iuliã ma.ubi dici
tur ꝙ lubricum ligue non est trahenduȝ
ad punitionem ita magnam sicut si fac
tum uel dictum esset deliberato animo.
Tercio allego tex.xj.q. iij. illi ꝓpositoꝝ
et tex.alium dicentem ire etenim como
tio uicium excludit calumnie.ut est tex.
ij.q .iij.§.nondum.et allego etiam a
lium tex.xl.q.i.inebriauerunt.qui optĩe
facit.ad quod allego tex.xiij.q. ij. si q̇s
irascitur.Si uero iuramentum a princi
pio est super mã indifferenti.et postea
peruenit ad casum de quo si cogitasset
a principio iuramentum fuisset illicituȝ
uel non iurasset.et tunc dicit Archi.i.d.
c. animaduertendum. ꝙ potest ꝓpᵃ
autoritate transgredi iuramentum. nec
requiritur absolutio pape si iuraui non
negotiari uel non recipere feudun a ta
li.et deuenit casus ꝙ si ab illo non re
cipio feudum aliter uiuere nõ possum

quia aut tépore iuramti nõ cogitauit ꝺ illo casu.et sic non ligat ultra menté suã ut in.c.ueniens.et in.c.quintauallis ꝺ iu reiu.aut cogitauit et fuit illicitum ideo non obseruandum.ꝺ iureiuran.c.i.i.vj. et faciunt hec ad.q.cottidianam de illo qui iurauit non fideiubere ꝓ aliquo cer te a principio iuramentum est illicitum maxime quãdo iurauit ꝙ pluries decep tus ab his pro quibus se obligauerat si cut enim potest iurare pro utilitate ꝓxi mi ita et pro utilitate ꝓpa.ad hoc nõ.ꝑ Archi.i.q.i.non est.et Jo.an. in addic. Spec.in ti.de iureiu.post pnci.ubi dicit ꝙ si salus proximi periclitaretur ex non fideiussione ꝙ non tenetur ad obseruan tiam iuramenti.et eodem modo nõ pôt distingui in eo qui iurauit non mutare uel aliquid simile facere.Si uero iuramé tum fuit dolo aduersarij extortuꝫ.si tũc consensus super quo ꝑstatur est alias re probatus in fauoré principaliter iurantis tale iuramentum non est obligatorium et iste est casus a contrario sensu non an nullando litteram in.c.cum contingat. de iureiuran.et.c.quamuis. de pactis.in vj.c.licet.de iureiuran.in.vj.et in auten. sacramenta.omnia enim ista iura excipi unt casuꝫ in quo dolus interuenit et idé probat quando interuenit vis uel metꝰ tutius tamen est ꝙ ad cautelam sui pe tatur absolutio.Si uero iuramentuꝫ nõ uenit contra dispositũ a iure et interueit dolus tunc subdistingue ꝙ aut est tantꝰ dolus ꝙ excludit menté iurantis.ut q̃a cessante dolo nullomodo se obligasset utputa quia dedit causam contractui.⁊ tunc iuramentum non ligat et potest cõ trauenire non petita absolutõe.ar.l.tres fratres.ff.de pactis.et.l.si soror.de coll. et sic debet intelligi Frede.in suo consi lio.qui ponit casum in minore.xxv.ãnis que subducta renunctiauit fratribus he reditatem p̃nam que ualebat longe plꝰ quam habuit in dotem.qꝺ nõ.in.c.ij.ꝺ pactis.in.vj.ut non procedat quãdo do lus dedit causam contractui.nam ubi é dolus excluditur uoluntas.l.i.ff. de do lo.iuramentum autem nõ obligat ultra mentem iurantis.ut in.c. ueniens.et i.c. quintauallis.de iureiuran.et qꝺ nõ. Jo. an.in.c.unico.de comodato.sed ubi do lus superueniens non excludit consensũ ut q² non dat causaꝫ cõtractui.puta qñ arte quadam me inducis ad consentien dum tunc exigitur absolutio que debet prestari non obstante aduersarij condi tione propter eius turpitudinem et do lum debent intelligi nõ.in alleg.c. cum contingat.et.c.si uero.et.c.uex. de iure iuran.et idem intellige de metu et vi ut requiratur absolutio in odium aduersa

rij per dicta iura.Si autem iuramentum continet turpitudinem ex ꝑte recipient] maxime concurrente etiam turpitudine materie super qua prestatur.et tunc iura mentum obligat seu potest peti absolu tio non obstante aduersarij conditione et iste est ꝓpe cãus in.c.i.et.c.debitoꝛis. de iureiuran.et.c.si uero.eo.ti. ubi auté nulla alia turpitudo reperitur in iuramé to.nisi qꝺ est prestitum contra legẽ.Jn hoc distingue.aut lex resistit fauori pub lice utilitatis principaliter et non est ne cessaria absolutõ.q² iuramentum nõ ua luit.ut in.c.si diligenti.de foro compe. aut principaliter in fauorem iurantis li cet secundario in fauorem publicum.ut in muliere et minore.ut in casibus.c. cũ contingat.de iureiuran.et.c.ij.de pact]. in.vj.et auten.sacramenta.et tunc credo ꝙ absolutio sit deneganda.quia iuram̃ tum non uergit in detrimentum salutis eterne.gº seruandum.Jtem q² nulla repe ritur turpitudo et quilibꝫ potest renũc tiare fauori suo.Jtem quia in contrahẽ te nullus potest argui dolus nec decep tio nec materia de se est turpis.ar. opti mũ i.c.ad apostolicam.de regu.et sic su mus ex formam.c. debitores. et.c.i. et c.si uero.et.c.uerum.de iureiuran.Jbi e nim reperitur turpitudo ex parte recipi entis et mã probibita quia mala.q̃ oia cessant in casu nostro et satis é ꝙ lex uel statutum punit irritando actum. Jtem als dicta iura et capitula seruirent nob de uento contra legem.omne uerbũ.C. communia delegat].Jtem si ex eo ꝙ cõ tra statutum uel legem emanauit consẽ sus competeret absolutio de facili eua cuaretur prouisio.c.cũ contingat.et au ten.sacramenta.petendo absolutionem a iuramento.nec est uerisimile ꝙ ibi uel saltim in.c.licet.de iureiuran. in.vj.ꝙ e manauit tam solenniter nulla fuisset fac ta mentio de absolutione.licet vincen.⁊ frede.de senis.et glo.in.d.c.cum contin gat.tenuerunt dandam fore absolutióꝫ qꝺ intellige.ut.s̃.est declaratum.naꝫ so lum in.d.c.cum contingat.cuꝫ si. excipi tur dolus et quedam alia quibus cessã tibus iuramentum ualet et absolutõ de bet denegari.nec obstat ꝙ presumitur turpitudo exquo contrahit contra ꝓhi bitionem legis.quia istud est in fauoreꝫ sui et nulla est turpitudo respectu dei ⁊ in actu spũali minor reputatur maior.i c.si annum.de iudi.in.vj.et q² attendit potius ius diuinum q̃ positiuum et lay cale.ut nõ.Jnno. in.ti.de regu.nec suffi cit ꝙ lex uel statutum presumat dolum ad euacuandum iuramentum.ut. s̃. est dictum.Si uero statuto uel lege probi bente contrahitur et interueit lesio tunc

si lesio erit modica cessabit absolutio in
c. abbas. ꝙ metus causa. et. c. i. de re
stituti. in integrum. facit. l. ij. C. de resci.
uen. Secus si lesio est enormis quia tūc
presumitur dolus. ut. l. omnes. §. lucius.
ff. que infra. credi. et. l. qui testamentuꝫ.
ff. de probat. nec uidetur iurans ad hūc
casum se obligasse. ar. c. ueniens. et. c. q̄n
tauallis. de iureiuran. nam paria sunt ꝙ
dolus ueniat ex ꝓposito uel re ipa. l. si
quis cum aliter. ff. de uerbo. ob. Si aūt
turpitudo reperitur ex parte recipientis
iuramentum. ita ꝙ locus est relaxationi
iuramenti et absolutioni. si ante petitōꝫ
relaxationis iuramenti debitor est periu
rus. an possit petere absolutionem. de h̄
s̄. dictum fuit in articulo. Sed ultra illas
dic et considera duos modos iurandi. ⁊
qn̄qꝫ enim quis iurat non uenire contra
contractū. sed soluere usuras directe uel
indirecte. quandoqꝫ iurat omnia et sin
gula i instrumento contenta esse uera. tñ
est instrumentum ficticium et in fraudē
usurarum fabricatum. In p̄mo modo iu
randi apte tenet frede. in suo consilio sb
scripto. in fi. ꝙ non debet audiri absolu
tionem petens. exquo incidit in ꝑiuriū.
quia frustra legis auxilium inuocat. ⁊c̄.
all't. nō. per Io. an. in. c. debitores. de iur
iuran. sed dominus Ant. de bu. in all'. c.
tenet oppositum. quia ad duo erat iura
mento obligatus. s. ad soluendum in ter
mino. et ad soluendum principaliter. l.
celsus. ff. de arbi. et. c. cum dilecti. de do
lo et contu. et si non soluit in termino in
hoc peccauit et est periurus. Inquantū
ergo soluens obligatus est post termi
num non peccauit. et sic petere poterit
absolutionem. uel saltim poterit soluere
et postea repetere ꝭm eum. et h̄ ultimuꝫ
ut soluat placet quia licet inciderit in ꝑ
iurium non debet repelli a ꝓsecutiōe iu
ramenti. ꝑꝑj. iiij. q. vj. per totuꝫ. nullibi
enim probare potest ꝙ ius repetendi si
bi competens sit sublatum. ex eo ꝙ inci
dit in periurium. Inquantum autem do
minus Anto. dixit ꝙ potest etiā si uult
petere absolutioneꝫ indistincte nō placꝫ
per nō. in. c. debitores. nec obstat rō dn̄i
Anto. ꝓmo potius facit contra eum. si
enim etiam post lapsum termini, remaēt
obligatus. ergo debet compelli adsol
uendum. per rationem. c. debitores. nec
debet audiri petens absolutioneꝫ. quia
petendo remanet in peccato semꝑ eni
post terminum est in mora. ut in alle. c.
celsus. et. d. c. cum dilecti. et ideo assidue
peccaret. et peccatum tanto grauius q̄n
to diuturnius. de cōsue. c. fi. Item tociēs
quis incidit in periurium quotiens quis
uenit contra iuramentum. de re iudi. c.
ad apostolice. in. vj. puto tamē ꝙ si pe
tendo absolutionem non perseueret in
peccando ꝙ posset petere absolutōnem
et sic post terminum licet inciderit in ꝑ
iurium. et hoc rōne obligationis istātis.
pone exemplum in uendente rem ꝑ me
tum. et iurante non contrauenire. tamen
postea contrauenit non petendo prius
absolutionem a iuramento. cum et illam
petendo non peccet denuo. nec perseue
ret in peccato cum fuerit illud peccatuꝫ
momentaneum et non successiuum ꝙ q̄ꝫ
uis iurat non contrauenire. non tamen
peccat petendo absolutioneꝫ. quia hoc
non iurauit. etiam ꝙ metus causa. ar. c.
ad audientiam. et. c. uerum. et. c. si uero.
de iureiuran. Intelligitur enim ꝙ non cō
traueniat constante iuramēto. ar. c. sicut
de spon. et sic possunt ad concordiā de
duci opi. s̄. dictorum doctoꝝ. In secun
do uero modo iurandi si omnia ⁊ singu
la essent uera que in ueritate sunt falsa ⁊
simulata. sentit aperte dn̄s frede. in suo
consilio. ꝙ possit petere absolutionem.
quia ex tali modo iurandi non incidit ī
periurium et hoc sentit in dicto prin°.
et fi. consilij. nil tamen inducit. Sed dn̄s
Anto. in alleg. c. cum contingat. incidēt
sentit oppositum. s. ꝙ iste sit periurus ⁊
non debet audiri. allegans simulationē.
quia in hoc detegeret turpitudinem suā
cum ex hoc allegaret se ꝑiurū. c. inter di
lectos. de donat. nisi ꝭm eum ueniret ꝑ
uiam denunctiationis euangelice ad exo
nerandum conscientiam aduersarij. q̇a ī
hoc non obstaret turpitudo inquantuꝫ
ibi quid sequitur. ut in. c. quēadmodū.
de iureiuran. et sic in parte sentit d̄. fre.
nec de eo fecit mentionem. et uidetur d̄
nō. per eum in all'. c. debitores. et que. s̄.
proxime dicta per eum. ubi tenet ꝙ etiā
postq̄ꝫ incidit in ꝑiurium. potest petere
absolutionem. ideo pōt hoc reduci sic
ad concordiam. ꝙ ubi quis aliq̄ necessi
tate ductus sic iurauit falsuꝫ. ut quia au
sius et sitibundus non poterat aliter re
perire mutuum uel euadere metum sibi
adhibitum. ꝙ tunc habito respectu ad
necessitatem in qua erat constitutus et
quia exquo consensus principalis fuit si
mulatus satis ꝓbabiliter potest etiaꝫ al
legari iuramentum simulatum. et ꝙ au
diatur petendo absolutionem. quia licꝫ
in sic iurando sit et fuerit aliqua culpa.
aduersarius tamen reperitur in maiori.
ar. l. si obstetrix. in fi. ad. l. acqui. ff. et h̄
casu ꝓcedat dictum frede. sed si nulla
necessitate duct⁹ hoc fecit ꝓmo poti⁹ ad
deceptionem alterius tunc non audiat̄
allegans simulationem ad comoduꝫ su
um. exquo detegit turpitudinem suam
ut in alleg. c. inter dilectos. et hoc casu
procedit dictum. dn̄i Anto. et ꝭm Inno.

in alleg.c. debitores. quando in predic tis casibus peteretur absolutio non pōt superior absoluere nisi in subsidium qñ ille non uult relaxare cui fuit prestitum et ad hoc.c.i.de iureiuran. Sed Io. an. i addic. Spec. in Rica. de iureiuran. cōclu dit oppositum et apertius tenet domi9 Anto. de bu. in all'.c.i.ꝙ principaliter ⁊ non in subsidium possit adiri supior p absolutōne hñda. ita ꝙ hec remedia sūt eque principalia non unū ad aliud sub sidiariū. poterit ergo iurās petere ut cre ditor compellatur relaxare iuramentum Item si uult poterit directe petere a su periori. ut eum a tali iuramento absol uat. quia poterit absolutionem petere etiam creditori in relaxando non contūa ce. debet tamen uocari creditor in abso lutione quia sua interest ut cōcludit Io. an. ibi. et pro hoc uerum. et. c. si uero. de iureiu. et. c. ad aures. et. c. abbas. ꝙ met9 causa. in quibus iuribus patet ꝙ data turpitudine ex parte recipientis potest pricipaliter adiri superior. et sic sūt duo remedia eque pricipalia. et dicit Ludo. in suis dictis. in littera. I. in dicto. qd in cipit. ubi iuramentum. sic ubi iuramtū ē licitum ex parte iurantis. et illicitum ex parte recipientis potest compelli recipi ens ad absoluendū iurantez a iuramēto casus est in. c. i. de iureiuran. cum si. Nū quid super hac compulsione facienda ꝟ relaxatione facienda sit iudex competēs iudex secularis sicut iudex ecclesiasticus dic ꝙ sic. et ita est iudex competens iu dex secularis sicut iudex ecclesiasticus. ita tenet frede. de senis in consilio. clxvi et est rō quia iudex secularis est compe tens iudex ad compellendum iurantem obseruare qd iurauit. c. licet mulieres. ꝟ iureiuran. in. vi. et. c. cum laycus. de foro competen. in. vi. ergo debet esse compe tens quo ad relaxationem iuramenti. cū contrariorꝫ eadeꝫ sit disciplina. Item di cit. d. c. i. de iureiuran. ꝙ recipiens iura mentum illicitū potest compelli ad di mittendum. etiam si iurās licite iurauit hoc intellige uerum anteꝗ ipe iurans i cidat in periurium. postꝗ incidit in per iurium eius iuramenti relaxationem ap te petere non potest. dicit ipse consilio clxxxi. et aliqui hñt. cclxxxi. et all't. Io. an. in alleg. c. debitores. ubi dicit hoc se tire. Scd̃o regulā generalē dicentem frus tra. l. auxilium inuocat. ⁊c. ff. de mino. l. auxilium. nec obstat materia. l. si qs ma ior. uolens periurum non posse agere q illa regula est uera in actione descenden te ex contractu quem iurauit et non ser uat. secus autem in alio contractu. quia periurus potest agere et ita pbatur ex doctrina. in nō. c. dilecto. de probati. de

terminat in. c. intelleximus. ꝟ iudi. ⁊ nō. q singulare. ¶ Tenor ɔsilij frede. ꝟ quo supra fit mentio talis est. Statuto cauet ꝙ si donationes non fuerunt registrate uel insinuate. i. mensem. ꝙ extunc nō ua leant. et donatio sit irrita ipo iure. Qui dam donauit sorori et iurauit non con trauenire donataria non fecit registrari fm formam statuti. queritur an heredes donantis possūt cōtrauenire super quo habita deliberatione conuenienti. uide tur mihi fre. de senis. ut minimo decre torum doctori heredes dicti donātis tu tos et defensos esse uigore dicti statuti ⁊ eos obligatos non esse iuramento sui auctoris rō mouens est. quia in dicto iu ramento intelligitur si res in eodem sta tu permanserit. unde principe uel plato a suo statu uel dignitate remotis subdi ti qui eidem iurauerunt nō sunt obliga ti ulterius iuramento illo. ut in. c. vene rabilē. de elec. in fi. et de noui. o. nū. c. ij. Ex culpa quidem donatarie hoc accidit quia non seruauit statutum ex iusta cau sa editum. que cā fundatur super. l. da ta. C. de donat. et sic ex superuenienti iu re uel causa remissum est iuramentum etiam eidem iuranti ex quo ex superue nienti iure non fuit actum nec cogitatū in illo iuramento. ad hoc de renuncti. c. ij. et de iureiuran. c. pe. optime facit eo. ti. c. ad nostram. lo. ij. maxime fm lectu. hosti. ad idē. de here. c. fi. et qd ibi nō. ad hoc etiā facit quod nō. hosti. de cēsi. c. significauit. ubi dicit ꝙ licet aliquis te netur de iuramento alicui soluere infra certam diem et creditor medio tempore condemnetur et bona eius sunt cōfisca ta ille iurans eidem olim creditori ex iu ramento amplius nō tenetur huic. ergo futuro iuri non uidetur iste iurās renūc tiasse. ut in predictis iuribus et in eo qd legitur et nō. de iureiuran. in. c. quemad modum. predicta maxime uidentur pro cedere in heredibus iurantis ad quos non transit religio iuramenti seu descen dit. quia iuramentum est personale ex parte iurantis. ut nō. Inno. in. c. ueritatis. de iureiuran. ad fi. et facit qd Bar. brixiē sis. que incipit. Bononiēses iurauerunt pacem. ⁊c. In quorum testimoniū sigil lum apposui consuetum. Si autē instru mento donationis fuisset spēaliter ⁊ no minatim renunctiatum illi statuto ita ꝙ donatario nullum preiudicium incurre ret si registrari nō faceret instrumentuꝫ tunc dicerem ꝙ illud iuramentum uali dasset donationem sicut al's ualidat in casu. c. cum contingat. de iureiuran. et ꝟ pactis. in. c. ij. in. vi. et de pigno. c. signi ficante. facit qd nō. hosti. de iureiuran. c. quintauallis. in glo. magna. ꝟ. quid si

partes promiserunt ⁊c̄.et si diceretur ꝙ
iuramentum non descendit ad heredes
per id quod nō.hosti.et Inno.de iuriu.
c.veritatis.et Bar.brixiensis in.q.que in
cipit.Bononienses.Rn̄deo ꝙ heredes nō
tenentur seruare factum a defuncto rōne
iuramenti. ideo quia iuramentum eos
obliget ac si iurassent.sed quia donatō
facta a defuncto tenuit rōne iuramenti.
uel actio que competebat contra defūc
tum competit contra heredes.ff.ꝺ acti.
et obli.l.ex depositi.et.l.ex contractib⁹.
et de sepultu.c.fi.cum si.¶Sciendū tn̄ ē
ꝙ iuramentum in auten. sacramenta. et
de iureiuran.c.cum contingat.et de pac
tis.c.ij.cum si.in.vj.non solum impoīt
silentium iuranti ne cōtraueniat.sed fir
mat contractum super quo iuratur. ut
nō.in auten.sacramenta.in glo.ij.al's lex
et canon deciperent contrahentes in ca
sibus supradictis si heredes iurantium
possent uenire contra.qꝺ non ē sentien
dum.xxvij.q.ij.c.viduis.frede.¶Quid
autem si mulier consentiente uiro uł am
bo dent in dotem filie cōi fundum do
talem.tetigit Spec.in.d.§. tercio loco.
ꝟ.quid si uir.et ibi uidetur concludere
ꝙ non teneat nisi interueniat iuramen
tum mulieris.ut.d.c.cum cōtingat. Itē
aduerte quia ut.s̄.est tactum potest esse
dubium quando mulier repetit ab here
dibus uiri ꝓ dote sua precium receptū
ex re uendita.bar.in suo consilio.qꝺ sta
tim sequitur concludit.ꝙ ꝓ dimidia ꝓ
qua p̄cium presumitur peruenisse ad ui
rum.licet ambo se in soliduꝫ obligassēt
de euicti.et confessi fuerunt precium re
cepisse.per id quod consueuit nōri i mā
duorum reorum.in.l.uir uxori.§.fi.ff.ad
uelł.et in.l.reos.§.cum in tabulis.ff.de
duobus reis.et.l.ea.eo.ti. poterit agere
contra heredes uiri. quia tale precium
succedit in dotem loco rei.ff.de uerbo.
sig.l.labeo.§.item si dn̄s.cū ibi nō. per
glo.et quia dos est nomē uniuersale iux
ta nō.in.l.qꝺ dicitur.ff. de nupti. ideo
ibi succedit p̄cium loco rei sicut in uni
uersalibus.et.l.si rem et precium.de pe
ti.heredi.ꝓ alia dimidia dicit non pos
se agi cum illa uideatur ꝑuenisse ad mu
lierem.Sed contra uidetur posse dici ꝺ
iure.ꝑ id quod.s̄.dixi.quia ex quo uir ⁊
uxor sunt obligati in eodem instrumto
nisi probetur manifeste aliter ꝙꝫ ex teno
re instrumenti pecuniam uersam in uti
litatem mulieris non uidetur mulier te
neri.per auten.si qua mulier.C.ad uelł.
et per id quod no.ꝺ Spec.in.d.§.ante
omnia.ꝟ.sed pone uir.Et hoc credo ue
rum dicit Io. quando uterqꝫ obligauit
se in solidum.de euic.licet Bar. aliter sē
tiat in dicto consilio.si autem solum ꝓ
dimidia obligasset.tunc posset procede
re opi.Bar.quia satis est uerisimiliter ꝙ
si pecunie debuissent in solidum perueni
re ad manus uiri ꝙ emptor uoluisset in
solidum uirum obligari.unde tunc etiā
non reperitur mulier obligata in dicta
dimidia simul cum uiro ideo cessat tunc
dicta auten.si qua mulier.Si autem uir
alienasset consentiente muliere et iurassꝫ
et ipe precium recepisset. clarum est ꝙ
ab heredibus eius posset peti dos.et cō
sequenter p̄ciū receptum per rōnem.s̄.
allegatam.que colligitur ex.d.l.qꝺ dici
tur.§.Item si dn̄s.cum sua glo. Si autē
econtra mulier alienauit. siquidem sine
consensu uiri clarum est ꝙ ab herede ui
ri nil petet. si autem alienauit cum con
sensu uiri et etiam iurauit.tunc si mulier
sola est obligata de euictione.et preciū
recepit non poterit aliquid petere. Si
autem uir in solidū se obligasset de euic
tione cum ea.tunc satis credo ꝙ licꝫ di
catur in instrumento mulierem recepis
se ꝙ nisi aliter probetur uersum in eius
utilitateꝫ presumatur peruenisse ad ma
nus mariti.per id quod habetur in.d.
auten.si qua mulier.et quod notat Spe
cu.in.d.§.ante omnia. ꝟ.sed pone uir.
Consiliū bar.de quo.s̄.fit mentio descꝑ
tum est.s̄.in ista met clausula in articło
s̄.an potest renunctiari Rice. ne fideius
sores dotium dentur.et ex predictis ha
bes quid iuris.siue mulier alienet siue
uir fundum dotalem .et intellige ut hic
uoluit Angł.quando est fundus dotał
inextimatus. nam si esset extimatus ea
extimatione que faceret emptionem nō
esset ꝓꝑe fundus dotalis.iux̄ notata.i.l.
inter uirum.C.de iure.do.Si autē esset
extimatus ea extimatione que non facit
emptionem.sed ut uideatur an sit meli
oratus uel deterioratus ipe fundus.ha
bes casū singularem coniuncta glo.⁊ nō
est alibi.in.l.si extimatis.ff.soluto mat.
qꝺ tūc pōt uendi ꝑ maritū cōsētiēte mu
liere.⁊ sic i ista nō hꝫ locū.§.et cum lex.
sꝫ solum i omnino extiato.Suꝑ aūt ista
mā fundi dotalis extimati uel non exti
mati Ludo.in.d.l.si extimatis sic dicit.
Ut materia fūdi dotalis clare pateat po
ne has conclusiones. Primo ubi agitur
actione reali.uel misit ipam dotem con
cernentem ipius tn̄ alienatio necessaria ē
permissa.ff.de fundo dotali.l.i.C.eo.ti.
l.ij.Secunda conclusio ubi agitur aduer
sus mulierem.actione tamen non concer
nente principaliter dotem eius. tn̄ alie
natio est ꝓhibita regłariter hic ē casus.
ff.de bonis dam.l.quicqꝫ legibus.cuꝫ du
abus sequen.et.ff.de iure do.l.ticia.Ter
cia conclusio ubi agitur aduersus mari
tum sententie executio aduersus eum

ꝓlate.non potest fieri in dotez.⁊ sic nec
tunc permittitur eius alienatio necessa
ria.ut.C.ne uxor ꝓ marito.l.ob marito
rum.et ibi nõ.Bal.et Bar.in.l.a diuo.pi
o.§.in executione.ff.de re iudi.et ꝓbatˀ
ff.soluto matrimo.l.si marito publico.i
prin.fallit si conueniatur ipe maritus ex
causa officij pmipilaris.ut.l.satis notũ.
C.in quibus ca.pi.ta.cõtra.et hoc ubi
actio non concernit principaliter rẽ do
talem quoniam si concernat tunc forma
conclusionem hanc.si ex snia lata super
actione dotis mota aduersus maritum
aduersus eum executio fieri poterit ne
cessaria.et sic permittitur eius alienatio
necessaria.ff.qui satisda.co.l.de die.§.
q̇ idem etiam aiũt.An autẽ tunc ea snia
aduersus maritum prolata non sua cul
pa nec uicio marito p̃iudicet.dic ꝙ non
ad hoc.ff.de re iudi.l.sepe.et.c.quãuis.
et.c.cum super.de re iudi. Si uero mari
ti uicio res ipa dotalis euicta fuerit tũc
marito existẽti soluendo sibi snia preiu
dicium afferret.et non al's.ut hẽtur tex.
singularis.in.l.ticio centũ.§.fi.de ꝯdic.
et demõ.Quarta conclusio ubi res i do
tem data est extimata tali extimatione
que faciat emptionem uel est in arbitrio
mariti.an faciat uel non.puta q2 electio
nem habet restituendi rem dotalem uel
extimationem.tunc alienatõ uoluntaria
est permissa.tex.est.ff.de fundo dotali.
l.ꝙ si fundus.Quinta conclusio.ubi res
dotalis est extimata.sed dubitatˀ an sit
extimata ut fiat emptio uel non.Itez an
sit in electione mariti rem restituere uel
extimationem . tunc etiam eius aliena
tio uoluntaria est permissa.et huius rõ ẽ
quia tunc presumitur ꝙ sit i electiõe ma
riti.ut.d.l.plerumq̃.§.fi.Item quia p̃
sumitur in dubio ꝙ ipa extimatio fece
rit emptionem.ut.d. l. plerumq̃. §.sin
autem.et.l.quotiens.et.l.cum te dotez.
et.l.si inter uirum.et ibi nõ.in glo.C.de
iure do.Sexta conclusio rei dotalis exti
mate ipi mulieri electione seruata. an rẽ
repetere uelit,an extimationẽ inhibita ẽ
alienatio uoluntaria.tex.est. C.de fũdo
dotali.l.i.Septima conclusio est rei mo
bilis dotalis inextimate cõsistẽte in nũe
ro.pondere.uel mensura alienatio ꝓ ma
rito permissa est etiam sine mulieris cõ
sensu.tex.est.ff.de iure do.l.res in dotẽ.
et tunc demum ualet conuentõ.ut res q̄
ex alienatione talis dotis ad maritum ꝑ
uenit in dotem subrogatur. qñ mulieri
hoc utile est.hic ẽ tex.ff.de pactis dõ.
l.si mulier dotis.ff.de iure do.l.res que
in dotali.et.l.si ex lapidicinis.et ita nõ .
glo.C.de iure do.et.l.si ex pecũia.et i.c.
i.§.si ueroconradus. sup ṽbo nomiati
in usib⁹ feu.qui feu.dare poss.et ita de
bet intelligi glo.in.l.labeo .§. sabinus.
et.§.item si dñs.ꝺ uerbo sig.Octaua cõ
clusio rei dotalis mobilis cuius nã ulˀ q̈
litas non accipit ẜm nãz pondus uel mẽ
suram.ut est seruus uel ancilla ita demũ
est permissa alienatio uolũtaria.si uxor
consentiat et sibi utilis est.iste est tex.in
l.si mulier dotis.ff.de pactis dota.et. l.
ita constante.cum.l.sequen.ff.ꝺ iurˀ do.
fallit hoc fauore libtatis qm̃ dotale mã
cipium per maritum si soluendo est po
test etiam in uita uxore manumitti.cãus
est.l.dotem.ff.soluto ma.C.de iure do.
l.et si dotis.C.de seruo.pig.da. ma .l.i.
ff.de manu.ti.generali.l.seruum. Nona
conclusio rei dotalis immobilis marito
cum consensu mulieris iurantis non con
trauenire uoluntaria alienatio est ꝑmis
sa.de iureiuran.c.cum contingat.et.c. li
cet mulieres.eo.ti.in.vj.istud autẽ limi
ta nisi mulier per prius iurasset se dotez
nunq̃ alienaturam.quoniam si postea
alienationi consenserit cum iuramento
de non contraueniendo.tunc non ualet
ipa alienatio.hec est glo.singularis in.c.
licz mulieres.eo.ti.in.vj.alˀ.referens idẽ
tenere Hosti.in.d.c.cum contingat. i an
tiquis.cuius quidem sniam etiam seq̇tˀ
Bar.in.l.si quis ꝓ eo. ff.de fideiusso.et
Spec.in ti.de empti.et ven.§.tercio lo
co.et nõ generale ꝯsiliũ qꝺ ẽ.sꝺ ṽbo
quid ergo si uir.et huius dicti illa est rõ
ꝙ seruandum est hoc casu iuramentum
primum ꝙ no scitur esse licitum et cui as
sistit ius cõmũe nõ autẽ ẜm p̃mo contra
rium p̃stitum super alienatione rei do
talis cui resistit ius commune.de iur̃iu.
c.intellecto.et.c.eam te.et hoc est nota
bile dic tamen lacius.ut.s̃. fuit dictum
post Io.de ymolˀ.Decima conclusio rei
dotalis immobilis marito est permissa
uoluntaria alienatio.si mulieris consen
sus ab initio interueniat.et rursus alius
consensus post biennium iteratur dum
modo in bonis mariti illꝺ sit exquo mu
lieri in recupatione dotis possit consuli
sufficienter.iste cas⁹ ẽ ẜm uerum intellec
tum in auten.siue a me.C.ad uellˀ.et in
auten.unde sumitur. Undecima conclu
sio rei dotalis imobilis uel mobilis eo
casu quo alienatio est prohibita.tũc uo
luntaria alienatio censetur marito esse ꝑ
missa cum consensu p̃ris quando data ẽ
res dotalis extimata.etiam si extimatio
non sit facta ad causandam emptionem
sed ad finem ut uideatur augmentũ uel
diminutio ualoris rei.et iste est cas⁹ no.
in.d.l.si extimatis.et in.l.fi.ff.de pact].
do.et.l.i.§.et cum lex.C.de re.ux.acti.
Duodecima conclusio extra cãus p̃dic
tos rei dotalis alienatio etiam acceden
te mulieris cõsensu est ꝓhibita.ut. d.l .

vnica.§.et cum lex.et insti.quibus alie
nare licet.in prin.et.ff. de usucap. l.cū
uir p̄diū. Interdum est prohibita aliēa
tio constante matrimonio.et etiam dis
soluto.dum tamen spes futuri matrio
nij supersit.casus ē nō.in.l.etiam direc
to.ff.de fundo dotali.et idem est añ ma
trimonium et post sponsalia.ut eo.ti.l.
lex iulia.et.l.non sine.C.de bonisq3 lib.
Soluto tamen matrimonio uno cāu do
tis alienatio est permissa.s.cum in dotē
est usufruct⁹ fundi cui⁹ pprietas ad ali
um pertinet q3 ad mulierem.tunc enim
ille matrimonio soluto uendi pōt prop
etario.iste ē tex.in.l usufructus.ff.sol.
matrimonio.et hec procedunt dum q̊a
de alienatione dotis que ueit fienda p
uiam prescriptionis capias regulā q rei
dotalis quemadmodum prohibetur ali
enatio ita et prescriptio incboanda lic3
non tollatur illa que ante dationem do
tis est incboata.hic est tex. ff.de fundo
dotali.l.si fundu3.fallit ubi usufruct⁹ ē
datus in dotem.quoniā tunc maritus il
lum perdit propter negligentiam in eo
non utendo sufficienti tempore commis
sam.iste casus nō.in.l.cum in fundo. §.
q si mulier.v̇.q si acciderit.de iure do.
An autem per non usum mariti perdat
seruitus rei dotalis debita glo. in.l.si fi
lius.§.maritum.ff.soluto ma. glo. sup
v̇bo culpa.uult q non per usum mariti
inducatur ammissio seruitutis fūdo do
tali debite.sed hoc quidem reprobatur
ibi q2 exquo dicte seruitut] marito ē phi
bita alienatio.ut.l.iulianus.ȯ fundo do
tali.ff.ergo et eiusdem uidetur phibita
usucapio seu p̄scriptio.l. ubi tex . ff.de
usucap.sed Bar.tenet glo.p.l.longe.ff.ȯ
diuer.et temp.prescrip.et.l.si marit⁹.ff.
de fundo dotali.que iura non faciūt q2
in diuersis casibus loquūtur.vnde p̊mo
rum opi.ſm Ludo.in.d.§.maritū.uide
tur uerior.per.l.si fundum.ff. de fundo
dotali.ubi datur regula q quemadmo
dum rei dotalis est phibita alienatō ita
et prescriptio. preterea si speciale est in
uxore atq3 hn̄te ab ea causam q seruitu
tem personalē i dotem datam.i. usufruc
tum ex non usu mariti sibi prescriptiō3
querit.ut est casus in.l. cū in fundo. §.
quid si mulier.v̇.q si acciderit.ff. de iu
re do.g° in alijs in contrarium est ius cō
mune.et hoc teneo.dicit Ludo.quicq̊d
dicit Bar. ¶ Nunc aūt pro materie ɔple
mento sup est uidendum quid est econ
tra.s.an ip̄i mulieri sit permissum rei do
talis alienatio.et quidem contradicēte
marito clarum est q non.ut.l.si p̄dium.
C.de iure do.et.l.constante.de donati.
Questio aūt est an eo consentiente. et i
hoc Ia.ȯ are.tenuit q sic.p̊mo p tex. in
d.l.si predium.in v̇bo volenti.a ɔ̄rio sē
su hoc non refragatur.quia non est assu
mendum argumentum tale. cū resultat
iuri absonus uel contrarius intellectus.
l.ij.C.de condi.i pri.Scd̊o mouet si uir
consentiens in dotis alienatione breui
manu uidetur ei dotem restituere.q po
test all't.tex.in. l.uir uxori.§.si mulier.
ff.ad uell.et sic cum ex restitutione desi
nat fundus esse dotalis ergo ē ɔsequēs
ut ex alienatione mulieris eius dominiū
transferatur.sed certe hoc etiam est fal
sum.quia regula est q constante matrio
nio dotis restitutio mulieri non posset
fieri.ut.l.i.C.si dos cōstā.ma. et i autē.
de nup.§.dotes.nisi in casibus nōtis in
l.quamuis.cum.l.se.ff.soluto mat.et.l.
maritus.§.i.ff.de iure do.⁊ ad.§.si mu
lier.Rn̄detur q ibi solutio dotis constā
te matrimonio facta fuit in uno ex casi
bus permissis.qui nō.in.d.l. quamuis.
⁊ ita communiter tenetur etiā post Bar.
in.l.ij in prin.soluto matrimonio.vnde
contraria opi.est uerior et pbatur ex ca
su exp̄sso per locum a sp̄ali.in.l.fi.ff.de
iure do.ibi etiam dicitur q cōstante ma
trimonio mulier cum cōsensu mariti fū
dum dotalem alienat.cum ex ea alienati
one dotis conditio melior redigatur.er
go alio casu in ɔ̄rium est ius commune.
Ultimo pro mãe declaratōe quero quid
si fundus dotalis esse desierit puta q̊a
in eo tot sunt expense facte quantus est
ualor fundi.an autem eius alienatio fie
ri poterit per maritum.certe non qm̄ ex
pectari debet per mulierem fienda relu
itio.casus est nō.in.l.si is qui.§.fi.ff.de
iure do. et quia certum est q alienatio
fundi dotalis facta cum consensu mulie
ris in casu quo expedit utilitati mulieris
illum alienari.casus ē in.l.ita constante.
cum.l.se.et.l.fi.de iure do. et in.l. si mu
lier.ff.de pac.dota.Item ualet predicta
alienatio cum consensu mulieris.si res
data in dotem sit talis que seruando ser
uari non potest.ar.l.lex q̄ tutores.ff.de
administra.tu.et Bar dicit illam.l. hᶜ nō
probare male dicit.quia bonum est exē
plum cum expediat uxori illas res alie
nari.ergo potest alienari.ut.l.si constan
te.cum si.all'.unde etiam si res data i do
tem consistit in pondere.numero.ul' mē
sura potest alienari sine consensu. ut.l.
res in dotem.ff.de iure do. Extra istos
casus est inalienabilis.ut.d.§.cum lex.
et insti.quibus alie.licet.in prin.Ite3 ui
dua non potest uendere rem dotale3.q2
interest reipublice ut illa conseruet'.tex.
est singularis.in.l.et si recte.ff.de fundo
dotali.Si autem ex̄neus uendit fundu3
dotalem.quid iuris tūc ſm Io.ȯ pmol'.
in.l.cum uir.ff.de usucap.qȯ uidet' ide3

dicendum ꝙ idem esset ꝙ in vendente rem alienam per nõ. per Bar. in. l. cũ lex. ff. de fideius. Sed forte potest dici quando emptor est ignorans. si autem fuerit sciens forte non poterit agere ad p̃cium etiaꝫ si esset stipulatus. qꝛ uidet᷑ quodã modo delinquere contra interdictum legis emende contra. d. l. quemadmodũ. de agri. et censi. et quod habetur in. c. i. et fi. per fre. cum glo. sua de probibita feu. alie. et per hoc uidetur posse inferri ꝙ. l. et si is. C. de predijs mino. debeat itelligi ꝙ emptor fuit ignorans salti nã si sciuisset ius et factum. non uidetur ꝙ debeat posse agi aliquo modo de euictione cum ꝓhibita sit res minoris aliẽari per rõnem. d. l. quemadmodum. et nõ. i. d. c. i. et hec nõ. quia cõmuniter doc. sequuntur. ꝯtrariũ tñ ꝙ dixi forte de iure uerius est ꝑ rõnem all᷑. nec obstat p̃dict] ꝙ lex solum uidetur probibere alienatõnem rei dotalis. et rei minoris et non cõtractum. ut uoluit sentire Bar. in. l. cum lex. ff. de fideius. quia R̄nderi potest ꝙ ymo etiam probibet contractum super re dotali. l. ij. ff. de fundo dotali. et similiter super re minoris. l. non solum. C. de predi. mi. dum probibet ne distrabatur nam distrahere ẜm Huguitionem in uerbo trahere idem est ꝙ remouere uendere uel donare. et sic dictum Bar. nõ uidetur simpliciter uerum. Ultimo ex predictis patet. ꝙ quando maritus uendit fundum dotaleꝫ et emptor scit ꝙ tunc aliẽatio est omnino nulla. nec obligatur maritus et confirmatur. et sic uidem⁹ ꝙ possumus dicere eodem modo quãdo emitur scienter furtiua res. cum eadẽ sit rõ. Ultimo dicit Ang. in. l. cum uir. ff. ꝺ usucap. ꝙ uenditio facta per uirũ in re dotali ꝙ non ualet in p̃iudicium mulieris sed bene ualet in preiudicium mariti uẽdentis. ut ip̃e et fideiussores sui teneant᷑ et ut ex sui ꝑsona non possit rem dotalẽ uendicare cũ non possit contra factũ suũ uenire. all᷑. l. cum ꝓfitearis. C. de reuoca. dona. et. l. ⁊ si is. C. de p̃di. mi. ſꝫ ex ꝑsõa mulieris sic. et sic dicit glo. vers᷑. l. cũ uir. ff. de usucap. et R̄ndit ad. l. uendicantẽ. ꝙ loquat᷑ non quando nomine suo quis agit. sed tu dic plene. ut. s̃. est dictũ. naꝫ Angl᷑. non uidetur per omnia bene dixisse. ut patet ex superius dictis et signãt᷑ nõ. glo in. d. l. quemadmodum. de agri. et censi. q̃ ponit vnam solutionẽ ad dictam. l. uendicantẽ. et quando quis possꝫ uenire contra factum suũ. quia dicta regula non procedit quando actus est ꝓhibitus ratione publice utilitatis. et de mã etiaꝫ per glo. et Bar. in. l. post mortem. ff. de adop. que nota.

¶ An possit renunctiari beneficio cessionis bonorum.

HIs pactis videamus an possit renũctiari b̃n̄ficio cessiõis bonoꝝ. sup h̃ Angl᷑. in auten. omnino. C. de acti. ⁊ obli. sic dicit ex fi. glo. fi. consuluit Richar. malu. ꝙ exceptioni cessionis bonorum non potest renunctiari per pactum. nam cessio bonorũ opatur ne quis decludatur in carcerem. l. i. C. qui boni. cedere po. unde si teneret renunctiatio stare cogetur i carcere. ꝙ stare est species seruitutis. sed pe. de bella. ꝑti. dicit contrarium. quia licet in carcere stet non tamen seruit. iste tamen leges loquuntur de eo quem seruire oportet. sed opi. Richar. est humanior ꝓ sentẽtia tñ pe. facit. l. fi i fi. ff. ꝺ bis. q̃ in frau. cre. ubi dissipans bona sua ꝑ fraudẽ. licꝫ bonis cedat in nullo releuatur qui ꝓ debito detrudatur in carcere. unde quãdoq̃ sicut lex hoc disponit ita uidetur posse disponi per actũ equiꝑando potentiaꝫ legis et pacti. ut nõ. in Rica. ꝺ decre. ab or. fa. et de pactis. l. ꝙ dictum. Bal. autẽ in. d. auten. omnino. querit. an dicta auten. omnino possit renunctiari. et an teneat pactum cum debitore. ꝙ possit capi propria autoritate et detineri. glo. R̄ndit ꝙ non. qꝛ quod factum est damnatum et penale. non potest renunctiari legi probibenti et puniẽti qꝺ ẽ nõbile. ⁊ tene menti dicit ibi Bal. idem Bal. in. l. i. C. qui bo. ce. po. sic dicit. Querunt doc. an benefecio cessionis potest renunctiari per pactum uel per renunctiationem que fiet in ip̃o contractu et in h̃ pũcto dicit hic Ja. de are. ꝙ per pactum p̃ot renunctiari beneficio cessionis. quilibꝫ enĩ iuri ꝓ se introducto renunctiari potest. cum renunctiatio non uergat contra bonos mores. Item potest quis obligari ad carcerem iudicis. licet non ad carcerem creditoris. l. ad eos. ff. de acti. et obli. Item non inuenit᷑. l. cautũ. ꝙ illꝺ pactum non ualeat. ergo ualet. Itẽ tres sũt casus q̃nq̃ cõceditur b̃n̄ficiũ iure ꝯtractus et ei potest renunctiari. Item quãdoq̃ propter reuerentiam persone. et tunc ei renunctiari non potest. ut. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. Item contrariorum eadem est disciplina. sed pactuꝫ ne quis potest incarcerari ualꝫ ergo ⁊c̄. Item pone ꝙ contrabitur cum mercatore qui omnia bona sua habet in mobilibus bonis. et pecunijs. q̃ de facili possunt occultari. et ideo ut fraudibus occurratur apponitur pactũ ne liceat cedere bonis. quia nemo dicit illud pactum non esse iustum sicut enim pactũ qꝺ est res mali exempli non ualet. sic eõ ꝙ res

boni exempli debet valere.ut.l. scire. ut
in pos.leg.et.l.utrum.⁊.l.ex ea parte.ff.
de uerbo.ob.§.i.et.l.filius.ff.de cōdic.
inser.Idē uidetur in alijs beneficijs.pu
to in beneficio inuentarij uidetur ꝙ he
res potest ante factum inuentariū et pꝰ
factum inuentarium ei renunctiari.ꝺ an
te factum dubium non est quia potest
facere contrariū.s.absq; beneficio iuen
tarij adeundo.idem uidetur etiam post
factum ꝙ per hoc obligatio non maior
efficitur cum de sui natura esset solidi ꝑ
secutoria. licet magis exequibilis fiat.
Item hoc pactum ualet ad replicandū
ut in.§.pactus ne peteret.et in summa
duo sunt quibus renunctiari nō potest.
s.iuri nullitatis.ut.C.ad uell.l.antique.
et quando renunctiatio est cōtra bonos
mores.sed ista non est contra bonos mo
res gᵒ ualꝫ.ff.de pactis.l.pactuꝫ.Pretere
a bñficio cessionis pōt ante pactum con
siderari.i.ante cessionē. et post factuꝫ.i.
post cessionem.et uidetur ꝙ utraq; tꝑe
potest renunctiari presertim cum iuram̄
to.nam iuramentum est de iur̄ naturali
qꝺ est potencius q̄ ius ciuile.qꝺ īducit
cessionem bonorum et est met positiuū
Item contra ius istud ualet statutum ci
uitatis.ergo et pactuꝫ.ut nō.in Rica de
decre.ab or.fa.ualet ergo rescp̄tum pn̄
cipis adiecta clausula.non obstante. In
statuto autem ciuitatis nō est necessaria
ista clausula et rō differentie ē.qꝛ statu
ta emanant cum deliberatione. rescp̄ta
uero cum importunitate.ut.l.i.C.de pe
ti.bo.sub.li.x.et istā opi.tenet Ja.ꝺ are.
Dy.autem tenet contrariū.qꝛ dicit con
tra naturalem equitatem esse carceris
squalor.ut nō.glo.in.l.i.C.q̇ bo.ce.po.
Item creditor potest argui de duricia.
ut.l.duricia.ff.de seruis expor.Item cre
ditor nihil agit ut officiat.C. de rei vē.
l.in fundo.Itē liberis' hois caro et 'core
um in obligatione et cōmertio non est.
ff.de uerbo.obli.l.inter stipulantē.§.sa
cramenta.et hanc opi.tanq; humaniorē
sequitur Cy.et etiam canoniste ex̄ de so
luti.c.odardus. et Ja.de Bel.in auten.
de fideius.§.ꝙ autem.Tu cōsiderando
istas opi.dicas ꝭm Bal. ꝙ aut queritur
quantum ad carceris effectum. et renūc
tiatio non tenet.qꝛ non interest credito
ris.debitorem in carcere mori.et carcer
non est pena.sed custodia 'esse debet. sꝫ
quia libertati derogaret cuꝫ carcer sit
spēs seruitutis.aut quantum ad effectū
ꝙ licet bonis non cedat. tamen i solidū
teneatur non deducto,ne egeat et dico
ꝙ pactum quantum ad effectū hūc va
let .unde quicquid debitor de die i diē
lucratur cogetur assignare creditori.sal
uo tamen necessario uictu qui laboran
tibus subtrahi non potest.ut.l. suo uic
tu.ff.de operis lib. certum est eni ꝙ q̇s
potest se obligari alicui ad operas tam
diu quousq; ad p̄cium operarum suarū
pena debita soluatur.qꝛ istud non ē spe
cies seruitutis.sed ē quidaꝫ modus de
biti soluendi moderatōe et miseratione
et hec uera de renūctiatiōe exp̄ssa.sed ta
cita renunctiatio approbata a lege bene
potest fieri indistincte.ista autem tacita
renunctiatio fit per pactum contrariū
ipius beneficij.ut qꝛ pertinaciter negat
uel quia in fraudem facta est inops qꝺ
p̄sumit̄ si alienauit omnia bona uel ma
iorem partem.ut.l.omnes.§. lucius. ff.
de his qui in frau.cre.siue simul ⁊ semel
siue interpellatis uicibus.ut.ff.de leg.iij.
l.nomen.§.filio.uel bona sua consump
serit in ludo perditionis.ut.ff.de usuca.
pro empt.l.si quis cum sciret.uel in me
retricibus que deuorant aīas perditoꝝ
ut.C.ꝺ nā.lib.l.i.uel prioribus credito
ribus p̄posuerunt posteriores hoc enim
facere non debuit quia creditoribꝰ ꝓ ra
ta.uel ꝭm prius et posterius solui debēt
si habent ypothecā nisi soluens hoc faci
at de licentia legis aut statuti.ut.C.ꝺ iu
re delib.l.fi.§.et si p̄fatam.et si credito
res renunctiant iuri incarcerādi debito
rem.debitor nō potest cedere bonis q̇a
rō carceris cessat.et ideo dietim ꝓut lu
crabitur creditoribus soluere tenet̄ nō
attento ne egeat quia cessante rōne bene
ficij cessat beneficium.ut.l.fi.ff.ꝺ diuor.
Cy.autem in.l.obes.C.de ac.et obli.sic
dicit glo.querit an possit renūctiari his
legibus.et dicit ꝙ non. et ita consuluit
de facto Richar.malu.ꝑ glo.dictam. sꝫ
Pe.dicit ꝙ aliud est obligare se ad serui
endum ꝙ non potest ut hic.et aliud ut ī
carcere maneat.qꝛ ꝓpterea non cōpelli
tur seruire.de quo per eundem Cy.C.q̇
bo.ce.po.ubi sic dicit.Querit̄ an bene
ficio cessionis debitor potest renunctiar̄
uidetur ꝙ non.quia uidetur esse con tra
bonos mores.ergo ⁊c̄.ut.ff.soluto mat.
l.alia.§.eleganter.et preterea ꝓpter hoc
ad istud deducetur debitor ꝙ inuitꝰ de
tinebitur.ut.l.i.C.qui bo.ce.po.et.l.ij.
C.de exacto.tu.li.x.ergo per hoc dedu
citur in spēm seruitutis.qꝺ ē in iure pro
hibitum.ut.l.obes.C.de acti.et obli.et
istud concedit Dy.ut nō.per eum in.d.
§.eleganter.Preterea uidetur dicere ꝙ
per pactum de carcerando non cogitur
ad seruiendum.qꝺ ꝓhibet.l. obes . alie
num.et auten.ibi posita.nam licet stet ī
carcere.non tamen seruit.ut ibi dixi. sed
cum ego haberem coram me istam.q.ꝺ
facto cum essem iudex in senatu cum do
mino Ludo.de comitibus de lombardi
a senatore alme urbis ꝑ aduocatos vniꝰ

partis ostensum et exhibitũ fuit quod
dam consilium Ja. de are. ꝙ ipe al's Ro
me dederat in quo allegabat ꝓ et cõtra
et soluebat distinguendo hoc modo di
cebat ipe et uidetur ꝙ beneficio cessio
nis non possit renunctiari. qꝛ aut renũc
tiatur simpliciter et non ualet. quia bñ
ficium cessionis demum competit post
factam condemnationem uel confessiõꝫ
ut dixi. et sic qȯ nondũ cõpetebat sim
pliciter renunctiari non potest. ut. ff. de
leg. ij. l. si ita stipulatus. §. i. et de acq̇.
here. l. qui heres. Aut renunctiauit per
pactum et tunc non uidetur ualere. quia
per carcerationem dicit' debitor iniuriã
pati ut. l. cum filij. C. qui. bo. ce. po. q̄
euitatur per beneficiũ cessionis. et si ua
leret renunctiatio talis exponeret se iiu
riandum. sed pactũ de futura iniuria nõ
propulsanda improbatum est. et a simi
li talis renunctiatio. ut. ff. de pactis. l. si
vnus. §. pacta que turpem. ⁊ ibi ꝑ Gui.
de cu. Item cum per carcerationem ĩfli
gitur hominis libertas. ut. l. ij. de libe.
ho. exhiben. non uidetur ualere renuncti
atio per quam peruenitur ad infligẽdã
hominis libertatem. ut. l. nec si uolens.
C. de libe. cau. ergo uidetur ꝙ ualeat re
nunctiatio per regulam generalem que
traditur in. l. si quis in conscribendo. C.
de pactis. et sic non potest redire ad id
cui renunctiari putauit. ut de rebus cre.
l. si quis. ff. de edi. edic. l. item queritur.
§. si uenditor. Item cũ certi sũt cãus in
quibus non ualet renunctiatio sui iuris
ut nõ. ff. de pactis. l. pactum inter here
des. et iste non sit numerat⁹ iter eos ma
net sub regula que per exceptionem in
sui generalitate firmat'. ut in auten. ȯ nõ
alie. §. ut autem. et de resti. et ea q̄ pa.
circa pri. et ar. ff. de his q̇ sũt sui uel alie.
iuris. l. pie furioso. et de acti. ⁊ ob. l. obli
gationum. §. placet. nec ob. ꝙ dicitur iu
ri futuro. ⁊c̃. quia per pactum põt illi re
nunctiari. ut. C. de pactis. l. i. et cũ pñte
creditore hec renunctiatio facta fuerit
habet' sicut ꝓfessio de nõ utendo certo
iure. ut. d. l. si quis in conscribendo. ⁊. d.
l. pacta nouissima. et. ff. de pactis. l. tale
pactum. in prin. ar. C. de inof. testa. l. si
qñ. §. penul. nec obstat ꝙ dicitur. ꝙ is
tud pactum sit contra bonos mores. qꝛ
cum debitor delinquat non soluendo de
bitum cum ueniat ꝯ fidem et pactionẽ.
ar. ff. de doli excep. l. pactum. §. i. Equũ
est enim penas carceris sustinere ut sic
metu pene fiat bonus et sollicitus ĩ sol
uendo. ar. ff. de usur. l. cum quidaꝫ. §. ȯ
pupillo. et hec iurꝪ executio non potest
dici iniuria. ut. ff. de iniurijs. l. iniuriaꝝ.
§. ij. et. l. ꝙ reipublice. non ob. l. cum fi
lij. C. qui bo. ce. po. qꝛ debet exponi iiu

riam. i. penam. ⁊c̃. que est iniuria respec
tu iuris naturalis. sed est ius respectu in
ris ciuilis. qȯ ꝓpter bonum publicum
sic prouidet. ut. ff. de nego. ge. l. i. et de
usurꝪ. l. i. et ar. ff. de fideiuſ. l. si adeo. pre
terea licet per legem. ergo per pactum.
ut. ff. de pactis. l. non impossibile. sed ꝑ
legem denegatur facultas purgandi mo
ram et penam euitandi. ut. l. traiecticia.
§. de illo. et. l. magnam. et sic per pactuꝫ
facilius potest denegari hoc. et a simili
facultas cedendi bonis que est pena re
mitti que est uia quedam ad euitandam
penam carceris potest remitti. Item fa
cultas cedendi bonis denegatur aliquã
do. ut. s̃. qui bo. ce. po. l. fi. g°. et per pac
tum potest denegari. ut. d. l. non impos
sibile. et. C. de fideiuſ. l. fi. facit qȯ nõ.
ff. de pacꝪ. l. si q̇s crediderit. non ob. ꝙ
dicitur infligi hominis libertas propter
carcerationem. quia hoc contingit ꝓpt̃
culpam et delictum siue contumaciam
non soluentis. ergo ⁊c̃. ut. ff. de re. iuris.
l. ꝙ q̇s. ⁊. ff. si q̇s ius di. nõ obtẽ. l. i. ĩ pñ.
Quid ergo dicemus uidetur dicto Ja.
de are. ꝙ si in continenti fiat renunctia
tio ꝙ tenet et non licet contrauenire et
decipere contrahentes. ut. d. l. si quis in
conscribẽdo. ibi aduersus sua pacta. ⁊c̃.
Si uero post factum contractum ex in
teruallo. cum pactum factũ ex interual
lo non coadiuuet actionem. ut in. §. q̇n
ymo. nisi ubi ex pacto elisa erat actio q̄
per pactum contrariũ auxiliat'. ut. d. §.
pactus ne peteret. ar. ff. de re. iurꝪ. l. nil tã
nãle. idem si renunctiaret iuri ꝙ dat' cõ
demnatis. cum tale pactum nil ualeat.
ut. ff. de uerbo. ob. l. inconuentionalib⁹.
vñ cessiõis beneficio uti põt. et ita con
suluit ut prediximus. unde ipa est ĩ hac
sententia ꝙ per legitimum pactum põt
renunctiari beneficio cessionis. pro quo
multum facit qȯ nõ. ff. qui bo. ce. po. l.
fi. nisi diceretur ꝙ ibi tempore exactiõis
releuatur in tanto spacio temporis. sed
etiam ab ipo principio possit releuari se
cundum ꝙ procederet ex conuentione
utriusq̧. unde non est eadem rõ. et ideo
sine dubio snia Dy. uidetur humanior
per sua ar. nec potest dici ꝙ cõtumacia
non soluentis faciat dignum debitorem
hac pena quia sicut dixi. s̃. debitor ꝑ̇ua
tus quantumcunq̧ contumax potest ce
dere bonis. et sic remanet pactum cõtra
bonos mores et hominis libertatem. et
hanc sententiam tenet Richar. malu. ꝑ
quandam glo. que est. s̃. auten. posita. ĩ
d. l. eos. C. de acti. et ob. Ja. bu. i. l. obes.
C. de acti. et ob. sic dicit. cottidie appo
nitur ĩ istrumentis maxime in ytalia ꝙ
si debitor ad tpũs statutum nõ soluerit
liceat creditori eũ cape ꝓ̇pa autoritate

et inclusum tenere et ĩ carcere donec de
bitum soluerit.an ualeat pactum ꝙ nõ
per.d.l.obes.tu dic ꝯ.dicit Ja. bru. q̇a
in.d.l.obes.agebatur ꝙ esset seruus per
petuo qȯ non posset fieri.sed in.q. nos
tra agebatur ꝙ potest inclusus retineri
ad tempus donec solueret non ut seruꝰ
esset et ideo ualet.Ja.de are.in suo consi
lio sic dicit. debitor fecit pactũ suo cre
ditori.ut liceat ei prefatum debitorẽ ca
pere et detinere ꝓpa autoritate usq̧ ad
integram debiti satisfactionem. modo
queritur. utrum tale pactum ualeat.et
an ipe creditor talez potest capere debi
torem.et uidetur ꝙ non. quia a quo re
mouetur genus. remouetur et quelibet
eius spẽs.ff.de sui.et legi.l. post consag
uineos.et.ff.de spon.l.omnino. ff.ꝺ fũ
do instruc.⁊ instrumento lo.l.fundi.§.
fi.sed per pactum quis prohibetur fieri
seruus creditoris.ut.d.l.obes.in autẽ.
ut nulli iudi.§.quia uero. C.de libe.cã.
l.nec si uolẽs.et.l.libos.et species serui
tutis est quem detineri.ff.de libero ho
mine exhiben.l.ij.ff.de edil.edic.l. quid
sit fugitiuus.§.idem ait.ar.ibi sumpto
a contrario sensu.ergo ⁊c. preterea con
stat pactum factum cõtra bonos mores
non ualere.et ideo illud pactum quo q̇s
paciscitur ut possit conuenire ultra q̄ꝫ fa
cere possit cum habet beneficium a lege
non ualet.et sic nec pactum ut possit q̇s
detineri multofortius debet istud pactũ
censeri contra bonos mores. sicut ⁊ illȯ
pactum improbatur quo quis paciscit᷑
ut non possit bonis cedere ut commuit᷑
tenetur per doc. preterea non est singu
lis concedendum ꝙ publice per magis
tratus solet exerceri.ff.ad. l. iul. pecula
tus.l.sacrilegij.et.ff.si q̇s ius di.nõ ob
tẽ.l.i.qui bo.ce.po.l.i.non est gᵒ ꝓuato
concedendũ.preterea illud pactum nõ
ualet per quod quis pȏt induci ad deli
quendum.ff.de pac.do.l. conuenire.ff.
de admi.tu.l. quidam decedens. sed ꝑ
istud posse. delictum oriri cum creditor
ceperit debitorem.ergo ⁊c.et hoc etiam
ponitur in.l.non est singulis.ibi tam ma
ioris tumultus.⁊c. preterea illud pactũ
non ualet ꝙ est remotum a iure cõmuni
ff.de pactis.l.iurisgentium.§.et genera
liter.et hanc opi.tenere uidetur dominꝰ
Cy.ut nõ.in.l.si cõuenerit. ff.de re iudi.
et nõ.in.l.iij.ff.de libe. ho.exhiben. sed
constat ipm esse remotũ et ꝯriũ iuri cõ
muni.q2 priuatorum consensus iudicẽ
non facit eum q̇ nulli ꝑest iurisdictioni
ut.l.priuatoꝝ.C.de iurisdi.o.iu.et ꝙ ne
mo potest sibi ius dicere nec in sua cau
sa iudex esse debet.C. ne quis i sua cau
a.⁊c.d e iudic] nemo ergo ⁊c. Item re
smotum est a re priuata.q2 nemo ẽ dñs

membrorum suorum.l. liber.hõ ad.l.ac
quil.ergo non ualet. ff. de pactis.l. iiij.
§.in suam.preterea pactũ. l. cõmissorie
in pignore reali reprobatur.et est rõ ne
creditores nimiũ suam auariciam exer
ceant contra debitores.ut nõ.C.de pac
tis.l.si quis in conscribendo. multofor
tius debet esse reprobandum in pignoȓ
persone q̄ quidem rebus est ꝑferenda.
C.de sacrosanc. eccle. scimus. preterea
suam personã non debet quis posse pig
nori dare.cum nemo sit dominus mem
brorum suoꝝ.ut.d.l. lib hõ.et quis ob
ligare non potest id in quo ius non ha
bz.ut.C.q̄ res pigno.obligari.po.l.qui
fi.ios.Econtra uidetur pactũ ualere q2
omnia pacta ualent que exꝑsse reproba
ta non sunt per legem uel senatusconsul
ta.ut.l.iurisgen.§.ait ꝑtor. et nihil ita
humanum quam ea q̄ placuerunt serua
ri.ff.de pactis.l.i.C.de transacti. l. non
minorem.et graue est fidem fallere.ff.ꝺ
consti.pe.l.i.et omnes dixerunt pacta
custodiãt᷑.de pac.c.i.et inter simplicem
ꝓmissionem et iuramentum deus nõ fa
cit differentiaz.xxij.q.v. iuramti.morta
liter enim peccat qui uenit cõtra pactuz
ut nõ.in.d.c.i.Cũ ergo pactum de quo
agimus non exꝑsse reprobatur.ergo ⁊c.
Item iuri ꝓ se introducto potest quis re
nunctiare et maxime pactum.C.ꝺ pac].
l.i.et.l.si quis in conscribendo.exceptis
casibus ibi notatis.inter quos hic casus
non est exꝑssus.ergo regula remanet fir
ma in casu pñti.ff.de fundo instruc.l.q̄
situz.§.idem pecijt.preterea illa ꝯcessio
que fit per legem potest fieri per pactũ.
l.non impossibile.ff.de pactis.ad idem
ff.de pigno.acti.l.non est mirum.sed ꝑ
l.conceditur creditori capere debitorez
ff.que infra.cre. l.ait ꝑtor.§.si quis de
bitorem.ergo et ꝑ pactum uidetur hoc
posse concedi.preterea ita uetatur cre
ditor sua autoritate occupare bona de
bitoris sicut et capere debitorem.ff. ꝙ
metus cã.l.extat.C.unde vi.l.si quis in
tantam.tamen potest creditor ex pacto
occupare rem debitoris.C.de pigno.l.
iij.ergo et cape eadem rõne.Item si iure
contractus habet quis ut non possit cõ
ueniri ultra q̄ꝫ facere possit.potest ꝑ pac
tum se obligare ut in solidum conuenia
tur ut.ff.de re iudi.l.si conuenerit.ff.de
pactis.l.si quis crediderit.tamen ꝑ illȯ
pactum poterit carcerari cum solidum
soluere non poterit.preterea pactum de
successione viuentis q2 cõtra bonos mo
res reprobatur.a iure tamen si fiat uolẽ
te et sciente illo de cuiꝰ successiõe agit᷑
pactum tenet.et est rõ quia uolenti et
scienti non fit iniuria neq̧ dolus.de pac
tis.l.fi.sic in ꝓposito propt᷑ consensum

pacifcentis non poterit dici turpe.ergo
erit licitum pactum quod exp̃sse non re
probatur a iure.nam omnia enim uidẽť
esse concessa que specialiter non sunt ꝓ
hibita.ff.ex quibus ca.maio.l. nec non.
§.ꝙ eis.C.de religi.⁊ sũp.fu.l.statuas.
Preterea ꝑ pactũ liber hõ potest detine
ri ut obseruet q̃diu fiat ꝙ conuenit.ut
nõ.de iureiuran.c.ex rescripto.sed in eo
ius pignoris non posset constitui.ut ibi
dẽ nõ.et.xxiij.q.viij.ut pridem.ubi nõ.
et sic in proposito licet pactum non pos
sit operari ut debitor in seipo constitu
at ius pignoris tamen ut possit capi et
detineri donec soluat operari põt.Prete
rea si creditor detineat debitorem uolẽ
tem ex causa ꝓbabili et bona rõne sicut
in ꝓposito non incidit in interdictuz.ꝺ
libero ho.exhiben. l.iij.§. si quis cũ .et
sufficit debitorem uoluisse ff. ꝺ aq̃ plu.
ar.l.in diem.ff.deleg.iij.l.fideicõissa.§.
sic et fideicommissum.sapiẽtes sẽtiunt
ꝓ et ꝯ.ego credo ultimum uerum.Iac.
bu.et dñs Raphael fulg.in all'r. auten.
ꝑmo.C.de acti.et obli.sic dicit i glo.fi.
in fi.per finem huius glo.dixit Richar.
de facto non ualere pactum per qȯ q̇s re
renunctiat cessioni bonorum.dicit tamẽ
Cy.pe.dicere aliud esse obligatũ ad ser
uile ministeriũ.aliud se obligari ad car
cerem.sed de hac .q.tradit Cy.i.l. qui
bo.ce.pos.et an quis possit se obligare
ad carcerẽ.h̃ tractat Albe.et Dy.et bar.
in.l.alia.§.eleganter.solu.ma.in.l.ticio
centum.§.ij.de condic.et demon. vnũ
uidetur miꝫ q꞉ dicit glo. non posse re
nunctiari his.ll.et glo.s̃.innuit ꝙ si essꝫ
consensus non haberet locũ ista auten.
ꝑmo all'.cogitabitis.q꞉ glo.s̃. uidetur ꝯ
rapha. ubi .s̃.Dominus Angl'.in repeti
tione.l.nemo carcerem post multa sic cõ
cludit.ex predictis apparet solutio ques
tionis utrum pactum ualeat qȯ nisi de
bitor soluerit infra certũ tempus ꝙ de
beat stare reclusus in quodam castello
creditoris quousq; soluerit et non ualꝫ
ꝑmo creditor priuatur iuri suo. ut.d.§.
q꞉ uero.sed bene ualeret pactum ꝙ sta
ret in carcere publico usq;quo soluerit.
nam si de iure communi licita est carce
ratio propter debitum ergo per pactuz
fieri potest.q꞉ quod fieri potest ꝑ legẽ
potest fieri per pactum.C.de decurio.i
Rica.et.ff.de peni.l.ꝙ dictũ.al's incipit
nõ possibile.Ex predictis apparet ꝙ pe
ne que hodie in instrumentis ꝓmissio
num ꝑ mercatores communiter inserũť
s.ꝙ mercator promittit soluere Perusij
Florentie et ubicunq; fuerit inuentus et
ibi recipere preceptum de non receden
do de carcere siue palacio dñi loci quo
usq; soluerit ualet. q꞉ licita est etiam ꝓ

debito priuato ꝑsonalis debitoris com
pulsio in loco publico.sed non in carce
re priuato.uide Ang.latius in all'ta.l.ne
mo carcerem.de exacti.trib.Bar. autem
in.l.ticio centum.§.ticio. ff.de condic.
et demon.sic dicit. Dy.dicit ꝑ istũ tex.
ꝙ non ualent statuta de homine incar
cerando non dicit plus.sed supra h̃ Dy.
allegando reperitur satis extense dixi[illegible]e
ꝙ non ualet.sed ego dico dicit Bar.ꝙ
ualet statutum si est factum in ciuitate
que haberet merꝫ et mixtum imperium
et ꝓbo ꝙ de iure communi potest quis
incarcerari pro debito.C.q̇ bo.ce. pos.
l.i.ergo per statutum fieri que sunt ȯ iu
re ciuili.Ad ar.factum per Dy. Rndeo
et dicit ip̃e illud qȯ non potest fieri per
pactum.per legem fieri non potest.ut
nõ.in Rica.C.ꝺ decre.decur.et.ff.ꝺ pac.
l.non impossibile.sed per pactum non
potest infligi libertas.ut.l.nec si uoles.
de libera.cau.et.l. interrogatam.eo. ti.
Rndeo ꝙ hoc.s.qȯ non potest fieri per
pactum non potest fieri per statutum
non est uerum nisi in his que sũt contra
bonos mores al's secus.ut nõ.in.l. neq;
de p̃tore.et l.neq; pignus.§. priuatorꝫ.
de re.iur].Scõa rõ homines incarcerari
est contra bonos mores.et contra ius.
ut.l.succurritur.et.l.pe.ff.ex q̇.cau.ma.
et.ff.ꝙ metus causa.l.qui in carcere. et
l.i.et.ij.C.de libero ho.exhiben. et. C.
de acti.et obli.l.obes.Sed Rº aliquem
incarcerari a p̊uato est cõtra bonos mo
res.sꝫ autoritate publica non ẽ cõtra bo
nos mores.l.i.C.qui bo.ce. po. Tercia
rõ non est dubium ꝙ statuta habent au
toritatem ab hominibus.sed nullus hõ
est dominus membrorum suorũ.ut.d.l.
liber homo.ergo homines hoc facer̃ nõ
possunt.sed dic ꝙ populus habet iuris
dictionem in quolibet licet p̊uatus sim
pliciter non.Item dispositio testatoris
est lex.ut in auten.de nup.§. disponat.
sed per testatorem non potest fieri.ut.l.
ticio centum.§.ticio.et ibi nõ.ff.de con
dic.et de.ergo ⁊c.Rndeo.per testatoreꝫ
non potest fieri in eo in quo non habet
ius.sed in liberos in quos habet ius po
test.ut.d.§.ticio.ergo populus potest
in suos subditos in alijs non.ut.d.§. ti
cio.quem.§.retorqueo ꝯtra Dy.qui al
legauit tantũ ꝓ se dicit Bar.et dicit iȯ
Bar.in.l.postulante.in prin.ff.ad trebl'.
sic ultimo facit hec lex.ad.q.dicit statu
tum ꝙ debitor potest incarcerari et ca
pi ꝓ debito quid de herede debitoris
Rndeo idẽ dicit Bar.per.d.l. licꝫ.in sta
tuto nulla fiat mentio de herede. Idem
dicit Bar. in.l.alia.§.eleganter.ff.solut.
ma.sic.Querit Dy.an pactũ factum ꝙ
liceat creditori capere debitorem ualeat

dic ꝙ non.per.d.§.eleganter. ar. l.nõ ē
singulis.de re.iur. Ultimo Dy. inducit
d.§.eleganter.ad.q.an ualeat pactum
ꝙ non liceat debitori cedere bonis ad
qđ facit.l.nemo carcerem.C.de exacto.
trib.li.x.Cy.ponit istam.q.in. l. i.in fi.
C.qui bo.ce.po.et ibi recitatur consiliũ
Ja.de are.et finaliter uidetur dicere ꝙ
Ja.de are.dicebat.ꝙ aut istud pactũ fu
it uestitũ appositum iux̃ contractum et
est ualidum alias secus.per.l.fi. in fi.C.
qui bo.ce.po.ad id ꝙ solet dici ꝙ stare
incarceratus ē spēs seruitutis non tamē
est seruitus Richar.mal᷑.tenet ꝙ pactuꝫ
non ualet.per.l.obes.cum auten.ibi po
sita.et istud puto uerum et do duas li
mitationes ꝙ hoc fallit si iste qui uult
cedere bonis dissipat bona in fraudem
creditoris.ut.l.fi.in fi.ff.qui in fra.cre.
qđ tenet Dy.insti.de acti.§.si autem.fal
lit etiam si debitor tempore quo cõtrax
it sciebat se non esse soluendo.ff.de iure
do.l.soluendo.et idem uult Bal.in.c.li
cet.si de feu.fu.contro.et idē uult bar.
in all᷑.l.fi.in fi.ff.que in frau.cre.et uide
Bal.de ista mã in.d.§. eleganter. Item
limita ꝙ non ualet pactũ ꝙ quis ꝓ de
bito teneatur in carcere qñ fit ut consti
tuatur ius in liberam ꝑsonam tãꝙ in re
secus si aliquod ius non ꝯstituatur.sed
ut detineatur quousqꝫ debitum soluat᷑
ut nõ.in.c.exposita.de arbi.⁊ in.c.ex re
scripto.de iureiuran. et ibi hoc uult In
no.ꝓ hoc facit quod nõ. C.de pře qui
filios di.l.ij.Ludo.autem in.d.§.elegã
ter.sic dicit.Arguit hic dy.ad tres ques
tiones.Prima est an ualeat pactuꝫ ꝙ de
bitor ꝓp̃a autoritate possit capi et ĩcar
cerari.Secunda an super eadē ualeat sta
tutum per quod renunctiatur facultati
cessionis bonorum.siue iuramentum in
feratur siue non.Circa primũ scias hãc
q.Angl᷑.tetigisse in. l.nemo carcerem.đ
exacto.trib.li.x.et quiđ uidetur dicēdũ
pactum hoc esse inualidum ꝑmo qꝛ inua
lida est conuentio per quam q̇s libere
deducit᷑ ad speciem seruitutis. C.đ lib.
cau.l.liberos.et.l.nec si uoles.et.l. inter
rogatã.et.l.parentes.sꝫ carcer spēm ser
uitutis introducit.l.ij.ff. de libero ho.
exhiben.ergo ⁊c.Scđo qꝛ certum est le
gi prohibitorie renunctiari non potest
per pactum.ut nõ.glo.in.l.i.C. ne fide.
do.dent᷑.sed reperitur.l. prohibens sic
dicens.nullus homo liber ꝓ debito te
neatur etiam si bona non sũt.ex̃ de pig
no.c.ij.⁊c.Tercio quia promittendo q̇s
ꝙ seipm alter possit incarcerari uidetur
concedere illi potestatem suꝑ ꝑsona et
membris.sed nemo membrorum suoruꝫ
est dominus.ergo ⁊c. Quarto pone ꝙ
creditoris nihil interest debitorem car
ceratum detinere.dices tu hanc conuen
tionem ualere certe non. qđ ꝓbo quia
si per illud cuius in nihilo interest non
potest acquiri seruitus rei.ut.l.quotiēs.
ff.de seruitu.et insti. de seruit.§. ideo
autem.⁊.l.si cui.ad fi.ff.si seruitus ven.
ergo multominus potest acquiri ꝑ eum
spēs seruitutis ĩ ꝑsõa.Quito nõ ē dubiũ
ꝙ si creditoris in nihilo interest debito
rem retinere carceratum ille carcer tunc
non erit nisi ad debitoris penam et ĩcar
cerationem.sed carcer ad custodiam in
uentus est non ad penam.ut.l.aut dam
num.§.solēt.ff.de penis.C.eo.l.incredi
bile et ex̃.eo.c.quamuis.in.vj. ergo ⁊c.
ꝑmo reprehendendus est creditor de in
humanitate et duricia aduersus suũ de
bitorem.ad hoc.ff.de serui. exportan. l.
seruus ea.Sexto hec carceratio actus ē
iurisdictionis et similiter captura.ut ex
se patet.ergo ꝑuatorꝝ conuentione suꝑ
hoc dari iurisdictio non potest non ha
benti.C. de iurisdi.o. iu.l. priuatorꝝ.ꝙ
autē iurisdictionis sit ita ꝙ priuato non
competat.patet in.l.i.C.đ ꝑuatis carce.
et huius sñie fuit glo.ordinaria q̄ est in
auten.ꝑmo.que est super. l.eos.C.đ ac.
et obli.licet alia contrariũ senserit ⁊ nõ
bene.in.l.interdum.§.qui furem.ff. de
furtis.quam Bar.ibi reprobat in.l. pe.
C.de condi.ob cãm.et per hec apparet
multomagis inualidam fore conuentiõꝫ
suum hoc ꝙ debitorem liceat carcerare
conueniat ut idem carceratus seruire te
neatur.ut patet ex glo.d. auten.ꝑmo.re
lata ad.l.obes.non est enim concedēdũ
singulis priuatis capere et carcerare fac
ta conuentione.ne si sic diceremus cãm
daremus rixis atqꝫ tumultibus.l. non ē
singulis.ff.de re.iuris.fallit aũt hoc nisi
sit debitor rõne redemptionis ab hosti
bus de eo factis quoniam tunc etiam đ
iure communi licitum est illum in credi
toris seruiciũ loco pignoris retinere do
nec precium soluet.C.de captiui.l.ij. et
l.qui testõ.ff.de testamen.Quid autem
si interuenerit iuramentum an tunc con
uentio ualidetur.uidetur ꝙ sic per.c. ex
rescripto.de iureiuran.ubi determinat᷑
fuisse conuentionem ualidam ꝑ quã mo
nachus iurando promisit respectu debi
ti donec illud solutum fuerit suimet ip
sius obsidatum ubi si iuramentum non
interuenisset certe conuentio fuisset inua
lida.per.d.l.obes.et.l.qui pignoris.C.
q̄ res pi.ob.po.et.l.i.C.de patri.qui fi
lios distra.sed solue dupliciter. primo
qꝛ non ualuit iurata conuentio quia eti
am interuenit autoritas pape.⁊ ita glo.
intelligit illum tex.in.c.ut ꝑdeꝫ.xxiij. q.
viij.sed qꝛ hec diuinatio est ideo solue.
Scđo ut ibi sentit Johan.an.s.ꝙ aut illi

iurantes positi erant i certo loco a quo
etiam si uoluissent recedere non potuis
sent.et tunc conuentio est inualida p su
pra dicta nec etiam eo ꝙ ibi uoluntarie
stent excusatur eos retinens a pēa cano
nis.si quis suadente.ar. c. contingat.de
sentencijs excō.Aut positi erant ī loco a
quo si uoluissent potuissēt eoꝝ uolunta
te recedere.sed nolebant ut eorū obser
uarent fidem et prestitum iuramentum
et tunc hoc non reprobatur.et sic itelli
git dictuꝫ. c.ex rescripto.et procedunt
hec si obligauit se quis ad carcerem ꝑua
tum .si autem ad carcerem publicū tūc
dixit Bal.in. d.§. eleganter. conuentioꝫ
ualidam fore.ar.l.fi.C.de mal.ꝛ mathe.
et.l.capite q̇nto .ff.de adulterijs. et. l.i
terdum.§.qui furem.et in auten. ut iu
di.sine quoq° suffra.§.necesse.ff.de his
que in frau.cre.l.ait ꝑtor.§. si debito
rem.ff.de furtis.l.si quis in seruitute.l.
generali.C.de tabula.et quod nō. in.c.
i.§.i.de pace iur.firmā.et insti. de acti.
circa prin.sed certe illa iura parum faci
unt quia loquuntur in casibus quib⁹ iu
re communi ꝑmissum est alicui propria
autoritate quem capere et ad ius dicen
tem ducere unde nihil ad ꝓpositū q̄re
puto isto casu dicendum ꝙ aut ꝑ pactū
obligat se ad carcerem publicum eo ca
su quo de iure communi potest carcera
ri.et tunc pactum q̄uis nudum est uali
dum.q: pactum nudum continēs id qḋ
ius commune est ualidum et ē utilis ac
tionis ꝓductiuū.ut nō.glo.ff.de pactis.
l.legitima.pro quo allego casum singu
larē in.l.inter socerum.§. conuenit. ff.
de pactis do.coniuncta.l.si quis uxore.
ff.de donat.inter ui.et ux.Aut q̇s se ob
ligat ad carcerem publicum eo cāu quo
de iure communi est prohibitum.et tūc
obligatio est inualida ꝑ rōnes ꝑcedētes
que etiam decidunt fore pactum inuali
dum per quod quis sua ꝓꝑa autoritate
capi potest.licet Bal.in. d.§.eleganter.
teneat contrariū.et bene ꝑ ꝑdicta. Sed
est dubium.posito ꝙ dictum pactuꝫ ua
leat an ex eoḋ pacto capiat heřs debi
toris ī quo Bar.i.l.si decesserit. i ꝑn.ff.
qui satisda.co. determinat notabilit ꝙ
non.per illum tex.dicentem ꝙ cōuentio
per quam q̇s se obligat ad aliquid qḋ
est sue persone coherens nō afficit suum
heredem.sed hoc est huiusmodi ergo ꝛc̄
ad hoc facit tex.i.l. paulus.ff.ḋ pigno.
ubi tex. dicēs conuentionem quo testa
tor obligauit omnia bona sua querēda
per se non afficit personam heredis q:
non bona querenda ab eo.Itē facit tex.
ualde nō.in.l.qui rome.§. augerius. de
uerbo.ob.ubi obligans se ad soluenduꝫ
quicquid ticium uiuentem debere cōsti

tuisset non obligať si declarator debiti
ex persona ticij iam mortui facta fuisse ī
persona heredis eius.fallit hec decisio ī
muliere que suscipiens tutelam filij re
nunciauit omni legum auxilio quoniāꝫ
tunc quamuis mulier ꝓ debito capi nō
possit et carcerari.ut autē. nouo iure.ḋ
custodia reorum.et.l.i.et auten. ibi po
sita.C.de offi.diuer.iu.tamen hoc casu
capi poterit et carcerari respectu ei⁹ ꝙ
debet filio ex tutelari administratōne ui
gore predicte generalis renunctiationis
ita notabiliter determinat Bal.in.l.si q̇s
sub conditione.ff.de testa.tu.ea ratione
quia q̄ rōne fauor filij mř tutelā ingredi
ens potest renunctiare beneficio uelleia
ni.ut.d.auten.matri et auie.eadeꝫ pote
rit renunctiare alteri beneficio ꝓ se itro
ducto.per.d.auten.nouo iure.qḋ ē no
tabile.intellige tamen.d.auten.nouo iu
re.locum non habere in meretrice.ut de
terminat Bal.in. l.consentaneū. C. q̄uo
et quando iudex.et huius est rō.quia in
persona sui legum obseruationē uite sue
utilitas excludit.C.de adulte.l.q̄ adulte
rium.Quo ad secundum an statutū ua
leat permittens debitoris capturam et
carcerationem.et uidetur dicendum ꝙ
non.quia quod per pactum fieri nō po
test.non potest fieri per statutum.ut pa
tet.sumpto argumento ex.l. non impos
sibile.ad fi.ff.de pactis.ꝛ nō.glo.ī Rica
C.de decre.decur.li.x.Sed Rnde ꝙ hec
regula negatiue concessa falsa est. ut pa
tet ex glo.hoc plene notante.in. l.neqꝫ
pignus.§.priuatoruꝫ.et.l.nec ex ꝑtorio.
ff.de re.iuris.quam examinat Bal. in.l.
proclama.C.communia uel episto.et tā
git in.l.cunctos populos.C.de summa
tri.licet affirmatiue concessa sit uera. ut
l.fi.in fi.C.de fideius.ubi tex. Secundo
quia statutum habet autoritateꝫ ab ho
minibus condentibus.sed nullus ex cō
dentibus dominus est membroꝝ suorū
ut.d.l.liber homo. ergo ꝛc̄. Sed Rnde
ꝙ quemadmodum dispositio testatoris
collata in eum in quem ius habet ut in
libertum ualida est quamuis per eū per
sone illius libertas infligitur. ut.d.§. ti
cia.in fi.ita et ualida est dispositio statu
entium per quam infligitur libertas ꝑ
sone in qua ius hn̄t. unde ualidum ē sta
tutum qḋ in signis latro seu bannit⁹ ser
uus capientis efficiatur.C.qui.ad lib.ꝓ
cla.non licet.l.dilationum.ubi casus est
singularis scōm unum intellectum. Ter
cio quia hominem īcarcerare ē ꝯtra bo
nos mores quod est absurdum dicere.sꝫ
cōstitutō qḋ cōtra bonos mores statuēs
est inualida.iiij.di. erit autem lex.ergo
ꝛc̄.Sed Rnde contra bonos mores esse
si loquimur respectu carceris ꝑuati.sec⁹

si respectu publici et in casu licito.ut pa
tet in.l.i.C.qui bo.ce.po.et.l.sacrilegij.
§.fi.ff.ad.l.iul.pecu.et.l.nemo carcerē.
de exac. trib.li.x.et.l.iij.§. tutores. de
suspecti.tuto.Sed stat dubium an p̄sup
posita ualiditate statuti concedentis de
bitoris capturam et carcerationem ꝓpa
autoritate.illud locuꝫ habeat in debito
ris herede.Bar.determiat ꝙ sic in.l.pos
tulanti.in prin.ff.ad trebel.per illū tex.
qui facit egregie.appellatio enim debi
toris ita uenit heres sicut defunctus.qꝛ
ille debitor est a quo inuito exigi potest
ut.d.l.debitor.ff.de uerbo.sig.⁊.l.nihil
obligat.ff.de liberali cau.Quo ad terci
um an ualeat renunctiatio facta faculta
ti cessionis bonorum cum iuramento uł
sine.scias hanc questionem tractari per
Cy.et Bal.in.l.i.C.qui bo.ce.po. et per
Dy.et Bar.in.d.§.eleganter.et Spec.ui
detur tangere in ti.de renūc.et cōclu.§.
i.v.item ē beneficiū.canoniste.i.c. odar
dus.ꝺ soluti.et.do.anto.de bu.in. c.cū
contingat.de iureiuran.Frede.de senis.
ī consilijs cōsilio mihi.lviij.cuius tenor
j.describitur.et ponunt domini de rota
in decisionibus antiquis.decisioñ mihi
ccvij.et primo dicendum ꝙ nō.quia ꝑ
talem renunctiationem astrigitur ad de
tentionem carceris cum ex cessione illaꝫ
euitet.ut.d.l.i.C.qui bo.ce.po.Ex detē
tione sequitur inhumaītas et crudelitas
sine comodo creditoris quia frustra ibi
detrusus inhūane uexabitur et fame for
sitan moriatur clarum est iuramentum
per quod inhumanitas deducitur inua
lidum fore.extra de iureiuran. c. cum q̇
dam.debet enim ut sit ualidum habere
tria.s.ueritatem iusticiam.et iudicium.
ut nō.glo. in auten.ꝙ eis. C. de nup.et
patet in.c.et si xpūs.de iureiuran. xxij.
q.i.et iurabunt.xxij.q.iiij. animaduertē
dum non enim illud fuit repertum ut es
set iniquitatis uinculum.de iureiurā.c.
quanto.xxij.q.iiij.c.cetera. Item ē claꝝ
nullam esse conuentionem ex qua pacis
centi nullum queratur comodum uł uti
litas.ut patet in.d.l.quotiens.et.d. l. si
cut.Item idem etiam nulla ē conuentio
per quam in uoluntatem alterius repo
nitur facultas disponendi de rebus pro
prijs.ff.de pactis.l.nemo. Sed Rnde in
humanitatem seu crudelitatem nō sequi
quin ita prouidendū ē ut carceratis uic
tus non deficiat qui etiam ꝓ tribunali
causa detentis nō denegatur.pmo si uo
lenti ad eos illum offerre iudex igressuꝫ
denegat.etiam si uelit afferre stratum in
iuriarum est actio.ut patet in.l. si uictū
aut stratum.ff.de re iudi.⁊.l.reo crimis.
ff.de solut.et ad hoc.C.de epis. audi. l.
iudices.preterea h̄ seq̇tur in creditoris
comodum quia uel tedio carceris affec
tus soluet uel alius pietate forte commo
tus ad solutionem forte inducetur et cō
sequenter isto casu iste carcer nō erit pe
nalis seu ut ita dixeri tedialis. Scđo qꝛ
ex hoc creditor non reportabit comodū
cum in carcere existens nil lucrari uel ac
quirere potest qꝺ forsan ex̄ faceret ⁊ ad
talem fortunaꝫ deueniret ꝙ creditori sa
tisfaceret cum igitur carceratō creditori
non ꝓsit dicto respectu et debitori nocꝫ
uidetur renunctiatio ex qua hoc seq̇tur
non tenere.cum ex hoc creditor ueniat
contra preceptum caritatis ⁊ humanita
tis Item et ip̄e debitor renunctians sibi
ip̄i inhumanius fit et impius.ar.ff.ꝺ ap
peł.non tantū.Sed Rnde ꝙ cum carcer
qui assignatur debitoribus debeat esse
sublata et libera custodia ad usum hoīs
constituta ut dicit tex.in.d.l. nemo car
cerem.igitur consequenter ibi opari po
terit.ut et ex̄.et sic lucrari. Tercio quia
debitor sic detrusus non poterit audire
diuina nec sacramenta ecclesiastica pci
pere ꝓ libito uoluntatis nec audire uer
bum dei qꝺ non minus ꝓdest q̄ꝫ assistē
tia misse.prima.q.i. interrogo uos frēs
ex quo poterit forsan deduci ad infirmi
tatem ergo talis renunctiatio q̄ potest
debitorem deducere ad deteriorem exi
tum salutis eterne non uidetur posse iu
ramēto ualidari.ar.xxij.q.iiij.⁊ si aliq̇s et
d.c.cū ɔtingat.et.c.si uero.eo.ti.Sed re
sponde hoc esse falsum quia carceratis
etiam damnatis ad supplicium ultimuꝫ
si petantur non possunt denegari de pe
niten.et remissi.cle.i.eo.ti.ꝙ inte.et. c.
fi.de sententia excom.in.vj.est enim hec
carceratio ciuiliter consideranda nō aūt
inhumane.ar.ff.ꝺ serui.l.si cui. Quarto
sequeretur damnum reipublice cuius in
terest homines diuites et liberos habe
re ac seruire potentes.ut.l.i.ff.solu. ma.
et.l.cum rō.ad fi.ff.de bonis dam. et in
auten.ut iudicis sine qu oquo suffra.§.
cogitatio.quia forsan huiusmodi serui
tio indigebat.unde in eius p̄iudiciuꝫ ta
lis renunctiatio non uidetur iuramento
ualidari posse.ut.ff.ad muni.l.fi.i prin.
Sed rn̄de quia hoc casu cum respublica
indiget poterit a custodia carceris libe
rari.causa enim utilitatis publice ius p̄
uatum ledi.ff.de euic.l.lucius.ff. de rei
ven.l.si ita uerberatuꝫ.et qꝺ nō.Bar. in
l.antiocesiū.de priui.cre.et Inno. in.c.i
nostra.de iureiurā. Quinto sequitur ex
hoc p̄iudicium uxoris et liberorum qui
bus non poterit uite necessaria submini
strare.ergo in eius p̄iudicium non uide
tur talis renunctiatio iuramento ualida
ri.ut.d.c.cum contingat.⁊ ꝺ pactis.c.q̄ꝫ
uis.in.vj.Sꝫ rn̄de has remotas occasiōes

in consideratione non esse. ad hoc glo. ȯ homicī. c.de cetero. als raro carceratio nes reputarentur ualide qȯ est absurdū. Sexto quia astringitur talis debitor p talem renunctiationem ad quandaz spe ciem perpetue seruitutis quia ad ppetu am carcerationem et consequenter etiaz carcer isto iure erit pena ubi debet esse custodia ut.s̄.dictum est. Sed ad h̄ rn̄de multipliciter quia carcer isto iure non ē penalis sed custodialis. ideo enim intro ducitur ut tedio affectus creditoribus satisfiat. ad hoc q̄ dicimus in simili q̄ missio in possessionem ex pmo decreto quamuis largo modo fiat i contumacē in eius penam. ut.l.satis.de inius.uo.et tamen proprie fit aduersus eum ad in fe rendum tedium quo affectus ueniat co ram iudice responsurus. ut.l.is cui.i pri. ff.ut in posse.lega.et in.c. quoniam fre quenter.§.in alijs.ex̄ ut lite non ↄtest. Secundo q̄ quamuis ex hoc tacite resul tat conuentio de carcerando quā supra diximus inualidam. tamen hoc non con sideratur ad inualiditatem renunctiatio nis. quia illa uenit in eius consequentiā et clarum est q̄ alias prohibita possunt uenire in consequentiam pmissi. ut. l.i.ȯ auto.tu.ff.l.in modicis.ff.de contrahē. empt.l.quedam.ff. de acqui. rex do.c. qui uenerabilem. in glo.ij. ubi ↄcordan tie. qui filij sunt legi. Tercio q̄ quamuis ipa carceratio sit species seruitutis. ut.l. ij.de libero homine exhiben. et speciem libertatis infringat. ut.d.§.ticio. tamen sufficit q̄ per hanc non fit seruus credi toris. quia hoc non reperitur.l.cautum. sed seruus ut ita dixerim tedij carceralis qȯ sentit donec soluit. et ita seruitus a iure est permissa ex quo permittit carce rationem. ut.d.l.nemo carcerem. et.l.i. qui bo.ce.po. et per hoc etiam rn̄detur ad.d.l.obes. de acti. et obli. illa enim di cens ob es alienum nō compelli debito rem posse ad seruiendum creditori est i telligenda cuz iure seruitutis autoritate propria ex pacto creditor debitorē uult compellere ad sibi seruiendum qȯ q̇dez est prohibitum qr conuentionibus lib tas ledi non potest. ut.d.l.liberos. C de libera.cau. secus si iure cōtractus ab eo petat seruicium operarū. quia quemad modum ipe operas suas locari alteri po test. ut.l.qui operas. et.l.in operis.ff.lo cati. cum si. pariter uidetur q̄ ꝛ creditor preterea hoc pacto resultat facultas car cerandi propria autoritate et in casu p misso qȯ est licitum. ut.d.§. tutores. et d.l.nemo carcerem. questio autem pma in ordine de carceratione ppa puati et i casu pmisso unde ueritas est in isto cau renunctiationem esse ualidam etiam sine

iuramento. et hoc uerum esse pbatur. p̄ mo quia tres sūt casus. Primus qn̄q; q̇s renunctiat iuri p se introducto ob reue rentiam psone. et tunc renunctiatio est i ualida. tunc est casus in. d.§. eleganter. quandoq; quis renunctiat iuri pro se in troducto ex nā contractus uel actionis. et tunc renunctiatio est ualida. ff.ȯ pac tis.l.si quis crediderit. et.ff.de re iudi.l. si conuenerit. Quādoq; quis renunctiat iuri pro se introducto alias per quādaz equitatem seu humanitatem. ut est cas⁹ nr̄ in cessione bonorum et tunc renuncti atio est ualida. de regu. c. statuimus. et c.ad apostolicam. et. C.de pactis.l.si q̇s in conscribendo.ff.de pactis.l. pactū i ter heredem. et qȯ plene nō.glo.ordi. in auten. ut sine prohib.mat. preterea. in ȷ̇ bo senatusconsulto. et in.c. si diligenti. de foro competen. Secundo quia renūc tiatio iuris non tendens contra bonos mores ē regularit ualida. ut.d.l.si quis in conscribendo. et.d.l.pactum. sed hec est huiusmodi. ut patet quia non habet perpetuam causam phibitionis quoniā plures sunt casus in quibus non potest quis bonis cedere quorum duos ponit Bar.in.d.§.eleganter.in fi. alios ponit Bal.in.l.i.C.qui bo.ce.po. et Angl'. i.l. is qui bonis.ff.de cessio.bo. ubi Bal. sic dicit.in.d.l.i. Cessioni bonoꝝ tacite re nunctiatur. primo q̇ pertinaciter negat debitum qr non ut quis hoc beneficiuz nisi debitum confiteatur. ut.l.pe.q̇ bo. ce.po. Item non habet beneficiū cessio nis bonorum qui dolo uel fraude factus est inops. ut.l.fi.de his q̄ in frau.cre. qȯ presumitur dicit Bal. si omnia bona uel maiorem partem alienauit. ut.l. omnes. §.lucius.ff.que in frau.cre. siue simul ꝛ semel. siue interpellatis uicibus. ff.de le. iij.l.nomen.§.filio. Item si bona sua cō sumpserit i ludo uel in meretricibus. ut l.si quis cum sciret.ff.de usucap. p emp tore. quibus casibus dicit Ludo. duos ego addo pm⁹ si habuit iducias quinquē nales quoniam tunc excluditur a facul tate cedendi.l.fi.C.qui bo.ce.po. Scȯs si post publicationem bonorum suoruz facultas sibi concessa fuerit a principe re cuperationis eorundem quoniam si ad euitandam creditoris uexationem uelit bonis cedere non potest. ut est casus sin gularis quem solus noto. dicit Ludo. in l.ij.ad fi.C.de senten.pas. Item ƒm bal. in.l.i.C.qui bo.ce.po. heres qui non fa cit inuentarium. non potest cedere bois quia presumitur in eo dolus. ut in autē. de heredibus et fal.§.sancimus. Item si furatus fuit aliquid. ut.l.non dubium. C.de legi. Item si creditores renunctiāt iuri incarcerandi nō pōt debitor cedere

bonis quia cessat rõ.l.i.C.qui bo.ce.p.
rõ ꝟm Bal.ibi prout dietim lucrabitur
satisfaciet creditoribus et soluere tenet
non attento ne egeat.quia cessante rõne
beneficij cessat ipm beneficium.l.fi.ff.ð
diuor.Adde hic ꝙ piurus nõ habet be
neficium cessionis bonorum.ut in.c. per
uenit.de fideius.ꝟm dñm Anto.ð Bu.in
c.odardus.de solut.uide Bal.qui uidet
aliter nõre in.l.fi.C.de non nume.pecu.
Excommunicatus autem potest cedere
bonis quia non petitur in figura iudicij
ut dicit frede.de senis.in suo consilio.c
lxxxvij.ꝟm ꝙ refert Anto.de bu.in.d.c.
odardus.Utrum autem diues possit ceder
bonis dic ꝙ sic.quia tex.est ꝟm docto.i
l illud.ff.de tribut.Item non gaudet be
neficio cessionis qui sub spe huius bene
ficij contraxit debita.ut nõ.Dy.i.c. pec
catum.de reg.iuris.li.vj. Similiter non
gaudet beneficio cessionis omnis obli
gatus ad factum.quia ad illud potest p
cise cogi.ut ponit Cy.in.l.i. C.q̇ bo. ce.
po.et ꝓpterea dico ꝙ cum in tuscia sint
statuta ꝙ obligati per instrumenta gua
rantigie ponantur in carcerem de quibus
non exeant nisi totum debitum soluant.
non audient bonis cedendo. ita fuit ꝓ
nunctiatum perusij me aduocante. hoc
etiam tenet dominus Angl.in repetitõe
l.nemo carcerem.de exacti.trib. et idem
uidetur tenere Bal.in.l.i.in. vj. q.q̇ bo.
ce.po.et datur beneficium cessionis eti
am mulieri quantumcunque detrudi non
possit in carcere.etiam ꝓ debito fiscali.
ut in auten.ut nulli iud.§.necessario.licz
in apulia male seruetur.qð tenet domi⁹
Angl.in.l.fi.qui bo.ce.po.Et nota ꝙ li
cet debitor fiscalis propter tributa non
possit carcerari si non potest soluere. ut
in.l.sacrilegij.ad.l.iul.pecu. per Bar.tñ
habet beneficium cessionis. ut attestat
Anð.de isernia.in ti.que sint regalia.et
dicit sic debere intelligi.l.ij.C. de exact.
trib.li.x.vnum adde ꝙ sine tanta diffi
cultate uidi semel allegari casum ꝙ i de
bitore fisca i indistincte habet locum be
neficium cessionis bonorum.ut est cas⁹
insti.de societa.§.item si quis de socijs.
de hoc uide plene per dñm Angl.in.l.is
qui dis ces.bono.An aũt unus sociorum
possit alium incarcerari facere ꝓpter in
opiam.do.Bal.in Rica.C.ꝓ socio.in fi.
dicit ꝙ non.q2 societas uinculum frñi
tatis obtinet.dic ut ibi per eum.Redea
mus ad Ludo.Tercio non reperitur iur
hec renunctiatio prohibita.ergo in du
bio debet censeri permissa.ff.ex quibus
ca.maio.l.nec non.§.ꝙ eis.ff.de ꝓbat.
l.ab ea pte.Quarto quia cum taciti et
expressi eadem sit uirtus.ut.l.cuz quid.
ff.si certum pe.et.l.qui ad certum loca.

et.l.triticum.cum si.ff.de uerbo.ob.er
go si ualet renunctiatio tacita que resul
tat ex beneficio inducie quinquennalis.
ut.l.fi.qui bo.ce.po.C.pari rõne ul ma
iori.dicendum est ualere expssum ꝙ qui
dem limitat frede.in dicto consilio. nisi
manifesta et notoria sit paupertas ipius
renunctiantis.et cum spe non lucrari in
futurum.utputa quia decrepitus uel si
militer cum spe negatiua ꝙ aliquis pro
eo soluat quoniam tunc cedere poterit
renunctiatione non obstante tanque inua
lida quemadmodum propter inhumani
tatem inualidum est iuramentum. prop
ter quod filius ꝓmittit alimenta nõ pe
tere.ut ponit Spec.in ti.q̇ filij sũt legit.
§.i.v̇.item pone.alias incipit.sed pone
pi.et sequitur Bar.in.l.si quis a liberis.
§.si uel parens. ff. de lib. agno. clarius
ponit Bal.in.l.pactuz ꝙ dotali.C.ð col
la.pro quo est casus de iureiuran.c.cum
quidam.Aduerte tamen quia si quis ex
seipo iurauit non cedere bonis non ob
stante iuramento poterit cedere. Tenor
consilij frede.de senis talis est Qr pac
tum seu renunctiatio ꝑ quod cedit bo
nis ualidetur iuramento ꝓp̊o et primo
per similes casus de quibus licitum est
arguere p̃mo in casu autẽ.sacramenta.
Item ꝙ non ueniatur contra alienatõnẽ
rei dotalis.de iureiuran.c.cum cõtigat.
Item ꝙ filia non habeat regressum ad
bona pĩna.de pac.c.ij.in.vj. Item i pac
to.l.cõmissorie.de pigno.c. significãte.
Item Spec. dicit ꝙ etiam sine iuramto
uidetur ualere pactum qð pro debito
quis possit personaliter detineri.ut nõ.
Spec.in.ti.de renunc.et conclu.§.i . ad
fi.v̇.item est beneficium.ꝙ dicit ne lib
homo.&c.Item quia quidam sunt casus
ꝙ non ualet pactum ut conueniatur ha
bita rõne ne egeat.ut.j. in.v̇. precedẽti.
ergo contrarium regulare.et ex hoc pro
batur ꝙ tale pactum non est contra bo
nos mores.nec habet perpetuam causã
prohibitionis. Predicta uidentur uera
nisi esset notoria et euidens mendicitas
paupertas et fames qð non esset i casu
nostro.quia tunc iuramentum esset con
tra ius naturale.unde non ualet pactum
ꝙ filius non petat alimenta a pr̃e.ut nõ.
Spec.qui fi.sunt legi.v̇.sed pone quidã.
frede.de se.Jo.de ymol.in.d.§.ticio cẽ
tum.sic dicit.nõ argumentum ꝙ nõ pos
sit quis per pactum astringi ad habitã
dum in certo loco qð est uerum nisi in
tersit eius cum quo fit pactum.q2 tunc
tenebitur ad interesse si non seruet.ar.
eorum que habentur in. l.qui concubi
nam.§.heres.deleg.iij . Item argumen
tum.non ualet pactum uel statutum ꝙ
possit quis incarcerari si non soluat.j.

terminum.de quo hic per Dy.et Bar.et
etiam aliquid per Bal.et adde dict] bar.
quatenus p statutum dicit posse fieri.
concordat Bal.⁊ allt.l.missi opinatores.
C.de exacto.tribu.li.x.Sed quatenus p
pactum dicit posse fieri limitat hoc uex
quando fit pactum.ꝙ possit detineri p
priuatum.sed ubi fit pactum qd possit
detineri per iudicem uel autoritate iudi
cis dicit secus.per id quod habetur in
d.l.missi opinatores.et ita dicit quendā
de monte vibiano consuluisse.facit qd
nō.Cy.in.l.i.C.qui bo.ce.po. Sed forte
ɔriū est uerum in hoc ultimo quia ptes
non possunt renunctiare solēnitati ordi
nis iudiciorum.l.prolatam.cum ibi nō.
C.de sentencijs.et.l.i.C.de lit] contes.et
c.de causis.de offō.deleg.et ideo nō de
bent posse ꝙ per pactum deueniatur ad
capturam non seruato ordine iuris.⁊ p
hoc etiam bene facit qd nō.Inno.et Io.
an.in.c.p.et.g.de offō.deleg.ubi conclu
dit partes non posse renunctiare ꝙ fera
tur sententia excommunicationis in nō
soluentem in termino non seruata solen
nitate iuris seu.c.sacro.de sententia ex
com.non obstat.l.missi opinatores.qa
si bene ponderetur nō probat id ad qd
allegatur.per hoc uidetur ꝙ pacta que
sepe apponuntur in instrumentis ꝙ si
non fiat solutio in termino possit qs rea
liter et personaliter detineri et carcerari
per ptem.operantur in locis ubi statuta
non disponunt talia pacta esse seruāda
et executioni mandanda.et sic talia pac
ta non operantur.nisi statutum uel con
suetudo loci disponat aliud.Si uero di
cit statutum ꝙ debitor capiatur pro de
bito an tunc eius heres potest capi.sup
hoc Io.de ymol.in.l.postulante.ad tre
bell.sic dicit.ex glo.inducitur iste tex.
ad qōnem si statutum dicit ꝙ debitor
potest capi et carcerari pro debito.ꝙ li
cet non faciat mentionem de herede tñ
heres etiam capi poterit.et hoc fatetur
Angl.de plano ex quo statutum loquit
de debitore quia heres est debitor.facit
ff.de uerbo.sig.l.debitor.si autem dice
ret ꝙ promissor posset capi.tunc dicit
idem si ad capturam perueniatur iuris
ordine.ar.principij.l.postulante.secus
uero si permissa a statuto contra formaz
iuris communis.quia cum heres non p
misit non extenditur statutum ultra per
sonam de qua loquitur uelud odiosam
et inrōnabile.l.ꝙ uero.ff.de legi.et.l.si
uero.§.de uiro.soluto matri.et de pac
tis.l.si unus.§.ante omia.et subdit An
gel.de facto se uidisse terminari in ciuita
te perusij arduissimam qōnem.per.d.
tex.l.postulante.nam ibi uiget statutuz
ꝙ debitor contra quez sit interpositum

sm decretum possit et debeat cogi pcise
ad consentiendum illud qd uirtute dic
ti statuti fuit compulsus heres illius ad
quem emanauerat decretum.sed sm eū
forte terminus fuit in.l.ista.quia ex iure
ciuilis censura debitor non cogit appro
bare potissime si emanasset inique.Tu
adde pmo ꝙ ex quo statutum loquitur
de debitore uidetur comprehendere eti
am heredem.per id quod dicit.s.idem
Angl.Item quia sm decretum cōsueuit
interponi ɔ latitantem.et sic contra ue
rum contumacem.l.fulcinius.§.fi.ff.ex
quibus ca.in po.ea.quo casu nō potest
appellari.l.i.C.quoꝝ appell.non re.et
sic etiam de iure cogitur approbare cū
non potest contradicere.si tamen secun
dum decretum ex causa dāni infecti.tūc
forte potuisset esse absens iusta causa.l.
si finita.§.si forte.ff.de damno infe.nō
cogitur de iure approbare.ut ibi.Item
adde scdo ꝙ etiam ubi statutum loqui
tur de promissione uidetur trahi ad he
redem per regulam illius.l.postulante.
in.v.cum enim.iuncto.v.Rndi.et sic ui
detur esse potius extensio passiua ex vi
regule antique que est pmissa etiam in
statutis et etiam i penalibus.l.si qs ser
uo.C.de furtis.Imputet enim sibi q he
reditatem adit.nam debet imaginari ꝙ
succedit in uniuersuz ius defuncti actiue
et passiue.ff.de reg.iuris.l.nihil aliud.
Item adde tercio hoc uerum nisi forte
fecerit inuentarium.quia tunc non uide
tur posse personaliter grauari.per ea q
habentur in.l.fi.§.in computatione.cū
ibi nō.C.de iure delib.et sic de facto di
cebam in qōne in ciuitate ista Bononie
dicit idem Io.in qua est statutum ꝙ p
executione littere cambij potest debitor
detineri.uide super hoc Bar.in.l.scim9.
§.in computatione.de iure delib.⁊ hoc
tenet pe.de ancha.i consilio suo quod
incipit.In xpi nomine.quoniā uiso the
mate qōnis inter dñam Franciscam.ubi
sic dicit.Aduertendum ꝙ dictū statutuz
inquantum prouidet contra heredez cū
beneficio inuentarij solum statuit de ex
ecutione super bonis hereditarijs et nō
contra personam concordans in hoc cū
iure communi.ut.l.fi.§.et si pfatam.C.
de iure delib.ibi nihil ex sua substantia
penitus heredes ammittant.et ibi neqꝫ
ipm heredem inquietare ⁊c.qd docto.i
telligunt in psonali captura.et in.v.con
tra ipm ⁊c.hec ille.Angl.autē in suo con
silio qd incipit.punctus qōnis.sup quo
petitur consilium tale est uidelicet blasi
us minor.xxv.annis.sic dicit.Ex predic
tis concludo ꝙ si inuentarium teneret
eo ꝙ de legitima citatione posset doce
ri ꝙ tunc non posset psonaliter cōpelli

ad debita persoluenda quinimo nec ad
bona uendenda suo periculo. vnde suffi
cit ꝙ de bonis defuncti satisfacere uelit
et alias multam molestiam pati potest.
ut. l. fi. § . et si prefatam. et ibi p. Cy. Bar.
et alios. quipmo in terris ecclesie ubi pa
pa habet temporalem iurisdictionem de
equitate canonica non tenetur heres. eti
am inuentario non confecto ultra uires
hereditarias. ut nõ. Hosti. in summa. in
ti. de testa. qȯ locum habet maxie in usu
rarijs ꝙ heredes usurarij non tenentur
ad restitutionem ipsarum ultra uires he
reditarias etiam inuentario non confec
to. ut nõ. Io. an. in. c. ꝗꝗ. ď usuris. i vj.
Item est sciendum ꝙ per beneficiũ cessi
onis bonorum quis euitat carcerem. ut
l. i. C. qui bo. ce. po. Item non possit cõ
pelli donec peruenerit ad piguiorem for
tunam. ut. l. is qui. et. l. qui bonis. C. q̇
bo. ce. po. sed debet cauere de soluendo
secundum canonistas. ut dicit Cy. in. l.
i. C. qui bo. ce. po. Uideamus quando
dicatur quis peruenisse ad piguiorẽ for
tunam. et dicendum est ꝙ qñ tantum ac
quisiuit ꝙ deductis necessarijs alimẽtis
aliquid superest sibi. ff. de re. iuris. l. in
condemnatione. C. de mune. et ho. l. cu
ram. § . deficientium. et. l. his munerib⁹
auctis. de iure imunita. l. semper. § . nego
ciatio. Illud autem est lucrum ꝙ ex ho
nestis causis suscipit incrementũ. ita ut
illud qȯ illicite acquiritur non fit lucꝶ.
ut. d. § . deficientiũ. et in. tex. ff. ꝓ so. l.
ꝙ autem ex futuro. cum se. sit ratio quia
qui illicite querit illud tantundem resti
tuere tenetur. ideo ad eum nil dicitur ꝑ
uenisse ꝙ remanet oneri cum quo per
uenit. ff. de heredi. uel acti. uen. l. ij. § . il
lud tenendum. et. d. l. peruenisse. cum si.
Empta ergo ex usuris non uidẽtur aug
mentasse pr̄imonium ex quo subiacent
restitutioni. de usuris. c. cum tu. et. c. cuꝫ
tua. per totum. de quo per glo. in. l. i. ff.
de his qui sunt sui uel alie. iu. Sed quesi
ta ex licita negotiatione etiam cum pecu
nia ex usuris percepta uidentur augmen
tasse pr̄imonium quia ad eorum restitu
ionem non tenetur et iusta sunt q̄sita.
ut. d. l. semper. § . negotiatio. cum si. Itẽ
aduertendum ꝙ cessio bonorum habet
locum quando actio non descendit ex
delicto. l. nam et is. ff. de dolo. secus si ex
delicto. ut. l. quicunꝗ. C. de seruis fugi.
et. l. fi. que in frau. cre. in. § . fi. et qȯ dic
tum est ꝙ quis cedẽdo bõis non libera
tur ab obligatione. hoc intellige uerum
nisi cessio fiet ignominose. quoniã si fit
ignoiose libat̃ ex toto ab obligatõe. ita
glo. i. c. sicut dignũ. de homicidio.

¶ An ml'r possit renũctari bñficio velle.

EXpletis premissis videndũ est
an mulier possit renũctiari be
neficio uelleiani. Angl'. in. l. ge
neraliter. C. ad uell'. sic dicit. glo. ubiꝗ
tenent ꝙ per mulieres potest renunctia
ri beneficio uelleiani. ut nõ. glo. in. l. i. et
l. generaliter. C. ad uell'. et. l. fi. eo. ti. C. ꝛ
ff. ad uell'. l. fi. § . penul. tamen de iuris ri
gore dic ꝙ aut mulier intercedit ꝓ uiro
et tunc non renunctiat beneficio. qꝛ ipo
iure tuta est. C. ad uell'. auten. si qua mu
lier. aut intercedit ꝓ alio. et tunc si non
intercedit per publicum instrumentum
et a tribus testibus subsignatum simpli
citer renunctiatio uelleiani nulla est. q̇a
ipo iuri tuta est. ut. l. antique. C. ad uell.
§ . ne autem. sed si intercedit per publi
cum instrumentum et a tribus testibus
subsignatum tunc aut intercedit in cãm
in quam necessario obligatur et ualꝫ re
nunctiatio uelleiani. ut in auten. matri ꝛ
auie. C. quando mulier offi. tu. fung. po
test. et in auten. unde sumitur. aut inter
cedit in causam in quam obligatur spõ
te. et tunc si renunctiat in iudicio ualꝫ re
nunctiatio propter iudiciorum autorita
tem. ut. l. fi. § . pe. ff. ad uell. aut renunc
tiat extra iudicium et tunc si renunctiat
ex interuallo. i. post bienniũ ualꝫ renũcti
atio. ut. l. si mulier. C. ad uell. Si uero re
nunctiat infra biennium uel in ipo con
tractu. et tunc talis renunctiatio nulla ẽ.
ut. d. l. si mulier. quia qua fragilitate cõ
traxit eadem renunctiauit. et quia bene
ficijs concessis ꝓpter fragilitatem nemo
renunctiat. et ideo minor non potest re
nunctiare beneficio restitutionis in inte
grum. ut nõ. in. l. si intra. C. de in integꝛ
resti. mi. et. ff. de mino. l. si iudex. ꝑ Cy.
C. de pactis. l. si quis in conscribendo. ꝛ
hoc etiam tenet Cy. in. d. l. generaliter. ꝛ
dicit idem Angel. in. l. i. C. ad uell. licet
glo. communis sit opi. et eam seruat cõ
suetudo ꝙ mulier possit renunctiare be
neficio uelleiani. tamen multi moderni
tenent oppositum ꝙ de iure renunctiari
non potest. quia in mulieribus hoc bñ
ficium est concessum propter fragilitatẽ
sexus. unde quia fragilitate sunt induc
te ad contrahendum. eadem fragilitate
sunt inducte ad renunctiandum. nec ob
stat anten. matri et auie. ubi apte dicit
littera posse renunctiari beneficio uellei
ani. quia speciale est cum mulier oblige
tur autoritate legis. et lex assistat renũc
tiationi. nec ob. l. fi. ff. ad uell. quia ibi
fuit renunctiatio facta ex post facto et i
iudicio. licet tamen istud esset de rigore
tamen de consuetudine est õriuꝫ. ut dixi
debet tamen mulier esse cerciorata de ta
li beneficio alias renunctiatio nihil ope
ratur. ut nõ. per glo. in. d. l. fi. § . pe. ff.

ad vell'.Bal.autem in.d.auten.matri et auie.sic dicit.In tutelis quas recipiunt femine tres renũctiationes debent poni primo debent renunctiare secũdis nuptijs.si alie non precesserunt. Secũdo debent renunctiari beneficio uelleiani.Tercio debent renunctiare omni alio legum auxilio iuris introducto in fauorem sex⁹ quia per has renunctiationes mulieres rediguntur ad iura communia masculorum et non habent aliquod beneficium in p̃iudicium pupilli uel aliorum quatenus concernit officium tutele.et si in instrumento non sunt iste renunctiatiões dicunt quidam non ualere quia non est seruata forma legis.et ea que sunt de forma non possunt obmitti.ut.C.ð amministra.tu.l.fi. §.omnem. alij dicunt ꝙ suscipiendo tutelam tacite uidetur facere omne id per quod peruenitur ad tutelam.ar.ff.de acqui.here.l. illud. Tu dic ſm Bal.ꝙ nõ ualet nisi expsse fiat renũctiatio qua mulier posset pretendere iuris ignorantiam.l.fi.C.de iuris et fa.igno. Item ad hoc facit.ff.de uerbo.sig.l. sciẽdum.ubi nota ꝙ mulier non presumit' renunctiasse uelleiano uel alicui alio suo auxilio.Quidam tñ dicunt ꝙ renunctiatio beneficij uelleiani non est necessaria et dicunt ꝙ hec est leuis solẽnitas ⁊ põt obmitti qð est falsum.quia littera loq̇t' condicionaliter dum dicit si renũctiauit ⁊c̃.et conditio que apponitur per legẽ. nunq̃ȝ dicitur continere leuem solennitatem.ꝑmo oportet ꝙ conditio extat.ar. ff.de coll'.bonorum.l.pretor. in prin. Sȝ quid si in instrumento est obmissa illa renunctiatio et omni alio auxilio dicũt quidam tutelam ualere. quia non reperitur aliud auxilium.Bar.dicit non ualere tutelam.quia habet auxilium erroris iuris.et ideo renunctiat.l.fi. C.de iuris et fac.igno.ergo ⁊c̃.Sed tu dic secundum Bal.ꝙ ꝑmo est aliud auxilium qð habẽt.s.auxiliũ.l.antique.§.fi.all'. ⁊ ideo sis cautus ꝙ omnes iste renunctiatões in instrumento ponantur alias non ualȝ decretum interpositum super tutela matris.et dicit idem Bal.ꝙ obmissio istius renunctiationis reddit tutelam nullam et multum operatur quoniam poterit ĩcarcerari et non poterit euitare carcerem ex beneficio.auten.sed hodie.C.de offi. diuer.iud.et etiam si obmittitur renunctiatio uelleiani tutela non ualet. licet q̇dam dicant contrariũ quia dicunt ꝙ ẽ modici p̃iudicij hec renunctiatio.ut.l.i. in fi.ff.de uentre inspi.Tu dic contrariũ ſm Bal.quia ꝑmo est magis preiudicij nam tenetur creditoribus ad defendendum pupillum conuentum ab eis. ut in glo.si malum auctorem constituit tenet'

pro contutoribus et sic multimode intercesst.Dominus bar.de sali.in allega. auten.matri et auie.i sua lectu.ibi i.xvij q.sic dicit.quero q̇d si nullam 'specialeȝ renunctiationem fecit de nuptijs nec uelleiano.sed tantum generalem.q₂ renunctiauit omni beneficio et auxilio sibi cõpetenti et competituro an sufficiat.Rn deo quantum ad uelleianum sufficeret quia illud est beneficium.sed facultas ideo sub illa generali renunctiatione nõ comprehenditur ſm Bar.sed dubito dicit sali.ne hec specificatio ð forma.⁊ sic ab ea non sit recedendum.q₂ hec duo specificantur et postea clausula generalis adicitur.ut patet.j.eo.l.fi.et auten.ut sine ꝓhi.ma.§.quia uero.coll'.vij.ubi autem forma non est data procedit rõ bar. et dicit idem Bal.in.l. si pi. C.quando mulier tuto.offi.fung. põt.sic et ex hac l.coniuncta auten.matri et auie. habes aperte quid debet ꝓmittere mater quã do suscipit tutelam filiorum quia debet inter cetera renunctiare secundis nuptijs et specialiter uelleiani.et generaliter omni legum auxilio matri competenti.⁊ debet obligare ꝓ tutela gerenda omĩa bona sua.si quid autem istoruȝ deficiat tutela non procedat.et ideo sis cautus tu qui matrem facis dare tutricem.req̇rũt' etiam alia sed non ex eo q₂ mulier. sed quia tutrix quia omnis tutor hoc ꝓmittere debet.s.pupillum defendere et sine ulla cunctatõne et rem eius saluam fore et si quid istorum etiam deficeret tutela est nulla.tex.habes in.l.ii.§.defensionẽ. C.de administra.tu.et ibi nõ.Ex predictis inferas nouam opi.Bar. uideri ueraȝ s.ꝙ in rõne reddenda mulier possit ĩcarcerari ex quo renunctiauit autoritate legum omni auxilio legum mulieribus cõpetenti.leges enim ĩparciuntur hoc beneficium mulieribus ne detrudant' in carcerem.ut dicit idem Bal.in.l.i.C.qui bo.ce.po.et.C.de custo.reorum. auten. nouo iure.attende tamen ſm Bal.ꝙ si ĩ loco uigeret statutum ꝙ mulier carcerari non potest.uel aliquod aliud priuilegium mulieribus esset per statutuȝ ĩdultum talis renunctiatio non porrigeretur ad hoc nec cogenda est tali p̃uilegio renunctiare.quia non ĩuenit' lege cautum q₂ all'ta.l.si pi.solum loquitur de priuilegijs legalibus que differunt realit' et etiam essentialiter a priuilegijs statutoꝝ et quia cum de lege loquimur in dubio ad leges ciuiles et non statutarias est facienda relatio.ut nõ.glo.insti.de iure naturali.in prin.et.ff.de iusti.et iure. l.ius pluribus modis.idem Bal.in.l. mulieribus.C.ad uell'.sic dicit.Utrum bñficio senatusconsulti uelleiani põt renũctiari.

glo.in.d.l.mulieribus. dicit ꝙ sic.ut.l. fi.ff.ad uell'.dum tamē sit cerciorata ita ꝙ intellexerunt beneficium suum nec ꝑsumit' cerciorata.ut nō.ff.de uerbo.ob. l.sciendū.Nicolaus de matta.i.l.si mulier.C.ad uell'.sic dicit.ꝙ in ista secūda iactura succurritur mulieri sicut in ꝓma per tex.qui dicit in secundam iacturam. ex qua littera facit ꝙ si mulier renunciauit beneficio uelleiani in instrumento fideiussionis sibi non ꝑiudicat .quia hꝯ procedit ex cōsequentia ex eadem facultate.ar.ff.de noua.l.doli.et qđ nō.ff.de mino.l.si iudex circumuentus. non ob. ff.ad uell'.l.fi.§.fi.quia ibi non in istrumento fideiussionis.sed ex post facto.et cum conueniebatur in iudicio ꝑ moduꝫ iurisdictionis contentiose renunctiauit. unde illud contingit propter iudicij uigorem.Item non ob.l.fi.C.quando mulier offi.tu.fu.potest.et auten. matri et auie.quia nec ibi renunctiat in instrumēto fideiussionis.sed in datione tutele ibi non est fideiussio.ut ibi patet.et.l.si mater.ad uell.quo casu potest ualere ꝓ fideiussione quam facit exercendo officiū tutele.ut ibi nō. preterea ibi renunctiat ex necessitate officij suscepti tutelaris ⁊ de conscia legis.ut.C.si mr̃. de pin. promis.ꝑ.l.fi. ꝭm Nicolaum de mat.et aliquo adito ex uerbis Cy.i.l fi.C.ad uel'. tu dic secundū Bal. ꝙ mulier fideiubet pro uiro et non potest renunctiare si ad ipam non pertinet utilitas contractus. ut in auten.si qua mulier.C.ad uell.aut fideiubet ꝓ extraneo et tunc aut in rem propriam et tenet fideiussio nec ē necessaria renunctiatio.ut.ff. qui satisda.co. l.de die.§.qui in mulierem. aut in rem ipsius extranei et tunc aut non est cerciorata et non tenet renunctiatio ut nō.in d.l.sciendum.aut est cerciorata et tunc refert aut intercessit coram testibus non interueniente publico instrumēto.et tūc non tenet renunctiatio.ut.d.l. antique. §.ne autem.aut interuenit publicum instrumentum.et tunc ꝭm opi.glo.teneret renunctiatio sed ꝭm alios aut est renunctiatio uoluntaria et non tenet quia mulier ꝑsumit' decepta non solum re sed consilio principalis debitoris ac etiaꝫ creditoris.tex.est.nō.ff.ad uell.l.i.in fi.unde ꝓpter fraudem ꝑsumptam non tenet renunctiatio uoluntaria.aut est renūctiatō necessaria et tenet.ut.d. auten. matri et auie.Item etnet quando in figura iudicij.ut d.l.fi.§.fi.rō autem predictorum hec est.quia quādoq; mulier intercedit ꝭm legem.et tunc nō est necessaria renūctiatio.ut.ff.ad uell.l.uir uxori.§.fi.qn̄q; preter legem et tunc sumus in ista materia utrum ualeat renūctiatō nec ne.qn̄q; contra legem.et hoc dupliciter.uel rōne persone.uel quia ꝓ uiro. uel quia ratiōe forme ut quia non interuenit instrumentum publicum et utroq; casu renūctiare non potest q2 est nullum ipo iure. ut.d. auten.si qua mulier.et.d.§.ne autē.sed dic secundum Bal.cuꝫ hodie nō utamur in lombardia subscriptionibus testium ergo non uidentur ualere fideiussiones mulierum.ut.d.§. ne autem. sed dic secundum bal.ꝙ consuetudo facit ualere quia satis est ꝙ tabellio scripserit nomina testium et de consuetudine etiā sufficiunt duos testes.nam ꝑ consuetudineꝫ receditur a maiori solennitate et minor solennitas subrogatur loco maioris.ut i auten.ꝺ instrumentoꝝ cau.⁊ fi.§. oportet.et ista consuetudo est notoria ex inspectione omnium instrumentoruꝫ publicorum.et ideo non indiget probatione que uerba tene mēti.idē bal.in.l.si mulier.C.ad uell.sic dicit.quando mulier se obligat scđo post biēnium an tunc sit necessarium ꝙ mulier renunctiando sit de ipo beneficio cerciorata. uidetur ꝙ sic. ut.l.fi.§.fi.ff.ad uell.et.l.sciendum. ff. de uerbo.ob.et in auten.quomō oportꝫ epōs.in.ij.coll'.contrariū dico dicit bal. ꝙ hec mulier non excluditur qn̄ secūdo fideiubet post biennium ui renunctiationis tacite.nam tūc oportet scire tenorē senatusconsulti uelleiani.sed excluditur propter solennitatem actus repetiti.simile quando excluditur ꝓpter aliaꝫ causam q̄ꝫ renunctiationis quia ibi non req̊ritur cerciorat io.ut.l.antique.C.ad uel. et.l.si dotale.et.l.pe.in fi.eo.ti.Idē etiā bal.in.l.antique.§.ne autem. sic dicit. per hunc tex.apparet q̇d fouent illa uerba renunctiauit beneficio uelleiani.⁊ cuilibet alio auxilio.nam de auxilio uelleiani constat.aliud autem auxiliū est auxilium nullitatis.ut.d.l.antique.§. ne aūt. et auten.si qua mulier.eo.ti.cui auxilio nullitatis renunctiari non potest.nisi cū sacramento uel de conscientia legis. ut i auten.matri et auie.⁊ operatur aliud q2 non poterit allegare iuris ignorantiam secundum bal.in.l.si pr̄.et.d. auten. matri et auie.Cy.autem in.l.generaliter. C. ad uell.sic dicit.beneficio senatusconsulti uelleiani potest renunctiari.ut.l.fi.§. pe.ff.ad uell.et in auten. ut matres credi.et debita.§.i.et in renunctiatione debet mulier cerciorari et certificari de tenore et effectu senatusconsulti uelleiani anteq̄ꝫ renunctiet scđm Cy. ibi.et scđm Cy.si ꝯtineat' in instrumento quod renunctiauit uelleiano simpliciter non presumitur mulier cerciorata.q2 hec cerciorat io est solennitas extrinseca ideo non presumit'.ut.l.quecūq;.§.fi.ff.ꝺ publi.

et non obstat.l.sciendum.ꝺ verbo. ob. et.§.fi.insti.de fideius.et.§.si ita scrip tum.insti.de inutili stip.quia loquunt̃ in solennitate intrinseca que bene presu mitur.et si reperiatur in instruměto qꝺ fuerit renunctiatum an ualeat omimode renunctiatio.et generaliter moderni dis tinguunt.an mulier intercedit ꝓ marito et tunc qualitercunqꝫ intercedat in scꝑ tis uel nõ.nõ tenet renũctiatio ipso iure nisi quatenus in rem suam uersum est et nec renunctiari potest.ut in auten.si qua mulier.C.ad uell.ubi dicit Dy.ꝙ bene ficio.auten.si qua mulier. renũctiari nõ potest.quod ꝓbat Ja.de are. quia hoc est ius ꝓhibitorium cui renunctiari non potest.sicut al's ius prohibet rem mino ris alienari sine decreto et sine causa nec potest huic iuri renunctiari.et similiter si renunctiaretur legi prohibenti donati onem inter coniuges non ualere.nam cũ sit contra legẽ ẽ nulla.et sic non ualet se cundum eũ.preterea eadem rõ esset i ꝓ hibenda renunctiatione q̃ in prohiběDo contractu.s.facilior facilitas. aut mulier intercedit pro extraneo. et tunc aut i ali quo de casibus specialibus de quibus mulier non iuuatur uelleiano quoꝝ un⁹ est in causa dotis.ut.l.generaliter. e.l. si dotale. C. ad uell.item in causa liberta tis.item si animo decipiendi fideiubeat ut.l.i.C.ad uell'.et.ff.eo.l.si decipiendi. Item si ob hoc recipiat pecuniam. ut.l. antique.eo.ti.Item si post biennium ite rato promittat.ut in.d.auten.si q̃ muli er. Item ubi in rem suã fideiubet. ff.ad uell.l.pro aliquo.Item si ei pro quo iter cessit successit.ff.ad uell'.l. quamuis. §. plane.Item fallit.ff.ad mace.l.si mulier. in prin.Item fallit ubi renunctiat. ff.ad uell.l.fi.§.pe.et tunc in casibus predic tis siue in scriptis siue sine scriptis inter cedat ualet nec est opus renunctiari cum teneatur in effectu.aut fideiubet in alio casu ꝙ̃ in predictis specialibus.et tũc re fert.aut sine scriptis aut cum scriptura solenni.si fideiubet uel intercedat sine scriptis et tunc non ualet ipo iure.ut.d. l.antique.§.fi.in fi.et tunc si renunctia tur uelleiano nihil importat.quia non i diget eo auxilio cum sit ipo iure tuta.er go nec eius renunctiatio nocet. preterea non potest legis solennitati renunctiari ut dicit Cy.in.d.auten.si qua mulier.C. ad uell.et ut.s̃.est dictum. si intercedit cum scriptura solenni a tribus testibus signata.et tunc obligat̃ ipo iure. ⁊ ideo si renunctiat nocet sibi quia perdit be neficiũ exceptionis.ut.d.l. antique. §. i.et.ff.ad uell.l.fi. §.pe. et in auten .ut mat.credi.et debit. §. i. Sed in hoc ad uerte quia tunc nri docto. dicunt idistic

te valere et nocere renunctiationem. Ja. de Rauen.et sui sequaces.ut pe. disting uunt.aut renunctiat in ipo contractu et non ualet.rõ est quia istud beneficium uelleiani fuit introductum rõne facilita tis mulierum.et sicut de facili itercedũt ita de facili renunctiarunt.et ideo renũc tiari non potest.quia fragilitate sexus i renunctiatione uidetur intercedere.aut mulier renunctiat post contractuꝫ abso lutum ex interuallo et ualet.ar.C.ad uel le.l.si mulier.Ista sententia dicit Cy. est satis equa de q̈ dixi dicit Cy.C. ꝺ epis. et cle.l.si quis in conscribendo. non ob stant iura predicta ex quorum falso itel lectu pessimus error inoleuit.qr si bene respicias.§.illum penl'.l. fi.ff. ad uell. uidebis ibi ꝙ mulier renunctiauit ex in teruallo et plus.quia coram iudice. Iteꝫ non obstat.§.i.in auten.ut matres debi ta et credi. quia ibi renunctiat legis au toritate que uocat eam ad tutelaꝫ .ergo ⁊c̃.ut.l.i.C.de his qui ue. eta. impetra. Bar.autem i.l.fi.§.si mulier.ff.eo. dicit sic. Nota exceptõni uelleiani põt renucti ari ut obseruat consuetudo. tamen i ꝯ̃ri um est ueritas beneficium eni uelleiani est inductum propter fragilitatem sex⁹ mulierum.ut.l.iij. ff.eo. nam eo ipo ꝙ renunctiat decipitur. ut. l.interdum. ff. de mino.et quod nõ.in. l. iudex. eo. ti. ad quod.l.doli.§.diuersum.ff.ꝺ noua. ita tenent docto.in.l.fi.C. ad uell. non ob.l.fi.§.si mulier.allta.qr est speciale in renunctiatione facta in iudicio. nam i d.l.si mulier.renunctiauit in iudicio et ex post facto.Item idem Bar.in.l. fi.C. ad uell.sic dicit.an sit uerum ꝙ mulier possit renunctiare uelleiano.glo.in.d. l. generaliter.simpliciter tenet ꝙ sic. ꝑ. l. fi.§.pe.ff.eo.et ita teněnt communiter ad uocati.veritas ẽ ista sm Bar.ibi.aut mu lier obligat se ꝓ marito.et tunc ipo iure non ualet.ut.d. auten.si qua mulier. nã renunctiando uelleiano nihil operatur. aut intercedit pro alio et tunc aut sine scriptis et sine subscriptione testium.et tunc indistincte non tenetur ipso iure et renunctiatio nihil operatur.ut.d.l. anti que.§.fi.si uero intercedit in scriptis et cum solennitate posita in.d. l.antique. tunc dico ꝙ aut renunctiauit uelleiano i causa in qua ipa necessario se obligauit et ualet renunctiatio.ut in auten. matri et auie.aut alias renunctiauit et siquidẽ hec renunctiatio fiat in iudicio et ualet. ut in alleg.l.fi.§.pe.aut fit extra iudiciũ et tunc siquidem post biennium et ualꝫ. ut.C.eo.l.si mulier.in prin. aut intra bi ennium et non ualet quia eadem fragili tate qua obligatur eadem renũctiat uel leiano .ut allta.l.si mulier.i pri.⁊.l.doli.

§.diuersum.ff.ꝺ nouat.a simili sicut di
cimus in renunctiatione beneficij resti
tutionis in integrum de quibus in.l.si i
tra.C.de in integrum resti.et.l.si iudex
circumuento.ff.de mino.glo.in.c.si dili
genti.de foro competen. sic dicit.muli
er potest renunctiare uelleiano.quia in
fauorem iparum est introductum prop
ter infirmitatem sexus.sed macedoniano
non quia illud in fauorem quorundam
est introductum et in odium creditoris
ff.ad macedo.l.sed et si pi.in fi. similit
beneficio restitutionis non potest renũc
tiari quia tam in fauorem ꝙ in odium i
troductum est.licet sit ar.cõtra. ff.ꝺ mi
no.l.si iudex.Jo.de ymol.in.l.doli.ff.ꝺ
noua.sic dicit.nota argumentum ꝙ mu
lier non potest renunctiare uelleiano.qꝛ
renunctiando similiter circumscribitur
sicut intercedendo et hoc ex eadem fra
gilitate inducetur ad renunctiandum.⁊
eodem modo uidetur simile ꝙ mioꝛ nõ
possit renunctiare beneficio restitutõnis
in integrum.de quo ẽ glo.in.l. si iudex
circumuento.ff.de mino.et.l.si intra.C.
de in integrum resti.In uelleiano aũt cõ
clude ꝙ communis opi.habet ꝙ potest
renunctiare.qꝛ uidetur beneficium muli
eris fauore introductum.et cum sit ma
ioꝛ.xxv.annis.uidetur posse renunctiare
ar.l.si quis in conscribendo. C.de pac.
de quo p glo.in.l.fi.§.penul.ad uell. et
hec opi.communiter practicatur.tamen
Bar.in.l.fi.C.ad uell.quem i effectu seq
tur Angl.licet non allt.dicit ꝺ iure dicẽ
dum oppositum p tex.l.dolũ. ff. de no
uati.qꝛ regulariter non poterit renuncti
ari.fallit in tribus casibꝰ.Primo si renũc
tiat in iudicio.per.d.l.fi.§.pe.Scꝺo si i
causam necessariam renunctiat.exẽplum
in auten.matri et auie.C. qñ mulier offi.
tu.fũ.Tercio si cauet secundo post bien
nium non intercedendo ꝓ uiro.l.si muli
er.C.eo.Item aduertas qꝛ omnes renũc
tiationes uelleiani non uidentur ualere
de iure qꝛ tunc competit exceptio uellei
ani qñ mulier obligat se per instrumen
tum publicum trino teste.in.l. fi. C.ad
uell.sed potes dicere ꝙ illa lex per con
trariam consuetudinem ẽ abolita.ar.l. ꝺ
quibus.in fi.de legi.et tenendo istã opi.
Bar. et Angl. potest responderi ad. l.si
quis in conscribendo.qꝺ ꝓcedit nisi bñ
ficium concedatur ꝓpter imbecillitatez
consilij.nam illa imbecillitas que est in
contrahendo eadem uidet uersari in re
nunctiando.ideo nõ uidetur nocere. tu
adde ꝙ multum facit ꝓ glo.qꝺ habet i
l.fi.§.pe.iuncta.l.si mulier i iure. ad uel
leia.et in.l.iiij.§.idez scribit. ꝺ peculio.
nam certum est ꝙ si mulier in iuditio q̃
si contrahat et obligetur ꝓ alio compe
tit sibi exceptio sicut si extra iudicium
obligaret se pro alio.ergo non debet te
nere renũctiatõ facta etiã corã iudice cuz
ex eadem fragilitate inducatur ad renũc
tiandum coram iudice qua inducit ad
quasi contrahendum et suscipienduz iu
dicium ꝓ alio cuius contra.uidetur i.d.
§.pe.et per hoc non uidet obstare tex.
l.doli.all.opi.glo.quia non dicit renũc
tiationem uelleiani non tenere.sed ꝙ se
cundo promittat pro alio qꝛ hec secũda
obligatio est intercessio sicut pᷓma sibi
succurritur.hec autem inter se uidentur
esse diuersa renunctiare et pro alio inter
cedere.ut probatur i.d.l.fi.cõiũctis alijs
legibus.s̃.all.Ja.bu.i auten.si qua mu
lier.C.ad uell. dicit. Quero q̃liter muli
er uelleiano renunctiare debeat. Rndeo
debet renunctiare cercioꝛata als renunc
tiatio non tenet.et si dicatur in instrum̃
to ꝙ mulier renunctiauit uelleiano.an p̃
sumatur certificata.quidam dicũt ꝙ sic
per.l.sciendum.de uerbo.ob. quidaz ꝙ
non.per.l.quecunqȝ.§.fi.ff.de publi.sz
dic ꝙ quedam est solennitas intrinseca
s.ꝙ est de substantia et nã. contractꝰ.ut
uerba in stipulatione.et talis solennitas
bene presumitur.ut.d.l.sciendum. q̃daz
est solennitas extrinseca.s.ꝙ non est de
natura contractus.ymo sine ea potest es
se contractus ut est scia uelleiani.⁊ talis
scientia non presumitur nisi ꝓbetur. ut
d.l.quecunqȝ.et an renunctiatio uelleia
ni statim cum contrahitur p̃iudicet idis
tincte.quidam ꝙ sic.per. l.fi .§.pen.ad
uell.et est hec communis opi.et de con
suetudine seruatur.alij dicunt magis eq̃
s.ꝙ aut statim tempore contractꝰ renũc
tiauit et non tenet renunctiatio. aut ex i
teruallo.et tunc tenet.et est rõ quia cuz
propter fragilitatem iuuetur mulier.ut
l.fi.ff.ad uell.eadem fragilitate qua con
sentit ad se obligandum.eadẽ fragilita
te renunctiat. Preterea uidemus quãdo
se obligat quia statim sibi nõ p̃iudicat.
ut.C.ad uell.l.si mulier. et probatur.p
d.l.fi.§.pe.quia ibi mulier uolebat sub
ire iudicium.et dicit ꝙ non potest nisi
renunctiet.ergo non renunctiauit tpe cõ
tractus.sed iudicij. Preterea uidetur si
militer confessio facta in toꝛmentis non
ualet.ut.l.i.§.diuus.ff.de q̃nibꝰ.idez
si fiat statim post toꝛmenta.ut. l.añpe.
C.ꝺ q̃nibus.ita in ꝓposito. ¶Ultio at
tende ꝙ in uelleiano etiã similiter nõ re
nunctiauit iuramentum tollit beneficiũ
exceptionis inducte in fauorem mulieris
pone eni ꝙ mulier fideiubet et iurat.cer
te iuramentum tollit exceptionem uelle
iani.etiam si non renunctiat nec cercioꝛa
ta fuerit de bñficio.nõ.Bernar. ex.ꝺ iur
iurã.c.ex rescpto.glo.pe.qꝺ ẽ nõ. dignũ

ſm do. petrum de perusio ibi idem uidetur uoluisse Bar. in. l. sciendum. p̃ma. q. ff. de uerbo. ob. ubi uide eum.

¶ De renunctiatione bñficij macedoni.

AN autem senatusconsulto macedoniano possit renunctiari. Cy. i. l. filiusfamilias. C. ad macedo. sic dicit. An filiusfa. possit renunctiare macedoniano. uidetur ꝙ sic. ut. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. preterea exceptio macedoniani est ĩtroduc a ad instar exceptionis uelleiani. ut. ff. ad mace. l. tam et si. sed mulier potest renunctiare exceptioni uelleiani. ut. ff. ad uell. l. fi. §. pe. in auten. de heredi. q̃ ab ĩtesta. §. ꝺ his. glo. determinat ꝙ nõ pòt. quia est introducta odio creditoris nõ ob. ꝙ dicatur de uelleiano quia illud ẽ introductum fauore. sed macedonianuꝫ odio. ut. ff. ad macedo. l. i. Aduerte ista rõ secundum Cy. ibi suadet oppositum quia si exceptio macedoniani ẽ odiosa facilius debꝫ tolli q̃ꝫ fauorabilia iura. sicut dicitur ꝺ actione iniuriarũ. ff. ꝺ pac l. si tibi. §. q̃dam. de iusti. et iure. §. fi. et in auten. de non alie. §. quia uero uerisimile. Quid ergo dicemus dico dicit Cy. distinguẽdum esse. ſm pe. cum q̃rit̃ an filiusfa. possit huic bñficio renũctiar̃. aut factus ẽ sui iuris ⁊ tũc potest. ut. ff. ad macedo. l. sed ⁊ iulianus. §. fi. aut est in ptãte et tunc non potest. quia fauore paterno fuit inductũ. licꝫ odio creditoris. ⁊ sic intellige glo. ar. ff. ad mace. l. i. et ꝙ non possit renunctiari. tenet glo. in c. si diligenti. ꝺ foro competen. Ja. bru. in. l. filiusfa. C. ad macedo. sic dicit. An possit renunctiari macedoniano dic. ut glo. dicit.

¶ An beneficio restitutionis in integrũ possit renunctiari.

EXplanemus an beneficio restitutionis in integrum possit renunctiari. Anto. de bu. in. c. si diligenti. de foro competen. sic dicit. q̇d in beneficio restitutionis in integrum. et uidetur ꝙ renunctiari non possit. qꝛ taꝫ in fauorem minorum introductum ẽ q̃ꝫ in odium cum eis contrahentium. ĩ ꝯ̃riũ est. ff. de mino. l. si iudex circũuento. dic ꝙ non potest minor existens minor bñficio restitutionis renunctiare. qꝛ q̈ facilitate inducatur ad renunctiãdum ⁊ sicut lesus est in primo contractu in renunctiationis actu ledetur et ĩpo iure non tenꝫ renunctiatio ne contingat restitutionem restitutionis dare qꝺ lex negat. ff. de mino. l. intra utill̃. potest tamen maior factus infra tempus petende restitutionis. ut. ĩ. quadriennium renunctiare et sibi ꝑ iudicat qꝛ perfectus in maiori etate ĩtra tempus restitutionis petende non dat̃ restitutio. ff. de nouat. l. doli exceptio. l. fi. C. de repudian. hereditate. non ob. l. si iudex. ff. de mino. quia ſm Jo. an. sibi bene ꝑiudicare potest et de facto nõ petendo ibi restitutionem. tollere auteꝫ potestatem sibi petendi non potest. et hoc tenet glo. in. d. l. si iudex. et. l. ĩterdũ. eo. ti. Bar. autem in. l. si intra. C. de in ĩtegꝝ resti. mino. dicit ꝙ minor existens in minori etate infra tpũs minoris etatis non potest renunctiare beneficio restitutõis in integrum. qꝛ eo ĩpo ꝙ renunctiat̃ leditur. ut. l. doli ceceptõ. §. diuersũ. ff. ꝺ noua. et ar. ff. de in integrum resti. l. iterdum. et nõ. glo. ĩ. d. l. si iudex circũuẽto. sed maior factus bene potest renunctiar̃ tali beneficio. qꝛ potest ratificare cõtractum. ut per totum ti. C. si maior. fa. ⁊ ita tenet glo. in. d. l. si intra. C. de in integꝝ resti. mino. Spec. in ti. de in integrum resti. ſa parte. §. qualiter. ꝟ. sed nunquid minor potest renunctiare mioris etatis ℞ndeo non qꝛ in hoc ĩpe decipitur. ff. ꝺ mino. l. interdum. ibi. h̃ eni ĩpo etiã. et. l. si sine. §. restitutio. et. l. ait p̃tor. in prin. sed ar. cõtra. eo. ti. si iudex. sed Jo. an. in c. si diligenti. dicit ꝙ ibi renunctiat ipso facto nolendo uti restitutione sibi concessa. et de hoc an possit renunctiari huic beneficio restitutionis in integrum ẽ satis dictuꝫ. s̃. super illo articulo. an possit renunctiari beneficio uelleiani. Bar. autem in all̃t. l. si iudex. sic dicit. in glo. de qua facit ad q̃onem. an minor pòt renunctiare beneficio restitutionis in integrum. et dicit ꝙ non. facit id qꝺ nõ. Cy. in. l. omnem honorem. C. quãdo prouocare non est necesse. et in. l. per hanc. C. de temporibus appell̃.

AN autem legi de his. ff. de trãsactionibus possit renunctiari Bar. in. d. l. sic dicit. an legi de his possit renunctiari. glo. dicit ꝙ sic. ut l. penl̃. C. de pactis. et. ff. eo. l. pactum. Ja. de Bel. dicit contrariũ. qꝛ non tã paciscitur q̃ꝫ decipitur. ut. l. q̇ cuꝫ tutorib⁹. §. ij. ff. de transacti. Idem tenebat Jaco. bru. et bene qꝛ hec lex non ẽ facta in fauoreꝫ legatarioꝝ. sed in odium occultancium testamẽta. et tãgit̃ ĩ glo. d. l. de his. Item fauore publice utilitatis. g° nõ pòt ei renunctiari. ut. ff. ad macedo. l. tam ⁊ si. et. ff. de pactis. l. ius publicum. Preterea. d. l. uidetur disponere contra formã dicit enim ꝙ non potest trãsigi nisi ⁊c̃. ergo renunctiari non potest. ut. l. nemo potest. dele. i. Preterea ista lex ẽ ꝓhibẽs

sed istis legibus ꝓhibitiuis non pōt re
nunctiari.ut nō.glo.C.ne fide do. den.
l.i.et.ij.et ꝙ prohibeat apparet.qꝛ ṽbū
potest negatiue ꝓlatum inducit necessi
tateum.t ex̄.ꝺ re.iuris.c.i.in.vj.et ibi ꝑ
Jo.an.et.ff.de furtis.l.non pōt.sis ergo
cautus in omnibus conuentionibus q fi
unt supra his que ex testō dependent.ut
dicatur uisis et cognitis ṽbis testamēti.
et dicit idem Bar.in.l.quos prohibꝫ.ff.
de postulando.ꝙ quando ꝓhibitio fit
ex causa publice honestatis uel propter
honorem iudicis uelꝰ ꝓpter pretoris au
toritatem non potest pacto remitti. An
gel.autem in.d.l.de his. dicit. ꝓthono
tarius debꝫ ponere ī istrumento ad hoc
ut ualeat trāsactio ex ultima uoluntate
ista uerba uidelicet ꝙ partes asseruerūt
hīc plenam notitiam et certitudinem de
uoluntate testatoris conuenerunt et trās
igerunt.ar.l.sic enim.de op.leg. et adde
hic ꝙ dicit do.Angl.in.l.si ut certi.C.
de testa.mili.in glo.uenire. sup ṽbo q̇d
iuris.ille tex.est nō.et per hāc glo.⁊ illū
tex.habes doctrinam qualiter debes cō
cipe uerba huiꝰ refutatōis ul' q̇etatōnis
qn̄ debitor uult eā porrigi ad iura igno
rata qꝛ debꝫ concipi instrumētum ī hac
figura ꝙ creditor quietauit de tali re eti
am et generalit' ꝺ omni eo qꝺ ab eo de
bitor petere posset.etiā si sic petere pos
se ignorauit de quo mihi uidetur dicit
Angl.ꝙ Bar.ponat ī.l.q̇ rome. ⁋.duo
frēs.ff.de uerbo.ob.uide eundem Ang.
in.l.tres fratres.de pactis.ff. et Bar.in
l.si de certa.C.ꝺ transacti.Bal.i.x. coll.
in ti.magister lotarius eugenio pape. c.
si quis miles.dicit ꝙ refutatio non extē
ditur ad ius futurum.sed solum ad illꝺ
quod in pn̄ti ē liquidum.et rō est qꝛ cō
tra naturam refutationis est ut extenda
tur ad futura.ff.deleg.ij.l.si ita. ⁋.sub
conditione.et.ff.de bo.lib.l. paulus rn̄
dit ei.⁋.i.et nō.in.l.fi.de bo.lib. Bal.i
d.l.de his.sic dicit.an possit renunctiari
huic legi.glo.ꝙ sic ꝓ qua facit. l.iiij.ff.
de testō mili.Dominus Ja.dicit ꝯrium
qꝛ cum hec sit introducta in odium oc
cultancium testamenta nō potest renūc
tiari.ff.ad macedo.l.tam et si. Sed q̄rit
Gui.de tali questione.fratres maritaue
runt sororem et fecerunt ꝙ ipa uocauit
se contentam dote et renunctiauit omī
iuri qꝺ haberet in hereditate pr̄na.quia
an ista renunctiatio noceat sibi quo ad
relicta eidem in testō pr̄is. dicit Gui. ꝙ
non.nisi testamentuꝫ fuerit ostensū sibi
et datum intelligi sibi quo ad relicta ei
dem in testamento pr̄is.quo cāu bene ꝑ̄
iudicat sibi saluo qꝫ ī legitima.qꝛ si non
haberet integram legitimam non p̄iudi
cat sibi renunctiatio generalis. sed req̇ri
tur ꝙ specialiter renunctiasset ipi ltime
seu actioni ad supplementum. iste ē tex.
C.de inoffi.testa.l.si qn̄.⁋. fi. qꝺ ē nō.
menti tenendum ꝑm Gui. Adde ꝙ in ꝑ̄
dicta qōne idem tenet Bar. de sali. in.l.
pactum qꝺ dotali.C.de pac. et uide q̄
nōt Jo.an.de iser.in constitutōne regni
in aliquibus.in.iij.car.in prin. Angl.au
tem in.d.l.de his.sic dicit. sup glo. ibi
puto ꝙ sic.et male qꝛ huic nō pōt renūc
tiari secundum Ja.bru. Bar.et alios.pri
mo ꝙ hec lex loquitur ꝓhibitiue. ergo
ei non renunctiatur.C.ne fide.do.dent.
l.i.in glo.Scꝺo qꝛ inspici ṽba est ꝺ for
ma.ergo non remittitur pacto ut uidis
tis plene per eundem Angl.in. l.pactū.
inter heredem.ff.de pactis.Tercio qꝛ is
tud inductum in odium occupantiū tes
tamenta.Jo.de ꝑmol.in.c. cum contin
gat.tenet idem ꝙ Bar.et per easdem rō
nes.et subdit ibi ꝙ Bar. non exprimit.
Quid si renunctiatio fit cum iuramento
uidetur sentire ꝙ non ualeat.per ea q̄
ipe dicit in.l.cum lex.ff. de fideius.Sed
certe secundum Jo.de iure uidetur dicē
dum ꝯrium ꝑ reglam.d.c.cum cōtigat.
et.c.q̄uis.de pactis.in.vj.ex quo iuram̄
tum potest seruari sine interitu salutis
eterne et rōnes Bar.faciunt ꝙ non pōt
renunctiari simplici pacto.sed non quo
minus possit per iuramentum.ꝑ ea que
hn̄tur in.c.significante.de pigno.

⁋ An defensionibus possit renunctiari.

SEd discutiamus an defensioni
bus possit renunctiari. Bal.in
l.pactum.ff.de pactis sic dicit
Nota ꝙ in criminali non tenet renuncti
atio.si quis renunctiat defensionibꝰ nec
impedit ista renunctiatio quoniam defē
siones sunt de iure naturali cui derogari
non potest.ut in cle. pastoralis. ⁋.fi.de
re iudi.secus forte si non essent iste defē
siones de iure naturali cui derogari non
potest.sed essent de iure positiuo sicut ē
ista defensio ꝙ accusator non debeat au
diri quia non soluit collectas. nā illa ex
ceptio non est ꝓp̊e defensio.ar.ff. man.
l.fideiussor.⁋.q̄dam.et qꝺ ibi nō.facit
quod habet' in simili. C.de accusati.l.
accusatoribus.hoc tamen nō affirmo di
cit Bal.quia glo.in.l.pactum inter here
dem.ff.de pactis.ualde indistincte loq̇t'
per quam glo.apparet ꝙ in criminalibꝰ
non potest renunctiari appellationi.licꝫ
in ciuili sit secus.ut.l.fi. C.de tꝑibus ap
pell.Item colligit' ex glo.d.l.pactum.di
cit bal.ꝙ semper in criminali est danda
dilatio reo ad faciendam suam defensio
nem.et hoc ꝓbatur de re mili.l.iij.⁋.ꝙ
si ad diem.nisi ꝯstet ꝙ nullā defēsionem

habeat.ut.l. si quis filio.ꝟ.nisi forte.ff.
de iniusto rupto.facit qͦ nõ.in.l.ij.ff.
de infami. sed licet non possit renunctia
ri defensionibus.ut.s̈.est dictuꝫ. an pos
sit renunctiari dilationibus in causa cri
minali quidam allegant glo. in.l.pactuꝫ
inter.ff.de pac.tamen glo.hoc non dicit
quia licet esset renunctiatum dilatõib⁹
tamen ualerent ꝓbationes ⁊ defensioẽs
que fierent sine termino.ff.ꝺ adulterijs.
l.in crimine.de quo per eundem Bal. in
l.fi.C.de ferijs.Angl'.autem in.l.pactũ.
ff.de pactis.sic dicit.Defensio est de iu
re nature.et ideo sicut iuri nãli nõ renũc
tiatur.ut.ff.de pac.l. ius agnationis.ita
nec etiam iuri defendendi.⁊ ẽ uerum qñ
renunctiatur defensioni future ꝑ rõnem
ꝑ̃dictam.et est casus in.l. si conuenerit.
ff.de iurisdi.o.iudi.et nõ.C.de pigno.l.
iij.Sed si defensio competit de pñti.an
possit renunctiari est dubium in causa ci
uili tene ꝙ sic.in auten. iubemus.C.de
iud.C.ꝺ iure haste fi.l.defensionis facul
tas.excepta causa status. et ideo ualet
renunctiatio in omnibus exceptionibus
peremptorijs et dilatorijs. probatur pri
mum in.l.i.C.de iudi.scõm.C.sententiã
resci.non po.l.peremptorias.C.de pac.
l.postq̃ꝫ liti.ff.de iud.l.destitisse.et. ff.ꝺ
iudi.l.tale pactum. §.qui ꝓuocauit.Si
autem renunctiatur in criminali.glo.ff.
de pac.in.l.tale pactum. uidetur tenere
indistincte ꝙ non tenebat et est notabi
lis.et huius contrariũ practicant assesso
res cum faciunt accusatũ uel inquisitum
confiteri maleficium.et illo tunc dãt ter
minum ad se defendendum.et inquisit⁹
immediate renunctiat termino et defensi
onibus.unde uidetur ꝙ male faciunt.ꝑ
hanc glo.et.l.non tantum.ff.de appell'.
et.C.de appell'. l.additos.C.de epis.au
di.l.additos.et pro hac ꝑte optime fa
cit.ff.de publi. iudi. l. custodias. et ibi
Bar.tangit.et in.d.l.non tantum.sed ni
hil firmat ꝓ ista opi.facit.ff.de questi.
l.i.§.si quis ultro.et quia defensio iudi
cialis est de iure nature.casus est in cle.
pastoralis.de re iudi.tamen pro practica
assessorum optime facit.C.de ferijs.l.ꝓ
uinciarum.et uidetur casus in.l. i. C.de
fur.bal .facit.c.cum dilectus.de accusa.
et quia in causa criminali uel etiam capi
tali potest concludi in causa.C.de adul
te.l.q̃uis indubitati. sed cõstat ꝙ facta
conclusione nihil ulterius de iure potest
allegari aut de facto.ut dicit Inno.in.c.
cum dilectus.de fide instrumentorum.
et.c.quoniam ꝯ̃.de probat.et in.c. audi
tis.de procuratorib⁹.et nõ.glo.in.§.qꝛ
uero.in auten.de testi.et nõ.in.d.auten.
iubemus.expresse per Inno.in.c.pastora
lis.de causa pos.et proprie.⁊ per Jo.an.
in nouella.in.c.fi.de resti.in integrum.
ergo uidetur ꝙ quis possit renunctiari
omni sue defensioni. dic ꝙ aut cõstat ac
cusatum uel inquisitum nullam defensio
nem habere.puta quia est notorie male
factor.et tunc ualet renunctiatio.et bõa
est practica.unde sis cautus assessor sem
per facere in actis ꝙ renunctiauit in ter
mino.quia dixit se nullam defensionem
habere.nam confessio presumitur uera
et standum est in dubio confessioni.aut
constat ꝙ habet defensionem et non te
net renunctiatio. et sic intelligitur glo.ĩ
d.l.pactum.aut dubitatur utrum habe
at defensionem.et tenet tunc renunctia
tio.in dubio tñ si renunctians uult peni
tere potest.ut.d.§.si quis ultro.sic ĩtel
ligitur.l.non tantũ.et.l.additos.et ꝙ te
net renunctiatio est casus.et glo. in.d.l.
i.de fur. balne. sit ergo cautus aduoca
tus accusati uel inquisiti ut reuocari fa
ciat dictam renunctiationem.qꝛ ea reuo
cata non poterit ad executionem proce
di.et scias ꝙ semper debet dari termin⁹
ad faciendum defensionem.al's non põt
ad condemnatoriam deueniri. tex.est in
l.iij.§.ad diem.ff.de re mi.non obstat
ꝙ potest in causa criminali concludi et
non habet locum penitentia.et tamen ꝑ
eam renunctiatur defensioni.ut in.c. cuꝫ
iohannes.de fide instrumentorum.quia
illa renunctiatio fit ꝭm ordinẽ iuris.me
rito illa ualet.et ideo si assessor uult ꝙ
renunctiatio termini non reuocetur faci
at ꝙ inquisitus concludat in causa.Jo.ꝺ
ꝑmol'.in.l.custodias.§. feriatis.sic dicit
super glo.in fi.que potuit esse rõ ꝙ dif
fertur condemnatoria et non absoluto
ria.ex quo reo uolente proceditur dixit
h̃ Bar.notabiliter ꝙ rõ esse potest.quia
carceratus pro causa criminali potest re
nunctiare ferijs quatenus est in sui fauo
rem.sed non quatenus est in sui detrimẽ
tum.et sic facit ꝙ reus non possit renũc
tiare termino in criminali qui datur sibi
ꝭm formam statuti ad faciendum suam
defensionem.et pro hoc etiam facit qͦ
nõ.glo.in.l.pactum inter heredem.ff.ꝺ
pactis.inquantum allegat.l. nõ tãtum.
ff.de appel.que consueuit reputari sin.
tamen dicit Bar.pro constanti se non po
nere.Angl'.hic concludit ꝙ si constat re
um nullam defensionem habere forte qꝛ
est insignis latro tunc potest renunctia
re.ex quo ius defendendi non habet.ꝑ
ea que habentur in.l. prouinciarum.C.
de ferijs.facit.licet non all't qͦ habetur
in.l.iij.C.de epis.audi.pro hoc etiam al
legat quia hec renunctiatio non uidetur
ledere nisi qꝛ moritur cicius de quo non
uidetur curandum.ex quo certum est eũ
non habere defẽsionem.per.l.cum res.

C. ꝺ penis. Interdum constat eum habere defensionē. sed desiderat mori. et tūc non tenet renunctiatio cum nemo sit dominus membrorum suorū. ut. l. liber homo. ff. ad. l. acqui. et ideo pro tali incarcerato etiam inuito quilibet admittitur ad defendendum. l. non tantum. ff. ꝺ appel. et. C. de epis. audi. l. additos. Interdum est dubium an habeat defensionez et tunc creditur renunctiationem admitti. sed si penitet adhuc poterit se defendere per tex. cuz glo. d. l. i. de fur. balne. et quia partes possunt in causa concludere et post conclusionem in cā nō possunt fieri defensiones. ut in. c. cum iohā nes heremita. de fide instrumentoruz. et in auten. de testi. ¶. quia uero. colla. vj. ubi in iuditio renunctiatur testibus et probationibus. et concluditur in causa et pro hoc etiam quod hētur. C. de iud. auten. iubemus. ubi similiter partes renunctiant allegationibus in ciuili. ar. l. absentem. ¶. i. de peni. adde p̊mo ꝙ predicta procedunt quando ex crimine uenit imponenda pena corporis afflictiua et sic non pecuniaria. ubi aūt ex crimine ueniret imponenda tantummodo pecuniaria tunc licitum est termino et suo iuri renunctiare sicut in ciuili. l. si quis i cōscribendo. C. de pactis. et quia tunc nō uidetur esse tantum p̄iudicium. ar. l. in seruorum. in fi. ff. de pactis. et hoc etiam uoluit Bal. hic. Itez adde ꝙ ꝑ predictis bene facit. qꝺ nō. glo. pe. in. l. in tātum. ff. de appell. et quod nō. etiam ꝑ Bar. in l. qui ultio. ff. de penis. et quod habetꝰ i d. l. additos. ſm unum intellectum. nam ibi non fiebat expectatio. j. x. dies in causa criminali quia fuerat illi termino renunctiatum. s. dato ad ꝓbandum. et sic uidetur ꝙ teneat donec ip̄m peniteat uꝉ aliquis pro eo ueniat ad defensionē. nec ob. tex. l. custodias. ¶. et feriatis. licet Angl. nō rn̄deat ꝙ posset intelligi ꝙ etiam inuito reo causa poterat retractari tempore isto dum tamen feratur sententia condemnatoria hoc tempore. et ſm hoc hic processus totus poterit fieri altera parte instante usq; ad sniam. Snia autem poterat ferri si erat absolutoria secus si condemnatoria. ut ē uidere simile. C. ubi sena. uel. cla. ubi potest ꝓcedi contra certas personas ibi nominatas usq; ad calculum sententie inclusiue. sententia autem potest ferri si sit absolutoria etiam contra principis conscientiaz secus si condemnatoria. et hoc uidetur uerum de iure et conclusioni quam tetigit Angl. uidetur adherere hic Bal. licet recitat multas opi. subdit tamen ꝙ nēo debet condemnari nisi prius sibi dato termino ad faciendum suam defensionē allꝰ. l. iij. ¶. si ad diem. ff. de re mili. ⁊ tex. cum glo. quam dicit sing. in. d. l. i. ff. de fur. balnea. et quod nō. in. l. ij. C. ut infra certum tempus.

¶ An possit renunctiari ꝓbationibus.

Ostenso an possit renunctiari defensionibus. uidendum est an possit renunctiari probationibus. Cy. in auten. iubemus. C. de iudi. sic dicit. an ꝑtes ꝓbationibus sibi cōpetentibus possint renunctiare. uidetur ꝙ sic. in. d. auten. iubemus. renunctiauit una ꝑtium allegationibus suis. ergo et probationibus renunctiari poterit. glo. in. d. auten. iubemus. dicit contrariū. et in auten. de testibus. ¶. qz uero. nam tacite ut si didicit testificata renūctiari potest. ut. d. ¶. quia uero. et expresse nō. et per pactum renunctiari non potest. nec ob. quod habemus in auten. iubemus. C. de iud. quia aliud est renunctiare allegationibus. qꝺ potest ꝑ. d. auten. iubēꝰ. quia allegationes plerumq; sunt suꝑflue et aliud est renunctiare ꝓbationibus ꝙ non potest. qz tunc renunctiatio est contra publicam utilitatem. ar. C. de hered. l. quoniam. et ita nōt in auten. ut si. prohi. ma. ¶. fi. in glo. magna. et sic nō. in. d. ¶. quia uero. et huic sententie acquieuit pe. Ia. de are. dicit contrariū. s. ꝙ renūctiari possit probationibus per instrumēta et per testes sicut allegationibus. naz quis potest renunctiari iuri pro se introducto. l. pe. C. de pac. preterea. l. cauetꝰ ꝙ ubi quis renunctiat iuriiurando non potest postea ad illud reddire qꝺ renūctiandum putauit. ut. l. si quis. C. ꝺ rebꝰ credi. sed iuramentum ibi est quedaz ꝓbatio. ergo ⁊c̄. ut. ff. de edil. edic. l. queritur. ¶. si uenditor. et de hoc est tex. exp̄ssus qui dicit tenere renunctiationem in testibus. ex̄ de testi. c. de testibus. Qꝫ autem dicitur in. d. ¶. quia uero. ibi ꝯcludit ⁊c̄. non itelligitꝰ de renūctiatōe. sed de ultima probatione. nam sicut in argumento conclusio est ultimum. ita in ultima probatione conclusio. Angl. autem i d. auten. iubemus. de iudici. sic dicit. ꝙ renunctiatio facta testibus non tenuit tenet glo. in corpore. unde sumitur. dic. auten. et idem tenet in. d. auten. iubemꝰ. et ita in corpore. de testibus. ¶. quia uero. sed in renunctiatione instrumentoruz glo. in corpore. tenet contrariuz eius qꝺ in. d. auten. iubemus. dic ſm Angl. ꝙ in causa ciuili in iudicio renunctiari pōt productioni instrumentorum uel testiū. ut. l. si quis in conscribendo. C. de pac. et talis renunctiatio nocet parti non solum in causa. sed etiā in cā appellatōnis

et ita habent determinatum canonistē ī
c.fraternitatis.de testibus.et in.c.ꝺ tes
tibus.eo.ti.saluo nisi in causa appellati
onis producetur sup nouis articulis de
pendentibus a p̊mis.ut in dictis capitu
lis.et per Ia.de are.in.d.auten.iubemꝰ.
Productioni uero testium extra iudiciū
non renunctiatur.unde si accipis pecu
niam mutuo et paciscaris cum creditore
ut non ꝓbes solutionem nisi per instru
mentum publicum tale pactum non ex
cludit eum a potencia ꝓbādi per testes
et ita dicit glo.sing.in auten.ut sine pro
hi.ma.§.qꝛ uero.coll'.viij.In criminali
uero est ualde dubium.an possit q̇s re
nunctiare termino dato ad defendendū
cum defensio sit de iure naturali cui nō
renunctiatur pacto.ut.l.ius agnatōnis.
ff.de pac.glo.in.l.custodias.ff.de publ'.
iudi.uidetur tenere ꝙ non teneat renūc
tiatio in p̄iudicium partis.et pro h̄ uide
tur casus in.l.non tantum.ff.de appell'.
et.C.de appella.l.additos.quod credo
uerum dicit Ang.ubi non est malefactor
notorius quem mori subito expediat rei
publice.tunc enim ualet renunctiatio.qꝛ
notorium est nullam habere defensionē
ut in latronibus insignibus et ducibus
factionum.ut.l.prouinciarum.C.de feri
is.et.l.constitutionum.ff.de appella.et
ubi quis renunctiat termino. qꝛ dicit se
nullam defensionem habere.tunc bene
ualet renunctiatio.qꝛ non renunctiatur
defensioni.et ita intelligo dicit Ang.d.
c.fraternitatis.et.c. de testibus.extra.ꝺ
testibus.et ideo cauti iudices maleficio
rum faciunt hoc semper registrari ī actis
et dicit idem.in.d.l. prouinciarum.ꝙ ꝑ
statutum poteit induci ꝙ ī criminalibꝰ
procedatur die feriato in honorem dei.
Item uidetur ibi casus in.d.l. prouincia
rum.ꝙ quando constat clare malefacto
rem condemnatum et exbannitum esse
illum q̇ infortia est deductus nulla debꝫ
sibi dari dilatio ad faciendum aliquam
defensionem.ꝓ hoc facit optime. ff. de
pac.l.si quis forte.§.sunt quedaꝫ.asses
sores tamen practicant ut ipi fateantur
ad banchā se esse illum qui repertus est
exbannitus et condemnatus et commu
niter dant sibi terminum triū dieruꝫ ad
faciendum suam defensionem.et bñ faci
unt quia est possibile ꝙ haberet instru
mentum restitutionis et indulgentie.tñ
in malefactoribꝰ notorijs nō est hec dila
tio tribuenda.Bar.autem in.l.i.ff. de fe
rijs dicit.querit glo.nūquid partes pos
sint renunctiare testibus.et determinat
ꝙ sic.et est casus in.c.sup litteris.et me
lius in.c.tuis.de alijs solennitatibus.et
de litis contestatione et libelli oblatione
et si.dic.ut.C.de lit] contes.l.i.et auten.

offeratur.et ex̄.ꝺ offi.deleg.c.de causis.
et per Io.an.in.c.fi.de re iudi. al's.c.cuꝫ
causam.in.vj.et per Inno.extra de testi
bus.c.cum causam.qꝺ capitulū facit ꝙ
dicta testium non legitime examinatoꝝ
possunt ꝯsēsu partiū approbari.⁊ Guil.
in.l.i.et auten.offeratur.C.de li.contes.
Idem autem Bar.in auten. iubemus.C.
de iudi.sic dicit. aliquis renunctiauit ꝓ
ductioni testium uel instrumentoruꝫ.an
hec renunctiatio ualeat.uidetur ꝙ sic.ꝑ
auten.iubemus.ibi ī tex. allegationibus
renunctiauit.⁊c̄.glo.ibi determinat con
trarium ꝙ non ualeat renūctiatio. et.d.
auten.loquitur in allegationibus iuris.
uide glo.que est una noua glo ꝯrīū uide
tur tenere in corpore.unde sumitur.au
ten.iubemus.et Ia.ꝺ are.tenet ꝯ.et etiā
canoniste.ut ex̄.de testi.c.de testibus.⁊
illud cottidie obseruatur in iudicijs.er
go quis potest renunctiare suis probati
onibus.sed extra iudicium talis renunc
tiatio non ualet.ut nō.in auten. ut sine
prohi.ma.§.quia uero.et ideo illa pac
ta que cottidie apponuntur in instrumē
tis que dicunt promittunt ꝙ contra in
strumentum non potest probari.nisi ꝑ
aliud instrumentum non ualet.ut nō.in
d.§.quia uero. Item illud ꝙ glo. dicit
ꝙ allegationibus iuris non possit renūc
tiari.intellige quantū ad hoc ut sibi ul
terius non statuatur terminus ad allegā
dum . nec sic imputetur iudici. tamen
talis renunctiatio non impedit quin lex
semper possit allegari quia illis non po
test renunctiari.ut.l. ornamentorum.de
auro et argen.lega.ff.de interroga.acti.
l.confessionibus.ff.deleg.i.l.nemo pōt.
Bal.autem in. d. auten. iubemus. sic di
cit.An possit renunctiari productōni tes
tium uel instrumentorum.dicunt quidā
ꝙ non.qꝛ tex.in corpore.in. §.qꝛ uero.
dicere uidetur ꝙ non noceat renunctia
tio.sed didicisse testificata bene nocꝫ in
testium productione.licet non noceat in
productione instrumentorum. ut ex̄.de
fide instrumentorum.c.cum dilectus.et
nō.in.d.§.quia uero.et.ff.de rei ven.l.
officium.Concludit ergo glo.ꝙ produc
tioni testium et instrumentorum nō pos
sit renunctiari.sed Ia.de are.dicit cōtra
riū.quia potest renunctiari testibus et
instrumentis ac allegationibus tam fac
ti q̄ꝫ iuris.nam potest quis renunctiare
iuri pro se introducto.ut.l.pe.C.ꝺ pac.
nec pōt penitere.ut. C.ꝺ re.credi.l.iusiu
randum.ubi renunctiatur iuriiurando.
licet sit spēs probationis.Item renuncti
antibus actiones suas ⁊c̄.l. q̄ro.§.si uē
ditor.ff.de edil.edic.et decretalis est ex
pressa que dicit renunctiationem tenere
in testibus et instrumentis. ut extra.de

testibus.c.de testibus.que renunctiatio
facta in causa principali nocet etiam in
causa appellationis.ut extra de testib⁹.
c.fraternitatis.quod autem dicit in.§.
quia uero.in.v.conclusit.non intelligas
de renunctiatione.sed ď ultima produc
tione.nam sicut in argumento ultimū ex
tremum est cōclusio. ita ibi ultima pro
ductio appellatur conclusio ſm Jac.de
are.Cy.hic dicit ꝙ ista renunctiatio fac
ta in iudicio tenet.sed ex̄ iudicium non
ualꝫ.ut nō.i auten.ut sine probi.ma.cre.
et debi.§.quia uero.et ideo illa pacta q̄
in instrumentis apponunt.s.ꝙ ō tale in
strumentum non possit probari nisi per
aliud instrumentum et non p testes non
ualet.quia contra publicam utilitatem
ſm Cy.Bar.et Spec.in ti.ď testi.§.fi.v.
sed pone.Sed Ja.bu.recitat hic opinio
nes et non firmat.adde qď nō.in.l.fi.ff.
de preto.stip.ſm Dy.Itē adde ꝙ post
q̄ꝫ testes sunt producti uel instrumenta
potest eis renunctiari.ut.C.ď fide istru
mentorum.l.iij.et hec uera in causis ci
uilibus.sed in causis criminalibus non
potest renunctiari.ut nō.ff.de pactis.l.
pactum inter heredem. facit quod nō.
ff.de appella.l.non tantum.Item adde
ꝙ quando utraꝗ pars renunctiat idem
est renunctiare et concludere i causa.ut
nō.in.c.fi.de resti.in integrum. in.vj.in
nouella.et plenius per Archi.et latius p
Jo.an.in.d.c.pastoralis.ď causa posses.
et ppe.postq̄ꝫ partes nihil possunt alle
gare de iure uel de facto.ut dicit Inno.i
d.c.pastoralis.all'.et intellige prout de
allegationibus loquitur ꝙ non possunt
de iure allegare scilicet ꝙ tales allegatio
nes transeant in actu iudicij.nunq̄ꝫ eni
potest claudi alicui quin possit leges al
legare licet fuerit in causa conclusuꝫ.ut
patet.C.de adulterijs.l.q̄uis.et i auten.
ut cum.de appella.cogno. in prin. ⁊ ex̄.
de fide instrumentorum.c.cum iohānes
heremita.Jo.de ꝑmol.in.l.custodias.ff.
de pub.iudi.sic dicit.an possit q̇s renūc
tiari productioni testium et instrumen
torum in causa p̄sertim pecuniaria. reci
tat hic Bal.opi.nam dicit ꝙ in causa pe
cuniaria uidetur ꝙ possit renunctiari.p
l.si quis in conscribendo.C.de pactis.
et quia non est res tanti preiudicij sicut
i criminali.Secundaꝫ opi. recitat ꝙ pos
sit renunctiari et non extra iudicium. et
hanc seq̄tur Bar.et Guil.in.d. auten. iu
bemus.et terciam opi.recitat ꝙ non ua
let renunctiatio.q₂ uidetur renunctiare
defensioni que est de iure nāli qď ē imu
tabile ex pacto.ut.l.ius agnationis. ff.ď
pactis.et insti.de iure naturali.§.sed na
turalia.sed certe hec ultima opi. non ui
detur bona.q₂ ſm illam non debꝫ posse
renunctiari.etiam in iudicio.qď ē cōtra
capitulum.de testibus.all'atum.Bal.hic
clare non decidit.aduerte primo q₂ glo.
in.d.auten.iubemus.uidet' uelle ꝙ non
ualeat renunctiatio de testibus neꝗ de i
strumentis.et idem uidetur uelle glo. in
§.quia uero.in auten.ut sine ꝓhib.ma.
coll'.vij.sed glo.in auten.ut cum de ap
pella.cogno.§.i.coll'.viij. uidetur uelle
ꝙ ualeat in instrumentis sed nō i testib⁹
Jo.de ligna.in.c.ij.de ꝓbatio. tenet sim
pliciter ꝙ ualeat pactum ꝙ non possit
probari nisi per instrumentum.licꝫ glo.
que reputatur singularis tenuerit ꝯrīū i
d.§.quia uero.in auten.ut si.probi.ma.
mouetur per regulam generalem quia q̊
libet debet posse renunctiare suo fauori
et ꝙ partes possint agere ꝙ in actis req̊
ratur scriptura necessario.ut.l.contrac
tus.C.de fide instrumentorum.et bene
facit.l.testium.ff.de testibus. et qď nō.
per glo.de censi.in.c.i.in.vj.⁊ hanc opi.
tenuit Azo et Hosti.in summa de renūc
tiatione.§.que possunt.v.quid de pac
to.ubi dicit.Quid de pacto ꝙ tota die
creditores faciunt fieri spēalem. uidelicꝫ
ꝙ debitor non possit probare solutōnē
nisi per instrumentum uel scripturā.an
per tale pactum possit renunctiari ꝓba
tioni testium.non uidetur hoc enim ius
qď per testes ꝓbetur ꝓpter communeꝫ
utilitatem inductum est.quia usus testi
um frequens est et necessarius.ff. de tes
ti.l.i.p̊mo rñso.ergo tali iuri renunctiari
non potest.ar.ff.de postu.l.quos prohi
bet.ff.de admi.tu.l.quidam decedens.
ff.de operis lib.l. cerdonem.et tale pac
tum contra legem est.ut in auten.de tes
tibus.§.licet dudum.C.de here.l. quo
niam.ď cleri.peregri.c.tue frnitatis.q̊n
ꝑmo peccatum mortale uidetur inducer̄
ar.de crimine fal.c.i. ad fi.dixit tamen
Azo.ꝙ bn̄ ualꝫ renūctiatio.Jo.ď. ꝑmol'.
in.l.fi.ff.de pretorijs stip.super hoc sic
dicit.¶Ultimo tāgit hic Bar.questionē
cottidianam.si promitto stare tuo sacra
mento uel tuo simplici dicto de damnis
et interesse an talis conuentio ualeat.et
an precise debeat seruari.nam sunt opi.
ultramontani dicunt ꝙ nil ualet ne de
tur materia deliquendi.de quo per Cy.
in.l.pe.C.de pactis.de epis.et cle.l.si q̊s
in conscribendo.et Spec.in ti.de proba.
§.uidendum.v.quid si ibi. ubi idē i ef
fectu tenent qď ultramontani.Alia fuit
opi.Dy.ꝙ conuentio predicta ualeat et
ei stari debeat si eque dicat.si autem ini
que poterit peti reduci ad arbitriuꝫ bo
ni uiri ſm legem.si libertatem.de operis
liber.et hanc uidetur sequi Jo.an. in ad
dic.spec.in.d.v.quid si ibi. Ray. hic di
cit ꝙ opi.ultramon. nō est bona prout

ipe tenet in.d.l.si quis. vnde tenet con
uentionem ualere et plus dicit ꝙ stabit
dicto eius nec poterit peti reductio .li
cet Dy.aliter dicat mouetur per.l.iij.§.
fi.ff.de iureiuran.iūcta.l.fi.C.ǒ fideius.
dummodo non statuat in infinitum.ꝑ
l.uideamus.§.iurare.ff.de iureiuran. et
l.si finita.cum si.de damno infe.nec ob
stant ꝭm eum.l.all'te.ꝑ Dy.quia loquū
tur quando confert tacite et uelate i uo
luntatem alterius.secus quando expsse
ut in casu isto.ar. l. fideicommissa.§. fi
deicommissum.ff.deleg. iij. et.l. fideicō
missaria libertas.de fideicom. lib. Bar.
autem in.l.fi.ff.de preto.stip.dixit ꝙ li
cet dilatio teneat.tamen possū reuocare
dilationem anteq̃ declares.per. l. iuriiu
randi.C.de reb⁹ cre.ubi dilatio iuramti
potest reuocari anteq̃ ꝑstetur.et tamen
uidetur habere vi stipulationis ex quo
fit apud acta.ar.l.cum ostendimus. de
fideius.tu. sed postq̃ declarasti inique
declarasti.deberet recurrere ad arbitri
um boni uiri et petere reductionem qǒ
ītelligit siue ꝓmiserat stare arbitrio tuo
et sic per uerba importantia arbitrium
boni uiri.siue simplici dicto tuo et sic ꝑ
uerba importantia meram uoluntatem
quia tunc intelligitur exclusus dolus.l.
creditor.§.lucius.ff.man. ideo cum ui
deatur dolose arbitrare si nō declarat ꝙ
iustū est merito posse peti reductio nec
ob.quod habetur in.l.pe.ff.de arbi.q2
dicit responsionem patere ex ibi notatis
nam ibi loquitur quando cōmissio fit
ut decidat sententiando dubium unde
taliter non potest quis esse in re sua iu
dex uel arbiter.sed quando factum non
reuocatur in dubium et pars committit
se declarationi aduersarij simpliciter fiē
de non per uiam snie.rō illud nō ꝓhibz
ut ibi patet.ut.l.iij.C.de dotis ꝓmis. et
nota bene hoc dictum Bar. qǒ uidetur
u elle ꝙ qñ uerba referuntur ad aduersa
rium non sit i effectu differentia.an uer
ba sint importantia arbitrium boni uiri
an nudam uoluntatez qǒ ē singulare no
tandum et idem uidetur uoluisse Inno.
in.c.sane.et.c.ueniens.de renunc. ubi tā
git quando quis se submittit gratie mi
sericordie alicuius aduersarij. nam nisi
grām et misericordiā reportet debet re
poni in pristinum statum qǒ est menti
tenendum.et dicit Angl'.in seipo practi
casse in assumptione certe pecunie a cō
munitate q̄dam frote enim assumpsit il
lam ꝓmittendo ꝙ staret gracie et mise
ricordie sue in facto interesse dicte pecu
nie.quando autem dicta uerba referun
tur ad terciū non est dubium ꝙ est diffe
rentia sunt an ṽba iportantia arbitriū
boni uiri.an liberam uoluntatem.per.l.

si sic.deleg.i. et.l. si societatem. §.arbi
trorum.ff.pro socio.et potest esse rō di
uersitatis quia tercius non sit suspectus
ex quo non declarat ad suum comoduz
ideo licet declarat aliter bonus uir stari
tñ debet eius dicto nisi in eo arguat' do
lus.q2 tunc ꝑsumptiue argueretur quan
do nimis magnus esset excessus.ar.l.om
nes.§.lutius.ff.que in frau.credi.⁊ nō.
Bar.in.d.§.arbitrorum.sed quando q̇s
declarat ad proprium comodum ē magis
suspectus.ideo tunc facilius presumitur
dolus eoipo ꝙ quis non declarat ut bo
nus uir.Rap.tamen sensit contrariuz.ut
patet ex his que superius dixi.Angl'. ue
ro in.l.fi.ff.de preto. stip. dicit ꝙ si ius
ta causa reuocādi interuenit.puta quia
est effectus quidam ribaldus et homo i
famis uite.tunc poterit reuocari conuen
tio anteq̃ sit facta declaratio.per.l.cum
quis.et ꝑ si.cum cornelius. ff.ǒ solu.al's
secus.et Rndit ad.l.si quis iusiurandū.
ꝙ ideo iuramentum delatū reuocat' ꝓp
ter causam emergentē de nouo.quia su
peruenerunt deferenti ꝓbationes alias
non esset locus penitentie.all'.l.si non fu
it.ff.de iureiuran.et ibi de hoc ꝑ Guil.
secundum eum et aliter non. Rndit ad
d.l.cum ostēdimus. sed potes dicere ꝙ
illa modicum facit contra Bar.q2 loqui
tur quando quis apud acta passus est
se scribi pro fideiussore et pro pupillo
uel pro republica.qui fideiussor ɔsueuit
se per stipulationem obligare.l. blandi
cijs.de fideius.et est speciale ibi fauore
pupilli et reipublice.ut nō.per Bar. que
rō cessat in casu ꝑdicto.et etiam act⁹ de
lationis non est actus qui sui nā stipl'ati
one egeat.unde puto Ang.bñ dixisse et
ꝭm dictum eius limitandum dictū Dy.
Credo tamen dicit Jo.ꝙ in.d.l.si quis.
iusiurandum non procedat.Rnsio angl'.
quia non uidetur ibi'ꝙ de nouo emerse
rit probatio.ꝓmo potius fuerit opposi
tum quia nil probauit sed bene allega
bat'ꝙ uolebat probare.et forte etiam di
cebat de nouo superuenisse tamen illud
nō probat nec erat necessaria illǒ proba
ri quia locus erat penitentie añ ꝑstitum
iuramentum.¶ Nunc redeamus ad dic
ta Jo.de ꝓmol'.in.l.custodias. ubi conti
nuando dicit ꝙ Ja.de Bel.tenuit opini.
positam in.d.§.quia uero.ut sine ꝓhi.
ma.et probatur etiam in auten.iubem⁹.
et Ja.bru.ibi et Jo.an.in.c. si diligenti.
super ꝑma glo.ad fi.de foro competen.
Spec.in ti.de probat.§. uidendum.ṽ.
sed pone.refert tres opi.Una ē ꝙ pactū
non ualeat.alia est ꝙ ualeat.tercia est ꝙ
inspiciatur q̄litas personarum.ar.ff. de
eden.l.si quis ex argentarijs.potes con
cludere.ꝙ aut apponitur pactum extra

iudicium per quod renunciatur ꝓduc
tioni testium et agit̃ ꝙ non fiat proba
tio nisi per instrumentum.et tūc licꝫ sint
opi.uerior tamen uidetur opinio Azo.et
Hosti.quam in effectu sequitur Joh.de
ligna.per suas rōnes.nec ob.ꝙ pactum
contra publicam utilitatem non ualeat
quia non reperitur lex exp̄ssa que dicat
probationes testium ad publicam utili
tatem tendere seu propter publicam uti
litatem inductas.et bene dicit lex ꝙ usꝰ
testiū est frequens et necessarius in iudi
cijs.l.ij.ff.de testi. et ꝙ probationis' fa
cultas non est angustanda.l. quoniam.ī
fi.de hereticis.propterea dicta iura pos
sunt intelligi qn̄ per partes non agit̃ ꝙ
requiratur scriptura in actu. possunt tn̄
hoc agere ut est dictum. et ꝓ hoc bene
facit.d.l.testium.et pro hoc etiam facit
qꝛ licet appellatio fuerit ualde expediēs
et necessaria.ut.l.i.ff.de appella. tamen
appellationi potest renunciari.ut. l. fi.
ad fi.C.de temporibus appella.facit qȯ
habetur.in.l.i.§.pe.ff.qui et a qui.⁊ ꝓ
hoc etiam facit quia si simpliciter dicta
rō attenderetur.s.qꝛ contra publicā uti
litatem non debet posse renunciare.eti
am in iudicio.qȯ ē contra dictum.c.de
testibus.extra de testibus.An autem in
iudicio possit renunciari productōi tes
tium.uidetur ꝙ sic.ut.d.c. de testibus.
In contrariū uidetur casus in auten.de
testibus.§.qꝛ uero.coll'.vij.et facit qȯ
nō.glo.in auten.ut cum de appella.cog
no.§.i. potes dicere sequendo Bar .in
auten.qui semel.C.de probat.ꝙ aut cō
clusum est in causa.et absqꝫ dubio tenet
talis renunciatio post cōclusionē adde
ꝙ non poterūt produci ne dum testes
nec etiam instrumenta.ut est tex.in.c.cū
dilectus.extra ꝺ fide instrumentoꝝ.nisi
forte beneficio restitutionis in integrū
pars posset iuuari.uel nisi forte ꝭm legē
seruata solennitate.auten.qui semel.Int̃
dum non est conclusum in causa et tunc
tꝫ renūciatio quo ad testes quos potuit
producere.et sic loquitur.c.de testibus.
sed non extenditur talis renunciatio in
dubio ad testes quos ignorabat posse
producere dum tamen non audiatur ni
si prius seruata solennitate.de q̈ in.dic.
auten.qui semel.et sic loquitur.d.§ .qꝛ
uero.prout etiam ibi innuere uidetur lit
tera si bene ponderetur.et ex p̄dictis pa
tet ꝙ si constaret de mente renunciantꝭ
ꝙ uellet ex toto omnibus testibus renūc
tiare.qȯ tūc forte amplius non audiret̃
et sic facit pro his que dixi circa pactuꝫ
qȯ fit extra iudiciū de non probando ꝑ
testes.An autem quis possit renunciar̃
probationi fiende per instrumentū.con
clude ꝙ si sit pactum extra iudicium ꝙ
non possit probari ꝑ instrumentum.for
te tenebit sicut in simili.s̄.dixi ꝺ testibꝰ
ar.l.in exercendis.C.de fide instrumēto
rum.si autem fieret in iudicio multofor
tius idem uidetur et eo ip̄o ꝙ concludi
tur in causa eo ip̄o uidetur renūciari ꝓ
ductioni instrumentorum.ut in.d. c.cū
dilectus.An aūt si quis renunciat ī cau
sa principali productioni testiuꝫ et īstru
mentorum extendatur renunciatio ad
causam appellationis dic ut ꝑ Bar. ī.d.
auten.qui semel.et per Inno.in. c.cū ue
nissent.et in.c intimauit.extra ꝺ testibꝰ.
Quid aūt si quis renunciat probationi
testium et instrumentorum et uoluit so
lum stari debere sacramento aduersarij
de hoc fuit dictum.s̄.et de hoc etiā ha
betur per Bar.in.l.theopompus.ꝺ dotꝭ
p̄leg.sed super hoc puncto Ludo.ī suis
dictis ī littera.p.ī dicto qȯ incipit.mag
num est dubium.sic dicit.magnum ē du
bium an ualeat pactum per quod q̊s se
astringat ad certum genus probationis
glo.in auten.iubemus.C.de iudi. et in
auten.ut sine probi.ma.debi.et cred.§.
quia uero.et per canonistas in.c.ij.de ꝓ
bationibus.Si autem interuenit iuramē
tum conuentio est ualida.et iurans non
pōt probare nisi ꝭm ꝙ se astrinxit.mo
do pone ꝙ unus iurauit se non probatu
rum nisi per instrumentum et non habꝫ
instrumentum.an erit dare aliqȯ reme
dium ꝙ iste possit probare per testes.
dic ꝙ remedium est ꝙ iudex ex officio
suo etiam ꝑte non petente illos testes fa
ciat examinare.dictum ē singulare Spe.
in ti.de probati.§.nunquid.v̇. sed q̇d
si debitor.et dicit Jo.de ymol'.in.c.cum
contingat.ꝙ si lex uel statutum req̇rat
scripturam ad probationem ꝙ hoc locū
habet ubi non est interpositum iuramē
tum.sed ubi est appositum iuramentuꝫ
maxime coram iudice ecclesiastico pote
rit probari iuramentum per duos testes
et iurans compellitur ad obseruantiam
ip̄ius iuramenti.per. c. cum laycus.de
foro ꝯpeten.ī.vj.qȯ dicit sūme nōnduꝫ
et a nemīe tactum.et predicta faciūt ad
consuetudinem Neapolitañ.que uult ꝙ
dos et quarta non possunt peti nisi per
instrumentum.Idem etiam Ludo.in.l.
admonendi.ff.ꝺ iureiuran.sic dicit.po
ne ꝙ lectura ꝑylei.in.l. admonendi uera
sit.sumit Bar.ex ea ibi unum qȯ est sin
gulare ꝭm eum ꝙ licet post conclusionē
in causa non possunt īstrumenta produ
ci.ut in.c.cum dilectus.de fide instrum̄
torum.tamen hoc est uerum nisi ista in
strumenta sint nouiter reperta.quoniaꝫ
tunc et post conclusionem in causa pro
duci poterunt.ut ibi ī lectura ꝑylei. nō.
probatur.et ꝙ sint nouiter rep̄ta statur

ꝭm eum iuramento producentis per.c. pastoralis.ex de excep. qui tex. ꝭm eum ad hoc est notandus.tu aduerte ꝙ plura sunt in hoc addenda.pmo eni inquā tum dicit ꝙ post conclusionem in causa non possunt instrumenta produci.adde hoc tunc uerum etiam si illa non ad probandum ꝓducuntur sed etiā ad declarādum alia instrumenta ante conclusionez producta quoniam ne dū ꝙ non admittantur instrumenta probantia.sed nec admittuntur publicorum instrumentoꝝ declarationes ut est casus nō.extra de resti.in integrum.c.auditis.Scđo adde ꝙ hec sua doctrina per.c.cum dilectus.fallit.primo in causa criminali in qua etiaz post conclusionem in causa instrumenta produci possunt.ut est casus ꝭm eū nō. ibi in.l.diui frēs.ff.de peni. Scđo fallit nisi in causa pupilli publica uel ecclesie quia si fauore istorum produci possunt instrumenta de nouo reperta post sententiam ad eius retractationem. ut.l.impatores.de re iudi.et.c.inter monasterium eo.ti.in glo.fi.multomagis dicenduz ꝙ post conclusionem in causa possunt ꝓduci et ante latam sententiaz. Tercio fallit nisi iudex ex aliqua iustissima causa moueretur ad petendum apte ꝙ instrumenta produceret.ut nō.Spec.in ti.ꝺ renunc.et conclu.§.i.ꝟ.et scias. ar.l.ubi cunqꝫ.ff.de interroga.acci.et refert Bal. in.l.i.ad fi.C.sententiā re.nō po.Quarto fallit in pupillo republica et ecclesia qui producere possunt prius tñ restitutione in integrum implorata.ut .d.c. auditis.nec est ista quarta fallentia supflua per ea que.s̄.dixi in scđa.qm̄ ibi dicta loquuntur de instrumentis de nouo reptis.nos autem loquimur de his que de noua reperta non sunt.quo casu uendicant sibi locum que nunc dixi. Ultio fallit nisi producantur instrumenta de nouo celebrata propt̄ que non explicata sententia intenderent ptes a lite recedere quin etiam post conclusionem in cā producta iudex tenetur admittere ut expsse probatur.in.l.i.§.unde q̄rit̄.ff.de noui op.nun.Item postremo fallit illud i causis sumarijs que agitantur sine figura iudicij.quoniam in illis ad instantiam ptꝭ etiā post ꝯclusionem in causa potest iudex interrogare partem aduersam an instrumenta habeat et cogere eam ut illa producat.ut est glo.singularis.in cle. sepe.in uerbo interrogabit.de uerbo.sig. licet in causis ordinarijs et que habent i se ordinatam telam iudicij non possz iudex ad partis instantiam hoc facere.per nō.in.c.cum iohannes heremita.de fide instrumentorum.et in.c.per tuas.ex̄ de testibus.Dubiū tamen est an possit ex ꝓpo officio.et ꝺ hoc.j.dicetur in fi.Secūdo attende ꝙ inquantum.s̄.dictum est ꝙ iuramento partis est standuz ꝙ istrumenta sunt de nouo reperta allegando c.pastoralis.de excep.adde ꝙ idem probatur in.c.nulli licere.et.c.ut circa.ꝺ electi.in.vj.uenit tamen hoc dupliciter limitandum.primo nisi ipā pars in ꝓductione dictorum instrumentorum post cō clusionem in causa productorum bis suo iuramento probauerit illa nouiter esse reperta quoniam tunc si certum instrumē tum ducere uelit et intendat per iuramē tum id nouiter repertum non admittit̄ ad iurandum.quoniam iuramentalis ꝓbatio plenam probationem inducens i eodem facto et ab eadem parte non admittitur nisi bis.et ad hoc.l. fi. in fi.de bo.auto.iu.po.qui tex.in hoc non ē alibi iudicio meo.Secundo fallit nisi reperiatur hunc semel iurasse falso q̄d iuraſꝫ quoniam tunc semel periurus beneficiū probandi per iuramentum admittit qꝺ probo per tex.c.paruuli.xxij.q.v.et ille canon ē ad hoc nō. Tercio adde ꝙ hoc principale dictum Bar.sumptum ex doctrina pplei.non uidetur procedere. ⁊ ꝭ pmo probo ex doctrina eiusdem bar.in l.si mater.§.hoc iure.in fi.ꝟboꝝ suorū. ff.de exceptione rei iudi.per glo. in.l. si rem.§.fi.ff.de eu c.per id qꝺ apparet post conclusionem in causa pinde ē ac si aperiret post sententiam.sed si post sē tentiam instrumenta nouiter reperta apparent non possent illa produci ad retractationem ipsius.ut.d.l.si sub spē.⁊ d.l.imperatores.ergo neqꝫ poterunt ꝓduci post conclusionem in causa.sed si loquamur in his instrumentis que produci possunt in causa appellationis a sē tentia.istud idem clare ꝓbatur ꝙ uerū esset dictum Bar.frustratoria esset decisio.l.per hanc.C.de temporibus appel. et.c.fraternitatis. extra de testibus. dicens ꝙ non productum in causa principali possum ꝓducere in causa appellationis.qm̄ non ex alio credendum ē decisionem illam emanasse nisi ut ea que repta sunt nouiter post conclusionem in cā et instantia principali cum produci non possunt.producātur autem in causa appellationis.nec uos moueat ꝙ possetis dicere ꝙ per doctrinam doc. poterūt ꝓduci in causa appellationis ea que non fuerunt nouiter reperta.sed ea etiam de quibus pars habebat noticiam ante cō clusionem in causa et producere potuissꝫ si uoluisset.quoniam hoc ē falsum.ut declarat do.Anto.de bu.in.c.ad audientiam.lo.ij.extra de ꝶptis.dicens ꝙ dicta legū decisio locum non habet in his in quibus negligens fuit i causa principali

producere sed solum in his que produ
cere non potuit aut respectu ignorantie
aut respectu impedimenti. Ultio hoc ꝓ
bat.d.c. cum dilectus. quoniam nulla
facta distinctione nouit.et nõ nouiter re
pertoꝝ prohibet productionem post cõ
clusionem in causa.adde ꝙ illud qd̃ dix
it Anto.de bu.in alleg.c.ad audientiaꝫ.
do.Io.de ymol.ibidem dicit ꝙ de iure
ꝯriũ uidetur uerius ꝑ reglam.l.ꝑ hanc.
de tempo.appella.que indistincte loqt̃
licet forte tunc posset haberi considera
tio an teneatur ad expensas ille qui sciẽ
ter obmisit ꝺm ea que hñtur in simili in
c.exceptionem.de exceptio. Item idem
Ludo.in.l.admonendi. querit.an post
conclusionem in causa iuramentum pos
sit deferri in supplementum plene ꝓba
tõnis.hec qd̃ habet duas partes. primo
est an iudex ex officio proprio parte nõ
petente post conclusionem in causa pos
sit deferre.Secundo an parte petẽte pos
sit post conclusionem deferre.quo ad ꝓ
mam partem.Bal.uidetur uarius in. l.
admonendi.uidetur indistincte tenuisse
ꝙ sic.per ea que nõ.Spec.in ti.de renũc
ti.et conclu.§.i.ṽ.et scias.et idem in.l.
i.C.ut que desũt. aduo.et in.l.i. C. sen
tentiam re.non po.dicens ꝙ ubi iudicẽ
equitas mouet post conclusionem i cau
sa ex proprio officio possit supplere.ar.
l.ubicunq;.ff.de interroga.acti.ipe ideꝫ
Bal.in.l.i.ff.de iureiuran.et in.l.in bone
fidei. eo. ti. uidetur dicere ꝙ ex officio
supplere potest deferendum iuramentũ
solum ad declarationem actitatorũ añ
conclusionem in causa.non autem ad ali
quid nouiter probandum.et ad hoc qd̃
nõ.Inno.in quadam additione quam
facit post cõpilationem operis.in. d. c.
cum iohannes heremita. dicens ꝙ dicta
regula.l.ubicunq;.uidetur innuere ꝙ ex
generalitate ṽbi etiam post conclusionẽ
in causa possit iudex ex proprio officio
supplere.debet intelligi ad declaratõnẽ
iam actitatoꝝ.non autem ad aliquid no
uiter inducendum.sed ipe idem Bal. in
c.i.in.§.idem si uasallus. de cõtrouer.i
uesti.generaliter tenuit ꝙ post conclusi
onem in causa non possit hoc iuramen
tum deferri.per ea que nõ. Inno. in. c.
pastoralis.et sic ex quo generaliter uide
tur etiam iudicem includere.et per hoc
facit quia infra illa tempora tantum et
non post.potest iudex ex officio ꝓpo
supplere infra que potuisset pars si uo
luisset ex se facere ꝺm glo.nõ.in. l. filius
fa.§.ueterani.ff.de procuratoribus.sed
post conclusionem in causa non posset
pars a iudice petere sibi iuramentũ de
ferri secundum opi.Bar.et cõmu iorẽ.g°
nec iudex ex officio supplendo deferre

potest.uidetur tamen ꝙ uerior sit opi.
illa ꝙ post conclusionem in causa ipe de
ferre possit.et hoc propter generalitatẽ
tex.in.c.cum iohannes.dicentis ꝙ i quã
tumcunq; sit a partibus conclusum põt
ipe iudex supplendo interrogare et sic
a parte petere an iurare uelit.nec obstat
dictum Inno.in.d.c.cum iohannes.dicẽ
tis ꝙ illud debet intelligi quo ad decla
rationem actitatorum.quoniam illud re
probat dominus Anto.ibidem. et in.c.
cum in causa.extra de iu.calum.et in.c.
i.de iud.dicens ꝙ ne dum ad declarati
onem actitatoꝝ.sed etiam ad ius partis
nouiter fundandum potest iudex ex ꝓ
prio officio post conclusi.in causa inter
rogare.all'.tex.in.l. generaliter. §.i. eo.
ti.ex quo tamen tex. licet non multum
probetur sua opi.ut.j.patebit.et tamen
uidetur uerior ex generalitate regule po
site in.c.iudicantem.xxx.q.v.et ex gene
rali regula.d.l.ubicunq;.ex his que nõ.
Spec.in.d.ṽ.et scias.non ob.quod nõ.
Inno.in.d.c.pastoralis.quia illud intel
ligitur quo ad partes litigantes quibus
post conclusionem in cã uidetur clausũ
os qũocunq; probandi.ut.d. c. cum di
lectus.et.d.§.quia uero.non autẽ quo
ad iudicem.per.d.l.ubicunq;. non ob.
glo.in.d.§.ueterani.quia potest dici ꝙ
illa sit falsa. per tex. expressum.in.d.c.
cum iohannes.et per id quod nõ. extra
de testibus.c.cum clamor.et.c.per tuas.
Sed quo ad secundam partem que est.
an parte petente post conclusionem i cã
possit iuramentum deferre . omnes te
nent cõmuniter ꝙ non.excepto Bar. de
sali.qui tenet contra.sed opi. commũis
uidetur uerior.q2 qua rõne post conclu
sionem in causa prohibetur productio
instrumentorum.ut est tex.in.d. c. cum
dilectus.eadem rõne uidetur dici posse
ꝙ et petitio delationis iuramenti cum
nulla possit penitus diuersitatis rõ assig
nari.et quia si post conclusionem in cã
uidẽtur prohibite productiones aliorũ
testium.ut.d.§.quia uero.ad fi.ergo si
militer petitio ꝙ sibi parti deferatur iu
ramentum.q2 iurando de parte efficitur
testis in propria causa.ut est tex.in.l. fi.
C.de fideicommis.nec obstant rationes
Bar.de sali.quia inquantũ dicit ꝙ hec
petitio delationis iuramenti non uidet̃
nisi post conclusionem in causa posse fi
eri.ex quo nescit añ pars an expediat si
bi iurari.et hoc male dicit.q2 cum ante
conclusionem in causa fiat publicatio
testium ex qua posset pars comprehen
dere an expediat sibi iurare uidendo an
testes sui plene uel semiplene probaue
rint merito et ante conclusionem in cau
sa hec petitio fieri potest. preterea dicit

contra casum.l.quam allt.ad fundamē
tum intentionis sue opi.sed.d.l. genera
liter.ubi expresse dicit̄ iuramentū omne
siue i partibus siue a iudice delatū pos
se a principio medio et fine tunc p̄stari
et sic post attestationes publicatas et añ
conclusionem in causa non ob.d.l. gene
raliter.§.i.qm̄ illa ut patet ex ordie litte
re p̄supponit ꝙ licet possit post conclu
sionem i causa iurari nihilominus ante
petitum fuerat deferri.ut patet dū dicit
forma littere.omne ergo iuramentum si
ue a partibus siue a iudice illatuȝ fuerit
an in ip̄o iudicio.aut in medio litis aut
usq̄ ad diffinitiuam dari debeat.et sic
patet in v̄bis illis illatū fuerit q̄ habent
tractum in p̄teritum ꝙ ip̄m iuramentuȝ
petitum fuerat deferri ante conclusionē
in causa.licet postmodum ex ui precedē
tis delationis iurari possit.nec ob.si di
catur ꝙ iurari non possit post conclusio
nem in causa tanq̄ ex interuallo post de
lationē iuramenti.ut.l.non erit.§.fi. ff.
de iureiuran.quoniam dici potest ꝙ.§.
ille locum habet in iuramento uolunta
rio et iudiciali.secus autem in necessario
ut recte intelligendo uidetur p̄bari i.§.
idem est.non ob.ſm fundamentum dū
dicit ꝙ si post conclusionem potest iura
ri.ergo eodem modo potest iuramentū
deferri.q꞉ hoc est falsum. ut patȝ in ex
ceptione dilatoria que licet possit post
lit] contesta.probari.tamen non potest
post lit] contes.opponi cum prius oppo
ni debeat.ut.l.exceptionem.C.ð proba
tio.et.l.pe.C.de excep.uno tamen casu
posset saluari opi.sali.s.eo casu quo pro
cessus est sumarius.q꞉ tunc post conclu
sionem in causa.etiam ad petitionem p̱
tis potest iudex supplere.ut est glo. fin.
in.d.cle.sepe.de v̄bo.signifi.in. v̄.inter
rogabit.

¶ An exceptioni non numerate pecunie
renunctiari possit.

Superest ut uideamꝰ.an excep
tioni non numerate pecunie
possit renunctiari.Bar. in.l. si
ex cautione.C.de non nume.pe.sic dicit
Quero utrum possit renunctiari excepti
oni non numerare pecunie. glosa. dicit
ꝙ sic quantum ad hoc ꝙ p̱ oppositionē
huius exceptionis non grauabit̄ actor
onere probandi pecuniam non esse nu
meratam potest opponere exceptionem
doli uel in factum sicut dicimus post bi
ennium.C.de condic.ob turpem cau.l.
i.et.l.in contractibus.C.de non nu. pe.
Nicolaus de matta.disputauit istaȝ q̄ō
nem et inter alia dicit quandoq̄ obliga
tio est contracta litteris.et tunc infra bi
ennium nō est nata ciuilis obligatio.ſm
opi.glosaꝝ nr̄arum.et nō.idem Bar. i.l.
cum quis.C.de iu.et fa.igno. ergo non
est nata actio que oritur ex obligatione
ciuili et naturali.ut insti.de obli.in prin.
et.l.licet.§.ea obligatio.ð p̄curatoribꝰ
Si autem non est nata renunctiatio ista
non est modus inducendi obligationeȝ
uel producendi actionem.ergo talis re
nunctiatio nihil operat̄.idem si obliga
tio esset contracta uerbis per stipulatio
nem.ar.C.de non nu.pe. l. cum libera.
sed si aliquis ageret ex obligatione con
tracta re per numerationem et ad eam
probandam induceret confessioneȝ tūc
ista renunctiatio posset aliquid operari
ſm glo.ita dicit dominus Nicolaꝰ. hec
opi.non placet bar.quia licet intra bien
nium non sit nata ciuilis.in ueritate tñ
nata p̄sumit̄ donec opponat̄ exceptōi.
ideo.d.l.ex cautōe. req̄rit ꝙ exceptio op
ponat̄. isti.ð excep.p̱ totū. Si enī actio
nō esset nata exceptioni locus nō ē.et ꝙ
ideo dicit bar.ꝙ ſm ꝙ docto.nr̄i dicūt
ꝙ huic exceptioni non possit renunctia
ri.eadem enim fragilitate qua inducit̄
ad promittendum. eadem inducitur ad
renunctiandum. tanta enim est fragili
tas debitoris querentis pecuniam ꝙ fa
cit instrumentum creditori.ergo ⁊c.ar.
l.si mulier.C.ad uelle.et.l.doli.§.diuer
sum.ff.de noua.ad idem facit.C.ð pac
tis pigno.l.fi.non ob.l.cum fidem.C.ð
non nu.pe.quia ibi ex post facto uidet̄
approbari contractum et renunctiare ex
ceptioni.sed in ip̄o contractu nō possȝ.
similiter uidemus in pacto.l. commisso
rie.in pignoribus.ꝙ ab initio ip̄o nō ua
let.sed ualeret si fieret ex post facto. ut
l.ticius.ff.de pigno.acti.de quo p̱ eunð
bar.in.l.si quis.al's calipodius.ð solut.
si tamen in renunctiatione interuenit iu
ramentum.tunc idem bar.in. l. fi.C. de
non nu.pe.dicit.ꝙ si quis in instrumen
to renunctiauit exceptioni non numera
te pecunie.et postea iurauit non contra
uenire certe ꝙ tunc uidetur ꝙ non pos
sit istam exceptionem opponere q꞉ ueni
ret contra factum suum.puto tamen ꝙ
si soluerit poterit repetere.sicut dicimꝰ
de debitore qui iurauit soluere usuras.
extra de iureiuran.c.debitores.bal. aūt
in alleg.l.si ex cautione.sic dicit.Querit
glo. utrum ille qui renunctiet excepti
oni non nu.pe.possit illam opponere.⁊
in hoc sunt opi.quidam dicunt simplici
ter ꝙ non.quidam dicunt simplicit̄ ꝙ
sic.quidam tenent ꝙ tenet renunctiatio
quantum ad releuandum agentē ab one
re p̄bandi.sed non quantum ad exclu
dendum reum a facultate probandi op
positum.primi fundant se ex regula qua

cauetur ꝙ potest renunctiari exceptioni
bus competentibus et competituris. ut
ff. si quis cautioꝫ. l. sed et si quis. §. que
situm. hoc sic ꝓbatur. creditor qui rece
pit confessionem uidetur ꝓmittere futu
ram numerationem. C. de dotis ꝓmis.
l. si uoluntate. sed a promissione semper
potest quis liberari per pactum. ut. ff. de
pactis. l. si unus. §. pactus ne. ergo ꝛc.
Creditor a necessitate numerandi potest
absolui. ad hoc etiã facit regula genera
lis. C. de pactis. l. pe. sed pro scḋa opi.
facit quia ista renunctiatio habet causã
finalem de futuro. C. de non nu. pe. l. fi.
ff. loca. l. quero. §. inter locatorẽ. ꝛ defec
tus cause finalis obligatorie reum absol
uit ab impetitione actoris. ut. ff. de opis
lib. l. si libertus ita. unde per talẽ renũc
tiationem non augetur effectus. facit qḋ
nõ. ff. de uerbo. ob. l. triticum. Preterea
sicut se habet cautio informis. sicut se
habet cautio formis ex defectu forme. i.
cause. sed cautio informis non obligat
ergo nec cautio. quesito colore forme in
qua deficit essentialis substantia. ut. ff.
de consti. pe. l. fi. sed ꝓ alia opi. que di
cit renunctiationem operari solo respec
tu probationis. facit quia pro hoc ema
nauit et reus se astrinxit pro hoc. et cer
tum est ꝙ quis se astringendo potest re
leuare aduersarium ab onere probandi.
extra de probationibus. c. licet causam.
doc. communiter tenent ꝙ ubi principa
liť elidiť iuris presumptionem ibi ꝛ re
nunctiatio similiter eliditur. et hoc tenꝫ
pe. ꝛ plenius explicat hic Nicol. de mat.
sic dicens circa hunc articulum q̇ est de
renunctiatione huius exceptõis. nõ credo
ꝙ renunctiatio huius exceptionis q̄ fit
in instrumento debiti quo quis confite
tur se debere aliq̇d ex causa mutui faciat
obligationem efficacem ad agendum si
agatur ex sola litterarum uel uerborum
obligatione. nec tollat hanc obligatioꝫ
ꝙ inconuincibili rõne ꝓbo. nam certum
est ꝙ per talem confessionem et scriptu
ram nascitur litterarum obligatio. de q̈
dicitur insti. de lit. ob. que non ẽ efficax
ad agendum ante biennium. unde renũc
tiatio huius exceptionis non potest fa
cere efficacem obligationem q̄ de sui nã
est inefficax. qꝛ hic non est modus faciẽ
di obligationem efficacem sicut quãdo
uendo fundum pro. x. et renunctio peti
tioni precij non tenet uenditio. ut. ff. de
contrahen. emp. l. si quis ueuditionis.
Item cum re debet obligatio formari uel
impleri non tenet renunctiatio ne res in
teruemiat quia impossibile est ꝙ sepata
forma a mã obligationẽ ꝓducat. et ideo
renunctiatio coniũcta cum confessione li
cet intelligatur ꝫm naturam obligatõis

implicaret conditionem. et esset contra
naturam substantialem actus. sed qꝛ ag
nitio debiti et fides ueri preiudicaret se
cundum Nico. matta. cuius est ista snĩa
licet ṽba non sint omnia sua. et hec est
ueritas quia facilitas añcedentis ĩducit
facilitatem consequentis. et in eodem in
stanti tꝑis in quo non repetitur nisi vni
us anni motus et una facilitas. ar. C. ad
uell. l. si mulier. ¶ Utrum ꝑ statutũ pos
sit tolli exceptio non nu. pe. uidetur ꝙ
non. qꝛ per hoc induceretur creditor ad
delinquendum. ut. l. illicitas. in prin. de
offi. presidis. In contrariũ uidetur nam
exceptio non nume. pe. est de iure ciuili.
ergo potest tolli per aliud ius ciuile uel
municipale. ut nõ. ff. de iureiuran. l. nec
ex pretorio. Solutõ. aut loqueris quo ad
forum laycale. aut quo ad forum episco
pale. aut quo ad forum pñiale. si quãtũ
ad forum laycale et tenet statutum et ẽ
seruandum. facit. l. ij. in fi. C. de consti.
pe. non ob. ꝙ statutum dicatur esse qḋ
dam pactum. ut nõ. in Rica. de decre. ab
or. fa. quia illud per simile diciť nõ ꝓpe
licet enim statutum sit consensus ciuiũ
tamen est consensus nõ simplex sed lege
munitus. et hoc usu approbať. facit qḋ
nõ. Cy. C. fami. her. l. certum. Si uero lo
quimur quantum ad forum episcopale
ubi iudicialiter agitur de peccato. ut eẍ
de iudi. c. nouit. tunc statutum ualet in
hoc ut in debitorẽ transferatur onus ꝓ
bandi negatiua. sed non ualet facta pro
batione negatiue. quia ibi constat de pec
cato. non iuris fictione. sed uere tũc iudi
cium ẽ ecclesie. ut. d. c. nouit. seruata for
ma per modum denunctiationis. ut ibi
patet. si uero loquimur quantum ad fo
rum penitentiale in quo nõ fit discussio
ꝓbationum. quilibet enim relinquitur
sue conscientie ꝫm Inno. ibideꝫ facit qḋ
nõ. per eundem in. c. quia pleriq̃. de im
munitate eccle. Cy. als in. l. si ex cautõe.
sic dicit. nunquid debitor possit renunc
tiari exceptioni non nu. pe. uideť ꝙ sic.
quia introducta est in fauorẽ ipsius. g°.
ut. l. si quis in conscribendo. C. de pact.
uidetur contra. qꝛ non debet alia uia cõ
cedi qḋ lex ꝓhibet. ut. l. scire. Quid dice
mus dicit glo. bononiensis qui fuit sub
tilissimus apud omnes. cum debitor cõ
fitetur spe future numerationis anteq̃
pecunia sit numerata. duo sibi cõpetũt.
primum est ꝙ petit sibi excipere. scḋm
est ꝙ creditor ꝓbet numeratam pecuni
am. hoc uero ubi non renunctiat non ꝑ
dit ambo predicta sed unũ tantum. s. ul
timum. poterit ergo adhuc excipere sed
oportebit eum modo ꝓbare alias de ni
hilo renunctiatio deseruiret ꝙ esse non
debet. ff. de leg. i. l. si quando. ꝛ hãc opi.

secutus est Ja.bal.et odo.alij ut Ja.d ra
uen.dicunt indistincte ꝙ sicut añ renũc
tiationem duo predicta sibi competunt
ita et post nec per suam renunctiationez
potest facere quin semper.j.bienniũ cre
ditor probet et ostendunt sic. beneficiũ
istud quod hñt debitores spe future nu
merationis introductum est ad occurrẽ
dum facilitati debitoꝝ pecunia indigen
tium.nam dicit idem Cy.in.l. in cõtrac
tibus.C.de non nu. pe.qd magis affec
tat debitor pecuniã habere et se facilius
obligat ꝙ creditor affectet sibi pecuniã
restitui et maxime usurarius qui semper
uellet ꝙ debitor dormiret et suum fenus
uigilet et sepeliatur in inferno.et dicit
Cy.in.d.l.si ex cautione.si tali beneficio
posset renunctiari eadem facilitate et in
digentia induceretur ad renunctiandum
quo induceretur ad confitendum.ar.l.
si mulier.C.ad uell.ibi ex consequentia
sue fragilitatis et hac ratione teneo cum
predicto Jacobo ad dicendum ꝙ ꝑuile
gijs inductis alicui ad suam utilitatem i
ipo contractu renunctiare nõ potest.ita
hec renunctiatio ad delinquendum idu
ceret creditorem.s.ꝙ non numeraret pe
cuniã ꝙ esse non debet.ut.ff.de pac] do
ta.l.conuenire.et istam sententiã credit
Cy.ueram ad.l.si quando. delega.i.Rn
dit adiectio debet aliquid operari uerũ
est adiectio efficax.sed hec non ẽ efficax.
ergo ⁊c.ſm Ja.bru.sed pone ꝙ renuncti
auit debitor et iurauit quid iuris.uidet̃
ꝙ non possit contrauenire.ut in auten.
sacramenta.uidetur ꝙ ꝓmo possit cõtra
uenire.ut.l.non dubium.C.de leg.Breui
ter distingue aut sacramentum interueit
hoc modo.iuro ꝙ reddam tibi ⁊ adhuc
possum excipere et adhuc uideor sub cõ
ditione ꝓmittere si pecunia sit mihi nu
merata.ut.l.fi.C.de non nu. pec.ubi ui
detur casus.aut renunctiauit debitor ex
ceptioni non nu.pe.et iurauit non ꝓpo
nere imꝑpetuum.tunc iure nostro non ꝑ
iudicaret.ut extra de iureiuran.c.cum cõ
tingat.et tamen rõnem predictaz.s.ꝙ ui
deatur promittere sub conditione.non
approbat pe.ꝓmo uidetur ꝓmittere sb
modo et ideo non soluit ipa iure subtili
tate incurrit periurium.tamen lex secum
dispensat sic intelligitur.C. de non nu.
pe.l.fi.et.ff.qui satisda.co.l.fi.Angl. in
all.l.si ex cautione.sic dicit. tenet igitur
hec glo.ꝙ quando debitor renunctiat
exceptioni non nu.pe.ꝙ nõ obstante re
nunctiatione poterit excipere salti d do
lo.sed sibi tunc incumbit onus ꝓbandi
pecuniam numeratam non esse.⁊ in hoc
ergo grauat̃ tunc debitor propter dictã
renunctiationem.sed Nicolaus de mat.
disputauit hanc qõnem et determinauit

ꝙ aut creditor agit ex numeratione ⁊ ad
eam ꝓbandam inducit cautionẽ obmis
sam a debitore.et tunc debitor non põt
excipere qr obstat sibi renunctiatio.aut
creditor agit ex cautione debitoris tanꝙ
obligationis inductiua et tunc renuncti
atio illa nihil operatur quia ante bienni
um in contractu] litterarum ciuilis obli
gatio non est nata.ut nõ. insti.de littera
rum ob.in prin.et.C.de iu.et fa.igno.l.
cum quis.unde cum non sit nata obliga
tio neqȝ actio talis. renunctiatio nõ est
causa obligationis inducende.et ideo ñ
obstante renunctiatione exceptio pote
rat opponi.sed Bar.damnat istam opi.
quia licet obligatio et actio non sit nata
tamen fingitur nata esse qd appet quia
creditoris repulsionem reqritur ꝙ ꝓpo
natur exceptio.l.si ex cautione.et.l. si in
tra.et.l.asseueratio.et.l. aduersus.C.de
non nu.pe.dicit ꝙ ista renunctiatio nih
il.operatur.unde reus non artatur ad pe
cuniam numeratam ꝓbandam non esse
quia qua fragilitate reus cauit eadẽ fra
gilitate renunctiauit.ut.l.si intra.C.de i
integrum resti.mi.et.l.si mulier.la.ultia.
C.ad uelleia.et.ff.de mino.l.si iudex.fa
cit.ff.de nouat.l.doli exceptio.§.diuer
sum.tacita est enim auiditas debitoris q̃
rentis pecuniaz ꝙ quicquid creditor pe
teret debitor asseueret.nec ob.ꝙ renunc
tiatio debet aliquid operari.l.si quãdo.
ff.deleg.i.quia est uerum quando renũc
tiatio efficax est ſm pe. et hoc sequunt̃
Cy.et Bar.et ista opi mihi uera uidetur
dicit Angl.ibidem.et dicit idem Angl.
in.l.in contractibus.de nõ nu.pe.ꝙ ubi
quis renunctiauit exceptioni non nu.pe
cu.et iurauit eam non opponere.eaȝ op
ponere non poterit.nam tale iuramtum
seruari potest sine interitu salutis eterne
et precludit os debitori ut eam non op
ponat.ut in.c.ad nostram. et.c. debito
res.de iureiuran.licet secus si non renũc
tiasset non obstante ꝙ iurasset. et dicit
Angl.in.l.fi.C.de non nu. pec. intellige
hanc.l.quãdo ille qui iurauit nõ renũc
tiauit exceptioni non nu.pecu.alias si re
nunctiasset non posset uenire contra pro
prium sacramentum sed deberet soluere
sed postea solutum ut in debitum repe
tere.ut in.c.debitores.de iureiuran.

¶ An solẽnitatibꝰ iur] possit renũctiari.

AN autem iuris solennitatibus
renunctiari possit discutiamus
Bar.in auten.offeratur.C.d li
tis contes.sic dicit.utrum productioni li
belli possit renunctiari.glo.in auten.of
feratur.dicit ꝙ libellus tacite potest ob
mitti non expresse.et in h uidet̃ residere

Marti.simul et Ja.bru.Alij sunt in con
traria opi.ꝙ renunctiari non possit pro
ductioni libelli et istud puto uerius di
cit ibi Bar.Ista enim solennitas non fit
solum ad utilitatem ꝑtis.sed fit ad utili
tatem iudicis ut sciat super quo habet
ferre sententiam.et ideo non potest per
consensum partis renunctiari. Preterea
ea que inducunt certam solennitatem in
actibus hominum nō possūt ꝯsensu ꝑti
um tolli.ut.l.nemo potest.deleg.i.et.l.
ius publicum.ff.de pactis.idem dico di
cit ibi Bar.in litis contes.idem tenent ca
no.extra de offi.deleg.c.de causis. et ꝑ
Jo.an.de re iudi.c.fi.in.vj.Sed q̇d tota
die fuerit cōpromissa in arbitros ꝙ pos
sint cognoscere sine libello sine lit ꝯtes.
et ꝓnunctiare in scriptis et sine scriptis
quomodo ualet iste processus cū ut dixi
dictis solennitatibus renunctiari nō pos
sit.Rndeo dicit ibi bar.sicut papa uł im
perator dando iudicem potest remitter̄
istas solennitates.ut.l.i.post principiū.
ff.quis et a quo appella.l.fi.C. de snījs
et interlo.o.iudi.ita partes possunt dar̄
istam formam ꝓcedendi arbitris et illā
notionem quam habent a ꝑtibus tantū
habent ideo possunt assumi cum reuoca
tione dictarum solennitatum. secus in a
lio iudice qui iurisdictionem habet a se
ipo non a partibus.Bal.in.l. fi.ff.ꝺ feri
is.dicit sic.iuramentum calumnie consē
su partium non potest remitti.q̄ est de
solennitatibus totius iudicij.sed iuramē
tum testis remitti potest de consensu ꝑ
tium quoniam non est de solennitatibꝰ
sed est introductum ad ueritatem.facit
de dote preleg.l.theopompus.ubi dicit
ꝙ consensus partis facit ꝙ dictum uniꝰ
testis facit plenam ꝓbationem.tn̄ in du
bio iuramentum nunq̄ itelligitur remit
ti.ut est tex.nō.ff.de qȯ.l.maritus.et di
cit in.l.iureiurandi.C. de testibus. nun
quid sacramentum testis possit remitti
consensu partium.glo.in.l.i.ff.de ferijs.
dicit ꝙ sic.et.C.de iuramento calu.§.
sed q̄ ueremur.qȯ est expssum extra de
testibus.c.tuis questionibus. Utrum li
bellus et cetera substantialia iudicij pos
sunt de consensu partium remitti.dic ut
plene nō.in cle.sepe.de ꝟbo.sin.ubi ple
ne per glo.et paulum de liaczar.uos ha
betis glo.accursi.in auten.ꝺ exhibē. rei.
§.i.et glo.Ber.de offō deleg.c.ꝺ causis.
et nō.Spec.in ti.de libelli ꝯcep.§.utrꝫ.
et.§.nunc dicendum.Idem ꝟo.bal.i au
ten.offeratur.s c dicit.nunquid oblatō
libelli possit ex partium consensu remit
ti.quidam dicunt ꝙ sic.tacite non expsˢ
se.ut nō.in auten.offeratur.C. de lit cō
tes.et ar.C.de iuramento calum.l.ij.§.
sed quia ueremur.Alij dicunt ꝙ potest
remitti tacite et expresse.l.quotiens.ꝺ ꝓ
uilegio sco.li.xij.Tercij dicunt ꝙ nec ex
presse nec tacite.quia est ꝺ substantia iu
dicij.et hoc nō.de offō delega.c.de cau
sis.et Spec.in ti.de libelli cōcep.§.utrꝫ.
ꝟ.viiij.Preterea auten.offeratur dat for
mam et ultra ꝓcedit annullando si for
ma non seruatur.unde consensu partiū
non potest derogari forme nec renuncti
are nullitati.hoc tenet Ja. de bel. in au
ten.de exhiben.reis.§. sanximus. Prete
rea libellus est materia ꝺ qua debet for
mari sententia. deficiente ergo materia
deficit materiatum.ff.de solu.l.qui res.
§.area.nec enim potest formari senten
tia sine libello.ut.l.fundus.cōi diui. fa
cit qȯ nō.ff.de falsis.l.si quis obrepse
rit.et in.l.fi.C.de fideicommis.lib.ꝛ.C.
de falsis.l nec exceptioni.Alij dicunt ꝙ
potest obmitti solennitas oblationis.sꝫ
non substantialis petitionis.hoc est di
cere ꝙ sine petitione impossibile est ꝓce
di.sed sine libello in scriptis oblate bn̄
potest ꝓcedi dummodo appareat quali
q̄li petitōe.sic etiā de iure ueteri ꝓcede
batur ad litis contes.et ad sententiam ex
quali q̄li petitione etiā nō oblata in scꝓ
tis.ut.l.i.§.edere.ff.de eden.et hoc ui
detur tenere Ja.bru.in sua lectu.et si re
periatur in actis petitio dictata uerbo
tenus.an hec habeatur ꝓ libello oblato
in scriptis.et ꝭm glo.positam in auten.
offeratur.que dicit ꝙ tacite potest ꝓce
di sine libello ualet ꝓcessus.sed ꝭm eos
qui requirunt libellum in scriptis offer
ri non ꝓbatur per hoc ꝙ libellus obla
tus eo ꝙ apparet petitio in scriptis re
dacta.ad hoc facit qȯ nō.Spec.ꝺ appł.
§.ante omnia.ꝟ.et nō.dominus bar.de
sali.in.d.auten.offeratur.sic dicit. Que
ro an libellus consensu partium possit
remitti glo.fi.hic formam istam.q.et ar
guit ꝓ et contra.finaliter determinat ꝙ
non expsse sed tacite.sic ar.ff.de ꝓcura.
l.filiusfa.§.ueterani.et.s̄.de iura. calū.
l.ij.§.sed quia ueremur.aliqui dixerunt
ꝙ expresse nec tacite.quia est de ordine
substantiali illius iudicij.ut nō.in.l.pro
latam.C.de senten.et hoc nō.in.c.ꝺ cau
sis.extra de offō deleg.Ja.bu. dixit ꝙ si
querimus de oblatione fienda iudici.
tunc illa non potest ullo modo remitti
q̄ nec obmitti.ar.j.de senten.ex peri.re
ci.l.ij.et cōi. diuidū.l ut fundus. et eiꝰ
qȯ nō.in.d.l.ꝓlatam.Aut queritur de
ea que est fienda parti.et illa nō potest
remitti expsse et tacite.q̄ fauorem ꝓua
tum respicit.ut.l.si quis in cōscribēdo.
C.de pac.sed hoc ultimum non uidetur
uerum.et ꝓmo ꝙ tacite non possit.quia
necessitas offerendi imponitur parti et
iudici.quia pars ꝺ mādato iudicis debꝫ

ei mittere copiam libelli.ut hic in ꝑma
glo.nō.et hoc est claruȝ tenendo opi.ꝙ
ei mittatur cum citatione de qua.j.subi
ciam.Scđo ꝓbatur ex hoc uerbo offera
tur.nam est impatiui modi et dirigitur
ad oneratum et sic necessitat et oblatōes
ꝓprie fiunt etiam non petentibus ymo
quandoqȝ nolentibus uel non affectan
tibus.ut.j.de usuris.l.acceptam.j.đ so
luti.l.ob signatione.ff.de uerbo.obli.l.
qui rome.ff.de acti.empt.l.iulianus.§.
offerri.Tercio quia hec auten.uidet̃ for
mam istam dare et ultra procedere ānul
lando contra factum.ergo partium con
sensu non potest remitti.l.nō dubium.
C.de legi.ff.de transac.l.cum hij.§.pre
tor.et deleg.ij.l.nemo potest.et h̃ mihi
dicit sali.uidetur tutius et sic ne dū quo
ad iudicem.sed nec etiam quo ad partē
potest remitti hec libelli oblatio.fateor
bene ꝙ potest reus nolle ipm recipere
uel super recepto non ꝓnunctiari et sibi
imputetur sed iudex non posset nolle re
cipere ⁊c̃.Angl̃.aūt in.d.auten.offerat̃.
sic dicit.tu potes dicere i hoc.s.an libel
lus possit remitti sunt uarie opi.et Ja.đ
are.et Cy.tenent ꝙ non potest tacite uel
expresse.qr est de substantia.ut.d.autē.
offeratur.et in corpore.unde sumitur.et
quia lex ultra procedit annullando ꝓces
sum.Marti.sili.et Ja.bu.tenent glo.pri
mam opi.sequitur Bar.et eam tenent ca
noniste in.c.de causis.de offi.delega.et
Jo.an.in.c.fi.de re iudi.li.vj.idem Bar.
in.c.i.de libelli obla. Ultimo scias ꝙ is
tud est uerum cum litigatur coram iudi
ce.sed si coram arbitro tunc bene proce
dit sine libello de partium uoluntate.rō
est quia partes arbitro notionem tribu
unt.unde de concessione notionis pos
sunt remittere solennitatem iudicialem
sicut cum princeps causam delegat ali
cui et solennitatem iudiciorum remittit
ut.l.i.ff.quis et a quo.et ita obseruat ɔ
suetudo que est optima leguȝ iterpres.
ut.l.de quibus.ff.de leg.Glosa i.c.i.de
libelli oblati sic dicit.nūquid libelli ob
latio sit de substantia ordinis iudiciarij
uidetur ꝙ sic.qr consilium pr̃es istos no
luit audire nisi prius libellum scriberent
ut argumentum optimum de probatio.
c.quoniam.et per libellum apparet de
modo agendi secundū quem debet for
mari sententia.de accusa.c.qualit̃ et qñ.
ad fi.de simo.c.licȝ heli.et per auten.of
feratur.optime uidetur ꝓbari ubi dicit
litē aūt contes.contra hoc indultum ha
bita pro nihilo est.⁊ sic uidetur ꝙ sit de
substantia.sicut et litis contestatio.de li
tis contes.c.uno.đ elec.c.dudum.dicūt
quidam ꝙ non est de substantia ordinis
oblatio libelli.et sic potest obmitti taci
te.sicut consueuit dici de iuramento ca
lumnie.Alij contra.ꝙ non ualet quicq̇d
factum est.et hoc per iura predicta nisi
sit uilis causa.ut dictum est ꝙ melius ui
detur iure canonico.ista enim principa
lia sunt libellus qui est principium ⁊ fū
damentum cause litis contes.et ꝙ senten
tia feratur in scriptis et a iudice sedente
et a se recitante.Jo.an.in nouella.s̃.ista
glo.ibi Jure canonico.sic dicit.idem hic
Inno.et Hosti.allt̃.Inno.in auten.de tē
po.non so.pe.super dote.§.attestatio
ne.colla.vij.Hosti.allt̃.in auten.de exhi
ben.et intro.rei.§.illud.colla.v.ꝑ quē
dicit ꝙ nec expresse nec tacite remitti po
test.erant enim quidam qui aduersarios
simplices uocabant ad iudicium et eis
negantibus dicebant litem cōtes.qđ ibi
reprobat imperator in.§.sequē.statuens
ꝙ libellus offeratur.et ꝙ lit] contes.ac
oblatione obmissa habeatur pro nulla.
Tancredus philozophus.vincentius di
cebant ꝙ secundum leges erant de sub
stantia.ꝺm canones non.inducebant.c.
si quis cum clerico.et decretalem.put.q̃
bus Rnsum est in glo.et hoc dicebat ꝑ
auten.offeratur.de li.contes.que tamen
est canonisata.Guil.tractauit de hoc ni
hil approbans in Spe.de libelli concep.
§.utrum.libellus satis ⁊c̃.Credo ꝙ peti
tio sit de substantia.sed si fiat ad modū
poste.et non in modum libelli.et super
ea lis contestatur.credo tenere processū
parte non petente necessaria esse dare in
modum libelli.huic uidetur contra.cle.
sepe.de uerbo.sig.et uide ibi qđ nō.in
glo.date per hoc.Sali.autem in autē.of
feratur.sic dicit.cum q̄rit̃ an libellus su
per petitis debeat dari uel offerri.dic
aut agitur iure actionis aut officio iudi
cis.primo casu aut cognitio erat ordina
ria et plenaria.et tunc libellus debet of
ferri iudici et parti de mandato iudicis
ut in auten.offeratur.et in prima glo.cū
si.aut cognitio erat sumaria et sic extra
ordinaria et tunc libellus per modum li
belli non est necessarius.sed sufficit q̄lis
qualis petitio que in actis scribatur cui
sententia postea conformetur.ut.C.de
sententijs ex pericl̃o.re.l.ij.et ex illa acci
piat sibi reus copiam si uult.quia non
tenetur actor sibi offerre.et ita intelliga
tur auten.nisi breuiores.eo.ti.si tamen
libellus ordinarius offereretur nō habe
ret uiciare.ut nō.Inno.in.c.nouit.de iu
dicijs.Scđo casu dic aut officium iudic]
erat mercenariū super aliquo incidenti
uel emergenti imploratur.et tunc libell⁹
non erit necessarius.ut nō.ff.de interro
ga.acti.super Rica.aut est merum nobi
le et principaliter intentatum.et tūc aut
imploratur in figura iudicij ad sētētiam

aliquam diffinitiuam proferendam aut
extra figuram iudicij ad simplicem auto
ritatem interponendam.primo cāu aut
plenaria cognitio interuenire debet.et
tunc libellus est necessarius.ut in auten.
offeratur.et auten.sequen.et.ff.de mio.
l.ꝙ si minor.§.restitutio.et.§.fi.et hoc
quo ad iudicem.sed quantum ad obla
tionem fiendam parti tunc si ꝑsona cer
ta subest et idem alias cum non sit certa
ei non potest oblatio fieri.ita intelligatᷣ
auten.si omnes.C.si ut se ad heredi. as
ti.aut sumaria cognitio īteruenire debꝫ
et tunc libellus non est necessarius. sꝫ q̄
lis qualis petitio sufficit.ut.l.i. §.cū pa
tronus.de offō prefec.ur.⁊.l.si q̇s a libe
ris.§.meminisse.ff.de lib.agno.Secūdo
casu quando officium iudicis imploratᷣ
ob autoritatem aliquam interponendaꝫ
tunc libellus aliquis non est necessarius
ut.ff.de offō.ꝓ consul.l. nec quicq̄ꝫ.§.
ubi decretum.ff.de re.iu.l.omnia.Jaco.
bru.i.d.auten.offeratur.sic dicit.Quero
an sine libello possit a diffinitiuā ueniri
et uidetur ꝙ non.quia sententia debet
ferri lite contes.ut.l.ij.C.de sententijs ex
peri.re.preterea libellus obmissus uici
at contestationem.ut in auten. offeratᷣ.
et in auten.unde sumitur.et sine contes
tatione non potest sententiam formare.
ut.l.prolatam.C.de sententijs.et.l.fi.§.
illud.C.de tempo.appella. sed dominꝰ
Mar.dicit ꝙ aut libellus est petitus et
oblatus et planum est ꝙ de eo fertur sē
tentia.ut.l.ij.de sententijs experi.re.aut
non est petitus et oblatus.et tunc tacite
uidetur obmitti et ualeat iudiciuꝫ.ut.l.
ij.§.sed quia ueremur.C.de iura.ca.aut
petitur sed non offeratur et tunc uiciatᷣ
iudicium.ut.d.auten.offeratur. sed si n̄
est oblatus libellus quomodo poterit
dari sententia ꝯ.l.ij.C. de sententijs ex
peri.re.et ideo debes intelligere de libel
lo non oblato.intelligo ꝙ non fuit obla
tus parti.iudici tamen oblatus fuit et in
actis positus.alias nō uideo quomodo
possit ferri sententia diffinitiua.qꝛ cum
sit libellꝰ materia ex qua debet ferri sen
tentia.deficiente materia deficit mātum
ut.l.inter stipulantem.§.sacramenta.de
uerbo.ob.et.l.qui res.§.aream.ff. ꝺ so
lu.nec dicas non posse obmitti tacite
nec etiam expresse.quia respicit fauorem
rei ut deliberet et nō commune ut facit
iuramentum calumnie.et ideo siue sit ꝑ
pactum remissum expresse siue tacite dū
modo sit petitio iudici oblata et ī actis
redacta.Ly.in.d.auten.sic dicit.Quero
an libellus possit obmitti ita ꝙ sine eo
teneat processus.glo.antiqua. dicit ꝙ n̄
alij et glo.noua dicunt ꝙ potest remitti
expresse.ar.ff.de ꝓcura.l.filius.§.uetera
ni.et.C.de iuramento calum.l.ij.§. sed
quia ueremur.Jo.de blonesco in suo li
bello super ti.insti.de acti. dicit ꝙ non
potest tacite nec expresse remitti.et pro
bat ꝙ ītextu auten.offeratur.dicitᷣ.un
de debet eum actor offerre.etiam si non
petatur a reo cuꝫ offerri sit proprie non
petenti.ut.ff.deleg.iij.l. fideicommissa.
§.si reus.Item reus non posset solum re
nunctiare.quia non tantum fauore suo.
ꝑmo fauore actoris et iudicis est inuen
tum ut libellus detur propter memoriā
labilem hominum.ut.ff.de pigno. acti.
l.contrahitur.et propter sententiam con
formandam libello.ut. l. fundus.cōi.di
ui.et quia cum libello facilius fiūt posi
tiones et facilius ueritas inq̊ritur quam
inquiri multis modis cuiuslibet iudicis
interest.ut.C.de iudi.l. iudices. ergo ꝑ
solum reum remitti non potest.C.de au
toritate ꝑ̄sta.l.i.tamen Ja.de rauen.con
fundit istam rōnem.dicit enim ꝙ non ē
in fauorem iudicis introductuꝫ.quid di
cemus glo.iuris canonici sequitur opi.
Jo.blonesti.extra.de libelli obla.c.i.et
multi alij docto.moderni nr̄i iuris. pe.
uero uidetur sentire ꝙ aut renunctiatur
per reum ꝙ non tradatur in scriptis.et
tunc potest remitti tacite licet non exꝑ̄s
se.aut non tradatur aliquo modo.⁊ tūc
non potest tacite uel expresse.ar.d. l. ut
fundus.sed Marti.sili.circa hoc disting
uebat.aut libellus petitur et offertur et
tunc tenet processus.si alius ordo sit ser
uatus.aut nec petitur nec offertur.⁊ tūc
non tenet processus quantumcunq̄ꝫ sit
seruatus alius ordo.quia libelli oblatio
licet possit remitti expresse.ut.C.de epis
co.et cle.l.generaliter.in fi.et.C.de ꝑ̄ui.
sco.l.fi.li.xij.tamen non tacite.ut. d.au
ten.offeratur.et.C.de senten.et interlo.
o.iu.l.ꝓlatam.licet glo.noua eꝯ hoc di
cat. aut petitur sed non offertur ⁊ nulla
remissio interuenit nec tacite nec expres
se.unde certum est processum nullum in
ciuili.ut.d.auten.offeratur.et in crimīa
li ut libellorum.fallit in casibus ubi est
speciale ut possit sine libello ꝓcedi.aut
offertur sed non petitur et oblatus non
recipitur.et tunc uidetur ualere processꝰ
quasi fauore rei sit introducta libelli ob
latio cui fauori potest renunctiari. ut.l.
si quis in conscribendo.et qꝛ inuitū bn̄
ficium non transfertur.regula iuris.inui
to.et qꝛ uidetur expresse renunctiare nō
recipiendo oblatum.ceterum si reuocetᷣ
in dubium.utrum in causa que agitᷣ sit
offerendus libellus nec ne. et iudex iter
loquatur non offerendum.uidetur ꝓces
sus tenere ne ⁊c̄.ut.C.ꝺ his q̇ ueniā eta.
impe.l.i.econtra uidetur ꝙ non.ff.ꝺ re.
iuris.l.factum a iudice.qꝺ tutius ē.s.cū

interlocutoꝛia contineat expꝛeſſum iuris
erroꝛem. Item et quando non contineat
expꝛeſſum iuris erroꝛem. ſed reus non ac
quieuit interlocutoꝛie. ſꝫ ſi acquieuit ui
detur proceſſus tenere quia expꝛeſſe re
miſit. qꝛ expꝛeſſa remiſſio tenet niſi quā
do iudex inſtaret ut libellus offerat̄ cu
ius etiam intereſt tunc expꝛeſſa renuncti
atio a partibus facta non tenet ſm eum
ut ſcripſi in. d. auten. offeratur. tamē hu
ic dicto occurrit id quod Iac. de are. di
cit. ſ. in fauoꝛem iudicis non foꝛe intro
ductum ut libellus in ſcriptis tradatur
mihi uidetur dicit Cy. licet pe. dixit ſu
perius ꝙ ſcriptura libelli bene poteſt ta
cite remitti ſed alia oblatio ⁊ editio nec
tacite nec expꝛeſſe poſſit remitti. ar. d. l.
ut fundus. de penis. l. pꝛeſes. ꝙ etiam li
bellus in ſcriptis remitti non poteſt. q̇a
reputo tutius adherere auten. offerat̄. i
fi. q̄ dicit ꝙ ſi libellus non tradatur in
ſcriptis ꝙ litiſ conteſ. non tenet et ſic re
mitti non poteſt. ar. d. auten. ⁊ hoc uide
tur innui in coꝛpoꝛe auten. ubi ꝓponit̄
ꝙ libellus eſt de ſubſtantialibus. g° ⁊c̄.
et hoc tenet Ia. de are. Glo. Io. an. i cle.
ſepe. de uerbo. ſig. ſuper uerbo neceſſa
rio ſic dicit. datur per hoc intelligi ꝙ in
alijs cauſis in quibus non pꝛocedit̄ ſim
pliciter ⁊c̄. neceſſario ſit offerendus libel
lus. ꝯ hoc nō. extra de libelli obla. c. i. ⁊
Inno. et Hoſti. tenent libellum eſſe ꝯ ſb
ſtantia iudicioꝛum. inducunt. d. decreta
lem. et auten. offeratur. iij. q. iij. ⁊ Inno.
inducit in auten. de tem. non ſolu. pe. ſu
per do. ſ. conteſtatione. coll. vj. Hoſti.
iducit ibi auten. ꝯ exhibē. et intro. reis.
ſ. illud. colla. v. ubi dicit expꝛeſſū. ⁊ Rn
dit ad. c. ſi quis cum clerico. xj. q. i. ⁊ ad
c. pꝛout de dolo et contu. et ibi nō. pꝛo
hac opi. facit quia auten. dicit libellum
offerendum. ſed offertur ꝓpꝛie non petē
ti. deleg. iij. l. fideicommiſſa. ſ. ſi rem. ꝯ
reſtitu. ſpo. litteras circa. de appella. c. i
terpoſita. in pꝛin. tamen vincentius. et
philoſophus dicebant per p̄dictum. c.
ſi quis. et. c. pꝛout. ꝙ de iure canonico li
bellus non erat de ſubſtantia. Guil. de
hoc tractat nil appꝛobans in Spec. i ti.
de libelli obla. ſ. utrum libellus offeren
dus. Accur. in. d. auten. offeratur. tꝫ ꝙ
tacite poteſt remitti. ſed in. d. ſ. illō. au
ten. de exhiben. et intro. re. tenet ꝙ etiaꝫ
expꝛeſſe remitti poſſit. ultra mediū mag
ne glo. Dn̄s meus in legibus dicebat ꝙ
ſi libellus petitur et offertur bene ꝓcedi
tur. ſi nec petitur nec offertur nō tenꝫ ꝓ
ceſſus. quia licet poſſit expꝛeſſe remitti
ſm eum. C. de epiſ. et. cle. auten. generali
ter. in fi. et. C. de ꝑuile. ſco. l. quotiens. i
fi. li. xij. non tamen tacite per auten. offe
ratur. et. C. de ſententijs ⁊ interlo. o. iu.

l. pꝛolatam. Si uero petitur ſed nō offer
tur non ualet ꝓceſſus cuꝫ nulla remiſſio
interuenerit. ſi uero offertur ſed non pe
titur nec recipitur oblatus tunc ualet ꝓ
ceſſus. quia fauoꝛe rei uidetur introduc
ta oblationi et quilibet renunctiat fauo
ri ſuo. ut. l. pe. C. de pac. et quia inuito n̄
offertur beneficium et quia ſecundū euꝫ
oblatum non recipiendo expꝛeſſe renūc
tiare uidetur. Alij dicunt reum renuncti
are poſſe ne libellus tradatur in ſcriptis
et tunc renunctiatur tacite. ſi uero nullo
modo tradatur non poteſt renunctiari
tacite uel expꝛeſſe. ar. d. l. ut fundus. ff. ꝯ
peni. l. ſi p̄ſes. unde dicere ſoleo in. d. c.
i. ꝙ petitio ſit de ſubſtantia. ſed ſi fiat ī
modum poſte apud acta non in modū
libelli. et ſuper eo lis conteſtetur credo
tenere pꝛoceſſum. ſatis enim uiſum ē mē
ti iuris ut. j. dicetur. ꝟ. uex. ꝑte uero pe
tente neceſſaria eſt in modum libelli pe
titionem offerre per iura p̄mo allē̄ta. ſed
hec opi. uidetur hic repꝛobari. ſi enī hic
eſt ſpeciale in his in quibus ꝓcedit ſim
pliciter et de plano qꝺ non ē neceſſarie
libellum offerri. ſed ſufficit petitionem
apud acta deſcribi ut ſeq̇tur. ergo ī alijs
non ſufficit petitionem ſic deſcribi. ſed
non eſt neceſſarie libellum offerri. Solu.
per hanc decretalem ab opi. p̄dicta non
recedo. nam pꝛimum appꝛobatur ea ꝑte
qua dico eſſe neceſſarie petitionem de
ſcribendam in actis. ſi enim hoc i hiſ foꝛ
tius in alijs. ad ꝓpoſitum rn̄deo in his
caſibus ſpeciale ꝙ in eis etiam parti pe
tenti non eſt neceſſarius libellus offeren
dus qui tamen petenti ī alijs neceſſarie
debet offerri qꝺ intelligo exceptis his
caſibus quibus ſine libello ꝓcedit̄ quo
rum aliquos notat Hoſti. in decre. p̄ma
de libelli oblati. et accur. in glo. p̄alleg.
auten. de exhiben. et intro. reis. ſed guil.
plene colligit in Spec. de libelli concep.
ſ. nunc dicendum. non tamen putes ꝙ
in omni caſu in quo non exigitur libellꝰ
locus ſit huic conſtitutioni qꝺ per mul
ta exempla poſita uidere potes et ſatis
eſt ubi expꝛeſſum non eſt. et dicit idem
Io. an. in alleg. cle. in glo. ſuper uerbo ſi
ne uerbo ſic elegat. ergo petens ꝙ uult
uel ſcripturam dare uł uerbo ꝓferre. ut
de ſuo oꝛe ſcribatur apud acta. ut ſolēt
fieri poſte. Dominus Anto. de bu. in. c.
i. de libelli obl. ſic dicit. Quero an libel
li oblatio ſit de ſubſtantia oꝛdinis iudi
ciarij. arguit glo. ꝙ ſic. ut hic et i. c. quo
niam contra falſam. de pꝛobati. ubi de
ſcribuntur iura ſpecialia quia ad illum
ut fundamentum menſuratur ſententia
de accu. c. qualiter. de ſimo. c. licet heli.
Quidam dicunt ut dicit glo. libellum ꝯ
ſubſtantia ſi petatur. ut dicit̄ ī iuramto

calumnie.ad hoc de iuramento calum.
c.i.in.vj.Alij ꝙ nec obmitti nec remitti
potest.hoc dicit glo.uerum ꝺ iure cano
nico.concludens tria specialia libellum
lit] contes.et ꝙ sententia feratur in scpt]
glo.inquantum tria poit ꝑ substantiali
bus iudicij.uide glo.quartam.alias.ij.
q.i.in summa.et.C.de sententijs.l.prola
tam.ij.q.vj.§.diffinitiuam.ꝟ.prolatā.i
Spec.de offi.iudi.§.postremo.v.colū
na.multas opi.recitat in Spe.de lit] con
tes.§.utruz libellus.quas obmitto.Co
loratam autem opi.Mar.sili.magis uiꝺ
per Jo.an.in cle.fi.de uerbo.sig.in ꝟbo
necessario.Ja.bru.in auten.offeratur.tꝫ
libellum de substantia si petat quo ad
partem si remittatur expresse quo ad ꝑ
tem non esse de substantia.alias nō pos
set ferri sententia.quia deficiente mate
ria deficit et materiatum.de uerbo.ob.
l.inter stipulantem.§.sacramenta.et.l.
qui res.§.aream.ff.de sol.Inno.et hos
ti.in.c.i.de libelli ob.dicunt ꝙ glo.In
no.all't.ibi auten.ꝺ tem.non solu.pe.su
per do.§.contestationem.colla.vij.hos
ti.alleg.ibi auten.ꝺ exhiben.et intro re.
§.illud.colla.vj.per que dicit ꝙ nec ta
cite nec expresse remitti potest.erant qui
dam qui aduersarios simplicit uocabāt
ad iudicium et eis negantibus dicebāt
litem contestatam qꝺ ibi reprobat ipa
tor in.§.sequenti.statuens ꝙ libellꝰ of
feratur.et ꝙ litis contestatio hac obliga
tione obmissa habeatur ꝓ nulla.alij ꝙ
ꝭm leges est necessaria.ꝭm canones non
ut in.c.i.de libelli obla.ꝑ glo.tam vin.
et phūs.ut in.c.si quis cum clerico.et i
decretali.prout.quibus ꝛnsum est i glo
sa Jo.an.in.c.fi.de uerbo.sig.in cle.in
uerbo necessario.et fuit opi.pe.licet nō
placeat.Cy.in auten.offeratur.in.xj.q.
qui dicit ꝙ parte petente necessarius ē
libellus.et hoc in causa plenaria.i causa
sumaria posta sufficit apud acta non in
moduz libelli.si uero petatur adhuc suf
ficit quidam posta apud acta.et tantuz
est posta quantum libellus iudici ꝭobla
tus.Cy.et Bar.tenēt ꝙ nec tacite nec ex
presse potest remitti quia hec solennitas
respicit ne dum utilitatem ꝑtis sed etiā
iudicis.ut possit certam ferre sententiaz
et fuit hec rō Bar.que non placet Cy.se
cundam ponit rōnem.qꝛ ꝑtes non pos
sunt tacite nec expresse renunctiare solen
nitatibus legis.ut.l.nemo potest.dele.
i.ff.de pac.l.ius publicum.Cy.adijcit rō
nem quia auten.offeratur.exigit ꝙ det
in scriptis alias contestatio facta non te
net.idem tenet Ja.de bel.in auten.de ex
hiben.et intro.reis.§.i.colla.v.allegat
rōnes bar.in auten.ut matres debi.et
credi.§.quia uero.nisi aliud haberet cō

suetudo.sed istis potest responderi hoc
esse uerum si petatur.remanet ergo opi.
Jo.an.nec credo libellum etiam si a iudi
ce petatur parte obmittente de substan
tia quicquid sentiat Marti.sili.et etiam
Cy.in.d.auten.offeratur.sed bene neces
raria est quedam posta super qua se fun
dat iudex ad sententiam ferendam.⁊ sic
intelligo Jo.an.et bru.quam si iudex re
mitteret et partes non ualere remissionē
quin aliqualis petitio exigatur.qꝛ hoc
concernit utilitatem publicam per aut].
offeratur.et in corpore.unde sumitur.sic
intelligo Cy.et Bar.sit ergo ↄclusio si li
bellus petatur a iudice et a parte est de
substantia in plenarijs.in sumaria q̇daz
posta si non petatur nec a parte nec a iu
dice parte non contradicente idem qꝺ
dixi.s̄.s.quando petitur a parte.si uero
petitur a iudice et remittitur a parte si
uolunt plenarie ꝓcedi ualꝫ remissio quo
ad libelluz exigitur qualis qualis posta.
ex quo iudex se informet in sententia.et
hoc non potest remitti a parte quia in
teressꝫ iudicis.et qꝛ hic tractatur de solē
nitatibus et ordine iudiciorum.sciendū
est secundum hosti.in summa.in ti.de sē
tentia.§.qualiter proferri debeat is est
ordo.ꝙ duplex est ordo iuditiorum siue
solennitas sic dicit.Js est ordo iuditio
rum solitus contra quem si feratur sen
tentia uel non seruetur ꝑmo ꝑuertat.ꝓ
mo contestetur lis.secundo offertur li
bellus.primo iuretur de calumnia.secū
do contestetur lis.primo feratur senten
tia.postea scribatur sententia non uale
bit.ꝭm azo.C.de sententijs et interlo.o.
iudi.l.ꝓlatam.ij.q.vj.§.diffinitia.ꝟ.sē
tentia.sed forma electionis per ordinem
est seruanda non transferenda.de electi.
cum post petitam.nec obmittenda de
electi.c.cumana.§.fi.sed et ordo iudici
arius est seruandus.et hoc intelligunt
docto.de dicto ordine iudiciario gene
rali.secus de speciali.et sic primo ꝓnunc
tietur de possessione q̄ꝫ de proprietate.
tunc enim secundum legem tenet senten
tia mero iure.sed et iure prouocatur si
ue appellatur.C.de appella.l.i.uel pōt
distingui inter ordinem iudiciariū qui si
obmittatur non ualet processus.ut dic
tum est.et ordinem iuris qui si peruerta
tur mero iure tenet.ut.C.ꝺ appella.l.i.
ꝭm Goffre.uel distingue secundum or
dinem iudiciarium substantialem.i.quē
iudex de rigore iuris uelit nolit ipe uel
partes ex quo in figura iudicij agitur ser
uare debet et iudicialem.i.quem iudex
de equitate et benignitate iuris seruare
debet.cui tamen a partibus.et si in figu
ra iudicij agatur potest renunctiari et
mixtum seu anormolum qui aliquando

habet vim specialis.aliquando iudicia
lis.ordo iudiciarius substantialis est ⁊
sic puta ꝙ citentur partes.libellus offe
ratur.lis contestetur et de calumnia iure
tur.et ꝙ sententia absolutoria uel códē
natoria sit certa nisi in casibus congruo
loco et tempore a competenti iudice se
dendo in his scriptis et gratis rite.i.nō
expressum contra iura pronunctietur.et
quando contra hunc ordinem pronunc
tiet nulla est sententia.C. quando ꝓuo.
non est ne.l.ij.in prin.Seruandus ē eni
ordo solitus iudiciorum.ut patet ꝺ ℞p
tis.c.causam q̄.sic et mos ecclesiasticus
de re iudi.c.iiij.nec est generalis status
ecclesie debitus et antiquatus per alicu
ius insolentiā subuertendus.de supple.
ne.prela.c.ij.§.nolente.quandoqꝫ tamē
sententiam latam spreto ordine iudicia
rio dominus papa ratam habet de ple
nitudine potestatis.sicut patet de accu
sa.c.ad petitionem.ordo uero iudiciari
us et iudicialis uidetur consistere in his
que aguntur inter iuramentum de calū
nia et sententiam.s.ꝙ fiant positiones
productiones testium et instrumentorū
productiones.publicationes.interlocuti
ones.renunctiationes.conclusiones et al
legationes.et si quis iudex hoc non ser
uat mero iure uidetur tenere sententia ⁊
lata potius contra ius litigatoris ꝙ̄ cō
tra ius cōmūe.et si nihil probatum est
uel semiplene iudex ex quo lis contesta
ta est et iuratum de calumnia condem
nare potest sed appellandum est. C.qn̄
prouoca.non est ne.l.ij.in fi.nam si non
appellatur facit ius inter partes.c.inter
nos.§.fi.ꝺ re iudi.et.c.qꝺ ad consulta
tionem.C.de agri.⁊ censi.l.litibus.circa
fi.et ar. de preben.c.nisi essent.ꝟ.ꝙ er
go.unde nec error detectus retractat sen
tentiam.ff.fa.herc.l.cum putarem.et.c.
inter monasterium.et.c.sequē.de sen.et
re iudi.uidetur enim acquiescere senten
tie is contra quem fertur cum nō appel
lat et in potestate sua sit non appellare
ergo imputet sibi si non appellat.sic er
go sententia autoritate iuris suffulta tri
buit ius illi qui non habebat et aufert
illi qui habebat.ar.c.pastoralis.ꝺ ℞ptꝭ.
nec mirum nam et pacientia uel tollerā
tia consentiens autoritate siue ratificati
one illius qui dispensare potest interue
niente.hoc idez uidetur facere ꝺ supplē.
ne.prela.c.pe.et de temporibus ordi. c.
ij.de preben .c.tue.in fi.et.c.se.ante fi.
de spon.c.preterea.lo.i.in fi.qui cle. uel
uo.c.ueniens.de electi.ꝙ sicut.de his q̄
fiunt a p̄la.c.cum uos.de dona.c. pas
toralis.de iurepatronatus .c.cura.ff. de
offō ꝓconsul.l.obseruare.in fi.ij.q.i.
in primis.secus autem si sententia nō sit
lata uel si tollerantia sit turbata.ar.ꝺ si.
c.matheus.uel dissimulata.i. cōuiuenti
bus.seu clausis oculis preterita. ar.de p̄
ui.c.quanto.de sententia excom .c. con
questi.uel quando etiam is consentit ex
pressim uel tacite qui dispensare non po
test.talis enim in beneficijs ecclesiasticis
non excusat ymo ueritate comperta re
mouetur tenēs beneficium et est ad per
ceptorum restitutionem condemnādus
canonice sic intellige.de clericis cōiuga.
c.diuersis fallacijs.de p̄ben.c. dilecto.ī
fi.de his que fiunt a p̄la.c. continebat.
de iurepatro.c.cum dilectus.in fi.ꝺ ap
pella.c.bone.in fi.et sic intellige ꝙ mlta
per pacientiam tollerantur.ergo ⁊c̄. de
preben.c.cum iam dudum. et breuiter ī
his in quibus peccatum est secundum
legem diuinam sicut in furto rapina.nec
papa nec alius dispensat.quominus pe
nitentia agatur et restitutio fiat.ꝺ usur.
c.cum tu.xiiij.q.v.sicut inuenisti.et i.c.
multi.ij.q.v.si res.In his uero in quibꝰ
est peccatum mortale ꝭm ius positiuū et
est interdicta dispensatio episcopo siue
inferioribus a papa nullus potest p̄stare
hanc pacientiam nisi ip̄e papa.uel is cui
autoritatez dederit.ut ꝓbant concordā
tie supradicte.de cogna.spi.c.super eo.
ip̄e uero papa non de facili hanc pacien
tiam interponit nisi quando homines
parati sunt corrigi et quo ad futura nō
futura sic intellige de temporibus ordi.
c.ij.de conse.ecclesie uel altarꝭ.aq̄. Quo
ad temporalia uero aliena detenta non
excusatur.similiter quis quousqꝫ abso
lutus sit per sententiam qua appellatuz
non est uel prescriptio sit completa.ista
sunt uerba Hosti.in ti.de sententijs.§.
quot sunt eius species .ꝟ. sed nūquid
hoc est simpliciter uerum.¶ Redeamus
ad.ꝟ.is est ordo ubi Hosti.sic dicit.uex
tamen si appelletur et iudex dicat in sen
tentia per ea que uidi et audiui uel que
ꝓbata fuerunt coram me uisis et auditꝭ
allegationibus ⁊c̄.talem condemno.tūc
si is qui condemnatus est dicat hunc or
dinem non seruatum fuisse. puta nihil
fuisse confessus nec conuictū neqꝫ uidis
se testes iurare uel copiam ipsorum non
habuisse ꝭm leges uel ꝭm canones.⁊c̄.si
appellatum non fuerit et obiciat aliq̄d
fuisse obmissum de ordine iudiciorū sb
stantiali retractabitur sententia.nisi pro
cessus legitimus ꝓbetur et sic sententia
cassabitur sic non presumitur ꝑ ꝓcessu
nisi quatenus constiterit legitimis docu
mentis.de probat.c. quoniam ꝯ. in fi.
de resti.spo.c.cum ad sedem.§.fi. ideo
litigatur de ꝓcessu de testi.c.constitutꝰ.
in fi.sed hoc potest intelligi ꝙ dicit de
cretalis sniam fuisse cassatam non dicit

cassam pronunctiatam solummodo ꝓp
ter iudiciarium ordinem non seruatum
qui filij sint legit. c. per uenerabilē. §. ui
debat'. v. ꝓterea. et qd̕ dicit lex ita poti
antur uictorsees ntentijs si eas recte ha
bere monstrauerit. in auten. de his q̇ in
gredi. ad appel. §. si uero neutrum. coll'.
v. si uero nihil obicitur nec in dubium
reuocatur neqꝫ suo tempore appellatur
tunc transit in rem iudicatam sententia
et pro autoritate iudicis presumitur sic
potest intelligi. ḋ elec. c. bone memorie.
de renuncti. c. in presentia. de sta. ho. l.
ingenuum. ff. de adop. l. adoptiuum. §.
fi. et si etiam appelletur et apponat' gra
uamen non tangens ordinem iudiciari
um iudicialem sm leges seu aliq̇d qd̕cū
ꝙ ius et non probetur. uel sm ius cano
nicum quodcunqꝫ grauamen precedens
sententiam nisi sit tangens ordinem iudi
ciarium substantialem quantumcunqꝫ
offeratur ꝓbatio nisi proponatur articu
lus nouus ex antiquis dependens qui ꝑ
nouos testes in causa appellationis pro
betur iuxta materiam. c. fraternitatis. de
testibus. confirmabitur sententia p̄ria. sꝫ
hoc intellige ꝙ is qui appellat cum de i
i quitate sententie conqueratur. ff. ḋ mi
no. l. confecti. debet probare ꝙ asserunt
iniquitatem. s. sententiam continere. ff.
de probat. l. ei qui dicit. debet probare
enim se iuste appellasse. C. de appella. l.
qui ad ciuilia. et detegere iniquitatē sen
tentie. ff. si pen. appel. l. i. §. i. de appell'.
cum ecclesia. qd̕ ꝑ ostensionem sententie
quandoqꝫ apparet. de testi. c. raynuncti⁹
et raynaldus. ideo cauti ytalici faciunt
omnia acta in publicam formam redigi
et sibi tradi ad fidem perpetuam facien
dam si quando forte super processu ali
qua dubitatio oriatur. C. de re iudi. l.
gesta. de probat. c. quoniam contra fal
sam. per totum. sed si partes nihil obici
ant neqꝫ iudex obicere debet. de ꝓba. c.
fi. in medio. ibi alioquin cum non reuo
cetur in dubium de litis contesta. et hoc
dictum fuit in clausula dedit donauit. ti
cio ꝛc. in articulo quando tractat' ḋ uer
bis enunctiatiuis ꝓlatis in s̄nia. Mixtus
uero siue anormalus ordo iudiciarius po
test dici is qui exigitur ut in presentia ꝑ
tium procedatur nec enim ī absentia po
test lis contestari nec de calumnia iurari
ex quo ad hos articulos est substantia
lis. sed nec illa que occurrunt inter iura
mentum de calumnia et sententiam dif
finitiuam in absentia partium expediri
debent si tamen expedita fuerint in abſē
tia et post sententia feratur in presentia
mero iure tenet sententia nisi fuerit ap
pellatum. licet debeat retractari si etiam
post sententiam hoc opponatur. Item
quo ad sententiā aliquotiēs nihil obstat
ut quia absens dedit hanc potestatem
iudici uel contumax est. aliquotiens red
dit ipam nullam. ut quando nec renūc
tiauit seu hanc potestatem dedit iudici
nec contumax reperitur. et hoc secundū
iura ciuilia exceptis his casibus in q̇bus
ante sententiam appellationem admit
tunt locum habebunt. regulariter enim
non admittunt appellationem ante sen
tentiam. C. de iudi. l. apertissimi. et quā
do ap. non licet. l. ante s̄nie. de sententijs
et interlo. o. iu. l. fi. ideo nihil potest im
putari si non fuit appellatum. appellari
auten poterit a diffinitiua sententia oc
casione grauaminis precedentis et sic ha
bet necessarie appellans probare appel
lationem suam. nisi forte alleget' graua
men de ordine iudiciario non seruato.
sed sm iura canonica in illis casibus ī q̇
bus appellationem admittunt imputa
bitur si non fuerit appellatum. et sic sm
canones presumitur semper post latam
sententiam pro autoritate iudiciario. etī
am si appellet' a sententia. c. inter uos.
et. c. sicut. de re iudi. nisi sententia in se
manifestam contineat iniquitatem. c. in
ter ceteras. de re iudi. uel nisi obiciatur
ordinem iudiciarium specialem non fu
isse seruatum. et sic intelligitur qd̕ notat
Hosti. post Goffre. in summa de ꝓbat.
§. quid debet. v. si ubi. sic dicit. hoc eti
am non admitto ꝙ sm Goffre. ante dif
finitiuam sententiam latam non p̄sumi
tur pro processu iudicis ꝛc. ut stati dixi
et sic intellexi hanc decretalem. qm̄ con
tra falsam. ante sententiam tantuꝫ habe
re locum. nam post sententiam semꝑ p̄
sumitur pro sententia et pro processu ni
si contrariū ostendatur ut dicūt iura sig
nata. s̄. eo. v. licet secundum Goffre. Sꝫ
pone ꝙ partes approbant ex certa scia
processum iudicis. scientes ꝙ non ē ob
latus libellus nec est litis contestatio fac
ta uolentes ꝙ hoc non obstante ꝓcessus
ualeat, nunquid ualebit dictus process⁹
et sententia ferenda. dic ꝙ non. ut dicit
Inno. de testibus. c. cum causam. in glo.
nō ꝙ attestationes. de offi. delega. c. pru
dentiam. in glo. sed quid si iudex. et per
Archi. de electi. si cui. de lit] contes. c. fi.
facit ad hoc. ff. de donat. inter ui. et ux.
l. si non sm. et ꝙ nullum est rōne defect⁹
ordinis iudiciarij ratificari non potest.
ut. d. c. cum causam. et in. d. glo. nota ꝙ
attest ationes. et de hoc qd̕ nō. ꝑ Io. an.
de here. c. fi. in glo. magna. et ad hoc fa
ciunt nō. per Spec. in ti. de sententijs. §.
iuxta. v. quid si partiū uoluntate. et ideꝫ
Hosti. in summa. in ti. de multa. §. utꝝ.
sic dicit. vnum tamen notabis specialit̄
circa hanc materiaꝫ ꝙ ubi sentētia adeo

nulla est ꝙ nec ratificari potest. puta cõ tra ordinem iudiciarium substantialem lata ꝑ appellatioꝫ nec tacite nec expssim ratificari potest. sic intellige. ff. de appel la. l. si expressim. §. i. l. ex consensu. §. cũ procur. ubi uero nulla est. sed ratificari potest puta lata est contra ordineꝫ iudi ciarium iudicialem uel quia falsus pro curator interuenit. ff. de iudi. licet si hic appelletur tacite ratificatur et aliq̃ effici tur. sic intellige rem ra. haberi. ff. l. iij. §. falsus. An autem sententia nulla per cõ sensum partium possit ratificari ac aliq° modo ualeat. super hoc Cy. C. commũ nia utriusqꝫ iudi. l. ij. sic dicit. nota hic ꝙ illud qd alias non ualet per consensũ partium roboratur. pro hoc dicunt qui dam ꝙ sententia lata per quendam pri uatum potest ratificari ex post facto. ut d. l. ij. et. d. l. licet. ff. de iudi. sed hoc nõ est uerum quia ubicunqꝫ negotia nõ ha bẽt sua essentialia a principio nõ possunt ratificari. ut. ff. de re. iuris. l. qd ab initio. et nõ. C. de iure fis. l. ij. li. x. non ob. l. ij. C. communia utriusqꝫ iudi. quia ibi ua let per consensum non tanqꝫ factam ꝑ iũ dicem. sed tanqꝫ per seipos ex quo con sensu dominiũ nacti sunt non ex auto ritate snie et ex certa scientia scientes sen tentiam nullam non ꝑ errorem. unde si non possiderent non possent ex hoc nu do pacto agere ut ibi innuit. Idem uero Cy. in. l. i. C. qui pro sua iuris. sic dicit. Quid si quis cepit cognoscere tanqꝫ de legatus et non erat. post ille qui poterat delegare habet ratum. an ualebit proces sus uidetur ꝙ sic. ff. de iudi. l. licet. cõtra riũ ibi nõ. et. C. de iure fis. l. ij. rõ est ꝫm pe. quia qd non habet sua essentialia a principio non potest per ratificationem confirmari sicut est istud. naꝫ iudicium istud deficit in suis essentialibus quia ñ habet iudicem ideo ⁊c. ff. de re. iu. l. qd ab initio. sed in. l. licet. non habuit sua es sentialia. quia fuit actor iudex et reus. Alij reddunt aliam rõnem quia iurisdic tio est de iure publico. et ideo non ope ratur in ea ratihabitio. sed tamen pma rõ est melior. et eadem rõne dicam⁹ ubi non interuenit tutor ĩ causa a principio. si aduersus reꝫ iu. l. fi. Idem uero Cy. in l. i. C. ubi de crimine agi oportꝫ. sic dicit Aut negotiũ in solo consensu peccat aut in alio qꝫ in solo consensu. primo ca su aut habuit sua essentialia ut quia fuit actor iudex et reus. et tunc ratihabitio retrotrahitur et confirmatur qd ẽ actuꝫ ut. d. l. licet. Scd̃o casu tunc ratificatio non operatur ut trahatur retro. ff. de of fi. ꝓconsul. l. obseruare. in fi. hinc est ꝙ non ualet iudicium in quo interuenit mi nor sine consensu administratoris. etiaꝫ si pater et admistrator ratum habeant. ut. l. uniuersis. qui da. tu. po. et nõ. C. de bonisqꝫ lib. l. cum oportꝫ. §. necessitatẽ. ubi idem Cy. sic dicit. Quero nunquid iste consensus possit ex post facto inter uenire. ita ꝙ per consensum sequentem ratificentur iam facta. et uidetur ꝙ sic. ut. ff. de iudi. l. licet. glo. hic dicit ꝯ. quia hic filius suo non nomine patris ageba tur. unde ratum haberi non potest. ut. l. si pupilli. §. si ego. ff. de nego. ge. sed cer te pmo qd non geritur nomine meo pos sum habere ratum. ut. ff. de pignori. l. si fundus. §. i. quid dicemus. Dicit pe. ꝙ ꝓcessus non fuit recte iniciatus. ut. C. q̇ da. tu. po. l. uniuersis. et. C. de autorita. presta. l. clarum. ⁊ ideo qd ab initio non tenuit non potest postea ꝯualescere. ut ĩ regula iuris. qd ab initio. uult dicere ꝙ persona filijfa. non est legitima nec inte gra ad standum in iudicio. et ideo cum iudicium non habuerit sua essentialia ñ potest ratificari. ut alias solet notari. C. si aduersus rẽ iud. et. l. fi. et. C. ubi de cri mi. agi oportet. l. i. Nostri moderni sunt qui dicunt ꝙ hec regula fundatur super falso. uidelicꝫ super eo ꝙ filius non sit ĩ teger homo et legitima persona per se si ne patris consensu illum rei ĩtegrantis et legitimantis qd est falsum ꝫm Ia. de are. et eius sequaces per. l. filiusfa. ff. de acti. et obli. et. l. fi. §. i. ff. de uerbo. obli. Mihi dicit Cy. uidetur considerandum utrum filiusfa. egerit ꝓ his bonis in qui bus rõne usufructus quem agnouit est legitimus administrator. et tunc uidetᷣ uera opi. pe. quia tunc dico patrem legi timum administratorem et per cõseqns actorem. si ponamus filiumfa. minorem sed quando est maior tunc filiusfa. non habet exercicium ipe sed pater. tamen si ageret utrum posset ratificare uidetᷣ ꝙ sic. quia iudicium nõ deficit propter de fectum substãtialium. sed propter defec tum iuris istius agentis uel potestatem iuris agendi hoc magis placet. aut egit ꝓ alijs bonis in quibus pater noluit usu fructum habere. tũc cum requiratur cõ sensus solummodo in signum repudiati onis et ne litem sopitam resuscitet. ut p̃ dixi quantumcunqꝫ tale signum et certi tudo interuenit satisfactum est huic legi Aut queritur cum filius ex predicta bo na obligatur et conuenitur. tunc dico ꝙ filiusfa. potest esse in iudicio hodie sicut olim. ut. d. l. tam ex contractibus. ff. de iudi. Ia. bru. in. l. ij. C. communia. utrius qꝫ iudicis. sic dicit. si diuisio est facta a iudice incompetenti confirmatur ꝑ con sensum partium ut ex contractu non ut ex sententia ualeat. Bar. in. d. l. ij sic dicit non intelligas hic ꝙ diuisio in. dic. l. ij.

conualidetur ex consensu tanq̃ ex senten
tia.sed approbatur tanq̃ ex diuisione
ex consensu facta.unde licet idem Bar.i
l.i.C.qui pro sua iuris.opi.C.cõ.utrius.
iu.l.ij.dicit glo.fateo ꝛ ꝙ sẽtentia ẽ nul
la nisi a partibus approbetur.ut.l.con
traria.i.d.glo.quam nõ.ꝙ sententia nl
la ex defectu iurisdictionis iudicis põt
consensu partium ualidari.doc.omnes
tenent contra.in.l.si expressim.ff.de ap
pella.in.l.priuatorum.C.de iuris.o.iu.
non ob.d.l.ij.quia ibi ex illa approbati
one non conualidatur sententia ut sentẽ
tia sed habet vim cuiusdam actus cum
partes fecerunt per contractum illȯ qȯ
deuenit i sententia.Bal.in.l.i.C.qui pro
sua iuris.sic dicit.Quero nunquid snia
nulla ex defectu iurisdictionis possit cõ
sensu partium confirmari.dicit glo.ꝙ
aut consensus precedit sententiam et nõ
tenet consensus.aut sententia precessit ꝯ
sensum et tunc consensus facit ipam sen
tentiam ualere.ut.l.ij.C.cõmunia utri.
iu.ueritas est ꝙ neutro casu ualet sentẽ
tia.C.de iurisdi.o.iu.l.priuatorum.sed
ipe consensus potest ualere tanq̃ pactũ
et ita intelligitur.d.l.ij.ꝺm doc.et Bar.
idem Bal.i alleg.l.ij.sic dicit.Quero nũ
quid ista sententia partium consensu cõ
ualescat.dic ꝙ diuisio conualescit sed ñ
snia.nam diuisio est actus qui potest ex
plicari et ab ipis partibus.sed snia non.
C.de iurisdi.o.iu.l.priuatorum.et adde
qȯ nõ.in.l.i.C.qui ꝓ sua iurisdictij.vnȯ
Ja.bu.dicit super glo.que dicit ꝙ non
tenet factum ex consensu ꝑ cuius confir
matur.dicit Jo.uerius puto non ex uete
ri sententia sed ex nouo consensu robur
acceperunt.Angl.in.l.i.C.qui pro sua
iurisdi.sic dicit.vnum scias ꝙ quando
actus est omnium respectu nullus nũq̃
ratihabitio habet actum confirmare ita
ponit simpliciter Inno.in.c.prudentiaʒ.
de offi.deleg.Johannes de ymol.in.l.si
expressum.ff.de appellati.sic dicit.dicit
Ang.patere ex hac glo.cum tex.ꝙ sentẽ
tia que est nulla ex alia rõne q̃ propter
defectum consensus non confirmat ex
presso consensu nec tacito partis.licet
glo.dixerit contra.et non bene.l.i.C.q̇
pro sua iurisd.ꝙ dicit procedere nisi di
cta sententia transeat in contractum.ꝑ
id quod habetur in.l.ij.C.cõmuia utri.
iud.sed certe ibi non firmatur ut ualeat
ut sententia.sed ut ualeat ex ui pacti et
tanq̃ pactum.ꝑut ibi nõ.per doc.et eti
am per Bar.Item dicit idem Jo.ȯ ymo.
sic.Nota ꝙ ubi appellatur a sentẽtia nl
la per hoc confirmatur ipa sententia ꝙ
ꝓcedit quando sententia est nulla prop
ter iuris rigorem.et sic propter defectuʒ
solennitatis.secus si esset nulla propter
defectum consensus appellantis.qꝛ tũc
confirmaretur.ut probatur in.l.iij.§.
falsus.ff.rem ra.haberi.et qȯ habetur i
l.si expressum.in glo.pe.Glo.Jo.an.in
cle.sepe.al.sic dicit.s.una conclusione
Ista littera uidetur uelle ꝙ i alijs causis
requirentibus figuram iudiciorūʒ neces
saria sit conclusio.de conclusione habet
de procuratoribus.c.auditis.de causa
pos.et ꝓprie.c.pastoralis.et.c.quoniaʒ
contra.de ꝓbat.de fide instrumentoꝝ.
c.cum dilectus.et.c.cuʒ iohẽs.Commu
niter in secularibus foris apud nos non
fit conclusio in ecclesiasticis sic per ꝑtes
inter ipas uel alteram ipsarum inuita ex
quo sufficientes dilationes date essent
et elapse pronunctiaret iudex conclusũ i
causa.et uide Spec.de renunctiati.et cõ
clu.in prin.Glo.in.l.prolatam.C.de sẽ
tentijs.ponit que sunt de substantia or
dinis iudiciorum.et inter cetera dicit ꝙ
publicatio est de substantialibus ꝓces
sus.dicit ibi Angl.ꝙ in hac glo.non bñ
sensit.qꝛ etiam non publicato processu
potest ferri sententia et ualet.licet appel
lari possit ab ea.extra ȯ appel.c.cuʒ.J.
et.A.ꝓcessus licet nõ sit publicatus par
tibus tamen est apertus et publicatus
iudici.unde bene põt iudex acta nouisse
etiam ante ullam publicationem.sed si
poneremus ꝙ nec parti nec iudici fuissʒ
apertus uel publicatus iudici processus
Exemplum qꝛ iudex commisit extra ter
ritorium alij iudici examinationem testi
um ante presentationem attestationum
non dicitur publicatꝰ.et hoc credo glo.
sensisse et sic est defensata.tunc enim nõ
cognouit ȯ causa.ergo sententia est nul
la ꝺm omnes.et inquantum glo.dicit ꝙ
iuramentum calumnie est de substantia
libus iudicij.in hoc glo.non bene dicit
ꝺm Angl.ibi cuʒ etiã ex toto iuramentũ
calumnie posset obmitti.l.ij.§.sed q̇a
ueremur.de iura.ca.casus est in.c.i.ȯ iu
ra.ca.in.vj.Item inquantum glo.dicit
ibi ꝙ cause cognitio est de substantiali
bus iudicij ibi in glo.dum dicit uel si
nõ cognouit de cã ꝺm Jo.dicit ibi Ang.
et bene ꝙ si non cognouit ergo non dẽ
liberauit sententiam.ymo fulminauit il
lam de facto merito nulla est.ut.l.ex sti
pulatione.C.de sententijs et interlo.o.
iu.et.l.i.et.ij.C.de sententijs ex peri.re.
probaturautem ꝙ non cognouit de cã
si non habuit de tempore ad cognoscen
dum et erat actorum multitudo.ita ꝙ
uerisimiliter propter temporis breuita
tem iudex non potuit se reddere instruc
tum.de in integꝝ resti.c.constitutꝰ.ubi
casus.et nõ.hoc qꝛ cottidie contigit de
facto.nam productis exceptionibus per
reum alio nõ uiso iudex fulmiauit sniam

certe sententia erit nulla ut dixi. differat ergo iudices ut bene acta conspiciat. ut C. de iudi. l. iudices. et auten. ibi posita. et licet iudex inferat in sententia uisis actis illa vba enunciatius nihil iportant quoniam enunciant impossibile ꝯ naturam temporis breuitatez ut dixi. ⁊ dicit Angl. in. d. l. prolatam. vnum notabile uerbum. ꝙ si papa uel imperator causaz delegat alicui et designat modum procedendi. si modus non seruatur quantumcunqꝫ non sit substantialis tamen sententia nulla est ẜm Inno. de Rptis. c. cū dilecta. et licet puersio aut obmissio talis ordinis uiciet stipulationem. ꝯ Rptis. cū dilecta. est uerum. saluo nisi partes consentiant ut talis ordo non seruetur cum eorum fauore papa uel princeps adiecerit ẜm Inno. de offi. deleg. prudentiam in glo. nobis uidetur. Ja. bu. in. d. l. prolatam. sic dicit. aut queritur de ordine i ipsa sententia et circa ipam. et iste ordo obmissus uiciat sententiam ut pmo data et postea in scriptis redacta. aut obmititur substantia ipsius sententie et non ualet. ut quia continet absolutionem ul' condemnationem uel equipollens. ut. l. preses. C. de sententijs et interlo. o. iud. Aut queritur de ordine iusticie ad ipam sententiam. ut de litis contes. de iuramēto calum. ⁊c. et talis ordo obmissus uiciat sententiam. ut in auten. ꝯ exhiben. re is. ¶ sanximus. et. ¶ suscepto. ita intelligitur. d. l. prolatam. aut queritur de ordine plurium instantiarum ad inuicem. et talis non uiciat ipso iure. C. de appella. l. i. et est argumentum ad qōnez ꝯ facto. nam creditor conuenerat pignoris possessorem nō excusso debitore pncipali q̄rebatur an teneat sententia lata ꝯ pignoris possessorem uidebatur ꝙ non. quia est obmissus ordo iuris contra. d. l. prolatam. sed dicit ꝙ pmo tenet. quia nō fuit obmissus ordo unius instātie ad seipsam. sed unius instantie ad aliam. nam i una instantia debet prius conueniri debitor principalis. in alia fideiussor postea. et ideo talis ordo obmissus non uiciat sententiam. et in hanc sententiam residet Ang. allegādo. nō. per glo. in. l. si mācipium. ff. de euic. Item queritur an si iudex cognitionem cause obmittat uicietur sententia quasi iuris ordine non seruato. glo. uidetur tenere ꝙ non. ex eo ꝙ reprobat illud. exemplum in hac. l. sꝫ dominus Marti. dicit ꝙ uiciat. quia cause cognitio est de ordine debito et debet sententia precedere. et hoc tenet Inno. i c. tua nos. ꝯ coha. cle. et mul. sic uidetur in arbitrio qui est electus. ut de iure litē decidat. nam si incontinenti nulla cognitione facta uult pronunciare. non pōt

qđ pbatur sic. nam arbiter habet similitudinem iudicis. ut. l. rem non nouam. C. de iudi. sed iudex non debet cognitionem obmittere. ut. l. iudices. eo. ti. et. l. de uno quoqꝫ. ff. de re iudi. ergo nec arbiter. Item querit glo. si iudex non publicauit testium dicta. an ualeat snia. ego puto dicit Ja. ꝙ ualeat sententia quia n̄ obmittitur hic ordo. sed potius contra ius litigatoris est lata. et ideo tenꝫ mero iure. Angl. in. l. gesta. C. de re iudi. dicit ꝙ publicatio processuum que fit per iudicem requiritur solum in actis que fiunt in iudicio secrete. sicut sūt attestationes testium ⁊c. aliorum autem actitoꝝ que fiūt publice et notorie et semper coram testium multitudine non est necessaria alia aptura. ⁊ ita intelligitur. l. gesta. ẜm bu. et Bar. C. de re iudi. Attestationes enim et acta que fiunt in secreto nō facerent fidem in alio iudicio uel inter easdem personas nisi dicta acta sūt publicata. i. manu publica scripta et postea publicata per sententiam iudicis partibus presentibus latam quia pronunciauit processum publicum et apertum. et pro aperto et publico haberi uoluit et mandauit. et licet acta que fiunt notorie non sit necessarium publicari ut dictum est. tamen necessariū ẜm Ang. ibi ꝙ publicentur per notariū actorum cum signo consueto apponi in talibus actis. Inno. uero in. c. albericus. de testibus sic dicit. Nos credimus ꝙ ex quo acta sunt scripta per tabellionem. eis creditur inter easdem personas sine alia publicatione. alijs autem non psunt nec obsunt. C. ꝯ donat. l. in donante. de pba. c. quoniam. ꝯ iureiuran. l. sed et si possessori. ¶ fi. et. l. sequen. Si autem inuenirentur apud iudicem non autenticata per tabellionem necessaria est hic publicatio. Item hec uera sunt ꝙ pre textu defectus solennitatis testium non potest dicere non credēdum esse actis uel etiam instrumento exinde per manum tabellionis conformatum. sed si neget ea acta audiet'. quia supra dictum est post Hosti. in summa. ꝙ citatio est de ordine iudicij substantialis hoc intelligendum ē de citatione ad causas. quia si contra non citatum procederetur tunc regulariter est nullum iudicium. ut in cle. pastoralis. de re iudi. etiam in. l. absente. de appella. et in. c. i. de causa possessionis et pprie. Si uero quis citatus fuit ad causam. sed non ad singulos articulos cause. utputa processū fuit ad sententiam sine citatione. tunc nullitas non respicit totum processum sed sētentian tantum. tunc processus remanebit ualidus. et ex eisdem actis snia infirmabitur ppt defectū citatōis ad sniam

ꝭm Bar.et Angl.in.l. si ut proponis.la. i.C.quomodo ꝛ qñ iudex.vnde non potest perueniri ad sententiam neq; aliter ualet nisi citatio precederet. sed glo.Io. an.in cle.sepe.de uerbo.sig.ubi sic dicit supra ꝟbo ad id.non sufficit ergo citari nisi exprimatur id qđ ad sententiam audiendam.ut.ff.q̄ sen.sine appellatõne rescin.l.i.§.item cum ex edicto.facit đ testibus.c.cum olim.in fi.de dolo et ↄtu. c.cum qui.li.vj.nam si hoc in sumarijs fortius in alijs.et dicit glo.ibidem i uerbo non peremptorie.ar.ꝙ in alijs cauꝭ in quibus seruatur iudiciorum figura sit necessarie peremptoriũ exprimi ubi non fit trina citatio ad sententiam audiẽdaꝫ qđ uidetur tenere Io.xxiiij. q.iij.de illicita.Ber.de offõ deleg. consuluit.Inno. de accusa.ad petitionem.Spe.in ti. đ citatione.§.uiso de tpe.ꝟ.alias autem.et in.ꝟ.quid si lata.et dicit Anto.de bu.in d.c.ad petitionem.ꝙ in actis grandis p̄iudicij.ut in diffinitiua sententia.ut in missione in possessionem per quam datᷣ uera possessio in absolutione ab instantia iudicij in' annotatione bonoꝝ in causa criminali uel ciuili.sed Inno. in. d. c. ad petitionem.requiritur citatio perẽptoria uel trina.et dicit idem Anto. post Inno.ꝙ solennitas citationum non habet locum in citationibus que fiũt a p̄ncipio anteq̃ cõpareant nec in dilationibus testium neq; in alijs inducijs q̄ dantur p̄ntibus.ff.de iure delib. l.i. et dicit etiam ꝙ in citationibus que fiũt ad media causa non requiritur peremptorium licet aliqua dicant contrariũ si sint grauis preiudicij al'as non.de quo in.c.consuluit.de offi.deleg.Sed de citatione ad sententiam q̄ non sufficit una sine solennitate.sed hoc communiter tenetur. est tamen aduertendum ꝙ non sufficit cuꝫ solennitatibus nisi exp̄matᷣ ꝙ ad sñiam ut nõ.glo.de hereti.c.contumacia.i.vj. in glo.pe.Idem dicunt dñi de rota decisione.cccxxvj.in quocunq; alio actu nõ sufficere citationem ad audiendam uoluntatem.nisi actus exprimatur qꝛ citatio est generalis et uaga.de ꝟbo.ob.l.si quis insulam.Ber.de Ꝛptis.c. fi. super uerbo indeterminata.allᷣ. l.ad peremptoriũ.et.l.sequen.de iudi.ad hoc ꝑ Io. an.in.l.fi.de uerbo.sig.in ꝟbo peremptorie.per Io.an.xxiiij.q.iij.de illicita.et per Guil.de monte laudu.in.c.sup uerbo promulget.de dolo et contu.Item in quantum dixi modo sufficere citationeꝫ sine peremptorio ad sententiam intellige exceptis casibus in quibus ꝓcedi potest ꝭm formam cle.sepe.de uerbo.sig.đ quo in cle.dispendiosam.de iudi.in quibus non exigitur peremptoriũ.ut.d.cle. sepe.et procedit in causa b̄nficiali in curia existente.Item intellige nisi per modum comminationis dixerit se iudex ꝓcessurum ad sñiam.ut dicit Bar.in.l.si finita.§.Julᷣ.de dam.infe.et ponunt dñi de rota in sua questione.ccxxix.de quo in Spe.de citatione.§.uiso de tpe.ꝟ.alias autem.et.ꝟ.quid si lata.ubi Spec.tenet idem in omnibus.et tractat ibi ī.ꝟ. sed ante clausula.et ponit opi. Egidij.đ qua in alle.c.consuluit.an cõminatio đ ꝓcedendo ad anteriora quantum de iure poterit habeat vim peremptorij habetᷣ per dominos de rota.in.d.decisione.s̄. alleg.qui tenent opi.Bar.et de hoc per eundem.Dominus anto.i.c. causam q̄. de dolo et contu.et in.c.ex tue.de cle.ñ re.et in.c.ij.ne cle.uel mo. Io. an.ꝛ Inno.concludunt ꝙ non.rõ est clara quia ex quo refert se prout de iure fuerit. sed ius uult ꝙ prima citatio non sit perẽptoria sed tercia.ut in iuribus uulgaribus ergo ꝛc̄.et est hec communis opi.quam Bal.limitat ueram in casibus in quibꝰ ꝓceditur cum ordine iuris.sed si sumus in causa sumaria tantum.tunc ꝟba de quibus.s̄.faciunt talem citationem esse peremptoriam.ita ip̄e Bal.in Ꝛica.C. cõminationes uel epistolas .alias in argu. glo.l.i.eo.ti.sed ꝭm Ludo.in.l.si finita. §.Julᷣ.non est uerum ut.j. dicetur.quia in p̄mo decreto ꝓceditur sumarie et est necessarium peremptorie.Si autem citatur quis cum comminatione ꝙ alias ꝓtestatur quis se processurum et pronunciaturum.dicit ꝙ habet vim ꝑemptorij. tex.est in.l.ad peremptorium.ff.đ iudi. Ludo.in.d.§.iulᷣ.sic dicit.in glosa magna.uult principium glo.ꝙ ad hoc ut ꝓcedatur ad missionem in possessionem requiratur ꝑemptorium.l.p̄nti. §. cum autem.C.de his q̇ ad eccle.confu. et.l. consentaneum.§.fi.C.quomodo et qñ iu.vnde Bar.ex dictis uerbis glo.querit in quibus casibus sit necessarium ꝑemptorium.et refert Inno.in.c.cum ad petitionem.de accusa.ubi dicit ꝙ est necessarium in casibus quatuor.et in sententia diffinitiua.ut.l.i.§.cum edicto.ff.q̄ sen.sine appella.rescin.Scđo ut qñ peruenitur ad p̄mum et scđm decretum.ut per iura.s̄.alleg.et per glo. in.d.§.iulᷣ. Tercius est in casu.c.sacro.đ sen.ex.Idẽ dicit Inno.in.c.uenerabilis.de dolo et contu.ubi addit aliũ.s.in sñia absolutoria ab obseruatione iudicij. et allᷣ.tex.l. properandum.extra hos casꝰ dicit Bar. ꝙ quelibet citatio presumitᷣ ꝙ habeat vim peremptorij.alleg. dictum Spe.in ti.de cita.§.uiso.ꝟ.dicunt etiam qdaꝫ. et sic pertransit Bar.sed ip̄e uidit Spec. in ti.de dilati.post prin.§. uidendum.

ꝯ.terminum eni assignari.ubi dic ꝙ ter
minus post litis contesta.sit peremptori
us dicit ꝙ non meminit se legisse.ideo
pedes firmant dñi mei de rota decisiõe
ccxxxix.ubi dicunt in romana curia ser
uari dictum Spe.in.§.uiso.uidelicet ꝙ
omnis citatio seu terminus datus post
litis contestationem est peremptorius.
hoc sequitur dominus Anto.de bu.et
Jo.an.in.c.consuluit.de offi.delega.et
glo.in cle.i.ꝺ exceptionibus.et Bar.in.l.
fi.ff.de ferijs.et ꝓbatur in.l.si quando.
C.de testibus.et in.c.in nomine domi.
eo.ti.extra.et nõ.dictum.c.cõsuluit.q̃m
ibi narratur factum.Ex his habes ꝙ ad
diffinitiuam requiritur citatio perem
toria.fallit ꝑmo quando citatur ad diffi
nitiuam tirannus qui iuste uideatur ipi
citanti terribilis.istud est singulare dic
tum Hosti.et Jo.an.in.c.non minus.de
immu.eccle.et refert bal.et sequitur in
c.i.de milite ua.qui contumax est.Scdõ
fallit in causis in quibus proceditur su
marie et de plano.glo.est in cle.sepe.de
uerbo.sig.et nõ.in extrauaganti ad rep
mendam.Tercio fallit in causa sumaria
tantum. quia non req̃ritur perempto
ria citatio.sed simplex requiritur.dictũ
est singulare Spe.in ti.de suma.cogni.
§.postremo.ꝯ.hoc quoq3.et.l.fi.ff.ꝺ fe
rijs.sed hoc non est uerum.nam in prio
decreto procedit̃ sumarie.ut.l.ij.C.ubi
in rem acti.et.c.quoniam frequenter.ex
tra ut lite non contesta.sed ut possit per
ueniri ad primum decretum requiritur
peremptorium.l.consentaneum.C.quo
modo et quando iu.licet in ipo primo
decreto procedatur sumarie ꝛc.Quarto
fallit ubi superior procedit ad declaran
dum statuta nulla.q2 contra ecclesiasti
cam libertatem.q2 tunc non requiritur
citatio peremptoria ꝑmo nulla.hoc est
dictum Archi.singulare.ij.q.i.quia lo
tharius.et refert bal.in.l.presbiteri.C.ꝺ
epis.et cle.Quinto fallit ubi primo cita
tur absq3 eo ꝙ aliq̃d dicat ascẽdit equũ
ut uadat ad partes longinquas quia nõ
requiritur hic aliqua citatio.dictum est
Inno.in.c.auditis.de ꝓcuratoribus.et
refert bal.in.l.ij.C.quomodo et quãdo
iu.rõ est quia citatio fit ad fines compi
tionis.sed eo ascendente equum et acce
dente ad partes longinquas ostendit se
nolle comparere cum facto datur uolun
tas intelligi.ut.l.reprehendenda.C.ꝺ in
sti.et substi.fac.l.de quibus.ff.de legi.
l.si tam.§.non nocebit.ff.de edil.edic.
Sexto fallit ubi dicit se expresse nolle cõ
parere.uel ubi se occultat ne nunci9 ha
beat eius noticiam.ita nõ.Inno.in.c.ad
petitionem.de accusa.et illud sequunt̃
dñi mei in alleg.decisi.et bar ponit i.l.

si finita.§.iulianus.in.x.q.et in au ten.
qui semel.C.quomodo et quando iu.tz
contrarium.q2 potest eius mutari uolun
tas.ut.l.liberi.C.de fideicommis.liber.
sed Jo.an.in.c.uenerabilibus.de senten
tijs excom.in.vj.in.§.sed non.allegans
istas opi.uidetur uelle concordare.quia
aut hec uerba.videlicet nolle uenire ĩ iu
dicio loquitur et tunc non est citandus.
ut in.d.§.semper.aut extra iudicium et
sit citandus rõne pene.sed glo.tenz opi
ni.Inno.in.l.fi.de in inte.resti.et in.l.
tres denunctiationes.C.quomodo ꝛ qñ
iu.et hoc est uerum.nam tex.in cle.si a
me.de dolo ꝛ contu.ꝛ.c.euz qui.de eo q̊
mittitur in possessione causa rei.ser.ꝛ
bar.in.l.qui rome.§.flauius.de uerbo.
ob.uoluit et ꝙ appellãs friuole si iudex
non defert non tenetur ulterius citare.
rõ est quia intendit protestari ꝙ non in
tendit ulterius comparere.unꝺ ibi uide
tur casus et non obstat ꝙ ibi fuit appel
latum ergo fuit hoc in iudicio.quia po
test appellatio fieri non in iudicio.l.i.de
ferijs.ij.q.vj.adeunti.et.l.i.§.eũdem.
ff.quando appel.sit.nõ ob.rõ pe.ꝛ Lx.
quia non presumitur quis penitere cum
presumatur uoluntas durare.l.lucius.de
leg.ij.et.l.cum tacitum.et.l.eum qui sẽ
per.de probat.et hoc etiam habet locuz
in illicitis nisi ex uerisimilibus coniectu
ris appareat contra.tex.est singularis in
ca nobis.la grande.de sententijs excom.
et cum hac opi.pertransit bal.in.l.ij.et
l.tres denunctiationes.quomodo ꝛ qñ
iu.Septimo fallit contra rebellem occu
pantem terras ecclesie.quia non requiri
tur peremptorium.rõ est quia ex actu ꝺ
tentationis presumitur notorium rõne
actus permanentis.ita Inno.in.c.tua.ꝺ
senten.excom.et Jo.an.in.c.cum olim.ꝺ
re iudi.Octauo fallit ubi fertur senten
tia per reuisores rõis communis.q2 tũc
non requiritur citatio cuz peremptorio
sed etiam sine citatione potest sententia
ferri.tex.est singularis ꝯm lectu.glo.quã
bar.ibi notauit in.l.ij.§.ꝙ de frumen
taria.C.de administra.re.ad ciui.perti.
Nono fallit ubi inferior citat quem ut
compareat coram superiore cui uult re
ferre merita cause.et ita Spec.in.§.ui
dendum.post prin.in ti.de renunctiat].
et in.§.ij.in prin.et refert Jo.an.in.c.
fi.de accusa.in nouella.Decimo fallit
cum par citat seu monet parem.q2 tunc
non requiritur peremptorium.glo.ẽ sin
gularis in cle.ꝑma.de hereticis.et refert
bal.in.l.nam ita diuus.ff.de appellati.
et canoniste in.c.cum causam.de offi.de
leg.Undecimo in extraiudicialibus in
quibus quelibet ammonitio habet vim
peremptorii.hec ẽ doctrina glo.si epũs.

xviij.diſti.quam ſequitur Jo.an.in.c.ſi
ego.ij.de iureiuran.ꝓmo fuit doctria In
no.in.c.cum nobis olim.de electi.et eſt
doctrina glo.noſtre.in.l.ſi eo tempoꝛe.
de fide inſtru.li.x.et.l.ticia.§.uſuras.ꝺ
leg.ij.non obſtat tex.in.l.qui rome.§.
coheredes.de uerbo.ob.ubi dicit ꝙ he
res intendens uendere rem hereditariaꝫ
requiſiuit coheredes pluries.ſed Rn̄de
ꝙ illud uerum pluries requiſiuit narrat
factum non autem ſtatuit.ut.l.i.quādo
non pe.par.in glo.fallit etiam in caſibꝰ
in quibus ꝓceditur ſumarie et de plano
ſine ſtrepitu foꝛma et figura iudicij.ut ĩ
tex.in cle.ſepe.de uerbo.ſig.et uide bar
to.in extrauaganti.ad repꝛimendaꝫ.Iteꝫ
Ludo.in ſuis dictis in littera.S.in dicto
quod incipit.ſententia lata.ſic dicit.Sē
tentia lata ſine citatione eſt nulla.l.de
uno quoqꝫ.de re iudi.fallit ſm Spe.niſi
quis fuerit contumax in rn̄dendo poſiti
onibus ſibi factis.quia tunc ualet ſentē
tia ſine citatione.et ita dicit de facto ꝓ
nunctiaſſe.ita ponit ipē in ti.depoſi.§.
viij.ad fi.et ita dicit de conſilio dn̄oꝛuꝫ
antiquoꝛuꝫ qꝺ dictū nunqꝫ poſuit aliqſ
legiſta qꝺ dictum Spe.repꝛobat Jo.an.
in.c.ij.de confeſ.in.vj.in nouella.et rō ē
quia ibi non rn̄deo poſitionibꝰ.pōt qs
dupliciter eſſe contumax.vno modo qn̄
iuſſus et monitus a iudice non rn̄dit ſed
recedit.modo ꝯ iſtum contumacem di
cit tex.in.d.c.ij.ꝙ talis habeť ac ſi fo
ret confeſſus modo ſic.ſi iſte fuiſſet ue
re confeſſus poſitiones.requireretur ci
tatio ad ſententiam.ergo pariter eſt citā
dus ad ſententiam iſte ficte confeſſus.
Secundo quia poteſt quis eſſe contūax
quia eoipō ꝙ rn̄dēs ſcit poſitiones ⁊ re
cedit non expectans mandatum dicitur
contumax ꝯ talem ergo contumacem ꝓ
ceditur tanqꝫ contra contumacem.ut in
d.c.ij.talis ergo contumax in quocunqꝫ
litis articulo contumacia non obſtante
debet citari ad ſententiam diffinitiuam
allegat caſum in.c.cum olim.de teſti.et
glo.in.c.ij.de dolo et contu.li.vj.Si er
go contra iſtum debet ꝓcedi tanqꝫ con
tra contumacem debet citari ad ſenten
tiam ꝙ nota.quia alius legiſta non tan
git.Item poteſt ferri ſententia ſine citati
one contra tutoꝛem quando ꝓceditur
contra euꝫ tanqꝫ dilapidatoꝛem bonoꝝ
pupilli.uel ꝑlatum dilapidantem bona
eccleſie.etiam lite non cont.etiam qᵒ ad
receptionem teſtium.ut dicit glo.iij.q.
ij.quia ea.et alia.iij.q.viiij.in ſumma
que concludunt hec in ſui oꝛdine.et all.
l.ne dui.C.de pe.que nihil facit.tu dic
ꝙ de hoc uidetur caſus in.c.ueritatis.
de dolo ⁊ contu.quia ibi pꝛocedebatur
contra pꝛelatum tanqꝫ contra dilapida

toꝛem bonoꝛum eccleſie abſente.et fuit
pꝛoceſſum ad diffinitiuam.ſed melioꝛ
tex.eſt in.l.ij.C.ubi ꝺ crimi.agi opoꝛꝫ.
ibi.nullo pꝛiuilegio.Item Angľ.in.l.ea
q̄.C.quomodo et quando iu.ſic dicit.
In notoꝛijs poteſt ferri ſententia etiam
parte non citata.et ſic in eis habet locū
iſta.l.ea que.de quo capitulum.iiij.de
tranſlat.epi.et de cohabi.cle.⁊ mulieꝝ.
c.ueſtra.Bar.in.l.ſi finita.§.iuľ.querit
an cum quis peremptoꝛie citatur ad au
diendam ſententiam ſit neceſſe ꝙ di
catur ad audiendam ſententiam contra
ſe ferendam.et ipē Bar.in.l.ſi aparitoꝛ.
C.de coartali.li.xij.dicit ꝙ ibi eſt tex.
ꝙ ubi ſententia fertur contra abſentem
debet citari ad audiendam ſententiam
contra ſe.ego audiui dicit Ludo.in.d.
§.iuľ.a domino meo i.l.et poſt edictū.
de iudi.qui dicebat ꝙ bal.uiua uoce re
pꝛehendit illud dictum hac rōne.qꝛ qn̄
ferť ſententia contra abſentem.ita pōt
ferri pꝛo eo ſicut contra.ut.d.l.et poſt
edictum.et.l.pꝛoperandum.§.et ſiqui
dem.ſed ſi dictum Bar.eſſet uerum ſeq̄
retur ꝙ ſententia lata ꝓ abſente eſſet nuľ
la.et ille leges ſeruirent nobis de uento
ꝙ eſſet nulla.ꝓbatur.nam cum iudex ci
tat abſentem ad unum actum et facit ali
um actum.ille actus eſt nullus.tex.eſt in
l.aut q̇ aliter.ꝙ ui aut clam.ff.et.l.ſi ut
pꝛoponis.C.quomodo et quando iu.
ſed ſic eſſet in caſu noſtro.ergo illa eſſet
nulla cum ad eam non ſit citatus.Bal.in
l.diem ꝓferre.§.ſi quis litigatoꝛum.ff.
de arbi.ſic dicit.Nota ꝙ ualet ſententia
pro parte abſente qꝺ ē nō.et nota ar.
ex iſto.§.ꝙ ualet pꝛoceſſus ſine citatio
ne quando eſt renunctiatum citationi.⁊
de hoc eſt glo.oꝛdi.in.d.§.ſi quis litiga
toꝛum.et ideo cottidie datur licentia iu
dicibus dicit Bar.experiendi ſine aliq̄
citatione ut uidemus ſeruari et pꝛactica
ri in criminalibus cauſis.adde qꝺ notat
Spec.in ti.de citationibus.§.uiſo.v̇.ſꝫ
pone ꝙ partes.Item dicit Ludo.in ſuis
dictis in littera.S.i dicto qꝺ icipit.Sen
tentia non poteſt ferri ꝓ actoꝛe.ubi di
cit ſic.ſententia non poteſt ferri pꝛo ac
toꝛe abſente non citato.tex.eſt in.l.furi
oſo.et.l.queſitum.de re iudi.et.l.pꝛope
randum.§.ſin autem.C.de iudi.hoc eſt
uerum in ciuili.ſed in criminali bene po
teſt.caſus eſt unicus et mirabilis.C.de
adulterijs.l.quamuis indubitati.alleg.
Bal.in.l.ea que.C.quomodo et quādo
iudex.et ulterius idem Ludo.in.littera
S.in dicto quod incipit.ſententia diffi
nitiua.ſic dicit.Sententia non poteſt fer
ri utraqꝫ parte abſente.ut eſt glo.in.l.ꝓ
perandum.in v̇bo trienij.C.ꝺ iudicijs.
fallit in caſibus in quibus iudex ex offō

ꝓcederet. quia tunc valet etiam utraqꝫ parte absente. glo. est in. c. cupientes. §. ꝙ si per. xx. d. opponente. de elec. li. vi. quam refert Angl. in. l. si quis libertatē. ff. de peti. heredi. ubi etiā uid aliū quē ponit idem Angl. s. in casu appellationis interiecte ad papam uel imperatorē. Archi. autem. ii. q. i. c. q lotharius. in glo. i. ibi forte sic dicit. adde ꝓ isto forte. facit qd nō. vincen. et Ber. extra de diuor. c. porro. sed contra hoc qd nō. de iuriura. c. ad nostram. in glo. ii. de hoc etiā nō. de purga. ca. c. pe. in fi. Sed ꝙ i notorio possit ferri sententia parte non citata uidetur expressum. extra de transla. epis. c. quanto. §. ne autem. ibi sibi ꝑcipimus. et ibi hoc per Inno. et hosti. approbat᷑ nam uerum precipimus vim habet sententie. extra de uerbo. sig. c. in his. et ideo Io. hic dicit forte. et ꝓ hoc facit ꝙ ipse Io. lau. et hugo nō. ii. q. i. §. fi. tamen ipse Inno. de cohabi. cle. et muli. c. tua. ꝙ in omni notorio citatio est facienda. ut in alleg. c. ad nostram. sed contra. extra de re iudi. c. cum olim. in fi. sed illud itelligo cum excessus esset iudici notori⁹ ꝙ nulla potest tergiuersatione celari. ul' potest distingui. utrum factum sit tale in quo certe persone condemnatio exigat᷑ et tunc quantumcunqꝫ sit notorium debet citari ad sententiam audiendam. ita seruatur in curia. rō est quia absens mltas excusationes et defensiones posset pretendere per quas non condemnaret᷑ si esset presens et eas ꝓponeret. alias sufficiat tantum inhibitio uel ordinatio. verbi grā. Statutum est ab aliqua ciuitate aliquid qd sit contra libertatem ecclesie uel contra ius diuinum si hoc notorium sit superior potest tollere uel tolli et nō obseruari mandare sine aliqua citatione et decernere illud non tenere et cassare. ad hoc facit. ff. de serui. fugi. l. diuus. et ff. de offō ꝓcurator cesa. l. fi. Notat tñ Inno. ꝙ non est necessaria sententia. ut ipe notat extra. de uerbo. sig. c. ex parte. in glo. sed dices iuxta prin. Sed vinc. et hugo uidentur notare contra. de diuor. c. porro. sed dic ꝙ non requiritur sententia. s. in scriptis et solenniter proferenda sic nō. in auten. ut iudi. sine quoq° suffr. §. necessitate. archi.

An ferijs possit renunctiari.

Aliqualiter est videndum an possit renunctiari ferijs. Bal. in l. i. ff. de ferijs. sic dicit. ferijs mensium potest renunctiari. et i iudicio et in instrumentis ꝫm communem opi. secus in ferijs introductis in honorem dei. modo quero quid i ferijs repētinis et dicit ꝙ non potest renunctiari. q2 videntur principaliter introducta ad publicam utilitatem. ut nō. in cle. sepe. de uer. sig. s. uerbo feriarum. et dicit Bal. ibidē in. d. l. i. ꝙ si partes renunctiant ferijs ꝙ arbiter non posset eis uti. qd putat bal. uerum si partes renunctiauerunt in comꝓmisso. quia arbiter acceptando cōpromissum intelligitur acceptasse cum suis capitulis. ar. ff. de manumis. l. gayus. et si extra compromissum partes renunctiauerunt non consentiente arbitro. tunc nō affert ꝑiudicium renunctiatio ipsi arbitro. ut nō. in cle. sepe. de uerbo. sig. nisi esset res tpe peritura. adde qd nō. extra de offi. deleg. c. de causis. et dicit idem Bal. in. l. si feriatis diebus. ff. de arbi. qd idem iudicatur de ferijs repentinis sicut de ferijs inductis in honorem dei. quia inducuntur ad publicam utilitatem siue causam. et ius publicum et diuinum equiparantur. ut. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. et ita nō. in cle. sepe. de uerbo. sig. et dicit idem bal. in. l. si de meis. §. si ex compromisso. de arbi. ꝙ arbiter non potest procedere diebus feriatis ob necessitatem hominum. nisi sit periculum i mora. nam tunc proceditur diebus feriatis. ut. dic. §. ex compromisso. Sed etiam si periculum sit in mora ꝓceditur diebus feriatis in honorem dei sed solum si ad hominis utilitatem. Sed arbitrator potest ꝓcedere quolibet tempore. quia non ꝓcedit per modum iudicij sed per modum trāsactionis. et transactio potest fieri die dominico. ut. C. de ferijs. l. fi. et per Ja. bu. in lec. dicit idem bal. in. l. si de meis. §. recepisse. ꝙ arbitramentum non proprie habet uim transactionis. quoniam si haberet non posset reduci ad arbitriū boni uiri. etiam ꝓ magna lesione. ut nō. ff. ad trebell. l. lutius. §. fi. et qd dicit᷑ i auten. ut differen. iud. §. si uero. ꝙ habet vim transactionis uerum est. non tamen per omnia. ar. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. cum quidam. ad fi. et eius quod nō. Cy. in addic. Preterea ipm compromissum est contractus cuiusdam transactionis large. i. cuiusdam amicabilis decisiouis commisse arbitratori. vnde arbitrator assumitur super contractu illius quasi transactionis resultantis ex cōpromisso. nec oportet etiam dubitare ꝙ nō est uera transactio cum non habeat ꝓcedere aliquo dato uel retento. ymo toto dato uel toto retento posset arbiter etiā laudare ꝙ esset impossibile si esset uera transactio. istud ergo utrum transactio ponitur large. Ang. uero in. l. i. C. de fe. sic dicit. uidetur casus hic ꝙ sicut nō potest renunctiari ferijs solennibus. i. in honorem dei introductis. ut. nō. i. l. omīs.

C.de feriis.ita non potest renunctiari fe
riis repentinis.et ita tenuit Azo.in sum
ma.de feriis.et idem Io.an.in cle. sepe.
de v̄bo.sig.tenet.dicit etiam Cy. in.l.i.
C.de feriis.ꝙ in contractu potest quis
renunctiare feriis introductis ob necessi
tatem hominu.licet alii dicant contra.
ꝙ non possit renunctiari nisi tantum in
iudicio qđ nō.Bar.autem in.l.si feriatis.
ff.de arbi.sic dicit.apponitur cottidie in
compromisso ꝙ cognoscere possit et ꝓ
nunctiare diebus feriatis et non feriatis.
et hoc intelligitur in arbitro.secus in ar
bitratore.ut dicit idem Bar.in.l.si v̄ me
is.§.fi.de arbitris. Item nota ꝙ si ferie
sunt inducte in honorem dei non potest
quis consensu partium renunctiari.uel
autoritate iudicis.et sic sententia lata il
la die non ualeret.secus in sententia arbi
tratoris.nam cum sit quedam transactio
potest ferri etiam diebus feriatis.ut.l.
dies festos.C.de feriis.Idem aūt Bar.i
l.i.ff.de fe.sic dicit.an renunctiatio feria
rum ualeat extra iudicium.uidet̄ ꝙ nō.
ar.C. de pac.l.i.In contrariū uidetur et
istud tenetur per.l.i.qui. ap.non licet.et
C.de tempo.appel.l.pe.§. fi.qđ intelli
git Gui.nisi alia causa de nouo superue
nerit.utputa si superuenerit diuicie ꝓp
ter quas est necesse ꝙ occupetur quod
non erat tempore celebrati contractus.
ar.l.de etate.§.ex causa.ff.de interroga.
acti.et.ff.de procura.l.post litē.cum se.
Item aduerte ꝙ renūctiatio feriarum facta
simpliciter intelligitur v̄ p̄ntibus.ideo
est necesse qđ dicatur de feriis inductis
et inducendis.ar.l.si ita.ff.C.de auro et
ar.leg.et querit glo. in.l.i. de feriis.ff.
utrum per partes possit renunctiari iura
mento testium. et determinat ꝙ sic. et ē
tex.extra de testibus.c.super litteris .et
de re iudi.c.tuis.quid de aliis solennita
tibus.ut de litis contes.de libelli oblatio
ne.et si.dic ut in.l.i.et auten. offeratur.
C.de litis contes.et extra de offō delega.
c.de causis.et ꝑ Io.an.de re iudi.c.fi.et
per Inno.de testibus.c.cum causam.fa
cit ꝙ dicta testium non legitime examia
torum possunt consensu partium appro
bari.et per Guil.in alle. auten. offerat̄.
et de hoc dicit plene.ut.s̄.fuit dictum.
an iuris solennitatibus possit renūctiari
Item Ludo.in littera.L.in dicto ultio.
sic dicit.non possunt partes renunctiare
feriis in p̄iudicium testium.tex.est meli
or qui sit alibi ſm Bal.in.l.fallaciter.C.
de aboli.Hosti.autem in ti.de feriis. in
§.et an feriis.sic dicit.An feriis possit
renunctiari repentinis minime solenni
bus inductis in honorem dei. multomi
nus quia nec processus habitus etiam ꝑ
tibus consentientibus tenet nec senten
tia.c.fi.§.quibus.de feriis.Item induc
tis in honorem dei.principis uel ciuitatis
non potest renunctiari.ut.l.si feriatis.ff.
de feriis.et.ff.de postu.l.quos ꝓhibet.
ff.de iur. immu.l. semper.§. conducto
res.de foro competen.c.si diligenti. solē
nitatibus autem inductis ob necessitatē
hominum renunctiari potest.et est rō qr
id de quo queritur ꝑ alios expediri pōt
et quia quilibet potest suo iuri renuncti
are.simile de testi.c.tuis.sed si renuncti
atum esset non ualeret.ut.d.c.fi.et.ff.de
ferijs.l.i.et.l.si feriatis. Item renunctia
tio fit aliquando autoritate iuris in om
nibus ferijs.nam in operibus pietatis
magis insistendum est diebus solennib⁹
q̄ƺ priuatis.ut in.c.cum ad monasteriū.
de statu mo.in.§.in refectorio. et in.c.
fi.§.quibus.de ferijs.et in operibus mi
sericordie distinctio dierum non est ha
benda.lxxvij.di.utinam.de conse.di.v.
nunq̄ƺ.quia ibi summa est rō que ꝓ reli
gione facit.ff.de reli.l.sunt persone.cā
etiam que tempore lapso inutilis manet
etiam in ferijs uindemiarum et messium
tractatur.de iudi.c.fi.§.fi. idem forte i
his que appellationem non recipiunt.
ff.de appel.re.l.fi.Quid de causis matri
monialibus et spiritualibus.uidetur ꝙ
his diebus etiam tractari possint.ar.de
elec.c.cum inter uniuersas .et.c.ne ꝓ de
fectu.et ut lite non contes.c. quoniā fre
quenter.§.porro.et pe.et hoc nō.hugo
xv.q.iiij.placita.puto contra.si in figu
ra iudicij agatur.sed si ꝓcedatur ex offi
cio forte potest.ar.de clam.dispē.c.cum
inhibitio.Sed nunquid milites et cleri
ci habeant ferias messium et uindemia
rum.Item quid de his qui non habent
predia nec uineas.et uidetur ꝙ in eis de
ficiat.rō quia hec ferie conceduntur. g°
et effectus.de appel.c. cum cessante.sed
certe tales circa messes amicorum et fa
miliarium et emptione meliores fori qđ
habetur tempore messiū possit esse intē
ti non ergo in eis rō deficit omnino.et
ideo in re dubia melius est uerbis edicti
seruire indistincte enim loquitur indis
tincte recipere debem⁹.ut.ff.de exerci.
l.i.§.si is qui nauem.v̄.i re ergo dubia.
et quia priuilegium est latissime interp̄
tandum.de dona.c.cum dilecti.et sic sal
tim ꝓpter alios gaudebunt .sed tam̄ ha
bes contra.ar.s̄.de treuga et pace.c.ij.
et ar.quibus nō obstat lon.tem.prescri.
ubi priuilegium concessū occasione agri
culture siue militie non ꝓdest nisi insis
tentibus in agricultura siue milicia. sed
ibi loquitur in rusticis et militibus qui
ad illa duo sunt specialiter deputati et
est ideo dictum ut diligentiores sūt cir
ca officium sibi commissum.uel dic ꝙ si

non habent istrumenti impedimentum uel p se uel pro alio ibi necessario ueire tenetur et rndere. nam ibi tantum hoc p uilegium uidentur habere quia circa rē rusticam occupati sunt. ut. ff. de feriis. l. i. primo responso. et sm Hosti. in eo. ti. §. quid i eis agi debeat. quandocūqꝫ necessitas uel pietas exigit non sunt feriandi hij dies. igit cause matrimoniales et alie in quibus uertitur periculum aie in his diebus tractari possunt. Item ea que ad pacem et concordiam pertinent his diebus tractari et terminari possunt c. i. et. c. fi. §. fi de ferijs. pacta enim con ferant transactiones loquantur. de feriis. l. fi. C. Item uidetur q cause miserabiliū personarum et debilium his diebus tractari possunt. hec enim pietas suadet et in operibus misericordie distinctio dierum non est habenda. Item quolibꝫ tē pore appellari potest. siue feria sit solennis siue repentina. sed appellationis exercicium denegatur. ut. C. de fe. l. i. currit tamen tempus anni uel biennij appellanti his diebus. C. de appella. l. ij. §. fi. Item quolibet die libellus offerri pōt. ff. de appella. l. miles. §. sexaginta. Item publice et fiscalis cause tractari possunt C. de ferijs. l. publicas. aliud in ferijs solennibus ob honorem dei. C. de feri. l. omnes. in fi. Sed et que pertinent ad uoluntariam iurisdictionem. sicut adoptio emancipatio. excōmunicatio. absolutio. ubi non requiritur cognitio. puta in notorijs criminalibus et manumissionibus etiam diebus pascalibꝰ expediri possūt. C. de ferijs. l. actus. Item questiones latronum. in signum his diebus expediuntur. l. puinciarum. C. de ferijs. die autē sabbati potius debemus operari q̄ aliis diebus ne uideamus iudaizare. de cō se. di. i. c. i. et dis. iij. c. peruenit. et cū hosti. concordat Azo. C. de feri. ubi azo dicit q de consensu partium tempore feriarum potest ius dici et tenebit sententia ut. ff. de ferijs. l. i. In diebus autem feriatis ob honorem dei uel principis uel ciuitatis non puto dicit idem Azo aliq̇d operari consensus partium cum et q̇ p hibetur postulare ob reuerentiam pretoris. etiam utraqꝫ pte consentiente repellitur a postulando. ff. de postu. l. quos p hibet. et. ar. ff. de arbi. l. si feriat]. i fi. Itē actiones tpe uel mortis periture tempoi feriarum possunt exerceri ut fiat litis cō testatio uel executoris conuentio. ut. ff. de ferijs. l. i. §. sed excipiuntur. et in. l. iij. Ly. autem in. l. i. C. de ferijs. sic dicit. Quero nunquid possit renunctiari feriis in instrumento. ecce duo contrahunt et renunctiant feriis. qd̄ est intelligendū de feriis gratia hominum. hec qd̄ fit in Spe. eo. ti. §. fi. circa fi. Jaco. de are. hoc disputat et uidetur q sic. ut. l. si quis in conscribendo. C. de pactis. Econtra uidetur q non. quia oportet q durat consensus usqꝫ ad litis contestationem. ff. soluto matri. l. si cum dotem. §. eo autem tpe. item p hoc. ff. de iurisdi. o. iu. l. si cō uenerit. ergo uidetur q in pn̄ti desideretur consensus. Istaꝫ. q. ipe non determinat aliter nisi q quidam dicunt q pōt renunctiari tantum quando litigatur n̄ ante. Alij dicunt contra. per. d. l. si quis in conscribendo. et istud credo. sed obicio q non ualeat renunctiatio de futuro Unde put plene nō. C. de pact]. l. i.

¶ An legibus insinuationem exigentibus possit renūctiari.

Videndum est an legibus insinuationem exigentibus possit renunctiari. Jo. an. in addicti. Spe. in ti. de instrumentorum edic. i. §. porro. in addic. de p̄dicta. l. si quis. sic dicit. Dubitatur an legibus que insinuationem requirunt renuuctiari possit. dominꝰ Guil. de sucza. in. l. pe. C. de dona. et in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. tenꝫ q sic. dummodo exprimantur leges hoc p hibentes cum legum austeritas pactis litigantium mitigetur. C. de temporibus appella. l. fi. in fi. ff. de edil. edic. l. queritur. §. si uenditor. facit. C. de pact]. l. pe. et. ff. eo. ti. l. pacisci. et quod nō. ff. de dona. l. fideiussor. Simon vincentius in. l. sanximus. C. de dona. et Ly. eo. ti. l. pe. et fi. tenet contra. q mihi placet. cum legi phibenti renunctiari non possit. ut i re dotali et minoris et donatione inter coniuges et si. ne phibitum una uia fiat alia. de re. iur]. l. cum quid una uia. li. vj. ita ius aliud est publicum utilitate ne p metum uel fraudem donantis ledat grauiter. que duo coram iudice cessare p̄sumuntur. C. de his que p metum iud. l. i. ff. q metus causa. l. fi. et reipublice expedit ne quis re sua male utatur. insti. de his qui sunt sui uel alie. iuris. §. domiorum. hoc maxime quia donare est perdere. ff. de donat. l. filiussa. hanc partem tenuit Ja. ō bel. in sua. q. v. extra litteras. in qua tractat de donatione facta nepoti per auiam. inducit q etiam insinuatio respicit fauorem donatarij. ut in auten. ut fratrū filij. §. illud. C. de dona. l. donatio. et. l. data. in fi. tamen fatet q etiā concurrens eius renunctiatio non teneat. sed quid si renunctians iurauit non contrauenire. et de obmissione insinuationis nō opponere. et sm opi. Guydo. ō sucza. de qua. s̄. non est questio. cum per eam teneat renunctiaito sine iuramento

et cum iuramento teneat.facit auten.ſa
cramenta.C.ſi aduerſus uen. et qȯ nō.
ibi in.iij.glo.et in decretꝗ.c.cuꝫ ꝯtingat.
de iureiuran.et eo.ti. c.quemadmoduꝫ.
in fi.et.c.licet.eo.ti.li.vj.et.c.quamuis.
de pactis.li.vj.ad idem facit ꝙ donatio
ſine inſinuatione non eſt penitus inimi
ca iuri.qȯ patet quia tenet.ĩ.legitimam
ſummam.ut.l.ſanximus.C.de dona.ad
contra.facit qȯ nō.in eadem auten.ſacra
menta.colla.x.in.iij.glo.in prin. Iteꝫ cū
donare ſit perdere ut ſupra dixi.patens
eſt leſio.ſed huic rn̄debitur per regulam
ſcienti.de re.iuris.in.vj.cum concord.
ꝓpter qȯ cum ꝓ̄ſtitum ſit iuramentum
non dolo.ui.uel metu.uidetur ſeruandū
per prima iura.hoc autem certum eſt ꝙ
renunctiatio que fieret de.l.ſi unꝗ̄.C.ȯ
reuocando.etiam cum iuramento non
tenet.rō quia non eſt lex illa inducta in
fauorem donantis et renunctiantis.ſed
in fauorem filiorum. C.ut in poſ.lega.l.
ij.et pe.et qȯ ibi nō.ff.ad.l.fal.l.ꝙ ȯ bo
nis.in fi.Io.ȯ ꝓmoſ.in.c.cum contigat.
dicit ꝙ Spec.in.d.§.porro. in ti.de in
ſtrumentorum edi.in forma inſtrumen
ti expreſſe ponit ꝙ renunctians ⁊ donāſ
ꝓmittit non reuocare. etiam ꝑ ſuperue
nientiā liberoꝝ.et iſtam partem dicit
Io.ibi ego puto ueriorẽ quia illa dona
tio reuocatur ex preſumpta mente donā
tis.qꝛ non eſt ueriſimile ꝙ uoluerit illaꝫ
habere effectum ſi ſuperuenerint liberi.
et ſic preſumit lex illa eſſe utriuſꝗ partiſ
uoluntate.facit quod notat Dy.⁊ Bar.i
l.ticia.§.imperator.deleg.ij.dictum tn̄
Iohā.an. poſſet ſaluari quatenus refer
tur eſſe.ĩ.legitimam.quia i illa non poſ
ſet ꝓ̄iudicare filio.etiam cum iuramēto.
per ea que habentur in.l.i.et.l. liqueat.
C.de inofficꝗ.dona.ſed quatenus eſſꝫ ul
tra legitimam uidetur ꝙ non teneat re
nunctiatio.tene tamen menti dictuꝫ Io.
an.Io.autem de ꝓmoſ.in.d.c.cum con
tingat.ſic dicit. an legibus loquentibus
de inſinuatione fienda poſſit renunctia
ri per pactum ſine iuramento. Guil.de
ſucza.in.l.illud.C.de ſacroſanc. eccle.et
in.l.pe.de dona.ut refert Io.an. in ti.ȯ
inſtrumentorum edic.§.porro.in addi.
tenuit ꝙ ualebit renunctiatio.qꝛ auſteri
tas legis per pactum poteſt remitti.l.q̄
ritur.§.uenditor.de edil.edic.et.l.fina.
circa fi.C.de temporibus appella.et.l.
pe.C.de pac.Simon vincentiꝰ.ſuper.l.
ſanximus.C.de donat.ut refert Io.an.i
addic.et Bar.in.l.modeſtinus.de ſolutꝗ.
et ſali.in.d.l.illud.in.v.q.et ꝓ iſta opi.
facit ꝙ non uidetur ꝙ partes poſſint re
nunctiare legibus inducentibus certam
ſolennitatem in actu.l. nemo poteſt.ff.
delega.i.Item ſᵒ ꝙ inſinuatio fieri debe

at non fuit inductum fauore donantis
ſed in odium aliorum. uidelicet ut frau
des non fiant legi.l. data opera.et.l.do
natio.de donat.ff. et ſic uidetur ꝙ tali
iuri renunctiari non poſſit.per ea q̄ ha
bentur in.l.tam et ſi.ff.ad mace. et qȯ
nō.in.§.quia uero.in auten.ut ſine pro
hi.ma.debi.et credi.colla.vij.ꝑ hoc fa
cit tercio.quia lex prohibet fieri donati
onem ultra certam ſummam ſine inſinu
atione.et ſic uidetur ꝙ tali nō poſſit re
nunctiari.per id quod legitur et notať
in.l.i.et.ij.C.ne fideiuſ.do.dentur.quia
ita in ſimili uidemus in legibus ꝓhiben
tibus rem minoris uel dotalem alienari.
et etiam donationes inter coniuges.q̇a
per pactum non interueniente non pȯt
ei renunctiari.Item quia uidetur eſſe iuſ
publice utilitatis ne.ſ.donator ꝑ metuꝫ
uel fraudem grauiter ledatur.que duo
coram iudice ceſſare ꝓ̄ſumūtur corā quo
habet fieri inſinuatio.ut.l.in donationi
bus.C.de dona.facit.l.fi.ff.ꝙ metꝰ cā.
Item quia uidetur intereſſe reipublice
ne quis re ſua ꝓdigaliť et male utatur.
facit qȯ habetur in.l.imperator. ad tre
bell.et inſti.de his qui ſunt ſui uel alie.
iu.§.i.Male enim uidetur uti q̇ donat
cum donare ſit perdere.l.filiuſfa. ff. de
donat.unde non cenſetur eſſe adminiſ
tratō donatio ꝑ̄imonij.ꝑ ea que hn̄tur
ĩ.d.l.filiꝰ.et.l.a cognato.et.l.fi. ff.de cu
ra.fu.in quibus non poſſunt res minorꝗ
donari.etiam cum decreto et autoritate
iudicis.licet poſſint uendi niſi forte eſſet
donatio a iure permiſſa.ſm ea que habē
tur in.l.lex q̄ tutores.C.de adminiſ. tu.
et in.l.i.§.ſed nonnullos.ff.de tu.et ra
ci.diſtra.ut qꝛ poteſt eſſe donatio ꝓpť
nuptias uel quia bene merenti fieret.ut
habetur i dicꝗ iuribus.et ut dixi hec eſt
communis opi.ꝙ non poſſit renunctiari
ſine iuramento.ſed dubium eſt quid iu
ris ſi interuenit ſacramentum.an tunc
ualebit donatio ſine inſinuatione.etiam
ultra quantitatem a iure taxatam.Bar.ȯ
hoc queſiuit in.d.l.modeſtinus.ibi non
decidit ſed remittit ad nō.in.l.ſi quis ꝓ
eo.ubi de hoc dicit Io.an.ĩ d.§. porro.
tenet firmiter ꝙ firmetur iuramento.ꝑ
ea que habentur in.c.cum contingat.de
iureiuran.in auten. ſacramenta.C.ſi ad
uerſus uen.et in.d. c. ꝗuis.et qꝛ dona
tio non eſt ex toto ꝓhibita quia ualꝫ ſal
tim uſꝗ ad ſummam ꝑmiſſam ſine inſi
nuatione.de quibus habetur in.l.pe .
C.de dona.et ideo uidetur ualere cū iu
ramento.nec obſtant ſupra dicta ꝙ do
nare ſit perdere.nec etiam qȯ glo.nō.in
prin.in.ṽ.item ſacramentum.de pace iu
ra.fir.quia ſm eum reſponderi poteſt.ꝑ
ea que habentur in regula ſcienti.de re.

iuris.in vj.quia imputet sibi qui sciēter talem donationem fecit cum iuramento Bal.in.d.l.illud.de sacrosan.eccle.tenuit contrariū non facta mentione de.d. Jo.an.nam dicit ꝙ ad hoc ut iuramentum operetur precipue requiruntur tria primo ꝙ ꝑsona sit habilis seu habilitata per iuramentum. Scḋo ꝙ generalis forma sit seruata Tercio ꝙ non fiat supre ꝓhibita.Cū ergo prohibeantur donationes ultra summam taxatam nisi isinuētur tunc non censeant̃ interdicte et suspecte.ut.d.l.donatio.et.d.l. data opa. et sic uidetur ꝙ iuramentum non opet̃ et quia etiam non uidetur posse renunctiari cum lex prohibere uideatur talem donationem in odium procurantium donationem fieri occulte uel ꝑ fraudem ut.d.l.et etiam ne quis ꝓdigaliter utat̃ re sua.facit.l.imperator.ff.ad trebel. et etiam non uidetur posse renunctiari legi danti certam solennitatem.l. nēo potest.ff.deleg.i.Sali .tangit in.l.pe. C.de dona.circa prin.et etiam ibi tangit ḋ renunctiatione uelleiani.Item allegat pro illa ꝙ non ualeat.quia ut superius tactū est.donare est perdere et sic uidetur esse patens lesio.et sic uidetur indiscretum iuramentum super hoc impositum. iō non uidetur obligare per id quod habetur in auten.ꝙ eis.C.de nup. facit.c. et si xpūs.de iureiuran.Itez tercio allegat quia prohibita una uia non debet ad aliam admitti.per regulam . cum q̇d una uia.de re.iur.in.vj.et de excu.tu.l. scire oportet.§.oportet.Item quarto all't q2 ubi non fit insinuatio uidetur esse donatio sine causa.ut de donati.l. sanximus. Item q̇nto all't.quia eadem facilitate inducentur ad iurandum qua ad donandum ultra summam taxatam a iure. et sic uidetur ꝙ non obligetur.ar.l.doli exceptio.§.diuersum.ḋ nouati. Item sexto allegat quia est contra ius publicum utilitate inductum. ut donans per metum uel fraudem grauiter ledatur.que duo coram iudice cessare presumuntur. l.fi.ff.ꝙ metus causa. et etiam interest reipublice.ne quis re sua male utatur.insti.de his que sunt sui uel alie. iuris.§. i.et ꝑ p̄dicta qōnem dicit esse dubiam ⁊ super illa cogitandum esse.tu tamen potes tenere opi.Jo.an.per alleg.per eum dummodo per dolum aut per metum non sit extortum iuramentum. nam tūc posset peti absolutio.iuxta ea que habētur in.c.si uero.de iureiuran. nec obstāt rōnes in contrarium.et primo non ob. qḋ nō.glo.in.§. item sacramentum . in prin.quia illa glosa uidetur uelle ꝙ sit speciale illo casu ꝙ contractus inualidꝰ firmetur iuramento.et etiam uoluit sentire glo.in.l.si predium.C.de iure doti. et.l.i.§.et cum lex.C.de rei uxo.acti.nā uolunt glo. predicte ꝙ licet contractus minoris firmetur iuramento.per auten. sacramenta.tamen secus dicuut esse in contractu rei dotalis.quia de illa nō disponit auten.sacramēta.et sic remanemus in regula.l.non dubium.C.de legi. que uult ꝙ ubi actus est nullus non ualidet̃ iuramento.sed certe illud proceder̃ posset de iure ciuili.sed de iure canonico ꝙ in hac materia seruari debet ut est dictum.ut ꝓbatur in.c.ij. de iureiuran. in vj.non ꝓcedunt ille glo.quia ꝑmo uidetur ꝙ in alijs casibus licet contractꝰ sit nullus firmetur iuramento dum tamen seruari possit sine interitu salutis eterne et non tendat in alterius preiudicium.ꝑ ea que habentur in alleg. c.cum contingat.et in.c.ij.de pactis.in.vj.et sic uidetur ꝙ ubicunq̧ predicta rō habere possꝫ locum firmetur contractus iuramento. et ideo per hoc uidetur ꝙ in casu proposito firmari debeat contractus iuramēto cum dicta rō locum uendicare sibi possꝫ. Item non obstat qḋ nō.glo.inquantum dicit renunctiationem uelleiani factam cum sacramento non nocere.quia loquitur quando facta est per mulierem miorem.xxv.annis.quo casu satis est cum iuramentum presentet illam minorem maiorem.ut nō.in.l.ij.C.de rescin. ven. et ideo sicut minor potest uti uelleiano. licet renunctiasset ꝭm eum in. l.fi. C.ad uelle.ita etiam poterit in dicto casu.etiam ꝭm opi.glo.si uero fuerit certificata de beneficio non teneat renunctiatio.de quo in.l.fi.§.pe.ff.ad uelleia. Preterea potest esse dubium in. d.glo. inquantū dicit mulierem minorem renunctiantem uelleiano cum iuramento non preiudicare sibi an ꝓcedat ex quo cum iuramento renunctiat ip̄a beneficio uelleiani. nā tale sacramentum potest seruari sine interitu salutis eterne.et uidetur seruandum saltim si mulier fuit certificata de ip̄o beneficio.Item non obstat ꝙ donare est perdere quia imputat sibi qui donat.ar.ff.de re.iu.l.damnum.et q2 etiaꝫ alias si summam taxatam a iure non uidetur posse donare.qḋ tamen est falsū. nec etiam potest dici indiscretum iuramentum.dummodo alias donans sit sane mentis.per ea que habentur in autē. sacramenta.et etiam in.c.cum cōtingat. et etiam ꝑ hoc non ob.quod habetur in auten.ꝙ eis.q2 illud ꝓcedit quando iuramentum prestaretur ab eo qui non ē sane mentis.et sic non habet discretiōꝫ. Item non ob.tercia ratio quia illa non ꝓcedit.quando secunda est cum iuramēto et postea sine.ut patet expsse i auten.

ſacramenta.et in.c.cum contingat.et in c.debitores.de iureiuran.et hoc propt̃ autoritatem et reuerentiam iuramti.facit de iureiuran.c.et ſi xpus.Item nõ obſtat quarta rõ quia licet donatio non ſit inſinuata tamen poteſt eſſe publice facta et coram teſtibus ut fiunt alij cõtractus.et ſic propterea non debet dici ſuſpecta niſi aliter appareat ꝙ occulte per fraudem fuiſſet ꝓcurata.nec ob.qd̃ habetur in.d.l.donatio.ubi donatio ultra ſummam taxatam a iure debet inſinuari ut tollatur occaſio ꝓcurandi donatiões fieri qd̃ clamdeſtine et fraudulenter.ſed ꝙ occaſionaliter poteſt illud contingere que occaſio non debet attendi quando iuramentum eſt preſtitum.ut nõ.ꝑ glo.in.c.ſi uero.de iureiuran.et de pactis.c.ij.in.vj.niſi aliter probetur fraus.Item non obſtat quinta rõ dum dicit̃ ꝙ ead̃ facilitate ⁊c.quia illa rõ non ꝓcedit qñ interuenit iuramentum propter reuerentiam et autoritatem ipius ſacraměti.ut patet in muliere et minore iurante ſup contractu.ut patet in auten.ſacraměta.et in.c.cum contingat.Item non obſtat ſi dicatur eſſe contra publicam utilitatẽ quia illud non reperitur in iure cautum ſed bene dicitur ꝙ fuit inſinuatio inducta ut tollatur occaſio procurandi donationes fieri per metum uel fraudem ſeu clamdeſtine.ut.d.l.donatio.et licet dicatur intereſſe reipublice mulieres non eſſe indotatas.l.i.ff.ſoluto ma.tamẽ firmatur contractus donationis rei dotalis.ut patet in.c.cum contingat.Item ñ ob.ꝙ non uidetur poſſe renunctiari legibus inducentibus ſolennitatem in actibus hominum iuxta.l.nemo poteſt.de leg.i.quia illud uerum quando non interuenit iuramentum.ſecus quando interuenit ut in minore.nam licet.l.dicat et det ſolennitatem certam ſeruari debere in alienatione rei minoris ut ꝙ fiat cũ autoritate adminiſtratoris et cum decreto iudicis ⁊ cauſa cognita.l.magis.§.ne paſſim.de rebus eorum.tamen ſi alienetur ſine dicta ſolennitate cum ſacramento talis alienatio tenet.ut in auten.ſacramenta.cum ibi nõt].Item non obſtat ſi dicatur ꝙ inductum fuit inſinuationem fieri non fauore donantis.ſed in odium illorum qui procurabant fraudulenter ⁊ clamdeſtine illas fieri.l.donatio.et.l.data.C.de donat.et ſic uidetur ꝙ non poſſit renunctiari.per nõ.in.l.tam et ſi.ff.ad mace.quia poteſt R̃nderi dupliciter primo quia licet ſine iuramento nõ poſſit renunctiari.tamen ẽm omnes iuramẽtum obligat.ut in.c.ſignificante.in fi.de pigno.et.c.debitores.de iureiurã.et nõ.Bar.in.l.ſi quis ꝓ eo.ff.de fideiuſ.Item ſcd̃o poteſt dici ꝙ inductum fuit inſinuationem fieri principaliter in fauorez donantis ne de ſua liberalitate periclitetur facit.l.ne ex liberalitate.de re iudi.et ſecundario in odium procurantium clam et occulte illas fieri ut tollatur talis occaſio.ideo uidetur ꝙ poſſit renunctiari per regulam.l.pe.de pac.ſaltim cum iuramento.nam communiter tenetur ꝙ ſine iuramento renunctiari non poſſit per illas rões ſuperius tactas.Item nõ ob.ꝙ lex prohibet fieri donationes ultra ſũmam taxatam ſine inſinuatione.et ſic uidetur non poſſe renunctiari per nõ.in.l.i.et.ij.C.ne fideiuſ.do.dentur.quia illa non ꝓcedit quando interuenit iuramentum.Item non ob.ultimo ꝙ dicitur in d.l.illud.dum dicit ꝙ ubi iuramentum interponitur ſuper re prohibita ꝙ non ligat.per.l.ſi quis inquilinos.§.i.dele.i.quia illud procedit quando eſſet ꝓhibita per canones.ſecus quando ꝑ leges tantum.ut uoluit Io.an.poſt Hoſti.in c.quemadmodum.de iureiuran.et glo.ĩ.uerbo.uel naſum.Itez ſecundo põt dici ꝙ illud ꝓcedit quando eſt prohibita contra bonos mores.uel reprobaretur a iure canonico rõne publice utilitatis principaliter.per ea que habentur in.c.ſi diligenti.de foro competen.et in.c.nõ eſt obligatorium.de re.iur].qd̃ non ꝯtingit in caſu ꝓpoſito.quia non reprobat̃ donatio ultra ſummam predictam per dictas rões.ſed per alias ſuperius tactas et ideo non ſequitur ꝙ non poſſit iuramento firmari.ſatis tamen uidet̃ ꝙ ubi non interuenit iuramentum nedum d̃ iure ciuili ſed etiam nec de iure canonico ualeat.per ea que habentur in.c.i.de noui oper.nun.dixit etiam poſt Albertuz papienſ.ꝙ ſi debes mihi tarenos mille et ego remitto obligationem ipſorum ꝙ talis remiſſio uidetur donatio.facit qd̃ habetur in.l.i.ff.de tranſacti.et i.l.ſi qs obligauerit.de noua.tamen ualebit ſine inſinuatione.quia idirecta donatio.ſed glo.tenuit contra.in.l.ſi quis obligationem.de re.iu.et illam tenet Bar.in.l.modeſtinus.ff.de donat.quando ex una cã debebãtur illa mille.ſecus ſi ex diuerſis quando ullam excedebat ſummam a iure taxatam.per ea que habentur in.d.l.modeſtinus.in prin.tamen poteſt dici ꝙ uidetur ſpeciale in debito uſuraruz ut poſſit fieri remiſſio etiam ultra ſummaz et non exigatur inſinuatio in odium uſurarum ipſarum.et ſic etiam uidetur fuiſſe de mente Azo.in ſumma.et uidet̃ etiam ꝙ tenet donatio quando donat̃ ius donationis ultra ſummam taxatam.ut patet ex tex.cum glo.d.l.donatio.ſ; qñ fit donatio an ſufficiat ut ualeat ꝙ tot

intelligantur donationes esse ita ꝙ nul
la intelligatur excedere sūmam commu
niter tenent ꝙ non. ut notat Bar. in. d. l.
modestinus. circa fi. et etiam Joh. an. in
addic. Spec. licet ibi ponat opi. et hoc
etiam tenet Cy. in. l. sancimus. §. si quis.
C. de donat. et nō ꝙ Bar. in. d. l. modes
tinus. dicit ꝙ etiam si specificentur plu
res res in una donatione que ascendant
ultra summam ꝙ non ualeat donatio. li
cet alias consueuerit dici ꝙ tot censeāť
esse contractus quot sunt res. ut. l. scire
debemus. de uerbo. ob. qđ nō. qꝛ Spec.
uidetur sentire hoc in. d. ṽ. porro. Dixit
tamen albertus papienſ. ꝙ si donatōes
fiant plures in fraudem legis ꝙ non ua
lebūt. licet aliqui contra. sed nō bene. ꝑ
l. fraus. et. l. contra. ff. de legi. dixit etiam
ꝙ si donatur certa quantitas pluribus
licet nulla pars excedat summam. cum
si tota excedit exigitur insinuatio. ut nō.
Jo. an. in ti. de donat. in Spec. in. §. i. ṽ.
ꝙ si. Sed queritur qualiter debeat fieri
renunctiatio. Spe. tetigit in. §. porro. ṽ.
donatio. et Jo. an. in addic. plenius in ef
fectu dicit duas esse opini. Prima ut fiat
hoc modo. ut redigatur in scripturaꝫ ip
sa donatio. demum coram iudice publi
cetur. rescribetur apud acta. dicunt isti
ꝙ non est absonum ꝙ unus contractus
primo scribatur. deinde iterato reducať
ad scripturam. allē. qđ habetur in si. in
l. iubemus. §. i. de adopti. C. et in. l. iu
bemus. C. de emancipa. lib. facit quod
notat Inno. de testibus. in. c. albericus.
et ſm aliquos requiritur ꝙ partes sub
scribant se. et ꝓ hoc facit quod habeť i
l. donationibus. C. de donat. tn̄ ut dicit
Jo. an. non est in usu ꝙ partes se subscri
bant. Alia est opini. uidelicet ꝙ donatio
subscribatur et publicetur coram iudice
nec etiam requiritur alia scriptura fieri.
et ista opi. uidetur esse communis et cō
muniter seruatur. et tangit Jo. an. super
d. ṽ. donatio. et illam uidetur seq̇ Azo
in summa. in ti. de dona. et similiť Hos
ti. et Bar. in. d. l. modestinus. ubi dicunt
ꝙ insinuatio est quando donatio fit in
scriptis coram iudice. nec requiritur ſm
eum decretum iudicis uel alia autoritas.
quia in hoc non uidentur requirere iu
ra. sed ꝙ fiat i presentia iudicis. lꝫ Guil.
de cu. aliter dixerit. in. l. illud. C. đ sacro
sanc. eccle. Quis autem sit iudex compe
tens concludit Jo. an. in dic. addic. ꝙ si
sit iudex partium clarum est. idem si sit
iudex loci uel rei que donatur. facit. l. da
ta. in fi. C. de donati. si autem non sit iu
dex nec loci nec rei. tunc dicit ꝙ tutum
esset seruare primam opi. ꝙ fiat donatō
interueniente scriptura inter personas
et demum coram iudice publicetur. naꝫ
per contractum donationis sortietur fo
rū ibi. aliqui tamē faciunt fieri cautelaꝫ
uidelicet ꝙ ponatur in instrumento ꝙ
partes eligant domicilium. uel ꝙ proro
gent iurisdictionem. Bar. in. d. l. modesti
nus. uidetur uelle ꝙ coram quocunqꝫ iu
dice posset fieri. licet non sit iudex ꝑtiū
uel loci. uel rei que donatur per. d. l. da
ta. et. l. in hac. C. de donati. Satis puto
ꝙ ista opi. sit uera. licet ad dictas. ll. pos
sit responderi. ut uoluit sentire Jo. an. ꝙ
loquatur quando est iudex partium uel
ipsius rei que donatur. tamen sequēda
est eius opi. considerato ꝙ tunc in seruā
do illam quando fit contractus coram
illo iudice in illo actu sit competens. fa
cit quod habetur in. l. lucius. ff. de ṽbo.
ob. et etiam iste est actus iurisdictionis
qui fit inter uolentes. ideo uidetur ꝙ ua
leat ex quo partes in illum ꝓ tali actu
celebrando consenserunt. facit quod ha
betur in. l. ij. ff. de offō ꝓ consuľ. Aduer
te tamen quia uidetur ꝙ esse debeat iu
dex qui habeat reddere ius. ut preses ꝓ
uincie. defensor ciuitatis uel alterius ma
gistratus. ut habetur in. l. in hac. C. đ do
na. et ideo si ex forma statuti in contrac
tibus requireretur unius iudicis presen
tia de collegio iudicum non sufficeret cō
tractum donationis fieri coraꝫ illo si ex
cederet summam ex quo nō esset depu
tatus talis iudex ad ius reddendum. sed
expediret publicari coram iudice publi
co ad reddendum ius. Sed an posset fie
ri tempore feriato. tenet Jo. an. ꝙ sic in
d. addic. quia est actus uoluntarie iuris
dictionis. facit. l. actus. C. de ferijs. nam
in his que fiunt inter uolentes nō est ne
cessaria cause cognitio. ⁊ ideo poterit fie
ri in alio loco ꝗ in tribunali. ut. l. uolu
it. §. i. de interrog. acti. et sic dicit prac
ticari quia interdum fit in camera. Cre
do dicit Jo. de ymoľ. de mente iuriū fu
isse ꝙ debeat fieri iudice sedente pro tri
bunali. uel saltem ipso stante in loco iu
dicij. quo casu non consueuit esse sine ꝑ̄
sentia aliquorum officialium uel familia
rium. per ea que habentur in. l. in dona
tionibus. C. de donati. quia non est ueri
simile iudicem pro tribunali sedere i ta
li loco solenni quin sint ibi ꝑsone seu of
ficiales publici. et dicit in. d. l. in donati
onibus. ꝙ tunc sufficit publicum testio
nium. licet non interueniant priuati tes
tes. et istud uideť esse de mente Azo. in
summa. de dona. dum dicit ꝙ debeat fi
eri coram iudice astantibus pluribus ꝑ
sonis nō requirātur priuati testes. puto
tamen ꝙ in his seruetur id quod est de
consuetudine in. l. de quibus. ff. de legi.
et per id quod nō. Jo. an. super. d. ṽ. do
nationes. An aūt sicut nō exigiť īsinuatō

quando imperatoꝛ donat. iuxta nõ. sup
auten. posita in. l. sanximus. et qȯ nõ. in
l. pe. C. de dona. sit idem dicendum i re
gibus. Jo. an. tetigit in. d. addic. et cõclu
dit ꝙ de facto seruat᷑ ꝙ non requiritur
insinuatio. et intellige. q. quando dona
ret rem pꝛimonialem. nam si donaret ali
quid pertinẽs ad regnum recurritur ad
c. intellecto. ȯ iureiuran. An aũt rex i suo
regno possit qȯ põt imperatoꝛ i suis sb
iectis. recurrendum est ad ea que nõ. In
no. in. c. ij. de re iu. facit. c. per reuerenti
alem. qui fi. sunt legi. de uerbo. sig. c. su
per quibusdam. per Jo. an. Bar. autem i
d. l. modestinus. sic dicit. Quero ꝓmisis
ti mihi aliquid fecisti q̇etationeꝫ aĩo do
nandi an indigeat insinuatione. quidam
dicunt ꝙ non. ut glo. uult in. d. l. modes
tinus. glo. uidetur tenere contra. l. si q̇s
obligationem. de re. iuris. et respondit
ad. l. modestinus. ꝙ ibi in usuris que de
bentur annuatim. et ideo si simul remit
terem alicui mille floꝛenos siquidem es
sent debiti ex diuersis causis non eget in
sinuatione. ut dicit glo. ibi. Quero quid
est insinuatio. est facere donationem in
scriptis coꝛam iudice. ut nõ. i. l. donatõ.
in fi. et in. l. donatione. et in. l. sanximus.
et expꝛesse dicit Azo. in summa hui⁹ ti. ȯ
donationibus. Quero an iudex debeat
aliquam cause cognitionem pꝛemittere
seu adhibere. Rndeo non. ista enim solẽ
nitas est adhibita ꝓpter duo. Pꝛimo ne
fiat clam et homines non fraudentur. ut
l. data. C. de donat. et quia in magnis
quantitatibus maioꝛ obseruantia exigi
tur. ut. l. fi. et auten. ibi posita. C. si certũ
pe. et hoc apparet quia apud quẽcunq̃
iudicem. etiam cui non subest donatio
nec res donata potest ĩsinuatio fieri. qꝛ
hoc ex mera uoluntate donatoꝛis consis
tit. ex hoc apparet ꝙ decretum iudicꝭ ñ
requiritur. sufficit sola iudicis pꝛesentia
ut de testa. l. omnium. licet Guil. dicat
contrariũ. et male de sacrosanc. eccle. l.
illud. an possit fieri donatio ex post fac
to. s. post donationem factam extra iudi
cium. dico ꝙ sic. l. fi. § . pe. C. de donatꝭ.
ante nup. Quid in donatione que fit ta
cite soluendo dotem ꝓ muliere. dic ut
C. de iure do. l. fi. Quero an donatio q̃ i
cipit a traditione. egeat ĩsinuatione. Rn
deo sic. ut expꝛesse tenet tex. i. l. sanxim⁹.
§ . i. C. de dona. non ob. l. puto. § . si do
nauit. ff. de doli excep. quia non sustine
bat expensas. Quero an illis legibus q̃ i
ducunt insinuationem possit renũctiari.
Rndeo non. quia illis legibus que indu
cunt certam solennitatem in actibus ho
minum non potest renunctiari. deleg. i.
l. nemo potest. et quia lex hoc ꝓhibꝫ. s.
ꝙ fiat sine insinuatione. ergo isti legi re
nunctiari non potest. ut. C. ne fideiusso.
do. dentur. l. i. et ibi nõ. glo. Pꝛeterea ꝙ
insinuatio fiat non est in fauoꝛem donã
tis. sed filioꝛum. s. ne fiat fraus. ut. C. de
donati. l. data. ergo renunctiari nõ põt.
ut nõ. in auten. ut sine ꝓhi. ma. § . qꝛ ue
ro. Idem uero Bartꝭ. in. l. sanximus. § . si
quis autem. C. de donatꝭ. sic dicit. Utrũ
his legibus que de insinuatione donati
onum loquantur possit renunctiari. Rn
deo non. nam legibus que dant certam
foꝛmam in constituendis actibus homi
num renunctiari non potest. ff. de pactꝭ.
l. ius publicum. delega. i. l. nemo potest.
Quero quid si fuit dictum in instrumen
to ꝙ tot donationes intelligantur quot
sunt iugera terre. uel quot sunt res que
omnes coaceruate excedunt summaꝫ. Is
tam. q. tangit Spec. in ti. de dona. § . i.
ṽ. quid si aliqui. ego dicit Bar. indistic
te dico ꝙ talis cautela nihil releuat. q̇a
uidetur in fraudem fieri. C. de agri. ⁊ cẽ
si. l. quemadmodum. ubi ponit᷑ similis
fraus. dico etiam ꝙ si plures nominarẽt᷑
in datione ita ꝙ uere essent plures dona
tiones. ẜm. l. scire debemus. et. l. ꝙ dici
mus. ff. de uerbo. ob. tamen quantũ ad
hoc una esset donatio eo ꝙ uno tempoꝛe
est facta et unica facienda ꝓ̃statio. ut ex
pꝛesse patet. C. de donati. l. sanximus. § .
si quis autem. in tex. et glo. Pꝛeterea hic
est eadem rõ ꝙ fieri debeat insinuatio q̃
ponitur in. d. l. data. insinuationem eni
magis inspicere actum donationis q̃ꝫ ac
tum conuentionis. ut sciamus utrum sit
una uel plures. ut. ff. de dona. cã moꝛtꝭ.
l. senatus. § . fi. Bar. in. l. sanximus. C. de
dona. § . si quis autem. sic dicit. Quero
de illa clausula que consueuit apponi in
donationibus. ut tot intelligantur esse
donationes quot res. vtrum ualeat cer
te non. quia hoc solum debꝫ inspici utꝝ
eodem tempoꝛe sint facte uel non. ut pꝫ
ex tex. ⁊ glo. i. l. sanxim⁹. § . si q̊s autem.
Quid si sit renũctiatũ ipsis legib⁹ cuꝫ iu
ramento. bar. in. l. si quis ꝓ eo. ff. ȯ fide
iusso. In octauo membꝛo dicit ꝙ non
firmatur iuramento. idem barto. in. l.
acquilius. ff. de donati. dicit. Quero an
donatio facta ex causa remunerationis i
digeat insinuatione. et dicit glo. in. d. l.
acquilius. ꝙ si esset mera donatio tunc
non indigeret insinuatione. sed illa. ȯ q̃
loquitur. l. acquilius. non ĩdiget. Credo
dicit bar. ꝙ si est simplex remuneratõ ꝙ
insinuatione non egeat. quia differen
tia est inter remunerationem et donatio
nem. ut. ff. man. l. si uero non remuneran
dum. et hec remuneratio sapit naturam
donationis. habes ergo dicere dicit bar
to. ꝙ aut ista remuneratio fit ex cã ȯ ꝓ̃te
rito. et ñ eget insinuatione. ut. l. acq̃lius.

si ex causa de futuro et idem. ut.l.fi.C.
de dona. ante nup. et auten. ibi posita. ⁊
l.fi.in prin.C.de iure do.secus si est sim
plex donatio. Ludo. i.l.modestinus.ff.
ꝺ dona.sic dicit.quia Bar.hic eleganter
posuit materiam insinuationis.ideo tu
dictis eius primo adde inquantū dicit
quid sit insinuatio dicendo ꝙ est coram
iudice donationem facere uel factam iu
dici ostendere et in publica acta redigeř
allegando casum in.l.in hac.C.de dona
ti.Adde ꝙ melior tex.est iuncta glo.su
pra uerbo insinuetur.in.l. sanximus.C.
de diuerꝭ rescrip.et dicit Bal.i quodam
suo consilio quod incipit.In xpi nomie
amen.certum est ꝙ filia in ꝯbonis patris
sic ad litteram.sed uidemus in ꝓposito
an uideatur facta insinuatio.quia iudex
interponit decretum et est iudex ordina
rius.et uidetur ꝙ sic.nam q̇libet iudex
ordinarius sufficit in eo territorio.C.
de donati.l.in hac.et uidetur insinuatū
quia est coram iudice factum.etiam si ꝺ
cretum non esset appositum.C.ꝺ testa.
l.omnium.contra.dico dicit Bal.q2 cau
sa non fuit coram iudice exposita nomia
tim.debet enim dicere pars quid inten
dit donare.ita ꝙ iudici quid agatur et
quid contrahatur innotescat.C.de pre.
cur.l.i.li.x.super eo enim iudex non exa
minat et ꝙ ei bona fide nō narratur de
cretū interponere non uidetur.errat enĩ
in facti cā aut causam ignorat.ff.ꝺ tu.
et cu.datis ab his.l.tutor petitus. ff.de
transac.l.cum aquiliana. nam si iudici
facti causam et dilapidationem pupilli
noninasset ꝓculdubio passus non esset
nec decretum interposuisset.quia presu
mendum est de iudicis mente ꝙ nihil in
tendat inique facere.quia hoc iurat.i au
ten.iusiurandum ꝙ pre.ab his.§.ab eq̄.
C.ad.l.iul.repet.l.fi.ꝓpterea ego Bal.
audacter dico ꝙ dicta donatio non est i
sinuata realiter et substantialiter.licz su
perficialiter contractus iste fuerit factus
coram iudice.Item coram iudice non di
citur insinuatio facta cum per iudicem
non intelligitur quid fiat.et ideo coram
eo fieri non dicitur.ut.ff.de uerbo. sig.
l.coram.bene facit qꝺ nō.C.de erroř ad
uo.l.i.ille enim qui non intelligit quod
agitur ꝓ absente habetur. ut. l.ij.§.uo
luntate.ff.solu.ma.et in tex.in.d.l.data.
C.de dona. dicit ꝙ insinuatio requirit
ut clamdestinis et domesticis fraudib⁹
⁊c.et ideo licet aliqua remissio fiat corā
iudice si iudex non intelligebat ꝙ anio
donandi illa fiebat clam dicitur facta ⁊
non coram iudice insinuatio. ut patz.ff.
de iure fisci.l.intelligitur. in prin. et de
leg.i.l.lucius.§.testō. clam enim dicit
fieri qꝺ fit ita ut non intelligatur q̇d si

at ut dictis legibus.uide circa hoc quan
do dicatur quid fieri coram iudice seu
presente in clausula non error.in articu
lo dum fuit tractatum de errore aduoca
ti ibi uide circa fi.Secundo adde inquā
tum dicit non esse necessarium sup tali i
sinuatione iudicem apponere decretum
et interloqui ꝙ de hoc est melior tex.q̄ꝫ
allegatus per eum in.l.fi.C.ꝺ p̄di.curia.
li.x.qui ꝓprie loquitur de donatione.⁊
hanc opi.etiam sequitur bal.in.d.l.illꝺ.
et.l.omnium.C.de testa.Tercio adde in
quantum bar.concludit in hac insinuati
one non esse necessariam cause cognitio
nem.uel paruam saltim ꝙ ex hoc resul
tant tria uel quatuor notanda.Primo ꝙ
hinc est ꝙ talis isinuatio potest fieri die
feriata etiam in honorem dei ex quo nl
la uel parua cause cognitio requirit.ad
hoc.ff.quis ordo in bo. po. ser.l.ij.§.
dies.Item et alia rōne quia insinuatio ē
actus uoluntarie iurisdictionis ꝭm glo.
ordi.in auten.de defen.ciuitat.§.nulla.
que incipit.uel quodcunq͛ aliud.⁊c. et
ideo talibus diebus explicari potest.C.
de ferijs.l.actus omnes.ita tenet Johā.
an.in addic.in ti.de instrumentoꝝ edi.
§.porro.ꝟ.uiso. cuius bal.non meminit
in.d.l.in hac.et.l.illud.ꝟ. idem tenuit.
Secundum aūt ꝙ resultat est ꝙ potest
fieri parte non citata.ea enim que cause
cognitionem non desiderāt absq͛ citati
one ꝓcedunt.l.iij.§.si causa cognita.in
glo.ff.de bo.po.l.si deserta.i glo. si ꝓp
ter publi.pen.C.Istud uult Jo. an.i. d.
ꝟ.idē bal.licet eum non allt.in.l.in hac.
et auten.eo de cursu.C.de donat.an nu.
ubi pro hoc dicit esse tex. Item tercium
ꝙ resultat est ꝙ potest dicta insinuatio
per iudicem fieri non tantum in loco so
lito tribunalis sed ubicunq͛ ⁊ qꝺ ē forti⁹
in priuata domo ipsius donantis uel do
natarij.ita enim fieri possunt qui ꝑuam
uel nullam cause cognitionem desiderāt
et maxime si sunt iurisdictionis uolunta
rie.ff.de interrog.act.l.uoluit. et istud
uoluit eleganter bal.in.l.generaliter.§.
fi.de rebus credi.non tamen memor Jo
han.an.idem tenentis in di. ꝟ. Resultat
autem et quartum ꝙ et si ipe iudex sit
donans uel donatarius poterit apud se
ipsum insinuationem facere.ut etiam fa
cit alia que sunt iurisdictionis uolūtarie
s. emancipationem et manumissionem
ad p̄mū.ff.ꝺ adopti. l.si consul.ad ꝭm.
ff.de manu.uin.l.an ap.⁊c.cum si.et is
tud uolunt moderni in.d.l.si consul. et
super p̄missꝭ.Olora.i suo consilio.lxxvj.
dicit.factum tale est domina.E.hn̄s du
as filias.M.et.J. donauit.M.iter uiuos
recipienti et benemerite quedam bona
que habebat i dioc̄ thesolana excedētia

summam quingentorum florenorum re
tento sibi usufructu ad uitam suam con
stituendo se nomine dicte.M.possidere
interim et de euictione teneri acto in ip
sa donatione post solitas renunctiatões
ꝙ dicta donatio ꝑ tot partibus sit fac
ta quarum quelibet legitimam summaʒ
non excedat.cui donationi iudex ordina
rius loci ubi donatio facta fuit non tam̃
iudex iporum contrahentium nec rõne
rerum nec personarum autoritatem suaʒ
iudiciariam interposuit et ↄsensum.hec
facta fuerunt in die feriata et solenni ob
honorem dei et in domo priuata.deinð
reuolutis temporibus dicta domina.E.
penitens donationis predicte nitens eaʒ
reuocare in solidum uel in parte eo q̇a
non fuit legitime insinuata.et qꝛ decre
tum iudiciale die feriato solenni fuit int̃
positum donauit secunda uice et inter
uiuos dicta bona prius donata.J. filie
eius recipienti et bene merite et condig
ne retento sibi usufructu ad uitam cõsti
tuendo se nomine ipsius.J.interim pos
sidere et de euictione tenere acto in ipa
donatione post multas et solitas renũc
tiationes ꝙ tante censeantur facte dona
tiones.quarum quelibet legitimaʒ sum
mam non excedat.fuitqꝫ iurata ipsa do
natio et coram iudice ordinario loci ubi
facta fuit non tamen ipsorum contraben
tium rõne personarum uel rerum et ei⁹
iurisdictionem scienter prorogauerunt
facta publicata et legitime insinuata.lo
co tamen priuato electo pro publico et
ydoneo ad id per eũdem iudicẽ ob ho
nestatem magnificentiam et fragilitateʒ
dicte donatricis. deniqꝫ ipsam.B.in cor
poralem possessiõʒ aliquoꝝ bonorũ idu
xit dicta donatrix.et ꝑ illam corpalem
possessionem seu quasi aliorum bonoꝝ
donatorum que ibidem ad oculum ui
debantur et uideri poterant inductam
uoluit dicto tamen usufru. retento mor
tua dicta.B.donatrice.q̃rit' q̃ donatõ ꝑ
dictarum sit ualidior.et utrum secunda
primam casset et infringat iure et facto
Primo uidendum est an donatio necessi
tatem effugiat insinuationis propter illa
uerba ꝙ necessitas in tẽpore.ut.C.ð do
na. l. scimus. §.si quis autem per di
uersa.C.de sacrosanct[eccle. illud.in fi.
et ꝑ hoc optime.C.de nauti.fe.l. nihil.
§.ꝙ in singulis.Secundo est uidendum
an iudex coraʒ quo ẽ prima donatio fac
ta fuit iudex competens ad faciendūʒ
insinuationem et uidetur ꝙ sic.ut.C.de
dona.l.in hac.presertim quia rõne con
tractus ibi celebrati.ut.C.de contrahẽ.
ẽpt.l.i.sortit' etiaʒ iudex iurisdictõe sup
contrahentes.ut.ff.de iudi. l. heres ab
sens.§.i. Tercio est uidendum an insinu
atio potuerit fieri die solenni.et uidet'
ꝙ sic.quia cum non reperiatur ꝙ talis i
sinuatio requireret cãe cognitionem po
test die qualibet actus expediri.ut.ff.q̇s
ordo in bo.po.ser.l.ij.§.dies.et hoc bñ
admittit natura huiusmodi actus qui ẽ
uoluntarie iurisdictõis.ut.C.de ferijs.l.
actus.et nõ.Hosti.in summa.de feri.§.
quid in eis.ꝟ.licet que pertinet. et eað
rõne uidetur ꝙ in domo potuerit fieri.
ff.de interroga.acti. l. uoluit.§.i. et de
ma.uin.l.non omnino. Ultimo uidenð
est quid sit insinuatio.et dicunt quidaʒ
ꝙ est ꝑ superiorem autoritat[prestatio.
et hanc diffi.uidetur ponere et glo.ꝛ te
nere in auten.ut non fiat pignoratio.§.
illud.collat[.vj. Alij dicunt ꝙ est scrip
tura facta in presentia publicarum ꝑso
narum et in actis superuacuum est aliõ
testimonium querere. et.C.ð donationi
bus.l.in donationibus.unde dicunt ꝙ
ad hoc ut donatio dicatur fore insinua
ta.sufficit ꝙ ð ea sit facta scriptura apð
competentem iudicem publicata.et hãc
opi.tenet Azo in summa.de donat.§.
que donationes scripturam requirant.
tamen uerius uidetur ꝙ quantum ad h̔
dici possit ꝙ insinuatio est preexistẽtia
donationis in scripturam redacte apud
competentem iudicem facta publicatio
et eius autoritate in publica momenta
seu acta uel gesta facta redactio ut ꝑpe
tua et facilior sit ꝓbatio ueritatis.et de
hoc colligimus.C.de dona.l.in hac. et i
auten.ut fra.filij.§.illud. colla.ix. et in
auten.de defen.ci.§.non habente.coll'.
iiij.et in auten.ut nulli iudi.§.et hoc ꝑ
uenit. et nec est nouum ꝙ actus apud
unum celebratur ꝑ sua utilitate et ꝑfec
tione apud alium publicetur.C.de emã
ci.lib.l.iubemus.et de adopt.l.ij. et ta
lis insinuatio inuenta fuit ut medio tꝑe
qð est inter donationem et insinuationẽ
possit donans deliberare an donationeʒ
per insinuationem conseruare expediat.
ut in auten.de appel. circa prin.qꝛ itera
tio actus.s.donationis et insinuationis
ostendit mentis perseuerantiam.ut.C.
de plus pe.l.unica.et tollit suspitionem
deceptionis ꝓpter acta.ar. C.ad uelle.
l.si mulier.et occurrit falsis ꝓbationib⁹
que possunt fieri per scripturas publi
cas non insinuatas clam tamen factas
cogitari.ut.C.de dona.l.data. unde cuʒ
ꝓma donatio non sit taliter insinuata et
tali modo non reputo eam sufficienter i
sinuatam.et ꝑ consequens non credo eã
nec tenere nec ualere de iure. Redeam⁹
ad dicta Ludo.in.l.modestinus.et uidẽ
dum est in quibus casibus ista insinuatõ
non sit necessaria.et ꝑmo potest esse du
bium quid in donatione facta ecclesie

et in hoc glo. in auten. de non alie. et l. scimus. et in. d. l. illud. et i. l. sanximus. C. de dona. quas communiter sequunt domini legiste tenent q requiritur insi nuatio: et alias non ualeat. quia si specia le est in donatione facta p redemptione captiuorum. et in alijs casibus nō. in. l. si quis per redemptionem. C. de donat. inter quos iste non numerat q ualeat absq insinuatione. ergo in contrarium ē ius commune. Aduerte tamen quia i cō trarium tenuerunt Hosti. et Io. an. extra de fide instrumentorum. c. fi. in nouella. allt. p hoc. d. l. sanximus. que facit pro hoc contra eos. idem tamen Io. an. i. d. §. porro. in addic. que icipit. Illa lex idē secut⁹ est. et hac rōne quia si princeps et sacerdotium equipantur. ut in autent. quomodo oportet. in prin. epi. extra de testi. c. omnis aia. et in principe hoc est q ualeat donatio sibi facta absq insinu atione. ut. d. l. sanximus. in auten. ibi po sita. et in auten. ut non fiant pigno. §. fi. ergo idem debemus dicere in donatio ne facta ipsi ecclesie. et hec pars forte de iure canonico sustentaretur ex quo i ea non reperitur aliud iure cautu3 q dona tio facta ecclesie requirat insinuationem vnde rñdeas quia hic suppletur per ius ciuile. ut in. c. si adiutorium. x. di. et ad rōnem Io. an. potest responderi q non ualeat. cum ex ea sequitur legu3 correptō que non habet locum etia3 ubi est ydem titas rōnis. ut plene nō. in auten. quas actōnes. C. ō sacrosa. eccle. p sua tñ opi nione multum facit q in contractib⁹ ce lebratis cum ecclesia seu dispositionib⁹ non uidetur requiri solennitas iuris ciui lis. C. de sacrosanct. eccle. l. generali. ut ibi nō. facit. extra ō testi. c. relatū. et c. cum esses. et hanc opi. teneo saltim ō eqtate canonica et uiua rōne. quia insi nuatio ista iuenta fuit ad reiciēdas frau des que possunt in ipso contractu dona tionis miri. et hec fuit finalis ratio. C. ō dona. l. data. sed hec ratio cessat in eccle sia que semper dicitur esse iusticie et ue ritatis cultrix et augmentatrix. ut dixit pulchre tex. de alie. fe. c. i. et in cle. cum il lusio. de renun. ergo cessat legis insinua tione inducentis dispō3. et iura sunt cla ra. p hoc Marti. sil. autem in suis dictis. dicto. clxx. nota q leges que uolunt q i donatione que fit ecclesie ab aliquo pre terq ab imperatore requiritur insinua tio a quingentis aureis. ō. l. illud. C. de sacrosan. eccle. non uidetur ualere ſm ius canonicum. secundū q ualeat idistic te usq ad omnem summam. ut nō. hos ti. et Io. an. post eum. et Anto. de bu. in c. fi. de fide instru. et pro eis allego. c. sunt q ope. et. c. fi. xvi. q. iiij. et cle. i. in

fi. de deci. et potest assignari rō. q3 sit materiarum relictorum ad pias causas censetur esse spūalis. ita q. ll. super illis disponentes non ualent. nisi quantū sūt per canones approbate. ut in. c. relatū. extra de testa. et patet in his q nō. Bar. i repeti. l. i. C. de sacrosan. eccle. ita dona tiones inter uiuos forte in piam causam ut in. c. fi. de re. eccle. non alie. facit quod habetur. x. q. et. xvij. q. iiij. per totū. Ite3 dubitatur an in rege aut alio domino in suo territorio non recognoscente superi orem ualeat donatio per eum facta suo subdito absq insinuatione in hac. q. in simili consulit Bar. et una cu3 eo fran. ti gri. tenētes q absq insinuatione ualeat ita simpliciter refert Bal. i. d. l. sanxim⁹. et hanc opi. ego comprobo pmo autori tate Io. an. idem tenentis in. d. ō. qui in cipit. ultimo. Scōo ratione quia si ita ē in principe ut supra dixi. ergo idem dicē dum est in rege. siue alio domino superi ore qui principi equiparatur. ut. l. post liminiū. in prin. ff. de capti. et clarius in c. super quibusdam. §. i. de uer. sig. et ist tum punctum tene menti. Tercium du bium est an donatio pene requirat insi nuationem. uidetur q sic. quia dicitur uera donatio. C. de dona. l. donationis. ubi est casus. contrarium tamen firmat Bal. in. l. si mulier. ff. de condi. ob cām. simplici rōne. s. penarum odio. non tam meminit inducere. l. modestinus. ff. ō do na. in qua uidetur casus. q3 si usura ē pe na ut. l. lecta. ff. si certum pe. et in donati one eius requiritur insinuatio et pter odium. ergo idem etiam uidetur dicen dum in alia donatione pene. In donati one autem causa mort non requiritur i sinuatio. l. fi. de dona. cā mort. Item q̄ri tur an in remissione debiti gratuita req̄ ratur insinuatio. et in hoc aduertendum quia glo. et doc. uariarunt. Una ē enim i l. si quis obligatione. ff. de re. iuris. qui dixit insinuationem requiri. Alia uidet contrarium innuere. in. l. i. ff. q. mo. pig. uel ip. sol. dum dixit q remissio non est donatio. ergo non indiget insinuatione. Bar. secutus fuit glo. in. l. si quis obliga tione generali tam ibi q hic. eo quia ui detur clare pbari in. l. in edibus. in pri. ff. de dona. q talis remissio seu quieta tio dicitur donatio. Bal. narrauit quia in alleg. l. illud. dixit q aut in tali remis sione fit mentio donationis. et tunc insi nuatio non requiritur. q3 ista remissio ñ dicitur donatio sed potius liberatio q ipsius fauore pcedit et sine causa ualere tenet. et p ōsequens absq titulo dona tionis. ut. l. tale pactum. in prin. iuncta glo. i. ff. de pactis. sed in. l. si inter. C. de solu. tenuit simpliciter Bar. et hoc p tex.

ibi iuncta glo. dicente ꝙ talis remissio
esse uidetur donatio. sed i.l. tale pactū.
distinxit aut remittitur debitum liqui
dum. et tunc ꝓcedat dictum Bar. ꝑ.d.
l. si inter. aut non liquidum et tunc non
eget insinuatione. quia remissio debiti
non liquidi nō dicitur donatio ꝓp̄e. ut
l. contra iuris. §. si filius. ff. de pact. Jo.
an. in. d. §. porro. in. ū. quis si donatōes
in additione q̄ incipit. quid si renuncti
ans tenet insinuationem non esse neces
sariam. q2 rei sue quisq3 est moderator ⁊
arbit̄. C. man. l. in re mā. ff. si quis a pa.
fue. ma. l. non usq3 adeo. hec rō nihil cō
cludit ut ꝑ te uides. Scd̄o quia magna
differentia est inter donationem direc
tam et obliquam. ff. de li. le. l. si is q̇ du
os. et in. c. ad apostolica. extra de his q̄
fiunt a p̄lato. que rō subtiliter aut nihil
aut parum concludit. ut patebit ex infe
rioribus nouissime dn̄m. Ang. in h̄ passu
in consilio quod incipit. In dei nomine
et sue matris ūginis gloriose amen. Pro
parte negatiua consuluit ꝙ non audiat̄
dicta soror ita perfecte et magistralit̄ dis
tinguere ꝙ hic uidenduz. utrum ista re
missio seu q̇etatio dicat̄ uera donatio.
et in hoc ita dicendum est ꝙ aut ista q̇e
tatio fit animo donandi et de hoc con
stat. et tunc claruz est ꝙ dicitur uera do
natio. casus est in. d. l. i edib⁹. et in. l. i. ff.
de transac. facit ẜm eum. C. de pactis. l.
pactum cura. de noua. l. si quis delegaue
rit. et ibi per Bar. ulterius alia rōne. q̇a
id mere dicitur donari ꝙ nullo cogēte
impio sed uoluntarie datur. ff. de dona.
l. donare. sed hec est huiusmodi. g° ⁊c.
hoc firmat Cy. C. de pactis. l. pactum q̄
contra. aut non fit animo donandi et cō
stat. et clarum est ꝙ non est donatō nec
insinuatio requiritur et ꝙ non sit patet
quia deficit i donatione uoluntas uni⁹.
sine quo donatio non perficitur. ut. l. ab
sēti. at. l. nuda. ff. ō dona. et. i. si quis ar
gentum. C. de donatio. aut per uerba
directa libero seu remitto debitū. et tūc
dicendum est ꝙ ista est mera donatio. ⁊
ideo insinuatione indiget. qd̄ ē casus i
d. l. si intra. licet ipse alleget glo. in. d. l.
si quis obligationem. hoc tamen ꝓcedit
nisi sint alique presumptiones ex quib⁹
colligatur remittentem nō habuisse ani
mum donandi. utputa quia remisit q2
non erat debitum liquidum. aut nō ha
bebat ꝓbationes in ꝓmptu. et hoc per
glo. in. d. §. si filius. ubicunq3 possumus
aliuz contractum presumere non presu
mus donationem. ff. de solut. l. si cum
aurum. ff. de pigno. ac. l. eleganter. §. q̄
reprobos. aut talis remissio seu liberatō
fit per uerba ex quibus ipsa per indirec
tum colligitur. utputa profiteor te non
teneri. et tunc non dicatur donatio. et ꝑ
consequens insinuatio non requirit̄. sed
potius mera deliberatio. et ita loquitur
tex. cum glo. in. d. l. tale pactum. in pri.
et hoc ultimum ego ꝓbo per casum no
tabilem coniūcta suppletione doctoꝝ i
l. q̇ de iure. ff. de dona. ubi donatio indi
recta non exigitur insinuatione. et hanc
disti. nota et tene menti quia est ipsa ue
ritas. sed q̇d in donatione rei aliene. In
hoc conclude ẜm bal. in. l. post mort. in
fi. C. de fideius. dic ut ibi per euz Ludo.
in. l. aquilius. querit an donatio cā renū
tiationis egeat isinuatione. ubi sic dicit
nota hanc glo. pro sin. et ita semper alle
gamus ꝙ donatio causa renunctiatiōis
non indiget insinuatione. Idem ẜm bar.
si fiat ob aliam causam siue de preterito
siue de futuro. ut. l. fi. §. similiq3 modo.
cum auten. ibi posita. C. de dona. an̄ nu.
Pro ueritate tamen huius articuli cōclu
do aliquibus per me additis ẜm bal. in
l. illud. C. de sacrosan. eccle. ꝙ aut fit do
natio cā renunctiationis aut ob aliā cau
sam. Primo casu aut sūt merita colo
rata seu simulata. quia in rei ueritate nō
precessit. et tunc clarum est ꝙ requirit̄
insinuatio. ad hoc. ff. de re. iuris. l. imagi
naria. et i toto titu. plus ualet̄ ꝙ agitur
aut fuerunt uera merita p̄mo. et tunc
insinuatione non indigent hic siue fue
rit renunctiatio ob causam precedentez
ex qua potuerit agi. ut. l. aquilius regu
lus. ẜm unum intellectum. siue ob causā
ex qua orta fuerit obligatio ad antidora
ẜm formam. l. sed si lege. §. cōsuluit. ff. ō
peti. heredi. et. d. l. aquilius. ẜm alium
intellectum. Sed an stetur assertioni ip
sius donantis dicentis se donare ob me
rita precedentia. Bal. in. l. illud. all'ta. dis
tin. ꝙ aut exprimitur certa qualitas me
ritorum et statur. ut. l. aquilius. aut ex
primuntur merita in genere. et tunc n̄.
C. de colla. l. si donatione. in glosa. et
auten. unde si parens. C. ō ioffi. te. primū
tamen membrum intelligo quando est
facta donatio ab eo qui poterat libere
donare absq3 meritis precedentibus. se
cus si sine eis donare non posset. ut int̄
patrem et filium. quia tunc non statur
assertioni. ista est theorica domini Bar.
in. l. si forte. ff. de castren. pecu. licet al's
in. l. per diuersas. C. mandati. i hoc dubi
tauerit cuius dubitationē decidat Bal. i
l. ij. C. ne li. poten. ymo etiam uidetur ꝙ
nullo casu debeat stari assertioni pre
dicte ad euitandas fraudes. ff. de pact.
do. l. conuenire. ⁊ ẜm hoc hodie nl'la do
natio indigeret insinuatione. quia semꝑ
in instrumentis ponitur de benemeritis
precedentibus. et ad hoc qd̄ nō. Bar. in
alleg. l. si forte. Secundo casu p̄ncipali.

aut donatur ob cāz de preterito ob quā
est orta obligatio ad antidora.et tūc nō
indiget insinuatione.ut alleg.l.aquilius.
aut non est orta et tunc indiget. C.ō do
na.l.donatio.et ita etiam similiter disti
guas in cā de futuro.Ex predictis resul
tat decisio an donatio mutuo facta inter
duos cuius effectus conferet post mor
tem alterius pcedentis et indigeat isinu
atione.et hic est punctus sup quo bis
diebus dicit Ludo.consultum fuit per
multos famosissimos doctores hui⁹ ci
uitatis ac etiam me.et reperi nouiter con
silium domini Angl.quod ptunc non
uideram.et est scōm consilium quod al
legaui supra.et uidetur ꝙ non indigeat
primo per glo.in alleg.l. aquilius.Scōo
quia leges loquentes de insinuatione lo
quūt de ppria donatione.ff.de uerbo.
sig.l.eum qui uectiga.et.l.i.§.si is q̊ na
uem.ff.de exer.sed donatio de qua agit
est donatio mutua.quarum donationū
una fuit causa finalis alterius.ut in simi
li allegatur.dixit tex.in.l.et hec distin.i
fi.ff.lo.et hanc partem tenet Jo.an.i ti.
de instru.edic.§.porro.in fi.et bal.in.l.
sanximus.C.de dona.et Ang. ubi.s.mlt
tum tamen faciebat me dubitare.allt.l.
fi.§.similiꝗ modo.⁊ auten.eo decursu.
eo.ti.et in auten. ut fra.fi.§.illud. ubi
uideo ꝙ donatio ppter nupt.que fit p
maritum ob causam precedentis dotis ē
necesse ꝙ per eum insinuetur licet non p
uxorem.et tamen inter utrunꝗ interue
nerunt mutue donationes.s.certa ps do
tis ex pacto pprio uxoris uiro donante.
non tamen dedit aliud responsum nisi
ꝙ ea que dicuntur in donatione ppter
nuptias tanꝗ specialiter dicta i donatio
ne exorbitante ab omnibus alijs nō sūt
trahenda ad consequentiam.etiā ex ydē
titate rōnis secundum glo.or.in.c.fi. de
heret.li.vj.et ita etiam reperio Angl.rñ
dere in.d.consilio.sed quid in donatōe
iurata nulla uicietur ex defectu insinuati
onis.Ludo.in.d.l.modestinus.sic dicit
In hoc reperio duas opi.Una fuit Joh.
an.in.d.v.sed quid si renunctians. tenē
tis ꝙ non.per uulgarem rōnem quia po
test iuramentum saluari sine dispendio
salutis eterne.ut in.c.cum contingat. de
iureiuran.li.vj.et istam opi. sequuntur
alij moderni in.d. c.cum contingat. Se
cunda opi.fuit fre.de senis. in consilio
cclxxiij.cuius tenor.j. describitur tenen
tis de directo contrarium.licet nō uide
rit Jo.an.una sola rōne.quia iuramentū
habet sub se tacitam conditionem si res
in eodem statu permanserit.extra de re
nunc.c.ij.extra ō iureiuran.c. quemad
modum.in glo.magna.si enim res in eo
dem statu non permanet.sed mutatur.

tunc iuramentum non obligat iurantem
sed hoc culpa ipsius donatarij factum ē
ꝙ donatio nō fuerit insinuata.ergo bar
to.in.l.modestinus.remisit ad dicendaz
per eum in.l.si quis p eo.ff.de fideiuss.
et ibi nil dixit.Istam opi. similiter asse
rit ueram.in.d.l.si quis p eo. Idez bal.i
d.l.illud.licet nemo ipsorum alleget fre
de.ea sola rōne quia ut iuramentum ua
lidat actum tria requiruntur.ꝙ prima
sit habilis seu per iuramentum habilita
ta.Secundo ꝙ actus sit fact⁹ solēnit.ter
cio ut non sit prohibitus.et hec pbāt i
l.si quis inquili.in fi.deleg.i.sed hic nō
interuenit solennitas quia deficit isinu
atio.ergo ⁊c.et hanc opi.dicit Ludo.te
nere duabus rōnibus.primo quia ex do
natione non insinuata non orit neꝗ na
turalis neꝗ ciuilis obligatio.ut dicitur
esse casus sin.i.d.l.scimus.circa prin.ibi
p non scripto aut intellecto ⁊c. ergo iu
ramentum talem donationem non uali
dat ex quo consensus in ea prestitus a le
ge totaliter annullatur et iuramentum ñ
confirmat ubi non reperit aliquod con
firmabile in.l.fi.ff.qui satisda.co.C.de
non nu.pe.l.fi.Secundo quia ubi actus
est nullus ex defectu solennitatis forma
lis obmiss iuramentum non ɔfirmat.ut
l.si quis p eo.ff.de fideius. in.ix. regula
ipsius bart.ergo ⁊c. ¶ Ulterius pōt du
bitari inquantum tempus ista insinua
tio debeat fieri.si non taxatur tempus
a lege aut statuto.et ibi hic dicit Ludo.
nunꝗ reperi ab aliquo actuz nisi ab An
gel.in quodam eius consilio ꝙ scrip.ui
sis instrumentis predictis de rerum ua
lore in dubium reuocatur ⁊c.ubi forma
liter ita dicitur uidetur ꝙ cum talis insi
nuatio possit ex interuallo post donatio
nem fieri.ut.l.i.C.simili modo.ō dona
tio.ante nup.et in.d.l.in hac.C. ō dona
ti.et per consequens cum sit mera facul
tas et uolūtarie iurisdictōnis possit ppe
tuo fieri ad istar eoꝝ que sunt mere fa
cultatis.ut est ius adeundi cui pstabit
tantum spacio.xxx.annorum.ut.l.licet.i
glo.C.de iu.deli.et plene in.l.quaz diu.
ff.de acq.her.Item ius offerendi. ut. l.
cum notissimi.C.de prescrip.tri.an.et.l.
si finita.§.illud.ff.ō dam.infe.l.si rem.
§.casus.ff.de pigno.acti.ff. de usuca.l.
pignori.in glo.uidetur tamen secunduz
eundem ꝙ si dicatur donatio nulla ob
defectum insinuationis possit post hoc
recurri ad insinuationem.ut hoc notabi
liter pbat in.d.auten.eo decursu.et in
corpore.unde sumitur.Item si tpe quo
queritur de lucro dotis non reperitur
maritus insinuasse donationes propter
nuptias.frustra petit maritus lucrum il
lud ex pacto proueniens.uerba sūt eius

formaliter in predicto eius consilio. et
hec opi. uidetur posse sustentari si tene
amus opi. Bar. dicentis insinuationem
non requiri neq; decretum neq; autorita
tem iudicis sed si teneamus glo. singula
ris opinionis in auten. ut non fiant pig
nora. ad fi. dicentis super insinuatione
requiri iudicis autoritate. clarum erit
hanc opi. fore falsam. quia autoritas
deb; ꝓcedere aut in mediate seq. l. obli
gari. §. tutor. ff. de au. tu. et. l. si qs mihi
bona. §. iussum. ff. de acqui. here. Item si
teneamus opi. Gui. de cu. ꝙ requiratur
decretum. similiter hec opi. est falsa. qa
de natura decreti est precedere. ut notat
Inno. de re. eccle. non alie. c. dudum. et
ꝓbatur ex uerbis glo. in. l. ait pretor. §.
premittitur. in glo. sed cur secus. ff. de mi
no. tutius tamen est tenere opi. Ang. ꝑ
tex. in. d. §. similiq; modo. ubi patet ꝙ
etiam ex magno interuallo isinuatio po
test sequi. Ultimo inquantum bar. dicit
insinuationem hanc posse fieri corā quo
cunq; iudice. etiam si non sit iudex do
nantis loci uel rei. per. d. l. data. et. l. in
hac. Adde ꝙ Jo. de ymol. tenet contra.
in. d. l. modestinus. per tex. l. scōm. C. de
dona. ubi dicit contra bar. uideri casu;
et r̄ndet ad tex. d. l. in hac. et. d. l. data.
ꝙ cum debent apud quemcunq; iudicē
⁊c. intelligendum est. s. ipsius ciuitatis
uel ꝓuincie ubi facta est donatio. et sic
debent uerba illa stringi. ut ar. in simili.
in. l. omnes. C. si sine ce. uel reli. et. l. iter
omnes. ff. qui satisda. co. et qd plene ha
betur in. l. i. §. nunctiatio. tu tamen seq̄ris
Bar. per tex. expressum in auten. ut fra.
fi. §. istud. du; dicit aut apud quos om
nino talia documenta confici possūt ⁊c.
nec. ob. tex. in. d. l. fi̅m. quia ut ibi patet
illa lex loquitur in casu speciali. s. in do
natione facta in urbe que insinuari deb;
apud magistrū census et non alibi. opi.
tamen bar. limita nisi in ciuitate ess; cer
tus iudex ꝑ insinuandis donationibus
quia tunc super hoc partes non possūt
iurisdictiō; alteri⁹ iudicis ꝓrogare scōm
Bal. in. l. testamenta. C. de testa. et per il
lum tex. et per. l. consul diualia. eo. ti. et
l. repetita. C. de epi. et cle. qd tamen itel
ligo uerum si uellent ꝓrogationem iudi
cis aliam potestatem habentis facere. se
cus si uellent ꝓrogare iurisdictionem ha
bentis eandem. quia tunc puto fieri pos
se ꝓrogationem. l. iter ꝯuenientes. una
cum glo. et qd ibi per Bar. ff. ad munici
pa. et ita intellige bal. et inquantū Bar.
dicit in. l. modestinus. insinuationi non
renunctiari. adde qd idem tenuit Odo.
consilio suo cuius tenor talis est. Quidā
habens unicum filiu; ex pacto donauit
illi prius emancipato uniuersaliter bona

sua titulo simplicis ⁊ irreuocabilis dona
tionis inter uiuos que donatio ascendit
plus q̄; sit numerus centum aureoꝝ et
non fuit insinuata dicta donatio. sed pr
renunctiauit beneficio insinuationis et
se obligauit. postea dictus pater habuit
alios filios ꝓpter qd uellet dictus pater
reuocare donationem. queritr̄ an possit
et an potuerit renunctiare ne insinuetur
dicta donatio. breuiter dicendum uide
tur ꝙ talis renunctiatio non teneat. qa
per eam ius ciuile impugnatur. et hoc ꝑ
l. conuenire. ff. de pactis do. et quia solē
nitates substantiales. quibus obmissis
actus nullus redditur non possunt pac
to obmitti nec eis potest renunctiari. ut
nō. ff. de suis et legi. l. fi. de admini. tu.
l. quidam decedens. de le. tu. l. nemo. C.
de iuramen. calum. l. ij. §. sed quia uere
mur. Insinuatio autem donationis sum
mam legitimam excedentis ē huiusmo
di. ut. C. de dona. l. sanximus. §. i. ibi se
cundum hoc ꝑ non scripto itellecto ⁊c.
et nō. ff. de dona. l. ut mihi donares. et
ad huius corroborationem accedit. C.
de sacrosanctis eccle. l. illud. in fi. Renūcti
atio enim que fit per donantem benefi
cio. l. si unq̄;. C. de reuoca. donatis. absq;
dubio non tenet. quia illa lex in fauore;
donantis inducta non fuit. queritur ⁊c.
ut. C. ut in pos. leg. l. scire. et. ff. ad. l. fal.
ꝙ de bonis. cum si. et hinc est dicit Lu
do. ꝙ non ualet illa cautela. s. ut quādo
quis uult rem donare fingat eam pro de
relicto habere et postmodum alter capi
at quia certe in tali casu inducitur dona
tio inter capientem et habentem pro de
relicta. ff. de stipu. seruo. l. ꝙ seruus. et
uide qd ibi notat Barto. Bal. autem su
pra ista materia consuluit sic. In xpi no
mine amen. ubi est data forma per lege;
uel statutum ratione iuramenti quando
q; a iuramento recedi potest quandoq;
non. nam si forma est data fauore contra
hentis potest recedi ab ea si iuretur. de
iureiuran. c. mulieres. et auten. sacramen
ta puberum. si est data forma annullato
ria. a tali forma non potest recedi licet
iuretur. ut plene notat Barto. de fideius
so. l. si quis pro eo. et ideo cum contrac
tus requirat insinuationem si non insi
nuetur non ualet iuramentum quia non
potest renunctiari insinuationi. ut nōtis.
C. de sacrosanc. eccle. l. illud. sic est in ꝓ
posito. unde si non fit insinuatio ex tali
contractu non resultat ius nec probatio
nec dicitur esse periurus qui legis auto
ritate utitur. ff. qui satisda. co. l. fi. C. de
non nu. pe. l. fi. maxime quia iuramentū
precedens non tollit defensionem que
post nascitur ex negligentia sequenti. ut
ex alia noua causa. ff. de iureiuran. l. sed

et si possessori.§.ij.ex quibus concludo
ꝙ non debet reputari periurus qui rati
onabilis statuti beneficio utit᷑.cum lex
uicem apostolici teneat et iuramentum
relaxare possit.ut legitur et notatur i.l.
adigere.§.quamuis.de iurepatro. et li
cet compromittere ꝓut est actus electi
uus personarum non fit contractus nec
laudum prope fit contractus sed eius si
militudinem habet quia assimulat᷑ lau
duz arbitratoris transactioni tñ promis
sio de stando laudo est contractus.et is
ta ꝓmissio debuit registrari uigore sta
tuti uolentis registrari contractus et in
strumenta ascendentia ad summaz libra
rum quinquaginta.alias est nulla.et sic
remanet laudum sine ullo uinculo obli
gationis.et per consequens inualidum
est.nisi partes consenserint laudum im
plendo.C.communia utriusq; iud. l. ij.
cum glo.Ita consulo ego bal. Consiliuz
autem fre.an possit cum iuramento re
nunctiari insinuationi.est scriptuz.s̃.i is
ta met clausula super isto an possit renũ
tiari legi iulie.de fundo dotali.ibi uide.
Idem bal.in.d.l.illud.sic dicit. Quero
utrum in ecclesia ualeat donatio ultra
quingentos aureos sine insinuatione.si
cut quando fit in redemptionem capti
uorum.quidam dicunt ꝙ ualet usq; ad
octingentos ut ibi ecclesia sit ꝓuilegiata
in tricentis.ueritas est ꝙ non ualet ultra
quingentos sine insinuatione.nõ ob.d.
l.illud.ꝙ hodie istud qd̉ erat priuilegiũ
est redactum ad ius commune. non aũt
possimus excedere terminos predictos.
et idem tenet Gui.de cu.et est ipsa ueri
tas.quia a taxatione legis non possim⁹
ex nostro ingenio recidere.et quia Gui.
de cu.in.l.in hac.tractat materiam insi
nuationis.Queritur quid ẽ insinuatio.
Rndeo dicit bal.ꝫm Gui.est descriptio
in actis facta decreto uel autoritate iudi
cis competentis.unde tenet Gui.in.d.l.
illud.ꝙ non sufficiat facere donationez
in presentia iudicis uel ĩ absentia.et pos
tea intimare iudici nisi iudex per suam
autoritatem et decretum eam approbat
et alleg.ad hoc glo.in auten.ut non fiãt
pigno.§.fi.ubi de hoc est glo. fin.Sed
bar.reprehendit Gui.ff.de dona. l.mo
destinus.et dicit ꝙ insinuatio est facere
donationem.uel in scriptis redigere co
ram iudice competenti.ut.C.de dona.l.
in hac.in v̓bo publicare.et in v̓bo itima
re.et illam. l. specialiter allegat.ꝓ casu
tamen illa.l.non dicit ꝙ non requiratur
decretum.unde salua sua reuerentia illa
lex non ꝓbat hoc breuiter.ego allego ti
bi tex.expressum ꝙ nõ requiretur decre
tum.C.de predi.curi.li.x.in v̓bo ibi si
ne decreto.ubi etiam loquitur aperte in
donatione.et est melior tex. qui reperia
tur.hoc ꝓbo per rõnem quia decretum
non requiritur nisi ad confirmandum
id quod de se non ualet.sed donatio fac
ta in iudicio uel redacta in actis ualet d̉
se.unde quia non est opus decretum.et
totum hoc patet per alleg. l. fi. Illud ẽ
notandum ꝙ insinuatio dicit᷑ pertinere
ad iurisdictionem uoluntariam.ĩ auten.
de defen.ciui.§.nulla.et in glo. ordina.
et si deputatur in ciuitate aliquis iudex
super insinuationibus partes nõ possũt
in alium iurisdictionem ꝓrogare.Iste ẽ
tex.nõ.C.de dona.l.serui diui.facit qd̉
nõ.i.l.repetita.C.d̉ epi.et cle. per Gui.
de cu.ex hoc infero dicit Bal.ꝙ insinua
tione donationis non requirit᷑ aliqua ci
tacio alicuius.sed requiritur p̃ntia do
nantis et donatarij.rõ est quia non pre
iudicatur nisi presenti contrahenti suꝑ
proprio iure ipsius.unde nullus alius ẽ
citandus quia nullus alius habet ius in
actu conficiendo uel ĩpugnando.ut.C.
de dona.l.si auia nostra.similiter nõ.ff.
de bo.po.l.iij.§.si causa cognita.et per
Cy.in.l.fi.C.de bo.po.et per Archi. c.
di.c.contra morem.Ex p̃dictis apparet
ꝙ sufficit ad insinuationem ꝙ donatio
reperiatur in actis licet iudex non inter
posuerit decretum.similiter nõ . C. ad
trebell᷑.l.pe.§.fi. per Guil.tamen facit
C.d̉ apo.pu.l.i.li.x.receptis summis. d̉
decuri.l.si quis.in fi.li.x.Intelligo tamẽ
ꝙ notarius nõ debeat ponere ĩ actis nisi
mandato iudicis non ꝓpria autoritate.
quia talem autoritatem non habent ta
belliones.ad hoc qd̉ nõ.C.de libe. cã.l.
iubemus.et.d.l.serui diui.et.d.l. ad in
star.C.de iure fi.li.x.Secundo queritur
utrum in liberatione facta ex causa do
nationis uel sine cause expressione requi
ratur insinuatio ultra quingentos aure
os.tex.uidetur dicere ꝙ non.ff.d̉ dona.
l.modestinus.et hec fuit opinio plac
ut nõ.Azo in summa insti.de dona.pro
hoc quia cum liberatio ualet sine causa.
ergo sine titulo donationis.ergo non re
quiritur insinuatio.quia solus titulus re
quirit insinuationem.ad hoc.ff.de pac.
dota.l.tale pactum.in prin.et ꝓbat᷑ per
rõnem.q2 liberatio potest fieri absenti
respectu donationis.ut in glo.l.illud.C.
de sacrosanc.eccle.coniuncta alia glo.q̃
est in.l.non solum.§.liberatõis v̓ba.de
lib.lega.contrariũ tenet glo. in.l. i. ff.q̇
bus mo.pi.uel.ꝓpo.sol.et.l.si quis obli
gatione.de re.iu.Bar.in.d.l.modestin⁹.
distinguit.aut loquimur in penis ul᷑ usu
ris remissis et non requiritur insinuatõ
odio penarum.aut in obligationem sor
tis.et tũc reqritur insinuatio.q2 ille qui
remittit uidetur dare.ut.l.si mulier. de

condic.ob cām.quod uerum credo qñ
in remissione cā donationis exprimitur.
¶ Quid si filia dotata renunctiat in ma
nibus pris futurā successionē cū iuramē
to.ut in.c.ij.de pactis.in.vj. An heres
pris teneat ipam renunctiationem isinu
are cū ex hoc eis accrescat et eoꝝ titulus
sit lucratiuus. Rndeo nō.nam aut renūc
tiatio obuiat principio acqsitōis et nō ē
donatio.ut.l.si sponsus.ff.de dona.int
ui.et ux.l.qui aūt.ꝛ.l.iul.si quis obmiss
cā testa. Aut tollit ius ↄfirmatuꝫ et que
situm perfecte.et renunctiatio gratuita
est species donationis.ut.l.si quis dele
gauerit.ff.ꝺ dona.cū ergo i ꝓposito ob
uiet iuri querendo et non iuri q̄sito nō
requiritur insinuatio.ut.d.c.ij.ꝺ pactis.
Itē q̄ro.si pr donat filio emācipato i p
miū emācipationis.utꝝ reqrat isinuatō
uidet ꝙ nō.qr nō donatio siplex sed ob
cām.ut.C.de colla.l.ut liberis.in fi.Cy.
ibi tangit Spe.i ti.de dona.v.qd si pr.
dicit ꝙ donatio facta filio i premiū emā
cipationis usq̄ ad legitimā non idiget i
sinuatione.qr hoc ē potius naturale de
bitum q̄ donare.ut.l.i.C.de ipo.descp.
cau.li.x.et ideo pr qui assignat filio legi
timam uidetur cum eo diuidere. sed su
pra legitimam si excedit modū bñ requi
ritur insinuatio ꝺm spe.et ē ipa ueritas.
qr q̄q̄ uiuo patre ipsam legitimā petere
non possꝫ.tñ pōt pater in soluendo p̄ue
nire si uult.ut.C.de inoffi.te.l.quoniaꝫ
nouella.ff.ad.l.fal.l.cum quo.ꝺ pecu.
§.fi. Quando aūt ē supra legitimā dixit
ꝙ requiritur isinuatio.de hoc ē tex.in.l.
donatio sine.C.ꝺ dona.preterea illa cā
motiua ē.non necessitiua.et ideo necessa
ria ē isinuatio iux̄ theoricam Cy.quaꝫ ip
se ponit in.l.si tibi.ff.si certū pe. Item q̄
ritur an donatio facta ob merita reqrat
insinuationem.et uidet ꝙ non.ut.ff.de
dona.l.aquilius regulus.et.l.si pr et ꝺm
hoc cum semp dicitur i instrumentis do
nationum ꝙ fuit ob merita et seruicia.
nunq̄ erit isinuatō necessaria i talibus in
strumentis. In ↄtrium uidetur qr merita
presumūtur.ut.ff.ꝓ socio.l.nec adiecit.
et tñ requirit insinuatio.ut.l.iubemus.
C.de sacrosanc.eccle.aut nō sūt merita
et tunc refert aut q̄litas meritoꝝ cū do
natione concurrit et non requiritur insi
nuatio.ut.d.l.aquilius regulus.et ibi
glo.or. Aut q̄litas meritoꝝ non ↄcurrit
cū donatōe qr est puum meritū et exces
siuū p̄miū ut contigat qñ pr donat filio
qr ꝓcedit hoc magis ex affectu q̄ ex dig
nis meritis.et tūc reqrit insinuatio.ar.
glo.posite i.d.l.illō. In dubio distigue
aut i instrumēto fit mētio certoꝝ merito
rum i spē.et tūc stabo istrumēto.ut.d.l.
aqlius.aut mentio meritoꝝ in genere.et
tūc p istud istrumentū nō ꝓbāt merita
ad hoc facit qꝺ nō.i.l.si donatōe.C.de
coll.et auten.unde ꝛ si parēs.C.ꝺ ioffi.
te.et i.l.si forte.ff.ꝺ castrenꝭ pe.et ista
colligo ex dictis Bar.ꝛ Cy.simul iūcis. Sꝫ
q̄ro an rōne iuramēti ualeat donatō sine
isinuatione.breuit dico ꝙ nō.qr ad hoc
ut iuramētū aliqd operetur tria debēt cō
currere.primo ꝙ psona sit habilis ul p
iuramētū habilitata.Scḋo ꝙ sit genera
lis forma seruata.Tercio ꝙ res nō sit ꝓ
hibita.l.si qs inquilinos.§.i.dele.i. Sꝫ
iste donationes clamdestine nō iterueni
entibus actibus sūt ꝓhibite.ut.d.l.do
natio sine.ergo ñ ualidant iuramēto nec
orit ex eis obligatio nālis. facit qꝺ nō.
Cy.et bar.i.l.si quis ꝓ eo.ff.ꝺ fideius.
Ex his apparet ꝙ nō pōt renūctiari legi
disponenti sup isinuatione q̄ non ē itro
ducta i bñficiū renunctiantis. sꝫ i odiū
recipientium clamdestinas donationes
et ne quis ꝓdigalit utat substātia sua.
ar.ff.ad trebell.l.impator.et qr etiam le
gi statuenti solennitatē in actibus homi
nū nō pōt renunctiari.l.nemo pōt.ff.de
lega.i.Sed quid si actū ē ꝙ tot sint do
natōes quot sūt res donate.an ispicien
tur res donate singule deperse an ↄiūcti
omnes.dicit Spe.ꝙ aut res sūt dinume
rate et inspiciūt singule depse.et est ac
si essent istrumenta diuersa donatōnuꝫ
et pinde ac si notarius essꝫ rogatus ꝺ fa
ciendo singula istrumenta ꝺ singulis reb⁹
Si aūt res nō sūt dinumerate in isto cāu
talis clausula nihil opat.ita dicit Spec.
in ti.de dona.v.quid si aliqs dat. Bar.
dicit ꝙ ꝓpter unitatē actus si res sūt di
numerate ista clausula nihil opat.ut.C.
de dona.l.sanximus.§.si quis aūt.vnde
ista clausula uidetur iuri ↄtria ꝛ adiecta i
fraudē legū.C.ꝺ agri.et censi.l.quēad
modū.et ita tꝫ Bar.i.d.l.modestinus.ꝓ
spe.facit.l.si plura.ꝺ edil.edic.ꝓ Bar.fa
cit.qr dinumeratio tempoꝝ nil opatur
ergo dinumeratio reꝝ.arguendo de re
ad tpūs ex cōiūctione duaꝝ legū.ar.C.ꝺ
dona.l.sanxim⁹.ad fi.et ꝺ mili.testō.l.
miles.ita habes.§.et qr diximus. Quid
i liberatōe si liberatō fiat semel et a plu
ribus sūmis ex cā donatōis. Rndeo tūc
ē aliud qr liberatio est correlatiuum ad
obligationē ut tot sūt liberatōes quot p̄
cesserūt obligatōnes.ista ē glo.i.d.l.mo
destinus.et facit eo.ti.l.in edibus.§.ex
rebus. Sed an ↄfessio facta in iudicio si
ne cā reqrat isinuatōꝫ.uidet breuit disti
guendū ut si facta ē corā iudice ñ reqrat
isinuatio cū sit i actis.ideo satis est isinu
ata.ff.ꝺ dona.l.qdā in iure. Si aūt fiat
corā alio iudice.tūc reqritur insinuatio.
ut.C.de dona.l.serui diui.tūc simplicit
ꝙ nō requiritur insinuatio ꝓpter duo.

pꝛimo qꝛ non oꝛit᷑ actõ ex donatõe ſʒ ac
tione i factũ ex iſta cõfeſſione.ut.C.ꝺ re
bus cre.l.actoꝛi.Scꝺo ꝙ eſſet ſpẽs dona
tionis eſt donatio emergẽs.⁊ ideo ꝗlibʒ
eſt iudex cõpetens.C.de iudi.l.quotieſ.
facit ad ṗdicta qꝺ nõ. in auten.de non
alie.§.ſi minus.colla.ij.et ꝓ hoc etiã di
co ꝙ illa incidẽs donatio ꝺ ꝗ loquit᷑.C.
de dona.l.cenſuale.non reꝗrat iſinuatõ
nem aliã.qꝛ ꝓ inſinuatõne hẽtur ex quo
apparet in Archi.publico.ut nõ.in.l.ru
ra.C.de omni agro deſerto. Sʒ ꝗro ꝗa
donatio ualet uſqꝫ ad ꝗngẽtos aureos
an iſpiciat᷑ moneta ꝗ nũc currit an que
tp̄e huius legis currebat.dicit Spe.ꝙ i
ꝯctibus iſpicitur moneta ꝗ currit tẽpoꝛe
contractus.ſed i legibus et i ſtatutiſ nõ in
ſpicit᷑ tp̄us legis cõdite. ſed tẽpus quo
poſtea oꝛitur obligatio.ita dicit i ti.de
obligatiſ.et ſolu.§ nũc aliq.v. fi.et.c.fi.
de deci.i cle.bꝛeuiter dicit Bal.dico ego
ꝙ iſpicitur i mã inſinuationis aureus le
galis nũc currens.ut nõ.in.l.fi.C.cõmu
nia dele.non ob.dictũ Spe.qꝛ loꝗtur in
ſolutione.ſed loquoꝛ ego i ſolennitatum
adhibitione ꝗ ẽ unifoꝛmis.qꝺ ẽ notãdũ
Cy.aũt i.l.ſi ꝗs ꝓ redemptione.C.ꝺ do
na.ſic dicit.Solet ꝗri nunquid huic legi
et alijs ꝗ iſinuationem reꝗrũt poſſit re
nunciari p homines.ṗuato uidetur ꝙ
ſic.qꝛ qꝺ fauoꝛe ⁊c̃.et.l.pe.C.de pac.et
l.paciſci.ff.de pactis.Itẽ ꝓ hoc qꝺ nõ.
ff.eo.l.fideiuſſoꝛi. bꝛeuiter credo dicit
Cy.ꝙ nõ poſſit renũctiari.ff.ꝺ admi.tu.
l.quidã decedens.de iur̃. immu.l.ſẽp.
§.conductoꝛes.pꝛeterea legi ꝓhibẽti re
nũctiari non põt.ſicut ſi quis renũctia
ret legi ꝓhibenti alienatõnem rei mino
ris uel rei dotalis uel legi ꝓhibenti do
nationẽ inter cõiuges uel iter pꝛẽm et fi
liũ.pꝛeterea iam fieret alia uia ⁊c̃.ꝙ eſſe
non debet.ff.de tu.et cu.da.ab his.l.ſci
re.et.ff.de cõdi.ide.l.heres meus.§.fi.
quid plura uidetur caſus.C.ꝺ ſacroſa.
eccle.l.illud.circa.fi.legis.

AN poſſit renũctiari legi ſi unꝗꝫ
C.de reuocan.dona.Oldꝛa.in
ſuis cõſilijs.cõſilio.lxj.ſic di
cit.Cũ mulier donatrix poſt donationẽ
habuit et hodie habʒ filios uidet᷑ dona
tio reuocata.⁊ ſꝫm doc.ipo iur̃ ꝓpt̃ ſub
intellectã cõditionem.ut.C.de reuocan.
dona.l.ſi unꝗꝫ.et ſic ex recta ꝯſuetudine
talis conditio ſi donans liberos non ha
buit in tali donatione itelligitur qm̄ nõ
ẽ uériſimile ꝙ alienã ſucceſſionẽ ſue ante
ponat.C.de fideiuſ.l.cũ acutiſſimi.ꝺ cõ
di.inſti.l.generalit᷑.§.fi.et.ff.de cõdi.et
de.l.cum auus.et de pac.l.tale pactum.
§.fi.vnde cũ iuramẽtum non augeat ob
ligationẽ ſed ei inter ſuos limites manen
ti addat religionis vinculũ.ar.ff.ad tre
bell.l.titius. in fi.ſicut ſimplicit᷑ dona
tio illã cõditionem habʒ.ſ.ſi liberoſ do
nans nõ ſuſcepit ſic iuramẽtum tali do
nationi accedens.C.de non.nu.pe.l.fi.
de ope.lib.l.ſi libertus ita.de iureiurã.
c.quemadmodũ.cũ ibi nõ.et.ff.qui ſatiſ
da.co.l.fi.ergo habita ꝓ non facta põt
iure cõmuni ab iteſtato ſuccedere.idem
uero Oldra.ꝯſilio.ccxliij.circa fi.ſic di
cit.renuctiatio uero ꝗ fit p donãtẽ bñfi
cio legis ſi unꝗꝫ.C.de reuo.dona.abſqꝫ
dubio non tʒ.qꝛ illa.l.i fauoꝛem donãtiſ
inducta non fuit.ꝗre ⁊c̃.C.ut in poſ.le
ga.l.ſcire debetis.ff.ad.l.fal.l.ꝙ de bo
nis.§.fi.cum ſi.ſuper h̃ uide latius hac
eadem clauſula i articulo immediate pꝛe
cedẽti.uidelicet an poſſit renũctiari inſi
nuationi.circa pꝛin.ubi uide.

COnſequenter uideam⁹ an poſ
ſit renũctiari bñficio ſtatutoꝝ
Alber.de roſa.i.q.ſtatutoꝝ in
ṗma p̄te ſic dicit. Item ꝗro an bñficio
ſtatuti poſſit renũctiari.et ṗmo uidetur
ꝙ ſic.ex regula generali ꝗ põt quilibʒ re
nũctiare his ꝗ ꝓ ſe itroducta ſũt.ut.C.
de pac.l.pe.ubi ꝺ hoc dixit.v dubitari
etiam ꝯſueuit.et ꝓ hoc qꝛ contra omẽs
iuris p̄teſ.ſ.leges. plebiſcita.ſenatuſcon
ſulta.p̄toꝛum edicta.pꝛudẽtũ rñſa.et pꝛi
cipum placita.põt p p̄tes renũctiari pac
to.ut plene candinus qui hãc.q.tãgit ⁊
ponit ultimo ti.v.pꝛeterea ꝗro an iſti ꝗ
de maleficio accuſãt᷑. et ꝓ hoc hñ.ff.de
pac.l.paciſci.in glo.Item qꝛ iudex uide
tur ſeruare ꝯuentionẽ p̄tiũ tam i ꝓceſſu
iudicij.ut.C.ꝺ epi.et cle.auten.generali
ter.ꝗꝫ in ſnia.ut.ff.ꝺ re iud.l.ſi ꝯuenerit.
ꝗꝫ etiã i executõe ſnie.ut.ff.de pac.l.tale
pactũ.§.i.In ꝯtrariũ uidet᷑.ff.de re.iu.
l.neqꝫ ex p̄toꝛio.cũ ibi nõ.ff.ꝺ pac.l.iuſ
publicũ.cũ ibi nõ.et quia ſi cuilibʒ eſſet
licitũ renũctiare ſtatutiſ eſſẽt deluſoꝛia
qꝺ eſſe ñ debʒ.ff.de iudi.l.ſi p̄toꝛ.Doc.
cõmunit᷑ diſtiguũt aut ſtatutũ ṗncipalr̃
ẽ iductũ i fauoꝛẽ renũctiãtiſ et tʒ renũctia
tio p iura ad h̃.ſ.iducta.aut ẽ iductũ ṗn
cipalit᷑ i fauoꝛẽ publice utilitatiſ.⁊ tũc ñ
ualʒ renũctiatio.ꝓ h̃.ff.ad mace.l.tam ⁊
ſi.cũ ibi nõ.et qꝺ dicit᷑ et nõ.ꝺ ṗuilegijs
clericoꝝ ꝙ ei renũctiari ñ põt.qꝛ iductũ
i fauoꝛem toti⁹ oꝛdinis clericalis.ut nõ.
ꝺ foꝛo cõpeten.c.ſi diligẽti.et ꝺ h̃ ẽ pul
chꝛa glo.ad quã doc.cõmunit᷑ recurrũt
i auten.ut ſine ꝓhi.ma.debi.et cre.§.qꝛ
uero.coll.vij ad h̃ facit qꝺ nõ.C.ꝺ iu
di.l.ꝓperãdũ.cira pꝛi.ubi nõ.ꝙ triẽniũ
cõſẽſu p̄tiũ ꝓꝛogari ñ põt.qꝛ ob fauoꝛeʒ
publicũ ẽ iductũ.et qꝺ no.ex ꝺ offõ de
leg.c.ꝺ cãis.et ꝺ iſta mã renũctiatõis ui
de p Goffre.et Hoſti.i ſũma.ꝺ renũciatione.

§.q̄ pn̄t renūctiari.et.§.cui iuri possit
renūctiari.et p Spe.eo.ti.et plene dixi i
l.si q̇s i cōscribendo.predictā opi. circa
mā̈ȝ statutoꝝ tenet.d.Gui.de sucza.i su
is.q.statutoꝝ.circa prin.futuris aūt sta
tutis p simplicē renūctiatōȝ renūctiari n̄
pōt.sed opus ē ꝙ renūctiet̃ p pactū.p
ea q̄ nō.et dixi i.l.i.C.ꝺ pac.et dixi etiā
i.d.l.si q̇s i cōscribendo.C.ꝺ epi. ⁊ cle.
et pro h̃.ff.ꝺ acq̇.here. l. qui supstit|.⁊
l.is pōt.et uide p Gui.primo folio.v̇.sȝ
nūquid pōt quis.et bene.ultio folio.v̇.
sed quid si pactū factū est ⁊c̃.et uide in
hac eadem parte.v̇.dubitari etiam uidi
si ciuitas statuit.

SEd an iuri alimentoꝝ possit
renunctiari cū iuramto.Spec.
dicit ꝙ nō.i ti.qui si. sūt legi.
v̇.sed pone quidā.tu dic ꝙ aut loq̇mur
i alimtis p̄terit| et pōt renūctiari.C.de
transact|.l.de aliment|.i.Rn̄so.aut in fu
turis et tūc refert.aut ex mero cōtractu
et pōt renūctiari.aut ex mera ultima uo
luntate et nō pōt.ff.ꝺ transac.l. cū his.
qꝛ h̃ ē ꝓhibitū ꝓpter fragilitatē renunc
tiātis.qꝛ fame cōpulsus ꝓpter vnaȝ scu
tellā liguminū renunctiaret cuilibȝ iuri.
quia ut dixit ꝓuerbiū fames est acutissi
mus ensis.et sic q̇s nō teneret̃ obserua
re iuramtū p qꝺ incidit i piculū mortis.
ita nec id p qꝺ incidit i obprobriū et ex
terminiū famis.ob hoc enim iuramēto
omnes comites absunt.⁊ maxime discre
tio q̄ req̇ritur ꝓ substātia et ꝓ fūdamē
to radicali.ut nō.C.ꝺ nup.auten.ꝙ eis.
Item et multofortius si cōtra vim natu
re iurat̃ ore alimēta p̄stentur.ut.ff.ꝺ ius
ti.et iure.l.i.§.huic liberoꝝ.nec etiam i
ter uirū et uxorem tȝ pactū ꝙ uir nō alat
uxorem.nisi qn̄ non recipit dotem ꝓmis
sam.ff.de doli excepi|.l.pi.et. ff.man.l.
creditor.§.si iterdum.Ista sūt formalia
v̇ba bal.i.l.pactū.C.de colla.Ludo.i.l.
cum si dotem.§.si marit⁹.soluto matri
mo.i tex.ibi si ꝯgnati adire iudicē cōpe
tentem ⁊c̃.dicit ꝙ ꝯgnati uxoris habent
ius adeundi iudicem ut cōpellat̃ marit⁹
uxori alimēta p̄stare.et idem dicit ipse i
ꝓcuratori fisci.alibi eniȝ dicit tex.singu
laris ꝙ id qꝺ i alimenta infirme etatis
statuit̃ p p̊uatum ad honorem ciuitatis
ptinere dinoscit̃.dele.i.l. ciuitatibus.
v̇.hoc amplius.vnde cōsequent̃ et eius
curam ad ꝓcuratorē fiscalē ptinet quin
ꝑmo dico ꝙ ius hoc petendi habet q̊li
bet de populo qꝺ ꝓbo.qꝛ alimentorum
statuitio ad piam cām ptinet.ut.l.me
la.ibi diffinit̃ tamē pietate ituitu ⁊c̃.de
alimen.leg.sed cuilibet psone competit
postulare ut ea q̄ cām piam respiciūt ex
ecutioni icident̃. ut ē tex. sin.i auten. ꝺ
ecclesia.ti.§.sin aūt hoc facere nisi sūt.
v̇.si autē scimus. ibi omni alij ⁊c̃.Item
nota ꝙ tex.in.d.§.si maritus.ibi i tex.
et alimenta et medicine ei⁹ succurrere.qꝛ
istius copule nā est ut ponatur iter di
uersa.ut patet i Rica de iur| et fa. ig. g°
et i.l.si de statu.i.glo. ff. de testa. cāt h̃
nobis ꝓbabile ar.ꝙ alimentoꝝ appella
tione nō ueniāt medicine.In ꝯ̄riū uidet̃
tex.i.l.v̇bo uictus.et i.l. quos nos.§.v̇
bum uiuere.ff.ꝺ uerbo. signi.ubi dicit
uictus uerbo.et consequenter alimētoꝝ
uerbo ea ꝯtineri q̄ cultui corporis sunt
necessaria.sed ut ex se patȝ medicine sūt
huiusmodi.ergo ⁊c̃.ad idem tex.i.l.lega
te.de alimēt| leg.ibi dum dicit q̇a sine
eis corpus ali n̄ pōt.⁊c̃. Bar. soluit ꝙ ali
qn̄ alicui sūt debita alimta siplicit̃er.pu
ta iure legati uel i uiro q̇ tenet̃ ad alimē
ta p̄star̃ uxori.et q̇ tūc obligat̃ ad alimē
ta.ē obligatus ad medicinas.ut. d.§.si
maritus.et.l.ꝙ i uxorē.C.de nego.ges.
et.d.l.legatis.et.d.l.uerbo uict⁹. et. d.
§.uiuere.aut debent̃ alimta ex cā serui
cij.puta qn̄ q̇s mihi ipendit opas.⁊ tūc
dico ꝙ ad medicinas pauci ualoris ē ob
ligatus.ar.ff.de ipensis.l.omnino.ff.so.
ma.l.diuortio.§.impendia.ff.eo.l.i re
bus.§.possūt.nō aūt ualoris magni ad
qꝺ optime tex.i.l.item si serui.§.q̄s im
pensas.ff.de edil.edic. et huic ē similis
q.an potestas teneat̃ ad medicinas p̄stā
das suo assessori infirmo de quo in dic
tis locis et ueritas ē ꝙ non.qꝛ potestas
tenet̃ ad illum cibandū nō aūt alimētan
dū cū hec diuerse significatōes sūt.ut pȝ
ex legib⁹ uarijs.maxime i glo.ꝺ alimēt|.
et ciba.leg.appellatōe aūt ciboꝝ nō ue
niunt medicine ut ē exp̄ssū i.l.nō omne.
de penu leg.et similis decisio ē in firmo
famulo quoniā dn̄s nō tenet̃ ad medici
nas.ut ē exp̄ssū i.d.§.q̄s ipensas.et i.d.
§.possūt.qꝺ forte essȝ itelligēdū. nisi es
sēt pauci ualoris.ar.d.l.omnino.cū alijs
allat|. maxime qꝛ ut alibi dicit tex.nō
seruire intelligētur quos egros curamus
q̇ seruire cupiētes p aduersam ualitudi
nem ipediūtur.ff.de statu liberoꝝ. l.cuȝ
heres.§.stichus.et tāgitur etiā p doc.i
d.§.si marit⁹.An famulus tpe ifirmitat|
debeat habere salariū.ꝺ quo ē glo.i.l.ar
boribus.§.de illo.ꝺ usufru.et i.l.si vno.
§.cū q̇dam.ff.loca.et Bar.i.l.si ope.ff.
ꝺ usufru.leg.et Bal. i. l. libti libteꝗ. de
op.libtoꝝ.Item dū tex.iste ponit copu
lam int̃ alimēta et medicias possȝ itelligi
ꝙ n̄ ponat ut iter diuersa.sed ut iter ge
nus et spēm.ut i si.i.C.de fui.et aq̇.An
aūt et qn̄ marit⁹ uxori teneat̃ p̄star̃ alim
ta.bar.i.d.§.si marit⁹.post ātiquos doc
to.i.d.l.ꝙ i uxorē.sic dicit.Nota ꝙ ma
rit⁹ tenet̃ uxori ifirme subuenir̃ ꝺ alimt|

medicinis et oībus necessarijs.nam cum
duret mr̄imoniū tenet̄ subire onera.⁊ si
non subit nec ex pacto nec ex statuto po
test dotē lucri.ut.l.ab hostibus.§.si uir
uxorē.ff.soluto ma.et ibi nō. sed postꝙ̄
uxor ē mortua finitū ē mr̄imoniū et eius
onera.et ideo nō tenet̄ eā de ꝓꝓo sepeli
re.sꝫ de primonio mulieris.i.ꝺ sua dote.
ut.ff.de religi.l. si prata. Sꝫ pone ꝙ ma
ritus expulit uxorē ꝺ domo an eā alimē
tare tenet̄ seu debeat.Rn̄deo si ꝑpt̄ cul
pam mariti sic.si ꝑpter culpā uxoris nō
ſm Ja.ꝺ are.sed si nō ē ex culpa alicuius
sed ē culpa tercij.qꝛ frat̄ mulieris q̄ pro
misit ꝑ ea dotē nō soluit.unde maritꝰ re
mittit eā ad domū fr̄is.uir non tenet̄ eaꝫ
alere.qꝛ maritus iuste eā a domo expulit
ꝑpter hāc cām.ut inuit glo.ī auten. de
nō elig. ſ° nub.§.penl̄.et eꝯ si uxorē di
ues ī parefrenalibꝰ.⁊ maritꝰ paup uide
ret̄ ꝙ uxor teneatur alere uirū.et ar.ē ꝙ
sic.C.unde uir et uxor.auten.p̄terea.Jī
ꝯrīū nō.i.l.si stipulata.ī fi.de dona.īter
ui.et ux.alias de iure do.et si pr̄ expēdi
dit ꝑ medicinis ꝑ filia maritata poterit
repetere a uiro qn̄ talis impēsa ꝑtinebat
ad uirum ſm Cy.et potestas tenet̄ suis
iudicibus emere medicinas.s.modicas ⁊
parū sūptuosas.nō aūt alias ſm Jac.de
are.Cy.aūt ī.d.l.ꝙ ī uxore.an maritꝰ te
neat̄ ad alimēta uxoris sic dicit post Ja.
de are.aut maritus habet uxorē ī suo ob
seq̄o aut non.tūc debet eā alere.siue do
tem habeat siue nō.ar.ff.de relig.et sūp
ti.fu.l.ꝙ si nulla.ar.ff.ꝺ op.lib.l.sicut.
et como.l.ī rebus.§.possūt.et.ff.ꝺ edil.
edic.l.iteꝫ si serui.qꝺ itelligit uerū Uber
tus de bobio.qn̄ nō habuit mulier dotē
si aūt habuit qꝛ fuit ꝑ ea ꝑmissa et non
soluta.sicut fuit ꝑmissa tūc nō tenet̄ eā
alere.qꝛ deceptis et nō decipiētibꝰ iura
subueniūt.ꝑ quo facit ī auten. de non
elig.scꝺo nub.§.illud quoqꝫ.in fi.Cum
ergo maritus teneat̄ h̄ casu p̄stare alimē
ta ꝙ tūc īpendet ī curā corꝑis eius non
repetet.qꝛ q̄ tenet̄ ad alimēta tenet̄ ad
medicinas q̄s corporis curādi cā parari
oportꝫ.ut.ff.ꝺ ꝟb.sig.l.cetera quoqꝫ.ubi
dū dicit curādi corporis nr̄i.ergo ⁊c̄.Si
nō habet eā ī suo obseq̄o tūc aut contin
git h̄ ꝑpter ꝑpaꝫ uxorꝭ temeritatē et cul
pam.et h̄ casu nō debet aliq̄d ī ea īpen
dere.nam frustra petit debitū q̄s si qꝺ
debet non īpendit.ut.ff.ꝺ acti.empt.l.q̄
pendentes.et.l.iul̄.§.offerri.aut h̄ con
tingit utriusqꝫ culpa. ut ꝑpter īfirmita
tem.et itellige ꝑpt̄ īfirmitateꝫ q̄ req̄rit
maiores īpensas et q̄ facit eā omnino
cessare ab obseq̄o.isto casu refert aut ux
or habꝫ unde alat̄ qꝛ ē diues.et tūc ma
ritus h̄ casu tenet̄ ſm quātitatē dotis.n̄
ultra.ut.ff.solu.ma.l.si cū dotem.§ sin
autem ī seuissimo.et sic p̄dictus Ja.ītelli
git illum.§.aut ē uxor inops nec tūc ha
bet unde alatur.et tūc maritꝰ debꝫ pre
parare sibi alimēta etiā si nll'am habeat
dotē.ar.d.l.ꝙ si nullā.et ar.C.unde uir
et uxor.auten.preterea. sic et alias q̄s re
bus alienis alit̄.ff.ꝺ carbo.edi.l.fi.ſm
Ja.ꝺ are.collige ex premissis ar.ꝙ potes
tas et huiusmodi rectores iudicibꝰ infir
mis tenēt̄ facere īpensas qꝛ sūt ī eoꝝ ob
seq̄o.ut.l.sicut.et.l.ī rebus.§ p̄senti.ar.
cōtra.ff.de impēſ ī re.do.fa.l.ij.et.ff.de
edil.edic.l.serui.§.i.Jn h̄ distiguit Ja.
de are.ꝙ aut ē modicus sūptus et tūc te
net̄.aut ē magnus et tūc nō.ut.d.§.pos
sunt.et si pr̄ ꝑ filia maritata et īfirma fe
cit magnas impēsas.cōsiderandum est
utrum ista expensa ꝑtinere debebit ad
maritū an non.et si ꝑtinebit ad marituꝫ
repetet ab eo ꝑ actōꝫ negocioꝝ gestoruꝫ
qꝛ utilit̄ gestū ē negotium suū ipo gestu
ut dictū ē.Ja.bu.ī.l.ꝙ ī uxorem.ff.de
nego.ges.sic dicit.ꝙ aut mulier uiuit et
ē sana.et ē in seruitio mariti tunc etiaꝫ ꝑ
testando maritus nō repetit qꝛ ex neces
sitate facit nō ex pietate.ut.l.ī rebus.§.
possūt.ff.como.et.l.sed et si.§.fi.ꝺ do
na.īter ui.et uxo.aut mulier est infirma
et tunc aut habet dotem et maritꝰ debꝫ
eam alere.unde nō repetit etiam protes
tando.ut.l.si cū dotem.§.sin aūt ī seuis
simo.ff.solu.ma.si autem mulier nō ha
bet dotē.et tūc aut nō habet alia bona.
et tunc habet locū.l.ꝙ in uxorem.qꝛ cū
uir non teneat̄ hos sūptus facere uidet̄
domestica affectione facere.et ideo non
repetit nisi fuit ꝑtestatus.ut hic in p̄mo
casu.aut mulier est mortua sed uir fecit
eam funerari.et tunc aut habet dotem ⁊
funeris īpensa pertinēt ad dotē. et ideo
si dos ex pacto remanet apud maritum
non repetit impēsas.si alius habet dotē
repetit īpensas.l.in eum.ff. de religi.Si
uero mulier dotē nō habꝫ. funus ꝑtinet
ad maritū.et ideo nō repetit ab aliquo.
ut.l.sed si nulla.ff.de religi.dic ut ibi.
Bar.aūt in tractatu alimētoꝝ sic dicit.
qn̄ uxor dotem habuit nō ē dubium ꝙ
maritus eā alere tenet̄.qꝛ oneribus ma
trimonij seruire debet dos.ut.l.pro one
ribus.C.de iure do.si mulier nullam do
tem habet si ipa oꝑatur uiro maritus te
net̄ eā alere.idem ī heredibꝰ uiri mr̄imo
nio dissoluto.ut.l.sicut patronꝰ.ī glo.ꝺ
oꝑis lib.alias si ei nō oꝑat̄.credo dicit
Bar.ipsā nō alēdaꝫ.nisi esset ī furorī dete
ta.ul̄ etiā maritꝰ eā expulerit tam̄ tūc ꝑ
eū nō stetit.quomīꝰ oꝑet̄.ut.l. si cū do
tem.§.sin aūt ī seuissīo.ff.solut.ma. et
nō.ꝑ.Cy.ī.d.l.ꝙ in uxorem. Jtem uxor
tenet̄ alere uirū egentem.ut nō.Spec.in
ti.q̄ fi.sūt legi.§.i.ꝟ.quid si nulla. et si

tutoꝛ est pauper ꝙ non habeat unde se
alat.pōt ali ꝺ bonis pupilli.l. i.§.si pu
pillus.ff.de tu.et cu.da.ab his.et.l.a tu
toꝛib⁹.§.fi.ff.ꝺ admi.tu.Heredes uero
extnei ipsi⁹ uiri tenēt alere uxoꝛē testato
ris cuius dos ē i bonis mobilib⁹ ꝛ i pecu
nia cōsistebat.qꝛ post ānum et nō i con
tinēti ei restituere dotē tenet.ut.l. i.§.
exactio.C.de rei uxo.ac. et h̕ tȝ et notat
glo.i.d.§.exactio.sup ꝟbo restituēdis.
ff.ut i pos.lega.l.pe.et.l.imꝑatoꝛ. in fi.
ff.ad trebell.Item heredes extnei ipsius
filij tenēt alere pr̄ēm egenū ipsius filij
moꝛtui.ut.l.si q̇s a liberis.§ parens.ꝟ.
itez rescꝑtū.de liberis agno.i glo.s̄.ꝟbo
heredes.et similit monasteriū tenetur
alere pr̄ēm monachi cū sit suus heres.ut
ē.tex.C.ꝺ sacrosanc.eccle.auten.si q̄ mu
lier.Item monachus ē aleno⁹ ꝑ abbatē.
etiā dū ei qōnem facit.ut.l.si instituta.
§.pe.i glo.sup ꝟbo decerni.ff.de ioffi.
te.et tūc cā cognita ꝓstabūt.ut i.c. ex ꝑ
te.de accusa.ex.Quid i cause ꝯgnitione
uerset uide ꝑ Inno.i.d.c.ex ꝑte.Itez ua
sallus tenet alere dn̄m egenū alias pōt
ab eo feudum ꝓpter alimētoꝝ denegati
onē licite auferri.ut i.x.colla.ꝺ iure feu
di.c.i.Item pr̄ tenet alere filiū et cogit
officio iudicꝭ.ut.l.si q̇s a liberis.et i glo.
ff.de liberis agno.et.l.nec filiū.C.de pa
tria potestate.et ecōtra filius tenet alere
pr̄ēm.C.de operꝭ lib.l.i.i fi.et idē ꝺ auo
et nepote q̇ tenet locū pr̄is.ut.l.ij.§.nō
solū.de excu.tuto.et ex hac cā pōt reuo
cari i pr̄iam ptātem.ꝑ.l. i.C.ꝺ ingratis
liberis.nam atrocem iniuriā cōmittit in
eū si egenti pr̄i denegat alimēta.ut. l.ne
care.ff.de lib.agno.ꝑ quā atrocem iniu
riam reuocatur emācipatus i pr̄iam po
testatē emācipatōne rescisa.ꝑ.l.i.C.ꝺ in
gratis liberis.et idem i libto erga patro
nū.ut ibidē nōt glo.ꝑ qꝺ etiā dicerē ꝙ
sit cā sufficiēs ad exheredādum filiū cuȝ
necare uideat ex quo ei egenti denegat
alimēta.Et ex his cāis ex q̇bus pr̄ pōt ex
heredare filiū.ex eisdem poteit uiuens
denegare alimēta.ita dicit glo. i. d.l. si
q̇s a liberis.§.si qs ex his. ꝟ.crebatio.
sup ꝟbo detulerit.et ē uerū ꝙ pr̄ tenetur
alere filiū.et ecōtra.nisi alimētādus ha
beat artem ex q̈ se sustētare possit.ut.d.
l.si q̇s a liberꝭ.§.sed si filius.Idez tenet
Io.an.i.c.cū haberet.ꝺ eo qui duxit eaȝ
quam pol. per adult. in fi. ultie glo.
et nō.qꝺ itellige nisi sit ꝑsona q̄ dedig
net opari.ut miles uel nobilis homo.qꝛ
eo ipo ꝙ eget licȝ opari possꝫ tn̄ alendus
est.ut.d.l.si q̇s a liberis.§.denicꝫ idem
diuus.ibi si modo eū opificem te esse
dicas ꝛc.Mater autem tenet alere filiū
usqꝫ ad triēniū et etiā ultra si pr̄ inopia
laboꝛaret.mat aūt opibus affluat. ut in
d.l.si q̇s a liberis.§.si mater. et ibi nō.
glo.sup ꝟbo necessario.qꝺ ē uex ꝙ usqꝫ
ad triēniū alere teneat nisi sit ꝑsona ta
lis ꝯditōis quā lactare nō deceret.i.n̄ es
set ꝯueniēs.ut ponit Azo i sūma.C.ꝺ pa
tria po.i fi.ꝓ quo facit qꝺ nō.Ja.ꝺ are.
i.§.si maritus.ff.solu.ma.vide Ang.i.l.
nec filiū.C.de pa.po.ubi nō.loq̇t i mā.
Jo.an.i.c.cū haberet.ꝺ eo q̇ du.i matri.
q̄ꝫ pol.ꝑ adulteri.i glo.ultima.i ꝟbo ꝙ
apud matrē.sic dicit.hoc itelligit Alan⁹
nisi nō deceat matrē eū lactare. idem pi
leus pone quia magna pr̄incipissa uel
foꝛte post diuoꝛtiū ē ꝓfessa.ꝓ quo facit
qꝺ nō.Ja.ꝺ are.i.d.§.si maritus. et so
cer tenet nutrire nuꝝ.ut.d.l. si q̇s a li
berꝭ.§.ultra autem.facit.ff.fa.herci.l.si
filia nupta.§.hoc amplius.et.§.nec so
lū.Et frater tenet alere frēm egentē uel
soꝛoꝛem.ut.l.mutus.§.mouente.i fi.ff.
ꝺ iure do.et.l.quāuis.ff.sol.ma.et.d. l.
si q̇s a liberis.§.idem i liberꝭ.i glo. sup
ꝟbo iuste.ff.de lib.agno.et.l.i.§.i.ff.ꝺ
tute.et ra.distra.filiū aūt nāleȝ tm̄ aler
tenetur sed spuriū non.ut.d.l. si quis a
liberis.§.idem i liberis.i glo.sup uerbo
iuste.De iure aūt cano.et pietate canoni
ca etiā natos ex damnato coitu alere de
bet.ut i.c.cum haberet.ꝺ eo qui du. eā
quā pol.per adulteri.et in casibus i qui
bus tenetur pr̄ filiū alere si eum fame pe
rire sinat tenetur.l.coꝛ.ꝺ sicca.glo.est in
l.necat.ff.de lib.agno.et si quis tenetur
ad dandū alimta alicui tenetur mistrare
sūptus magistro qui eū imbuit i liberali
bus artib⁹ qn̄ alimenta debētur iur sag
uinis.ut.l.filiū.ff.ubi pupill.edu.debet
secus si deberētur ex dispositōne homis
ut.l.legate.i fi.ff.de alimtꝭ et ciba.leg.et
qn̄ debetur uictus idem ꝙ qn̄ debentur
alimēta.ut.l. ꝟbo uictus.cū. l.se. ꝺ uer
bo.sig.et glo.i.l.fi.ff.de alimētꝭ et ciba.
leg. et quib⁹ legātur alimta seu uictus
seu educatio debetur lect⁹.ut nō.ff.de ꝟ
bo.sig.l.quos nos.§.ꝟbū uiuere.cū quis
sine eo uiuere non possit.subaudi como
de.ut ibi nō.et cui legatur uita i domo
uidētur omnia.s̄.dicta legata. et ita oīa
q̄ ad uitam sūt necessaria.ut nō.i. d. l.
quos nos.§.uerbū uiuere. et cū debētur
alimēta aut educatio aut uictus debētur
medicine cum nō sit possibile uitā sanā
ducere sine eis et sunt coꝛpoꝛi ifirmo ne
cessaria.ꝓ quo tex.i.l.si cū dotem. §.sin
aūt i seuissimo.ff.so.ma.licet ille tex.pos
sit i ꝯtrariū retoꝛq̇ri cū ibi ponātur ut
spēs sepate.sed si debetur diariū seu ci
bariū tūc sol⁹ cibus debet nō aūt hita
tio ul uestiariū ul alia.s̄.dicta ut. l. dia
rijs.ꝺ ali.et ci.lega.et cū debētur cibaria
dicerem medicinā nō deberi qꝛ eū solū
cibare tenetur.et ita cōsulit dn̄s Francꝭ.

tigri. Item an uxor habeat obligata bo
na uiri p alimẽt sicut habz p dote. Ja. d
are. dicit q sic. p. l. lucius. ff. q po. in pig
no. ba. Dñs fran. tigrini determiauit q
non sũt obligata. p. l. i. soluto mrĩo. et an
legatum alimentoꝝ dicat ad pias cãs.
glo. dicit q sic. i. l. si qs ticio. de leg. ij. et
l. sãxim. §. fi. d sacrosãc eccle. et ibi duz
dicit ad similitudiez glo. exẽplificat d le
gat alimẽtoꝝ. et ẽ uez qñ legat paupib.
ut pbat tex. i corpore. i auten. ut cũ de
appella. cognos. §. aliud quoq capitulũ
ibi egentiũ alimẽta ipendi. et ẽ glo. i. l. si
cui. d ãnuis legatis. et pbat i. l. cũ hij.
§. si i anno. ff. d trãsac. et p h patz q p
legato alimẽtoꝝ ñ detrahat falcidia cuz
sit cã pia. ut i auten. similit. C. ad. l. fal.
Et an fũdus ex quo debẽt pstari alimẽta
sit obligat p alimẽtis. dic ut i. l. ij. et. iij.
ubi ẽ tex. ff. de ali. et ci. lega. et. l. luci. eo.
ti. et. l. gayus. ff. de annuis leg. Idez uero
Bar. i ꝯsilio suo qd icipit. Quidã filios
heredes istituit fratri suo nihil reliquit
etc. sic dicit circa ypothecã dico q dict
nepos habet oia bona fris obligata pro
dictis aliment qd ostẽdo qñ designant
certa bona ex qbus fieri debz pstatõ ali
mẽtoꝝ illa uidẽt p alimentis obligata.
l. ij. ff. d alimẽt et ci. le. et. l. lucius. eo. ti. et
ibi nõ. et. l. gayus. d ãnuis leg. et ibi glo.
unde pi designãdo q dimidia pstet in
bonis fris. illa bona uidẽt expsse obliga
ta et cõsensit expsse obligatõi rei sue me
rito pfecta ẽ obligatio bonoꝝ. l. si fũd.
§. fi. de pigno. acti. et. l. alienã. cũ si. et
sic facta excussiõe sup pricipali possz age
re ypothecaria. Ludo. i. l. cũ si dotẽ. §. si
maritus. sic dicit. In h aũt an et qñ ma
ritus teneat uxori alimẽta pstare. Bal. in
d. §. post ãtiquos. et. d. l. q i uxorẽ. all'ta
elegant distixit et ipm refero quia aliq
sũt addẽda. aut mulier ẽ i seruitio mari
ti et ei opando et tũc si debẽt alimẽta ps
tare etiam ultra dot quãtitatẽ si dos nõ
sufficit. ar. l. q si nulla. ff. de relig. et qa
onus ipẽsarũ pati debet ex quo pcipit
comodũ seruicij. ut. d. l. i reb. §. possũt.
et. d. l. item si serui. §. si qs ipensas. et. l.
sed et si qs. §. sufficiẽt. de usufru. aut nõ
ẽ i seruitio uiri culpa uiri iteruenĩẽte pu
ta qr isupportabilis seuicie ẽ. quo cãu li
cita ẽ uxor ab eo sepatio. ut i. c. litteras.
de resti. spo. et tũc idem ut. s. alimẽta p
cipere debeat. ar. l. labeo scribit si mihi
bibliothecam. ff. de ꝯben. empt. quã al
legat Bal. sz addo casũ expssũ i. l. gayo.
§. fi. ff. d ali. leg. aut non ẽ i seruicio uiri
mulier sua culpa et tũc ad alimẽta pstãda
marit ñ ꝯpellit qa frustra petit sibi de
bitũ fieri qui quod alteri debz ñ ipẽdit.
ad h. ff. d edil. edic. l. ediles ad fi. d acti.
empt. l. iul. §. offerri. et. l. qui pendẽtẽ.

Aut non utriusq culpa pcedẽte seu iter
cedẽte seorsũ a uiro hitat. et tũc loquit
§. si maritus. et. §. sin aũt i seuissio. et sm
redditus dotis sit alimentãda. ad h eni
dos dat ut mrĩmonij onerib deseruiat
q cõsistũt circa uxoris alimẽtatõz et etiã
liberoꝝ. ut. l. si is q. §. ubi dos. et. l. do
tis fruct. ff. d iur. o. iu. et. l. actione. §.
fi. cũ. l. se. p socio. i. l. si marit. et. l. si fi
lie. §. hoc ãplius. ff. fa. herc. l. dotẽ filio.
ff. de castren. pe. l. p onerib. C. de iure
do. Si aũt redditus dotis nõ sufficiunt
tũc si põt aliũde mulier se alere bñ est. Si
aũt officiũ mariti ẽ supplere ut sẽserunt
glo. Ja. de are. et bal. quicqd dixerit An
gel. i. d. §. sin aũt. et pbat i. d. l. q si nul
la. et hoc ex pte mariti quoniã ex pte ux
oris hec ẽ regula ut ipsa maritũ alere nõ
teneat. ut. l. si mulier. q alias icipit. si sti
pulata. §. i. ff. d dona. iter ui. et ux. alias
de iure do. nisi i casu pauptatis. ut supra
dixi. Sed tũc succedit cottidiana qstio
quã tractat hic bar. et i. l. lutius. d ali. le
ga. et Bal. i. l. ista. C. de rei. uxo. ac. Spe.
. id. §. forantis. v. sed nũqd bona itelli
gant tacite obligata. et ibi Jo. an. i addi
tõe. Sed an quẽadmodũ mariti bona
itelligãt p dote tacite obligata. ita et eti
am p alimẽtis uxori debitis i quo qdaz
tenuerũt q sic. eo qr ita alimẽta debẽt
ppter dotẽ datã. ut hic sicut et usure de
bẽtur p pecuniam creditã. sed pignus ac
ceptũ p pecunia credita itelligit obliga
ri p usuris sibi accedentibus. ut. l. luti.
ff. qui po. in pi. ha. ergo et ita tacita obli
gatio ypothece resultans p dote intelli
gitur etiam extendi ad alimentoꝝ reddi
tũ. Sed certe dicit Ludo. hec opi. non ẽ
uera. et cõmuniter ꝯtrariũ tenemus eo quia
non repitur iure cautũ q p debito alim
torum insurgat tacita ypotheca. unde ñ
ẽ supstitiosis adinuentionibus inducen
dũ q legibus non reperitur expressum.
ut. c. inter corporalia. de transla. prela.
Secundo qr obligatio pignoris reglari
ter nõ resultat nisi expressa cõuentione
sm doctrinam iurisconsulti. i. l. ꝯbetur.
ff. d pigno. tu ergo qui uis dicere q re
sultet tacite ex dispositione legis da mi
hi tex. ex quo regulam p me habeo. Ter
cio hanc ptem confirmat tex. in. l. assidu
us. C. qui po. in pi. ha. circa fi. ibi h aũt
tantũ ad dotẽ. etc. ibi enim legislator lo
quens de ypotheca dicit p dictionem
cassatiuã tãtum illã ad dotem extendi.
ergo seqtur q non alimenta q sũt ab eo
sepata est enim nã cassatiue dictionis ea
excludere q remota sũt agentis itra se.
ut. l. iij. §. cũ ticio. ff. de aliment leg. et i
c. cum ecclesia. de cã pos. et ppe. cum si.
qr ibi ideo tacita ypotheca extendit ad
debitum usurarũ. qr illa etiã petũt eadẽ

actione q̄ principalis sors. et sic sunt illi
omnino accessorie. alimenta aūt nō petū
tur actōe ꝺ dote qꝛ hoc nō repitur iure
cautū. unde ex eq̄tate offō iudicis ꝙ ma
xime constāte mr̄imonio. patꝫ qꝛ tunc ac
tio de dote n̄ nascit᷑. ut. l. ij. de dote pre
leg. ff. nisi eo casu uergat maritus ad in
opiam. ut. l. si ꝯstāte. solu. mat᷑. et ita di
cit Ludo. Cōsului his diebꝰ Bononie tn̄
dico ꝙ ꝓ fructibꝰ dotꝫ uxori reddēdis cē
sent᷑ inesse, tacita ypotheca queadmoꝺ
et ꝓ ipa dote qꝺ ꝓbo. qꝛ isti fructꝰ acti
one ꝺ dote petūt᷑ sicut ⁊ ipa dos. ut ē ex
pressū i. l. si marito publico. ¶. fi. ff. sol.
ma. sed hec tacita ypotheca inest actōi ꝺ
dote. ut. l. ista. ¶. et ut plenius. C. de rei
uxo. ac. et i. ¶. fuerat. insti. de acti. gᵒ ⁊c̄.
Preterea dicit tex. et hos fructꝰ dotis es
se etiam i dotē conuerti. ff. solu. ma. l. an̄
nuptias. i fi. nō ob. dictio illa restrictia
tm̄ posita i. d. l. assiduis. qꝛ Rn̄deo per
doctrinā tex. ad h̄ ualde nō. i cle. exiui.
¶. cū aūt nā. ꝺ uerbo. sig. sic dicētꝫ. Natu
ra termini restrictiui hec ē ut queadmo
dū remota a se excludit ita sibi coheren
tia et connexa icludat. sed fructꝰ annexi
sūt doti et ei coherēt. ut. d. l. si an̄. ergo
⁊c̄. Item aduerte qꝛ q̈tuor sūt casꝰ i q̇bꝰ
mat᷑ filiū alimētare cogit᷑. Primus ē. j.
trienniū a sue natiuitatꝫ die. ut. l. nec fili
um. C. ꝺ p̄ria ptāte. et. l. ij. C. ꝺ infātibꝰ
expo. et i. c. ij. de cōuersa. fide. qꝺ intelli
ge ut. s̄. dictū ē post Bar. nisi mr̄ nobilis
sit cui dedecori foret allactare. illa eni
tūc nō tenet᷑ qꝛ non dicit᷑ posse ex quo
non pōt, saluo suo honore. ut. l. nepos ꝓ
culo. ff. de ubo. sig. et. l. filius. ff. ꝺ ꝯdic.
insti. et ita firmat nōbiliter Azo i sūma.
de p̄ria potestate circa fi. Item fallit nisi
mulier esset paupcula q̄ ut possit alimē
ta ꝑcipere habet circa alia q̄ȝ circa allac
tationem. ut qꝛ habet ex̄neos allactare
ut ide mercedem assumat. ar. l. sed si he
reditas. ff. ad exhiben. Duo tn̄ circa hoc
nō. Primū ꝙ eo casu quo tenetur filiū al
lactare semꝑ etiam p̄re inuito penes se fi
liū retinere pōt. ut apud legistas nō. glo
sa fin. i. l. i. circa prin. i ubo iustissima cā.
ff. de lib. exhiben. et uidet᷑ ꝓbari ꝑ tex.
d. c. ij. de ꝯuersa. fide. et ita dicit Ludo.
his diebꝰ rn̄di. Scōm ꝙ tenetur alere. j.
trieniū post natiuitatem. qm̄ dū ē i ute
ro debet ali ex mr̄imonio p̄no uenter.
ut. l. i. ¶. mulier. ⁊. l. curator ꝺ uen. i pos.
mitten. ut. l. sꝫ et si is. ¶. an aūt. ff. ꝺ car.
edic. Scōus casus p̄icipalis si sit natꝰ fi
lius ex incestu q̄ȝuis eni ille ꝺ iur᷑ ciuili a
parētibꝰ ali n̄ teneat᷑. ut i autē. ex ꝯplexu
C. de incestis nup. tn̄ ꝺ iure canoico ali
debet ex bonis utriusq̄ȝ parētꝫ ut i. c. cū
haberet. ꝺ eo q̇ dux. i ma. quā pol. ꝑ ad
ulte. et de matre uidet᷑ ꝓbari i. l. si q̇s a

liberis. ¶. idēꝫ i liberis quoq̄ȝ. Terciꝰ cū
natus ē filius ex mr̄imonio ꝙ expost de
tecta cā mr̄imoniū extitit se paratū qm̄
tūc ille alit᷑ ex bonis utriusq̄ȝ parētꝫ. ut ē
casꝰ i. c. ij. q̇ fi. sūt legi. Quartus casus ē
si nō habet filius unde aliūde alat᷑. ut. l.
q̄ȝuis. soluto ma. Ex̄ hos casus an mat᷑
possit alimēta ꝑ se p̄stita repetere dic ut
i. l. si q̇s a liberis. ¶. si mr̄. et. l. alimēta.
C. de nego. ges. et ibi dicet᷑. Idem autēꝫ
Ludo. i. l. de diuisione. ff. so. ma. sic dicit
An ualeat pactū ꝙ uxor seipaꝫ alere te
neat᷑. dic ꝙ aut una cū hoc fit pactū ꝙ
fructꝰ dotꝫ q̇ cōstāte mr̄imonio ꝑcipien
tur nō cadāt lucro mariti. sꝫ accrescāt do
ti et tūc ꝯuētio ualida ē. cāus ē i. l. si ꝯuē
nerit. ad fi. ff. ꝺ pac. do. et huius ē rō q̇a
q̄ȝuis maritus uxori donet fructꝰ dotꝫ tn̄
uxor remittit marito debitū alimētatōis
ꝙ ipi incūbit dū dotem accepit. ut. l. ex
amino. ff. ꝺ dona. iter ui. ⁊ ux. et. l. sicut.
cū si. ꝺ opis; libtꝫ. Certū ē aūt donatōnē
reciprocam esse ualidā int᷑ cōiuges ut cō
cludūt Cy. et Bal. C. ꝺ ioffi. tes. l. si pat᷑
puelle. ꝓ q̇bꝰ ē cāus i. l. ꝙ aūt. ¶. uir et
uxor. ff. ꝺ dona. int᷑ ui. et uxo. ꝙ tn̄ intel
ligo usq̄ȝ ad cōcurrētē quātitatē nō ultra
qꝛ i eo nll'a ē. Casus ē singl'arꝫ recte ituēti
i. d. l. examino. aut uxor seipam alat abs
q̄ȝ hoc ꝙ fructus dotis doti accrescāt ul'
aliq̇d a marito accipiat mulier ꝙ cū quā
titate expēsaꝝ q̈s ibi facit sit eq̇lis. ⁊ tūc
illa cōuentio nulla. ut cōclūdit Bal. in. l.
pactū ꝙ dotale. i fi. de colla. et recte qꝛ
recte ituenti ꝓbatur. ut. d. ¶. si uxor. Si
uero q̄ratur an ualeat cōuētio ꝙ fructus
dotis mr̄imonio cōstante cedant lucro
uxoris i quo dic ꝙ aut hoc non obstāte
pur. uxorem alit maritus et tūc conuen
tio nulla. ut. l. queris. ff. de pac. do. aut
seipam alit uxor et tunc conuētio ualida
est. tex. est in. l. si quis ꝓ uxore. ¶. si ux
or. ff. de dona. inter uirū et uxo. An aūt
uxorem indotatā maritus alere teneatur
et maritali affectione tractare. dicit Bal.
i. d. l. de diuisione. solu. ma. ꝙ non. alle
gans glo. i auten. de non elige. scōo nu.
quā dicit Ludo. ego non repio. Tu aūt
circa h̄ breuit᷑ dicas ꝙ aut ē indotata eo
quia dos non fuit ꝓmissa. et tunc mari
tus non debet eā repellere sed alimenta
re cogitur et maritali affectione tractare
in auten. q̇bus mo. nā. effi. leg. ¶. quoni
am. et in auten. de nup. ¶. si q̇s enim. et i
l. ꝙ si nulla. ff. de religi. ꝑmo in. l. pe. ff.
ut in pos. lega. dicit ꝙ ali debet ut filia.
Aut est indotata eo quia dos non fuit
tradita sed tantum promissa. et tunc ma
ritus eam alere non tenetur. sed eam re
pellere potest. casus est. C. ad uelleia. l.
fi. et hec fuit conclusio Inno. in. c. ꝑ ues
tras. de dona. int᷑ ui. et uxo. et hāc q̄ōnē

scilicet an maritus uxorez indotatam co
gatur alere ponit Bal.i.l.pro oneribus.
C.ꝺ iur do.et ibi uideas Cy.et sali.Idem
ludo.in.l.diuortio.ff.so.ma.i glo.super
uerbo factū ibi.ꝯrium uidetur ⁊c. sic di
cit nōbilis est hec glo.ad tria. Primū ꝙ
si dote stāte i reb⁹ mobilib⁹cuius restitu
tio nō pōt fieri nisi post annū.ut.d.§.ex
actio.et sic mulier nō habet unde se alat
est alenda ab hꝺibus uiri. et ita conclu
dit glo.i.d.§.exactio. Scḋm ꝙ propter
onus alimētatōis lucrātur heredes iteri
fruct⁹ dotꝭ.sȝ hic supest dubitatō.Quid
si ultra alimēta fruct⁹dotꝭ suppetāt an eos
alimenta excedētes debeāt heredes mu
lieri restituere.Dy.i.d.l.diuortio.i deci
sū reliq̇t.Bar.dicit illos esse heredum qꝛ
ex quo si minor fuisset fructuū ꝑceptio
alimētoꝝ sūptuum. nihilomin⁹ pur.on⁹
alimentādi implere debuissēt.ita eꝯrio
ꝑiter fructus excedentes sūptus alimen
toꝝ debent lucri.et mirꝝ est ꝙ ipse nec
bal.nec alius doctor de hꝭ nihil allegat.
ego uero dico ꝙ ꝓ eis ē unicus cāus ſm
uerā lecturā glo.ff.man.l.creditor.§.si i
ter.Terciū sentit a ꝯrio sensu ꝙ post an
nū mulier etiā si aliunde nō habet unde
se alat.nihilomin⁹ ꝑ heredes mariti alē
da nō sit. Aduertendū tñ circa ꝑ̇mum
nōbile quoniā et mulier ipa si igit̃ alim̄
tari petat se ab heredibus uiri qꝛ preg
nātem se asserit esse.tūc uidet̃ ꝙ etiā si
habeat unde aliūde se alat.nihilominus
ꝑ heredes mariti ꝓpt̃ ꝑtum uentris alē
da ē quousq; pariat.ut ē tex.i.l.curator.
in prin.et.l.i.§.mulier.ff.si mulier uētris
no.et.l.sed et si is.§.an aūt.ff.ꝺ carbo.
edic.licet si instituisset testator mulieris
in utero postumū sibi exᵗneum existentē.
ita demū illa donec pariat ex hereditate
alimēta petet si aliūde non habeat unde
se alat.ut.l.exᵗneos.ff.si mulier uen.no.
ubi ē tex.nō.Item et si ipa uxor sit lega
taria mariti nec aliūde habȝ unde se alat
et habȝ dotem sed ꝑuam.et ad dotē nō
sufficientē pōt petere se immitti i posses
sionē bonoꝝ mariti si legatū ꝑ heredem
soluere negligat̃ et alimenta ꝑcipiet.ca
sus est singularꝭ i.l.pe.ff.ut i pos.leg.Sȝ
hodie iure nouissimo alimēta hoc casu ñ
ꝑcipiet cum statutum sit eā inopem su
perexistētem cum dote nllā uel ꝑua.hꝭ ē
tali que sibi ad alimenta non sufficiat ex
bonis mariti locupletis decedentis pete
re possit quartā ꝑtem ex q̄ consequent̃
alimenta ꝑcipiet.ut i autē.ꝑ̄terea.C.vn
de uir et uxor.et licet illa uideatur loqui
cū maritus decedit ab itestato.idem et
si cum testamēto ita ꝙ quartam hāc ma
ritus ex bonis suis detrahi ꝓhibere nō
possit.i auten.de herebibus et fal.§.si
uero absunt.Quo aūt ad ueritatē tercij

s.an per annū debeat ipa mulier ab he
redibus ꝑcipere alimēta.dic ꝙ aut dos
est restituta et tunc q̈uis mulier remane
at uidua et sic uideat̃ etiā posteriori ma
trionio seruire.ut.l.omnē.C.ꝺ bonis ma
ternis.tñ alimēta nō potest petere etiaȝ
si non habeat unde aliūde se alat et dos
restituta nō sit ad hꝭ sufficiens qm̄ tunc
ꝓuidet sibi lex i dando sibi petitionem
quarte ꝑtis bonoꝝ ex qua posset se sus
tentare ne inops mēdicare cogat̃ i ipius
mr̄imonij uerecundia.ut.d.auten.prete
rea.Aut non ē dos restituta et tūc neces
se ē hic uidere.an mulier passa moram i
restitutōe dotꝭ possit ꝯ heredem mariti
agere ad usuras q̈s uulgares hodie alim̄
ta appellāt.in quo q̇dem reꝑio q̈tuor
opi.prima Inno.⁊ Io.an.i.c.salubrit̃.ꝺ
usuris.quā seq̇tur Bar.in.l.si insulā.§.
usuras.ff.solu.ma.et.l.at q̇ nā.§.ñ tm̄.
ff.de nego.ges.et Hosti.i summa.i ti.de
usuris.§.i aliquo.v.i conuerso casu. uo
lentiū ꝙ non.qꝛ in eo cessat rō q̄ in ma
rito ē.maritus eni ꝓpter morā ideo pe
tit qꝛ interest sua mora non fieri ꝓpter
onera mr̄imonij q̄ interim ꝺ suo cū do
tem non recepit supportat.et ideo dicit̃
ꝙ si onera non supportat usuras petere
nō pōt.ut.d.§.usuras.et.l.cū post.§.i
domū.de iur do.et.l.fi.ꝺ doli excep.Se
cunda fuit opi.nō.bal.in auten.et q̇ iu
rat.de boni.aut.iud.pos.dicentꝭ.a muli
ere moram passa in dotꝭ restitutōne usu
ras peti posse.eo quia si maritus pōt is
tas licite petere ex cā extrinseca.s.ꝓpter
onera mr̄imonij.ut.s̄.dixi.multomagis
mulier ꝓpter cām intrīsecam q̄ ē illa.s.
quia ipa est dn̄a dotis mr̄imonio disso
luto.ut.l.in rebus.de iure do.C.Iteȝ qꝛ
hec est natura dotꝭ ut deseruiat onerib⁹
mr̄imonij et ꝑ consequens alimentatōi
etiam dum illa est penes uxorem.ut.l.
ubi adhuc.C.de iure do.Tercia fuit opi
nio Bal.in.l.diuortio.dicentis.ꝙ ratiōe
more solum poterit agere ad interesse.
ut.l.si mora.ff.solu.ma.Quarta fuit opi
nio dn̄i Angl̃.in.l.diuortio.dicentꝭ ꝙ si
non habet aliūde unde se alat.peter̄ pos
sit cum patitur moram restitutōis.hoc
s.usuras hoc ē tm̄ ꝙ sibi ad alimenta suf
ficiat quoniam tunc est eadem rō que ē
i casu i quo sumus infra annum restituē
de dotis.quo q̇dem conclusū ē alimēta
peti posse.alias aūt seq̇tur opi.Inno.et
Io.an.Ultia fuit opi.eiusdem i.l.ticia.
§.soluto.dicentis ꝙ ubi mulier ē.ị.tpūs
luctus.et tunc ex quo dicitur eidem mr̄i
monio deseruire licitum est ꝙ possit pe
tere usuras i tantam quātitatē q̄ sibi ad
alimēta sufficiāt.post tempus aūt luct⁹
nihil petere poterit et ad hꝭ nihil allegat
Tu aūt aduerte qꝛ casu q° morā paciat̃

nec habet unde se alat dicens ꝓpt̃ hoc
usuras dotis.i.alimēta peti nō posse.si
dos cāu quo etiam restitueret̃ alimt̃a ñ
sufficerēt qui succurrat̃ sibi de petitōne
quarte ꝑtis bonoꝝ mariti ꝑ.d.auten.ꝑ
terea.Si aūt dos sit talis q̈ restituta ex
eius redditibꝰ possit uxor alimētari.tūc
si morā i restitutione patiat̃ et etiam si
casu quo restituere debētes traherēt ad
iudicium nihilominus longū et durum
sibi foret illam recuꝑare. licet q̇busdam
modernis i.d.l.diuortio.de eq̃tate eam
tm̄ posse petere qȯ ad alimēta sufficeret
nihilominus de iure stricto ego idez di
co.allego eni tex.fin.i.l.ticia.ṽ.sed si for
te.dicit̃ eni in p̃ma ꝑte ꝙ uxor fructus
quos ꝑcepit ex fundo mariti in cuiꝰ pos
sessione missa ē ꝓpter moram cōmissam
ab heredibus i dotis restitutione ñ luc̃
tur.sed debet sibi i dotem iputare.nisi
forte ut dicitur in ꝑte scd̃a iudex recupe
rande dotis rōnem usurarū habere debe
at quia fructus i usuras cōputauit.intel
ligo aūt eū rōnem usurarū habere debe
re non solū casu quo uxor morā tantum
paciat̃.quia ꝓpter moram solā.nō debē
tur usure.ut i p̃ma parte leg].sed in cāu
quo moram paciatur etiam aliūde se nō
pōt alere.quoniā tūc iustū est uerificari
scd̃am partem tex.ibi.s.ut usurarū.i.pe
cunie ꝓ alimentis rōnem habere debeat
vnde de hac qōne reputo ibi casum.tali
etiam casu agere poterit mulier ut sibi
cū dote reddatur omne id qȯ si penes
eam dos fuisset ex eadem lucrari potuis
set. puta quia dedisset pecuniam dotalē
mercatoribus ad honestam lucri ꝑtem
qȯ ꝑmissum est.ut in.c.per vrās.de do
na.inter ui.et uxo.duz tñ ipa mulier ita
dare consueuerit interesse enim lucri ces
santis non pōt regularit̃ peti nisi a con
sueto lucrari.ut patet regulariter.in.l.si
sterilis.§.cum ꝑ uenditorē.ff.de actio.
empt.et.l.fi.cum glo.ff.de eo ꝙ certo lo
co.et nō.in.l.vnica.C.de snījs que pro
eo qȯ interest.et ita intelligo tex.in. l.is
ta.i.ṽ.similiq; modo.ibi duz dicit q̄stū
ciuilium ānonarū.et.§.sin autem super
sederit.C.de rei uxo.acti. sin autem ha
beret ipsa que moram patitur unde ali
unde se alat.usure ex more non deberen
tur.ut est casus i.d.l.ticia.dum dicit ꝙ
fructus per mulierem percepti ex re i cu
ius possessionem ꝓpter moram heredū
missa est computant̃ i sortem non autē
in usuras.et de usuris q̄s petit uir ꝓpt̃
morā habetur i.l.si isulam.§.usuras.ff.
solu.ma.et circa h̃ uide Bal. i.l.fi.§.ꝓte
rea.C.de iur̃ do.et Bal.in.d.auten.et q̇
iurat.iiij.carta.collat].i.in medio.sed ha
bemus hic i regno consuetu.q̄ impoit
hodie metaz quātū debeatur ꝓ cētena

rio ꝛc̃. Sed quid i uestibus uidualibus
lugubribus per heredes uiri factis ipsi
mulieri an teneantur ad hoc.et an uide
antur donate.An uideātur solū quo ad
usuz concesse. an teneātur heredes neces
sario uxori talia uestimenta facere.Lud.
in auten.ex testamento.C.de collat].sic
dicit.hunc passum non iuenio tactum a
Bar.sed solū a Bal.i loco ex̃neo.s. in reꝑ
torio qȯ posuit super Inno.i littera.M.
i.c.maritus.et Ang.etiā tetigit in.l.si ex
eo.§.fi.ff.de stipu.seruo. nemo eni eoꝝ
ꝑfecte loquitur.unde uidet̃ mihi cōside
randum ꝙ aut sumus eo casu quo here
des uiri uxorem uiduā alimentare tenen
tur.puta q̃.j.annū a die mortis mariti
et dos cōsistit in re mobili et non habet
uxor aliunde unde se alat.ꝭm nō. in. l. i.
§.exactio.C.de re. uxo. acti.et. l. diuor
tio.et.l.fi.C.de bo. maternis.uel etiam
quia uxor remansit pregnans. ut. l. i.§.
mulier.et.l.curator.et.l.ex̃neo.ff.ꝺ uen.
in pos.mitten.et tali casu tenēt̃ heredes
uiri ipi uxori hec uidualia uestimenta fa
cere nec tunc locus est qōni an uideant̃
donata.si enim tenent̃ uictū uxori p̄star̃
ergo et hoc uestimētum q̄ appellatione
uictus continentur.ff.de ṽbo.sig. l.ṽbo
uictus.et istud membꝝ etiam recte posu
ia Bal.in allegato reꝑtorio.Aut sumus i
casu quo heredes uiri alimenta p̄stare ñ
tenentur.et tunc potest recte distingui.
ꝙ aut sunt uestimenta pauci ualoris.et
tunc ob reuerentiam mariti et honorem
p̃mi matrimonij cuius adhuc remanent
reliquie.ut.l.fi.C.ꝺ bo.maternis. ff.ad
municip.l.filij.§.uidua. habito respec
tu ad qualitatem ipsius uestimenti.s. ꝙ
pauce extimatōis.et tunc uideatur dona
tum.ar.l.uirum.ff.de dona.inter uirum
et uxo.aut sunt uestimenta magni ualo
ris et tunc non uideantur donata quia
ubi potest alia coniectura q̄ donationis
subesse donatio non presumitur.ff.ꝺ do
na.l.si cum aurū.sed i casu ꝓposito alia
coniectura esse pōt.s.ꝙ p̄sumantur here
des uiri hec uestimēta uxori ad usū cōces
sisse donec uidua ꝑmaneret.ergo ꝛc̃.Et
ad hanc distinctionem accedit etiam ꝙ
in simili nōt glo.ff.si certum pe.l.cū q̇d.
et ita intelligo que dicit Angl̃. in.d.l.si
ex re.§.fi.all'ata.et de ista qōne an mor
tuo uiro heredes . teneantur uxori fa
cere uestes nigras seu lugubres ad suas
expensas.vide Bal.in.l.i.de ꝯis nuptijs.
et aliquid per Ang. in. l. dos legata.ff.
ad.l.fal.et uide dñm pe.de ancha. in.l.
si ex re dñi.alias incipit.si ꝯuus commu
nis.§.illud quesitum ē.de stip.ꝯuo.ubi
refert Ang.de perusio in mā consuluisse
se refert.et uide Bal.post Inno.i. c. ꝑue
nit.de empt.et ven.Io.autem de ymol̃.

in.l.si ex re.§.fi.ꝺ stipu.seruo. sic dicit.
Nō bñ ꝙ tpe.ffoꝝ.uidebat᷑ esse i usu ꝙ
tota familia defuncti iret iduta ueste lu
gubri.et iste sūptus uestiū uocant᷑ sūpt⁹
fenebris.ꝑ id qꝺ dicit glo.i.d.§.fi. in
glo.fi.in fi.et ꝑ hoc dicit ibi Angl᷑.ꝙ is
tud ꝑtinet ad omnes heredes.et ex hoc
etiam dicit se pluries cōsuluisse ꝙ uesti
menta uidualia tradita uxori tpe luctus
et funeris mariti iputant᷑ heredi et non
in sūmam dotis sue.facit.l.decreto.C.ꝺ
infamibus.Et subdit ꝙ ista uestimenta
lugubria familie defūcti debebāt deferri
ꝑ nouem dies.qꝛ et ꝑ tot idem lugere
debebat et ideo nō uocabāt᷑.i ius dicto
tempore.ut.d.glo.i. d.§.fi. qꝺ itellige
nisi sit alia consuetudo regionis.In uxo
re aūt dicit ꝙ ꝑ annū debet dicta ues
timēta deferre.ꝑ id quod habet᷑ in.l.i.
C.de sc̄dis nupt.nam dicitur tūc.ī.tpūs
luct⁹ esse unde postea nō defert nisi alia
sit consuetudo regionis s̄m eū.Tu adde
ei ꝙ dictum est de uestibus lugubris et
uidualibus traditis uxori tpe funeꝛ ma
riti ꝙ tales uestes ita demum uideātur
esse uxoris si sunt uilis p̄ciꝫ et deputata
ad usum cottidianū.secus aūt si essēt fes
tiue et magni ualoris qꝛ tunc potius di
citur tradita dicta uestꝫ ut seruiat ad ho
norem mariti q̄diu sit uidua q̄ uideat᷑
donata.ar.l.si ut certo.§.interdū. ff.co
mo.et quod nōt᷑ in simili de uestibus.na
talibus traditis ꝑ maritum uxori.i.l.pe.
ff.solu.ma.et.l. pe. §.nec castrense.per
Bar.ff.de colla.bonoꝝ et ideo si mulier
tūc nuberet heres posset tales uestes p̄ci
osas repetere q̄si cessat cā traditōis.qꝺ i
tellige nisi consuetudo regionis se habe
ret oppositū.ar.l.minime.ff.ꝺ legibus.⁊
multociēs fui iterrogatus ꝺ ista.q.et sē
per me reduxi ad cōclusionē.s̄.dictam.
et ad p̄dicta bñ facit qꝛ i dubio est ut ē
dictū nō p̄sumi cōiectura donatōis ex q°
alia cā pōt subesse.l.cum de indebito.ꝺ
ꝓbatꝫ.et.l.si cum auꝝ.de solutꝫ. Bal. in
suo ꝯsilio qꝺ incipit.Quedaꝫ sūt q̄ sūt
i dominio mariti.⁊c̄.sic dicit.Que sunt
res q̄ sūt i dn̄io ⁊ admistratōe uxorꝫ ut
res ex̄ dotes q̄s ipamet locat et fructus
ex ip̄is ꝑcipit.et tunc aut ista mulier con
sumit istos fruct⁹ in filijs et non repetit
C.de nego.ges.l.alimenta.ff.eo.ti.nesen
nius.Aut in ip̄m uirū et tūc uidet᷑ ꝙ ip
sa repetat.sed uerius uidet᷑ ꝙ aut muli
er h̄ faceret succurrēdo necessitati uiri ⁊
ñ repetit nā tenet᷑ ei subuenire i necessi
tate posita.C.unde uir et uxor. auten.p̄
terea.et i corpore unde sumitur. sūt eni
socie diuine ⁊ hūane dom⁹ et una caro
et alt᷑ alterius debet onera portare sed
uir uxoris semꝑ.qꝛ mulieres semꝑ uidē
tur esse i necessitatibus.ff.de dona.inter
uirū et uxo.l.q̄ntus.mulieres tñ uiroꝝ
ꝑraro.si tñ de facto uir laborat inopia
et uxor sit diues tenet᷑ alere uirū.nisi for
te in hoc icideret ꝓpter suū maleficiuꝫ.
ex̄.de cōsuetudine.c.ex ꝑte v̄ia.Aut uxor
h̄ fecit largiēdo uiro suo et tunc uir tene
tur nisi morte uxoris donatio sit confir
mata.l.si stipulata.i.prin.in glo. q̄ inci
pit.Siue uxor.ff.de iure do. et licet glo.
dicat ꝙ uxor non tenetur sustentare uiꝝ
intellige nisi in casu necessitatis.ff.solut.
ma.l.si cum dotem.§.quid enim tā hu
manum.pro hoc facit.ff.de iure doꝫ.l.
ubi adhuc.sic ergo qꝺ miserationis cau
sa sit non repetitur.ut.ff.de condicti.in
de.l.cum hij.§.si mulier.cum si.Ad pā
nos nigros uiduales debet distingui q̄li
tas personarum.nam sicut uxor debꝫ ali
menta habere et indumenta.unde si abs
q̄ uiduali ueste non potest honeste tran
sire debent ei fieri expense mariti.ar.nō.
in.l.si cui.ff.de operis lib.et ita obseruat
consuetudo.nam si postea deponit luc
tum et habitum uidualem reddat uestes
quas contemnit.ar.ff.soluto ma.l.i his.
§.i.Mulier uero q̄ non uult indui de ni
gro non semper est infamis.C.de infami
bus.l.decreto. Angl᷑.aūt in.l.ꝙ in uxo
rem.C.de nego.ges.sic dicit.Aut mulier
per egritudinem non abuocatur a uiri
obsequio et tenetur maritus eam alere ⁊
curare.ut.d.l.ꝙ in uxorem.et ar.l. in re
bus.§.possunt.ff.como.et.ff.de uerbo.
sig.l.uerbo uictus.aut abuocatur a uiri
obsequio.ut quia est in furore seuissimo
constituta.et tunc si est dotata tenet᷑ eā
alere.ar.l.si cum dotem.§.sin autem in
seuissimo.soluto ma.Si autem dos non
sufficit tunc dic de istis sūptibus que fi
unt ultra quātitatem dotis. idem ꝑ om
nia ꝙ quando mulier non est dotata q°
casu distingue.quia si mulier habet bo
na aliunde unde se alere potest.uel habꝫ
patrem uel alium qui eam alere tenetur.
tunc uir eam curare non tenetur uel ale
re exquo non est in eius obsequio.l. si
cut.de operis libto.Si tamen alit ul᷑ cu
rat aut protestatur se facere animo repe
tendi et repetet sine dubio.ut.l.nesenni
us.de nego.ges.aut nihil protestatur et
tunc si istud onus pertinebat ad eam ñ
repetet quasi maritali affectione fecerit.
ut.d.l.ꝙ in uxorem. sed si ꝑtinebat ad
alium tunc repetet.ut.d. l.nesennius. si
cut dixit in.l.alimenta de matre.quan
do onus alende non ꝑtinebat ad eam.
Glo.uero in.c.significasti. de diuor.sic
dicit.Sed pone ꝙ mulier recedit a uiro
autoritate ꝓp̄a et nihilomin⁹ petit resti
tui uidet᷑ ꝙ ñ sit audienda qꝛ ip̄a non
fuit eiecta.sꝫ ip̄a se eiecit.dico ꝙ ē audiē
da.qꝛ eoip̄o ꝙ rediens non admittitur

ſpoliata intelligo.ff.de acq.poſ.l. clam poſſidere.ff.ꝺ ui et ui.ar.l.i.§.ſiue au tem.Sed nunq̇d poterit repetere a uiro expenſas q̈s fecit poſtq̈ receſſit a uiro ñ credo cum uir ipam nõ expulit.ſed ſi eaꝫ reuertentem nõ admittit poſtea tenet̃. Jo.de cane mortuo uir excellentis auto ritatis conſuluit ſic.Mulier nupta mor tuo uiro ĩ anno luctus nec poſt annum habuit unde ſe alimẽtare potuiſſet quia ſocer retinuit dotem et adhuc retinet. ſꝫ frater ſuus alimentauit eam amore dei ne fame periret. et dicta mulier plu ries fecit repetere dotem a ſocero amica biliter non in curia ne ſocero diſpliceret queritur an ſocer teneatur ad preſtatiõꝫ alimentorum tam de anno luctus q̈ etiã poſt de alijs ſequentibus. Rndeo q̧.ĩ. annum luctus non poteſt alimenta pete re ſi illa habuit aliunde.ut ſupra ꝓpoſi tum q̧ amore dei fuit alimentata a fr̃e. et ſic frater non poteſt petere alimenta preſtita ſorori intuitu pietatis. C.de ne go.geſ.l.i.et nõ.in.l.ſi patrono.eodem ti.et notat Guil.de cu.in.l.neſennius. ff.eo.debebat enim illa petere a ſocero ſi non habebat qui alimentaret eam.ſi enĩ ſocer negaſſꝫ alimẽta ⁊ fr̃ aluiſſꝫ eam aĩo repetẽdi ul' ꝓteſtatõe p̃miſſa.tũc poſ ſet alimẽta repeti p frẽm a ſororĩ.et p ſoro rẽ a ſocero.et idẽ Jo.ĩ alio ↄſilio ſuo qꝺ ĩcipit.ſi tpe ſpõſaliorꝫ.ſic dicit.Alimẽta ꝟo illi⁹ ãni q° fuerũt diſſoluta ſpõſalia. tũc demũ poſſe mĩr repeter̃ a ſocero ſi ſocer expuliſſꝫ uel licẽtiaſſꝫ eã de domo ſua nec habuiſſꝫ aliq̃ alia bona ex quib⁹ ſe alere poſſet ut determinatum eſt in.l. iſta.§.exactio.C.de re.uxo. acti.Sed ſi fuiſſet ſocer paratus eam alimentare in domo ſua et frater uoluit ad domum ſu am reducere et ibidem alimentauit eam non poſſet dicta alimenta repetere nec etiam poſt annum cum eſſet in poteſta te mulieris et fratris eius dotem exigere a ſocero.ille enim uſure que olim debe bantur hoc caſu per legem uſq̧ ad terci am centeſime.ut habet̃ in.d.§.exactio. hodie de iure canonico ſunt prohibite ĩ totum.ut ſi mulier pignus pro dote rece pit debet fructus pignoris dotalis ĩ ſor tem dotis computare.ut decidũt Jnno. et Hoſti.in.c.ſalubriter.de uſuris. de h̃ tamen dic ut latius poſt Ludo. dictum eſt.Angl'.autem in.l.alimenta.C.de ne go.geſ.ſic dicit.Aut mr̃ alit filium neceſ ſitate cogẽte puta qꝛ eſt.ĩ.trienniũ unde eũ lactare debet.ut.l.nec filiũ.C.de pr̃ia poteſtate.uel qꝛ mater eſt diues fili⁹ au tem pauper et nullo modo ſe ſuſtentare põt.ut.l.ſi q̇s a liberis.§.ſi uel parens. et.§.ſi mat̃.ff.de lib̃. agno.et hoc caſu mater alimenta non repetit etiam ſi pro

teſtata ſit.ut in dictis iuribus.nihil enĩ operatur ſua ꝓteſtatio ex quo ab ei⁹ uo luntate non dependet. ut. d. glo.nõ. in allegata.l.alimẽta.aut onus alendi non pertinebat ad matrem et tunc repetit ſumptus etiam ꝓteſtatione non facta. qꝛ onus alendi ptinebat ad tercium.pu ta ad patrem filij.ut.l. neſennius. ff.de nego.geſ.Sed ſi onus alendi pertinebat ad ipm filium.qꝛ forſan diues erat ⁊ pa trem non habebat.et tunc habet locum all'ata.l.alimenta.et hoc caſu diſtiguit̃ ut nõ repetat q̈ſi mr̃na pietate facti. ut d.l.alimẽta.ſed ſi mulier ꝓteſtata fuit repetitioni locus ẽ.ut.d.l. neſenni⁹.Cy. aũt in.l.alimenta.C.ꝺ nego.ge.ſic dicit. Sciẽdum ẽ q̧ interdũ expenſa facienda ꝓ filio ptinet ad matrẽ. interdũ ptinet ad prẽm.interdum ad ipm filium perti net.ad matrẽ qñ ipa p̃ſtat cãm diuortio ut in.§.illud.i auten.ut liceat mr̃i.Jteꝫ qñ filius ẽ minor triẽnio matrem tũc fili um lactare decet.ut.l.nec filiũ. Jtem qñ eſt maior triẽnio et ẽ inops nec habꝫ ali um q̇ alere teneat̃ uel qꝛ non ẽ uel quia nõ põt.ut.l.ſi q̇s a liber].§.ſi ul' pens. Jtem qñ petit tutorẽ filio nõ hñti qꝺ ne ceſſe.ẽ facere.ut nõ.i.l. i.C.ꝺ nego. geſ. et ibi Cy.ad prẽm uero pertinet ex̃ p̃dic tos cãus ſi h̃ facere poſſet.ut.d.l. ſi q̇ſ a liberis.ad filium uero ptinet on⁹ alimẽ torꝫ ſui ipius mortuo pr̃e et eo exiſtente maiore triẽnio uel patre uiuo et nõ ſuffi cient]. His p̃miſſis cum q̃rit̃ utrꝫ mater uel auia uel ſimilis pſona poſſit repeter̃ qꝺ ipendit ꝓ filio.diſtiguo aut pertine bat expẽdere ad mrẽm et nõ repetit.eti am ſi fuerit ꝓteſtata qꝛ ſic expẽdẽdo ſol uit debitũ et eadem ſolut].⁊c̃.ut.l. cum bis.§.i.ꝺ ↄdic.inde.et ꝺ ſolu.l.q̇ homi nem.§.fi.aut ſpectabat ad mrẽm ⁊ tũc ñ repetit a fi io qꝛ ali⁹erat ipenſur⁹.C.ꝺ nego.geſ.l.ij.i fi.ſed repetit a pr̃e ul' ei⁹ hrede etiã ſi poſt fili⁹ i quẽ ipendit ſit he res.qꝛ negotiũ pr̃nũ utilit̃ geſtũ eſt qꝺ ptinebat ad eũ ipo geſtu.ut. ff.ꝺ nego. geſ.l.q̇ utilit̃.ex quo pr̃ facere tenebat̃. ita loqt̃.d.l.neſenni⁹.ibi ſed pone prẽm obijſſe ⁊c̃.nec ẽ op⁹ ꝓteſtari niſi cũ mo dica ſit ipẽſa.ut.d.§.ſi mr̃. Si uero pti net ad filiũ tũc aut ipẽdit circa alimẽta uel circa pſonã aut circa res alias ſi cir ca alimẽta ſiue pſonã filij ñ repetit̃ niſi fuerit ꝓteſtata cũ ẽ magna ipẽſa.ut.C.ꝺ nego.ge.l.i.⁊.l.neſẽni⁹.ſec⁹ ſi modica qꝛ tũc neq̧ ualꝫ ꝓteſtatõ.ut.d.§.ſi mr̃.ſic itelligo.s̈.eo.l.i.et ibi dixi ſi circa res ali q̈s ipẽdit mr̃.tũc dicit Pe.aut ẽ magnus ſũpt⁹ et tũc repetit.aut ẽ modic⁹ ⁊ tũc i dubio uidet̃ donare.niſi fuerit proteſta ta et ſic itelligit̃.l.alimẽta.in fi.alleg.ar. ff.ꝺ dona.inter uirũ et uxorem.l. utrum.

¶ Ex premissis patꝫ solutio duaruꝫ questionū de facto pone. impendit pater circa personā filie nupte uel circa medicos uel alia necessaria ei. nunquid repetet a marito uidetᷣ ꝙ sic quia onus pertinebat ad marituꝫ. Secundo queritur pone pater filiū heredē instituit filiā paruulā dotauit tñ mater secum retinuit filiā ⁊ aluit eaꝫ uult repetere a fratre nunquid possit uidetur ꝙ non. quia licet frater teneatur alere fratrem secundum cōem opi. tamē potior est causa parentum in alimentis prestandis q̃ꝫ collateralium. ff. de libe. agno. l. si quis a liberis. §. utrum. ergo mater fecit quod debuit ⁊ sic debitum soluendo non hꝫ locum repetitio. Econtra uidetur cum apud filiū masculū sunt omnia bona patris ⁊ sic comodū merito debet esse incomoduꝫ ut quemadmodū pater aleret si uiueret sic ⁊ frater qui hꝫ omnia bona. ut in regulis iuris secunduꝫ naturā. Preterea cū onus alimentoꝝ pertinebat ad patrem in bonis suis ergo ad heredes ad quos bona cuꝫ suo onere deuenerunt. ut. ff. de libe. agno. l. si quis a liberis. §. unde scriptū est. unde cuꝫ isto casu onus alimentorū magis pertinerᷣ debeat ad fratreꝫ ratione comodi q̃ꝫ ad matrem uidetur eius negocium geri ipso gestu ut dixi. ⁊ sic tenetᷣ actione nego. ges. matri. sic ergo respondi dixit Cy. ꝯ facto consultus. Lu uero pro Bal. in dicta. l. alimenta. alle. l. qui filium. ubi pupilꝉ. edu. de. per quā legem probatᷣ ꝙ ubicunqꝫ masculus est heres uniuersalis tenetur alimentare sororem. Ja. bru. in dicta. l. alimenta. sic dicit aut mater impedit circa alimēta filij. aut circa res. aut circa aliud qꝺ habet necessitateꝫ creatiuā. Primo casu aut impensa pertinebat precise ad matrem ꝙ est si filius minor triennio uꝉ maior ⁊ pater est mortuus uel uiuus et inops uel solutuꝫ est matrimoniū culpa uxoris. ⁊ tunc etiam protestando non repetit. ut. l. diuortio. ff. de nego. ges. ⁊. ff. ubi pupil. edu. de. l. ita qꝫ. ⁊. l. nensenius. ⁊ hoc ratione necessitatis nō affectionis. Aut impensa pertinebat ad filiū ut quia pater erat mortuus ⁊ filius uiuus. ⁊ tūc aut habuit animum repetendi ⁊ repetet aut non ⁊ non repetet. in dubio presumitur affectionis causa facere. ⁊ nō presumitur habere animū repetendi nisi fuerit ꝓtestata. ut. l. nensenius. de nego. ges. ⁊ nō repetit. ut dicta. l. alimenta. Aut impēsa pertinebat ad matreꝫ quia filius erat maior triennio ⁊ pater uiuebat et erat diuesᷣ ⁊ tunc in dubio uidetur habere animum repetendi a patre. ut. l. diuortio. ff. de nego. ges. ⁊ dicta. l. si quis a liberis. §. item mai. Si mater impedit in rebus filij tunc tollitur animus donandi uel non ex qualitate ⁊ quantitate impensaruꝫ ⁊ facultatum utriusqꝫ. In tercio uero casu aut impedit circa aliud quod habet necessitatem causatiuam ut impetrando tutores filijs. ⁊ tunc idem qꝺ in necessitate precisa. ut. s. nō repetat etiā protestando licet alij ꝯ. ut dixi in. l. i. C. de nego. ges. ⁊ ita debet distingui ⁊ suppleri glo. in dicta. l. alimenta. que uidetur male dicere. Bal. autem in dicta. l. alimenta. sic dicit. Quero hic an mater teneatur alere filiuꝫ. glo. distinguit ꝙ infra trienniū tenetur. ut. l. nec filiuꝫ. C. de pa. po. ratio quia est modica impensa lactare filium. quia adhuc censetur pars uiscerū. ut. ff. locati. l. sed ⁊ ades. §. si quis mulierem. sed si mulier nō habet lac non tenetur inuenire seu habere aliam nutriceꝫ. ut nō. Azo in summa ꝯ pa. po. sed si mater est quedā paupcula uꝉ fantolesta ita ꝙ si lactaret nō haberet unde uiueret. dic ꝙ non tenetur lactare. ut. l. sed ⁊ si habitasᷣ. §. i. ff. ad exhiben. ꝑ queꝫ tex. hoc decidit secundū Ja. de bel. ⁊ ideo possunt reddere filiuꝫ scolari etiā infra triennium. ratio est manifesta quia hoc facit necessitas. nam prius mater debet alere se q̃ꝫ filium quia subtractisᷣ ⁊ deficientibus alimentis periret uterqꝫ. Aut filius est maior triennio. ⁊ tunc aut pater uiuit ⁊ est locuples ⁊ repetit a patre nō a filio. si autem pater decessit nō repetit nisi animo repetendi fecerit ⁊ filiꝰ sit locuples. ita dicit glo. in. l. auia. Et nota ꝙ ubi mater hꝫ necesse alere nihil prodest matri super repetitione quia protestatō declaratoria uoluntatis nullū hꝫ effectū in his que ex mera uolūtate dependent sed sunt decisa ⁊ determinata per legem. ꝭm Bar. qꝺ nō. ¶ Sed si queratᷣ an alimēta sunt prestanda de pecunia redacta ex uenditione fructuū an rerum eorundem dicit Bar. in tractatu alimentorum ꝙ ex fructibus debent alimenta prestari. s. ex redditibus. ar. l. iij. §. modum. ff. ubi pupil. edu. de. ⁊. l. imperator. in fi. ff. ad trebel. Ad hoc uide omnino Ange. in. l. imperator. ad trebel. ad qꝺ etiā uide Bar. ꝯ sali. in. l. ꝙ pleruncqꝫ. de alimen. pupil. prestan. Ludo. in. l. si cum dotem. §. si maritus. ff. solu. ma. in tex. ibi. secundum dotis q̃ꝫtitateꝫ. i. ꝭm dotis redditus qui ex dote percipiuntur. ut. l. cuꝫ alimenta. §. in principio. ff. de alimē. ⁊ ciba. lega. ⁊. l. impator. in fi. ff. ad treb. semp tñ ita ex dotibꝰ redditibus alimenta subministranda sunt ut ex eis semp aliq̇d supsit. dicit tex. nō. in. l. ius alimētoꝝ. ff. ubi pupil. edu. de. facit. ff. qui bo. cede. pos. l. qui bonis. ⁊ ita debet intelligi littera in dicto. §. si maritus. per. c. uestras. de dona. inter uir. ⁊ uxo. licet autem ad hunc tex. allegat pro si. l. cuꝫ unus. §. alimētis

de alimen.⁊ ciba.leg.⁊ male quia ille.§.
si maritus.hoc non dicit sed ꝙ licȝ alimē
ta regulariter simpliciter relicta debeant
cōmensurari cum redditibus qui sumun
tur ex patrimonio testatoris tamen cum
alicui legata est dos ⁊ eidem alimenta.
certe alimenta debent cōmensurari iuxta
quantitatem redditũ legate hereditatꝭ
quia ita presumitur testator legatariam
dilexisse in alimentis prout dilexit in do
te.⁊ in hoc tex.ille nō est alibi.Ang. aūt
in.l.nensenius.ff. de re iudi. in.§. insoli
dum.in tex.inq̄tum facere potest dedu
cto ne egeat ⁊c̃. sic dicit ⁊ etiam ere alie
no deducto licet in alijs non fiat eductō
eris alieni.ut.l.inter eos.§. fi.ff.de re iu
di.relinquendũ est enim ei tantum ꝙ ad
alimēta sufficiat ere alieno deducto.dixit
autȝ Dy.considerari alimenta secunduȝ
conditionem persone. quia aliter militi
aliter rustico aliter seni aliter iuueni pre
stantur.insti.de acti.§.si de dote. Atten
de quia interdũ alicui debentur alimēta
ex suo proprio patrimonio ut pupillo ꝑ
tutorem ⁊ tunc exhibenda sunt pro se et
familiaribꝰ suis ⁊ pro matre ⁊ alijs quos
alere tenet̃ ⁊ ita etiam ut preceptoribus
salaria dare possit ⁊ dotem sorori eodeȝ
patre nate ut.l.cum plures.§.imprimis
de admini.tu.Ideȝ si aliquis est alendus
de suo patrimonio quod tñ subiacet re
stitutioni in conditionis euentũ propter
adiectum grauamen de restituendo quic
quid de hereditate supererit. nam tantũ
dimittendũ est sibi ꝙ inde possit facere
expensas.Interdũ alimēta debent̃ alicui
de bonis que an sint futura sua uel non
dubitamus. Ut habemus exemplũ cum
mulier mittitur in possessionem uentris
nomine.nam donec est dubiũ an uenter
sit futurus dominus ⁊ tunc alimenta pre
standa sunt q̄tenus ad sustentatōȝ ipsius
uentris necesse est.nil autȝ ultra percep
turus est uenter nisi id sine quo uenter ñ
potest conuenienter sustentari.tex.est in
l.i.§.si mulier.ff.si mulier uen.no. Inter
dũ alimenta debent̃ alicui de bonis tm̃
alterius puto debentur per heredeȝ lega
tario alimenta.⁊ tunc dicta alimenta de
bent prestari ꝭm quantitatem redditũ
⁊ conditōȝ legatarij adeo ꝙ si fructꝰ nō
sufficiũt ad alimenta nō potest poni ma
nus ad propriũ.tex. est singularꝭ in.l.iij.
ff.de cessi.bo.Interdũ alimenta debent̃
alicui de bonis suis proprijs reuerentie
uel pietatis intuitu cum astrictus sit ad
onera multa subeunda ⁊ soluenda. ⁊ tũc
debet in donatione haberi consideatio
sue familie sine qua suum corpus susten
tare non potest. ⁊ semper intellige cōue
nienter.ut dicto.§.si de dote.scđm Dy.
in alijs autem non habetur consideratio
eris alieni. ⁊ hoc tene menti. ¶Sed que
ritur an a sñia lata in causa alimentoruȝ
possit appellari. primo uidet̃ ꝙ nō cum
alimenta dilationem nō recipiunt.per.l.
i.ff.de dam.infec.ubi dicit celeritatē de
siderat.per.l.nemo.C.de sum.tri.⁊.l.pe.
ff.de his qui sunt sui uel ali.iuris.ueritas
est ꝙ istud seruat̃ ꝭm Bar.in tractatu ali
mentoꝝ ꝙ a sententia an debeantur ali
menta non potest appellari. ut.l.fi.ff.de
appel.rescin. Dñs fran. tigri. dicit indi
stincte ꝙ possit appellari.⁊ quia sic interi
prouideret sibi cũ iam sit informata con
scientia iudicis pro alimentando cũ sen
sentiam pro eo tulit facit interim alimen
ta prestari.ut d.l.nemo. que cōmuniter
intelligitur quando quis petens alimēta
iam suam intentioneȝ fundauerat ⁊ iudi
cis conscientiã informauerat. ꝓ hac par
te multũ facit.quod nō.in dicta.l.si insti
tuta.§.si de testamento.ff.de inof.testa.
Idem Bar.ff.de appel.re.sic dicit.primo
ponit regulam ꝙ non potest appellari de
illo quod non recipit diliationem. ⁊ po
nit glo.exemplum in causa alimentorum
quod cōgruit littere dicte.l.fi.de appel.
re.⁊ hoc ueruȝ si alimenta petantur offi
cio iudicis.⁊ sic propter inopiam.ar.ff.
de re iudi.l.ij.⁊ de ferijs.l.ij.secus si iure
actionis.ut.C.de appel.l. ⁊ in maioribꝰ.
ita dicit Guil.de cu.ff. de his q̇ sunt sui
uel ali.iuirs.l.ij. ⁊ fuit opi. antiq̈ Marti
ni de fano.⁊ refert Specu.in ti. de appel.
§.quibus.ṽ.sed nunquid quomodo. et
idem in alijs causis que dilatioenȝ non
recipiunt.ut in.d.§.in quibꝰ.ṽ.ix. ⁊ dic
ut ibi.⁊ hanc partē tenet Ludo. in.d.l.i.
ff.solu.ma.referendo pe.ut.s̃. ¶Et si q̄
ratur an alimenta sint prestanda ȯ pecu
nia redacta ex uenditione fructuũ an re
rum eorundem. dicit Bar. in tractatu ali
mentorum.ꝙ ex fructibus debent alimē
ta prestari.s.ex reditibꝰ. ut.l.iij.§.mo
duȝ.ff.ubi pupil.edu.de.⁊.l.imperator.
ff.ad trebel.in tex.ibi accessionibus. ubi
punctualiter dicit no.bonũ tex. ꝙ alimē
ta debent prestari secundũ q̄titatē reddi
tuũ nō ꝭm ualoreȝ patrimonij.ꝭm Ja. de
are.⁊ semꝑ ex fructibꝰ debet aliquid suꝑ
esse.ut.l.ius alimentoꝝ.s̃.ubi pupil.edu
ca.de.facit optime.ff.de uen.in po.mit.
§.mulier.⁊.l.habito.e.ti. ⁊ si essent pos
sessiones magni ualoris ut turres ⁊ pala
cia modicissimum fructum afferentia ita
ꝙ non satisfaciat ad uictum non poterit
poni manꝰ ad ea ut sic ex redditu pretij
possint alimenta prestari.⁊ ita consuluit
Bal.⁊ ego per.l.qui bonis cessis. de ces.
bo.apud ariminum est.l. illa singularis.
⁊ ipsum punctum transmisit egregius do
ctor dominus Andreas de lioribus. do
minus Bar.de sali.in.l.ꝙ plerunq̈.C.de

alimen. pupil. prestā. sic dicit. nota ultra
dicta in sumario ꝙ alimenta pro modo
facultatum sunt prestanda ⁊ arbitranda
⁊ intellige ex redditibus bonorum non
ex substantia patrimonij. ut. ff. eo. l. iij.
§. i. ⁊. ff. ad trebell. l. imperator. nec om
nis redditus debet expendi ꝓ alimentis
sed aliquid ex eo ānuatim parsimoniari
ut. d. §. i. quod bene nō. An autem le
gatarius cui alimenta debentur debeat
morari in domo heredis alimēta p̄stare
debentis an nō. dixit Angel. in. l. i. C. de
lega. in littera ibi. morati essetis. ad hanc
moram faciendam tenentur liberti. quia
sic testator disposuit. alias nō tenetur le
gatarius alimentorum habitare una cuȝ
herede q̄ntumcūq; in domo facilius ali
menta prestātur q̄ȝ extra. ut. l. libertis.
§. fi. ff. de ali. lega. Spec. in. ti. q̇ filij sint
legi. §. i. v̄. quid si quis. per Bar. in dicta
l. libertis. dum autē hec alimēta prestan
tur in domo quia testator disposuit sm
qualitateȝ sue persone. tenet̃ legatarius
operari in domo. secus ubi quis debȝ ali
menta percipere non iure legati. secus ex
alio capite. nam tunc omnia opera possi
bilia ad utilitatem domini cedunt. ut. l.
sicut patronus. ff. de op. lib. ⁊ licet testa
tor uoluerit legatariū habitare ibi. tm̄ le
gatarius non tenetur si non potest. forte
ꝓpter asperitateȝ heredis. ff. de alimen.
lega. l. gayo. §. fi. et idem si nō potest ha
bitare honeste. puta q̇a legataria ē que
dam puella pulcra ⁊ in domo cōuersan
tur iuuenes ⁊ suspecti. ut. l. falsa. §. si in
danda. ff. ad trebel. ff. de condi. insti. l. si
filius. nec tenetur legatarius heredē trās
fretantem sequi. ut dicta. l. illis libertis.
⁊ si testator uoluerit eos habitare in una
ciuitate. sufficit ꝙ habitent. nec cogunt̃
liberti habitare. in eadem familia. ut. d.
§. uxori. ⁊ si liberti habitauerunt ꝑ una
parte anni pro illa soluȝ debent habere
alimenta. quod tamen declara ut. d. §.
uxori. ⁊ debent alimēta prestari sm qua
litateȝ persone ⁊ facultatem patrimonij
ut. l. pe. de ali. leg. non tamen prestabun
tur illa alimenra que sui gratia tm̄ testa
tor p̄stabat. unde non habebunt uestes
domicellares quibus uti soluȝ solebant
cum domino seruiebant ad mensam. ut
l. sepo. §. fi. ff. de annu. lega. Iteȝ q̄ntitas
patrimonij nō consideratur sm ualoreȝ
sed scd̄m redditum. unde heres nō coge
tur ꝓ alimentis prestandis uendere pro
prium. ⁊ ita consulimus Bal. ⁊ ego. per. l.
qui bonis cessis. ff. de cessi. bo. ⁊ si alimē
ta relinquantur uxori quousq; cuȝ filijs
habitauerit. non potest in domo induce
re uictricum. quia facit eis iniuriam ꝑ se
cunduȝ uirum. ergo. ⁊c̃. ff. de usu ⁊ hab.
l. non autem. Et scias ꝙ fauore alimēto
rum etas puerilis seu pupillaris termina
tur per. xviij. annos. feminis uero ꝑ. xiiij.
casus est in. l. mela. in p̄n. ff. de ali. ⁊ cib.
leg. Ad illam materiam adde. l. cum hij.
§. uult igitur neminem transigentem. ff.
de transac. ubi ē casus apertus ꝙ alimē
tarius non cogitur morari in eodem do
mo cum debente prestare alimenta. qđ ē
utile pro uxoribus ⁊ filijs naturalibus q̇
bus consueuerant alimēta relinqui. pro
hoc est casus in. l. libertis. in. fi. ff. de ali
mētis lega. ⁊ ibi ꝑ Dy. ⁊ Iac. de are. qđ
intellige nisi in legato aliud expresse per
testatorem fuerit dictum. ut in. l. i. C. de
lega. ⁊. l. gayo. ff. de ali. lega. in. §. fi. ⁊. l.
illis libertis. ff. de condi. ⁊ demon. Dn̄s
Raphael fulgosius de placentio. in. l. ali
mēta. ff. de nego. ge. alle. sic dicit pro ple
na doctrina huius materie duo sunt mē
bra. primum de impensis circa personas
filiorum a matre factis. ⁊ hoc glo. ⁊ tex.
prosequitur. Secundū membrū est đ im
pensis factis in rebus filiorum. ⁊ hoc ꝓ
sequitur glo. ij. circa p̄n. Tres sunt casus
quedā sunt impense que facte sunt ex ne
cessitate precisa. quedam ex mera uolūta
te. quedā ex necessitate causatiua. In tri
bus casibus mater prestat alimenta filio
ex necessitate precisa. primo cum filius ē
inops. nec habet patrem qui possit. aut
teneatur eum alere. ut ꝓbatur in. l. si q̇s
a liberis. §. utruȝ. ff. de lib. agno. Scđus
casus est si filius est infra trienniū. ut ꝓ
batur in. l. nec filium. C. de pa. po. Terti
us casus est quando matris culpa factū
est diuortium. ut habetur in. l. i. ⁊ auten.
ibi posita. C. đ diuor. ⁊c̃. Hijs itaq; trib⁹
casibus si mater ipsa prestiterit certū est
ipsam non petere etiaȝ si fuerit protesta
tum. cum enim hoc casu debituȝ soluat
eadem solutio que parit liberationem
nō potest parere obligationem. ar. l. cuȝ
hijs. §. i. ff. de condi. indebi. ⁊. l. si homi
nem. §. ulti. ff. de soluti. protestatio eniȝ
in hijs que de necessitate fiunt nihil pro
ficit. ⁊ ad hoc allegatur. i. glo. ⁊ facit qđ
nō. in fi. in. l. si intra. ⁊. l. in traditiōibus
ff. de pac. extra autē illos tres casus mu
lier alimenta prestat filijs ex uoluntate.
itaq; hoc casu huiusmodi sumptus. aut
cōstat fecisse ex pietate materna. aut ani
mo repetendi. primo casu non repetit ut
hic. ⁊ ar. l. i. s̄. eo. Secūdo casu potest re
petere. ut. l. nensenius. ff. eo. sed si dubita
tur quo animo fecerit. Doct. distinguūt
aut prestitit de sua propria bursa. ⁊ idu
bio intelligitur fecisse pietate materna
⁊ hoc casu ꝓficit protestatio. ⁊ proprie
loquitur primum Rnsum huius. l. sed si
prestitit de patrimonio filij mater. tunc
indubio p̄sumitur fecisse animo repetē
di. ⁊ imputabit ipsi filio si dubitetur de

quo patrimonio fecerit distiguitur. aut
administrabat negotia filiorum. tunc in
telligitur prestitisse de patrimonio filio
rum. ut in alt.l.nensenius. alias non in
telligitur prestitisse de proprio patrimo
nio.⁊ hec habēt locum quando onus ali
mentorum pertinebat ad ipsum filium.
ubi autem onus alimentoruʒ pertinebat
ad patrem nō ad filium. hoc casu mater
nunꝙ intelligit̄ fecisse pietate materna
ideo repetet nō quidem a filio quia ali
us erat ei filio facturus. sed ab ipso pa
tre repetet.ut.l.si quis a liberis.§.si ma
ter.ff.de libe.agno. nisi esset modica im
pensa quam non repeteret nisi esset pro
testata.scōm pe.cum ergo hoc casu ipsa
mat̄ ipso gestu gessit negotia mariti sui
eiusdem patris filioruʒ.consequens esset
ꝙ possit repetere.ar.l.soluendo.ff.eo.ex
premissis inferunt docto. ad questioneʒ
que fuit parisius. Quidaʒ episcopus ha
bens tres nepotes eosdeʒ in studio pari
siensi studere faciebat ⁊ eis alimenta pre
stabat. ex ipsis nepotibus unus erat di
ues alij pauperes.uno anno iste diues fe
cit alijs fratribus impensas ⁊ postea uo
lebat repetere.responsum fuit ꝙ non po
terat mortuo episcopo. quia iste episco
pus erat facturus. Secundo infertur ad
questionem.pater habens filiam egram
⁊ nuptam ⁊ fecit impensas medicorum
cum auteʒ ista impensa pertineat ad ma
ritum.ut.l. si cum doteʒ.§. sin autem in
seuissimo.ff.so.ma. poterit iste socer re
petere a marito. Tertio infertur ad que
stioneʒ. moriens paterfamilias filium ex
uxore prima ⁊ filiam ex uxore secunda re
linquens filium uniuersalem heredem in
stituit.⁊ filiaʒ dote congrua dotauit. pa
tre mortuo mater prestitit alimenta isti
filio qui erat sibi benignus ⁊ uoluit secū
stare.ideo repetebat sumptus quos ei fe
cerat.⁊ propterea si pater in testamento
reliquerit alimenta. nam cuʒ filius sit he
res uniuersalis. onus quod incumbebat
ipsi patri sequitur quēlibet successorem
ut.l.si quis a liberis.§.idem rescriptum
ff.de lib.agno.ubi tex.singularis.Et hec
ideo dixi cum ipse frater tenetur alimen
ta prestare quia est successor. ubi autem
frater abstinuisset ab hereditate paterna
⁊ etiam puella esset inops. tunc enim se
cundum communem sententiam frater
fratrem inopem tenetur alere.ut nō.in.l.
i.⁊.ij.ff.de libe.alen . De secundo auteʒ
genere expensarum factarum circa res fi
liorum.uideas in.l. alimenta.allata. De
tertio membro dic ut in.l.i.C. de nego.
ge.⁊ ibi ꝑ eundem Raphaelem.Attende
an alimenta petenti possit opponi ꝙ
culpa sua superuenit ad egestateʒ.dic ut
nō.in.c.ex parte.de cōsuetu.⁊.ff.ꝓ socio

l.uerum.§.tempus.ubi est casus.Et pro
complemento huius materie adde ꝙ do
minus Bartholo.de sax.in.l.sicut.C.de
donat.int̄ ui.⁊ ux.sic dicit.nūc ꝓ uerita
te p̄cedentis q̄onis lucidius habēda for
mo q̄onem.Maritus fecit uestes uxori so
lutū est mr̄imoniuʒ morte uiri.an uestes
apud uxorem uel heredes uiri debeāt re
manere. Int̄ antiquos p̄res uarie fuerūt
opi.Et p̄mo glo.nr̄a singularit̄ nō.in.l.
si usufructꝰ.ff.ad.l.fal.uult ꝙ uestes cot
tidiane ⁊ sic necessarie ꝓ usu mulieris sta
tim efficiūtur uxoris.ideo in eis cessat in
uidia q̄si nō ꝯfirmet̄ morte.ut.d.l.si usu
fructus.⁊ etiā allegat.d.l.examio.in p̄n.
In alijs uero nō cottidianis sed cultus ⁊
honoris mariti causa factis q̇d iuris sit
nō bene declarat illa glo. sʒ Guil.ḋ suc.
dixit ꝙ nec ille debēt heredibꝰ mariti re
stitui.q̄ maritꝰ uidet̄ eas donasse uxori
⁊ donatiō cōfirmat̄ uiro p̄mortuo.ut.s̄.
eo.l.i.nec ob.ff.so.ma.l.in hijs.§.huis.
q̄ ibi diuortiū fuit secutū ꝑ q̇ donatio
nes reuocāt̄.ut.ff.eo.l.⁊ iō.§.i. Itē ibi ḋ
uestibꝰ factis ꝓprijs dotalibꝰ ad quos
tāta affectio nō hētur.⁊ sic donatio non
p̄sumit̄. Dy.uero uoluit ꝙ oēs debeant
restitui heredibus uiri.⁊ ꝓbat ipse p̄mo
de cottidianis ⁊ necessarijs q̄ ille fiūt ex
necessitate ⁊ ꝑ ꝯsequēs nō dicūt̄ donate
sʒ ad usuʒ tm̄ ꝯcesse.q̄ i necessitate nemo
liberalis existit.ut.ff.ḋ adi.leg.l. rē lega
tā.⁊.ff.de re.iuris.l.donari. ꝙ aūt mari
tus illas faciat ex necessitate ꝓbat̄ q̄ ali
mēta tenet̄ prestare uxori.ut.ff. so.ma.l.
si cum doteʒ.§.sin autē in seuissimo. sed
appellatōe alimētoꝝ cōtinētur uestes. ut
ff.de ali.⁊ ci.leg.l.legatis.ff.ḋ v̄bo.sig.l.
uerbo uictus. Scḋo idē ꝓbat in p̄tiosis
nā nemo inquit ipse dubitat ꝙ ille cōce
dūt̄ ad usuʒ certi tēpis. ideo i eis nō pre
sumit̄ donatō.ut.ff.eo.l.mortis sue causa
§.i.Guil.uero de cu.tenuit cū Dy.in ue
stibus p̄tiosis.ex eo q̄ ad usuʒ tm̄ sūt cō
cesse.⁊ Dy.dixit sʒ in necessarijs ⁊ cotti
dianis tenuit glo.nostrā ꝑ iura ꝑ eā alle
gata. ⁊ etiā ꝓbat tali ratione. q̄ mulier
cottidianas uestes recipiendo.suū ⁊ sibi
debitū recipit. ergo repetitio non com
petit.ut.ff.de cōdic.inde.l.repetitio.an
tecedēs ꝓbat. q̄ maritus q̇ necessarijs
oneribꝰ matrimonij succurrit.nō donat
nec datū reuocat. ut eleganter dicit tex.
ff.eo.l.si q̇s ꝓ uxore.ubi dicit esse quasi
casum q̄stionis.Bar.idem fuit secutus.⁊
nil noui induxit. sed motus est per.d.l.
si usufructus.⁊.d.l.examino. Respondet
ad rōnem Dy.i cottidianis ⁊ necessarijs
dicēs illud falsū esse ut alias ad usuʒ uide
atur cōcedere.imo statim sue fiūt.ut uo
luit etiā Guil . Or attende ut subtilius
speculemur.nemo diffidebitur ꝙ uestes

cottidiane dantur ut deseruiāt oneri ma
trimonij nedū de pn̄ti sed etiā in futurū
donec sint trite ꝟm cōdecentiā ꝑsone. igi
tur cessante onere ꝓ futuro tꝑe debēt re
stitui ⁊ pro hoc accedat qđ glo. i. hic di
cit de stipulatione q̄ ꝯfirmat᷑ pro tꝑe p̄
terito nō futuro sꝫ euanescit ⁊ nil peti ꝓ
eodē pōt. sed solue ꝙ aliud. in stipulatio
ne q̄ꝫ in traditione ut etiā uult hic glo. sꝫ
tūc fortius obstat q꞉ ⁊ ānū traditū opor
tet ꝙ sit cōsumptū q̄ꝫtūcūqꝫ nō excedat
modū ut uidet᷑ probare ista littera. ⁊ sen
tit glo. hic. ij. ⁊ dixi in precedēti qōne. et
ista rō est mihi fortis. huius forte timor᷑
glo. nō firmauit illā opi. ideo dixit scđm
quasdam ⁊ sic solū dictū quorūdā recita
uit quos proximus dicere nō bene dixis
se. nisi qn̄ nūmi excessissent modū. ut. d.
l. examino. uel aliud in nūmis traditis q̇
dant᷑ ut in expensis necessarijs ꝓ usu cō
uertant᷑. si uero non expedit partē uidet᷑
fateri illā ꝑtē nō fuisse necessariā merito
ut q̄libꝫ ministra restit uit qđ nō ipēdit
sed in uestibus cottidianis ⁊ necessarijs
nō ē sic q꞉ statim sue fiūt pure ⁊ libere cū
onere ut eis utat᷑ tꝑe constantis mr̄imo
nij. eo aūt nō durante cessat illud onus ⁊
remanet datio pura. ⁊ iō nō ueniūt resti
tuende ⁊ ꝑ istū modū saluat᷑ hic cōmuis
opi. In istis igit᷑ uestibus sic cōcludo ꝙ
q̄dā sūt cottidiane pro omni tꝑe ⁊ ille re
manēt uxori. q̄dam sūt cottidiane ꝓ cer
to tempe puta q꞉ alie estiue alie yemales
⁊ adhuc idē dico dūmodo nimis nō sint
excessiue q꞉ qđ excedit restituendū ē. ut
dicta. l. examino. ⁊ hic in glo. fi. ⁊. ff. eo.
l. utrū. quedam sūt festiuales ⁊ preciose
⁊ ille sūt heredū uiri. cōsuetudinē tn̄ i lo
cis hactenus obseruatā dico primo attē
dendā esse. Et ex hijs apparet q̇d dicēdū
ē de annulis ut cottidianus det᷑ mulieri
nō alij. ⁊ hec sufficiāt. Dn̄s Bal. in. l. cum
te sponse. de donat. an. nupt. C. sic dicit
modo q̄rit᷑ de qōne cottidiana. pone ꝙ
maritus emit uestes uxori giorlādas ⁊c̄.
q̄ cōsueuerūt emi. morit᷑ uxor uel morit᷑
uir. q̄ritur cuius debeāt esse ista uestimē
ta. Guil. de suc. dicit ꝙ mulier debet ha
bere ista uestimēta p̄cipua q̄si ꝓfecta ex
suo patrimonio sine re sua qn̄ fructus do
tis paciebāt᷑ hanc expensā. q꞉ dos ē pro
priū eius patrimoniū. l. iij. §. sꝫ utꝝ. ff. đ
mino. ymo idistincte hoc tenet nō distig
uēdo de fructibꝰ dotis. ꝑ. l. cū hic status
in p̄n. de dona. inter ui. ⁊ ux. Dy. dicit ꝯ
ꝑ. l. mortis cā. §. i. eo. ti. Ja. de are. uaria
uit nā qn̄qꝫ idē dixit qđ Dy. ꝑ. l. dos le
gata. ff. ad. l. fal. postea mutauit cōsilium
dicēs ꝙ post mortē mariti mulier debet
habere. ꝑ. l. sed usufructus. §. i. ff. ad. l.
fal. Alij dicūt ꝙ mulier nō habeat. ⁊ sic
idē qđ Dy. ꝑ. l. sed si lana. de dona. inter

uiuos. pro q̇bꝰ facit talis rō q꞉ ista uesti
menta fiūt ei ex necessitate ⁊ qđ fit ex ne
cessitate taꝫ diu durat q̄ꝫ diu durat neces
sitas. ergo finito matrimonio finit᷑ neces
sitas. ergo finit᷑ datio cā essentiali cessan
te. ar. ff. so. ma. l. in hijs. §. pe. Moderni
doct. ut thomas de forma. ⁊ Bar. disting
uunt ⁊ dicūt ꝙ uestes usuales ⁊ cottidia
ne sūt uxoris ⁊ heredū eius Idē i uestibꝰ
a pricipio nō cottidianis nūc effectis cot
tidianis q꞉ sūt trite ⁊ q̄si cōsumpte quia
sūt parui ualoris. secus in uestibus mag
ni precii q̇bus nō ē utendū cottidie sꝫ tā
tū diebus solemnibus q꞉ iste uestes non
ꝯtinent᷑ appellatiōe alimentorū. ut. ff. de
pecu. le. l. illud uestimētū. Tu dic aut ux
or p̄decedit in matrimonio. ⁊ tūc ē uera
opi. Dy. q꞉ qđ donat᷑ ad usū finit᷑ finito
usu etiā si i usū donet᷑ proprietas ut no.
ff. de trāsact. l. cū hii. §. si uni. ⁊ iō mari
tus uendēdo post mortē uxoris tales ue
stes nō intelligit᷑ gerere pro herede noīe
forte infantiū q̇ remanserūt ex uxore. q̇a
nō attingit propriuꝫ corpus patrimonii
uxoris. licet Bar. in hoc cōsuluit ꝯriū. Et
de hoc ego uidi magnas cōtrouersias in
palacio nō solū occasione uestiū. sed q̇a
dicebat᷑ ꝙ si uir dederit tales uestes amo
re dei pro anima uxoris ꝙ uidebat᷑ here
ditatē adire si erat heres institutus uel si
nō erat institutus noīe infantiū uidebat᷑
adire. ut. l. cū nō solū. in p̄n. C. de bo. qꝫ
lib. unde ex una cāmisia data amore dei
arguebatur ad acq̇sitionē amplissime he
reditatis. Si uero p̄morit᷑ in mr̄imonio
uir tunc uestes cottidiane remanēt uxori
tāqꝫ ex fructibus dotis ꝑuente. sꝫ uestes
q̇bus nō licꝫ uidue uti ad eā nō pertinēt
Bal. Dn̄s Anto. de aprola. in. l. hiis rebꝰ
§. seruus. ff. so. ma. sic dicit. hic querit᷑ ꝑ
doct. maritus emit uestes uxori soluitur
mr̄imoniuꝫ morte mariti. mō q̄rit᷑ cuius
erūt uestes an uxoris ut sic uideat᷑ donas
se an sint heredū mariti ⁊ sic debeant eis
restitui ⁊ sic ipsoꝝ uestimentorū extima
tio. Circa hoc sunt tres opi. una est opi.
ꝙ siue uestes sint p̄ciose siue cottidiane
sūt uxoris. hoc sic probat᷑ equipat᷑ uxor
filie q̄ꝫtū ad talia. ut. l. q̇ ꝯcubinā. ff. đ le.
iii. sed si emant᷑ uestes noīe filie ⁊ ei tra
dant᷑ p̄sumitur patrē ei donasse ⁊ morte
cōfirmat᷑. ut. l. filie licet. C. fa. herc. ergo
idē in uxore. Scđo probat᷑ nō dn̄s rei rē
cū effectu legare nō pōt. sed dn̄s sic. ut. l.
maritus. §. fi. de pac. do. sed lege cauet᷑
ꝙ uxor talia uestimenta pōt legare. ergo
sūt sua. ut. l. fi. §. fi. ff. de auro ⁊ ar. lega.
Tercio ꝓbat᷑ lege cauetur ꝙ si creditori
legetur debitū nō detrahitur falcidia. se
cus si non ē debitū. ut. l. i. §. debitori. ff.
ad. l. fal. alia. l. dicitur ꝙ si legatū taliū fi
at ꝑ maritū uxori nō detrahitur falcidia

ergo erāt uxoris ⁊ nō uiri .ut.l.si usuffru
ctus.ff.ad.l.fal.nā magis debitū impen
dit ꝙ̃ beneficiū ꝯferat uxori. ut no.in.l.
i.C.de impo.lucra. discri. ꝓ hoc uidet̃
casus.i.l.cū hic status.ff.ḋ dona. int̃ ui.
⁊ ux.⁊.l.id qḋ uestimētū.ff.de pecu.per
Bar. Scḋa ē opi.ꝙ huiusmodi uestes si
ue cottidiane siue p̃ciose oīmodo heredi
bꝰ mariti sint restituēde. ⁊ hoc sic ꝓbat̃
l.dicit ꝙ si uir faciat uestimētū ex sua la
na uiri ē.ut.l.qḋ uir ex lana.ff.de dona.
inter ui.⁊ ux.⁊.l.mortis.§.fi.eo.ti.Scḋo
ꝓbat̃ nō dn̄s rei nō cū effectu rē legat sꝫ
dn̄s sic.ut ī p̃alle.l.cū maritꝰ.sꝫ maritꝰ ta
lia pōt legare ergo sūt sua. ut.l.hoc lega
tū.ff.de le.iij.⁊.l.ornamentoꝝ.ff. de au.
⁊ ar.le. Tercio ꝓbat̃ qm̄ ista uident̃ cō
cedi usui ⁊ nō donari.ut.l.si extimat̃.ff.
so.ma.cū ista opi.ꝯcor.Olḋ.dn̄s Dy.di
cit ꝙ si uestes sunt p̃ciose uident̃ donari
si sint cottidiane nō uident̃ donari quia
cottidianas maritus facit ad necessitatē
cū ad alimēta uxori teneant̃. ut no.ī.l.si
cū dotē.§.sin aūt in seuissimo.ff.so.ma.
sed ī necessitate nēo liberalis existit.ut.l.
rē legatā.ff.ḋ adi.le. ergo nō uident̃ do
nare.⁊ iō tales uestes sūt reddēde heredi
bꝰ mariti sꝫ p̃ciose nō.ista opi. nō ē uera
qꝛ p̃ciose nō uidēt̃ donari ea eni q̄ mag
ni p̃cij sūt nō uident̃ donari a marito ux
ori.ut.l.utrū.ḋ dona.inter ui.⁊ ux. Itē
nō dicit bene de cottidianis.qꝛ illa enim
q̄ fiūt a marito uxori efficiūt̃ uxoris .ut
l.examino.⁊.l.si q̇s pro uxore.§.fi.ff.de
dona.inter ui.⁊ ux.Preterea q̄ usu consu
mūtur ui usus trāsferūtur ī dn̄m.ut.s̄.de
usufruc.ea.re.q̄ usu cōsu.ꝑ totū.Preterea
res p̃ciose uidētur uxori ꝯcedi ut ornatiꝰ
incedat ⁊ nō ut sibi uideātur donata .ut
l.si ut certo.§.interdū. ff.cōmo . hāc ul
timā ꝑtē seq̇tur Bar.⁊ q̇dā moderni. Sꝫ
tu latius distingue. aut uestes emūtur fi
lie.aut mittūtur spōse. aut tradūtur uxo
ri. Primo caū uidētur filie donate siue fi
lie fuerūt donate siue q̄litercūqꝫ. iō mor
te p̄ris talis donatō ꝯfirmatur. ut.l.filie
C.fa.her.aut mittūtur spōse ⁊ tūc p̃ciose
nō uidētur donari . sꝫ uidētur ꝯcedi ut p̃
ciosius ueniat ad domū spōsi. ut.l.si ut
certo.§.iterdū.ff.ꝯmo.⁊ ibi no.Ja.bru.
⁊ qḋ no.bar.in.l.i.§.nec castrense.ff.de
col.bo.Aut tradūtur uxori. ⁊ tūc aut nō
ē p̃op̃a traditio sꝫ q̄dā ꝓmissio ut quia
destināntur serui ut s̄uiāt uxori ul' assignā
tur lecti ⁊ uxorībꝰ magnatū ut aliquibus
diebus sepatim dormiāt a marito .⁊ tūc
nō uidētur donata sꝫ iure cuiusdā famili
aritatis ꝑmissa.ut.l.si extimatis .s̄.eo. ⁊
l.mortis.§.fi.ff.de dona.inter ui.⁊ uxo.
Aut ī uestibus ī q̇bꝰ cadit uera traditio
⁊ tūc si sūt uestes cottidiane sūt uxoris ⁊
nō tenetur r̄stituere.ut.l.examino. ⁊.l.si

q̇s ꝓ uxore.ff.de dona.inter ui.⁊ ux. cū
rōnibus ex hac ꝑte factis.Aut sūt p̃ciose
⁊ nō uidetur donar̃.ut.d.l.ꝙ si uir.ff.de
dona.iter ui.⁊ ux.cū rōnibꝰ ex ꝑte factis
si tn̄ ꝯstaret ꝙ aīo donādi tūc ꝑ mortem
mariti essēt ꝯfirmate q̄tūcūqꝫ p̃ciose. ut
d.l.cū hic status.§.i.alle. Et ex istis ap
paret determinatio .ꝙ si uxore mea mor
tua dimisso filio cōi infantulo demū su
as uestes cottidianas ꝓ elimosina dedi
qꝛ ille erāt sue ut suꝑius dictū est uideor
ego gerere ꝓ herede.ar.l.ꝓ herede.ff. ḋ
acq̇.here.⁊ ex me p̃sumitur adita heredi
tas noīe filij infātis qḋ possū adire.ut.l.
si infāti.C.de iure deli. secus si dedissem
uestes p̃ciosas qꝛ ille fuissent mee.ut no.
Bar.ī.l.gerit ꝓ herede.ff.de acq̇.her.qḋ
no . ¶An autem donata ꝑ agnatos uiri
mulieri sint ipsius mulieris uel uiri. In
hoc dn̄s Ang.ī.l.sed si plures.§.ad sub
stitutos.ff.de uulg.⁊ pu.i glo.suꝑ uerbo
beneficio .ibi ꝯ̄ cōsules mediolanēses ut
donaria eis facta debeāt restituere com
muni bononiensi.sic dicit .hinc sūpta oc
casione dixit Bar.ꝙ si tempe nuptiaꝝ ꝑ
agnatos uiri mulieri sint facta donaria
matrimonio dissoluto erūt heredū uiri si
ꝑ agnatos uxoris erūt heredū uxoris.Lu
dic ꝙ si illa donaria facta ꝑ agnatos ui
ri ꝯueniebāt solū sexui mulieri .ut sūt tu
nice mulibres talares q̇bus filie regū oli
utebātur .uel linee margaritaꝝ in capiti
bus dn̄arū deferēde ⁊ similia ⁊ uela capi
tis solis mulieribus cōgruentia.ut.l.i.C.
de uesti.olebris.li.xj.⁊ illa ꝑtinēt ad eā ⁊
eius heredes .q̄si cōtemplatione eius do
nata .licet donationis cā fuerit affinitas
ꝯ̄cta.ut.ff.pro socio.l. sociū qui in eū.si
aūt ꝯuenirēt solū sexui masculio ut equi
arma ⁊ similia .uerū dicat Bar.ut sint he
redū uiri ueluti sui cōtemplatiōe donata
qꝛ cū ṽba donatōnis sint ambigua quid
q̄liter ⁊ q̄tū donetur ⁊ cuius intuitu sem
per inspicimus cōditionē rei donate ⁊ ei
us cuius donatur . Ex hijs omnibus ad
p̃sumendū inducimur casus ē in.l. plenū
§.equitij.ff.de usu ⁊ habi.Si aūt conue
nirēt utriqꝫ ⁊ puta peties serici ⁊ ueluti ex
quibus uestimēta uirilia ⁊ muliebria fie
ri poterant.⁊ tūc ꝓcedere pōt distinctio
Bart.ut donata ꝑ agnatos uiri sint here
dum uiri ⁊ ꝑ agnatos mulieris sint here
dū mulieris duobꝰ cōcurrentibus. p̃mo
ꝙ supersint in eo statu.Scḋo ꝙ donata
ꝑ agnatos uiri sint donata spōse ut spon
se ⁊ sub ꝯmemoratione affinitatis .sicut
cū donatur filio sub cōmemoratione pa
tris ⁊ patrie potestatis.C.de usufruct.l.
fi. al's si sub noīe appellatiuo tm̄ uel sub
p̃op̃o tm̄ uel sub utroqꝫ presumā dona
tū intuitu sponse. ⁊ iō erūt heredū eius
ut.l.i.C.de usufru.⁊.ff. de hereḋ.insti.l.

his uerbis.i fi.ad treb.l. mulier.in prin. p Bar.i simili i.l.si filio.ff.de dona.cau. mor.iō aūt dixi cū res i suo statu manēt qꝛ si dicta donaria incisa fuissent eius essent i cuius usū ꝯuersa fuissent ꝛ p consequēs suoꝝ heredū.qꝛ p hāc cōuersionez ipsoꝝ cōsortū.i.uiri ꝛ uxoris uideť declarata intētio ipsoꝝ donantiū.si aūt dicta donaria potius coaptarenť sexui mulieri ꝙ uiri inspiciā qđ principalius ē. ut l.q̄riť.ff.de sta.ho.ꝛ. ff. deleg.iij.l. hoc legatū.de au.ꝛ ar.le.l.uestis.cū si. et ita fuit determinatū ꝺ plano tm̄ in ciuitate florētie.Et ex p̄dictis solue nisi dicta donatio sit facta sub cōmemoratione p̄dicta q̄ōne dictoꝝ ambasiatoꝝ.qꝛ si eis fuisset leo donatus q̇ ꝯuenit ciuitati bononie q̄ ē guelfa ad cōez bononie ptineret nō eni ptineret ciui uni teneř leonē i domo.sꝫ si fuissꝫ eis donatū qđ cōgruit eis puta equus uľ mula nihil cōe deberꝫ habere.nisi sub ꝯmemoratōe p̄dicta dicta donatio.ꝛc. ¶ Quero corā q̇b⁹ iudicib⁹ alimenta petanť.dicit Bar.i.l.solēt. ff.ꝺ ali.ꝛ ci.le.in.ij.colū.sic.quero corā q̇b⁹ iudicibus hoc petať.Rndeo si q̇dem alimēta sūt relicta nō ob piā cām ut uxori sue ꝛ nō paupi ꝛ tūc iudices seculares habent hoc facere.ut hic.ꝛ i Spe.de fide istru.§.nūc aliq̄.ꝛ.§.sꝫ nunq̇d iudex.Si ꝺo alimēta sūt relicta paupibus tūc non solū iudex laicus sꝫ epūs pōt cognoscere ut i.c.significātib⁹.ex̄.de offi.dele.ꝛ sic iudex laicus exequiť relicta ad pias cās ut hic ꝛ i. l.liberto.§.largius.ꝺ ānu.le. facit.l.hereditas.§.i.ꝺ peti. here. Querit idē bar.q̇d si heredes sūt diuersi fori q̇a unus ē clericus alius ē laicus.q̇a ista diuisio nō pōt fieri nisi cōuocatis omnibus heredib⁹ ut hic.aut ergo ꝯuocabis heredes corā iudice laico et cleric⁹ dicet nō debeo uenire ꝛ eꝫ.Idez in laico corā ep̄o si dices deleget iudex secularis ep̄o uel ecōuerso nō pōt.qꝛ mixti imperij ex ista cā ergo ꝛc̄.ut.l.i.ff.ꝺ offi.ei⁹ cui mā. ē iuř.ꝛc̄.Si dices q̇libet p se ꝯgnoscat n̄ pōt fieri ne cāe cōtinentie diuidanť.l.i.ꝛ ij.ff. ꝺ qui.re.ad eū.iu.ea.Rndeo si esset relictū ad pias cās n̄ ē dubiū.qꝛ tā laici ꝙ clerici tūc epūs ē iudex. sed ponendo casū dubiū puto ꝙ simul ambo cognoscant sicut alś faciat.in autē.si nō cōtigerit.C.de iudi.uel iudex secularis corā iudice ep̄o coget laicū ire ꝛ ei⁹ iurisdictio nē ꝓrogari.ar.l.i.ff.de qui.re.ad eū. iu. ea.Attēde ꝙ Bar.tenet ꝯtriū eius quod hic decidiť in.l.precipimus.in fi. C.de appel.ubi dicit ꝙ si tibi esset obligatus cleric⁹ ꝛ laicus tali cā q̄ deberet corā iudice laico terminari occasione clerici laicus corā ep̄o cōueniet.qđ dicit ppetuo mēti teneꝺ.Tu aūt tene ꝙ rōe dignitatꝭ clericalis opi.Bar.i alle.l.p̄cipimus.i fi. ē uerior.ita dicit Anto. ꝺ bu .i.c. iohannes.de testa.ꝛ uide Bar.i.l.fi. ff. de colleg.illici.ꝛ ita uideť etiā tenere Ang. in alle.§.fi.dū dicit ꝙ Inno.alle.illū tex.i c.sup q̄ōnū.ꝺ offi.dele.in glo.sup ꝺbo actu delegato.ꝙ magꝭ dignū trahit ad se minus dignū.sic.C.de pe.here. l.hereditas.et omnia supradicta nō ꝓ intellectu eoꝝ q̄ no.glo.Ber.i.c.tuā.ꝛ i.c.relatū lo.ij.ꝺ testa.ꝙ quo ad pias cās legata iudex ecclesiastic⁹ cogit tā clericū ꝙ laicū.qꝛ ad ep̄m spectat.cognitio ꝛ executō taliū relictoꝝ ad pias cās.Idē qđ tenuit Bar.i alle.l.solent.ꝺ ali.et ci. leg. tenuit ꝺincen.ꝙ.s.exheredes siue executores p uiā actionis ordinarie ꝯpellanť laici corā laico ꝛ corā ep̄o clerici.cuius opi.satꝭ suadet rōni.ꝛ ꝓ ea multū facit tex.in.l. hereditas.§.i.i fi.ff.de pe. her.ubi cognitio relictoꝝ ad pias cās nō solum pōt cognoscere ecclesiasticus iudex ymo etiā secularis.ut ibi clare declarat Ange.de peru.licet Inno.Hosti.et Io.an. i.c.nos q̇dē.ex̄ de testa.teneāt ꝙ quo ad omnia cognitio ꝛ iurisdictio ac ꝯpulsio spectat ad ep̄m.Idē tenet apte Io.ꝺ lig.i.c. pe. extra de testa.ꝛ ibi Io. an.distinguit. ut ibi p eū.Et scias ꝙ ex suo officio iudex ecclesiasticus ꝓcedit ad executōꝫ legatoꝝ ad pias cās.sed in alijs nō pōt ꝓcedere ex suo officio ꝭm bal.i addi.Inno. in.c.ad nr̄am.lo.ij.extra ꝺ iureiurā.qđ singulariť nō bene.Iunge p̄dictis ꝙ ille qui debet habere alimēta debet etiā habere expensas in studio.simile.ubi pup. edu.de.l.q̇ filiū.sꝫ ꝯtriū nō.in.l.legatis. ff.de ali.ꝛ ci.le.Rnde ibi aliud cū debentur ex dispositione testatoris aliud cū ex dispositōne legis.ita dicit Bar.in.l.ꝺ bonis.§.nō solū.ff.de carbo.edic. ¶ Quero qn̄ debēt peti alimēta.ꝛ q̄liť debꝫ formari libellus.dicit bar.i.l. pecunie.ff.ꝺ ali.et ci.le.ꝙ p̄mo ꝺniuersaliť.ut peto ticiū cōdemnari ad prestādū alimenta i p̄senti et i futuꝝ.ut.l.i.C.ꝺ fideicō.unde sic formato libello et sn̄ia generaliter iudex in executione procedat.ꝭm formam dicte.l.pecunie.similiť in generali petitōne.ut nō.ff.ꝺ eden.l.i.in glo.magna.uel dic ꝙ petā mihi dari alimenta ꝛ cōdemnari ad dandū omni anno tm̄ pro uestiario et tantum in mense pro uictu.Quando aūt q̇s petit alimenta p̄terita q̇d debet petere.dic p Bar.i.l. libertis.§.i.ff. ꝺ ali.et ci.le.Adde ꝙ qn̄ pecunia ad alimēta legať ut ex usuris se alat debet pecunia dari alimētario.nō aūt pōt heres pecuniā apud se retinere et usuras uelle soluere.multū tn̄ facit in ꝯtriuꝫ.ff.ꝺ usu fruc.le.l.fūdi trebaciani. et h̄ credit uerū dn̄s Ang.in.l.cū hij.§.si integra.ff.ꝺ

transact].nō ob.alle.§.si integra.q̇a ibi
legatarius fuit iussus restituere pecuniā
tp̱e mortis sue.⁊ sic p̱ ꝯsequens testator
uidet̃ iussisse pecuniā sibi tradi. al's sec⁹
ibi.Ille q̇ tenet̃ aliquē alimētare nō tene
tur debita ipsius soluere uel alia necessa
ria.c.cū haberet.ꝺ eo q̇ dux.in ma.quā
pol.p̱ adul.Utꝝ aūt q̇ errant aluit ali
quē tāq̃ꝫ filiū q̇ n̄ erat possit ab eo uel a
p̄re petere expēsas.Bar.i.l.i.§.iteresse. si
mulier uē.no.hoc ponit ibi uide. Ultio
q̄ro q̄ specialia habeat cā alimentoꝝ.di
cit Bar. i.l.mela.ff.de ali.et cib. le.ꝙ ha
bet p̄mo illud speciale.ꝙ ex minus utili
uolūtate debeat̃ cū triennij p̄resatione.
ut.l.i.C.ꝺ fideio.Itē q̄ pōt relinqui nō
capaci.ut.l.si cui.⁊.l.seruos.ff.ꝺ alimē.
⁊ ci.le.Item p̱ clausulam generalem que
minuit legata.legatū alimētoꝝ non mi
nuit̃.ut.l. libert].§.post vni⁹.ff. de ali.
et ci.leg.Itē ꝙ relatm̄ nominatim intelli
git̃ repetitū a substituto.l.iiij.§.lutius.
ff.ꝺ ali.⁊ ci.le.Itē hꝫ p̄uilegiū in mō exi
gendi q̄ executor hꝫ actionē.l.alia. ff.de
ali.et ci.le.Itē breuiores dant̃ dilatōnes
l.ij.ꝺ re iudi.Itē nō admittit̃ appellatō
ut.l.i.ff.ꝺ ap.re.Itē q̄nq̃ꝫ nō admittitur
cōpensatio.l.iiij.C.ꝺ ꝯpensa.Itē habet
p̄uilegiū in modo durādi.nā pubertas i
telligit̃ longiori tp̱e ut hic.Item nō pōt
pacto ꝯ̄hentiū sine auctoritate iudicis re
mitti.ut.l.cū hij.p̱ totā.l.C.ꝺ transacti.
Itē pōt agi ꝓ his tp̱e feriato.l. ij. ff. de
ferijs.possūt ⁊ alia specialia reperiri q̄
per te uideas.quia potius esset laborio
sum q̃ꝫ subtile.ut dicit glosa in simili in
l.i.ff.solu.ma.

An possit renuntiari beneficio
diuisiōis epistole diui adriani
cedendaꝝ actionū ⁊ noue cōsti
tutōis fideiussoꝝ ⁊ ꝺ duob⁹ reis.Ly.in
auten.hoc ita.C.ꝺ duo.reis.q̄rit an pos
sit renūtiari beneficio de duo.re.itrodu
cto.p̱ aūt.hoc ita.C.ꝺ duo. re. dicit ꝙ
sic.l.pe.C.de pac.⁊ ꝺ re.credi.l.si quis.
cū si.et idē tꝫ glo.in.d. auten. hoc ita.
Bal.i.l.creditori.C.ꝺ fideius.sic dicit. fi
deiussor pōt petere ut sibi cedātur p̱ cre
ditorē actōes ꝯ̄ debitorē et ꝯ̄ fideiusso
res.ut.l.si fideiussores.§.idē scribit.⁊.l.
fideiussoribus.ff.de fideius.⁊. C.loca.l.
si diuisa.et.C.arbi.tu. l. cuꝫ interdicte.
habet ergo fideiussor iure antiquo bene
ficiū cedendaꝝ actōnū tam i pignoribus
ut.l.ij.C.ꝺ fideius.q̃ꝫ etiā in actionibus
p̱sonalib⁹. ut.l.i.C.si ob cirogro.pecu.
habet ergo fideiussor bn̄ficiū diuisionis
sꝫ n̄ ex hac p̱te iuris.sꝫ epistole diui adri
ani.cuius v̇ba non habem⁹.sꝫ solū sentē
tiā.insti.de fideius.§.si plures. unde si
plures sūt fideiussores q̇libet eoꝝ ꝯuēt⁹
insolidū pōt petere actōꝫ diuidi. ut in
alle.§.si plures.h̄ tn̄ fallit i casibus qui
nō.i glo.magna d.§.si plures.cui adde
unū.s.ꝙ fideiussores renūtiauerūt bene
ficio fideiussionis.cū unicuiq̃ꝫ licitū sit
renuntiare beneficio ꝓ se introducto.ut
d.l.pe.C.de pact].Aliud est bn̄ficium
ordinis.et illꝺ cōpetit iur] auctoritate n̄
iure antiquo ul' p̱ epistolā.et de isto ha
bes i auten.p̄nte.C.ꝺ fideius.et in corpo
re.unde sumit̃.Et nunc intelligis q̄re di
cūt notarij in instrumentis ꝙ fideiusso
res renunctiant bn̄ficio de fideiussorib⁹
ep̄le diui adriani.et beneficio nouaꝝ cō
stitutionū de fideiussoribus et ꝺ plurib⁹
reis debendi.et hāc formā ponūt etiam
cū plures rei se obligant.ita etiā renunc
tiādo renūctiatur bn̄ficio cedendaꝝ tā i
ypothecario q̃ꝫ i personali. p̱.l.ij.C.ꝺ fi
deius.et p̱ alias.l.ff. eo.ti.l. si fideiusso
res.§.idē R̄nde..Renūtiat̃ etiā bn̄ficio
diuisionis.qꝺ tribuit̃ eis p̱ ep̄l'am diui
adriani.ut i.d.§.si plures. Renūtiāt etiā
bn̄ficio ordinis qꝺ cōtinetur i cōstitutō
ne ꝺ fideius.de quo i.d.auten. p̄resēte.
Alia cōstitutō noua ē de pluribus reis
debendi.q̄ etiā gaudēt nō solū rei deben
di p̄ricipales.ymo etiaꝫ fideiussores plu
res isolidū obligati.et quale sit istud be
neficiū duoꝝ reoꝝ habetur i autē. h̄ ita
C.ꝺ duo.re.ubi habetur ꝙ licet q̇libet
duoꝝ reoꝝ teneatur isolidū.tamē q̇libꝫ
eoꝝ nō pōt isolidū cōueniri.nisi cū alter
est inops aut absens q̇ de facili exhiberi
nō pōt.uel ꝭm Bal.i.d.auten. hoc ita.ni
si fuerit dicto beneficio renūtiatū .quili
bet eni suo iuri in suo fauore introducto
pōt renūtiare ꝭm glo.i.d.auten.h̄ ita.q̄
hoc tenet.Unde bal.i.d.auten.hoc ita.
sic dicit.Sed an beneficio huius auten.⁊
noue constitutōis possit renūciari.glosa
dicit ꝙ sic.adde qꝺ nō.i.l.pe.C.de pac.
et i auten.de fideius. Regula ē ꝙ q̄ncūq̃ꝫ
ius est introductū i beneficiū pōt renūc
tiari.facit.l.i.ff.si q̇s in ius uo.non ie.et
in instrumētis fit ista renūtiatio.Quid
in fideiussoribus.Bal.i. d.auten. p̄resen
te.sic dicit.Quid aūt si fideiussor de in
demnitate renūtiauit beneficio auten.p̄
sente.an poterit fideiussor cōueniri incō
tinenti de alijs nō ē dubiū.ex quo istud
beneficiū ē i eoꝝ fauorē introductū.ut.l.
pe.C.de pac.dic ꝙ licet renūtiat nō tn̄
pōt cōueniri an̄ reū principalē ꝭm Bar.
C.ꝺ conueni.fi.debi.bo.li.x.Item idem
Bal.i.l.non recte.C.ꝺ fideiusso.sic dicit
ꝙ licet cū plures se obligant simpliciter
q̇libet intelligatur ꝓmittere suā uirilem
nisi aliud agat̃.ut i auten. hoc ita.C.de
duo.re.tamē secus ē cū plures se obligāt
tāq̃ꝫ fideiussores.q̄ q̇libet tenetur inso
lidū etiā si nō sit actū ut quilibet sit in
solidum obligatus.tamen licet quilibet

inſolidum teneatur obligatio diuiditur
inter eos ſi ſunt ſoluendo . ut in .l. non
recte.C.de fideiuſ.⁊ dicto.§.ſi plures.ꝑ
terq̃ꝫ in caſibus no.in alleg.§.ſi plures.
uno alio ſuperaddito .uidelicet quando
renunciauerunt beneficio diuiſionis ſeu
beneficio epiſtole diui adriani qđ idem
eſt.Et idem uidetur in pluribus ſuſcipi
entibus in ſe principalem obligationem
alienam ut quilibet teneatur inſoliduꝫ li
cet nihil dictum ſit.caſus in.l.ſi paternã
C.ad uelle. Et qualis debeat eſſe renũci
atio an generalis ſeu ſpecialis .ſuꝑ hoc
conſuluit Bal.Tenor conſilij talis ē.que
ritur utrum fideiuſſores qui renunciaue
runt omnibus beneficijs poſſint oppone
re beneficium epiſtole diui adriani .Iteꝫ
nunquid plures rei debendi inſolidũ re
nunciando generaliter omnibus benefi
cijs ⁊non expreſſo ſpecialiter aliquo be
neficio intelligitur renunciaſſe beneficio
noue conſtitutõnis de duobus reis.⁊ be
neficio cedendarum actionum ⁊ uidetur
ꝙ dicta renunciatio ita generaliſſima nõ
ualeat.l. ſed ⁊ ſi quis.§.queſitum.ff. ſi
quis cau. In contrarium uidetur ꝙ tan
tum operetur genus quo ad genus q̃ntũ
ſpecies quo ad ſpeciem.l.ſi duo.ff. đ ad
mini.tu. Item certum eſt ꝙ iſtis benefi
cijs poteſt renunciari.ut no. in.l.niſi.ff.
de pac.⁊ in auten.de fide inſtru.in prin.
ſunt enim iſta beneficia ſatis nota ipſis
ↄ̃hentibus ab ipſo inicio ita ꝙ bene po
tuerunt prouidere.⁊ ſic non ob.d.§.q̃ſi
tum.quia loquitur ibi de exceptione cui
ab inicio ſeu a principio prouidere non
potuerunt ſed poſtea ex fortuitis caſibꝰ
emerſerunt .Iteꝫ ibi loquitur in iudicijs
in quibus benignius agitur ex equitate
pretoria.eo.ti.l.⁊ ſi poſt tres.⁊.l.ſi ꝓuus
§.ſi plurium.dici poteſt ꝙ ualeat renun
ciatio generalis .niſi ſit minor uel mulier
que deberẽt de ſuis beneficijs certificari
ſpecialiter .⁊ non preſumitur certificata
niſi appareat.ut no.ff.de uer.obli.l.ſcien
dum.facit ad predicta.C.de pac.l.pe.in
ↄ̃rium facit.l.i.ff.ſi quis in ius uo.nõ ie.
ubi uidetur tex.ꝙ requiratur ꝙ exp̃mat
qualitas beneficij. puta renũciauit bene
ficio fori.beneficio de fideiuſſoribus.⁊c
nam ⁊ illa.l.pe.hoc idem ſentit.C.quan
do mulier tu.of.fun.po. auten. matri et
auie. ⁊ in auten.ut ſine ꝓhi.ma. debi.et
cre.§.quia uero.Et conſuetudo notario
rum ſic ſe habet ꝙ in inſtrumentis appo
nunt clauſulas ſpeciales deinde ſubiciũt
generales .Et tunc ad.l.ſi duo. R̃ndetur
ꝙ ē ſpeciale in renunciatione beneficioꝝ
ꝙ uerba omnino generalia nõ ſufficiãt.
de materia.§.queſituꝫ. no.Cy.in.l.i.C.
ↄmo.⁊ iſta ē tutior opi. ꝙ aliquod bene
ficium ſit ſpecificatuꝫ ad hoc ut clauſula
generalis aliquid operetur ⁊ tũc operat̃
de ſimilibus ad ſimilia nõ de maioribus
ff.de ↄ̃hen.emp.l.ſi fiſtulas.§.frumẽta.
ar.ff.đ uino tri.⁊ oleo leg.l.fi.§. cui dul
cia .Et põt defendi a ↄ̃rio ſenſu cõis pra
ctice.ideo eniꝫ practicantur clauſule ſpe
ciales ut a ↄ̃rio ſenſu dent ĩtelligi ꝙ clau
ſule omnino generales non ſunt ſufficien
tes.Spec.in ti.de renun.⁊ cõclu.in.i. co
lum.multa uerba dicit an ualeat dicta r̃
nunciatõ generalis.⁊ finaliter inclinat ꝙ
non ualet ſed bene ualeret poſtea.in eo.
ti.v̇.⁊ qm̃.dicit ꝙ cottidie in inſtrumen
tis publicis renunciatur quatuor benefi
cijs ſingulariter nominando.ſ. beneficio
diui adriani. beneficio noue conſtitutio
nis de fideiuſſoribꝰ.bñficio noue ↄſtitu
tõnis de duobꝰ reis.beneficio cedendaꝝ
actionum. Et quia iſte renũciationes ſũt
multum preiudiciales. ideo ꝑ cõſuetudi
nem introductum eſt ut ſpecificentur et
declarẽtur .ne ambiguitas ⁊ incertitudo
ſermonis capiat ſimplices homines.ar.
ff.de tranſac.l.cum aquiliana.⁊.c.i.đ no
ua forma fideli.col.x.Bal. Sed uidet̃ ꝙ
ualeat renunciatio quo ad beneficiũ epi
ſtole ⁊ noue conſtitutõnis de duobꝰ reis
quia illa beneficia certa ſunt ⁊ tempore
ↄ̃ctus naſcuntur .⁊ iam ſcđm regulam ge
neralem põt ei renunciari.ut.ff. de edili.
edi.l.queritur.§.ſi uẽditor. ⁊ quod no.
ff.de pac.l.emptor.§.lutius.facit quod
no.ff.de acqui.her.l.ſi quis mihi bona.
§.iuſſum.⁊.l.omnis.C.de preſcrip.xxx.
anno.De iſtis beneficijs ponit glo.in.c.
peruenit.de fideiuſ.⁊ ibi dñs fran.de za
ba. ſic dicit . quero in eo quod in glo.i.
tangitur de aliquibus beneficijs. benefi
ciorum que ſunt ⁊ quot.dic ꝙ tria . Pri
mum ē beneficiuꝫ diuiſionis ꝙ ſi plures
fideiuſſerunt pro aliquo inſoliduꝫ habet
beneficiuꝫ diuiſionis ut debitum diuida
tur inter eos. ⁊ hoc habet locum ſi oĩs
fideiuſſores ſunt preſentes .⁊ ſunt ſoluen
do.⁊ ſi hoc poſtulant ante litẽ conteſta.
ff. de fideiuſ.l.ſi dubitem.⁊.l. inter fide
iuſſores.⁊.l.ſi plures.C.de conſti. pecu.
l.fi.inſti.đ fideiuſ.§.ſi plures .⁊ hoc eſt
beneficium epiſtole diui adriani cuius v̇
ba non habemus ⁊ ſtamus tenori eius q̇
ponitur.C.de conſti.pe.l.fi.⁊ in allega.
§.ſi plures.⁊ de hoc loquitur.c.ꝑuenit.
de fideiuſ.ibi ⁊ conſtitutioni diui adria
ni.huic aũt iuri renunciari põt fideiuſſor
⁊ tunc tenetur inſoliduꝫ ut dictis iuribꝰ
⁊ locum habet inter plures fideiuſſores
mandatores ⁊ conſtitutores. ut in dictiſ
iuribus .⁊ inter contutores ad exempluꝫ
creditorum.ff.de tutel. ⁊ raci.diſtra.l.i.
§.nunc tractemus.Sed inter plures reos
debendi q̇ pro eodem debito obligant̃
principaliter olim locum non habebat

ff.loca.l.cū apparebit. Hodie uero hoc idem beneficiū non ꝑ beneficiū ep̄le predicte sed per beneficium noue constitutionis. C.de duo.reis.autē.hoc ita.qḋ notat Hosti.in summa.§.inter quos.in p̄n. ⁊ de hoc per Ly.C de fideiuſ.auten.presente. Quid si aliqui fideiussores sūt absentes.dic ꝙ p̄ntes non utunt̄ hoc beneficio.ꝑ alle.l.si dubitet̄.licet ꝯfaciat.d.C.si plures. ⁊ de hoc per Hosti.in sūma eo.§.inter quos.v̇.quid si.⁊ se.⁊ i spec. de renū.⁊ conclu.§.i.v̇.⁊ qm̄. Habet etiam fideiussor aliud beneficiū per auten. presente.C.de fideiuſ.ꝙ olim erat in optione creditoris an primo conueniret debitorē an fideiussorem.C.de fideiuſ.l.iure nostro.hodie prius oportet ꝙ debitorem presentem.ꝑ.d.auten.presente. nisi renunciet quod pōt. ut dicit ibi glo.i fi. in alle.c.ꝑuenit. Sed queritur an hec exceptio sit dilatoria dic ꝙ sic ⁊ debꝫ opponi ante litem ꝯtestatā.⁊ habet locū autē. presente.qn̄ principalis ē presens uł etiā si sit absens.quia dabitur dilatio fideiussori ad eum prestandum.j.tempus arbitrarium ut ibi. ⁊ de hoc per Hosti.in sūma.eo.§.qn̄ cessat.v̇.sed q̄tuꝫ. Et si dato fideiussore fuit etiam datum pignus. dicit glo.in corpore unde sumit̄.auten. presente. ꝙ prius creditor uendat pign⁹ q̄ꝫ conueniat fideiussoreꝫ. quā tenet Dy. qn̄ incontinenti ⁊ de facili uendi potest de quo per Ly.in auten.presente.alle. q̄ tamen tenet ꝙ semper debet prius uēdi pignus si est apud creditorem. quia fideiussor intelligitur acceptus in subsidium nec cōuenit̄ nisi prius discussis bonis debitoris. Habet ⁊ tercio beneficiū cedēdarum actionum.de quo.ff. de fideiuſ.l.fideiussoribus.de solu.l.modestinus. ⁊.l. stichum aut pamphilū.§.pe.qꝛ si soluit petere pōt a creditore ut sibi cedat actiones ꝯ debitores.d.l.modestinus.⁊ dicta auten.presente.in fi. uel contra ꝯfideiussorem ⁊ nisi cedatur pōt recusare soluere l.stichum aut pamphilū.§.pe. preallegata. Sed ad quid prodest creditori ꝙ renuncietur huic beneficio.dic ꝙ pōt gratificari amico conueniendo insolidum alteruꝫ ex obligatis ⁊ obmittendo amicuꝫ. nec contra eum tenetur iura cedere q̄ cessio ałs fieri debet ut predixi. ⁊ pōt dum tn̄ non fiat ex interuallo post solutōnem.qꝛ tunc non ualet.ut.d.l.modestinus. Hijs aūt beneficijs renunciari potest. ⁊ ita cōmuniter renunciat̄ in instrumentis.de q̄bus in Spe.de renun.⁊ conclu.v̇.et qm̄. pro hoc facit.l.cum aliter.C.de fideiuſſ. Ex qua.l.colligit̄ ꝙ fideiussor soluēs ꝑ debitor̄ nisi illico cōueniat ut actōnes cederentur expost facto non pōt desiderar̄ ut actiones sibi cedant̄. de hoc uidetur tex.in.l.si fideiussor.ff.de condi.inde. et sentit glo.ibi dū dicit.l.cū hijs.in.l.i.C. de act.⁊ ob. qḋ semper uerum putaui.licet glo.dicat oppositū.in.l.si quis alicui §.ulti.cū.l.se.ff.man. Hosti.autē in summa in ti.de fideiuſ.§.ad quid fideiussor v̇.sed ⁊ si plures.sic dicit. sꝫ si plures sūt fideiussores quibus insolidum tenet̄ ⁊ si creditor elegerit ꝯ unū agere ipso nō soluente nihilominus ad alios redibit. sed si pro parte uult quēlibet conuenire pōt diuidere petitioneꝫ ⁊ postea nō ꝯueniet alios pro parte deficientis si soluēdo sit nam si soluēdo non sit potest ad alios recursum habere.C.ḋ fideiuſ.l.liberū. ⁊.l. reos.Uerū ex beneficio epistole diui adriani scinditur actio inter eos.q̄uis q̄libet insolidum fideiusserit ⁊ hoc est beneficium ipsius epistole de cuius renunciatiōe tabelliones nostri temporis faciūt magnam gulam. Et quia materia huius epistole in sūma Azo.indiscussa remansit et fere ab omnibus dominis. Ideo i p̄mis uideamus quid sit eius beneficiū. Scḋo inter quos locū habet. Tercio qn̄ habeat locū. Quarto qn̄ cesset. Quid sit eius beneficiū.s̄.dictum ē.⁊ probat̄ insti.ḋ fideiuſ.§.si plures.⁊.§.se.⁊.ff.ḋ fideiuſ.l. si fideiussores.⁊.l.se. Item locum habet inter mandatores ⁊ fideiussores ⁊ constitutores.C.de consti.pe.l.fi. Item int̄ tutores.ff.ḋ tutel̄.⁊ raci.distra.l.i.§.nūc tractemus. Sed inter plures reos debendi olim.

Finis est operis clausularum quod est satis copiosum ⁊ utile in materia propria tam in iudicando in aduocando ⁊ legendo ubi sunt inexquesite auctoritates doctorum ⁊ iurium. Impressum in alma ciuitate Neapoł.regnante inuictissimo Rege Ferdinando.per magistrum Mathiaꝫ Morauum.fideliter ac correctū ⁊ reuisuꝫ per clarum doctorē iurium dn̄m parideꝫ parthenopensem probatissimum. sūptu tn̄ ⁊ sollicitudine nobilis Johannis Anthonij Camos q̄ animose imprimi fecit. In annis domini.M.cccc.lxxviij.Die nona mensis Aprilis.

Regiſtrum quinternorum huius uoluminis.

primum uacat.
Incipit utilis.
fuit conuentio.
clauſula.ſaluo iure.
diſiunctiuam.

Cauſaliter.
cauſe.
exceptio.
eſſe integra.
et poſtea.

Nil nouari.
Io.an.in.
criminis.
conſtet.
ſententia.

fit ſequeſtratio.
non poteſt.
per eundem.
oblato.

Ex eo ꝙ.
opponitur.
ignorat.
non priuabatur niſi.

§.idem labeo.
ſecundo caſu.
acta et.
quod habetur.

Ideo Dy.
et ſine cauſa:
et ſcōm.
Cy.in dicta.

Clauſula.non errore.
rem mobilem.
ff.de acqui.poſ.in prin.
ff.de acqui.poſ.et.l.tale.
appellatum.

nam per tabellionem.
ut.ff.de re iudi.
ff.quemadmodum.
et puto ꝙ.

Per ea que notat.
non placet.
expreſſa.
§.ſi.v.

Deterioris.
fuiſſet.
quia uir.
ſi fuit uere.

Q; aliqui.
et talis.
uenditio.
nullitate.

dona.ſcōm.
ubi dicit.
ſeuerus.
nouerit.

geſti.ſcōm.
qualiter metus.
abſolutio.

Et ſi aliqui.
hoc renunctiare.
fame ꝙ.
l.quidam.

Mater.
de pactis.
poſt mortem.

Qñ filia.
reuerti.
teſtantis.
recolende.

et tunc nepos.
ꝙ tale.
fauorem.
exigende.

Uiri obſtante.
Hoſti.ibi.
et priuilegium.
leſus in ſexta.

Hinc dicitur.
tunc cum.
actum ſit.

Quanto autem.
appellationis.
l.penul.ff.

poſtremo.
facie uidetur.
in ea.q.
iuſte poteſt.

ſtipulatus.
in.c.ſi uero.
co.et.l.fi.
quod laudum.

legem ciuilem.
quia aut.
in alleg.c.
prolate.

In conſideratōne.
terminum.
ad uelle.
et non obſtat.

ſcōm eũ iuramẽto.
contra caſum.
ſecutus eſt.
ei mittere.

v.terminum.
procederet.
non habent.
iuris.in.vj.

Et ſi poſſeſſori.
pmo.quia.
medicinis.

Ex premiſſis.
alimen.
cottidiane.

